

LIBRARY
DATE
PAGE
VOLUME

2 tomos

S. a. S. 9.

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
35

No. 3

22 - 30

2

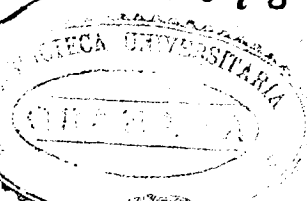
SALES
DATE: A
AMOUNT: 93
TAXES: 92

2 tomms

3
22-30

G. a. S. 9.

Del Colegio de San Joseph de Ab. de Granada R. 2248

R. P. GABRIELIS

DE HENAO

VALLISOLETANI, SOCIETATIS IESV;

PROFESSORIS QVONDAM THEOLOGIE SCHOLASTICÆ
in Regali Salmanticensi Sancti Spiritus Collegio eiusdem Societatis,
& nunc ibidem Interpretis Bibliorum sacrorum:

SCIENTIA MEDIA THEOLOGICE DEFENSATA

OPVS VT NOVE', ACCVRATE', ET CLARE' CONGINNATVM,
ita & cunctis futurum perutile; distributum in duas Partes, quarum prima
continet Probationes Scientia Media, eaque nunc prodit in lucem.

Secunda continebit Responiones ad argumenta contra eandem Scientiam à nouis
aut Impugnatoribus obiectata.

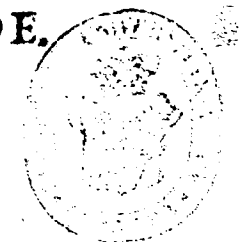

LVGDVNI.

Sumpt. LAURENTII ARNAVD, & PETRI BORDE.

M. DC. LXXIV.

CVM APPROBATIONE ET PRIVILEGIO.

INDEX SECTIONVM
 HVIVS PRIMÆ PARTIS
 SCIENTIÆ MEDIÆ
 Theologicè defensatæ.

Proœmium. pag. 1

PRIMA Authoris protestatio. *De non violandis Constitutionibus Apostolicis.* pag. 6

Altera Authoris protestatio. *De sequenda doctrina Sanctorum Patrum, maxime Augustini, & Thomæ.* 20

Theologia Scientiæ Mediæ. 36

SECTIO I. **A**peritur status Controversiæ. *ibid.*

II. Deus cognoscit futura contingentia conditionata: idque probatur ex Scriptura divina. 35

III. Idem ipsum probatur argumento theologico, confirmaturque quadrupliciter. 36

IV. Deus cognoscit futura contingentia conditionata, non reuelata ab ipso, neque cum rebus huius Vniuersi aliquatenus connexa. 38

V. Deus cognoscit certò, & infallibiliter futura contingentia conditionata. Primum fundamentum ex sacris literis, 40

VI. Secundum fundamentum ex rationibus theologicis. 42

VII. Perficitur superior ratio theologicæ, & ad junguntur aliæ. 44

VIII. Rationes aliæ theologicæ 45

IX. Prosequutio earundem rationum, & stabilimentum ex SS. Augustino, Prospero, & Thomæ. 46

X. Consensus Patrum Ecclesiæ & Philosophorum Gentilium in remouenda à Deo cognitione dubia, opinatiua & formidolosa futurorum contingentium. 49

XI. Præcluditur effugium expensæ in Patribus, & Philosophis consensus. 50

XII. Intercluditur fuga quædam ad impugnationes præmissas. 52

R. P. Gabr. de Henao, Scient. Med. Pars I.

XIII. Referuntur complures Patres Ecclesiæ, & præterea nonnulli Philosophi, adscribentes Deo certam, & infallibilem notitiam futurorum contingentium conditionatorum. pag. 53

XIV. Recensentur alij Patres Ecclesiæ, & cum illis Abulensis: ex quo dissoluitur quædam obiectio. 55

XV. Alij Patres Ecclesiæ in auxilium vocantur. 56

XVI. Deus formaliter cognoscit futura contingentia conditionata. 57

XVII. Deus cognoscit certò, & infallibiliter futura contingentia conditionata, quæ in absoluta transibunt, conditione purificata. Idque ex Patribus Ecclesiæ stabilitur. *ibid.*

XVIII. Exploditur interpretatio quædam circa sensum Patrum. 59

XIX. Idem ipsum magis firmatur ex Sancto Augustino. 60

XX. Confirmationes aliæ ex S. Augustino, & ex multis aliis Patribus. 61

XXI. Sanctus Chrysostomus exactè expenditur ad idem ipsum: explicatur obiter S. Augustinus. 62

XXII. S. Bruno accuratè ponderatur, & tam ipse, quam alij Patres dicentes, prædestinationem esse secundum præscientiam conditionatam, liberantur notâ Semipelagianismi. 64

XXIII. Alij Patres librantur, nempe Guilielmus Abbas, S. Anselmus, Clemens Alexandrinus. 65

XXIV. S. Thomæ mens indagatur, necnon Sancti Gregorij Magni. 66

XXV. Amplius roboratur idem ipsum ex rationibus Theologicis. 67

XXVI. Præpeditur euasio quædam ad postremam rationem. 70

XXVII. Occurritur difficultatibus contra omnimodam certitudinem & infallibilitatem diuinæ notitiæ de futuris contingentibus conditionatis, & in primis ex SS. Hilario, & Damasceno. 71

¶ 2 XXVIII.

Index Sectionum.

XXVIII. Ut expugnetur difficultas ex SS. Augustino, Prospero, Fulgentio, & ex Hilario, incipit explicari abusus scientiæ diuinæ de futuris contingentibus conditionatis, & Semipelagianis inuictus, quem reprobauerunt Patres illi; & non scientiam probauerunt Patres illi; & non scientiam ipsam. Quinam fuerint S. Prosper, & Hilarius, à quibus S. Augustinus notitiam de Semipelagianis comparauit. 72	gentia conditionata suæ voluntatis? Quarta, an cognoscat contingentia absoluta vt futura. 100
XXIX. Prosequitur eadem explicatio. Attingitur nonnihil de S. Thoma. 74	XLV. Eiusdem quartæ disquisitionis residua pars. 104
XXX. Progreditur eadem explicatio. 77	XLVI. Quinta disquisitio appendix, an Deus cognoscat contingentia conditionata suæ voluntatis, vt futura. 106
XXXI. Tria corollaria: primum de præscientia conditionata intentâ à Semipelagianis; secundum de intentâ à SS. Augustino, Prospero, & Fulgentio: tertium de non intentâ ab his, vt dependente à decreto actuali. Vbi an Faustus Regiensis consenserit cum aliis Semipelaginnis. 79	XLVII. Aditus ad punctum principalissimum huius tractatus, & prænotationes aliqua. 107
XXXII. Profligatur difficultas ex SS. Alexandro, & Athanasio Episcopis Alexandrinis aduersus Arianos. Vbi an hi agnouerint scientiam conditionatam, sintque eâ abusi? Quo secundo concessio, vt in Semipelagianis, nihil inde incommodi contra non abutentes. 82	XLIX. Certò prorsus & infallibiliter Deus cognoscat futura contingentia conditionata independentè à decreto subiectiue absoluto, & obiectiue conditionato, tanquam medio cognoscendi. Classis prima probationum ex Matthæi 11. à versu 20. Propulsantur tres instantiæ. 109
XXXIII. Extenuatur difficultas de veritate propositionum conditionalium, ex S. Thomæ doctrina circa eas. 84	L. Tres aliæ solutiones rejiciuntur. 111
XXXIV. Vincitur difficultas ex prophetiis comminatoriis, & promissoriis, & ex S. Thomæ doctrina circa eas. 85	LI. Classis secunda probationum ex impossibilitate decreti diuini de obiecto futuro contingentia, & libertate. Probatio prima vallata multorum Patrum præsidio, præsertim Boëtij, Sancti Anselmi, & magni Theologi Thomæ Vvaldensis. 114
XXXV. Deartatur suborta replica ex eiusdem S. Thomæ doctrina circa easdem prophetias. 87	LII. Superioris probationis duæ solutiones repudiantur. 117
XXXVI. Superatur alia difficultas. 88	LIII. Solutio tertia amandatur. 120
XXXVII. Confectaria alia difficultas extricatur. 89	LIV. Solutio quarta remouetur. 122
XXXVIII. Proximè dictis affunditur lux ex Angelico Doctore. 90	LV. Eadem solutio quarta repudiatur; & quonam in sensu sit accipienda, vt vitetur erroris periculum. 126
XXXIX. Diluuntur argumenta contra scientiam diuinam conditionatam de futuris contingentibus conditionatis, quæ transfutura sunt in absoluta. 92	LVI. Solutio quinta perstringitur. 191
XL. Alia obiectio soluta. 94	LVII. Sex instantiarum aduersus stabilitam probationem ostenditur defectio. 130
XLI. Imponitur finis duabus quæstionibus de diuina notitia, eaque omninò certa, & infallibili futurorum contingentium conditionatorum; simulque affertur excusatio de longa earum discussione. 95	LVIII. Replicarum nonnullarum nodi rescantur, & concordia diuinæ præscientiæ de nostris actibus cum eorum libertate deliberatur. 133
XLII. Quinque disquisitiones appendices. Prima, an Deus certò, & infallibiliter cognoscat contingentia conditionata disparata. 97	LIX. Secunda probatio munita Patrum, & præcipuè S. Thomæ documentis. 136
XLIII. Secunda disquisitio appendix, an Deus certò, & infallibiliter cognoscat futura contingentia conditionata sub conditione impossibili in re ipsa, sed simpliciter representata vt possibili. 99	LX. Eadem probatio amplius illustratur solutione argumentorum. 139
XLIV. Tertia disquisitio appendix, an Deus certò & infallibiliter cognoscat contin-	LXI. Num præcedentibus probationibus vsi fuerint Pelagiani, & Semipelagiani aduersus doctrinam S. Augustini. 145

Index Sectionum.

LXVII. Eneruantur proxima argumenta à rationibus. 160	tur. 221
LXVIII. Interpretatio ad proxima S. Thomæ testimonia. 162	LXXXIX. S. Augustinus admittit diuinam scientiam de peccatis conditionatè futuris, sed non dependentem à decreto actuali circa materiale eorum. 222
LXIX. Quidnam de quodam S. Thomæ testimonio sentiant nonnulli è Societate, & è Dominicanis. 163	XC. Idem decretum refutatur ex S. Augustino, & ex Eusebio Cæsareensi circa materiale peccatorum, siue conditionatè, siue absolutè futurorum. 224
LXX. Procedit interpretatio aliorum testimoniorum S. Thomæ. 169	XCI. Refutationes aliæ ex eodem S. Augustino, & ex SS. Prospero, & Hieronymo. 226
LXXI. Finitur interpretatio testimoniorum Sancti Thomæ. 172	XCII. Refutationes aliæ ex eodem S. Augustino, ex SS. Prospero, Anselmo, & Thoma, necnon ex Concilio Tridentino difficultè aliàs explicabili, vt & ex quadam communi Sanctorum doctrina attestata à S. Thoma. 229
LXXII. De quodam Authore, qui multa alia S. Thomæ testimonia concessit. Et an fideliter referat fuisse damnatam propositionem hanc: Quod sequitur ex inimpedibili ipsum quoque est inimpedibile? Ea comprobatur Thomistarum suffragiis. 176	XCIII. Explicatur locus vnus S. Augustini obiectus in contrarium. 230
LXXIII. Eiusdem propositionis magna probabilitas rationibus ostenditur, & ab vna obiectio vindicatur. 179	XCIV. Duo alia loca eiusdem Sancti Augustini explicantur. 232
LXXIV. Eiusdem propositionis ab alia obiectio defensio. 182	XCV. Contra idem decretum expenduntur Concilium Arausicarum 2. S. Anselmus, Articulus quidam Academiæ Parisiensis, S. Thomas, S. Prosper, S. Augustinus, S. Cyrillus Alexandrinus. 236
LXXV. Alia obiectio contra eandem propositionem amouetur. 187	XCVI. Contra idem decretum aduocantur S. Anselmus, S. Hieronymus, S. Thomas, S. Fulgentius, S. Bernardus, Ecclesia Lugdunensis, Authores tum Altercationis Synagogæ, & Ecclesiæ; tum Hypognosticon, & S. Prosper. 238
LXXVI. Alia obiectio contra eandem propositionem dispellitur. 188	XCVII. S. Thomas tradit scientiam diuinam peccatorum conditionatè futurorum, eamque independentem à decreto actuali circa eorum materiale. Alios etiam Patres fuisse eiusdem mentis, colligitur ex quæstionibus, ad quas respondebant. 241
LXXVII. Minutiores aliæ obiectioes eliduntur. 191	XCVIII. Congeruntur, & ponderantur plura eiusdem S. Thomæ testimonia contra decretum ad materiale peccati futuri, siue conditionatè, siue absolutè. Alia item S. Anselmi, Tertulliani, S. Augustini, & S. Dionysij. 243
LXXVIII. Cogitationes cuiusdam Moderni contra eandem propositionem diruuntur. 193	XCIX. Interpretatio ad Sancti Thomæ testimonia nonnulla. 245
LXXIX. Vltior demolitio præfatarum cogitationum. 196	C. Ex sex instantiis duæ enodantur. 247
LXXX. Euersio basis fundamentalis prædictarum cogitationum. 199	CI. Tertia instantia expeditur. 249
LXXXI. Postrema labefactio memoratarum cogitationum. 202	CII. Instantiæ quarta, quinta, & sexta retardantur. 252
LXXXII. Doctrinæ traditæ in prædictis probationibus resumptio ad profligandam obiectioem de temerata arbitrij creati libertate, iuxta opinionem nostram. 203	CIII. Argumenta à ratione præciduntur. 253
LXXXIII. Tertia probatio ex Sanctis Augustino & Thoma. 208	CIV. Neoterici cuiusdam ratiocinationes percurruntur, & inualidantur. 254
LXXXIV. Classis tertia probationum ex repugnantia decreti circa futura contingentia conditionata peccaminosa. Discutitur quale decretum excogitari posset? Non dari in Deo decretum, vt homo absolutè peccet, statuitur ex Conciliis, & Patribus Ecclesiæ. Atque inde inferitur, neque dari, vt homo conditionatè peccaret. 211	CV. Procedit debilitatio propositarum ratiocinationum. 256
LXXXV. Decretum prædeterminatum ad materiale peccati obnoxium est difficultati ex sequela ad formale. 213	CVI. Perducitur ad finem infirmatio præfatarum ratiocinationum. 258
LXXXVI. Ex sanctionibus Conciliorum quàm arduum reddatur idem decretum. 217	CVII. Inferitur solutio ad similes alias ratiocinationes. 260
LXXXVII. Idem decretum impugnat ex Scriptura diuina. 220	
LXXXVIII. Exponuntur duo Scripturæ diuinæ testimonia, quæ in oppositum allegan-	

Index Sectionum.

- CVIII. Recentioris cuiusdam inuenta, tam contra propriam Scholam Dominicanam, quam contra nostram, ut ex Sancto Thoma stabiliat, Deum non esse causam, & authorem peccati commissionis, examinantur. 262
- CIX. Eiusdem Recentioris inuenta alia enarrantur. 264
- CX. Ferrur iudicium de prænarratis inuentis. 267
- CXI. Classis huius tertiæ clausula ex speciali difficultate, tum in decreto circa peccaminosa futura contingencia conditionata, quæ nunquam sint transitura in absoluta; tum in modo cognoscendi ea peccaminosa contingencia conditionata, quæ forent puræ omissiones sine omni actu positivo: denique ex duabus adnotationibus erga nuperum quendam Theologum. 270
- CXII. Cætera clausulæ. 275
- CXIII. Classis quarta probationum ex incohærentia decreti diuini de obiecto futuro contingenter conditionatè cum decreto simpliciter absoluto de non existentia eiusdem obiecti. Multiplex probatio, seu vna cum multiplici confirmatione. 276
- CXIV. Occluditur aditus nonnullis euasionibus. 278
- CXV. Classis quinta probationum ex incohærentia decreti diuini de obiecto futuro contingenter conditionatè cum decreto simpliciter absoluto de existentia eiusdem obiecti. 280
- CXVI. Solutio obiectionis concernentis materiem duarum classium proximè præcedentium. 282
- CXVII. Classis sexta probationum ex sufficientia decreti diuini subiectiuè conditionati de obiecto futuro contingenter conditionatè. 284
- CXVIII. Dissoluitur obiter quoddam argumentum Thomistarum, & ex eorundem doctrina corroboratur nostrum præcedens. 286
- CXIX. Depellitur aliud argumentum, quod ex doctrina nostra posset in nos reflecti. 289
- CXX. Classis septima probationum ex incongruitate obiecti scientiæ diuinæ conditionalis contingentis, si in decreto efficaci antecedenti cognoscat futurum conditionatum contingens. 290
- CXXI. Occasione proximæ probationis fit satis principali aduersariorum obiectioni de incongruitate obiecti scientiæ mediæ. Declaratur decretum, quo Deus suam præparat omnipotentiam ad concurrentium causis secundis liberis. 293
- CXXII. Ad datam solutionem nonnullæ replicæ extenuantur. 295
- CXXIII. Classis octaua probationum ex defectu mutationis realis ad extra, quæ constituitur, vel quam connotet decretum subiectiuè absolutum & obiectiuè conditionatum de obiecto contingenter futuro purè conditionatè. 297
- CXXIV. Aliquæ instantiæ reprimuntur. 299
- CXXV. Aliæ instantiæ retardantur. 302
- CXXVI. Expedita via, quæ ex hac classe hatur ad dissoluenda aliqua aduersariorum argumenta. 304
- CXXVII. Reflexio supra huius classis probationem, quæ exornatur Sancti Thomæ autoritate. 305
- CXXVIII. Classis nona probationum ex defectu indiciorum, quæ ducant nos in notionem actualium decretorum de futuris contingentibus conditionatis. 307
- CXXIX. Instauratur idem assumptum, & refelluntur quædam ad illud solutiones. 308
- CXXX. Quædam alia solutio coercetur. 310
- CXXXI. Classis decima probationum ex veritate propositionum de futuro contingenti conditionato, independenter à diuino decreto subiectiuè absoluto, & obiectiuè conditionato. 313
- CXXXII. Classis vndecima probationum exinde, quod decretum subiectiuè absolutum, & obiectiuè conditionatum non sit radix, neque forma constituens futurum contingens conditionatum. Prima probatio. 315
- CXXXIII. Aliæ probationes. 316
- CXXXIV. Vltior probatio. 318
- CXXXV. Probatio vltima huius classis. 320
- CXXXVI. Eiusdem probationis amplior confirmatio. 322
- CXXXVII. Classis duodecima probationum de non cognitis à Deo futuris contingentibus conditionatis in decretis subiectiuè absolutis, & obiectiuè conditionatis, eo quod in decretis simpliciter absolutis non recognoscantur ab ipso futura contingencia absoluta. Tres probationes. 328
- CXXXVIII. Continuatio inceptæ tertiæ probationis. 328
- CXXXIX. Ex huius classis probationibus diruuntur duo aduersariorum argumenta. 331
- CXL. Argumentum aliud tertium euertitur. 332
- CXLI. Adhuc de tertio argumento. Exscinduntur & alia. 335
- CXLII. Interpretatio ad aliqua Sanctorum Patrum testimonia, quæ in contrarium allegantur. 337
- CXLIII. Quarta probatio ex autoritate Sancti Thomæ. 339
- CXLIV. Illatio de existentia Scientiæ Mediæ. 342

CXLV,

Index Sectionum.

- CXLV. Proponitur essentia, seu definitio Scientiæ Mediæ. 386
ibid.
- CXLVI. Patefactio concordiæ Theologorum Societatis circa explanatam existentiam, & essentiam Scientiæ Mediæ. In primis de concordia Molinæ. 344
- CXLVII. Concordia Suarij & Fonseca cum aliis Theologis Societatis. 346
- CXLVIII. Exponitur vsus Scientiæ Mediæ, & clarior fit fugatâ nebulâ cuiusdam obiectionis. 348
- CXLIX. Vfus Scientiæ Mediæ communitur autoritate Sanctorum Chrysostomi, & Augustini. 349
- CL. Alia Sancti Augustini testimonia pro vsu Scientiæ Mediæ. 351
- CLI. Notio nominis Scientiæ Mediæ. 354
- CLII. Variæ inuestigationes corollariæ ad tractationem de Scientia Media. Earum prima est, quam per scientiam Deus cognoscat futura contingencia conditionata disparata. 357
- CLIII. Inuestigatio secunda corollaria, num Deus independenter à decreto suæ voluntatis actu existente cognoscat quid ipse factururus, decreturusve esset sub hac, vel illa conditione. 360
- CLIV. Quam in sententiam maior sit nostra inclinatio. 365
- CLV. Inuestigatio tertia corollaria, an detur Scientia Media reflexa eorum, quæ Deus decreturus esset. 367
- CLVI. Inuestigatio quarta corollaria de Dei per scientiam mediam directione ad sua decreta. 370
- CLVII. Quidnam verisimilius esse inueniatur hac inuestigatione, consultis declarationibus duorum Præpositorum Generalium Societatis. 371
- CLVIII. Ex autoritate Scripturæ sacræ, & Patrum indicantur fundamenta, quæ verisimiliorem reddunt directionem per Scientiam Mediam. 375
- CLIX. Infirmantur fundamenta à ratione pro directione per Scientiam Mediam. 377
- CLX. Delibantur alia fundamenta à ratione. 379
- CLXI. Directio per Scientiam Mediam num sit Deo necessaria. 382
- CLXII. Quonam pacto directio per Scientiam Mediam concilietur cum libertate creata. 386
- CLXIII. Prosequutio eiusdem conciliationis. Agitur de decreto diuino elargiendi auxilium efficax, quia efficax. 386
ibid.
- CLXIV. Scrupuli quæsi in decreto diuino conferendi auxilium efficax, pelluntur. 390
- CLXV. Ex Scientia Media peccati futuri, quomodo Deus procedere possit ad volendam conditionem, sub qua præuidit illud. 394
- CLXVI. Deductiones duæ, in quarum secunda continetur perscrutatio mentis Ruperti Abbatis circa Scientiam Mediam. 398
- CLXVII. Terminus quartæ huius inuestigationis, & de doctrinæ vniformitate, quæ quoad eius puncta expedit in Societate, fuitque ab Authore procurata. 401
- CLXVIII. Inuestigatio quinta corollaria, an Verbum Diuinum procedat ex Scientia Media. 403
- CLXIX. Doctrinæ de Scientia Media recapitulatio per tria loca theologica, è quibus fuit eruta. 406
- CLXX. De restantibus locis theologis, & de nonnullis ad ea supplementis. Vbi demonstratur indignam fide esse Bullam Pontificiam, quæ composita dicitur aduersus sententiam Societatis. 408
- CLXXI. Alia supplementa ad loca theologica. Vbi de Franciscanis modernis Scientiæ Mediæ fautoribus, de Doctoribus Salmanticensibus, inter quos de paulò antiquiori Curiele. 410
- CLXXII. Plura alia supplementa. Vbi de Patribus Michaële Marco, Henrico Henriquez, Leonardo Lessio. 413
- CLXXIII. Immediati supplementi continuatio, & aliorum accessio. Vbi rursus de Patre Henriquez, & de Venerabili P. à Ponte. 417
- CLXXIV. Prosequutio supplementorum. Vbi de Fernandino Bastida. 420
- CLXXV. Vltior supplementorum series. Vbi de Cardinali Bellarmino. 422
- CLXXVI. Supplementa alia adiecta. Vbi de Reuerendissimo Turcho Sacri Ordinis Dominicani Generali. 424
- CLXXVII. Supplementorum finis. Vbi de illustrissimo Araujo Episcopo Segobienfi. Finis etiam primæ Partis. 426

Facultas

Facultas Reuerendi P. Petri Hieronymi de Cordoba Vice-Prouincialis Societatis I E S V in Prouincia Castellana.

EGO Petrus Hieronymus de Cordoba Vice-Prouincialis Societatis I E S V in Prouincia Castellana, potestate ad id mihi facta à R. admodum Patre nostro Ioanne Paulo Oliua Præposito Generali, facultatem concedo, vt liber inscriptus *Scientia Media theologicè defensata aduersus nouos eius impugnatores*, Authore P. Gabriele de Henao, nostræ Societatis, Sacræque Theologiæ Professore, & ejsdem Societatis grauium, doctorumque hominum iudicio approbatus typis mandetur: in quorum fidem has literas manu nostra subscriptas, & sigillo nostro munitas dedimus Salmanticæ, die sexta Februarij, Anno millesimo sexcentesimo sexagesimo octauo.

PETRVS HIERONYMVS
DE CORDOVA.

Approbatio Doctorem Sacræ Facultatis Parisiensis.

Reuerendi Patris Gabrielis de Henao Societatis I E S V, de Scientia Media perlegimus Tractatum nos infra scripti Facultatis Parisiensis Doctores Theologi, præloque dignum iudicauimus. Lugduni die Decembris prima anni 1673.

F. PAVLVS LOMBARD.

F. E. VIAL.

Facultas R. P. Prouincialis Societatis I E S V, in Prouincia Lugdunensi.

Stephanus de Champs Prouincialis Societatis I E S V in Prouincia Lugdunensi, iuxta Priuilegium eidem Societati à Regibus Christianissimis Henrico III. 10. Maij 1583. Henrico IV. 20. Decembris 1606. Ludouico XIII. 14. Februarij 1611. & Ludouico XIV. nunc regnante 23. Decembris 1650. concessum, quo Bibliopolis omnibus prohibetur ne libros ab eisdem Societatis hominibus compositos absque Superiorum permissione imprimant, permittit LAURENTIO ARNAVD, & PETRO BORDE huius Ciuitatis Bibliopolis, vt librum cui inscriptio est, *Scientia Media Theologicè defensata*, Authore R. P. Gabriele de Henao Vallisoleitano Societatis I E S V, ad 9. proximos annos imprimere, ac liberè diuendere possint. Datum Lugduni 6. Octobr. 1673.

STEPHANVS DE CHAMPS.

R. P. GABRIELIS

R. P. GABRIELIS
DE HENAO,
VALLISOLETANI,
SOCIETATIS IESV:
SCIENTIA MEDIA
THEOLOGICE DEFENSATA.

PROOEMIUM.

POST Euentilationes Historicas de Scientia Media bis editas, nempe anno 1655. typis Lugdunensibus, & 1665. Salmantinis, visum mihi est, vt multorum votis satisfacerem, declarate ex instituto, quidnam sit ea Scientia, quæ tanto studio à viris nostræ Societatis Iesu, & à comitibus compluribus fuit suscepta; defendere eandem ab obiectionibus, quibus tam acri contentione à sapientissimis plerisque Doctoribus è sacro Prædicatorum Ordine, & à non paucis asseculis impugnatur. Certè quo tempore Euentilationes illas primùm publicauimus, desiderabam incumbere ei tam declarationi, quàm defensionem; sed aliis laboribus literariis occupatus non potui implere mea vota. Etsi enim iam antea prælegissem discipulis Tractatum de Scientia Media, sed nimia cum breuitate, & non tam accuratè, quàm exposcebat argumenti dignitas, si in theatrum Theologicæ Scholæ esset vulgandus. Postea autem, imposito sine editioni Tractatus de Missæ sacrificio diuino, atque tremendo, tributis tres in tomos, cepi cogitare de reassumendo priori Scientiæ Mediæ. Ceterùm tot mirabiles historiae de eam nouis Scriptoribus tunc denuò occurrerunt, vt putarem facturum me operæpretium, si antequàm in lucem emitterem Theologicam Tractationem fundatam propriis suis in locis, euentilarem rursus historias alienas omninò à grauitate, & pondere tantæ Controuersiæ: quo fieret, vt hæc non paleis, sed granis esset referta probationum alterutrius sententiæ, desumptarum solidis è ca-
R. P. Gabr. de Henao, Scient. Med. Paris I.

pitibus, dignisque examine. Idcirco iterum assumpsi in manus ventilabrum, veterorque, ne importuna necessitas obliget ad tertias curas, forsanique ad anticipandam aliquam partem in Tractatione præfenti; nam ex anno 1631. vix vnus Scriptoris expurgatur area, cum alterius se offert alia expurganda. Iam itaque (Amice Lector) præfento tibi meam de Scientia Media Theologiam, tuæque censuræ submitto, quam indefesso multorum annorum labore parturui. Erat ab hinc tribus ad lucem penè parata, cum oppressus molesta, diutinaque ægritudine, aliisque occupationibus, differre coactus sum editionem in hunc vsque diem. Fortasse deservierit procrastinatio, vt elaboratior prodeat.

Non dirigitur tantùm ad Theologos veteranos, sed etiam ad tyrones. Spero namque sic edisserere id, quod viva voce, & scriptis adèdè pertinaciter disputatur vtrò, citròque, vt facile sit vel nouitio Theologo notitiam non perfunctoriam comparare rei controuersæ, eosque, in quorum oculos, lectionemque attentam, & ab affectu partium liberam, Opus hoc deuenerit, modico agnituros negotio, placitum de Scientia Medica esse admodum probabile, & non indignum, pro quo conspiraverit cæterus integer nostri Ordinis, innumerique alij cæterorum Ordinum, & Ecclesiastici status sæcularis. Quamvis verò S. Augustinus in epist. 46. existimet, quæstionem de gratia Dei, & libero arbitrio creato *difficillimam esse, & à paucis intelligibilem; & lib. 2. contra literas Petriani, cap. 84. dicat: Si tibi proponam quæstionem,*

A

quomodo Deus Pater attrahat ad Filium homines, quos in libero dimisit arbitrio, fortasse eam difficile soluturus es. Quomodo enim attrahit, si dimisit, ut quis, quod voluerit, eligat? Et tamen utrumque hoc verum est; sed intellectum hoc penetrare pauci valent. At, ut multi id percipere possint, tenet me nonnulla fiducia explanandi alicui cum claritate, & distinctione Scientiam Mediam, cuius beneficio vincitur ex parte difficultas illius quaestionis, intelligibiliorque redditur, & qua mediante sic per gratiam Deus infallibiliter, & efficaciter mouet creatam voluntatem ad bonum, ut simul cum gratia relinquat indifferentem ad malum.

Materies est, quae posset non inutiliter implere volumina multo grandiora eis duobus, in qua a me distribuitur, vnum continens Scientiae Mediae probationes, alterum complectens solutiones obiectionum aduersus eam. Sed curam praecidere non necessaria, & extranea, in qua aliquorum effundunt se, & quasi luxuriantur ingenia; nihil tamen omittam, quod scitu dignum sit, aut saltem necessarium. Curam etiam proponere breuiter fundamenta auctoritatis, & rationis, si quibus ea nititur. Et si autem non summam, sed plenam referam tam responsiones aduersariorum ad nostras probationes, quam argumenta, quibus iidem demoliri conati sunt sententiam Societatis, ne videatur tangere languidè difficultates, ut tantisper dissimulare, ac regere; sed tamen amabo breuitatem, tum reuendendis responsionibus, tum in argumentis enodandis. Et quia ex se materies ipsa admittebat copiosior, magisque laciniolam tractationem, & a me non parum contrahitur, non secus ac caelorum, & terrarum orbis Astrologi, Cosmographique geminae tabulae angustiis includunt, aliquando detrimento magnitudinis, nulla veritatis iniuria; idcirco, cum parabam hoc Opus, vocabam saepe Sciographiam, seu Delineationem Scientiae Mediae, tametsi tunc diuinarem, & nunc etiam coniciam, non defuturos inertes, qui non breue iudicent.

Sed & non deerunt alij, qui dicant, me aggressum materiem, de qua passim obuij sunt nobiles, & locupletes Scriptores. Non negabo id, sed cum in dies exerant caput insignes alij, qui Scientiam Mediam adoriantur, atque impetant, tum eruentes medullam argumentorum, quae in usu fuerunt anterioribus, tum proferentes noua è thesauris sapientiae suae, excitant nos, ut pro defensione, & incolunitate eiusdem Scientiae arripiamus arma, conferamusque manus.

Prater hoc respondeo cum Seneca, qui in epistola 79. adhortans Lucilium, ut carmina de Aetna noviter pangat, inquit: *Quem omnibus solennem locum, quominus Ouidius tractaret, nihil obtinuit, quod iam Virgilius impleuerat; ne Senerum quidem Cornelium uterque deterruit. Omnibus praeterea feliciter hic locus se dedit; & qui praecesserant, non praeripuisse mihi videtur, qua dici poterant, sed aperuisse. Sed multum interest, utrum ad consumptam materiam, an ad subactam accedas? Crescit in dies, & inuenturis inuenta non obstant. Praeterea conditio optima est vltimi. Parata verba inuenit, quae aliter instructa novam faciem habent; nec illis manus iniicit tanquam alienis, sunt enim publica. Iurisconsulti negant, quidquam publicum usurari. Aut ego te non noui, aut Aetna tibi salinam mouet. Iam cupis grande aliquid, & per priorum scribere. Plus enim sperare modestia tua tibi non permittit: quae tanta in te est, ut videaris mihi retracturus ingenij tui viros, si vin-*

cendi periculum sit. Tanta tibi priorum reuerentia est! Tantum Seneca.

Loquitur etiam pro me Petrus Abbas Cellensis in Prooemio sui libri de Panibus: *Comede (ait) quicumque librum legis, panes appostos, & non corrodas sudores apponentis valde laboriosos. Potius pro obsequio gratia, quam inuidia debetur. Si pra inopia librorum, vel lectionum indiges quotidiano pane, sume, & pro indultis sine pretio gratias age. Si vero abundas, non habentibus pauperibus congratulare. Alioquin vel superbis de tua paupertate, vel inuides de nostra miseratione: in alio miserabilis, in alio condemnabilis. Sed times? Tibi forte times, ne scripta tua, si qua sunt, sola non videantur; mihi, ne scabiosum appareat ingenium, ne exangue publicetur eloquium. Sed neutrum (o fidelis, & nimium amice) formidandum est. Et primo quidem, scriptura tua, si bona est, non est timendum; nam quod bonum, & pretiosum est, numerositate, & frequentia pannosarum mercium non sordescit, quin imò semper ad id, quod lucidius praefulget, curritur, & quod contemptibile est, negligitur. Non ergo Opus tuum comparatione Opusculi nostri depretiandum credas; si bonum est. Quod si inutile est, non ei queras gloriam de singularitate, quod magis amputandum est pro superfluitate. Nobis quoque non est, quare times, nam fastidiosus nolo nostra ad cumulum nauisae sua insolenter ingerere; petentibus vero, & indigentibus vereor abscondere, & negare. Ut enim improbitatis est nolentibus, & recusantibus se inculcare; sic impietatis est volentibus, & egentibus abnegare. Habeat itaque volens in uno repository copiam omnium panum gratam, & potius benevolentia adiunget insufficientiam nostram, quam ingratitude exasperet infirmitatem. Haec Abbas Cellensis.*

Suntque satis nota illa S. Augustini lib. 1. de Trinitate, cap. 3. verba: *Non omnia, quae ab omnibus conscribuntur, in omnium manus veniunt; & fieri potest, ut nonnulli, qui haec nostra intelligere volunt, illos planiores non inueniant libros, & in istis scilicet incidant. Ideoque vtile est, plures è pluribus fieri diuerso stylo, non diuersa fide, etiam de quaestionibus eisdem, ut ad plurimos res ipsa perueniat, ad alios sic, ad alios autem sic. Haec S. Augustinus.*

Ad quem ea, quae scribit S. Hieronymus in epist. 89. sunt lectu dignissima: *Porrò quod dicit, non debuisse me interpretari post veteres, & nouo veris syllogismo: Aut obscura fuerunt, quae interpretati sunt Septuaginta, aut manifesta? Si obscura, te quoque in illis falli potuisse credendum est: si manifesta, illos in eis non falli potuisse, perspicuum est. Tuo tibi sermone respondeo. Omnes veteres tractatores, qui nos in Domino praecesserunt, & qui Scripturas sanctas interpretati sunt, aut obscura interpretati sunt, aut manifesta? Si obscura, tu quomodo ausus es post eos differere, quod illi explanare non potuerunt? Si manifesta, superfluum est, te voluisse differere, quod illos latere non potuit, maxime in explanatione Psalmorum, quos apud Graecos interpretati sunt multis voluminibus, primus Origenes, secundus Eusebius Caesarensis, tertius Theodorus Heraclotes, quartus Asterius Scythopolitanus, quintus Apollinaris Laodicensis, sextus Didymus Alexandrinus. Feruntur & diuersorum in paucos Psalmos Opuscula; sed nunc de integro Psalmorum corpore dicimus. Apud Latinos autem Hilarius Pictauiensis, & Eusebius Vercellensis Episcopus Origenem, & Eusebium transulerunt, quorum priorem & nossem Ambrosius in quibusdam sequutus est. Respondeat mihi prudentia tua, quare tu post tantos, & tales Interpretes in explana-*

tione

tionem Psalmorum diuersa senseris? Si enim obscuri sunt Psalmi, te quoque in eis falli potuisse credendum est: si manifesti, illos in eis falli potuisse non creditur, ac per hoc utroque modo superflua erit interpretatio tua: & hac lege post priores nullus loqui audebit, & quodcumque alius occupauerit, alius de eo licentiam scribendi non habebit. Quin potius humanitatis tua est, in quo veniam tibi tribuis, indulgere & ceteris. Ego enim non tam vesera abolere conatus sum, quae linguae meae hominibus emendata de Graeco in Latinum transiit, quam ea testimonia, quae à Iudaeis praetermissa sunt, vel corrupta, proferre in medium, ut scirent nostri, quid Hebraica veritas contineret. Si cui legere non placet, nemo compellit inuitum. Bibat vinum vetus cum suauitate, & nostra multa non condemnat, quae in explanatione priorum edita sunt, ut scibi illa non intelliguntur, ex nostris manifestiora fiant.

Paschasius etiam Ratbertus prologo Commentariorum in Mattheum, tam eleganter, quam fuse satisfacit obiectioni eidem, inquit: *Si quisquam inuidiosum opponere tentauerit, moderno tempore post auctoritatem Patrum priorum, ut quid nifus sum Evangelium exponere? Nouerit, quod non temeritate usus hoc praeelegerim, sed amore religionis, cupiens paternam supplere vota, Christi gratia respersus. Profectò quia hactenus nemo Doctorem praescripsit donum S. Spiritus, & mentis officium futurorum nemo, qui interdixerit, caelestibus parere disciplinis. Sed ignavia fraudulentorum semper promptior existit ausu temeritatis proficua, quos modò veneramur, Patrum officia calumniari quam veritatis scientiae operam appendere. Hoc quippe Passi sunt summi Philosophi, hoc Poeta nobiles, hoc nostri, ut dixi, Doctores; sed tamen omnes, priorum sectantes studia, ex eorum sensibus praestantiora posteris condiderunt. Unde si preferenda est omnibus nostrorum auctoritas, nouerint, quod veritas doctrina commendat eos Auctores, & non utique ipsi veritatem, quia non disputatio Doctoris ingenio submixta veritate, sed veritas disputatione queritur. Veritas per se solida est, disputatio loquentis vero seruit, ut per eam veritas obscuritate velata referetur. Porrò referata veritas, & fideliter literis apprehensa facit eos Auctores, quorum nos vestigia sequentes maxime dubitamus loquentibus vtiliter commendari, dum, gubernante Deo, probauerint nulla nos in his Fidei naufragia perulisse. Quod si aliquis post hac voluerit, caecatis oculis huius Operis exercitium infamare, cogitet, quorum inbuiuntur disciplinis, quod Sirenarum cantus nos surdis mouerint auribus pertrahere. Nam & ipsi suo in tempore talia se linguarum monstra perulisse docuerunt. Unde videant quibus, quae offerimus, non fastidientibus, propterea nos tacere non debuisse, cum Auctores Ecclesiarum suorum in responsione luce clarius demonstrauerint, vtile quidem esse plures à pluribus fieri libros, diuerso quidem stylo, sed non diuersa Fide, ut ad plurimos una, eandemque doctrina S. Spiritus promulgata perueniat, ad alios sic, ad alios autem sic. Neque enim putandum est, nulli nunc temporis gratiam intelligentia largiri, cum pateat illud Propheticum: Pertransibunt plurimi, & multiplex erit scientia. Sed & Philosophi saeculi tale aliquid post priorem studia, ratione vigente, probatur concessum, quoniam Doctores, quanto iuniores fuere, tanto vtiq; perspicaciores. Verumtamen etsi ita loquar, non adeo fastum iactantiae diligo, ut me ad eorum scientiam, aut merita attingisse polliceor: sed quod Fidem, quam ipsi docuerunt, & veritatem apprehendisse, ipsorum doctrina nutritum me esse gaudeo. Unde & ex eorum libris sparsim plura colligens, hoc Opus deuotè ad legendum fratribus confecsi; saltem ut pueri, quos*

R.P. Gabr. de Henao, Scient. Med. Pars I.

ab ineunte aetate liberalibus secularis confusa erudierat disciplinis, habeant quasi recentia, quorum incitamentis audiscant in campo Scripturarum sanctarum currere, atque in his operibus desudare; parui quoque formis nutrimentum, quod ex me potuit adoriri, latius, & uberius ampliari. Hucusque Corbeienfis Abbas.

Breuiss S. Bernardus in fine homiliarum super Missus est, sic: *Lectionem Evangelicam exposui, sicut potui: nec ignoro, quod non omnibus placebit; sed scio, me ob hanc rem multorum fore indignationi obnoxium; & aut iudicabor superfluum, aut praesumptor, quod videlicet post Patres, qui hunc ipsum locum plenissime exposuerunt, rursus in eodem nouus expositor ausus fuero mittere manum. Sed si quid dictum est post Patres, quod non sit contra Patres, nec Patribus arbitror, nec cuiquam displicere debere. Ubi autem dixi, quod à Patribus accepi, dum sic absit typhus praesumptionis, ut non desit fructus deuotionis, patienter audiam de superfluitate causantes. Nouerint tamen qui me tanquam de otiosa, & non necessaria explanatione sigilliant, non tam intendisse exponere Evangelium, quam ex Euangelio sumere occasionem loquenti quod loqui delectabat. Si verò peccauis, quod propriam magis ex hoc excitari deuotionem, quam communem quaesierim vilitatem, potens erit pia Virgo apud suum misericordem filium, hoc meum excusare peccatum, cui hoc meum qualecumque Opusculum deuotissime dedi.*

Nec minus conducit ad propositum S. Ioannes Damascenus, cum in principio Orationis de iis, qui in Fide migrarunt, scribit: *Enimverò nonnunquam id, quod à perfectis relictum, reperit pellens; & in id, quod praetercursum à sapientibus, incidunt idiotae; & id quod occultatum à magistris, comparuit discipulis. At nobis tale quid loqui audent fas non est. Verum, quemadmodum, qui post vindemiam racemos, aut post uberem messem neglectas à messoribus spicas, aut post collectos arborum fructus animum reliquias comportant; ita & nos rem aggredimur freti adiutorio veri Dei. Ipse enim volentibus cooperatur, & sermonem efficacibus, necessariisque confirmat argumentis. Ita S. Damascenus. Comparatio autem illa spicigij grata quoque fuit Authori Altercationis Synagogae, & Ecclesiae, cap. 13. dicenti: *De messe Maiorum spicas colligimus, qui de horreo nostro nihil habemus. Id quod ad fastidij euitationem multum conferre tradit in cap. 18. Eidem similitudini insitit Richardus de S. Victore in prooemio ad descriptionem Tabernaculi foederis. Et quia omnia eius verba maxime pro nostra causa faciunt, placuit transcribere: Rogatus ab amicis aliqua in explanatione Tabernaculi scribere, timui, fateor, cornu petitionis satisfacere, ne viderer in eo ipso Patrum auctoritati derogasse. Dat tamen ausum ipse, qui vulgarem expositionem edidit (V. Beda, ut reor) dum inter exponendum adiungit: Haec (inquit) de re difficillima, prout nobis intellexisse visi sumus, strictim explicare curauimus, parati veriora in his discere, si quis nos docere voluerit. In quibus tamen omnibus patet allegoria sensus perlucidus. Ecce quam fidenter de allegoria sensu proponit, qui tamen litera expositionem sub ambiguitate praemissit. Qui igitur certitudinis suae testimonium allegoricè expositioni tam fidenter dat, historica denegat, patenter innuit, quod in illa sua expositione nec sibi satisfecerit. Quid me arguis, vel cogis credere illi, in quo nec ipse credit sibi? Sed ut verum fatear, illos, quos iam constat summa veritatis contemplationi assistere, timo magis offendere, quam propitios reddere, si cognitam veritatem dubitauero, quasi ob reuerentiam eorum gratiam, in commune proferre. Attendamus, quam multa, quam magna, quam profunda, cum omni dili-**

A 2 gentia

gentia pertractauerunt, quam multa historicè, quam multa allegoricè, quam multa tropologicè miranda ratione exposuerunt; & tunc desinet esse mirum, si alicui loco minus sufficientem expositionem reliquerunt. Non est ergo mirum, vel mirum, si in uno aliquo aliquid possumus addere, quod ad maiorem euidentiā, vel pleniorē intelligentiā possit proficere. Hac propter illos dicta sunt, qui nihil acceptant, nisi quod ab antiquissimis Patribus acceperunt. Sed qui assidue producit novos fructus ad recreationem hominis exterioris, nunquam credendus est nullus de cetero scientiā profectus impertiri ad inuendos sensus hominis interioris? Vbi ergo illud est, quæso? Pertransibunt pluri mi, & abundabit scientia? Nemo itaque mihi, obsecro, indignetur, si de messe Domini remanentes spicas, & qua messorum manus effugere poterant, collegero, & esurientibus, atque petentibus libenter erogauero. Sic Richardus.

I I Consonat Rupertus prologo in Apocalypsin; nam obiciēti: *Iam satis est, quod alij meliores, & sanctiores nihilominus, & doctiores inuenerunt, atque scripserunt. Illicitum est, temerarium est adicere quiddam ad ea, que à nominatis, Catholicisque Patribus dicta sunt, atque ita fastidium legentibus facere augendo multitudinem commentariorum.* Satisfacit in hunc modum: *Sanctarum spatiosus ager Scripturarum omnibus Christi confessoribus communis est, & tractandi illas nulli iure negari potest licentia, dummodo, salua fide, quod sentit, dicat, aut scribat. Quis namque rectè indignetur eo, quod in eadem possessione post unum, aut duos puteos, quos foderunt patres precedentes, plures proprio fodiant labore filij succedentes? Denique Isaac & alios puteos fodit præter illos, quos foderant serui patris sui Abraham, quos, illo mortuo, olim obstruxerant Philistiim. Nam postquam & illos rursum fodit, appellauitque eos isdem nominibus, quibus antè pater vocauerat, sequitur Scriptura, & dicit: Foderunt in torrente, & repererunt aquam viuam. Item foderunt & alium. Ac deinceps: Prefectus inde fodit alium puteum. Itaque iuxta hanc regulam nobis quoque concedant, post illos puteos, quos foderunt, id est, post illos tractatus, quos tractauerunt Patres, & priores nostri, & alios fodere puteos proprii vomere ingenij, dummodo viuam & nos aquam reperire possimus, qua nulli noceat bibenti, nulli scandalum, vel errorem faciat legenti. Ita Abbas Tuitiensis.*

I 2 Nec silenda sunt illa Quintiliani in præfatione: *Diu sum equidem reluctatus, quod Authores utriusque lingue clarissimos non ignorabam multa, que ad hoc Opus (scilicet Institutionum Oratoriarum) diligentissimè scripta, posteris reliquisset. Sed qua ego ex causa faciliorem mihi veniam mea deprecationis arbitrabar fore, hac accendebantur illi magis, quod inter diuersas opiniones priorum, & quasdam etiam inter se contrarias, difficilis esset electio, ut mihi si non inueniendi noua, at certe iudicandi de veteribus iniungere laborè non iniuriè viderentur. Tantum Quintilianus. Cuius, & tot aliorum transcripti tot verba, ut ipsorum autoritate, & rationibus responderè vulgari oppositioni de iam fat multis Scriptoribus, qui Scientiæ Mediæ difficultates exantlarint, omniaque eius adyta, & arcana penetrauerint; vt responderem, inquam, thesım magis, quam hypothefim respiciens, id est, genus magis, & vniuersalitatē, quam speciem, & partem; quia id posterius posset inuidiosum esse, si scilicet in Scriptoribus de Scientia hac, qui me præcesserunt, dicere desiderari aliquid, quod ego supplerem. Non sum tam fatuus de me æstimator, neque tam iniquus censor de aliorū egregijs sudoribus hac in palæstra, & puluere.*

I 3 Fas tamen mihi est breuiter ostendere, me in Theologia Scientiæ Mediæ actum non agere, neque com-

pilatorem esse. Vt autem ostendam id, noto, S. Thomam, vel quicumque est Author Opusculi de Eruditione Principum, requirere lib. 5. c. 9. in Magistro, qui voce, vel scripto doceret mentem ingeniosam, ut inter ea, que doceri possunt, sciat eligere meliora, nec totum ex alienis scriptis accipiat, sed aliqua inueniat. Sap. Illum eruditorem elige, quem magis mireris in suis, quam in alienis. Nihil magnificum docebit, qui à se nihil didicit; falsoque Magistri nuncupatur auditorij narratores, ac sic audiendi sunt, ac qui recensent rumores. Sic ibi. Et ego quidem in me non agnosco ingeniosam illam mentem, vt scia eligere meliora; sentio tamen ardens, vehementisque desiderium quærendi illa, confirmandique eas probationes, quas Maiores nostri tanquam efficaciores prodiderunt. Num verò totum ex alienis scriptis accipiam, vel potius aliqua inueniam? Lectoris erit discernere: eiusque Lectoris, qui non suis viribus alienas metiatur, quique non decludatur existimans, fieri non posse, vt vltra vnius, aut alterius Recentioris codices MSS. librumve, quos reuoluat, alius adiutus perpetua Patrum, & Theologorum veterum, atque modernorum lectione reperiat quiddam dignum luce publica. Et quicquid de hoc sit, mei erit curare ita scribere, vt quædam sperare, ne legar tanquam merus enarrator opinionis de Scientia Media, aut nomenclator Authorem, qui de ea labores suos hæctenus typis tradiderunt.

I 4 Multi sunt, aiebat Seuerus Cassius apud Senecam in controuersia 34. qui, detractō verbo, aut mutato, aut adiecto, putant se alienas sententias lucrifecisse: quos comparabat furibus anas mutantibus poculis alienis, quique solent vocari compilatores, aut etiam interpolatores, ob nouam formam inductam anteriorum scriptis, que ita ornant, fingunt, atque renouant, vt parum expertis pro nouis venditare valeant. Hos inter adnumeratum me non iri credo. Nam et si antecessorum industria tam pulchre in hoc negotio locata, magna mihi instructio fuerit, & capitales à ratione probationes, quas ipsi inuenierunt, vsui mihi sint futura; ast & ego non nihil in eadem causa sudabo, probationesque illas excolam, meisque elucubrationibus reddere vrgentiores fatagam, tum additis nouis confirmationibus; tum præclusis nouis aduersariorum effugiis. Quare nec quoad illas diuersitate sola styli contentus ero, aut lectori illudam. In cæteris vel omittam, quæ ab aliis sunt dicta, vel non nisi succinctè, & leuiter perstringam, vbi nihil mihi speciale occurrat, tuncque remittam Lectorem ad eos, qui meam præoccuparint operam. Atque vt antè pollicitus sum, colligam etiam infatigabili diligentia, maiori que, quam hæctenus vllus alius è Nostri, cuncta argumenta ab autoritate, & ratione, in quibus aduersarij nouissimi suam victoriæ spem posuerunt: ea sine ambagibus exarmare, irritaque reddere, hoc opus totum, vel conatus erit in 2. parte, & partim in 1. Cum paulò antiquioribus fat decertatum est ab aliis è Societate, quanquam quæ & ipsorum probationes recentissimi instaurant, ac noua luce perfundent, retardabo eadem manu, ac propulsabo vtrorumque impetus. Ne verò suspicio vlla subnascatur de illorum argumentorum pondere à me subdole, astutè que celato, producam suorummet Authorum verbis ea præsertim, quæ apud ipsos sunt quasi Achillea, insolubiliaque.

Audiui non rarè cōplures conquerētes de Scriptoribus neotericis nonnullis è Societate, qui occupati in fulcienda propria sententia, non ex instituto curat de diruendis fundamentis contrariæ, quia nimirum iudicant, præstantibus se primū, non fore Lectoribus admodum

admodum difficile secundum. Sed falluntur, nam et si qui alitè sint imbuti in nostris principiis, multum inde valeant circa secundum, non tamen plenè profusus, & cæteri vix quiddam possunt; vtque afficiuntur in nostram opinionem, lectis eius probationibus, sic & in oppositam, lectis quæ adducuntur à suis patronis; vel manent suspensi, ancipitesque. Nec mirum, siquidem vtrinque fuerint excogitata robusta multæ, & momentosa. Commune in Lectoribus est quærere Authorem, qui contra subtilissimos disputer, & in Conuersu Doctorum sic agat, ne susceptam causam tot erudita ingenia superent. Magna ars est, contrā artifices loqui, & apud illos aliquid agere, qui se putant omnia præuidere; vt inquit Theodoricus Rex apud Cassiodorum lib. 2. variar. epist. 6.

I 6 Immoratus superioribus sum, non vt laudarem meas merces, sed vt reprimerem obiectionem mustitaram à non paucis, me subafulcante, de tot libris circa Scientiam Mediam. Sed quantumcumque obmurmurent, non præualebunt, si libri sint, quales oportet, & Scriptoris non compilatores, aut interpolatores; sed Authores, aut salte suo Marte, suisque auspiciis, & præsidij scribentes: quod de me non aulim affirmare, sed non video (cæcuntiam fortè) in aliorum libris, qui hac tempestate vulgati versantur cum plausu ab eruditis, maiora signa operæ non in cassum impensæ. Et vt inculcem, quod supra attigi, nisi Dominicani Doctores sapientissimi cessent ab impugnanda Scientia Media, vel nisi suorum novorum argumentorum efficaciam nobis persuadeant discessum ab illa, voluetur hoc quasi laxum, & hæc quasi vena scaturiet voluminibus vltro, citroque quotidie prodeuntibus.

I 7 Huc facit quod apud Clementem VIII. Pontificem Maximum ponderabat anno 1601. Scriptor Anonymus in consultatione de modo procedendi in causa de Auxiliis. [Augetur difficultas finiendi hanc controuersiam (sic ille) ex conditione personarum, inter quas versatur. Sunt enim vtraque ex parte acris, & subtili ingenio viri, in studiis Metaphysicis, reliquisque Scholasticis disputationibus exercitatissimi. Vtraque pars Authores Catholicos sequitur, Sacrarum literarum testimonia, Pontificū, & Conciliorum decreta, Sanctorum Patrum, & præcipuè S. Augustini, & S. Thomæ placita magnoperè probat. Vtraque se pro Fide, ac religione certare profitetur. Vtraque suos habet sectatores. Vtraque familiam ducit. Est altera ex parte perillustres, & perantiqua Dominicanorum familia, multorum insignium virorum, & sanctitate, & doctrinā incluta: ex qua non quidem omnes, sed insignes tamen aliquot Theologiæ Magistri, partim docendo, partim disputando, partim etiam concionando, non paucis denique in lucem editis libris persuadere nituntur suam opinionem. Qui tantum dicendo, disputando, scribendoque potuerunt, vt non paucos in eandem doctrinæ societatem pertraxerint: qui toto Christiano Orbe diffusi, suis auditoribus, quam penitus animo imbiberunt, intillant studiosè. Altera verò ex parte principem locum occupant Iesuitæ quamplurimi, qui in omnibus penè Christianis Academiis publicas Scholas habent; & suam sententiam adeò probabilem reddiderunt, vt ea iam vbi que non parum obtinere videatur, quam obuiis (quod aiunt) vlnis magna pars cæterarum Religiosarum familiarū amplexatur, scilicet è Benedictinis, Augustinianis, Franciscanis, Carmelitanis, Minimis, Cisterciensibus, Teatinis, Bernabitis, & Sæcularis non pauci, qui eam vel cõcionando, vel docendo, vel disputando probant, vel scriptis, & libris defendunt.] Hæc ferè Anonymus ille.

R. P. Gabr. de Henao, Scient. Med. Pars I.

I 8 Quæ vt fatis significant difficultatem restringendæ controuersia inter vtrumque Ordinem, sic etiam impediendæ editionis librorum quoad non interdictum punctum de Scientia Media. Cùmque illud, & principia, è quibus dependet, tam sint velut transcendentia, tamque vagantia per rotam penè 1. partem Summæ Theologicæ S. Thomæ, imò & per totas penè tres partes, à quibus interpretandis tam Dominicani, quam Nostri nunquam in impressis libris cessabunt, nunquam etiam conticinium erit de hac Scientia, principijque illis, quoad vsque adueniat diluculū definitionis à Sede Apostolica, vel Agonistæ vtriusque Scholæ noscant in cælesti patria veritatem, quam in hac mortali vita tam anxie, omnibusque vestigijs inquisierunt. Interim questionum, siue pro Scientia Media, siue contra eam, explanatio est animi quidam veluti nidus, in quo mens instabili solitudine, sciendique studio, tanquam multiplici volutus errore, fessa conuiescit, vt inquit S. Greg. Nyssenus de questionibus valde etiam perplexis circa Hexæmeron. Et de susceptis in præsentiarum à nobis dicere possumus, quod de germanis aliis S. Prosper lib. 6. c. 1. de Vocatione Gentium, ait: *Inter defensores liberi arbitrij, & prædicatores gratia Dei magna, & difficilis dudum vertitur questio. Queritur enim, vtrum velit Deus, omnes homines saluos fieri? Et quia hoc negari non potest; cur voluntas Omnipotentis non impleatur? inquitur. Cùmque hoc secundum voluntates hominum fieri videatur, gratia videtur excludi, qua si meritis redditur, constat, eam non donum esse, sed meritum. Vnde iterum queritur, cur hoc donum, sine quo nemo saluus est, ab eo, qui omnes saluari vult, non conferatur? Atque ita contrariarum disputationum nullus terminus reperitur, dum non discernitur, quid manifestum, quid sit occultum. De hac igitur compugnauit opinio, qua mensura, & temperantia sentendum sit, quantum Dominus adiuuerit, admitte inquirere, exercens, atque discutiens modulum facultatis meæ in iis, qua cordi meo sobriè (quantum arbitror) inhaerunt, vt si in eas regulas processerit stylus, qua nihil offensum, nihil habeant prauitatis, non solum nobis, sed & aliis vile sit ad aliquem nos limitem peruenisse, quem non debeamus excedere.*

I 9 Adnitur & ego in questionibus de Scientia Media idem ipsum, quod in eis aliis S. Prosper. Et quia omnibus bonis in rebus conatus in laude, effectus in casu est, vt aiebat Apuleius lib. 4. Florid. Deum submissè exoro, vt & conatum, & effectū det benignissimā prouidentia. Atque vt minùs errarem, quam de mea exiguitate plebebar, insumpsi plures annos in apparatu ad hoc Opus ex lectione Scripturæ sacræ, Conciliorum, & Patrum Ecclesiæ, necnon Theologorū, tam veterum, quam recentium, & manuscriptorum complurium, quibus Maiores nostri initio controuersia sententiam suam comprobauerunt in Hispania, Belgio, & Italia. Vnde ab editione huius Operis remorari me non potest, quod Quintilianum ab Institutionum suarum Oratoriarum. *Eas nondum opinabar* (inquit in præfatione) *satis maturuisse, quibus componi nouis paulò plus, quam biennium, tot alioqui negotijs districtus, impendidi, quod tempus non tam stylo, quam inquisitioni institui Operis propè infiniti, & legendis Authoribus, qui sunt innumerabiles, datum est.* Præterea, ne ex præcipatione editionis timerè fuisset à me non tam recognitam hanc de Scientia Media Theologiam, quam per me poterat, vsus Horatij consilio, qui in Arte poetica suadet, ne præcipitur editio, sed nonnā prematur in annum, dedi otium penso, vt refrigerato inuentionis amore, diligentius repetitum tanquam lectior perpenderem, vt fatatur vbi supra Quintilianus, quem fui imitatus.

Accendit me vehementer ad imponendam huic **I 0**
A 3 Operi

Operi manum pro meo modulo extremam epistola quaedam R. admōdum P. N. Ioannis Pauli Oliuæ Præpositi nunc Generalis Societatis nostræ, scripta anno 1664. die 12. Ianuarij, cum esset Vicarius Generalis. Nam pro suo munere impensè intentus conseruanda, & promouenda non tantum disciplina regulari, sed etiam doctrinæ antiquæ in Societate, adhortatus est grauissimè Socios, vt in hac materia de Scientia Media, & Auxiliis diuinæ gratiæ efficacibus, non prædeterminatiuis, non solum retineant ipsam doctrinæ substantiam, sed etiam in eius explicandæ modo non recedant à communi, & hæcenus recepto inter Nostros, seu vt nolint abduci doctrinis variis, & peregrinis, vel circa modum explicationis. Id quod ego studiosè caui. Vnde qui viam regiam Maiorum nostrorum fastidiat, expectatque obliquos anfractus, mæandrosque sinuosos, ac flexuosos, abeat hinc. Priorum illorum in alto hoc, & vasto mari cursus tam ratos, & constantes debere apud Posteros esse censui semper, vt proprio ingenio vesticari permittendum nequiquam sit. Idcirco literæ illæ prudentissimi nostri Generalis gratissimæ fuerunt veteranis Magistris è Nostri, iudicijque maturi, & versatis in Conciliorum, & SS. PP. monumentis, vnde primi pervigili studio, assiduæque lectione hausserant sua pronuntiata, meque minimum omnium discipulum excitauerunt, vt pro quantulumcumque meo captu exprimerem ea isto in Opere.

21 Vbi: *Si qua me respondendi necessitas, ea, qua iam iam libris alijs posui, rursus commemorare coegerit (quanquam id modicè faciam) iis, qui iam illa legerunt, & tenent, onerosum esse non debet. Quia & ea, que instructioni sunt necessaria, sapius oportet insinuare tardioribus: & cum ea multipliciter, varièque versantur, atque tractantur, ipsos quoque capaciore intelligentia præditos adiunari, & ad facilitatem sciendi, & ad copiam differendi. Non enim etiam, quemadmodum solet contristare lectorem, cum ab eo libro, quem gerit in manibus, quando in aliquem nodum questionis inciderit, in alium mittitur, ubi eius solutionem requirat, quem forte non habet. Quapropter quacumque in alijs libris iam diximus, si necessitas presentium questionum breuiter iterare compulerit, ignoscant scientes, ne offendantur nescientes. Satis enim est offerre habenti, quam differe non habenti.* Quæ sunt verba S. Augustini lib. 2. de Baptismo contra Donatistas, cap. 1. & quæ nos extra culpam ponent, si contigerit repetere quidpiam, siue ex Historicis, siue ex Theologicis. Et ex his quidem posterioribus nonnulla in antecessum scripsi, cum priora illa euentilarem. Quod aduertere volui, ne in Opere præfenti desiderentur. Aspirat Deus Opt. & Max. meo labori. Tu quoque, Lector benigne, faue, & cum per otium licuerit, lustra oculis Protestationes meas sequentes, nec penitebit, ni fallor; non enim inermes sunt, sed galeata.

Prima Authoris Protestatio.

De non violandis Constitutionibus Apostolicis.

22 M iuxta Decreta à Summis Pontificibus edita, cauere tria debeam in hoc Opere concernente materiam de Auxiliis diuinæ gratiæ: primum, ne partem oppositam meæ opinioni aut qualificem, aut censuram quapiam notem: secundum, ne fidem adhibeam,

neque allegem quædam, quæ circumferuntur, Congregationum habitatum coram Clemente VIII. & Paulo V. super quæstione de illis Auxiliis, Acta tam pro sententia Fratrum Ordinis S. Dominici, quam Ludouici Molina, aliorumque Societatis; neque item quoddam autographum, siue exemplar cuiusdam falsò assertæ Constitutionis Pauli V. super definitione prædictæ quæstionis, ac damnationis sententiarum Molina: tertium, ne tractem ex professo, vel incidenter, vilo prætextu, occasione, vel modo, de materia illorum Auxiliorum, seu de gratia, & libero arbitrio: protestor, sollicitum me valde fuisse de tribus his cauendis.

23 De primo quidem, nam nusquam qualifico, nec censuram vllâ noto opinionem PP. Dominicanorum aduersam ei, quam defenso Scientiæ Mediæ, incidentiumque aliorum punctorum. Et vt non coëccerer prohibitione Pontificia, abundè mihi esset maxima obseruantia, quæ afficitur erga sacrum Prædicatum Ordinem, eiusque Scholam, vtpote sanctitatis, disciplina regularis, doctrinæ Catholice, sapientiaque Theologicæ arcem munitissimam, turrim David adificatam cum propugnaculis, ex qua mille clypei pendent, omnis annatura fortium. Et quanquam saepe recognoscens quæ scripsi in hoc Opere, non discernam censuram aliquam minus benignam à me latam; si tamen scribentis ardor, vel recognoscentis philantia me fecerit, ex debito voueo, & ex animo volo, vt legatur tanquam elapsum præter, imò & contra meam sinceram intentionem, vt que habeatur indictum, inscriptumque.

24 Sed aduertere oportet pro me, vt & pro se aduertit sapientissimus, & prudentissimus Theologus Leonardus Lessius in Præfatione ad Tractatum de Gratia: [Si ratiocinando ostendam quid ex huiusmodi sententiis sequi videatur, neminem id damnationem, vel censuram interpretari posse. Multa enim dogmata non aliâ ratione discuti, aut examinari possunt. Vbi enim apodictica, seu ostensura ratio probandi deficit, necesse est vti ea, quæ ducit ad absurdum, seu impossibile, vt Aristoteles docet; quale censetur in Theologia, quod fidei dogmatibus repugnat. Itaque hoc ratiocinationis genus velle impedire in hac causa, est tollere omnem disputationem, omne examen, omnem sententiarum discussionem.] Sic Lessius. Non ab similibus Illustris admōdum D. Doctor Duacensis D. Henricus de Cerf, Seminarij Torreami Præf. nuperque electus ad Decanalem dignitatem Duacensis Ecclesiæ S. Petri, scripsit in Præfatione sua ad Controuersiam inter Angelici Doctoris Sectatores de mente eius circa physicam prædeterminationem: [Si subinde aliqua inferam absurda, rationi, aut etiam Fidei repugnantia, quæ videntur sequi ex opposita aduersariorum opinione, accipienda sunt vt argumenta inquirendæ veritati plurimum seruientia, non vt censura. Vti enim aduersariis licet absque vlla censura nota asserere, per negationem præiij concursus physicæ prædeterminantis eueriti rationem causæ primæ, omnemque secundæ subordinationem ad primam; per Scientiam Mediam tolli libertatem humanam, & diuinam, & similia, non solum à ratione, sed à recta Fide aliena: Similiter nobis negari non potest licentia probabiliter asserendi, ex physica prædeterminatione sequi, nullam in creatis dari libertatem à necessitate, sed solum à coactione; Deum motione in sensu composito irresistibili, & consequenter necessitante, ad peccatum impellere, adeoque esse illius authorem, ac proinde eiusmodi prædeterminationem, non solum rationi repugnare, sed

fed & diuinæ bonitati, & iustitiæ. Neque hoc est aduersarios, vt quidam minus benignè interpretantur, hæreseos, aut impietatis arguere. Non enim impius est, aut hæreticus, qui doctrinam tuetur, ex qua probabiliter inferunt aduersarii, sequi aliquid impium, aut hæreticum, quandiu ipse probabiliter sustinet, ista non sequi, & paratus est suam potius deserere sententiam, quam talem admittere consequentiam. At ille solum impius est, aut hæreticus, qui sententiam, quam nouit ab Ecclesia damnatam vt impiam, vel hæreticam, contempta Ecclesiæ autoritate, ac censura, pertinaciter sustinet. Hoc enim ad hæresim formalem requirit Augustinus lib. 4. de Baptismo, cap. 16. his verbis: *Non dum illum hæreticum dico, nisi manifesta sibi doctrinâ Catholica fidei resistere maluerit, & illud, quod tenebat elegerit.* Et epist. 162. sic: *Hi, qui sententiam suam, quamuis falsam, atque peruersam, nulla pertinaci animositate defendunt, præsertim quam non audaciâ presumptionis sue pepererunt, sed à seductis, atque in errorem lapsis parentibus acceperunt; quarunt autem cantâ sollicitudine veritatem, parati corrigi, cum inueniant, nunquam sunt inter hæreticos deputandi.* Hæc quidem ex Augustino ad hæresim formalem. Ex cuius verbi conficio, ad materiale requiri, vt quis absque pertinacia sustineat opinionem falsam, peruersam, & doctrinæ fidei Catholice repugnantem, nesciens, esse talem. Vnde manifestum est, Doctores Catholicos in hac controuersia dissidentes, ac sibi inuicem Consequentiæ fidei contrarias obiectantes, non posse, nisi ineptissimè, hæresim etiam materialis argui. Cum vtraque pars sustineat doctrinam à Clemente VIII. Paulo V. aliisque Pontificibus à censuris vindicatam, ac permissiue approbatam, seu pro cuiusque arbitrio in Scholis tradi, ac propugnari permissam; teste Reuerendissimo D. Henrico Spondano ad annum 1606. Hæc nouissimè eximius Doctor Cerf; quæ etsi mente antea conceperam, tamen exprimere, & stylo edere tam dilucide non sufficerem; ideoque integra Lectori offero ad mei animi referationem in deductionibus ad absurdum, quibus vtor in aduersarios.

25 Et frequenter quidem, quando illis in impugnationibus infero Consequens absolum, siue Sacris literis, siue summis Pontificibus desinitentibus ex Cathedra, siue Conciliis, siue Sanctis Patribus, siue communi, & receptæ Theologorum sententiæ, dica conceptis verbis me non intelligere, quomodo contrarij oblectari possint Consequentiæ; nam tãquam catholicissimos, & doctissimos negare scio, quamuis ignorè, quàm consequenter ad Antecedens admissum. Si alicubi non dicam, profiteor, non alium esse meum sensum: pronuntioque cum Iob ad amicos c. 6. v. 24. *Docete me, & ego tacebo: & si quid forte ignorauis, instruite me.* Quæ sic ferè interpretatur Ioannes de Pineda. [Perfundite me temporanea, & opportuna doctrina, qua refrigeret, qua defructat ignis mearum hæsitationum; sed ne me percellatis conuitorum turbine, ne tonetis vocibus, & clamoribus; ne fulguretis excandescetes aduersus addubitantem hominem.] Ego autem sic loquens, & de huiusmodi argumentationibus expectans aduersantium solutiones, suppono me libenter eorum instructioni, prout ferè ait S. Gregorius Magnus lib. 8. *Moralium, cap. 2.* circa familia alia verba eiusdem Iob.

26 Atque in sensu non tam asserendi, quam dubitandi, videntur nonnulli moderni Thomistæ velle accipi multa, quæ proferunt; quanquam oportuisset, vt aliquando eum magis exponerent. In exem-

plum sit Gonetus, qui tom. 2. *disp. 6.* sic concludit articulum 2. *pag. 454.* [Hoc solum prætendimus, & asserimus, Scientiam Mediam olim fuisse Pelagianis, & Semipelagianis familiarem, & ex Faustii ingenio, vt alteram Mineruam ex Iouis cerebro progenitam.] Impendit articulum 3. & 4. in asserendo, Scientiam Mediam, quoad substantiam, & non tantum quoad abusum fuisse reprobam, vt Semipelagianismum, à S. Augustino. Transcribit *art. 5. §. 7. pag. 530.* has eius execrationes à quibusdam Doctoribus Louanensibus, duce Michaële Baio, compositas. [Sententia hæc Dei bonitatem obscurat, iustitiam eneruat, Scripturis illudit, PP. testimonia in alieno sensu detorquet, humanæ rationis corruptioni applaudit, humilitatis fundamentum euerit, peccandi necessitatem non magnam relinquit, propriam virium fiduciam ingenerat, in salutis negotio, quod præcipuum est, homini donat; quod minus, Deo: gratiam Dei libero subdit arbitrio, & eius pedisequam facit. In summa, à Pelagio non satis procul abscedit; Lutheri verò, & Caluini, & aliorum nostræ tempestatis Hæreticorum sententiam, dum ab ea videri vult quamlongissimè recedere, potentiùsque debellare, magis imprudens stabilit, atque confirmat.] *Art. 6.* præscribit hunc titulum §. 1. *pag. 550.* [Scientia Media fauere videtur (quod est verbum cum aliqua cautela) ac viam sternere errori illi Semipelagianorum, quo assererebatur, dari in nobis initia quædam Fidei, & bonæ voluntatis, quæ non erant à gratia, sed à natura.] Et §. 2. *pag. 556.* hunc alium: [Scientia Media etiam fauere videtur, ac sternere viam alteri errori, quo Semipelagiani assererant, prædestinationem ad gratiam fieri ex præuisione meritiorum.] Additque *pag. 558.* olim Arianos vfos fuisse ea scientia ad suos errores comprobandos.

27 Quibus verbis reuocat quæ antea dixerat de progenita Scientia Media in Faustii, vt Minerua in Iouis cerebro. Nam Faustus fuit longè posterior Ariani, quorum recurrentium ad præsentiam Dei meminit S. Alexander Antistes Alexandrinus, in cuius testimonio Gonetus fundat Arianicum patrocinium Scientiæ Mediæ. Imò & Faustus fuit aliquantò posterior Semipelagianis, aut Massiliensibus, quos fuisse reiectos à S. Augustino ob sententiam de Scientia illa, tam enixè contendit Gonetus. Quare & hinc etiam debet fateri, Faustum non fuisse primum parentem illius scientiæ.

28 Et vt Faustum non vocaret *pag. 454.* absolutè Hæreticum, esset æquum: tum quia Faustus antecessit Synodum Arausicanam secundam, quæ toti de gratia, & libero arbitrio controuersiæ, exercitiæ vtrinque centum ampliùs annos, inter Sanctissimos, & doctissimos in Gallia viros, finem tandem imposuit ex S. Augustini doctrinæ, & Sedis Apostolicæ approbatione. Tum quia [Ecclesia Regiensis in Gallia, ubi Faustus sedit Antistes, semper eum vt Sanctum coluit, celebrans eius Natalem die Ianuarij 17. (seu potius 16. vt obseruat Ioannes Bollandus.) Ibi in eius memoriam antiquitus erecta Basilica, eius nominis titulo insignita, hæcenus eius cultu à fidelibus frequentatur. Maneant igitur Fausto integra iura sua, nec ex nostris scriptis sentiat præiudicium, neque priuato iudicio nouitati liceat conuellerè antiquitatem.] Quæ sunt verba Cardinalis Baronij tom. 10. in *aditionibus ad annum 490.* retractantis scripta à se de Fausto in tom. 6. *ad eum annum.* Horumque, & non illorum, recordatus est Gonetus pagina præcitata 154. & *art. 5. §. 7. pag. 537. tom. 3. disp. 5. art. & §. 2. pag. 325.*

art. 5. §. 3. pag. 399. tom. 4. disp. 2. art. 1. §. 5. pag. 100. tom. 9. disp. 1. art. 5. §. 3. pag. 101.

29 Nec minus efficit æquum, vt vocem, quam Faustii, vt Hæretici, refert, scilicet: [Nisi præscientia explorauerit, prædestinationem nihil decernit;] exciperet vt dictam de præscientia meritorum, primum ortum habentium ex viribus naturæ, iuxta Faustii, & aliorum Semipelagianorum falsam existimationem. Nam, docente Illustrissimo Episcopo Oxomeni D. D. Fr. Petro de Godoy, tom. 3. in 3. p. disp. 50. §. 2. num. 7. [S. Augustinus, PP. Arausiaci Concilij secundi, & alij contra Semipelagianos, qui affirmabant, gratiam dari propter merita antecedentia, prodeuntia ex viribus naturæ, arguebant bene, Gratia datur, vt per illam mereamur: non ergo illam operibus antecedentibus meremur. Minimè verò intendebant probare, non dari primam gratiam propter merita ex illa profecta, quatenus præuisa vt futura.] Quæ exactissimâ declaratione de horum sensu, factaque à Thomistarum nostræ atque Classico Doctore, & Salmanticensis Academiae Primario Professore, dignoscitur error latens sub illa Faustii voce; quantumque recedat à Semipelagianismo præscientia siue conditionata, siue absoluta meritorum concessa in Schola Societatis, quamque breuiter, & facile elui possint suspiciones de fœdere à Nostris inito cum Semipelagianis. Sed nunc non agimus, vt respondeamus: suus erit locus in Opere.

30 Et de censura illorum Academicorum Louanien- sium fuit in Historica Euent. 10. num. 205. duobus- que sequentibus. in Euent. 39. num. 852. in Euent. 46. num. 1251. & seq. eritque in Sect. 172. Operis. De- beretque esse in tomo 4. Gonetii disp. 2. art. 1. §. 9. pag. 226. Vbi tradit, prædestinationem penes de- cretum exequutium gloria, vt coronæ, supponere absolutam meritorum præscientiam. Cum tamen ca Censuræ verba procedant directè, teste Ioanne de S. Thoma tom. 1. in 1. p. disp. 20. art. 4. §. 3. Qua- propter pag. 659. contra sententiam, quæ secundum præscientiam constituit prædestinationem penes decretum, siue exequutium, siue intentium; si- quidem Louanienfes illi volebant, sicut & Alvarez, Nazarius, Petrusque de Herrera relati ab eodem Gonetio pag. 227. prædestinationem, penes decre- tum etiam exequutium, non esse secundum præ- scientiam. Et vt ea verba procederent etiam contra præscientiam futurorum contingentium conditio- natorum, incumberet Gonetio onus assignandi lo- cum responsioni in tomo 2. vbi ipse adituit talem præscientiam, innixam decreto subiectiuè absolu- to, & obiectiuè conditionato. Ast Louanienfes illi repudiarent præfatorum futurorum præscien- tiam, siue non innixam, siue innixam decreto. De quo Louanij non fuit tunc temporis cogitatum; solummodò namque Salmantica anno 1588. indi- catum fuerat à quibusdam memoratis à me Euent. 49. num. 1341.

31 Sed vt pergerem agere, quod suscepi de osten- sione vsus argumentorum ab absurdo per Thomi- stas Modernos contra nostram sententiam, possem ex eodem 2. tomo, & ex aliis Gonetii implere plures paginas. Desisto tamen, ne prolixus sim: videatur tomus 3. disp. 4. art. 2. §. 5. pag. 196. disp. 5. art. 1. §. 1. pag. 284. art. 2. §. 1. pag. 320. art. 4. §. 2. pag. 371. & 372. tomus 4. disp. 5. art. 2. §. 3. pag. 370. disp. 6. artic. & §. 2. ex pag. 528. vsque ad 534. tomus 7. disp. 6. art. 2. §. 12. pag. 744. imò videantur omnes tomi, & omnes ferè disputationes Gonetii. Cui tamen Authori vsus prædictarum argumentationum

ab inconuenienti, & verborum (quorum qualita- tem aduersus nostram opinionem ponderare dere- linquo discretioni Lectoris) visus est tam innocuus, vt scripserit tom. 2. disp. 6. pag. 439. [Nolo cum aduersariis (nempe cum defensoribus Scientiam Mediam) voluntate, & affectu, sed ratione tantum, & intellectu contendere; & in hac graui, ac mo- mentosa quæstione ab omni verborum, & aculeo- rum amaritudine abstinere. Suspecta enim ea est sententia, quæ lucem exosa, nudam, & apertam se videri refugit, seque conuictis occultat: infirma, & rationum indiga, quæ solis se maledictis defendit. Illique qui solis se conuictis, & verborum aculeis contegunt, rectè à Nazianzeno sepius comparan- tur, quas atramentum ante se euomere aiunt, vt piscatores effugiant, aut conspectum sui eripiant.]

32 Vltra abstinentiam à censurandis rigidè doctri- nis Thomistarum, & Societatis his in punctis de Auxiliis diuinæ gratiæ, imperatam ab Apostolica Sede, dictar Christiana, & Religiosa charitas, iura- que multa alia præscribunt, ne de Doctores, à quibus traduntur, loquamur irreuerenter, nève cum illis tanquam cum hostibus confligamus ad lædiora vsque, & vulnera; puerilis esset in me ia- ctantia, vt disco ex S. Hieronymo in epist. 91. ad S. Augustinum: Si accusando illustres viros (quales ætumo, & venerator Scriptores Dominicanos) qua- rerem meo nomini famam, seu potius infamiam. Sed accusare non est disputare beneuolenti animo, verbif- que comibus, profectis ex veritatis indagandæ stu- dio. Fieri que potest, vt inter charissimos aliquid alteru- tro sermone contradicatur, nec tamen ipsa charitas mi- nuatur, nec veritas odium pariat, que debetur amicitiæ: siue illud verum sit, quod contradicatur, siue corde vera- ci, qualecumque sit, dicitur, non retinendo in mente, quod à labijs dicitur. Ita S. Augustinus epist. 97. inter alias S. Hieronymi.

33 Et vt omittam plura, quæ ex Ecclesiæ Patribus, inter sese tota ingeniorum contentione, omnige- naque eruditionis copiis, sine pacis, vrbantatque dispendio, disceptantibus proferre possem; non ta- men præteribo elegantissimi, & doctissimi Mel- chioris Cani verba, quæ sæpe legere soleo ad meam instructionem. [Intellego (inquit cap. 1. lib. 8. de locis Theologicis) in Schola fuisse nonnullos, quasi ad discordias natos, qui tunc optimè disseruisse se, putant, cum contra Doctores dixerint, vt non tam verum inuenisse velle videantur, quam aduersa- rios conuincere, concertationibusque, & rixis to- tas chartas implere. Atque horum sunt in Ec- clesia multi, qui tanquam milites authorati, vel tumentur, vel impugnant, & tota eorum de re Theologica disputatio, partium studium est, cont- tentio, atque dissidium. Quos ego probare nec de- beo, nec possum. Nam quauis dissentientium inter se reprehensiones non sint vituperandæ, con- certationes tamen in disputando pertinaces, indi- gnæ Philosophia Christiana, nedum sacra Doctri- na, mihi videri solent. Nec enim, quod Cicero dis- sertissime dixit, disputari sine reprehensione, nec cum pertinacia rectè disputari potest. Atque illud verè à Publico dictum est, veritatem nimium alter- cando amitti. Minimè verò assentior iis, qui ex circularum scholasticorum disputationibus ortam esse pertinaciam volunt, irritationemque scalpendi omnia: quin istiusmodi malorum existimo in mo- ribus esse culpam, non in Schola. Moderati enim, nec contentiosi homines, nec pertinaces, quascum- que res sobriè, ad temperantiamque definiunt. Quod cum omnibus est faciendum, qui disciplinam quamlibet

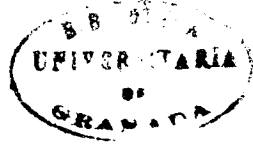
quamlibet profitentur, tum nemini potius, quam Theologo. Fuere autem sine dubio in Schola multi, qui his vitiis declinatis, rem Theologicam graui- ter, ac modeste tractarunt. Nam quos isti pertinaces vocant, omniaque scalpentes Theologos, paucos, si verè loqui volunt, significare possunt. Qui etiam mihi, si cui, maxime displicent; sed propter pauco- rum vitia, non est omnium corona traducenda.] Hactenus Canus.

34 Cuius ego monitis instructus, impensè exopto prouinciam Theologicam huius Operis peragere modeste. Difficilius fuit non transiisse modestiæ metas in altero de Scientia Media historicè propu- gnata, vbi tot, tantisque narrationibus à veritate alienis obstiti, tot, tantasque contra nostram sen- tentiam calumnias repuli. Sed nihilominus me non immodeste gessisse possum inde minus verè, quòd prælustri Doctor, Decanusque Duacensis Henricus de Cerf in Præfatione ad Controuersiam prælauda- tam appeller me modestissimum, & cap. 3. n. 45. re- petat, me modeste, laudabile meo morte, diluiffe ob- iectionem quandam. Non meteor elogium vllum; si quid tamen consolari me potest in multis, in qui- bus deliqui, & in quibus delinquere metuo scribens, est illud profectò, quod viro tam cordato, & temper- anti videar decurrissè aded lubricam materiam sine immodesto lapsu.

35 Consolari me etiam potest, quòd Scriptor mo- dernus in secunda editione libri historici, lingua Hispana scripti (cuius prima editio fuit valde plau- sibilis) agnoscens sinceritatem mearum defensionum pro Instituto, doctrinaque Societatis, vocet me fi- lium valde legitimum, & zelosum sanctissimæ meæ matris. Vtinam id ita esset, Quæ de me existi- matio benigna facit, vt audeam conqueri amicè apud ipsum de cæteris, quæ interfecerit. Nam simul ait, me captasse omnem occasionem lacerandi me- moriam Theologi cuiusdam: intrussisse in Historia Scientiæ Mediæ extranea nonnulla: propalasse epistolam, quam mihi sub secreti sigillo non nemo communicauerat: tandemque, me ignorasse certi libelli argumentum. Sed quoad primum, ego nun- quam intendi lædere Theologum illum eruditissi- mum, sed respondere cum moderatione, quanquam aliquando falsè, ad ea, quæ contra Institutum, & doctrinam Societatis scripserat, in quibus illum val- dè excessisse fatetur Scriptor modernus, testaturque de ingenti suæ Familiæ religiosissima, iuxtaque sa- pientissimæ dolore, ob offensam nostram, se in scia. Quoad secundum, non in Historia Scientiæ Mediæ, sed in Parergis subtexui aliqua ad tuitionem tum Societatis, tum meorum Operum: parergon autem dicitur in Calepino, quod alicui rei præter propo- situm additur; tamen non contra, neque imperti- nenter, neque incontextim proflus. Quoad ter- tium, exemplaria epistolæ, quæ tantum fuit à me indicata, totam per Hispaniam sunt dispersa, & nunc etiam contrectantur manibus, oculisque om- nium ferè curiosorum: nec nisi peregrinum, aut surdum potuit illorum clamor, & fama præteruola- re. Non accepi illa à Ciuitatis Præfecto, quem non nosco, neque ab vllo, qui ad silentium teneretur, aut iniunxerit, vt seruarem tacita. Quoad quartum, non me latuit libellus, neque eius argumentum. Notauit, non agere de rebus ad Societatem pertinen- tibus. Id mea intererat. De quo alio puncto agat, non expedit controuersari nunc. Illud, quod in- sinuauit, imbibitur abs dubio in libello, & in circun- stantiis suæ euulgationis, mouitque ad epistolam. Sed his relictis.

Cum Canus aduertat, dissentientium inter se re- prehensiones non esse vituperandas; cumque alium- de S. Augustinus in epist. 19. scribat S. Hieronymo: *Edoce, obsecro te, quoniam modo assequi valeamus, et cum fortè aliquid nos mouet, quod nobis, est non cau- tius attendentibus, certè tardius intelligentibus non pro- batum est, & quod nobis videatur, contra conamur asse- rere, si hoc aliquantum securiore libertate dicamus, non incidamus in suspitionem puerilis iactantia, quasi nostro nomini famam, viros illustres accusando, quaramus. Si autem aliquid asperum, refellendi necessitate, depromium fuerit, quo tolerabile fiat, leniore circumsundamus elo- quio, ne litum melle gladium stringere videamur. Ni- si fortè ille modus est, quo utrumque hoc vitium, vel vitu suspitionem caueamus, si cum doctiore amico sic disputemus, vt quidquid dixerit, necesse sit approba- re, nec querendi saltem causa liceat reluctari? Tum verò sine vllo timore offerentis tanquam in campo lu- ditur: sed mirum, si nobis non illudatur.* Non est cur verear, vt qui in hoc Opere passim impugno clarissimos alios Doctores, videar prudenti Lectori accusare illos puerili iactantiâ. Certè non cum ip- sis, sed cum suis placitis dissero eruditionis cau- sâ; tamque ipsos golo, quam sua placita commen- do tanquam probabilia. Quòd si alicubi verbum elabatur cedens vel à longè in sinistram signum minoris meæ existimationis de Authore aliquo, quam ei debeat, exoro, quæsoque, ne Lector sit malitiosus, nimisve delicatus interpres meæ mentis.

37 Precorque, vt consideret, excidere etiam è cala- mis eorum, cum quibus discepto, voces non pau- cas, quæ grauius turbare, & offendere possunt, nisi attribuantur zelo (qui an discretus, necne? iudicium suspendo) asserendi in suam probabilita- tem doctrinam propriam. Audiat hæc ex Gonetio Thomista recentissimo. Tomo 11. disp. 7. art. 1. §. 3. pag. 390. scribit de quadam opinione Emi- nentissimi Cardinalis de Lugo: [Est aded subtilis, vt desinat in aristas. Nec solum futilis, & absurda est, sed non videtur etiam aliquâ specie impietatis carere, &c.] Hanc censuram ecquis non putabit esse de re spectante ad fidem Catholicam? Sed pro- fectò non est nisi de re sola acuminis scholastici, habenteque multos ante, & post sapientissimum Cardinalem patronos. Tomo 12. disp. 20. art. 1. §. 4. pag. 482. inquit: [Potest etiam suaderi con- clusio aliâ ratione, quâ vtuntur nostri Thomistæ, & cum illis Suarez, & alij ex Patribus Societatis, licet illa pariter displiceat Vasquio, cui solum inge- nij sui inuenta placent.] Si diceret Gonetus de Vaz- quio, quod de omnibus Plinius Iunior lib. 1. epist. 20. *Sua quisque inuentioni fauet,* non transcriberem eius verba. Est sanè satis notum in Scholis, Vazquio, si cui alij, placuisse Maiorum inuenta, fuisseque diligentissimum percrutatorem, & cultorem antiquitatis. Eodem tomo, disp. 22. art. 1. §. 2. pag. 694. temeritatis notam impingit cuidam cen- suræ Vazquij, Petrique Hurtadi: & in pag. 697. addit: [Non est nouum in Vazquio ingenia Hære- ticorum defendere. Nam etiam defendit Anomæos, & contendit, Eunomium non fuisse ita amentem, vt comprehensiuam Dei notitiam sibi arrogare vo- luerit: mavultque hunc Hæreticum ab infania excusare, quam magnum Chrysofomum ab errore absolueret.] Oportuisset tamen, vt Gonetus aduer- teret, Vazquij, & Hurtadi censuram procedere in sensu, quo Adrianus I. Papa, & Concilium Franco- fordienfè damnarunt nomen *ferri* attributum Chri- sto vt homini, à Felice Episcopo Vrgelitano, & Elipando

Elipando Archiepiscopo Toletano; non autem in alio sensu, quem post illius etiam Pontificis, Conciliique decreta manifestata volunt esse securum graues Theologi. Et quod in Vazquio nouum non est, illud quidem, vt asserta quorumcunque antiquorum, siue illi fuerint Orthodoxi, siue Heterodoxi, inquirat, & examinet accuratè ex animo comperiendi quid re ipsa dixerint, & non ex eo, quem præsumit Gonetus: quidquid sit, an Vazquius compos semper sui voti euaserit, necne? Saltem de Felice prudenter cogitauit, non affinxisse Christo seruitutem peccati. Constat iam id ex inuenta Confessione hæretica Felicis, in qua Christus vocatur *seruus Patris, frater electorum, conformis, consimilis per omnia, excepto peccato*. Ita transcriptit ex ipsius apud Lugdunum exultantis schedula Agobardus Præsul Lugdunensis in libro aduersus ipsum. Si illa Confessio, & quædam I. Eusebij Nierenbergij epistola ad Clarissimum nobilitate, literis, muneribusque publicis, mihi que olim amicissimum, D. D. Laurentium Ramirez de Prado, pag. 518. Operum Luitprandi legantur, corrigentur multa, quæ de Feliciana hæresi vulgata sunt in Theologorum recentium scriptis; innotescetque, imponi Felici assensum ad absurdas, imò & hæreticas nonnullas Consequencias, quas ab eo concedi debere contendebant impugnatores, sed tamen ille mordicus negabat. Nec ob id excusatur à me, qui scio fuisse prolapsum apertè in errorem iure merito damnatum. Reliqua Gonetii supra, & *tom. atque disp. 1. de Visione Dei, art. 2. ex pag. 635*: de S. Chrysothomo, de Eunomio, & Anomæis non irritabunt eruditos aduersus Vazquium; nam, consulto Petauio *tom. 1. Theologicorum Dogmatum, lib. 7. ex cap. 3. usque ad 6.* inferent, Vazquium loquutum fuisse non ex leui fundamento; quanquam ego non diffitear, posse, & cum magno, exponi S. Chrysothomum iuxta verum dogma.

Præterea Gonetus *tom. 7. disp. 1. de Actibus humanis, art. 4. pag. 455*. his Vazquij verbis *1. 2. disp. 25. cap. 4. num. 29*. [Quod Vulgares Philosophi docent, in aqua, & in quouis graui esse duplicem inclinationem, alteram peculiarem, à qua mouetur deorsum, alteram vniuersalem, à qua mouetur sursum, ne deat vacuum, & ratione huius motum illum sursum esse naturalem, figmentum est,] appendit sequentia: [Pater, hæc vulgaris esse Theologi, & in doctrina D. Thomæ parum versati, cum S. Doctor, Theologorum Scholasticorum Princeps, locis citatis duplicem hanc inclinationem agnoscat.] Non tamen attulit Gonetus, neque ego reperi locum vllum, vbi S. Thomas doceat quod in vulgaribus Philosophis reprehendit Vazquius, nempe naturalem esse motum aquæ sursum ad impediendum vacuum. Est inter Thomistas anceps quæstio, an Deus possit creaturæ violentiam inferre? Et testimonia S. Thomæ conquisita à negantibus, habent facilem explanationem ab affirmantibus, quatenus contra operationem Dei nequeat renitus creaturæ præualere; vt neque deorsum grauitantis aquæ impetus contra causam mouentem sursum, ne vacuum contingat. Negantesque in illa quæstione non idè tenentur dicere, motum præfatum aquæ esse naturalem respectiue ad inclinationem priuatam aquæ, quanquam simul cum S. Thoma *quæst. de Potentia, art. 2. ad 1.* censcant, omnes creaturas quasi pro naturali habere quod à Deo in eis fiat. Videatur Raynaudus in *Moralis Disciplina, dist. 2. quæst. & art. 1. num. 7. & seqq.*

Non minus insuauis est contra eundem Vazquium Gonetus *tom. 8. disp. 7. art. 5. §. 2. pag. 341.*

vbi de interpretatione, quam adhibet *1. 2. disp. 132. cap. 3.* S. Augustino circa essentiam peccati originalis, sic fatetur: [Sed hæc responsio S. Doctori, & toti Ecclesiæ iniuriosa videtur. Nam sententia illa, quæ peccati originalis essentiam in solo reatu, & obligatione ad pœnam constituit, in Pelagianorum errore incidit, vt fatetur ipse Vazquez *n. 14.* & patet manifestè. Pelagiani enim non negabant in posteris Adæ obligationem luendi pœnas, sed solum contendebant, illam non oriri ex peccato paruulis proprio, seu in ipsis existente, sed ex peccato primi parentis. Quod totum fatentur, qui originalem culpam in sola obligatione constituunt. Ergo si hanc sententiam tenuit Augustinus, in Pelagianam hæresim incidit, & verbis tantum, non re, originalem culpam in posteris Adæ admittit. Quod absurdissimum est, nec solum Augustino, sed etiam toti Ecclesiæ iniuriosum, cum S. illum Doctorem, vt præcipuum Pelagianæ hæresis extirpatorem, ac inuictissimum Fidei athletam, & Athlantem Ecclesiæ veneretur, & laudet.] Hucusque Gonetus, qui debuisset obseruare, tametsi ex doctrina illa de reatu possit à contradicentibus Catholicis deduci sequela enormissima de non proprio peccato originali respectu cuiuslibet paruuli; quia tamen sequelam inficiantur alij patroni Catholici sententiæ illius, idcirco illam manere immunem à damnatione. Vnde attribuerit illam S. Augustino, qui expressè contra Pelagianos docet, [præter peccatum primi parentis, peccatum quoddam originale vnicuique proprium] vt ait Vazquez initio *cap. allegati*, & probat in *cap. antecedenti patentissimis* eius testimoniis, neutiquam est imponere S. Augustino opinionem, quæ ipsi, & toti Ecclesiæ offensua videri possit apud Theologos exercitatos. Innumera sunt præ manibus exempla. Sufficiat quod Tractatio præsens offert nobis. In qua ex decreto prædeterminatiuo diuino ad entitatem materialitatis nostri actus liberi, & inhonesti, quod Gonetus adseribit S. Augustino, inferunt ab absurdo complures Theologi, fore, vt Deus adimeret nobis libertatem indifferentiæ, arrogaretque sibi, authorem, & causam peccati esse. Anne ideo ego vel per somnium pronuntiabo, Gonetum attribuerit S. Augustino dogma, quod tantum in Doctorem, & vniuersam in Ecclesiam sit iniquum? Atque vtraque hæc sequela non minus vrgenter deducitur ab aduersariis Gonetii, quam ea alia de peccato originali, non futuro proprio respectu vniuscuiusque paruuli, si illud in reatu consistat. Et vt Gonetus putat, neutram sequi, concessitque Antecedenti, negat Consequentiam; sic discurre potest circa eam aliam sequelam. Cuius difficultas vt vincitur probabiliter ab Scoto, & à non paucis aëclis, communiterque à Nominalibus, in peccato personali habituali, quod dicunt consistere in ordinatione passiva ad pœnam, vt videre est in *Salas 1. 2. tract. 13. disp. 14. sect. 3. ex num. 9.* recentente diffusè eos veteres Doctores, qui post se traxerunt non paucos iuniores; ita etiam potest superari probabiliter in peccato originali, cuius essentia formaliter consistere dicatur in reatu, sed importante inseparabiliter tum habitualem maculam animarum, quarum vnicuique proprium inest, tum dignitatem pœnæ. Et cum ante Vazquium plures apud prælaudatum *Salas disp. 11. sect. 2. ex num. 29.* interpretati fuerint S. Augustinum eodem modo, vt Glossæ Ordinariæ Author *ad Rom. 4. vers. 7.* Antistidiores, Durandus, Maior, Rossensis; cur Gonetus insurgit in solum Vazquium? Cumque ipse

ipse S. Augustinus sæpe subsentiat, verbisque extollat arduitate explicandi, quid esset peccatum originale, sibi que in tanto negotio non plenè ob suam humilitatem acquiescat; cur iniuriosum erit sanctissimo, & doctissimo Patri, & præsupposita ipsius constanti fide, & confessione de peccato originali, quod vnicuique sit proprium, asseratur, constituisse essentiam peccati originalis in reatu potius, quam in maculæ habitualis, & dignitatis ad pœnam formalitate? Nam constitutio in vna præ alia formalitate punctum est, cuius cardo vertitur circa meram quandam Scholæ subtilitatem.

Eidem Vazquio Gonetus est etiam parum liberalis *1. p. tom. 8. disp. 4. art. 2. pag. 129.* nam enarrans, negari ab illo *1. 2. disp. 51. cap. 3. disp. 73. cap. 7.* posse eundem numero actum humanum esse in duplici bonitatis moralis specie, quarum vna ex obiecto, alia ex fine desumatur, inquit: [Vix est, qui prædictæ subscribat sententiæ præter Vazquium, cui proinde adaptari potest illud *Genesis 16. Manus eius contra omnes, & manus omnium contra eum.*] Sed maior est Vazquius, quam vt hoc scemma in eum quadrare persuadeat sibi vnquam literarium Theatrum. Quod si ego fallar, saltem possit Gonetus referuare illud in aliam commodiorem occasionem. Nam electionem ita sumere speciem ex fine, vt nullam bonitatis, secus autem malitiæ, sumat ex medio, opinio est, quæ reputatur Aristotelis, Ockami Almainsi, Martini de Magistris, necnon S. Thomæ, Conradi, Ferrarientis, Caietani. Et quanquam inter modernos varia sint iudicia tam de mente horum, quam de doctrina ipsa, nihilominus cum Vazquio concordat, Suarium etiam allegans, *Quiuedus 1. 2. tract. 4. controu. & punct. 3. ex num. 23.* imò tot alij conspirant, vt numero æquare eos, qui dissentiant, possit sine exaggeratione asseuerari.

Non adeò illiberale contra Vazquium fuit, dici ibidem, *disp. 7. art. unico, §. 1. pag. 243.* cum omnino ineptè assignasse quandam differentiam. Dissimulari istud potest, quia in *tom. 6. disput. 5. art. 3. pag. 276.* honestatur Vazquius encomio prudentis admonitoris quodam in puncto. Diuertit oculos ex *1. parte, tom. 8. ad 6.* ne Theologicam de Conscientia probabiliter ingrederet Dissertationem, in qua æquo est immitior Theologis Moralibus Societatis; nunc enim non ago nisi Scholasticum. Erit opportunitas, si Deo placuerit, ostendendi, tum ibi Nostros diuulgari patronos plurium assertionum, quas neque verbis expresseerunt, neque mente cogitarunt; tum plura ferri censurâ immeritâ, attentis restrictionibus suorum Authorum; tum recenseri plura, quæ tradita antè, & subscripta postea ab extraneis Doctoribus, conspicuis sapientiæ, & morum fama, nonnullisque illorum è sacro Prædicatorum Ordine.

Erit etiam (vt spero) opportunitas respondendi ex professo ad eam, quæ *tom. 14.* seu editionis 3. in folio, *disp. 12. de Sacramento Penitentia, art. 4. ex §. 1. & ex pag. 440.* dicit de aliquibus è Societate, quatenus ante Decretum Clementis VIII. editum anno 1602. opinati sunt, licere per literas, seu internuntium-confessario absenti peccata sacramentaliter confiteri, & ab eodem absente absolutionem obtinere. [Id quod non solum in priuatis Collegiis, vt Vallisoleti, Salmanticæ, Compluti, tanquam verior sententiam docuerunt, nulla initio adiecta necessitatis, aut articuli mortis limitatione, quam post acres, & frequentes Dominicanorum disputationes apposerunt, verum etiam typis man-

darunt, vt Henricus Henriquez in summiæ Morali. Cuius rei causâ prohibitam fuisse, donec emendaretur, Possuinus testatur *lib. de Officio Curati, c. 15.* Henricum sequutus est Sâ in Confessariorum Aphorismis, Antuerpiæ anno 1599. & sequenti Lutetiæ editis.] Hæc in *num. 47.* Gonetus.

Qui non legit Henricum, neque Possuinum. Nam Henricus *lib. 5. cap. 2. §. 7.* scribit: [Si confessio per literas, aut nuntium facta sit absenti sacerdoti, quando nec pœnitens illum adire, neque accedere potest, non debet per Confessarium in absentia absolui, nisi postea præsens adit pœnitens, qui sic explicuit, & nunc morbo impeditus amplius explicare non valet. Si enim potest, curandum est, vt præsentem Sacerdotem confirmet idem nutibus.] Sic in textu, recitatque in glossa tam Authores, ad quos accedit, quam à quibus recedit. Possuinus autem *pag. 519.* non aperit suspensionis à sacri Palatii Magistro causam. Illaque interdictio, si accidit, non quidem ob causam affirmatam à Gonetis, nam neque fuit, neque, si præcessisset, suspensio fuerunt tot Authores, quot participes extiterant ante Clementis Decretum; quo non iubebantur corrigi, sed tantum in posterum cæuebatur ab ea doctrina. Sâ, cuius animus fuit, non tam discere, quam colligere pro confessariis aphorismos ex Doctorum scriptis, vix ad iudicium probabilitatem tot, tantisque, cum in nouis editionibus reuocauit, nondum dato Oraculo à Clemente.

Additamenta Gonetii de sententiâ à Nostri edocta Salmanticæ, Vallisoleti, Compluti, postque ab ipsis non nihil modificata, compulsi PP. Dominicanorum argumentis, constat nobis non niti authenticum testimonio. Solum enim Toleti sub annum 1594. quidam è Nostri Concionator, & cum modificationibus, allegatisque Authoribus, proposuit populo, ductus indiscreta pietate, eam sententiam. Sed de his ex professo alibi, cum in archiuus nostris multa recondantur de tota hac historia, & de altera apud vrbeem Florentiam, interloquutoribus ex vna parte Nicolao Lorino, & Cœnobita quodam Vallis vmbrosæ: ex altera Didaco Gamboa è Societate & quodam Clerico Regulari Teatino. Voluissimque, Gonetum, & alios vale dixisse historiis, contentos promouisse suas opiniones aliis ex locis Theologicis, ne coëgissent nos, vt cum moderamine inculpatæ tutelæ proferamus arcana nostrorum tabulariorum, scripta sincerissimè à Maioribus, taliaque, vt eis possimus dispellere qualis que minus legitimas narrationes.

Interim non omittam transcribere, quæ publicam sunt in 3. parte Operis Moralis P. Ferdinandi de Castro Palao, *tract. 16. disp. 5. punct. 9. num. 5.* vbi declarans præceptum latum pro Societate à R. admodum P. N. Claudio Aquauia, Præposito Generali, anno 1602. die 23. Septembris, postquam eodem anno, die 29. Iulij prodiiisset memoratum Decretum Summi Pontificis Clementis VIII. felicis recordationis, inquit: [Tertium præceptum est, ne vllus è Societate Patribus Dominicis opinionem illam, posse per epistolam confessionem fieri, & absolutionem impetrari, attribuat. Quod præceptum ipsis etiam Dominicanis, comparatione nostræ Societatis à suo Generali impositum est. Finis huius præcepti fuit, ne vnio, & pax, quam hæc grauissimæ Religiones inter se habere debent, quæque Religioni Christianæ, & proximorum salutis, & adificationi necessaria maximè est, scindatur. Materia huius præcepti est, ne vllus è Societate supradictam falsam opinionem, & à Clemente VIII.

te VIII. damnata, PP. Dominicanis attribuit, siue verbo, siue scripto, siue in Cathedra, siue in communibus conuersionibus. Quocumque enim modo attribuit, aduersus hoc præceptum delinquit. Sed est valde notandum verbum attribuat. Non enim prohiberis dicere, scribere, seu referre Authores, qui ex Dominicana familia huic opinioni damnata, ante condemnationem adhæserunt (hoc enim præstant communiter scribentes illam quætionem) sed prohiberis, Dominicanam familiam authorem, & principem illius opinionis facere. Id enim sonat verbum attribuo, quod idem est, ac impuro.] Ita Castro Palao. Et siue vigeat in præsentiam, siue non istiusmodi præceptum pro sacro Prædicatorum Ordine, & pro minimo nostro; finis tamen æquum est, vt potenter alluciat Scriptores vtriusque ad exactissimam obseruantiam materiæ, quam continet; meque sic mouit, vt in *Euent. 10. num. 216. & tribus seqq.* curauerim loqui quàm circumspectè potui: id quod etiamnum intentè curauit, & in posterum curabo, si quæ Gonetus, Coquetius, Fay, & Baro conueniunt, videantur exposcere fusiorē enodationem.

46

Modò namque præcipuus meus scopus fuit seligere, & referre ex multis nonnulla, quæ nouissimus Thomista ait de Nostriis, deque ipsorum opinionibus, vt si mihi nolenti eruperit vox indecorè, inurbanèque sonans, veniam non demerear. Possem alterius moderni, nempe Xantis Marialis in sua Thomistica Bibliotheca producere acerbissimas inuectiones contra Molinam, placitaque nostra Scholæ. Sed cum Bibliothecam semel euoluissim paulò post secundo impressam, Historiam Scientiæ Mediæ decreui firmiter non assumere iterum in manus, timens, si respondere aggrededer, fore, vt mihi non temperarem, secus ac semper cupiui. Plura ex illa dispunxit postea politissimus Germanus Philaleres in Authoritate contra prædeterminationem physicam pro Scientia Media, *cap. 3. §. 2. n. 113.* (vbi me de modestia humanissimè laudans excitat, ne desectam) *num. 115. §. 4. n. 133. vsque ad 138.* multoque plura Vocontius Carterius in Expostulatione aduersus Xantem. Primusque, etsi lenissimus, commissusque, & non è Societate, prorupit tandem in istam de Bibliotheca censuram: [Hæc, & alia conuita, quibus referta est (omnia modestiæ religiosæ, & grauitatis Theologicæ limina enormiter transcendenda) suo Authori dedecus, & sapientibus indignationem adferre possunt, non Molinæ vituperium, nec vllum eius doctrinæ detrimentum; quippe quæ impetrabili authoritatis Pontificiæ clypeo tecta, conuictiorum telis peti potest, non lædi, nec partæ pacis tranquillitate deturbari.] Sic Germanus.

47

Ego illud non tacebo, quod experientia diutina comprobauit, nempe quò quisque ingeniosior, & eruditior fuit à me agnitus, cultusque in palæstra literaria (& agnoui, coluique spatio ferè quinquaginta annorum complures è Thomistis, è Scotistis, & è Societate Scholæ, eosque nominatissimos, siue ob viuam vocem, siue ob scripta luci publicæ exposita, siue ob vtrumque simul) eò à me inuentus fuit moderatior aduersus sententiam suæ contrariam in hoc reconditissimo ænigmate de Auxiliis diuinæ gratiæ, & de Scientia Media, imitatus S. Augustinum, qui *lib. de Gratia Christi contra Pelagium, & Cælestium, cap. 47.* scripsit: *Ista quæstio, vbi de arbitrio voluntatis, & Dei gratia disputatur, ita est ad discernendum difficilis, vt quando defenditur*

liberum arbitrium, negari Dei gratia videatur: quando autem asseritur Dei gratia, liberum arbitrium putetur auferri. Et *lib. 2. de peccat. merit. & remis. cap. 18.* sic: *Ipsa ratio, quæ de his rebus à talibus, quales nos sumus, iniri potest, quemlibet nostrum quærentem vehementer angustat, ne sic defendamus gratiam, vt liberum arbitrium auferre videamur: & rursus ne sic liberum asseramus arbitrium, vt superba impietate ingrati Dei gratia indicemur.* Hæc S. Augustinus: iuxta quæ viros verè sapientes, & Professores veteranos audiui loquentes omni cum æstimatione, siue de vna, siue de altera opinione, etsi in vtriusque molestis, grauibique premantur difficultatibus, passim scitentibus.

48

Certè (provt monet expertissimus militiæ Theologicæ Canus *lib. 8. de locis, cap. 4.*) [vbi variæ sunt doctissimorum hominum, discrepantesque sententiæ, Academicorum temperamentum imitari, & à rebus incertis certam assensionem cohibere debemus. Quid enim tam temerarium, tamque indignum sapientis grauitate, atque constantia, vt Cicero elegantissimè tradit, quàm quod non satis exploratè perceptum sit, & cognitum, id sine vlla dubitatione defendere? Quo loco sanè arguendi sunt Scholastici nonnulli, qui ex opinionum, quas in Schola acceperunt, præiudicio, viros aliàs Catholicos, notis grauioribus inurunt, idque tanta facilitate, vt meritò rideantur. Nobis autem Scholæ nostra magnam quidem licentiam dat, vt quodcumque maximè probabile occurrat, id nostro iure liceat defendere; sed non licet tamen eos, qui nobis sunt aduersi, temerè, ac leuiter condemnare. Alia sunt Scholæ placita (in quibus scilicet circa Fidem, aut motes concors versatur sententia omnium Theologorum,) alia sunt præcepta sectæ. Quæ ab illis dissident, ea notam habent; quæ ab his, non habent. Nec enim si quid, aut Scotisticis, aut Thomisticis pronuntiat contrarium est, error illicò est.] Quæ Salmanticensis Gymnastarchæ admonitio nunquam aptius, & opportunius cadere potest, quàm in hac Controuersia, cuius materia abstrusissima, penitissimaque est, & sub quæ gemunt gigantes Theologi; ideoque non mirantur, non excandescunt ad posteriora præcepta suis contraria, multoque minus præfigunt eis nigrum theta. [Sunt quædam inter Catholicos problemata (aiebat præstans ille Theologus Scholasticus, & Expositiuus Alfonso Salmeron Prologo *num. 18. pag. 427. tom. 1.*) quæ ad Fidem non spectant, in quibus quisque sine periculo eam, quam magis probat, sequi potest sententiam. Atque hæc discrepantia Fidei non nocet, sed ad vberiorē doctrinam, & ingeniorum exercitationem, & ad ampliorem Scripturarum, & Patrum intellectum maximè facit. Et licet omnes inter se non conueniant, mirum esse non debet, quia nec Augustinus cum aliis æqualibus, aut cum seipso interdum conueniebat.] Ita Salmeron.

49

Agnosco, ex educatione in aliqua Schola, vel admodum vehementi apprehensione tum auctoritatum Scripturæ, Patrum, Theologorumque veterum; tum rationum, quibus Schola nititur, nonnullos tam altè impressas animo habere opiniones domesticas, vt ne vestigium quidem probabilitatis discernant in extraneis. Sed illi, siue Thomistæ sint, siue Scotistæ, siue è Societate, censeant apud se vt velint; si tamen verbis prodant iudicium suum, & hoc adhuc non contenti, fulminant censuras, conuictiæque in alienas, vereri possunt, ne sibi adapretur illud Prouerb. 10. *Qui con-*

tumeliam

tumeliam profert, insipiens est. Atque ita accomodauit Gonetus *tom. 13. disp. 3. art. 2. §. 4. pag. 204. & 210.* nostro Augustino Bernal, quia *disp. 10. de Sacramento, sect. 4. §. 2.* scripsit, influxus physici Sacramentorum in gratiam assertionem nequire S. Thomæ nisi cum vitiis pluribus attribui; appellauitque eius influxus assertores, ignorantēs, ineptos Philosophos, summè stupidos, & incredibilis oscitantia, prout refert Gonetus. Qui non immeritò intorsisset eam ex Prouerbiis censuram in Bernalem, si hic illo modo generaliter vocasset propugnatores prædicti influxus. Non enim tam sum cæcè affectus erga Societatis Scriptores, vt si in officio non se contineant, dicam debere esse intactos, & immunes ab obiurgatione. Sed Bernal quidem non loquutus fuit vniuersim de patronis influxus physici, quos sciebat esse grauiissimos, innumerolque, & ex Societate sat multos. Tantummodò in *num. 76.* vbi sparsim extant inuidiosa illa verba, contendit, ne ex doctrina S. Thomæ quædam sequantur incommoda, explicandum potius esse de motu, qui præuie moraliter inditus sit Sacramento, quàm qui sit actio eleuans ipsum supra suas vires, vel qualitas, siue corporea, siue spiritalis, ipsi impressa. Vnde non fatetur de assertoribus vtrumque influxus physici, sed de interpretantibus S. Doctorem vel de actione eleuante, vel de qualitate, sunt namque inter se diuisi, vt vel ex eodem Goneto in *art. 3. §. 6.* constat. Omitto, Opus Bernalis de Sacramento esse posthumum, proindeque non tam correctum, quàm si Authore viuente, & recognoscante prodidisset.

50

Porro illi tam tenaciter adhærentes domesticis opinionibus euitare non modò debent satyras, conuictiæque Authorum, qui contrarias sequuntur, sed etiã verba inurbana. [Sancti viri (dicebat nobilis ille Pentateuchi Interpres Dominicanus Hieronymus Oleaster in *c. 18. Genes. vers. 16.*) non solum sancti sunt, sed etiam vrbanitatem norunt. Abhorret Dominus à Sanctis inciuiilibus.] Cuius disertis, acuticque effati conscius ego, circumspectiam oculatissimè, ne incautè occasione præbeam, vt meis in verbis desideretur vrbinitas, quando refuto Doctores, à quibus discordo. Sed quia iuxta illud Ecclesiastici 19. *vers. 17. Quis est, qui non deliquerit in lingua sua? delere paratus sum quamque uoculam inciuiilem, minisque læuem, & tornatam.* Memini S. Augustini dicentis in *epist. 7. ad Marcellinum: Romani maximus Author, Tullius, eloquij, nullum unquam verbum, inquit, quod renocare vellet, emisit. Quæ quidem laus, quamuis præclarissima videatur, tamen credibilior est de nimium fatuo, quam de sapiente perfecto. Nam & illi, quos vulgò moriones vocant, quanto magis à sensu cõmuni dissonant, magisque absurdus, & insulsi sunt, tanto magis nullum verbum emittunt, quod renocare velint, quia dicti mali, vel stulti, vel incommodi pœnitere, vtrique cordatorum est. Sed si in bonam partem accipiat, vt quempiam talem fuisse credamus, qui cum sapienter omnia loqueretur, nullum unquam verbum, quod renocare vellet, emisit; hoc potius de hominibus Dei, qui Spiritu S. acti loquuti sunt, quàm de illo, quem Cicero sic laudat, saluberrima pietate credendum est. Ab hac ego excellentia tam longè absim, vt si nullum verbum, quod renocare vellem, protulero, fatuo sim, quàm sapienti similior. Illius quippe scripta summa sunt auctoritate dignissima, qui nullum verbum, non quod renocare vellet, sed quod renocare deberet, emisit. Hoc quisquis nondum est assequutus, secundas habeat partes modestiæ, quia primas non potuit habere sapientiæ; & quia non valuit omnia non pœnitenda diligenter dixisse, pœnitent qua cognouerit dicenda non fuisse. Cum exgo non, sicut*

R.P. Gabr. de Henao, Scient. Med. Pars I.

quidem charissimi mei putant, nulla, vel pauca, sed potius plura fortasse, quàm etiam maledici opinantur, verba dixerim, quæ nullatenus renocare si possem, non mihi Tulliana illa blanditur sententia, sed angit me planè Horatiana: Nescit vox missa reuerti.] Hucusque S. August.

51

Et quandiu vel monere de retractandis, vel ipse, æstu scribendi, & disceptandi cessante, animaduertam illa, precor submissè Lectorem, iniiciat oculos in nuperrimum Thomistam Gonetum, ne ad lapsus cuiusque mei condonationem inexorabilis sit. *Tom. disp. & art. 2. pag. 61.* inquit: [Vnde Suarez, Valentia, Granado, & alij ex recentioribus aduertentes, iuxta doctrinam SS. PP. præsertim Dionysij, Augustini, & Thomæ, non posse negari, Deum creaturas in sua Essentia, & Omnipotentia, tanquam in causa, cognoscere, & omnes Vazquezij interpretationes esse violentas, distortas, & à mente illorum penitus alienas, fatentur, Deum hoc modo creaturas cognoscere. Verumtamen, vt Deo affingere possint Scientiam Mediã, docent præter hunc modum cognoscendi creaturas in essentia diuina, tanquam in causa, dari alium, quo Deus illas in seipsis immediatè cognoscit, &c.] Sic ibi. Et *disp. 5. in principio, pag. 394. disp. 6. art. & §. 5. pag. 520.* iterat excultam phrasin de afficta Deo à Nostriis Scientia Media, de affictis Decretis subiectiuè conditionatis. *Disp. 4. art. 6. §. 2. pag. 322.* ait, omnia Nostrorum argumenta contra prædeterminationem ad materiale peccati esse sophismata. *Disp. 6. art. 5. §. 3. pag. 500.* Theophilum Raynaudum quadam in opinione somniasse: *§. 5. pag. 512.* murum certi argumenti Nostrorum non esse æneum, sed luteum. Scribitque *art. 7. §. 1. pag. 595.* [Vt argumenti propositi, quod apud aduersarios palmarium est, debelitas magis appareat, & ex contactu huius lydij lapidis doctrinam illorum non esse argenteam, sed plumbeam comprobemus, &c.] *Disp. 7. art. 1. §. 2. pag. 816.* appellat ineptissimum quoddam exemplum à Vazquo allatum. In præfatione Apologiæ Thomistarum, *pag. 655.* & frequentissimè in aliis tomis Nostros vocat Molinistas, vt & à Scientia Media dependentia decreta, Molinistica.

52

Et hæc ex 2. tomo, interlucatione facta, præteritisque multis aliis ex illo. Quid, si in cæteros tomos falcem immitterem? Sed ad finem, quem dixi, remissionis obtinendæ, si aliquando, præter intentionem, similia verba excidant, sufficiunt adnotata. Possimus remordere reciprocis elegantiss, si à consilio vellemus. Possimus genuinum degenant lesi insigere. Et nos didicimus literas humaniores, & nos ferula manum subduximus. De nobis quoque dici potest, *fernum habent in cornu, longè fuge.* Quæ propemodum sunt S. Hieronymi in *epist. 51.* seu in Apologetico ad Domnionem. Crediderim, Gonetum, exercendæ eloquentiæ, aut nitidi styli de causa scripsisse pleraque numeri superioris. Ego verò iam canus, & cum Cano in præænio ad *lib. 2. de locis Theologicis.* [Scholam placere volo, scholæ propria verba, peculiareque loquendi formas submouere non audeo.] Quare nemo politioris literaturæ studiosus orationem à me tersam, nedum Rhetorum phaleris adornatam, postulet cum accessero ad satisfaciendum argumentis, quæ Gonetus respertit eis verborum floribus. Non retaliabo phrasibus phrasibus, neque bos longo iam iugo decaluatus corrixabor oratione ornata eum eleganti vitulo, prout de se aiebat Dominicus Sotus ad finem 2. tomi in *4. lib. sentent.* mentione facta de quodam, qui constituerat respertere nescio quibus atris floribus canos suos.

Cumque, quod non vis tibi fieri, aliis ne facias, sit communis

53

communis quasi vox Reipublicæ rationalis, contenta l. iustitia, ff. de iustitia, & iure, §. iuris præcepta, vers. alterum non ledere, Inst. eodem titulo; si Gonetus non vellet audire paria, etsi concinna, & latissime compta, de sua sententia, suisque Authoribus, cur vult, ut nos ab ipso audiamus de nostra, nostrisque? Ego sanè non miror, quando in Scriptoribus desinentis sæculi anterioris lego aspera contra cam, & contra Molinam; tunc enim poterat dici, *Quomodo hic literas scit, cum non didicerit?* quoniam Molina receptus in Societatem anno 1554. cum adhuc inter mortales degeret Sanctissimus Patriarcha Ignatius, fuit ex ea primus, qui de Theologia Scholastica Opus typis commisit anno 1588. complexusque est laconico; compendiosoque sermone complures intricatissimas materias, palamque se manifestavit discordem à Dominico Bañez, Primario Salmanticensi Dominicano, qui tunc temporis Monarcha erat in doctrina Theologica, & omnium Doctorum Doctor. Quos titulos commendatitios cuiusdam Franciscani Scotiæ apud Ioannem Gobellinum lib. 11. *Gestorum Pij Pape II. pag. 513.* merito transfero ad Dominicum Bañez. Non tamen possum non mirari, quòd post centum propè annos, quorum interuallo Molina placita sunt exquisitè examinata, coram Sede etiam Apostolica, suntque elucidata innumeris in libris, & subscripta ab Authoribus omnium gentium, & nationum, non facile in calculum deducendis, loquatur Gonetus de Molina, deque eius sententiis, quasi essent monstrum nouum, horrendum, ingens. Non, mihi persuadeo, gratum erit Goneto, si nos eodem modo loquamur de Bañez, deque eius pronuntiatis.

54 - Ut neque placidum fore Goneto videtur mihi, si ipsum, & Dominicanos alios consentientes cum Bañez, vocarem Bañezitas, & decreta antecesserit efficacia, in quibus Deus cognoscat futura contingentia absoluta voluntatis creatæ, appellarem Bañeziana, rursusque Aluareziana decreta subiectiue absoluta, & obiectiue conditionata, in quibus Deus præsciat futura contingentia conditionata eiusdem voluntatis. Enim verò sicut Gonetus putat, Molinam fuisse primum inuentorem Scientiæ Mediæ, ita nos iudicamus de Bañez, tum quoad decreta illa antecesserit efficacia, tum quoad prædeterminationes physicas; & de sapientissimo Didaco Aluarez, vel de synchrono alio Dominicano quoad decreta illa subiectiue absoluta, & obiectiue conditionata, quæ ab anno 1596. cœpit Romæ pro viribus defendere Aluarez, ut ipse scriptum reliquit lib. 1. *Responsionum, cap. 4. num. 11. pag. 141.*

55 Reaple quidem Bañez (sentio idem ipsum de Aluarez) tam præcellens est Doctor, ut si deligeretur Scholæ alicuius Ductor, nomen ab eo deriuatum gloriosum esset. Similiter & Molinistarum posset Nostri esse honorificum, si in Societate accederet, quod extat prænotatum *parte 4. Constitutionum, cap. 14. num. 1.* Cum enim S. Parens Ignatius edixisset: *In Theologia legatur doctrina Scholastica D. Thomæ; adiecit in Declaratione lit. B. Prælegatur etiam Magister Sententiarum. Sed si videretur temporis decursu alius author studentibus utilior futurus, ut si aliqua summa, vel liber Theologia Scholastica conficeretur, qui his nostris temporibus accommodatior videretur, graui cum consilio, & rebus diligenter expensis per viros, qui in vniuersa Societate aptissimi existimentur, cumque Propositi Generalis approbatione, prælegi poterit.* Sic ibi. Quiescit placidè, & commodè Societas sub umbra lectæ

selectissimæ doctrinæ Scholasticæ S. Thomæ, iuxta modum magis sigillatim præscriptum in Congregatione V. Generali. Sed si cogitetur ut possibilis casus ille; ad 1. saltem partem Molina num prælegendus esset? sub consultatione fore putarem, confideratis eximiis dotibus suarum in 1. p. lucubrationum, & inter Theologos Societatis primatu in edendis commentationibus Scholasticis. De quo eleganter cecinit Poëta Lyricus, Oratorque clarus Petrus Labbe lib. 2. *Elogiorum:*

*Hic est vir ille, cuius doctrina, non vita,
Publica Academicarum Thesis,
Alicubi vixit, ubique hæc tunc inniuita stetit.
Nulla pars doctrina contra Fidem,
Non omnis tamen de Fide est.
Nulla pars falsa, non omnis tamen est certa:
Nec certior est aduersa doctrina.
Viramque permittit Roma, neutram damnat.
Vra potior sit? indigent docti:
Hæc ad examen vocata, indemnis exiit:
Altera nondum ad examen venit.
Tineri initio cœpit, dum crederetur noua:
Tineri desit, cum apparuit veterana.*

Hactenus Labbeus. Cui concinit alter etiam felicissimus Poëta Lyricus Ioannes Baptista Masculus, lib. 1. *Odarum.* Alia Molina encomia colligit in eius religiosissima vita, quam piissimè scripsit, P. Alfonso Andradius tom. 5. *Virorum illustrium Societatis, &c. pag. 784.*

Illud de doctrina maximum inter cetera est, quòd, [liber de Concordia gratiæ, & liberi arbitrii positus in fornace examinis Pontificij, & sæpius igne probatus, deprehensus est aurum omnibus numeris purgatissimum:] quæ sunt verba Syluestri Maurolyci lib. 5. *Oceani Relig.* Egoque, qui perlegi cuncta Romana perstricta grauiore censurâ, tum à Patribus Dominicanis, tum à non paucis Theologis ad consultationem adscitis coram Cardinalibus, cuncta etiam diutissime exagitata præfente Pontifice Maximo Clemente VIII. & postea Paulo V. itaut vix continetur in libro syllaba, quæ examen rigidissimum non subierit, ausim dicere, nullum extare librum scholasticum, qui magis sit tentatus, maiorisque periculo: & cum neque adimi, neque additum commisit decretum, laus certè Authoris est summa.

57 Præsertim cum mihi notum sit, Gregorium de Valentia anno 1602. in libello supplici exhibitio Clementi VIII. nomine Societatis, & suo obtulisse reformationem verbi cuiuscumque, quod in Molina displiceret impugnatoribus; sicque de doctrina tantum ageretur. Initium libelli fuit: [Beatissime Pater, etsi me non lateat, Sanctitatem vestram in Controuersia de scriptis Ludouici Molina multa in vtramque partem & audiuisse, & legisse: neque etiam ignoro, quodnam fuerit nuper ea de re deputatorum quorundam iudicium; tamen quia simul intelligo, necdum aliquid à V. Sanctitate in hac re planè constitutum esse, ac nonnullos iactare etiam apud Sanctitatem V. me aliter de hac controuersia sentire, quam reuera sentio: & quia propter notitiam peculiarem, quam habeo de mente, ac sensu Catholicorum, & Hæreticorum in Prouincijs vltimoribus, vbi per annos viginti quinque studia Theologica, partim in publicis Academijs docendo, partim scribendo contra Hæreticos, partim cum iis disputando, tractaui, aliud mihi persudare non possum, nisi quod debeat Sanctitati V. indicare quæ mihi in hoc negotio occurrunt: omnino decreui, id facièdo, exonerare conscientiam meam, Sanctitatè V. quam

quanta maxima possum humilitate deprecans, ut pro sua clementia benignè hæc accipere à minimo seruulo, & qualicumque Ecclesiæ filio dignetur. Neque enim conabor suadere, ut si quid reuera dignum censura, & condemnatione sit, id ne condemnentur ob respectum aliquem nostræ Societatis (alienus enim à ratione esset hic conatus;) sed tantum proponam quædam, ex quibus perpendi possit, an reuera id, quod de doctrina Molina nunc controuertitur, condemnationem vllam mereatur? [Ita in exordio libelli, quem in tria capita diuidens: [Primum, seu falsa, seu vera Molina doctrina sit, tamen totam disceptationem inter eum, & eius impugnatores esse dubiam, & controuersam apud doctos, & Catholicos Theologos, ac proinde talem meritò videri posse Sanctitati suæ. Secundum, non esse expediens Ecclesiæ, ut eiusmodi doctrina, inter Catholicos dubia, & controuersa, nunc notetur, aut improbetur per vllam censuram à Sede Apostolica. Tertium, non deesse alium modum, & sufficientem, & faciliorem, quo res tota expediri possit.] Diuidens, inquam, in hæc tria capita, pertractato primo, & secundo breuiter, atque solidè, absoluit tertium sic: [Quandoquidem, inspectis, & collatis diligenter varijs locis librorum Molina, apparet, mentem, ac sententiam eius non nisi sanam, & catholicam fuisse, iussu V. Sanctitatis deputatur Theologi aliqui, qui additis in modo loquendi Molina, aut detractis iis, quæ opportuna videbuntur ad tollendam omnem offensionem, parent nouam librorum Molina editionem, cui præmittatur præfatio, ex qua Lectoribus constet, eam solam editionem in posterum habendam pro consentanea menti ipsius Authoris, ut ex iis, quæ de sua sententia, & mente ante mortem (obitam anno 1600.) per varias occasiones exposuit, intelligi potuit.] Hæc in libello illo Doctor ille Doctorum, prout (referente Adamo Contzen. lib. 5. *Politicorum, cap. 1. §. 4.*) appellatus fuerat ab eodem Clemente VIII. agensque candidissimè causam alterius magni Doctoris, & non detractans, dissidiorum placandorum, & publicæ quietis causâ, ut si quis modus loquendi pareret in Molina offensionem, corrigeretur. Sed tamen nullus prodiit emendatus, quando iam ad libellam sunt vocati coram Sede Apostolica.

58 Neque Nostri vllum antea castigarunt, quidquid cogitet Gonetus tom. 2. *disp. 6. art. 5. §. 7. pag. 583.* scribens: [Ex his intelliges, non iniquè à Dominicanis accusatum fuisse Molinam, & ad tribunal S. Inquisitionis raptum, ut P. Annatus frequenter nobis obiicit. Non enim solum actum est in Molinam, quòd Scientiam Mediam inuenerit, sed quòd ignotam dixerit Augustino, & ex eius inciticia infeliciter contra Pelagianos pugnasse; nec posse Hæreticos vinci, nisi ex promptuariò Scientiæ Mediæ noua arma subministrarentur, quorum vsum Augustinus nesciuerit cum magna animarum pernicie, & sub quadam veluti caligine extiterit, eo quòd fulgens illud scientiæ iubar ei non affuisset. Hoc certè malè habuit Dominicanos, imò ipsos Molina defensores, qui verba illa, in D. Augustinum, & totam Ecclesiam contumeliosa, ex posterioribus Molina editionibus eraserunt, atque hac fraterna emendatione publicam Ecclesiæ in ipsum sententiam auerterunt.] Hæc eloquentissima Goneti narratione lecta, dico cum Cano in præfatio ad lib. 2. *de locis*, [Flumen verborum displicet, quibus sententia deest.] Et abs dubio deest in recitatis. Nam ea Molina in lib. *Concordia*, ex 1. editione Olyssiponenſi anni 1588. *quæst. 23. art. 4. & 5. disput. 1.* R. P. Gabr. de Henao, *Scient. Med. Pars 1.*

59 *memb. 11. seu vltim. §. Nos pro nostra, pag. 489.* ad quæ alludit Gonetus, extant prorsus inuariatæ in 2. editione Antuerpiensi anni 1595. *memb. 14. seu vltim. pag. 387.* & contra ea, ut in vtraque editione extantia, reprehensores Molina inuecti sunt anno 1601. Defensores autem responderunt, pertinere ea non ad doctrinam, sed ad factum, & ad loquendi modum, quem Author admonitus de non grata acceptance, mutasset non grauare; contæque, ipsum non voluisse refellere, sed potius amplecti sententiam S. Augustini, etsi putaret, decreti diuini prædestinatiui, efficacique gratiæ conciliationem cum libertate creatæ voluntatis, beneficio præscientiæ infallibilis de huius cooperatione, non fuisse à S. Doctore tam clarè traditam, ut sedarit scrupulos cœtaneorum, & posteriorum. Addunt tamen, videri sibi satis expressam lib. de *Prædestinat. SS. cap. 10. 17. & 19. lib. de Bono persen. cap. 14. 17. 19. 21.* multisque alijs in locis, in quibus efficacem gratiam, per quam electi prædestinantur, coniungit cum infallibili Dei præscientia. Sic fermè in Responso ad XX. propositionem censuram in Molina, antequam in præsentia Summi Pontificis concertationes fuissent inceptæ. Quod si in 2. editione Concordiæ verba illa iam non comparerent, non tacuissent defensores Molina. Sic Arubal anno 1598. in Responso ad alteram Censuram de VII. Propositione Molina confectam à Bañez, & præsentatam in Vrbe ab Aluarez, conueneruntque de nonnullis Molina verbis in 1. editione, *disp. præcitata, memb. 6. §. Hæc ita confutatis, pag. 431.* non filuit, reconcinata ab Authore fuisse in 2. editione, §. *Nunc ad, & sequentib. pag. 331.* simulque explicuit in sensum suauiter sonantem. Quod etiam ego præstiti in Euent. 21. *ex numer. 607. vsque ad 621.* circa pleraque verba insimulari solita in Molina. Quam Euentilationem si non nemo, cæteroque valde modestus, legisset, typis forsan non mandasset dictatam olim à Cathedra discipulis periodum sequentem: [Hæc in sui commendationem, nec sine Augustini iniuria, Molina.]

Scripseram præcedentia, cum ecce ex P. Ioanne Ferrerio, Theologo cum primis spectabili, Confessorioque dignissimo Christianissimi Regis, comperi, narrationem illam Goneti fuisse totidem verbis comparatam ex Vincentio Barone, quem tamen non allegat. Vnde in Barone excutit ipsam grauissimè Ferrerius parte posteriori Responſionum ad obiectiones Vincentianas contra Scientiam Mediam, *cap. 7. ex num. 73. vsque ad 76.* Inuito Lectorem, ut Ferrerium videat. Nec dubito, quin inde inferet, quantò consultius fuisset Baroni, & Goneto, postque vtrumque Paulo Fasseau in Authoritate exauthorata Germani Philaletis, *cap. 9. sect. 5. num. 481.* si huiusmodi historiis Molinam non impetiuisent. Habet hic, & habebit in Societate solertes indagatores rerum, quæ acciderunt tempore Controuersiæ. Quod si illi, aut alij non cessent eas suis scriptis consignare, perutile nobis erit; etsi enim ineruditos Lectores possint initio commouere, tandem nebulis, offusiisque per Nostros fugatis, argumentum veritatis apud omnes esse incipit, talibus Nostros fuisse oppugnatos. Canus lib. 11. *de locis, cap. 6. pag. 379.* Theologum Historicum monebat, [ne prius lecta, auditaque describeret, quam ea prudenti, accuratoque iudicio seligeret.] Id quod si Gonetus, & Fasseau præstitissent, non descripsissent Baronem dicentem,

Nostros fraterna emendatione, erasioneque verborum in Concordia editionibus posterioribus auctisse publicam Ecclesiam in Molinam sententiam.

60 Non hinc silebo quod mihi nuper contigit. Colloquebar amicè cum viro docto, inciditque sermo de quadam historia, quam ipse fatebatur fuisse falsitatis enormis à me conuictam in vna meorum Euentilationum; sed tamen excusabat grauem iuniorum Theologum, quia transcriberat ex Authore quæstionis Theologicæ, Historicæ, & Iuris Pontificij circa gratiam efficacem, & Scientiam Mediam. Tunc ego, vt veniam daret, petij, legendi locum Cui (qui erat mihi familiaris Scriptor,) in *lib. præcitato, pag. 377.* Concessit gratè, audiuitque: [Operæ pretium est recordari eorum, qui quod nimis volunt, hoc facillè credunt. Nam & aras nostra Sacerdotem vidit, cui persuasissimum esset, nihil omnino esse falsum, quod semel typis fuisset excusum. Non enim, vt aiebat, tantum facinas Reipublicæ administratos commissuros, vt non solum vulgari historias minus veras sinecerent, sed suo etiam communiarent priuilegio, quo illæ tutius mentes mortalium peruagarentur. Quo sanè argumento permotus animum induxit vt crederet, ab Amadeo, & Clariana res eas verè gestas, quæ in illorum libris commentitiis referuntur. Miseranda sanè huiusmodi ignorantia, potius quam ludenda, qui vsque adè aut bonus, aut stultus erat, vt omni narrationi statim crederet, si modò esset literis prodita.] Legi eò vsque ex Cano, & sermonem cum subrisu ad alia conuertimus.

61 Contraho vela orationis, quam occasione nomenclaturæ Molinistarum, impositæ Nostri à Goneto, nimis forsan expandi. Sed eius periocha esto, Molinam tam egregium esse Doctorem, vt honorarium, splendidumque titulum possent ab eo circumferre sectatores doctrinæ suæ, sicut & à Bañez, qui contrariam profitentur. Fuere ambo immortalis memoria digni Theologi, & quibus meritò, non secus ac Durando, deputarentur Cathedræ in Academicis. Sed quemadmodum Dominicani vocandi non sunt Bañezistæ, quoniam Bañezius eam doctrinam, quam tan toperè excoluit, illustrauit, & prouexit, à se ex S. Thoma hausam credidit, putantque asseclæ Bañezij eiusdem; ita de sua Molina, & Nostri.

62 Iam circa secundum in limine Protestationis positum, obsequentissimus etiam ero in non præstanda fide Actis Congregationum de Auxiliis diuinæ gratiæ coram Pontificibus Maximis Clemente VIII. & Paulo V. huiusque cuidam Bullæ contra doctrinam Molinæ, & Societatis. Mea quidem quoad Bullæ dissentium obedientia non erit persuasiva difficilis. Sed & independentè à iussione Pontificia eam Bullam assererem commentitiã, tum quia nullum eius à Paulo cogitatæ, nedum compositæ, solidum fundamentum affertur; tum etiam quia vnde fuerit ortus falsus eius rumor, comperi, scilicet vel ex animosè, importuneque ingesta manibus Clementis sub annum 1601. à quodam Doctore infestissimo Societati, constitutione quadam, quam ipse Doctore authoritatiuè suo è cerebro compegerat in proscriptionem Molinæ, vt Pontifex confirmaret; vel ex nugigerulo quodam, qui anno 1607. per Hispaniam diffudit epistolam quandam attestantem de alia è Roma missa, in qua ne crederetur Nostri dicentibus indemnatos se à Pontificio tribunali produisse, fingebatur, aliquos è Censoribus Molinæ condidisse Bullam confirmandam, edendamque propè diem à Paulo. Rursum quòd Actis Congregationum scriptis à Fran-

cisco Peña, & à Iacobo le Bussu fidem non habebat, multa asseueratione opus non est, nam vltra præceptum Pontificium, nosco quantum vacillent, claudicentque, confecta que fuisse ab hominibus auersorum à Societate animorum, primoque non Theologo, sed Canonista, & qui præfens Congregationibus non fuerit. Acta conscripta in fauorem nostrum nulla extant, sed solum Orationes, seu Declamationes recitata à Valentia, Arrubale, Bastida super punctis præscriptis à Clemente, & Paulo. Quanquam verò suspicari quis posset, eas non comprehendi sub Actorum nomine; Ego tamen, ad maiorem securitatem, & exactiorem obsecundationem, testimonio eorum non vtar.

63 Ex modò dictis colligitur primò, denegandam esse fidem multis, quæ ex Congregationum Actis retulit ante prohibitionem anno 1654. ab Innocentio X. Papa promulgatam Ioannes Thomastus, repetitque Gonetus in 1. editione sui Clypei Theologicæ Thomisticæ anni 1659: & in posterioribus aliis, tom. 2. art. 3. & 7. *Apologia Thomistica.* Secundò, Paulum Falscau in Authoritate exauthorata Germani Philaletis, impressa anno 1670. cap. 2. *sect. 6. num. 63.* debuisse non conueniri de Nostri, quòd historiam de le Bussu inuiderint, & Diarium Penæ prohiberi curarint. Nam non constat de Nostri illa inuidia, & cura, imò potius notorium est, Innocentium proprio motu, ex causis vrgentissimis, à me indicatis in Præfatione ad Lectorem Operis de Scientia Media Historicè propugnata, num. 8. interdixisse Relationes illas. Et vt constaret, Nostri in illas conspirasse, vim non intulerunt Summo Ecclesiæ Præsuli, iisque vtrò, deliberatè, iustissimèque illas vetuit. Nec de hoc dolendum, quasi Orbis literariis amiserit pretiosissimum monumentum. Tertio, debuisse eundem Falscau non adducere Acta illa ad augendam cap. 8. *sect. 3. num. 459.* authoritatem Censuræ Louaniensis contra doctrinam Lessij, & Societatis: debuisse etiam abstinere calumnam cap. 9. num. 465. & seqq. *sect. 5. num. 479. & seqq. ne exararet tot sua, & Baronis coniectamenta in fauorem tam illorum Actorum, quam Bullæ illius.*

64 Colligitur quartò, eundem Falscau cap. 9. num. 469. immeritò approbare quod ex illis Actis inculant post Authorem quæstionis Theologicæ num. 12. Gonetus tom. 4. *disp. 2. art. 3. §. 9. pag. 210.* Anonymus in *Vanitate triumphantium Germani Philaletis*, vulgata anno 1670. cap. 21. pag. 305. & 305. nempe [locum S. Augustini lib. 19. de *Ciuitate Dei*, cap. 13. fuisse coram Clemente VIII. die vltima Septembris anni 1602. à P. Valentia obiectum, eique respondiisse P. Lemos, textum Augustini non fuisse ab eo fideliter relatum, sed corruptum, & adulteratum.] Non fuisset lapsus magni momenti, si Valentia vocem *scilicet* in & mutasset: quæ est tota corruptio, & adulteratio attributa Valentia. Prouitque contingere, vt in aliqua S. Augustini editione legeretur &. Sed his non egemus, quando iam exauthorata est Actorum illorum authoritas, nosque in Oratione Valentia non reperimus allegatum eum locum.

65 Qui ille est, ad cuius falsificationem indignatus Pontifex, dicendo *Ho*, prostravit Valentiam. Quare is, sensu omni orbis, inde sublatus, moxque Neapolim aduectus moritur. Ita Authores Anonymi Quæstionis, & Vanitatis post Alexandrū Ziliolum; non secus ac post Lubicensiū Chronographum quendam vanissimum sparserunt alij in vulgus, Dominicanè in

in pœnam, & satisfactionem criminis, quod calumniosè imposuerunt Magistro Bernardo Politiano, sacre Hostiæ veneno delibutæ, porrectæ Henrico II. Imperatori, iniunctum in perpetuum à Summo Pontifice fuisse, vt celebrantes reciperent eandem manu sinistra. Contra quam fabulam agit eruditè, & latè Ioannes Martinez de Prado 3. *part. quest. 83. dub. 2. §. 1. ex num. 6. vsque ad 11.* Ego breuius dico contra eam aliam de prostrato Valentia: hunc, postquam perorasset in VIII. Congregatione coram Clemente, incidisse in aegritudinem, expectatumque per mensem, & amplius fuisse, vt conualesceret. Sed non plenè confirmatis viribus accessit ad IX. Congregationem. [In qua Clemens cum summa erga ipsum voluntatis significatione eos honores habuit, qui vix præstari cuiquam solent, vt cum ita vehementer ex stomacho laboraret, vt stare non posset, atque Pontifex eius esset audiendi in primis cupidus, sedentem disputationi operam dare permisit. In quo ille declarare visus est, quanti hominem faceret, cui id concederetur, quod ipsis etiam Episcopis denegatur. Interea cum morbus illi fieret amplior, adè vt medicamentorum vi reprimi, vincique non posset, de Medicorum sententia experiri placuit, vtrum Neapolitani situs amœnitas, ac saluberrimi suauitas aeris aliquam laboranti opem afferret, & amissam valetudinem recuperaret. Nulla vox est, quæ honores, atque omnia officiorum genera ab humanissima illa Ciuitate, ac præsertim à primis eius Proceribus, in illa exhibita possit exprimere; nam quidquid dixeris, minus erit. Dabat operam vnusquisque, vt tantum virum, tantorum meritorum famâ notissimum, morbi iniuria afflictum subleuaret, & in veterem amissæ valetudinis locum reuocaret. Sed frustra hæc ab illis opera suscepta est. Nam cum iam morbus ita invaluisset, vt eius viribus obstiti non posset, coactus est Gregorius illi cedere. Itaque, multis ediris pietatis egregiæ signis, magno bonorum, literatorumque omnium cum luctu in Villa Tiberij Caraffæ, Bisimiani Principis, diem obiit supremum (7. Kal. Aprilis, anno 1603.) annos natus quatuor supra quinquaginta.] Quæ omnia sunt verba Scriptoris, non domestici, sed extranei, de gentis Romæ illo ipso tempore, liberique in dicendo genij, scilicet Ioannis Victoris Roscij (seu Ianni Nicij Erythræi, quod fuit nomen simulatum) Pinacothecæ secundæ Imaginum illustrium, primaque harum.

66 Colligitur quintò, Anonymum Authorem de Vanitate, cap. 21. pag. 306. & 307. gessisse se minus rectè, cum ex Congregationum Actis, digestis à Iacobo le Bussu, apponit verba, quæ in I. Congregatione præfatus dicitur Clemens VIII. de examinanda, & sequenda S. Augustini mente in controuerfia de Auxiliis diuinæ gratiæ. Religiosius se habuit Ioannes Ferrerius, qui in *lib. præmiali ad Theologiam, disp. posteriori, cap. 4. num. 63.* noluit ob reuerentiam Innocentij X. vel deliberare, etsi, vt autumo, nullus hæctenus instituerit tractationem magis ponderosam de S. Augustini eminenti authoritate in doctrina de gratia Dei, & libertate arbitrij creati, sed sine exaggerationibus, quas affectantur moderni nonnulli Theologi; non ideo displicentes mihi, quia in ea sectanda doctrina primas illis deferam, sed quia rebus in omnibus modus est seruandus. Cæterum isto de puncto suus erit loquendi locus.

67 Deuenio ad tertium meæ Protestationis de non *R.P. Gabr. de Henao, Scient. Med. Pars I.*

edendo in lucem Opere, quod tractet ex professo, veltiam incidenter, de materia diuinorum auxiliorum, seu de gratia, & libero arbitrio. Agam quidem de Scientia Media: quod tamen non est prohibendum. [Nec refert, quòd facilis sit deductio ex affirmatione Scientiæ Mediæ ad alteram partem affirmandam in quæstione de Auxiliis, quia nullum vetitum est, nec vetari facillè potuit, ne principia tractarentur: cum nulla sit ferè Theologiæ pars in qua necesse non sit talia quædam iacere fundamenta, quæ alterutri parti vsui esse possint. Prohibetur ergo tantum ad conclusiones progressus. A quo ego abstineo.] Ita mihi videtur cum Francisco Amato in sua ad Lectorem admonitione pro suo nunquam satis pro meritis laudando Opere de Scientia Media.

68 Et licet quis obiecare possit, principia non esse tam oprose firmata, quia eo ipso sit ad conclusiones progressus, & mutatis vocibus, velamineque nihil transparenti contrahentur Constitutionibus Pontificiis: Fateor, fieri posse progressum aliquem Logicum, & Theologicum ad conclusiones, sed non plenum, neque perfectum, nisi alia pertinentia ad materiam de Auxiliis addantur, à quo ego superseleo. Rursusque dico, non esse interdictam potentiam ad progressum in conclusiones, sed ipsum eam actum secundum, à quo ego me contineo. Certè si materiam de Auxiliis producerem in publicum, mei foret muneris excitare, & dissoluere omnes ferè eas quæstiones, de quibus in Controuerfia de Auxiliis coram Clemente VIII. & Paulo V. disputatum fuit, & quatum sub octo articulis comprehensarum specimen dedi in Euent. 14. *ex num. 311. vsque ad 313.* Qui autem earum argumenta contulerit cum contentis in hoc Opere, dignoscet; sexti articuli quæstiones quinque, spectantesque ad conditionatam, Mediamque Scientiam, à me discuti, & octo, vltimique quæstiones, quoad principia sua tantum attingi à me, præteritis aliorum articulorum reliquis omnibus magnum conscientibus numerum. Sed quæ sub articulo sexto sunt, nulli subiacent prohibitioni. Et ideo, vt notat Annatus, ex omnibus ferè Christiani Orbis partibus prodire diuersorum Ordinum Opera, quibus Scientia Media vel propugnatur, vel oppugnatur liberè, nemine proflus reclamante. Quæ sunt sub articulo octauo, & vltimo constant principia, & conclusionibus propriis materiei de Auxiliis. Ego verò ad conclusiones non descendendo, tantumque attingo principia.

69 Attingo, inquam; nam summo gradu, & non pleno ea ingredior, omittens copiosissimam messem probationum ab authoritate Patrum Ecclesiæ, & Theologorum veterum, necnon à rationibus in confirmationem eorum principiorum. Quæ quidem attingere fas est, vt cum Annato suppolui, persuasumque fuit tot Scriptoribus Dominicis, & Societate, totque ex aliis sacris Religionibus, & ex colendissimo Ecclesiastico statu seculari, qui ab huius sæculi anno 1611. (quo prima prodiit Pauli V. prohibitio vniuersalis imprimendi in materia de Auxiliis) ad hunc vsque diem non modò attingerunt, sed etiam integrè, imò & cumulatè, istiusmodi principia, siue pro vna, siue pro altera parte fuerunt aggressi, agentes alij de Dei scientia, alij de voluntate, alij de prouidentia, prædestinatione, & reprobatione, alij de libertate, merito, demerito, peccatove creatæ voluntatis, alij de concilianda libertate, & merito humanæ Christi voluntatis in obtemperando Patris circa subeundam mor-

tem præcepto cum impeccabilitate prouenientem in unione ad Verbum hypostatica. Vt taceam de Scriptoribus Philosophis, qui lucubrationes suas ediderunt de concursu Causæ primæ, siue vniuersim cum causis secundis, siue speciatim cum libris. Innumeri profectò sunt Authores, tam Philosophi, quàm Theologi: atque vtrique non tantum disputant, sed etiam penè exhauriunt principia illi; & non pauci, qui verbis prætexunt religionem non tangendi, re certè ipsa contrectant, & quasi comprehendunt scriptis suis.

70 Quàm autem verum sit, progressionem, me non fieri ad conclusiones, inde elucet primò, quia et si tangam, aut si maui, contrectem etiam ea principia, non tamen loquendo de gratia auxiliante, quæ creatæ voluntati sit infusa à Deo, sed de creati intellectus, increatæque voluntatis actibus ipso in Deo immanentibus. Incommodè verò quæ ex his contendo inferri, si sint qualia à Dominicanis adstruuntur circa creatæ voluntatis actus, proflire itidem putò, si gratia efficaciter auxilians sit qualis ab iisdem ponitur: sed id non est descendere ad conclusiones in materia de Auxiliis: uti non esset, si inconuenientia illa irgerem contra plurimum Dominicanorum, præsertim Illustrissimi Godoy, & Gonetii ex ipso, modum, quo humanæ voluntatis Christi in mortis à Patre imperatæ perpeffione libertatem, ac meritum componunt cum impeccabilitate, non secus ac libertatem, meritumque iusti cuiusque cum auxiliante gratia, quæ sit prædeterminans physicè, & suapte natura impossibilis cum carentia actus, ad quem à Deo exhibetur. Cogita, me velle libro typis dato, deditaque opera (quæ nusquam est vetita) impugnare eum modum conciliationis in voluntate Christi; foret tunc mihi in vsu deductio illorum absurdorum, neque ideo iudicaret descendere ad conclusiones in materia de Auxiliis. Secundò, quia ad eas non descenditur, vbi à fundamentis non examinatur, in quo consistat sufficientia, in quo efficacia gratiæ? Quamquam enim Dominicanis conueniant in gratiæ sufficientia, quæ sit expers virtutis intrinsecæ prædeterminatiuæ, & in efficacia, quæ compos sit eiusmodi virtutis; Noltrique concordent in recusanda sufficientia, & efficacia sic declarata; nihilominus adiiciunt plura alia, sine quibus hæc quæstio manet manca, & in quibus neque priorum inter se, neque posteriorum secum vna est vox, & decisio. Neque descenditur, vbi non exploratur accuratè, quo pacto gratia efficax ad actum concurrat, an physicè, vel solum moraliter: id est, suasiuè, affectiuèque solum, num in causæ efficientis, vel in formalis genere? Vtrum sit distincta, vel potius indistincta ab illustrationibus, & affectionibus supernaturalibus indeliberatis: & vltra secundas, an dentur affectiones aliquæ deliberatæ gerentes munus gratiæ intrinsecæ efficacis erga sequentes actus supernaturales. Neque item descenditur, vbi non inquiritur studiosè, possitne contingere, vt è duobus vocatis cum æqualibus gratiæ auxiliis, vnus conuertatur, & alius non? Quod si non possit contingere, quænam inæqualitas auxiliorum debeat interuenire, physicane requiratur, vel an moralis sufficiat? Et præterea in homine conuerso præ non conuerso, num gratia efficax sit maius bonum, & speciale beneficium physicè, vel tantum moraliter, num in actu primo, & secundo, vel solum in secundo? His ego quæstionibus, & similibus, aliis in quibus consistit præcipua, imò & ma-

xima pars materiæ de Auxiliis, cum non insistam neuiquam sequitur, fieri à me processum ad conclusiones istius materiæ, etsi aliquibus eius principii operam nauem. Dixi, cum non insistam, nam insistere non est attingere aliquando quasi per saltum. Vnde timens inharere, monebo sapere Lectorem de discellu repentino, seu abrupto filo discursus, & orationis.

Præterea, si tractarem de materia Auxiliorum, 71 refellerem diffusè pertinentes ad eam quatuor propositiones damnatas ab Innocentio X. Papa, inuestigato priùs sensu, in quo sunt fulminatæ: in-cumberem etiam toto conatu notificandæ contro-uerfiæ S. Augustini cum Pelagianis, & Semipelagianis, necnon exponendis Conciliorum, Pontificumque Summorum decretis contra vtròsque in punctis de gratia per Christum. Atqui eas propositiones ex instituto non redarguo, neque controuersiam illam edidero, neque Conciliares canones, Pontificiaque oracula trutinò, sed vt summum, manu leni, & celeri pertento; quanquam si præstarem primum, multis, & grauissimis corollariis possem inducere Lectorem animos ad assensum erga doctrinam Societatis. Non igitur tracto de materia Auxiliorum. Et cum hoc etiam persuadent sibi, aliisque persuadere velint complures Theologi, qui aduersus eas propositiones, & de illa controuersia, scitisque Conciliorum, ac Summorum Pontificum prægrandia Opera publicauerunt, consequens à fortiori est, me procal distare à transgressione limitum, quos præfixit Apostolica Sedes.

72 Quod & inde confirmo primò; nam Hieronymus Viues Dominicanus in lib. 5. tom. 1. de Primata diuina libertatis contra Scientiam Mediam, notat tum in Præfatione ad Lectorem, tum in disp. 5. sect. 1. num. 2. obediri à se Pontificiis iussionibus, quæ non agit de auxilio gratiæ transeunte, & intrinsecè recepto in voluntate creatæ, determinantibus sic eam; sed de decretis Dei immanentibus, prædeterminantibus extrinsecè, deque ipsorum infallibilitate antecedenti componenda cum eiusdem voluntatis arbitrio libero. Quare & ego obsequens ero, non aliud intendens, neque agens, quam vt stem contra talia decreta vt infæderabilia (nostra Societatis iudicio) cum libertate creatæ. Quod si quandoque ad intelligentiam eorum, quæ aduersus talia decreta disputantur, supponam, vel etiam explicem obiter, & perfunctoriè quidpiam spectans ad auxilium gratiæ actualis infusæ, transeuntis, efficacis, sed sine vi prædeterminatiuæ intrinsecè; non minus, sed multò magis Viues præmittit, vel etiam exponit plura pertinentia ad gratiæ auxilium, quod è regione præditum sit energia intrinsecè prædeterminatiua. Committatur mea Opella articulatum cum Magistri Viues libro, & compertum erit, quod assueuerant affirmo.

73 Confirmo secundò, quoniam Gonetus tom. 9. disp. 3. de Gratia, cum peruenisset ad huius partitionem in sufficientem, & efficacem, scribit pag. 750. [Plura circa vtramque gratiam hæc inferenda paraueram, quæ ob reuerentiam Apostolicæ Sedis strictissimè prohibentis, ne huiusmodi quæstiones, & controuersia typis mandentur, libenter supprimo, donec ea publicandi facultas concedatur. Hæc est tota nostri silentij ratio, & sacrum sigillum.] Qui hæc dicit, sollicitus abs dubio erax de sanctè, religiosèque obseruandis Pontificiis decretis, vetantibus impressas Tractationes de Auxiliis. Et tamen in tomis de Dei scientiæ voluntate,

voluntate, prouidentia, prædestinatione, & de actibus humanis agit de iis omnibus, de quibus ego; imò & copiosius agit, sequutus Illustrissimum Godoy in MSS. ad 1. saltem partem S. Thomæ, vt ex iisdem iam prælo commissis patet. Num autem in disp. 6. de actibus humanis (cuius articulus 2. ex pag. 670. vsque ad 807. infumitur in voluntatis creatæ prædeterminatione physica à Deo ad actus liberos) premat vestigia opinatissimi illius Thomistæ? ignotum mihi nunc est.

74 Confirmo tertio; nam nullum à me attingitur punctum, quod antè non attigerint, siue duo proximè laudati Dominicani, siue hi alij, videlicet Ioannes de S. Thoma, Hieronymus Viues, Vincentius Baro, Iosephus Vita, & Carmelita Discalceatus Antonius de Matre Dei Author Theologici Cursus, cæterique moderni Noltris aduersantes. Atque vt id magis perspicuum sit, allegabo eos in Operis decursu, cum vel repellam ipsorum responsiones ad nostra argumenta, vel ad sua exhibeam nostras. Nisi fortè nonnunquam subiticeam nomen Illustrissimi Godoy, quia quando scribebam, necdum prodierat tomus eius 2. in 1. p. legeramque solummodò Tractationes MSS. quæ ibi continentur, quasque discipulis diuauerat à Cathedra Salmanticensi. Nemo autem tam temerarius erit, vt dicat, viros ad ead præstantes pietate, literis, & dignitate tractaturos in impressis libris de illis punctis, si vel minimo pungentur scrupulo de violandis imperatis Pontificiis.

75 Quartò confirmo verbis docti viri, qui præfatur in nouissima editione Duacensi Defensionis S. Thomæ per sapientissimum Petrum de S. Ioseph: { Paucula ex his (inquit) quæ habentur in prioribus editionibus, in hac omissa sunt; aut non nihil immutata, ne fortè quibusdam viderentur pertinere ad Tractationem de Auxiliis à Paulo V. Urbano VIII. aliisque Pontificibus typis mandari prohibitam. Quanquam obiter aliquid attingere, suam de iis, & affinibus sententiam supponendo, non repugnet vllis Pontificum decretis, quæ solum prohibent Tractatus agentes materiam de Auxiliis, proponendo opiniones pro vtraque parte, earumque fundamenta, & obiectiones, has dissoluendo, illa confirmando; vt ex ipsis Pontificum verbis eruditè probat tract. 6. de Anima, disp. 9. sect. 5. §. 1. 2. 3. P. Franciscus Soarez Iunior Lusitanus, Societatis Iesu, in Collegio Conimbricensi Primarius Theologiæ Professor, & in Tribunali S. Officij causarum Fidei Qualificator, ac Censor. Quod in praxim securè redigit R. ac Ex. P. Fr. Franciscus Vermeil sua Clavis Regia parte 1. tract. 6. disp. 2. de prædeterminationibus, §. 1. vbi sic loquitur: Securus scribo de his extrinsecis Auxiliis, & prædeterminationibus, tum quia scio, omnes de his imprimere, tum etiam quia R. P. Arriaga tom. 1. in 1. 2. disp. 6. in principio asserit, licitum esse. Deinde suam Disp. aggreditur, in qua attingit varia, quæ ad materiam de Auxiliis spectare videntur, nec ad ead leuiter.] Hactenus illius præfationis Author.

76 Cuius verbis attexo hæc alia Ioannis de S. Thoma tom. 1. in 1. 2. quæst. 8. vsque ad 10. disputat. 5. art. 4. pag. 359. [Non pertinet ista difficultas (nempe de prædeterminatione physica voluntatis creatæ à Deo) ad eam, quæ in materia de Auxiliis agitata est his temporibus, an efficacia gratiæ, & Auxiliorum consistat in reali illa, ac physica prædeterminatione, quæ infallibiliter quidem ex

parte Dei mouentis, liberè autem, & contingenter ex parte causæ motæ, & inclinatæ ad actum, applicetur? De hac enim Controuersia Apostolicæ Sedis mandato filere in libris cautum est. Sed tamen aliud est, si efficacia gratiæ, & Auxiliorum diuinorum in aliqua tali prædeterminatione, & impressione physica consistat? Aliud, an reuera causa prima ita operetur in omnibus causis, & in ipsa voluntate, quod eam moueat, & determinet? Bene enim stare potest, quod ita Deus operetur ex ratione generali causæ primæ, nec tamen in hoc consistat efficacia gratiæ, sed in aliquo alio nobis occulto. Nam, vt dicit Augustinus in libro de Prædest. SS. *Nimis gratia ista occulta est: gratiam verò esse, quis ambigat?* Et ideo prohibitio, quæ vetat nihil tractare de hac quæstione in materia diuinorum Auxiliorum, id est, supernaturalium ordinis gratiæ, nihil nobis indicit de hac generalitate diuinæ efficientiæ respectu voluntatis, abstrahendo ab omni diuino, & supernaturali auxilio, vel naturali.] Quibus prænotatis, procedit Thomastus vsque ad paginam 368. in ea difficultate. Et in tom. 2. qui (vt & 1.) fuit posthumus, confectusque non ex præparatis ab Authore ad typos (vt 1.) sed ex prælectis ab auditores, habetur circa quæstionem 111. Disputatio 24. quæ tota est de gratiæ auxilio, vt efficaci. Sed ego non imitabor eum, qui editioni præfuit, neque Illustrissimum Arauzum, neque quosdam alios, qui integros de Auxiliis Tractatus proprios, vel alienos fecerunt publicos sine Summi Pontificis speciali facultate. Hanc nactus est à Gregorio XV. & ab Urbano VIII. Gabriel Pennotus Abbas Romanorum Canoniorum Regularium S. Augustini; non verò Bibliopolæ, qui duos Francisci Suarez tomos posthumos emisit in lucem. Id quod addo, nam qui hæc Opera de Auxiliis commiserit cum nostro de Scientia Media, intelliget, quàm diuersum sit scribere de vna, vel de altera materia, quantòque plura requirat, quæ est de Auxiliis.

77 Consonat cum Thomasio in verbis transcriptis R. P. Sebastianus Izquierdus tom. 2. in 1. p. edito Romæ anno 1670. in quibus tract. 10. disputat. 30. quæst. 10. num. 433. [Pro resolutione suppono, me in his quæstionibus merè philosophicè tantum agere de physica prædeterminatione, quam ipsius Authores requirunt, vt Deus concurrat cum causis secundis, tam necessariis, quàm liberis, ad earum actus naturales. Vtrum enim in simili prædeterminatione auxilium efficax gratiæ Dei ad actus supernaturales, salutare esse possit consistere, vel secus, & qualiter illud poni debeat, vt bene cõhæreat cum libertate? aliæ quæstiones sunt, eæque ex grauioribus Theologiæ, à quibus ego penitus abstraho. Nam sanctè de illis, ac religiosè tacendum est, donec per Sedem Apostolicam loqui liceat.] Sic ibi, adstruens vsque ad num. 442. fundatè, & solidè talem tractationem neque quoad substantiam, neque quoad modum esse interdicitam Pontificiis decretis; confirmansque censurà tum Reuisorum generalium pro libris Societatis nostræ, tum Professorum sacre Theologiæ Collegij nostri Romani. Quo in adstruendo assumpto donat melioribus luminibus quæ ego in Præfatione ad Historiam Scientiæ Mediæ congesti numero 2. & duobus seqq.

78 Vnde exemplo tam grauis Theologi, & in Vrbe imprimendis depono omnem metum, ne cordato alicui videar illorum decretorum transgressor: non

non enim ego, siue quoad substantiam, siue quoad modum plura attingo viciniam habentia cum materia de Auxiliis, quam quæ prælaudatus Theologus sparsum toto eo 2. tomo: neque aliter, quam ille decerto contra intrinsecam prædeterminationem. Meusque præcipuus scopus est, vt antea monebam, contra extrinsecam, consistentem in actibus diuinis. Possuntque non secus, ac Mathias Borrall in Admonitione ad Lectorem asseruere, [Fore mihi plerumque sermonem contra prædeterminationem, non intrinsecam auxilij, sed extrinsecam decreti, cum in scriptis meis nomen prædeterminationis insonuerit.] Quo etiam consilio filius nuperimè P. Christophorus de Ortega eruditè addensat tomum 1. in 1. p. agendo de Dei scientia in Controuersia 2. ex pag. 163. vsque ad 392. & de decreto, quo Deus concurrat ad liberas creaturarum voluntatum actiones, in controu. 3. ex pag. 393. vsque ad 642. Sed & tomus secundus plenus ferè est disputationibus aduersus prædeterminationem extrinsecam. Similiter P. Augustinus de Herrera nouissimè, & acutè tract. de Prædest. SS. & reprobatione impiorum, copiosus est in eadem prædeterminationem, præsertim quæst. 6. & duabus seqq. Longissimumque esset recensere cunctos, qui quotidie siue in ipsam, siue pro ipsa prælo tradunt Opera iusti voluminis, quique ab anno 1611. tradiderunt: imò & qui siue contra intrinsecam, siue pro intrinseca, sub ea forma, quam supra exposuerunt Thomafius, atque Izquierdus, & quam seruauit recentissimè Henricus de Cerf Doctor Duacensis in Controuersia selectissima inter Angelici Doctoris Sectatores de mente eius circa prædeterminationem physicam.

79 Et hæc de mea Protestatione circa obrempationem legibus præscriptis à Summis Pontificibus, quin recurram ad aliquantò laxiores interpretationes quorundam Theologorum, quorum memini, vt & Izquierdus in præcitatis locis. Nec nimis proluxa videatur superior inquisitio de Sedis Apostolicæ decretis, nihil enim superfluit, vbi exiguus etiam suboriri potest scrupulus de discrepantia vel in lato vngue à Sedis Apostolicæ auctoritate: Cui omnes per omnia absque omni hesitatione debemus obedire. Cui nunquam debitam exhibemus obedientiam, si eius statuta potius indicare, quam implere curamus. Hoc est enim privilegium obedientie, de sententia sui præceptoris non iudicare, in iis dumtaxat rebus, quas Canonici Scripturis contraire non videmus, imò statim exequi quod iubetur. Nam quicumque facere noluerit, nisi quod prius sua ratione probauerit esse faciendum, non tam præceptoris suo, quam propriæ voluntatis arbitrio satisfecisse iudicabitur. Hanc ergo puram obedientiam cum omnibus spiritualibus nostris præceptoribus certissimè debeamus, maximè tamen Apostolicæ Sedi ex intimo corde debemus, qua totius Christianæ Religionis caput est, & origo, vt ait Micrologus cap. 25. de Ecclesiasticis obseruationibus, qui scribebat circa annum salutis millesimum octogesimum.

Altera Authoris Protestatio de sequenda doctrina Sanctorum Patrum, maximè Augustini, & Thomæ.

80 D hoc Opus euolui omni cura, & conatu Scripturam sacram, Concilia, Decreta, Historias Ecclesiasticas, Sanctos, Vetereque Patres, ac Theo-

logos, præsertim Augustinum, & Thomam: quæ præcunte lectione multos per annos, si antiquitati Scientiam Mediam aduersam esse persuasissent mihi, amouissent manum à tabula. Nouitatem enim illam, quæ à Patrum vestigiis exorbitet, tam in fide, quam in moribus, necnon & in uocum, seu nominum nouitatibus semper anathematizandam duxi cum Petro Abbate Collensi prælaudato in Proæmio. Quamdiu Theologiam Scholasticam publicè protulisset, incubui, quantum potui, explorandæ antiquitati, vt me ei conformarem: Sed sæpe nimia quæstionum modernarum arduitas, subtilitasque, & Scholæ exercitia continua interpellabant me, ne quantum volebam, temporis impenderem in consulendis SS. PP. Sed eo munere functus, & Sacris literis exponendis applicitus ex Superiorum arbitrio, maior contigit opportunitas legendi spatiosè SS. PP. Cùmque in animo esset edere specimen aliquod mearum commentationum, tum in Theologiam Scholasticam, & Moralem, tum in Biblia sacra, priores illa me distinuerunt, & ad posteriores fui cunctabundus, nam literali tantum interpretationi affectus, & deditus, paucis præcipuè in Hispania gratas eas fore uetebat, nisi Morales Conceptus (quos uocant) adiungerem, mea inuita Minerva.

81 Primitiuis Societatis nostræ Theologus Salmeron prologomeno 9. pag. 122. tom. 1. scribit: [Scholasticæ Theologiæ studium, in quo breui compendio, ac certa methodo multarum rerum, quæ tum in Scripturarum studio, tum in doctrina, & lectione veterum Patrum latissimè, & fuffissimè pertractantur, veritates assequimur, non est hominis Catholici respicere. Nam contemnere, Hæretici est, & prorsus de Ecclesiæ Catholica male meriti, quæ hoc genus Theologiæ multis modis amplexata est. Cùm autem hoc genus Theologiæ commendo, nolim vt quisquam in illis studiis consenscat, sed moderatum, & certum tempus illis disputationibus impendat, vt ad meliora, & suauiora sacrarum literarum studia tempestiuè perueniat. Quiddam enim ita illis studiis immodicè herent, vt ad meditandas Scripturas, & tardi accedant, & aridi prorsus, & iciuni inueniantur.] Hæc ille peritissimè.

82 Atque eodem sensu S. Patriarcha Noster Ignatius, in Academiis Complutensi, Salmanticensi, Parisiensique expertissimus, part. 4. Constitutionum, cap. 5. §. 1. monens, quibus studiis operam dabunt Nostri, vt euadant perfecti Theologi, designat non solum Theologiam Scholasticam, sed etiam tum eam, quæ Positiua, dicitur tum Sacram Scripturam. Et nomine Positiuæ Theologiæ declarat in margine, lit. B. comprehendi Concilia, Decreta, Doctores SS. & res alias Morales. Rursus cap. 6. §. 4. aduertit, iaciendum esse solidum fundamentum in Theologia Scholastica, antequam Positiuæ studiis se dedant; sacramque Scripturam vel eodem tempore, vel postea addendam esse. Præterea c. 12. §. 1. c. 14. §. 1. repetit commendationem studiorum. Sanctum autem Patriarcham interpretans P. Suarez tom. 4. de Religione, lib. 5. de Societate Iesu, c. 3. n. 2. inquit: [In cuius verbis illud solum explicandum occurrit, quod Theologiam Positiuam à Sacra Scripturæ intelligentia distinguit; cum tamen ordinario, & communi loquendi modo Doctrinam, quæ intelligentiam Scripturæ tradit, nomine Theologiæ Positiuæ significare soleamus. Videtur ergo per Positiuam Theologiam intellexisse B. Ignatius lectionem SS. PP. & Concilio

Conciliorum, ac Decretorum Ecclesiasticorum: quibus etiam addere possumus eam Historiæ Ecclesiasticæ eruditionem, quæ ad traditiones Ecclesiasticas eruendas & fundandas confert. His enim omnibus perfectus Theologus summa diligentia incumbere debet, post iacta tamen Theologiæ Scholasticæ non exigua fundamenta. Potest etiam sub Positiua Doctrina tota illa eruditio comprehendi, quæ pro concionibus ad populum necessaria est. Errant enim valde, qui ante magnum profectum in Theologia Scholastica, ad illud genus studij distrahuntur, quia omnia confundunt, & nihil cum fundamento solido, plura autem non sine periculo errandi addiscunt. Hoc ergo totum in prædicta Constitutione, & distinctione verborum significari videtur. Nam illud Scripturæ studium, quod præcisè ordinatur ad literalem eius intelligentiam, necessarium est ad ipsammet Scholasticam Disciplinam. Et ideo oportet aliqua illius principia, seu inchoationem aliquam cum ipsamet Theologia Scholastica accipere. Et fortasse ob eam rem sub distinctione dixit B. Ignatius, vel eodem tempore, vel postea addisci posse, quia reuerà necessarium est, aliquem profectum in Scholastica Theologia prius facere, postea verò in decursu eiusdem Disciplinæ aliquid de Scripturæ intelligentia adiciere.] Hucusque Suarez.

83 Melchior etiam Canus, Theologus absolutissimus lib. 8. de Theologicis locis, cap. 1. tradit solita sua & elegantia, & acrimonia, quam instructus debeat esse Theologus Scholasticus præfatis studiis: [In omni oratione (inquit) memento, Lector, eam me defendere Scholæ doctrinam, quæ sacrarum literarum fundamentis constituta sit. Ex quo id efficitur, quod ego magno cum assensu omnium dicere me video, miseram esse Scholæ doctrinam, quæ se titulis Magisterij defendat: miseram etiam, atque haud scio, an multò magis, quæ detracta Scripturæ sacræ auctoritate, syllogisimis contortis de rebus diuinis philosophatur. Imò ne de rebus diuinis quidem, sed nec de humanis, verum de his quæ nihil ad nos attinent. Intellego autem, fuisse in Schola quosdam Theologos adscriptitios, qui vniuersas quæstiones Theologicas triuolis argumentis absoluerint, & vanis, inualidisque ratiunculis, magnum pondus rebus grauissimis detrahentes, ediderunt in Theologiam Commentaria vix digna lucubratione anicularum. Et cum in his sacrarum Bibliorum testimonia rarissima sint, Conciliorum mentio nulla, nihil ex antiquis Sanctis oleant, nihil ne ex graui Philosophia quidem, sed ferè è puerilibus disciplinis; Scholastici tamen, si Superis placet, Theologi vocantur: nec Scholastici sunt, nedum Theologi, qui sophismatum facès in Scholam inferentes, & ad risum viros doctos incitant, & deliciares ad contemptum. Quem verum intelligentissimum Scholasticum Theologum, aut hoc verbum in quo homine ponimus? Opinor, in eo, qui de Deo, rebusque diuinis aptè, prudenter, doctè è literis, institutisque sacris ratiocinetur. Quod etsi ita esse plurius verbis postea differendum est, illud tamen nunc breui constendum est, nisi qui is sit, esse Theologum Scholæ neminem.] Ita Canus.

84 Etsi verò caream dotibus, quas S. Parens Ignatius, Canus, Salmeron, & Suarez postulant in Theologo Scholastico consummato; dicere tamen citra iactantiam possum, me diligentiam aliquam nauasse eis in studiis, quibus præditum volunt, & me ad scriptionem assumpsisse hanc Theologiæ partem, quia inter cæteras adiumentum maximum

habet ex Scriptura Sacra, Conciliis, Partibusque Ecclesiæ, quorum lectioni me addixeram. Et quidem de Patrum mente longè aliter iudicatur, si in fonte, si dedita opera, si collatis vnus locis cum aliis, si animaduerso tempore, quo scripserunt, & contra quos, legantur, quam si in quinteris de manu in manum traditis, si per saltum, aut per transennam, si absque locorum comparatione, & absque notitia temporis, eorumque, aduersus quos exercuerunt stylum. Quam fidem merebitur Theologus obfirmatè, & velut ex cortina pronuntians, nostram de Scientia Media sententiam, vel oppositam Dominicanam esse SS. Augustini, & Thomæ, qui neutrum S. Doctorem diurna, nocturnaue versauit manu, sed tantum vidit in albeobis truncata quædam testimonia ipsorum?

85 Huusmodi Theologos (si qui sunt) ne imitaret, revolui diu, nocturne Opera vtriusque S. Doctoris. Si fallar in illorum intelligentia, non id erit ob indiligentiam, neque ob cæcum assensum præstitum Authoribus, qui ante me allegarint, neque ob præoccupatum affectum; sed ob exilitatem mei ingenij. Reuolui autem vtriusque Opera maiori sedulitate, quam reliquorum Patrum Ecclesiæ, quia apud me est ratum, ac fixum, expressisse vtrumque in præcipuis punctis de Controuersia præfata, si quid anteriores Patres non tam clarè docuerant; eosque Theologos à veritatis tramite non deuiare, qui post vtrumque eadem incedunt viâ.

86 Primus, scilicet S. Augustinus, iure merito vocatur ab Amalone Archiepiscopo Lugdunensi Præcipuus prædestinationis, & gratiæ predicator post Apostolos. De primo dignè scripsit Prudentius Episcopus Tricassensis: Nullus Doctorum abstrusa gratiæ scrupulosius rimatus, diligentius exquisiuit, verius inuenit, veracius protulit, luculentius enodauit, fidelius tenuit, robustius defendit quam Augustinus. Primum Lupus Seruatus debite laudat his verbis: Sicut nemo quid sentiendum sit de libero arbitrio, & gratiæ Dei, tam laboriosa indagine vestigauit; nemo tam diu versauit: ita, pace cunctorum dixerim, nullus vtrumque tanta veritatis proprietate inuenit, nullus tanta eloquentia veritate asseruit, nullus inexpugnabilem argumentorum copia tanta defendit. Primum vt legat hortatur iuste S. Prosper Rufinus, Si in constituenda Dei gratiæ defecatisissimam, ac saluberrimam Euangelicam, Apostolicamque doctrinam intelligentiam consequi velit. Quæ de primo elogia, spectantiaque ad eius in hac Controuersia auctoritatem, quæsiuit eruditè P. Ioannes Ferrerius in lib. proæmiali ad Theologiam, disput. posteriori, cap. 5. Et alia maioris adhuc momenti indicabuntur infra à nobis cum ipso.

87 Secundus, nempe S. Thomas, qui S. Augustinum ponè sequitur fidissimè hac in Controuersia, secundum tenet auctoritatis locum, meritique laudum præconiis extollitur à posterioribus Theologis ob doctrinam, quam in ea tradidit. Et vniuersim de tanto Doctore tam verum, quam concinnum est lyricum illud carmen nostri Petri Labbei lib. 1. Elogiorum,

Thomas Aquinas Angelus erat antequam esset
Doctus Angelicus:
Angelorum discipulus, & penè amulus fuit.
Multa ab Angelis didicit, quadam Angelos docere potuit.
Aut Theologiam ad terras deduxit è Cælo,
Aut scivit in via quod videtur in patria.
Auduit Apostolus arcana verba, sed ille tacuit.
Qua

Qua Paulo dicere non licuit, hæc Thomas dixit. *Mysteriorum compendium est Summa Thomæ, Collegit in ea quidquid doceri potest, aut sciri: Inclusit Hieronymos, Augustinos, Ambrosios, Gregorios,*

Inclusit se ipsum, maior se ipso, & minor: Epitomen fecit aliena sapientia, & Summam suam. Didicit omnes, qui Thomam intelligit: Nec totum Thomam intelligit, qui omnes didicit. Augustinus aliquando obscurus, apud Thomam est clarus.

Vbi alij dubitant, Thomas non ambigit: Vbi omnes desinunt, inde incipit: Inde progressus, eò ascendit, quò nemo præuenerat: Sequitur præuiam Fidem, & eam ducit, Sociam facit Theologiam Fidei, & magistram. Ostendit quidquid illa credit, Neque aliud iuperest, nisi lumen Gloria post Summam Thomam.

De Deo sic loquitur, quasi vidisset. De Angelis sic disputat, quasi spiritus esset. Ingenerat horrorem peccati, dum ostendit. Amabiles facit virtutes, dum describit. Incarnatum Verbum sic explicat, quasi vox Verbi.

Siste aliquando, Thoma, peruenit ad summum Summa tua. Ire ulterius non potest, nisi aliquid quæras post omnia.

Et in illud, *Benè scripsisti de me, Thoma, ait: Probat scripturam hominis, qui character est Patris.*

Silere lingua, ubi Deus laudator. Fallere non potest, qui laudatur, dum qui laudat, non fallitur.

Appellent homines Thomam Angelum Theologia, Dicant Pontifices, Summam tot miraculis constare, quot titulis:

Plus dicit vox Benè. Christus est Verbum Patris, Thomas aduerbium Fily.

Ruffus in illud, *Quam ergo mercedem accipies? sic:*

Quam benè scripserit, collige ex testimonio:

Quam benè vixerit, discè ex premio.

Vt sciat meritum virtutis, datur optio præmij.

Quid eligat nisi Deum, qui nonit pretium Dei?

Nec potuit eligere maius, nec debuit minus.

Malè scripserat, si aliter elegisset.

Hæc Labbeus sincerissimè, & floridissimè, abundantque S. Thomæ doctrina encomiis apud Scriptores.

88 De utroque autem S. Patre quoad eam, quæ speciatim confert ad hanc Controuersiam, ait etiam nouus Encomiastes Gonetius *disf. 6. art. 4. pag. 460.* [Licet authoritas B. Augustini, & S. Thomæ in omnibus sit venerabilis in Ecclesia, in his tamen, quæ spectant ad materiam de gratia, & prædestinatione, aliisque ad hæc pertinentibus (qualis est præsens difficultas de Scientia Media) tanti ponderis est, & momenti, vt Hormisdas Papa in epist. ad Possessorem Episcopum, & Ioannes II. in epist. ad Auienum Senatorem remittant Catholicos ad libros Augustini, vt ibi videre possint quid in hac materia Romana asseueret Ecclesia: & in celebri illa disputatione coram Clemente VIII. & Paulo V. circa hanc quæstionem habita, ad doctrinam S. Augustini, & D. Thomæ, tanquam ad lydiurum lapidem, vt iustus opinionis examen relatum est. Propterea vtriusque S. Doctoris mentem, & doctrinam supra omnem aliam humanam rationem

diligenter hic oportet inquirere.] Cumque inquisisset illam, quæ sibi videtur S. Augustini, accedens ad Thomam, scribit in §. 3. pag. 484. & 485. [In omnibus semper Augustino adhæsit fidelissimus eius discipulus D. Thomas. Quare non potuit ei placere Scientia Media, si Augustino displicerit; nec ab illo approbari, si ab isto fuerit reprobata. Placet tamen hic breuiter ostendere, quam à doctrinæ D. Thomæ principiis talis Scientia abhorreat, & quam longè ab ea distent defensores illius. Non enim melius mens S. Doctoris inquiri potest, quam ex principiis communibus toti eius doctrinæ connexis, cum nullibi hanc quæstionem ex professo pertractauerit.] Ita Gonetius ex Ioanne de S. Thoma tom. 1. in 1. p. *disf. 20. art. 6. §. Quod attinet, pag. 686.* & ex Illustrissimo Godoy in MSS. & nunc in tom. 2. ad 1. p. *disf. 35. §. 3. n. 70. §. 4. num. 92. disf. 38. §. 1. num. 2. disf. 67. §. 1. num. 11.*

89 Sed ego, qui nulli cedam in laudanda vniuersim doctrina SS. Augustini, & Thomæ, neque in veneranda, & sequenda ea, quam circa præcipua Controuersia huius puncta præmonstrant; nihilominus non loquerer tam hyperbolicè in Disputatione Scholastica. Et in primis quantum ad 70. epistolam Hormisdæ Papæ ad Possessorem Episcopum Afrum, dicitur quidem in ea: *De arbitrio libero, & gratia Dei, quid Romana, hoc est Catholica, sequatur, & asseueret Ecclesia, licet in variis libris B. Augustini, & maxime ad Hilarium, & Prosperum possit agnosci; tamen in scripiis Ecclesiasticis expressa capitula continentur.* Cæterum his verbis solum constat, contineri in S. Augustini libris, & maxime in de prædest. SS. & Bono perseuer. dogmata, quæ in materia de libero arbitrio, & gratia Dei pertinent ad fidem Catholicam aduersus Pelagianos, & Semipelagianos; non autem constat, omnia contenta eis in libris debere tanquam dogmata Fidei reputari.

90 Deinde quantum ad 3. epistolam Ioannis II. ad Auienum, aliosque Senatores, allegatur in ea post Scripturas, & Synodum Nicenam, vnà cum Gregorio utroque, Nazianzeno, & Nysseno, quibuldamque aliis PP. S. Augustinus his verbis: *Item S. Augustinus, cuius doctrinam, secundum prædecessorum nostrorum statuta, Romana sequitur, & seruat Ecclesia.* Ast allegatio non est pro doctrina de gratia, & libero arbitrio, sed pro de Christo Dco, vnaque Trinitatis persona. In qua doctrina concors est cum S. Augustino Ecclesia Romana, sicut etiam in ea alia de dogmatibus præfatis, iuxta statuta anteriorum Pontificum.

91 E quibus Innocentius I. in epistola, quæ est 96. inter alias S. Augustini, rescribit laudans *vt plenam Fidei, totoque Religionis Catholicae vigore firmatas litteras à duobus millas Conciliis Africanis, Carthaginensi videlicet, & Mileuitano, eorumque nomine à quinque Episcopis, quorum vnus erat S. Augustinus.* Huius autem tota doctrina de gratia, & libero arbitrio non ibi referebatur, sed quedam tantum Capitula dogmatica contra Pelagianos. Zosimus non aliud præstitit, quam *vt Africanorum Conciliorum Decretis sententiæ suæ robur annexerit, vt tradit S. Prosper cap. 41. contra Collatorem. Leo I. & Magnus in epistol. 86. ad Nicetam Episcopum Aquileiensem præcepit tantum, vt seruarentur omnia synodica Decreta, quæ ad excisionem Pelagiana hereseos Apostolica Sedis confirmantur auctoritas.* Bonifacius testante eodem S. Prospero supra, poscebat tantum *B. Augustini Episcopi responsa aduersum libros Pelagianorum.* Non igitur hi

his ex Pontificibus habetur authentica confirmatio omnium, quæ de gratia, & libero arbitrio scripsit S. Augustinus.

92 De Cælestino maius esse posset fundamentum. In epistola 1. ad Episcopos Galliarum inquit, *Augustinum sanctæ recordationis virum, pro vita sua, atque meritis in nostra communione semper habuimus, nec unquam hunc sinistra suspitionis saltem rumor aspersit, quem tanta olim scientia fuisse meminimus, vt inter Magistros optimos etiam ante à meis decessoribus haberetur. Benè ergo de eo omnes in commune senserunt, utpote qui vbiq; cunctis & amori fuerit, & honori.* Sic Cælestinus, cuius verbis, vt S. Prosper supra cap. 42. & 43. notat: *Istis ipsis intra Gallias, qui sanctæ memoria Augustini scripta reprehendunt, maleloquencia est adempta libertas, quando consultantium aetione suscepta, & librorum, qui errantibus displicebant, pietate laudata, quid oporteret de eorum auctoritate sentiri, sancto manifestauit eloquio: euidenter pronuntians, quantum sibi præsumptionis istius nouitas displiceret, qua auderent quidam aduersus antiquos Magistros insolenter insurgere, & indisciplinata calumnia prædicationi veritatis obstrepere. Contra istam clarissimè laudationis tubam, contra istam sacratissimi testimonij dignitatem audet quisquam maligna interpretationis murmur emittere, & perspicua, sincerissimaque sententia nubem ambiguae obliquitatis obtendere? Vt scilicet, quia in epistola Papa librorum, pro quibus actum est, non expressus est titulus, hinc eos appareat non probatos, & istam in S. Augustinum laudationem pro anteriorum scriptorum meritis fuisse collatam. Maneat, planè maneat ista conditio, vt horum librorum (nempe Collatoris Cassiani) nouitas repudiata videatur, si in eadem causa eiusdem viri dissentit antiquitas, & inutile, aut incongruum iudicetur, quod ab iis, que contra Pelagianos condidit, dissonans inuenitur.*

93 Verumtamen, si legatur integrè epistola Cælestini, nullibi reperietur maius fundamentum ad asserendum, non omnem doctrinam S. Augustini confligentis cum Pelagianis, & Semipelagianis accipi debere tanquam omnino certam, & indubitabilem. Etenim post descripta capitula ad Fidem Catholicam aduersus ipsos pertinentia, & à quibus pendebat omnium disputationum connexio, subiicit in fine: *Profundiores verò, difficilioresque partes occurrentium questionum, quas latius pertractarunt, qui Hæreticis resistunt, sicut non audemus contemnere, ita non necesse habemus adstruere. Quia ad confutandum gratiam Dei (cuius operi, ac dignationi nihil penitus subtrahendum est) satis sufficere credimus quidquid secundum prædictas regulas Apostolicæ Sedis nos scripta docuerunt, vt prorsus non opinemur Catholicum, quod apparuit præfixis sententiis esse contrarium.* Atque hic est epistolæ finis, & qui apertè ostendit, Cælestinum aulum non fuisse contemnere, neque voluisse adstruere quidquid ultra illa capitula tradebatur à S. Augustino; & ab aliis PP. decertantibus cum Pelagianis, & Semipelagianis; sed permisisse agitandum in vtramque partem à Catholicis. Quamquam sine quæstionum frivolarum, & anilium fabularum excessu, quem diu post in Gallia exortum reprimere curauit anno 855. Synodus Valentina III. cap. 6. cuius Synodi verba debent & nostro tempore instructioni esse, ne repullulet idem excessus.

94 Sobriæ itaque quæstiones, intercurrentes, & in eis diuersitas opinionum non reprobantur à Cælestino, etiam si essent cum dissentiu à S. Augustino, sed qui deberet esse cum omni reuerentia. Vt enim optimè probat prælaudatus Ferrerius cap. 5. au-

thoritas S. Augustini ad eò eminet in iis, quæ spectant ad Dei gratiam, & ad liberum arbitrium, vt quæ sit explorata eius opinio, præferri oporteat contrariæ cuiusvis alterius ex SS. PP. nec nisi temerè possit damnari falsitatis, errorisve à priuato Doctore; & tanta est in omni alia materia Theologica, vt sententiam, quam tuncur, reddat probabilem, quamdiu pro opposita non vrgeret vel Ecclesiæ determinatio, vel cæterorum SS. PP. communis consensus, vel ratio conuincens.

95 Tertio, in Controuersia coram Clemente VIII. examen opinionum Ludouici Molinæ relatum quidem est ad doctrinam S. Augustini, non autem ad S. Thomæ, vt compertum est ex argumentis, quæ ad disputationes præscripsit Clemens, & ex disputationibus ipsis. Fateor tamen, conformitatem, aut difformitatem ab vnus S. Patris doctrina, fore plerumque ab alterius. Fateor etiam, de S. Thomæ doctrina fuisse sæpe actum, allegando eam, & aliorum Theologorum, tam antiquorum, quam recentium. Id quod in disputationibus coram Paulo V. obseruatum etiam est, & maiori cum frequentia. Sed ipse non præscripsit, vt in puncto de physica præterminatione fierent parallelæ inter doctrinam siue S. Augustini, siue S. Thomæ, & opinionem Societatis; quamquam re ipsa factæ sunt, sicut & inter Scripturæ sacræ, Conciliorum Ecclesiæ, SS. aliorum PP. & Theologorum Scholasticorum præcorum, modernorumque.

96 Ac sanè Nostris nihil aliud magis altè in mentibus impressum, quam suam opinionem deriuari ex SS. Augustini, & Thomæ doctrina, nihilque magis procuratum, quam vt eorum auctoritate confirmarent, & stabilirent. Vtque omittam ostendere id in libris Molinæ, Suarezij, Vazquij, Valentia, Bellarmini, Fonscæ, Lessij; is anno 1589. in Responf. ad Censuram Louaniensis Facultatis Theologicæ dicebat, [S. Augustini auctoritatem augtam sibi omnino, sanctamque esse: non ita se aut insanire, aut superbè sentire, vt maximo, sanctissimoque Doctori vilis homuncio aduerfaretur; sed pro magistro sibi eum, ac norma sentiendi esse, atque in iis potissimum, in quibus doctrinam eius Cælestinus Pontifex laudasset; neque contra eum Græcos PP. in bellum educere, sed pro modulo suo eniti, vt Ecclesiam, si posset, Græcam conciliaret cum Latina, & inter se sacros Orientis, Occidentisque Doctores.] Sub eundem annum Molina in supplici libello ad Serenissimum Archiducem Albertum Austriacum, Cardinalem S. R. Ecclesiæ, Gubernatorem, Inquisitoremque Generalem Lusitaniæ aiebat, [nullum esse assertum sui libri (iam huius impressi diuulgatio interciperetur Magistri Dominici Bañez inductriã vrgentis per literas Fr. Ioannem de las Cuevas sui Ordinis, Confessorum Alberti) quod Scripturarum diuinarum, sacrorum Conciliorum, antiquorum PP. D. Thomæ, ac Scholasticorum veterum præcipui nominis luculentis testimoniis non niteretur.]

97 Anno 1594. P. Suarez in epistola ad Camillum Caetanum, Patriarcham Alexandrinum, & Nuntium in Hispania Apostolicum, §. 7. asseuerat idem ipsum. Memini huius epistolæ in Euent. XI. n. 237. Subinde anno 1596. P. Garcia Alarconius, Visitator in Prouincia Societatis Castellana, inter alia media, quæ Madritum euocatus, vt & P. Fr. Ioannes de Villafrauca, Prouincialis Dominicorum, à Rege Philippo II. proposuit coram huius confessorio Reuerendissimo P. Fr. Didacò de Yepes ad pacè, & amicitiam conseruandam inter vtramque Religia

Religionem, quintum fuit, [Sequi, & profiteri doctrinam S. Thomæ, ut illam sequatur, & profiteatur Thomistæ, cum libertate declarandi, & interpretandi eam, sicut illi, aut grauis aliquis Author declarat, & interpretatur: non conquerendo, aut indignam rem ducendo, si quando quis audierit aliter eam declarari, quam huic proprius Magister, cui quisque insuevit, illam declarare solitus fuerit. Cum enim inter Thomistas graues, & doctos, antiquos, & recentiores manifestè cernatur ingens diuersitas, imò contrarietas opinionum, quarum quique tamen authorem S. Thomam faciunt, obscuriora eius quædam loca in suam sententiam interpretando, quid est, quod cuiquam hodie, veteret eodem iure vti? Præsertim si quando interpretationis suæ rationem ducat ex aliqua posterioris ætate S. Thomæ Concilij definitione, cui se quàm maximè accommodare omnis semper debet Theologia, cum in confesso sit, antiquas veritates nonis Oecumenicarum Synodorum decisionibus magis, magisque in dies euolui, ac conspicuas fieri solere.] Huic medio conformans se Catholicus Rex iussit per Confessarium suum Madriti apud S. Hieronymum die 19. Martij, [vt Superiores vtriusque Ordinis præficerent Collegijs, & Vniuersitatibus Lectores benè affectos erga doctrinam S. Thomæ, qui nec publicas cum offensione contentiones exercent cum alijs, aut antea exercuerint. Quod si eos, quos tales existimatos docendi muneri præficiunt, postea experimento comperiant, expectationi non respondere in hac parte, remoueant eos, & corrigant iuxta ea, quæ tum in Constitutionibus Societatis, tum in Regulis Ordinis S. Dominici præscribuntur.]

98 Anno 1597. P. Bellarminus in Responsione iussu Clementis VIII. præstita ad Memoriale quoddam PP. Prædicatorum, inquit circa 1. rationem, [Authores Memorialis gratis sibi assumere possessionem antiquæ doctrinæ, & aduersarijs tribuere nouam doctrinam. Nam de hoc ipso est controuersia, à qua parte sit antiqua doctrina? Non est enim quæstio, an sit sequendus S. Augustinus, S. Leo, & Concilium Arausicanum sequendum? Si consulantur libri impressi, inueniuntur Patres Societatis non minus, ne dicam magis, comprobare omnia sua testimonijs antiquitatis, quàm faciant PP. Prædicatores. Quæstio igitur præcipua est, an prædeterminatio physica voluntatis humanæ à Deo facta sit consentanea Scripturis, Concilijs, & PP. an dissentanea? PP. enim Societatis contendunt, non esse consentaneam, & maximè Concilio Tridentino, & proinde esse nouam. Quare cum lis adhuc pendeat, vt Authores Memorialis fatentur, cur tum in hac 1. ratione, tum in cæteris omnibus, quasi res iudicata esset, & PP. Societatis damnati essent, vt nouatores passim eos vocant authores, & fautores nouæ doctrinæ? Quid enim hoc est, nisi præripere iudicium Apostolicæ Sedis, & canere triumphum ante victoriam? Accedit, quod in hac ipsa 1. ratione fatentur Authores Memorialis, tot SS. PP. testimonia esse allegata pro vtraque parte, tot Vniuersitatum, Prælatorum, Episcoporum censuras circumferri pro alterutris scriptas, vt biennium non sufficiat ad ea legenda. Quomodo igitur tam facile iudicant, doctrinam PP. Societatis esse nouam, quam fatentur tot SS. PP. testimonijs esse munitam? Præterea in Respons. ad 3. rationem subiungit, [Adhuc sub iudice lis est, an quam PP. Prædicatores docent circa materias controuersas, sit antiqua S. Augustini, & S. Thomæ doctrina, an noua, & à recentioribus excogitata? Nec doctrina S. Augustini, & S. Thomæ à PP. So-

cietatis rejicitur, sed retinetur, & colitur, quamuis interdum aliqui ex PP. Societatis dissentiant ab alijs quibus PP. Prædicatoribus in explicatione S. Thomæ: quemadmodum frequentissimè ipsi inter se PP. Prædicatores in eiusdem S. Thomæ explicatione dissentiant.] Insuper in Responsione ad 4. [Quod reprehendant Societatis PP. cum eos dicunt aduersari antiquæ doctrinæ, & insinuant, ab eis negari gratiam efficacem, iam sæpe respondi, præripere illos iudicium Sedis Apostolicæ, & assumere quod probare deberent. Gratiam enim efficacem, & doctrinam veterem omnes admittunt. Sed controuersia est de modo efficacitæ, & quis modus magis cum veteri doctrina congruat.]

99 Anno 1598. P. Petrus Arrubal in Respons. ad librum oblatum Cardinali Alexandrino, Protectori Dominicanorum, olimque Dominicano, à Magistro Didaco Aluarez, totus est, vt cap. 2. adstruat, doctrinam Molinæ non esse nouam, sed ab antiquissimis Ecclesiæ Doctoribus traditam, Augustino, Prospero, Hieronymo, Chrysostomo, Hilario, Cyrillo Alexandrino, Damasceno, Anselmo, Bernardo, Thoma, & ab huius æscleis veteribus, necnon ab Alberto Magno, Alexandro Alesni, Agidio, Scoto, Gabriele, Gregorio, Nicolao de Niisse, Antonio de Corduba; item à Toftato, Vvaldensi, Almaino, Alberto Pighio, Stapletonio, Andrea Vega. Extat etiam exemplar libelli eodem anno exhibiti Eminentissimis Cardinalibus Congregationis S. Officij, vbi pro defensione Molinæ Ratio huiusmodi est: [Si quæ modò memorati Theologi notant in Molinæ libro esse, vt ipsi censent, eiusmodi, quæ eradi, expungique ex eo deberent, grauissima inde absque dubio in plerisque Theologia Scholas perturbatio redundaret. Siquidem opus esset pariter expurgare grauissimos Authores antiquos, & recentes, qui magno numero idem cum Molinæ docent, etiamque illos, qui nostris huius temporibus cum ingenti Ecclesiæ fructu doctrinam Catholicam aduersus Hæreticos editis libris propugnauerunt, putà Roffensem, & Driedonem, Ruardum, Stapletonium, & multos alios, apud quos reperiuntur pleræque assertionum in Molinæ reprehensarum. Imò quod multo absurdius est, oportet expurgare S. Augustinum, S. Anselmum, S. Chrysostomum, S. Isidorum, & alios PP. cum assertis, quæ in vno libro mala est, & vt talis inde eraditur, eradi consequenter debeat ex omni libro, in quo reperitur: vitium quippe suum, ac perniciem, vbi cumque sit, secum habens.]

100 Anno 1599. reddita sunt Clementi VIII. literæ Ludouici Molinæ, in quibus, è Ciuitate Concheni scriptis superiore anno, die 20. Septembris, protestatur, [se nihil aliud optare, quàm vt Commentarij omnes sui, non solum re ipsa sanam, atque irreprehensibilem doctrinam contineant, sed etiam in verbis, ac modo loquendi à Sacrosanctis Concilijs, sanctisque PP. nihil omnino discrepent.] Eodem anno 1599. in congressu habito duorum Generalium, Religioforumque aliorum Familix Dominicanæ, & Societatis, coram Cardinali Madrucijs, cum Dominicanus præmississet, [optimum in posterum consensionis inter ambos Ordines coagulum fore videri, si PP. Societatis scribendo, docendoque plurimum S. Thomæ authoritati tribuerent.] Respondit Generalis noster: [Qua verisimilitudine confidere possumus, pacatos nobis, & beneuolos Doctores sacri Prædicatorum Ordinis in posterum fore, si S. Thomæ authoritati deferamus? cum id ipsum sedulo conati ab ipso principio institutionis nostræ,

continuis tamen hætenus eorum, & vehementibus iactati sine vlla requie impugnationibus fuerimus. Iam tum à prima formatione nostri Ordinis S. vltro Thomam præ omnibus Scholæ Magistris voluntaria deuotione Theologiæ nostræ Moderatorem adficiimus, illum nostræ iuuentuti meditandum, nostris Professoribus explicandum Constitutiones dudum nostræ præscriperunt. Illum nuper promulgata per totum nostrum Ordinem Studiorum Ratio omnis Theologicæ doctrinæ authorem primum, summumque præsidem declarat. Nec (si quid mihi creditur ex officio in legum nostrarum obseruationem inuigilanti) exequutio hætenus mandatis defuit. Num tamen prius quieuiimus? Num pacati iam sumus? Num istum delitiosissimum inde promissum concordis tranquillitatis fructum percipere adhuc licuit? In cunctis vbi que per vniuersam Societatem Theologicis Scholis S. Thomæ Summa prælegitur, ab eius sententia (vna, alterave necessarijs de causis excepta) ne latum quidem vnguem Magistri nostri discedere fas habent, & si quid audeant, coercentur statim; & tamen Orbis vniuersi oculato testimonio comperitissimum est, Professores Prædicatorum Ordinis vehementius in nos consurgere, quàm in eos, qui Magistrum Sententiarum, qui Scorum, qui Durandum, qui alios Scholarum, & Studiorum eligere patronos, arbitrosque maluerunt. Quid Patres queruntur, quid aculent? Cur à discipulis S. Thomæ tam acres, impugnationes nos eiusdem Sanctissimi Magistri auditores studiosissimi, additissimique veneratores quotidie patimur? Age, ista, quæ tanto nunc strepitu in nos disceptatur de Auxilijs gratiæ Controuersia, indene nata est, quod S. Thomam non sequamur? Nihil minus. Sunt ecce in manibus Acta litis ex Hispania delata nuper iussu Sanctissimi, vbi videre est, omnia, & singula Doctorum Societatis asserta disertis, & luculentis D. Thomæ testimonijs affirmari: Bañezij contra, & aliorum ex aduerso stantium sententias non modò S. Thomæ suffragijs carere, sed etiam à Principum Thomistarum, Capreoli, Caietani, Ferrariensis, aliorumque iudicij abhorere. Frustra igitur huius cõpositio certaminis speretur ex consensione Theologorum Societatis cum S. Thoma; cum hæc ipsa potius contendendi causa nobis sit, quod damnari, ac reici videmus, à quibus minimè oportuit, quæ à S. Thoma didicimus. Hætenus Societatis Præpositus Generalis, cuius schedula tradita eidem Cardinali Madrucijs, satis testans de dissensu suorum à Bañezij sententia, quia non nitebatur fundamento authoritatis SS. Augustini, & Thomæ, sed potius vtriusque sententijs contradicebat, transcribitur à Christophoro Ortega tom. 1. de Deo vno, controu. 3. disp. 1. q. 8. certamine, & num. 2.

101

Anno 1600. Doctor Ioannes Garcia Coronel, Primarius Theologus Vallisoletanæ Academiæ, literis Romam missis affirmabat: [Molinæ librum ab hominibus doctissimis conspexi summis encomijs efferti: quem ego attentè perlegi. Et licet forsitan quædam in eo melius dici possent; sed reuera nihil occurrit, quod expunctione, aut censura dignum sit; multa autem, quæ magnam laudem promerentur. Et quamuis eius sententia re ipsa satis prisca, & vetus sit, quam esse BB. Augustini, & Thomæ pro indubitato habeo; intelligo tamen, ipsum primum extitisse, qui distinctius, & fusiùs eam tractauit, & cum maiore robore.] Similiter Magister Ioannes Marquez Augustinianus, & Secundarius Theologus Academiæ Salmanticensis, affirmabat alijs in literis eodem anno, [Molinam virum esse

perinsignem, & impigrè doctum, nec quaquam apparere in eius Operibus, quod non hominem in primis Catholicum, & consummatè eruditum suboleat: quæ est nostræ Familiæ communis de illo æstimatio. Et quod ad punctum de physica præmotione spectat, arbitror citra controuersiam esse, nunquam à S. P. N. Augustino cognitam, nec ei in mentem venisse.] Subditque inferius de Commentarijs Vazquij in 1. p. [continere doctrinam valde sanam, & per omnia conformem S. Augustino.] Ambæ literæ extant integrè tum apud archiuum Domus Professæ Romanæ; tum exinde apud Leonardum Sherlogum p. 1. sect. 10. n. 43. sect. 11. n. 46.

Eodem anno 1600. & sequenti Nostri voce, scriptoque longissimo, iuxtaque eruditissimo, obuiam ierunt censura, quam contra 20. propositiones Molinæ confecerant aliqui è Theologis Consultoribus Romanis; totumque illud volumen plenum est testimonijs SS. Augustini, & Thomæ, reliquorumque PP. Ecclesiæ, Theologorum etiam veterum, ac recentium; imò non nisi illis constat: & quantum ego iudicare possum, si fas esset libros edere de tota hac Controuersia, nihil vltra illud restaret desiderandum pro glossa Concordiæ Molinæ.

103 Anno 1602. die 15. Ianuarij Licentiarius Alfonso Brauo de Sotomayor, Rector, Consiliarij, & Professores Theologi Academiæ Hispalensis scripserunt ad Sanctissimum Clementem VIII. de Molinæ libro: [Cum nostri Doctores frequenter illum lectitarent, euoluerint, excusserint, dignum censuerunt, cuius doctrinam ipsi haurirent, & suis auditoribus propinarent, in publicisque disputationibus defendendam proponerent, magno omnium sapientum consensu, & plausu; magna decentium laude, & doctrinæ æstimatione, vt quæ illis hætenus proculdubio visa sit cum sacri Concilij Tridentini Decretis mirificè constans; atque Sanctissimorum PP. Augustini præsertim, sententijs benè munita.] Eodem anno Nostri in supplicij libello ad eundem Sanctissimum diluerunt inter alias hanc sparsam per populum obiectionem: [Aiunt septimò, & vltimò, nos in præcipuo articulo huius Controuersiæ dissidere à sententia communis SS. præsertim Augustini. Respondemus primò, illud sæpe dici, nunquam probari. Nobis persuasum esse, sententiam nostram, quæ tam apertè definitioni Concilij Tridentini congruit, à communi doctrina SS. & Augustini abhorere non posse. Secundò, nobis videri, nostram sententiam ipsam prorsus esse doctrinam S. Augustini. Et quoties nobis contrarium demonstrabitur, libentissimè reuocabimus, & mutabimus defensionem hætenus sententiam. Tertio, cupere nos, vt ferid scripto, & voce coram Sanctitate Vestra disceptetur, quænam verè sit in hac parte S. Augustini sententia? Quarto paratos nos esse, si V. S. iubeat, intra idoneum præscriptum terminum proferre scripto testimonia S. Augustini, quæ sententiam nostram confirmant; tum alia, quæ prædeterminationem physicam impugnant. Similiter PP. Dominicani faciant, edentes in charta Augustini loca vel pro se, vel contra nos. Tum circa hæc prolata vtrinque scripta disputationes sub idoneis arbitris habeantur. Sic breui appariturum videtur non solum quid magis S. Augustino congruat, sed quid omnino sit verius. Hoc itaque, desideratissimi sibi compendij spe, Societas nostra vniuersa à S. V. etiam, atque etiam supplex petit.] Eodem etiam anno Nostri prouulgarunt aliuc scriptum refellens aliam obiectionem sequelam de Deo non aliter mouente ad bonum, quàm Diabolus moueat ad malum. Diatribæ

C

huius

R. P. Gubr. de Henao, Scient. Med. Pars I.

huius §. 2. vel 3. latè occupatur in conformitate probanda doctrinæ Societatis cum VV. PP. præsertim Augustino, Hieronymo, Cyrillo Alexandrino, Chrysolasto, Philone Carpathio, Thoma, Bonaventura. Ediderunt itidem breuem explicatione modi, quo in nostra sententiâ inuamur diuinâ gratiâ ad conuersionem, vel ad opera supernaturalia. Quæ tota explicatio redundat testimoniis S. Augustini.

104 Ulterius anno 1602. die 20. Martij inchoatæ sunt disputationes coram Clemente, qui in omnibus se præsentè habitis, voluit agi de concordia, vel discordia inter S. Augustinum, & Molinam, prout à Nostris fuerat postulatum; quidquid sit de aliis causis relatis ab Authore Anonymo de Vanitate ex conscriptis à Doctore Buffo Actis Congregationum coram Clemente VIII. & Paulo V. Cum enim hæc Acta prohibita iam sint allegari, fidemque non mereantur, debuit Anonymus prætermittere causas illas, vt notauit in num. 66. Religio mihi nunc est recitare quidpiam ex Orationibus, Declarationibus, & Nostrorum in præsentia vtriusque Summi Pontificis; ni esset, claresceret inde satis, quanto ardore Nostris fauere sibi contenderint SS. Augustinum, Thomam, alioque PP. Ecclesiæ.

105 Quæ verò ex præuiis ad eas Congregationes adduxi, deseruiunt tum ad manifestandum, quam ab initio Nostris iudicantur discipulos se esse SS. Augustini, & Thomæ, quantumque pro eorum patrocinio asserendo sibi decertauerint, quasi pro aris, & focis: tum vt Lector aduertat, quam sine fundamento Author Cursus Theologicæ Carmelitarum Discalceatorum tom. 1. in 1. p. tract. 3. disp. 10. dub. 3. §. 2. n. 67. & 68. tenuerit relationem sequentem. [Summo Pontifice pro tribunali sedente, cum negotium per aliquot sessiones sic protraxit, & tractum fuisset, vt argumenta è ratione petita, similesque responsiones in medium adducerentur, compertumque esset, nihil hac via concludi, quia Dialecticis, & Metaphysicis terminis, ac distinctionibus omnia obscura, & incerta reddebantur, decreuit (Spiritu S. vt par est credere, suggerente) Clemens Summus Pontifex, ne deinceps causa hæc Catholica rationibus à lumine naturali per naturales scientias subministratis tractaretur, sed solis D. Augustini, & D. Thomæ testimoniis. Et sic in subsequenter sessionibus constanter obseruatum fuit.] Hæc ille, & tanta cum asseueratione, ac si præsens fuisset. Cum tamen in 1. etiam Congregatione coram Clemente cœptum sit agi de S. Augustini mente; quod & fuit continuatum in omnibus coram ipso. Et sermone de ea habito, probationes ex ratione acceptæ sunt sæpe admixtæ. Nec de S. Thomæ testimoniis quid in particulari imperauit Clemens.

106 Prosequitur Author illè: [Facto hoc Decreto cum PP. Societatis se rationibus naturalibus destitui, & ad sola testimonia D. Augustini, & fidelissimi eius discipuli D. Thomæ Aquinatis adstringi cererent, coacti sunt eò se conuertere, vt niterentur ostendere, Scientiam Mediam esse de merite vtriusque S. Doctotis. Quamuis Molina in suo libro (pro cuius doctrina defendenda conuenerant) ingenue fateatur oppositum, nempe prædictam Scientiam Mediam non esse de mète D. Augustini, sed ei ignotam. Et ita deinceps anxie curarunt, prædictam Scientiam Mediam, & efficaciam diuinarum prædefinitionum, per illam regulandam, D. Augustino, & Angelico Doctore fuisse notissimam, multoties asseram, & clarissimè traditam, aut saltem non esse doctrinam horum PP. contrariam, aut dissonam. Vnde summo studio (vt par erat) plurima, & diuersa testimonia D. Augu-

stini, & D. Thomæ in medium, toto illo non parùm longo tempore, coram Summo Pontifice pro Scientia Media protulerunt.] Hæc rursus ille. Sed Nostris, tam in Hispania, quam Romæ, post delationem ad Tribunal S. Inquisitionis, & ad Pontificium, non rationibus naturalibus, seu argumentis Theologicis ex ratione desumptis, sed testimoniis SS. Augustini, & Thomæ, Patrumque aliorum, & Theologorum veterum, ac recentium sese defenderant. Clemensque ex 1. Congregatione vsque ad postremam coram se semper præscripsit discussionem de S. Augustini sententiâ, comparationemque cum illa, quæ Molinæ erat: & inter id præstandum Valentia, Arubal, & Bastida digressi frequenter sunt ad rationes Theologicas pro sententiis S. Augustini, & Molinæ. Etsi verò Paulus speciatim non iusserit eam comparationem, tamen omiſsa non est in Congregationibus coram ipso, sed instituta locupletissimè; & de argumentis Theologicis à ratione non minus est curatum. Ante vtrasque Congregationes prodierant in lucem opera Suariz, Bellarmini, Vazquij, Valentia, Fonseca, eaque referta testimoniis SS. Augustini, & Thomæ in fauorem Scientiæ Mediæ. Ante vtrasque Nostris lingua, & calamis hanc Scientiam tuebantur in Hispania, & Romæ, non alio validiori clypeo, quam authoritatis SS. Augustini, & Thomæ. Habeo præ oculis MSS. complura, alia oblata tum Clementi VIII. tum Cardinalibus, tum Inquisitoribus, alia diuulgata per Hispaniam & per Urbem, alia composita ad satisfaciendum censuris PP. Dominicanorum, & Consultorum designatorum à Clemente, omniaque principale Scientiæ Mediæ, & cæterarum Nostrarum asseritionum prætidium collocant in SS. Augustino, & Thoma. Quare non noua anxietate, neque nouo studio adhibuerunt Nostris sudorem, & operam conquirendis vtriusque S. Doctotis testimoniis, postquam Clemens sedens pro tribunali fudit oraculum de insuper habendis argumentis à ratione, deque eis testimoniis solum expendendis.

107 Molina nusquam dixit, Scientiam Mediam fuisse ignotam S. Augustino, & de eius mente non esse. Quid dixerit de vsu Scientiæ Mediæ, non omnino declarato à S. Augustino, aut non ita dilucidè, vt inde facile à posterioribus intelligi posset conciliatio prædestinationis, & gratiæ diuinæ efficacis cum libertate creata, egi in Euer. 19. ex n. 607. vsque ad 621. agitque nuperrimè Ferrerius lib. 2. de Scientia Dei, disp. 5. c. 14. n. 301. & seqq. Nigarique nõ potest, S. Augustini doctrinam esse aliquando obscuram, siue ob sublimitatem materiæ, de qua effatur, siue ob modum non tam Scholasticum, quam Oratorium, quo de ea tractat. Vnde merito canebat supra Petrus Labbeus:

Augustinus aliquando obscurus apud Thomam est clarus. Et Eminentissimus Cardinalis Augustinus Valerius, Episcopus Veronensis, lib. 3. Rhetoricæ Ecclesiasticæ (scriptæ ductu, & auspiciis S. Caroli Borromæi) cap. 42. inquit: [B. Augustini scripta Clerici caute admodum legant, ita enim acumine ingenij præstitit, & de rebus difficilibus tam subtiliter disputauit, vt non mediocri ingenio præditi viri, eius libros legentes aliquando in errores lapsi sint. Sed eius libros pulcherrimos de Doctrina Christiana, & egregios Sermones, quos habuit, dum Episcopus ad populum cõcionaretur, sæpe, & diligenter legat. Sed hi, & multi alij SS. hominũ libri, hæc adhibita cautione legendi sunt, vt quæ ex illis collecta fuerint, non proferantur, nisi quæstionibus aliquorum, qui in doctrina Scholastica sunt versati (ex quibus S. Thomam Aquinatem, & Ecclesiæ filium dilectum, & charissimum discipulum, Doctoremque egregium eligendum putauimus) examinata fuerint.]

fuerint.] Sic grauissimus Author. Quid ergo mirum, si Molina, præeunte examine adhibito per S. Thomam circa materias de prædestinatione, & gratia, tractatas à S. Augustino, persuaserit sibi, comparari posse maiorem aliquam earum explanationem?

108 Sic S. Thomam posteriores Theologi, adiuti ab ipso quæst. 3. de Potentia, art. 9. in corp. 1. p. q. 118. art. 7. in corp. assequimur, hæreticum esse dicere, quod anima intellectiua traducatur cum semine: cum tamen ex S. Augustino non discamus, nisi quod contrarium non sit damnatum ab Ecclesia tanquam hæreticum, quodque ex Scriptura diuina non possit confutari vt falsum, & hæreticum; seu non discamus nisi dubitationem, & incertitudinem in hoc puncto, etiamsi de eo toties agat, vt lib. de Hæresibus, ad Quod ualidum, in 81. & 86. epist. 7. 8. 28. & 157. lib. toto ferè 10. de Genesi ad literam, lib. 3. de peccatorum meritis, & remis. cap. 10. lib. toto ferè 1. de Anima, & eius origine, & alibi. Consulatur Castro lib. 2. aduersus hæreses, in 5. de Anima, Pezreya lib. 4. in Genesim, cap. 2. vers. 5. q. 2. n. 115. Vellofillus Episcopus Lucensis in Auertentiis ad S. Augustinum, quæsto 1. ad tom. 1. quæst. 15. ad 2. quæst. 22. ad 3. quæst. 26. ad 4. Alia exempla prompta cuique mediocriter antiquario erunt cumularioris lucis à modernis Theologis acquisitæ in quæstionibus, quas post S. Augustinum examinauit S. Thomas, è quo ad cæteros est refusa.

109 Relationem, quam discipuli, Authoris Cursus Theologici, transcripsit Author Anonymus de Vanitate cap. 21. subiicitque pag. 305. [Ea fuit PP. Societatis anxietas in conquirendo testimonia ab Augustino, vt P. Valentia, deficientibus vtique testimoniis idoneis, ausus fuerit ipsum quodam in loco falsificare: de quo conuictus à P. Lemos, qui pro Dominicanis disputabat, tam acriter à Clemente VIII. disputationi præsentè correctus fuit, vt semianimis, sensuque priuatus corruerit, ac paulò post obiit.] Hac in additione mirabile est, vt ex 1. Congregatione celebrata anno 1602. die 20. Martij, & in qua præcepit Clemens, disputationes adstringi ad normam S. Augustini, defuerit Valentia tempus vsque ad 9. Congregationem celebratam die 30. Septembris, quærendi vel apparens eiusdem S. Doctotis testimonium, quodque falsificare non esset necesse. Præterquam quod in Congregatione 9. non fuit actum de Scientia Media, neque paulò post Valentia mortuus est, sed anno 1603. die 25. Aprilis, & non Romæ, sed Neapoli, in villa Tiberij Carassæ Principis Bisiniani. Recolantur dicta num. 64. & 65.

110 Addit etiam idem Anonymus pag. 308. [Post istam Summi Pontificis resolutionem, non amplius rationibus, sed ab Augustini autoritate certatum est. Tuncque primò coacti fuerunt PP. Societatis, Opiniones Molinæ contra ipsummet Molinæ sensum, ac mentem defendere: Et debuit Augustino, vel inuito adscribi illud, quo tanquam proprio ingenij factu gloriabatur Molina, alioquin ex decertantium acie erat recedendum, nec sine dedecore. Quod ne in totum subiret Molinistæ, statuerunt Duci suo Molinæ pro parte vna adhærere, pro alia ab ipso recedere; eiusque Opiniones tueri, sed contra ipsius mentem, adductis in earum confirmationem variis ex Augustini Operibus testimoniis: sicque non amplius in Molina Molinam, sed in Molina contra Molinam Augustini sensus, & doctrinam defendere, saltem in apparentia.] Mantissam hanc attulisse in medium, refutasse sit. Et, quantum iudicare possum, Anonymus, simileque alij tam longè ab R. P. Gabr. de Henao, Scient. Med. Pars. I.

sunt ab officiendo causæ nostræ, vt potius capere promoueat his narrationibus alienis à veritate, vt patet ex præmissis: ideoque ego gaudeo exarare ad magis perpetuam ipsarum memoriam. Reuisat Lector quæ scripsi in Euent. 19. num. 574.

Pergo ad quartum illud aliud asseritum nimia cum exaggeratione à Goneto, citato in numero 88. & à Viue disp. 8. num. 1. de S. Thoma adhærere semper in omnibus S. Augustino. Est, inquam, nimia exaggeratio. Nam reuera S. Thomas non adhærît S. Augustino in multis. Indico ex eis aliqua. Primum certo: S. Augustinus censuit, etsi non omnino esset, Angelos constitutos esse ex spiritu, & corpore subtilissimo. Congerunt S. Doctotis loca plurima Vellofillus in aduertentiis ad ipsum 1. tom. quæst. 3. ad 2. quæst. 8. ad 3. quæst. 7. & 20. ad 4. quæst. 6. & 10. ad 5. quæst. 4. 7. & 10. Molina 1. p. q. 50. art. 1. Petrius tom. 3. Theologicorum Dogmatum, lib. 1. cap. 2. lib. 3. cap. 1. At S. Thomas constanter sensit, Angelos esse omnino incorporeos, & non habere corpora naturaliter sibi vnita. Quamuis autem noter 1. p. q. 51. art. 1. ad 1. S. Augustinum loqui, non asserendo, sed utendo opinione Platoniorum, qui ponebant, esse quadam animalia aërea, quæ Demones nominabant. Ea tamen notatio ponitur à S. Thoma, non pro omnibus locis S. Augustini, sed tantum pro nonnullis, neque ipsum imitatur in utendo præfata opinione.

112 Secundum sit: S. Augustinus ad Orosium contra Priscillianitas, & Origenistas cap. 11. ait: *Esse itaque Sedes, Dominationes, Principatus, Possessates in Cælestibus apparatibus firmissime credo, & differre inter se aliquid, indubitata fide teneo; sed quo me contemnas, quem magnum putas esse Doctorem, quamquam ista sint, & quid inter se differant, nescio.* Et lib. qq. 65. in 16. querit, omnes Angeli aequales, an inæquales creati sint? Et si aequales, cur non omnes firmi, & stabiles fuerunt? Si verò inæquales, quo merito alij præscientiam suæ stabilitatis accipere meruerunt, & alij futurum suæ ruinæ casum minime præuidere potuerunt? Respondit, omnes quidem Angeli aequales creati sunt, sed cadentibus illis per superbiam, ceteri Dominò pia obedientia cohererunt, accipientes certam scientiam suæ stabilitatis, quam illi nunquam habuerunt. Et sic sunt gratiâ Dei in omnibus circumdati, vt nunquam possint cadere à beata vita, qua fruuntur Dominò coherentibus. In quæ verba Illustrissimus Vellofillus quæst. 9. ad tom. 4. aduertit [S. Augustinum intelligendum esse de Angelis omnibus creatis æqualibus secundum suam speciem, sicuti & omnes animæ rationales æquales sunt in sua creatione: qui autem secundum sua naturalia magis conuati sunt, maius præmium acceperunt.] Verumtamen S. Thomas 1. p. q. 50. art. 4. docet, singulos Angelos differre inter se specie. Si dicatur, lib. 65. qq. non esse S. Augustini, saltem in eo alio indubitato ad Orosium dixit, nesciri à se, quidnam inter se differant Angeli; & in hoc non est ipsum sequutus S. Thomas, vt qui non tantum nouit, discriminari inter se specie, sed & impossibilem esse solam diuersitatem numericam.

113 Tertium: S. Augustinus lib. 7. de Trinitate, c. 3. & seqq. docet, nomen persona ex vi sua significare essentiam in Deo, sicut hoc nomen Deus, vel sapiens; sed vt hæreticis occurri posset, consensisse Catholicos, vt pro relativiis usurparetur, idque plurali numero, vt cum dicimus, tres personas; vel cum partitione, vt cum dicimus, alia est persona Patris, alia Filij, alia Spiritus S. Huic doctrinæ consensit Magister Sent. in 1. disp. 25. obseruante Caietano 1. p. q. 29. art. 4. consensitque tanquam S. Augustini. Sed S. Thomas in corp. illius art. refert eam doctrinam sine nomine

Authoris & ait: *Sed hac non videtur sufficiens ratio, quia si hoc nomen persona, ex vi sue significationis non habet quod significet, nisi essentiam in diuinis, ex hoc quod dicitur est tres persona, non fuisset Hæreticorum quietata calumnia, sed maioris calumnia data esset occasio. Et ideo alij dixerunt, &c. Confulantur Petauus tom. 2. Theologicorum Dogmatum, lib. 4. cap. 11. num. 12. Vellofillus in 3. tom. S. Augustini, quæst. 15. ubi finit inquit: [S. Doctorem loquentem non fuisse in rigore Theologico, sicut Doctores de personis diuinis disputant, sed sequutum fuisse modum loquendi Latinorum; in re tamen à sententia PP. & definitione Ecclesiæ non discordare.]*

114 Quartum: S. Augustinus epist. 102. quæstionem ex professo, & copiosè tractans decernit, non fuisse animatum columbæ corpus illud, seu non fuisse verum animal columbinum, in quo apparuit Spiritus S. tempore baptismi Christi. Lib. 2. de Trinitate, cap. 5. indicat, non fuisse veram columbam. Lib. 4. cap. 21. non audeat affirmare id. Negat expressissimè Author de Mirabilibus Sacra Scriptura lib. 3. cap. 5. quamquam de isto Authore parum curandum sit, quia liber non est authenticus, sed falsò adscriptus S. Augustino, ex censura S. Thomæ 3. p. quæst. 45. art. 3. ad 2. Qui quæst. 39. art. 7. in corp. tradit, fuisse verum animal columbinum. Etsi verò moueatur præcipuè autoritate S. Augustini lib. 5. de Agone Christiano, cap. 22. qui tamen ad eiusdem S. Doctorem in aliis locis auctoritatem respiciat, non erunt ei aduersi: opinanturque nonnulli, S. Augustinum cap. illo 22. non aliud velle, quàm corpus, in quo apparuit Spiritus S. verum quidem fuisse, ex aère assumptum, & efformatum in speciem columbæ, sed non animatum. Videantur Vellofillus quæstio 1. ad 2. tom. S. Chrysostomi, quæst. 14. ad 3. tomum S. Augustini. Suarez tom. 2. in 3. p. disp. 27. sect. 2. Barrada tom. 2. in Euang. lib. 1. cap. 13. Maximilianus Sandæus lib. 1. Theologia Symbolica, comment. 2. Exercit. 3. Caietanus, Maldonatus, alijque Interpretes in cap. 3. Matthæi: Et è Doctores Scholasticis plures consentire cum S. Augustino in epist. 102. necnon cum S. Chrysostomo homilia 12. in Matth. cum S. Ambrosio lib. 1. de Sacramentis, cap. 5. testatur Vellofillus.

115 Quintum: S. Augustinus lib. 4. de Genes. ad lit. ex cap. 22. vsque ad finem, lib. 5. cap. 1. & seqq. quatuor lib. 11. de Civitate Dei, cap. 7. alibique licet dubius, & disputando de quæstione tunc difficillima, arbitratur, omnia simul à Deo producta: Moysem verò per sex creationis dies significare varias Angelorum cognitiones, earumque modos, & obiecta. Quam opinionem sequuti ex parte sunt Caietanus, & Canus apud Molinam disp. 1. de Opere sex dierum; non autem S. Thomas, tametsi 1. p. quæst. 74. art. 2. in corp. sollicitus sit de non præiudicando generaliter sententiis tam S. Augustini, quàm aliorum PP. aliter exponentium dies illos.

116 Satis hæc sint in exemplum discessus S. Thomæ à S. Augustino, saluâ veneratione debita tanto Magistro. Reperientur alia in mea disp. 12. de Eucharistia, sect. 3. Et neque tunc in animo fuit, neque modò est (absit) vel minimùm eleuare S. Augustini auctoritatem, cui nullam superiorem agnosco, colloque inter alias priuatas PP. Doctorumque Ecclesiæ. Est namque S. Augustinus encomio Prudentij Episcopi Tricassensis in epist. ad Hincmarum, absque ulla dubietate omnium undecumque doctissimus; post Apostolos, & Prophetas secunda dispensanda Verbi Dei gratia primus resulsit: elogio Hugonis de S. Victore in serm. 96. de ipso, inter intemera-

ta Ecclesiæ Doctores præcipuus est, & subtilissimus Euangelij, ac Sacrarum literarum perscrutator: est præcipuum Ecclesiæ lumen, vt commendant summi Pontifices Sixtus IV. & V. Atque, vt S. Isidorus Hispalensis lib. 6. Originum, Ecclesiæ Doctores scientiâ vincit; & vt S. Vincentius Ferrerius in serm. de ipso, Candelabrum totum aureum est; alij Doctores dicuntur lucerna. Audeo dicere, quod omnes Doctores, qui venerunt post Augustinum, sustentantur propter eius doctrinam sanctam, puram, Catholicam, auri purissimi, sine errore falsarum opinionum: quilibetque Doctor contentus est ad probandum dictum suum, si potest habere vnâ auctoritatem Augustini. Aiuntque Lupus Seruatus quæst. 2. de Prædest. Serapion in conspectu cum Arnobio, studiosum quemque S. Augustini doctrinam secutum haurire debere, & malitiosum in ea non inuenire, quod instè reprehendat: assertiones S. Augustini ita esse probatas, vt se ipsum ore suo hæreticum detegat, qui eum putauerit in aliquo reprehendendum eloquio.

117 Quas iustas magno Doctore laudes, & à Panegyricis grauissimas, debeo ego eruditioni P. Ioannis Ferrerij in lib. Proemiali ad Theologiam, disp. posteriori, cap. 5. Quare tantum intendo ostendere, maximam priuatum S. Augustini auctoritatem non ademisse libertatem S. Thomæ, vt aliquando disserteret; [etsi eius doctrinam semper mirificè coluerit, transcripserit, & ad vsum Scholæ adaptauerit,] vt monet Possenus noster in Apparatu, cum de S. Thomæ Operibus sermonem habet. Et vniuersum circa SS. PP. auctoritatem precor nouitios Theologos, vt legant eximij illius Theologi Alfonso Salmeronis instructionem tom. 1. prologom. 9. pag. 164. & 165. [Consulendi sunt PP. ac Orthodoxi Doctores, quos Paulus tradit, Ecclesiæ esse datos à Christo, vt iam non simus paruuli fluctuantes, & cumferamur omni vento doctrinæ, in nequitia hominum. Nam cum illi in vno aliquo dogmate, aut loco Scripturæ intelligendo, tanquam in Fidei articulo conueniunt, ab eorum sententia, sine hæreseos nota, nemo potest declinare, quia fidem efficit eorum omnium, vel penè omnium consensus. Quando verò duo, aut tres, aut quinque ex Doctores in vnam aliquam sententiam inclinant, & alij in aliam, non protinus, more quorundam legulcorum, numero rem euincendam putamus, sed ponderandas sententias potius, quam numerandas dicimus, quo res ex vtraque parte sit probabilis. Vbi verò in quibusdam dogmatibus, vel locis Scripturæ explicandis singulares existunt Doctores, si Ecclesiæ iudicio controuersa sit terminata, vel aliorum solidis rationibus, aut traditionibus impugnata, deferendi sunt, salua honorificentia illis debita propter multa alia doctè, & catholicè ab eis tractata, & quibus vel Scripturas illustrarunt, vel Ecclesiæ ornamento, aut vtilitati fuerunt; aut in bonam partem (si commodè fieri queat) sunt interpretandi, aut excusandi. Nam propter vnum, aut alterum fulgens in firmamento Cœli sydus, id est Doctorem singularem, non sunt cætera omnium stellarum lumina aut neganda, aut de medio tollenda.] Hactenus Salmeron.

118 Non deerit, qui Gonetum, & alios quos imitatus fuit, interpretetur de S. Thomæ semper adhærente S. Augustino in omnibus spectantibus ad ea, quæ hic scripsit in Operibus de gratia, & libero arbitrio aduersus Pelagianos, & Semipelagianos. Loquantur per me in hoc sensu: sed adhuc loquentur non sine hyperbole. Nam nec adhæsit semper S. Augustino illis in Operibus. Probatur primò, quia

quia ibi docuisse cruciati in Inferis pœna ignis animas infantium decedentium sine baptismo, persuasio communis est. Vnde Gregorius Ariminensis in 2. dist. 31. quæst. 3. tribuit eam doctrinam S. Augustino, & S. Gregorio Magno prementi prioris vestigia, concluditque dicens: [Quia tamen huius quæstionis non vidi partem aliquam expressè determinatam ab Ecclesiâ, & tremendum mihi videtur negare auctoritates Sanctorum; è contra etiam non est tutum contraire communi opinioni, & consensu Magistorum nostrorum: idcirco neutram partem alteri præferens, diiudicationem earum lectori relinquo.] Ita Gregorius. Et sanè non aliunde magis, quàm ex tentatis à posterioribus Theologis responsionibus ad loca S. Augustini, dignosci potest, quàm fundata sit ea persuasio. Audiat Ioannes de Salas tom. 2. in 1. 2. tractatu 13. disp. 11. sect. 6. quæst. 1. num. 78. [Omissis (inquit) libris Hipognost. qui verè non sunt S. Augustini (vt Capreolus, Vazquez, & Azor notant) libro etiam de Fide ad Petrum (qui est S. Fulgentij, vt Azor ex Isidoro, & Honorio probat, sentiuntque Vazquez, & alij; quod Salmeron confirmat ex styli diuersitate, & quia Augustinus in lib. Retract. non fecit de libro illo mentionem, confirmatque Bellarminus, & patet ex epistola Ferrandi postulantis eum librum à S. Fulgentio) omissis etiam Sermonibus de Verbis Apostoli (de quibus Azor dubitat, an sint S. Augustini? non tamen Bellarminus, multi enim habentur in Indiculo Possidij; & qui non habentur, similes sunt alijs, siue grauitatem sententiarum, siue styli, & verba consideres) respondent S. Bonauentura, Scotus, Salmeron, Vazquez, Pineda, Virguerius, Vellofillus, fuisse quidem Augustinum illius sententiæ, sed excessisse calore disputationis contra Hæreticos. Delphinus autem, Petrus de Aquila, & alij dicunt, loquentem fuisse hyperbolicè. Alij, vt Valentia, dicunt, nomine ignis metaphoricè intellexisse pœnam damni, quæ animam vrit, maximè si adiunctam habet tristitiam. Almainus, & alij dicunt, voluisse, quod paruuli in igne patientur pœnam sensus, non quòd ab igne patiantur pœnam sensus, vel immutentur ab eo, sed quòd ibidem detinebuntur; vel mittendos in ignem, non vt ibi vrantur, sed vt ibi detineantur. Aliquo ex his modis ad Augustinum respondet Richardus, Glossa cap. Firmissime, cap. Regnante, cap. Nulla, de consec. disp. 4. Bellarminus, Suarez, Flauius, & alij. Equidem Augustinus nihil videtur certum definitum, sed de hac re dubitasse, vt ait Salmeron.] Hucusque ex eruditissimo Salas. Genet etiam Gonetus tom. 8. part. 2. disputat. & art. 7. §. 3. pag. 402. S. Augustinum valde fuisse anxium, & dubium in hac materia, & modò in vnam, modò in alteram partem declinasse. At S. Thomas in 2. dist. 33. quæst. 2. art. 1. & de Malo quæst. 5. art. 2. certus & affixus vni parti, asserit, peccato originali deberi solam pœnam damni, viderique id rationabile propter motiua, quæ vtrouique affert. Et ad S. Augustinum respondet, nomen tormenti, supplicij, gehennæ, & cruciatus, vel si quid simile in eo inueniatur, esse largè accipiendum pro pœna, vt ponatur species pro genere: ideoque tali modo loquendi vsum esse, vt detestabilem redderet errorem Pelagianorum, qui asserbant, in paruulis nullum peccatum esse, nec eis aliquam pœnam deberi. Quibus verbis apertè concedit, S. Augustinum in suis non seruasse exactum, exquisitumque modum, vt magis se opponeret Pelagianis. Id quod S. Bonauentura in eadem disp. 33. quæst. 2. R. P. Gabr. de Henao, Scient. Med. Pars I.

119 art. 3. ad 1. his suis etiam fatetur: Ad illud, quod primò obicitur in contrarium de verbis Augustini, dicendum, quòd Augustinus in verbis illis non intendit dicere, quòd paruuli sensibilibiter crucientur, sed intendit eorum pœnam manifestare quantum ad carentiam visionis Dei, & quantum etiam ad vilitatem loci. Et hoc valde abundanter exprimit, plus dicens, & minus volens intelligi. Nec sine causa loquitur sic, hoc enim facit ad existimandam illam hæresim, quæ dicebat, paruulos nullam pœnam puniri. Vnde sicut in moribus documentum est, quòd qui vult ab vno extremorum peruenire ad medium, quasi debet declinare ad aliud extremum, sicut docet Philosophus: sic etiam B. Augustinus, vt hæresim exstirparet, quæ dicebat, paruulos ab omni pœna immunes, & ad medium reduceret, videlicet ad pœnam carentie visionis Dei, simpliciter asseruit, eos cum alijs peccatoribus æternaliter damnari.

Probatur secundò, nam S. Augustinus lib. de Bono person. cap. 6. admittit doni perseverantiæ meritum de congruo iusto, dum ait: Hoc Dei donum (nempe perseverantiæ) suppliciter mereri potest, sed cum datum fuerit, amitti contumaciter non potest. Vbi aduerbium suppliciter, ponitur ad significandum meritum, quod non sit de condigno, seu inmixtum iustitiæ; sed quòd sit de congruo, seu inmixtum soli misericordiæ, cum aliquali tamen proportionem ex parte personæ, & operis simul, vel huius solius. Quæ est declaratio meriti de congruo, tradita à S. Thomæ in cap. 6. ad Heb. lect. 3. iunctis quæ habet in 2. distinct. 27. quæst. 1. artic. 5. & 1. 2. quæst. 114. art. 6. in corp. Cum S. Augustino concordat S. Prosper lib. 2. de Vocatione gentium, cap. 12. & vt inter opera S. Ambrosij, cap. 4. Nihilominus S. Thomas quæst. illa 144. art. 9. absolute negat meritum doni perseverantiæ, & vtitur argumento non magis valente contra meritum de condigno, quàm contra de congruo. Scribit namque in corp. Perseuerantia via non cadit sub merito, quia dependet solim ex motione diuina, quæ est principium omnis meriti. Sed Deus gratis perseverantiæ donum largitur, cuiusque largitur. Hoc nimirum genus argumenti excludit meritum, tam condignum, quam congruum doni perseverantiæ, cum principium omnis meriti nequeat cadere sub vilo merito. Quam rationem applicat S. Thomas in ea quæst. ne homo possit sibi de congruo mereri primam gratiam actualem præuenientem, & excitantem, neque primam iustificantem; & ne iustus possit sibi de congruo mereri reparationem post lapsum. Quia verò ea ratio non militat in vno iusto homine respectu alterius, non negat, illum respectu huius posse habere de congruo meritum erga tum primam gratiam, tum erga reparationem post lapsum. Sequuntur communiter Thomistæ S. Thomam in his omnibus.

120 Et quamquam velint interpretari S. Augustinum de merito congruo, sumpto improprie, & nimis largè, vt videre est apud Gonetum tom. 10. disp. 2. de Merito, art. 9. pag. 335. fatentur hoc ipso, S. Augustinum minùs voluisse intelligi, quàm dixerit, & S. Thomam non fuisse imitatum eum in dicendo. Præterea S. Augustinus, tam in eo capite 6. de Bono person. quàm in alijs antecedentibus, & sæpè aliàs adstruit in homine iusto impetrationem doni perseverantiæ: talis autem impetratio iuxta eum est meritum congruum præfati doni; loquensque in epistol. 105. de prima gratia iustificante, ait: Neque ipsa remissio peccatorum siue aliquo merito est, si fides hanc impetrat; neque enim nullum est meritum fidei. Vterius,

fi vox *meritum* in S. Augustino non significet meritum, quod sit de condigno, vel quod sit de congruo proprie, & strictè, destituemur præuia luce S. Augustini in multis pertinentibus ad materiam de merito condigno, vel congruo stricto, & proprio erga gratiam, & gloriam. Neque opponant eundem S. Augustinum dicentem *lib. eodem de Bono perseu. cap. 13. Vnde satis dilucide ostenditur, & inchoandi, & usque in finem perseverandi gratiam Dei non secundum merita nostra dari.* Nam ibi loquitur de gratia inchoandi, & perseverandi simul: quod coniunctum proculdubio est supra omne etiam meritum nostrum congruum, vocamur namque, *nullis nostris existentibus meritis*, vt cum S. Augustino docet Concilium Tridentinum *sess. 6. c. 5.* Sed de his satis.

121 Probatur tertio, quoniam ex S. Augustino, *verbum Apostoli 1. ad Timoth. 2. Deus vult, omnes homines salvos fieri, potest intelligi vno modo, vt sit accommodata distributio secundum hunc sensum: Deus vult, salvos fieri omnes homines, qui saluantur, non quia nullus sit, quem saluum fieri non velit; sed quia nullus saluus sit, quem non velit saluum fieri. Secundò potest intelligi, vt fiat distributio pro generibus singulorum, & non pro singulis generum, secundum hunc sensum: Deus vult, de quolibet statu hominum saluos fieri mares, & feminas, Iudeos, & Gentiles, paruos, & magnos, non tamen omnes de singulis statibus. Tertio potest intelligi, quatenus Deus faciat, vt nos velimus, & desideremus saluari omnes. Primam, & secundam intelligentiam cum S. Thomas 1. p. quest. 19. art. 6. ad 1. proposuisset ex locis satis notis S. Augustini, vt & sunt illi, in quibus continetur tertia, subiungit ex S. Damasceno aliam his verbis: *Intelligitur de voluntate antecedente, non de voluntate consequente. Quæ quidem distinctio non accipitur ex parte ipsius voluntatis diuina, in qua nihil est prius, vel posterius, sed ex parte volutorum.* Post longam autem explicationem concludit: *Et sic patet, quod quidquid Deus simpliciter vult (id est, consideratis omnibus circumstantiis particularibus, quod est velle voluntate consequente) fit; licet illud, quod antecedenter vult, non fiat.* Qua ratione S. Thomas exponit verbum illud Apostoli, dirimitque quæstionem, vtrum voluntas Dei semper impleatur, quatenus voluntas consequens semper impleatur, non sic antecedens, de qua accipit Paulum.*

122 Quo ex contextu constat, S. Thomam accessisse ad intelligentiam S. Damasceni. Tum quia postremo loco eam refert. Tum quia enarrans primam, & secundam S. Augustini, dicit, *verba Pauli posse intelligi: sed enarrans, quæ est S. Damasceni, ait, illa intelligi, declaratque eam solam, & argumento responderet iuxta eam solam, admittens in Deo voluntatem aliquam, quæ non sit efficax, & quæ non sit infrustrabilis: quam voluntatem euitare intendebat S. Augustinus, vt compertum est ex libro Enchiridij, cap. 103. vbi post primam, & secundam intelligentiam concludit: [Et quocumque alio modo intelligi potest, dum tamen credere non cogamur, aliquid Omnipotentem Deum voluisse fieri, factumque non esse. Ad hæc S. Thomas quest. 23. de Verit. art. 2. in corp. scribit: *Voluntas diuina per antecedentem, & consequentem conuenienter distinguitur. Cuius distinctionis intellectus ex verbis Damasceni est assumendus, qui hanc distinctionem introduxit.* Ita S. Doctor. Ergo assensum ipse præbuit distinctioni introductæ à S. Damasceno, non autem intelligentiis antea adhibitæ à S. Augustino.*

123 Confirmo primò ex præstantissimo Interprete S. Thomæ Hieronymo Perez, Vicario Generali sa-

cri Ordinis S. Mariæ de Mercede, & in Theologia Magistro S. Francisci Borgiæ, Scholariumque nostrorum, qui primi frequentarunt vniuersitatem Gandiensem. Nam *ad art. 6. obseruat: [Voluntas, etiam sumpta pro actu potentia volutiua, potest capi dupliciter. Vno modo pro actu voluntatis completo, & deliberato, & proprio nomine vocatur volitio. Alio modo pro actu imperfecto volendi, & est quædam indeterminatio voluntatis, plus tamen declinans ad velle, & solet vocari velleitas, sub qua continetur voluntas antecedens. Et in præfenti art. capit S. Thomas primo modo voluntatem (quæ semper impletur) & non secundo modo.] Ita Perez, cuius Commentaria in 1. part. ad quest. vsque 43. edita sunt anno 1548.*

124 Confirmo secundò ex Dominico Soto in c. 9. ad Rom. vers. 22. pag. 275. ex editione 1. Antuerpiensi anni 1550. vbi ita fatur: [Illud, *Deus vult omnes homines saluos fieri*, vniuersim de omnibus est mortalibus intelligendum; sed est tantum animaduertenda duplicis in Deo voluntatis distinctio, consequentis scilicet, & antecedentis. Quam voluntatum differentiam Theologi cum antiquo Damasceno meritò celebrant. Est enim voluntas consequens, absoluta quidem, de qua scriptum est, *Omnia quæcumque voluit, Dominus fecit: & Voluntati eius quis resistet?* Voluntas autem antecedens est illa, quæ Deus vult aliquid, non in particulari, simpliciter, & absolute, sed secundum aliquam generalem rationem boni, & (vt more Scholæ loquamur) secundum quid.:: Et quidem Augustinus, qui alicubi auctoritatem hanc de voluntate consequenti interpretatur, quæ cum sic intellecta nequeat vniuersaliter ad omnes homines extendi, ait, distributionem illam non esse nisi accommodatam in hoc sensu, quod vult fieri saluos, quotquot sunt salui de quouis hominum genere, & conditione. Sed profectò, vt eximia eius semper auctoritas illæsa permaneat, ægrè accommodari potest glossamen hoc menti illic Pauli, vbi pro omnibus in vniuersum persuadebat discipulo, vt oraret. Qua de re plausibilius sequuntur Doctores Damascenum, vt intelligatur omnino vniuersaliter, de antecedenti tamen voluntate, modo iã nunc exposito.] Hæc Sotus.

125 Qui tamen peritè addit pag. 276. [Neque Augustinus cum receptissimum dictæ auctoritatis Apostoli ignorauit sensum, nempe de voluntate antecedenti, inefficaci, & conditionata, qua Deus vult, omnes homines, & eorum quemcumque, quantum ad se attinet, saluos fieri, si modò ipsi voluerint, neque obstinauerint corda sua; quæ idcirco voluntas non semper impletur, neque suum sortitur effectum, eo quod tali voluntati iniqui resistunt. Non, inquam, ignorauit, imò aduersus articulos sibi falsò impositos expressè illū probat, affirmans, Deū velle, vt omnes homines salui fiant, *iuxta verbum, inquit, Apostoli, præcipientis, vt Deo pro omnibus supplicetur, ex quibus, quod multi, ait, pereunt, perueniunt est meritum; quod multi saluantur, saluatis est donum.* Hæc ille, seu potius ex illius mente S. Prosper ad obiect. Vincent. respons. 2. Idem fermè repetit in lib. de Spiritu, & lit. cap. 33. dicens, vt ex propria mente, vt ex contextu patet, *vult Deus, omnes homines saluos fieri; non sic tamen, vt eis adimat liberum arbitrium, quo bene, vel malè videntur iustissimè iudicentur.* Et super Genes. contra Manichæos.] Cum Soto concordat Suarez lib. 4. de Prædest. cap. 1. numero 5. asserens, S. Augustinum sequutum tandem fuisse eum sensum, quem ex Sancto Damasceno allatum prætulit S. Thomas.

Idem

Idem autem vñs est illis aliis S. Augustinus, quia agenti aduersus Pelagianos, & Semipelagianos visi fuerunt opportuniore ad refutandam generalem de salute omnium voluntatem, quam ipsi fingebant in Deo, nempe, quæ assumeret ad salutem pro conditione consensum ex solis naturalibus arbitrij humani viribus, & in non habentibus vsum rationis recurreret ad consensum, vel dissensum præuisum tantum conditionatè, & quæ respectu prædestinatorum præ reprobis non importaret adiunctum specialem Dei affectum. Legèis perdoctum Iacobum Platel in Synopsi Cursus Theologici, part. 1. cap. 4. §. 2. num. 103.

126 Et vix post S. Thomam reperies Theologum, qui non loquatur, vt Sotus, & Suarez, de tribus illis interpretationibus S. Augustini ad verba Pauli, de præhabita à S. Thoma interpretatione S. Damasceni, & de voluntate Dei antecedenti, inefficaci, conditionataque iustificandi, saluandique omnes, non negata absolute à S. Augustino suis in Operibus, vt comprobant ex locis citatis à Soto, & ex lib. 3. de libero arbitrio, cap. 19. necnon ex S. Prospero exprimente eius mentem in Respons. ad obiect. 7. Vincent. cap. 16. ad obiectiones Gallorum num. 8. lib. 2. de Vocatione Gentium, cap. 25. & 28. Primasio in 1. ad Thimoth. 2. Pro qua voluntate stabilienda ex Scripturæ variis testimoniis, ex Conciliis, & PP. Ecclesiæ copiosissimi sunt Theologi nouissimi contra Iansenium Iprensim.

127 Interque eos Petauius tom. 1. Theologicorum Dogmatum, lib. 10. cap. 3. & 4. Cæterum quia in cap. 3. num. 2. scripsit Petauius: [Scio, quàm variis modis locus iste Pauli ex 1. ad Thimoth. 2. vexatus sit ab iis, qui contrarium sentiunt. Tres, quatuorve ex Augustino commemorati sunt à nobis, cum illius opinionem exponeremus; qui mihi quidem ad eludendum magis excogitati, quàm ceteri, ac solidi videri solent.] Insurgit Gonetus tom. 3. disp. 4. art. 2. §. 5. pag. 196. & 197. iniquis: [Verum hæc responsio non potest à temeritate excusari. Primò, quia doctrina Augustini in materia de gratia, & prædestinatione, non est doctrina alicuius particularis Doctoris, sed totius Ecclesiæ, vt dicit Bellarminus lib. 2. de Gratia & liber. arb. cap. 11. & fatetur ipsemet Petauius tom. 1. lib. 9. cap. 6. num. 1. Constat secundò eiusdem responsionis temeritas ex eo, quod non solum D. Thomas 1. p. quest. 19. art. 6. ad 1. & 1. ad Thimoth. 2. lect. 1. sed plures alij SS. PP. & Ecclesiæ Doctores eodem modo exponunt, & intelligunt prædicta verba Apostoli.]

128 Verumtamen æquum fuisset, vt Gonetus ageret blandiùs cum homine (si hoc sæculo quis alius) optimè merito de SS. PP. & de Theologia. Non approbavit Petauius interpretationes supra memoratas S. Augustini ad locum Pauli. Ast neque Sotus, neque innumerati alij eas approbarunt. Ad primum fundamentum censuræ de temeritate, ipse Petauius, qui in loco allegato loquitur supposita moderatione posita supra à nobis (vt & Bellarminus) lib. 10. cap. 1. num. 1. & 2. sese magis aperit, iniquis: [Quæ fuerit Augustini de prædestinatione sententia ante absolute præuisa merita, hucusque demonstrauimus. Atque est illa quidem huiusmodi, vt eam tutò Catholicus quisque amplecti possit, & est à multis hætenus defensa, atque etiam hodie summa cum doctrinæ, ac pietatis commendatione defenditur. Sed si quis ita tueri illam instituit, vt contrariam, tanquam falsam, ac Scripturæ aduersam, repudiandam, damnandamque censent, magnopere se errat, ac plurimorum, qui hanc ante-

ponunt alteri, Theologorum consensione damnatur. Itaque iampridem disputari in vtranque partem cœpit in Scholis ista quæstio, neque pro aliquo præiudicio valere ad hanc controersiam credita est auctoritas Augustini. Quod nonnulli nimium verentes, ne illius opinionis desertores haberentur, maluerunt interpretes esse non boni, vt ei inuito, ac repugnanti opinionem alteram inducerent, tanquam is causam electionis ad gloriam, præter Dei voluntatem constituerit vllam, atque ex meritis bonorum operum illam fieri putauerit. Quibus in tota antecedenti disputatione plenè confido esse satisfactum. Nunc, vt æquitatem nostram candido, eruditoque Lectori probemus, in istam ipsam, quam Augustini asseruimus opinionem, inquiremus, de eaque quod nostrum iudicium sit, ingenuè profitebimur. Quod priusquam faciamus, illa primùm detrahenda est inuidia, quam ex Augustini nomine conflare in nos audebunt aliqui, quasi nefas sit ab illius præscriptis, & quasi dictatis magistri cuiusdam desciscere, præsertim iis in quæstionibus, quæ ad gratiam, & æternæ salutis adipiscendæ rationem spectant, in quibus illum sequi se Romani Pontifices, & vetera Concilia, quæ sunt aduersus Pelagianos coacta, testantur. Verum non omnia, quæ in refellendis Hæreticis istis ab Augustino propoita sunt, pro Catholicis, immotisque decretis habentur ab iis ipsis, qui illius doctrinam commendant, Summis Pontificibus, & Synodis. Sed quædam verè, certoque constituta, quædam probabiliter arbitrati sunt; ac prioribus ad Catholicam dogma religionis assumptis, de posterioribus, veluti in medio positus, libera posteritati iudicia reliquerunt. Extat de hac re luculentum Cælestini Papæ Decretum, quod legis instar edidit Gallicanis Episcopis, ac toti aded Catholicæ Ecclesiæ, hodieque Theologis positum ante oculos esse debet, vt quatenus de his rebus sentiendum sit, ex eo cognoscant.] Hucusque Petauius, Quare nullum est argumentum, quod ad hominem contra ipsum conficitur. Possesque ego potiori iure arguere ad hominem aduersus Gonetum, qui ex Illustrissimo Godoy tradit tom. 4. disp. 2. etsi decretum intentionum gloriæ vt coronæ præcedat merita absolute præuisa, sed tamen executiuum decretum, & non modò executionem temporalem, sublequi ad illorum præuisionem. Quod secundum tam dissonum S. Augustino iudicatur à multis, etiam Thomistis, quàm primum est consonum.

129 Illud aliud fundamentum, quoad attinet ad S. Thomam, non subsistit; nam ipse in præcitatis locis recitat quidem interpretationes S. Augustini, & ob reuerentiam omisâ impugnatione expressâ, sequitur expositionem S. Damasceni. Alij, vt S. Gregorius lib. 5. cap. 4. in 1. Regum, attingunt obiter aliquam ex interpretationibus S. Augustini: alij agunt contra Pelagianos, & Semipelagianos, vtunturque iisdem expositionibus, moti consilio, quo S. Augustinus, explicatoque à Gonetis pag. 198. & 199.

130 Sed is pag. 197. & 198. ait, [Expositiones Augustini non contradicere Damasceno, sed vtriusque in diuerso sensu procedere; quia loquendo de voluntate antecedenti, & inefficaci, verum est, quod Deus vult, omnes, nullo excepto, saluos esse: at verò loquendo de voluntate inefficaci, & consequenti, etiam est verum, quod non vult omnes de facto saluari, vult tamen ex omnibus aliquos, & quod nullus saluetur, nisi per eius voluntatem. Ecce qualiter verum verò consonat, nec Damasceno contradicit

Augustinus, nec Damascenus Augustino.] Sic Gonetius confirmans ex S. Thoma in 1. dist. 46. quest. 1. art. 1. ad 1. & lect. 1. in cap. 2. epist. 1. ad Timoth. Ad quæ dico, ratum mihi esse, S. Augustinum, eiusque discipulos agnouisse reipsum in Deo voluntatem generalem saluandi omnes. Quia tamen Pelagiani, & Semipelagiani eam talem contendebant, ut vltra in Deo non daretur affectus specialis erga prædestinatos præ reprobis, S. Augustinus, cum illi abutebantur verbis Pauli, inclinabat suum ingenium, & orationem in id, ut interpretaretur de voluntate inuolente specialem eum affectum erga prædestinatos, & proinde de voluntate absoluta, consequenti, efficaci, infrustrabili, semperque impleta quoad prædestinatorum salutem, vel quoad desiderium in nobis de salute omnium. Quare de voluntate conditionata, antecedenti, inefficaci, frustrabili, & non semper impleta circa salutem non curabat tunc, neque de ea voluntate exponbat verba Pauli. Nec se gessit S. Damascenus, qui declarauit de voluntate huiusmodi respectu omnium, comprehendendo etiam reprobos, & discrepando à Pelagianis, atque Semipelagianis, quatenus cum tali voluntate generali daretur in Deo erga prædestinatos affectus specialis, de quo sollicitus erat S. Augustinus disputans contra Pelagianos, & Semipelagianos. Igitur S. Damascenus adhibuit declarationem, quam in præfata concertatione non præstiterat S. Augustinus. Quod fatari tenetur Gonetus, si quidem initio disput. 4. pag. 160. & art. atque §. 1. pag. 165. scribit, S. Damascenum primum in scholam inuexisse distinctionem voluntatis diuinæ in antecedentem, & consequentem, Theologosque accepisse ab ipso eam distinctionem. In quorum Principe S. Thoma locis à Gonetio adductis non lego verbum vllum concordans S. Damascenum cum S. Augustino. Et quoties S. Thomas tractat de hoc puncto, producit, ut dixi, in medium interpretationes vtriusque, & conformat se ei, quæ est S. Augustini. Possim expendere alia pertinentia ad materiam de gratia, & libero arbitrio, in quibus non vna est mens S. Augustini, & S. Thomæ. Sed sufficient adnotata.

131 Iam restant postrema verba Gonetii, exarata in num. 88. quæ breuiter examinentur. Conuenio in asserendo, S. Thomam plerumque, imò & ferè semper adhæsisse S. Augustino, & Scientiam Mediam non fuisse placitum S. Thomæ, si S. Augustino displicuit. Egoque latissimè in 1. huius Operis parte conabor probare placuisse, & in 2. non displicuisse S. Augustino. Præstaboque idem circa S. Thomam non modò ex inductione illa, sed etiam ex innumeris eius testimoniis. Eruntque tam frequentia, quæ adducam vtriusque S. P. & cæterorum aliorum, ut si illud propter se displiceat, vel propter Sanctorum reliquias non vsquequaque abiiciatur. Et si enim ligneam pyxidem propter se non suspiciamus, tamen quia continet SS. corpora, & ossa, debet à veneratione illam excipientes, summissisq; digitis, lotisque manibus tenentes, lignum, aliter quam lignum, honoramus, prout aiebat Petrus Cellensis lib. 1. de Tabernaculo, in sine expos. mystica; & vt S. Bernardus homilia 3. super Missus est: Libenter, ubi mihi congruere videtur, verba Sanctorum assumo, quò vel ex vasculorum pulchritudine gratiora fiant quacumque in eis Lectori apposerim.

132 Et propè sum, vt mihi ad hoc Opus incumbenti, præsertim SS. Patrum lectioni, allegationique accommodem verba illa S. Gregorij Nysseni initio explicationis in Hexaëmeron, iam antea factæ à suo

fratre, & magistro S. Basilio: Agricolas imitabantur, qui mirabili quadam ratione ex vna, eademque planta varios fructus percipiunt. Id autem assequuntur inferendi artificio, quod eiusmodi est. Putilium aliquod ex arbore quapiam germen, vna cum cortice basi illius subiecto decerptum, in alterius arboris maioris, aliqua parte sic incisa, vt ei cortex quadret, includunt, vt naturali maioris arboris humore germen illud enutritum coalescat, ramusque fiat. Meam itidem ego cogitationem, quasi germen, aut furculum exiguum, magnæ arbori, nempe Præceptoris nostri sapientiæ inseram, occasioneque inde mihi suppeditata, tanquam humore quodam irrigatus, pro viribus ramus eius efficiat. Arbitror enim, quosdam haud rectè percipisse, quid sibi ille in iis, quæ conscripsit, proposuerit. Sic S. Nyssenus de se, deque suo magistro S. Basilio, quod & ego procuro erga præceptores nostros SS. Augustinum, Thomam, Patresque alios.

133 Neque obmurmures, nos quidem verbis simulare studium in doctrina addiscenda, & sequenda S. Thomæ, sed esse ex illis, [qui ficta reuerentia, & inimico planè zelo impugnant, quem defendunt; quem suæ sententiæ patronum gloriatur, traducunt; Magistrum vocant, cuius nolunt esse discipuli: nec enim eius verè sententiam sequi, sed eius dumtaxat, & se nomine tegere, & autoritate sententiæ commendare nituntur. Sic apud Boëtium Philosophiam quidam distrahunt, & vestes, quas suis ipsi texerunt manibus, sciunt; ex eisque particulas abripiunt, quibus contacti apud imperitum vulgus Philosophi videri possint, à Philosophia remotissimi,] vt de nonnullis Gonetus in Præfatione sui Clypei Theologiæ Thomisticæ, & de Nostri nominatim scribit Author Anonymus de Vanitate cap. 21. pag. 309. P. Suarez in primis, & P. Vazquez operosius studuerunt SS. PP. Molinæ placitis accommodare, sed præsertim D. Thomæ; & quò minor foret extortæ interpretationis suspicio, aggressi sunt super ipsius Summam Theologicam commentari, non vt S. Doctoris sensus defenderent, non vt probationes manutenerent, Consequentiarum vim, & energiam ostenderent; sed vt ista omnia impugnarent, & sugillarent.

134 Priores illi reprehensi à Gonetio, si qui sunt in Scholis, non magis ei, quam Nostri sunt inuisi. Quæ verò nominatim in Suarez, & Vazquez incusat Anonymus, vera non sunt. S. Thomæ doctrinam, quam interpretantur, sequuntur illi, & alij è Societate, quanquam non sic adstricti, vt nulla prorsus in re discedere liceat; cum illi ipsi, qui se Thomistas maxime profitentur, aliquando ab eo recedant, nec arctius Nostros S. Thomæ alligari par sit, quam Thomistas ipsos. Quæ sunt verba Rationis studiorum nostrorum num. 2. Regulæ Professoris Theologiæ Scholasticæ, & quæ compluribus Thomistarum exemplis corroborare facile cuius erit. Interpretes S. Thomæ cum hac aliqua libertate, non est cur indigni fide habeantur, cum constanter affirmant, vel negant, hanc, vel illam esse S. Doctoris opinionem, si quidem non inde ardentur ad eam tenendam, vel deferendam. Sacer Ordo B. Mariæ de Mercede in Compendio Regulæ, & Constitutionum suarum, verb. Doctrina, tit. 6. statutum habet, vt ad assequendos Religionis Gradus legi debeat doctrina S. Thomæ, prout explicatur à R. P. Magistro Zumel. Ita refert Gonetus tom. 1. in Elogio doctrinæ S. Thomæ, pag. 67. Vnde ipse pro germanis Thomistis æstimat RR. PP. Mercenarios, cum tamen Zumel sapissimè dissideat à Dominicanis sibi coætaneis, & à prioribus,

bus, atque à posterioribus; in hacque Controuersia discordat non parum, vt animaduerti potest Euent. nostra 36. num. 205. & duobus 1. 99. Difficileque est, vt pro legitimo Commentatore S. Thomæ acceptetur Zumel à Gonetio, & tanquam illegitimus repellatur Suarez, vel Vazquez.

135 Non semper hi interpretantur, vt Dominicani; sed neque Dominicani semper inter se vnanimes sunt. Discordia PP. Ecclesiæ in exponendis variis Sacræ Scripturæ locis non efficit, vt discordantes recenscantur in catalogo Interpretum apocryphorum. Libri S. Thomæ præ oculis omnium sunt; omnes eis sedulo studere possunt, omnes à Deo petere, vt donet intellectu conspiciere, quæ docuit: non est alligata manus Domini, vt huic potius quam illi concedatur intelligentiam sensuum S. Thomæ. Minima nostra Societas à sui origine intelligendum, & interpretandum assumpsit S. Thomam ex iussu Fundatoris nostri, vt visum est in num. 55. [Et Theologis nostris aduentibus, perfectum est, vt ordo ille mirabilis, ac diuinus, quem inuenit, sibi in scribenda Summa Theologiæ præfixit S. Thomas, ab Academiis plerisque ita sit receptus, vt missio Magistro Sent. aliaque minùs didactica tractandi methodo, huic vni insistant. Louaniensibus, vt id facerent, Author præcipuus fuit Bellarminus. Aliis præterea pluribus in locis Doctores sunt Academici vel exemplum nostrum in hac re, vel consilium sequuti.] Sic testatur Prouincia Flandro-Belgica lib. 3. Imaginis 1. sæculi Societatis, cap. 3. sub finem. Et Germanus Philaletes cap. 5. §. 2. Authoritatis pro Scientia Media, num. 100. ait: [Notante Luisio Turriano in Selectis disp. 39. dub. 2. pag. 224. in plerisque Europæ, imò & Indiarum Vniuersitatibus Societatis Doctores, ac Lectores fuerunt primi (saltem extra scholas Ordinis S. Dominici) qui in suis prælectionibus publicis, Theibus ad disputandum propositis, ac libris editis S. Thomæ doctrinam, ac methodum sequuti sunt. Constat de Bellarmino, Societatis Professores Louanij S. Thomæ Summam suis in Scholis explicuisse anno 1572. & non diu post hinc Duaci multis annis priùs, quam in Regiis huius Academiæ scholis, in quibus (inquunt quidam è senioribus huius Vniuersitatis) vsque ad annum huius sæculi 12. aut 13. viguit consuetudo, ante Societatem vbique passim recepta, explicandi Magistrum.] Hæc Philaletes. Quæ fusius prosequitur P. Ortega tom. 1. de Deo vno, controu. 3. disp. 1. quest. 5. certamine 4. ferè per totum. Vbi de Ioanne Maldonato Parisiis, de Gregorio Valentia Dilingæ, & Ingolstadtij; de Alfonso Deza Compluti, de Michaële Marco, seu potius Ferdinando Alcarazio, Salmanticæ, de Andrea Martinez, seu potius Petro Sanchez, Vallisoleti, felici auspicio inchoantibus Commentationem Doctores Angelici, excitantibusque ad eandem alios, non Dominicanos. Nam è Dominicanis vidi Francisci Victoriz, Melchiorisque Cani Commentaria

MSS. in eum: & iam supra mentionem feci Commentariorum anno 1548. impressorum Hieronymi Perez è sacro Mercenariorum Ordine, quæ prælegisse credo in Gandiensi nostra Vniuersitate. Antiquæ constitutiones Academiæ Salmanticensis, etiam iuberent pro Primario, & Secundario Præceptore Theologiæ Scholasticæ interpretationem Magistri Sent. simul designabant quæstiones tractandas iuxta methodum S. Thomæ in Summa, & pro Regente particularem huius Cathedram supponebant fore, vt insisteret non tantum methodo quæstionum, sed etiam doctrinæ in ipsis contentæ. Vt cumque fuermus primi, vel è primis, extra Dominicanos saltem, qui aggressi sumus interpretationem S. Thomæ in Scholis; tam antiqua deuotio, & addictio ad eius doctrinam, tantaque cura propagandam merebatur abs dubio, vt Theologis è Societate aliquis locus, vel angulus indulgeretur in circulis Thomistarum, (vt conceditur etiam sedes aliis, qui post Nostros aduenerunt) & ne Antithomistæ appellaremur à Hieronymo Viue (de quo sum conquestus in Euent. 19. num. 560. & 561.) ne item interpretationes nostræ ingratis auribus exciperentur.

136 Sed quidquid sit de eis in aliis materiis, certè in hac nulli parcam labori, vt probem quod sentio, & non merè ex factione Scholæ dico, scilicet S. Thomam, suæque doctrinæ principia esse plenè fauorabilia Scientiæ Mediæ. Quod cum abundantissimè præstiterint è Theologis non nostræ familiæ Petrus à S. Ioseph, & heri, nudiusque tertius Henricus de Cers in Opusculis specialibus, & selectissimis de S. Thomæ sensu, spero facturum me spicilegium, collecturumque loca non pauca ab illis præterita.

137 Porro cum Gonetus fateatur, S. Thomam nullibi ex professo pertractasse de conditionatorum contingentium voluntatis creatæ scientia diuina, innixa decreto subiectiue absoluto, & obiectiue conditionato, dignum admiratione est, cur tanto impetu in Nostros irruatur ob eam assertam, non innixam tali decreto? Punctum, de quo ex instituto non agit S. Thomas, vndenam tam dilucidè contra Nostros patebit? Quidni expositum erit variis cogitationibus, & discursibus posteriorum Theologorum? Est etiam notatione dignum, quòd Gonetus tom. 2. disp. 6. art. 2. pag. 446. & 447. velit ex Nostri elicere, Scientiam Mediam esse nouam, & ab ipsis excogitatam, quia aliqui ipsorum dicunt, non loquutos fuisse expressè, & in terminis, atque dedita opera de ea PP. & Theologos veteres. Nonne Gonetus ait idem ipsum de scientia innixa decreto illi; & tamen non vult esse nouam, excogitatamque ab Aluarez, aut ab aliis Theologis synchronis? Cæterum de hac adnotatione suo loco, & tempore erit sermo. Nunc secundæ Protestationi finem impono, Deum orans, & SS. Augustinum, Thomam, aliosque Beatos PP. vt suæ doctrinæ intelligentiâ non frustremur hoc in Opere.

THEOLOGIA SCIENTIÆ MEDIÆ.

GREGIOR, Deo auspice, Theologiam Scientiæ Mediæ: scientiæ, inquam, illius diuinæ, quæ cum de nomine incognita antiquis sæculis, & de facie esset subobscurè præsignata in monumentis Scripturæ sacræ, SS. PP. & Theologorum veterum, nunc sui nominis celebritate, & amplitudine suæ tractationis Scholas Theologorum, & sapientissimorum Scriptorum volumina impleuit. Ordo, quem seruabo, facilis erit, & perspicuus, ni fallor, iamque eum præmonstravi in Indice sectionum, in quas tribuo hoc volumen, quod continet primam istius Operis partem.

SECTIO I.

Aperitur Status Controversiæ.

- 1 **P**remitto primò, in contingenti dependente à causa libera (ago præcipuè de creata, acturus etiam nonnihil de increata in tractatus decursu) tria considerari posse. Primum, quòd sit possibile tantum. Secundum, quòd sit, vel non sit futurum. Tertium, quòd si talis conditio poneretur, futurum esset. Iuxta primam considerationem, appellatur contingens possibile tantum. Iuxta secundam, contingens absolute futurum. Iuxta tertiam, futurum contingens conditionatum. V. g. me hodie Vallisoleti, & non Salmanticæ scribere, fuit contingens possibile: me hodie scribere Salmanticæ, & non Vallisoleti, fuit contingens absolute futurum: quòd verò si hodie non essem Salmanticæ, sed Vallisoleti, ibi essem scripturus, est futurum contingens conditionatum dependens à me tanquam à causa libera, qui adhuc posita conditione, quòd hodie Vallisoleti essem, possem non scribere. De his igitur futuris contingentibus tertij generis, quæ scilicet conditionata appellantur, quæstio versatur. Horum enim cognitionem tribuit Societas Deo per Scientiam Mediã, & de his tantum diffidium esse potest. Contingibilia enim possible, vel absolute futura, cognosci infallibiliter à Deo, extra litigium est.
- 2 Ex his autem futuris conditionatis aliqua nunquam erunt, quia nunquam ponetur conditio, quæ posita, fuissent: v. g. penitentia, quam Tyrus, & Sidonij habuissent, si illis Christus prædicasset, nunquam erit, quia etsi, posita Christi prædicatione, fuisset, hæc tamen prædicatio nunquam ponetur. Alia verò ex his contingentibus aliquando erunt; tamen quamdiu considerantur prius ratione, quam Deus statuat, vt futura sint, dicuntur futura conditionata, quia pro tunc non sunt futura, nisi tantum sub conditione, si Deus decerneret exequi conditiones illas. V. g. B. Magdalena conuersio, considerata prius ratione, quam Deus statuisset conferre ei auxilia, quibus conuersa est, non erat absolute futura, sed tantum sub conditione hac, si Deus voluisset dare illi hæc auxilia.
- 3 Atque hinc innotescit, etsi communiter agatur solum de futuris contingentibus conditionatis, subintelligendum idem profus esse de præteritis, & de

præsentibus contingentibus conditionatis. Futurum sic explicatur: *Petrus conuertetur cras* (quod est tempus futurum) *si pulsatus à Deo vocatione hac, vel illa.* Præteritum sic: *Petrus conuersus fuisset heri* (quod est tempus præteritum) *si taliter fuisset vocatus.* Præsens sic: *Petrus hodie* (quod est tempus præsens) *conuertetur, si hoc, vel illo modo vocaretur.* Omnia hæc sunt contingentia conditionata, & subiecta disputationi, quanquam de futuris, vt dixi, soleat tractari magis in particulari, non secus ac Theologi veteres egerunt nominatim de futuris contingentibus absolutis; persuasumque nobis est, comprehendisse sub eorum doctrina futura contingentia conditionata. Nos vsui vulgari sermonem nostrum adaptabimus.

Controversia igitur procedit vniuersaliter de omnibus contingentibus conditionatis dependentibus à causa libera, siue bonis, siue malis, siue indifferentibus, siue naturalibus, siue supernaturalibus, tam de his, quæ nunquam erunt, quia nunquam ponetur conditio, qua posita, fuissent futura, quam de his, quæ in aliqua differentia temporis sunt de facto futura, consideratis tamen prius ratione, quam Deus aliquid de eorum absoluta futuritione statuat. De omnibus autem his futuris conditionatis quaruntur tria. Primum est, an à Deo cognoscantur? Secundum, an cognoscantur certa, & infallibili cognitione? Tertium, an ista certa, & infallibilis cognitio in Deo sit ante omne decretum diuinæ voluntatis? Quod est querere, an de causa libera non solum certò, & infallibiliter cognoscat Deus ante omne decretum suæ voluntatis quid posset facere, aut non facere, si in tali rerum ordine constitueretur; nec solum cognoscat, ad quid faciendum esset magis, vel minus propensa (quod & Angelus penetrare potuisset) sed etiam certò, & infallibiliter sciat Deus, quam illarum partium, ad quas causa libera est indifferens, esset cum effectu electura, si in tali euentu, & rerum ordine constitueretur: & an hoc sciat ante omne decretum suæ voluntatis, hoc est, antequam quidquam decernat circa effectum, vel causam?

Præmitto secundò (quod est maxime præ oculis habendum semper in hac concertatione) sermonem esse de causa libera posita in illis circumstantiis, & rerum ordine, in quo nihil illi deficit ex his, quæ in actu primo necessaria sunt ad agendum, quæcumque illa sint. Si enim aliquod ex his requisitis deficit, necesse erit, Deum cognoscere, hanc causam in istis circumstantiis positam, non fore acturam; sicut necesse

necesse est, causam non habentem omnia necessaria ad agendum, non agere. Et eadem ratione certum est, nullam debere esse inter has circumstantias, quæ præsupponuntur; quæ causam, aliàs liberam, ad agendum necessitet; quia & tunc necessarium esset, Deum cognoscere, causam in tali circumstantia positam, fore operaturam. Illa tamen diuina cognitio non esset tunc cognitio effectus liberi, & dependentis à causa libera, sed omnino necessarij, & à causa necessaria producti.

- 6 Itaque conditio, sub qua à Deo cognoscatur, & affirmetur futurum contingens conditionatum, v. g. conuersio libera Petri futura conditionatè, debet includere tum entitatem auxilij diuini inclinantis ad illam conuersionem, tum cognitionem sufficientem ad aliquod exercitium oppositum, tum præparationem concursus diuini ad vtrumque extremum: quod perinde est, ac dicere, conditionem, seu hypothesim assumptam, debere constari ex his omnibus, quæ constituunt actum primum indifferentem ad conuersionem, & ad non conuersionem. Rursus ipsa conditio debet esse ex se contingens, seu indifferens, vt copuletur cum conditionato, vel cum eius carentia, nempe cum conuersione Petri, vel cum non conuersione. Quare futurum hoc, si Petrus vocetur congruè, vel si prædefiniatur efficaciter eius consensus liber, conuertetur, etsi contingens in se sit per ordinem ad sui principia proxima, & prærequisita omnia, quæ ex se sunt indifferentia; quia tamen non est contingens per ordinem ad conditionem assumptam, vt pote habentem connexionem cum eo, & importantem necessitatem consequentiæ, tametsi non consequentis, idcirco tale futurum non est obiectum scientiæ diuinæ de re vt contingente, considerata vnde cumque; atque adè pertinet ad diuinam scientiam merè naturalem, & simplicis intelligentiæ penetrantis essentiam rei, nempe vocationis vt congruæ, vel prædefinitionis vt efficacis. Vnde concluditur, conditionem, quæ assumatur ad cognoscendum, & affirmandum futurum contingens conditionatum (de quo contenditur) debere ex omni parte esse indifferentem, vt coniungatur cum ipso, vel cum ipsius carentia. Vltèrius conditio debet esse ex se conduens, & non habere se impertinenter ad futurum contingens conditionatum, vt in hac propositione, *si Turca dormiat, Petrus conuertetur*, impertinenter, & disparatè se habet somnus Turcæ ad Petri conuersionem; de qua tamen, an, & quomodo à Deo cognoscatur, & affirmetur sub tali conditione? tractabitur suo tempore, & loco: nam in Sacris Paginis leguntur nonnullæ propositiones de futuris contingentibus conditionatis, inuoluentibus conditiones neutiquam ex se conduentes. Tractabitur etiam de conditione ex se impossibili, quæ tamen assumatur vt possibilis repræsentata ad futurum aliquod contingens conditionatum cognoscendum, & affirmandum.
- 7 Præmitto tertio, conditionem assumptam debere pro illo signo, quo cognoscitur, & affirmatur conditionatum, supponi non existentem, seu non positam; sed ipsam cognitionem, & affirmationem nec petere ex se, neque excludere, quod absolute existat, postquam sit in toto instanti reali conditio, quippe ex se præcindat ab existentia, & à non existentia conditionis. Ac sanè, quòd ea cognitio, & affirmatio non postulet existentiam conditionis, perspicuum fit ex multis futuris conditionatis cognitis, & affirmatis à Deo iuxta sacras literas, quin tamen conditio extiterit, cum talia futura non transierint ad

statum absolutum, sed manserint tantum in statu conditionato, vt videre est in conuersione Tyriorum. Quod verò ea cognitio, & affirmatio non repudiet existentiam conditionis, ostenditur exinde, quia pro signo priori instantis realis, in quo Deus tribuit Petri vocationem ad conuersionem, debuit, vel dicas, cur saltem non potuit scire Deus, Petrum conuertendum, si conferret ei talem vocationem? Nam si cum hac scientia non est impossibile decretum negandi talem vocationem, cur erit impossibile decretum tribuendi eam? Isto autem decreto dato, non poterit non existere conditio. Quapropter disputatio non modò habet locum in futuris, quæ forent, si poneretur conditio, & nunquam absolute erunt, quia non ponetur conditio, sed etiam procedit de aliis, quæ absolute erunt, quia ponetur conditio; par enim militat ratio, vt vtraque, vel neutra cognoscatur à Deo; licet Scriptura diuina expressius loquatur de prioribus futuris. Nec plura de præmissis, quæ toto Opere passim fient lucidiora. Accedamus ergo actutum ad 1. quæstionem promissam in num. 4.

SECTIO II.

Deus cognoscit futura contingentia conditionata: idque probatur ex Scriptura diuina.

Etenim Deus non dicit, nec reuelat in Scriptura, nisi illa, quæ cognoscit. Sed Deus reuelauit in Scriptura plura futura contingentia conditionalia dependentia à causa libera: Ergo necessariò dicendum est, Deum huiusmodi futura cognouisse. A Deo non reuelari, quæ nesciat (quæ est propositio maior) notum est ex terminis, & totius nostræ Fidei fundamentum. Si enim quæ reuelantur à Deo in Scriptura, non scirentur ab ipso, non esset, ex quo illa haberent infallibilem veritatem, & cui non potest subesse falsum, iuxta phrasim Concilij Tridentini *sess. 6. cap. 9. & S. Thomam 2. 2. quæst. 1. art. 3. in corp.* imò sicut homo, qui ea diceret, quæ nesciret, & falli, & fallere posset; id ipsum suspicari de Deo licitum esset, si posset Deus dicere, aut reuelare aliqua, quæ nesciret. Est ergo non solum res de Fide certa; sed totius nostræ Fidei fundamentum, Deum non posse aliquid reuelare, quod nesciat.

Iam probo Minorem, nimirum dixisse Deum, & reuelasse in Scriptura plura contingentia conditionata dependentia à causa libera. Nam talia sunt hæc omnia: *Si in Tyro, & Sidone factæ essent virtutes, quæ factæ sunt in Corozain, & Bethsaida, olim in cilicio, & cinere penitentiam egissent. Si in Sidonia factæ fuissent virtutes, quæ factæ sunt in Capharnaum, mansissent usque in hanc diem, eo quod penitentiam etiam egissent.* Matthæi 11. 21. & 23. *Si Dauid mansisset Ceilæ, Saul descendisset ad pugnandum contra eum. Si Dauid mansisset, & Saul descendisset, viri Ceilæ tradidissent Dauid Sauli.* Regum 1. 23. ex 10. *Si Propheta Ezechiel mitteretur ad gentem ignora lingua, audissent illum.* Ezechielis 3. 5. & 6. *Si Christus rogatus à Iudeis, respondisset, se esse filium Dei, non credidissent Iudei. Si Christus eos interrogasset, non respondissent illi, nec illum dimississent.* Lucæ 22. ex 66. *Si Moysen, & Prophetas non audiuissent Iudæi, neque si quis ex mortuis surrexerit, credent.* Lucæ 16. 31. *Si non fuisset raptus iustus ille (de quo cap. 4. Sapientiæ, 11.) malitia mutaret intellectum eius, aut fictio deciperet animam illius*

illius. Si Paulus predicaret Hierosolymis tali tempore, non reciperent testimonium illius de Christo. Act. 22. 18. Si alius veniret in nomine Patris aeterni, acciperent illum Iudei. Ioannis 5. 43. Si Sedecias Rex se dedat Chaldaeis, hi non tradent eum Indaeis transfugis, nec illud. Ieremiae 38. 19. & 20. Si Principes huius saeculi cognouissent Christum, non crucifixissent. Ad Corinth. 1. 2. 8. Si Samaritana petisset à Christo aquam vivam, Christus dedisset. Ioannis 4. 10. Si non fierent magna signa, Pharaon non reliquisset filios Israel, ut sacrificarent. Exodi 3. 19. Si filii Israel duxissent uxores alienigenas, seducerent illos, ne sequerentur Deum. Deuter. 7. 3. & 4. Si edificatoribus turris Babylonia non confunderentur lingua, non desisterent à cogitatione sua, donec illam opere compleverent. Genesis 11. ex v. 6. Iudei fuissent omnino, ut Sodoma deleretur, si Deus paucos aliquos quasi reliquias, & semen gentis non reliquisset. Isaia 1. 9. Si in navi nauata non manerent, non fierent salvi. Centurio, & milites nauigantes cum Paulo. Act. 27. 31. Si Sedecias Rex profectus exierit ad Principes Regis Babyloniae, viuet anima eius, & Ciuitas Hierusalem non succedet igni, & saluus erit ipse, & domus eius. Ieremiae 38. 17. Nisi breuiati fuissent dies persecutionis Antichristi, non fieret salua omnis caro, sed propter electos breuiabuntur. Matthaei 24. 22.

10 Talia, inquam, sunt haec omnia; sunt enim effectus, qui fierent, posita tali, aut tali conditione, siue non purificanda (vt in plerisque ex adductis) siue purificanda (vt in nonnullis) & sunt dependentes à causa libera creata (vt in plerisque) vel à sola causa libera increata (vt in nonnullis) suntque reuelata in Scriptura sacra. Ex his igitur diuinis testimoniis (quibus similia alia multa congeri poterant) constat manifestè, huiusmodi futura conditionata fuisse à Deo reuelata in Oraculis suis, ac per consequens sciri ab ipso, qui non reuelat, nisi quae scit.

11 Sed quid opus est consequentiis in re hac? Quandoquidem ipse Deus non solum reuelat haec conditionata contingentia, sed etiam expressis verbis attestatur, se illa scire; & Sacra Scriptura expressè dicit, Deum ea cognoscere. Patet hoc ex illo testimonio Exod. 3. vers. 19. Non dimittet vos Rex Aegypti, ut eati, nisi per manum validam. In quo duplex propositio conditionalis cognita inuoluitur. Prima, quod per ordinaria media, vel auxilia Pharaon non esset mouendus ad dimittendum populum. Secunda, quod per magna media esset mouendus. Quae duo conditionalia non solum affirmat, & reuelat Deus, sicut & alia, quae protulimus, sed conceptis verbis prouulgat, se illa scire. Ego scio (inquit) quod non dimittet vos Rex Aegypti. Iam ergo quis dicat, Deum nescire ea, quae ipse palam attestatur, se scire? Vnde S. Augustinus, vel sub eius nomine Author de Praedest. & gratia, cap. 6. notabat: Vox Dei est, qua futuram voluntatem Pharaonis, sicut prouiderat, indicabat. Additque paulò post: Pharaonem non esse mutandum, alia illa Deus prouidentiae suae luce praesciuit.

12 Extat etiam Ioannis 6. ex vers. 14. testimonium, in quo Scriptura sacra expressè denuntiat, Christum Dominum cognouisse hoc futurum conditionatum: Si in campo, ubi satiauerat turbas, permanisset, venturas fore turbas, ut facerent eum Regem. Christus autem ibi non permanit, sed fugit in montem ipse solus; atque aded turbas non fecerunt eum Regem. Iesus ergo (inquit Euangelista Ioannes) cum cognouisset, quia venturi essent, ut facerent eum Regem, fugit iterum in montem ipse solus. Testatur igitur Sacra Scriptura, Christum (siue quàm Deum, siue quàm

hominem, & hinc à fortiori quàm Deum) cognouisse hoc. Quis igitur poterit negare id, dicendo, Deum huiusmodi conditionalia non cognoscere, seu non scire? Pro quo testimonio, & pro antecedenti aduertendum est ex Salmerone in postremo tomo suorum Operum, pagina 259. Vbi cumque Scriptura Sacra dicitur Deus scire, aut Christus, de certa scientia accipiendum esse. Vnde Petrus de Ledesma Dominicanus disp. 2. affine de auxiliis diuinæ gratiae, diff. 1. conclus. 2. §. 1. Probatur, pag. 493. quia Sapientia 8. cap. & vers. dicitur: Deus scit praeterita, & de futuris estimat signa, & monstra scit antequam fiant, & euentus saeculorum, & temporum. colligebat, verbum scit importare certam, atque infallibilem omnino cognitionem de futuris contingentibus absolutis: & cur non etiam de conditionatis?

SECTIO III.

Idem ipsum probatur argumento Theologico, confirmaturque quadrupliciter.

13 Sacra Scripturae auctoritati vnam rationem adiungam, quam inter plures Theologicas idè elegi, quia & huic veritati confirmandae est valde efficax, & ex principiis procedit, in quibus plerique Theologi conueniunt. Nimirum posse Deum praedefinire bonum actum voluntatis nostrae, & ita permittere malum, vt post praedefinitionem, & permissionem cognoscat infallibiliter, quod futurus sit absolutè. Dico igitur, ad haec duo, quibus totus diuinæ prouidentiae ambitus clauditur, sincerè intelligenda, & retinenda, ponendam necessariò in Deo esse cognitionem futurorum conditionalium. Quod de praedefinitione actus boni ita declaro. Deus (cuius absolutum, efficaxque decretum infallibiliter impletur, cuius praedefinitio est intentio efficax finis) cum nihil temerè velle possit, non potest efficaciter velle, nisi quod scit, se posse facere, atque aded, vt talis actus fiat, si illum praedefinire voluerit. At cognitio illa, qua Deus cognoscit habere se media, quibus faciat voluntatem facere actum bonum, quem praedefinire voluerit, est cognitio futuri contingentis conditionalis dependens à causa libera. Per illam enim cognoscit Deus propositionem hanc conditionalem: Si ego dederò homini tale auxilium in tali occasione, & cum talibus circumstantiis, faciet hunc actum; in illa autem propositione conditionali quasi actiua continetur haec passiuà: Si voluntas talis hominis in tali occasione cum talibus circumstantiis constituatur, tale bonum opus efficiet. Igitur vt Deus absolutè praedefinat illud, necessaria est ei cognitio conditionalium dependentium à causa libera, cognitio enim mediòrum efficacium totum hoc in obiecto suo inducit necessariè.

14 Iam idipsum in infallibili permissione peccati explico. Saepè Deus eligit permissionem peccati tanquam medium aptum ad consequentiam alicuius effectus boni ab ipso principaliter intenti; sic ad redemptionem generis humani sumpsit vt medium permissionem sauitiae Iudaeorum; & ad exaltationem Ioseph inuidiam suorum fratrum. Hoc autem non posset Deus facere, nisi praesciret talem permissionem esse aptum medium ad bonum finem, quem intendit consequi: quod est scire has conditionales dependentes à causa libera: Si ego permitto Iudaeos, vel fratres Ioseph propria voluntate sanire, illi

Christum

Christum occiderent, hi vendent fratrem. Praesupponitur igitur haec conditionalium praescientia in Deo permissioni actus mali, quo bene vtitur ad bonum finem à se intentum. Quod si nec prudens homo eligit medium, quod non praesciat esse aptum ad finem; quomodo Deus infinite prudens eligit, non quodcumque medium, sed ipsam permissionem peccati, quod tanto odio habet, nisi praesciens, quod si tale medium eligatur, hoc est, si tale peccatum permittatur, poterit talem finem, nimirum maius bonum, quod intendit, consequi?

15 Video, posse dici, actum bonum require esse liberum, si praedefiniatur efficaciter absolutè à Deo. Sed haec euasio displicebit Thomistis, & plerisque Societate censentibus, componi optimè praedefinitionem efficacem, & absolutam cum libertate actus praedefiniti; iuxta Nostros quidem, si illa regulatur per Scientiam Mediam, aut praesupponat eam, & proinde si praecedat in Deo notitia actus liberi boni vt futuri conditionatè, ad cuius notitiam probationem dirigitur ratio proposita. Video etiam, posse dici à Dominicanis, propositionem conditionalem cognoscendam à Deo, vt possit praedefinire efficaciter absolutè actum bonum liberum, debere adportare expressè conditionem praedeterminantem ad talem actum, ideoque eam propositionem cognoscendam per notitiam conditionatam, non quidem liberam, sed necessariam. Verumtamen ad scopum eius sectionis sufficit nobis, quod admittatur in Deo talis notitia conditionata; non enim tam ex abrupto intendimus adstruere Scientiam Mediam, sed pederentim ad Mediam procedemus, probata prius conditionata.

16 Vltèrius in confirmationem cognitionis diuinæ de futuris contingentibus conditionatis expendo, homines quosque suis familiaribus colloquiis, Scholasticos Doctores suis quaestionibus, viros omnes pios, vniuersamque Ecclesiam suis orationibus videri supponere eam tanquam rem omnino certam. Primum probo, quia dum homines haec conditionalia ita affirmant, quasi ipsimet ea scirent, manifestè supponunt, illa à Deo nunquam ignorari: affirmant autem haec conditionalia homines saepè. Solemus enim frequenter dicere: Si hoc feceris, obtinebis gratiam hanc à Rege: si hoc non feceris, hoc tibi malum veniet: si Petrus in tali occasione interfuisset, nunquam malum hoc accidisset: si hoc Petrus non facit admonitus à Ioanne, à quocumque admoneatur, non faceret: si ille non fuisset Religiosus, magna intulisset mala domui suae: si talis Princeps supervixisset, hoc, vel illud fecisset. Plenaque est Sacra Scriptura testimoniis, in quibus non à Deo, sed à particularibus hominibus, qui in illa loquuntur, similia conditionalia passim affirmantur, vt Regum 2. 18. vers. 12. & 13. Regum 2. 19. vers. 7. Regum 3. 12. vers. 7. Ioannis 11. vers. 21. & 48. Luca 16. vers. 30. & 31. Quo in vltimo loco Diues auarus refertur dixisse ad Abraham, si quis ex mortuis ierit ad eos (id est, ad fratres quinque vitam mortalem agentes) penitentiam agent. Aditio affirmationem conditionalem Iosephi Hebraei lib. 6. de Bello Iudaeo, cap. 16. ibi: Puto (inquit) si Romani contra nostros venire tardassent, aut hiatu terra deorandam fuisset ciuitatem, aut diluuiò perituram, aut fulminum, ac Sodoma incendia passuram; multò enim magis impiam progeniem tulit, quàm illa proteruerat. Ex quibus testimoniis deducitur, Deum siue per assensum, siue per dissensum scire conditionalia; quis enim hominum negabit, Deum cognoscere ea futura, quae passim ab homi-

R.P. Gabr. de Henao, Scient. Med. Pars I.

nibus, quasi illa scirent, affirmantur?

17 Supponere etiam Theologos in suis quaestionibus tanquam rem omnino certam, haec conditionalia à Deo cognosci (quod est secundum quod proposui) manifestè ostendit Theologorum antiquus mos, qui saepè de huiusmodi futuris contingentibus conditionalibus quaestiones mouent, inquirentes, quid, tali conditione posita, factum fuisset? Exempli gratià S. Thomas 3. p. q. 1. art. 3. quaerit, an si Adam non peccasset, Christus incarnatus fuisset? quod est futurum contingens conditionale dependens à causa libera. Et Scholastici communiter quaerere solent, an in statu innocentiae, si durasset, plures homines saluarentur, quàm hoc tempore? Quis autem neget, tam S. Thomam, quàm ceteros Scholasticos has quaestiones mouentes, vt certum supponere, cognosci à Deo conditionalia, quorum veritatem inuestigare ipsi non dubitant, & se attigisse arbitrantur? Quis, inquam, hoc neget, nisi S. Thomam, reliquosque Theologiae sacrae Proceres tantae veritatis, vel temeritatis accuset, quantam habere necesse est eum, qui ea quaerere, & se penetrare posse profiteatur, quae iudicat, nec à Deo ipso cognosci. Quàm igitur certum est, nec S. Thomam, nec ceteros Scholasticos aded vel caecos, vel temerarios fuisse, tam est certum, eos credidisse huiusmodi futura contingentia à Deo cognosci: & nominatim S. Thomas in 3. distinct. 1. quaest. 1. art. 3. expressit, sic à se credi, nam discutens quaestionem illam, vtrum si non peccasset Adamus, incarnaretur Christus? scripsit: Huius quaestionis veritatem solus ille scire potest, qui natus, & oblatu est, quia voluit.

18 Omnes etiam viri deuoti, qui Deum orant, vt aliquid sibi concedat, si ad eorum aeternam salutem futurum est expediens, sin minus illud auertat, his, & similibus orationibus certò supponunt Deum habere cognitionem futurorum conditionalium; supponunt enim Deum scire hoc conditionale: Si concedatur Petro res haec, pro qua orat, non erit illi impedimentum ad aeternam salutem; vel contradictorium, erit illi impedimentum, &c. Sicut enim frustra aliquis à Medico peteret, vt sibi aliquam medicinam applicaret, prout ad eius sanitatem corporalem magis fuerit expediens, nisi crederet, Medicum cognoscere probabiliter, aut certò moraliter, an haec medicina, si adhibeatur, profutura sit, necne; ita frustra Deum orarent pij omnes, & deuoti viri, vt rem aliquam sibi concedat, si ad eorum aeternam salutem fuerit expediens, nisi pro certo haberent, Deum scire, an si res haec illis concedatur, expediens, vel noxia futura sit? quod est scire futurum contingens conditionale, & dependens à causa libera, quae bene, & malè vti potest re de se ad vtrumque indifferenti, si sibi à Deo concedatur: nisi, inquam, pro certo haberent Deum scire; nam talis certitudinis de Dei scientia indicium est multò maior confidentia in suis ad Deum precibus, quàm quae habetur ab aegrotò in ea alia ad Medicum petitione.

19 Exemplo rem declaro. Scit aliquis timorata conscientiae vir tractari de eius promotione ad magnam aliquam Ecclesiasticam dignitatem, & scit, quantum & vtilitatis, & damni spiritualis sibi eius bona, vel mala administratione prouenire possit: timet, & orat supplex Deum, vt si dignitas illa sibi non est ad aeternam salutem profutura, eam ab ipso auertat, sin minus rem ad effectum perducatur. Certè qui hoc à Deo petit, manifestè supponit sciri à Deo hoc conditionale dependens à causa libera: Si Petrus in hac dignitate constituatur, bene illa

D

utetur

vetur, & sic illi proficiet ad salutem; vel contrarium, malè illa vetur, & sic illi oberit. Videmusque, viros pios, qui à Deo hoc toto corde, & affectu petierunt, in hac vnica spe requiescere. Si enim res illa pro votis non eueniat, facillè confolantur, credunt enim, & dicere saepe solent, Deum id auertisse, quia sciebat id ad aeternam salutem non expedire. Si tamen res illa eueniat, firmissimè sperant, sibi non fore nocituram, quandoquidem Deus illam post similem orationem concessit. Hæc autem spes, sicut & illa petitio, inanis omnino esset, nisi supponeretur sciuisse Deum, qui dignitatem post talem orationem concessit, quid ea dignitate concessa, futurum fuisset. Sicut vana esset spes subditi, qui idèd crederet, sibi ad aeternam vitam profuturam dignitatem aliquam, quia sibi ab humano Principe fuit collata; cum tam en Princeps penitus ignoraret, an ea dignitas, quam conferebat, esset subdito ad aeternam salutem profutura, necne. Quoniam autem nec illa piorum virorum oratio otiosa est, nec vana illa spes, dici necessariò debet eos, qui sic orant, & sperant, meritò vt omnino certum supponere, Deum, quem orant, & de cuius bonitate sperant, præscire, an si res, pro qua orant, eis concedatur, profutura illis sit, necne, ad aeternam salutem.

20 Non solum autem viros pios, sed & vniuersam Ecclesiam suis orationibus supponere, esse in Deo scientiam hanc, sic breuiter conficio. Catholica Ecclesia docet, multa esse petenda à Deo sub conditione, si ipse videt, nobis profutura esse ad salutem. Sed vt hæc oratio vtiliter fieri possit, necessaria est in Deo hæc scientia. Ergo dicendum omnino est, Ecclesiam supponere hanc scientiam in Deo, & fuisset orationibus ad eam confitentiam nos cogere. Consequenter euidens est, quia omnem illam, siue scientiam, siue potentiam Deo tribuere necesse est, quæ ad verificandas Ecclesiæ orationes necessaria fuerit, cum Ecclesiam ineptè orare, nefas sit dicere. Hac enim potissimum ratione Theologi affirmant, videri à Beatis in Verbo eas, quæ ad eorum statum pertinent, quia Ecclesia ad eos preces fundit, quæ nisi ab illis viderentur, cum exaudiri non possent, inutiles penitus, & ineptæ essent. Minor facillè ex suppositis constat, ineptè enim rogatur, vt rem aliquam concedat, si ad aliquem finem profutura est, ille, qui penitus ignorat, an si illam concesserit, profutura ad talem finem sit? Maior expressa est sententia S. Thomæ 2. 2. quæst. 83. art. 6. dicentis bona temporalia, ea conditione tacita, vel interpretatiuè subintellecta, vel expressa, esse à Deo petenda, si ad eius gloriam, animæque nostræ salutem spiritualem nobis profutura sunt. Sic enim tantum licet ea optare, vt ait S. Augustinus in epist. 121. ad Probam, ex cap. 4. & illud tantum licet orare, quod licet desiderare. Et Cathecismus Romanus parte, & cap. 4. n. 5. idiplum tanquam rem omnino indubitatam docet his verbis: *Ingenij bona, & ornamenta, cuius generis sunt artes, atque doctrina, petere etiam licet, sed ea tantum conditione, si nobis ad Dei gloriam, & ad salutem profutura sunt.* Cuius veritatis naturalem rationem tradidit Socrates apud Valerium Maximum lib. 7. cap. 2. dicens: *Nihil vltra esse petendum à Diis immortalibus, quam vt bona tribuant, quia ij demum sciunt, quid vnicuique esset vtile: nos autem plerumque id expetere, quod non impetrare melius foret.* Et concludit, *Te totum Celestium arbitrio permittite,* quia qui tribuere bona ex facili solent, etiam eligere aptissima possunt.

21 Possent cumulare multas alias probationes doctrinæ intentæ in his duabus sectionibus, sed referuo

eas in posterum, & sufficeret quidem abundè, quòd verum in se intrinsecè esset, extituram esse conuersionem v. g. Tyrionum, si poneretur talis conditio, & proinde id latère non possit intellectum diuinum omniscium. Sufficeret, inquam, hæc ratio, nisi ad eam veritatem obiectiuam intrinsecè conditionatam requirerè Patres Dominicani decretum actum in Deo exercitum, cuius discussio succederet postea. Et mox, probatum à me hæcenus fuisse, cognosci à Deo futura contingentia conditionata, affirmando ea, vel negando illa, quæ non sunt sic futura, incidenterque attigisse fundamenta nonnulla cognitionis certæ prorsus, atque infallibilis. Sat esset pro cognitione vtrumque, si Deus quasi apprehenderet ea simpliciter. Atque in hoc sensu non esse dubium, quin à Deo cognoscantur, docent Suarez in proemio Opusculi de scient. condit. futur. conting. & ex illo Petrus de Ledesma supra diff. 2. §. Quarto est supponendum, pag. 1574. quia nimirum ipsi putant, posse conuenire diuino intellectui simplicem apprehensionem. Sed cum id non sit ratum, & fixum apud Theologos, imò potius multi censeant oppositum, eo quòd simplex apprehensio, prout ab affirmatione, & negatione distinguitur, importet imperfectionem ob suspensionem ab vtraque, & ob dispositionem ad iudicium, idcirco ab hoc puncto abstinui, & futurorum contingentium conditionatorum cognitionem diuinam, quæ sit affirmatiua, vel negatiua, adstruere intentionis meæ fuit.

SECTIO IV.

Deus cognoscit futura contingentia conditionata, non reuelata ab ipso, neque cum rebus huius Vniuersi aliquatenus connexa.

22 **P**erspiciuum ex dictis est, dari in Deo notitiam futurorum contingentium conditionalium, quæ in Scriptura sacra sunt reuelata. Sed & inde inferimus, notitiam similitum conditionalium, etsi à Deo reuelata non fuerint. Sicut enim ex eo, quòd Deus suis in Oraculis manifestauerit aliqua futura contingentia absoluta, licet paucissima, comparatione eorum, quæ futura sunt, colligitur efficaciter, Deum omnia futura contingentia absoluta cognoscere; ita ex reuelatione aliquorum futurorum contingentium conditionalium deducitur vrgentissimè, Deum habere cognitionem omnium similitum conditionalium. Cuius ratio est, quia hæc conditionalia, quæ reuelantur, non propterea cognosci possunt, quia reuelantur, est enim prius, hæc conditionalia cognosci posse, imò & actu cognosci, quam reuelari; atque adeò, quod ad cognoscibilitatem attinet, paria sunt omnia conditionalia, quoad reuelationem, sicut paria sunt ante eam omnia absolute futura contingentia, atque hinc quæ reuelantur, non ob id sunt vera, sed potius idèd reuelantur, quia vera sunt, seu quia verè sunt futura in seipsis, vt multorum Patrum Ecclesiæ collectis testimoniis confirmabo in 2. part. Non est igitur vlla à priori ratio, ob quam dicamus, potius cognouisse Deum hæc conditionalia, quæ reuelauit, quam illa, quæ non reuelauit. Maximè cum eo ipso, quòd aliquid est cognoscibile, necesse sit, ab infinita scientia Dei penetrari; & cum potuerit Deus, ac modò possit reuelare multa conditionalia, quæ hucusque ab ipso non sunt reuelata; cumque pro omnium conditionalium notitia diuina valeant argumenta efformata

efformata à nobis in Sectionibus anterioribus. Atque ita sentiunt nostræ Societatis Scriptores omnes contra Dominicanos nonnullos, qui initio Controuersiæ limitarunt scientiam diuinam conditionatam ad futura contingentia conditionata reuelata in Oraculis diuinis, vel habentia connexionem aliquam cum rebus huius vniuersi. Et nunc etiam sunt, qui sic limitent, vt rectè in Euentilatione 2. de Historia Scientiæ Media, num. 75. & 76. refertur, quauis non adeò distinctè, Ioannes Baptista Gonet in Clypeo Theologiæ Thomisticae, tom. 2. disp. 5. art. 1. pag. 395. art. 2. §. 1. pag. 413.

24 **A**lt hæc coarctatio diuinæ notitiæ ingrata fuit Dominicanis aliis, vt Ioanni Gonzalez, Marco Seræ, Hieronymo Viuez allegatis in num. 77. Euentil. illius 2. & visa semper mihi est valde difficilis. Inferri enim ex ea potest: Ergo non nouit Deus, qui & quando fuissent credituri, si eis Christus prædicasset; quicquid S. Augustinus lib. de Prædest. SS. c. 9. dicat: *Quid est verius, quam præscire Christum, qui, & quando, & in quibus locis fuerat in eum credituri?* Quibus in verbis loqui S. Doctorem de præscientia conditionata, & de futuro contingenti conditionato fatetur, imò & latè probat Gonet supra disp. 6. art. 4. §. 1. ex pag. 465. Rufus: Ergo Deus antequam decreuisset condere Angelos, & homines, non nouit eos peccaturos, si crearentur, quicquid S. Augustinus, innumerique alij PP. de quibus aliquos expendimus in sect. 17. & 18. proclamant in contrarium. Ergo non nouit Deus opera tam bona, quam mala, quæ fecissent homines, si superuixissent, etiam si S. Augustinus millies aduersus Semipelagianos disputando repetat in oppositum, præsertim in lib. de corrept. & gratia, cap. 8. vbi scribit, non posse nisi peruersissimè, atque insanissimè dici, quòd Deus ea non sciat, per scientiam vtrique conditionatam, prout etiam Gonet interpretatur supra disp. 5. art. & §. 1. pag. 398. Ergo non nouit Deus, an si homo non peccasset, Verbum caro fieret, vel an si duraret innocentia status, plures homines, quam modò salui fierent? cum tamen ea sint hæc, de quorum veritate S. Thomas, cæterique Scholastici inquirunt, eamque se assequutos profitentur. Ergo non nouit Deus quid de vnoquoque nostrum fuisset, si aliam viuendi rationem elegeret; quicquid vna naturæ voce vniuersi homines clamant, dum de his conditionatis interrogati respondent: *Ego nescio, Deus scit.* Ergo non nouit Deus, an si hæc dignitas alicui conferretur, vel an si talis aduersitas ei occurrisset, fuisset illi ad salutem aeternam expediens? Quicquid omnes viri deuoti, & pij, qui de iis Deum rogant, quicquid vniuersa Ecclesia, quæ sic orandum præcipit huiusmodi orationibus, præsupponant. Hæc quidem conditionalia non reuelantur expressè in sacris literis, neque de his omnibus constat, conducere aliquo modo ad prouidentiam huius vniuersi, habereque quandam velut connexionem, & ordinem cum his, quæ prouisa sunt. Et quauis haberent talem conducentiam, & velut connexionem, non est, cur necessitetur Deus ad illa cognoscenda, si non debet cognoscere alia expertia talis conducentiæ, & velut connexionis.

25 **S**ed relictis præfatis conditionatis, assumo duo, quæ non cognosci à Deo affirmabat Magister Luna reclusus in 1. Euentilat. n. 9. Primum, an veniret Christus, si solum esset peccatum actuale? Secundum, an si ante Adamum crearetur alius homo, essent amici? Quod secundum conditionatum intelligo, vt par est, cum Suario in Opuscul. de scient. condit. futur. condit. cap. 6. n. 4. & cum Iacobo Platel in Synopsi Theologiae, part. 1. cap. & §. 6. n. 89. de homine alio, non vago, R. P. Gabr. de Henao, Scient. Med. Pars 1.

sed vt determinato, & vt tali cognito à Deo inter infinitos ante Adamum possibiles. Intelligo item de homine considerato in determinatis circumstantiis temporis, loci, & c. Circa hæc duo conditionata potest Angelus, vel homo interrogare Deum, quænam contradictionis pars sit vera? *Ad nullam enim rem tam cupidum est humanum genus, quam ad futura cognoscenda,* vt obseruat S. Chrysostr. homil. 77. in Ioannem. Videtur autem esse contra perfectionem diuini intellectus, si quæstioni satisfacere non valeret, vel si simpliciter responderet, *Nescio,* vel si responderet coniecturando tantum, & opinando. Quo tamen postremo modo responsum indicat Luna, cum de secundo conditionali ait, esse falsum, si accipiatur in rigore illationis, vel solum esse verum coniecturaliter.

26 **Q**ui modus postremus esset aliquorum iudicio minus absurdus, quam si denegetur Deo omnis notitia de eis conditionatis; si quidem ex genere suo videatur redolere maiorem imperfectiorem, non cognoscere vllatenus aliquod obiectum, quam cognoscere coniecturaliter illud. Quippe, vt docet S. Hilarius lib. 1. de Trinitate: *Natura ignorationis obnoxia, non est paris virtutis, & potestatis cum ea, quæ à dominatu ignorationis excepta sit.* Quamquam S. Thomas quæst. 18. de verit. art. 6. in corp. aliter discurre inueniat, inquit: *Non sic (nempe non tam perfectè, vt constat ex contextu) se habet ad veritatem ille, qui omnino caret veritatis cognitione, in quo est carentia veritatis, quauis contrarium non opinetur; & ille qui habet falsam opinionem, cuius estimatio corrupta est per falsitatem.* Sed quidquid de hoc sit, modus postremus impugnabitur assatim à nobis in Sectionibus vicinis, probabimusque postea, non requiri decretum diuinum actuale, vt Deus cognoscat vllum futurum contingentem conditionale, indeque fundamentum Lunæ, & cæterorum sequacium euertetur funditus. Et vt ad cognitionem Dei esset requisitum suum actuale decretum, ego potius dicere, Deum decreuisse de omni futuro contingenti conditionato, quam negarem, aliquid esse cognitum certò, & infallibiter à Deo. Vel si non decreuit, rem fore, aut non fore conditionatè, dicerem, elegerim liberè, siue positiuè, siue negatiuè, suspensionem à decernendo. Et vtrovis modo se habuisset, propositiones negantes obiecti conditionatam futuritionem, essent solummodò veræ, vt in tract. MS. de diuina scient. futur. contingent. condit. explicabat olim sapientissimus Primarius Salmanticensis Magister Petrus de Godoy Dominicanus, Illustrissimus iam Antistes Oxoniensis, & ex ipso nuper Gonet supra disp. 5. art. 2. §. 1. pag. 413. disp. 6. art. 7. §. 6. à pag. 632. tom. etiam, disp. & art. 3. à pag. 136. tandem tom. 6. disp. 7. art. 4. §. 1. pag. 461. Quauis quocumque se vertere velint Thomista, qui in huius Sectionis assertionem nobiscum concordant, sed refragantur in Scientia Media, non deerunt difficultates, & obstacula, de quibus suo loco succeder sermo. Modò claudio Sectionem hanc insistendo in eo, quòd si vnum contingens conditionatum potest vt futurum cognosci à Deo, quidni & cætera? Sicut si potest cognosci vt futurum vnum contingens absolutum, inferitur exinde, posse & reliqua. Et ratio à priori vtriusque est, quia vltra vim infinitam cognoscendi, quam habet diuinus intellectus, non requiritur aliud ex parte obiecti, quam quòd queat illud cognosci. Quemadmodum vltra vim infinitam produciendi, qua gaudet diuina Omnipotentia, non aliud opus est ex parte effectus, quam quòd produci non repugnet. Quare concessa in Deo

potestate producendi vnam creaturam, negari nequit, ipsam extendi ad omnem aliam non repugnantem fieri. Et hæcenus de prima quæstione proposita in num. 4.

SECTIO V.

Deus cognoscit certò, & infallibiliter futura contingentia conditionata.

Primum fundamentum ex Sacris literis.

27 **G**radum facimus ad secundam quæstionem, pro cuius affirmante parte primū fundamentum esto: Deus in Scriptura sacra attestatur conversionem conditionalem Tyriorum, & Sidoniorum, aliaque futura contingentia conditionalia. Ergo Deus ea conditionalia, quæ assertiuè profert, & affirmat, non cognoscit dubia, & coniecturali notitia, sed certa, & infallibili. Antecedens liquet ex sectione 2. Consequentia probatur, quia si dubia, & coniecturali cognitione, non autem certa, & infallibili Deus nosset ea, quæ absolute affirmat, posset res aliter euenire, quam à Deo fuerit absolute affirmata; atque exinde diuinæ reuelationi posset falsum subesse, & Deus se periculo errandi, imò & alios decipiendi, exponere, affirmando assertiuè quæ non certò sciret: quod ne homo quidem mediocriter prudens, & verax faceret: periretque tota Scripturæ firma fides, si aliter posset euenire res, quam à Deo fuerint affirmando prolata, quippe deficeret diuinationis veritas, quæ est idoneum diuinitatis testimonium, vt ait Tertullianus in *Apologetico*, cap. 20.

28 Nostra hæc ratiocinatio roboratur sic. *Regum* 3. 11. cum dictum fuisset, Salomonem adamasse mulieres alienigenas, subditur: *De quibus dixit Dominus filiis Israël, non ingrediemini ad eas, nec de illis ingrediemini ad vestras, certissime enim auertens corda vestra, vt sequamini Deos earum.* Quæ particula, *certissime*, non inuenitur in illis Scripturæ testimoniis, in quibus illud futurum conditionale Deus prædixerat filiis Israël, vt apparet *Deuter.* 17. & *Exodi* 34. quibus locis simpliciter tantum hoc conditionale reuelatur. Vel ergo dicendum est, Spiritum Sanctum eò loci *Regum* non retulisse fideliter, quæ à Deo aliis locis dicta fuerant, cum addiderit particulam *certissime*, cuius ibi Deus non meminerat (quod non solum dicere, sed & suspicari nefas est) vel fatendum est, Spiritum Sanctum hoc factò ratiocinationem nostram approbasse, & tacite nos docuisse, in quocumque simplici Dei affirmatione, etiam de propositione conditionali, contineri virtualiter particulam *certissime*, & quod ad Deum attinet, perinde esse, simpliciter affirmasse, aliquid fuisse futurum, si hæc conditio ponatur, ac expressè dixisse, esse certissime futurum, si talis conditio ponatur, cum omnis Dei affirmatio non possit non esse certissima. Atque adeò (quod ad præsentem quæstionem maxime spectat) qua ratione Spiritus Sanctus propter simplicem Dei affirmationem dixit, hoc conditionale prædictum fuisse à Deo tanquam certissimum, quanuis particula, *certissime*, non habeatur in eius prædictione; eadem ratione & nos dicere possumus, fuisse à Deo prædicta tanquam certissima reliqua futura conditionalia, quæ simpliciter reuelauit, vt penitentiam Tyriorum; ac per consequens fuisse ab illo certà, & infallibili cognitione scita; quicquid non affirmat, quæ nescit; ita neque affirmat certissime futurum, nisi quod certissime futurum sit.

29 Si respondeat quis, in illis Scripturæ testimoniis, in quibus Deus de his conditionalibus loquitur, non reuelari effectus conditionatos in se ipsis, sed inclinationes causarum ad illos, & has inclinationes fuisse certò, & infallibiliter à Deo cognititas (vt decet rem à Deo absolute affirmatam) effectus tamen ipsos coniectura tantum fuisse cognitos, quatenus ex huiusmodi inclinationibus conici poterant. Contra insurgo primò, quia illo testimonio *Matthæi* 11. non reuelatur inclinatio causarum, non enim attestatur Dominus, Tyrios futuros fuisse valde inclinatos ad agendam penitentiam, sed vt S. Augustinus *lib. de Bono perseuerentia*, cap. 9. ait, *ipse Dominus attestatur, quòd acturi essent magna humilitatis penitentiam.* Et in *Enchiridio*, cap. 95. scribit idem S. Doctor, *Dominum apertissime dicere, quòd egissent penitentiam.* Præterea si inclinatio Tyriorum, non verò futura penitentia reuelatur, dicere poterimus, Tyrios talibus virtutibus factis credituros non fuisse, quin propterea aliquid contra diuinam reuelationem affirmemus, quia inclinatio Tyriorum, non verò futura penitentia reuelatur. At ne illud dicatur, cauere maxime S. Augustinus supra in priori loco inquit: *Numquid possumus dicere, etiam Tyrios, & Sidonios, talibus apud se virtutibus factis credere noluisse, aut credituros non fuisse, si fierent in eis?*

30 Contra secundò, quia *Regum* 1. 23. Dauid non interrogauit Dominum, an Saul haberet inclinationem descendendi Cæilam, hæc enim inclinatio iam erat nota Dauidi; sed interrogauit Dominum, an de facto esset descendurus Saul, vt fama prædicabat dicens, *si descendat Saul, sicut audivit seruus tuus?* Fuerunt ergo consultatio Dauid, & responso Dei non de inclinatione Saulis, sed de eius futuro descensu. Et insistendo magis huic testimonio, Dauid non consuluit Dominum de inclinatione ciuium Cæilæ ad tradendum, sed an de facto tradendus esset ab eis, si Saul descenderet? His enim verbis Dominum interrogauit, *si tradent me viri Cæilæ, & viros, qui sunt mecum?* Et huic interrogationi respondit Deus, sine aliqua circumloquutione, vel addito, *tradent;* & ita explicatur à S. Hieronymo in traditionibus Hebræicis ad præfatum cap. & vers. Igitur futura traditio Dauidis, si Saul ascenderet, hoc loco reuelatur, non verò sola ciuium Cæilæ inclinatio ad tradendum Dauid.

31 Quod sic amplius vrgeo: Tum ex prædictione Ieremiæ ad Regem Sedeciam, cum enim hic anceps penderet, num illius consilio de transitu ad Principes Babylonios pareret? Dixissetque ad illum cap. 38. vers. 19. *Solicus sum propter Iudeos, qui transfugerunt ad Chaldaeos, ne forte tradant in manus eorum, & illudant mihi;* respondit Propheta in versu sequenti: *Non te tradent* (quod erat quid purè conditionatum ob non purificatam conditionem de transitu,) responditque non ex pronitate ad non tradendum, nam potius, vt verebatur Sedecias magna cum prudentia humana, fuisset in Chaldæis procliuus ad tradendum; sic enim gratos se ostenderent Iudæis, qui prius occultè, & ante desperatam defensionem defecerant ad ipsos. Tum vrgeo exinde, quod si his, & similibus prædictionibus reuelat Deus liberam causarum inclinationem, vel reuelat præsentem inclinationem, quam modò causæ habent, vel futuram, quam habebunt, quando conditio ponetur? Si reuelat præsentem inclinationem, nihil prodest reuelatio, illæ enim causæ, siue modò inclinatæ sint, siue non, mutari poterunt antequam conditio ponatur. Si verò reuelat liberam inclinationem, quam causæ habebunt, quando

quando conditio ponetur: Ergo iam reuelat effectum liberum in se, nimirum liberam inclinationem, quam causæ habebunt, posita tali conditione. Ergo inciditur in idem inconueniens, quod vitari intendebatur, etiam si gratis darem, in hoc, & similibus testimoniis reuelari inclinationem causarum.

32 Contra tertio, nam doctrinalis est regula interpretandi Scripturam sumpta ex S. Augustino in *lib. 3. de doctrina Christiana*, cap. 10. vt proprietates verborum, quantum fieri potest, teneatur, maxime quando res aliqua sæpe, simpliciter, absolute, & sine aliqua metaphora affirmatur. Verba autem illa: *Certissime auertent corda vestra: Ipsi auerent te: Non desistent à cogitationibus suis: Nunquam crucifixissent: Non credetis: Non dimittetis: Tu petisses ab eo: Penitentiam egissent: Saul descendet: Tradent te;* quæ habentur in testimoniis citatis, & alia penè innumera, si in sua proprietate accipiantur, actum liberam, ipsumque effectum in se ipso futurum, non verò inclinationes causarum significant. Igitur ita accipere verba hæc, vt illis non significantur isti effectus, sed causarum inclinationes ad illos, est vim inferre Scripturæ verbis. Quid enim magis violentum, quam dicere verbis illis, *Saul descendet*, non significari descensurum esse Saul, sed propensum esse ad descendendum; & illis, *Tradent te*, non enunciarum tradendum esse Dauid, sed inclinandum fore Cæilam ad tradendum: illis, *Certissime auerent corda vestra*, non prædici futuram cordis auersionem, sed solum propensionem ad sequendos Deos alienos exemplo talium sceminarum? Et quæro, dato quòd Deus hos effectus in se reuelare voluisset, quibus aliis verbis, vel aptioribus, vel clarioribus vti potuisset, quam his, quibus eos reuelauit, *descendet, tradent, auerent,* &c.

33 Contra quarto, quia dantur aliqua futura contingentia conditionata, quæ Deus cognoscat, & quæ possit reuelare, prædicereque nobis, quin ad cognitionem, & prænunciationem innitatur inclinationi causarum secundarum ad ipsa. [Vt si Deus præcipere Angelo fulgure tangere, & morte afficere vnum decem peccatoribus æqualiter merentibus, ac per omnia paribus, tam in se ipsis, quam in Angeli cognitione, & effectu. Tunc enim Angelus posset eligere, quem percuteret, & Deus nouit ad quem Angelus se in eo determinaret casu.] Quem ingeniosè excogitauit Ioannes Martinonus *tom. 1. Theologia Scholastica, disp. 9. sect. 14. num. 153.* & in quo nullum esset fundamentum ad coniectandum probabiliter, & prudenter de vno potius peccatore, quam de alio percutiendo; sed duritiam præ se ferret inficiari, Deum prænoscere, quiescisset feriendus, si Angelo liberam concederet optionem; inficiari item, à Deo posse nobis manifestari peccatorem, quem Angelus ex suo arbitrio eligeret. Rursus dantur plura futura contingentia conditionata, ad quæ non haberent causæ maiorem inclinationem, quam ad oppositum eorum. Probat id diffusè, & diligenter Didacus Ruiz *disp. 74. de scientia Dei, per 7. sectiones.* Tum ex tentationibus, quibus succumberetur, essent tamen infra id quod posset moraliter. Tum ex peccatis, quæ patrantur per meram malitiam, & studium. Tum ex præcepti ab Adamo transgressione, quam nouerat Deus futuram, si illud ei imponeretur. Tum ex similitur prænotata ruina tot Angelorum, si conderentur: cum tamen in causis secundis non maior, sed minor innotesceret inclinatio ad id, vt Adamus, & Angeli delinquerent; potiusque exinde colligendum esset, Adamum tantis naturæ, & gratiæ donis ornatum

R.P. Gabr. de Henao, Scient. Med. Pars I.

non transgressurum præceptum ob tam leuem occasionem, arque illecebram; & Angelos tantis beneficiis à Deo acceptis, tantaque eius, & suimet ipsorum cognitione præditos, non superbitorios. Fuit etiam conditionatè futura Tyriorum conuersio, si Christus illis prædicaret, signisque, & virtutibus, quas apud Galilæos fecerat, excitaret; quænam verò foret ex parte causarum secundarum maior inclinatio in Tyriis ad penitentiam? Erant certè illi idololatæ, & vitis dediti, vt notat S. Hieronymus, simulque *ideo remissius cum illis, quam cum Galilæis agendum in die iudicii, quia naturalalem tantum legem calcauerint, Galilæi verò post transgressionem legis naturalis, & scriptæ, etiam signa, quæ apud eos facta sunt, parui duxerint.* Ità S. Hieronymus. In Sodomitis item quænam esset maior procliuus ad conuersionem? quam etiam conditionatè futuram asseruit Christus. Et tam in his, quam in illis, si maior esset, sequeretur, oburgationem comparatiuam ex vtriusque desumptam contra ciues Corozain, & Bethsaida, & contra Capharnaïtas reddi valde debilem: nam quod forte conuerterentur qui magis essent dispositi, eleuati vim reprehensionis eorum, qui erant minus dispositi, quamdiu non magis declaratur, in quo confiteret maior illa inclinatio. Si confiteret in aliquo, seorsim à prædeterminatione physica, non posset Deus, cognito quouis alio, iudicare certò, & infallibiliter de probabilitate penitentia ipsorum, vt qui iuxta Thomistas deberet scire, non esse probabile, quod circumscripta prædeterminatione physica, foret penitentia, sed vt summum, quòd possibilis esset ex vi causarum inuoluntarium auxilium sufficiens ad posse. Si confisteret in eo, quòd Tyrii, & Sodomitæ prædeterminarentur physice ad conuersionem, prædicante illis Christo, præterquam quod tenuis, aut nulla esset oburgatio comparatiua eorum aliorum, vt pote qui ex mero Dei, & secreto consilio non fuerint physice prædeterminati, iam non ex coniectura, sed ex certa scientia esset prædictio de conuersione ipsa, secus ac respondens vult. Ad hæc, prædictio illa Dei apud Ezechielem: *Si mittereris ad populos multos profundi sermonis, & ignota lingua, quorum non possi audire sermones, ipsi auerent te;* assumit conditionem non inclinantem, sed potius ex se auocantem ab audiendis Prophetæ verbis. Qua in prædictione vertunt Rabbi Dauid, Vatablus, & Maldonatus adnotati à Cornelio: *Certe, si misissem te ad eos, auerissent te.* Insuper Deus dicens *Isaiæ* 5. vers. 4. *Quid est, quod debuisti ultra facere vineæ meæ, & non feci ei? An quòd expectaui, vt faceret vna, & fecit labruscas?* significat non obscure, Synagogam declinasse in vitia contra maiorem ex diuina cultura in virtutes inclinationem, & contra expectationem, quæ in hac fundari posset.

34 Contra quintò, quia alioqui in prædictionibus absolutis, & non tantum in conditionatis, licebit eodem modo interpretari Scripturam de inclinatione causarum, non de effectu. Nam si Scripturæ verba, quæ in sua propria, & rigorosa acceptione significant actus ipsos, fas est accipere in prædictionibus conditionatis, non pro actibus, sed pro inclinationibus causarum ad illos, cur non etiam in absolutis? Et sic nulla effectus prædictio, quantumvis absoluta, habebit firmam veritatem. Poterit enim vnusquisque verba illa prædictio modo exponens dicere, prædictionibus absolutis non reuelari effectus vt absolute futuros, sed inclinationem causarum ad illos, quidquid verba ipsa sonare videantur. V.g. quando

D 3 Christus

Christus dixit Petro, *Ter me negabis*, posset aliquis dicere, non significari negationem ipsam, sed inclinationem Petri ad negandum; idemque esse dicere, *Ter me negabis*, ac dicere, *Eris propensus ad ter negandum me*. Si enim his verbis, *Saul descendet*, non significatur, Saulem descensurum, sed fore propensum ad descendendum, cur non poterit eadem ratione dici, his verbis, *Ter me negabis*, non significari negationem, sed propensionem ad eam? Et hoc modo aperire viam ad ita interpretandas absolutas prædictiones Scripturæ, ut nulla firma veritas ex iis colligi possit; & ad id, *ut quisquis voluerit, possit esse Propheta, ut cum ea, quæ prædixit, impleta non fuerint, respondeat, homines noluerunt*, quorum ego propensionem in contrarium prænuntiaui, prout in simili casu reprehendit S. Augustinus *lib. de unitate Ecclesie contra Petilianum, cap. 9.* Etiam olim Deus occurrens interrogationi, quæ ad ipsum posset fieri, *quomodo posset intelligi verbum, quod ipse non esset loquutus?* Responderat Deuter. 18. vers. 22. *Hoc habebis signum, quod in nomine Domini Propheta ille prædixerit, & non euenerit, hoc Dominus non est loquutus.* Quod signum in prophetiis ceteris, præter comminatorias, & promissorias, quales non sunt hæc, de quibus disputatur, firmum, & irrefragabile videtur debere reputari. Exceptio autem de comminatoriis, & promissoriis, quo iure fiat, attingetur in sect. 34.

35 Libet rem hæc magis declarare, conferendo testimonium illud Regum 1. cap. 23. *Si tradent me viri Ceila, & viros qui sunt mecum? & dixit Dominus: Tradent;* alteri testimonio Paralipomenon 1. cap. 14. vers. 10. cuius hæc sunt verba: *Consuluitque David Dominum dicens, si ascendam ad Philisthos, & si trades eos in manu mea? Et dixit Dominus: Ascende, & tradam eos in manu tua.* Atque ita accidit. In his testimoniis consultus Deus de duobus futuris effectibus, altero conditionali, & altero absoluto, utriusque respondet eodem simplici verbo, *Tradam.* Ergo necesse est dicere, vel in utroque testimonio significari hoc verbo effectum ipsum, & non inclinationem causæ, & sic habeo intentum: vel in utroque significari solum propensionem causæ, & sic corrui tota infallibilitas illius absolutæ prædictionis; posset enim David adhuc post illam reuelationem, & absolutam responsionem Dei, *Tradam*, dubitare de effectu; imò & posset non sequi effectus, si isto verbo non reuelabatur, nisi propensio causæ. Igitur hac licentiâ interpretandi aperiretur via infirmandi omnes, & singulas Scripturæ prædictiones, quantumvis absolutas.

36 Potest totum hoc argumentum ex Sacris literis sumptum confirmari collatione testimoniorum, quæ adduxi in n. 9. & 16. Nam quæ in Scriptura à Deo dicuntur, & quæ affirmantur ab aliis personis, in eo maxime differunt, quòd illa infallibilem habent veritatem, hæc verò non, quia licet in Scriptura sint, non tamen verba Dei sunt. Atqui in Scriptura affirmantur plura conditionalia ab ipso Deo, plura ab hominibus. Ergo, nisi velimus æquiparare Deum hominibus, & æqualis veritatis facere humanas loquutiones, & attestaciones diuinas, necesse est dicere, ea conditionalia, quæ Deus in Scriptura reuelauit, esse ab eo infallibiliter cognita, non autem per coniecturam; per hanc enim etiam homines nolcebat conditionalia, quæ in Scriptura affirmantur.

SECTIO VI.

Secundum fundamentum ex rationibus Theologicis.

37 A Vthoritati ex diuinis Oraculis accedit ratio Theologica ex perfectione diuinæ Prouidentie in prædefinitione bonorum actuum, & permissione malorum, quæ in sect. 3. probati, hæc conditionalia cognosci à Deo; ea enim est, quæ si rectè expendatur, probat etiam, hanc cognitionem debere esse omnino certam, & infallibilem. Nam prædefinitio Dei talis est, ut illa posita, sit futurus infallibiliter effectus prædefinitus. Ergo præscientia illa, quam supponit, debet etiam esse infallibilis, alijs insufficientis erit ad prædefinitionem infallibilem. Quia vel per illam præscientiam prænoscur medium efficax ad talem effectum liberum obtinendum, vel non? Si primum, ibi includitur scientia conditionata infallibilis; præscitur enim, quòd si tale medium applicetur, fiet infallibiliter actus. Si secundum, non est illa præscientia proportionata ad dirigendam intentionem efficacem, & infallibilem, cum enim stet, medium, quod efficax non est, effectum non sortiri, poterit & frustrari intentio, quæ in huiusmodi præscientia fundaretur.

38 Confirmatur à simili, quia ille, qui affirmat certissimè rem, quam solum coniecturâ cognouit, imprudenter agit, & exponit se periculo errandi. Ergo qui efficaciter intenderet finem, non certus, sed dubius de medijs, & imprudenter ageret, & exponeret se discrimini non obtinendi illum finem. Igitur si Deus intendit efficaciter finem, præcedente solum cognitione mediorum dubia, & probabilis, & imprudenter operaretur, & exponeret se manifesto periculo non consequendi finem. Ergo, ut hoc periculum effugiat, deberet necessitare voluntatem, ne sibi relicta faceret oppositum eius, quod Deus efficaciter intendat. Quare cum præfata incommoda eodem modo incurrantur, dicendo, ante intentionem efficacem finis, non præcedere in Deo cognitionem certam, & infallibilem mediorum, ac dicendo, nullam prorsus mediorum cognitionem præire, profectò ad ea vitanda necesse est, ut quibus rationibus ducimur, ad dicendum cognitionem mediorum necessariò præcedere intentionem efficacem finis, eisdem conuincamur, ad asserendum, cognitionem hanc certam omnino, & infallibilem esse.

39 Adhuc magis premo argumentum factum, supponendo, quòd etiam si decreto prædestinandi, aut saluandi Petrum aduultum v. g. Deus decernat quod est ipse facturus, ut S. Augustinus *lib. de Prædest. SS. cap. 10.* ait; non tamen decernit aliquid, quod solus ipse facturus sit, sed quod Petro etiam liberè cooperante facturus est, atque aded decretum saluandi Petrum non esse saluandi illum utcumque, sed per media, quibus in sua libertate sit cooperari. Quo supposito procedo sic: Ut possit quis absolute statuere facere aliquid à sua voluntate pendens, oportet, ut sciat sibi esse possibile, ac proinde se habere media ad faciendum id, quod absolute statuit. Ergo ut possit quis absolute statuere facere, ut voluntas alterius aliquid liberè faciat, oportet, ut sciat se posse facere, ut illa id faciat liberè, atque aded se habere media, quibus possit facere, ut illa id liberè faciat. At Deus per decretum absolutum saluandi Petrum statuit facere, ut Petrus infallibiliter omnino, quamuis

quamuis liberè, saluetur. Ergo ut possit hoc decretum absolutum habere, necesse est, ut præsciat omnino certò, se posse facere, non solum ut Petrus saluetur, quod est præscire media, & auxilia, quibus prorsus certò sciat Petrum saluandum, si illi dentur, quæcumque ista sint, siue congrua, siue prædeterminatiua: de quo nunc non curo. Ergo ut decretum saluandi Petrum possit esse absolutum, necesse est, ut Deus conditionaliter præsciat hanc veritatem: *Si ego hæc, vel illa auxilia dederò Petro, quæ, si velim, dare possum, Petrus benè illis vteretur, & ita saluabitur.*

40 Quod ut magis clarescat, cogitemus aliquem Theologum, cui nec placeat sententia de physica prædeterminatione, nec prober nostram de Scientia Media. Is Theologus teneretur dicere, decretum saluandi Petrum non posse esse absolutum, sed conditionale, nimirum, si rectè usus fuerit his auxilijs, idque ea potissimum ratione, quia Deus ante hoc decretum non sciret certò penitus, an Petrus rectè vsurus sit his auxilijs, si illa dentur? quem tamen saluare non vult, nisi rectè eis vtatur. Nam is Theologus, cum non admitteret auxilia aliqua physice prædeterminantia, non posset dicere, Deum scientia simplicis intelligentiæ, eaque merè naturali, cognoscere veritatem hanc conditionatam continentem sensum illatiuum, *si hæc auxilia physice prædeterminantia ad salutem Petro dentur, Petrus saluabitur*; neque scientia fundata in decreto absoluto de obiecto conditionato cognoscere hanc etiam conditionatam veritatem continentem sensum concomitantiam, *si Petrus in his circumstantijs per gratiam vocetur, respondebit*: nam ad huius veritatis certam cognoscibilitatem, etsi decretum non se habeat ut conditio expressa, iuxta Authores physica prædeterminationis, debet tamen se habere ut medium, quod aptum sit inferre physicam prædeterminationem connectentem conditionem expressam cum conditionato; aliter enim nequiret esse medium ad certam huius cognitionem. Rursus cum Theologus ille reiceret Scientiam Mediam, quam nos ponimus, non posset affirmare, cognosci hanc veritatem à Deo per huiusmodi scientiam, neque per eam merè naturalem, simplicisque intelligentiæ enuntiantem, *si Petrus pulsetur gratia vocationis, quam per Scientiam Mediam prauiderim fore congruam, aut si per prædeterminationem, quæ talem scientiam de congruitate gratiæ præsupponat, decernatur à me Petri consensus, respondebit.* Ergo iuxta Theologum illum Deus ante decretum absolutum saluandi liberè Petrum, nesciret, quibus medijs posset facere, ut Petrus saluaretur liberè, nec, an consensurus sit his, aut illis auxilijs? Ergo necesse esset à tali Theologo dici, decretum saluandi liberè Petrum, non posse esse absolutum, sed solum conditionatum saluandi, si rectè usus fuerit his auxilijs; quia Deus non vult illum saluare, nisi liberè vtatur benè his auxilijs; & non scit, an benè vsurus sit, necne? Non ergo potest absolute velle illum liberè saluare, sed solum potest velle illum saluare sub conditione, si his auxilijs rectè vtatur; & necesse erit videre conditionem impletam, ut habeat voluntatem saluandi Petrum. Igitur eo ipso quòd negantur scientia conditionata media ex Nostrorum sententia, simulque illæ aliæ conditionatæ ex Dominicanorum, siue antiquorum, siue recentium mente, impossibile esset in Deo decretum absolutum prædestinandi certissimè Petrum ad gloriam ut coronam.

41 Virgo etiam magis idem argumentum, nam ante absolutum prædestinationis decretum verissima,

& certissima Deo est hæc conditionalis propositio, *si media efficacia gratiæ Petro dari decernam, ille est cooperaturus.* Primò, quia prædestinatio est ratio mediorum efficacium gratiæ, ut, illis positis, futurus sit infallibiliter consensus voluntatis creatæ. Quare & circa reprobos in Deo est præscientia boni vsus arbitrij liberi in ipsis futuri, si media efficacia gratiæ illis fuissent donata. Ea ergo propositio conditionalis boni vsus arbitrij liberi ex hypothesi futuri, vera est ante absolutum prædestinationis decretum, ac proinde necesse est, illam ante tale decretum cognosci à Deo. Idque ipsum secundò probatur ex perfectione, quæ diuina voluntas eligit media prædestinatis, cum certitudine sanè, & infallibilitate consequendi finem. Si enim non antecederet in Deo infallibilis hæc præscientia boni vsus arbitrij liberi, futuri ex illis medijs, quæ proponuntur diuinæ voluntati, electio talium mediorum non esset certa, nec secuta, quandoquidem ea nequeat aliunde, quàm ex intellectu proponente media, participare certitudinem, & securitatem. Igitur ante eam mediõram efficacium electionem, quam inuoluit prædestinatio, fuit in Deo infallibilis præscientia consensus arbitrij liberi futuri ex hypothesi, quod per illa media ad consentiendum præalliceretur: secus enim prudens non fuisset ea mediorum electio. Et sanè prouidus quisque homo eligere media videtur ex hoc antecedente iudicio, scilicet quod si talia media adhibuerit, illum, quem sibi proposuit finem, assequetur, proptereaque non sine aliqua antecedenti euentus futuri ex hypothesi cognitione, magis, aut minus probabilis, & fundata, provt maior, aut minor fuerit hominis prudentia. Et quamuis Deus certissimè cognoscat futuram infallibiliter exequutionem finis per media electa à sua voluntate omnipotentissima, qua caret homo, id non imminuit, sed potius auget rationis huius vires. Quoniam cum Deus cognoscat futurum bonum consensum ex medijs, quæ ipse ad illum efficiendum elegerit, rectè inferitur, Deum antequàm elegisset media, per quæ aliquis prædestinatus iustificaretur, cognouisse eundem ex illis medijs fuisse consensurum, si per ea ad consentiendum excitaretur. Tertio idem elucidatur ex ipsa essentia, & ratione auxiliorum gratiæ efficacis, quibus prædestinati donantur à Deo. Nam huiusmodi auxilia in suo conceptu includunt infallibilem ordinem ad liberum consensum, non solum ut ad effectum ex ipsis possibilem, hoc enim modo referuntur etiam auxilia gratiæ sufficientis; sed etiam ut ad effectum infallibiliter futurum ex ipsis, si dari decernantur. Quare in cognitione mediorum efficacium, quatenus efficacia sunt, inuoluitur necessariò cognitio boni consensus ex ipsis futuri. Ante electionem autem pro prædestinatione debuit esse in Deo cognitio mediorum efficacium, quatenus efficacia sunt, secus enim non potuisset per prædestinationem scienter illa eligere, quatenus efficacia sunt: Ergo ante decretum absolutum prædestinationis in Deo fuit certa cognitio consensus liberi arbitrij futuri ex hypothesi.

42 Totus is discursus non solum valet in sententia Societatis, sed etiam in Patrum Dominicanorum, ut præscientia liberi, salutarisque ad vitam æternam consensus futuri ex hypothesi gratiæ influentis, & cooperantis ponatur in Deo ante prædestinationis absolutum decretum. Ipsi enim dicunt, auxilia efficacia gratiæ esse à sua essentia, & virtute infallibiliter efficacia, ut prædeterminent voluntatem ad liberum consensum, Ergo Deus per merè naturalem

naturalem scientiam, per quam ante omne liberum decretum suum intelligit aliarum rerum essentias, cognouit hanc, auxiliorum efficaciam scilicet, eiusmodi esse, quæ si dari decernantur, futurus sit infallibiliter ex illorum efficacia omnino intrinseca consensus voluntatis creatæ. Quo enim magis hoc verum esse dicitur ex essentiali virtute, quam auxilia habeant ad prædeterminandum voluntatem creatam, eò magis necessarium dicendum est, id à Deo per naturalem purè scientiam cognosci ante prædestinationis decretum absolutum. Magister Gonet *disp. 5. art. 1. §. 2. pag. 410. disp. 6. art. 7. §. 7. ex pag. 636.* non renuit concedere huiusmodi scientiam diuinam de futuro conditionato contingenti voluntatis creatæ. Id quod nobis modò sufficit, nam est scientia omnino certa, & infallibilis, est conditionata, est præscientia liberi consensus nostri (vt ipse vult) ex influxu, & cooperatione gratiæ, antecedit absolutum decretum prædestinationis. Quod autem sit purè naturalis, & spectet ad scientiam simplicis intelligentiæ, nihil obest scopo præsentis consentienti in comprobanda certa omnino, & infallibili cognitione diuinæ futurorum contingentium conditionatorum voluntatis creatæ. Habetque hæc ratio illud maioris æstimationis, quòd non indigeat recursum ad decretum diuinum subiectiuè absolutum, & obiectiuè conditionatum.

SECTIO VII.

Perficitur superior ratio Theologica, & adiunguntur alia.

43 **I**am ex malorum actuum permissione diuina sic breuius disputo: Deus, infinitæ bonitatis pelagus, non potest permittere mala, dubius, an ex eorum permissione maius bonum consequuturus sit? Ergo oportet, vt antequam peccatum permittat, certò noscat illius peccati permissionem esse medium efficacem ad consequutionem finis boni, ad quem permitit illud, cognoscendo euidentissime hoc conditionale, *si hoc permitto, illud eueniet.* Nec infallibilis Permissio declarari potest alia via, nisi supponendo cognitionem, quæ permissionem præcessit, fuisse infallibilem. Si enim posita permissione est infallibile, effectum permissum esse absolutè futurum, negari non potest, Deum ante permissionem cognouisse hunc effectum, vt infallibiliter futurum sub conditione, si permissio poneretur. Concludendum itaque est, illam conditionalem cognitionem, quæ præcedit in Deo prædefinitionem bonorum actuum, & permissionem malorum, quibus Deus ad maiora bona assequenda vti solet, certam esse, & infallibilem, conuincente ad ita existimandum perfectione diuinæ prouidentia infallibilis.

44 **V**terius in comprobationem certitudinis, ac infallibilitatis cognitionis diuinæ de futuris contingentibus conditionatis facit communis consensus hominum in suis loquutionibus, & in orationibus ad Deum expressus. Nam interrogati de his futuris exhibent testimonium omni literatura notius, omni doctrina agitatus, omni editione vulgatus, iuxta phrasim Tertulliani libro de testimonio animæ, cap. 1. Quippe respondent vno ore, & quasi naturæ voce, *Ego nescio, Deus scit:* quo dicendi modo tribuunt Deo certam, & infallibilem cognitionem, eam ni-

mirum, quam sibi ipsis arrogare non audent, nec vlli creaturæ, quæ nulla alia est, nisi certa, & infallibilis. Dubiam enim, & incertam Angelos habere certum est, imò sæpè homines illam sibi adscribunt. Omnes etiam viri pii, & deuoti, qui Deum orant, vt aliquid eis concedat, si ad eorum salutem æternam est expediens, & vniuersa Ecclesia, quæ sic orandum docet, non solum supponunt suis in orationibus Deum hæc conditionalia cognoscere, vt dixi in *sect. 3.* sed certò, & infallibiliter. Ponamus, respondisse Deum homini oranti, ne sibi aliqua dignitas conferatur, nisi ad salutem æternam sibi profutura sit, *Accepta dignitatem si enim acceptaueris, non tibi nocebit;* profectò ille admitteret dignitatem, certissimus non fore sibi nocituram. Ergo pro certo habet ille, præsciuisse Deum certò, & infallibiliter hoc futurum conditionale, quod sibi reuelauit. Si enim dubitaret, an Deus, qui id sibi dixit, hoc certò sciret, adhuc etiam dubitare posset, an si dignitatem acceptauerit, sibi noxia futura sit, quidquid sibi Deus dixisset. Vnusquisque enim iure dubitare potest de re sibi ab aliquo affirmata, quam credit non sciri certò ab illo. Igitur quàm certum est, nullum fore, qui de hoc conditionali dubitaret, postquam Deus illud sibi reuelasset; tam est certum, omnes sic orantes supponere Deum, quem sic orant, & cuius verbo indubitanter crederent, habere cognitionem horum conditionalium certam, & infallibilem, cui eorum reuelatio inniti possit.

45 **A**tque hinc S. Augustinus non rarò declarat, à Deo nobis misericorditer non concedi multa secundum se bona, & vtilia ad salutem animæ, quæ ab ipso petimus, quia scit, quòd si ea obtineremus, essent nobis occasio peccati, aut impedirent maiorem animi profectum. Vnde *tract. 73. in Ioannem,* ait: *Malè usurus eo, quod vult accipere, Deo potius miserante non accipit. Proinde si hoc ab illo petitur, vnde homo ladatur exauditus, magis metuendum est, ne quod posset non dare propitius, det iratus.* Similia alia videri possunt *tract. 81. & 102. in Ioannem,* necnon *epist. 121. ad Probam, cap. 14.* Et licet non exprimat Dei præscientiam de abusu futuro, si indulgeantur postulata, non potest non illam tacite supponere, & tanquam dirigentem, vt Deus misericorditer, & propitiè non annuat petitioni nostræ. Expressit eam præscientiam S. Chryostomus *homil. 30. in Genesim,* dicens: *Cum Deus aliquid nobis denegat, non minus est, quàm si concessisset. Nescimus enim nos, quæ nobis conducant, ipse nouit. Magis scit quod nobis proficit, quàm ipsi nos. Ipse nouit, quomodo salus nostra paranda.* S. etiam Athanasius, aut quisquis alius Author est quæstionum ad Antiochum Principem, in 130. *Nos homines sæpe petimus quid à Deo, existimantes id nobis prodesse, & voti compotes facti, reperimus illius exitum magno nobis esse detrimento. Vnde vt præscius Dominus, qui fines rerum nouit, non obaudit interdum preces nostras, quæ est bonitate præditus, vtilius nobis quid suppeditaturus.* S. Basilius in Constitutionibus Monasticis, cap. 2. *Noli vnquam animum despondere, nisi celeriter inuenias quod rogas à Deo. Si enim intellexisset te, si munus celeriter impetrasset, id nequaquam esse amissurum, sine dubio, quæ eius est bonitas, vltro ipse tibi nullo tuo rogatu derulisset. Nunc autem tibi prospiciens id facit. Quare iuxta S. Basilium nouit Deus multos, quibus non dispensat confestim sua dona, fore amissuros illa, si celeriter impetruissent. Postremò S. Augustinus in *Psalum 142. ad vers. 7. Cito exaudi me Domine,* ita fatetur: *Qua enim mora, quando sic**

sitio, ad inflammandam sicut meam? Pluuiam differas, vt hauriens imbiberem, non respuerem quod infueres. Si ergo ideo differebas, iam da, quoniam anima mea velut terra sine aqua tibi. Quibus in verbis eò dirigi orationem Davidis vult, vt Deus largiatur gratiam illa in circumstantia, in qua Rex hauriens imbiberet, & non respueret, cum iam distulisset conferre alia in circumstantia, in qua ipsam repudiaret. Quod dicit à S. Augustino non posset, nisi supponeret, Deum præscire de eadem entitatiè, & physicè gratia, fore vno tempore sortituram effectum, & non alio, si ipsam donaret. Quare S. Doctor, & scientiam conditionatam supponit, & eam quæ sit Media, vtpote non fundata in decreto antecedenti, & efficaci, neque in gratia physicè prædeterminatiua, quam illud inferat; huiusmodi enim gratia, quouis tempore collata, obtineret infallibiliter effectum.

SECTIO VIII.

Rationes alia Theologica.

46 **V**alidissima est ea, quæ desumitur ex diuinæ cognitionis debita perfectione. Quia cognitio dubia, probabilis, & opinatiua, dicit imperfectionem in cognoscente: sed in Deo non est ponenda vlla cognitio, quæ inuoluet imperfectionem. Ergo in Deo non est admittenda cognitio dubia, probabilis, & opinatiua, sed certa & infallibilis de futuro contingenti conditionato: quod cognosci à Deo, probatum reliquimus in *sect. 2. & seqq.* Consequentia rectè deducitur. Maior constabit numerando imperfectiones, quas inuoluit cognitio dubia, probabilis, & opinatiua, seu coniecturalis. Earum imperfectionum prima est, imbecillitas principij cognoscentis, & defectus medij potentis certum reddere ipsum de re, prout in se est. Qui enim habet medium, & viam ad penetrandam rem, prout in se est, non potest de illa dubitare. Secunda imperfectio est, partis contrariæ formido, ob quam opinio definitur à S. Thoma *1. 2. quest. 67. art. 3. in corp.* & sæpe aliàs, & ab alijs Theologis, atque Philosophis passim, Assensus cum formidine partis contrariæ: formido autem maxima imperfectio est. Tertia, periculum falsitatis, vel ignorantia obiecti. Nam cognitio coniecturalis de effectu libero potest esse fallax, si illi præbeatur assensus; potest enim res aliter euenire, quàm quis coniectando cognouerit, quantumvis perfectè coniectetur, cum frequenter contingat, causas liberas agere contrarium eorum, ad quæ erant inclinata. Assensum autem posse esse fallacem, magna imperfectio est, prout docemur à S. Augustino, dicente in *Enchiridio, cap. 19. Ipse per se ipsum error, aut magnum in re magna, aut paruum in re parua, tamen semper est malum. Quis enim, nisi errans, malum negens, approbare falsa pro veris, aut improbare vera pro falsis, aut habere incerta pro certis, vel certa pro incertis.* Sic S. Pater. Atque hinc Angelicus Doctor post Aristotelem *lib. 6. Ethicorum cap. 3.* excludit opinionem à virtutum intellectuum choro, quia quamuis per illam quandoque verum dicatur, tamen contingit, quod quandoque etiam falsum; quod est malum intellectus, sicut verum est eius bonum: opponitur autem rationi virtutis, vt sic mali altus principium. Ita S. Doctor *lect. 3. breuiusque 1. 2. quest. 57. art. 2. ad 3.* Iam verò si non præbeatur

assensus, non erit cognitio, sed dubitatio. At omnis dubitatio ex ignorantia oritur, de his enim tantum, quæ nescimus, dubitamus. Vt enim S. Ambrosius *lib. 5. de fide, cap. 8.* dixit: *Nec dubitare Dei est, nec falli, dubitat enim qui ignorat.* Et quidem, vt S. Cyrillus Alexandrinus *lib. 32. The-sauri, pag. 329.* ait: *Diuinitatis est proprium, vt nihil ignoret.* Et vt S. Athanasius *oratione 4. contra Arianos, pag. 279. In Diuinitate ignorantia non est.* Et vt Nemesius *lib. de natura hominis, cap. 44. Ignorantia, & imperitia prorsus aliena est à beata illa substantia; ipsa enim est cognitio, & sapientia, & scientia.* Et vt Author viginti & vnus sententiarum, apud S. Augustinum, in 19. *Deus; si verum nescit, non penè, sed bene lapis est.* Non igitur potest Deo tribui cognitio dubia, & coniecturalis, cum in ipsum nulla imperfectio cadere possit. Quæ est minor propositi syllogismi, & quæ, etsi videatur ex se manifesta, illustrabitur postea magis verbis SS. PP.

Nunc interrogo, an notitia Dei de futuris contingentibus conditionatis esset dubia, probabilis, & opinatiua ex parte ipsius Dei cognoscentis, vel tantum ex parte illorum futurorum, prout in conditione se habent tanquam obiecta cognita? Non primum, vt quæ proximè dixi, monstrant manifestè. Non secundum, tum quia alioqui circa futura absoluta, & circa presentes actus liberos voluntatis Angelicæ, vel humanæ, quidni Dei cognitio posset alteri eodem modo dubia, probabilis, & opinatiua? Tum quia si repugnat Deum eò dubitatione, & formidine iudicare de existentia futuri contingentis conditionati, vt cogniti in se; si-militer repugnabit iudicare cum dubitatione, & formidine de existentia eiusdem, prout cogniti in conditione. Nam & is modus cognoscendi, etsi non sit dubius, probabilis, & opinatiuus respectu conditionis (quam admitto cognosci certò, & infallibiliter, necnon propensionem ad inferendam conditionati existentiam) at erit dubius, probabilis, & opinatiuus respectu existentia conditionati, si quidem illa apparere non possit in conditione, propensioneque ipsius, nisi tantum dubiè, probabiliter, atque opinatiue: quippe conditio, & ipsius propensio non pertingat ad gradum connexionis certæ, atque infallibilis cum existentia conditionati. Deo autem tam repugnat cum dubitatione, & formidine cognoscere aliquod obiectum in se immediatè, quàm cum eius generis imperfectione cognoscere illud mediatè in alio, quod assumat ad illius cognitionem; vtrobique enim daretur defectus scientiæ circa tale obiectum, seu vtrobique daretur imperfectio dubitationis, & formidinis in cognitione talis obiecti; militanteque contra eum cognoscendi modum, vt fertur non quidem ad conditionem, sed ad conditionati existentiam, omnia argumenta superius expensa. Vnde distinctio de futuri contingentis conditionati cognitione, quæ sit dubia, probabilis, & opinatiua ex parte cognoscentis, seu subiectiuè, vel quæ talis sit ex parte obiecti cogniti, seu obiectiuè, non potest neque quoad prius, neque quoad posterius extremum quadrare Deo; imò cum non possit quoad prius, neque poterit quoad posterius: non enim stat, vt conditionati existentia cognita sit à Deo dubiè, probabiliter, & opinatiua, quin ipse Deus sit sic cognoscens ipsam. Tum quia intellectus diuinus non potest ex vi solius probabilitatis obiectiua affirmare simpliciter, & absolutè, quòd esset sub conditione id, quod probabile esse cognoscat, & affirmet perfectissima, comprehensiuæque cog-nitione,

tione, & affirmatione. Nam intellectus diuinus est in se determinatus ad verum, repugnansque falsitati; & iudicium Dei veritati, qua non fallit, nec fallitur, semper innitur, vt inquit Innocentius III. Papa cap. A nobis 28. de sent. excom. Probabile autem eo modo est tantum affirmabile simpliciter, & absolute ab intellectu, qui, etsi prudens sit, sed tamen sit expositus falsitati, quia cum eo modo probabilitatis coniungi potest, quod re ipsa non esset sub conditione id, de quo fore sub ea affirmetur simpliciter, & absolute.

48 Elucido rationem hanc, producta in medium doctrina Magistri Balthazaris Nauarrete tomo 1. in 1. p. quest. 14. art. 13. controuersia 56. §. 2. conclus. 6. vbi scribit: [Ex hac conclusione sequitur, quod quando Deus praedicit futura sub conditione explicata, illa praedictio, & potest referri ad futura in se ipsis, & sic non habet infallibilitatem, propter rationes adductas, quia scilicet res in se nunquam habent infallibilitatem. Praeterea potest referri ad res secundum quandam proportionem ad alias, quae infallibiliter eueniunt, positis eisdem conditionibus, & sub eisdem circumstantiis, & sic potest dici, quod Deus infallibiliter praedicit talia futura, & infallibiliter ea cognoscit sub illa eminentiori ratione.] Ita Nauarrete. Tunc sic: Quando Deus cognoscit, & affirmat simpliciter, & absolute futurum conditionatum contingens, vel cognoscit, & affirmat illud in se ipso, vel in aliis similibus euentibus, qui iam contigerunt, positus eisdem conditionibus, & sub eisdem circumstantiis? Primus modus cognoscendi, & affirmandi est coniecturalis, ex parte saltem obiecti cogniti, & affirmati, vt vult Nauarrete; indeque erit obnoxius deceptioni, etsi aliunde Deus perfectissime, comprehensiuéque cognoscat, atque affirmet probabilem connexionem, quam causa habet cum effectu. Secundus etiam modus cognoscendi, & affirmandi est fallibilis metaphysicè, & vt summum est infallibilis tantum moraliter ex parte obiecti illius, quod ab exemplo similibus euentuum cognoscit, & affirmat. Quare respectu illius non erit metaphysicè liber à falsitatis periculo, nam quod multi homines tali, vel tali modo à Deo vocati ad poenitentiam, & sub talibus, vel talibus conditionibus, ac circumstantiis excitati consenserint, non est medium cognoscendi, & affirmandi absque metaphysico periculo, sed vt summum absque morali falsitatis, quod Petrus consenserit, si eodem modo, & sub eisdem conditionibus, ac circumstantiis vocaretur, excitareturque à Deo; quippe voluntas Petri, quantumcunque valenter pulsata diuinis inspirationibus, supponitur in differens ad assentiendum, & dissentiendum. Etsi ergo Deus perfectissime, & comprehensiué cognoscat, atque affirmet connexionem moraliter infallibilem voluntatis Petri cum consensu sub praefata hypothesi; si tamen absolute, & simpliciter cognoscat, & affirmet eum consensum vt conditionatè futurum, non poterit non esse metaphysicè subiecta falsitati cognitio, affirmatioque diuina. Quae sequela cum sint quam oppidè absurdæ, negandum prorsus est id, ex quo videntur deriuari, argumentatione non cauilatoria.

SECTIO IX.

Prosequutio earundem rationum, & stabilimentum ex SS. Augustino, Prospero, & Thoma.

PRæcedentibus robur addo sic: Propositio pronuntiata à Christo, si apud Tyrios facta fuissent signa, & virtutes, que apud ciues Corozaim, & Bethsaidæ, poenitentiam egissent, neutquam significabat probabilitatem, sed certitudinem & definitum iudicium de poenitentia. Nam si significasset primum, saluaretur congrua eius significatio, etsi Tyrij non fuissent re ipsa acturi poenitentiam. Sæpe enim visum est, vt ex libertate voluntatis creatæ non euenirent ea, quæ euentura fuisset, assertum fuerit probabilissime. Atqui consequens est falsum, quia si Tyrij non fuissent re ipsa acturi poenitentiam, visis signis, & virtutibus factis postea apud ciues Corozaim & thsaidæ, exprobrasset his Christus frigidè, & parum efficaciter impoententiam suam; possent enim respondere, neque de Tyriis, quorum exemplo nos reprehendis, asseritur à te certò, & indubitanter fuisse conuertendos.

Si opponatur: Christus cognoscebat probabilitatem poenitentiae Tyriorum, perspecta ipsorum voluntate, vique, quam eius mouendæ haberet gratia diuina cum signis, & virtutibus. Cur ergo propositio illa non significabat probabilitatem talis poenitentiae? Respondeo, quia non poterat propositio illa significare probabilitatem talis poenitentiae, nisi saltem metaphysicè maneret exposita falsitati, & nisi ipsa nedum ex parte obiecti enuntiatæ, sed ex parte etiam Christi enuntiantis sisteret intra gradum probabilis, & coniecturalis. Cæterum quod Christus cognoscat probabilitatem talis poenitentiae, stat rectè cum eo, quod non tantum ex parte cognoscentis, verum etiam ex parte obiecti cogniti sit certa, & vera. Nam de probabilitate alicuius euentus potest dari cognitio huius genij, & indolis, sicut cognitio diuina de aliqua nostra cognitione probabilis (quippe Deum ea etiam, quæ sunt in potentia nostra opinandi, non lateant, vt notat S. Thomas 1. p. q. 14. art. 19. in corp.) est omnino immunis à falsitate, estque prorsus certa, & vera. Sed sicut Deus non potest absolute, & simpliciter affirmare id, quod sic affirmat cognitio nostra probabilis merè; ita nequit Deus absolute, & simpliciter affirmare euentum, cuius solam probabilitatem cognoscat. Vnde cum Christus non pronuntiauerit in hunc modum: Probabile est, quod Tyrios poenitissent de suis peccatis, si, &c. sed absolute, & simpliciter dixerit, Tyrios poenitissent de suis peccatis, si, &c. inferitur, cognitionem, & affirmationem Christi de poenitentia Tyriorum debuisse esse omnino repugnantem falsitati, & vndique certam, ac veram. Et casu quo Christus pronuntiauerit primum, esset solummodò in ordine ad nos, nam ipse debuisset apud se cognoscere, & affirmare, vel quod Tyrios re ipsa poenitissent, vel quod re ipsa non poenitissent: sicut quando cognoscit, affirmatque aliquam meam cognitionem probabilem de aliquo obiecto, debet vnà cognoscere, & affirmare veritatem, vel falsitatem, quam obiectum re ipsa, & in se habeat.

Quæ replicâ enodatâ, instauro vires superioris argumentationis: Propositio enuntians, Tyrij poenitentiam

poenitentiam egissent, si, &c. non habet eundem sensum, ac hæc, Probabile est, quod Tyrij egissent poenitentiam, si, &c. quia prius ratione, quam affirmemus, imò & quam apprehendamus probabile esse, quod Tyrij egissent poenitentiam, opus est, vt cognoscamus, quem sensum habeat propositio dicens, Tyrij poenitentiam egissent: cum enim probabilitas sit modus afficiens propositionem, necesse est, vt de propositione, quam apprehendimus esse probabilem, prius ratione formemus conceptum attingentem eius sensum, ac significationem. Sic non possum apprehendere aliquam propositionem esse veram, aut falsam de obiecto possibili, aut impossibili, de contingenti, aut necessario, nisi prius ratione formetur à nobis conceptus de sensu, atque significatione talis propositionis. Praeterea, si propositionis dicentis, Tyrij egissent poenitentiam, si, &c. idem esset sensus, ac propositionis dicentis, Probabile est, quod Tyrij egissent poenitentiam, si, &c. sequeretur, sensum posterioris propositionis esse etiam istum, Probabile est, esse probabile, quod Tyrij, &c. proindeque sequeretur processus in infinitum eiusmodi inutilium repetitionum. Nam nisi priori propositioni assignetur sensus aliquis, in quo intellectus sistat, quiescatque, necesse erit, vt semper ulterius progrediatur inquirendo eum sensum, qui certè non potest esse modus probabilitatis, quandoquidem illo apprehenso restet noscere, quid sit illud, de quo affirmatur esse probabile.

52 Si respondeatur, sensum prioris propositionis esse, Probabile est ista saltem virtualis Consequentia, Tyrij egissent poenitentiam, deducta saltem virtualiter ex hoc Antecedenti saltem virtuali, si apud Tyrios facta fuissent signa, & virtutes, que apud incolos Corozaim, & Bethsaidæ. Sic enim euitaretur processus in infinitum inutilium repetitionum, præscripta propositione, cuius possit modus esse probabilitas. Responsione hac reprimi vim ratiocinationis proximæ cognouit P. Benedictus de Robles, qui in Opusculo MS. de scientia futur. condit. disp. 1. cap. 2. vbi ea fuit aduersus contemporaneos Magistros Salmanticenses, asserentes, sensum propositionum de futuro contingenti conditionato affirmato simpliciter, & absolute, non esse alium, quam de ipsarum probabilitate. P. Benedictus de Robles ille est, [qui multorum iudicio, subtilitate ingenij ferè omnes huius sæculi superauit, & de quo dictum fuit, in rebus metaphysicis proximum fuisse Augustino, & cuius sententiis acutissimis Recentiores sua scripta illustrarunt, & nouam Theologizandi rationem induxerunt,] vt refert P. Antonius Perez disput. 3. de Deo vno, cap. 4. §. 8. num. 129. & vt P. Petrus Hurtadus tom. de spe, & charitate, disp. 124. sect. 7. §. 90. eundem commendat, scribens: [Ingenio, & acumine nulli inferior ex iis, quos per aliquot sæcula audiui, aut legi.] Concordatque fama, quæ adhuc viget recentissima Salmanticæ, vbi decem & octo continuis annis prælegit Theologiam in nostro Collegio, & in Academia, obiitque anno 1616. die 9. Octobris.

53 Sed quicquid sit, an hæc euasio esset sufficiens, vt à proximæ ratiocinationis vi se liberarent aduersarij, nihilominus ipsa euasio in se patet impugnationibus propositis paulò antea. Et vt commoda esset casu quo propositio, Tyrij poenitentiam egissent, si, &c. non haberet Christum Dominum auctorem, & enuntiatorem; at cum habeat, non potest euasio illa alicuius esse conducentiæ; nam assertiones factæ simpliciter, & absolute, seu de obiecto

simpliciter, & absolute, à Christo, non possunt non esse certæ, & veræ, atque adeò nequeunt solum esse probabiles. Et de assertionis illius, Tyrij poenitentiam egissent, si, &c. certitudine, ac veritate quam confidenter loquitur S. Augustinus, & quam diuersimodè, ac si à persona falsitatis capaci fuisset prolata, constat ex cap. 9. lib. de Bono per se. vbi ait: An eo redituri sumus, vt adhuc disputemus, quanta absurditate dicatur, iudicari homines etiam de his peccatis, qua præcinit Deus eos perpetraturos fuisse si uenerent? Quod ita abhorret à sensibus Christianis, aut prorsus humanis, vt id etiam refellere pudeat. Cur enim non dicatur, & ipsum Euangelium cum tanto labore, passionibusque Sanctorum frustra esse prædicatum, vel adhuc etiam prædicari, si iudicari poterant homines, etiam non audito Euangelio, secundum contumaciam, vel obedientiam, quam præcinit Deus, eos habituros fuisse, si audissent? Nec damnaretur Tyrus, & Sidon, quauis remissius, quam illa ciuitatis, in quibus non credentibus à Domino Christo mirabilia signa sunt facta; quoniam si apud illos facta essent, in cinere, & cinicio poenitentiam egissent, sicut se habent eloquia Veritatis. In quibus verbis suis Dominus Iesus aliis nobis mysterium prædestinationis ostendit. Si enim queratur à nobis, cur apud eos tanta miracula facta sunt, quæ videntes ea non fuerant credituri, & apud eos facta non sint, qui crederent, si viderent, quid respondebimus? En S. Augustinus assertionem illam vocat eloquia Veritatis, non secus ac S. Paulus ad Ephes. 1. vers. 3. appellat verbum Veritatis, Euangelium ipsum salutis. En in assertionem illa, ostendit aliis prædestinationis mysterium, ait. Quare clarissime significat, prolata illam fuisse ex præscientia certa, & infallibili. Id quod ibidem rursus confirmat inquires: Sed numquid possumus dicere, etiam Tyrios, & Sidonios talibus apud se virtutibus factis credere noluisse, aut credituros non fuisse, si fierent cum eis? Ipse Dominus attestatur, quod acturi essent magna humilitatis poenitentiam, si in eis facta essent diuinarum illa signa virtutum. Quorum verborum sensus est: Non possumus dicere, Tyrios, & Sidonios non conuertendos, si Christus eis prædicaret, fierentque apud eos talia signa, & virtutes, qualia apud Corozaim, & Bethsaidam. Ideo autem non possumus, quia Christus attestatur contrarium, & proinde infallibiliter illud eueniret. Vnde iuxta S. Augustinum attestatio illa, seu reuelatio facta à Christo, infallibilis est, & falsitati non exposita: quod habere nequireret, nisi oriretur ex cognitione certa, & infallibili de re attestata, seu reuelata. Confirmat præterea ibidem S. Augustinus, dicens: Profectò quia fideles futuri erant isti, nempe Tyrij & Sidonij; nam illud Profectò, est aduerbium certò affirmandi.

54 Cum S. Augustino conuenit S. Prosper in respons. ad dubium 8. Genuensium, sic loquens: De Tyriis verò, & Sidoniis quid aliud possumus dicere, quam non esse eis datum, vt crederent, quos etiam credituros fuisse, ipsa Veritas dicit, si talia, qualia apud non credentes virtutum signa vidissent? Quare autem hoc eis negatum fuerit, dicant, si possunt, qui calumniantur; & ostendant, cur apud eos Dominus mirabilia, que profutura non erant, fecerit? Nos etiam si rationem facti, & profunditatem iudicij eius penetrare non possumus, manifestissime tamen scimus, & verum esse, quod dixit, & iustum esse, quod fecit. Notentur postrema hæc verba, & illa alia, ipsa Veritas dicit. Estque eadem ratio de cæteris similibus assertionibus Christi, vniuersimque de diuinis, ne tantum sint probabiles, atque opinatiæ. Quid? quod SS. Augustinus, & Prosper eodem modo loquuntur, & cum æquâ certitudi-

certitudine de incredulitate eorum, quibus Christus prædicauit apud Corozain, & Bethsaidam, ac de fide, quam habent Tyrij, & Sidonij, si illis prædicasset: incredulitas autem illorum enuntiata est à Christo verissime, & certissime. Præterea nisi vterque S. Doctor argumentaretur aduersus Semipelagianos ex assertione illa Christi fundata in præscientia certa, & infallibili, causam contra ipsos egissent ieiunè, & exiliter.

55 Quod vt constet, obseruo, S. Augustinum probare ibi, ex gratuita prædestinatione oriri, quòd vni, & non alteri donum perseverantiæ conferatur. Nam quando pius, & iustus labitur in peccatum, & moritur, si prædestinatus fuisset, perseverasset proculdubidò vsque ad mortem: tum quia poterat Deus auersum conuertere efficaciter, & conuersum in sua iustitia conseruare, tentationes auertendo, aut earum victoriam præstando: tum etiã, quia prænosens eum, qui tunc iustus erat, si diu viueret, peccaturum esse, potuit rapere morte præmatura, prius quàm gratia excideret. Vnde omne perseverantiæ, & prædestinationis meritum excluditur. Nisi dicant Semipelagiani, propter merita, vel demerita non futura absolute, sed quæ forent, si talis conditio poneretur, homines iudicari. Quod si ita esset, illum quem præsciret, si diu viueret, peccaturum, non auferret è vita, vt saluaret, antequàm peccaret, imò si præriperet, damnaret ob peccatum conditionatè futurum. Hoc autem absurdissimum esse, monstrat S. Augustinus, quia iuxta illù errorem opus non fuisset Euangelium prædicari, sed ex præscientia conditionalium eos damnare, quoniam non credituri prænoscebantur, si Euangelium, vt modò prædicatur, audirent; & illos saluare, qui fuissent credituri. Rursus nec Tyrij, nec Sidonij damnarentur, quia si Christi signa, & prædicationem vidissent, audissentque, præsciebantur credituri; & tamen puniendos, etsi remissius, dicit Christus Dominus. Atque hæc est S. Augustini contra Semipelagianos argumentatio. Quæ certè nullius foret vigoris, si merita, aut demerita conditionatè futura non cognoscerentur à Deo infallibiter, & certò, sed tantum coniecturaliter. Responderent namque facilè Semipelagiani, se non loqui nisi ex suppositione meritorum, aut demeritorum conditionatè futurorum, cognoscibiliumque infallibiter, & certò à Deo. Vel ipse S. Augustinus posset compendiosiori via illos concludere, probando, merita, aut demerita, eo modo futura non esse ita cognoscibilia, neque proinde posse homines secundum illa iudicari à Deo, vt qui nequeat ex præsumptione, aut coniectura præmiare, vel castigare in æternum homines, sed solum ex præscientia.

56 Ad hæc in cap. 10. eiusdem lib. de Bono perseu. refert S. Augustinus explicationem quandam ad verba Christi de Tyriis, & Sidoniis, datam à quodam disputatore Catholicò, non ignobili, sed docto, & admodum acuto. Qua in enarratione præbuit nobis non leuia indicia suæ sententiæ de scientia diuina conditionata. Putabat disputator ille, Tyriis, & Sidoniis non prædicatum Euangelium, quoniam sciebat Christus D. à fide suscepta recessuros, & misericordia motus, ne grauius punirentur, non prædicauit ipsis, nec ostendit signa, & virtutes. At S. Augustinus præfatum non recipit; neque reiecit regressum in misericordiam diuinam, directam ex præscientia desertionis fidei, ad impediendam, seu non decernendam prædicationem Christi, ne Tyrij, & Sidonij fierent obnoxij

grauiori condénationi. Ipsam tamen desertionis fidei admittit præscientiam, quæ erat proculdubidò peccatorum merè futurorum sub conditione: talique præscientia admissa, procedit ad explodendum Semipelagianorum errorem circa punitionem, vel præmium ob merita, vel demerita, quæ nunquam erunt, sed quæ merè sint conditionatè futura; nam Tyrij, & Sidonij non subierunt maius supplicium ob præuisum eorum à fide recessum conditionatè tantum futurum. De explicatione illius Catholici disputatoris, quid absolute censendum sit, edocentur Paschalius Ratbertus lib. 6. in Mattheum, columnà 527. Multis eius, Abulenſis in cap. 11. Matthei, quest. 53. Ruyzins disp. 15. de Providentia Dei, sect. 2. ex num. 17. vbi pro ea allegat etiam Origenem lib. 3. Periarchon cap. 1.

Insuper cap. 95. Enchiridij, scribit S. Augustinus: *Tunc* (nempe in beatitudinis statu) *non latebit, cur apud quosdam non facta sunt virtutes, quæ si facta fuissent, egissent illi homines penitentiam; & facta sunt apud eos, qui non fuerunt credituri: apertissime namque Dominus dicit: Pæ tibi Corozain, &c. Neque vsique Deus iniuste noluit saluus fieri, cum possent salui esse, si vellent.* In quibus verbis S. Augustinus docet, cognitionem, & reuelationem Christi de conuersione conditionata Tyriorum non fuisse coniecturalem, & dubiam, sed certam, & infallibilem; quod satis patet aduerbium *apertissime*, necnon asseueratio S. Doctoris de non occultanda beatis hominibus penitentia conditionata Tyriorum, causaque, ob quam facta non fuerint apud illos signa, & virtutes; inde namque euidenter sequitur, neque penitentiam illam, neque causam non factorum apud eos signorum, atque virtutum latere Deum: latèret autem, si certò, & infallibiter à Deo non cognoscerentur, sicut nunc later viatores causa illa, quamquam de illa coniecturam aliquam habeant; & lateret etiam penitentia illa, nisi à Deo fuisset reuelata. In transitu expendatur postrema periodus S. Augustini: cuius sensus est, non defuisse Tyriis ad salutem æternam auxilia verè sufficientia, quæ ad opus vsque perducere de facto possent, si vellent; & vt voluerint, nihil illis defuerit, quod præsto non haberent: id quod secus esset, si prædeterminandi essent, vt vellent; nam sufficiente gratia præuerti non haberent in sua potestate prædeterminantem. Sed hoc omisso, adducta testimonia SS. Augustini, & Prospero pro scientia conditionata sunt manifesta, vt peculiariter de secundo exarato in num. 53. fatetur Gonerus disp. 5. art. 5. §. 1. pag. 398. Eademque est de reliquiis ratio ob æqualem verborum energiam circa idem futurum contingens conditionatum. Vnde audiendus non est Ledesma nimis violentas adhibens interpretationes disp. 2. affini, diff. 2. conclus. 5. ex pag. 609.

58 SS. Augustino, & Prospero adtipulatur S. Thomas 3. p. quest. 1. art. 5. ad 2. Nam imitatus S. Augustinum cap. 9. de Bono perseu. in reprobanda causa, quam hic S. Doctor alibi assignarat de prædicatione Christi tali loco, & tempore, desumpta ex præscientia eorum, qui ibi, & tunc essent in eum credituri, & aliorum, qui alibi, & alio tempore non essent credituri, concordat in verbis, & assertione de notitia certa, atque infallibili Christi circa fidem Tyriorum ac Sidoniorum, si apud eos prædicare voluisset. Et postea approbans aliam causam traditam à S. Augustino in cap. 11. lib. illius de Bono perseu. scribit eiusdem verbis: *Sicut Apostolus ait: non est violentia, neque currens, sed misericordie*

rentis Dei, qui his, quos preuidit, si apud eos facta essent, suis miraculis credituros, quibus voluit, subuenit, aliis autem non subuenit, de quibus in sua prædestinatione occultè quidem, sed aliud iuste iudicauit; ita misericordiam eius in his, qui liberantur, & veritatem in his, qui puniuntur, sine dubitatione credamus. Vbi cum S. Augustino loquitur manifestè S. Thomas de præscientia fidei futuræ contingenter sub conditione suæ prædicationis, & miraculorum. Quam præscientiam respectu omnium, qui præuisi sunt sub conditione credituri, non potuit Deus iuxta plerisque Thomistas Recentes habere in decreto suo subiectiuè absoluto, & obiectiuè conditionato de tali fide, vt pote in multis existitura absolute, & non manente in statu purè conditionato. Illi autem, in quibus sic mansit, quia Christus apud eos prædicare, facereque signa noluerit (vt apud Tyrios, & Sidonios) cur credituri præscientur dependenter à decreto diuino de ipsorum fide purè conditionata, si non requiratur decretum ad præscientiam de eorum aliorum fide, quæ etsi transferit in statum absolutum, non ideo non habuit statum conditionatum, veritatemque cognoscibilem pro signo eius status: Sed & illi, quibus Christus prædicauit, & coram quibus signa exhibuit (quales fuerunt ciues Corozain, & Bethsaidæ) & quibus noluit subuenire vocacione congrua ad fidem, cur futuros incredulos sit à Deo præuisum dependenter à decreto suo efficaci, & antecedenti de ipsorum incredulitate, vel saltem quoad materiale? Quidquid tamen de hoc sit, suffragia SS. Augustini, & Thomæ in locis adductis patentia sunt pro scientia diuina contingentium conditionatorum, siue media, siue non media. Atque ita contra Ledesmam supra, pag. 618. agnoscunt Author Cursus Theologici Carmelitarum Discalearum disp. 9. dub. 3. §. 2. num. 37. Sapientissimus, Illustrissimusque Godoy, & alij è Dominicis.

SECTIO X.

Consensus Patrum Ecclesiæ, & Philosophorum Gentilium in remouenda à Deo cognitione dubia, opinatiua, & formidolosa futurorum contingentium.

59 ET quidem PP. Ecclesiæ significantissime excludunt à diuino intellectu imperfectiones dubitationis, opinionis, & formidinis. S. Ambrosius lib. 2. de penitentia, cap. 5. declarans verba Apostoli Petri Act. 8. ad Simonem Magum, Penitentiam age ab hac nequitia tua, si forte remittatur tibi hac cogitatio, negat S. Petrum tunc dubitasse. Nam si putant, inquit, dubitasse Petrum, numquid & Deus dubitauit? Qui ait ad Ieremiam Prophetam: Noli auferre verbum, forsitan audient. Dicant ergo, Dominum ignorasse quid esset futurum. Quibus verbis S. Ambrosius pro maximo absurdo habet tribuere Deo cognitionem aliquam dubiam; idque ea ratione, quia hæc dubitatio deberet ex ignorantia procedere, hoc enim significat Consequentia illa, dicant ergo Dominum ignorasse; perinde est enim, ac si diceret, dubitatio non potest nisi ex ignorantia procedere: si igitur admittunt, Deum dubitasse, dicant ergo, Dominum ignorasse.

60 S. Hieronymus in cap. 26. Ieremia, ad illa verba, R. P. Gabr. de Henao, Scient. Med. Pars I.

Noli subtrahere verbum, si forte audiant. Verbum (inquit) ambiguum Maiestati Dei non potest conuenire, sed nostro loquitur affectu, vt liberum hominis seruetur arbitrium. Quòd si, S. Hieronymo teste, non potest diuina Maiestati, ne verbum quidem ambiguum conuenire, quomodò conueniet assensus dubius, & ambigua cognitio? Idem S. Hieronymus transcriptus à Paschasio Ratberto, in illa Matthæi 21. verba: Fortè verebuntur filium meum, scribit: *Non de ignorantia venit. Quid enim nesciat Paterfamilias, qui hoc loco Deum Pater intelligitur? Sed semper ambigere dicitur Deus; vt libera voluntas homini reseruetur.* Et in cap. 2. ad Ephes. vers. 6. asseuerat idem S. Doctor agens de contingentibus futuris, & de præteritis, nihil apud Deum esse ambiguum. Et in cap. 2. Ezechielis, vers. 5. notat Deum ibi, apposito bis aduerbio fortè, loqui ambigentis affectu, vt liberum hominis monstrat arbitrium.

61 S. Gregorius homilia 9. in Ezechielem, ad illa verba, si forte vel ipsi audiant, vel si forte acquiescant, sic ait: *Dum constat, quòd omnipotens Deus omnia sciat, mirandum valde est, cum dicitur, si forte audiant. Quapropter sciendum nobis est, quia ista dubitatio loquutionis Dei non ex ignorantia, sed ex alia significatione descendit.* Quibus verbis S. Gregorius, dum dicit, valde esse mirandum, dubitare Deum, qui omnia scit, manifestè demonstrat, valde inter se repugnare scientiam, & dubitationem, cum hæc ex ignorantia procedat, quæ omniscientiæ diuinæ repugnat intrinsecè. Addens autem, hanc dubitationem non esse nisi propter aliquid significandum, ostendit, quantum reuerè absit à Deo assensus dubius, quamuis aliquando quasi dubitando loquatur.

62 S. Augustinus tract. 37. in Ioannem, sic de Deo fatatur: *Ille, qui omnia scit, quando dicit forsitan, non dubitat, sed increpat. Dubitationis verbum est, quando dicitur ab homine, ideo dubitante, quia nesciente: quando verò dicitur à Deo verbum dubitationis, cum Deum nihil vsique lateat, illa dubitatione arguitur infidelitas. Non opinatur diuinitas.* Insigne quidem testimonium, nam nec ingeniosius, nec clariùs dici poterat, non esse in Deo cognitionem aliquam dubiam, vel coniecturalem, quam dicendo, *Non opinatur diuinitas.* Cognitio enim opinatiua semper est, aut potest esse dubia propter formidinem partis contrariæ. Nec efficacius poterat id probati, quàm addendo, *Ille, qui omnia scit, &c.* Perinde est enim, ac si diceret, dubitationem ex ignorantia oriri, atque adè Deum, qui omnia scit, & quem nihil latet, sicut nihil ignorare potest, ita nec de aliquo dubitare, cum dubitare imperfectio hominis sit, ideo dubitantis, quia nescientis.

63 Seuerinus Boëtius in prosa 3. libri 5. de consol. Philosophia, ait: *Si res aliorum, quàm prouisa sunt, detorqueri valent, non iam erit futuri firma præscientia, sed opinio potius incerta: quod de Deo credere nefas iudico.* Et inferius: *Quid diuina providentia humanà opinione præstiterit, si (vti homines) incerta iudicat, quorum est incertus euentus? Quòd si apud illum rerum omnium certissimum fontem, nihil incerti esse potest, certus eorum est euentus, quæ futura firmiter ille præscierit.* En Boëtius nefas iudicat, attribuere Deo opinionem incertam, & agnoscere in diuino intellectu quidpiam incerti.

64 S. Athanasius serm. de Passione, & Cruce Domini, non longè à principio, hæc habet, vel loquens
E de

de Propheta homine: *Propheta proprium est futura prospicere, & in eo non hallucinari.* Et paulò post: *Si res sub conditione, & in dubio haesissent, non prænuntiasset.* Et iterum: *Cum verè videret, impossibile erat hallucinari; alioqui vidisset, aut non verè, aut non ita, ut res se haberet, falsusque deprehensus fuisset.* Iam si S. Athanasius remouet à Prophetis hallucinationem circa futura, quæ prædicunt, quid de Deo cogitaret, & diceret? cuius præscientiam quodammodo participant Propheta. Et inde Tertullianus lib. 2. *aduersus Marcionem, cap. 5.* peritè pronuntiauit, *Deum tot habere testes præscientia sue, quot Prophetas fecit.* Nonnulla horum PP. testimonia transcripsi in *Euentil. 19. numero 569. & seqq.* Legantur ibi complura alia, nec omitatur quod extat in Paschasio Ratberto *ad cap. 11. Matthai, vers. 23.*

65 Nec iniucundum erit, ut puto, audire nonnullos Philosophos Gentiles concordés cum Patribus. Proclus in Alcibiadem primam Platonis ex Iamblichò, inquit: *Quidnam igitur ulterius admiramur, quæ nos ambigua, & fallaci cognitione coniciamus, hæc Superos firmiter comprehendere? Non enim nostra debilitas illorum potentia iudex. Quemadmodum neque irrationale, nobis inferius habet, rationis nostra iudicium, quamvis irrationale, quod est in nobis, vel extra nos, nostram intelligentiam moueat. Cur non absurdum sit, coniecturalem quidem futuri præsentionem alicubi reperiri; stabilem verò, determinatam, & indubiam inueniri nusquam?*

66 Plotinus enneade 4. lib. 4. cap. 12. ait: *Futurorum cognitio, si ipsi (id est, Deo) adesse creditur, non talis est, cuiusmodi in est Veribus: sed qualis est in iis, qui faciunt, & certò fore credunt. Id verò est omnia in potestate habentibus, quibus nihil dubium est, aut obscurum. Quam ob rem, quibus fixa sententia est, iis permanet. Eadem igitur & de futuris sapientia est, qualis est de præteritis secundum stabilitatem.* Rursus enneade 5. lib. 5. capite 1. sic: *An fore quemquam putamus, qui mentem veram, verèque existentem, existimet aliquando mentituram, resque reuera non existentes opinaturam? Certè neminem. Qua enim ratione mens illa foret, si quando, ut ita dixerim, demitteret?*

67 Ammonius in Commentariis ad lib. de Interpretatione, sic disputat: *Ignorare rem nullam possunt earum, quæ sunt, cum omnes produxerint, & ordinent. Non enim fortuitam esse dicemus naturam illorum, quæ sunt, vel ordinem. Neque rationi consentaneum est, Deos aut ignorare, quæ producunt; aut, delicatorum more, quorundam eorum fastidire naturam, aut gubernationem. Dicendum est, Deos nosse omnia, quæ fuerunt, & sunt, & futura sunt, eo modo, quo Diis conuenit, hoc est, vnica, & definita, & immutabili cognitione: propterea contingentium quoque notitiam esse complexos, tanquam qui omnia, quæ sunt in mundo, producant: Deos contingentia ista præstantiore quodam modo, quam pro ipsorum natura, cognoscere. Quippe cum illa minimè naturam definitam habeant, ac possint euenire, & non euenire. Ipsi autem, ut qui præstantius, quam pro eorum natura, cognitionem ipsorum anticipatam habeant, definitè illa noverint.*

68 Tandem Xenophanes apud Stobæum in *Eclogis Ethicis, cap. 1.* dicebat, *Deum quidem veritatem scire, opinionem autem cerni in omnibus;* id est, præ diuina notitia, quæ certissima, & infallibilis est, cæteris alias censerit posse opinatias. Et hæc de Philosophis Ethnicis sufficiant. Quæ omnia satis ostendunt, quàm aliena sit, non

tantum iuxta SS. Patrum persuasionem, sed etiam iuxta Philosophorum, à perfectione diuini intellectus cognitio dubia, opinatiua, & coniecturalis circa quodcumque obiectum, ad quod terminetur, etiam si illud sit futurum contingens.

SECTIO XI.

Præcluditur effugium expensum in Patribus, & Philosophis consensus.

69 Respondebis, tot Patrum, & Philosophorum apparatus militare aduersus cognitionem diuinam, quæ subiectiuè, seu ex parte Dei cognoscens esset coniecturalis, non tamen, quæ talis sit obiectiuè, seu ex parte obiecti cogniti; & hanc solam à te admitti in diuino intellectu circa futura contingentia conditionata. Sed contra primò, quia Patres, & Philosophi loquuntur aduersus cognitionem, quæ coniecturalis in Deo esset erga futura contingentia absoluta. Ergo uti erga hæc ex mente Patrum, & Philosophorum cognitio diuina nequit esse coniecturalis, ne quidem obiectiuè, ita etiam erga illa. Et sanè in solo Goneto supra tom. 2. disputat. 4. artic. 3. pag. 184. & §. 5. pag. 218. legere hæc mihi contigit, non esse ablegandam à Deo cognitionem coniecturalem obiectiuè de futuris contingentibus absolutis, etsi de iisdem agnoscat in Deo cognitionem, quæ sit certa, & infallibilis obiectiuè, fundatam in suæ voluntatis decreto, ac prædefinitioe.

70 Contra secundò; nam Patres, & Philosophi eò respiciunt in excludenda à Deo cognitione coniecturali futurorum contingentium, ut sic eius affirmationes de illis non sint vllò modo expositæ falsitati. At essent expositæ, si Deus futura contingentia, cum quibus causæ, aut conditiones habent connexionem tantum moraliter certam, aut tantum probabilem, affirmaret simpliciter, & absolute tanquam futura, præeunte præcisè cognitione coniecturali obiectiuè. Cuius exemplum proponitur his verbis à Goneto pag. illa 184. [Cognitio dicitur coniecturalis obiectiuè, quando aliquis cognoscit habitudinem, & inclinationem, quam habet aliqua causa ad producendum aliquem effectum, qui regulariter, & ordinariè, non tamen semper, & infallibiliter ab illa prouenit: v. g. quando aliquis cognoscit, nubes hyberno tempore esse inclinatas ad plendum, dicitur habere cognitionem coniecturalem ex parte obiecti, & rei cognitæ. Et hæc cognitio, cum nullam dicat imperfectionem ex parte cognoscentis, sed solum ex parte rei cognitæ, non debet Deo denegari.] Sic ille. Et nunc sic ego: Ergo quemadmodum Astrologi affirmatio simpliciter, & absolute prolata, quæ diceret, *Pluet*, ductus præcisè cognitione illa coniecturali obiectiuè, esset obnoxia falsitati, ita etiam esset affirmatio Dei. Quod cum summè aduerfetur scopo Patrum, & Philosophorum in testimoniis adductis, sequitur, eos intendisse etiam remouere ab intellectu diuino cognitionem coniecturalem obiectiuè.

71 Contra tertio, quia cognitio, & prædictio futurorum signum est diuinitatis, iuxta illud Isaie cap. 41. vers. 23. *Annuntiat quæ ventura sunt in futuro*

rum, & sciemus, quia *Dij estis vos;* iuxta illud etiam eiusdem, cap. 46. vers. 9. & 10. *Ego sum Deus, annuntians ab exordio nouissimum, & ab initio, quæ necdum facta sunt, dicens;* necnon iuxta illud Danielis cap. 2. vers. 28. *Est Deus in celo reuelans mysteria, qui indicauit tibi, Rex Nabuchodonosor, quæ ventura sunt in nouissimis temporibus.* Et ut inquit Origenes lib. 6. contra Celsum, non longè à principio: *Diuini sermonis character est futurorum prædictio, quæ in naturam humanam non cadit, & indicatur ex euentibus, quando euident sit diuini spiritus prænunciatio.* Et ut S. Athanasius, aut quisquis sub eius nomine Author est quæstionum ad Antiochum, in 98. *Præscius rerum, & cordum cognitor solus est Deus; neque enim Angeli cordis abscondita, vel futura vident.* Idemque indubitatè S. Athanasius in Sancti Antonij Abbatis vita: *Dominus solus conscius est futurorum.* Et ut S. Cyrillus Alexandrinus lib. 4. cap. 4. in Ioannem, vers. 71. *Nulli alij quàm vni, ac soli naturali Deo futura nosse conuenit.* Et lib. 4. in *Isaiam oratione v. pag. 564.* *Scire omnia, & quæ ab initio sunt usque ad finem, soli ei, qui secundum naturam Deus est, competit.* Et lib. 3. tom. 5. pag. 531. *diuine, & ineffabilis gloria proprium est, ac peculiare, omnia scire, nihil prorsus ignorare, neque præteritorum, neque instantium, neque futurorum.* Et ut Olympiodorus in cap. 4. *Ecclesiasticis, vers. 1.* *Nullus mortalium certam futurorum scienciam consequi potest.* Et ut S. Hilarius libro 9. de Trinitate: *Proprium Deo quid aliud est, quàm cognitio futurorum?* Et ut S. Hieronymus lib. 3. aduersus Pelagianos: *Si Deo præscientiam futurorum tollis, aufers & diuinitatem.* Et ut Ildorus Pelusota lib. 1. epist. 195. *Angelorum classes, ut conserua natura, ea, quæ nondum præsentia sunt, ignorant, Deus autem intelligit.* Ergo Scriptura, & PP. Ecclesiæ sic loquentes non aliam in Deo agnoscunt futurorum contingentium cognitionem, quàm omnino certam, & infallibilem ex parte sui, quàm obiecti; nam quæ utrinque non sit certa, & infallibilis, sed tantum ex parte cognoscentis, sit verò coniecturalis ex parte rei cognitæ, inueniri potest in Angelis, & hominibus. Fateaturque eam Gonetus in Aitrologo, de quo discurrit diuersimodè, ac de Medico cognoscente valetudinem, aut mortem futuram infirmi ex pulsu, sanguine, aut vrina; dixerat enim immediatè antè, Medici iudicium ductum ex eis signis esse ex parte cognoscentis coniecturale, importareque dubitatem, & incertudinem formalem, & huic iudicio simile aliud repugnare in Deo; non autem simile illi, quod de pluuia est in Astrologo.

72 Contra quartò, quia Patres solliciti valdè fuerunt in locis superioribus, ne cum in prænuntiationibus diuinis futurorum contingentium apponitur aduerbium *fortè*, colligatur inde, Deum coniecturando cognoscere, & loqui. At vana esset eorum cura, si obiectiuè coniecturando cognosceret, & loqueretur. Quod probo ex eodemmet Goneto supra *disp. 5. art. 2. pag. 402.* vbi ad argumentum ex prænuntiationibus diuinis continentibus aduerbium præfatum, ita responderet secundò: [Futura contingentia dupliciter à Deo cognoscuntur, vel per respectum ad causas creatas, vel per ordinem ad suum decretum. Primo modo cognoscuntur à Deo cognitione subiectiuè infallibili, obiectiuè autem tantum coniecturali. Secundò autem modo terminant cognitionem etiam obiectiuè infallibilem. Quando ergo diuina cognitio respectu contingentium significatur per particulam *fortè*, denotatur dubitatio obiectiuè per ordinem.

R. P. Gabr. de Hæno, Scient. Med. Pars I.

nem ad causas secundas, respectu quarum contingentia dicuntur; non verò subiectiuè, & quæ se teneat ex parte Dei.] Hæcenus ille, secus ac Patres, interpretans prænuntiationes prædictas per cognitionem coniecturalem obiectiuè; nam Patres in id impensè incumbunt, ut ex aduerbio *fortè*, non arripiatur ansa attribuendi Deo vllam omnino cognitionem coniecturalem.

73 Gerit etiam se Gonetus secus, ac S. Thomas, qui 1. part. quæst. 14. artic. 23. in corp. quæst. 57. artic. 3. in corp. quæst. 86. artic. 4. in corp. 2. 2. quæst. 171. artic. 6. ad 2. quæst. 174. artic. 1. in corp. quæst. 2. de verit. artic. 12. in corp. quæst. 12. art. 10. in corp. & ad 7. lib. 1. contra Genes, cap. 66. in fine, & 67. initio, in 1. sentent. distinct. 38. quæst. 1. art. 5. in corp. lib. 1. Periherm. cap. ultimo, lect. 13. post medium, considerans futura absoluta contingentia, prout in ordine ad suas causas creatas, & prout sunt in seipsis, non dicit, diuinam cognitionem illorum penes causas esse coniecturalem aliquatenus, etsi non omitat aduertere, illa penes causas non esse determinata ad vnum, quin possint aliter euenire; sed potius, ut coniecturalem notitiam remoueat à Deo, si præcisè attingeret illa, prout in causis, recurrit ad cognitionem prout in seipsis. Vnde idemmet Gonetus supra *disputat. 5. artic. 2. §. 1. pag. 400.* ex illis locis S. Thomæ 2. 2. quæst. 171. quæst. 12. de verit. art. 10. in corp. infert: [etsi Prophetis quandoque tantum innotescant, quoad ordinem causarum, futura, siue absoluta, siue conditionata, attamen cognitionem Dei non tantum sistere in ordine, sed transire ad euentum futurum, aut eius negationem, & consequenter ex doctrina D. Thomæ futura certò cognosci à Deo, vel ut determinatè vera, vel ut determinatè falsa.] Si autem Gonetus velit, ita se intelligi ex mente S. Thomæ, ut transitu cognitionis diuinæ ad futura in seipsis præsupponat distinctam virtualiter cognitionem eorundem in suis causis, Nobis non oberit præsuppositio cognitionis tendentis ad causas, habetque aliquale fundamentum in nonnullis locis citatis S. Thomæ, præsertim 2. 2. q. 171. & in 1. sentent. sicque videtur Ruzio *disputat. 70. de scientia Dei, sect. 1. num. 20. disput. 73. sect. 4. num. 5. disput. 80. sect. 6. num. 8.* Cæterum per talem cognitionem Deus apud se ex causis non coniecturabit futuritionem, sed tantum cognosceret certissimè possibilitatem euentus, nostræque in illis fundabilis, aut fundatæ coniecturæ de eius existentia futura. Siue ergo cognitio Dei terminata ad causas distincta sit virtualiter, & præuia respectu cognitionis respicientis futura in seipsis, siue sit indistincta virtualiter, nullo tamen modo in via S. Thomæ erit coniecturalis, & hæsitabunda, sicut nullo modo erit sophistica, & fallax Dei cognitio, quæ cognoscat euidentissimè sophistica, argumentumque deceptorium, quo fallitur, aut potest decipi meus intellectus ad assentiendum conclusioni alicui falsæ, cui contraria veritas sit Deo nota in seipsa; sicut etiam nullo modo finget, neque concipiet ut ens, quod non est ens, Dei cognitio, quæ cognoscat euidentissimè actum mei intellectus efformantem ens rationis, aut affirmantem aliquid reuera impossibile, ac chimericum.

74 Et hæc S. Thomæ doctrina altè imbutus P. Suarez scripsit peritissimè *disp. 30. Metaphysica, sect. 15. n. 37.* [Deus non habet opinionem, quæ assensum dicit fallibilem, ideoque formidolosum. Nouit quidem Deus rationes omnes, quibus homines niti possunt ad assensum probabiles eliciendos. Sed hæc

E 2 notitia

notitia in Deo scientia est evidens, quia nouit quod pondus habeat vnaquæque ratio ad probabilitatem generandam. Et ideo Deus etiam mutabiles res, & contingentes non cognoscit, nisi quatenus euidentia, & certitudinis lunt capaces, vt v. g. si effectum contingentem in causis, & circumstantiis contemplatur, solum cognoscit, causam esse sufficientem, sed indifferentem ad talem effectum, vel æqualiter, vel cum maiori propensione ad vnam partem, quàm ad aliam, prout reuera fuerit. Effectum autem esse futurum non iudicat, nisi intuendo causam vt suo tempore determinandam.] Hæc Eximius Doctor, quæ breuius delibatur lib. de diuina scientia futurorum contingentium absolut. cap. 3. n. 9. & post ipsum Meratius, ac Raynaudus, nosque Euentil. 9. num. 568. & 569. addimusque nunc eundem Raynaudum lib. 4. de Christo. sect. 2. cap. 3. num. 213. Ruyzium disp. 70. de scientia Dei, sect. 3. Aluiz. tract. de scientia Dei, disp. 7. sect. 1. num. 3. & Antonium Perez disp. 6. de scientia Dei, cap. 2. num. 13.

75 Inurgo iam quintò contra superiorem responsionem, quia diuina cognitio futuri contingentis, non terminata ad illud in se ipso, vel non fundata in decreto diuino, nequirit non esse coniecturalis subiectiue; nam citra futurum in se ipso, & citra diuinum decretum, non est assignabile quidpiam aliud, vnde certitudo, & infallibilitas ex parte Dei cognoscentis futurum contingens, possit æstimari. Sed cognitio, quæ à te dicitur obiectiue coniecturalis respectu futuri contingentis, in primis non terminatur ad illud in seipso, sic enim non esset coniecturalis obiectiue, sed omnimodis certa, atque infallibilis; & propterea à te non admittitur, sicut à Theologis Societatis, cognitio diuina eo modo terminata. Deinde non fundatur in decreto diuino, nam si fundaretur in medio tam certo, & infallibili, coniecturalis nequaquam foret vllò ex capite, vt per se patet, & bene declarat Gonetus supra, §. 1. pag. 400. his verbis: [Illa cognitio est certa, & infallibilis, quæ fundatur in medio certo, & infallibili, in decreto scilicet ex fe efficaci absoluto ex parte subiecti, & conditionato tantum ex parte obiecti. Vnde licet, sublatiis decretis conditionatis, non possit esse in Deo certa, & infallibilis conditionatorum scientia, sed probabilis tantum, & coniecturalis illorum cognitio; illis tamen admittis, certa conditionatorum notitia illi non potest denegari.] Hactenus ille, qui quàm consequenter concedat in Deo cognitionem coniecturalem obiectiue, & contendat, illam non fore subiectiue etiam coniecturalem, me prorsus later.

SECTIO XII.

Intercluditur fuga quadam ad impugnationes præmissas.

76 SI dicatur, ideo cognitionem illam diuinam non fore coniecturalem subiectiue, quia idemificatur realiter cum ea, qua Deus in suo decreto attingit certò, & infallibiliter futurum contingens conditionatum, iam in Euentil. 19. num. 565. referuau solutionem hanc præstitam à Hieronymo Viue; similemque tentatam à Magistro Diminiano disputante coram summo Ecclesiæ Præsule, reiecerat olim Theologus noster, cuius verba exaramus

ui in Euentil. 2. numero 55. Videantur vtrobiq; scripta.

Sed in præsentiarum omiſſa implicantiã contradiccionis idemtitatis realis, quæ excogitatur in formalitate imperfecta cognitionis coniecturalis ex parte obiecti cum formalitate perfectissima cognitionis vndique certæ, quippe idemtitas realis nequeat esse quasi pallium contegens in diuino intellectu formalitatem aliquam imperfectam, sed potius debeat esse quasi repagulum eam longè arcens & impediens. Omiſſa etiam communi Thomistarum doctrina de impossibilitate scientiæ, & opinionis in eodem intellectu circa idem obiectum per diuersa adhuc media. Quam doctrinam etſi Ioannes de S. Thoma, & cum ipſo Gonetus tom. 10. disputat. 1. de fide, artic. 6. §. 3. pag. 464. restringant ad opinionem coniunctam cum formidine formali, & actuali, sicque concilient varia S. Thomæ testimonia vtrinque extantia; & ita accepta opinione, nullus est, qui discordet; id non obſtat, nam opinio debet saltem includere formidinem radicalem de parte opposita ei, cui præbetur assensus, debetque esse ex se exposita, vt copuletur cum formidine formali, atque actuali. In diuino autem intellectu repugnat de obiecto assensus sic expositus ob debilitatem medijs non conuincens, cui innitatur, talisque assensus permissus, & non concessus non possit non afferre secum formidinem formalem, & actuale, seu iudicium reflexum, quo iudicaretur, posse opinatum obiectum habere se aliter. Etſi enim multi homines opinantes non dubitent, sed existiment, se certò scire, vt notat Philosophus lib. 7. Ethicorum, cap. 3. id prouenit ex plenæ aduertentiæ defectu, cuius capax non est diuinus intellectus. Et præterea cognitio diuina, quæ dicitur obiectiue coniecturalis, atque opinatiua, vel suapte natura esset habilis consociari cum formali, actualique formidine, vel esset inhabilis? Si secundum: ergo non foret opinio, sed scientia, seu cognitio certa, & euidentis. Si primum: Vndenam impediretur consociatio? Quid? Quòd in creatis idem realiter actus nequit esse opinatiuus, & scientificus respectu eiusdem obiecti per diuersa etiam media, vt existimant plures; qui si actus sint distincti realiter, non negant posse conuenire simul. Ergo multò minus in Deo idem realiter actus intellectus poterit esse opinatiuus obiectiue, & certus, tam sic, quàm subiectiue. His, inquam, omiſſis:

Arguo ad hominem ex Gonetis tom. disp. art. & §. 2. pag. 67. [In Deo, vtpotè perfectò, non potest admitti duplex modus cognoscendi, quorum vnus sit perfectior, & alter minus perfectus.] Indeque probat, Deum non cognoscere creaturas possibiles, tum in sua essentia, tum immediatè in seipsis, sed tantum priori modo, vtpote perfectiori. Ergo similiter admittendus non est in Deo duplex modus cognoscendi futurum contingens, quorum vnus sit imperfectior, nimirum ille, qui feratur coniecturaliter obiectiue ad futurum contingens; & alter perfectior, scilicet, qui feratur certò, & infallibiliter obiectiue.

Rurſus quæuis Dei cognitio de quouis obiecto debet esse non minus certa de illo, quàm nostra fidei diuinæ cognitio de suo obiecto. Atqui iuxta S. Thomam 2. 2. quest. 1. art. 3. Etſi possibile sit ex coniectura humana hominem fidelem falsum aliquid æstimare, sed quod ex fide falsum æstimet, hoc est impossibile. Ergo sicut ex fide diuina non possumus

mus nos assentiri reuelationi falso præsumptæ, neque obiecto, quod re ipsa sit falsum, etſi coniecturæ humanitus prudentes, & probabiles persuadeant esse vera; ita Deus ex nulla sua cognitione id poterit, tametsi adsint coniecturæ, quæ apud homines lumine fidei non illustratos, & non ex illo cognoscentes, haberent vim, vt mouerent ad assensum obiecti re ipsa falsi, & apparenter veri.

80 Insuper adiicio, quæuis Dei cognitio, de quouis obiecto debet esse comprehensua illius, sed cognitio futuri contingentis, quæ sit coniecturalis obiectiue, eò quod habeatur à Deo in signo rationis antecedente suum decretum, non potest esse comprehensua illius, si quidem non cognoscat illud, quantum cognoscibile est, cum non cognoscat vt futurum certè, & infallibiliter omnino, quo pacto est cognoscibile, & quo pacto aduersarij dicunt cognosci à Deo in signo rationis posteriori ad suum decretum. Vnde sicut iuxta S. Thomam 1. p. quest. 12. artic. 7. ad 2. & 3. non comprehenditur aliqua demonstratio, quando tantum cognoscitur per aliquam probabilem rationem, quia tota non ita perfectè cognoscitur, sicut cognoscibilis est: ita in nostro casu. Ergo pro nullo signo potest competere Deo cognitio, quæ de futuro contingenti sit coniecturalis obiectiue.

81 Video, responderi posse, cognitionem coniecturalem obiectiue de futuro contingente esse comprehensua illius, quia pro signo rationis præuio ad diuinum decretum, non est illud plus cognoscibile, quàm vt futurum probabiliter, aut etiam certò moraliter; sicut quod existentiã, aut futuritio absoluta rei alicuius possibilis non cognoscat formaliter per scientiam simplicis intelligentiæ, non est argumentum, vt inde inferatur eam scientiam non esse talis rei vt possibilis comprehensua. Sed non satisfacit, quia pro signo pro quo contingens non est futurum, nisi tantum probabiliter, aut nisi solum certò moraliter, non est cognoscibile à Deo, vt potente, & debente comprehendere obiectum per quamcumque cognitionem, qua illud attingat, quia signum probabilitatis, aut certitudinis solius moralis in obiecto, non est signum, quod referatur ad intellectum potentem, & debentem comprehendere, sed ad multò inferiorem, qualis est humanus, aut Angelicus; sicut signum, quo contingens non est futurum, nisi tantum, vt testatum humanitus, & sicut signum, quo quid est tantum probabiliter possibile, non est signum, quod referatur ad intellectum diuinum, cui repugnat ad assensum moueri ab autoritate ex se fallibili, terminarique ad solam possibilitatem probabilem.

82 Et ratio à priori est, quia quòd contingens sit cognoscibile, vt futurum probabiliter solum, aut certò tantum moraliter, ita dicit modum obiecti, vt etiam dicat modum cognoscentis; imò illud, probabiliter solum, aut certo tantum moraliter, non refertur nisi ad modum cognoscentis, vti non nisi ad illum refertur, quod obiectum sit cognoscibile clarè, euidenter, certò, physicè, aut metaphysicè; sunt enim denominationes extrinsecæ; proueniensque ab actibus, quibus attinguntur, aut attingi possunt. Ergo cum modus Dei cognoscentis, & comprehensiuè, nequeat esse probabilis solum, aut certus tantum moraliter, non poterit contingens pro signo, quo non est cognoscibile, nisi vt futurum probabiliter solum, aut certò tantum moraliter, referri ad intellectum diuinum potest.

R. P. Gabr. de Henao, Scient. Med. Pars I.

tentem, & debentem comprehendere obiectum per quancunque cognitionem, per quam ad illud feratur.

83 Disparitas ad exemplum scientiæ intelligentiæ simplicis est manifesta; nam ad statum rei vt possibilis non pertinet existentia, aut futuritio absoluta; quare etſi hæc non cognoscat formaliter per eam scientiam, ea non desinit esse comprehensua. Cæterum ad statum rei, vt futuræ, spectat futuritio certa, & infallibilis omnino, & ideo cognitio, cui sit occulta, non erit comprehensua rei vt futuræ, vtpote non adæquans cognoscibilitatem illius pro statu futuritionis, carensque aliqua scientiæ perfectione erga rem vt futuram.

84 Ex quibus omnibus fit, quòd si decretum diuinum requiratur, vt Deus habeat modum cognoscendi contingens, tanquam futurum profus certò, & infallibiliter, non erit hoc cognoscibile à Deo pro signo, in quo præcindatur ratione nostra à tali decreto; quippe ex doctrina Gonetii supra disputat. 5. artic. & §. 1. pag. 401. eo in signo [sit in statu meræ possibilitatis, & non sit cognoscibile vt determinatè futurum.] Imò iuxta eiusdem doctrinam in locis citatis à nobis ad num. 26. si sit cognoscibile, non nisi vt non futurum determinatè.

SECTIO XIII.

Referuntur complures Patres Ecclesiæ, & præterea nonnulli Philosophi, adscribentes Deo certam, & infallibilem notitiam futurorum contingentium conditionatorum.

85 AVdiatur in primis S. Gregorius Nyſſenus Oratore de Infantibus, qui præmaturo abripiuntur, reddens namque rationem anticipatæ mortis ait: Perfecta providentia est, non modo morbos contractos curare, verum etiam ne ab initio quidem profusa aliquis in rebus vetitis versetur. Verisimile enim est, eum, qui id, quod futurum est, æquè, ac præteritum, cognoscit, progressum vite infantis ad perfectionem prohibere, ne quod vi præscia malum animaduersum est in eo, qui ita victurus fuisset, perficiatur, atque ei, qui ea voluntate, arbitrioque victurus fuisset, vitij, nequitiaque materia vita foret. Et paulò post: Hoc est, quod dico, perfecta, atque absoluta providentia opus esse, non solum contractos curare morbos, verum etiam prohibere antequam contrahantur. Quam adeò opinionem etiam de morte infantium modo natorum habemus, quòd is, qui ratione omnia facit, humanitate adductus, vitij materiam auferit, spatium temporis voluntati per vim præsciam notata, & animaduersa non dans, vt per opera in nequitia, vitijque excellentia ostendatur qualis sit, cum ad malum impetum habeat, & affectum. Quibus in verbis loquitur S. Nyſſenus de peccatis infantium illorum, si ad ætatem adultam peruenerint, ad quam cum non peruenerint, non potest non intelligi de peccatis futuris tantum conditionatè, quæ Deus cognoscat vi præscia, & non secus ac res præteritas, proindeque omnino certò, & infallibiliter. Quare meritò S. Gregorium Nyſſenum recenset pro scientia conditionata Dei Sapientissimus & Illustrissimus Godoy.

86 Nemesius (solitus à S. Thoma, & aliis antiquis magnæ cum authoritatis opinione sub nomine S. Gregorij Nysseni allegati) *lib. de natura hominis, cap. 44.* Sic aduersus impugnatores diuinæ prouidentia concludit: *Quare prouidentiam reprehendunt, que res humanas non solum ex his, que sensibus notantur, sed etiam ex sua, & propria præcognitione admittit? Cum enim Deus non nesciat, bono viro expedire pauperem esse, cuiusque sensum opes si denur, deprauaturus, uiliter eum in paupertate sinit vivere. Ac qui opulentus est, sæpè importunior fore videns, si egeat, ad latrocinandum enim, aut ad trucidandos homines, aut ad alia quedam grauiora facinora animum adiungeret, potiri illum opibus permittit: Non nihil rerum uenientiū presentientes, & ea, que instant, tantum spectantes, non rectè de his, que in rebus humanis, iudicamus. At Deo etiā futura tanquam presentia sunt. Sic ille, non minùs certam, & euidentem futurorum contingentium notitiam Deo adscribens, quàm rerum presentium: futura autem contingentia, de quibus sermone habet, sunt conditionata pure, nimirum, si Petrus, qui pauper est, & innocens in paupertate decederet, diues fieret, improbus euaderet, & moreretur.*

87 Nemesio Philosopho Christiano annecto Philolophum alium Christianum, scilicet Aeneam Gazæum, qui in Theophrasto, circa medium, similiter philosophatur: *Non in eas solum, que modò ante pedes sunt res, prouidentia lex animaduertit, uerum etiam ea, que longo post tempore eueniunt, prospicit: tum que quibusque conuenientia sunt, atque digna, ut eueniant, discernit. Hinc quidem, quoniam durus inferus herus futurus esse uidebatur, seruum fieri permittit; illum uero, quod malè usus esset opibus, pauperem reliquit, atque egenum. Ille, quia deceptorum, & adulaturus, ac falsos statim damno affecturus erat, capite, in quo anima sedes, ac uis est, lesus, atque iclus est, unde eum ipsum ratio difecit, ipseque solidus, atque imprudens euasit. Alij rursus procliu ad cadem factò dextra contabit, eoque factum est. tranquille potius, pacateque uiuendum puer. Sed prodeat in medium cæcus ille puer, qui ratione duce aliàs uis solet, quo de nobis antea sermo quoque fuit. Hic si suorum haberet oculorum usum ullum, certè haberet lasciuum, atque impudicum. Quare ei prouidentia oculos clausit, hacque plaga ipsum affectum coercuit; estque cæcus hic factus lynceo ipso felicitior, quando simul etiam infortunior euasit. Hactenus Gazæus adhibens exempla multorum contingentium futurorum pure conditionatorum, que Deus prospicit, non secus ac res presentes, proindeque cognoscit certò, atque infallibiliter omnino.*

88 Succedat Porphyrius Philosophus, qui etsi fuerit Christianæ religionis defensor, sensus tamen illius concors cum Gazæi, & Nemesij approbatur à Cyrillo Alexandrino *lib. 3. contra Iulianum.* Inquit itaque Porphyrius: *Deus, qui futura norit, alios quidem propter pietatem etiam inuenes uita præcipit, alios uero propter eas, que necessariis clades futura sunt per eos. Horum autem miserius, futuris ob inexpiabilia calamitatibus eximit. Quæ uerba, & conformia alia Procli Philosophi in Platonis Alcibiadem primum, ponderatione non indigent.*

89 Sicut nec illa S. Ioannis Chrysostomi libro 1. de Prouidentia, dicentis, Deum multos ex hac uita præcipere, *antequam bona, uel mala possent per atarum discernere; præcinit namque, futuros nequam. Et inferius: Quod si queras ex me, quam ob rem cum in deliciis ageres, ac mundi rebus omnino intentus esses, non tunc tibi demonem istum in-*

star frani immiserit Deus? Illud ego respondebo, hoc quoque singulari illius actum esse prouidentia. Sciebat enim, tunc te imbecillum superandum facile, ac maturè periturum. Atque ideo, ne tunc quidem statim ad hanc luctam uocauit, cum ad Monachorum uitam accessisses, sed exerceri te prius permittit, &c. Neque item illa S. Augustini lib. 1. contra Iulianum, Operis imperfecti cap. 117. Deum multos, ne malitia eorum miseret intellectum, de hac uita rapit, quos malos futuros non potest ignorare. Et lib. 1. de Ciuit. Dei, cap. 28. Sicut quidam morte rapti sunt, ne malitia mutaret intellectum eorum; ita quiddam ab istis uis raptum est, ne prosperitas mutaret modestiam earum. Videantur S. Cyprianus in lib. de Mortalitate, S. Hieronymus in epist. 25. super obitu Blasilla, Nemesius supra, cap. 45. S. Athanasius, uel qui sub eius nomine respondit quaestionibus Antiochi Principis, in 68. Arethas, Andreasque Cæsarensis expensè ab Andrea Pinto in epist. 6. Apocalypsis, num. 1599. Anastasius Nicanus, seu potius Synaita, quest. 18. in Scripturam. Qui PP. & alij, quos tacito, habuerunt præ oculis celebrem illum Sapientia locum cap. 4. Raptus est, ne malitia mutaret intellectum eius, &c.

90 Neque item illa S. Bernardi in sermone de Infantibus: *Rapitur quis in bona quidem uoluntate, sed necdum perfecta, necdum idonea Martyrium sustinere: quis illi audeat pro hac imperfectione negare salutem? Fortè enim propterea non finitur in illam grauem tentationem uenire, ne deficiat, & damnetur. Nimirum si in hac tam infirma uoluntate induceretur in eam, digna supra ipsum est, tentationem, nec uoluntas roboretur, quis illum dubitet defecturum; & si in eo mori contigerit, etiam periturum?*

91 Perspicua etiam sunt uerba hæc S. Gregorij Magni lib. 33. *Moralium, cap. 17.* aliàs 23. *Alia dispensatio iudiciorum Dei idcirco sæpè bene merentes simulos, uel minis impetit, uel flagellis premit, uel quibusdam superimpositis oneribus grauat, uel laboriosis occupationibus implicat; quia mira potentia præuidet, quod si quieti, ac liberi in tranquillitate persisterent, tentationes ferre aduersarij non ualentes, mentis prostrati uulneribus iacerent. Præuisio Dei ex mira potentia, ut uocat S. Gregorius, non alia est, quàm cognitio vndique certa, atque infallibilis. Obiectum autem, ad quod terminatur, non aliud est, quàm contingens futurum merè conditionatum lapsus in peccata. Fatetur Sapientissimus, & Illustrissimus Godoy, S. Gregorium Magnum subseribere nomen suum scientiæ conditionatæ, citatque eum lib. & cap. 23. *Moralium.* Sed credo, discipulum excipientem tanti Magistris dictata, errasse in lib. 23. pro 33.*

92 S. Bernardus sermone 54. in Cantica monet, subtrahi interdum gratiam, non pro superbia, que iam est, sed que futura est, nisi subtrahatur. Et serm. 5. in Psalmum *Qui habitat, ait: Ex benigna erga nos diuina pietatis dispensatione fieri, ut quibusdam nos tentationibus patiatur diutius occupari, ne fortè periculosiores occurrant; ab aliquibus uero citius liberet, ut possimus in aliis, quas nobis uiliores fore præuidet, exerceri. Superbia illa incurrenda, si gratia non subtrahatur, est futurum conditionatum, ut & periculosiores tentationes, si leuioribus aliis diutius non distincamur; illud etiam exercitium in uilioribus tentationibus, si ab aliis breuius expediamur, est futurum conditionatum, tametsi non pure. Huc potest reuocari, quod S. Chrysostomus, & Moses Barcepha apud Ruyzium *disp. 55. de scientia Dei, scilicet. 4. & 9.* inculcant de imposto præcepto Adæ sub pœna mortis, & de*

Caïno

Caïno non producto intra paradysum, quia Deus præuenerat, superbiturum magis Adamum, & in maiora crimina Caïnum erupturum, si hic delictis paradisi frueretur, & ille ex mortis pœna non deterreretur à transgressione præcepti. Huc itidem reduci potest quod ait S. Augustinus *lib. de correptione; & gratia, c. 13.* *Non sic est nunc, quando non solum nullis bonis, sed etiam multis malis operibus procedentibus, misericordia Dei præuenit hominem, ut liberetur à malis, & que fecit, & que facturus fuerat, nisi Dei gratia regeneraretur; & que passurus fuerat in aeternum, nisi crueretur à potestate tenebrarum, & transferretur in regnum filij charitatis Dei.*

93 V. Beda ad illud Actuum 16. *vers. 6. Transcuntes autem Phrygiam, & Galatia regionem, uetati sunt ab Spiritu Sancto loqui uerbum Dei in Asia,* scribit instans uestigij Origenis *homilia 6. in Leuitic.* S. Gregorij Magni *homilia 4. in Euangelia: Qui nouit corda Deus, benefecit gratia Doctorem (nempe Paulum) ab Asia remouit; ne si sanctum canibus deur, error cordis iniqui grauius de contempta prædicatione indicetur.* Contemptus præfatus uerbi diuini, non euenit absolute, sed euenit, si Paulus Asiaticis prædicaret, ideoque ceteri debet futurus contingenter pure conditionatè, eumque Deus cognouit certò, & infallibiliter prorsus. Quid enim aliud significatur illo modo loquendi, *Qui nouit corda Deus?*

SECTIO XIV.

Recensentur alij Patres Ecclesie, & cum illis Abulensis, ex quo dissoluitur quedam obiectio.

94 S. Augustinus *lib. 2. questionum super Exodum, in 13.* Quæ huiusmodi est: *Quomodo populo dicatur, quod mandauit Deus educiturum se eos de Aegypto in terram Chanaan; Pharaoni autem dicatur, quod trium dierum iter exire uellent in desertum, & immolare Deo suo ex mandato eius?* Respondet sic: *Sed intelligendum est, quauis Deus sciret, quid esset facturus, quoniam præciebat non consensurum Pharaonem ad populum dimittendum, illud primo dictum esse, quod primitus etiam fieret, si ille dimitteret. Ut enim sic fierent omnia, quemadmodum consequens Scriptura testatur, Pharaonis contumacia meruit, & suorum. Neque enim mendaciter Deus iubet quod scit non facturum, cui iubetur, ut iustum iudicium consequatur.* Huculque S. Augustinus, in cuius uulgatis editionibus correxi uocem illam *educiturum*, & substitui *educiturum*; nam sic perfuadet *vers. 17. cap. 3. Exodi, ubi legitur: Et dixi, ut educam uos de afflictione Aegypti in terram Chanaan.* Verbum autem *dixi* perinde ualet, ac *decreui, statui apud me*; sed à S. Augustino explicatur per uerbum *mandani.*

95 Iam quaestio à S. Doctore proposita huiusmodi est, cur populo Hebræorum dicatur à Moysè *vers. 17. cap. 3. Exodi,* Deum mandasse, seu potius decreuisse educere illos ex Aegypto in terram Chanaan; & postea *vers. 1. & 3. cap. 5.* Pharaoni dicatur à Moysè, & Aarone ex mandato Dei, *dimittite populum meum, ut sacrificet mihi in deserto. Deus Hebræorum uocauit nos, ut eamus uiam trium dierum in solitudinem, & sacrificemus Domino Deo nostro?* Respondet autem S. Augustinus, uti eum intelligit Abulensis *ad vers. 1. cap. 5.* sed non allegans expressè: *Licet Deus intenderet educere populum suum de Aegypto, &*

introducere in terram Chanaan, tamen solum petebat à Pharaone per Moysen, ut permitteret eum ire ad sacrificandum, quia sciebat Deus, quod Pharaonem dimittere nollet, & ipse eum acriter puniturus esset. Et ut punitio iniustior appareret, petiuit Moyses loco Dei à Pharaone id, quod modicum erat, scilicet dimittere populum ire ad sacrificandum in desertum, quia non acquiescens in modico, iniustus puniretur, quàm si non acquiesceret in magno. Sic ex S. Augustino Abulensis. Quare iuxta utrumque Deus præsciens, proindeque cognoscens prorsus certò, & infallibiliter istiusmodi futurum contingens conditionatum, scilicet Pharaonem non consensurum egressioni populi Hebraici in Chanaan; si Moyses à Pharaone peteret facultatem, iniunxit eidem Moysi, ut faciliorem aliam peteret exeundi per tres dies ad sacrificandum in deserto.

96 Sed cum Abulensis in nostras uenerit manus, libet duo eius testimonia manifestissima apponere; nec idcirco à Patribus Ecclesie diuertimus, est namque his ille sanctitatis fama; & doctrinæ præstantia propemodum æqualis. Igitur *ad cap. 4. Exodi, vers. 8. & 9.* ubi Deus Moysi inquit, *si non crediderint (seniores Israël) tibi, neque audierint sermonem signi prioris, credent uerbo signi sequentis. Quod si nec duobus quidem his signis crediderint, neque audierint uocem tuam, sume aquam fluminis, ita notat: Non loquitur Deus sub dubio, quasi nesciens, an alicui istorum signorum crederent; sed more humano ad ualde contentandum Moysen loquitur, quia sciebat Deus, quod cuiusque soli crederent.* Hæc ille loquens de futuro contingenti conditionato, quod à Deo cognosci, & enuntari coniecturaliter obiectiue, etsi certò subiectiue, affirmant etiam nonnulli Theologi Dominicani.

97 Sic argentes: Deus prænuntians Moysi populum crediturum secundo signo, si fieret signum primum, cui non crederent (idem de tertio respectiue ad secundum) cognouit certò hoc conditionatum futurum, non ut futurum certò, sed solum coniecturaliter, quia si priori modo cognosceret, non prouideret de signis sequentibus, & illud certò eueniret, purificata conditione. Quod argumentum initio controuersæ inter Dominicanos, & Nostros celebre fuit, ut uidere est in Petro de Ledema *disp. 2. affini, pag. 591. & 592.* nuncque repetitur à Hieronymo Viue citato *in Euent. 19. num. 566.* & totidem formè uerbis, quibus à me est relatum, extat in MS. præclarissimi Primarij Salmanticensis Magistrj Petri de Godoy. Sed diu antè præoccupauerat illud Multiscius Abulensis, ut patet ex eius adnotatione. Et quauis concederetur cum Suario *in Opuscul. de scientia condit. futur. conting. cap. 1. n. 12.* non sciri à Deo, quod omnes crederent cuiuslibet ex signis, sed hos primo, illos secundo; reliquis tertio, ideoque prouidisse de tribus signis; nihil inde inferri potest pro cognitione diuina coniecturali obiectiue.

98 Secundum testimonium Abulensis habetur *ad cap. 11. Matthæi, vers. 23.* ubi refertur Christus dixisse: *Si in Sodomis facta fuissent uirtutes, qua in te (id est, in Capharnaum) fortè mansissent usque in hanc diem.* Explicat autem sic Abulensis in *quest. 52.* ad uerbum illud fortè, inquit: *Importat hic dubium; non quantum ad cognitionem Christi, sed quantum ad uolubilitatem creaturae. Sciebat enim Christus determinatè quid acturi essent Sodomite, si prædicaretur eis, scilicet an conuerterentur, uel non, & conuersi manerent usque ad diem illam: quia tamen conuersi, uel non conuersi, penderat ex libertate arbitrij Sodomitarum, quæ*

non habebat in se aliquid determinatum, sed habet se libertas ad utrumlibet, dixit forte, ut non putetur Dei cognitio imponere rebus necessitatem. Sic dicit Remigius: Ideo Dominus, qui omnia nouit, in hoc loco verbum dubitantium posuit, scilicet forte, ut ostenderet, quod liberum arbitrium concessum est hominibus: & ad hoc, quod sciretur, quod Deus determinatè scit futura, & non sub dubio; & tamen per istam notitiam non imponit eis aliquam necessitatem sic, vel sic eueniendi, posuit duo exempla, unum sine verbo dubitatio, & aliud cum illo. Nam dixit de Tyro, & Sidone, quod si facta fuissent virtutes in eis, olim penitentiam egissent, non apponendo forte, ut videatur, quod ipse certè sciebat, illos penitentiam acturos, si predicaretur eis. De Sodomitis autem dixit, forte mansissent usque in diem hanc. Potuisset tamen ad utrumque ponere forte, quia contingens, scilicet conversionem Tyri, & Sydonia, scires; eodem modo conversionem, vel non conversionem Sodomitarum. Potuisset etiam ponere forte in utroque, quia equalis libertas erat Tyriis, & Sodomitis ad conuerti, vel non conuerti. Sed non posuit utrumque sine forte, ne viderentur futura necessariò euenire propter diuinam notitiam. Nec in utroque posuit forte, ne putetur, futura contingentia, propter sui contingentiam, vel libertatem, Deo esse incerta. Sed alterum sine forte, & alterum cum forte posuit. Huculque Abulensis, & tam clarè, ac fundatè, ut nihil amplius restet desiderandum à Nostris.

99 Et enodat quidem obiter replicam, quæ solebat apud Ledesimam supra §. tertia expositio est, pag. 612. fieri in ipsos, cum obiciebant dictum fuisse absolute, & simpliciter à Christo de Tyriis, penitentiam egissent. Replica verò vulgaris erat aduersus Nostris, etsi ibi non appositum fuerit forte, sed tamen paulò post appositum circa futuram contingentem conditionatè conuersionem Sodomitarum, & ex posterioribus verbis desumendum esse priorum sensum. Respondebant autem Nostris non secus, ac Abulensis.

100 Qui ante verba transcripta non omiserat animaduertere, quòd licet aduerbium forte, ex proprietate sua importet dubium, tamen ex consuetudine loquendi poni, vbi nullum dubium est, ut *Matthai 5. vers. 25. 7. vers. 6.* Quo simili modo exponi debet in illis futuris contingentibus conditionatis, de quibus *Genesis 3. vers. 22. Deuter. 4. vers. 15. & 16. cap. etiam 7. vers. 22. Isaià 6. vers. 10.* Et quidem non rarò vbi sermo est de rebus certissimis, adhiberi solet in Pagina sacra aduerbium forte, & *forstian, ut Ioannis 5. vers. 46. 8. vers. 9. Actor. 8. vers. 22. Ieremia 6. vers. 8. Psalm. 80. vers. 15.* Atque ita nos admonet S. Ambrosius lib. 3. de *Pœnit. cap. 5.* Legendique sunt ex Interpretibus eiusdem Paginæ sacre Salmeron tom. 1. *Prolog. 16. pag. 405. & 406. Ribera ad cap. 2. Isaià num. 24. & 25. Lorinus ad præcitatum locum Actor. Cornelius ad cap. & vers. 3. Genesis, ad cap. Matthai 11. vers. 13.* Ex Theologis Scholasticis Didacus Ruyz, qui *disp. 41. sect. 4. disp. 70. sect. 2. 3. & 4. de Scientia Dei,* exhaurit quidquid in hoc puncto erui possit de eadem Pagina sacra, & PP. Ecclesiæ. Ex Iurisperitis Augustinus Barbofa in *tract. de Distinctionibus vsus frequentibus, dist. 127.*

101 Si opponatur, particulam forte in futuris contingentibus, præsertim conditionatis, posse sumi proprie, & rigorosè absque illo inconuenienti per ordinem ad cognitionem diuinam obiectione coniecturalem, ut respicientem causas creatas eorum futurorum. Ita Gonet transcriptus in *num. 72. & ante ipsum Ledesimam supra, §. confirmatur 1. pag. 591.* necnon Godoy. Sed iam impugnauit eos ibi. Et quantum ad præsens attinet, Abulensis agnouit inconueniens

in tali cognitione, siquidem nihil magis curauerit, quam præcauere, ne ex particula præfata deducetur cognitio, & affirmatio diuina aliquatenus coniecturalis futurorum contingentium, siue conditionatorum, siue absolutorum.

SECTIO XV.

Alij Patres Ecclesiæ in auxilium
vocalur.

102 Regredior ad S. Augustinum, qui *serm. 59. de verbis Domini, cap. 10.* scientiam conditionatam Dei, quasi digito designauit, inquit: *Noluit Dominus prius eligere senatores, sed piscatores. Magna artificis misericordia. Sciebat enim, quia si eligeret senatorem, diceret senator, dignitas mea electa est: si eligeret diuitem, diceret diues, opulencia mea electa est: si eligeret Imperatorem, diceret Imperator, potestas mea electa est: si eligeret Philosophum, diceret Philosophus, sapientia mea electa est. Interim, inquit, differantur superbi isti. Multum iument. Hæcenus S. Doctor clarissimè prædicans scientiam conditionatam, qua Deus directus elegerit prius Piscatores, quam Senatores.*

103 Rursus lib. 2. de *serm. Domini in monte, cap. 9.* ait S. Pater: *Aliud est induci in tentationem, aliud est tentari. Nam sine tentatione probatus esse nullus potest, siue sibi ipsi, sicut scriptum est: Qui non est tentatus, qualia scit? siue aly, sicut Apostolus ait: Et tentationem vestram in carne mea non spreuistis. Hinc enim eos firmos esse cognouit, quia eius tribulationibus, qua Apostolo secundum carnem acciderant, non sunt à charitate deflexi. Nam Deo noti sumus, & ante omnes tentationes, qui scit omnia antequam fiant. Ita S. Augustinus. Iuxta quem si ante omnes tentationes Deo noti sumus, utique non tantum, in quibus sumus absolute futuri, sed etiam in quibus futuri non sumus, sed esse-mus, Deo res aliter disponente. Nam si conditionalium euentum non præscit, neque scienter deseret labentem, sicut nec scienter congruè iuuabit vincentem. Recurrendum igitur est ad conditionalium scientiam.*

104 Insuper S. Augustinus *serm. 7. de verbis Domini in Euangelium secundum Mattheum,* loquens de Scriba illo, qui *cap. 8. dixit: Sequar te quocumque ieris,* quique reiectus est, sic fatur: *Quid tam promptum, quid tam impigrum, quid tam paratum, & quid tam ad bonum aptissimum, quam sequi Dominum quocumque ierit? Miraris hoc dicens, quid est hoc, quòd magistro bono Domino Iesu Christo inuitanti discipulos, quibus daret regnum cælorum, displicuit tam paratum? Sed quia talis magister erat, qui futurum præuideret, intelligimus, fratres, istum hominem, si sequeretur Christum, sua questurum fuisse, non qua Iesu Christi. Ipse enim dixit: Non omnis, qui dicit mihi, Domine, Domine, intrabit in regnum Cælorum. Et iste de ipsis fuit, nec sic se ipse nouerat, quomodo medicus inspiciebat. Nam si iam se factum esse spectabat, si iam dolosum, & insidiosum se nouerat, cui loqueretur, non nouerat? Ipse est enim, de quo Euangelista ait: Non opus habebat, ut quisquam ei testimonium perhiberet de homine, ipse enim sciebat, quid esset in homine. Sic ibi. Estque sermo de futuro contingenti conditionato purè, cognitoque à Christo cum plena certitudine, scilicet de quærendis, quæ sua essent, ab eo Scriba, si inter discipulos admitteretur à Christo. Et cauendum est cum Ruyzio *disp. 15. de Providentia, sect. 2. num. 20.* ne putetur*

SECTIO XVI.

Deus formaliter cognoscit futura contingentia conditionata.

105 Strabus Author Glossæ ordinariæ super Biblia sacra, ad illud B. Iudæi *vers. 9. Cum Michael Archangelus cum diabolo disputans altercasset de Moysi corpore, scribit: Præuiderat Dominus, Moysen post mortem à Iudæis adorandum, & si corpus haberent, pro Deo habendum. Quæ Dei præuisio fuit conditionata, si quidem corporis Moysi à Iudæis adoratio fuerit impedita, eo sepulto in loco secreto, & incognito, secus ac diabolus conabatur. Quare ex præuisio conditionata idololatriæ Iudæorum, si ad conspectum haberent Moysi corpus, decreuit Deus, patenti & publicæ illius sepulturæ obistere per Michaëlem. Et cum hæc ratio altercationis Michaëlis cum diabolo approbetur communiter à PP. Ecclesiæ, & ab Interpretibus, ut videre est apud Augustinum de Quiros in *Commentario ad præcitatum epistolam, num. 127.* possunt non immeritò censeret eiuſdem esse mentis cum Strabo, quoad præfatam Dei conditionatam scientiam.*

106 S. Anastasia in epistola ad S. Chryſogonum sic scribit: *Deprecor te, o homo Dei, ut instauer Dominum deprecaris, ut aut ad fidem suam, si venturum præuiderit maritum Publium, sinat uinere, aut si cum in hac incredulitate peruersitate scit mansurum, subeat eum locum dare suis cultoribus. Melius est enim spiritum exhalare, quam Dei Filium denegare, & eum confitentem impedire.* Verba hæc patentia sunt pro scientia conditionata, qua, ex voto S. Anastasiæ, dirigatur Deus ad prorogandam vitam Publij, si præciat, amplexurum Christianam religionem, aut ad breuiendam, si præciat, non amplexurum. S. Franciscus Assisias, referente S. Bonauentura in eius vita, *cap. 6. §. 2.* consideratione hac sese humiliabat: *Laironi si tanta contulisset Aluissinus, gratior te foret, Franciscus.* Quæ maior gratitudo latronis, ut futura conditionatè, cognoscebatur à S. Francisco, cognoscebat à Deo certissimè, ipse supponebat; alioqui enim inaniter exinde se humiliaret. Eadem consideratione S. Franciscus Xauerius vrgebat Nostris Goæ degentes: *Apud vos ipsos perpendite, si insigniores peccatores muniti collocati fuissent, uti vos, nimirum extra peccandi laqueos, & in loco magna perfectionis, forte multos ex vobis confunderent. Sic lib. 3. epistolarum, in 5. & hæc nunc sufficiant de Patribus Ecclesiæ; nam suo loco, & tempore plures alios in medium adducemus pro diuina cognitione omnino certa futurorum contingentium conditionatorum purè.*

107 Magister Balthasar Nauarrete tom. 1. in 1. parti. *quest. 14. art. 13. conuouersia 56. §. 2.* docuit, non dari in Deo notitiam formalem, sed virtualem, & eminentialem futurorum contingentium conditionatorum, utpote respectu quorum non detur in Deo decretum formale, sed virtuale, in quo illa cognoscat. Motium autem Nauarreti ad negandum in Deo decretum formale proponitur à nobis in *sect. 123.* Sed is dicendi modus displicuit valde alijs etiam Dominicanis, & me præsentè (cum iuuenis essem) in Actu quodam insignis Vallisoletani Conuentus S. Pauli (qui est Patrum Dominicanorum) argumentante validissimè optimo meo, & sapientissimo Præceptore P. Ioanne Chacon contra physicas prædeterminationes, trahenteque Præsidem vi rationum, ut emolliret illas, non secus ac Magister Gonzalez de Albelda *disp. 58. sect. 2.* quem allegauit, ne videretur defiscere à suis; prodiit M. Nauarrete, & potestate loquendi, quam habebat tanquam Magister Ordinis, aut Prouinciæ, dixit, debere ibi defensari rotundè, & planè prædeterminationes physicas, insuper habita noua cogitatione M. Gonzalez. Sed respondit Præses, vltra etiam Paternitas nouè cogitauit eminentialem scientiam futurorum conditionatorum, nec ideo patienter feret, ut à me negligatur. Sic ille.

108 Et quidem dicta à nobis in *sect. 2. & seqq.* ostendunt, cognitionem Dei de futuris conditionatis esse formalem. Nam virtualis nihil aliud posset esse, quam virtus cognoscitiua diuina, aut formalis cognitio creaturarum causarum, aut conditionum, in quibus ea continentur: virtus autem illa, aut formalis cognitio non magis actu affirmat, vel negat vnã partem contradiccionis, quam alteram futuri conditionati; v. g. non magis penitentiam Tyriorum, quam carentiam penitentia. At ex sacris literis constat, affirmari à Deo vnã partem contradiccionis, potius quam alteram. Impugnationes aliæ Nauarreti videantur in Gonzalez *disp. 44. sect. 2. n. 12. & 13. Blasio Verdu in Relect. contra Scientiam Mediam, fol. 13. Machino disp. 33. sect. 1. ad medium, Ioanne de S. Thoma disp. 20. art. 2. pag. 626. Cabrera 1. p. quest. 62. art. 1. disp. 12. §. 5. conclus. 2. Didaco Ruyzio disp. 72. de Scientia Dei, per quatuor sectiones, Arrubale tom. 1. in 1. p. disp. 44. cap. 6. num. 31. Pasolo 1. part. quest. 14. art. & dub. 13. num. 211. 215. & 245. Grana-do p. & tom. 1. tract. 5. disp. & sect. 2. num. 14. Alarcone 1. p. tract. 2. disp. 4. cap. 6. n. 2. & 3. Amico tom. 1. disp. 12. sect. 11. n. 172. Izquierdo tract. 9. de Deo vno, disp. 28. quest. 6. propof. 2.*

SECTIO XVII.

Deus cognoscit certò, & infallibiliter futura contingentia conditionata, qua in absoluta transibunt, conditione purificata. Idque ex Patribus Ecclesiæ stabilitur.

109 Explicui huiusmodi futura conditionata in n. 2. in d. 7. supposui, cognosci certò, & infallibiliter

liter à Deo, & in 9. presentati nonnulla eorum ex-
pla tradita in Scriptura sacra. Nunc id est proban-
dum ex professo contra multos Dominicanos me-
moratos in *Euentil. 2. num. 78.* quauis pleraque alla-
ta ad persuadendam notitiam diuinam certam, & in-
fallibilem futurorum purè conditionatorum am-
pliari queant ad horum aliorum non purè, sed præ-
cisiuè conditionatorum, eo quòd conditio aliquan-
do ponitur à parte rei, & proinde ipsa aliquando
erunt absolutè; sicut ex possibilibus, quædam sunt
purè possibilis, illa nimirum, quæ cum ad existen-
dum non habeant repugnantiam, tamen pro nullo
re ipore participes sunt existentie in rerum natura;
quædam verò sunt non purè, sed præcisiuè possibi-
lia, nempe quibus pro aliquo tempore competit
existentia, & tamen in signo priori ad ipsam confide-
rantur, vt non inuoluentia repugnantiam. Vnde
sicut datur in Deo pro vno signo cognitio posteriorum
possibilium vt præcisiuè talium, & pro alio vt
existentium in rerum natura; & vna formalitas cog-
nitionis diuinæ vocatur simplicis intelligentiæ, alia
visionis; ita etiam dari contendimus in Deo futuro-
rum præcisiuè conditionatorum cognitionem, quæ
per vnam formalitatem, & in priori signo attingat
ipsa vt talia, & per aliam formalitatem, & in pos-
teriori signo, vt existentia absolutè, vt etiam ex
Dominicanis contendunt Ioannes de S. Thoma alle-
gatus in illo numero 78. & Hieronymus Viues *dist.*
18. contra Scientiam Mediam, parte posteriori, dist. 4.
§. 1. num. 63.

110 Quam doctrinam didicimus ex Ecclesiæ Patribus.
Nam S. Cyrillus Alexandrinus *lib. 9. in Ioannem, cap.*
10. v. 18. ait: *Dubitare potest aliquis, & nobis obiiciet*
dicens, si omnia scire Christum credimus, cur Iudam ele-
git, & cur alius immisit discipulis, cum non ignoraret
proditorum fore, & auaritia laqueis implicitum iri? : :
Cur Deus Saulem elegit, & in Regem vnxit super Is-
raël, quem gratiam omnino preteritum sciebat? Cur pri-
mo hominem formauit de terra, qui omnia nouit? Nec
enim ignorabat casurum illum, spreto, quod acceperat,
mandato. Cur Angelorum condidit naturam, cum non
ignoraret, vt Deus, futuram aliquorum defectionem?
Similiter lib. 1. Glaphyrorum in Genesim, pag. 6. in-
quit: Ceterum dicat quis, vt arbitror, si futurum erat,
vt ad tantam miseriam homo factus prolaberetur, quo
pacto non multo satius merito iudicandum sit, ipsum non
existere? Splendidum verò adeo, atque admirabilem con-
stituit eum, qui haud multo post esset futurus miserabilis,
execrationis, & pena obnoxius. Atqui nequaquam
ignarus erat futurorum Deus, naturâ existens Creator.
Cum verò prudens, ac sciens operatus fuerit, quo pacto
non nocuisse potius, quam inuisse deprehendetur?

111 S. Cyrillus in his quæstionibus nullatenus infi-
ciatus est cognitionem certam, & infallibilem Dei
de eis peccatorum euentibus, quin potius illam in-
dubitato supponit, & in progressu solutionis repe-
tit dicens, quòd enim hoc homini euenturum esset vt in-
teritum subiret, nequaquam ignorabat Creator, sed scie-
bat, subsequituram postea mali solutionem, & interitus
ablationem, restitutionemque in melius, ac pristinum
bonorum receptionem. Totus autem occupatur S. Do-
ctor in exhibendis rationibus, ob quas Deus non
desisterit à positione conditionum, sub quibus præ-
nouerat eos euentus. Quòd si perpendatur attentè
quæstionum sensus, comparietur, præscientiam, de
qua loquitur, antecessisse actuale Dei decretum de
electione Iudæ, & Saulis, de Adamo, & Angelo
produciendo, ac proinde scientiam visionis de pec-
catis Iudæ, Saulis, Adami, & Angeli. Imò expres-
sè S. Doctor ab absurdo deducit, reuocandum Deum,

ne decerneret condere hominem, aut Angelum, si
cui moueat difficultatem quæstio illa de præscien-
tia peccati, scribit enim: *Quid porro hinc sequitur?*
Illud videlicet, vt præcognitionis causa, aut nihil omni-
no creare debuerit, aut certe creaturam nullam rationis
competem omnino producere, vt irrationali tantum, &
sensus experti natura Deus imperet, nec ipse omnino na-
tura sua Deus cognoscatur. S. etiam Damascenus in
Dialogo aduersus Manichæos, pag. 707. & S. Chry-
sostomus in *Serm. de Anathemate*, reddunt pro cau-
sa, ob quam nihilominus create Deus voluerit An-
gelos, & homines, infinitam Dei bonitatem, quæ
vicit præscientiæ vim, atque virtutem.

Et vniuersim Ecclesiæ Patres, apud quos frequen-
tissima sunt huiusmodi quæstiones propositæ, siue
à Gentilibus, siue ab Hæreticis, agunt de peccato-
rum præscientia, quæ Deum posset retardare à crea-
tione Angelorum, & hominum, sic epim euitaren-
tur peccata præcisa sub conditione creationis, tot-
que mala exinde suborta, vt obiiciebant Gentiles,
& Hæretici. Ergo præscientia, de qua Patres ha-
bent sermonem, non erat absoluta, & visionis de
peccatis, sed conditionata. Nam post absolutam,
& visionis de peccatis, non poterat Deus desistere à
creatione illa, cuius decretum absolutum & efficax
debebat præcessisse in ipso ante præfatam scientiam.
Vnde ea tam longè abesset à retrahendo Deum,
ne efficeret Angelos, & homines, vt potius ex
eius suppositione Deus esset necessitatus ad eos
producendos.

Enimverò si qui sollicitabant sapientiam Patrum,
illis quæstionibus assumebant præscientiam Dei
absolutam, & visionis de peccatis, cur Patres non
respondebant, notando eorum imperitiam, vt qui
quererent, cur Deus creauit Angelos, & homines,
postquam habuit decretum efficax, & absolutum
creandi? Nam scientia absoluta, & visionis de eo-
rum peccatis non poterat non supponere tale de-
cretum. Cur etiam non respondebant, intenditis ri-
diculè debuisse Deum desistere à productione An-
gelorum, & hominum ob præscientiam de eorum
peccatis? Ipsa enim præscientia, quam assumit ad
arguendum, supponit decretum efficax, & absolu-
tum de productione: quo cum non fiat potestas
hanc impediendi; & vt ab ipso iam cesset Deus, est
omnino repugnans ob eius immutabilitatem. Ne-
que dicas, Patres supposuisse responsonem illam,
addidisseque alias, vt quæstionibus vterius satisfac-
cerent. Nam necunde constare tibi potest de sup-
positione illa in mente PP. & quæstionum ipsarum
status, responsonesque expressæ à PP. contrariam
potius mentem indicant, imò & declarant.

114 Easdem quæstiones versat S. Hieronymus *lib. 3.*
aduersus Pelagianos, pag. 883. tom. 1. & ipsarum
occasione adicit multa nobis valde proficua. Cum
enim Critobulus, agens Pelagianorum partes obie-
cisset: *Si non fecimus quod præcipit, aut voluit nos*
adiuare Deus, aut noluit? Si voluit, & adiunxit, &
tamen non fecimus, quod volumus, non nos, sed ille su-
peratus est. Si autem noluit adiuuare, non est culpa
eius, qui voluit facere, sed illius, qui adiuuare potuit, &
noluit. Respondet S. Hieronymus sub nomine Atti-
ci: *Non intelligis dilemma tuum in grande blasphema-*
rum decidisse barathrum, vt ex vtraque parte, aut in-
ualidus sit Deus, aut inuidus; & non tantum ei laudis sit,
quòd bonorum author est, & adiutor, quantum vitupe-
rationis, quòd mala non coercuit. Detrahatur ergo illi,
cur diabolus esse permisit, cur passus sit, & hucusque
patiat, quotidie aliquid in mundo mali fieri? Quarit
hoc Marcion, & omnes hereticorum canes, qui vetus
laniant

laniant Testamentum, & huiusmodi syllogismum texere
conseruerunt: *Aut sciuit Deus hominem in paradiso po-*
situm prauaricatorum esse mandatum illius, aut nesciuit?
Si sciuit, non est in culpa is, qui præscientiam Dei vna-
re non potuit, sed ille, qui talem condidit, vt Dei non pos-
set scientiam deuicare: si nesciuit, cui præscientiam tol-
lis auferes & diuinitatem.

115 Huius syllogismi primam partem admittit liben-
tissime S. Hieronymus, curatque obuam ire incom-
modo, quod, admitta præscientia in Deo de Adæ
prauaricatione, si eum conderet, & præcepto liga-
ret, deducebat Marcion. Et primò argumentatur
ad homines Doctor Maximus ab absurdo alio, sic:
Hoc enim genere in culpa erit, qui elegit Saul, postea
impissimum Regem. Et Saluator, aut ignorantie, aut
injustitie tenebitur reus, cur in Evangelio sit loquutus:
Nonne vos duodecim ego elegi Apostolos, & vnus ex
vobis diabolus est? Interròga eum, cur Iudam elegerit
proditorem? cur ei oculos commiserit, quem furum esse
non ignorabat? Quasi diceret S. Hieronymus, si abso-
luta est, quòd Deus præcisiuè peccatorum esse Ada-
mm, casu quo conderet, ipsum nihilominus de-
creuerit condere; abhorrens etiam erit, quòd Deus
elegerit Saulem & Iudam, quorum impietatem, &
proditionem ignorare non potuit. Deinde sanctus
Hieronymus respondet, nullum sequi absurdum ex
præscientia peccatorum Adami, Saulis, & Iudæ;
nec Deum debuisse ob eam retardari à productione
Adami, ab electione Saulis in Regem, & Iudæ in
Apostolum, inquitque: Vt audire rationem, Deus
præsentia iudicat, non futura, nec condemnat ex præscien-
tia, quem nouerit talem fore, qui sibi postea displiceat;
sed tanta bonitatis est, & ineffabilis clementia, vt eligat
eum, quem interim bonum cernit, & scit malum futurum,
dans ei potestatem conuersionis, & penitentia.

116 Consonant cum his S. Hieronymi verbis illa
Theodoretus quæst. 24. in Genesim: *Qua de causa Deus*
plantauit paradysum, mox expulsurus inde Adamum
propter peccatum? In primis Dominus Deus non solet
condemnare ex præscientia. Quapropter transgressiones
Adæ prouidens, bona illi concessit, &c. Consonant
etiam illa eiusdem Theodoretus quæst. 8. in Exodum:
Cum Deus prænosceret contumaciam Pharaonis, cur ab ini-
tio non puniuit illum? impediendo sic duritiem, in
quam prænouerat deuenturum, si leuibus tantum
prodigijs vrgeretur ad dimitendum ex Ægypto po-
pulum Israëliticum. Cui quæstioni Theodoretus re-
spondet: Cum Deus benignus sit, & humanus, non vult
punire ex sola præscientia, sed expectat operum consum-
mationem: id est, non vult ex ea conditionata præ-
notione castigare Pharaonem, sed vt decernat sup-
placium duritiei grauissimo prodigio mortis primo-
genitorum ad leuiora signa, & quasi expectata hac
operum consummatione, cognitaque per scientiam
visionis, statuit præfatam contumaciæ vindictam.

117 Redeo ad S. Hieronymum, cuius in verbis tran-
scriptis animus est præbere rationem, cur Deus, etsi
præcisiuè flagitiorum Adami, Saulis, & Iudæ, qua-
tenus ea futura erant sub conditione, non debuerit
non decernere, & exequi productionem Adami, ele-
ctionemque Saulis in Regem, & Iudæ in Aposto-
lum? Ratio autem illa est, quia ea peccata non cog-
noscebantur à Deo ante decretum de productione,
& electione, quatenus essent absolutè futura, quod
perinde erat in sermone frequenti Patrum (de quo
postea) ac quatenus præsentia, sed tantum quatenus
præcisiuè erant futura sub conditione pro signo ante-
cedenti decretum illud; Deus verò iudicat præsen-
tia, id est, absoluta ab omni conditione, non autem

futura, id est, quæ præcisiuè intelliguntur fore sub-
conditione aliqua; neque enim supplicio, aut præ-
mio afficit demerita, aut merita intellecta præcisiuè
vt futura sub conditione. At si ob præscientiam
de peccatis Adami, Saulis, & Iudæ, sic futuris,
Deus abstineret decreto de productione, & electio-
ne, iudicaret futura, & non tantum præsentia. Hic
est genuinus sensus S. Doctoris. Quòd enim non lo-
quatur de peccatis, vt absolutè futuris, & vt præ-
notis per scientiam visionis, indubitabile mihi est,
tum ex antecedentibus, tum etiam, quia potuit S.
Doctor non esse certum, decerni à Deo supplicium
ob præscientiam peccati vt futuri absolutè. Igitur
S. Hieronymus agnouit, & admittit præscientiam
conditionatam futurorum conditionatorum præ-
cisiuè, & solummodò repudiavit, atque exclusit abu-
sum talis præscientiæ, quatenus demerita, aut merita,
vt præuisa tantum sub conditione, essent materia sup-
plicij, aut præmij, non secus ac alij PP. respuerunt,
tque reiecerunt in locis infra producendis.

Desisto ab expendendis complurium aliorum Pa-
trum verbis in præfatis quæstionibus, & in cæteris
similibus, vt de data libertate Adamo; de imposto
præcepto, de permissione vt tentaretur, de eodem
collocato in paradiso, & exinde non electo ante in-
obedientiam, de consortio Euvæ, quæ fuit occasio
delinquendi, de aduentu Christi ad Iudæos, tantif-
que cum signis, cum tamen tot futuri essent incre-
duli, de periculis peccandi, à quibus non liberat
multos. His in quæstionibus Patres vniuersim fa-
tentur in Deo certam, & infallibilem notitiam de
abusu libertatis, de transgrediendo præcepto, de
tentatione non superanda, de committendo peccato
intra paradysum, de occasione edendi pomi, quam
præberet Eva, de incredulitate tot Iudæorum, de
multorum lapsu in tentationum periculis; eaque cog-
nitio erat conditionata, vt pote cuius vi posset re-
trahi Deus à voluntate conferendi Adamo liberta-
tem, cum qua peccaturus prouidebatur, & sic de aliis
obiectis designatis pro prædictis quæstionibus. Per
notitiam autem absolutam, & visionis non posset
retardari Deus; nam talis notitia præsupponit illam
ipsam voluntatem in Deo, & abusum libertatis fu-
turum absolutè in Adamo. Desisto inquam nunc,
tum quia in posterum se offeret opportunitas affe-
rendi nonnullos alios Patres: tum quia tot sunt
apud Ruyzium de *Scientia Dei disput. 65. per 12. se-*
ctiones, vt eorum accurata expensio multas occupa-
ret paginas.

SECTIO XVIII.

Exploditur interpretatio quedam circa
sensum PP.

119 Quam verò feci ad SS. Cyrillum, & Hierony-
mum, excludit non obscure responsonem
tentatam à Curiele, & amplexatum ab Aluarez, Le-
desma, & Geneto supra *dist. 6. art. 7. §. 3. pag. 608.*
vbi ait, nullum in illis testimoniis esse leue vesti-
gium, vel tenuem umbram Scientiæ Mediæ. Agunt
enim SS. PP. de scientia Dei absoluta, & respectu
eorum, quæ reuera absolutè futura sunt, non autem
quæ tantum conditionatè; nam loquuntur de præ-
scientia peccati Angelorum, & primorum parentum,
quam constat fuisse absolutam. Falsò igitur, & pla-
nè contra SS. PP. mentem intelliguntur de Scientia
Media, & præscientia conditionata lapsus Anglo-
rum.

rum, & hominum, quæ præcedat ratione absolutum decretum eos creandi. Nam SS. PP. solum loquuntur de præscientia lapsus antecedente executionem creationis Angelorum, & hominum, non autem de præscientia antecedente decretum, & voluntatem eos creandi. Non querunt enim, cur decreuerit, aut voluerit Deus creare Angelos, & primos parentes, quos sciebat peccaturos, sed cur creauerit, &c. Ita Gonetus ad illa testimonia, quasi à Nostris proposita pro Scientia Media; sed certe non proponunt illa, nisi pro conditionata, siue Media, siue non Media, & nisi aliunde mens SS. PP. exploretur, non sufficiunt illa ad inducendam Mediam. Quare multò meliùs Magister Godoy meminit illorum testimoniorum, cum disputaret de scientia conditionata præcisè, tametsi sciat, non probari conuincenter ex illis.

120 Cuius contrarium nobis videtur, nam quanuis SS. PP. agant de peccato, quod reuera absolute futurum erat, & non tantum conditionatè, tamen loquuntur de illo, vt præcise tanquam futuro conditionatè præcisè, & vt cognitio priùs ratione, quam Deus decreuerit creare Angelum peccaturum; quippe tractant de præscientia, ex qua posset moueri, vt decreuerit non creare. Cum qua præscientia rectè componitur ea, quæ posteriùs ratione ad creandi decretum cognoscit ipsum, & Angelum exiturum, peccaturumque absolute; sed quæ proinde inutilis est ad enodationem quæstionis supponentis Deum in signo, quo posset moueri ad non creationem Angeli ob euitandum inconueniens peccati, quod præuidebat futurum sub conditione creationis. Atque hinc constat, PP. non loqui nisi de priori illa præscientia, id est, de antecedente decretum creandi Angelum.

121 De quo decreto expressè mentionem facit S. Damascenus in Dialogo illo aduersus Manichæos, pag. 708. inquit: *Deus enim, qui futurus erat, tanquam iam ortum intuens, ut in ortum prodiret, decreuit, atque ut cruciaretur, si snapte voluntate malum extitisset.* Et pag. 713. roganti Manichæo, *volens-ne Deus eum (id est, diabolum) fecit?* Respondet, *certe volens*: Rogantique rursus Manichæo, *& quid est, quam ob rem, cum bonus esset, eum facere voluit, qui malus futurus erat?* Respondet, *Deus eum bonum fecit, verum ipse voluntariè mutatus est, ac bonum abiicit.* Et S. Augustinus lib. 2. de Nuptiis, & concupisc. cap. 16. ait: *Nec enim propterea creare noluit, quia malum futurum esse præcise.* De eodem decreto non siluit S. Thomas, aut quisquis est Author tractatus de præscientia, & prædest. ad finem 1. part. Nam agens in cap. 7. quare Deus creet hominem, quem præcise esse damnandum? ait in §. 2. *Et primò ostendendum est, quòd voluntas Dei facientis hominem, quem præcise esse damnandum, non est iniqua.* Quòd si aliqui PP. non forment quæstionem sub vocibus, cur decreuerit Deus creare Angelum, aut hominem, sed cur creauerit, &c. Tamen voces sunt equipollentes: tum quia quæstio de agentis liberi externa actione, æquiualeat ei, quæ sit de eiusdem causa, & ratione ad volitionem internam talis actionis: tum quia Deus creare in tempore non potest, nisi ab æterno decreuerit. Mirumque valde foret, quæstionem illam, cæterasque alias passim obvias in PP. redigi ad hanc subtilitatem grammaticalem; & Theologis post tot Patrum, & tam repetitas responsiones, ignotum adhuc esse, quid dicerent, si interrogarentur, cur Deus decreuerit creare Angelum, &c. Sed permisso latere hucusque Theologos, quid responderent PP. ego desidero scire ab illis Theolo-

gis sic Patres interpretantibus, quid ipsi dicant ad quæstionem propositam hoc pacto, cur Deus decreuerit creare Angelum, quem si crearet, sciebat peccaturum, & non præcisè quod posset peccare? Certè si in quæstionis adiecto, *quem si crearet, sciebat peccaturum*, non dicant inuolui falsitatem, fateri debent proponi benè eam, & in ea supponi scientiam conditionatam diuinam de damonis peccato. Nec possum credere, dicturos inuolui falsitatem in illo adiecto, quod verissimum apud PP. fuit.

SECTIO XIX.

Idem ipsum magis firmatur ex S. Augustino.

122 **Q**ui in lib. de corrept. & gratia, cap. 8. manu- cit etiam nos ad eandem assertionem de cognitione diuina certa, & infallibili terminata ad futurum conditionatum præcisè. Miratur ibi, & veneratur S. Doctor iudicia Dei occulta, cur persecrantiam finalem quandoque non dat fidelibus piè viuentibus per diuturnum tempus, quam tamen aliquando donat infidelibus conuersis post parrata per longam ætatem multa scelera? Cur prædestinatorum filiis paruulis quandoque neget regenerationis sacramentum, quod pluribus reproborum, vel infidelium concedit? Imò cur his opulentiam, ingenium, & cætera bona tribuat, aliis neget? Sicut ergo de secundo, & tertio Pelagianos nihil respondere posse ait; sed ignorantiam fateri, ita de primo. Confirmat in iis, qui piè viucentes, tandem in peccato moriuntur, & inquit: *Respondent, si possunt, cur illos Deus, cum fideliter, & piè viuerent, non tunc de vita huius periculis eripiat, ne malitia mutaret intellectum eorum, & ne fictio deciperet animas eorum? Verum hoc in potestate non habuit, an eorum mala futura nesciuit? Nempe nihil horum, nisi peruersissimè, atque insanissimè diceretur.*

123 En S. Augustinus dicit, non posse negari, nisi peruersissimè, insanissimèque, Deum cognoscere illorum mala per scientiam, qua existente, potuit auferre illos è vita, antequam in ea mala deuenirent. Quare non loquitur S. Augustinus de scientia absoluta, & visionis, quoniam stante tali scientia, impossibile fuisset, eripiendo illos è vita, impedire ne peccarent. Quippe talis scientia cognoscat vitam prorogandam, & committenda peccata reipsa; ex suppositione autem conseruandæ vitæ, & peccatorum perpetratorum fieri nequit, vt hæc impediantur per non conseruationem illius. Ergo loquitur S. Augustinus de scientia conditionata attingente peccata, quæ sunt absolute futura, eo quòd illorum hominum vita reipsa protrahetur; sed attingente illa priùs ratione, quam proponantur vt absolute futura, eo quòd nondum pro illo signo sit à Deo quidpiam statutum de prorogatione vitæ; nam si esset statutum, quo pacto Deus non conseruando vitam, posset impedire, ne peccata illa essent absolute futura?

124 Confirmatur. Nam S. Augustinus, exemplo illius, qui iuxta caput 4. Sapientie, *Raptus est, ne malitia mutaret intellectum eius, aut ne fictio deciperet animam illius*; & proinde exemplo illius, cuius peccata non erunt absolute, sed essent, si conditio diuturnioris vitæ poneretur, & quæ certè atque infallibiliter cognoscantur à Deo per scientiam conditionatam, argumentatur de aliis, quorum peccata erunt absolute sub conditione ponenda vitæ longioris.

gioris. Ergo & horum aliorum peccata cognosci certò, & infallibiliter à Deo per scientiam conditionatam æquè censet S. Augustinus, quia æquè de his aliis, ac de illo fatur.

125 Si in nemo respondeat, subintelligi debere aliquã diuersitatem in his aliis, vt pote quorum erunt peccata absolute, & proinde ex tali suppositione nequeant non cognosci à Deo per scientiam absolutam, & visionis. Contra occurro, quia etsi præfata diuersitas valeat pro signo posteriori, non tamen pro priori, pro quo æquè de vtrisque loquitur S. Augustinus, assuetans, habuisse in potestate contrahere horum aliorum vitam, sicut contraxit illius alterius, & præcise horum aliorum mala futura, sicut præcise illius alterius: quæ æqualitas stare salua non potest, nisi de vtrisque supponatur in Deo scientia potens præcludere ad contrahendam vtrorumque vitam ex incommodo futurorum peccatorum, seu ad euitandum peccata. Ast scientia eo modo potens præcludere, absoluta non est, sed conditionata, nam absoluta erga hos alios supponit decretum Dei de vita non contrahenda, & terminatur ad peccata, vt absolute futura. Quòd si declarata æqualitas in signo priori non agnoscatur ex mente S. Augustini, vanum redditur eius argumentum contra Pelagianos, dicerent namque, diuersam esse rationem, vt alij cum piè viuerent, non raperentur ex hac vita, ne in diuturniori peccarent, sicut raptus dicitur ille alter, de quo Sapientie 4. Quia illius alterius peccata cognita sunt à Deo per scientiam conditionatam, & horum aliorum per absolutam, ac visionis.

126 Et hæc tenus de celebri S. Augustini testimonio, quod vel à Gonetio citato ad num. 24. intelligitur de scientia conditionata, quodque colludit cum alio eiusdem S. Doctoris in lib. de Veritate Ecclesiæ, contra Perilianum, cap. 9. vbi aduersus Donatistas effutentes, non impleri aliquas Prophetias de hominum actibus liberis, quia ipsi nolunt, ita reponit: *Quasi verò nescierit spiritus Dei futurum hominum voluntates. Quis hoc insanissimus dixerit? Cur ergo non hoc potius prænuuntiauit, quod de voluntariis hominum sciebat futurum? Quibus in verbis vt persuadet sibi, non posse, vel ab insanissimo dici, Deum nescire actus liberos humanos absolute futuros, ita in illis aliis expensis ex libro de corrept. & gratia, sugillat censura extremæ insanie, si Deo affingatur nescientia futurorum malorum in hominibus præfatis. Colludit etiam cum illo alio in lib. 5. de Civitate Dei, cap. 9. *Confiteri Deum, & negare præcium futurorum, apertissima insania est; & ad finem capitis, qui non est præcise omnium futurorum, non est vtrique Deus.* Colludit demùm cum illo alio in lib. 3. de lib. arb. cap. 2. *Quisquis dixerit, aliter euenire posse aliquid, quam Deus ante præcise, præscientiam Dei destruere insanissima impietate molitur.**

127 Non est adeò notum aliud eiusdem S. Doctoris testimonium, quod extat lib. de gratia, & libero arbitrio, cap. 23. sed magnæ est efficacæ ad institutum præfens: *Ad occulta Dei iudicia (inquit) renocate, quando videritis in una causa, quam certè habent omnes paruuli hereditarium malum trahentes ex Adam, huic subueniri, vt baptizetur, illi non subueniri, vt in ipsa obligatione moriatur: illum baptizatum in hac vita relinqui, quem præcise Deus impium futurum, istum verò baptizatum rapti ex hac vita, ne malitia mutaret intellectum eius. Et nolite in istis dare iniustitiam, vel insipientiam Deo, apud quem iustitia fons, & sapientia.* Hoc in loco tradit S. Augustinus, R. P. Gabr. de Henao, Scient. Med. Pars 1.

Deum habere scientiam impietatis futuræ, tum in baptizato relicto in hac vita, tum in alio baptizato, quem ex ea rapiat ante vsum rationis. Vt autem scientia de malitia secundi non potest esse nisi conditionata, ita nihil obest, quominus scientia de malitia primi sit etiam conditionata iuxta tenorem, & contextum verborum S. Doctoris. Qui prudentissimè cauet, ne in istis tribuatur Deo insipientia, cum ipse sit fons sapientie. Est hic locus illustris pro diuina scientia conditionata certa, & infallibili futurorum purè conditionatorum, & magno cum fundamento extenditur ad eam, quæ sit conditionatorum non purè.

SECTIO XX.

Confirmationes alie ex S. Augustino, & ex multis aliis Patribus.

128 **I**dem S. Augustinus libro contra Adimantum Manichæum, cap. 17. verbis perspicue tradit, Deum præcium de non inferenda morte Sauli à Davide, etiam si comoda occasio se offerret, dedisse Davidi facultatem ad occidendum Saulem. Et lib. 2. contra duas epistolas Gaudenij, cap. 25. adseuerat, Deum præcium futurum nonnullos ex Niniuitis, qui ad Ionæ prophetiam non excitarentur, vt ieiunarent, & orarent, nisi accederet imperium Regis, inspirasse huic, vt pœnitentiæ publicæ promulgaret edictum.

129 Sancto Augustino affocio S. Gregorium Magnum, qui lib. 2. Moralium, cap. 5. alias 8. non minus disertè docet, à Deo præcio de Iobi in sanctitate constantia, si tentaretur, decretam fuisse permissionem tentationis. Id quod pulchrè dicitur etiam ab Olympodoro, & Polychronio in Catena Græcorum Patrum super Iob, collecta à Comitolo nostro: *Cum futuri ignarus sit diabolus (inquiunt illi) neque in hominum corda insinuare se penitus possit, frustra sibi iusti cladem pollicetur. Verum Deus, qui multo ante prospicit, cum de iusti victoria minime dubitaret, vt pro sua libidine in vtrum frugi impetum faciat, diabolo largitur. Illud unum excipit, ne malo corpus afficiat.* Sic illi, de quibus, & de sancto Gregorio videtur dubitari non posse, quin habeant sermonem de præscientia dirigente ad decretum absolutum permissium tentationis ex intentione victoriæ præcise, sicut etiam videtur dubitari non posse, quin sanctus Augustinus loquatur de præscientia dirigente ad absolutum decretum concedendi Davidi facultatem in Saulis vitam ex intentione, vt palam manifestaretur mansuetudo Davidis præcise ab ipso Deo; de præscientia item dirigente ad absolutum decretum inspirandi Niniuitarum Regi promulgationem edicti illius, ne impœnitentes manerent Niniuitarum nonnulli, quos præciserat non aliter conuertendos: & consequenter infertur, hos Patres respexisse ad præscientiam conditionatam de futuris contingentibus conditionatis non purè.

130 Idem S. Augustinus libro 1. contra Cresconium Grammaticum, cap. 8. eandem scientiam conditionatam Dei de futuris contingentibus non purè conditionatis commendat his verbis: *Domine filius ipse Dei, nunquid cum solis discipulis, vel turbis, qui in eum crediderunt, an non etiã cum inimicis tentantibus, obtrectantibus, maledicentibus habuit de veritate sermonem, Numquid*

quid eum etiam cum una muliere de questione orationis contra opinionem, vel haesum Samaritanorum pignus dispmiare? Sed illam, inquit, credituram esse praesiebat. Quid toties aduersus Iudaeos, Phariseos, Sadduceos, non solum minime credituros, verum etiam maxime contradicenturos, & persecutores, coram in os eorum quam multa loquutus est? : : : Quod cum faceret, nullus ex his legitur ad eum sequendum fuisse conuersum. Et utique nouerat, quia praescius erat, nihil ad eorum salutem, cum haec ad eos, vel in eos, vel aduersus eos diceret, profuturum. Sed nos fortasse suo firmavit exemplo, qui futuram fidem, perfidiamve hominum praenoscere non ualemus, ne si quando nimium duris, nimiumque peruersis, sine fructu salutis eorum loquuti fuerimus, desiciamus, & desistamus ab instantia praedicandi, cum inaniter pignerit laborare. Haecenus S. Doctor loquens de praescientia fidei in Samaritana, & incredulitatis in multis è Iudæis, quibus praedicauit; quae praescientia habita fuerit à Deo ante decretum absolutum praedicandi eis; nam si post illud supponeretur habita, iam praedicatio ex praescientia fidei in Samaritana, & incredulitatis in multis è Iudæis, non esset argumentum ad laudandam specialiter misericordiam, benignitatemque Christi, qui uoluit praedicare Samaritanæ credituræ, & aliis non credituris; quoniam post decretum illud absolutum non poterat Christus non praedicare. Quare praescientia, de qua S. Augustinus, existimanda est conditio, utpote prauiua ad decretum praedicandi, dirigenque ad illud ex intentione fidei praestandæ à Samaritana, & ab illo non retrahens ex intentione conferendi Iudæis tam potens remedium ad aeternam salutem.

131 Possent huc aduocare complures alios PP. concordantes in hoc discursu cum S. Augustino. Sed extant collecti apud Ruyzium *disp. 65. de scientia Dei, sect. 11.* vnum non omitam Lactantium, qui *lib. 4. diuinarum institutionum, cap. 26.* inquit de Christo: *Venit in manus impia nationis, cum euitare potuisset scientiâ futuri, quam gerebat;* nempe scientiâ conditionatâ mortis sibi inferendæ ab impia natione, si se illi praesentem exhiberet; nam cum scientia absoluta, & uisionis, in eiusque sensu composito stare non poterat facultas euitandi parricidarum manus.

132 Idem S. Augustinus, vel quisquis sub eius persona Author est sermonum ad fratres in Eremo *serm. 28.* ait: *Dominus Iesus discipulum Iudam multis modis, minis, sacramentis, & exemplis, & placenti uolens eum corrigere, & praedictis modis ad correctionem inuitare, ad ultimum eum manifestauit in damnationem, & ruinam iam esse paratum.* Et multò inferius alloquitur sic Iudam: *Numquid ad pacem, postquam te proditurum cognouit, sepe non renouauit?* Quibus ex verbis, & conformibus aliis complurium PP. apud Ruyzium *disputat. 64. sect. 1. disputat. 65. sect. 10.* ualidum conficitur argumentum pro scientia conditio iata futuri contingentis non purè conditionati, qualis fuit proditio Iudæ praedicta à Christo ut futura absolute. Nam haec praedictio directa fuit per scientiam proditionis ut futura sub conditione etiam quòd fieret, simulque à Christo applicarentur tot media ad emendationem Iudæ, quibus tam facile posset moueri hic, ut desisteret à proditionis animo; quoniam si sic non fuisset directa, exposuisset se Christus periculo falsitatis in ea, emendante se Iudæ, ut poterat; rursus quoniam eò respiciebat praedictio, & applicatio tot mediolorum, ut Iudæ retraheretur à proditione, &

ut ista non esset absolute futura, quippe praedictio ad scelus illud patrandum, insidiasque Seruatori struendas non adigebat, sed potius uocabat. Nam cum didicisset, licebat ei utique, si uoluisset, refugere, & cauere, cum integrum ei esset, ut uoluerit, & cauere, uti nos instruit S. Cyrillus Alexandrinus *lib. 11. in Ioannem, cap. 9. vers. 12.* Ergo decretum de praedictione, & de applicandis tot mediis non supponebat scientiam uisionis, sed conditionatam. Nec satis esset supponere scientiam simplicis intelligentiæ, quippe haec solum posset deseruire, ut uerè praediceretur possibilitas proditionis, & non proditionis, nonque magis à Iudæ, quam à quolibet Coepostolorum. Inductionem hanc pro scientia conditionata profequitur latè praelaudatus Author, eamque delibat Cornelius *ad cap. 38. Ieremia, vers. 17.*

SECTIO XXI.

S. Chrysostronus exactè expenditur ad id ipsum, & explicatur obiter S. Augustinus.

133 S. Chrysostronus *homilia 65. in cap. 19. Matthæi,* incidente sermone de operariis conductis in uineam, haec habet: *Cumam, inquit, non statim omnes conduxit? Omnes quidem ille ab initio conduxisse uoluisse, si uerò non omnes eodem tempore paruerunt, à uoluntate uocatorum haec differentia resultauit; idcirco alij manè, alij tertia, alij sexta, alij nona, alij undecima hora uocantur, quia tunc obtemperaturi erant. Quod & Paulus aperte significauit dicens: Quando autem uisum est Deo, me segregauit ex utero matris meae. Quando autem ei uisum est? Quando certe obtemperaturus erat. Nam ipse à primis etiam incunabilis uoluisse, sed quia illum renixurum sciebat, tunc uoluit, cum animum ipsius penetraturam uocationem non ignorabat. Sic & Latronem cum postea uocauit, potuisset antea ipsum uocasse. Sed uocatus ille non paruisset. Nam si Paulus ab initio non paruisset, multò minus ipse Latro. Sic ibi.*

134 Similiter *homilia 31. in cap. 9. eiusdem Matthæi,* tractans de eiusdemmet uocatione, inquit: *Sed cuius rei gratia non cum Petro simul, ac Ioanne, & aliis discipulis ipsum uocauit? Certè quemadmodum tunc ad illos accessit, uocauitque, quando obtemperaturos sciebat, sic Matthæum quoque nunc uocauit, quando miraculorum fama perdomitum, minime reluctatum uidebat. Qua de causa etiam Paulum post Resurrectionem piscatus est. Nam qui corda scrutatur, & occulta mentium perspicit, is etiam, quando unusquisque ad obediendum paratus erat, non ignorauit: propterea non continuo incipiens, quando durior fuit, sed post mille miracula, & insignem, atque peruulgatam famam, aptiorem iam ad obtemperandum uocauit.*

135 Ulterius *homilia 4. de laudibus S. Pauli, tom. 5. editionis Parisiensis anni 1621, pag. 591.* posita interrogatione, cur antea Paulus non sit cæcatus, & conuersus? subdit: *Ne queras istud, neque uelut esse curiosior, sed concede incomprehensibili Dei prouidentiae salutes hominum notis sibi temporum opportunitatibus ordinare.* Pergit S. Doctor, & addita alia interrogatione, cur antè non credidit Paulus; cur nihil inde lucratus sit, cum uidisset signa multa, & virtutes factas ab Apostolis in nomine Christi? Respondet, *quia necdum utique uocatus fuerat à Christo. Tu uerò hoc audiens, noli uocationem istam necessitatem putare.*

putare. Non enim Deus homines cogit uocando, sed post uocationem quoque permittit eos propriarum esse dominos uoluntatum.

136 Insuper *homilia 19. in Genesim,* ita fatur: *Quia liberi arbitrij esse nostram naturam fecit omnium Deus, ipse quidem quæ sunt omnia per suam misericordiam semper exhibet, & sciens abscondita in profundo mentis, & arcana, hortatur, consulit, conatusque nostros malos reprimit, & necessitatem utique non imponit, sed congruis remedijs appositis, totum iacere in egrotantis sententia dimittit.* In quibus uerbis, ut humani arbitrij libertas illa permancat, duo requirit S. Chrysostronus: primum est, Deum dare omnia, quæ ex parte ipsius necessaria sunt homini, ut agat; alterum est, quòd appositâ gratiâ, in nostra potestate totum dimitatur. Quod nequaquam uerum esset, si à gratia prædeterminaretur. Quomodo enim totum post gratiam in nostra potestate relinqueretur, si iam effemus per gratiam ad unum prædeterminati? Sed hoc omisso, multique alijs locis S. Chrysostroni, in quibus repudiat auxilia gratiæ suapte natura, & intrinsecè efficacia, ut *homilia 12. in epistol. ad Hebraeos, 22. in Genesim, homilia de serendis reprehensionibus, & conuersione S. Pauli, 9. in cap. 1. Ioannis,* & alibi sæpe; expendo ad praesens negotium uerba illa, *sciens abscondita in profundo mentis, & arcana, &c.* Vbi haec gratia, qua liberum arbitrium saluum perstitit, congrua uocatur à S. Chrysostrono, constituiturque in consilio, exhortatione, & similibus, quæ Deus, sua praescientia utendo, accommodat unicuique; id enim insinuant uerba illa.

137 Quæ, & cætera antecedentia percipi debere de scientia conditionali diuina dirigente ad id, ut ex contingentibus præuisis conditionatè futuris, alia non transirent, alia transirent in absoluta, nemo, qui attentè legerit, negare poterit. Vnde Author Cursus Theologici Carmelitarum Discalceatorum *disput. 9. dub. 3. §. 2. num. 36.* & Sapientissimus, Illustrissimusque Godoy ob priora illa ex *homilia 65. in cap. 19. Matthæi,* allegant S. Chrysostronum pro conditionata scientia. Gonet etiam *disput. 6. art. 7. §. 3. pag. 613.* non negat id, sed simul ait, quòd quando Chrysostronus dixit, Deum tunc uocasse Apostolos, quando praesciuit obtemperaturos, intelligendum esse, Deum uocasse eos, quando praesciuit se operaturum in illis, ut obtemperarent. *Nisi sic intelligas doctrinam Chrysostroni* (quæ uerba recitat ex Cardinali Tolto *annot. 54. in 5. cap. Lucae*) *illi non consentio, sed contrarium omnino uerum existimo.* Nec mirum (addit Gonet) est enim solutio, & doctrina, quam tradit S. Augustinus *cap. 18. de dono perseverantiae,* ubi hanc statuit regulam: *Quando apud aliquos uerbi Dei tractatores reperitur nomen praescientiae, & agitur de uocatione electorum, nomine praescientiae intelligi debet praedestinatio;* id est, praescientia in decreto, & praedestinatione fundata.

138 Haec Gonet edò diriguntur, ut etsi concedatur scientia conditionata obtemperacionis Apostolorum, non tamen media, & independens à decreto subiectiue absolute, & obiectiue conditionato de illa obtemperacione. Id quod nobis nunc non aduersaretur, sed maxime ipsi Gonet. Non quidem nobis, ut qui scientiam conditionatam probare tantum contendamus in praesentiarum, progressuri postea ad probandum, eam esse mediam, & independentem à decreto actualiter exercito. Sed ipsi Gonet maxime aduersatur, ut qui de futuro contingenti non purè conditionato (quale fuit obtemperatio R. P. Gabr. de Henao, *Scient. Med. Pars I.*

ratio Apostolorum) non admittat scientiam conditionatam, fundatam etiam in tali decreto. Quam Gonet incohærentiam notabo rursus in *num. 165.*

139 Quod attinet ad Cardinalem Toletum, exaratu integra eius uerba in *Euent. 16. num. 472.* & illa potius fauent Scientiæ Mediæ. Inquit enim: *Potest Chrysostronus homil. 31. in cap. 9. Matthæi intelligi sic, tunc uocasse Discipulos, quando sciebat, illos obtemperaturos, nimirum per ipsius gratiam: sciebat enim, quando ipse operaturus erat in eis, ut obtemperarent uocanti, & tunc uocauit. Nisi sic intelligas, doctrinam non probat.* Potius, inquam, fauent Scientiæ Mediæ; nam de conditionata procedunt, & de decreto actualiter exercito, in quo sit habita, silent omnino. Quòd enim Deus sciuerit, Apostolos per ipsius gratiam obtemperaturos, non fuit scire per decretum illud, sed ad obtemperacionem salutarem, & supernaturalem cognoscendam, ut conditionatè futuram, assumere ex parte conditionis gratiam per Christum, absque qua illa esset impossibilis, & non nisi errando cum Pelagianis, aut Semipelagianis concedi potuisset à S. Chrysostrono. Vnde peritè scripsit Toletus, se non approbaturum eius doctrinam, si aliter intelligeretur. Non ergo sanctus Chrysostronus, nec Toletus curarunt de scientia, quæ in niteretur illi decreto, sed quæ obtemperacionem conducentem ad vitam aeternam cognosceret sub conditione gratiam Christi inuoluentem, & non meras naturæ vires; huiusmodique est scientia conditionata operum salutarium, & supernaturalium, ut contingenter futurorum conditionatè, quam Societatis Scola tuetur.

140 Locus S. Augustini (non in *cap. 18. sed in 19.*) quam parum, aut nihil deseruiat ad propositum, iam satis patet. Sed quia familiaris est apud aduersarios, & *Viues disput. 6. contra Scientiam Mediæ, dist. 5. num. 66.* illo uitur; dico breuiter, S. Augustinum coniungere praedestinationem praescientiae earum rerum praecipuè, quarum ipse Author est, & causa in ordine supernaturali, inter quas donum perseverantiae obtinet egregium locum. Deus huiusmodi res non tantum praescit futuras, sed etiam praedestinat; secus ac contingit circa peccata, quorum nec Author, nec causa est, & quæ proinde non praedestinat, sed tantum praescit. Quare ex illa coniunctione praedestinationis cum praescientia nullatenus inferitur, praescientiam futurorum contingentium, siue absolute, siue conditionatè, inniti decreto efficaci absolute subiectiue, & obiectiue, vel absolute subiectiue, & conditionato obiectiue de eis; sed solummodo inferitur, futura contingentia conditionata pertinentia ad gratiæ ordinem, praesciri ut praedestinanda, si purificetur conditio, & futura similia absolute praesciri, praedestinarique absolute. Legatur sanctus Augustinus *ex cap. 18. usque ad finem libri,* & hunc esse sensum eius non ambigetur.

141 In S. Chrysostrono *sermone 16. in cap. 9. ad Romanos.* extant & haec uerba pro scientia conditionata: *Quot, putas, fuerunt, qui Matthæo iuxta apparentem operum ostentationem meliores uiderentur? Sed qui arcana non ignorat, mentisque dispositionem, & aptitudinem probare potest, is & in ceno neglectam margaritam agnouit, & relictis alijs, huius admiratus pulchritudinem, ipsum elegit, animique illius nobilitati suam addens gratiam, probatum ipsum declarauit. : : : Deum infinita illa sapientia, qui solus omnia manifestè nouit, non praesolatur hominum suspicionem.*

sed ex propria sua exacta, & incorrupta sapientia de omnibus sententiam profert. Atque ideo, & Publicanum elegit, & Larionem, & Meretricem; Sacerdotes vero, Presbyteros, ac Principes reiecit, & contempsit. Noli itaque ab hoc Opifice rerum exigere causas, nec dicas, cur hic coronatus est, ille vero punitus? Nouit enim ista diligenter, & exactè facere. Unde & dixit: Iacob dilexi, Esau verò odio habui; idque non iniuste. Tu siquidem ex ipso sine illos cognouisti, ipse verò etiam ante manifestè cognouit. Neque enim operum tantummodo demonstrationem querit Deus, sed & animi nobilitatem, mentemque beneuolam. Hæc verba adeò inclinant in scientiam conditionatam, vt in speciem videri possint per excessum fauorabilia Semipelagianis quoad causam electionis ad gloriam, aut reprobationis ex præiis bonis, aut malis operibus conditionatis, & quoad initium iustificationis, & rationem prædestinationis sumendam ex viribus naturæ. Sed Ruyzius iusta lance librans ea, concordiaque alia S. Ambrosij, aut Hilarij Diaconi Romani, alteriusve, Augustini, Theodoretij, Theophylacti, Gloisæ ordinariæ super Biblia sacra, liberat in *dispn. 27. & 28. de Provident.* à suspitione Semipelagianismi.

SECTIO XXII.

S. Bruno accuratè ponderatur, & tam ipse, quam alij PP. dicentes, prædestinationem esse secundum præscientiam conditionatam, liberantur notâ Semipelagianismi.

142 S. Bruno, Carthusiani ordinis Fundator, in *epist. ad Rom. cap. 9.* rogatus, Cur Iacob electus sit, & Esau reprobatus, cum in neutro meritum boni, vel mali præcesserit; qua causa fuerit electionis vnius, & reprobationis alterius? Respondet, Iacob electum esse per misericordiam, Esau reprobatum secundum iustitiam. Deus enim cum primum creauit hominem, multiplici eum insigniuit gratia, quam quia peccando à se repulit, indignum se fecit gratia Dei, & exinde Deus nihil homini debuit, sicque non est relictum homini, unde iuste posset conueniri, si destituitur gratia Dei. Rursum quæsitus S. Bruno, Cum uterque (nempe Iacob, & Esau) ex iustitia propter originale posset reprobari, nihilque meriti in ambobus repertum sit pro quo huic sit data gratia, huic negata, quare magis Iacob electus sit quam Esau? Respondet, Quia Deus Iacob idoneum, & cooperaturum gratia præsciuit; Esau verò non idoneum, quia non cooperaturum: ideo uni misericorditer tribuit, quod ab altero iuste propter originale alienauit. Quod satis apertè in Iuda consideratur, quem licet Deus pro certo periturum cognosceret, permisit tamen illi gratiam miraculorum, vt alijs Apostolis, cum iam fur esset, & oculos haberet. Non tamen ideo, quin sciret illum irremediabilem à malo, sed vt comprobaret nobis per hunc iuste se quibusdam omnem negare gratiam, vt pueris statim sine b. pismo morientibus, quibus ideo omnem gratiam denegat, quia si tempus haberent operandi, & gratia eis concessa esset, abuterentur ea: & sic pro gratia longè grauius punirentur, cui si cooperarentur, saluarentur. Vt autem Deus hoc notum faceret, dedit quibusdam gratiam, de quibus non hesitabat, quin abuterentur ea; sed vt etiam palam oculis haberemus, iuste quibusdam omnem se denegare gratiam.

Iterum aliud: Cum Deus omnia creauit, quadam necessaria, vt ortum Solis, & huiusmodi; quadam voluntaria, vt hominem, & Angelum constituit. Deus autem sic vnum per misericordiam eligit, sic alterum per iustitiam reprobat, vt tamen voluntariam facultatem in eis non destruat, quia etsi multos in hoc saculo sanctos multiplici muniuit gratia, non tamen coegit eos, vt ex necessitate bonum agerent, nec ad malum, si vellent, declinare non possent; sed adiuit per gratiam, quia vidit eos gratia cooperaturos. E contrario non ita Iuda subtraxit gratiam, vt gratia subtrahita impelleret eum, vellent, operari iniquitatem; sed vt apparet, quid per se posset iniquitas. Si enim gratia data, vel negata, compellens esset, ac necessaria, iam non esset relictum homini meritum saluationis, vel damnationis. Hucusque S. Bruno.

Cuius verba clarissima sunt pro diuina scientia de operibus conditionatè futuris contingenter, quorum aliqua transitura essent in absoluta, vt cooperatio Iacob cum gratia: aliqua verò non essent transitura, vt abusus gratiæ, si infantes ante baptismum rapti viuerent diutius, ad quod vtrumque ea scientia direxerit, quin S. Bruno dicat, imò neque inuauat, eam fuisse fundatam in decreto diuino actualiter exercito, neque in alio antecedenter cum illis connexo absolute, vel conditionatè. Id solummodò motere potest scrupulum, quòd S. Pater videatur deflectere in id, vt opera conditionaliter futura, & vt talia præcisa, meritoria sunt, aut demeritoria apud Deum, sintque ratio, vt Deus conferat, aut neget gratiam. Et ita visum est Ruyzio *disp. 15. de Provident. sect. 1. num. 5.* Veruntamen cum doctissimus Theologus in *disputat. 27. & 28.* sic declararit S. Chrylостomum, & complures alios Patres eodem modo, ac S. Bruno, loquentes, vt Semipelagianismum non sapiant, vellent, ne ab hoc officio erga S. Brunonem supercedisset.

144 Quod vt ego præstem tam erga S. Brunonem, quam erga prædicatos alios PP. noto, propositionem hanc, Prædestinatio est secundum præscientiam, aut dependet à præscientia boni vsus liberi arbitrij ex viribus natura, non posse habere bonum vllum sensum catholicum. At si loquamur de hac alia propositione, Prædestinatio est secundum præscientiam, aut dependet à præscientia boni vsus liberi arbitrij ex influxu, & operatione gratia; potest huiusmodi propositio habere tres sensus, primum hæreticum, secundum, & tertium positos sub opinionibus, & controuersos, salua sana fide, apud Theologos. Primus est, prædestinationem dependere à præscientia boni vsus liberi arbitrij, futuri ex hypothesi, tanquam rationis, vel conditionis meritoria, propter quam prædestinentur homines. Secundus est, prædestinationem dependere à præscientia boni vsus liberi arbitrij, futuri absolute, tanquam rationis, vel conditionis, ob quam homo prædestinetur. Tertius est, prædestinationem dependere à præscientia boni vsus liberi arbitrij, futuri ex hypothesi, tanquam effectus, sine cuius cognitione preparatio auxiliorum gratiæ ad illum vsum non esset prædestinatio; atque adeò ille non sit ratio, aut causa, ob quam, vel de congruo debeat Deus prædestinare, sed tantum sit conditio, sine qua prædestinare non possit ad gloriam vt coronam; & proinde præsuppositio illius pertineat præcisè ad genus causæ finalis, in qua attenditur ratio, vt sit, & vt ipsamet producat, vel existat, cum tamen in genere causæ meritoria attendatur ratio, quia est, & vt ponatur non ipsa, sed aliud tanquam

tanquam merces ipsius. Quare simpliciter, & in rigore verum non erit, Deum prædestinare, quia præuisus est bonus ille vsum, sed tantum vt ponatur, qui præuisus est bonus vsum. Quauis autem non sit ratio, nec causa prædestinandi, neque item conditio positiuè mouens ad prædestinationem (quod rectè componitur cum necessitate, vt præsciatur; nam quòd aliquid præcognosci debeat ad aliud amandum, contingere potest, quin sit ratio, aut causa; aut conditio positiuè mouens, vt aliud ametur) nihilominus est conditio concurrens negatiuè ad mouendum; & ad alliciendum Deum, quatenus Deus non posset, illæso arbitrio creato, velle efficaciter bonum illum vsum per gratiam, & medio illo salutem æternam hominis, nisi fuisset præuisus futurus sub gratiæ conditione. Quauis item vt sub hac conditione præuisus non sit ratio, ob quam vllò genere debiti physici, aut moralis fundati in ipso, debeat Deus prædestinare, aut gratiam, aut ipsum, aut gloriam; at tamen potest esse ratio mouendi tanquam præbens materiam indebitè, & gratiuè beneficiendi, scilicet volendi gratiam, quia profutura est, seu volendi infallibiliter quòd proficit. Etenim bonum illum vsum sub conditione futurum posse aliquo sensu dici rationem prædestinandi, ostendit Ruyzius multis Scripturæ sacre, & PP. Ecclesiæ autoritatibus *disp. 5. de Prædestin. sect. 6. & dispn. 55. sect. 9.* necnon *dispn. 66. de scientia Dei, ex sect. 1.* Sensus autem legitimus, & non devians à regula Catholica est, quatenus bonus ille vsum sub conditione futurus causa sit finalis, & ratio prædestinationis, prout præstat materiam beneficiendi per speciale, & efficaciter intentionem, quòd homo mereatur, & dandi ei gratiam, quia præuidit profuturam ei infallibiliter, si daretur. Neque hoc tollit, sed potius iuuat ad id, vt Deus conferat gratiam ex intentione quòd homo benè operetur. Quauis autem rectè inferatur ex eo, quòd Deus det gratiam, vt sanctissimus absolute, non dare illam, quia sancti absolute eramus; at ex eo, quòd det gratiam, quia nos vidit sub eius conditione sanctè operantes, non sequitur, quòd eam non det, vt absolute sanctissimus; nam status absolutus est distinctus à conditionato, huncque præsupponit. His prænotatis.

145 S. Bruno, S. Chrylостomus, alijque PP. remotissimi fuerunt à prima propositione continente errorem Pelagianorum, & Semipelagianorum. Secunda propositio in primo sensu inuoluit Semipelagianismum, quo PP. illi non fuerunt impliciti. At in secundo sensu immunis est à censura, imò magnæ autoritatis, & commendationis haberi debet; quod enim electio efficax ad gloriam vt coronam sit ex præiis meritis, vt absolute futuris, sententia est valde communis inter Theologos, & conformis multorum PP. antiquorum menti; quauis prælaudati ad eam non respexerint in locis, quos explicare nunc curamus. Tandem secunda propositio in tertio sensu nec ad punctum minimum recedit à norma Fidei Catholicæ, estque Nostris probatissima. Et iuxta eum dicimus cum Paulo *ad Rom. 8.* Deum non prædestinare, nisi quos præsciuit operaturos, scilicet si ipse vellet vocare eos. Non quia prædestinet omnes, quos præsciuit, cum nemo sit, de quo idem non præscierit, & etiam de quo non præcognouerit operaturum malè, si non his, sed illis auxiliis vocaretur; sed quia prædestinare non poterat, nisi præscieret. Simulque cum eodem Paulo *ad Rom. 9.* dicimus, non ex operibus, sed ex vocante prædestinatos homines. R. P. Gabr. de Henao, *Scient. Med. Pars I.*

nes, antequam aliquid boni egissent, quòd haberet rationem meriti, materiamque remunerationis. Id cum dicitur ex Paulo, excludimus primum sensum Semipelagianorum. Et conuenienter ad tertium intelligendi sunt præfati PP. quatenus bonus vsum liberi arbitrij ex gratia, vt præuisus conditionatè futurus, conditio fuerit concurrens negatiuè ad mouendum Deum, aut exhibens materiam beneficiendi indebitè, & gratiuè, aut pertinens ad genus causæ finalis.

146 Quem in modum S. Thomas *quest. 6. de verit. art. 2. ad 2.* exponit dependentiam prædestinationis à præscientia, dum inquit: Prædestinatio includit voluntatem consequentem, qua respicit aliquo modo id, quod est ex parte nostra (scilicet vt præscitum) non quidem sicut inclinans diuinam voluntatem ad volendum, sed sicut id, ad cuius productionem diuina voluntas gratiam ordinat; vel etiam sicut id, quod ad gratiam quodammodo disponit, & gloriam meretur. Quæ verba siue dicta sunt à S. Thoma de respicientia scientiæ absolute, siue conditionatæ, excludunt boni ex gratia vsum præscientiam, quæ sit ratio prædestinandi hunc potius, quam illum hominem; at non excludunt illius vsum præscientiam, quæ sit conditio, sine qua adultus capax rationis, & meriti non prædestinaretur. Ratio quidem prædestinandi Petrum potius, quam Paulum, est merum beneplacitum diuinum, quando etiam prædestinatio est ad gloriam vt coronam. Nam etsi de Petro præuiderit Deus operaturum benè, & saluandum sub aliquibus auxiliis, præuidit idem ipsum de Paulo: ideoque præscientia de bono vsum conditionato Petri non potest assignari tanquam ratio, propter quam Petrus sit prædestinatus: sed quòd requiratur illa præscientia tanquam conditio, sine qua Petrus non prædestinaretur ad gloriam, vt coronam, alienissimum est à Semipelagianismo, debetque etiam in confesso esse admittentibus præscientiam, quæ sit innixa decreto subiectiuè absolute, & obiectiuè conditionato circa bonum vsum. Ponderatis S. Thomæ verbis conformia sunt illa, quæ ad 7. subiicit: Proposuitur cordis Iacob præscitum à Deo non fuit causa, quare ei dare gratiam voluit, sed fuit quoddam bonum, ad quòd Deus gratiam dandam ordinauit. Referuo in *sect. 24.* similia alia eiusdem S. Doctoris.

SECTIO XXIII.

Alij Patres librantur, nempe Guilielmus Abbas, S. Anselmus, Clemens Alexandrinus.

147 Guilielmus primò Abbas S. Theodorici in Congregatione Cluniacensi, post Monachus in Cisterciensi, discipulusque S. Bernardi in Religiosa vita, & Scriptor libri primi de vita sui Magistris, inquit libro orationum, siue meditationum, circa initium: Habens omnium scientiam præsciebas de vtroque (bono scilicet, & peccatore) o æterna sapientia, quomodo libero arbitrio vterque vti deberet, qualis futurus esset; sui, rerumque arbiter, vtrique paratam habens gratiam, qui non eam in vacuum reciperet. Præscientia autem tua non vtrique cogit eos esse, quòd futuri sunt, tanquam necessario sic sint futuri, quia sic eos futuros esse præscisti; quin potius, quia sic futuri erant, ideo tu sciens omnia, antequam fiant, etiam hoc tu præscisti, & omnino non potest falli præscientia tua. Sic Guilielmus

Guillelmus fatus de præscientia dirigente Deum ad decretum parandæ gratiæ, proindeque de scientia conditionata, quam ab omnimoda repugnantia cum falsitate laudat. Reliqua, quæ addit de posterioritate eius scientiæ per rationem nostram ad futuritionem, quantum nobis conducant, innotescet in progressu tractatus.

148

Author Commentariorum in Matth. sub nomine S. Anselmi, ad cap. 6. & ad illud: *Fiat voluntas tua*, præmonstravit non obscure scientiam conditionatam: *Due (ait) sunt voluntates in Deo, una misericordie, qua non est cogens, nec aliquid libero arbitrio aufert, quæ omnes homines vult saluos fieri; quod tamen in libera voluntate illorum positum est. Est alia, qua est de effectibus rerum, de qua dicitur: Omnia, quæcumque voluit, fecit. Huic nemo potest resistere, de qua dicitur: Voluntati eius quis resistet? Hæc providentia concordat semper; alia verò non semper. Si enim velit per misericordiam de aliquo pravo, quod sit iustus, & conferat ei gratiam suam, & tamen ille per liberum arbitrium contradicat, nec gratiæ Dei consentiat, hæc voluntas Dei non concordat providentiæ, quia quavis per dilectionem gratiam conferat, tamen scit non consenturum. Quæ autem de effectibus est, alia est permittens, alia approbans. Permittens est, quod efficiat malum quodcumque vult. Approbans autem est, quod faciat bonum, quodcumque vult; & utraque est iustitia. Itaque homines resistunt voluntati misericordie, & non resistunt voluntati iustitie. In Paulo tamen videtur cogens voluntas Dei; sed non est, quia licet sit percussus, tamen voluntas erat libera, ut resisteret, si vellet. In celo sunt omnes Dei voluntates, & nullus ibi voluntati Dei resistit; sed in terra multi contradicunt voluntati Dei, scilicet quæ est ex misericordia: cum enim vellet prava etiam saluare, si vellet, tamen ipsi contradicunt operibus huic voluntati.* Hucusque creditus Anselmus, qui gratiam, etsi efficacissimam, qua conuersus est S. Paulus, negat fuisse irresistibilem, id est, prædeterminantem. Et quod ad præsens attinet, de gratia sufficiente multis collata ait, Deum præsciuisse, non fuisse consensuros, si eis daretur. Quæ est scientia conditionata. Quavis verò circa consensuros gratiæ efficaci non exprimat præscientiam Dei, putandus est præsupponere eam latenter; nam cum gratiam suapte natura, & intrinsecè efficacem erga conuersionem etiam Pauli non agnoscat, non posset voluntas Dei de effectu, & approbans esse infallibilis in illo per gratiam consequendo, nisi dirigatur à præscientia de illius consequutione sub conditione gratiæ conferendæ in talibus circumstantiis.

149

Vbi non possum me continere, quin antiquissimi Clementis Alexandrini lib. 1. *Pedagogi*, cap. 9. præsentem verba illa: *Omnibus viribus, humana natura Pedagogus, diuinum nostrum Verbum vrens omnibus sapientia machinis, infantes conseruare est aggressus, admonens, reprehendens, increpans, arguens, minans, sanans, promittens, gratificans, multis veluti quibusdam frenis à ratione alienas humana natura appetitiones alligans.* En declarat modos, quibus Deus voluntates nostras mouet ad bonam, quin designet aliquem, qui physicam sapiat prædeterminationem. Sed hoc omisso, cum inquit, Deum vti nobiscum omnibus sapientiæ, non autem omnibus potentiæ machinis, respexit, ni fallor, ad scientiam conditionatam, eamque mediam, qua nouit Deus illorum modorum efficaciam, si nobis applicare placitum sibi esset.

SECTIO XXIV.

S. Thomæ mens indagatur, necnon
S. Gregorij Magni.

Tot, tantisque PP. accedat S. Thomas, Scholasticæ Theologiæ Antesignanus, qui 1. part. *quæst. 23. art. 5.* tractans, vtrum præscientia meritum sit causa prædeterminationis, proponit primum hoc argumentum pro parte affirmante: *Dicit Apostolus Rom. 8. quos præsciuit, hos & prædestinavit; & Glossa Ambrosij (seu potius Hilarij Diaconi Romani, de quo Bellarminus ad 5. S. Ambrosij tomum, aut alterius, de quo Petauus tom. 1. Theologicorum Dogmatum, lib. 10. cap. 4. num. 5. & lib. 1. de Ecclesiastica Hierarchia, cap. 12. num. 7.) super illud Rom. 9. Miserebor, cui miserebor, &c. dicit: Misericordiam illi dabo, quem præscio, toto corde reuersurum ad me. Ergo videtur, quod præscientia meritum sit causa prædeterminationis.* Huic argumento respondet S. Thomas, *Vsus gratiæ præscitus non est ratio collationis gratiæ, nisi secundum rationem causæ finalis.* Quorum verborum sensus est: Etsi Deus ante decretum conferendi alicui gratiam præsciat, an bene, vel malè ea vsurus sit, si particeps eius fiat, non ideo Deus decernit tribuere, quia nouit bonum vsum, sed potius ad bonum vsum: atque inde fit, ut collatio gratiæ non fit ex præuisis meritis, sed ex sola Dei misericordia; nam multis non confert, quos præsciuit vsuros benè ea, si conferret, vt idem S. Doctor aduertit 1. 2. *quæst. 79. art. 1. in corp.* Et hunc esse sensum illorum verborum S. Thomæ, pater ex corp. articuli, vbi scribit: *Fuerunt alij, qui dixerunt, quod merita sequentia prædeterminationis effectum sunt ratio prædeterminationis, vt intelligatur, quod ideo Deus dat gratiam alicui, & prædestinavit se ei daturum, quia præsciuit, eum benè vsurum gratiæ, sicut si Rex dat alicui militi equum, quem scit eo benè vsurum.* Sed qui sic dicebant, impugnantur à S. Thoma, vt qui viderentur distinguere inter id, quod est ex gratia, & id, quod est ex libero arbitrio, quasi non posset esse idem ex vtroque: ipseque demonstrat, esse idem, & progreditur ad considerandum effectum prædeterminationis dupliciter: *Vno modo in particulari, & sic nihil prohibet, aliquem effectum prædeterminationis esse causam, & rationem alterius, posteriorem quidem prioris secundum rationem causæ finalis; priorem verò posterioris secundum rationem causæ meritorie, qua reducitur ad dispositionem materia. Sicut si dicamus, quod Deus prædestinavit, se daturum alicui gratiam ex meritis, & quod prædestinavit, se daturum alicui gratiam, vt mereretur gloriam.* Alter modus declaratus postea à S. Thoma non spectat ad nostrum præsens institutum; & qui iam est elucidatus, detegit sensum solutionis ad 1. prout nos eam sumus interpretati.

150

Tunc sic: Præscientia illa de bono vsu gratiæ non est cognitio, qua noscat Deus, Petrum v.g. vsurum benè gratia, si prædeterminetur; nam talis cognitio communis est respectu omnium; S. autem Ambrosius, verus, aut communiter reputatus, & S. Thomas loquuntur de præscientia singulari respectu aliquorum: vt omittam, ad bonum vsum gratiæ liberum voluntati create alienam esse à S. Thomæ mente conditionem prædeterminationis. Neque item est cognitio, qua noscat Deus independentem à conditione prædeterminationis connexa cum bono vsu, quod is sit possibilis, quia eodem modo noscet, possibilem esse non bonum vsum. Et præterea

151

terea PP. Ecclesiæ non solent simplicem huiusmodi intelligentiam vocare præscientiam. Rursus præscientia illa de bono vsu non est scientia visionis, tum quia si esset, iam bonus vsus præscitus non haberet rationem causæ finalis, sed meritorie respectu collationis gratiæ: tum quia ad scientiam visionis non posset non præcedere decretum conferendi gratiam, quippe sine tali decreto bonus vsus non esset absolute futurus, proindeque neque obiectum scientiæ visionis. S. autem Thomas loquitur de præscientia dirigente ad decretum illud, non quatenus bonus vsus præscitus esset ratio mouendi voluntatem diuinam (id enim erat, quod dicebant illi, quorum meminit S. Thomas in corp. art.) sed quatenus voluntas diuina intenderet efficaciter, & causaret per gratiam ipsum bonum vsum præscitum sub conditione gratiæ conferendæ. Quare Sanctus Thomas non refutauit præscientiam diuinam conditionalem, quam illi à se memorati supponebant, quamque confirmabant exemplo Regis dantis equum militi, quem humanitus sciret, id est, prudentibus, & probabilibus coniecturis prænosceret eo benè vsurum, si illi daretur; sed non negata præfata præscientia, respexit illuc, vt non esset ratio mouendi voluntatem diuinam ad decretum conferendi gratiam, neque proinde ad hoc, vt bonus vsus esset absolute futurus; nam vnica ratio motiua decreti illius debet esse misericordia diuina, & bonus vsus nequit esse motiua ratio decreti illius ab æterno, neque illius exequendi per collationem gratiæ in tempore, solùmque potest habere rationem causæ finalis. Quod si S. Thomas non conueniret in præscientia dirigente ad decretum conferendi gratiam, cur illos, quorum mentionem fecit, non reprobauit, dicendo, eam præscientiam non intelligi in Deo, nisi post decretum illud. Nam si dixisset id, inde luce clariùs constaret, præscientiam decreto illo posteriorem, posse esse rationem motiuam, vt Deus decerneret collationem gratiæ. Quapropter iuxta S. Thomam vsus bonus gratiæ præscitus vt futurus conditionatè, est collationis gratiæ ratio per modum tantum finis: vt futurus, inquam, conditionatè; nam vt futurus absolute, præsupponit, vel includit ipsam collationem actiuam gratiæ consistentem in æterno Dei decreto absolute de collatione passiuam in tempore.

152

Eodem modo intelligendus est S. Thomas, quando *quæst. 6. de verit. art. 2.* eandem quæstionem discutens, & eidem argumento respondens, inquit ad 1. *Debitus gratiæ vsus est quoddam, ad quod diuina providentia gratiam collatam ordinat. Unde non potest esse, quod ipse reclus gratiæ vsus præscitus sit causa mouens ad dandum gratiam. Quod ergo Ambrosius dicit: Dabo illi gratiam, quem scio, &c. non intelligendum est, quod perfecta cordis conuersio sit inclinans voluntatem ad dandum gratiam, sed quod datam gratiam ad hoc ordinat, vt aliquis, accepta gratia, perfecte conuertatur ad Deum.* Sic S. Doctor. Et circa illud Psalmi 44. vers. 8. *Dilexisti iustitiam, & odisti iniquitatem, propterea vnxit te Deus Deus tuus oleo latitiæ præ consortibus tuis, fatetur è Thomistis Gonetus tom. 11. disputat. 7. articul. 2. pagina 362. aptè explicari ly propterea, per denotationem causæ finalis, secluso sensu causæ meritorie, quatenus Christi humanitas inuncta sit per Deitatem, vt diligeret iustitiam, & non quia hanc dilexerit, assumpta sit. Quò causæ finalis sensu concessio, cur humanitas non erit delibuta oleo Deitatis præsciæ, quod si sibi vniret hypostaticè*

illam, amatet liberè, & meritorie iustitiam? Sed hoc omisso, concludamus cum S. Thoma *lect. 6. in cap. 8. ad Rom. Verum esse, quod Deus, quos præsciuit, prædestinavit, non quia omnes præscitos prædestinet (& prædestinaret vtiq;e, si essent præsciti per scientiam visionis de recto vsu gratiæ vsque ad finem vitæ) sed quia eos prædestinare non poterat, nisi præsciret, per scientiam vtiq;e conditionatam.*

Quam esse mediam, seu independentem à decreto subiectiue absolute, & obiectiue conditionato, satis persuadet totus contextus articuli 5. *quæst. 23. 1. p.* agique ibi à S. Doctore de præscientia, vt antecedit pro priori signo ex parte quasi subiecti omnem actum diuinæ voluntatis; & vt ad initium corp. ait, *scilicet inquiritur ratio prædeterminationis, ac si inquireretur ratio diuinæ voluntatis; & proinde inquiritur, an præscientia sit ratio diuinæ voluntatis; quæ inquisitio vana esset, & inutilis, si ipsa præscientia præsupponeret iam exercitum decretum diuinum.* Sed nunc per me præsupponat. Nam, vt non semel antea notaui, testimonia hæc PP. adducuntur à me nunc pro diuina scientia conditionata præcisè, siue Media, siue non Media; num enim debeat esse Media, necne? tractabitur postea. Cuius animaduersionis repetitio vtilis est, ne, prout sæpe expertus sum, allegato S. Thoma, S. Augustino, aut alio S. Doctore pro scientia conditionata, curetur de eo interpretando ab aduersariis Media, quasi perinde sit allegari pro conditionata vtrumque, ac pro Media. Vnde non rarò fit, vt interpretationes euadant violentæ.

153

Ex declaratis S. Thomæ locis accipiunt lucem quædam S. Gregorij Magni verba lib. 1. *Indict. 11. epist. 29. cap. 68.* aientis: *Orationibus prosequor electionem vestram, vt Omnipotens Deus, qui futurorum actuum nostrorum semper est præscitus, talem vobis Pastorem præbeat, in cuius lingua, & moribus exhortationis diuinæ pascua valeatis inuenire, &c.* vbi sermo est de præscientia conditionata actu eliciendorum ab illis, ad quos scribit, & conducentium quidem ad salutem æternam, si haberent Prælatum, qui verbis, & exemplis excitaret eos ad virtutem; *in cuius mente & humilitas cum rectitudine fulgeret, & seueritas cum pietate; qui viam vite, non solum legendo, vel loquendo, sed etiam viuendo posset ostendere, quatenus exemplo illius discerent ad æterna patriæ desiderium suspirare.*

154

SECTIO XXV.

Amplius roboratur idem ipsum ex rationibus Theologicis.

Vsum est in *sect. 17. & 18.* PP. Ecclesiæ admisisse in Deo præscientiam de peccatis futuris dæmonum, & Adami, habitam ante decretum efficacem, & absolutum illos condendi. Item in *sect. 19.* visum est, eosdem in ipso agnouisse præscientiam de peccatis futuris illorum, qui piè antea vixissent, aut qui fuissent baptizati, eamque habitam ante decretum efficacem, & absolutum conferuandi illos in vita, & proinde quæ sit præscientia conditionata; nam quæ absoluta esset, & visionis, non posset haberi nisi post decretum productionis, aut conseruationis in vita. Quam autem meritò PP. persuaserint sibi præscientiam eam conditionatam, nosque cum illis eam defendamus, conabimur ostendere

155

ostendere rationibus his theologis, quæ simul deseruiunt ad comprobendam scientiam cæterorum contingentium conditionatorum, non silentium purè in statu futurationis conditionatæ, significantam à PP. tam in Sect. 17. quàm in cæteris sequentibus.

156 Prima ratio est, quia spectat ad perfectionem diuini intellectus, præuidere certò, & infallibiliter, quid contingenter, & liberè facturus esset Adamus, v. g. si Deus decerneret producere illum. Pertinet etiam ad perfectionem diuinæ providentiæ, alioqui exponeret se Deus periculo, vt producto Adamo, eueniret aliquid præter expectationem ipsius Dei, sicut accidit fratribus Iosephi, à quo interrogati si haberent domi fratrem? Responderunt affirmando, indeque Ioseph sumpsit occasionem denunciandi, vt illum ad se adducerent. Qui postea ad Iacob patrem exoptulante cum eis denotitia data Iosepho, dixerunt, vt refertur Genesis 43. vers. 7. *Numquid scire poteramus, quod dicturus esset: Adducite fratrem vestrum vobiscum?* Vnde in defectum scientiæ reuocatur id, quod ex responsione sua acciderat præter expectationem. Quis autem dignè de Deo cogitans, putet posse ab ipso dici, casu quo rogatus de Adamo peccato, respondere vellet: *Numquid scire poteram, quod si decernerem condere Adamum, & imponere præceptum, conserreque potestatem ad eius obseruationem, transgressurus illud esset?*

157 Secunda ratio sit, nam Deum dedecet, vt ante decretum producendi Adamum non sciat commoda, vel incommoda sequutura ex productione; sicut enim iuxta S. Dionysium cap. 7. *de Diuinis nominibus*, §. 2. *Non ex rebus ipsis res discens nouit eas diuina mens, sed ex se ipsa, & in se ipsa, secundum causam, omnium scientiam, & notionem, & essentiam præhabet, & ante comprehendit.* Et sicut iuxta S. Augustinum lib. 11. *de Civitate Dei*, cap. 21. *Deus vsque adeò non cum factum est, tunc discit bonum, vt nihil eorum fieret, si ei fuisset incognitum. Dum ergo videt, quia bonum est, quod nisi vidisset antequam fieret, non utique fieret, docet bonum esse, non discit.* Et sicut iuxta S. Chrysostomum serm. 10. in cap. 9. *ad Rom.* *Deus non expectat, quemadmodum homo, vt ex rerum sine bonum iudicet, aut malum. Sed antequam quidquam geratur, nouit, quod hic malum, iste verò non malus sit.* Et sicut iuxta S. Damascenum in dialogo aduersus Manichæos, pag. 715. *Deus non ex euentis rerum iudicat, verum ex futurorum prænotione. Nam neque ex eorum, quæ sunt, euentu, ea comperta, & explorata habet, sed quæ futura sunt, prænotat, ac sua præscientia prænotat.* Sicut, inquam, ex horum PP. doctrina, non expectat, vt ex rerum sine, atque euentis iudicet, seu non comparat obiectorum notitiam ex eorum existentia exercita, cum antea laterent; ita non debet expectare suum decretum, & præuisionem absolutam commodorum, vel incommodorum (iam inuitabilium in sensu composito talis præuisionis) vt ea cognoscat certò, & infallibiliter; iam enim tunc ex commodis, vel incommodis non potest affici liberè ad productionem, vel liberè arceri ab illa; sed tantum posset gaudere, vel è contra pœnitere, quòd decreuisset condere hominem, ex cuius productione decreta præuideat iam, cum antea non cognouisset, commoda, vel incommoda sequutura.

158 Vbi noto, PP. Ecclesiæ, Tertullianum, Augustinum, Theodoretum, Proclum, Mosèlem Barcepham, Damascenum, idcirco remouere à Deo illam (quam vt absurdam inferebam) strictæ pœnitenti-

tiæ imperfectionem, quia ipse ante decretum præducendi Adamum præscierat incommoda peccatorum, quæ sequutura essent, si decerneret producere. Enim verò, si prænotasset præcisè quatenus possent sequi, & non sequi, stare cum ea simplicis intelligentiæ prænotione, quasi probabilis spes de illis non sequuturis, fundata in facilitate seruandi suum præceptum; quam spem cum in posteriori signo per scientiam visionis recognosceret frustratam, & delusam, suboriretur duplicentiæ, & pœnitentiæ noua ratio, ob determinationem suæ voluntatis de producendo Adamo, provt acutè considerat Ruysius disputat. 65. *de scientia Dei*, sect. 2. numero 1. & 10. transcriptis verbis præfatorum Patrum.

Vnus audiatur S. Damascenus in dialogo illo, pag. 716. inquit: *Quòd autem Deus pro sua præscientia omnia prænotat, hinc demum intelligimus: Deus mutationis expertus est, atque ex prænotione, non ex postera agnitione iudicat. Nam si in diem iudicat, ac decernit, in diem quoque id, quod sit, cognoscit, atque etiam, vt quidam aiunt, & pœnitentiæ ducitur, & vitæ annos adiungit, nescientes videlicet, quid dicant. Etenim si pœnitentiæ ducitur, & annos adiungit, certè & voluntatem, & cognitionem eiusmodi habet, in quam mutatio cadat. Id quod à Dei natura abhorret. Quòd si in Scriptura sacra monumentis annos vitæ Ezechie adiecit dicitur, non tamen ita adiecit, quasi ignoraret, aut non prænotasset; quin potius ipse ea, quæ ad Ezechiam spectabant, & prænotaret, & prænotaret: Verum pro sua providentiâ, vt salutem nostram consuleret, sermonem ita figurauit, quo nimirum, quanta pœnitentiæ vis esset, declararet. Nam quòd pœnitentiæ affectus fuisse dicitur, id à nobis sumptum est. Scriptura quippe ad puerilem auditorum imbecillitatem sese accomodans humano more loqui solet. Quemadmodum enim dicitur: Quare dormis Domine? Non quòd Deus dormiat, sed quòd ipsius patientiam, ac lenitatem, auxiliique dilationem somnum appellet (quandoquidem apud nos in, qui somno tenentur, opem nemini ferre queunt) eodem modo pœnitentiæ vocabulum usurpauit; vt enim nos cum opibus aliquem auxiliamus, atque ille eis malè vititur, pœnitentiâ afficimur; sic etiam Deus cum hominem effecisset, Saulque in Regem unxisset, ipsique in peccatum lapsi essent, pœnitentiæ affectus fuisse dicitur: Non quòd Deum pœnitentiâ affecisset; quid enim futurum esset, antè norat: sed quòd illi ea perpetrassent, quæ pœnitentiâ digna erant. Quocirca bona agere, ac boni officii contendamus, vt in eorum numero simus, quos Deus bonos fore prænotat, atque ad aternam vitam præordinat. Hucusque S. Damascenus referens in prænotionem diuinam, quòd Deum non possit pœnitere de prædefinita productione Adam, & electione Saulis in Regem, etsi illi in peccata sunt lapsi: quasi diceret, non potest pœnitere Deum, quia apte decretum productionis, & electionis præsciuit incommoda illa; secus accidit in hominibus, quos sæpe pœnitet de iis, quæ decreuerunt facere, quia post decreta sua agnoscunt infelices exitus, qui ex executione euenient, & antea non fuerant ab ipsis præuisi, vt appositè notat Cornelius ad cap. 6. *Genesis*, vers. 7.*

159 Tertia ratio sit: Videtur non posse iri inficias, Deum magis beneficè decreuisset creare Angelum, v. g. Gabrièlem, quàm Luciferum. At non ita esset, si ante decretum creandi Gabrièlem, non prænotasset, ipsum fore fidelem, si crearetur; & ante decretum creandi Luciferum non etiam præsciuisset, eum, si conderetur, fore perduellem: ergo, &c. Minor, quæ sola, tenui meo iudicio, probationem

bationem exposcit, hanc habet, quia notitia diuina, seu scientia visionis de fidelitate vnus, & perfidia alterius habita post decretum creandi vtrumque, nequit facere, vt decretum, quod in priori signo rationis præcessit, fuerit magis beneficium erga vnum, quàm erga alterum eo in signo. Quare vt fuerit magis beneficium, recurri debet ad scientiam conditionatam, qua Deus cognouit fidelitatem vnus, & perfidiam alterius sub conditione, quod create decerneret. Præterea nisi ad talem scientiam recurratur, accideret quasi fortuitò, & à casu respectu Dei decerneret creare Gabrièlem, quòd hic non esset peccaturus. Insuper hic præ Luciferum non teneretur reddere Deo gratias, quòd decreuerit productionem sui non peccaturi: vt enim monet Seneca lib. 1. *de Beneficiis*, cap. 1. *Sibi quis debet, quod à nesciente accepit.* Et cap. 7. *Ingrata sunt, licet re, ac specie magna videantur, quæ danti aut extorquentur, aut excidunt.*

161 Inquit, per diuinam scientiam simplicis intelligentiæ euitari propositum inconueniens, ea namque in priori signo rationis antevitit decretum creandi Gabrièlem. Sed impugneris, quia simplicis intelligentiæ scientia non magis cognoscit possibile esse, quòd Gabrièl non peccet, quàm quòd peccet; & similiter de Luciferum non magis cognoscit possibile esse, quòd peccet, quàm quòd non peccet. Ergo ratione talis scientiæ non potest euadere beneficentius decretum creandi Gabrièlem, quàm decretum creandi Luciferum.

162 Atque hinc ortum credo, vt neque qui SS. Patribus proponebant quæstiones illas, de quibus in Sect. 17. & 18. neque ipsi PP. respondentes loquuti sunt de præscientia, qua Deus nosceret, Luciferum, & Adamum posse peccare, sed qua nosceret peccaturos re ipsa, si conderentur; nam per priorem illam præscientiam etiam noscebat posse non peccare. Vnde præcisè ex priori illa præscientia non defumeretur dignum solutione argumentum, neque congruè inquireretur, cur Deus præsciens esse possibile, quòd delinquerent; non se retraxerit ob infinitam suam bonitatem ab eorum productione? Cum enim æquè prænosceret, esse possibile, quòd non delinquerent, nihil, quod præponderaret, afferretur pro ratione inquirendi, aut ditandandi. Ortum etiam exinde credo, quòd Sapientia 4. dictum sit, *Raptus est, ne malitia mutaret intellectum eius*, &c. non verò, ne malitia posset mutare: & quòd SS. PP. quorum aliquos adduxi in Sect. 13. & plures inferius proferam, prædicent speciale fauorem Dei erga illos iustos, quos præmatrem subtrahit è vita, quia præscit declinatos à sanctitate, si vita protraheretur, non verò, quia præscit, posse declinare. Nam cum non minus præsciat, posse non declinare, non esset specialis fauor anticipare eorum mortem ob præscitam possibilitatem declinandi: neque conuenienter ex hac præscita, cum simul etiam præsciatur possibilitas declinandi, anticiparetur eorum obitus. Et facta comparatione cum aliis, quos Deus non rapit, etsi malitia mutatura sit intellectum ipsorum, de iis etiam præscit Deus, posse per eam mutari, & posse non mutari. Quare vtrique sunt æquales respectu ad scientiam diuinam simplicis intelligentiæ.

163 Quarta ratio sit, nam vt Deus infallibiliter conseruatur id, quod in libera voluntate creata, vel eius interuentu intendit efficaciter tanquam actu exequendum, necesse est, vt eiusmodi intentio habeatur à Deo ex præuia, & omnino certa cognitione futuri contingentis conditionati, cuius con-

ditio aliquando ponetur à parte rei. Ita probatum reliquimus num. 13. 14. 37. & sex seqq.

164 Si cum Gonetio allegato ad numerum 42. dicas, satis esse, quòd habeatur à Deo ea intentio ex scientia simplicis intelligentiæ, qua comprehendit suam omnipotentiam, & vim, atque efficaciam suorum auxiliorum; vel si dicas significantius cum aliis, satis esse, quòd Deus per scientiam simplicis intelligentiæ cognoscat, voluntatem nostram constitutam in actu primo non posse eligere determinatè nisi id, quòd ab ipso Deo sit prædeterminatum; sic enim erit prorsus infallibile, non esse eligendum à voluntate nostra aliud, quàm quòd Deus prius intenderit efficaciter.

165 Neutra harum solutionum præiudicat præsentis nostro instituto, cui satis est, vt animaduerti in num. 15. si nobis concedatur scientia diuina conditionata futuri contingentis, siue libera, siue pertineat ad simplicem intelligentiam, siue ad aliam, quæ quo nomine libitum sit, vocetur. Videtur autem non posse negari, vt ibidem intuli, & circa quoddam futurum contingens conditionatum, cuius conditio aliquando ponetur, quòdque præsignauit in num. 24. & 138. admittit illam Gonetius vtrouique citatus: sicut etiam circa aliud de fide adhibenda Christo, si appareret (vt re ipsa apparuit) quando sciebat, & vbi sciebat esse, qui in eum fuerant credituri. Ita ipse in disp. 6. art. 4. §. 1. pag. 465. vsque ad 471. dummodò ea fides ideo sit præscita, quia prædefinita à Deo per decretum subiectiue absolutum, & obiectiue conditionatum; sicut etiam circa aliud de obtemperacione Apostolorum ad vocationem Christi factam eo tempore, quo fuerat præscita in simili prædefinitione, vt ex ipso retuli in num. 137. Quando autem ego accesserim ad probandam scientiam diuinam conditionatam, quæ sit media, refutabo conditionem, quæ cum sit per se præuie essentialiter cum conditionato connexa (vti est prædeterminatio physica) assumatur à Deo ad cognoscendum futurum contingens, liberumque voluntatis nostræ.

166 Quinta & postrema ratio sit, cum enim Deus certò & infallibiliter cognoscat futura contingentia conditionata purè, quidni etiam conditionata non purè? Fateberis, hæc etiam cognosci; sed diffiteberis cognosci, sicut illa, per scientiam conditionatam; nam non cognoscuntur, nisi per scientiam visionis, vtpote quorum conditio sit aliquando ponenda à parte rei, & ipsa sunt extitura in tempore, & proinde debuerint cognosci à Deo ex æternitate per visionis scientiam. Cæterum neque ego diffiteor, per scientiam visionis cognosci vt absolute futura; sed contendo per scientiâ etiam conditionatâ prius ratione nostra, ob fundamentum ex parte obiecti cognosci vt futura conditionatè præcisè; non secus atque prius per scientiam simplicis intelligentiæ cognoscuntur vt possibilia præcisè. Et ratio est, quia quatenus conditionata præcisè habent veritatem obiectiuam, eamque anteriorem, & propterea independentem à veritate, quam habent vt futura absolute. Nam ab illis vt conditionatis præcisè non valet consequentia ad eadem vt futura absolute; quippe veritas huius conditionati præcisè, si Magdalena tali tempore, & loco, talibusque auxiliis vocaretur à Christo, ageret pœnitentiam, rectè staret, quamvis Magdalena nunquam vocaretur, nunquamque ageret pœnitentiam.

SECTIO XXVI.

Præpeditur euasio quædam ad postremam rationem.

167 **E**T si autem ex eo, quod Magdalena vocata actura sit pœnitentiam, benè inferatur, acturam fore, si vocaretur, non inde ansam sumas, vt putes, hanc veritatem non esse Deo prius notam, quam illam aliam, sicut veritates conditionatorum (quæ Deus non reuelauerit) non sunt notæ nobis, nisi post notitiam ipsorum vt absolute futurorum, aut vt absolute existentium. Non inde, inquam, ansam sumas ad ita putandum. Primò, quia Deus non expectat, quemadmodum homo, vt ex reum sine iudicet, neque quemadmodum homo ex euentis rerum iudicat, vt *num. 157.* notabam cum SS. PP. neque, quemadmodum homo, ex notis ad ignota procedit transitu mentis, seu illatione facta ad hæc ex vi illuminationis ab illis.

168 Secundò, cum veritas de conditionato præcisiuè sit distincta à veritate de futuro absolute, sique subsistendi consequentiâ prior illa, quam hæc, necesse est, illam prius innotescere Deo, quam hanc, non secus ac ob idem ipsum Deo innotescit prius, aliquid esse possibile, quam esse futurum conditionatè, vel absolute, licet nobis possibilitas complurium obiectorum non sit comperta, nisi præcedente notitia illorum vt futurorum conditionatè, vel absolute. Insuper veritas de conditionato præcisiuè non resultat ex veritate de futuro absolute, quippe, hac exclusa, eo quod hypothesi nunquam sit purificanda, salua illa consisteret; & proinde illa est prior. Ergo illa debet prius cognosci à Deo, quem nulla veritas latere potest pro eo signo, quo sit conceptibilis, quemque non indigere notitia posterioris veritatis, vt in notitiam alterius prioris manuducatur, manifestissimum est.

169 Tertiò, [licet posterius purificetur conditio, & ideo sequatur absoluta scientia, nihilominus prius potest conditio intelligi nondum definita, vel completa. Et ideo esse potest locus conditionatæ præscientiæ, vt videre licet in futuris necessariis sub conditione; nam prius præsciuntur in obiectis possibilibus, licet in alio signo præsciuntur absolute futura: vt prius vidit Deus, quod, si Sol crearetur, illuminaturus esset, & postea vidit, Solem illuminaturum. Idem ergo intelligitur facile etiam in contingentibus.] Sic Suarez *Prologo 2. de scient. condit. cap. 8. num. 13.*

170 Quartò, propositio, *Si Magdalena vocetur, aget pœnitentiam*, æquiualeat huic alteri, *Vt possit affirmari, Magdalenam reipsa acturam esse pœnitentiam, non deest aliud, quam quod vocetur ad illam.* Sed hæc altera propositio absoluta, & de præsentis est Deo nota, tanquam vera. Ergo & illa alia. Atqui eius veritas obiectiua non dependet ab eo, quod ponenda sit à parte rei, necne, vocatio Magdalene. Ergo cognoscitur à Deo pro priori signo ad decretum suum de positione vocationis, & propterea ante absolutam visionis scientiam, quæ præsupponere debet decretum illud.

171 Quintò, quamvis Magdalena non esset vocanda, stare posset veritas de agenda pœnitentia ab ipsa sub hypothesi, quod vocaretur, vt stat veritas de conuersione Tyriorum, & Sidoniorum, sub hy-

pothesi quod viderent signa, & virtutes Christi. Igitur quod vocanda sit Magdalena, & actura pœnitentiam, & quod à Deo cognoscatur vtrumque per absolutam visionis scientiam, præstare nequit, quominus à Deo pro priori signo cognita sit veritas illa conditionata; tum quia si id præstare nequit vocationis non positio, & pœnitentiæ non exequutio, potiori ratione videtur, quod nequeat præstare id vocationis positio & pœnitentiæ exequutio, quippe hæc magis apud nos conducant, vt instruumur de veritate illa conditionata: tum quia in ipso Deo cognitioni, quæ de veritate illa conditionata existeret, etsi non subsequeretur cognitio de positione vocationis, & exequutione pœnitentiæ, non potest esse obstaculum subsequutio talis cognitionis potius, quam non subsequutio; debet namque vtrilibet esse posterior: & quod est posterius, impedire non valet id, quod est prius.

172 Sextò, scientia, quam Deus habet de pœnitentia Tyriorum, ac Sidoniorum, merè conditionata, terminatur ad illam in se ipsa, vt Nostri censent, vel in decreto subiectiuè absolute, & obiectiuè conditionato, vt volunt Dominicani, & est prior, quam scientia de non purificanda conditione prædicationis Christi, & de non exitura pœnitentia illa. Ergo similiter scientia de Magdalena pœnitentia, non merè conditionata attingit eam, vel in se ipsa, vel in decreto subiectiuè absolute, & obiectiuè conditionato, eritque prior, quam scientia de purificanda vocationis hypothesi, & de pœnitentia absolute agenda: nam statum in obiectis creatis multiplicatio, etsi index sit multiplicis in Deo scientiæ ratione nostra, non tamen carentiæ scientiæ respondentis vni statui, cui alter adiungitur: neque item est index mutati ordinis scientiarum respondentium vni, & alteri statui. Idque illustratur exemplo simplicis intelligentiæ diuinæ de creatura possibili, nam etsi hæc sit etiam exitura absolute, non ideo illa præpeditur, nec mutatur illius ordo.

173 Ex his deducitur contra Alvarez *lib. 1. respons. cap. 1. num. 49. ad 1. & 2. confirmationem*, & *cap. 5. in respons. ad confirmat. argumenti 1.* non satis esse, quod futura conditionata, quæ transibunt in absolute, cognoscantur à Deo ante positionem absolutam eorum à parte rei, sed opus esse, vt cognoscantur ante decretum absolutum efficax eorum, vel conditionis, aut ante scientiam visionis de eorum existentia absolute, habitam à Deo antequam ipsa existant à parte rei; seu non satis esse, cognosci à Deo, Magdalenam acturam esse pœnitentiam, si taliter vocetur, quia cognoscitur vocandam sic, & conuertendam absolute; sed opus esse, vt antecederet, & independenter à cognitione vocationis ponendæ, & pœnitentiæ exequendæ cognoscat illud aliud præcindendo à decreto de positione conditionis, & conditionati, vti ex suo modo tendendi præcindit propositio illa, *si Magdalena vocetur, aget pœnitentiam*; & vti futurum conditionatum, quod in absolute non transibit, notum Deo est per cognitionem præcindentem tam à decreto de positione conditionis, & conditionati, quam à decreto de non positione vtriusque: quippe si pœnitentia Magdalene sub conditione vocationis non esset affirmabilis à Deo ante decretum de vocatione, & pœnitentia, cum hoc in Deo non detur circa vocationem, & pœnitentiam Tyriorum, ac Sidoniorum, sequeretur, non esse affirmabile à Deo, *si Tyrii, & Sidonii vocentur per Christi prædicationem, aget pœnitentiam*: quæ sequela est absurdissima.

SECTIO

SECTIO XXVII.

Occurritur difficultatibus contra omnimodam certitudinem, & infallibilitatem diuinæ notitiæ de futuris contingentibus conditionatis. Et in primis ex SS. Hilario, & Damasceno.

174 **N**onnullis, quæ ex Scriptura sacra afferebantur Nolim, & à Modernis nunc repetuntur, obuiam iam iuimus *in scilicet. 14.* Alias ex autoritate SS. PP. nunc dissoluemus, remissis tamen nonnullis eum in locum, vbi ex SS. Doctoribus probatur sumus Scientiam Mediam. Illuc etiam referuamus alias, quæ desumuntur exinde, quod cum futura contingentia conditionata contendatur non habere veritatem obiectiuam determinatam, neque cognoscibilitatem in seipsis ob defectum præsentis ad æternitatem, inferatur subinde, non posse omnimoda certitudine cognosci à Deo.

175 In prædicationem nosse oportet, Ledesmam *disp. 2. yaffini, diff. 2. conclus. 5. pag. 612.* scribere: [Tertia solutio est, quod Christus Dominus in illis verbis, *si in Tyro, & Sidone*, &c. non dixit id, quod futurum est certè & infallibiliter, sed quod futurum est certè moraliter, & cum maxima verosimilitudine, & probabilitate, quantum erat ex parte dispositionis illorum hominum, si apud illos factæ fuissent virtutes, quæ factæ fuerant in aliis duabus ciuitatibus Corozain, & Bethsaida.] Cuius solutionis impugnatione relata ex Suarez subdit: [His non obstantibus dicendum est, quod illa nostra expositio est optima, & censura istius Authoris de illa expositione est satis libera, præcipue cum sit ex mente D. Hilarij. Et talis expositio non est contra certitudinem Scripturæ sacre, neque derogat illi, vt vult iste Author; quoniam expositio illa est ex mente SS. qui diuinum habent spiritum ad interpretandam Scripturam Sacram.] Sic Ledesma.

176 Sed quod ad S. Hilarium Pictauiensem attinet, *canone 11. in Math.* hæc tantum habet loquens tam de Tyriis, & Sidoniis, quam de Sodomitis: *Fortè illis credendi fuisset affectus, si talium virtutum contemplatio contigisset.* Sed hinc tantum inferitur, quod S. Hilarius extenderit ad Tyrios, & Sidonios aduerbium *Fortè*, quod in *Matthæo cap. 11. vers. 23.* circa Sodomitas solummodo fuerat appositum. Restabat, vt euinceret Ledesma, fuisse circa hos ab Euangelista, & à S. Hilario circa hos, ac circa illos scriptum ad indicandam dubitationem, & incertitudinem cognitionis, & prædictionis. Id quod monstrari à Ledesma non posset. Recolantur dicta à nobis *in scilicet. illa 14.* & in præcedentibus aliis ex 9. Quæ qui euoluerit, abs dubio mirabitur ad ea Ledesmæ verba, *Expositio illa est ex mente SS.*

177 Sed videamus, an saltem S. Damascenus denegauerit Deo certam prorsus, & infallibilem notitiam futurorum contingentium conditionatorum. Ille quidè in dialogo aduersus Manichæos, *pag. 713.* vbi ab eorum vno quæsitus, *qua de causa Deus, cum præsciret fore, vt diabolus ex malo in bonum vertetur, ac boni iacturam faceret, bonique expert, hoc est, malus fieret, eum condidit?* Respondet, *si eum prænoscebat, certè vt omnino futurum prænoscebat, etenim*

eius, quod non omnino futurum sit, non præscientia, sed ignoratio est, & impostura. Rursus *pag. 715.* post verba transcripta à nobis *in num. 157.* subdit hæc: *Quoniam modo præscire queat Deus quod futurum non est? nam si aliquem peccaturum præsciuisset, nec eum condidisset, præscientia hæc non esset, sed impostura. Quemadmodum enim cognitio est earum rerum, quæ sunt, sic prænotio earum est, quæ certè futura sunt.* Quibus ex verbis S. Damasceni constat, illud solum prænosci à Deo, quod reipsa futurum est. At contingentia conditionata nunquam sunt sic futura. Ergo non prænoscentur, seu non præsciuntur à Deo, prout arguit Ledesma supra, §. *Faunt, pag. 593.*

178 Videtur Authori Curfus Theologici Carmelitarum *Discalceatorum tom. 1. tract. 3. dub. & §. 3. n. 39.* Damascenum solummodo negare in Deo scientiam futurorum conditionatorum ante actuale decretum subiectiuè absolute, & obiectiuè conditionatum, dans eis futuritionem, idque esse inficiari in Deo Scientiam Mediam, non verò conditionatam. Sed certè S. Damascenus loquitur de lapsu diaboli futuro absolute, negatque posse Deo competere prænotionem illius, si non esset absolute futurus; creato diabolo, vt benè expendit Petrus Corneus Carmelita *Calceatus tom. 1. in 1. part. tract. 1. circa quæst. 14. artic. 13. disputat. 3. dub. 2. num. 88.* Nec in S. Damasceno vllum est vestigium decreti illius; si illudque circa diaboli lapsum ab ipso fuisset admissum, addidisset vires argumento Manichæorum contra bonitatem Dei, vt qui non modo præsciens, sed etiam volens lapsum, quoad materiale saltem, condidisset diabolum. Insuper talis lapsus est futurum absolute, & non conditionatum purè. Author autem Curfus Theologici *disp. 7. dub. 1. num. 4. disp. 9. dub. 1. num. 4.* profiteretur, se non agere, nisi de scientia futurorum conditionatorum purè. Et circa futura, quorum conditio purificabitur, etsi, vt ipse notat *disp. 10. dub. & §. 1. num. 3. & 4.* nos agnoscamus pro quodam priori signo scientiam absolutam visionis, ipse tamen non nisi hanc concedit, & pro futuris præcisiuè tantum conditionatis non adhibet decreta subiectiuè absolute, & obiectiuè conditionata. Imò *in dub. 4. §. 2. num. 81.* testatur ex doctrina S. Thomæ, & omnium Theologorum, quod futura conditionata nunquam erunt aliquid in seipsis, licet essent, si poneretur conditio. Quæ tamen attestatio fidem non faciet legenti in Alvarez *disp. & num. 7. de Auxiliis.* [Futura conditionata sunt in duplici differentia. Quædam sunt, quorum consequens de facto non ponetur in esse. Alia sunt, quæ de facto nunquam ponentur in esse, quia conditio non adimplebitur; ponerentur tamen, si conditio fuisset impleta.] Plures alios Theologos eodem modo loquentes collegit Fasolus *1. p. quæst. 14. art. & dub. 13. num. 214.* & vbinam Operum S. Thomæ inuenitur illa doctrina?

179 Genuinus sensus S. Damasceni est, præsuppositam tam ab interrogante Manichæo, quam ab ipso S. Doctore respondente notitiâ Dei conditionali de peccato diabolo, si crearetur, vt perspicuum est ex verbis illis *pag. 707.* *Eximia quædam, ac singularis bonitas in causa fuit, cur diabolum, quem malum fore prænosset, procrearet. Sic enim secum loquutus est: Quandoquidem iste malus futurus est, omniaque, quibus eum afficio, bona perditurus, egone quoque cum bonis prorsus spoliabo, ac delebo? Minime. Verum quamuis ipse improbus futurus sit, tamen eum non ita mulcabo, vt mei particeps non sit, verum bonum vnum ipsi tribuam, nempe vt essentia ratione me ipsi imperiam*

impertiam, hocque nomine, quod sit, in boni mei partem, vel inuitus veniat. Præsupposita, inquam, ea notitia conditionali, & accepto prænotionis nomine, quo Manichæus utebatur, transit ad probandum, non esse merè conditionatum illud futurum, sed esse etiam absolutum. Nam prænotio, quæ non sit ignorantia, aut impostura, non est nisi eius obiecti, quod prorsus futurum sit absolute. Quippe prænotionis nomine solet significari anticipata penes æternitatem, vel tempus notitia ad obiectum, quod aliquando extitutum sit absolute, & simpliciter, vt amplius declarat S. Damascenus pag. 716. inquit: *Aliud est cognitio, aliud prænotio, aliud agnitio. Cognitio enim est, ea qua sunt, aut sunt scire. Prænotio, ea qua futura sunt, antequam in ortum prodeant, nosse. Agnitio verò, ea, qua post falsam accedit cognitio.* Ita ille. Et eodem modo nonnulli alij PP. inferius adducendi, consueverunt vsurpare nomen præscientiæ, quam proinde negant in Deo, nisi obiectum sit absolute futurum. Sed neque illi, neque S. Damascenus diffidentur notitiam obiecti, quod merè conditionatè foret, vel pro statu, in quo representetur conditionatè præsciuit, dummodo ea notitia non vocetur prænotio, aut præscientia. Quam vsurpationem strictam vocis prænotionis, aut præscientiæ, neque PP. neque Theologi constanter seruant.

SECTIO XXVIII.

Vt expugnetur difficultas ex SS. Augustino, Prospero, Fulgentio, & ex Hilario, incipit explicari abusus scientiæ diuinæ de futuris contingentibus conditionatis, & Semipelagianis inuictus, quem reprobauerunt PP. illi, & non scientiam ipsam. Quinam fuerint S. Prosper, & Hilarius, à quibus S. Augustinus notitiam de Semipelagianis comparauit?

180 **L**edesma supra, §. secundò probatur, pag. 592. Insuper principaliter ex verbis S. Augustini de Prædest. SS. cap. 14. quibus postea adiungit alia eiusdem lib. 1. de Anima, & eius origine, cap. 12. necnon alia S. Prosperi in epist. ad S. Augustinum, quam scriptam dicit ad confutandum Marcionem: cum tamen ibi non magis habeatur sermo de hoc Hæresiarcha (qui vixit secundo Ecclesiæ sæculo) quam de Tamerlance, vel Magno Turca, vt dicere solemus; aut contra Iulianum Apostaram (qui fuit Imperator Romanus quarto Ecclesiæ sæculo) scripserit S. Augustinus libros sex, prout allegantur ab eodem Ledesma pag. 342. cum non fuerint elaborati, nisi contra Iulianum Pelagianum. PP. prælaudatis associari potest sanctus Fulgentius, qui in lib. 1. de Veritate prædest. cap. 7. inquit: *Secundum rectam itaque fidem, ac perspicuam veritatem, quod attinet ad paruulum, qui sine beneficio secundæ natiuitatis huic subtrahitur, sicut præscisse fatendum est. Dominum paruuli futuram mortem, qua verè futura erat, sic absurde dicitur. Dominam præscisse paruuli futura peccata, qua futura non erant. Neque enim Dominus rerum omnium conditor facienda præscisset, qua facienda non essent. Scimus namque, præscientiam Dei sic esse veram, atque incommutabilem,*

vt qua futura præscit, verè futura sint, nec aliquid faciendum præsciat, quod non secundum præscientiam eius fiat. In cuius confirmationem cum multa dixisset, cap. 8. sic terminat illud: *Non congruit veritati, vt in præscientia Dei dicatur esse futurum aliquid, quod in tantum nihil esse conuincitur, vt ex futuro præscit nullatenus fore, vel fuisse monstratur; cum utique ipsum futuri nullatenus possit habere vocabulum, quod præsentis appellatione non sit quandoque censendum.* Quæ S. Fulgentij verba diriguntur aduersus paruulorum decedentium siue baptismo opera bona (si diutius vixissent) contingenter futura, quæ nunquam transitura erant ad statum absolutum. Vt his testimoniis (quibus olim de scientia conditionatorum futurorum contingentium triumphari videbatur) respondeam, noto, diuersissimas quæstiones esse, an Deus cognoscat, & per quam scientiam nostros actus liberos conditionatè futuros; & an ex vi huius cognitionis moueatur Deus ad prædestinandos, vel reprobandos homines, ad dandam gratiam iustis, vel puniendos peccatores? De hac secunda quæstione non est nunc vlla inter Catholicos controuersia. Omnes enim conueniunt, actus liberos per hanc scientiam conditionaliter tantum cognitos non posse esse rationem, ob quam Deus velit homini, vel præmium conferre, vel pœnam infligere. Non enim potest esse ratio, causæ præmij, vel pœnæ, nisi illud, quod re ipsa existit, vel aliquando futurum est absolute.

181 Ab hac veritate Catholica deniarunt Semipelagiani, qui licet non errarint admittendo in Deo scientiam operum conditionatè futurorum, præuaricati tamen valde sunt abutendo illa. Et in primo nunquam fuerunt à S. Augustino impugnati, sed tantum in secundo. Quod vt semel noscatur, & consequenter compertum sit, scientiam conditionatam fuisse notam, & approbatam à S. Augustino, expedit à fundamentis tractare punctum hoc, quod est quasi basis totius præsentis Tractatus, quodque ad quæstionem de scientia conditionata, quæ sit Media, conducet summopere. In quo si longus fuero, censeo tamen, me politurum operam gratam eruditæ Theologiæ, & antiquitatis studiosis.

183 Igitur Reliquiæ hæreseos Pelagianæ, ideoque dicti Semipelagiani, & alio nomine Massilienses, quia eorum primores commorabantur apud Massiliam Narbonensis Prouinciæ in Gallia, existimantur, in natura cuiuslibet situm esse exhibere meritum aliquod, propter quod gratiam à Deo consequatur, & secundum talis meriti præscientiam prædestinetur à Deo in regnum Cœlestæ. Quare putarunt, ideo quem ad gratiam eligi, quæ benè operans saluetur, quia præsciuit Deus ab æterno merita eius ex natura, id est fidem, & salutis desiderium, quibus vt remuneratio respondeat augmentum fidei per gratiam, & meriti per opera bona. Ita referunt S. Prosper, & Hilarius in epistolis ad S. Augustinum, qui motus eorum narratione scripsit libros de Prædest. SS. & de Bono, aut Dono perseu. tanti habitos, doctrinamque in eis acceptam à Prospero, & Hilario, vt defuncto Authore anno 430. Romam adierint, vt authoritas Summi Pontificis Cœlestini implorata obstrueret ora Massiliensium, & Semipelagianorum quorumcumque oblatrantium veritati Catholicæ, & scriptis S. Augustini; rogaturque eorum misit ad Episcopos Galliæ epistolam (quæ prima est inter suas) commendantem S. Augustini doctrinam, multisque decretis damnantem

tem errores Pelagianorum, atque Semipelagianorum.

184 Huius epistolæ attenta inspectio documento est, ne putentur Episcopatum gessisse in Gallia SS. Prosper, & Hilarius, quando scripta est anno 431. vel 432. Nam dirigitur ad Galliæ Episcopos, inter quos ipsi non numerantur, nec sicut Episcopi vocantur, *Frates dilectissimi, sed Filij*; & Hilarius non nominatur primo loco, sed secundo, cum tamen deberet primo, si esset Episcopus, vt vulgò creditur, & à non paucis Theologis scriptoribus vocatur Arelatenis: nam Sedes Arelatenis nobilior erat, quam Regiensis, vel Reiensis in prouincia Prouinciæ, vulgò etiam credita S. Prosperi. Subscriptus vt Episcopus Arelatenis S. Hilarius anno 439. Concilio Regiensis, & anno 441. Concilio Arausicano 1. & S. Prosper, vt Episcopus Regiensis, anno 442. Concilio Vasensi 2. interfuit, prout testatur Baronius anno 466. num. 14. Sed non inuenio subscriptores Vasensis Concilij. Et Authorem Miræus in Auctario de Scripturis Ecclesiasticis, cap. 99. cum Sirmondo, ac Bucherio, Theophilusque Raynaudus in Valeriano Cemelienis, cap. 4. num. 2. in ea sunt sententia, quòd S. Prosper nunquam fuerit Episcopus. Iam si anno 432. Hilarius, qui studiosè causam egit S. Augustini coram S. Cœlestino Papa, non fuit Episcopus, sequitur, neque fuisse, quando scripsit ad eundem S. Augustinum, vt obseruat Baronius anno 426. num. 20. Patet etiam exinde, quòd S. Augustinus referens in lib. de Prædest. SS. cap. 1. tam ipsum, quam S. Prosperum appellat *Filios charissimos*: & ipse Hilarius ait satis apertè, laicum se esse, cum scriberet. *Sunt (inquit) ex parte tales persone (quæ obstitabant doctrinæ S. Augustini) vt his consuetudine Ecclesiastica, laicos summam reuerentiam necesse sit exhibere. Quod quidem ita curamus, Deo iuvante, seruare, vt cum opus fuit, non taceremus, qua ad quæstionem huius assertionem exiguitas nostrarum virium asserbat.* Inferitur vterius, Hilarium authorem huius epistolæ, fuisse diuersum à S. Hilario Episcopo Arelatenis; quo enim tempore misit eam ad S. Augustinum, agit cum viro tum moribus, tum eloquio, & studio claro, vt quanta posset collecta suis literis intimaret, quas conuictas his destinare curauit: qui vir fuit S. Prosper. Et hic loquitur de Hilario tanquam Episcopo iam Arelatenis. Ait enim: *Credimus, & speramus, non solum tenuitatem nostram disputationum tuarum præsidio roborandam, sed etiam ipsos, quos meritis, atque honoribus claros caligo istius opinionis obscurat, defacatissimum lumen gratia recepturos. Nam unum eorum præcipue autoritatis, & spiritualium studiorum virum Sanctum Hilarium Arelatensem Episcopum sciat Beatitudo tua admiratorem, sectatoremque in aliis omnibus tua esse doctrina: & de hoc, quod in querelam trahit, iam pridem apud Sanctitatem tuam sensum suum per literas velle conferre. Sed quia virum hoc facturus, aut quo sine sit facturus, incertum est, & omnium nostrum fatigatio, prouidente, hoc presenti sæculo, Dei gratia, in tua Charitatis, & scientiæ vigore spirat, adde eruditionem humilibus, adde increpationem superbis.* Quibus ex verbis liquet de Episcopatu Arelatenis S. Hilarij tempore scriptæ epistolæ à S. Prospero: liquet etiam de discrimine ab Hilario, qui vnà cum S. Prospero misit literas ad S. Augustinum. Nam is Hilarius non obscurabatur caligine opinionis aduersæ S. Augustino, neque huius doctrinam in querelam trahebat circa

R. P. Gabr. de Henao, Scient. Med. Pars I.

negotium gratiæ, sed ille alter Hilarius Antistes Arelatenis. In quem quadrant dicta antea à S. Prospero: *Possimus quidem ad non credendum (repugnantibus S. Augustino) esse constantes, sed ad auctoritatem taliter sentientium non sumus pares, quia multum nos vita meritis antecellunt, & aliqui eorum, adepto nuper summo sacerdotij honore, supereminent.* Nam S. Hilarius successit in Sede Arelateni, Metropolitana Massiliensis, S. Honorato, qui anno 426. eam est adeptus, & breui tempore tenuit, vt in eius vita, cap. 6. num. 26. refert idem S. Hilarius. Quare post annum 426. scripta est epistola S. Prosperi, quidquid dicat Eminentissimus Baronius: & ante annum 432. obiit S. Honoratus, quidquid & ille dicat apud Bollandum 16. Ianuarij, pag. 16. Nam S. Augustinus anno 430. mortuus est post datam responsum ad S. Prosperi epistolam, in qua fit mentio de Episcopatu S. Hilarij successi in S. Honorati locum. Sed de his satis, quæ deseruiat ad cautelam non vocandi Sanctum; nec Episcopum Arelatensem, exemplo Authoris Cursus Theologici Carmelitarum Discalceatorum disputat. 10. dub. 2. §. 3. num. 43. Hieronymi Viues disput. 4. distict. 6. num. 39. Goneri disputat. 6. articl. 2. pag. 450. cum Hilario, qui cum S. Prospero literas illas celebres misit ad S. Augustinum. Præiuerunt nos in his animaduersionibus Bellarminus in libro de Scripturis Ecclesiasticis, cum de S. Hilario Arelatenis: Miræus in Scholiis ad cap. 69. Gennady, de iisdem Scripturis: Raynaudus in Valeriano Cemelienis, cap. 4. num. 2.

185 In rescriptis itaque libris S. Augustini ad eas epistolas impugnat S. Doctor Semipelagianos, tum quia gratiam facerent pedisequam naturæ, & in negotio nostræ salutis priores partes, & præcipuas tribuerent naturæ; Deo autem posteriores, & minus præcipuas: tum quia gratiam tollerent, dum præcedentia merita ponebant ex natura. Quæ commemorauit, sunt fundamentum errorum, quibus se implicauerunt Semipelagiani; vt & Catholicæ doctrinæ, quam contra eos tradidit, & stabiliiuit Sanctus Augustinus.

186 Offerebat se illic aduersus Semipelagianos exemplum paruulorum obeuntium ante rationis usum, & consequenter ante merita, vel demerita, propter quæ prædestinantur, vel reprobantur. Respondebant autem, eos saluari, quos, si diu uiuerent, præsciuit Deus credituros ex liberi arbitrij vitibus, & merito suæ credulitatis obtenturos gratiam saluantem; è contraque reici, reprobatique eos, qui credituri non essent. Similiter dicebant, prædicari, vel non prædicari Euangelium iis gentibus, eo loco, & tempore, quas, vbi, & quando Deus præsciuit credituras ex se, vel non credituras, audita prædicatione. Atque aded concludebant, non stare per Deum, quo minus omnes saluarentur.

187 Audiatur S. Prosper narrans hæc in sua epistola, ex qua, & ex alia Hilarij comparauit S. Augustinus notitiam de Semipelagianorum erroribus. *Cum inter hæc (ait S. Prosper) innumerabilium illis multitudo obicitur paruulorum, qui utique excepto originali peccato, sub quo omnes homines similiter in primi hominis damnatione nascuntur, nullas adhuc habentes voluntates, nullas proprias actiones, non sine Dei iudicio secernuntur, vt ante discretionem boni, ac mali de usu*

G. v. 18

vite istius auferendi, alij per regenerationem inter Cœlestis regni assumantur heredes, alij sine baptismo inter mortis perpetua transeant debitores. Hæc erat contra Semipelagianos obiectio. Sed occurrebant illi, prosequitur S. Prosper: *Tales aini perdi, talesque saluari, quales futuros illos in annis maioribus, si ad actiua seruarentur atatem, diuina scientia prouiderit.* Repellit autem S. Prosper hanc Semipelagianorum responsonem sic: *Nec considerant, se gratiam Dei, quam comitem, non prauiam humanorum volunt esse meritorum, etiam illis voluntariis subdere, quas ab ea secundum suam phantasiam non negant esse prauentis. Sed in tantum quibuscumque commentis meritis electionem Dei subiiciunt, ut quia praterita, qua non extant, futura, qua non sint futura, confingunt, nouoque apud illos absurditatis genere, & non agenda præscita sint, & præscita non acta sint.* Sic S. Prosper refutauit euasionem Semipelagianorum circa paruulos; & hæc sunt eius verba, quæ contra diuinam scientiam conditionatam solebant obijci tanquam decreto-

188 Pergit S. Prosper ad adultos, quatenus eis sit, vel non sit prædicationem Euangelium, quia propria virtute essent, vel non essent credituri, & ait: *Hanc sanè de humanis meritis præscientiam Dei, secundum quam gratia vocantis operetur, multo sibi rationabilius videntur adstruere, cum ad earum nationum contemplationem veniunt, qua vel in præteritis sæculis dimissa sunt ingredi vias suas, vel nunc adhuc in veteris ignorantia impietate depereunt, nec vlla eis, aut legis, aut Euangelij illuminatio conuincit: cum tamen in quantum Prædicatoribus ostium apertum est, & via facta est, gentium populus, qui sedebat in tenebris, & in umbra mortis, lucem viderit magnam; & qui quondam non populus, nunc autem populus Dei sit; & quorum aliquando non misertus est, nunc autem misereatur: præscios inueniunt à Domino credituros, & ad vnquamque gentem ita dispensata tempora ac ministeria magistrorum, ut exortura erat bonarum credulitas voluntatum. Nec vacillare illud, quod Deus omnes homines velit saluos fieri, & in agnitionem veritatis venire; quandoquidem inexcusabiles sint, qui ad vnus veri Dei cultum potuerint instrui intelligentia naturali, & Euangelium ideo non audierint, quia nec fuerant recepturi. Pro vniverso autem humano genere mortuum esse Dominum nostrum Iesum Christum, & neminem prorsus à redemptione sanguinis eius exceptum, eisi omnem hanc vitam alienissimam ab eo mente pertranseant, quia ad omnes homines pertinet diuina misericordia sacramentum, quo ideo plurimi non renouentur, quia quod nec renouari velle habeant, prænocantur.* Ita apud S. Prosperum Semipelagianis. De quorum in his verbis sententia censuram suam S. Pater non apponit, vt fecit circa priorem aliam in verbis præcedentibus.

189 Hilarius in sua epistola non attigit illud de paruulis; sed id, quod ad prædicationem spectat. Quare enarrat, Semipelagianos rogatos, cur his, & modò, non illis, Euangelium prædicetur? Respondere, id præscientiæ esse diuinæ, vt eo tempore, & ibi, & illis veritas annuntiaretur, quando, & vbi prænoscebatur esse credenda. Confirmabantque ex ipso S. Augustino, qui *epist. 49. quæst. 2.* scripserat: *Tunc voluisse hominibus apparere Christum, & apud eos prædicari doctrinam suam, quando sciebat, & vbi sciebat esse, qui in eum fuerant credituri.* Quo S. Augustini testimonio adducto, & aliis ex-

propof. 60. ac 62. in expof. epistole ad Rom. contendeant præscientiam, & prædeterminationem, vel propositum ad id valere, vt Deus præscierit, vel prædestinavit, vel proposuerit eligere, qui fuerant credituri: nec de hac fide posse dici, *Quid habes, quod non accepisti?* Cum in eadem natura remanserit, licet vitata, quæ prius sana, ac perfecta donata sit. Non interponit in his suum iudicium Hilarius.

SECTIO XXIX.

Prosequitur eadem explicatio. Attingitur nonnihil de S. Thoma.

190 Sed enim circa placitum Semipelagianorum tria discerni debent. Primum, præsciri à Deo futura conditionata, bona, vel mala, quæ nunquam erunt. Secundum, hæc bona esse merita, ob quæ gratia, & salus de facto conferatur; & hæc mala esse demerita, ob quæ de facto damnentur aliquis. Tertium, gratiæ merita futura conditionatè tantum, & non absolutè, à Deo præuideri orta, non ex gratia, sed ex virtutibus naturæ. Primum est verum, & nullatenus impugnatur à S. Prospero. Secundum est absurdissimum, & reicitur à S. Prospero, vt & tertium.

191 Inquies, si S. Prosper admitteret scientiam conditionalium, facile posset respondere, præscita esse, quæ futura non erant absolutè, sed sub conditione forent; vim tamen merendi nequaquam habere. At non ita respondet; sed Semipelagianos nouo absurditatis genere affirmare, præsciri quæ agenda non sunt, & quæ præscita sunt, acta non esse. Ergo reicit conditionaliū liberorum scientiam. Nam dum negat, præsciri futura illa, quæ ponebant Massilienfes, in eo negat sensu, quo affirmabant illi, scilicet secundum futuritionem conditionatam meritorum, quæ haberent paruuli defuncti, si diu viuerent: aliàs inepta esset impugnatio. Igitur dicens, absurdum esse affirmare, præsciri non agenda, significat, talia obiecta conditionata non esse cognoscibilia certò, & infallibiliter. Contra tamen, quia S. Prosper tantum inficiatur, futurorum, quæ dumtaxat sub conditione sint, cognoscibilitatem habentem vim merendi de facto, sub qua ratione nedum certò, sed nec probabiliter sunt cognoscibilia ab illo intellectu. Minimè verò detrectat cognoscibilitatem vt sic, certam respectu intellectus diuini, & saltem probabilem respectu creati. Sensus itaque S. Prosperi est, poni absurdè merita conditionata, & cognoscibilia vt talia ad absolutè merendum. Nam si taliter cognoscuntur, imò & præsciuntur futura, vt de facto paruuli mereantur salutem, & ideo saluentur, merita ponuntur præsentia, vel futura absolutè: Cumque verè supponatur, futura non esse absolutè, nec fuisse, sequitur dici nouo absurditatis genere, non agenda præscita (id est, præscita esse vt agenda, seu vt merita) & præscita non acta. Si verò tantum præsciatur, quod forent, si talis conditio poneretur, non autem præsciatur ponenda conditio, imò non ponenda supponatur (vt in paruulis) id absurdum esse non dicit S. Prosper, quantum ad scientiam, sed quantum ad meritum actuale consequendi salutem.

Transeo

192 Transeo ad S. Augustinum, qui in lib. de Predest. SS. vt responderet epistolis superioribus, stabilire aggreditur, prædeterminationem penes suum adæquatum effectum ex meritis naturæ non esse. Primum enim effectus procedit ex gratia liberaliter à Deo donata per Christum; quippe opera meritoria sint ex fide, fides autem ex Deo vocante, coadiuuanteque, cuius oppositum Semipelagian dicebant. Et de fide quidem probat S. Doctor, deque eius initio, esse Deo vocante congruè, seu ex gratia efficaci gratis collata, non autem ex naturæ viribus: atque ita totum dandum esse gratiæ Dei vocantis, id est, bonorum operum merita, fidem perfectam, & initium illius. Porro libri de Bono persequi scopus est ostendere, gratiam non secundum merita nostra dari, sed omnino gratis, non præcedente ex nobis fide, quæ subsequenter mereamur auxilia, & in bono perseuerantiam; omnia enim hæc sunt gratuita dona Dei, & ab æterno præparata, & præscita, & in tempore collata, ideo & prædestinata, quin vlla ex nobis præcesserint merita.

193 In prioris libri capite 9. obuiam it S. Augustinus Semipelagianis in punctis, quorum meminimus ex S. Prospero, & Hilario, explicatque sua in aliis Operibus verba, vnde Semipelagianis collegerant, posuisse meritum præuifum, ex quo Deus conferret prædicationis gratiam, nempe ipsam fidem, quam præficerentur habituri ex propriis viribus, si audirent Euangelium. Igitur post relata sua verba in epist. 49. quæst. 2. quæ erat, *cur Christus post tam longa tempora venerit?* subiungit: *Cernitissime, me sine præiudicio lauentis consilij Dei, aliarumque causarum, hoc de præscientia dicere voluisse, quod conuincendo Paganorum infidelitati, qui hanc obiecerant quæstionem, sufficere videtur? Quid enim est verum, quam præsciuisset Christum, qui & quando, & quibus locis in eum fuerant credituri?* Quasi diceret S. Augustinus, duæ sunt distinctæ quæstiones: Prima, an Christus cognoscat hoc conditionale, *Si Euangelium hic prædicaretur, isti crederent?* Secunda, an cognoscat, *Quod si Euangelium hic prædicaretur, isti crederent propria virtute, vel dono Dei?* Primæ quæstionis resolutio data ibi à me, aut supposita, verissima fuit. De secunda autem nihil in illa epistola disputati, vel si quid dixi, fuit ad occultanda Paganorum ora, vltusque sum solutione non absolutè, sed quasi ad homines, qui conuicti nequirent replicare. Neque enim postulabat locus, aut permittebat capacitas Paganorum, vt de abstracta ea quæstione sermonem haberem tunc temporis. Quare sine causa Semipelagianis meis abutuntur verbis. Absolutè quidem, & reuerà illi, de quibus cognosceret Christus, quod crederent, præstarent id ex dono Dei, non ex propria virtute; ipsaque fides, vt cognita conditionatè à Christo, supponeretur futura ex dono Dei. Nec probanda est doctrina Semipelagianorum de meritis ex præscientia illa conditiona. Primum, quia illorum, apud quos prædicaretur, non est præscita sub prædicationis hypothesi fides futura ex solius arbitrij virtute, sed principaliter ex dono, gratiaque Dei. Secundò, quia neque fides futura ex gratia, si daretur, fuit causa meritoria, ob quam vnus potius, quam alius vocaretur ad fidem; quibusdam enim ad iudicium prædicatur: quibus autem ita prædicatur, constat, non potuisse præsciri, fuisse credituros.

194 Ex genuina hac mentis Augustinianæ elucidatione inferitur, S. Doctorem confirmasse quidem R.P. Gabr. de Henao, Scient. Med. Pars 1.

scientiam conditionalium, sed non dependenter à decreto aliquo subiectiuè absoluto, & obiectiuè conditionato, eoque efficaci circa fidem. Cum enim Semipelagianis collegissent ex verbis S. Augustini in quæstione 2. epistolæ illius 49. posuisse meritum præuifum, ex quo prædicationis gratiam conferret, nempe posuisse ipsam fidem, quam, si Euangelium audirent, præsciebantur habituri ex propriis viribus: monet S. Doctor, vt omnis errandi, aut confirmandi sui erroris occasio esset ablata Semipelagianis, se potuisse olim dicere, eos, qui præuifi erant credituri, non fuisse præuifos credituros facultate naturæ, sed gratiæ principalis, eosque gratis fuisse electos à Deo ad gloriam, & ad audiendam prædicationem, quando, & vbi ipsis proficuum fore præscierat. De decreto autem illo, in quo Deus cognosceret ipsorum fidem conditionatè futuram, nihil ait S. Doctor. Nec tale decretum vocaretur benè *electio ante mundi constitutionem*, vt vocatur in cap. illo 9. de Predest. SS. Neque Semipelagianis esset sufficienter occursum, exprimendo decretum præfatum, quod antea subiciisset S. Doctor. Nam si fides ex naturæ viribus futura præuifa esset, etsi in decreto, non aliud desideraret Semipelagianis, quorum error de fide salutari, & meritoria, vt conditionatè futura, non consistebat in eo, quod præuifa esset à Deo in decreto, vel extra, sed in eo, quod poneretur vt futura sine gratiæ iuuamine, & quod vt præcisè conditionatè futura, diceretur materia remunerationis apud Deum. Et quidem si S. Augustinus in illo decreto firmando collocaret totam suam operam, dimitteret saluum errorem Semipelagianorum de non necessaria gratia ad initium fidei. Dicerent enim illi: Cognoscat fides, vt conditionatè futura, in tali decreto, sed cognoscatur vt futura ex viribus naturæ, quia à Deo decernatur vt futura contingenter ex eis. Praterèa si de eo decreto contenderet S. Augustinus, esset ex censura ipsius compertus Semipelagianis error illud negare. Et tamen fateatur Viues *disp. 4. dist. 2. n. 12.* in Semipelagianismum non deflectere, qui illud inficiantur, dummodò ab eis discendatur, quoad merita, & demerita conditionata, propter quæ præmiarentur, qui præuiderentur benè, aut malè operaturi sub conditione nunquam purificanda. Insuper cum sermo esset Semipelagianis, & S. Augustino de præscientia etiam eorum, qui non erant credituri, si Euangelium audirent, præclaram laudem, & spolia ampla retulisset de Semipelagianismo Sanctus Augustinus, ingenium suum, & sapientiam eò applicans vt probaret, ideo Deum præsciuisset tot hominum infidelitatem, tot sæculis præcedentibus Incarnationem Christi, quia ex se, & à se decreuerit efficaciter infidelitatem ipsorum, vel saltem quoad materiale.

195 Quapropter repeto, S. Augustinum respondere in cap. illo 9. de Predest. SS. se quidem olim concessisse præscientiam conditionatam, tam de credituris, quam de non credituris; sed tamen non penitus declarasse, fidem fuisse præscitam, vt elicendam principaliter ex viribus gratiæ, & non naturæ; quamvis aliquid indicarit, quod veritati catholice contra Semipelagianos aditum relinqueret, nempe cum dixit: *Excepta illa aliquid diuini consilij longe secretius lateat, sine præiudicio etiam aliarum fortè causarum, quæ à prudentibus inuestigari possunt, hoc solum eis, breuitatis gratiâ, in huius quæstionis disputatione dicimus, tunc voluisse*

voluisse hominibus apparere Christum, &c. Hæc enim verba aliquatenus significabant animum suum non parandi præiudicium diuino consilio latenti, prædestinationi, electionique, seu gratiæ voluntati absolute conferendi gratiam, & vocationem ad fidem, quæ præuisa sit futura conditionatè, si tali tempore, & loco, in circumstantiisque aliis concedatur à Deo liberaliter prorsus, & vtroneè gratia, & vocatio ad ipsam. Quæ sine voluntate gratuita cognita ex parte conditionis, vt subiectiue conditionata, non poterat cognosci fides vt conditionatè futura. Et sine, quæ, vt existente absolute, & vt sic cognita à Deo, non poterat existere absolute, sicque cognosci fides ipsa. Id quod cum à S. Augustino fuisset subobscure insinuatam, pronuntiabatur iam clarè contra errorem asseclarum Pelagij. Atque adèd conceptis verbis aiebat, credituros, conditionatè debere esse gratiæ electos, prædestinatosque ad gratiam conditionatè subiectiue; & credituros absolute, debere esse gratiæ electos, prædestinatosque absolute subiectiue ad eandem gratiam, ita vt non satis sit, quòd sint præficti per scientiam, siue conditionatam, siue absolutam. Et hæc est S. Augustini responsio, quin in eius verbis signum aliquod appareat decreti efficacis, & antecedentis absolute subiectiue, & conditionati obiectiue, in quo Deus præcognoscat fidem futuram contingenter conditionatè. Nam *electio ante mundi constitutionem, latens consilium Dei*, ad quæ recurrit in capite illo 9. de Prædest. SS. & *in scriptabilis Dei iudicia, altumque mysterium prædestinationis*, ad quæ etiam recurrit in capite 9. de Bono perseu. vt sic magis vtrobique declaret, neuti quæ denotant illud decretum.

Atque hinc cum S. Thomas 3. p. quest. 1. art. 5. ad 2. attingens id, quod scripserat S. Augustinus in q. 2. epist. 49. ait, fuisset illud reprobatur ab eodem S. Doctore in lib. de Bono perseu. cap. 9. respexit abs dubio in hæc verba, quæ ibi leguntur. *Si queratur à nobis, cur apud eos (ciues scilicet Corozain, & Bethsaidæ) tanta miracula facta sint, qui videntes ea non fuerant credituri; & apud eos (nempe Tyrios, & Sidonios) facta non sint, qui crederent, si viderent, quid respondebimus? Numquid dicturi sumus, quod in libro alio dixi, ubi sex quibusdam questionibus Paganorum, sine præiudicio tamen aliarum causarum, quas prudentes possunt inuestigare, respondi? Hoc quippe, vt scitis, cur Christus, quare post tam longa tempora venerit? quæretur, dixi, quod his temporibus, & his locis, quibus Euangelium eius non est prædicatum, tales omnes in eius prædicatione futuros præsciebat, quales multi in eius corporali præsentia fuerunt, qui in eum, nec suscitatis ab eo mortuis, credere voluerunt. Item paulò post, & in eodem lib. & in eadem quest. Quid mirum, inquam, si tam infidelibus plenum orbem terrarum Christus prioribus sæculis nouerat, vt eis prædicari meritò nollet, quos nec verbis, nec miraculis suis credituros esse præsciebat? Hæc certè de Tyro & Sidone non possumus dicere; & in eis cognoscimus, ad causas prædestinationis hæc diuina iudicia pertinere, sine quarum causarum latentium præiudicio tunc ista respondere me dixi. Hæc ibi, quæ si sunt reprobatiua dictorum in questione illa 2. erunt à fortiori & illa alia ex capite 9. de Prædest. SS. Non quia S. Augustinus in quest. illa 2. approbauerit scientiam conditionatam independentem ab illo decreto subiectiue absolute; & in cap. 9. tum libri de Prædest. SS. tum libri de Bono perseu. retractarit eam approbationem, quoad independentiam à tali decreto. Sed quia in questione illa contentus præscientia Dei, vt ad questionem respon-*

deret, non recurrit expressè omnino, vt postea fecit in eis aliis libris, ad diuinam voluntatem gratuitam eligentem, & prædestinantem absolute illos potius, quàm hos, vt apud illos prædicaretur Euangelium, illisque daret gratiam, vocationemque ad fidem; cum tamen de vtrisque præficeret fore credituros, si audirent Euangelium, donarenturque gratia, & vocatione ad fidem. Is recursus erat necessarius ad plenam, consummatamque responsionem, vt ostendit exemplum Tyriorum, ac Sidoniorum, qui præuisi sunt credituri sub præfatis conditionibus; & tamen has Deus non fuit exequutus. Eratque per se inuicibilis, non credituros multos in antiquioribus sæculis, si Deus incarnatus fuisset antea, prædicassetque illis. Exemplo etiam alio ciuium Corozain, & Bethsaidæ constitit, non fuisse præfictos credituros eos omnes, quibus verbum incarnatum appareret, & prædicaret. Huiusmodi exemplis correxit, aut reformauit S. Augustinus, quod antea dixerat, aut quod minus clarè dixerat, quàm oportebat. Correxit autem recurrendo ad prædestinationem absolutam, quam explicui, minimè verò ad decretum illud. Paterque id aliunde, quia nimirum voluntas diuina, ad quam confugit, subsequitur præuisionem conditionatæ futuritionis fidei sub conditionibus prædicationis tali tempore, & loco, aliisque in circumstantiis. Ast qui excogitant illud decretum, ponunt illud antevertens eam præuisionem. Nec quia S. Thomas supra adherens S. Augustino refert ex eodem S. Doctore c. 11. de Bono perseu. verba illa, quæ transcripti in num. 58. in eisque nominatur prædestinatione, misericordia, voluntasque Dei, vbi de præscientia coincidit sermo. Neque quia Caietanus monet ibi, *Respice, quòd responsio consistit in hoc, quòd ratio ex pluralitate saluandorum non est efficax, quia saluandi ex diuina prædestinatione, sunt misericorditer saluandi, prout ipse magis hos, quàm illos elegit, cuius nulla est ratio, nisi diuina voluntas; qua in monitione fit mentio voluntatis diuinæ. Non, inquam, habetur vtrunque decretum illud, in quo Deus cognoscat futura contingentia conditionata. Nam S. Augustinus, S. Thomas, & Caietanus non respexerunt in vocibus illis nisi ad prædestinationem eam absolutam, iam declaratam.*

Si opponat quispiam, S. Prosperum quæsiuisse à S. Augustino, an decretum Dei efficax subsequeretur scientiam futurorum contingentium conditionatorum, vt volebant Semipelagianis, vel potius illud præcederet hanc? Cum autem S. Augustini sententia fuerit extremè opposita Semipelagianorum placitis, sequitur, ipsum amplexatum fuisse posteriorem partem, & proinde repudiassè scientiam eorum futurorum antecedentem decretum illud. Fuisse verò à S. Prospero propositam eam questionem S. Augustino, monstrant hæc prioris verba, quibus rogat, vt S. Doctore explicet, *Virum præscientia Dei ita secundum propositum maneat, vt ea ipsa, quæ sunt proposita, sint præscita? An per genera causarum, & species personarum ista varientur, vt quia diuersæ sunt vocationes, in his, qui nihil operaturi saluantur, quasi solum Dei propositum videatur existere; in his autem, qui aliquid boni acturi sunt, per præscientiam possit stare propositum? An verò uniformiter, licet diuina præscientia à proposito temporali, disjunctione non possit, præscientia tamen quodam ordine sit subnixæ proposito, & sicut nihil sit quorumcumque negotiorum, quod non scientia diuina præuenerit, ita nihil sit boni, quod in nostram participationem non, Deo autore, defluerit.*

Occurro dicens, de diuersa prorsus questione S. Prospe

SECTIO XXX.

Progreditur eadem explicatio.

S. Prosperum consuluisse in his verbis S. Augustinum. Non enim interrogauit, nisi an electio Dei absoluta omnino, & efficax ad gratiam, & ad gloriam præsupponeret præscientiam nostrorum meritorum? Et vt non præsupponeret respectu paruulorum, an saltem respectu adultorum? Vel an potius præscientia meritorum præsupponeret eam electionem? Prima questionis pars defensabatur à Semipelagianis. Sentiebant namque, illos solos eligi à Deo ad gratiam, gloriamque, quos actibus naturalibus quoad initium saltem fidei, se meritoriè disponere præsciebat. Pars secunda questionis patronum habet S. Augustinum, qui nullum admittit meritum ex viribus naturæ, & proinde docet, electionem absolutam omnino, & efficacem esse priorem præscientia meritorum, quæ in paruulis nulla erant, & in adultis non poterant esse, nisi ex gratia.

Hanc questionem (quæ distantissima est à nostra de scientia futurorum contingentium conditionatorum in seipsis, vt nos volumus, vel in decreto actuali efficaci, vt volunt Dominicani moderni) ideo S. Prospero proposuit S. Augustino, quia hic in expositione quarundam propositionum epistolæ ad Rom. propof. 60. & 62. dixerat: *Deum elegisse fidem in præscientia, vt quem creditur esse præsciuit, ipsum elegerit; Deumque præscientia eligere credituros, & damnare incredulos.* Vnde ibi S. Doctore tenuit partem, quam defensabant Semipelagianis, qui se eius autoritate, & verbis muniebant, vt testatur idem S. Prospero. Et ista de causa detulit eam questionem S. Augustino. Is verò in lib. 1. Retract. cap. 23. & in lib. de Prædest. SS. cap. 3. & 4. reuocat scripta in propositionibus illis 60. & 62. totusque liber de Prædest. SS. & alter de Bono perseu. stant pro secunda questionis parte, quam dixi approbatam fuisse à S. Augustino, cum responderet S. Prospero. Audiatur conclusio prioris libri: *Cum in prioribus Opusculis nostris satis idoneis testimoniis egissemus, donum Dei esse etiam fidem, inuentum est quod contradiceretur, ad hoc valere illa testimonia, vt ostendant, Dei donum esse incrementum fidei; initium verò fidei, quo in Christum primitus creditur, ab homine ipso esse, nec esse donum Dei: sed hoc exigere Deum, vt cum id præcesserit, cetera tanquam hoc merito consequantur, quæ Dei dona sunt; nec vllum eorum dari gratis, cum in eis Dei gratia, que non nisi gratuita est, prædicetur. Quod videtis, quam sit absurdum. Propter quod institimus, quantum potuimus, vt ipsum etiam initium fidei donum Dei esse ostenderemus.* Audiatur etiam conclusio libri posterioris: *Satis docuisse me existimo, vel potius plusquam satis, dona Dei esse & incipere in Dominum credere, & usque in finem in Domino permanere. Cetera vero bona ad vitam piam, quæ Deus rectè colitur, pertinentia, etiam ipsi, propter quos hæc agimus, Dei dona esse concedunt. Omnia porro dona sua, & quibus ea Deum fuerat largiturus, Deum præscisse, negare non possunt.* Hactenus S. Augustinus.

Circa quem obseruo, Vitæ dist. 7. dist. 2. n. 15. & 16. videri non omnino sincerè attribuere Nostris, quòd in fauorem Scientiæ Mediæ aduocent S. Augustinum propositionibus illis 60. & 62. necnon questione illa 2. epistolæ 49. Num vt ipse sic possit Nostris imputare sententiam retractatam à S. Doctore? Certè Nostrum nullus, quem ego viderim, vtitur verbis ex propositione 60. & 62. vt pote quæ sint dicta de præscientia fidei, vt ex nobis sine gratia Dei. Et alius ex questione 2. epistolæ 49. eatenus vtuntur, quatenus ego in hac sectione, notandoque, quid in illis reuocauerit S. Doctore, & quid denuò confirmarit.

R. P. Gabr. de Henao, Scient. Med. Pars I.

Am vt procedamus ad interpretanda verba cate- tra S. Augustini, refutat in 12. de Prædest. SS. cap. Semipelagianos circa paruulorum merita, quæ haberent, si diu uiuerent, & subinde circa gratiam, quæ semper detur secundum merita præcedentia. Nam Christo Domino data est gratia sine meritis ex natura; daturque quotidie paruulis, qui regenerantur. Et merita quidè, aut demerita premio, aut pœna afficiuntur, quæ quisque gessit in corpore, id est, dum viuuit in corpore; non ea, quæ gesturus esset, dicente Apostolo Rom. 14. vers. 10. vel potius Cor. 2. 5. vers. 10. *Omnes stabimus ante tribunal Christi, vt referat unusquisque secundum ea, quæ per corpus gessit. Gessit, inquit, non quæ gesturus fuit. Sed vnde (addit Augustinus) hoc talibus viris in mentem venerit, nescio, vt futura, quæ non sunt futura, puniantur, aut honorentur merita paruulorum.* Idem repetit paulò post, & cum vocet futura non futura, denotat, non cognosci de facto à Deo, nec posse cognosci ea, quæ non sunt absolute futura, sed tantum conditionatè.

Verumtamen si id denotaret, non opus esset, vt curaret de aliis confutationibus, sufficeret enim dicere, Deo esse incognita, quæ futura non sunt absolute, & consequenter propter illa non potuisse saluare, vel condemnare paruulos. Admittit ergo S. Doctore scientiam conditionatam, & damnat eius abusum. Contra quem in c. 13, inquit: *Sed quia hominum futura, quæ non sunt futura (id est, absolute) proculdubio nulla sunt merita, & hoc videre facillimum est, ideo nec Pelagiani id dicere potuerunt, & multo minus nec isti dicere debuerunt. Dicit enim non potest, quàm molestè feram, quod viderunt Pelagiani esse falsissimum, & absurdissimum, hoc non vidisse istos, qui nobiscum errorem illum Hereticorum Catholica veritate condemnant.*

Ad eiusdem abusus damnationem adducit S. Augustinus in eiusdem libri capite 14. illud Sapientiæ 4. vers. 11. *Raptus est, ne malitia mutaret intellectum eius.* Et quia, teste Hilario in sua epistola, Semipelagianis reieciabant librum Sapientiæ, quasi non Canonicum, ita explicat testimonium illud, vt nõ autoritate solum, sed etiam ex re ipsa enuntiata conuincatur error ipsorum dicentium, paruulis gratiam dari ob merita, quæ, si diu uiuerent, sciebat Deus fuisse habituros; timentiumque, ne impeterentur præfatio testimonio, vlturpato iam à S. Augustino in lib. de corrept. & gratia, c. 8. & in epistolis 105. 107. & lib. 10. de Genesi ad literam, cap. 16. vt vel probaret, perseuerantiam finalem esse donum Dei, vel homines non iudicari à Deo secundum ea, quæ gesturi essent in corpore, si diuturniorem vitæ peregerissent. Ait itaque S. Doctore, si qui iustus fuit, labatur postea, & moriatur, damnatione incurret, sed mortuus ante lapsum saluabitur. Rursus qui iustificatus moritur, & saluatur, si diutius uiueret, & in peccato moreretur, dānaretur; num verò iustus diutius uiuēs sit perseueraturus in bono? incertū est, attentis huius vitæ periculis, & tentationibus. Ergo, cū iustus raptus immatura morte, rectè dicitur raptus, ne malitia mutaret intellectum eius, & ne lapsus periret. Idque rectè dicitur præscindendo à præscientia futurorum vt probata ex autoritate illius testimonij. At si merita, vel demerita nunquam futura, sed quæ homo raptus, si diutius uiueret, esset habiturus, causa essent, ob quæ mereretur gratia, vel pœnam, & de facto reciperet, hoc euidenter sequeretur absurdum, vt qui raptus in gratia moritur, damnare-

tur propter peccata, quæ non raptus perpetraret. Quare dici non potest, conferri paruulis gratiam secundum eorum merita, quæ si longiorem traherent vitam, habituri essent. Itaque S. Augustinus confutat ex sententia verborum illorum Sapientia, errorem Semipelagianorum, abstrahendo tum ab authoritate canonica libri illius (pro qua postea pugnat) tum à futurorum sub conditione scientia, quam non inficiatur.

204 Hinc patet intellectus ad illa eius verba: *Si quaeratur à nobis, utrum, si tunc esset mortuus, quando erat iustus, pœnas esset inuenturus, an requiem? Numquid, requiem, respondere dubitabimus? Hæc est tota causa, cur dictum est, à quocunque sit dictum: Raptus est, &c. Dicitur enim secundum pericula vite huius, non secundum præscientiam Dei, qui hoc præsciuit quod futurum erat, non quod futurum non erat, id est, quod ei mortem immaturam fuerat largiturus, ut tentationum subtraheretur incerto: non quod peccaturus esset, qui mansurus in tentatione non esset.* Quibus in verbis S. Doctor intendenter à præscientia diuina futurorum conditionatorum, ut constat ex testimonio illo, ostendit, debere reputari beneficium, quoties quis in gratia existens raptus ex hac vita, quia de gloria securus sit, & de perseverantia in gratia statu admittit sollicitudo. Cum tamen quilibet possit prudenter iudicare, aliquos ex innumeris inuatura morte in gratia raptos, si diuturniorem agerent vitam, in peccata lapsos morituros esse, atque damnandos. Id ergo, quod negare non possent Semipelagiani, satis sibi esse putauit S. Augustinus ad eorum confutationem. *Si enim, inquit, indicarentur homines pro meritis sue vite, que non habuerunt morte præuenti, sed habituri essent, si viuerent, nihil prodesset ei, qui raptus est, &c.* Iam verò si profuit, hæc est tota causa, cur dictum sit (à quocunque dictum sit) *Raptus est, &c. Dicitur enim secundum pericula vite huius, non secundum Dei præscientiam.* Quam cum de malitia futura illius, qui dicitur raptus, negare Semipelagiani, non conuicti testimonio ex libro Sapientia, utpote quem extra Canonem accenserent, noluit S. Augustinus in eo insistere, quia abstrahendo ab ea probatione, sufficienter ex periculis vite diuturnioris colligi queat sententia contenta in eo testimonio, & proinde futuritio conditionata peccatorum (quæ iuxta Semipelagianos meritoria esset damnationis æternæ) & hominibus prudenter, probabilissimèque apparent, Deo esset nota certò, & infallibiliter; quamquam de huiusmodi cognitione diuina authenticum non esse testimonium illud permittetur; & de ea concludendum sit, ad rationem meritoriam ex parte rapti nihil conferre. Nec enim Deus præsciuit peccatum quasi pœnæ meritum, quod absolute futurum non erat, sed tantum conditionatè, & ut sic tantum fuit præscitum ab ipso. Præsciuit quidem absolute immaturam mortem, ut quæ absolute futura erat, non ut meritum gratiæ præcedentis, sed ut fauor Dei rapientis hominem præparatam.

205 Simili modo se gessit S. Augustinus in epistola 105. ubi repudiata prædestinatione ex præscientia absoluta bonorum operum viribus principalibus naturæ exequendorum, ab adultis progreditur ad infantes; & ait: *Mortuorum etiam paruulorum, potest quisquam dicere, ut huic ad percipiendum baptismum non consulat, illi autem consulat, Deum futura opera eorum præuidere? Quomodo enim futura dicuntur, que nulla erunt? Posteaque addit: Quid præstatur ei, qui raptus, ne malitia mutaret intellectum eius, &*

ne fides decipiat animam eius, si iuste etiam illa puniuntur, que licet non fecerit, fuerat tamen viuendo futurus? Nimirum S. Doctor, ea quæ, quia eorum conditio non ponitur, non sunt absolute futura, vocat ficta, commentitia, nullaque futura, quoad esse meritorium; est enim ridiculum, eum, qui nec bene, nec male fecerit, facturum sit, dicere dignum præmio, vel pœna exinde, quod si hæc, vel illa conditio poneretur, faceret bene, vel male. Non tamen negat esse obiectiuum, quo scientiæ conditionalium, ut conditionatè futura proponantur.

206 Eodem sensu lib. 1. de Anima, & eius origine, c. 12. inquit S. Doctor: *Quid? quod ipsa exinanitur omnino præscientia, si quod præscitur, non erit. Quomodo enim rectè dicitur præsciri futurum, quod non est futurum? Quomodo ergo puniuntur peccata, que nulli sunt? Diriguntur hæc verba contra eos, qui erroneè dicere audent, animas paruulorum sine baptismate mortuorum, à iusto Deo in carnem peccatricem relegari, atque damnari, quas præsciuit, si ad ætatem peruissent, in qua libero uterentur arbitrio, male fuisse victuras.* Contra eisdem vitur ibi S. Augustinus exemplo illius, qui raptus est. *Nam si peccata, que si homo viueret, commissurus esset, etiam non commissura damnantur in mortuo, nullum beneficium collatum esset illi, quandoquidem indicabitur secundum illam, que in illo fuerat futura, malitiam, non secundum eam, que in illo inuenta est, innocentiam.* Ex huiusque exempli usu à S. Doctore deducitur manifestè, agnouisse diuinam scientiam peccatorum conditionatè futurorum iusti illius rapti; siquidem lib. 10. de Genesi ad literam, cap. 16. ponderans idem ipsum, scripsit: *Deus præsciuit illius futura malitia, cur non eum secundum ipsam potius indicaturus est, si moriturus anima infantis, ne obesses ei ex corpore peccati participata colluues, ideo subueniendum iudicauit per baptismum, quia præscitur, eam, si viueret, pie, fideliterque fuisse victuram?*

207 Quare eorum aliorum verborum scopus indagandus est ex antecedentibus, cum incivile sit, ut Iuriconsultus monet, *non perspecta tota lege, iudicare, quia circumstantia, & antecedentia, & subsequenta magnum veritati percipiendæ lumen ingerunt.* Dixerat immediate antea S. Augustinus, *si peccata nondum facta, nondum cogitata, sed præcognita, & futura puniuntur, quanto melius proiicerentur illi duo (nempe Adam, & Eva) de paradiso ante peccatum, ne in loco tam sancto, & beatifico peccarent?* Id est, peccata verè futura non castigantur prius quam committantur, licet præuideantur futura; aliis congruenter cicerentur à paradiso primi Parentes antequam transgredierentur præceptum ob delictum, quod iam præsciebatur futurum. Igitur multò minus puniuntur peccata, quæ non præuidentur in paruulis futura, sed quæ forent, nisi morte præuenirentur. Nam etsi utcumque videretur præscientia iuuare, ut primi Parentes ante inobedientiam multarentur, verè enim futurum erat, & præsciebatur peccatum ipsorum; at de paruulis ea præscientia esse non potest, cum nec sit futurum peccatum, quod præsciatur. Ut ergo excludantur pœnæ merita, quæ licet essent futura absolute, non mouebant ad executionem pœnæ, antequam actu patrentur, debent multò magis reici pœnæ, & præmij merita, quæ futura non erant absolute, sed quæ tantum forent, si poneretur certa conditio, & quæ proinde non sint cognita per præscientiam. Etsi enim sint cognita per scientiam, non tamen per præscientiam; hæc quippe est earum rerum, quæ futuræ sunt absolute, & exinanitur si non erit absolute id, quod per ipsam attingitur. Et ratio est, quia quod absolute non est futurum, non potest

SECTIO XXXI.

Tria corollaria: primum de præscientia conditionata intenta à Semipelagianis: secundum de intenta à S. Augustino, Prospero, & Fulgentio: tertium de non intenta ab his, ut dependente à decreto actuali. Vbi an Faustus Regiensis consentit cum aliis Semipelagianis.

potest prius sciri ob defectum posterioris, cuius respectu scientia dicatur prior.

208

Quæ S. Augustini obseruatio, etsi steterit circa præscientiæ nomen vsurpatum ab illis, contra quos disputabat, tamen opportuna fuit in eo loco ad intentum S. Doctoris, ne aduersarij ex præscientiæ nomine illuderentur, aut illuderent, transitum facientes ad attribuendam vim meritoriam præmij, aut supplicij eis operibus, quæ à Deo non cognoscerentur ut futura absolute, sed tantum ut conditionatè. Sic idem S. Doctor lib. 2. ad Simplicianum, quest. 2. non repudiata diuina scientia futurorum absolute, excitat difficultatem circa præscientiæ nomen, si eo significetur præcognitio, aut præuisio, quæ rebus iam redactis ad statum existentia, designat esse præuisio, & varietur, seu mutetur in visionem, vel si significetur scientia futurorum respectiue ad ipsum diuinum intellectum, cui non sint præscientia pro sua temporanea differentia. *Nam quid futurum est Deo, qui omnia supergreditur tempora? Si enim in scientia res ipsas habet, non sunt ei futura, sed presentes, ac per hoc non iam præscientia, sed tantum scientia dici potest.* Et post pauca: *Placet ergo ut non dicamus præscientiam Dei, sed tantummodo scientiam.* S. Augustinum imitantur Boëtius lib. 5. de consolatione Philosophia, prosa 6. S. Gregorius Magnus lib. 20. Moralium, cap. 24. aliàs 23. S. Anselmus lib. de casu diaboli, cap. 24. & lib. de Concordia, cap. 2. & 9. Hugo de sancto Victore lib. 1. de Sacramentis fidei, parte 2. cap. 16. Magister Sentent. in 1. dist. 35. lit. C. seu §. ad hoc, & seq. Albertus Magnus, Alensis passimque alij Scholastici antiqui memorati à Falolo in 1. part. quest. 14. art. & dub. 13. num. 245. Quibus non obstantibus, S. Augustinus in illa etiam questione 2. libri 2. ad Simplicianum, dicit de Deo: *Scit, & præscit ineffabili modo: sparsimque aliàs, ut & illi, quos retuli imitatos ipsum fuisse, attribuunt diuinæ scientiæ de futuris contingentibus, siue de absolute, siue conditionatis, nomen præscientiæ, loquentes de futuris connotatiue ad nostrum intellectum, vel si ad diuinum, quatenus non sint ei realiter ab æterno præscientia.*

209

Remitto Lectoribus interpretanda eiusdem S. Augustini verba illa ex libro de Bono persequ. cap. 12. ubi tractans de Pelagio subiciente gratiam merito naturæ, & de Neopelagianis fingentibus merita non futura absolute, sed quæ forent, posita conditione, inquit: *Hoc autem si non dicatur de mortuorum scilicet operibus, que facturi erant, si viuerent, bonis, aut malis, ac per hoc nullis, & in ipsa Dei præscientia non futuris; hoc ergo si non dicatur, quod cernitur quanto errore dicatur, quid restabit? &c.* Illa item ex libro 2. contra duas epistolas Pelagianorum, cap. 7. *Sed ut vobis (Pelagianis) auferatur omnis vestra caliginis tænebra, propterea geminos tales proposui, qui neque parentum meritis inuarentur, & ambo infantia primordio, unus baptizatus, alter sine baptismate morerentur, ne diceretis Deum opera eorum futura præscisse. Quomodo enim præsciuit ea futura, que illis in infantia morituris, quia præscientia eius falli non potest, præsciuit potius non futura? Aut quid prodest eis, quod rapiuntur ex hac vita, ne malitia mutaret intellectum eorum, aut fides decipiat animam eorum, si peccatum etiam quod non est factum, dictum, cogitatum, tanquam commissum fuerit, sic puniuntur? Illa item S. Fulgentij transcripta iam in num. 180. Illa tandem eiusdem in libro de Prædest. & gratia, cap. 14. *Si hoc præscierat futurum, quod non est, præscientia non est.* Liber is habetur ad calcem tomi 7. Augustiniani, & à Raynaudo in censura inofficiosæ censuræ attribuitur S. Fulgentio.*

210 EX Sectione 28. ad hanc vsque habemus primò, præscientiam contingentium futurorum sub conditione fuisse à Semipelagianis præsuppositam, defensatamque non minus, quam præscientiam absolute futurorum, fuisseque à S. Augustino sine cunctatione admissam, & quasi communi vtriusque partis consensu receptam, improbato solum eius abusu à S. Augustino, quatenus ex ea deducebant Semipelagiani, præsciri fidem, prout oportet ad salutem, præsciri que meritum, ut sub conditione futurum ex viribus solius naturæ, & non ex gratia. Quatenus etiam deducebant, hanc fidem præscitæ esse meritum, cui veluti operi merces reddantur bona subsequencia gratiæ. Primum enim illatum absurdum est, & erroneum. Nam cum fides haberi non possit nisi per gratiam, præsciri conditionatè, vel absolute futurum ex sola facultate naturæ, non minus est impossibile, quam præsciri meritum vitæ æternæ condignum in homine existente in peccato lethali. Secundum illatum vltra absurdum præcedens importat aliud, nempe omnibus æquè deberi gratiam vocationis, æquè & pœnam. Præsciuit enim Deus æquè bona, & mala, quæ vnusquisque homo diutius viuens faceret in hoc, vel illo rerum ordine constitutus sub his, vel illis auxiliis gratiæ, inter quæ præsciuit etiam Deus plura congruentia futura, plura non nisi incongruentia ob culpam recipientium. Si ergo bona præuisa futura conditionatè merentur gratiam, quidni mala eodem modo præuisa merebantur pœnam? Similiter si fingamus, hæc opera, tam bona, quam mala conditionatè futura ex sola natura, quæ absque supernaturali gratia in hoc, vel illo rerum ordine collocetur, vnde potius bona mouerent diuinam voluntatem, ut in eo ordine hominem constitueret, atque propter illa decerneret conferre subsequencia dona, quam mouerent mala, ut in pœnam crearet illum in eo ordine, quo nec crederet, nec faceret bona, sed peccata, ob quæ damnaretur?

211 Habemus secundò, quam sine causa Nostris olim à nonnullis obiiceretur palam, & nunc etiam clam mustitetur, quod in eis illatis conuenienter cum Semipelagianis. Etenim Nostris, etsi semper dixerint, Deum præscire, si taliter Petrum v.g. vocet ad opus aliquod salutare, conducentem ad vitam æternam, quod ipse liberè consentiet, vel non consentiet; nunquam tamen dixerunt, sed potius expressè negarunt, consensum præuideri futurum conditionatè independentem à diuina gratia præueniente, & cooperante. Semper etiam clarissimè inficiati sunt, eiusmodi consensum conditionatè futurum esse meritum, propter quod Deus taliter Petrum vocet. Certò enim sibi persuadebant, nullum esse hominem, aut esse posse, quem non queat Deus, quodcumque voluerit, sic vocare, prout sciuit consensurum:

atque nullum instans dari, in quo non habeat mirros, variosque modos excitandi quodlibet hominis arbitrium, quibus si praeueniatur, praesciat infallibiliter consenturum; plures etiam habere vocationes, quibus, si vocatus vellet, posset omnino consentire; praesciat tamen infallibiliter Deus, non consensurum, praescise quia cum posset, nollet respondere vocanti. Vnde semper Nostri antequam intelligerent Deum determinatum ad hos potius, quam illos eligendos ad gloriam, vel praedestinandos ad gratiam, iudicabant Deum prauidere omnes operaturos taliter vocatos, omnes similiter male operaturos aliter, & aliter excitatos, consequenterque nihil prauidere, vnde discernatur vnus ab alio, & meretur hoc modo potius, quam illo vocari. Sic enim praenoscit ex hac, vel illa hypothese opera meritoria, & demeritoria futura in singulis, vt in illo signo rationis, praescindendoque ab actu libero diuinae voluntatis, quo velit conferre auxilia gratiae, in nullo agnoscat merita, in nullo demerita.

212 Tanta enim merita, aut demerita ludicra sunt, & Semipelagianorum figmenta. Nam quae de facto, quia conditio ponitur, sint absolute futura, conficta sunt merita; si enim futura ex gratia, prius intelligitur haec collata gratis, nec meriti principium cadere valet sub meritum, cuius est principium. Si vero ex sola natura, vt volebant Semipelagiani, ponatur fides saltem inchoata, redolet Pelagianam heresim. Aut enim fides illa asseritur supernaturalis ex natura, & Pelagianae, atque cum contradictione erratur; aut omnino naturalis, & similiter erratur, non quia ex sola natura esset, sed quia natura, & ex sola natura statuentes putant posse suo merito obtinere dona supernaturalia, esseque conducentem ad salutem aeternam. Rursus merita, vel demerita, quae quia eorum conditio non ponitur, non sint absolute futura, haudquaquam vera, sed chimerica sunt quoad esse meritorium, tamen non quoad esse obiectum sub ratione operum vt contingenter conditionate futurorum; quae sub ratione terminant diuinam cognitionem certam, atque infallibilem.

213 Et contra illud esse meritorium totus est S. Augustinus, vel prauidens, posse ab aeternis Pelagij confugi ad illud, vt se liberarent ab aliquibus argumentis, quae aduersus ipsos conficiebat; vel experientiam iam arreptam à Semipelagianis, cum tamen Pelagius non asseruisset, vt testatur ipse S. Augustinus cap. 12. lib. 1. de Anima & eius origine, cap. 13. & 14. de Praedest. SS. cap. 9. ac 12. de Bono per se. Vnde cum author Hypognosticon lib. & cap. 5. ait: *Itaque, Pelagiane insane, Deus, qui iustus est in omnibus viuis suis, & sanctus in omnibus operibus suis, pro huiusmodi (id est, pro operibus malis praescitis futuris sub diuinitatis vitae conditione) credendus est incircumcisum paruulum indicare, vt tanquam factorem pro non factis sceleribus puniat, tempus impuret quoddam, ubi vita non vixerit, ubi velle, & nolle non fuit voluntatis? Absit hoc apud iudicem iustum, qui vnicuique vel obediens, vel contemnentis, vsu liberae voluntatis reddit secundum opera sua.*

214 Cum, inquam, Author ille Pelagianum vocat eum, quem impugnat ob affirmata merita, vel demerita conditionata, intelligi debet de Semipelagiano, vt saepe accidit, scriptores posteriores S. Augustino, nominatimque S. Thomam 1. part. quest. 23. art. 5. in corp. quodlib. 1. art. 7. lib. 3. contra Gentes, cap. 149. 2. 2. quest. 6. art. 1. appellare communi nomine Pelagianorum Semipelagianos. Antè hos quidem Pelagianus preffus exemplo paruulorum duorum

*venientium ad hanc lucem, quorum vni datur, vt ad redemptionem per baptismum veniat, alter ante subtrahitur, quam hunc regenerans unda perfundat, & saepe fidelium filius sine fide rapitur, saepe infidelium concessio fidei sacramento, renouatur (quae sunt verba S. Gregorij Magni lib. 27. Moralium, cap. 2.) recurrerant ad merita, & demerita animarum exercita ante vnionem cum corporibus, vt illi de quibus meminit S. Augustinus lib. 1. de Peccatorum meritis, & remissio cap. 22. vel post vnionem, dum existerent in materno utero, vt alij memorati ab eodem S. Doctore in epist. 106. & in cap. 13. de Praedest. SS. Sed Semipelagianus plerique confugerunt ad merita; & demerita exercenda, si diutius agerent mortalem vitam. Quos Semipelagianos sic explodit S. Gregorius supra post S. Augustinum: *Sed fortasse aliquis dicat, quod hunc Deus acturum praue etiam post baptismum mouerat, & idcirco eum ad baptismatis gratiam non perducit. Quod si ita est, peccata quorundam proculdubio, prius quam sint perpetrata, puniuntur. Et quis ita recte sentiens dixerit, quia omnipotens Deus, qui alios a perpetratis facinoribus liberat, haec in aliis etiam non perpetrata condemnat?**

Dixi Semipelagianos plerosque, & non omnes quaeuissent per fugium in meritis, & demeritis conditionatis. Nam Faustus Antistes Regiensis (creditusque communiter S. Properi in ea Sede successor, sed falsus, vt videre est in Auctario Myrae de Scripturis Ecclesiasticis, cap. 99.) & inter illos valde praecipuus, lib. 1. de Gratia & lib. arb. cap. 14. aliter se gessit respondens sic: *Serpentina fraudis est, ad tenebras cauernas, relicta luce, transfugere, cum per omnia volumina Sacrae litterae euidenter liberum loquantur arbitrium. Quid rationis est, vt interrogare velis occulta, cum sollicitudini tuae plenissime respondeat manifesta? Quid utilitatis est certa omittere, & incerta consulere, de quibus nihil inuenis catholica lectione conscriptum? Non intelligis, quod in veritate iniuriam perscrutariis quidquid Veritas scire te noluit? Materiam de liberi arbitrij ratione proponis, & ad discutiendum infantia statum pernicioso errore dilaberis, in quo nullum penitus vestigium liberi arbitrij, nullum apparere potest propriae voluntatis indicium. Haec Faustus, qui ignarus prorsus satisfaciendi exemplo adducto à S. Augustino pro praedestinatione gratuita, seu cuius, vt gloriam, & media ipsius consequendae spectat, nulla derur causa ex parte praedestinati, vult nos captiuare intellectum in obsequium suae ignorantiae; cum tamen ipse respectu adultorum defensaret erronee praedestinationem subnixam praescientiae absolutae meritorum ex potestate naturae, quoad initium saltem fidei.*

216 Si Fausti opus de Gratia, & libero arbitrio fuisset integrè, & attentè lectum à Goneto, aut nisi Ioannis de S. Thoma allegationi fidisset, non toties disp. 6. art. 2. pag. 452. 454. art. 5. §. 7. pag. 537. art. 6. §. 2. pag. 559. inculcasset ea illius verba lib. 2. cap. 3. *Nisi praescientia explorauerit, praedestinatio nihil decernit;* quasi Semipelagianus tradentis Scientiam Mediam. Vt enim ex dictis comperitur, Faustus ne de conditionata quidem aperuit suum sensum; & vt aperuisset, Goneto non minus, quam nobis incumbit onus declarandi, quo sensu loquatur, si quidem Gonetus nobiscum approbet conditionatam, & quae praue ad praedestinationem absolutam in gloriam vt coronam sit exploratrix conditionatorum bonorum operum, non vt ex vitibus solius naturae, neque vt habentium vim meritoriam, vt recedat longissime ab omni Semipelagianismo. Quid? quod ipse Gonetus tom. 4. disp. 2. art. 1. §. 5. pag. 400. recitat

recitat eadem Fausti verba, vt ex illis tanquam prolati à Fausto contra doctrinam Augustinianam inferat, sententiam de praedestinatione efficaci, & absoluta ad gloriam vt coronam, esse antecedentem ad praescientiam absolutam meritorum, iuxta doctrinam Augustinianam. Non igitur Goneto exploratum est, loqui Faustus potius de praescientia conditionata, quam de absoluta. Et casu, quo loqueretur de absoluta, immunis est ab errore sententia illa eo modo, quo defenditur à multis, grauissimisque Theologis nostri saeculi, & anteriorum, collectis, & subscriptis à Martinono disp. 19. de Deo, sect. 2. num. 32. Certè Faustus sermonem habebat de praescientia absoluta, & non sine errore indicato paulò antea. Verbaque, etsi sana essent in cortice, at in medulla sapiebant haeresim Semipelagianam, cuius ex viru infecta apertius prodierunt illa, quae leguntur libro 2. cap. 10. *Potentia fuit, vt immortalem ex nihilo hominem conderet; sapientia, vt capacem rationis efficeret; bonitatis, vt ad beatitudinem prepararet; iustitiae, vt non ante eligeret, quam probaret, explorando scilicet per praescientiam merita naturae.* Nec alio modo admittit Faustus praedestinationem ad gloriam vt coronam. Id quod indubitanter erit iustranti oculis, & intenta mente ponderanti loca citata, nec non capita 4. atque 14. in lib. 1. Contra quam explorationem nostrarum vitium naturalium, meritorumque naturae factam per praescientiam, cui ex Fausto, aliisque Semipelagianis innitatur praedestinatio, fulminatus est Canon 4. Concilij Arausicani 2. vbi dicitur: *Si quis, vt ad peccato purgemur, voluntatem nostram Deum expectare contendit, non autem vt etiam purgari velimus, per sancti Spiritus infusionem, & operationem, in nobis fieri constituit, resisti ipsi Spiritui sancto per Salomonem dicenti: Preparatur voluntas à Domino; & Apostolo salubriter predicanti: Deus est, qui operatur in nobis & velle, & perficere pro bona voluntate.*

217 Habemus tertio contra Authorem cursus Theologici Carmelitarum Discalceatorum disp. 9. dub. & §. 3. num. 39. disp. 10. dub. & §. 2. ex num. 31. post Aluarez, Nazarium, & Gonzalez, quibus adherent Viues, Gonetus, aliique Dominici; habemus, inquam, SS. Augustinum, Prosperum, ceterosque PP. cum ipsis conformes, non curasse de praescientia conditionata ante decretum Dei subiectiue absolutum, & obiectiue conditionatum, neganda aduersus Semipelagianos, etsi cum his conuenerint in ea vtrumque admittenda, proindeque intenderint negare Scientiam Mediam, concessa, vel supposita scientia libera conditionata fundata in actuali decreto. Nam contra sic accipientes mentem SS. illorum PP. offert se primo, aliud esse, quid isti Authores ex proprio, suoque Marte cogitent, quid illi SS. PP. dixerint. In illorum autem verbis nec minimum vestigium discernitur talis decreti. Et cum nos ab antiquo sumus in possessione inficiandi, tale decretum fuisse asserunt ab illis SS. PP. vt obligemur ea cedere, debet offerri expressum illorum testimonium. Quod tamen haecenus non est adductum, vt patet vel exinde, quia Bañes (cui occulti non fuerunt SS. illi PP.) non agnouit decretum subiectiue absolutum, sed conditionatum, quanquam antecedens, atque efficax; & Ledesma nec de scientia conditionata illos intelligit, sed de cognitione incerta, & coniecturali, saltem obiectiue, cum qua non sit coniuncta alia certa, & infallibilis obiectiue. Illustrissimus verò, & Sapientissimus Godoy illos partim explicat de priori ea cognitione, cui sit adiuncta posterior fundata in decreto, partim de scien-

tia non absoluta, neque visionis, de qua vniuersim illos interpretatur Ioannes de S. Thoma disp. 20. art. 2. §. respondeo ad 1. & §. ad 2. pag. 629. & 630. Gonetus autem disp. 5. art. 1. §. 2. pag. 403. & seqq. declarat quaedam verba de reuelatione diuina futuri contingentis conditionati, penes ordinem ad causas secundas, & inferiores, non includentem omnimodam certitudinem, & infallibilitatem; explanatque alia de cognitione conditionata independenti à decreto, vel de praescientia futurorum habentium rationem meriti mouentis Deum actualiter ad dandam primam gratiam, & vocationem ad fidem. Cum tam variantes inueniantur in Dominicanis interpretationes, signum non leue est, SS. illos PP. clarè non adstruxisse decretum praefatum, seu apertè non desiderasse ad praescientiam, quam Semipelagianus accurabant.

218 Offert se secundo, quia SS. illorum Patrum argumentum aduersus Semipelagianos, desumptum ex discussione futuritionis conditionatae meritorum, & demeritorum, euanidum esset, si ante decretum praedictum negarent illi SS. PP. scientiam talis futuritionis, & post decretum concederent eam, redigerentque sui argumenti vim ad hanc subtilitatem; nam si quis conuenerit, vt ante decretum merita, & demerita conditionata non cognoscerentur à Deo infallibiliter, & certò, sed post decretum, dicerentque, non respondere ipsis praemium, nec poenam, nisi post decretum; quo redderentur eo modo cognoscibilia; nec enim aequum esset, vt ipsis responderet praemium, aut poena certa, & infallibilis pro signo, pro quo essent tantum probabiliter futura, & cognoscibilia: quam vim, rogo, aduersus eum contineret PP. argumentatio?

219 Offert se tertio, quia opera contingentia purè conditionata, intellecta pro signo priori ad decretum, nec sunt futura determinatè, certò, & infallibiliter, nec sunt non futura in sententia eorum Thomistarum, sed praescindunt ab vtroque, debetque expectari decretum quasi adueniens pro posteriori, vt sint, vel non sint determinatè, certoque, ac infallibiliter futura. Ergo SS. illi PP. non loquuntur de ipsis pro signo praenotio ad decretum; siquidem ita negent, esse futura, vt simul affirmant, esse non futura, vt constat ex illorum verbis supra allatis, & expensis.

220 Offert se quarto, quia conamen SS. illorum PP. est ostendere, opera contingentia purè conditionata non habere futuritionem absolutam, quae est simpliciter futuritio, obiectumque praescientiae significantis scientiam antecedentem modo antea declarato, & sine qua futuritione non potest Deus ab aeterno moueri, vt decernat praemiare, punireve opera bona, vel mala liberi arbitrij creati. Quod conamen nequiquam dependet à principio nuper meditato ab eis Thomistis de futuritione conditionata operum contingentium, proueniente ex decreto diuino subiectiue absoluto, & obiectiue conditionato circa opera ipsa. Anne eo concessio, vel permissio, talia opera nanciscuntur quod ad meritum, vel demeritum, in obiecto praescientiae conditionatae designato à Semipelagianis desiderabant SS. illi Patres? Certè adhuc eo decreto supposito, quod praescitur, quod non erit; adhuc ex futuro praesens nullatenus fore, vel fuisse monstrabitur, quippe ipsi non faceret fore quod praesciretur, neque faceret monstrari ex futuro praesens fore, vel fuisse. Adhuc eodem certò supposito, praesciret Deus ea futura, quae quia praescientia eius falli non potest, praesciuit potius non futura. Cum enim decretum non eleuaret ea, vt essent

essent meritoria, neque deprimeret ad id, vt essent demeritoria, sistendo intra statum contingentem conditionatum purè, vrgerent eodem modo argumentationes Sanctorum illorum Patrum: & à prælaudatis Thomistis minimè conceditur ea cleuatio, vel depressio ratione decreti.

221 Offert se quintò, quia SS. illi PP. agunt de operibus purè conditionatis, quæ essent contingentia, liberaque voluntati creatæ, & quorum aliqua essent inhonestæ; agunt namque de incredulitate multorum, quæ foret, si apud eos prædicaretur Euangelium, quod tamen non fuit prædicatum; de peccatis item, quæ multi committerent, si præmaturè non fuissent rapti ex numero viuientium, & proinde ea non perpetrarunt. At SS. Augustinus, Prosper, & Fulgentius non potuerunt consequenter ad suam doctrinam traditam tertio quoque verbo in suis scriptis solliciti esse de decreto antecedenti, & efficaci erga opera contingentia, liberaque voluntatis creatæ, multoque minus erga inhonestæ, vel pro materiali, vt in huius tractatus decursu probabo. Non ergo contra Semipelagianos incubuerunt adstruendo præfato decreto, quod esset medium, in quo Deus præsciret ea opera; quodque si abesset, non præsciret ea Deus.

SECTIO XXXII.

Profligatur difficultas ex SS. Alexandro, & Athanasio Episcopis Alexandrinis aduersus Arianos. Vbi an hi agnouerint scientiam conditionatam, sintque ea abusi? Quo secundo concessio, vt in Semipelagianis, nihil inde incommodi contra non abutentes.

222 Ariani dicebant, esse in nostra quoque situm potestate, filios Dei fieri, non aliter atque Christus factus est; scriptum namque erat: Filios genui, & exaltavi. Ac cum illis obiceretur sententia, qua deinceps sequitur: Et ipsi spreuerunt me, quod planè natura Saluatoris, qui est natura immutabilis, repugnat. Tum omni exorta erga Deum pietate, ac reuerentia, aiebant, Deum, cum illum præscientia, & præsentione præuississet, nequitiam ipsam aspèrnatum, idcirco ex omnibus elegisse. Non enim cum, aut natura, aut prærogatiua quidquam præter ceteros filios habuisse (nullum namque natura filium Dei esse affirmant, neque quemquam esse, qui vlla cum eo proprietate coniunctus sit) sed cum esset natura mutabilis, & propter singularem in vita, & moribus ritè instituendis diligentiam, ac studium non ad vitia deflecteret, Deum illum elegisse; adeò vt Paulum, & Petrum, si in hoc & ipsi emixè incubuissent, eodem modo futuros esse assererent filios Dei, quo ille fuit. Ac quo insanam, & pestiferam suam doctrinam confirmet, etiam in ipsas scripturas vim faciunt, & sententiam in Psalmis de Christo iraditam, que ita se habet: Dilixisti iniquitatem, & odisti iniquitatem, propterea unxit te Deus Deus tuus oleo latitæ præ participibus tuis, ad suum infortunium detorqueat. Ita refert S. Alexander Antistes Alexandrinus in epistola 2. ad Alexandrum Constantinopolitanum Episcopum, præfixa Concilio 1. Nicæno; & ferè eisdem verbis S. Athanasius Antistes etiam Alexandrinus disputat. 1. contra Arianos, pag. 124. disp. 2. pag. 138. Atque hinc cum Aluarez disp. 7. de Auxiliis, §. Præterea, scripserit, Arianos

illos esse præscientia conditionata ad suum errorem comprobandum, non desunt, qui hinc eam infamare præsumant, aut ab ea declinandam dicant, vt quò magis possit, recedatur ab hæresi Ariatorum.

223 Sed certè Aluarez non meminit figmenti illius Ariani, vt inde vtrumque diuinam scientiam conditionatam reprobarer, sed ad summum, quæ Media esset, seu independens à decreto actuali anteriori. Et neque ad id opportuna fuit mentio illius deliramenti. Primò, quia Ariani non loquebantur nisi de præscientia absoluta operum Christi futurorum absolutè, eaque abutebantur. Secundò, nam permissio, & non concessio, loqui de præscientia conditionata, quòd ea esset fundata in decreto actuali anteriori, non ideo eximeret ipsos ab errorum congerie, quatenus dicebant, Christum per naturam non esse filium Dei, posseque peccare, non secus ac quemlibet alium hominem; si item dicerent, Deum elegisse Christum in filium suum (eo modo quo Dei filium vocabant) in præmium, & remunerationem bonorum operum, non vt futurorum absolutè, sed tantum conditionatè, quæ statueret Deus fieri sub conditione dictæ electionis, & in tali decreto præuideret ea bona opera. Tam enim erraretur dicendo, ea, vt præcisè futura conditionatè, & vt talia præcognita in decreto, esse apud Deum meritoria, quam dicendo, esse meritoria, vt præcognita in seipsis, seu independenter à decreto; sicut prænotabamus circa errorem Semipelagianorum, scilicet eum non euitari, si asseratur, opera nostra, vt in decreto actuali præuifa futura purè conditionatè, mereri, vel demereri apud Deum.

224 Atque hinc si Gaspar Ram scripserit, Arianos fuisse primos Scientiæ Mediæ inuentores, oportuisset, ne Gonetus disp. & art. 6. §. 2. pag. 559. ipsum transcriberet, quasi præbens assensum, addensque, Massilienses, & Faultum expressisse clarè, quòd Ariani obscurè significarant. Constat namque ex dictis, ampliusque ex dicendis patescet, Arianos abufos non fuisse nisi præscientia absoluta, quam Catholici omnes fateri debemus, remoto ipsorum lapsu. Et vt sint abufi præscientia conditionata, hanc non negat Gonetus; & quòd abufi fuerint independenter, vel dependenter à decreto actuali circa subiectam materiam bonarum operationum Christi, quoad errorem electionis à Deo factæ de eodem Christo in filium ob illa præcisè futura conditionatè, perinde profus est. De Fausto iam dixi in num. 215. & sequentibus.

225 Verumtamen ait Gonetus: In signo antecedenti decretum vera determinatè erit, iuxta nos, hæc propositio, Christus merebitur. Ergo in illo signo Deus cognoscet talem veritatem, & ipsa merita Christi futura, ac proinde illorum intuitu mouebitur, vt Christum prædestinet ad filiationem naturalem. Ait etiam Viues disput. 5. dist. 8. num. 68. Eodem modo se gessit Deus in hominum prædestinatione, quo in Dei hominis, prout docet S. Augustinus cap. 15. de Prædestin. SS. cap. 24. de Bono perseu. & cap. 11. de corrept. & gratia. Sed in prædestinatione Dei hominis non præcessit scientia consensus Christi ante vnionem, quæ fuerit præcognitio consensus liberi humanitatis ante decretum Dei prædestinans illam vnionem. Ergo ante decretum nostræ prædestinationis nulla præit scientia nostri consensus.

226 Video, hæc obiici disputando contra præscientiam conditionatam independenter à decreto actuali, cum non minus obiici possent disputando contra dependentem. Nam rogo, an in tali decreto præscuerit Deus, fore, vt humanitas de facto, siue

ex naturæ solius, siue ex gratiæ etiam viribus, siue priùs tempore, siue tantum naturâ priùs disponderet se meritorie, vel de condigno, vel saltem de congruo ad vnionem hypostaticam; an item præscuerit, fore, vt de potentia Dei absoluta disponderet se meritorie, aut de condigno, aut de congruo per opera prioritate temporis, vel naturæ tantum antecedentia; an tandem præscuerit fore, vt per opera subsequenter incarnationem mereretur condignè, vel congruè, de facto, vel de potentia Dei absoluta executionem ipsius incarnationis? Et vt ad hæc responderint Viues, & Gonetus, sic & nos respondebimus de præscientia extra decretum. Et tam illi, quam nos tenemur dicere, postremam quæsitam partem non procedere de præscientia conditionata, sed absoluta operum Christi, Theologosque variè circa possibilitatem opinari. De aliis quæsitis partibus quid Catholica fides doceat, quid Theologia Scholastica hinc, & inde controuersetur, notius est, quam vt à me in præsentiarum sit exponendum. S. Augustinus in locis citatis, & in aliis apud Vazquium tom. 1. in 3. part. disp. 21. cap. 1. & 6. pulchrè demonstrat absolutam, gratuitamque prædestinationem hominum ad gratiam, nullis præcedentibus meritis, ex naturæ, liberique arbitrij creati viribus, exemplo Christi Domini, qui gratis est prædestinatus absolutè filius naturalis Dei, non præeunte vilo merito absolutè præuifo ex parte humanitatis ad tantam dignitatem. In hoc puncto conueniunt defensores scientiæ conditionatæ, habitæ siue independenter à decreto, siue dependenter.

227 At vt magis clarescat inefficacia argumenti à Viue confecti, discutiamus formam eius syllogisticam. Propositio maior est vera, quatenus eodem modo nulla præcesserint merita in prædestinatione prima hominis ad gratiam creatam, ac in prædestinatione humanitatis ad gratiam increatam naturalis filiationis Dei. Minor etiam est vera, quatenus in posteriori hac prædestinatione non præcesserit scientia vilius consensus meritorij conditionati eliciendi ab humanitate viribus naturæ. Est itidem vera Consequentia, quatenus in priori illa prædestinatione similis scientia non præuiferit. Rursus propositio maior est falsa, si prædestinatio hominum sumatur secundum totam suam amplitudinem; nam prædestinatio eorum ad augmentum gratiæ, & gloriæ potest esse, & est in adultis rationis capacibus dependenter à meritis ex facultate gratiæ; prædestinatioque ad primum gradum gloriæ eorundem adultorum est satis probabiliter cum dependentia à præuifis absolutè meritis ex facultate, adiutorioque gratiæ. At prædestinatio humanitatis ad vnionem hypostaticam neque est, neque potuit esse dependenter à meritis ex potestate gratiæ, siue creatæ, siue increatæ. Vlteriùs in propositione minori, & in Consequentia transit Viues ad prædestinationis decretum omnino absolutum, cum deberet se continere in decreto absoluto de obiecto conditionato; nam in hoc, non in illo decreto fundatur, iuxta ipsum, scientia futuri contingentis conditionati. Sensus, in quo dixi totum syllogismum constari ex veris propositionibus, conformis est menti S. Augustini vltimis exemplo Christi Domini. Sed aduersus nos quid inde?

228 Iam circa argumentum Gonetii vicissim interrogo, de quo signo loquatur, & de quo decreto subsequuto, & an propositio sit, Christus merebitur absolutè; vel hæc alia, Christus merebitur conditionatè; quid namque merebitur, vel mereretur? Quandiu verò non declarentur termini contenti in Antece-

229 denti, non appareret vlla vis in Consequentia. Tam ipse, quam nos tenemur negare vnionis hypostaticæ meritorium consensum liberum, qui verè sit futurus contingenter conditionatè, siue dependenter, siue independenter à decreto subiectiue absoluto, & obiectiue conditionato.

Et aduerto, etsi Ariani abufi essent scientia conditionata, vti reuera abufi sunt Semipelagiani multique eaque vel independenter, vel dependenter à decreto præfato, nihil causæ esse, vt ex hinc concitetur inuidia in assertores huius scientiæ absque illo præcipitio. Alioqui cum non pauci, tam Ethnici, quam Christiani non sint rectè vsi præscientia absoluta futurorum actuum voluntatis creatæ, vt pote qua dixerint eueri eorum contingentiam, æquo iure audiremus malè Catholici, qui eam confitemur, damnato abufu læsæ libertatis nostræ. Et vt ait S. Augustinus lib. 5. cap. 1. contra Cresconium: Non propterea pro patria non est miles armandus, quia contra patriam nonnulli arma sumpserunt: aut ideo vti non debent boni, doctique Medici ferramentis medicinalibus ad salutem, quia his ad perniciem etiam indocti, pessimique abutuntur. Monetque prudentissimè S. Cyrillus Alexandrinus Eulogium Presbyterum Constantinopolitanum, Non omnia, quæ Hæretici dicunt, statim fugienda, ac repudianda esse. Multa enim confitentur ex iis, quæ nos quoque asserimus. Exempli causa, cum Ariani Deum Patrem, omnium conditorem, ac Dominum esse dicunt, non ideo consequens est, vt eiusmodi confessiones auersemur? Estque dignissima lectura S. Gregorij Magni lib. 5. Moralium, cap. 10. aliàs 11. adnotatio: Habent hoc Hæretici proprium, vt malis bona permisceant, quatenus facile sensui audientis illudant. Si enim praua dicerent semper, citius in sua prauitate cogniti, quod vellent, minimè persuaderent. Rursus si semper recta sentirent, profectò Hæretici non fuissent. Sed dum fallendis arte ad vtraque deseruiunt, & ex malis bona inficiunt, & ex bonis mala, vt recipiantur, abscondunt: sicut qui veneni poculum porrigit, ora poculi dulcedine mellis tangit; dumque hoc, quod dulce est, primo tactu delibatur, etiam illud, quod est mortiferum, indubitamè absorbetur. Itaque Hæretici permiscet recta peruersis, vt ostendendo bona, audientes ad se trahant, & ex exhibendo mala, latente eos peste corrumpant. Eadem ferè, sed breuiora habet lib. 18. cap. 11. aliàs 9. Scireque oportet ex S. Augustino in Psalmum 54. vers. 19. lib. 2. questionum Evangelicarum, in 40. nullam (ferè) falsam doctrinam esse, qua non aliqua vera intermisceat.

231 Horum conscius scribebat Didacus Aluarez disp. 121. de Auxiliis, num. 9. [Hæretici non in omnibus, sed in aliquibus ab Ecclesia discedunt, iuxta illud, quod dicit Psalmista: Quoniam in multis errant mecum. Nam Hæretici in multis quidem, sed non in omnibus sunt cum Catholicis. Proportionabiliter nos digimus de Caluino, illum non in omnibus, sed in multis ab Ecclesiæ Catholice doctrina recessisse. Cum ergo falsa veris, & vera falsis doceant Hæretici permixta, oportet inter lepram, & lepram, & cutem sanam, & doctrinam Catholicam, etiam in ipsis Hæreticorum libris cautè discernere, non vtraque confundere, sed verum à falso separare. Scriptum est enim, Si separaueris pretiosum a vili, quasi os meum eris. Nec debent, aut possunt Catholici ea, in quibus Hæretici ab Ecclesia non discedunt, abnegare: aliàs profectò orationem Domini cum damnare iure possent, & deberent, quia Caluinus proferendam esse, & credendam asseruit.] Ita Aluarez, qui inde procedit, vt satisfaciatur argumento solito confici contra prædeterminationem phycicam

ficam ex coherentia, quam videtur habere cum hæresi Caluinistica de adempta per gratiam efficacem libertate nostri arbitrij; conceditque, Caluinum abuti præcipuo principio sententiæ, quam sequitur ipse Aluarez, indeque inferre ademptam iri in nobis libertatem indifferentiæ, nisi quoad voces: quæ Consequentia est mala, & Consequens est hæreticum.

231 Hoc exemplum aptum natum est ad demonstrandum, scientiæ conditionatæ abusum in Arianis, seu potius in Semipelagianis, non debere deterrere homines Catholicos, & doctos ab affirmanda ea scientiâ, vitata deuiatione illa, prout à nobis fit. Quamquam non indignamur, neque excandescimus, si ad examen sensus nostri refricetur memoria Ariariorum, & Semipelagianorum; neque de stupiditate, deque imitatis Pelagianis, ac Semipelagianis obiectibus sancto Augustino, aliisque SS. PP. Manichæismum, notemus eos, qui nos cogunt ad declarandum discrimen inter nos, & Arianos, ac Semipelagianos, ut indignatur, & notat Gonetus *tom. 2. disp. 6. art. 7. §. 5. pag. 629.* & in Apologia appendice, pag. 650. illos, qui aduersus ipsum arguunt non secus ac memorati ab Aluarez, eoque vrgentius, aut excusabilius, quod de Ariariorum, ac Semipelagianorum, quoad præfatum abusum, erroribus non habeatur tam perfecta notitia, ac de erroribus Lutheri, & Caluini, Iansenique Yprensis, à quibus quomodo se expediat, interrogatur. Non fruitur ipse privilegio, ne de hoc quærat, sicut neque nos, ut ab ipso non opponatur collusio cum Arianism, & Semipelagianismo. Quod expedit Catholicis, ut vtrique vsque ad sanguinem fumus, illud est, ut ostendamus nostram à damnatis hæresibus discrepantiam.

232 Et quantum attinet ad scientiam conditionatam diuinam de futuris contingentibus conditionatis, siue independentem à decreto actuali, siue ei innixam, finio, dicens cum Suario *lib. 2. de Prædestin. cap. & num. 5.* [Non est hæc scientia à Semipelagianis (idem de Arianis, si velis) inuenta, sed in Scriptura sacra est prædicata, & à SS. PP. recognita. Vnde sicut Scripturam sacram non infamant Hæretici, eo quod ad errores fundandos illa abutuntur; ita nec cedit in illius scientiæ infamiam, quod Semipelagianii illam agnouerint, & crediderint, etiamsi malè vsi fuerint illa.]

SECTIO XXXIII.

Extenuatur difficultas de veritate propositionum conditionalium, ex S. Thomæ doctrina circa eas.

233 **L** Edesma supra, §. confirmatur, pag. 593. & duabus seqq. §. septima ratio est: pag. 602. & duabus seqq. arguit ex propositionum conditionalium veritate, quæ consistere debet in bonitate consequentiæ, iuxta S. Thomæ doctrinam *1. p. quest. 14. art. 13. ad 2. quest. 25. art. 3. ad 2. quest. 44. art. 1. ad 2. quest. 1. de Potentia, art. 6. ad 3. lib. 6. Metaphysica, lect. 3. lib. 1. contra Gentes cap. 67. opusculo 78. tractatu de Enuntiatione, cap. 14.* & proinde si sint veræ, sunt determinatè, sed necessariò veræ; quod conuenire nequit propositionibus de futuro contingenti conditionato, siquidem in eis, ob defectum connexionis antecedentis cum consequenti, non reperitur

bonitas illationis, alioqui forent necessariò veræ. Ergo huiusmodi propositiones conditionales nequeunt cognosci certò, & infallibiliter ab intellectu diuino, utpote quæ careant determinata veritate infallibili.

234 Respondeo, etsi dentur propositiones conditionales strictissimæ, in quibus ex vi conditionis, tanquam antecedentis, significetur necessaria illatio conditionati, tanquam consequentis, eaque cognoscibilis, siue discursiue, siue per simplicem intuitum, non constantem antecedente, & consequente enuntiatione in seipso; quorum modorum cognoscendi tales propositiones secundus competit Deo, & primus nobis: dari etiam alias significantes instar simplicis affirmationis vnus de alio conceptu sub aliqua conditione conducente ad ipsius existentiam, sed non inferente hanc necessariò; seu significantes concomitantiam vnus, & alterius enuntiationis cum dependentia conuergenti posterioris à priori, ut pluribus explicat Suarez *in lib. 2. de scient. condit. futuror. conting. cap. 5. num. 7. & seqq.* Quem præuierant Boëtius, & Niphus iam à me relati *in Euentil. 15. num. 428.* necnon Angestus, Tartaretus, Bruxellensis, apud subtilissimum Iacobum Platel *in synopsis cursu Theologici, parte 1. cap. & §. 3. num. 82.* Concordantque ex Dominicanis Sotus, & Bañes, quorum verba transcripsi in præcitato loco, à num. 426. vsque ad 432. Aluarez *disp. & num. 7. de Auxiliis, Ioannes de S. Thomæ 1. part. quest. 14. art. 2. §. Tertio modo, pag. 618.* Hieronymus Viues *disp. 2. dist. 1. num. 6.* Prætereo alios vtriusque Scholæ.

235 Et huius quasi indolis sunt propositiones conditionales diuinæ de futuro sub conditione pertinente, sed ex se indifferente, ut coniungeretur, vel non coniungeretur cum illo. - Alioqui (quod absit) si significarent bonitatem illationis, seu necessariam sequelam consequentis ex antecedenti, omnes affirmatiuæ essent falsæ de plano, si fieri sic liceat. In nobis etiam omnes similes conditionales affirmatiuæ essent manifestò falsæ, cum tamen Ledesma non neget, nostras posse esse probabiles, ex parte tam cognoscentium, quam obiectorum cognitorum; & diuinas debere esse exploratè veras ex parte Dei cognoscentis; licet iuxta eundem Doctorem queant esse probabiles ex parte obiectorum, quæ affirmant. S. Thomas loquitur de prioribus illis propositionibus conditionalibus strictissimis, quæ sunt necessariò veræ, vel necessariò falsæ; minimè autem de posterioribus, quæ possunt esse veræ ratione conformitatis cum obiecto affirmato, vel possunt esse falsæ ratione difformitatis ab eo; diuinusque intellectus ob summam sui perfectionem non est falsarum capax.

236 Enimverò cum Dominicani moderni prælaudati conueniant in eo, quod propositiones conditionales de futuro contingenti possint esse veræ quoad concomitantiam euentuum dependentium à conditione indifferente, quin necesse sit ad earum veritatem, ut proueniat ex vi illationis; seu cum conueniant in eo, quod possint esse veræ in sensu purè enuntiativo, quin requiratur etiam ad diuinas, ut sint veræ in sensu illatiuo, captu facile non est, quæ doctrinæ constantia ad veritatem propositionis, v.g. *Si Christus Tyrii predicaret, conuerterentur;* exigant absolutum subiectiue, & conditionatum obiectiue de conuersione decretum, quod etsi non assumatur ut conditio expressè apud homines prolata, non potest non in eorum Dominicanorum sententia assumi à Deo apud se, utpote quid in complexo conditionis principalis requisitum: estque quid iuxta plures

plures eorum constituens veritatem conditionati affirmati, & iuxta omnes quid necessarium saltem præuie ad eam, mediumque, in quo debeat cognosci, quin aliter queat enunciari certò, & infallibiliter à Deo. Qui hæc tradunt, videntur valedicere veritati enuntiativæ illius propositionis quoad concomitantiam euentus dependentis à conditione indifferente, recurrereque ad veritatem ex vi illationis, vel ex vi conditionis præconnexæ obuersantis diuino intellectui, vel ex vi medij præcogniti sine indifferentia ad euentum oppositum.

237 Hanc obseruationem leuem non esse demonstrabit illud præcipuum argumentum Gonet *disp. 5. art. 2. §. 4. pag. 421. & seq.* ad suadendum præfatum decretum: Quæ non sunt ex se, & ex sua natura connexa, non possunt infallibiliter connecti, nisi ab aliqua causa extrinseca, & infallibili. Sed cum conuersione Tyriorum nihil, quod connectat præuie infallibiliter eorum voluntatem, prædicationemque Christi potest assignari, nisi præfatum decretum, & gratia prædeterminans, quam causaret, purificatâ eâ conditione prædicationis. Ergo adstruendum est illud decretum, ut infallibiliter cognoscatur, & affirmetur ea conuersione. Demonstrabit etiam hæc confirmatio: Conditionalis, quæ non est vera in vi illationis, non potest esse vera absolute, nisi in vi alicuius causæ extrinsecæ, quæ infallibiliter ponat consequens, posito antecedente. Cum ergo superior conditionalis de conuersione Tyriorum non sit vera in vi illationis, ut sit absolute vera, opus erit decreto, quo tanquam causa extrinseca poneretur infallibiliter conuersione in casu posita prædicationis Christi. Ita Gonet; & cum sic arguit, recurrit proculdubio ad veritatem, quæ in propositione illa conditionali non sit purè enuntiativa quoad concomitantiam. Nam si contentus esset veritate huiusmodi, ut nos, non fuisset sollicitus de connexione infallibili ad conuersionem præuia, neque de decreto, per quod fieret, neque de causa extrinseca, per quam induceretur infallibiliter. Id enim, quod verum est per concomitantiam euentus dependentis à conditione indifferente, non postulat, sed potius repudiat quidpiam præconnexum; cognitioque, quæ cum sic vero conformetur, non petit, sed potius excludit ex parte, tam conditionis, quam vndequeque, nexum antecedentem, quem præcognoscat, aut ex cuius vi cognoscat conditionatum, ut infallibiliter futurum, atque consequenturum. Nam si non excludit, reducit infallibilem futuritionem, & consequentem conditionati ad illius nexus vim, quæ vocanda sit, necne vis illationis, erit de nomine scrupulus, respectu habito non ad verba (in quibus erga homines non exprimitur nexus) sed ad cognitionem. Vnde non benè coherent illa Gonet *suprà, art. 1. §. 2. pag. 411.* [Futura conditionata possunt considerari non in vi illationis, & consequentiæ, sed ratione concomitantæ, quam effectus habet cum conditione, & quæ fundatur in diuino decreto connectente extrema, &c.] Idem iudicium esto de aliis Authoris Cursus Theologici Carmelitarum Discalceatorum, *disp. 9. dub. 1. n. 6. & 7.*

238 Nos insistentes doctrinæ de conditionalibus propositionibus, quæ sint veræ in sensu purè enuntiativo, & per concomitantiam conditionati cum conditione de se ad vtrumlibet indifferente, sed tamen ad conditionatum conducente (quam doctrinam didicimus ab antiquis memoratis, & ab ipsis etiam Dominicanis) occurrimus argumento Gonet, & confirmationi vno verbo, procedere de sub-
R. P. Gabr. de Henao, *Scient. Med. Pars I.*

iecto non supponente, scilicet de requisita præuia connexionem alicuius antecedentis cum consequenti in propositionibus circa futurum contingens conditionatum enuntiativis purè, & per concomitantiam prædictam, deque requisita ad earum veritatem absolutam causa extrinseca illatura infallibiliter consequens, posito antecedenti. Prosequemur hæc latiori calamo in Sect. ..

SECTIO XXXIV.

Vincitur difficultas ex prophetiis comminatoriis, & promissoriis, & ex S. Thomæ doctrina circa eas.

239 **L** Edesma supra, ex pag. 606. sæpe repetit obiectionem hanc: Nihil verat, quominus prædictio de conditionata Tyriorum pœnitentia intelligatur penes dispositionem causarum probabiliter, vel certò moraliter ad eam inclinantium, & non de ea in se, sicut ex S. Thomæ doctrina *1. part. quest. 19. art. 7. ad 2. 2. 2. quest. 171. art. 6. ad 2. quest. 174. art. 1. in corp. quest. 12. de verit. art. 10. in corp. lib. 1. Periherm. cap. ultimo, lect. 13.* prophetia comminationis respicit futura, non prout in seipsis, sed prout in causarum ordine, & dispositione ad ipsa. Vnde stante tali dispositione, etsi euentus non sequatur; at stat competens prophetiæ reuelationis significatio, ut quæ non sit nisi euentus prænuntiati per coniecturam desumptam ex dispositione illa benè perspecta, ac penetrata. Quo quidem modo Isaias *cap. 38. vers. 1.* prædixit Ezechia Regi ægrotanti, *Dispone domui tue, quia morieris tu, & non viues;* & Niniuitis Ionas *cap. 3. vers. 4.* *Adhuc quadraginta dies, & Ninive subuertetur.*

240 Respondeo, in prophetiis comminatoriis & promissoriis subintelligi tacitè, ex communi, tam proferentium, quam audientium sensu, conditionem aliquam; in comminatoriis nimirum, nisi homo, cui facta est comminatio, respiciat, aut nisi aliud à Deo impetrauerit precibus suis. Et ita Ezechias, audita Isaiæ prædictione, orauit ad Dominum, à quo per Prophetam accepit lætum nuntium: *Audini orationem tuam, & vidi lacrymas tuas; ecce ego adiciam super dies tuos quindecim annos.* Ita etiam Niniuitæ non desperantes de conseruatione suæ vrbs curarunt de agenda pœnitentia, & dixerunt: *Quis scit si conuertatur, & ignoscat Deus, & reuertatur a furore ira sua, & non peribimus? Quare cum prophetiæ illæ non sint absolutæ, sed conditionatæ, salua manet earum significatio congrua (quæ est conditionata, & non absoluta) etsi non sequatur effectus prædictus, eo quod posita fuerit conditio, ex cuius intentione, & ut ad eam homines excitarentur, interminaret Deus comminationem mortis, aut excidij.*

241 Id verò non extendendum est ad alias prophetiæ [absolutas, & non includentes tacitam conditionem pendentem ex alia promissione, & voluntate Dei, sed solùm ex illa conditione, quæ in eis exprimitur: tunc enim non licet de talibus prophetiis dubitare, nec aliquid addere solum eo prætextu, quod Deus non potuerit certius illa cognoscere, hoc enim contra vim verborum est, & contra vsum Scripturarum, ac proinde contra verborum vim, & proprietatem,] ut grauissimè ponderat Suarius *prologo 2. de scientia condit. cap. 2. num. 16.* & ut apertè infertur

ex S.Thoma, qui in *quest. illa 174. art. 1.* scribit: *Futurum est in diuina cognitione dupliciter, uno modo, prout est in sua causa, & sic accipitur propheta comminationis, qua non semper impletur, sed per eam enuntiatur ordo causae ad effectum, qui quandoque, aliis supervenientibus, impeditur. Alio modo praecognoscitur Deus aliqua in se ipsis, vel ut fienda ab ipsis, & horum est propheta praedestinationis, quia secundum Damascenum, Deus praedestinat ea quae non sunt in nobis, velut fienda per liberum arbitrium hominis, & sic est propheta praescientiae, qua potest esse bonorum, & malorum. Ita sanctus Doctor. Quare, exceptis prophetis comminatoriis, & promissoriis, reliqua, quae sunt praescientiae, ac praedestinationis, & quae respiciunt futura, ut in se ipsis, non admittunt interpretationem, quam intendit obiectio. Tales autem sunt prophetae de poenitentia conditionata Tyriorum, de descensu Saulis in Caëlam, si David persisteret illic, & similes aliae futurorum contingentium conditionum voluntatis creatae.*

242 Et si autem S.Thomas doceat, prophetiam comminationis respicere futura, non prout in se ipsis, sed prout in causarum ordine, & dispositione ad ipsa, non ideo putandus est admittere in Deo cognitionem coniecturalem etiam obiectiuè. Nam ipse S.Doctor contrarium disertè declarat in locis allegatis ad n. 73. praecunte S. Augustino lib. 6. de *Genesi ad literam, cap. 17.* vbi sic fatetur de propheta intimata Regi Ezechiae: *Secundum quasdam futurorum causas mortuus erat Ezechias, cui Deus addidit quindecim annos ad vitam, id vitæ faciens, quod ante constitutionem mundi se facturum esse praesciebat, & in sua voluntate seruabat. Non ergo id fecit, quod futurum non erat, hoc enim magis erat futurum, quod se facturum esse praesciebat. Nec tamen illi anni additi retè dicebantur, nisi aliquid adderetur, quod se aliter in aliis causis habuerat. Secundum aliquas igitur causas inferiores iam vitam finierat; secundum illas autem, quae sunt in voluntate, & praescientia Dei, qui ex aeternitate nouerat, quid illo tempore facturum erat, tunc erat finiturus vitam, quando finiturus vitam. Quia etsi oranti concessum est etiam sic eum oraturum, ut tali orationi concedi oporteret, ille vitæ praesciebat, cuius praescientia falli non poterat; & ideo quod praesciebat, necessario futurum erat. Similia ex S. Damasceno descripti in num. 159.*

243 Cognouit itaque Deus omnino certò, & infallibiliter, quòd futura esset mors Ezechiae eo anno, & instanti, quo re ipsa fuit: cognouit etiam non minus certò, & infallibiliter, quòd foret quindecim antea annis, ex causis naturalibus, nisi ipse miraculosè illum sanaret motus illius oratione, & lachrymis. Idemque existimandum est de Isaia propheta ex inspiratione, & reuelationeque Dei; non enim praedixit anticipatam mortem ductus sensu proprio, & suo ingenio, sed illustratus diuino lumine, quo potuit cognoscere certò prorsus, & indubitato morbum esse lethalem, & allatum mortem casu, quo Deus sua absoluta potentia vim infirmitatis non reprimeret. Si autem quis velit Isaiae repraesentatum simul Regis morbum, ut qui aliis non adedè perfectè vim eius penetrantibus, esset solummodò fundamentum ad coniecturam probabilem de Regis obitu, non renuam.

244 Vt verò mens S. Thomae, & doctrina tradita de propheta comminatoria intimè percalleatur, aduerso, S. Doctorem *quest. illa 12. de veritate, art. 10.* tractare, num propheta conuenienter diuidatur in

tria membra, comminationis, praescientiae, & praedestinationis. Proponit septimo loco hoc argumentum contra eam partitionem: *Omnis enuntiatio de futuro, quod nescitur esse futurum, vel est falsa, vel scitem dubia annuntians. Sed per prophetiam comminationis praedicitur aliquid esse futurum, utpote destructionem alicuius ciuitatis. Cum ergo hac denuntiatio non sit falsa, nec dubia, quia in Spiritum sanctum, qui est prophetae author, nec falsitas, nec dubitatio cadit, oportet, hoc futurum esse ad minus à Spiritu sancto praescitum. Ergo propheta secundum comminationem non distinguitur à propheta secundum praescientiam. Sed neque hoc argumento, neque aliis obstantibus, S. Doctor defendat rectitudinem diuisionis, explanatque illius membra, & ad solutionem septimi argumenti transcripti accedens, ait: *Aliquid potest dici esse futurum non solum ex hoc, quòd ita erit, sed quia ita est ordinatum in causis suis, ut sic sit futurum. Sic enim Medicus dicit, iste sanabitur, & iste morietur, & si aliter contingat, non falsum dixit. Sic enim erat futurum ex ordine causarum, quod tamen possibile est impediri; & tunc quod prius futurum fuerat, consequenter non erit futurum. Unde Philosophus dicit in 2. de Generatione, quod futurum quis incedere, non incedet. Et secundum hoc denuntiatio Prophetae comminationis nec falsa est, nec dubia. Quia in responsione S. Thomae prospicit perfectioni enuntiationis prophetae comminatoriae, ne sit fallibilis, & dubia etiam obiectiuè. Tum quia alioqui non satisfecisset plenè argumento: tum quia non agnosceret eam prophetiam, qua parte esset fallibilis, & dubia obiectiuè; sicut si Prophetam lateat euentus, Prophetam quoad id non agnosceret à S. Thoma dicente ad 14. *Iona, cui dictum est: Niniue subuertetur, aderat intelligentia alicuius rei, scilicet ordinis meritorum ad subuersionem, et si forte alterius rei, scilicet subuersionis praescius non fuerit. Unde quantum ad hoc, quod non intelligebat, Prophetam non fuit. Tum quia in art. seq. inquit ad 2. de propheta etiam comminationis, prout est de ordine causarum ad euentum, gaudere omnino immobili veritate.***

245 Iam si iuxta S. Thomam enuntiatio prophetae comminatoria nequit ex parte obiecti esse fallibilis, neque dubia, quia à diuina praescientia deriuatur; nequit à fortiori ipsa praescientia diuina terminata siue ad ordinem causarum, siue ad executionem, vel impletionem illius ordinis, esse fallibilis, & dubia obiectiuè. Quare inferendum est cum sancti Doctore 2. 2. *quest. 171. artic. 6. in corp. Oportet, eandem esse veritatem prophetae cognitionis, & enuntiationis, quae est cognitionis diuina, cui impossibile est subesse falsum, ut in primo dictum est. Unde propheta non potest subesse falsum.* Sic sanctus Thomas, cuius illationem extendo conuenienter solutioni ad 7. art. 10. *quest. 12. de veris. ut neque cognitioni diuinae, neque prophetae possit subesse dubitatio vel ex parte obiecti.*

246 Ceterum tamen quandoque non impleatur, quod à Deo, atque Propheta cognoscitur, & enuntiatum relatè ad ordinem causarum, non inde sequitur, cognitionem, enuntiationemque Dei, & Prophetae esse in se, penesque ipsorum intellectum vltimo modo fallibilem, dubiam, & coniecturalem; sed tantum sequitur, nos, quibus ordo causarum non est plenè notus, neque an sit à Deo impediendus, posse inquirere de sensu, quo vera sit cognitio, enuntiationemque Dei, & Prophetae, posseque dubitare, & coniectare de ipso euentu, quandiu à parte rei non ponetur, aut quandiu non sic ponitur conditio, sub qua ille non poneretur. Atque hinc Niniuitae

Niniuitae audita Ionae praedictione comminatoria de subuersione urbis dixerunt, *Quis scit, si conuertatur Deus?* &c. Quae sunt dubitantium, & haerentium inter spem, & metum verba, ut cum SS. Hieronymo, & Augustino obseruat Cornelius; nam circa sensum prophetae erant suspensi, necnon circa conditionem, sub qua Deus placaretur, & reuocaret sententiam.

247 Demum, [ut verum esset, Deum interdum loqui de futuris iuxta causarum secundarum dispositionem (quae non fundatur nisi solam probabilitatem, aut etiam certitudinem moralem) non est prohibito applicandum ad quamcumque praedictionem futurorum, aliàs destrueretur certitudo prophetica: sed oportet, & locorum circumstantias, & doctrinas, ac expositiones Patrum obseruare,] ut monet Suarez supra, num. 19. Quod nos satis exequuti sumus circa praenuntiationem Christi de conditionata Tyriorum poenitentia, ut inferamus, eam fuisse omnino certam, & infallibilem.

SECTIO XXXV.

Dearmatur suborta replica ex eiusdem S. Thomae doctrina circa easdem prophetias.

248 Replicat Ledesma supra, pag. 195. si S. Thomas agnosceret, & approbasset scientiam conditionatam, non se gessisset ut se gessit in praecitato loco, *part. 1. quest. 19. art. 7. ad 2.* Nam cum examinaret, vtrum voluntas Dei sit mutabilis? & secundo loco proposuisset hanc difficultatem in fauorem partis affirmatiuae, quòd Ieremias 18. ex persona Domini dicitur: *Loquar aduersum gentem, & aduersum regnum, ut eradice, & destrua, & disperdam illud. Si poenitentiam egerit gens illa à malo suo, agam & ego poenitentiam super malo, quod cogitavi, ut facerem ei.* Conclusio S. Thomae est negatiua, & ad difficultatem illam respondet, Deum ibi praenuntiasse deuastationem futuram, secundum quod continebatur in ordine causarum inferiorum, scilicet in dispositione ex parte flagitorum gentis Iudaicae; quae tamen deuastatio non contigit. Sic enim erat dispositum in causa superiori diuina. Quod confirmat S. Doctor exemplo prophetae de Ezechia morte. Si autem S. Doctor agnosceret, & approbasset scientiam conditionatam, facilius responderet, non fieri ibi sermonem de diuina voluntate, sed de eo, quod futurum erat, si poneretur haec, aut illa conditio ex parte hominum, scilicet de euerfione futura, si Iudaei persisterent in suis sceleribus, & de non futura, si conuerterentur ad Deum.

249 Ad replicam dicit Curiel *contron. 7. super cap. 4. Sapientiae, art. 2. num. 76.* S. Thomam praestitisse eam responsionem, quae reuera erat sufficientissima, ideoque non curasse de altera, scientiam conditionatam supponente. *Herice 1. part. tract. 1. disp. 7. cap. 12. num. 85.* ait, S. Doctorem de vtraque curasse, quia ibidem addit, *ab aeterno aliter fuit in scientia, & voluntate diuina, qua immutabilis est.* Quare S. Doctor potius tradit, Deum praesciuisse contrarium ei, quod comminatoriè ex meritis causarum secundarum fuerat praenuntiatum à Propheta.

250 Si liceat post tam insignes Interpretes mentis sancti Thomae quidpiam adicere, aduerto, in Ieremias propheta agi de gentis Iudaicae euerfione, quae re-

R. P. Gabr. de Henao, Scient. Med. Pars I.

uera euenit per Chaldaeos, quia Iudaeos non poenituit de suis criminibus, seu quia non apposuerunt poenitentiae conditionem, sub qua Deus promiserat, se eos non dissipaturum. Videtur constare id ex traditis ibi à Ieremia, *vers. 11. & seqq.* necnon ex Hebraica historia. Ceterum in Isaia Propheta agitur de Ezechiae obitu, qui reuera tunc non accidit, quia Ezechias orauit ad Dominum, qui non comminatus fuerat interitum, nisi sub conditione tacite subintellecta, si Ezechias non interponeret orationem suam.

251 Hoc supposito, si Iudaeos poenituisset, & orante Ezechia, non ideo Deus mutasset, aut mutauit voluntatem, iuxta S. Thomam, et si asseruit, se dispersurum Iudaeos, & Ezechiam moriturum, quia diuinum decretum de dispersione, & de morte habitum tantummodo fuisset, aut fuerat sub conditione de non poenitentia, & de non oratione, Deoque notum erat, Ezechiam oraturum, & proinde non decessurum tunc, eratque pariter notum, si Iudaei resipiscerent, se illos non destructurum. Quamobrem scientia Dei de tunc non futuro obitu Ezechiae fuit absoluta, non minus quam, quae de morte post quindecim annos; & cum tali scientia rectè cohaerebat conditionata alia sic enuntians, *si Ezechias morietur de morte instante, secundum causas naturales, non orauerit, morietur tunc:* quae scientia est simplicis intelligentiae, & necessaria, sicut & haec, *si ignis existat proxime ad siccam stupam applicatus, comburet eam;* nam aegritudo Ezechiae, tam erat connexa naturaliter cum propinquo obitu, quam ignis cum combustione supae siccae, cui sit vicinus: & tam de absolute Dei potentia posset impediri mors, quam potest combustio. Recursus ad huiusmodi scientiam conditionatam (quam Ledesma etiam concedit) fuisset à S. Thoma valde longè petitus ad dissolendam illam difficultatem. Nec minus longè peteretur, si quoad euerfionem gentis Iudaicae per Chaldaeos sub conditione poenitentiae non agenda, tractaret de scientia diuina fundata in libero decreto non tolerandi plura eorum peccata; vel si quoad non euerfionem tractaret de scientia diuina fundata in promissione sua de indemnitate Iudaeorum à Chaldaeis sub conditione agenda poenitentiae: quam scientiam non negat Ledesma. Certè tam longus recursus in S. Thoma saperet eum, quem in multis Theologis sui temporis ad Scientiam Mediam reprehendit Vazquez *tom. 1. in 1. part. disp. 67. cap. 4. in fine*, his verbis: [Fateor quidem, interdum plures Theologos hac abuti doctrina, dum multarum difficultatum nodos ea putant dissolui, cum tamen ad eorum solutionem nihil omnino conferat.] Haec Vazquez.

252 Concludo itaque, S. Thomae, ut euitaret mutationem voluntatis diuinae in eis casibus Ieremias, & Isaia, satis fuisse dicere illorum prophetias accipiendas penes demerita Iudaeorum, & aegritudinem Ezechiae, inuariata manente voluntate Dei circa euentum praedefinitum, praescitumque absolute ab ipso ex aeternitate. Et quòd Deum poenitere dicatur, intelligendum est metaphoricè. Nam homines quando non implent, quod comminati sunt, poenitere dicuntur.

SECTIO XXXVI.

Superatur alia difficultas.

253 **Q**uæ huiusmodi est: Conditionatum, cum quo conditio habet connexionem tantum coniecturalem, & probabilem, esse futurum coniecturaliter, & probabiliter, si ea conditio ponatur, continet veritatem infallibilem. Ergo ea cognoscitur à Deo, utpote quem nulla veritas latere queat. Ergo tale conditionatum cognoscitur ex vi conditionis à Deo coniecturaliter obiectiue, licet subiectiue certò etiam metaphysicè. Quo fit, vt Dei cognitio non sit exposita errori, aut falsitati, proindeque vt sit perfecta sine imperfectione. Antecedens probatur, quia non minus est certum, syllogismum probabilem inferre probabiliter, quam demonstratiuum inferre euidenter, nec minus valet bona consequentia probabilis ad inferendum probabiliter, quam Consequentia euidentis ad inferendum euidenter. Ergo sicut certum est, effectum esse euidenter futurum sub conditione euidenter inferente, ita est certum, esse futurum probabiliter sub conditione inferente probabiliter. Et sicut conditionalis constans ex antecedente euidenter inferente, & enuntians euidentem illationem, est infallibilis, & necessariæ veritatis, ita conditionalis sub conditione coniecturaliter inferente enuntians coniecturalem illationem est veritatis infallibilis, atque necessariæ. Quæ est argumentatio Doctissimi Magistri Petri de Godoy in tract. MS. de scient. diuina futur. conti. g. cordit.

254 Sed quam tacite examauit in sectione 8. & quatuor sequentibus, ideoque nunc expeditè nego antecedens, quia conditionatum vt futurum coniecturaliter, & probabiliter, cum de eo vt sic posset contingere, quòd non existeret re ipsa, si conditio poneretur, non continet simpliciter veritatem infallibilem, seu consistentem in conformitate cum obiecto, quòd re ipsa esset, purificata conditione. Cognitio quidem ad conditionatum, vt eo modo futurum, terminata vera erit per conformitatem cum obiecto, vt ita futuro in æstimatione intellectus creati; illud tamen non eo ipso continebit simpliciter veritatem infallibilem, quemadmodum etiam Deus cognoscat euidenter aliquam opinionem meam probabilem, aut aliquem meum fidei diuinæ assensum, vel etiam ego noscam euidenter mysteria Christianæ Religionis esse credibilia, non ideo ipse mysteria, neque meus fidei diuinæ assensus, neque mea opinio sunt in se euidentia.

255 Vnde ad primam consequentiam dico, conditionati eo modo futuri, tamen à Deo non cognoscatur veritas simpliciter infallibilis, si quidem eam illud non habeat re ipsa, cognosci tamen coniecturabilitatem, & probabilitatem, quam re ipsa habet, cognoscique omnino euidenter, certò & infallibiliter: quòd nihil aliud est, quam cognosci illud, vt à nobis cognoscibile, tanquam coniecturabile, & probabile, sed non ab ipsomet Deo.

256 Vnde etiam ad secundam consequentiam liquet, coniecturabilitatem, & probabilitatem obiectiuam illius conditionati non esse in ordine ad intellectum diuinum, sed in ordine ad creatum; sicut enuntiabilitas obiecti per formalem actum compositionis, aut diuisionis factæ ab intellectu nostro perspicua est

diuinæ menti, sed quin enuntiabiliter, seu componendo, aut diuidendo attingat illud, utpote quæ primo, & simplici intuitu percipiat illud comprehensiuè, explicante optime S. Thoma 1. p. quest. & art. 14. in corp. Sicut etiam obscuritas obiectiuæ mei assensus fidei diuinæ cognita euidenter à Deo non refertur ad hunc, quatenus obscurè cognoscat mysterium, de quo est meus assensus; sed quatenus cognoscat, esse à me obscurè cognoscibile tale mysterium.

257 Quod additur de cognitione Dei subiectiue certa etiam metaphysicè, est verum, si coniecturabilitas, & probabilitas obiectiuæ conditionati illius referatur ad intellectum creatum, non autem, si ad increatum. Nam si ad creatum, nulli errori, aut falsitati obnoxia est notitia diuina reflectens supra illam coniecturabilitatem, & probabilitatem obiectiuam, sed solum erit exposita errori, aut falsitati nostra cognitio enuntiatiua de futuro conditionato in se, quippe non obstante præfata coniecturabilitate, & probabilitate potest physicè, aut saltem metaphysicè contingere, quòd non foret sub conditione assumpta effectus, qui à nobis cognoscitur, & affirmatur futurus in se. Si verò referatur ad increatum, erit ob rationem nunc dictam subiectiue falsificabilis physicè, vel saltem metaphysicè cognitio diuina, quæ innixa coniecturalitati, & probabilitati ei obiectiuæ enuntiet simpliciter effectum vt futurum in se, si conditio purificetur. Quam sequelam cum arguens merito reputer absurdissimam, debet nobiscum dicere, eam coniecturabilitatem, & probabilitatem obiectiuam, & in ipsa fundatam enuntiabilitatem simpliciter de effectu, vt futuro in se, si conditio ponatur, neutiquam referri ad diuinum intellectum.

258 Quod rursus additur de futuri conditionati cognitione diuina ex vi conditionis habentis tantum cum eo connexionem coniecturalem, & probabilem, procedit ex falsa suppositione, si per verba illa ex vi conditionis, significetur strictus sensus illatiuus consequentis ex antecedente, cognitius à Deo per simplicem intuitum. Vidcantur quæ contra talem significationem scripsi in Sectione 33. Si verò non denotetur strictus sensus illatiuus, sed qui tantum sit coniecturalis, & probabilis, Deus certissime, & euidentissime cognoscat, posse nos ex vi illius conditionis coniectando, & opinando, affirmare futurum conditionatum, ipse verò non poterit. Legatur sanctus Thomas expensus in num. 73. loquens enim de futuris, contingentibus absolutis, vt cognoscibilibus à Deo in causis creatis ad vtrumlibet indifferentibus, quin tamen Dei cognitio illorum in his possit esse coniecturalis, & opinatiua, sed tantum nostra, in ordine ad quam sunt tantum sic à Deo cognoscibilia, præinstruit nos hac doctrina.

259 Et quidem arguens dixerat paulo antea, certum sibi esse, futura conditionata, cum quibus conditio haberet connexionem tantum probabilem, vel etiam certam moraliter, si enuntiantur vt futura simpliciter re ipsa, vel omnino infallibiliter, non posse in vi illationis cognosci à Deo, si quidem ex vi conditionis non inferantur eo modo. Sed ego arguenti repono: Futura conditionata, quantum ex Scriptura sacra nobis innotescere potest, non aliter enuntiantur à Deo, quam vt futura simpliciter, vel omnino infallibiliter, si conditio purificetur, nullibi enim enuntiantur cum additamento expresso de futuritione probabili, vel certamoraliter; nam quòd aliquando enuntiantur cum aduerbio *Fortè*, non est sufficiens indicium in contrarium, vt in Sectione 14. obseruauit. Ergo

futura

futura illa non aliter cognoscuntur à Deo, quam vel in seipsis, iuxta nostram sententiam, vel iuxta Dominicanam, præsupposito decreto efficaci diuinæ voluntatis. Ergo non restat locus cognitioni diuinæ de illis, quæ penes Deum ipsum sit aliquatenus coniecturalis, atque opinatiua.

260 Antecedentis in argumento assumpti probatio non concludit infallibilem, & necessariam simpliciter veritatem in conditionali enuntiantem coniecturalem illationem; solum namque conuincit veritatem probabilem. Cætera verò ibi proposita extorquent tantummodò certitudinem diuinæ cognitionis in ordine ad id, vt nos possimus probabiliter inferre, & enuntiare conditionatum vt futurum probabiliter; minimè verò, vt Deus ipse possit. Quod patet exemplo syllogismi huius probabilis, à nobis efformati, & Deo noti: *Cælum sydereum est corpus compositum ex materia, & forma substantiali. Sed corpus sic compositum potest diuinitus priuari omni forma substantiali. Ergo Cælum sydereum potest.* In quo syllogismo Maior, & Minor sunt valde, imò euidenter probabiles apud multos Philosophos, & vt tales à Deo cognoscuntur euidenter; nec tamen Thomistæ asserent Deum apud se iudicaturum, & enuntiaturum id quod in conclusione deducitur; neque affirmabunt, id in se continere infallibilem, ac necessariam veritatem simpliciter, sed tantum probabilem. Et ratio à priori est, quia non perinde est censendum de veritate obiecti, ac de illationis bonitate, quippe ad hanc sufficiat, quòd vnum ex alio rectè colligatur, etiam vtrumque sit re ipsa falsum; & è contrario etiam vtrumque sit re ipsa verum, non facit ad bonitatem illationis, si vnum ex alio non rectè inferatur, prout docet S. Thomas adductus in Sectione 33. noruntque qui vel sola prima rudimenta Dialecticæ circa propositiones rigorosè hypotheticas didicerunt. Atque hinc Deus cognoscens bonam esse hanc illationem, si homo est leo, est rugibilis, non ideo iudicabit, & enuntiat, hominem esse rugibilem, neque erit veritatis infallibilis, atque necessariæ simpliciter rugibilitatis in homine.

SECTIO XXXVII.

Consectaria alia difficultas extricatur.

261 **A**rgumento per omnia pari contendit idem Doctor, Deum cognoscere certò metaphysicè subiectiue, sed non nisi certò moraliter obiectiue, ea futura contingentia conditionata, cum quibus conditio habet connexionem certam solum moraliter, consistentem in hoc, quòd conditione posita, semper euenirent, tamen in eius sensu etiam composito possent physicè non euenire. Aduertitque simul propositionem conditionalem enuntiantem talia futura capacem esse duplicis significationis, vnius quæ denotetur sub conditionis positione, esse illa futura simpliciter re ipsa; alterius, quæ enuntietur, esse futura cum sola infallibilitate morali; & priori modo non posse cognosci à Deo, nisi præsupposito decreto efficaci, ratione cuius cognitio Dei erit certa metaphysicè, etiam obiectiue, utpote in cuius sensu composito non possent non, etiam metaphysicè, illa euenire; posteriori autem modo posse cognosci à Deo ante decretum omne de illorum existentia in seipsis, cognitione quidem metaphysicè certa subiectiue, sed moraliter tantum certa ab

R. P. Gabr. de Henao, Scient. Med. Pars I.

iectiue, eo quòd in sensu composito conditionis assumptæ possent illa metaphysicè, & physicè non euenire, quanquam moraliter deberent euenire. Aduertit itidem cognitionem diuinam posteriori modo se habentem pertinere ad scientiam necessariam, quia est veritatis omnino necessariæ; cum enim veritas propositionis conditionalis consistat in bonitate illationis, & bona consequentia sit necessariò bona, inde fit, vt conditionalis propositio bonæ consequentiæ sit necessariò vera. Allegat denique pro hac sententia Granadum, & ex Alarconis fide Ruyzium.

262 Sed quòd ad hunc attinet, disp. 61. de scientia Dei, sect. 1. disp. 70. sect. 1. & disp. 80. per 12. sectiones, adstruit in Deo notitiam infallibilitatis moralis, tam vagæ, quam determinatæ, residentis in nonnullis conditionibus, vt ex illis, si ponerentur, sequerentur effectus contingentes, & liberi voluntatis creatæ, & proinde, qui metaphysicè, & physicè possent non sequi; eamque notitiam ait esse certam metaphysicè ex parte Dei cognoscentis, & ex parte obiecti cogniti, quòd est ipsa per connexionem moralis conditionum cum effectibus, vltra quam notitiam necessariam, & simplicis intelligentiæ admittit aliam cognoscentem, & affirmantem effectus re ipsa futuros, non innixam libero Dei decreto, sed terminatam ad illos in seipsis, & propterea non liberam, quanquam contingentem, ideoque mediam. Similiter discurrens circa notitias Dei, quando conditiones gaudent probabilis connexionem. Et signatim in priori loco, num. 17. non tolerat, quòd notitia connexionis probabilis dicatur esse probabilis, seu coniecturalis obiectiue. Et tam in priori, quam in posteriori loco passim docet, notitiam connexionis, siue moralis, siue probabilis, non sufficere ad pleraque testimonia Scripturæ sacre, & Patrum Ecclesiæ; namquamque conuenit, vt de Deo per huiusmodi notitiam putetur iudicare, & enuntiare apud se, *esse simpliciter tale futurum sub conditione connexa vno, vel altero modo*; sed quòd posset esse simpliciter, & quòd posset non esse simpliciter; neque iudicare, enuntiareque apud se, *esse moraliter, aut esse probabiliter*, sed solum quòd id nos possumus iudicare, & enuntiare merito conditionis vtrius modo connexæ, expositi tamen errori, ac falsitati in nostro iudicio, & enuntiatione, quia posset euenire, vt simpliciter non foret id, quòd iudicemus, & enuntiemus fore moraliter, aut probabiliter: cui errori, ac falsitati nulla diuina de obiecto notitia obnoxia esse valet, etiam in Deo detur alia, quæ sine deceptionis periculo assentiatur obiecto, vt re ipsa futuro, vel dissentiat ei, quia re ipsa non sit futurum. Granadus tom. 1. in 1. p. tract. disp. & sect. 4. num. 23. tract. 5. disp. 2. sect. 5. ex num. 6. tom. 3. tractat. 5. disp. 1. num. 9. & 10. loquitur eodem sensu, ac Ruyzium. Nec Granadus, vt illi arguens attribuit, reduxit ad Scientiam Mediam, sed ad simplicem intelligentiam notitiam diuinam connexionis moralis; id enim quòd non expresserat in disput. 2. tractatus 5. vbi allegatur ab arguente, tradidit conceptis verbis postea in disput. 5. ex num. 6. Vt sit de Ruyzium & Granadi mente, nos non iurauimus in eorum verba.

In cæteris, quæ ex arguente retulimus, illud nobis vehementer displicet, quòd Deus habeat notitiam, quæ apud se possit iudicare, & enuntiare, fore quidpiam moraliter, aut probabiliter, si ponatur aliqua conditio, & quæ instructus possit nobis manifestare tale suum iudicium, & enuntiationem, actyque manifestari in multis sacre Scripturæ Oraculis, prout arguens interpretatur. Et quidem connexio

H 3 moralis,

moralis, aut probabilis non magis respectu futurorum conditionatorum, quam respectu absolutorum, posset esse medium, ex vi cuius à Deo iudicarentur, & enuntiarentur futura moraliter, aut probabiliter; priora, si poneretur conditio; posteriora, ex suppositione conditionis ponenda. Sed de posterioribus non habet Deus eiusmodi iudicium, & enuntiationem.

264

Vt enim ait Petrus de Ledesma *disput. 2. affini de scient. futuror. conting. diff. 1. dub. 2. §. secunda pars, pag. 514.* [Deus non potest habere cognitionem, quæ non sit perfecta, cum sit summè perfectus, & actus purus secundum omnem rationem. Sed cognitio talis futuri contingentis (de absoluto loquitur) prout est in sua causa incompleta, & indeterminata (seu cui non accedat prædeterminatio physica, aut decretum Dei efficax) est imperfecta. Igitur non potest esse in Deo. Consequentia est evidens. Minor, in qua est difficultas; probatur; nam talis cognitio est fallibilis, & coniecturalis, & non certa. Confirmatur argumentum, quia Deus non potest habere cognitionem probabilem, & opinatiam, imò non potest esse à Deo talis cognitio, quoniam est fallibilis, & incerta. Sed talis cognitio futuri contingentis, prout est in sua causa proxima, & non determinata, est fallibilis, & incerta. Ergo non reperitur talis cognitio in ipso Deo.] Ita Ledesma repetens dicta à se in *questione 9. de diuina perfectione, artic. 4. subartic. 3. conclus. 2. pag. 650.* Ob cuius rationem neque de prioribus poterit Deus tale iudicium, & enuntiationem habere. Quare uti circa futura contingentia absoluta non admittitur in Deo cognitio, quæ non innatur decreto antecedenti efficaci, nec quæ inniteretur connexioni morali, aut probabilis, esset fallibilis physice, aut metaphysice, sic neque circa futura contingentia conditionata: vt nunc temporis permitam, vtrorumque futurorum cognitionem diuinam omnino certam debere fundari in decreto antecedenti efficaci.

265

Et quia arguens posset dicere, neque se iurasse in verba Ledesma, recurro ad suamet propria, qualia sunt, [quòd prædictiones diuinæ de futuris contingentibus absolutis debent explicari de cognitione omnino infallibili, quia supponunt absoluta decreta:] qualia item sunt, [quòd circa futura contingentia absoluta dantur ab æterno in Deo decreta exercitè existentia, quibus suppositis determinatam habent veritatem omnino infallibiliter cognoscibilem; quorum decretorum coætæna coexistentia contra Gentiles, & Hæreticos manifestè conuincitur, & idè absque vilo fundamento prædictio absolutorum ad cognitionem solum moraliter certam poterit limitari, nisi verbum adsit denotans illam: & quia circa conditionata negant decreta exercitè existentia Authores nobis contrarij in hac conclusione de futurorum conditionatorum cognitione coniecturali obiectiue, hinc fit, quod dispar ratio inter absoluta, & conditionata subsistat.] Sic ipse.

266

Sed certè, si prædictiones de absolutis necesse est explicari de cognitione omnino infallibili, ne sequatur, Gentiles, & Hæreticos negantes Deo certam eorum notitiam, fore, vt non possent conuinci ex Scripturis diuinis; & vt sic explicentur, nequeunt non adstrui decreta absoluta: quidni eodem modo debeat discursi circa conditionata? Ita vt non relinquatur locus cognitioni, quæ habeatur extra decretum, ne si extra haberetur, non esset omnino infallibilis. Si namque semel dicitur, cognitionem,

& prædictionem Christi de Antichristi persecutione (quæ est futurum absolutum) non posse non esse omnino infallibilem, ob idque fundatam in decreto absoluto; non apparet, quæ consequentiæ constanti aliter discurratur quantum ad cognitionem, & prædictionem eiusdem Christi de Tyrionum, & Sidoniorum pœnitentia (quæ est futurum conditionatum, & tam sine addito vilo enuntiatum, quam Antichristi persecutio;) neque item apparet, cur in decreto subiectiue absoluto, & obiectiue conditionato non debeat esse fundata. Gentiles autem, & Hæretici si audirent, cognitionem, & prædictionem de ea pœnitentia, non fuisse omnino infallibilem, difficulter conuincerentur, ne idem ipsum censerent de cognitione, & prædictione persecutionis Antichristi. Et hæc ad hominem; nam nos vt infallibilitatem omnimodam cognitionis, & prædictionis diuinæ de futuris, tam absolutis, quam conditionatis sartam, & tectam defendamus, alia gradimur via.

SECTIO XXXVIII.

Proximè dictis affunditur lux ex Angelico Doctore.

A Ge iam, & coronidem huic puncto imponamus præclaro quodam S. Thomæ documento *1. p. quest. 94. art. 4. & quest. 18. de verit. art. 6. & in 2. dist. 23. quest. 2. art. 3.* quibus in locis tradit, hominem in statu innocentie decipi non potuisse, etiam quantum ad ea, quorum scientiam naturalem, aut diuinam reuelationem non habebat, & largè etiam accepta deceptione pro existimatione qualicumque reputante falsum pro vero, sine adhæensione, & firmo assensu credulitatis. Quam immunitatem ab omni deceptione reuocat in illius status perfectionem. Et priori loco, in *responsione ad 5. ait, quòd alicui dicenti falsum de contingentibus futuris, vel cogitationibus cordium homo in statu innocentie non credidisset, ita esse, sed credidisset, quòd hoc esset possibile: & hoc non esset existimare falsum. Vel potest dici, quòd diuinitus ei subuentum fuisset, ne deciperetur in his quorum scientiam non habebat.* Præterea secundo loco, in *corp.* inquit: *Semper contingit inordinatio, quando aliquid mouetur à non proprio motiuo, sicut si voluntas moueatur à delectabilis sensus, cum debeat tantum moueri ab honesto: proprium autem motiuum intellectus est verum id, quòd habet infallibilem veritatem: unde quantumque intellectus mouetur ab aliquo fallibili signo, est aliqua inordinatio in ipso, siue perfectè, siue imperfectè moueatur. Unde cum nulla inordinatio in statu innocentie in intellectu hominis esse potuerit, nunquam intellectus hominis inclinatus fuisset magis in vnam partem, quam in aliam, nisi ab infallibili aliquo motiuo. Ex quo patet, quòd non solum in eo nulla falsa opinio fuisset, sed penitus nulla opinio in eo fuisset, & quidquid cognouisset, secundum certitudinem cognouisset.* Hactenus S. Thomas.

268

Ex quo sic disputo: Certissimum est, intellectum diuinum perfectiorem esse suapte natura, quam fuerit intellectus Adami in statu innocentie, tum ex huius status conditione, tum ex speciali protectione diuina. Sed intellectus Adami in eo statu non mouebatur ad assensum vnus obiecti præ alio, nisi ab aliquo infallibili signo; & quidquid cognoscebat, secundum certitudinem cognoscebat; & in eo non modò non erat falsa opinio, id est, assensus re-

ipia

ipsa discors ab obiecto, sed neque opinio, quæ re ipsa concordans cum obiecto, esset ex se exposita difformitati ab ipso. Ergo multò potius idem ipsum putandum est de intellectu diuino. At si is ex connexionem morali, aut probabilis conditionis cum futuro cognosceret, & enuntiaret apud se istud fore moraliter, aut probabiliter non assumeret infallibile omnino signum ad assensum, neque secundum omnimodam certitudinem cognosceret, & enuntiaret apud se, neque expers esset cognitionis, si non falsa re ipsa, exposita tamen ex se falsitati. Ergo, &c. Rursus si Adamus audiens, aut cognoscens connexionem moralem, aut probabilem talis conditionis cum futuro, quod simpliciter non erit, vel poterit non esse physice, aut metaphysice futurum, non assentiretur ei vt futuro, sed vt possibili; vel ex protectione diuina præseruaretur, ne prodiret in assensum, qui non esset omnino conformis obiecto cognito, & enuntiato: cur Deus ex intrinseca sui intellectus perfectione non habeat, vt proposita sibi connexionem morali, aut probabilis conditionis, inde non ducatur ad cognoscendum, & enuntiatum apud se futurum, quod simpliciter non erit, vel poterit non esse futurum physice, aut metaphysice, etsi moraliter, aut probabiliter debeat esse futurum; sed determinatus sit ad assentiendum ei, vt futuro simpliciter, vel ad dissentiendum ei, vt non futuro simpliciter?

269

Forlan quis replicabit ex Suariorum *lib. 3. de Opere sex dierum, cap. 10. num. 8. & 9.* vbi loquens de Adamo in illo statu, scribit: [Non potuit Adam præbere iudicium, siue firmum, siue infirmum de re incerta, & per solas coniecturas verisimili apparente; nam in omni simili occasione poterat summa facilitate iudicium de re ipsa continere. Dico autem de re ipsa, quia aliud est iudicare rem ipsam, an ita sit, vel non sit? & aliud iudicare apparentiam, seu verisimilitudinem, quam coniecturæ faciunt, & in quo gradu; id est, an faciant rem probabilem, vel probabiliorem, vel an inducant suspicionem leuem, aut vehementem? Nam isto posteriori modo iudicare potest ex coniecturis sine periculo erroris, quia tunc iudicium non est coniecturale, sed evidens. Nam licet coniecturæ non faciant evidentiam rei, faciunt nihilominus evidentiam illius extrinsecæ denominationis, quæ ab ipsis quasi formaliter redundat in rem, quæ probabilis, aut verisimilis denominatur. Hoc ergo posterius iudicium habere in primo statu posset homo de huiusmodi rebus, quia in illo nullum est periculum erroris; non tamen definitum iudicium proferre poterat de veritate ipsa, quia in illo semper est periculum deceptionis. Unde in eo statu haberet homo opinatiam cognitionem obiectiue, vt ita dicam, non formaliter; id est, cognosceret, quod opinabile est, & in quo gradu tale sit, non tamen iudicando opinaretur.] Hæc Suarius, quæ quis poterit contra nos retorquere.

270

Sed debili manu. Nam nos neque Deo, neque Adamo negamus certam, & euidentem cognitionem iudicatiuam de connexionem morali, aut probabilis conditionis, siue dicenda sit, necne, opinatiua, & coniecturalis obiectiue, ratione sui obiecti materialis; cum enim de rebus agitur, debet questio nominum intermitteri, iuxta monitum S. Thomæ in corpore articuli illius 6. questionis 18. de veritat. Videantur quæ ex eodem Suario exarauimus in *num. 74.* Quod contendimus, illud est, neque Deum ab æterno, neque Adamum in statu innocentie potuisse apud se iudicare, & enuntiare de futuro contingenti, siue

absolutò, siue conditionato, erit, vel esset moraliter, aut probabiliter; sed Deum ob infinitam sui intellectus perfectionem debuisse iudicare apud se, & enuntiare, erit, vel non erit: esset, vel non esset; debuissetque Adamum ob perfectionem status innocentie continere suum iudicium de futuro simpliciter, vel non futuro contingenti absoluto, vel conditionato, nisi superiori lumine, & suprâ exigentiam status illius irradiaretur ad definitiue cognoscendum, quid simpliciter futurum esset, aut non esset contingenter absolute, vel conditionate. Porò certa illa, & euidentis cognitio Dei de connexionem morali, aut probabilis conditionis, non ed dirigere, vt Deus moralem, aut probabilem futuritionem iudicaret, & enuntiaret apud se; sed vt cognosceret, nos posse exinde efformare iudicium certum moraliter, aut opinionem probabilem de ipsa; simulque cognosceret, num nos deciperemur ex apparente aliquo medio, necne? Nam veritas futuritionis in se ipsa, vel falsitas deberet esse Deo certissima, atque euidentissima. Adamus etiam ex cognitione illa certa, & euidente, non progrediretur ad id, vt apud se iudicaret & enuntiaret moralem, aut probabilem futuritionem; sed vt cognosceret, se, & alios homines, non perseuerante statu innocentie, fore, vt possent exinde prudenter moueri ad iudicium moraliter certum, aut ad opinionem probabilem de futuritione rei præsignatæ in connexionem morali, aut probabilis: & hæc fuit mens S. Thomæ, ac Suarij. Iuxta quam Petrus de Bugis *lib. 9. de Incarnat. cap. 8. num. 12.* recentissimè, & subtiliter edisserit, Christum Dominum non fuisse opinatum, dum cognoscebat media tantum probabilia, quæ ab alijs assumebantur ad eliciendas conclusiones probabiles.

271

In eodem articulo 6. questionis 18. de verit. ad 15. dignum meditatione est, S. Thomam aded prospexisse, ne Adamus in statu innocentie eliceret actus intellectus falsos, aut expositos ex se deceptioni, vt dixerit, Adamum videntem oculis corporeis obiecta aliter ac erant in se, vel suspensum iudicium, vel recursum ad medium, in quo iudicaret de illis, prout in se erant. Quam iudicij suspensionem similiter docet *1. part. quest. 58. art. 5. in corp.* respectu bonorum Angelorum erga obiecta, quorum speciebus sunt destituti, vt eos (quos nunquam omnino falli asserbat S. Augustinus *lib. 9. de Civitate Dei, cap. 22.*) eximat periculo iudicij falsi, obnoxiiue errori. Et de Christo Domino intuente oculariter obiectum distans, quid tradant multi, summiq; Theologi, attingi in *exercit. 32. de Empyreo Cælo, num. 22. 31. & 36.* Idemque, & ceteri alij communiter remouent ab ipsius intellectu creato actus quocumque modo opinatiuos, & incertos; paucique sunt, qui vel de potentia Dei absoluta concedant, potuisse ab ipso elici. Quæ omnia non leuiter indicant, quam distitus debeat agnoscere intellectus increatus ab huiusmodi actibus.

272

Vbi per transennam noto, nostrum Ioannem Ferrerium loco allegando ad *num. 291.* repudiare iure merito quod Vincentius Baro Dominicanus nuper scripsit de Christo Domino, quæ homine, enuntiantem pœnitentiam Tyrionum, ac Sidoniorum per iudicium probabile de eius futuritione conditionata: quamvis enim (inquit Vincentius) cognitio probabilis Christo, quæ Deo, omnino repugnet; non videtur tamen dedecere Christum, quæ hominem, neque videtur non fuisse ex illa loquutum. Loquiturque ipse Vincentius, teste Ferrerio, de cognitione probabilis etiam subiectiue, & non præcise de ea, quæ esset obiectiue tantum probabilis, qua-

H 4 tenus

tenus Christus certò, & euidenter iudicaret de probabilitate pœnitentiæ, attentis causis secundis ad eam inclinaturis. Impugnat autem Ferrerius Vincentium, quia si iuxta S. Thomam 3. p. quæst. 7. art. 4. in corp. & perpetuam Theologorum sententiam Christus non habuit supernaturalem fidem respectu quorumcumque, quia plenè cognoscebat omnia, etiam quæ homo, quo pacto habuisset cognitionem subiectiuè probabilem, quæ ultra defectum euidentie communem cum fide, subiret etiam defectum certitudinis, essetque non repugnans falsitati, & formidinis plena, conceptaque ex infirmo motiuo? Adde ego ex S. Augustino, serm. 8. in appendice tom. 10. dicente, *Dominum Iesum Christum quid existimamus, quia mentitus est? Quid peius est, falli, quam mentiri? Qui dicere non audent falli, dicere audent mentiri? Ille verò nec fallitur, nec mentitur.* Parco pluribus quæ ex diuinis literis, & ex SS. PP. posse inducere contra iudicium in Christo, etiam quæ homine, probabile subiectiuè, & contra ex illo deriuatas enuntiationes externas factas hominibus, quorum magister irrefragabilis fuit Christus designatus, etiam vt homo, ab æterno Patre.

272 Vnum, quod præsentis instituti est, non silebo, supponens cum S. Bernardo lib. 5. de consid. cap. 3. *Opinionem sola verisimilitudine se iueri, certè nihil habere, verum per verisimilia potius querere, quam apprehendere: si habes assertionem, esse temerariam: si falli, & fallere posse: si habere pro vero aliquid, quod falsum esse nesciatur: tandemque habere ambiguum.* Supponens etiam cum Innocentio III. Papa cap. *A nobis*, 28. de sent. excomm. *contingere sepe, vt opinio fallat, & fallatur.* Quæ opinionis imperfectiones æquum esset, vt Vincentium deterruissent ab ea admittenda in Christi humano intellectu. Hic tamen non sisto, sed suppositis imperfectionibus illis, arguo in hunc modum: Si pœnitentia Tyrionum, ac Sidoniorum fuisset à Christo asserta ex illo iudicio probabili subiectiuè, reprehensio comparatiua ciuium Corozain, & Bethsaidæ facillè ab his posset elidi, vt qui posset dicere: *Quid nos tam acriter obiurgas ab exemplo Tyrionum, ac Sidoniorum, tamque palam exprobras incredulitatem ad tua signa, & virtutes, ducta comparatione ab Idololatrarum credulitate, quam tu ipse certo non scis, ac proinde coniectando tantum, & formidolosè opinando iudicas, quod forsitan agerent, forsitan non agerent pœnitentiam, sicut neque nos egimus? Cur item pronuntias simpliciter, quod foret pœnitentia, qua iudicio etiam tuo forsitan non foret? Quare iusta non est tua obiurgatio, neque nos meremur eam exprobrationem, neque tu veraciter affirmas simpliciter, & sine restrictione, ambiguisue verbis, fore pœnitentiam, qua opinione tua forsitan non eneniret.* Sic posset Iudæi illi respondere; nec mihi apparet, quid contra illos posset conuincenter reponi.

SECTIO XXXIX.

Diluantur argumenta contra scientiam diuinam conditionatam de futuris contingentibus conditionatis, que transitura sunt in absoluta.

273 Argumentaberis primò: Futurum conditionatum est illud, quod absolute non erit, esset

tamen, si poneretur aliqua conditio. Ergo illud, cuius ponetur conditio, non est futurum conditionatum, & proinde non cognoscetur à Deo per scientiam conditionatam. Antecedens proponitur definitiuè à nonnullis citatis supra num. 178. & in Euentil. 2. num. 78. quibus se socium adiunxit Gonetus disp. 4. art. 1. §. 4. pag. 176. sed oblitus multiplicis futuri conditionati, quod absolute erit, & quod ex sua doctrina cognoscitur à Deo per scientiam conditionatam, vt prænotauimus in num. 165. Et cum ego sentiam idem ipsum, nego antecedens. Quare futurum conditionatum diuidendum est bifariam, in merè, & non merè conditionatum, sicut possibile sic etiam diuiditur. Et sicut vnum & alterum possibile terminat scientiam simplicis intelligentie, quamvis quod est non merè possibile, quia reipia existet, terminet etiam scientiam visionis; ita pariter futurum conditionatum non merè, quia absolute erit, terminabit scientiam conditionatam, atque scientiam absolutam visionis.

274 Argumentaberis secundò: Circa futurum, quod absolute erit, datur in Deo decretum absolutum subiectiuè, & obiectiuè. Sed cum tali decreto non rectè componitur aliud subiectiuè absolutum, & obiectiuè conditionatum prædefiniens futurum sub conditione suspensa, seu neque decreta, neque non decreta; & absque hoc alio decreto non potest in Deo stare scientia conditionata. Ergo, &c. Respondeo concedendo Maiorem, quandiu de quasi qualitate decreti, quod ibi assumitur, non addatur quidpiam aliud repugnans principiis nostris. Et ad Minorem dico, si decretum in ea assumptum infederabile sit cum assumpto in Maiori, non fore requisitum hoc aliud ad scientiam conditionatam; sed hæc attinget in seipso futurum conditionatum non merè, vt sic etiam attingit conditionatum merè: quæ est nostra sententia de Scientia Media, à qua nunc abstraho, intentus solummodo defendenda scientie conditionatæ de futuris conditionatis non merè.

275 Argumentaberis tertio, si futurum, quod absolute erit, cognoscatur à Deo per scientiam, tum conditionatam, tum absolutam, existet in Deo iudicium, tum hypotheticum, tum absolutum de eodem obiecto. Id autem non caret absurditate etiam in nobis. Quis enim lucentem Solem videns, nisi desipiat, dicat, *Si sol nunc lucret, viderem illum.* Argumento hoc vsus est Author Anonymus libri de Ordine, cap. 25. vniuersum contra scientiam conditionatam: & à Gonetò disp. 6. art. 5. §. 7. pag. 547. dissimulante ex quo profecerit, deflectitur specialiter contra Mediam; & cum ipse conditionatam de futuro præcisiuè conditionato admittat volens, nolens, vt visum est in num. 165. eaque iuxta ipsum debeat fundari in decreto subiectiuè absoluto, & obiectiuè conditionato, sicut fundatur, quæ est de futuro purè conditionato, sequitur militare magis hoc argumentum contra ipsum, quam contra nos; nam ipse ultra adunationem iudicij diuini hypothetici, & absoluti, concedere tenetur aliam decreti hypothetici, & absoluti: quæ posterior adunatio non minus displicet Anonymo illi, quam ea alia prior.

276 Sed omnia instantia ad hominem, respondeo, in Deo, & in nobis esse compossibilia iudicium conditionatum, & absolutum de eodem obiecto, ita vt non existant in eodem signo, sed in diuersis, & signum iudicij conditionati sit prius, quam absoluti. Vnde homo, qui pro priori signo iudicat,

si sol nunc lucret, viderem illum, posset pro posteriori etiam iudicare, videri à se Solem lucentem. Et de Deo docebat Suarius allegatus in num. 169. iudicate pro vno signo Solem illuminatum, si crearetur; & pro alio posteriori iudicare absolute, quod illuminatus sit. Iudicat etiam Deus pro vno signo, possibile esse Magdalene conversionem, si vocetur, & pro posteriori alio iudicat, eam esse exituram. Quamquam autem in nobis repugnet, & multò magis in Deo, quod post iudicium absolutum, & quasi experimentale obiecti succedat conditionatum, quia hoc pro suo signo importat suspensionem saltem præcisiuam circa existentiam conditionis, cum tamen iam ea suspensio esset ablata per iudicium absolutum, & quasi experimentale: quæ ratio in Deo, & in nobis valet; & præterea in Deo illa, quam exposui in num. 157. & 167. Nihilominus in nobis, sicut potest pro vno signo existere hoc iudicium, si sol lucret, dies est; & in posteriori alio, sol lucret, in alioque posteriori, Ergo dies est, ita inuerso ordine iudicare valeamus in vno signo, dies est, & in alio, sol lucret, & in alio postremo, si sol lucret, dies est, quasi iudicium secundum, & tertium sint confirmatio primi, aut quasi post iudicium absolutum concipiamus causale contentum virtualiter sub conditionato, & quasi dicamus, *Dies est, quia si sol lucret, dies est, sol autem lucret.* Sic in nobis, in quibus proinde non est vniuersaliter verum, non posse iudicium hypotheticum præcedi ab absoluto. Non potest quidem in Deo, sed id exinde prouenit, quod Deo repugnat formalis discursus.

277 Addit Gonetus, debere iuxta nostra principia iudicium Dei absolutum esse prius, aut saltem simul ratione cum conditionato de futuro cõtingenti, quod absolute existet, vt ipse putat se demonstrasse in §. 6. ex pag. 522. vsque ad 525. Ego verò talis demonstrationis discussionem remitto in posterum, quando nostra principia sint plenè proposta, & tunc patebit assigni Nostri ea alia. Pro nunc sufficiat dicere, sicut iuxta Dominicanos illos, qui nobiscum concordant in scientia conditionata de futuro conditionato præcisiuè, debet iudicium conditionatum, innixum decreto subiectiuè absoluto, & obiectiuè conditionato, præire iudicium absolutum; ita etiam Nostros opinari, & tantum discordare, quatenus repudiant præfatum decretum.

278 Argumentaberis quartò: Si Deus habeat conditionatam scientiam de Petri negatione, casu quo ab ancilla rogaretur, num esset ex Christi discipulis? Et præuia ea scientia de circumstantiis, in quibus negaturus est, & non in aliis, in quibus negaturus non esse etiam præcisiuè, sequitur, eam scientiam fore quasi insidiaticam spiritualis salutis hominum, & Deum fore causam moralem, cur Petrus peccet. Vtitur hoc argumento contra Scientiam Mediam Gonetus tom. 2. disp. & art. 6. §. 9. pag. 588. tomo 3. disp. 8. art. 4. §. 10. pag. 737. 742. §. 12. pag. 757. & parte 2. tomi 8. disp. 6. artic. 3. §. 2. pag. 271. non aduertens, militare contra scientiam conditionatam, quæ media non sit, imò magis contra non mediam; nam non media supponet decretum subiectiuè absolutum, & obiectiuè conditionatum, quo Deus sub conditione interrogationis ancillæ decernat negationem Petri, quoad materiale saltem, & in circumstantiis, in quibus non possit non sequi formale peccati: quod decretum auget difficultatem de Deo insidiante saluti spirituali hominum, & causa morali peccati.

Neque ipse Gonetus negare potest scientiam conditionatam de futuro conditionato peccaminoso, quod absolute exiturum sit, vt constat ex numero 165. Sed & ipse parte illa 2. tomi 8. disp. 7. art. 1. §. 2. pag. 288. respondet ad argumentum occasione declarandi, cur parentes in vsu matrimonij non peccent, etsi sciant, prolem contracturam esse peccatum originale; respondet, inquam, non semper quem teneri desistere ab actione propria propter alienum malum præuisum, quia potest habere iustam causam prosequendi ius suum, etiam cum periculo, & certitudine talis mali, præsertim cum illud non ex vi suæ actionis, sed aliunde consequitur. Quæ de homine ratio valet multò magis in Deo.

279 Respondet etiam S. Thomas 1. 2. quæst. 79. art. 1. in corp. *Et si contingat, quod Deus aliquibus non præbet auxilium ad euadendum peccatum, quod si præberet, non peccarent; sed hoc totum facit secundum ordinem suæ sapientie, & iustitie, cum ipse sit sapientia, & iustitia. Vnde cum non retrahit alium à peccato, non imputatur ei, quod alius peccet, sicut cause peccati. Sicut gubernator non dicitur causa submersiois navis ex hoc, quod non gubernat nauem, nisi quando subtrahit gubernationem, potens, & debens gubernare.* Hæc S. Thomas breuissimè, & significantissimè, traditque similia 1. p. quæst. 49. art. 2. ad 3. & Caietanus ibi: exemplumque Naucleri adductum fuerat à S. Thoma in quæst. etiam 6. 1. 2. artic. 3. in corp.

280 Ad quæ tacitè respiciens Molina scripsit in Concordia ex editione Antuerpiensi, quæst. 14. art. 13. disp. 32. in fine, [Deus, cum Dominus sit omnium, legitimaque de causa examini, & probationi exponat creaturas suas, libero arbitrio pollentes, vt si bene suo arbitrio, gratia ipsius adiutæ, fuerint vsæ, propriis meritis vitam æternam consequantur; sin autem malè, iusto supplicio afficiantur, non tenetur impedire peccata, sed ea potest legitime permittere: ad prouidentiamque ipsius spectat, non denegare singulis rebus ea, quæ necessaria sunt, vt accommodatè ad suas naturas operentur, esto quædam talia sint, quibus & bene, & malè vt possunt. At verò homines, qui Deo, legibusque diuinis sunt subiecti, lege diuina naturali tenentur suorum proximorum peccata impedire, si commodè possint, & ad damnum alterius non cooperari. Sicut enim lege naturali tenentur proximos, sicut seipsum, diligere, ita Deus eadem naturali lege mandauit vnicuique, de proximo suo curam habere. Quo fit, vt peccata nostra neque Deo tanquam causæ, quæ potuit ea impedire, & non impediuit, tribuenda sint, eo modo, quo naufragium tribuitur nauis, si illud declinare potuit, nec tamen declinauit. Ad hoc enim vt aliquid alicui tanquam causæ negatiuæ adscribatur, necessarium est, vt teneatur, & possit id impedire, & non impedit. Deus autem non tenetur peccata nostra impedire.] Quæ Molina verba sunt accuratissima interpretatio eorum aliorum S. Thomæ, subministrantque clarum discrimen ad exempla, quæ ex humanis mutuata amplificat Gonetus in suo argumento, & à me inter illud referendum sunt omnia ex breuitatis desiderio.

281 Ultra allata ex S. Thoma, Molina, & Gonetò, quidquid à nobis dicatur, vereri est, ne magis obscuret, quam elucidet causam, ob quam Deus, etsi posset, non tamen teneatur retrahere Petrum ab occasione negandi Christum, & sub qua præ-

nouit illius negationem : ob quam etiam possit constituere illum in ea occasione. Causa nimirum est ordo suæ sapientiæ, prouidentia, atque iustitiæ. Et quidem Deus decernens ponere Petrum in tali occasione, non facit id ex intentione, vt Petrus neget, neque dat certamen forte, vt vincatur, sed vt vincat; neque omittit conferre auxilia sufficientia, quibus in tali etiam occasione, quantum est ex parte Dei, & ipsorum auxiliorum, Petrus confiteretur Christum. Vnde S. Chrysostomus homilia 38. in Mattheum, merito ad Constantinopolitanos dicebat: *Deus, quamvis sciat nihil boni vos facturos, cura tamen, & prouidentia summa erga vos vitur, ita vt etiam is, qui impudentissimi sunt, nec umbram quidem insulse dubitationis relinquat.* Loquiturque S. Doctor de scientia conditionali præsupposita in signo rationis ad decretum eis prouidendi; nam si loqueretur de visionis scientia sic subsequente illud decretum, foret omnino impossibile, talem prouidentiam non adhibere, vt obseruat Ruzius disp. 62. de Scientia Dei, sect. 1. num. 8.

282 Quod autem Deus non constituat Petrum in alia occasione, in qua non negaturum prænouit, in primis nullam obligationem, quæ sit adstrictus, perfringit; deinde forsitan non ponet, vt ostendat, se gratis constituere homines eis in occasionibus, in quibus non sint peccaturi; vel forsitan in pœnam alicuius prioris mali; vel forsitan, vt cursui suo sinat naturam, & liberum arbitrium creatum suo modo operari; vel tandem ob infinitas alias rationes suæ sapientiæ, prouidentia, & iustitiæ notissimas sibi, etsi nobis occultas.

283 Vt enim ait S. Hieronymus agens de Tyriis, & Sidoniis, quibus Christus non prædicauit, & coram quibus non edidit signorum miracula, etsi nosset, acturos fuisse pœnitentiam: *Ignoramus nos iudicia Dei, & singularium dispositionum eius sacramenta nescimus.* Atque, vt Commentatorum in Mattheum Author præferens nomen S. Anselmi: *Quare Deus negat gratiam libenter susceptur, & gratia consensuris? non est nostrum scire, sed hoc solum audemus affirmare, quod iuste agit, si peccatores respicit. Sed quare hunc eligat non consensurum gratia, illum autem tam bene consensurum gratia negligat? Soli Deo notum est, & quibus Deus vult reuelare.* Sic putatus S. Anselmus. Et S. Augustinus tract. 26. in Ioannem: *Magna gratia commendatio. Nemo venit, nisi tractum. Quem trahat, & quem non trahat: quare illum trahat, & illum non trahat? Noli velle indicare, si non vis errare.* Hæc S. Augustini verba transcribuntur, elucidanturque à S. Thoma in cap. 6. Ioannis, lect. 5. & eis sunt germana illa in lib. 11. de Genesi ad liter. cap. 10. *Sed posset, inquit, etiam ipsorum (Diaboli nempe, & Adami) voluntatem in bonum conuertere, quoniam omnipotens est. Posset planè. Cur ergo non fecit? Quia noluit. Cur noluerit, penes ipsum est.* Sic S. Pater. Et Deum noluisse, non fuit (vt interpretatur Gonetus tom. 3. disp. 8. art. 4. §. 10. pag. 748.) prædeterminasse ad materiale peccati inobedientiæ; sed non contulisse auxilium congruum ad actum obedientia. Si quis plura ad obiectionem velit, legat Suarium Opusc. de scient. condit. futur. conting. cap. 7. n. 8. necnon Sectionem nostram 100. atque 165. sequentemque. Et cum iam à SS. PP. & à Molina, Suarioque præuenta fuisset, potuisset Gonetus ab ea abstinere: sed gratias ego, quod in Opere posteriori eam ipse infirmarit, imò & quod infirmarit in eiusdem tom. 2. disputatione 4. art. 6. §. 2. pag. 322. quanquam non quantum ad pun-

ctum de saluo (vt debet) auxilio sufficiente in homine non prædeterminato.

SECTIO XL.

Alia obiectio soluta.

284 ARGUMENTABERIS quintò, quia agnoscere in Deo scientiam conditionatam futurorum contingentium, vt possit sine periculo vilo frustrandæ suæ intentionis decernere eorum transitum ad statum futurorum absolutè, perinde est, ac agnoscere Deum similem illis hominibus Luca 14. quorum vnus volens turrim edificare, prius sedens computat sumptus, qui necessarij sunt, si habeat ad perficiendum, ne postea quam posuerit fundamentum, & non potuerit perficere, omnes incipiant illudere ei dicentes, quia hic homo cepit edificare, & non potuit consummare. Alter verò iturus committere bellum aduersus alium Regem, sedens prius cogitabat, si possit cum decem millibus occurrere ei, qui cum viginti millibus venit ad se. Porro hinc sequeretur, Deum fore indignè sollicitum, & non habere potentiam ad assequendum quidquid efficaciter intenderit, aut de ea diffidere, sicut contingit in hominibus illis. Hoc argumentum refertur ex Moderno innominato à Martinono tom. 1. disput. 9. sect. 8. num. 74. & dissoluitur à num. 75. usque ad 78.

285 Vt ego illud eneruem; suppono cum S. Thoma 1. p. quest. 22. art. 1. in corp. *Rationem ordinandorum in finem esse propriè prouidentiam. Est enim principalis pars prudentia, ad quam alia dua partes ordinantur, scilicet memoria præteritorum, & intelligentia presentium, prout ex præteritis memoratis, & presentibus intellectibus coniectamus de futuris prouidendis, &c.* Quibus in verbis, & sequentibus aliis à paritate prouidentia humanæ perfectæ, quæ antequam intendat finem, & eligat media ad illum, debet iuari memoriâ præteritorum, & intelligentiâ presentium, indeque coniectare de futuris prouidendis, ne temerè intendat illa, & ne media inconducentia pro conducentibus adhibeat, ratiocinatur ad prouidentiam diuinam perfectissimam, quatenus ante intentionem finis, & electionem mediolorum debeat nosse, fore, vt talem finem assequatur, si hæc media idonea præ aliis idoneis eligat: quæ est conditionata scientia, vt visum est in num. 1337. & seqq.

286 Quamuis verò S. Thomas pro hominum prouidentia perfecta recurrat ad coniecturam de futuris prouidendis sumptam ex memoria præteritorum, & intelligentia presentium, cauendum est, ne contra ipsius mentem putetur tale quidpiam dicere de prouidentia perfectissima Dei; solum namque à paritate notitiæ de futuris prouidendis antecessuræ in hominibus curat ostendere, antecessuram etiam in Deo, supponens, illam non posse humanitus esse, nisi coniecturalem solummodo, & hanc debere esse scientiam, seu certam, & infallibilem. Quippe supponebat celeberrimum axioma ab omnibus PP. & Theologis receptum, de quo in quest. 2. de verit. art. 1. ad 4. scilicet viam, & modum tenendum ad diuinarum perfectionum ex creaturis inuestigationem, hunc esse, vt omnes perfectiones in creaturis inuentas (maximè in rationalibus, quæ præcæteris ad Dei imaginem conditæ sint) in Deum transferamus, sed cum remotione, & negatione, defectuum, & imperfectionum in eisdem repertarum, & sic de Deo illas perfectiones prædicemus. Quare

Quare cum in prouidentia hominum considerat S. Thomas perfectionem notitiæ de futuris prouidendis, sed admixtam imperfectioni coniecturæ, & fallibilitatis simpliciter, incerta enim prouidentia nostra, vt dicitur c. 9. Sapientia, vers. 14. argumentatur inde ad notitiam in Deo de eisdem futuris prouidendis, sed depuratum ab imperfectione illa. Non secus ac idem Doctor ibidem ad 1. quia prouidentia est pars prudentia, & hæc est bene consiliatiua in nobis, idque continet perfectionem, transfert illam ad Deum; sed sine imperfectione dubitationis, ob quam nos consiliamur. Vnde de Deo ait: *Licet consiliari non competat Deo, secundum quod consilium est inquisitio de rebus dubiis, tamen præcipere de ordinandis in finem, quorum rectam rationem habet, competit Deo.* Et subdit: *Dici etiam possit, quod ipsa ratio rerum agendarum, consilium in Deo dicitur, non poper inquisitionem, sed propter certitudinem cognitionis, ad quam consiliantes inquirendo perueniunt.*

287 Iam ex præmissa S. Thomæ doctrina respondeo ad argumentum, Deum vt per prouidentiam suam intendat efficaciter transitum futurorum contingentium conditionatorum ad statum absolutorum, esse prorsus alienum ab imperfectionibus hominum illorum, de quibus Luca 14. Cognoscit Deus necessariò ex suppositione, proindeque certò, & sine sollicitudine, atque anxietate in competenda veritate, Magdalenam v. g. conuertendam, si tali vocetur modo; cognoscit necessariò, inquam, ex suppositione, quod sub tali vocatione esset exitura Magdalenæ conuersio: indeque potest procedere ad existentiam pœnitentiæ intendendam efficaciter, & ad decernendam talem vocationem tanquam medium. Suppositio illa de exitura Magdalenæ conuersione sub tali vocatione, debet cognosci à Deo sine adminiculo decreti sui subiectiue absoluti, & obiectiue conditionati, iuxta nostram sententiam, secus iuxta Dominicanorum. Sed & hi fatentur, aut æquum est, vt fateantur, eiusmodi diuinam cognitionem non esse simplicis intelligentiæ, quandoquidem non feratur ad pœnitentiam, vt tantum, aut vt præcisè possibilem; neque item esse visionis, cum præcedat intentionem efficacem pœnitentiæ, decretumque exequendi vocationem; cumque non terminetur ad pœnitentiam vt absolutè exituram.

288 Quare iuxta utrosque ea diuina cognitio erit scientia conditionata, & prærequisita, vt Deus tanquam agens rationale, & prudens intendat efficaciter pœnitentiam, & vt decernat exequi vocationem; ad id enim non satis est, Deum esse re ipsa Omnipotentem, neque satis est, cognoscere se esse Omnipotentem, sed vterius requiritur, quod cognoscat, se assequaturum pœnitentiam per talem vocationem, indeque progrediatur ad intentionem efficacem pœnitentiæ, & ad decretum de exequutione talis vocationis. Quæ cum in sententia Dominicanorum inuoluat aliquid præuie essentialiter connexum cum pœnitentia, infrustrabilis erit efficax illa Dei intentio. Quanquam autem in nostra non inuoluat, nihilominus erit etiam infrustrabilis, quia ad id sufficit, quod præcedat in Deo certa, & infallibilis cognitio de pœnitentia futura sub conditione vocationis re ipsa coniungendæ cum illa, etsi indifferentis ex se, vt coniungatur, vel non coniungatur; nam, vt in corp. art. 4. quest. 22. præcitata, erudimur à S. Thoma, *Prouidentia diuina quibusdam effectibus præparauit causas necessarias, vt necessariò enirent; quibusdam verò (qualis fuit pœnitentia B. Magdalenæ) causas contingentes (id*

est, indifferentes ad consequutionem, & ad non consequutionem effectuum) vt enirent contingenter secundum conditionem proximarum causarum. Quod dictum ab eodem S. Doctore fuerat quest. 19. art. 8. in corp. repetiturque 1. 2. quest. 10. art. 4. in corp. lib. 3. contra Genes, cap. 94. anteaque à S. Anselmo lib. de concordia præsc. cap. 3. his verbis: *Non semper sequitur, per præscientiam Dei, rem necessitate futuram esse, quoniam quamuis omnia futura præsciat, non tamen præscit cuncta futura necessitate, sed quadam præscit ex libera rationalis creature voluntate futura. Notandum quippe est, quia sicut necesse non est, Deum velle quod vult, ita necesse non est in multis, velle hominem quod vult: & similiter sicut necesse est, esse quidquid Deus vult: ita necesse est, esse quod vult homo in his, quæ Deus ita subdit humana nature, & voluntati, vt, si vult, fiant; si non vult, non fiant. Quoniam enim quod Deus vult, non potest non esse, cum vult hominis voluntatem nulla cogi, vel prohiberi necessitate ad volendum, vel ad non volendum, & vult effectum sequi voluntatem, tunc necesse est, voluntatem esse liberam, & esse quod vult.*

289 Atque hinc satis patet immunitas Dei ab imperfectionibus hominum illorum, de quibus Luca 14. Et sequela de Deo, aut non cognituro suam omnipotentiam, aut diffisuro de ea, nullius est ponderis. Nam, Deum præscire Magdalenam conuertendam, si sic vocetur, potius est, cognoscere, se, prout Omnipotentem, habere media, quibus infallibiliter assequatur conuersionem, si eam intendat efficaciter, & quæ opinione nostra sint nihilominus indifferentia ex se ad conuersionem, & non conuersionem; nam per alia determinatè præconnexa cum conuersione Deum intendere assequi hanc, vt liberam voluntati creatæ, iudicamus prorsus impossibile. Sed in opinione Dominicanorum, habet Deus hæc alia media in thesauris suæ Omnipotentia, & sine præiudicio libertatis creatæ, vt ipsi putant. Nihil igitur obest, quominus ipsi, & nos adstruamus in Deo scientiam conditionatam futurorum contingentium, quæ aliquando fruenter absoluto existentia statu, eamque præuiam ratione nostra ad scientiam visionis.

SECTIO XLII.

Imponitur finis duabus questionibus de diuina notitia, eaque omnino certa, & infallibili, futurorum contingentium conditionatorum, simulque affertur excusatio de longa earum discussione.

290 ABSOLVI tractationem de duabus questionibus, ad quas fidem meam oneraui in num. 4. superiorque fui, quam initio cogitaueram, quando scribendi de Scientia Media inui consilium; tunc enim præ manibus erat Ioannis de S. Thoma tomus 1. in 1. p. non multò antè editus in lucem, ubi legabam, controuersiam vix fuisse, nec esse alicuius momenti circa questiones illas, quarum negantem partem, si qui crudè tenuissent, possent non modicam bilem mouere etiam bene animato pectori, & in se horrorem incutere; neque vnquam fuerunt Theologi, qui tam agrè illas cõcoxerint, aut saltem non fuerunt Dominicani, neque Thomistæ. His lectis in Thomasio Dominicano, & Thomistæ, eoque magni nominis, superuacaneum mihi videbatur affirmantem

mantem partem ex professo stabilire, fingendo aduersarios, quos feriem.

291

Sed cum postea adeptus essem Tractatum MS. doctissimi Primarij Salmanticensis Petri de Godoy, Dominicani, & Thomistæ, meritò numerandi inter primos huius sæculi, & dictatum Salmanticæ anno 1643. & sequenti, inscriptumque de diuina scient. futur. conting. in cuius disputatione 1. dub. 2. discutiebat diffusè, num Deus certò, & infallibiliter cognoscat futura contingentia conditionata? & §. 2. assererat, futura illa, cum quibus conditio sit moraliter connexa, cognosci à Deo certitudine tantum morali ex parte obiecti: & §. 3. illa, cum quibus habet connexionem probabilem, cognosci certitudine tantum probabili, atque coniecturali ex parte obiecti: & §. 5. ac 6. vtraque cognosci certitudine physica, & metaphysica ex parte etiam obiecti in decreto subiectiuè absoluto, & obiectiuè conditionato. Quam cognitionem sic certam dicebat in §. 6. non posse euidenter ostendi, etsi posset vrgenti suaderi. Et in disputat. 2. dub. & §. 1. medium sic certæ cognitionis admitti quidem à Thomistis, sed non coactis vi argumentorum Societatis, ea namque omnia non difficilem solutionem habebant ex traditis à se in §. 5. & 6. disp. 1. Cum, inquam, præfatum Tractatum auidè inspexissem, & in dies typis commissus speretur post tres tomos in 1. p. iam factos publici iuris, atque vtilitatis: cumque Hieronymus Viues, & Ioannes Baptista Gonet exinde profecerint: cumque Vincentius Baro 3. p. *Manuductionis ad Theologiam, disp. 2. de Scientia Media, sect. 2. art. 1. §. 1. & 2. oleum*, & operam ponat in extenuandis argumentis ab autoritate Scripturæ sacræ, & SS. Patrum Ecclesiæ, atque à rationibus Theologicis in fauorem scientiæ diuinæ de futuris contingentibus conditionatis, quam amplectitur, vt probabilius tantum assertam à Thomistis Recentioribus; sed simul ait, argumenta illa esse adè infirma, vt nisi Nostris ferè gratis concedat, dari certam, & Deo dignam conditionatorum scientiam, vix vllò legitimo fundamento id conficere valeant, vti ex Vincentio refert nouissimè Ioannes Ferrerius, Theologus perillustrius, lib. 2. de Scientia Dei, disput. 5. parte posteriori responsionis ad obiectiones Vincentianas, cap. 1. vellicans contradictionem verborum; neque enim potest esse probabilius, imò neque probabile, neque inconcusè dignum Deo, quod, nisi vltro indulgeatur, vix competente vllò discursu fulciri potest: operæpretium duxi, Maiorum Nostrorum in illis quæstionibus fundamenta solidissima pro affirmante parte repetere, addereque alia, simulque antiquis, ac nouis negantis respondere. Et hæc de causa non seruata breuitatis in illarum decisione, secus ac persuadebat Thomasi attestatio de suis non discordantibus à Nostris in illis, iudiciumque de re tanquam citrà controuersiam in vtraque Schola.

292

Istud iudicium, eamque attestationem ad trutinam vocauit in *Euent. 1. & 2.* Sed mirandum de nouo occurrit, quòd Magistri Godoy, & Gonet in Compendium redigant querelas Thomasi de Nostris; cum tamen ipsi, vt visum est, renouent doctrinam, quam Nostris adscribebant antiquioribus Dominicanis, & Thomistis. Digna sunt examine verba illa Gonet *disputat. 5. art. 1. pag. 394.* [Curiel lib. 1. *Controuersiarum, controu. 7.* Cornejo hic, art. 13. *disp. 3. dub. 2.* & Claudius Tiphanius, nouissimus Societatis Scriptor; lib. de Ordine, deque priori & posteriori, cap. 25. docent, futura contin-

gentia conditionata non cognosci à Deo certò, sed tantum coniecturaliter. Pro eadem sententia citant communiter Recentiores aliquos ex Thomistis, vt Cabreram, Ledesnam, & Zumel; sed immeritò.] Sic ille.

293

Ast certè Curiel per tres articulos sententiam illam, & contrariam relinquit in æquilibrio, vnamque, & alteram tanquam probabiles tuctur; & in art. 4. concludit, eligendam esse contrariam, si velimus inniti congruentis, & rationibus probabilibus, quas ibi prosequitur. Eodem modo se gerit Cornejus, nam art. 2. promouet notitiam coniecturalem; & artic. 3. præfert opinionem de omnimoda certitudine in cognoscendis futuris contingentibus conditionatis. Notareque oportet, Curielem, & Cornejum non loqui nisi de notitia, quæ ex parte tantum obiecti, & neutriquam ex parte actus sit coniecturalis, vt de primo constat ex art. 1. num. 26. 28. 38. & de secundo ex dub. 2. num. 93. in fine. Notare etiam oportet primum, vt iam monuit Herice tract. 1. in 1. p. disp. 7. cap. 3. num. 25. & vt compertum erit conferenti scripta primi, atque Ledesnæ, fuisse ferè ab hoc descriptum in 2. difficultate, disp. 2. affini, de scient. futur. conting. nisi quoad articulum 4. Quare non apparet, cur Gonet citet quasi sibi aduersos Curielem, & Cornejum, si quidem & hi defenserent probabilitatem sententiæ de notitia coniecturali ex parte obiecti. Neque item apparet, cur Ledesnam fecernat à Curiele, præterquam in eo, quòd Ledesna præfatum sententiam reputet ita certam, vt opposita non sit probabilis sibi, vt ait in 5. conclus. pag. 590. De Anonymo Authore libri de Ordine (sit, necne, Claudius Tiphanius è Societate) affirmare exploratè nequeo, attribuisse Deo notitiam coniecturalem obiectiuè de futuris contingentibus conditionatis, multòque minus coniecturalem ex parte Dei cognoscentis, vt in §. 2. pag. 406. addit Gonet. Neutrum omisissent aduertere Martinonus, & Ananatus, qui contra eum tam diligenter ingenia, & calanum exercuerunt. Nam posterius [adè manifestam imperfectionem de se assert, quòd nullus, nisi dementissimus, possit id attribuire Deo] vt scitè censuit Thomasius 1. p. quæst. 14. art. 4. disp. 20. art. 1. §. Et ex prædictis, pag. 609. Et vel prius magis acriter, quam vt ego probem, censuratur à non paucis Theologis relatis in *Euent. 1. ex num. 40.* Vt summum Anonymus concessit in humanitate Christi notitiam conditionatam, eamque coniecturalem obiectiuè de pœnitentia Tyriorum, ac Sidoniorum. Quoad Cabreram, iam de eo egi in illa *Euent. 1. num. 25. 26. 27.* & in *Euent. 36. n. 809.* De Ledesna autem in eadem *Euent. 1. n. 18. 19. 20.* in *Euent. 49. num. 1345. 1346. 1347.* Demumque de Zumel in *Euent. 36. n. 805.* & duobus seqq. Egi que tam dedita operâ in eis legendis, vt quam in partem rectè, vel obliquè allegentur, ibi, ni fallor, sit patrefactum.

294

Idem Gonet *disput. 6. artic. 1. pag. 441.* scribit: De puncto, an scilicet ponenda sit, vel neganda in Deo talium obiectorum certa, & infallibilis cognitio, nulla, aut parua est controuersia inter Thomistas, & Recentiores, videlicet Societatis; licet enim Ledesna, Zumel, & Cabrera videantur Deo denegare certam & infallibilem horum futurorum notitiam, illique attribuire cognitionem tantum probabilem, & coniecturalem, & pro hac sententia à Suare, aliisque Recentioribus citentur; ab ea tamen rectè eos vendicat Ioannes à S. Thoma, & clarè demonstrat, referendo illorum verba, & textus

textus expressos, illos ab hac doctrina penitus esse alienos; solumque docere, quòd si Deus talia futura cognosceret in causis secundis antecedenter ad suum decretum, illa non cognosceret certò, & infallibiliter, sed tantum coniecturaliter, quia secluso decreto prædeterminante, ac prædefiniendo illorum futuritionem, non sunt alio modo cognoscibilia: Supposito tamen hoc decreto, non negant, sed asserunt, esse in Deo certam, & infallibilem horum futurorum notitiam.] Hæc Gonet. Qui vt velit non tractari à nobis de omnimoda certitudine cognitionis cuiuscumque diuinæ circa conditionata contingentia, etsi ipse aliquam adstruat incertam obiectiuè saltem, & non modò circa conditionata, sed etiam circa absoluta futura, provt retuli in num. 72. sinat tamen, vt ex autoritate tanti Magistri, quantus est Illustrissimus Godoy, excitemur ad instaurandam controuersiam, quam iam putabamus sopitam; sed ille eam resumpserit, classicum cecinit acutus, & non depreuidis argumentis pro cognitione diuinæ obiectiuè coniecturali, aut obiectiuè certa solum moraliter erga conditionata contingentia, ex vi conditionis connexæ probabiliter, aut certò moraliter: quibus argumentis tentare solutionem debuimus, ne causa, quæ iam videbatur peracta consensu vtriusque Scholæ, iterum in discrimen adduceretur, insurgente aduersus nostram oppugnatore tam strenuo.

295

Quod de Ledesna iterat Gonet, certissimum esset, si Ledesna concordasset in suppositione de decreto subiectiuè absoluto, & obiectiuè conditionato, circa omnia contingentia conditionata cognita à Deo; sed manifestum est, non concordasse: & de pœnitentia conditionata Tyriorum, ac Sidoniorum (circa quam solam meminit decreti illius sine repulsa, pag. 609. 610. & 611.) ex hac pagina duas alias solutiones exornat. Secundam cum Iansenio, [quatenus non significetur præscientia conditionata futurorum conditionatorum, & Christus non dixerit illa verba ex præscientia, quam haberet eius, quòd illi homines essent facturi, si apud eos factæ fuissent virtutes, quæ in duabus ciuitatibus (Corozaïn, & Bethsaida) fuerant factæ. Sed dixit illa verba ex quadam accommodatione ad vulgarem, & consuetum modum loquendi, quo homines vtuntur, cum vel ad exprobrandum, vel commendandum rem aliquam vtuntur argumento à comparatis cum quadam exaggeratione.] Tertiam solutionem recurrentem ad enuntiationem ex sola certitudine morali, cum maxima verisimilitudine, & probabilitate, fundata in dispositione Gentilium illorum, retuli in n. 175. verbis ipsius Ledesnæ. Ex quibus omnibus constat, Ledesnam non concordasse in prædicta suppositione, tanquam necessaria, sed ea tanquam superabundante vsum fuisse.

296

Id quod magis declarat ipse Ledesna dicens pag. 615. [Sicut Deus interrogatur de istis futuris (conditionatis, & contentis in Scriptura sacra) vt futura sunt; ita etiam respondet de eis, vt futura sunt, non quidè cum omnimoda certitudine ex parte obiecti materialis, sed cum maxima certitudine morali, quam neque homo, neque Angelus possit habere. :: Aduertendum etiam, quòd tali cognitioni diuinæ, propter defectum omnimodæ certitudinis ex parte obiecti, non repugnat falsitas ex parte obiecti; repugnat tamen ex parte diuinæ cognitionis.] Omitto, eundem Ledesnam pag. 577. & 582. usque ad 587. & 598. ac 599. refutare toto conatu decreta subiectiuè absoluta, & obiectiuè conditionata, in quibus Deus cognoscat futura contingentia conditionata: meique muneris non est, Ledesnam secum fœderare, cum in pag. 609. & duab. seqq. non recusauit admittere tale decretum circa pœnitentiam conditionatam Tyriorum, ac Sidoniorum. Nec solus Ledesna inter Dominicanos adhæsit sententiæ de notitia diuinæ conditionatorum contingentium coniecturali obiectiuè, sed vt ipse narrat pag. 580. [illam sequebantur omnes discipuli D. Thomæ, qui ea tempestate interpretabantur illum, & omnes, qui sequebantur eius doctrinam in Materia de Auxiliis diuinæ gratiæ.] Loquiturque de sententia non admittente in Deo scientiam conditionatam futurorum conditionatorum. [Docet enim, inquit, ista sententia (quam in Schola S. Thomæ vocat in margine communem) quòd potest Deus per coniecturas aliquo modo cognoscere, quid causa libera faceret, si in tali occasione cum istis, vel illis conditionibus constitueretur, non tamen potest certa, & infallibili scientia id cognoscere; atque adè potest quidem Deus iudicare, quid foret verisimilius, vel probabilius in tali euentu: non tamen potest definitum iudicium ferre, hoc esset, aut erit, si illud fiat, seu fieret.] Ita in pag. 579. Et hæc plus quam satis de Ledesnæ mente. Quoad Zumelem verò, & Cabreram, nihil habeo, quod adiciam dictis in locis citatis ad num. 293.

SECTIO XLII.

Quinque disquisitiones appendices: Prima, an Deus certò, & infallibiliter cognoscat contingentia conditionata disparata?

TRACTATIONI de cognitione diuinæ futurorum contingentium, in quibus conditio conducit ad conditionatum, annexa est quæ sequitur de disparatorum, seu in quibus conditio impertinenter se habet ad conditionatum, qualia sunt hæc: Si Turca dormiat, Petrus conuertetur; & similia.

Patres Suarez lib. 2. de scient. condit. futur. conting. c. 6. n. 4. Et Ruiz disp. 78. de scientia Dei, sect. 2. cum Fonseca, Albertino, Curiele, & Zumele ex parte; P. etiam Ludonicus de Ribas 1. p. tract. 4. disp. 6. c. 7. cum Granada, & Herice, alique multi censent, conditionalia disparata posse esse vera, proindeque posse esse affirmabilia à Deo, quia reddunt sensum quasi temporalis concomitantiam, nimirum in illa propositione, Si Turca, &c. perinde sit, ac si diceretur, Quando Turca dormiet; Petrus conuertetur. Quare si verum sit, Petrum conuertendum tunc temporis, debet à Deo cognosci per assensum; si falsum, cognosci debet per dissentium: eritque iudicium diuinum tale, quale obiectum in illa occasione est futurum. Et ideo non potest ex defectu veritatis, vel falsitatis negari Deo iudicium assentiens, vel dissentiens; sicuti non potest negari de hac propositione, Quando Turca dormit, Petrus conuertetur. Si autem hoc iudicium de præsentis prolaturum verum est, quia contingat, Petrum conuerti tunc temporis: Ergo verum etiam erit antea prolaturum de futuro.

Gonzalez de Albelda 1. p. disput. 44. sect. 1. n. 5. asserit, vt & prælaudati Doctores, omnia conditionalia disparata cognosci à Deo; & illa vt vera, quorum conditionem quantumcumque disparatam assumat Deus tanquam veritatis consequentis signum, cui ex beneplacito, & decreto suo det connexionem cum consequenti: illa

297

298

299

300

illa verò vt falsa, quorum conditionem non eo modo assumat: ita quidem vt Deus teneatur decernere consequentem, vel non consequentem conditionati, posita conditione disparata. Pro hoc dicendi modo possunt etiam referri Alvarez *disput. 7. de Auxilio, num. 20. iuncta disp. 13. n. 2. §. Confirmatur 2.* Author Cursus Theologici Carmelitarum *Disfcalceatorum disputat. 9. dub. 4. §. 2. & 3.* Ioannes de S. Thoma *disput. 20. art. 2. §. Secundò modo, pag. 618. art. 4. §. Non agimus, pag. 648.* quod si non possunt, punctum est non tanti momenti, vt in explorando vnus, aut alterius Theologi sensu moram facere debeamus.

301 Communiter Thomistæ apud Hieronymum Viues *disputat. 2. distinct. 1. num. 8.* & ex Nostris Vazquez, Lessius, Arrubal, Luisius Turrianus, Moncæus, & Raynaudus apud Ribas *suprà*, Alarcon *1. p. tract. 2. disp. 4. cap. 2. & 10.* Falolus *1. p. quest. 14. art. & dub. 13. num. 252.* Antonius Perez *disputat. 6. de scientia Dei, cap. 9. num. 109.* Martinus de Esparza *quest. 18. de Deo vno, & trino, art. 2. ad 7.* aliique plures conueniunt in iis, quæ ex Gonzalez narraui, excepta Dei necessitate illa ad decernendam consequentem, vel non consequentem conditionati. Vnde quotiescumque Deus non decernat consequentem, vel quòd non sequatur conditionatum, nisi posita conditione (vti potest sæpe non decernere) propositio conditionalis assumens conditionem disparatam, & affirmans sub illa conditionatum, erit falsa, ideoque tunc non poterit haberi à Deo. Et similiter quotiescumque non decernat, ne sequatur conditionatum, posita conditione (vti potest sæpe non decernere) propositio conditionalis assumens conditionem disparatam, & sub ea negans conditionatum, erit etiam falsa, & proinde à Deo aliena. Quare ambæ hæ propositiones sunt per se falsæ, *Si Turca dormiat, Petrus conuertetur: Si Turca dormiat, Petrus non conuertetur.* neque per se sunt inter se contradictoriæ, sed prioris falsæ contradictoria est hæc, quæ semper est per se vera, *Non si Turca dormiat, Petrus conuertetur.* Non enim negat conuersionem vticunque Petri, sed cum dependentia à somno Turcæ, quæ dependentiam affirmat falsò ea alia propositio, *Si Turca dormiat, &c.* Vt & falsò ea alia propositio, *Si Turca dormiat, Petrus non conuertetur*, negabat conuersionem cum dependentia à somno, seu enuntiabat falsò non conuersionem cum tali dependentia.

302 Et ratio à priori est, quia particula *si*, in propositionibus conditionalibus significat vel illationem consequentis ex antecedenti, vel dependentiam saltem illius ex hoc. Quando autem antecedens, seu conditio est quid omnimodis peccatum per se, & ratione sui respectu consequentis, nulla illatio, nullave dependentia interuenit, & eodem modo ponitur, vel non ponitur per se, quod dicitur consequens, siue præcedat, siue non præcedat posita conditio. Ergo propositiones conditionales, tam affirmatiuæ, quam negatiuæ, erunt per se falsæ semper, si assumant antecedens, seu conditionem, quæ neque intrinsecè, neque extrinsecè habeat conducentiam aliquam respectu consequentis, sed sit omnino disparata, & imperminens proximè, atque remotè, vti est somnus Turcæ respectu conuersionis, aut non conuersionis Petri. Faut præcepta Summulistica, nam propositionis conditionalis affirmatiuæ contradictoria debet habere negatiuam præpositam particulæ *Si*. Cuius instructionis non alia causa assignari potest, quam quia propositio affirmatiua conditionalis de-

bet affirmare dependentiam consequentis ab antecedente, seu à conditione: & negatiua debet negare talem dependentiam, quidquid sit de positio- ne, vel non positione consequentis secundum se. Quapropter concluditur, non posse à Deo cognosci, & affirmari tanquam veram propositionem illam, *Si Turca dormiat, &c.* nisi accedat aliquid, ratione cuius reddatur extrinsecè conducent somnus Turcæ ad conuersionem Petri.

303 Illud autem potest esse vel decretum, vel promissio diuina de conuersione Petri sub conditione somni Turcæ: quæ conditio assumatur ex mero placito Dei ad decernendam, vel promittendam conuersionem Petri; sicut ex eo assumptus est arcus cælestis ad promittendum, non esse iterum aquis diluuij obruendam terram. Hinc sub nonnullis conditionibus ex se disparatis, sed redditus extrinsecè conducentibus modo præfato, extant nonnullæ propositiones cognitæ & affirmatæ à Deo, vt veræ in sacris literis. Sic Genesis 2. vers. 17. *In quocumque die comederis ex eo (nempe ex ligno scientiæ boni, & mali) morte morieris.* Comestio enim illa, & mors Adami, posteriorumque non habebant ordinem alicuius dependentiæ inter se ex propria natura, sed solùm ex libera Dei voluntate. Reg. 4. 2. vers. 10. *Si videris me, quando tollar à te, erit tibi quod petisti; si autem non videris, non erit.* Eorundem Regum 4. 13. vers. 19. *Si percussisset quinquas, aut sexies, aut septies terram, percussisset Syriam vsque ad consumptionem.* Nam neque visio Eliæ ab Elisæo, nec percussio quinta, vel sexta, vel septima terræ à Ioas Rege Israël cum iaculo habebant per se conducentiam ad obtentionem spiritus duplicis, aut ad Syriæ deuastationem. Pro harum propositionum conditionalium veritate cognoscenda, & affirmanda à Deo, necessarius est recursus ad decretum vel promissionem diuinam, vt & pro quarumcumque aliarum constantium conditionum ex se disparata, atque impertinenti; de quarum veritate, vel ex diuinis literis, vel aliunde nobis non liceat dubitare. Quoad reliquas verò, & quoad illam, *Si Turca dormiat, &c.* videtur non decere Deum, vt tot habeat decreta de consequentione, aut non consequentione conditionalium, quot sunt possibiles conditiones disparatæ, quotque possunt assumi à nobis ad affirmandum, aut negandum. In quo discordare à Gonzalez patronos huius sententiæ, notauimus supra.

304 At inter eos restat nonnullum discrimen, nam plerique dicunt, decretum, in quo Deus cognoscat conditionatum disparatum, debere esse subiectiuè absolutum, & non satis esse decretum habendum sub conditione. Placet magis mihi eadem sententia. Et quantum ad id, an requiratur decretum priori modo, vel sufficiat posteriori? dicam suo loco quod sentio. Nunc verò non silebo, Gonetum *disputat. 5. art. 2. §. 3. pag. 422.* recensere inter conditionata disparata illud Matthæi 11. *Si in Tyro, & Sidone, &c.* quia antecedens virtutum, quæ factæ sunt in vrbibus Corozain, & Bethsaida, si fierent in Tyro, & Sidone, non contineret causam certam, & infallibilem consequentis, scilicet pœnitentiæ. Cæterum ipse *disp. 4. art. 1. §. 4. pag. 177.* omnesque alij Thomistæ à me lecti, & auditi, vt conditionatum non sit disparatum, sufficere dicunt, si antecedens gaudeat connexionem metaphysicam, vel moralem, vel probabili cum consequenti, reperiri que vltimam in eis virtutibus, de quibus loquitur Christus, & sub quibus affirmat conditionatè pœnitentiæ Tyriorum, ac Sidoniorum. Quare suspicor,

suspicor, Gonetum calore extendendi ad quæuis futura contingentia conditionata medium decreti diuini antecedentis, & efficacis absoluti subiectiuè, & conditionati obiectiuè, pro eis cognoscendis à Deo infallibiliter, & certò, computasse illam pœnitentiam inter conditionata disparata; vt quia pro disparatis plerique etiam Nostrorum non recusat præfatum medium, moueantur ad concedendum pro cæteris conditionatis. Sed quanta diuersitas intercedat, neminem latet? Et calor ille Gonetii exhibebit nobis in tempore argumentum potentissimum contra præfatum medium pro conditionatis non disparatis.

SECTIO XLIII.

Secunda disquisitio appendix, an Deus certò, & infallibiliter cognoscat futura contingentia conditionata sub conditione impossibili in re ipsa, sed simpliciter representata vt possibili?

305 Theophilus Raynaudus in Theologia naturali, *dist. 8. quest. & art. 5. num. 349.* in Disciplina morali, *dist. 4. quest. 3. art. 5. num. 354.* in noua libertatis explicatione, *parte 2. cap. 3. num. 32. cap. 4. ex num. 27.* in Heteroclitis spiritalibus *sect. 1. puncto 3. ex num. 27.* scripsit, Deum certò, atque infallibiliter cognoscere, quod voluntas nostra esset actura in hac, vel illa occasione, si liberè agere posset se sola sine simultaneo Dei concursu, ipsumque directum hac præscientia conferre voluntati nostræ suum concursum consentaneè, & contemperatè ad eius inclinationem. Nam etsi simpliciter, & absolute sit impossibile, voluntatem nostram liberè agere sine eo concursu, tamen est verum sub conditione illa, etiam si impossibili, quòd in his, vel illis circumstantiis eligeret, determinaret se ad vnam partem potius quàm ad aliam, ad quarum vtramlibet esset indifferens. Sed omne verum debet à Deo cognosci certò, atque infallibiliter: & hoc verum per scientiam conditionatam contingentium futurorum, vtpote quod sit vnum ex illis. Ergo, &c. Confirmatur primò ex S. Thoma, qui *1. p. quest. 25. art. 3. ad 2. ait: Quauis Philosophus dicat in 4. Topicorum, quòd potest Deus, & studiosus praua agere. Sed hoc intelligitur, vel sub conditione, cuius antecedens sit impossibile, vtpote, si dicamus, quòd potest Deus praua agere, si velit. Nihil enim prohibet conditionalem esse veram, cuius antecedens, & consequens est impossibile. Sicut si dicatur, si homo est asinus, habet quatuor pedes.* Confirmatur secundò, quia Deus cognoscit, quod si Spiritus S. non procederet à Filio, non distingueretur realiter ab eo: quæ cognitio, & affirmatio est de obiecto vero sub conditione impossibili non processionis Spiritus Sancti à Filio. Et vniuersum omnis conditionalis illatiua est necessariò vera, vel falsa: quare quæ vera sit, non poterit non à Deo cognosci per iudicium affirmatiuum, & quæ falsa, per negatiuum; cum tamen aliunde, quæ vera sit, constare queat conditione impossibili, vt ex communi doctrina approbata à S. Thoma dicebamus in *sect. 33.*

306 Subscribere Raynaudo (quanuis non omnino clarè) Stephanus Spinula *disp. 7. Physicorum, sect. 4. num. 40.* & apertè Ioannes Pontius in *Cursu Philosophico, disp. 2. q. 10. num. 76. & 77.* Faut non nihil, R. P. Gabr. de Henao, *Scient. Med. Pars I.*

quoad scientiam conditionatam sub conditione impossibili, Alarcon *suprà cap. 3. n. 4. & tribus sequentibus.* Bekenus *disp. 19. de Deo vno, & trino, cap. 7.* Non itaque temperantia Theologum eruditum decete pronuntiauit Gonetus *disput. 6. art. 5. §. 3. pag. 500.* Raynaudus somniasse; & *disp. 4. art. 3. §. 6. pag. 121. ac 122.* suarum impugnationum vim non auxit, cum velut in coronidem adiecit mordacia quædam Vincentij Baronis in Raynaudum verba, pro vt sæpe aliàs contra Nostrum præstat, quasi Vincentius esset Author Canonicus, & quidquid dixerit, sit iure, sancteque dictum.

307 Contra suam opinionem recitat ipse Raynaudus Granadum *1. p. tract. 4. de scientia Dei, disp. 3. sect. 4.* Ruyzium *disp. 29. de Volunt. Dei, sect. 2. addo disp. 78. de scientia Dei, sect. 2.* Impugnante eam Ludouicus à Dola *disput. de modo coniunctionis concursuum Dei, & creatura, parte 2. cap. 10.* Ribardeneira *disp. 23. de scientia Dei, cap. 4.* Antonius Perez *disp. 6. de scientia Dei, cap. 9. num. 110. & 111.* Arriaga *tom. 1. in 1. p. disputat. 21. sect. 7. num. 44.* Quiros *1. p. tract. 4. disputat. 51. sect. 4. num. 23. & in Indice ad quest. 14. art. 13. num. 128.* Hieronymus Viues *disp. 12. disp. 4. num. 38.* quibus ego accedo. Et in primis nulla necessitas appareret memoratæ opinionis Raynaudi. Nam vt videat Deus, cur nunc, & non ante, vel post exhibeat suum concursum nostræ voluntati ad actum liberum, & ne cæco modo, atque casualiter adiungat se cooperatorem ad talem actum, necesse non est, vt assumat conditionem impossibilem declaratam; sed sufficit, quòd assumat conditionem veram, noscendo quid sit factura voluntas nostra, si ipse præbeat cognitionem indifferentem, vt offerat suum concursum cum indifferentia ad vtrumlibet. Hac enim cognitione prælucente concurret sapientissimè ad extremum libertatis, ad quod nostra voluntas se determinet. Quate sine causa Ludouicus à Dola motus hinc est, vt negaret concursum Dei simultaneum ad actus nostros liberos. Cui Theologo, vt responderet Raynaudus, deuenit in opinionem memoratam, aut eam protexit denuò; sed non exclusa nostra hac, & communi solutione, vt videre est in Noua libertatis explicatione, *parte 2. cap. 4. num. 35.*

308 Deinde scientia futurorum contingentium conditionalium, vt non potest assumere conditionem necessariò existentem, sic neque necessariò non existentem, qualis est conditio de obiecto impossibili: tam enim vna, quàm altera adimit contingentiam obiecti futuri conditionati; modusque tendendi in tali scientia præcindit ab existentia, & non existentia conditionis, quam respicit vt suspensam ab vtroque, & vt possibilem determinari ad existendum, vel non existendum. Loquor de conditione proxima, & sub qua sufficienter affirmatur futuritio obiecti contingentis conditionati. Vnde sub conditione præcisè, quòd Deus existat, non potest ab ipso affirmari aliquod futurum contingens conditionatum: quidquid sit, an affirmationes ipsius de quouis sic futuro debeant formaliter attingere ipsum Deum vt existentem, vel abstrahant ab existentia, vel non existentia Dei, vt tenentis se ex parte totius conditionis assumptæ?

309 Tertiò, quia scientia de actu libero, ad quem voluntas nostra se determinaret, casu quo sine Dei concursu, simultaneo possit operari liberè, nequit deferuire, vt dirigat Deum ad decretum concurrendi hinc, & nunc cum nostra voluntate. Nam actio, quæ daretur in illo casu, esset omnino di-

versa ab actione status absoluti, & proinde notitia actionis extitura in illo casu non posset dirigere, vt in statu absoluto poneret actionem dependentem à sua Omnipotentia, & à voluntate nostra. Profectò directio scientiæ conditionatæ eò collimat, vt idem, & per eadem omnino principia queat in statu absoluto poni, quod præsum est in statu conditionato.

310 Quartò intellectus perfectissimus, & qui falsa imaginatione deludi non potest, qualis est diuinus, nequit affirmare aliquid sub conditione impossibili. Cum enim clarissimè percipiat talis conditionis impossibilitatem, neutiquam potest assumere talem conditionem ad affirmandum potius, quàm ad negandum conditionatum obiectum. Videturque ex ipsis terminis inuoluere imperfectionem modus sic cognoscendi. Et semel admittitur in Deo cognitione illa de actu libero voluntatis creatæ sub conditione impossibili de eius operatione sine cooperatione Dei; quidni concedantur in Deo huiusmodi cognitiones, *Si ego essem Turca Imperator, degerem Constantinopoli: Si ego essem obnoxius peccato, tale quid facerem?*

311 Vnde propositio illa, *Si Spiritus Sanctus non procederet à Filio, non distingueretur realiter ab eo*, & similes aliæ, assumptæ conditionem impossibilem, non efformabuntur immediatè ab intellectu diuino, sed cognoscuntur reflexè, vt efformabiles ab intellectu creato, qui ex conditione impossibili repræsentata vt possibili, intendat explorationem, notionemque maiorem alicuius veritatis. Sic Deus non affirmat probabiliter, sed certò pluiam futuram; cognoscit tamen eam, vt ab Astrologo affirmabilem probabiliter. Vel dicatur, veritatem de distinctione Spiritus S. à Filio ex vnico capite processionis cognoscit, & affirmari à Deo per intuitum simplicem absolutum; à nobis verò per iudicium conditionale imperfectum, tendensque sub hypothese impossibili non processionis. Haud secus ac Deus sine discursu cognoscit veritates, quas nos discursu assequimur. Quod verò Deus cognoscat fieri à nobis rectè, & bene illationem non distinctionis Spiritus S. à Filio ex conditione impossibili non processionis, haudquaquam argumentum est factæ eiusdem illationis formaliter ab ipso met Deo, neque illius veritatis, vt conditionalis, cognitæ formaliter ab eodem vtente conditione impossibili præfata. Alioqui cum etiam cognoscat, non fieri à nobis rectè, & bene hanc illationem, *si Ioannes est ens, est homo*; sequeretur, negari ab eodem veritatem entis & hominis in Ioanne, cum tamen neque à nobis negetur, quando ex veris propositionibus categoricis construimus conditionalem falsam. Quo ab exemplo innotescit, vt falsitas illationis non denotat falsitatem obiecti, sic neque præcisè veritatem illationis denotare veritatem obiecti, vt compertum est in hac conditionali legitime inferente, *si homo est leo, est rugibilis*; in qua nihilominus homini neque esse leonem, neque esse rugibilem competit verè ex parte obiecti. Hæc si attentè notentur, deseruiant ad enodanda adducta pro opinione Raynaudi. Conducetque legere Martinum de Esparza *quest. 18. de Deo vno, & trino, art. 2. ad 7. & quest. 36. ab art. 4. & scripta à nobis in fine Sectionis 33.*

312 Præterea etiam admitteretur in Deo scientia vt-cumque de obiecto sub hypothese impossibili, vtgent speciales rationes iam indicatæ, ne tale obiectum sit futurum contingenter conditionatè, & de quo nominatim loquitur Raynaudus; proindeque

ne adstruatur in Deo Scientia Media reminata sub ea hypothese. Sed & hac adstructa scientia, nõ percipio propositum Gonetii in refutanda ipsa, cum ageret de modo, & medio, in quo Deus cognoscat futura contingentia absoluta, & conditionata voluntatis creatæ. Nam eiusmodi scientia non versatur circa priora futura, neque item versatur circa posteriora, vt cognita in voluntate creatæ nudè sumpta, provt Raynaudo imponit Gonetius *pag. illa 500.* Aliud enim est dicere, cognosci à Deo quid voluntas creatæ se sola, Deo (per impossibile) non concurrente, ageret; aliud est dicere, cognosci id à Deo in voluntate creatæ tanquam in medio, aut ratione formali cognoscendi. Quod secundum neutiquam in mentem venit Raynaudo, sed tantummodò primum, ita vt actio, quæ (per impossibile) esset solius voluntatis creatæ, cognosceretur à Deo in ipsamet actione.

SECTIO XLIV.

Tertia disquisitio appendix, an Deus certò, & infallibiliter cognoscat contingentia conditionata suæ voluntati? Quarta, an cognoscat contingentia absoluta vt futura?

313 **E**Gimus hucusque de futuris contingentibus conditionatis, quæ creatæ sint, seu quæ forent à libero arbitrio creato, si aliqua concreter conditio. Nunc oportet, vt quidpiam dicamus de increatis (vocanda sint, necne futura:) seu oportet, vt discutiamus, an etiam Deus certò, & infallibiliter cognoscat actus contingentes, & liberos, quos haberet sua voluntas sub quacumque conditione indifferenti?

314 Multis visus est Molina negasse Deo talem cognitionem in Concordia ex editione Olyssiponenfi, *quest. 14. art. 13. disp. 50. §. Queret fortasse, & §. sequenti*, necnon *1. p. ad eandem quest. & art. disp. 17. §§. citatis, disp. 18. memb. 1. §. Præterea vt.* Sed ipse in Concordia ex editione Antuerpiensi *quest. eadem & art. disput. 52. §. Illud hoc loco*, re-clamat dicens, se nihil tale vnquam scripsisse, sed Deum per scientiam liberam, fundatam in decretis actu existentibus, & non per mediam cognoscere decreta conditionata libera suæ voluntatis, seu quid ipse se solo facturus esset sub quauis conditione conducenti. Quod est dicere, Deum de præfenti prædefinire alterum è duobus oppositis à se solo dependentibus sub hac, vel illa conditione; sed non est inficiari, cognosci ab ipso prædefinitionem vnus, vel alterius.

315 Meritò autem Molina non negauit Deo eam cognitionem. Primò namque in Scriptura sacra extant multa testimonia eam confirmantia, vt illud Psalmi 80. vers. 14. & 15. *Si populus meus audisset me, Israël si in visis meis ambulasset, pro nihilo forsitan inimicos eorum humiliasset, & super tribulantes eos misisset manum meam.* Vbi aduerbium *forsitan*, non esse appositum ad minuendam certitudinem prædictionis, obseruant SS. Basilii, Augustini, & alij PP. atque Interpretes. Illud item 1. Regum 13. vers. 13. *Quod si non fecisset (contra Domini præceptum) iam nunc præparasset Dominus regnum tuum*, (id est, Saulis) *super Israël in sempiternum.* Illud præterea Matthæi 26. vers. 53. *An putas, quia non possum rogare Patrem meum, & exhibebit mihi modò*

316 *plus, quàm duodecim legiones Angelorum?* Rursus illud Genesis 18. vers. 26. *Si inuenero Sodomis quinquaginta iustos in medio ciuitatis, dimittam omni loco propter eos.* Habentur alia iam transcripta in *num. 9.* Ex quibus omnibus aliqua procedunt de contingentibus conditionatis purè, aliqua de non purè conditionatis, eo quòd conditio non perstiterit suspensa, sed ad executionem sit producta, vt Actor. 27. vers. 31. *Si in nauis nauis non manerent, non fierent salui Centurio, & milites nauigantes cum Paulo*, quippe hi facti sunt salui, illis manentibus in nauis. Secundò, quia interrogatus Deus, an si Christus peteret auxilium supernum aduersus hostes suos, exhiberet ei Angelos in subsidium? abs dubio responderet affirmatiuè, & non minus asseueranter, quàm Christus ipse sperabat sibi, si postularer à Patre. Quæ prompta responsio, & absque vlla dubitationis mora, atque incertitudine consistere non posset, nisi Deus cognosceret certò, & infallibiliter decretum suum mittendi tot, vel tot Angelos auxiliares, si Christus imploraret opem paternam; vel saltem nisi cognosceret decretum suum vniuersale exaudienti Christum quoties is absolutè peteret quidpiam. Tertiò, quia non minus pertinet ad diuini intellectus perfectionem cognoscere diuinæ suæ voluntati contingentia conditionata, tam purè, quàm non purè, id est, tam non habitura, quàm habitura statum existentia, eo quòd in his purificabitur conditio, & non in illis, quàm spectat ad diuini eiusdem intellectus perfectionem cognoscere vtraque contingentia conditionata voluntatis creatæ. Cum ergo certò, atque infallibiliter cognoscat hæc, & conditionata non purè cognoscat non modò scientia absoluta, atque visionis, sed etiam scientia conditionata præuente absolutam pro signo rationis, in quo præcenditur ab existentia, & non existentia conditionis; idem omnino existimandum est de cognitione diuina contingentium conditionatorum voluntatis increatæ. Hæc satis sunt conspicua ex serie dictorum in hac Tractatione. Qui plura cupiat, expectet quæ ex eadem restant, adeatque Suarium *lib. 2. de scient. condit. futur. conting. cap. 8.* Ruyzium *disput. 77. de scientia Dei, sect. 1.* Martinonum *disput. & sect. 9. de Deo*, Ribadeneiram *tract. de scientia Dei, disput. 23. cap. 1. num. 3.* Hericem, Alarconem, & alios. Qua verò scientia, seu quomodò Deus cognoscat præfata contingentia conditionata suæ voluntatis? discutietur postmodum.

317 Illud hoc loco superest examinandum, an supposita cognitione Dei de suis decretis conditionatis independente à decreto actualiter existente, provt Nostri communiter opinantur, dissentientes quoad id à Molina, et si neque quoad id destituantur asseclis, & valde eximijis, quales sunt Cardinalis Sforcia Pallauicinus *lib. 8. de Deo, num. 321.* Martinus de Esparza *quest. 18. de Deo, art. 1. ad 7.* Antonius Bernaldus de Quiros *tom. 1. in 1. part. disp. 52. sect. 6. disp. 75. sect. 2.* an, inquam, talia decreta cognoscantur à Deo vt futura conditionatè? Similis quæstio exagitari solet circa decreta absoluta ex parte actus & obiecti, scilicet num antequàm in ea prorumpat diuina voluntas, noscantur à Deo priori aliquo signo vt futura absolute? De vtraque quæstione per summa capita agam quàm breuiter poterò, & prius de pertinente ad decreta absoluta, vt pote notiori, & locum habente in omni Schola: explanatioque vtriusque extenuabit quasi in transitu non pauca argumenta R. P. Gabr. de Henao, *Scient. Med. Pars I.*

centium Thomistarum, cum disputant de modo, aut medio, in quo Deus cognoscat futura contingentia absoluta, & conditionata voluntatis creatæ.

318 Igitur in quæstione quarta notius est, quàm vt à me necesse sit notari, eam non institui de futuratione reali, seu quoad realem subsequentionem durationis. Est namque iuxta Catholicam fidem indubitata æternitas decretorum Dei; ac proinde certissimum, quòd nequeant reali duratione posteriora esse vel cognitione sui, vel quouis alio prædicato diuino. Quapropter de sola futuratione virtuali sermo est. Eaque bifariam sumi potest. Primò, ita vt reipsa non detur in decretis diuinis, neque à Deo cognoscatur, sed vtumque ex imperfecto tantummodo nostro concipiendi ponatur in Deo. Deinde vt verè detur in decretis futuris, & verè in Deo cognitio illius, quatenus in signo quodam per verum aliquem essendi modum non existat decretum, sed in aliquo signo posteriori, eiusque vt extituri in hoc habeatur à Deo cognitio in priori illo. Quæ futuratione non sit realis ob defectum realis successionis prioris, & posterioris, proindeque neque cognitio diuina terminetur ad decretum vt futurum realiter, sit tamen futuratione virtualis intrinsecè, maiorque, quàm si consisteret in imperfecto modo nostro concipiendi, aut quàm si ex respectu ad eum desumeretur; proindeque cognitio diuina terminetur ad decretum vt futurum virtualiter intrinsecè. Sic diuina relatio Spiritus S. in posteriori signo virtualis originis subsequitur ad alia prædicata necessaria existentia in priori, priusque cognoscitur, quàm existat, cum eius cognitio sit virtuale principium à quo oritur: quamquam quoad id interueniat in omnium ferè sententia disparitas, quòd à Patre, & Filio non cognoscatur vt aliquatenus futurus Spiritus Sanctus. Atque ita docent Suarez *lib. 9. de Trinitate, capite 5.* Ruyzium *disput. 6. de Trinitate, sect. 5.*

319 Et hi quidem sunt principales patrones sententiæ affirmantis in quarta quæstione proposita. Primus *cap. illo 8. ex num. 5.* Secundus *disp. 26. de scientia Dei, sect. 4.* consentientibus Fonseca, Martinono, Fasolo, Rispoli, Zumele, Cabrera. Mouenturque primò, quia Deus ita cognoscat decretum suum existens ab æterno, vt si (per impossibile) non extitisset ab æterno, sed inciperet esse in tempore, cognosceret illud perfectissimè. Ergo nunc cognoscat decretum suum, vt virtualiter futurum, seu cognitione, quantum est de se, antecedente existentiam decreti, seu independente à coexistentia illius. Secundò, quia decreta libera Dei non sunt in priori illo signo, quo Deus intelligitur potens velle, & nolle; sed sunt in signo posteriori determinationis diuinæ ad vnū præ alio. Ergo in priori illo signo erant futura. Futurum enim est, quod in aliquo signo priori non existit, & in posteriori existit. Deus ergo in illo priori signo antecedente existentiam decretorum cognoscit, illa esse futura, quippe cognoscat res pro signo, quo futura sunt. Tertiò, quia decretis diuinis conuenit prius esse possibile, quàm existentia; priusque competit Deo cognoscere ea vt possibile, quàm vt existentia. Ergo similiter prius conueniet decretis esse futura, quàm existentia, priusque competit Deo cognoscere illa vt futura, quàm vt existentia. Non enim magis repugnat decretorum perfectioni esse signum, in quo sint possible, & cognoscibilia vt talia, quàm esse signum, in quo sint futura, & vt talia cognoscibilia. Quartò,

quoniam aliqua decretorum futurio negari non potest, nempe indeterminata huius, vel illius, v. g. futurio volendi, vel nolendi creare mundum. Etenim in ipsa Dei essentia, & proxima libertate ad vtrumvis, includitur essentialiter necessitas inferendi pro posteriori signo vnum ex duobus illis decretis. Ergo neque repugnat signum aliquod, in quo sit, & cognoscatur futurum determinate decretum illud, quod reuera extitutum sit. Quinto iuxta Ruyzium, Deus in sua bonitate cognoscit talem inclinationem ad benefaciendum, vt ex vi illius cognoscat, esse moraliter infallibile, quod benefaciet creaturis. Ergo aliquam decretorum benefacendi futuritionem cognoscit ex vi suae bonitatis. Sexto, iuxta nonnullos modernos decreta diuina imperata praesupponunt pro priori signo cognitionem prauiam ad sui existentiam; nam diuinam voluntatis, vt imperantis, determinatio ad ea fit intentionaliter per cognitionem prauiam & perfectam eorum, vt in posteriori signo habentium, vel habiturorum existentiam, imò & futurorum. Etenim cognitio affirmans, quod aliquid post ipsam existat, eo ipso affirmat, quod aliquo modo futurum sit, quippe non affirmet, quod sit in priori illo, in quo cognitio ipsa existit, sed quod erit in posteriori. Nos saltem sic concipimus, & loquimur, distinguendo in ipsa Dei aeternitate, quando datur cognitio praecedens suum obiectum, gradus prioris, & posterioris virtualis: tum quia antecedentia cognitionis ad decretum, & affirmatio illius, vt subsequens ipsam, potest ex hoc praecise conceptu vocari quodammodo respectus cognitionis ad decretum vt futurum: tum quia cum hoc fundamento antecedentia cognitionis ex modo nostro concipiendi tribuimus cognitioni diuinam durationem praecedentem, & decreto subsequente penes gradus praedictos.

319 Sententia tamen negatiua frequentior est inter domesticos, quam inter extraneos. Eiusque prima ratio est, nam decreta Dei ex suo formali conceptu sunt aeterna. Ergo repugnat, dari durationem aliquam priorem, comparatione cuius dicantur futura. Secunda, quia Deus non distinguit ratione signa aliqua prioris, & posterioris, in quorum vno cognoscat non existentiam sui decreti, in alio existentiam. Ergo nequit cognoscere decretum suum vt futurum. Tertia, quoniam decretum liberum nihil addit essentiae Dei nisi respectum rationis quendam. Ergo in signo essentiae non potest respici aliquid, quod quasi aduenturum illi sit, & consequenter nihil, quod quasi futurum cognoscatur. Et haec sunt praecipua fundamenta sententiae negatiuae. Nam quod solet adduci ex auctoritate S. Thomae *quast. 6. de verit. artic. 3. ad 10.* & aliis locis collectis ab authore Cursus Theologici Carmelitarum *Discalceatorum disp. 5. dub. 4. §. 2. num. 48.* non valet nisi contra futuritionem realem, aut acceptam in alio sensu, quam quem intendit opinio affirmatiua.

320 Vtraque probabilis est, & inter Nostros vix potest esse, nisi de nomine, discrepantia. Nam de diuinis decretis potiori, vel aequa ratione sentiendum est id, quod de actibus liberis creatis censet Schola nostra, eos scilicet non esse in sua temporis differentia existentes, quia sciuntur à Deo, sed è contra sciri, quia sunt, aut quia futuri sunt. Non ergo potest in Deo dari scientia sui decreti, vt existentis in sua propria duratione, quae antecedat virtualiter, & quasi causaliter, naturam decretum; imò potius (si decreti scientia distinguitur

virtualiter ab ipso, vt in praesentiarum supponitur) debet quasi naturam subsequi decretum vt existens in sua duratione; siquidem debeat esse suppositio consequens, ne eius determinatio, & praecognitio inimica sit libertati decreti. Iam cum propria decreti duratio sit aeternitas, sequitur, decretum formaliter vt aeternum praesupponi ad scientiam diuinam, aut saltem ad hanc non subsequi. In summa scientia diuina non est ratio, cur decretum existat, sed potius hoc est ratio, cur illa existat. Quare illa non gaudet prioritate causalitatis, aut quasi causalitatis. Et aliunde non est prior in subsistendi consequentia, neque titulo maioris necessitatis, quandoquidem mutuo, reciproceque connectantur. Deus ergo libera decreta sua, ad quae nihil determinate connexionem praesupponitur, non cognoscit, vt absolute, & determinate existentia, per cognitionem antecedentem ad ipsorum decretorum existentiam. Elucidatur id ex S. Augustino *lib. 6. cap. 3. de lib. arb.* vbi modum, quem Deus habet sciendi liberos nostros actus absolute futuros, declarat ab exemplo modi, quem ipsemet habet sciendi sua decreta libera, sine praedictio libertatis suae. Vnde contra Euodiam ait: *Nonne igitur canes, ne tibi dicatur, etiam ipsum quaecumque facturus est, non voluntate, sed necessitate facturus, si omnia, quorum Deum praescimus est, necessitate sunt, non voluntate?* Quod si responderet Euodius se, cum dicit, *Necessitate uniuersa fieri, quae Deum futura praesciunt, ea sola inuisum esse, quae in creatura eius sunt, sed sunt sempiterna.* Repliat S. Doctor: *Nihil ergo in sua creatura operatur Deus.* Et respondente Euodio, *Iam semel statuit, quemadmodum feratur ordo eius uniuersitatis, quam condidit; neque enim aliquid noua voluntate administrat.* Reponit S. Doctor, *Numquid neminem beatum faciet?* Et caetera, quae eo respiciunt, vt ex concessis cogatur Euodius fateri, praesentiam Dei, sicut suis actibus non adimit libertatem, ita neque nostris, quia nimirum respectu vtrorumque est suppositio consequens, etsi cum eis connexa, sed non antecedens, neque praecognexa.

321 Si quispiam ad effugium difficultatis dicat primo, scientiam praesupponere decretum vt existens, sed non vt coexistens sibi, quia etsi existentia decreti liberi sit requisita, & praesupposita ad diuinam affirmationem, non tamen in aeternitate coexistentia, vt talis formaliter, cum diuina scientia sufficiat existentia obiecti, esto sit in duratione posteriori. Vel si secundo dicat, scientiam praesupponere decretum prioritate à quo; sed tamen praecedere prioritate in quo existentiam decreti. Insurgo aduersus primum, & rogo, an scientia praesupponens decretum vt existens, praesupponat illud, siue tanquam praescindens ab hac, vel illa duratione aeterna, aut temporali, siue tanquam determinatum ad vnam aeternam? Non primum, quia decretum eo ipso, quod concipiatur vt existens, est essentialiter inconceptibile, vt incipiens in tempore, & vt non determinatum ad aeternam durationem. Si secundum: Ergo diuina scientia praesupponit existentiam decreti, vt exercitam in aeternitate, ac proinde vt sibi in duratione coexistentem. Et praeterea aeternitas decretorum Dei, vel est formaliter ipsa illorum existentia, vel si virtualiter distinctum quid inuoluit, est diuina essentia. Quodcumque autem horum asseratur, necesse est, decreta Dei praesupponi ad cognitionem ipsius vt aeterna, & coexistentia, quia tantum illorum existentia, quam Dei essentia ad eam cognitionem

tionem praesupponitur. Atque hinc licet diuinae scientiae vtcumque sufficiat existentia alicuius obiecti in duratione subsequente, vt cognoscat illud; attamen in obiecto diuino id non sufficit, quia in vnoquoque obiecto exigit scientia (quae essentialiter est vera, vt diuina) conditiones essentielles talis obiecti, cum cognoscat vnumquodque, sicut est. Vnde cum decretis liberis diuinis sit non minus essentialis aeterna coexistentia cum diuina scientia, quam infinitudo, & contingentia, non minus cognoscerentur vt ab aeterno coexistentia, quam vt infinita, & vt contingentia.

322 Aduersus autem secundum sic etiam insurgo, quia prioritas rationis, in quo, vt distinguitur à prioritate à quo, duplicis tantum sensus est capax. Quorum primus sit, vt id, quod est prius in quo, intelligatur à nobis, non intellecto altero; sed non vicissim. Secundus, vt id, quod est prius in quo, concipiatur vt prius virtuali successione alterius ad ipsum, sicut prius à quo est, quod concipitur vt producentis alterum. Primus sensus nihil potest iuuare respondentem; nam iuxta illum potius decretum Dei est prius diuina cognitione de eius existentia, quia intelligitur à nobis, non intellecta cognitione; haec verò non intelligitur, nisi intellecto decreto. Secundus sensus supponit, quod congruente aliqua ratione probandum erat. Nam duratio decreti est formaliter aeternitas, neque ipsum eget cognitione sui vt praecedente instar principij, quin potius ipsum habet aliquo modo genus hoc antecedentiae respectu scientiae sui, si haec à decreto distinguitur. Ergo etsi aliqua ratione esset possibilis, aut cogitabilis prioritas illa virtualis successione in aeternitate, nequaquam ponenda esset in cognitione diuina respectu decreti, sed potius è conuerso. Quia vel sola ratio principij potest probare fundamentum probabile ei successioni, vel si aliud requiritur, non apparet, cum cognitioni valeat conuenire, & non potius decreto.

323 Ex dictis sequitur, decreta Dei libera non cognosci ab ipso, vt absolute futura. Nam primo Deus cognoscit sic comparatione cognitionis, qua affirmat existere illa, siquidem cognitio haec non antecedat, sed subsequatur decreta vt existentia in aeternitate. Deinde non cognoscit sic comparatione alterius praedicti, quod in Deo prioritate virtuali antecedit illa: v. g. comparatione essentiae diuinæ. Quia in priori essentiae nulla potest esse determinatio, nec cognitio determinata decreti, vt existentis in posteriori: quippe illud prius essentiae sit indifferens omnino, vt sequatur, & non sequatur determinatum decretum, taliter, vt non possit in illo esse, aut eius duratione denominari prior cognitio decreti. Et nihil est eiusmodi priori esse potest, quod rationem principij, aut praerequisiti non habeat. Id autem nequit conuenire cognitioni affirmanti existere decretum. Ergo respectu nullius praedicti diuini est absolute futurum decretum determinatum.

324 In his, ni fallor, conuenire debent Nostri omnes, quatenus re ipsa non sit prius aliqua virtuali prioritate intrinseca, Deum cognoscere sua decreta libera, quam quod ipsa in se existant. Restat de nomine litigium, an ex modo nostro imperfecto concipiendi, eo scilicet, qui defumitur ex similitudine ad alia obiecta, quae vt in se sunt, noscimus, dicatur Deus cognoscere sua decreta vt futura absolute? Et quidem vt dicatur, opus est, vt ex modo nostro concipiendi diuina cognitio antecedat decretum. Non autem antecedit, quia decretum sit cognitionis obiectum, cum potius obiecta, quae

noscimus, praesertim intuitiue, soleant antecedere cognitionem, iuxta illud Augustini *lib. 4. de Genesi ad lit. cap. 32. Cognitio fieri non potest, nisi cognoscenda praecedant.* Neque item antecedit, quia decretum sit obiectum liberum, cum saepe cognosci experiamur liberum obiectum cognitione nec natura, nec duratione ipsum antecedente. Neque rursus antecedit, quia decretum sit obiectum liberum diuinum; cum enim diuinum ex ratione talis non petat cognosci vt futurum, nec ratio liberi id petat in creatis respectu cognitionis creatae, non est, cur dicatur concipi à nobis vt à Deo cognoscendum cognitione antecedenti liberum diuino additum. Neque praeterea antecedit, quia Deus actus nostros liberos cognoscit antequam sint, seu cognitione ad illos prauiam quoad durationem; nam substantias nostras sic cognoscit, quin tamen ideo à nobis concipiatur vt cognoscens suam per cognitionem antecedentem. Si ultra haec velis cum Suario, & Matrino, Deum eatenus à nobis concipi cognoscentem sua decreta libera, vt absolute futura, quatenus cognoscat eadem vi, & ratione, qua obiecta creata futura, & qua cognosceret ipsa suamet decreta, si illa non ab aeterno, sed in tempore haberet per impossibile, & proinde si illa essent duratione posteriora ad sui cognitionem, etsi priora quasi natura, & causalitate ad eam, seu per modum conditionis praecognexae, vt sunt nostri actus liberi respectu diuinæ scientiae intuitiuae de eis; non reclamabo, ne de nomine contendam.

325 Vnde ad primum motuum sententiae affirmatiuae respondeo, cognitionem Dei de suis decretis requirere per se haec, vt ab aeterno coexistentia eidem cognitioni. Ad secundum, non sufficere ad futuritionem quodvis signum antecedens, in quo detur non esse alicuius, quod subsequitur; sed requiri signum, in quo, vel saltem vi cuius sit affirmabile, quod aliud sequetur. Essentia autem diuina huiusmodi non est respectu decreti. Et quidem existendi negatio, quae datur pro priori aliquo naturae signo, discrepat valde ab existendi negatione, quae datur in instanti reali durationis in ordine ad futuritionem constituendam. Tum quia illa non tam est simpliciter negatio existentiae, quam praeciso ab existentia. Tum quia haec est negatio, cui in eodem signo semper coexistere potest cognitio eius, quod subsequetur; negationi autem praecisuae, quae datur in priori naturae, non semper coexistere potest in eodem signo cognitio eius, quod in posteriori existit, quia aliquando huiusmodi signum est exclusiuum omnis determinationis, & connexionis cum posteriori. Vnde omnis negatio existentiae in duratione priori constituit futuritionem eius, quod subsequitur: non verò omnis negatio, quae datur in priori naturae. Vnde etiam in priori signo indifferentiae ad decretum, creandi v. g. mundum, non poterit à Deo sciri, & affirmari extitutum determinate tale decretum pro posteriori; neque poterit in illo signo priori existere scientia, & affirmatio de tali decreto, vt pote in quod ipsa non influat, vel quasi influat; & pro eo signo intelligantur tantum illa, quae in decreto influant, vel quasi influant. Caeterum, quia pro toto instanti reali, etsi non pro omni signo, poterit sciri, & affirmari à Deo existentia praefati decreti, saluum manet, quod Deum non lateat, quamnam ex duabus propositionibus contradictoriis (scilicet, *Existet decretum creandi mundum. Non existet decretum creandi mundum.*) sit determinate vera.

Ad tertium respondeo, signum possibilitatis de-

cretorum esse rationem principij virtualis requisiti ad ipsa, ideoque tale signum non repugnare; cum tamen ob dicta repugnet signum futuritionis absolutæ. Ad quartum, cum Deus, prius quam velit, aut nolit creare v. g. mundum, cognoscat seipsum, & consequenter suam essentialem determinationem ad volitionis, aut nolitionis existentiam, inclinor magis, vt concedam cum P. Antonio Perez *disput. 6. de Intelligentia Dei, cap. 3.* Deum necessario cognoscere disjunctiue vtriusque existentiam, priusquam alterutrum detur; proindeque vtrumque decretum esse, & cognosci à Deo vt aliquatenus futurum sub disjunctione in signo illo, quo existit essentia. Quippe eo in signo detur necessitas indeterminata ad habendum alterutrum è duobus decretis oppositis, Deumque illa non lateat. Ergo Deus cognoscit disjunctiue alterutrum ex eis sequuturum, & futurum aliquatenus. Sed hinc ad decretum determinatum arguitur inefficaciter, quandoquidem nullum ad sit signum præuium, in quo sciri, & affirmari possit à Deo vnus decreti determinati existentia præ altero.

327 Futuritio, quam admitto, non est propria, & stricta. Neque enim ad hanc sufficit quæcumque prioritas cognitionis ad obiectum, sed requiritur prioritas durationis, cum in ordine ad hanc dicatur præsens, præteritum, aut futurum. At prioritas durationis non datur proprie, etiam virtualiter, in cognitione, & prædicatis diuinis antecedentibus respectu eorum, quæ subsequuntur. Quia prioritas illa tantum est à quo, scilicet principij, in qua prioritate non includitur prioritas durationis. Nam quod prius est, siue principaliter, siue causaliter, realiter potest duratione esse simul, imò & indiuisibiliter durare per eandem durationem, qua durat causatum, aut saltem principiatum. Ergo licet essentia Dei sit prior à quo aliis diuinis prædicatis, attamen duratione erit simul; vel quia ipsa formaliter sit duratio, & æternitas prædicatorum, quæ ab ipsa virtualiter oriuntur, vel quia si eorum duratio sit formaliter cum eis identificata, est tamen æquæ primò ab æterno existens ac essentia, quia æqualem necessitatem dicat coexistendi omni creatæ durationi possibili. Æquæ, inquam, primò, non naturæ, sed duratione. Nam supposito quòd existens secundariò, quoad ordinem naturæ, & principij, potest esse æquæ primum in duratione, pertinebit hoc modo primum esse ad perfectionem diuinorum prædicatorum naturæ posteriorum, cum hæc æqualitas compati queat cum aliis prædicatis, quæ ad eorum perfectionem necessaria sunt, vt patet in Patre, & Filio; hic enim realiter posterior est illo quoad originem, & tamen non est posterior quoad durationem.

328 Nihilominus ex modo nostro concipiendi, loquendique dici potest futuritio vnus vel alterius decreti disjunctiue, vt mihi persuadent dicta in motiuo sexto; & proinde responsio, ad quartum præstita, extendenda ad sextum est. Neque obstant rationes sententiæ negatiuæ. Nam prima solummodo ostendit, non dari in Deo futuritionem realem, nosque vterius probauimus, nec dari virtualem, quæ proprie sit futuritio, etiam in prædicatis necessario consequentis ad alia; in liberis autem determinatè sumptis, neque ex parte obiecti, neque ex modo nostro concipiendi reperiri vllam futuritionem. Secunda non conuincit; Deum non concipi à nobis, vt distinguuntur in se ipso, quæ virtualiter in ipso distinguuntur, habentque virtualem ordinem. Tertia nihil magis valet contra decreta vt

futura, quam vt existentia. Et qui asserunt, cognosci à Deo decreta vt futura, non aliud asserunt cognosci à Deo, quam quod negantes futuritionem aiunt cognosci à Deo vt existens. Vnde si hoc sit aliquid rationis, Authores illi dicunt, aliquid rationis vt futurum cognosci à Deo, vel concipi à nobis vt cognoscentem illud.

329 Motiuum quintum sententiæ affirmatiuæ parum vrget; nam etsi gratis admitteretur, Deum in illa inclinatione videre moralem infallibilitatem ad bona aliqua opera (ad omnia enim sine vllò fundamento cogitaretur) non ideo sequitur, quod videat decreta illorum esse futura, quia aliquid esse certò moraliter futurum, componitur metaphysicè cum eo, quòd futurum verè non sit. Vnde intellectus diuinus, ad verum determinatus, nequit ex vi solius moralis infallibilitatis affirmare simpliciter, & absolute, quòd aliquid erit, sed tantum, quòd erit moraliter infallibiliter: quæ non est futuritio propria, & rigorosa, dictaque talis simpliciter, & absolute; sicut neque ea, quæ ex valde probabili inclinatione causarum ad effectum desumitur. Et hæc satis ad quintum; nam de inclinatione diuinæ bonitatis ad benefaciendum, & de certitudine fundata in illa, inopportunos esset nunc plura attingere.

SECTIO XLV.

Eiusdem quartæ disquisitionis residua pars.

330 **E** nostris modernis nonnulli, vt probent, Deum cognoscere decreta sua libera, vt futura absolute, assumunt cognitionem eorundem vt futurorum conditionatè, quatenus Deus sciat, quid ipse decreturus, facturuse esset, si hæc, aut illa circumstantiæ euenissent; quod perinde est, ac decreta esse futura conditionatè, & vt talia à Deo cognosci, ea quòd in aliquo priori signo, non habeant esse, & haberent illud in signo posteriori, si conditio purificaretur. Atqui decretis liberis, ex parte actus absolutis, conuenit non esse in aliquo priori signo, in eo scilicet, in quo dicuntur non esse decreta conditionata, nempe in signo, quo Deus est indifferens ad hoc, vt sequatur, vel non sequatur decretum; nullum enim est aliud signum prius, in quo decretis competat illud non esse conditionatum. Habent etiam decreta subiectiue absoluta esse in signo posteriori. Ergo habent æquæ futura esse, & consequenter æquæ à Deo vt futura cognoscuntur, ac decreta subiectiue conditionata. Præterea id cognoscitur vt futurum absolute, purificata conditione, quod præcognoscebatur vt futurum conditionatè sub conditione pedente, seu suspensa. Ergo si decretum v. g. mittendi Christi sub conditione peccati Adami præcognoscebatur vt futurum conditionatè, cognosceretur itidem vt futurum absolute, visa purificata conditione peccati illius.

331 Sed probatio prior non concludit, quia si Deus prius, quam videat conditionem positam esse, scit quid ipse, visa conditione posita, decerneret, habet scientiam existentiam decreti priorem tali existentia, & affirmantem id, quod in posteriori existet. Vnde scientia illa titulo speciali gaudet, ob quem potius dici debeat cognoscere decretum vt futurum sub conditione, quam scientia absoluta existentis decreti, quia hæc nullam habet antecedentiam respectu existentiam decreti, vt iam est ostensum. Si resplices, nec scientia conditionata antecedit decre-

tum conditionatum, sed potius subsequitur illud, eum ideo affirmet illud, quia futurum esset, & non è contra. Ergo absolutam scientiam non antecedere absolutam decreti existentiam, non obstabit; quominus cognoscat decretum vt absolute futurum. Responderi potest, verum esse, quòd conditionata scientia non antecedit decretum vt conditionatum; sed tamen antecedere illud vt futurum absolute, & sub conditione affirmare ipsam absolutam futuritionem, proindeque respicere vt futurum sub conditione ipsum decretum absolutum. Sicut scientia disjunctiua necessaria, quam Deus habet ante existentiam sui decreti determinati, vt supra dicebam, respicit illud vt futurum sub disjunctione. Et decreti vt hoc modò futuri eadem profus videtur esse ratio, ac decreti vt futuri sub conditione. Quare, quia id, quod est sub conditione futurum, nempe absolutum decretum, consequitur ad signum, in quo est scientia conditionata affirmans fore, si ponatur conditio, inde videtur inferri congruè, quòd ab ea scientia cognoscatur decretum conditionatum vt futurum. Cognoscere autem sic illud, non est, quòd ratio formalis, in ordine ad quam sumitur denominatio conditionati, sit futura; sed solum, quòd subiectum conditionatæ denominationis cognoscatur vt futurum in se sub illa denominatione, seu per scientiam, in ordine ad quam habetur illa denominatio. Et hinc, quanuis decretum, vt conditionatè futurum, antecedit scientiam, dici tamen rectè potest cognosci vt sic, quia idem, quod sic antecedit, subsequitur absolute scientiam conditionatam. Etenim decretum conditionatum antecedit scientiam, est, quòd absoluta existentia decreti antecedit scientiam sub conditione, seu quòd scientia egeat decreto vt liberè existente, quoties conditio posita fuerit. Cum quo optime stat, scientiam conditionatam antecedere absolute decretum, quod sub conditione futurum affirmat, quia potest, & debet habere absolutam independentiam ab ipso, & ratione huius independentiæ prior ratione esse; aliquandoque potest prior esse etiam causalitate, Deo exequente conditionem ex directione scientiæ conditionatæ. Quæ, etsi quando dirigat, antecedit, respicietque decretum vt pro posteriori causalitatis ponendum, connexaque cum eo erit, non præiudicabit eius libertati, vt præiudicaret scientia absoluta antecedens, quia illa antecedit mediatè solum, & sub conditione indifferente, id est, non obligante Deum ad decretum de sui exequutione; scientia verò absoluta haberet antecessorem immediatam, proindeque aduersam libertati decreti absoluti, & ne sit exposita falsitati, exigentem principium prædeterminans ad ipsum, vel ea ad ipsum prædeterminaret. Quando verò scientia conditionata actu non dirigat, adhuc tunc potens est dirigere, si conditio sit exequibilis dependenter ab ea, semperque habet independentiam ab existentia absoluta decreti, itaut possit esse sine eo, quòd sequatur absolute decretum; hoc tamen nequit existere, quin in Deo detur scientia eius conditionata. Quæ independentia non mutua facit prioritatem in subsistendi consequentia respectu scientiæ conditionatæ, & est sufficiens, vt præfata scientia respiciat decretum absolutum, quatenus aliquo modo posterius, ac futurum. Ex quibus omnibus patet discrimen ad scientiam absolutam decreti, ne feratur ad illud vt posterius, & vt futurum, tametsi scientia conditionata ferretur ad decretum conditionatum, tanquam ad quid futurum conditionatè. Patet itidem posterioris probationis negati posse Antecedens, prout vni-

uersaliter prolatum.

332 Alij ad idem intentum cognitionis diuinæ de suis decretis, vt absolute futuris ex modo nostro concipiendi, sic argumentantur: Admissa conditionata scientia diuinorum decretorum, in illa, & in præuisa positione conditionis (ad quam ex directione eius scientiæ voluntas diuina determinare queat) concedi debet cognitio ad absolutam decreti existentiam præuisa, quæ in illis cognoscat illud sequuturum, & futurum. Licet enim cognitio decreti in se ipso non antecedit illud, attamen cognitio decreti in eo complexo ex scientia conditionata, & positione conditionis, non potest non antecedere ipsum decretum, cum detur in priori illo, in quo tale complexum existit.

333 Hæc tamen ratio discussione eget. Et in primis non est necesse, admitti, quòd in scientia conditionata, & positione conditionis cognoscat Deus decretum, quod sub illa conditione affirmatur. Quia scientia, quæ in illo complexo videret decretum absolute existens, esset tantummodò scientia, quæ indiuisibili tendentia in vtramque complexi partem ferretur; nec enim vtrilibet pars diuisim sumpta connectitur cum decreto, sed solum vtraque sumpta collectiue; & consequenter non videbitur decretum ex vi talis complexi cogniti, seu in illo, nisi per scientiam indiuisibiliter tendentem in vtramque illius partem. At non est necesse affirmare, quòd Deus vtramque partem illius complexi cognoscat eadem indiuisibili virtualiter scientia. Dicit enim aptissime quis, scientiam conditionatam decreti cognosci in priori, quo ipsa existit, imò ipsam formaliter cognoscere seipsam; addetque, positionem conditionis cognosci alia formalitate scientiæ, data quando decernitur poni conditionem. Sic autem cognito complexo, non cognoscitur in illo id, cum quo connectitur.

334 Ad cuius clariorem intelligentiam aduerto, posse dupliciter poni conditionem. Primò, per actum per se regulatum à scientia conditionata, supponentemque per se eam. Secundò, per actum non sic se habentem. Si primo modo ponatur conditio, dabitur in priori actus illius scientia indiuisibiliter terminata, tam ad positionem conditionis, quam ad scientiam conditionatam, à qua per se dependet, & consequenter ex scientia cognoscat decretum vt absolute futurum. Quia actus, quo sic ponitur conditio, est per se virtualis, aut formalis prædefinitio decreti sequuturi ad conditionem: prædefinitio, inquam, attemperata scientiæ conditionatæ decreti sub conditione indifferenti, quam conditionem infert talis prædefinitio, & media illa decretum: ad modum quo infert liberos actus nostros similis prædefinitio diuina. In eodem ergo priori, in quo datur ea prædefinitio, dabitur absoluta scientia decreti sequuturi: sicut datur in priori, quo Deus per imperium immediatum, & necessitatis imperat aliud decretum suum. Si autem secundo modo ponatur conditio, Deus neque in priori positionem illius, neque antecederet ad decretum sequuturum habet scientiam absolutam talis decreti, neque in se ipso, neque in complexo ex scientia conditionata, & conditionis positione. Tum quia hæc non dependet per se à scientia, sed omnino indifferens est ad eius negationem, & existentiam. Vnde scientia ad illam terminata non est cur cognoscat nisi hanc indifferentiam. Tum quia si, conditione posita independentè à scientia, Deus ipsam conditionem, & scientiam indiuisibili affirmatione attingeret, antecederet ad decretum, vel attingeret complexum illud vt posterius

posterius naturā ad existentiam conditionis, vel ut naturā prius? Non ut posterius, quia quod est posterius cognitione, & antecedens decretum, praeit immediatē illud, & proinde si connexum est cum decreto, ut in casu nostro contingit, tollit eius libertatem. Si verò prius est existens cognitio illa, quam ponatur conditio, eo quod dicitur existere pro priori illo, quo Deus statuit poni conditionem; tunc haec non ponitur sine dependentia per se à Scientia. Quod est contra casum, in quo versamur. Quando ergo sine tali dependentia ponitur conditio, non datur ante decretum cognitio indiuisibiliter terminata ad conditionem, & scientiam conditionatam; vel erit subsequens ad decretum, vel saltem concomitantē se habens ad illud cognitio, quae indiuisibiliter terminatur.

335 Iam ex discussa ratione, si conditio, ad quam Deus liberè se determinet, ponatur dependentē à scientia conditionata decreti, deducitur, habiturum in positione illius cognitionem antecedentem ad decretum, qua attingat ipsum ut futurum absolutē comparatione sui. Si verò conditio ponatur independentē à scientia conditionata, vel quia non est conditio ponibilis ex libera determinatione diuina, vel quia, etsi Deus liberè se determinet ad positionem conditionis, non vult ut directione scientiae conditionatae in positione; tunc dici potest, decretum concipi à nobis, ut cognitum à Deo tanquam absolutē futurum in complexo illo, quod ratione nostra praecedit decretum, & includit determinationem ad ipsum. Vnde aliquo modo, etsi improprio, dicitur decretum futurum absolutē, non quidem respectu scientiae affirmantis existentiam decreti, sed respectu complexi, in quo, ceu in medio, cognoscatur ipsum. Omitto aliorum probationem eiusdem intenti, petitam exinde, quod Deus scientia conditionata reflexa cognoscatur, quod si ipse nouerit, v.g. Petrum vocatum consensurum, decerneret dare illi vocationem. Hac namque secunda scientia posita, in ipsa simul cum prima cognoscit Deus exiturum absolutē pro posteriori rationis decretum vocandi. Omitto, inquam, nam eiusmodi scientia conditionata reflexa litigiosa est inter Nostros, & ante stabilitam directam, eamque mediam, non possum sine obscuritatis periculo loqui de reflexa: imò & illud fuisse iam à me incursum in hac Sectione, & in praecedenti fati vereor.

SECTIO XLVI.

Quinta disquisitio appendix. An Deus cognoscat contingentia conditionata sua voluntatis, ut futura?

336 **Q**uibus sensibus possit iam affirmatiuè, iam negatiuè disquisitio haec dirimi, constat affatim ex duabus Sectionibus proximis. Adiciam illud modò, nempe contingentia conditionata voluntatis diuinæ cognosci à Deo ut conditionaliter praesentia ab aeterno, & non ut conditionaliter futura; similiterque contingentia absoluta cognosci ut absolutē praesentia ab aeterno, & non ut absolutē futura. In obiectis quidem creatis plura ultra possibilitatem habent futuritionem, ratione nostra posteriores, quae indistincta formaliter est ab eorum existentia in sequutura temporis differentia, seu in sua propria durationis temporariae mensura. At

in increatis, quoties quidquam ultra possibilitatem daretur, vel detur, debet esse existentia conditionata, vel absoluta in aeternitate, quae est propria, & vnica mensura praedicatorum increatorum. Cetera de futuritionis materia pertinent ad modum nostrum loquendi, aut concipiendi. Nec plura de disquisitione quinta.

337 Qui autem legerit scripta à nobis circa ipsam, & quartam, contuleritque cum scriptis à Goneto in *disp. 4. art. 3.* vbi tractat, an Deus ante decretum, & praedestinationem absolutam, atque efficacem suae voluntatis cognoscat futura contingentia libera creata? dignoscet, quam parum referat, quod Deus ea cognoscat in praedestinatione, potius ut existente, quam ut futura in sequenti rationis signo. Nos siue ut existentem, siue ut illo modo futuram, censemus non posse esse medium ad ea cognoscenda, si sit praedeterminatio non supponens Scientiam Mediam. Ipsi autem sufficit, quod ut futura illo modo possit, & deberet esse medium praedeterminatio eam scientiam non supponens. Quare punctum de decreto absoluto cognoscendo, siue ut existente, siue ut futuro aliquatenus, interest parum, imò & nihil ad tractationem ibi ab hoc Authore susceptam contra Nostros.

338 Rursus dignoscet in §. 7. & 8. attribui multa Suario, & ut ab ipso dicta impugnari, quae tamen in eius mentem non venerunt; & ipsis argumentis in sensu, ad quem respexit, non fuisse satisfactum, & omnino inefficacia esse illa duo, quae contra eum diriguntur, praeteritis aliis iam supra enenuatis. Primum duorum illorum est, quia cum quod cognoscitur ut futurum, debeat cognosci ut habens determinationem in sua causa ad existendum in duratione, vel signo rationis sequenti; fieret, ut decretum v. g. praedestinandi Petrum cognosceretur ut futurum in signo rationis sequenti, ex determinatione diuinæ voluntatis existente in signo antecedenti. Quae determinatio si sit libera, deuenitur in infinitum decretorum processum: si sit naturalis, & necessaria, destruitur libertas diuina, et humana destruitur. Secundum est, quia si scientia diuina absolutorum contingentium diuinæ voluntatis feratur ad ipsa, non ut existentia, sed ut futura, erit ea non minus media inter naturalem, & liberam, quam media est, quae iuxta Suarium fertur ad contingentia conditionata voluntatis creata; sicut enim haec non supponit decretum subiectiuè, & exercitè existens, ita neque illa.

339 Sed secundum istud procedit ex non perfecta penetratione rationis, ob quam à Suario, & Nostri conditionata scientia contingentium voluntatis creata dicitur media inter naturalem, & liberam. Sic certè dicitur, quia contingens est intellectui diuino, & aliunde non dependet à decreto libero existenti actualiter in vilo rationis signo. At scientia contingentium absolutorum voluntatis increatae dependebit ab ipsis, ut existentibus in aliquo rationis signo, quanuis non in omni, si ad ipsa ut ad futura feratur. Et quocumque modo feratur, est libera obiectiuè, nempe ratione obiecti, qui est liber actus ipsiusmet Dei habentis talem scientiam. Estque aliquatenus libera subiectiuè, nimirum quatenus Deusmetipse, qui eam habet, potest in sensu diuino, quanuis non composito, retrahere se à decreto absoluto, sicque impedire scientiam de ipso. Nam si Deus, ut potuit, noluisse decernere mundi, verbi gratia, creationem, non extitisset in Deo scientia de decreto absoluto creatiuo mundi. Vnde fit, ut ordine quasi naturæ, & causalitatis

339 litatis decretum hoc antecedit eam scientiam. Primum etiam illud desumptum ex Authore Cursus Theologici Carmelitarum Discalceatorum *suprà §. 4.* falso assumit, vel supponit, quod cognitum tanquam futurum contingens debeat cognosci, ut habens determinationem in sua causa ad existendum in duratione, vel signo rationis sequenti. Id, quod sic debet cognosci, non est futurum contingens, sed necessarium, utpote ad quod detur prauiua necessitas, seu suppositio antecedens connexa cum eius existentia posteriori. Quapropter ad decretum contingens, & liberum praedestinandi Petrum, etiam si cognoscatur ut futurum, nulla intelligitur praedeterminatio in voluntate diuina, ut ei praedecreto opposito communicet existentiam in signo posteriori; sed diuinus intellectus perspicacia sua infinita, & eleuatissima praecognoscit in signo priori rationis illud praedecreto decretum, ad quod diuina voluntas liberè determinabit se in signo posteriori, ita quidem, ut decretum sit virtualiter duratione posterius cognitione, & prius quasi naturā, & causalitate, quippe cognitio attingat illud, quia futurum fit. Haec, quae quasi primae bases sunt Scholae nostrae, quantam habeant firmitatem, ostendemus in Tractatus progressu.

340 Tertio dignoscet in *disput. 6. art. 5. §. 3. pag. 500.* reperi frustra ad Scientiam Mediae repulsam, quod Deus non cognoscat contingentia conditionata voluntatis creata in decreto ut futuro in sequenti signo rationis. Nam quorsum haec? Cum Nostri, neque in decreto existenti, & praesenti subiectiuè dicant cognosci ea, solūque velint, cognosci ex parte conditionis indifferens decretum, quod si in consortio aliorum praerequisitorum ad conuersionem v. g. Tyriorum Deus haberet, determinaret se liberè ad ipsam voluntas Tyriorum. Et hactenus de quinque disquisitionibus appendicibus.

SECTIO - XLVII.

Aditus ad punctum principalissimum huius tractatus, & praenotationes aliqua.

341 **P**eruenimus, Deo duce, ad quaestionem tertiam pollicitam in *num. 4.* & quae reliquam partem huius Operis occupabit. Ut autem eius status melius intelligatur, noto primò, doctrinam Sanctorum Patrum Ecclesiae, & antiquorum Doctorum Scholasticae Theologiae de concordia infallibilitatis praescientiae diuinæ futurorum absolutorum contingentium cum libertate arbitrij creati, fuisse velut polum, ad quem Theologi Societatis respicientes studuerunt navigare in hoc alto mari concordiae inter gratiam Dei efficacem, liberumque arbitrium creatum. Cum enim Sancti Patres, & veteres Scholastici perpetuò affirmauerint, infallibilitatem diuinæ praescientiae non inferre necessitatem, sed cum libertate arbitrij creati stare optimè; inde Nostri Theologi solliciti de gratiae efficacis concordia cum libero arbitrio creato, moti sunt, ut toto conatu, omnibusque vigiliis, & elucubrationibus suis reuocarent gratiae efficaciam ad infallibilitatem diuinæ alicuius praescientiae: tum ut eo pacto facilius declararent, qualiter efficacia gratiae non repugnaret arbitrij creati libertati; tum etiam, ut in hac concordia inhæ-

rent vestigijs SS. Patrum, & praeceptorum Scholasticorum.

342 Hoc ut exactè praestarent, dixerunt, Deum futurorum omnium praescium, antequam aliquid absolute statuisset, cognouisse omnino certò, quid vnaquaque voluntas creata factura esset, si in hac, vel illa occasione, cum his, vel illis circumstantiis collocaretur: affirmaruntque idè esse infallibile, gratiam efficacem habituram esse effectum, quem sola sua virtute potuisset non habere, quia tunc illam dat Deus, quando habituram fuisse effectum praecognouerat, si daretur, & propterea hanc infallibilitatem libertati arbitrij creati non obstare, quia oritur ex suppositione praescientiae diuinæ conditionatae: quae consequens tantum, & non antecedens suppositio est.

343 Atque hinc noscitur, cur insignis Magister Dominicus Bañez, & alij contemporanei à Praedicatorio Ordine sacro, clarissimoque, adè enixè susceperint impugnationem scientiae praefatae conditionatae diuino intellectui contingentis, quamquam prauiua ad omne diuinæ voluntatis decretum, proindeque mediae inter naturalem, & liberam. Praeoccupati enim cum essent opinione priuata, nata, & adulta inter ipsos, de efficacitate gratiae consistente in quadam physica voluntatis creatae praedeterminatione, & de eiusdem gratiae infallibilitate, fundata in sola auxilio à Deo praestiti entitate: cumque viderent, nostrum Ludouicum Molinam libro edito de Concordia liberi arbitrij cum gratiae donis, reduxisse efficacitatem illam, & infallibilitatem, non ad solam entitatem gratiae, sed ad eam, & ad Scientiam Mediam, quia iudicabat, & argumentis non enuicibus persuadere volebat, euertere libertatem nostrae voluntatis physica illa praedeterminatione: factum inde est, ut prae laudati Doctores Dominici totos se conuerterent impediendum progressibus Scientiae Mediae in Scholis; nam si ea praualeret, actum esset de praedeterminatione physica, quam felicibus auspicijs introducere ceperant Salmanticae, & in alijs gymnasijs Prouinciae suae Hispaniae, quamque iam typis tradiderant.

344 Initio itaque tentatum est contra diuinam scientiam futurorum conditionatorum contingentium voluntatis creatae, eo quod non posset deseruire ad id, ut gratia esset securè, & infallibiliter efficax, quia saltem obiectiuè ipsa scientia foret incerta, & fallibilis; quapropter arguebatur de inutilitate, imò & de non scientia. Vnde Ledesma scribebat *pag. 605.* [Ex dictis in his conclusionibus colligitur, quod omnia illa, quae dicuntur in Theologia, & praecipue in Materia de auxilijs diuinæ gratiae, quae habent fundamentum in illa scientia media futurorum conditionatorum (omnino scilicet certa, & infallibili) non sunt vera. Quoniam fundamentum ipsum, in quo fundatur, non est firmum, neque continet veritatem, ut probauimus. Ergo etiam omnia illa, quae in illo fundamento fundantur, falsa etiam sunt. Quod quidem dico, quia Suarez, & alij, qui sequuntur illorum doctrinam, multa mysteria pertinentia ad Materiam de diuinis auxilijs, explicant mediante ista Scientia Media. Nec possunt explicare, quomodo ad auxilium diuinum de se non sit efficax ad suum effectum, nisi quodammodo dependenter à nostro libero arbitrio; & quod aliàs habeat infallibiliter effectum, nisi mediante ista Scientia Media, quae Deus cognoscit, quod si detur voluntati creatae tale auxilium, in tali, vel tali tempore opportuno, infallibiliter operabitur, & habebit ipsum auxilium effectum: Et

ita explicant multa alia mysteria, qui non ponunt prædeterminationem physicam, & efficacem ex parte Dei.] Sic Ledesma retinens, tranfactis aliquot annis ab editione Concordiæ P. Molinæ, modum impugnandi conditionatam Scientiam, qui ab initio familiaris fuerat inter Magistros Dominicanos, præsertim Salmanticenses. Sed iam contra talem modum nos satis disputauimus. Et utcumque euenit, nunc [parua, aut ferè nulla apud Thomistas est difficultas, & controuersia de diuina cognitione certa omnino, & infallibili futurorum contingentium conditionatorum] prout testatur Gonet *disp. 6. artic. 7. pag. 590.* proutque è nostris Martinus de Esparza, Theologus solidissimus, *quest. 18. de Deo vno, & trino, §. quod ad rem,* inquit, [in esse Deo perfectam Scientiam contingentium omnium, quatenus conditionatè futurorum, non minus quam ut futurorum absolutè, iam omnium ferè Doctorem Catholicorum sententia est in omnibus scholis Catholicis merito admittita tanquam indubitata, atque defensa constanter, tanquam omnino necessaria ad tuendam perfectionem diuinæ prouidentia circa res creatas.]

345 Eodem tempore, aut paulò post, quo vigeat modus ille refutandi conditionatam Scientiam, non defuerunt Dominicani, qui faterentur, cognosci quidem à Deo omnino certò, & infallibiliter, id est, tam ex parte Dei cognoscentis, quam ex parte obiecti cogniti, liberos nostros actus conditionatè futuros; sed non per Scientiam Mediam. Si quidem cognoscerentur in decreto Dei efficaci, & antecedenti, conditionato subiectiue, vel in prædeterminatione physica, prædefinita conditionatè, qua posita præmoueret Deus physicè ad illos, & proinde cum tali modo cognitionis diuinæ staret salua prædeterminatio physica; atque adeò sine causa defenderetur à Nostris Scientia, quæ esset Media, quæ innotesceret Deo liberi nostri actus conditionatè futuri. Docebant itaque Dominicani illi, cognosci à Deo pœnitentiam v. g. Tyrionum, ac Sidoniorum in decreto exercibili, eoque explicabili ad morem nostrum, his verbis: *Vellem efficaciter Tyrionum ac Sidoniorum pœnitentiam, vel efficaciter vellem prædeterminare physicè ad eam, si Christus illis prædicaret.* Et cum huius decreti possibilitate habebat Deus iuxta præfatos Dominicanos aliud actuale, quo absolutè notebat prædicationem Christi apud illos, collationemque auxilij physicè prædeterminantis ad agendam pœnitentiam.

346 Sic discurrebat Dominicanus Bañez *1. part. quest. 23. artic. 3. conclus. 10. §. Adnotina verò, pag. 7; 4. editionis 2.* inquit, [si ponatur, quòd Tyrij, & Sidonij pœnitentiam egissent, si Christus illis prædicasset, statim etiam deberet poni secundum regulas Dialecticæ, quòd in diuina prouidentia aliter fuisset dispositum, quàm de facto contigerit.] Contigit autem de facto iuxta eundem, quòd ad veritatem conditionalis affirmatæ à Christo, [non fuerit requisitum, quòd illi essent prædestinati, si Christus illis prædicasset; imò de facto ita erat dispositum in diuina prouidentia, quòd neque Christus illis prædicaret; & quòd illi relinquerentur in peccatis suis.] Quæ omnia verba non possunt habere commodum alium sensum, quàm decreti conditionati subiectiue, & absoluti obiectiue de Tyrionum, ac Sidoniorum pœnitentia, casu quo ponenda esset prædicatione Christi ad ipsos. Præterquam quòd hunc sensum expresserunt conceptis verbis alij Dominicani memorati in *Euenil. 3. num. 17.* & siue iidem,

siue innominati alij relecti à Ledesma *pag. 598. duasque seqq.*

347 Et quidem Bañez cum in *quest. 14. art. 13. conclus. 2. pag. 515.* dixisset, [futura contingentia non cognosci à Deo, prout sunt in suis causis indeterminationis, & impedibilibus, (seu prout non subduntur determinationi primæ causæ.) Nam talis cognitio esset coniecturalis, fallibilis, & incerta, quæ repugnat Deo;] cumque post 4. conclusionem in §. *Contra has, pag. 519.* addidisset: [Ex dictis sequitur, 4. conclusionem D. Thomæ, in qua dicitur, quòd cognitio futurorum contingentium, quæ habetur in eorum causis, non potest esse certa, debere intelligi de cognitione, quæ habetur in causis, prout sunt indeterminatione, & incompletæ: quæ cognitio omnino repugnat Deo, qui, vt diximus, cognoscit futura in suis causis, prout subsunt determinationi primæ causæ.] Cum, inquam, ita sensisset, tenebatur, non admissa Scientia Media de futuris contingentibus conditionatis, quarere medium, in quo illa cognoscerentur certò prorsus, atque infallibiliter; inuenitque tale, quale explicui.

348 Demùm deuentum est à Dominicanis in alium modum explodendi Scientiam Mediam, posita in Deo cognitione omnino certa, & infallibili nostrorum actuum contingentem futurorum conditionatè; sed quæ imitatur decreto Dei absoluto subiectiue, & conditionato obiectiue, efficaci, & antecedenti; quo etiam prospicitur indemnitate physica prædeterminationis. Quapropter existimant, vt Deus cognoscat conuersionem v. g. Tyrionum, ac Sidoniorum futuram contingentem, conditionatè, opus esse habere actu pro priori aliquo signo decretum huiusmodi: *Volo efficaciter, quòd si Christum prædicaret Tyrjis ac Sidonijs, ipsi conuerterentur, vel prædeterminarentur physicè ad conuersionem.* Quia verò ea conuersio neque fuerit absolutè, neque sit, neque vnquam eueniet, debet penes eosdem Dominicanos præfato decreto adiunctum esse aliud omnino absolutum, quale in fine numeri 345. delibauit.

349 Sed vt hæc decreta paulò enucleatius declarem, noto secundò, posse distingui triplex decretum diuinæ voluntatis. Primum absolutum simpliciter, quo Deus absolutè, simpliciter, & absque limitatione aliqua statuat, vt res aliqua sit; qualia sunt decreta illa, quibus statuit creare mundum, saluare prædestinatos, & his similia. Secundum absolutum de obiecto conditionato, quo Deus non statuat absolutè simpliciter, vt res aliqua sit, sed vt esset, si talis conditio ponatur. V. g. statuit Deus, vt Tyrj, & Sidonij conuerterentur, non ita sicut conuerteret Paulum, aut Magdalenam, sed sub conditione, si Christus illis prædicasset. Secundum hoc decretum solet vocari absolutum subiectiue, & conditionatum obiectiue; & primum illud absolutum simpliciter, & vndequeque. Tertium est conditionatum subiectiue, & absolutum obiectiue, quo Deus non statuit, vt res aliqua sit, neque vt esset; sed quo statueret, vt esset, si conditio aliqua poneretur.

350 Noto tertio, cognitionem omnino certam, & infallibilem, quam Deus habet futurorum contingentium conditionalium dependentium à causa libera creata, esse in Deo ante decretum diuinæ voluntatis absolutum simpliciter, haberique à Deo independentem à tali decreto. Quia si loquamur de futuris, quæ nunquam erunt, sed tantum essent, si poneretur talis, vel talis conditio, certum est, Deum reuclasse multa huius generis, vt pœnitentiam Tyrionum,

riorum ac Sidoniorum, descensum Saulis; nec minus est certum, Deum non habuisse decretum absolutum simpliciter circa hæc conditionalia, quæ enim Deus absolutè simpliciter vult, semper sunt; omnia enim quæcumque voluit, fecit in celo, & in terra, & non est, qui eius possit resistere voluntati. Igitur compertum prorsus est, horum conditionalium certam, & infallibilem cognitionem in Deo esse ante, & independentem à decreto simpliciter absoluto. Si verò sermo sit de futuris conditionatis, quæ aliquando transibunt in absoluta, id ipsum probatur; quia per decretum, quo Deus absolutè simpliciter decernit, vt futura sint, transeunt hæc futura in absolutè futura, & ita pro illo signo desinunt esse futura conditionata. Ergo scientia, quæ in Deo est horum futurorum conditionatorum, vt talium, & quæ firmatur ex *sect. 17. vsque ad 27. rursusque sect. 39. & 40.* debet esse ante huiusmodi decretum absolutum simpliciter. Patet consequentia, quia scientia futurorum conditionalium, vt talium, debet esse eorum, quandiu conditionalia sunt. Sed ista futura non sunt conditionalia, nisi ante hoc absolutum decretum. Ergo scientia eorum, vt conditionalium, debet esse, & independentem ab hoc decreto.

351 Ex hac tertia prænotatione manifestum est, quæstionem non procedere de primo decreto declarato in prænotatione secunda. Et licet posset procedere de tertio ibidem explicato; nihilominus totum postud controuersia præsentis sæculo redactum est ad secundum, quia post celeberrimas disputationes habitas Romæ coram Summis Pontificibus, siue pro Scientia Media, siue contra ipsam, præualuit illud in Schola Dominicanorum, & Thomistarum, affulum cumulatissima luce à magno Theologo Didaco Aluarez in Opere de auxilijs diuinæ gratiæ, in publicum dato paulò post eas disputationes. Quodnam autem iudicium ferendum sit de tertio decreto, apparebit non obscure inter impugnandum secundum. In quo nos eandem recognoscimus, sentimusque difficultates, ac in physica prædeterminatione, ideoque persistimus in Maiorum nostrorum mente reuocandi efficacitatem gratiæ, non modò ad ipsius entitatem, sed etiam ad Scientiam Mediam, independentem à secundo illo decreto diuinæ voluntatis: ea enim scientia prælucente, & decernente Deo dare gratiam, sub qua præuidit bonos actus nostros liberos conditionatè futuros, erit Deus securus, & certus infallibiliter de absoluta futuritione illorum actuum; & proinde efficacitas gratiæ in actu primo, & infallibilitas diuinæ prouidentia componetur percommode cum arbitrij nostri libertate.

SECTIO XLIX.

Certò prorsus, & infallibiliter Deus cognoscit futura contingentia conditionata independentem à decreto subiectiue absoluto, & obiectiue conditionato, tanquam medio cognoscendi. Classis prima probationum ex Matthæi 11. à versu 20. Propulsantur tres instantie.

352 **P**Robationes assertionis, quam præ se fert Sectio nis inscriptio, diuiduntur à nobis in multas classes. Quarum prima esto: Matthæi loco citato habetur increpatio, qua Christus populis Iudaicis Corozain, & Bethsaidæ exprobrauit duritiam cordis, & R. P. Gabr. de Henao, *Scient. Med. Pars I.*

incredulitatem, eo quòd signis, & virtutibus apud illos factis, vel ipsi Tyrj, & Sidonij Gentiles conuerterentur ad fidem, & pœnitentiam. Increpatio hæc non fuit absoluta, præcisè respiciens Iudaicos illos populos, vt culpæ reos in negatione conuersionis; sed comparatiua, qua non solum culpabiles, & reprehensibiles, sed etiam speciali, & maiori reprehensione digni conuinebantur; quia cum Tyrj essent credituri, & pœnitentiam acturi, tenebant tamen ipsi credere. Hæc autem comparatiua reprehensio frigida, & vana esset, si Tyrj ideo conuertendi essent, positis signis, quoniam Deus efficaciter decreuerat, quòd conuerterentur. Nam hoc iuxta aduersarios est quid necessarium ad conuersionem; eiusque defectu ciues Corozain conuersi non sunt. Ergo dispar omnino, & superior erat Tyrionum conditio: & consequenter ab ipsis conuertendis per illa signa ad non conuersos incolas Corozain nullum desumi poterat obiurgationis argumentum, quod non posset eludi iusta, & facili responsione. Cum tamen, vt inquit S. Chrysostr. enarratione breui in c. 11. Matthæi, *Tarnesi Iudæi minime crediderunt, nunquã tamen illum incusare possunt, omnia enim, quæ ad ipsum spectabant, præstitit, ita vt impudentissimis quoque, nec vnam quidem ingrata, perfidaque ambiguitatis relinquat.*

353 Conseruerunt aduersarij ad hoc argumentum dicere primò, parem prorsus difficultatem fuisse obiectam S. Augustino à Pelagianis negantibus Deum suo efficaci auxilio de nolentibus facere volentes, vt esset idem S. Augustinus *lib. de corrept. & gratia, c. 6.* Quibus *cap. 7.* respondet, *perseuerantiam esse donum Dei, iuste tamen corripimus eos, qui non perseuerarunt, ex bona quippe in malam vitam sua voluntate mutati sunt;* id est, iuste corripuntur non perseuerantes, quia sua culpa ab incepto itinere deuiarunt, cum essent sufficientes perseuerare. Et ad correptionem sat erat, quòd donati essent auxilijs sufficientibus; siquidem per ea poterant absolutè perseuerare, & culpa sua non perseuerabant; vt & ciues Corozain poterant absolutè vitare incredulitatem, culpaque sua non vitabant. Nec necessaria fuit omnimoda æqualitas inter extrema comparata, sed ea tantum, quæ desumeretur ex auxilijs diuinis ad conuersionem sufficientibus.

354 Sed certè Pelagiani non fuerunt argumentati à comparatione, & scopus ipsorum fuit reuocare perseuerantiam actualem in consensum voluntatis creatæ agentis sine gratia. Nam *eo cap. 6.* habet S. August. *Si dixerimus, perseuerantiam sic esse hominis, ut ei non sit ex Deo euacuamus gratiam.* Itaque obedientiã, & perseuerantiam contendit acceptam munere gratiæ agentis cum voluntate creata, minime verò prouenientem ex sola facultate naturæ. Quare *c. 7.* subdit, *Homo in eo, quòd per Euangelium audieras, & tenueras in eo perseuerares, si velles;* hoc est, in ea gratia, quam, audito Euangelio, affectus es, perseuerabis, si velis, utique illam tuo consensu præstito, aut negato efficacè redens, aut inefficacem; & ideo non perseuerans correptione dignus efficeris, quia culpa tuã non fuit efficax ad perseuerandum gratia sufficiens, quam Deus vltro dedit tibi ex intentione, vt perseuerares: quare defectus perseuerantia non est tribuendus Deo, vt nolenti conferre huiusmodi donum, sed tibi, vt nolenti accipere, seu lucrifacere. Vnde aiebat S. Thomas in *c. 6. Ioannis, lect. 5.* *Ex quo Deus paratus est dare omnibus gratiam, & ad se trahere, non imputatur ei si aliquis non accipiat, sed ei, qui non accipit.* Germana sunt, quæ habet idem S. Doctor *3. contra Gentes, c. 159. & 160.* Noteturque, S. Augustinũ scribere in illo *c. 6.* *Si iam regeneratus, & iustificatus in malam vitam sua voluntate relabitur, certè iste non potest dicere, Non accipit, quia acceptam*

ceptam gratiā Dei suo in malum libero amisti arbitrio. Ast contra Authores nobis discordes videtur sequi, quod homo iustificatus posset irrefragabiliter dicere illud, occurrente nouo præcepto faciendi aliquid, ad quod prædeterminationē non obtinuit. Nam si relabatur in malam vitam, non accepit prædeterminationem, nec libero reiecit arbitrio, quam habere à se non potuit, nec mereri, vt comparēt; & quæ erat necessarium, atque vnicum medium ad finem obedientiæ actualis ponendum. Vnde sequitur; non saluari auxilium sufficiens, si prædeterminatio ad agendum ablit. Quæ sequela cum non minus sit absōna apud illos, quam apud nos, non debet à sic respondentibus supponi, sed contra nos sic à deductione in absurdum arguentes probari, ciues Corozain reprehensos comparatiuē à Christo habuisse auxilia sufficientia. Falsōque asseritur, non requiri omnimodam æqualitatem inter extrema comparata. Nam comparatio fit, vt ex illa fugilletur manifestius iniquitas delinquentium; nequit autem sic fugillari, vbi extrema collata non sunt æqualia seorsum à consensu libero. Sed de his paulō post.

355 Solent secundò aduersarij dicere, nostrā etiam sententiā ciues Corozain desitutos poni congruis vocationibus, quibus præditi Tyrj forent credituri. Quare illi alij respondere Christo possent, da nobis talia auxilia, qualia Tyrjis daturus essem præuisa per Scientiam Mediam efficaciam, & nos etiam obediemus. Cæterum tam longè abest hæc instantia ab heberanda nostræ obiectionis acie, vt potius eam exacuat. Nam hæc excusatio ciuium Corozain foret proculdubio inanis, quippe licet sit solius arbitrij diuini dare, vel negare auxilia, quæ à Deo sunt præcognita per Scientiam Mediam efficaciam; at arbitrij creati est opus, & negotium, quod ex suppositione auxiliij à Deo collati, hoc sit efficax, vel inefficax, & quod scientia conditionalis, & visionis fuerit de bono, vel malo vsu libertatis create. Quare Iudæi illi non increpantur à Christo, quia non acceperint auxilia, quæ præuisa sint efficaciam, sed quia non reddiderunt efficaciam auxilia iam ipsis collata, seu quia non præstiterunt determinatione suæ voluntatis, vt ipsis data iam auxilia sint ea, quæ præuisa sint habitura effectum. Increpanturque comparatione Tyrriorum, quibus, si eadem auxilia conferrentur, redderentur efficaciam, & præuisa fuissent sortitura effectum eorum determinatione. Non igitur ex Scientia Media iustam vllam excusationem habere possunt Iudæi, sicut possunt habere ex decreti prædeterminationi denegatione à Deo sine eorum culpa. Et quidem in nostra sententia inæqualitas Tyrriorum non est antecedens, sed consequens, seu non est secundum efficaciam auxiliorum independentem à voluntate create, sed omnino dependentem ab illa, cum omnimoda æqualitate ciuium Corozain, quoad intrinsecam virtutem auxiliorum, & quoad potestatem ad reddendum congrua auxilia, quæ ipsis fuerant incongrua. Nam quauis auxiliū efficax, & congruum sit maius in ratione beneficij, quam inefficax, & incongruum; sed vtrumque est æquale in ratione auxiliij, & entitatis, penderque ab arbitrio voluntatis create reddere acceptum à Deo auxilium efficax, & congruum, vel inefficax, & incongruum, operando bene, vel male. Et ideo incongruitas auxiliorum culpabilis fuit Iudæis, & exprobrationis iustæ materia; sicut Gentilibus laudabilis esset congruitas auxiliorum. Quasi dixerit Christus, *Va vobis incolis Corozain, quia auxilia ad penitentiam accepta reddidistis inefficacia, & incongrua arbitrio vestro, quæ tamen si acceperent Tyrj, et si Ethnici, redderent efficaciam, & con-*

grua arbitrio suo, agerentque penitentiam. Quæ Iudæorum reprehensio iustissima est, omnique excusationi rimam præcludit; lausque Gentilium esset optimè fundata. Cæterum in opinione contraria, cum auxiliorum efficaciam, & inefficaciam sit omnino antecedens, & à voluntate create independentem, non potest sic discuti.

356 Atque hinc enervatur, quod in eadem opinione solet dici tertio, scilicet S. Augustinum lib. de corrept. & gratia, cap. 8. lib. de Bono perseu. cap. 8. 10. & 14. serm. 11. & 20. de verbis Apostoli, & tract. 26. in Ioannem, reuocare, secus ac nos, inæqualitatem Iudæorum, & Gentilium in voluntatem diuinam, & non in ipsorum. Enervatur, inquam; nam aliud est quære rationem; cur Tyrj non fuerint absolūtè præuerti Iudæorum auxilijs, quibus erant saluandi? Aliud, cur eis auxilijs sub conditione positjs saluarentur? Primum reuocat S. Augustinus, & nos cum ipso, & cum S. Ioanne Chrysostomo homil. 26. ad Rom. cum aliisque PP. recentis num. 283. in decretum, & secretum voluntatis, prouidentiaque diuinæ: secundum in liberam Gentilium voluntatem gratiā præuentam, cui forent congrua Iudæorum auxilia.

357 Consideratione primi dixit S. Paulus ad Rom. 9. ponderata electione Iacob, & repulsa Esau à Deo: Quid ergo dicemus? Numquid iniquitas apud Deum? Absit: Moysi enim dicit, Miserebor cuius miserebor; & misericordiam prestabo, cui miserebor. Igitur non volentis, neque currentis, sed miserentis est Dei. Dicit enim Scriptura Pharaoni, Quia in hoc ipsi excitavi te, vt ostendam in te virtutem meam, & vt annuntiem nomen meum in vniuersa terra. Ergo cuius vult miserebor, & quem vult indurat. Dicit itaque mihi: Quid adhuc queritur? voluntati enim eius quis resistit. O homo tu quis es, qui respondeas Deo? Sic ex vers. 14. & in 1. ad Corinth. cap. 4. vers. 7. Quis enim te discernit? Quid autem habes, quod non accepisti? Quid gloriaris, quasi non acceperis? Concors est S. Augustinus lib. 1. ad Simplicianum, quæst. 2. inquit: Cuius Deus miserebor, sic eum vocat quomodo scit congruere, vt vocantem non respiciat. Rursus lib. de spiritu, & litera, cap. 34. Si ad illam profunditatem scrutandam quisquam nos coarctet, cur illi ita suadeatur, vt persuadeatur, illi autem non ita? Duo sola occurrunt interim, quæ respondere mihi placeat. O altitudo diuitiarum Dei! Et, numquid iniquitas apud Deum? Cui responsio ista displicet, querat doctiores, sed caueat, ne inueniat presumptores. Item S. Prosper lib. 1. de Vocatione Gentium, cap. 25. alijs 9. prout inter Opera S. Ambrosij: Profunditas illius questionis, quam secundum admirationem Apostoli impenebrabilem confitemur, per liberi arbitrij velle, & nolle non soluitur, quia licet insit homini bonum nolle, tamen nisi donatum, non habet bonum velle, & illud contraxit natura per culpam, hoc recipit natura per gratiam. Hactenus S. Prosper.

358 Vnde si obiurganti Christo responderent ciues Corozain cum querimonia de Deo: Non contulit nobis, vti poterat, ad penitentiam auxilium, quod prouidebat fore efficax, & congruum ad illam per arbitrij nostri velle, at Tyrjis tale auxilium conferret; verum dicerent, sed responsio esset inepta, & querimonia iniusta, repellendaque, non secus, ac à S. Paulo, & à SS. Augustino, ac Prospero in locis adductis. Deus quidem prouidit Iudæis illis auxilium, quod ex parte tam Dei, quam ipsius auxiliij fuerit ad penitentiam sufficiens, quodque collatum Gentilibus foret efficax, & congruum ad eam. Quare si in Iudæis inefficax fuit, & incongruū, sibi solis imputare debent, & non Deo, vt potest ex cuius parte prouisum sit quidquid necessarium, & sufficiens erat ad penitentiam. Neque Iudæis illis imputabitur, quod caruerint auxilio, de quo præu-

SECTIO L.

Tres alie solutiones reiciuntur.

derit Deus fore efficax, & congruum. Cur autem Deus non sit largitus auxilium sic præuisum? secretum est, de quo illi iuste conqueri non possunt, quodque non soluitur per liberi arbitrij creati velle, & nolle, & ad quod faciunt S. Pauli verba.

359 Consideratione secundi scripsit S. Augustinus cap. illo 34. de Spiritu & lit. His modis quando Deus agit cum anima rationali, vt ei credat, neque enim credere potest quilibet libero arbitrio, si nulla sit suasio, vel vocatio, cui credat; profectò & ipsum velle credere Deus operatur in homine, & in omnibus misericordia eius præuenit nos: consentire autem vocationi Dei, vel ab ea dissentire, sicut dixi, propria voluntatis est. Que res non solum non infirmat, quod dictum est: Quid enim habes quod non accepisti? verum etiam confirmat. Accipere quippe, & habere anima non potest dona, de quibus hoc audit, nisi consentiendo: ac per hoc quid habeat, & quid accipiat, Dei est; accipere autem, & habere, vti que accipientis, & habentis est. Rursus lib. 12. de Ciuit. Dei, cap. 6. Si eadem tentatione duo tententur, & vnus ei cedat, atque consentiat, alter idem, qui fuerat, perseueret, quid aliud apparet, nisi vnum voluisse, alterum noluisse à castitate desistere? Unde? nisi propria voluntate, vbi eadem fuerat in vtroque corporis, & anima affectio. Amborum oculis pariter visa est eadem pulchritudo, ambobus pariter insitit occulta tentatio. Vltimus in lib. de Gratia Christi, cap. 14. Quis non videat, & venire quemquam, & non venire arbitrio voluntatis? Sed hoc arbitrium potest esse solum, si non venit; non autem potest, nisi adiutum esse, si venit. Et sic adiutum, vt non solum quid faciendum sit, sciat, sed quod scierit, etiam faciat. Insuper in 68. qq. 83. Ad illam cœnam, quam Dominus dicit in Euangelio preparatam, neque omnes, qui vocati sunt, venire voluerunt, neque illi, qui venerunt, venire possent, nisi vocarentur. Et sic adiuuati, vt non solum quid faciendum sit, sciat, sed quod scierit, etiam faciat. Insuper in 68. qq. 83. Ad illam cœnam, quam Dominus dicit in Euangelio preparatam, neque omnes, qui vocati sunt, venire voluerunt, neque illi, qui venerunt, venire possent, nisi vocarentur. Itaque neque illi debent sibi tribuere, qui venerunt; nec illi, qui noluerunt venire, debent alteri tribuere, sed sibi tantum, quoniam vt venirent, vocati erant in libera voluntate. Vocatio ergo ante meritum voluntatem operatur. Propterea, etsi quisquam sibi tribuit, quod venit vocatus, non sibi potest tribuere, quod vocatus est: qui autem vocatus non venit, sicut non habuit meritum præmij, vt vocaretur; sic inchoat meritum supplicij, cum vocatus venire neglexerit. Consonat S. Bernard. tract. de gratia, & lib. arb. circa initium: Quid igitur agit, ais, liberum arbitrium? Breuiter respondeo: saluatur. Tolle liberum arbitrium, non erit quod saluetur. Tolle gratiam, non erit unde saluetur. Opus hoc sine duobus effici non potest, vno à quo fit; altero, cui, vel in quo fit. Deus auctor est salutis, liberum arbitrium tantum capax: nec dare illam, nisi Deus, nec capere valet, nisi liberum arbitrium. Quod ergo à solo Deo, & soli datur libero arbitrio, tam absque consensu esse non potest accipientis, quam absque gratia dantis. Et ita gratia operanti salutem cooperari dicitur liberum arbitrium, dum consentit, hoc est, dum saluatur. Consentire enim, saluari est, vel salutare est. Plura alia Patrum testimonia, præsertim S. Augustini, afferam in loco.

360 Quæ omnia in eo principio fundantur, quod supposita voluntatis create potentia proxima, & indifferenti, inter alia per gratiam à Deo collatam constituta, atque per oblationem concursus Omnipotentia diuinæ, in quibus Deus suam libertatem, & misericordiam exercet, voluntas create est se determinare ad operandum salutariter in vitam æternam, vel ad malè operandum; & se determinando, determinat vnà Deum ad concurrendum cum ipsa modo explanando copiosè in sequentibus.

361 AD argumentum communes etiam sunt tres solutiones apud aduersarios. Prima, vt rectè, & iuste per comparationem ad Gentiles increpantur Iudæi, satis fuisse, quod respectu horum habuerit Deus decretum, vi cuius possent conuerti, si vellent. Sic in die Iudicij magni meritò reprehendentur reprobi per comparationem ad Christum, & ad Apostolos; cum tamen non fuerint donati alio auxilio, quam sufficienti ad perseuerantiam. Secunda, satis fuisse, quod ob Iudæorum maiora scelera non habuerit Deus decretum efficax, & antecedens de eorum conuersione; cum tamen ob minora Gentilium habuerit illud pro casu, quo Christus eis prædicaret. Tertia, satis fuisse æqualitatem obligationis in vtrisque ad conuersionem, transgressæ à Iudæis, & adimplendæ à Gentilibus, fundatæque supra applicationem ad eam: & cum decretum de conuersione Gentilium supponeret posse, & solummodo applicaret efficaciter ad conuersionem, inde fieri, quod inæqualitas exinde proveniens non tollat æqualitatem obligationis, neque cassam reddat obiurgationem comparatiuam.

362 Sed contra primam solutionem insurgo primò, quia Deum habuisse decretum, vi cuius Iudæi, si vellent, possent præcisè conuerti, licet satis fuerit ad reprehensionem absolutam, non tamen ad comparatiuam erga Gentiles, respectu quorum habuit Deus decretum, cuius vi non modò possent conuerti, sed conuerterentur, si Christum ipsis prædicaret. Nam reprehensio comparatiua debet esse à fortiori, vel saltem à pari. Et neque à pari esset illa Iudæorum, si quoad Gentiles daretur in Deo istud aliud decretum, & non merè illud, vi cuius præcisè possent, quodque solummodo extitit quoad Iudæos: de quibus verum enim fuit, quod non tantum possent conuerti, sed & conuerterentur, si respectu eorum habuisset Deus decretum ex mero suo nutu, quod habuit respectu Gentilium. Atque hinc reprehensio reproborum in extremo iudicio ab exemplo Christi, & Apostolorum eatenus tantum fiet, quatenus Christi doctrinā, & vitā, beneficiisque ab eo acceptis non sint permoti, vt cum diuina gratia possent, ad vitam rectè instituendam, aut peragendam; & quatenus pro Christo sequendo noluerint minora etiam detrimenta temporalia subire, quam Apostoli, & cæteri electi.

363 Secundò, quia intelligere non valemus, quo pacto in aduersariorum opinione Deus haberet respectu Iudæorum decretum, cuius vi possent conuerti. Nam quod conuerterentur, esset impossibile impossibilitate antecedente omnem vsu liberi sui arbitrij, si quidem nequirit existere conuersio sine antecedenti, & efficaci Dei decreto de eius existentia; quod decretum est incompossibile cum eo alio habito à Deo de non prædeterminatione ipsis physicè ad conuersionem, & non potest expellere illud aliud iam habitū; & vtrumque, vnum iam habitum, alterum possibile haberi in sensu diuino alterius, existit, aut possit existere in diuina voluntate ex mero suo arbitrio. Vnde sequeretur, non fore Iudæis culpabilem non conuersionem, neque fore obligatos conuerti, Deo non habente decretum efficax de conuersione; quippe potestas ipsorū ad eam esset solum sub conditione præfati decreti, vt potest omnino requisiti antecedenter, vt ea existeret: quare, conditione non adimplētā, non posset dari obligatio ad eam, nec peccatum in non

conuersione, ob defectum ipsis Iudæis inculpabilem, & à suo arbitrio independentem, prærequisiti alicuius ad conuersionem.

364 Confirmatur; nam iuxta aduersarios, vt Iudæi conuerterentur, prærequirebatur decretum Dei antecedens, & efficax, & à solo Dei nutu dependens, de ipsorum conuersione. Ergo, non existente in Deo huiusmodi decreto, deest respectu voluntatis Iudæorum quidpiam ad conuersionem prærequisitum, deestque independentem ab ipsorum arbitrio. Ergo ipsorum voluntas non erat proximè potens, & expedita ad conuersionem, neque hanc habebat in libera sua potestate. Non secus ac non haberet sic consequutionem finis, qui ad manum non haberet, neque posset habere medium prærequisitum ad illum: neque gauderet libera potestate conferendi stipem, aut construendi domum ex lapidibus, qui his, aut pecuniis careret, & cuius in libito non esset eas acquirere.

365 Quæ ratio tam efficax, quam frequens in Nostrorum ore, & scriptis, illustratur insigniter discursu S. Augustini in lib. de Prædest. Sanctorum, cap. 2. circa illa verba Pauli 2. ad Corinth. 3. vers. 5. *Non quod sufficientes simus cogitare aliquid à nobis, quasi ex nobis: sed sufficientia nostra ex Deo est.* Ex quibus contra Semipelagos deducit, nos viribus nature non potiri sufficientiâ ad credendum etiam initialiter, prout oportet ad salutem æternam, cum ex doctrina S. Pauli non potiamur tali sufficientiâ ad cogitandum, prout sic oportet; cumque cogitare sit quid prærequisitum ad credendum: *Attendant hic* (inquit S. Doctor) *& verba ista perpendant, qui putant, ex nobis esse fidei conceptum, & ex Deo esse fidei supplementum. Quis enim non videat, prius esse cogitare, quam credere? Nullus quippe credit aliquid, nisi prius cogitauerit esse credendum. Quamuis enim raptim, quamuis celerrimè credendi voluntatum quadam cognitiones antevolent, moxque illa ita sequatur, vt quasi coniunctissima comiteretur; necesse est tamen, vt omnia que creduntur, præueniente cogitatione credantur: quanquam & ipsum credere nihil aliud est, quam cum assensione cogitare. Non enim omnis, qui cogitat, credit, cum ideo cogitent plerique, ne credant; sed cogitat omnis, qui credit, & credendo cogitat, & cogitando credit. Quod ergo pertinet ad religionem, atque pietatem, de qua loquebatur Apostolus, si non sumus idonei, &c. profectò non sumus idonei credere aliquid quasi ex nobismetipsis, quod sine cogitatione non possumus, sed sufficientia nostra, quæ credere incipiamus, ex Deo est. Quocirca sicut nemo sibi sufficit ad incipiendum, vel perficiendum quodcumque opus bonum; unde in omni opere bono & incipiendo, & perficiendo sufficientia nostra ex Deo est: ita nemo sibi sufficit vel ad incipiendam, vel ad perficiendam fidem, sed sufficientia nostra ex Deo est; quoniam fides, si non cogitetur, nulla est; & non sumus idonei cogitare aliquid quasi ex nobismetipsis, sed sufficientia nostra ex Deo est.* Hucusque S. Augustinus, cum quo colludit Concilium Araucanicum 2. can. 7.

366 Iam itaque nos à simili ratiocinamur sic: Prius deberet esse, penes aduersarios, decerni efficaciter à Deo conuersionem Iudæorum, quam hos conuerti; nullus quippe rectè operatur aliquid, nisi prius efficaciter decernatur à Deo recta eius operatio, & nisi præueniente huiusmodi diuino decreto. Ergo cum Iudæi non habuerint in sua potestate, decerni sic eorum conuersionem, sed ex Deo deberet esse tale decretum, profectò non habuerunt in sua potestate conuerti, quod sine tali decreto non possent. Rursus, conuersio, si non prædecernatur efficaciter à

Deo, nulla est; & Iudæi non fuerant sufficientes obtinere pro suo libito tale Dei decretum efficax. Ergo non fuerunt sufficientes ad conuersionem.

367 Confirmatur iterum: Conuersionis Gentilium, si Christus eis prædicaret, ratio esset decretum Dei efficax, & antecedens, vt dicunt aduersarij. Ergo non conuersionis Iudæorum ratio fuit defectus, seu carentia decreti similis efficacis, & antecedentis de eorum conuersione: non enim minus præfata carentia independens fuit à voluntate Iudæorum, quam est, aut esset independens existentia illius decreti à voluntate Gentilium; nec minus antecederet, & conuinceretur præfata carentia cum non conuersione Iudæorum, quam antecedit, & conuincitur, aut antecederet, & conuinceretur existentia illius decreti cum Gentilium conuersione. Ergo non conuersio Iudæorum refundenda erit, non in malitiam voluntatis ipsorum, sed in defectum, seu carentiam decreti diuini antecedentis, & efficacis, constitutive in solius Dei nutu de ipsorum conuersione, proindeque in defectum potestatis voluntatis Iudæorum ad conuersionem, seu in defectum auxiliij diuini, quod esset sufficiens ad conuersionem. Quæ sequelæ heterodoxæ sunt, & negatæ à Catholicissimis Thomistis, vt & aliæ similes deductæ supra: sed nos cum Ioanne Vincentio, Dominicano celeberrimo, apud Ledesnam pag. 233. *disp. unica de Auxilijs, art. 11. §. Inter discipulos, ignoramus viam se ab eis liberandi.*

368 Si ex Viue *disp. 11. distinct. 6.* dicat quis, nos in eiusdem difficultatis aqua hære; nam decretum purificandæ conditionis, sub qua homo præuius sit operaturus benè, si ei conferretur, est requisitum, vt homo operetur benè; & quod à Deo habeatur, non est constitutum in manu voluntatis humanæ. Ergo ille, respectu cuius Deus non habet tale decretum, carebit auxilio sufficiente ad benè operandum, si nostra contra Thomistas ratio valida est. Sed sanè, cum decretum illud non sit requisitum, vt homo possit operari benè, nisi tantum, vt operetur benè, si quidem non sit omnino antecedens consensum humanum, utpote quod habeatur à Deo præsciente hominem benè operaturum sub eius conditione, apparet manifestum discrimen ad decretum Thomisticum, & ad prædeterminationem physicam, quæ sunt requisita omnino præuentia consensum humanum; & ideo nos contendimus, fore requisita ad posse operari benè, proindeque fore, vt absque eis non saluaretur auxilium sufficiens. Rursus etsi in manu voluntatis humanæ non sit positum, quod Deus habeat decretum illud purificandæ conditionis; at est constitutum in ipsius facultate simul cum gratia Dei, vt reddat illud efficax, ex suppositione, quod à Deo habeatur. Vnde elucescit aliud patentissimum discrimen; nam neque existentia, neque efficacia prædeterminationis, tam extrinsecè, quam intrinsecè sunt in nostra constitutæ potestate. Ob idque nos inferimus contra Thomistas, eum iustum, de cuius operatione bona non haberet Deus decretum prædeterminatiuum, & quem ad ipsam Deus non prædeterminaret physicè, & intrinsecè, cariturum auxilio sufficiente, obligarique à Deo ad impossibile, si de operatione bona imponat præceptum. Quæ secunda sequela damnata est expressè à Concilio Tridentino *sess. 6. cap. 11. & can. 18.* necnon ab Innocentio X. Pontifice Max. contra Iansenium Ypresensem; & tam eam, quam primam negant Thomistæ; sed nos latet, quam consequenter. Secunda solutio nihilo magis satisfacit. Primò, nam

nam vt verum esset, Iudæos perpetrasse maiora scelera, quam olim Gentiles illi: at iuxta aduersarios non perpetrarunt ea, nisi à Deo ex se prædeterminati ad materiale talium scelerum; cum tamen ex se no-auerit prædeterminare Gentiles ad æqualia, vel maiora quoad materiale, & in quæ incidissent, si à Deo fuissent prædeterminati. Ergo Iudæi confugientes ad disparitatem prædeterminationis anteuertentis sua demerita, & carentiæ prædeterminationis erga Gentiles, quæ etiam carentia anteuertit horum merita, possent se iusta excusatione tueri ab exprobratione comparatiua. Possent etiam aliunde, nimirum exinde, quod non obstantibus maioribus suis flagitijs anterioribus, Deus; cum posset, non contulerit ipsis auxilium ad conuersionem prædeterminans, quo non minus ipsi conuersi fuissent, quam conuerterentur Gentiles, collato eis simili auxilio, si Christus apud eos prædicaret.

370 Secundò, quia Christus non increpauit Iudæos propter antecedentia scelera, sed propter præsentem impenitentiam: *Tunc cepit* (inquit Matthæus vers. 20.) *exprobrare ciuitatibus, in quibus facta sunt plurima virtutes eius, quia non egissent penitentiam.* Vnde S. Thomas ibi notat, non exprobrasse eis, quod peccata egissent, sed quod penitentiam non egissent. Nec apparet credibile, non fuisse secundum se maiora peccata Gentilium illorum Tyriorum, ac Sidoniorum, necnon Sodomitarum, qui etiam agerent penitentiam, prædicante ipsis Christo, & ex quorum etiam exemplo obiurgat Iudæos Capharnaïtas ibidem Christus. Videantur dicta à nobis in num. 33. Nec contrarius est sanctus Augustinus iniquens lib. de Bono persen. cap. 14. *Non eram sic excacati, & sic induratum cor Tyriorum, ac Sidoniorum, quoniam credidissent, si qualia viderunt isti signa, vidissent.* Nam S. Doctor loquitur de excacatione, & duritie minori illorum Gentilium ad penitentiam, quam quæ de præfenti fuit in Iudæis ad eandem; quidquid esset, an horum, vel illorum crimina in antea vita fuerint secundum se grauiora. Quare reprehensio eò præcisè respexit, quod Iudæi non respuerint, talibus entitatiue, & physicè auxilijs instructi diuinæ gratiæ, qualibus, si memorati Gentiles instruerentur, reformarent vitam suam, reddendo ea congrua, & efficacia per dignos penitentiam fructus. Quædam sancti Thomæ verba ex 2. 2. *quest. 2. artic. 5. ad 1. lib. 3. contra Gentes, cap. 159. & 160.* solita ab aduersarijs allegari ad declarandum, quo pacto peccata præcedentia impediunt operationem diuinæ gratiæ, nullatenus deseruiunt instituto intento ab ipsis, vt conuincit Ferrerius *parte poster. Respons. ad obiectiones Vincentianas, cap. 3. num. 37. cap. 10. n. 140.* eaque cum conformibus alijs, ex *lect. 5. in cap. 6. Ioannis, potiori iure in num. 283.* Vindicauit pro nostra sententia, & in *lect. 64.* resumam in calamum.

371 Tertia solutio conuelliur primò, quia eo ipso, quod prædeterminatiua esset applicatio essentialiter prærequisita in potentia, vt hæc perueniat ad actum secundum, quamuis perueniendi obligatio non fundaretur in ipsa prædeterminatione, sed in auxilio sufficiente, nequiret non esse inutilis, & iniqua exprobratio comparatiua Iudæorum ob defectum talis applicationis, citra suum arbitrium, & potestatem. Dicere namque hi possent, se etiam acturos fuisse penitentiam, si vltra auxilium sufficiens donati fuissent illa applicatione, qua, & non solo auxilio sufficiente, donarentur Gentiles; nam si eo solo hi donarentur, forent pares sibi in impenitentia: nec mirum esse, quod R. P. Gabr. de Henao, *Scient. Med. Pars 1.*

ipsi æqualiter obligati non satisfecerunt, si æqualis obligatio stare poterat cum defectu applicationis prærequisitæ ad satisfaciendum. Confirmatur. Etsi meæ potentiæ visuæ existentia intra tantam à colorato lucido distantiam habeat se per modum medij, & applicationis ad videndum; tamen si per me non stet ea existentia, sed Deus, aut alter homo impediatur eam citra meam voluntatem, vel elongando me nimis ab obiecto, vel illud meæ potentiæ visuæ nimis adiungendo per iuxtapositionem, tunc per me non stabit, quod non cernam obiectum, sicut conspiceret Petrus conuenienter applicatus, & cui, vt & mihi, Deus imposuisset præceptum intuendi illud, collata antea vtraque facultate visuæ, omnique eo, quod ex parte actus primi, & potentiæ necessarium est ad visionem. Similiter ex vulgatis sententijs cognitio non est nisi medium, & applicatio, vt voluntas amet, & huius imperium, vt potentia externa moueatur, & pia affectio, vt intellectus assentiatur mysterio reuelato: cui tamen voluntati si Deus ex libito suo denegaret præuiam cognitionem, & potentiæ externæ antecedens imperium voluntatis eiusdem, & intellectui præallicentem affectionem; proculdubio perinde esset, ne peruenirent ad actum secundum, ac si Deus retraxisset aliquid constituens actum primum, facultatemque ad posse. Et quamuis admitteretur credendi mysterio reuelato in eo homine, cui ex merito suo arbitrio Deus non conferret piam affectionem, æqualis obligatio, ac in altero, cui paratus esset conferre: nihilominus excusatio illius, qui non crederet, manifesta esset præ hoc, qui crederet; & ille ab huius exemplo obiurgari iuste non posset. Absolutè quidem ille nulla teneretur obligatione, vt qui destitueretur ad credendum prærequisito aliquo non posito in ipsius potestate. Nam non potest quis teneri ad id, quod est sibi impossibile. Valetque idem in nostro casu, si quidem ex solo Dei nutu Iudæi caruerint prædeterminatione ad penitentiam, ad quam ea erat necessariò prærequisita, vt medium saltem, atque applicatio. Et quoties medium, applicatioue indispensabiliter prærequisita ad finem, aut effectum, non est in manu alicuius, nequit in eius potestate proxima, neque in obligatione esse consequutio finis, productiue effectus.

372 Vnde cum Iudæis defuerit ad conuersionem prædeterminatio, quæ ad ipsam est prærequisita vt medium, aut applicatio, iuxta respondentes, & quam consequi non fuit in potestate Iudæorum, inferimus ab absurdo, non fuisse obligatos ad conuersionem, neque æquè increpatos comparatione Gentilium, vt pote inæqualium in habenda prædeterminatione prærequisita, & quam si à Deo non acciperent, tam impenitentes manerent, prædicante ipsis Christo, quam Iudæi persistenter. Et vt respondentibus concedamus gratis, fuisse in Iudæis aliquam obligationem penitendi fundatam in aliqua potentia; ast quia aliquid accederet potentiæ Gentilium, tanquam reductiuum potentiæ ad actum conuersionis, videtur hos obligandos magis, quam Iudæos pro priori ad ipsum actum. Eo autem ipso, quod foret in Gentilibus maior, quam in Iudæis obligatio, iam obiurgatio Christi comparatiua vim suam amitteret, & energia.

373 Conuelliur secundò; nam prædeterminationis ad penitentiam Iudæorum defectus non potuit non esse entitatis, quæ vel constitueret potentiam, virtutem actiuam, principiumque effectuum penitentiam, vel quæ talè potentiam, &c. completeret, vt conditio sine

qua non, & vt quid praequisitum pro priori signo naturae ad poenitentiam, sed in hanc non influens physicè. Si primum: Ergo defuit in Iudæis potentia ad poenitentiam, proindeque ad hanc non potuerunt esse obligati. Si secundum: Ergo in iisdem defuit potentia completè, & proximè expedita ad poenitentiam, seu ad hanc defuit actus primus completus, ac proximus. Et subinde etiam obligatio: vt enim visum est in *num. 371.* defectus eorum, quibus complentur, & proximè expediuntur potentiae, obstant, quominus teneantur operari, si per ipsas non stent tales defectus. Dicere autem, praedeterminationem esse praequisitam ad actum, sed non esse requisitam, vel tanquam conditionem, sine qua non; ad poenitentiam, & in hoc discriminari à praequisitis, de quibus in *num. 371.* est quid exco-gitatum proprio Marte, & sine operæ pretio.

374 Probo id secundum, quia quidquid sit, an defectus sit requisiti tenentis se ex parte potentiae, vel ex parte actus, sed ab hoc distincti, & hoc prioris naturæ, tam expers erit obligationis ille, in cuius potestate non est euitare defectum praequisiti posteriori modo se habentis, quam qui facultate caret impediendi defectum requisiti priori modo habentis se. Si defectus non esset praequisiti ad actum, sed tantum ipsius actus, staret obligatio, praeventibus requisitis ex parte potentiae, & culpabilis esset defectus actus. Atque ita contingit in Iudæis iuxta nostram sententiam; at iuxta respondentium defuit in Iudæis, non solum actus, sed etiam praequisitum ad hunc, imò hoc idè defuit, quia defuit praequisitum illud, siue tenens se ex parte actus, siue ex parte potentiae dicatur. Et cum exequi actum praeceptum sit impossibile sine omni eo, quod praequiratur ad posse exequi, & ad exequendum, vnde cumque, & quacumque ex parte illud praequiratur, non apparet, cur in Iudæis fuerit culpabile non exequi poenitentiam, si quidem absque culpa caruerint praequisito ex parte saltem actus, & hunc sine illo exequi impossibile prorsus fuerit.

375 Iam primum probo, quia praequisitum ad actum secundum, & ad effectum, seu tenens se ex parte actus secundi, & effectus, quod non sit etiam requisitum ad potentiam, seu non se etiam teneat ex parte potentiae, fuit haecenus inauditum in Philosophia, & Theologia. Docetque Aristoteles *lib. 5. Metaphysicae, c. 2.* inter causas numerari, non solum principale agens, & finem, sed omnia, quae interponuntur vt media inter vtrūque. Cum autem inter voluntatem agentem, & actum praedeterminatum, qui est finis, mediet praedeterminatio, computanda erit ex parte causae, & potentiae, si computatur ex parte actus. S. etiam Thomas docet *1. p. quest. 33. art. 1. in corp. Omne, à quo aliquid procedit, quocumque modo, dici principium.* Et *quest. 41. artic. 4. in corp. Potentiam nihil aliud significare, quam principium alicuius actus.* Quia ergo praedeterminatio est principium, à quo procedit modo aliquo praedeterminatus actus, erit respectu huius potentiae, vel quatenus in ipsum physicè inadæquatè influat vt motio virtuosa (sic enim eam passim appellant) vel quatenus compleat potentiam physicè adæquatè influentem, & cui adæquatè respondeant omnes formalitates actus. Ex hinc quippe solet causae adæquatæ effectiuae desumi indicium, cæteris inter praequisita numeratis, sine quibus ipsa non sit proximè ad effectum expedita, vt in exemplis delibatis ad *num. 371.*

376 Conuellitur tertio, quoniam praedeterminatio est iuxta respondentes gratia efficax. Hæc autem, notante Gonetio *tom. 9. disp. 3. pag. 746. & 749.*

iuxta S. Augustinum *lib. de Gratia, & lib. arb. cap. 6. Est id, quo Deus facit, vt faciamus, præbendo vires efficacissimas voluntati; est adiutorium, quo, & non præcisè adiutorium, sine quo, vt idem S. Pater distinguit in *lib. de corrept. & gratia, cap. 11. & 12. Vires autem efficacissimæ, & adiutorium quo, significant abs dubio potentiam, vel constitutum, completiuumve potentiae, vt minus. Estque aduertendum, S. Augustinum de adiutorio, quo dicere in cap. illo 11. est in nobis per hanc Dei gratiam in bono recipiendo, & perseveranter tenendo, non solum posse quod volumus, verum etiam velle quod possumus.* Christusque Deus loquens de gratia efficaci, Gonetio fatente *tom. 3. disp. 5. art. 1. §. 2. pag. 288. & seq. dixit: Nemo potest venire ad me, nisi Pater, qui misit me, traxerit eum,* Ioannis *6. vers. 44.* Quare si praedeterminatio sit gratia efficax, dabit non solum venire, seu agere, sed etiam posse venire, seu posse agere. Ad hæc, quid apud respondentes vsu magis receptum, quam defensare, gratiam efficacem esse totam vim, & rationem proximam agendi cum voluntate creata actus supernaturales, conducenteseque ad salutem æternam? Si sic est, quomodo non se tenet ex parte potentiae? Postremò si gratia efficax supponit posse, atque potentiam, supponet gratiam sufficientem, & simul cum illa conueniet respectu eiusdem actus, cum tamen efficaci præsentis superfluere videatur sufficiens, collata à Deo præscio operationis futuræ. Sed de his non plura.*

SECTIO LI.

Classis secunda probationum ex impossibilitate decreti diuini de obiecto futuro contingenter conditionatè cum huius contingentia, & libertate. Probatio prima vallata multorum PP. præsidio, præsertim Boëtij, S. Anselmi, & magni Theologi Thomæ Valdensis.

377 **N**Am illud decretum subiectiuè absolutum, & obiectiuè conditionatum, vel est praedeterminatum voluntatis creatæ, & tale, vt impossibile esset ex eius vi, & positione, voluntatem creatam non agere, si in talibus circumstantiis constitueretur; vel non est praedeterminatum, sed tale, vt etiam illo posito, maneret voluntas creata indeterminata ad agendum, & indifferens ad contrarium in iisdem circumstantiis? Si non est praedeterminatum, non est medium aptum ad certam, & infallibilem cognitionem diuinam conditionalium contingentium, & liberorum voluntatis creatæ. Certa namque, & infallibilis cognitio non potest haberi ex medio, quo posito, non esset infallibile, effectum esse sequiturum, sed adhuc sequi, & non sequi posset, foretque contingens, quòd sequeretur vnum potius, quam aliud. Et ea ratione Thomistæ iudicant, illud decretum esse medium necessarium ad certam, & infallibilem cognitionem diuinam, quia ipso secluso, & praedeterminatione physica, quam causaret, voluntas creata, & cætera, quibus præinstrueretur, essent indeterminata, & indifferentia. Si verò illud decretum est praedeterminatum, non est medium aptum ad cognoscenda conditionalia contingentia, & libera, sed necessaria voluntatis creatæ, quippe hæc necessitaret. In potestate namque eius non est, vt illud decretum

ponatur,

ponatur, aut non ponatur. Et ipso posito, non posset voluntas creata, si in his circumstantiis constitueretur, agere oppositum eius, quod ab ipso præscribitur. Si verò ipsum non poneretur, non posset agere aliquid, etiam si in iisdem circumstantiis collocaretur. Ergo per illud decretum, quando ponitur, amitteret voluntas creata potestatem non agendi; & quando non ponitur, careret potestate agendi: quarum vtraque est de intrinseca ratione contingentiae, & libertatis in operando.

378 Sub alia forma instauro argumentum: Praedeterminatio decreto posito, necesse est, fieri rem, quæ à decreto præscribitur. Sed hæc necessitas, cum sit antecedens, destruit libertatem rei decretæ. Ergo decretum subiectiuè absolutum, & obiectiuè conditionatum de poenitentia Tyrriorum sub conditione prædicationis Christi, si praedeterminatum sit, adimeret libertatem poenitentiae illius; casu quo apud Tyrrios Christus prædicaret. Maior inde innotescit, quòd decretum praedeterminatum efficax esse sit, atque adeò incompatibile cum carentia rei prædefinitæ, vt pote infrustrabile, & cui resisti non possit. Consequentia nullo laborat vitio. Minor duo includit; vnum, necessitatem, quæ ex decreto praedeterminatio oritur, esse antecedentem; alterum, necessitatem antecedentem, tollere libertatem. Primum probatur, quia necessitas orta ex decreto praedeterminatio dimanat ex diuino voluntatis actu habito ab ipsa præiudicæ, & antecedenter ad omnem præuisionem voluntatis creatæ vrentis libertate sua in operando. Secundum, quia aliqua necessitas est contra libertatem arbitrij. Sed non necessitas consequens. Ergo antecedens. Consequentia elucidatur. Etenim omnis necessitas vel est antecedens, vel consequens, ad has namque reducuntur omnes aliae necessitates: ad antecedentem ea, quæ dicitur absoluta, & etiam quæ consequentis; ad consequentem ea, quæ dicitur hypothetica, seu conditionata, seu ex suppositione, & etiam quæ dicitur consequentia. Maior, & Minor affunduntur luce. Cum enim libertas, & necessitas opponantur, oportet, aliquam esse necessitatem, quæ sit contra arbitrij libertatem, cum qua sit hæc oppositio. Necessitas autem consequens, cum ideo consequens sit, quia posterior est vsu libertatis, ex illo enim consequitur, non potest obesse libertati. Ergo obest necessitas antecedens. Qualis est, quam asserti decretum praedeterminatum, vt iam declarauimus. Igitur, cum istud decretum sit omnino antecedens, ineuitabile, & essentialiter connexum cum operatione decreta, destruet eius libertatem.

379 Hæc ratio confirmatur, & explanatur autoritate Maiorum. Nam Boëtius *lib. 5. de consolatione Philosophia, prosa 6.* vt conciliet libertatem nostram cum præscientia diuina, ait: *Dua sunt necessitates; simplex una, veluti quod necesse est, omnes homines esse mortales; altera conditionis, vt si aliquem ambulare scias, eum ambulare necesse est; quod enim quisque nouit, id esse aliter, ac notum est, nequit. Sed hæc conditio minimè secum illam simplicem trahit; hanc enim necessitatem non propria facit natura, sed conditionis adiectio. Nulla enim necessitas cogit incedere voluntariè gradientem, quoniam eum tamen, cum graditur, incedere necessarium sit. Eodem igitur modo, si quid prouidentia præscit videt, id esse necesse est, tamen si nullam habeat naturæ necessitatem. Hæc igitur ad intuitum relata diuinum, necessaria fiunt per conditionem diuinæ notionis; per se vero*

*considerata, ab absoluta natura sua libertate non deficiunt. Vbi vides distinctionem duplicis necessitatis, vnius, quæ sit absoluta; & alterius, quæ sit conditionalis. Vides etiam, necessitatem futurorum contingentium ex præscientia diuina esse solummodò conditionalem, non secus, ac ea est, qua necesse est, Petrum ambulare, quem tu cernas ambularem. Vtuntur eadem similitudine S. Athanasius *serm. de Passione, & Cruce Domini*, S. Augustinus *lib. 3. de lib. arb. cap. 4. V. Beda in lib. variarum qq. in 13.* S. Thomas *quest. 2. de verit. art. 12. in corp. inquit: Sicut noster visus non fallitur vnquam videns contingentia, vt sunt præsentia; & tamen ex hoc non remouet, quin illa contingenter eueniant: ita Deus infallibiliter videt omnia contingentia, siue qua nobis sunt præsentia, siue qua præterita, siue qua futura, qua sibi non sunt futura, sed ea inspicit esse tunc, quando fiunt. Vnde ex hoc non remouetur, quin contingenter eueniant. Et ad 7. Idem est iudicium de ista: Si Deus scit aliquid, hoc erit; & de hac: Si ego video Socratem currere, Socrates currit: quorum vtrumque est necessarium, dum est. Et quest. 16. de Malo, art. 7. ad 15. Sicut se habet diuina scientia ad futura contingentia, sic se habet oculus noster ad contingentia, quæ in præsentia sunt. Vnde sicut certissimè videmus, Socratem sedere, cum sedet, neque tamen propter hoc sequitur, quòd sit simpliciter necessarium, vt sedeat: ita etiam ex hoc, quòd Deus videt omnia, quæ eueniunt in seipsis, non tollitur contingentia rerum. Hæc ibi, habetque eiusdem tenoris alia in *sect. 14. ad 1. lib. de Interp. Boëtius itaque, & S. Thomas agnoscunt, necessitatem ex diuina præscientia, & ex nostra intuitionem circa contingentia, conditionalem esse, & consequentem, & non inimicam libertati nostræ, quia non est necessitas proueniens ex causa, aut principio, vel præquisito præhabente connexionem cum ipsis. Ergo dicerent omnino oppositum de necessitate ex decreto praedeterminatio, ob contrariam rationem, ob quam contingens absolute, vel conditionatè futurum, prius quoque, quam fieret, necesse erat, vel foret, si purificaretur conditio, existere, secus ac de futuro contingente debere existimari notat paulò post Boëtius, inquit: *Sol oriens, & gradientis homo, dum fiunt, non fieri non possunt; eorum tamen vnum, prius quoque, quam fieret, necesse erat existere; alterum vero minime.****

380 S. Anselmus in *lib. de Concordia, cap. 3.* similiter discernit duas necessitates, nempe antecedentem, & sequentem; & inter alia ait: *Ortus solis duabus necessitatibus futuris intelligitur, scilicet & præcedenti, quæ facit rem esse; ideo enim erit, quia necesse est, vt sit; & sequenti, quæ nihil cogit esse, quoniam idcirco necessitate futurus est, quia futurus est.* In quibus verbis eam necessitatem libertati aduersam esse S. Anselmus docet, quæ præcedit rem, & facit eam esse. Addit inferius: *Opus voluntatis, cui datum est, vt quod vult, sit; & quod non vult, non sit, voluntarium, siue spontaneum est, quoniam spontanea voluntate fit. Et bifariam est necessarium, quia & voluntate cogitur fieri, & quod sit, non potest simul non fieri. Sed hæc necessitates facit voluntatis libertas, quæ prius, quam sint, eas canere potest. Hæc omnia Deus, qui scit omnem veritatem, & non nisi veritatem, sicut sunt spontanea, vel necessaria, videt; & sicut videt, ita sunt. Hæc ergo consideratione palam est, quia & sine omni repugnantia Deus præscit omnia, & mala fiunt ex libera voluntate, quæ, antequam sint, fieri potest, vt nunquam sint; & tamen quodammodo sunt necessitate: quæ necessitas, vt dixi, descendit de libera voluntate.*

K 4

voluntate. Rursus cap. 10. applicando hanc doctrinam ad præscientiam, & prædestinationem Dei, scribit: *Quamvis necesse sit fieri, que præsciuntur, & que prædestinantur; quædam tamen præscita, & prædestinata non eueniunt ea necessitate, que præcederem, & facit, sed ea, que rem sequitur, sicut supra diximus. Non enim ea Deus, quamvis prædestinat, facit, voluntatem cogendo, aut voluntati resistendo, sed in sua illam potestate dimittendo.* Hæc S. Anselmus. Iuxta cuius doctrinam decretum diuinum prædeterminatum, & præscientia in eo habita de nostro actu libero, non potest non euertere libertatem, nam præcederet talem actum, & faceret illum esse tali necessitate, quam voluntas nostra non faceret, & quam, antequam sit, cauere neutiquam posset, & quæ non descendit de libero nostro arbitrio.

381 Vterius S. Anselmus, vel alius, qui pro Elucidario componendo desumpsit multa ex ipso, ait in cap. 40. *Dua necessitates sunt, vna naturalis, vt solem in Oriente oriri, vel diem noctem sequi. Altera voluntaria, vt aliquem ambulare, vel scribere. Que Deus vult, vt fiant, vt cælum, & terra, inenitabile est non euenire, sed per omnia necesse est ita contingere. Que autem fieri tantum permittit, vt homines per liberum arbitrium bonum, vel malum facere, non est necesse euenire.* Quibus in verbis necessitatem voluntariam tantum, & consequentem attribuit his, quæ per liberum arbitrium bene, vel male fiunt ab hominibus; additque postea, hæc præsciri à Deo, non inferente necessitatem, vt fiant; sed ideo determinato, vt præsciat, quia futura sunt ex hominum voluntate. Dumque inquit, non esse necesse, vt hæc eueniant, quia solummodo permittendo vult fieri, satis significat, Deum erga hæc non habere voluntatem antecedentem absolutam, sicut habuit circa productionem cæli, & terræ, ne si haberet, essent vtraque æque necessaria. Quod autem extendat verbum permittit, ad opera libera etiam bona, non ideo est, quia strictè permittantur, displicente Deo in eis, vt de malis ait S. Anselmus in lib. de Voluntate Dei, cap. 5. sed quia non præscribuntur antecedente, & absoluto Dei decreto.

382 Demùm idem S. Anselmus in indubitato, & præstantissimo Opere, *Cur Deus homo, lib. 2. cap. 18.* hæc habet: *Est necessitas præcedens, que causa est, vt sit res; & necessitas sequens, quam res facit. Præcedens, & efficiens necessitas est, cum dicitur, cælum volui, quia necesse est, vt voluatur. Sequens verò, & que nihil efficit, sed sic est, cum dico, te ex necessitate loqui, quia loqueris. Cum enim hoc dico, significo, nihil facere posse, vt dum loqueris, non loquaris, non quod aliquid te cogat ad loquendum. Nam violentia naturalis conditionis cogit cælum volui. Te verò nulla necessitas facit loqui. Sed vbiicumque est præcedens necessitas, est & consequens; non autem vbi sequens, ibi statim & præcedens. Possimus namque dicere, necesse est, cælum volui, quia voluitur. Sed non similiter est verum, idcirco te loqui, quia necesse est, vt loquaris. Applicat hæc S. Pater ad Christum, inquit: *Hac sequenti, & nihil efficiente necessitate, quoniam vera fuit fides, vel prophetia de Christo, quia ex voluntate, non ex necessitate moriturus erat, necesse fuit, vt sic, esset: hac homo factus est: hac fecit, & passus est quidquid fecit, & passus est: hac voluit quacumque voluit. Ideo enim necessitate fuerunt, quia futura erant; & futura erant, quia fuerunt; & fuerunt, quia fuerunt. Et si vis omnium, que fecit, & passus est, veram scire necessitatem, scito, omnia ex necessitate fuisse, quia ipse voluit. Voluntatem ergo eius**

nulla præcessit necessitas. Quare si non fuerunt, nisi quia ipse voluit, si non voluisset, non fuissent.

383 Traditam à S. Anselmo doctrinam confirmat ex S. Augustino lib. 5. de Ciuit. Dei, cap. 10. & sæpe aliàs, necnon ex alijs PP. Thomas Vvaldensis, Theologus verè magnus, & antiquus, tom. lib. 4. art. 1. *Doctrinalis Fidei, cap. 25.* concluditque: [Necessitas ergo præcedens non comparitur arbitrij libertatem, & ideo ipsa non conuenit humanis effectibus. Periculosè ergo, vt mihi videtur, quidam magni viri necessitatem istam præcedentem ponunt in humanis operibus, etiam & quæ fluat à voluntate Dei, maxime cum in antiquis Ecclesiæ PP. nihil consonans reperire possunt, cum conantur.] Et paulò post: [Certè ille, qui facit concordiam in sublimibus, non faceret illam concordiam inter necessitatem, quam Augustinus appellat extrinsecam, & Anselmus præcedentem, & liberum arbitrium, ambulans cum homine pro statu isto.] Sic ille, cuius censuram de periculo non confirmo meo suffragio, si magni illi viri dixerunt, quod nunc Thomistæ. Quinam illi fuerint, est mihi ignotum, nam Thomam Braduardinum Archiepiscopum Cantuariensem (ad quem respexisse Vvaldensis, sunt qui existimant) non licuit hæcenus legere in libris de Causa Dei. Gonetus tom. 1. in *Apologia Thomistarum, art. 6. pag. 735.* vult, denotasse nonnullos, qui cum Vvicleffo affirmabant, Dei præscientia, & voluntate violari voluntatis creatæ libertatem; sed non, qui, salua hac libertate, dicerent, Deum antecedenter extrinsecè, & intrinsecè prædeterminare voluntatem creatam, seu ad huius operationes præmittere suppositionem connexam inuitabiliter. Nam ante Dominicum Banez, vt Nostri dicunt, non alij Theologi ita opinati sunt. Ipse Vvaldensis tom. 3. lib. de Sacramentalibus, titulo 1. cap. 9. in fine, suppositionem antecedentem gratiæ efficacis sic connexam agnoscit. Cæterùm ex lectione Vvaldensis compertum est, viros illos non vocandos ab ipso magno, si cum Vvicleffo conspirassent; quem in eo etiam puncto tanquam hæreticum damnatum, hominemque barbarum, & abiectum percussit multa per capita. Et ex verbis illis: [Certè, qui facit concordiam, &c.] manifestum est, Theologos illos magnos curasse conuincere necessitatem ex diuina voluntate prouenientem, seu suppositionem ex ipsa antecedentem, cum libertate voluntatis creatæ, debita admitti iuxta Catholicam fidem, & negata ab Vvicleffo. Quod verò à Nostrorum nonnullis Dominicus Banez vocetur author decretorum diuinorum antecedenter efficacium, & prædeterminationis physica, sicut & à Thomistis Ludouicus Molina inuentor decretorum indifferentium, & Scientiæ Mediæ; ideo fuit, quia vnus, & alter suam sententiam, præ cæteris antiquioribus clariùs expressit, & accuratiori opera illustrauit. Nec Vvaldensis adhauc gratiæ determinanti, sed efficaci ex nostro consensu, vt constat ex his eius verbis, post relata priori loco: [Illud, quod adducunt, *Cor Regis in manu Domini, & quocumque voluerit, inclinat illud,* ipse textus exponit, se intelligi de necessitate tractionis, & inclinationis, non autem de necessitate illa, quæ præcedit secundum Anselmum, & secundum quam voluntas necessarid agit, nec potest aliter agere, etiamsi vellet, secundum Augustinum.] Sic ille. Et qui suppositionem præconnexam, consistentem in diuina præscientia, & voluntate impugnavit totis viribus, & copiis, vt inimicam libertati (quod videre est

384 ex cap. 21. vsque ad 30.) multò magis contradiceret consistenti in prædeterminatione physica creatæ. In alio autem loco de Sacramentalibus transcribit verba S. Augustini de corrept. & gratia, cap. 2. dicentis ex Paulo ad Rom. 8. vers. 14. *Homines, vt agant quod bonum est, agi ab illo, qui bonus est.* Nihil aliud ibi de suo addit Vvaldensis. Si autem illud repetere, fuit docere gratiam efficacem prædeterminantem; qui illam negamus, non magis erimus contrarij Vvaldensi, quam S. Paulo, & S. Augustino: & his nos aduersos esse, obtinebit serò Gonetus, maxime cum ex S. Thoma lib. 4. contra Gentes, cap. 22. nos asseramus, filios Dei agi ab Spiritu S. quodammodo, vt præcepta Dei adimpleant: agi autem quodammodo, est non agi simpliciter, provt contingeret, si prædeterminarentur ad vnum.

Atque ita notat Ferrara inquit [aliquid agi ad aliquid, quando ad aliquid aliquid agendum ab altero mouetur. Et si quidem actio determinetur illi ab altero omnino, ita quod ipsum non sit indifferens, ad agendum; sed agat præcisè secundum inclinationem sibi ab altero ad vnum determinatam, sic dicitur simpliciter agi, sicut bruta dicuntur agi, in quantum sunt eis operationes determinatæ ad vnum. Si autem actio non determinetur sibi ab altero, sed sic quidem mouetur ab altero, siue inclinatur ad agendum, quod tamen in potestate sua sit agere, & non agere, siue agere hoc modo, aut illo; tale dicitur agi non simpliciter, sed secundum quid, quia non determinatur sibi actio ab extrinsecò ad vnum, sed ipsum se determinat; sed tamen aliquantulum inclinatur ad agendum ab extrinsecò. Quia ergo sic Spiritus S. nos ad agendum inclinatur, quod liberè tamen operamur, & proprio arbitrio, tanquam habentes in nostra potestate sequi, aut non sequi Spiritus S. inclinationem, & motionem; ideo dicimur ab ipso agi non simpliciter, sed secundum quid: propter hoc dixit S. Thomas, quod per Spiritum S. quodammodo agimur.] Hæcenus Ferrara. Additque S. Thomas in cap. 8. ad Rom. lect. 3. vltra inclinationem ab Spiritu S. causari ab hoc motu-pium voluntatis creatæ mouentis se ad ipsum.

SECTIO LII.

Superioris probationis duæ solutiones repudiantur.

385 Respondet Gonetus tom. 2. disp. 3. art. 6. §. 2. pag. 131. disp. 4. art. 6. §. 5. pag. 300. disputat. 6. art. 7. §. 4. pag. 620. tom. 3. disput. 8. art. 4. §. 2. pag. 666. tom. 4. disput. 6. art. 7. §. 2. ex pag. 625. vsque ad 639. & §. 7. pag. 671. tom. 12. disp. 21. art. 3. §. 4. pag. 617. non omnem suppositionem antecedentem tollere libertatem, sed solum eam, quæ oritur à causis naturalibus, necessariisque, & hanc vocari à S. Anselmo necessitatem antecedentem, minimè verò eam, quæ oritur à primo principio, & libero, atque à prima veluti radice libertatis creatæ; & ad huius actum consequi æquiualemter decretum prædeterminatum, quia consequitur ad aliquid, in quo continetur, & à quo causatur, deriuaturque creatæ libertas, scilicet ad efficaciam infinitam voluntatis diuinæ. Præterea necessitatem ex decreto prædeterminatio esse ex antecedente, cui subditur non solum substantia actus creati, sed etiam modus libertatis; proindeque potius

fouere libertatem creatam. Tandem supponere, connotareque, si non in recto, saltem in obliquo, libertatem creati actus, ideoque non destruere eam, sed inferre, & confirmare.

386 Antequam hæc impugnem, aduerto primò, neque PP. neque nos velle omnem suppositionem, vtcumque antecedentem, euertere libertatem, sed antecedentem cum connexionem, & existentiam operationis. Secundò, PP. suppositionis sic antecedentis adduxisse exempla in agentibus naturalibus, & necessariis, vtpote manifestiora, & extra quæ non alia in agentibus de se liberis extarent inconcussa, nisi ratione vnionis hypostaticæ ad Verbum diuinum, aut vnionis beatæ, de quibus paulò post. His igitur præadnotatis ad duo capita reuocantur, quæ iam his, iam illis verbis tam sæpe repetuntur à Gonetis ex Thomistis, siue modernis, siue antiquis post hanc exortam Controuersiam. Primum est, suppositionem antecedentem præconnexam, consistentem in voluntate Dei, vel ex ea prouenientem, non esse aduersam libertati creatæ. Secundum est, necessitatem actus creati prædeterminati à Deo non non esse antecedentem, sed consequentem, seu non esse ex suppositione antecedenti, sed consequenti, ideoque optimè componi cum eius libertate.

387 Iam contra primum caput disputationis primò, quia alioquin nulla erit suppositio antecedens contraria libertati creatæ, cum nulla sit possibilis, quæ non consistat in voluntate Dei, vel ex ea proueniat: atque exinde frustranea erit communis diuisio in suppositionem antecedentem, contrariam libertati creatæ; & in suppositionem consequentem, non contrariam. Naturæ causarum naturalium, & brutorum sequuntur suppositionem voluntatis diuinæ suis in derminationibus, & tamen liberæ non sunt: voluntas etiam animæ beatæ, necnon animæ vnitæ hypostaticè ad Verbum diuinum sequuntur eandem suppositionem in derminatione ad Dei amorem; respectu tamen cuius liberæ non sunt, quia nimirum ipsarum derminationes ad vnum sunt independentes ab electione ipsarum. Nec Dei voluntas potest facere quod impossibile est, scilicet quod liberæ ipsorum sint derminationes, non factæ ex ipsarum electione. Confirmatur primò, necessitatem agendi in causa secunda consequi voluntatem primæ, solum denotat, huic esse liberam actionem, non verò causæ illi, cuius electionem, & exercitium liberum antecedit; ita vt nec voluntatem causæ primæ impedire possit, ne existat; neque ea existente, possit cohibere actionis positionem. Confirmatur secundò. Si Deus me coniciat in vincula, quæ rumpere nequeam, non ero liberior ad ambulandum, quam si me coniciat alter homo; nihil enim refert, vincula esse iniecta ab vno potius, quam ab alio, si æquè impediunt meam ad ambulandum potestatem liberam. Ergo quod prædeterminatio subsequatur voluntatem diuinam, vel sit ipsa diuina voluntas, si tamen impoter necessitatem operandi, nihil proderit ad conseruandam meam in operando libertatem, seu nihil proderit, ne sit necessitas antecedens.

388 Secundò PP. vt concilient cum necessitate ex diuina præscientia, voluntate, & prædestinatione libertatem creatam, nullibi rationem desumunt exinde, quod sit necessitas ex causa prima; cum tamen ea ratio, si vera, & sufficiens esset, non potuerit non eorum menti perua esse, & breuissimè tradi. Quare recurrentes ad declarationem diffusam necessitatis absolutæ, & conditionatæ, necessitatis antece

antecedentis, & consequentis, significarunt quàm expresse potuerunt, quærendam esse rationem aliam. Ipsique exinde reddiderunt, quòd necessitas ex præscientia, voluntate, & prædestinatione diuina sit conditionata, seu quam faciat adiectione conditionis nobis liberæ, sitque consequens suppositio-nem arbitrij nostri. Sed de hoc plura inferius.

389

Nunc expendo verba illa Clementis Alexandrini lib. 2. Stromatum, circa principium: *Dicunt Basilidei, fidem simul, & electionem esse propriam in unoquoque spatio: rursus autem ex consequentia supra mundana electionis consequi mundanam totius natura fidem, & pro modo spei uniuscuiusque conueniens quoque esse donum fidei. Voluntaria ergo, & libera actionis non est fides: utique officium, si est natura commodum, nec iustam consequeretur retributionem, nec qui non credidit, cuius culpa id non euenit; nec is, qui credit, qui causa non fuit. Omnis autem fidei, & incredulitatis proprietas, & differentia, nec laudi, nec vituperationi fuerit obnoxia rectè considerantibus, cum habeat præcedentem naturalem necessitatem, qua orta est ab eo, qui potest omnia. Vbi autem est amplius eius, qui fuit aliquando incredulus, penitentia, per quam est remissio peccatorum? Quare nec est amplius baptisimus rationis consentaneus, nec beatum signaculum, nec Filius, nec Pater; sed est eis impia, ut existimo, naturarum distributio, qua fundamentum salutis non habet fidem voluntariam. Nos autem, qui libera, & absoluta potestate eligere, & vitare, a Domino datum esse hominibus, à Scripturis acceptimus, iudicio, quòd transfueri, & excidere non potest, fidei acquiescamus.* Hactenus vetustissimus Pater, qui, etsi Basilidei dicerent, fidem Christianam esse ex suppositione voluntatis diuinæ, & ab eo, qui potest omnia; quia tamen dicebant, esse ex præcedenti naturali necessitate, & non ex voluntaria, liberaque electione, neque ex potestate libera, & absoluta eligendi, atque vitandi, infert euerfionem libertatis in credendo. Ergo quòd suppositio antecedens præcon-nexa cum actu nostro consistat in voluntate diuina, vel ex ea proueniat, non satis est, iuxta mentem Clementis Alexandrini, ut nostri actus libertas salua maneat. Præterea pondero, etsi libertatis creatæ hostes prætextu diuinæ præscientiæ, vel prædestinationis, vel gratiæ defendendæ reuocauerint suum errorem in suppositionem causæ primæ; non tamen ideo Patres Ecclesiæ destitisse ab eis refutandis. Ergo quia putarunt, non sufficere ad incolumitatem libertatis creatæ, quòd necessitas ad nostros actus antecedens sit subsequens Dei voluntatem.

390

Quod vrgetur ex Concilio Tridentino *ses. 6. cap. 5. & can. 4. ac 5.* Vbi non se continuit in definienda libertate creata, non obstante motione gratiæ diuinæ; sed se extendit ad definiendum, qualis esset eiusdem gratiæ suppositio, scilicet quòd posset abiici ab arbitrio creato, & quòd istud posset dissentire, si vellet. Vnde qui nunc diceret, cum gratia fœderari libertatem creatam, quia est suppositio subsequens voluntatem diuinam, tamen antecedens creatam, nisi simul tueretur modum præfatum antecedendi creatam, opponeret se Concilio Tridentino. Igitur non sufficit suppositio subsequens voluntatem diuinam, vel in hac consistens, ut hoc ipso liber sit actus creatus, quem præcedit.

391

Atque hinc S. Thomas 1. p. *quest. 19. art. 8.* tractans, an diuina voluntas necessitatem rebus volitis imponat? & tertio loco proponens hoc argumentum pro parte affirmante: *Illud, quod habet ne-*

cessitatem ex priori, est necessarium absolute. Sed res creata à Deo comparatur ad voluntatem diuinam, sicut ad aliquid prius, à quo habent necessitatem. Respondet postea, *posteriora habere necessitatem à prioribus, secundum modum priorum. Vnde & ea, que sunt à voluntate diuina, talem necessitatem habent, qualem Deus vult ea habere, vel absolutam, vel conditionalem tantum, & sic non omnia sunt necessaria absolute.*

En S. Doctor attendit ad modum, quo prior erat voluntas diuina respectu eorum effectuum creatorum, quibus necessitatem non imponebat; modus autem attentus à S. Doctore fuit, quòd erga eos effectus voluntas diuina aptabat causas contingentes, defectibiles, & impedibiles, ut dixerat in corp. & tradit pluribus in locis collectis à Goneto tom. 3. disputat. 5. artic. 1. §. 4. ex pag. 303. vsque ad 311. aptare autem tales causas coincidit cum eodem modo, quem in Deo mouente per gratiam considerauit Concilium Tridentinum. Quare iuxta S. Thomam, etsi voluntati diuinæ competat efficacia afferendi infallibiliter nostrum consensum cum modo etiam libertatis, non tamen per media prædeterminantia, sed indifferentia, proindeque præuisa per Scientiam Medianam sortitura effectum, & prouisa conferri ad causandum, & adipiscendum modum etiam libertatis in nostris actibus, quem per media prædeterminantia nancisci non posset, neque vellet: Sicut in amore beatæ animæ nec obtinere potest, neque intendere modum libertatis per visionem beatam prædeterminantem ad ipsum.

392

Demum si de modo voluntatis diuinæ circa nostros actus liberos non habeatur ratio, sed indistinctè dicatur, suppositionem voluntatis diuinæ non officere libertati eorum, non video, quænam de re controuersia potuerit esse PP. Ecclesiæ cum Hæreticis. Nam hi fatebantur in voluntate nostra potestatem agendi, & non agendi, non impeditam ex suppositione aliqua causæ secundæ, sed primæ; & ob hoc impedimentum negabant nobis libertatem, quæ talis simpliciter, & non potius necessitas esset. PP. verò si de potestate agendi, & non agendi ex suppositione etiam causæ primæ non curassent, eamque requisitam non putassent ad libertatem; quoad nomen tantum discordarent, & non quoad rem. Nam conuenirent in potestate agendi, & non agendi, non impedita ex suppositione aliqua causæ secundæ, & in impedita ex primæ. Quid ergo dissidij restaret, nisi, an rectè ab Hæreticis vocaretur necessitas, quæ libertas debebat nuncupari? Sicut ab eo, qui diceret, Christum Dominum esse animal rationale, sed detrectaret concedere, esse hominem, ob defectum humanæ subsistentiæ, in cuius locum diuina Verbi aduenerit, non alia superesset Catholicis, quàm penes vocem, discordia.

393

Aduersus secundum caput arguo primò: Necessitas antecedens, inimicæque libertati, ea est, quæ est causa, ut sit res, seu operatio, quæque hanc facit; & necessitas consequens, amicæque libertati, ea est, quæ operationem sequitur, quam operatio facit, quamque facit voluntatis libertas potens eam cauere prius, quàm sit; & qua operatio, dum est, necesse est esse; & quæ descendit de libera voluntate determinante, & eligente. Ita didicimus ex S. Anselmo in locis præcitat, & præsertim in cap. 3. & 6. ac 10. de Concordia. Atqui decreto prædeterminatio non conueniunt, nisi quæ de antecedenti necessitate, & minime quæ de consequenti dicuntur à S. Anselmo; eumque in finem, ut expli-

cet, diuinam præscientiam non officere nostræ libertati, utpote terminatam ad obiecta contingentia, quia futura sunt, quin hæc ideo sint futura, quia præsciuntur: similiterque docet, prædestinationem congruere nostræ libertati, quia præscita, & prædestinata non eueniunt ea necessitate, quæ rem præcedit, ac facit; sed ea, quæ rem sequitur. Boëtius etiam non agnoscit necessitatem conditionalem, propitiam libertati nostræ, nisi factam ex adiectione conditionis, seu operationis nostræ, aut hac inductam; sicque declarat, esse conditionatam necessitatem, quæ prouenit ex præscientia, & prouidentia Dei in nostris actibus liberis. Ab istis ergo cum non inducatur decretum prædeterminatiuum, necessitas ex eo proueniens non erit conditionalis, sed absoluta, & simplex, iuxta Boëtium. Sed & S. Augustinus lib. 5. de Ciuit. Dei, cap. 10. excludens à nostra voluntate necessitatem, qua non est in nostra potestate, sed etiam si nolimus, efficit quod potest, sicut est necessitas mortis, addit: *Manifestum est, voluntates nostras, quibus rectè, vel perperam visumus, sub tali necessitate non esse. Multa enim facimus, que si nollemus, non utique faceremus. Non enim uellemus, si nollemus.* Quare S. Augustinus non agnoscit in homine aliam necessitatem, quæ sit consequens, nisi eam, qua necesse est, ut cum vult, velit libero arbitrio, & ex qua hoc in potestate habere dicatur, quod si vult, facit; si non vult, non facit, ut idem ait lib. de Spiritu & lit. cap. 31. Quare iuxta ipsum necessitas ex prædeterminatio decreto, cum hoc non esset constitutum in nostra potestate, foret necessitas antecedens, à qua in statu viæ immunes esse nostras voluntates, simul etiam tradit. Et cum tale decretum esset causa operationis nostræ, quam præ definiret, & voluntas nostra impedire non posset, quominus existeret, neque ei iam existenti resistere, seu frustrare illud iam existens, cur huc non aptem illa eiusdem S. Doctoris verba lib. 3. de lib. arb. cap. 18. *Hoc breuissimum tene: Quacumque ista causa est voluntatis, si non ei potest resisti, sine libertate ei cedatur.* S. quidem Augustinus non dixit nisi, sine peccato; sed ideo sic dixit, quia sine libertate cederetur in subiecta materia sui discursus.

394

Arguo secundò. Quando necessitas existentiæ, & suppositionis causæ est omnino antecedens, & absoluta, est etiam huiusmodi necessitas consequentis, seu consequentiæ effectus, cum quo causa habet essentialem connexionem; ut enim existentiæ, & suppositio causæ non erit potestate vlla impedibilis à voluntate, sic neque consequutio, consequentiæ effectus, quia nulla potestate poterit non esse, necessitate supposita causæ. Vnde huius antecedens, & absoluta necessitas solet rectè definirî *precedens cum connexionem effectum, independentem ab ipso.* Sed necessitas existentiæ, & suppositionis decreti prædeterminatiui est omnino antecedens, & absoluta, si quidem eius existentiæ, & suppositio sit prorsus independens à voluntate creatæ, & nulla huius potestate, siue antecedenti, siue consequenti impedibilis: Ergo necessitas consequentis, seu consequentiæ operationis nostræ prædeterminatæ, est omnino antecedens, & absoluta.

395

Confirmatur primò. Operatio, quæ est extrinsecè necessaria necessitate omnino antecedenti, nequit esse intrinsecè, & immediatè libera; tum quia necessitas, & libertas sunt denominationes desumptæ à necessitate, seu connexionem causæ cum effectu; & à libertate, seu potestate indifferenti causæ ad effe-

ctum: tum quia repugnat, actionem posse, & non posse absolute cohiberi à voluntate; si autem, dum actio est extrinsecè necessaria necessitate omnino antecedenti, posset esse intrinsecè, & immediatè libera, sequeretur istud absurdum: tum quia alioqui actiones externæ supponentes necessitatem omnino antecedentem actuum interiorum, à quibus bus imperantur, possent participare vtrumque. Confirmatur secundò. Suppositio decreti prædeterminatiui, est respectu voluntatis creatæ in existendo necessaria necessitate omnino antecedenti, & eodem modo est necessaria compositio decreti istius cum existentiæ actus prædeterminati, utpote à qua natus latenus diuidi queat istud decretum. Ergo etiam existentiæ actus prædeterminati est necessaria necessitate omnino antecedenti. Compositio etenim decreti cum actus existentiæ complectitur essentialiter eam ipsam existentiam, sicut coniunctio actionis intermediæ cum existentiæ termini inuoluit essentialiter eandem. Ergo qua necessitate est necessaria compositio decreti cum actus existentiæ; est & hæc necessaria; quemadmodum, qua necessitate est necessaria actio intermedia, est etiam necessaria termini existentiæ.

396

Confirmatur tertio. Substantiæ, & existentiæ actus, quæ est necessaria necessitate omnino antecedenti, repugnat modus libertatis. Nam is modus impossibilis est cum necessitate omnino antecedenti modo, qualem habet substantia, & existentiæ actus illius. Et qui modus libertatis vocatur, est extrinsecus, atque contingens substantiæ, existentiæque actus à potestate antecedenti, qua potest cohiberi talis substantia, & existentiæ: eo autem ipso, quòd nulla potestate antecedenti queat à voluntate creata cohiberi decreti prædeterminatiui existentiæ, neque compositio illius cum substantia, & existentiæ actus; nulla etiam potestate valet cohiberi hæc. Quo ergo pacto voluntas creata exercebit modum libertatis in actus substantiæ, & existentiæ, quæ aliunde est necessaria ipsi ob non dependentem ab ipsa existentiam decreti prædeterminatiui, compositionemque talis decreti cum actu prædeterminato, ut quæ neutram impedire queat, faciendo ne existat decretum, aut ne, eo existente, sequatur compositio? Confirmatur quarto, nam iuxta S. Augustinum lib. 1. Retract. c. 22. *Hoc est in potestate nostra, quod, cum volumus, facimus.* Et iuxta eundem ibidem, *in potestate nostra non est, nisi quod nostram sequitur voluntatem.* Ergo prædeterminatiuum decretum neque quoad sui existentiam, neque quoad sui compositionem cum actu prædeterminato in nostra erit potestate, quòd quidem nos non eliciamus illud, neque in sui compositione cum actu prædeterminato nostram sequatur voluntatem; habet namque ex mera diuina, ut sit antecedenter illatiuum actus prædeterminati? Quærimus itaque, quomodò is non erit necessitate antecedenti necessarius voluntati nostræ? Nam respondere, ideo non esse, quia tale decretum non determinat per modum naturæ, sed ad substantiam actus cum modo libertatis agendam, &c. est petitio principij, quippe idem prorsus sit, ac dicere, ideo voluntatem nostram manere liberam in eliciendo actu prædeterminato, quia manet determinata cum libertate. Nostra namque argumenta, sicut ed tendunt, ut probent decretum illud officere libertati voluntatis creatæ, ita & determinare per modum naturæ ad substantiam actus sine modo libertatis exequentiam, eo quòd substantia actus cum modo libertatis fieri nequeat ab ipsa, decreto præcedente, cuius positio

positio non fuerit in ipsius potestate, & cuius compositio cum omissione actus prædeterminati, non sit etiam in eiusdem potestate. Vnde perinde audimus, decretum illud determinare, seruato modo libertatis creatæ, ac si diceretur, visionem beatam determinare ad amorem Dei, eo seruato. Et sicut id repugnat, ita etiam contendimus de decreto prædeterminatio: quod excludi debet, si Deus decernat substantiam, & modum libertatis in amoris erga se actu, quem velit, non secus ac excludenda est visio beata.

SECTIO LIII.

Solutio tertia amandatur.

397 **S**ed inquit cum Gonetio tom. 2. disputat. 6. §. 8. pag. 643. tom. 4. disputat. 6. art. 3. §. 3. & 4. ex pag. 435. Deum non applicare voluntatem Beati ad actum amoris sub iudicio indifferenti, quod est proxima libertatis radix, & quo sublato, implicat remanere libertatem, sicut & eoposito, repugnat non adesse: cæterum per decretum prædeterminationem, physicamque prædeterminationem applicari voluntatem Viatoris cum iudicio indifferenti, proindeque sine præiudicio libertatis. Et hæc est tertia solutio ad nostrum argumentum. Quod tamen ex ea comparat maiores vires.

398 **P**rimò, quia si indifferens iudicium sufficit, vt salua maneat libertas, quicquid præcedat voluntatis creatæ operationem habens connexionem cum hac, inutilia redduntur documenta PP. circa necessitatem absolutam, & antecedentem declarandam, remouendamque à voluntate creatæ ex Dei præscientia, voluntate, & prædestinatione. Nusquam PP. contra Hæreticos exhibent libertatem nostram denegantes recurrerunt ad iudicium indifferens, vt eam tutarentur, sed ad id tantum, quod dixi. Certè neque in locis adductis de proximo, neque vsquam alibi reperi ego vel vnum verbum de iudicio indifferenti, vt Hæreticis occurrerent. Num latuit PP. tale iudicium, tamque facilis exitus eo in negotio? An non potius fuit ab vtrisque præsuppositum, & Hæretici insistebant in necessitate extremi præsciti, verbi gratiâ, ob quam ad aliud deesset potestas; è contra verò PP. in necessitate, quæ esset consequens, & non antecedens, & quæ proinde cum potestate ad aliud componeretur?

399 **S**ecundò, nam Concilium Tridentinum supra, vt cum libertate creatæ gratiam coadunaret, respexit ad voluntatis nostræ potestatem dissentendi; & antea Concilium Senonense in Decreto 15. Fidei, ad potestatem resistendi eidem gratiæ, vt & S. Thomas quodlib. 1. artic. 7. ad 2. inquit: *Deus mouet omnia secundum modum eorum. Et ideo diuina motio à quibusdam participatur cum necessitate; à natura autem rationali cum libertate, propter hoc, quod virtus rationalis se habet ad oppositum; & ideo sic Deus mouet mentem humanam ad bonum, quod tamen potest huic motioni resistere. Et sic ex Deo est, vt homo se ad gratiam preparet; sed quod gratia careat, non habet causam à Deo, sed ab homine, secundum Osèe 13. Perditio tua ex se, Israël; tantummodò ex me auxiliium tuum. Et 1. p. quest. 62. art. 3. ad 2. ait: Omnem formam inclinare sum subiectum secundum modum nature eius: modus autem naturalis intellectualis creatura est, vt liberè feratur in ea, quæ vult; & ideo*

inclinatio gratiæ non imponit necessitatem, sed habens gratiam potest ea non vti, & peccare. Similia alia habet passim S. Augustinus de Prædest. SS. cap. 5. lib. 2. de peccatorum meritis, & remiss. cap. 18. & aliis locis citatis num. 359. Consonatque Author de Ecclesiasticis Dogmatibus, cap. 21. quanquam hic Author, siue sit Gennadius Massiliensis, siue quicumque alius antiquus, debeat in nonnullis cautè legi. Concilia itaque, & PP. in præfata potestate collocarunt libertatis nostræ indemnitate, non obstante efficacia gratiæ diuinæ: si autem sufficeret indifferens iudicium, conuerterent suos conatus ad hoc, & non ad illam potestatem adstruendam, ostenderentque, congruere rectè cum gratiâ, quod voluntas nostra præueniatur cognitione indifferente boni, & mali, qua v. g. aduertamus, temperantiam esse conformem legi diuinæ, & dissentaneam appetitui. Vnde tali iudicio indifferenti admissio, si quis potestatem illam penitus denegaret, aduersaretur Concilio, & PP. Neque hæcenus vllus, siue Hæreticus, siue Gentilis, contra quem Concilia, & PP. causam egerint liberi arbitrij creati, auditus est non admisisse indifferens iudicium, aut ob istius in nobis defectum conspirasse aduersus libertatem nostram. In summa: Concilia, & PP. vt hanc protegant, statuunt, sub motione gratiæ nos posse dissentire, & resistere. Rogo itaque, an possimus, necne, præeunte etiam iudicio indifferenti? Si primum: Ergo possumus beneficio iudicij indifferens frustrare diuinam prædeterminationem. Si secundum: Ergo ex eiusdem iudicij beneficio potestatem dissentendi atque resistendi gratiæ mouenti non adhuc assequimur, quam Concilia, & PP. tam studiosè in nobis saluam requirebant ad libertatem.

400 **T**ertiò, cum iudicio indifferenti componitur, quod in potestate voluntatis ad amorem prædeterminatæ non sit non amare, prout requiritur, vt indemnitas maneat libertas. Etsi enim ex vi eius iudicij remotè posset non amare, tamen ex vi proximè impotens ex vi prædeterminationis, quam neque induxit, neque repellere à se valet, neque cum ea componere non amorem. Sic qui haberet visionem ostendentem illi viam ad pergendum in gymnasium, sed simul ligaretur vinculis ab alio, quæ ipse soluere nequirit, esset quidem remotè potens, sed non proximè, vt se in gymnasium conferret.

401 **V**rgetur: Ea ratione cognitio solius boni non sufficit ad libertatem, quia non amare bonum non est in potestate voluntatis per talem cognitionem; sed neque per cognitionem boni, & mali, si in voluntate adsit simul prædeterminatio, relinquatur potestas proximè expedita ad non amandum. Vt enim ait S. Thomas quest. 6. de Verit. art. 3. ad 8. *Quando forma existit in subiecto, non potest aliquid attribui subiecto, nec secundum potentiam, nec secundum actum, quod repugnet formæ prædicte, quamdiu in subiecto manet. Quo ex principio idem S. Doctor 1. p. quest. 83. art. 1. ad 5. vt ostendat, manere arbitrij libertatem, non obstante vlla ex acquisitis qualitatibus, notat, Omnes huiusmodi qualitates iudicio rationis subiaccere, in quantum in nobis est tales qualitates acquirere, vel casualiter, vel dispositiue, vel à nobis excludere. Et sic nihil est, quod arbitrij libertatis repugnet. Eodem ex principio in quest. 6. de Malo, art. unico in corp. scribit: Si dispositio, per quam videtur aliquid alicui bonum, fuerit naturalis, & non subiaccens voluntati, ex necessitate naturali voluntas præeligit*

præeligit illud: si autem sit talis dispositio, qua non sit naturalis, sed subiaccens voluntati, puta cum aliquis disponitur per habitum, & passionem, ad hoc, quod aliquid sibi videatur, vel bonum, vel malum, in hoc particulari, non ex necessitate mouetur voluntas. Et ibidem ad 15. addit, illam causam, qua facit voluntatem aliquid velle, non oportere, quod ex necessitate hoc faciat, quia potest per ipsam voluntatem impedimentum præstari, vel remouendo talem considerationem, qua inducit ad volendum, vel considerando oppositum, scilicet, quod hoc, quod proponitur vt bonum, secundum aliquid non est bonum. Quæ omnia, & singula Doctoris Angelici testimonia satis ostendunt potestatis proximæ ad vtrumlibet incohærentiam in voluntate cum prædeterminatione ad vnum, non dependente in sui existentia ab ipsius arbitrio, neque comparabili ab ipsa, siue casualiter, siue dispositiue; neque excludi apertè, postquam semel est habita. Et quantum simul daretur iudicium indifferens, quod, quantum est ex se, posset conducere ad eam potestatem, impediretur tamen per prædeterminationem, ne actu conduceret: sicut impediretur, si Deus ex libito suo, vt potest, homini instructo iudicio illo nollet conferre concursum simultaneum, vel etiam præuim, in Thomistarum sententia, ad amandum, neque ad odio habendum. Speciatim autem in vltimo testimonio S. Thomas aperit, qualiter ex ductu cognitionis moueri debeat voluntas ad amandum, ne cognitio præiudicet libertati; de quo etiam curat 1. part. quest. 83. artic. 1. 1. 2. quest. 10. artic. 1. quest. 17. artic. 1. quest. 24. de Veritat. artic. 2. Cumque curet, cauendo, ne motio sit cum determinatione ad vnum, infertur, motionem non solum exinde, sed vndeque debere esse absque tali determinatione, vt libertas persistat illæsa.

402 **V**rgetur iterum; nam cum iudicio sufficiente ex se ad contrarietatis libertatem potest hæc desicere, si alio ex capite deperat potestas proxima ad aliquod extremum talis libertatis. Vt si, stante iudicio sufficienti ad Deum amandum, & odio habendum, denegaret ipse charitatis habitum, & aliud quodvis auxilium supernaturale necessarium ad agendum actum charitatis. Si item decreto efficaci statueret conseruare perpetim in aliquo homine gratiam sanctificantem habitualem independentem ab eius libertate: quo casu non esset liber iustus ille ad peccandum, siquidem peccatum esset saltem ex natura rei impossibile cum gratiâ, quæ in illo supponitur conseruanda independentem ab illius libertate: quo etiam casu nihil obstaret quominus iustus ille, præsertim ignarus decreti efficacis diuini præfati, haberet iudicium sufficiens ex se ad peccandum, prout nunc habent iusti. Insuper Christus D. nouerat, intemperantiam esse turpem, sed conformem appetitui; sicut noscit merus homo, qui ex vi talis notitiæ liber est ad eam odio, & amore habendam: cum tamen Christus non fuerit liber ad eam amore habendam, nam per vnionem hypostaticam impotens erat peccare. Si respondeatur, Christum caruisse iudicio indifferente practico intemperantiæ, eo quod non posset iudicare eam esse amabilem suæ voluntati. Contra: tum quia tale iudicium reflexum, neque in nobis est requisitum ad libertatem in amore intemperantiæ. Tum quia, si in Christo ob vnionem essentialiter oppositam intemperantiæ actui impossibile est tale iudicium reflexum, erit etiam re-

R. P. Gabr. de Henao, Scient. Med. Paris I.

pugnans in mero homine prædeterminato ad odium intemperantiæ, quandoquidem non minus cum prædeterminatione ad odium istud sit scelerabilis amor temperantiæ, quam in Christo cum vnione sit impossibilis amor intemperantiæ. Tum quia cur in defectum eius iudicij reflexi non reducant Thomistæ impeccabilitatem Christi? Hæcenus tamen nullum ex eis legi, aut audiui, qui eò reduxerit, tanquam in caput sufficiens. Et cur etiam merus homo habens iudicium illud non fiet imprædeterminabilis ad amorem intemperantiæ? Quæcumque enim ratio afferatur, ne possit necessitari, stante iudicio illo, conuerteretur à nobis in id, ne possit prædeterminari: quod enim voluntas non possit ferri nisi cum indifferentia in obiectum cum ea à ratione propositum, non magis probat vnum, quam aliud. Et hæc pro iudicij indifferens, sufficientis ex se ad contrarietatis libertatem, composibilitate cum huius carentia, si aliunde dematur potestas proxima ad vnum extremum contrarietatis. Ergo similiter discurrendum est de iudicio indifferente, sufficiente ex se ad libertatem contradictionis.

403 **E**x quibus omnibus deducimus primò, iudicium indifferens, requisitum quidem esse ad libertatem, ita vt in eius defectu hæc stare non possit; non tamen esse huius in actu primo adæquatam radicem, nam præterea requiritur carentia cuiusvis alterius cum determinatione respicientis aliquod libertatis extremum. Vnde iudicium indifferens non erit sufficiens ad libertatem absque ea carentia, cui vel accidentaliter adiungatur, vel quæ inferat per se. Et proinde ad præsens non interest, si cum iudicio indifferenti non posset necessitari voluntas, dummodò nec posset etiam prædeterminari. Atque hinc quique per se dilucet facili opera quidquid Gonetius congerit in posteriori loco citato, ad num. 397. Deducimus secundò, esse insufficiens discrimen, in eodem numero relatum, inter prædeterminationem ad amorem Dei in via, & visionem beatam, mouentem ad amorem etiam Dei in patria, vt prædeterminatio non lædat libertatem amoris, lædat autem visio. Aliud porò discrimen, quod desumi posset ex non constituto per prædeterminationem actu primo proximo ad amandum, secus per visionem, præoccupatum est in num. 371. & seqq. Si enim prædeterminatio sit prærequisita ad amandum, non potest non constituitur actum primum proximum ad id, quippe potentia non sit proximè expedita ad operandum, quovsque sit instructa cunctis prærequisitis, siue non constitutis, siue constitutis in libera sui potestate; & qui non habet ex alterius, aut ex sui libito quidquid essentialiter prærequiritur ad positionem effectus, non habet hunc in sua libera potestate. Et ad amorem quidem Dei in via magis prærequisita esset, iuxta aduersarios, prædeterminatio, quam ad eundem visio in patria. Nam illa esset prærequisita, tum vt connexa essentialiter cum amore, secus hæc; impossibile namque prorsus esset non sequi amorem ad prædeterminationem, non autem ad visionem beatam, quæ præexistente, non repugnat, Deum suspendere concursum in amorem. Tum etiam esset prærequisita prædeterminatio insupplebiliter, sed non visio, quandoquidem absque hac existeret queat Dei amor, qui liber sit, imò & qui necessarius, vt si alicui in via sine iudicio indifferenti proponeretur Deus vt amabilis sine vlla ratione mali in eo amando. Et præterea si prædeterminatio non est prærequisita ex parte actus primi proximi ad amandum Deum in

L via,

via, etsi aliunde sit prærequisita; quidni ego dicam, constitui in patria actum primum proximum ad idem per habitum charitatis ex se indifferentem, & non per visionem beatam? In qua illud minus inuenitur, quod in amorem non influat physicè, sed tantum dirigat, cum tamen prædeterminatio causaret efficienter amorem prædeterminatum. Si autem dicerem illud, vnde Thomistæ aduersus me probarent, amorem in patria non esse liberum, quæ ad Deum etiam terminatum secundum perfectiones necessarias? Et ne confugiant ad defectum iudicij indifferentis, loquamur de amore Christi, cum vitam ageret mortalem: quo in statu caruisse iudicio indifferente non lego apud illos. Et de iudicio indifferenti scire cupio, cur debeat constituere actum primum proximum ad amandum liberè, si prædeterminatio non debet, quæ iuxta aduersarios est tam prærequisita, quam illud? Superfedeo à pluribus pro constitutione actus primi per prædeterminationem, in Thomistarum opinione; nam Gonetus tom. 12. disputat. 21. artic. 3. §. 4. pag. 619. retractans tacitè quod in contrarium tradiderat longè antè, imò ex propinquo in eisdem tom. 12. disputat. 20. artic. 1. §. 6. pag. 490. concedit tandem eam constitutionem, non secus ac quæ fit actus primi per intentionem efficacem in ordine ad electionem, & quæ fit per imperium in ordine ad vsum, quin ideo violetur libertas in vfu, neque in electione medij, quod vnicum sit, vt idem Author vult.

SECTIO LIV.

Solutio quarta remouetur.

404 **Q**uartæ solutio consistit in distinctione de sensu composito, & diuiso, quatenus voluntas creata decreto prædeterminatio præuenta ad amorem non possit quidem in sensu composito decreti non amare, seu non possit componere cum decreto, siue odium, siue negationem amoris; possit tamen in sensu diuiso, nam tali etiam decreto præuenta retinet potentiam proximam ad non amandum, seu ad diuidendum odium, negationemve amoris ab amore. Sic iuxta omnium sententiam voluntas liberè amans non potest non amare in sensu composito, potest tamen in sensu diuiso, retinens cum amore potentiam proximam ad non amandum. Sic in eodem sensu diuiso possunt prædestinati damnari, reprobos saluari, & iustus peccare lethalter, tametsi in sensu composito non possint: obuiaque sunt complura alia exempla voluntatis, siue increatæ, siue creatæ, in quibus distinctione huiusmodi prospicitur eorum libertati. Solutionem hanc sæpe iterat Gonetus in locis citatis, ad num. 385. & ferè in tota Apologia Thomistarum addita tomo 2.

405 Nos eam distinctionem in genere non rejicimus, sed potius approbamus, utpote colludentem cum distinctione de necessitate consequenti, & conditionata, deque antecedenti, & absoluta, statutis supra ex PP. Sicut enim necessitas consequens non est contra libertatem, ita neque necessitas in sensu composito. Sicut item necessitas antecedens opponitur libertati, eo quod proueniat ex suppositione omnino antecedente vsum liberi arbitrij, ita etiam opponetur neces-

fitas in sensu diuiso, quæ inde pariter proueniat. Quare vt cum necessitate in sensu composito cohareat libertas in sensu diuiso, opus est, vt suppositio, cum qua componi nequit negatio operis, fiat per liberij arbitrij vsum, vel hunc supponat. Atque hinc voluntas liberè amans retinet simul cum amore potentiam expeditam ad non amandum in sensu diuiso, quia suppositionem amoris factam à voluntate potest hæc ipsa se diuidere per amoris negationem. Hinc etiam prædestinatus est absolutè liber ad damnationem, & econtrà reprobis ad salutem, quia prædestinationis suppositio impossibilis cum damnatione est consequens ad prædestinati libertatem in finali perseuerantia à Deo præuisa, quam potest se diuidere prædestinatus. Et idem de finali imperseuerantia respectu reprobis. Hinc denique iustus est absolutè liber, vt grauius peccet, quia suppositionem gratiæ habitualis, dependentem à sui libertate in eius à Deo positione, potest ipse se diuidere crimine mortali, quo impediatur, ne Deus eam conferat.

406 Secus accidit in Beato, qui cum visione prædeterminante ad amandum Deum non retinet potentiam proximam ad non amandum, quia suppositio visionis, impossibilis cum negatione amoris, non dependet à Beati libertate, nec ipse potest diuidere se illam. Quare Beatus habet tantum remotam potentiam ad non amandum Deum, nimirum pro casu, in quo careat visione. Secus etiam accidit in Christi D. voluntate, quæ cum vnione hypostatica ad Verbum diuinum non habet potentiam proximam ad peccandum, sed remotam tantum, pro casu scilicet, quo humanitas eleuata non esset ad eam vnionem, cuius suppositio, infederabilis cum omni peccato, non dependet à libertate voluntatis Christi, neque per ipsam ab humanitate diuidi potest peccando.

407 Videndum iam est, an præfata distinctio appositè adapretur voluntati prædeterminatæ ad amorem Dei, & an prædeterminatio, siue extrinseca, siue intrinseca, computanda esset inter posteriora hæc exempla, vel inter priora illa? Nobis quidem non apparet, quomodo inter posteriora non esset numeranda, neque quomodo ea distinctio deseruiat, vt salua sit voluntatis prædeterminatæ libertas. Nam suppositionem prædeterminationis ad amorem non faceret voluntas prædeterminata, neque eam posset se diuidere per carentiam amoris: idem de odij positione. Ergo voluntas prædeterminata non aliam, nec maiorem haberet potestatem ad non amandum, quam habeat, verbi gratiâ, voluntas Beati. Ergo sicut hæc necessariò amat, quia est determinata ad sequendam repræsentationem visionis, à qua non potest se expedire, & cum qua non gaudet facultate ad non amandum pro casu, quo ipsa existat, sed tantum pro casu, quo non existat: ita necessariò amaret voluntas prædeterminata. Est enim æquè, imò magis constricta ad sequendum impulsus prædeterminationis, vt notauit in num. 403. & æquè nequit disjungere à se prædeterminationem, & æquè caret facultate ad non amandum pro casu habitæ prædeterminationis; nam solum pro casu non habitæ adest talis facultas. Eadem comparatio institui potest voluntatis prædeterminatæ cum voluntate humana Christi, ratione vnionis hypostaticæ, reddentis ipsam impeccabilem,

lem, vt sicut hæc caret libertate contrarietatis ad amorem, & odium Dei, ita illa ad amorem prædeterminata non retineat libertatem ad odium.

408 Cum prioribus exemplis nihil commune haberet prædeterminatio, vt iam satis est declaratum. Neque ei esset propitius modus, quo Boëtius, S. Anselmus & alij PP. concordant libertatem nostram cum impotentia non agendi in sensu composito præscientiæ, voluntatisque diuinæ de nostris actibus liberis, necnon prædestinationis. Recurrunt namque ad sensum compositum, qui non fit causa præcedens operationem arbitrij nostri, sed consequens, & ab ea dependens. Ast impotentia non agendi amoris in sensu composito prædeterminationis ad amorem non esset huiusmodi. Id quod in Sectione 58. & seqq. magis illustrabitur.

409 Neque intelligimus, quo pacto doctrina Conciliorum Tridentini, & Senonensis quadret sensui, qui non sit potestatis componendi dissensum, & resistentiam, & non cooperationem cum omni eo, quod non sit in potestate nostra diuidere à nobis, quodque debeat præcedere consensum, & operationem, quando hæc detur, vt contingeret in prædeterminatione. Nam Concilia illa ad conciliandam libertatem cum gratia diuina præueniente exigunt dissentendi, resistendi, & non cooperandi eidem gratiæ potestatem: quæ non alia videtur esse, quam coniungendi dissensum, resistentiam, & non cooperationem cum eadem gratia. Similiter ab Innocentio X. Pontifice Max. dampnata est propositio illa: Interiori gratia in statu natura lapsæ, nunquam resistitur. Illa item: In hoc Semipelagianis erant Hæretici, quod vellent, gratiam præuenientem talem esse, cui posset humana voluntas resistere, vel obtemperare. Quarum propositionum damnationes connexæ sunt cum illius alterius: Ad merendum, & demerendum in statu natura lapsæ non requiritur in homine libertas à necessitate, sed sufficit libertas à coactione. Quare pro tuenda libertate à necessitate, seu libertate indifferentiæ, non obstante gratia præueniente, respexit eò Pontifex Max. vt potestatem eidem resistendi, & resistentiam, quæ aliquando, imò & sæpe daretur, stabiliret: eamque potestatem, & resistentiam accipiendam esse, quatenus cum eadem gratia posset coniungi, sæpeque coniungeretur resistentia, sicut & posset coniungi, sæpeque coniungeretur obtemperatio, nobis videtur, postemulque lato calamo probare. Sed cum ad hanc pondérationem, fundatam in autoritatibus propositis, inuicemque collatis, non respondeant ex professo Thomistæ moderni agentes contra Scientiam Mediam, abstinendum est à fusiori comprobatione, ne præfixos à Sede Apostolica limites transgrediamur.

410 Illud verò sine transgressionis periculo obseruare est, decretum prædeterminatum, utpote efficax, absolutum, & antecedens, tale fore, vt ei non posset resistere arbitrium creatum, iuxta illud ad Rom. 9. *Voluntati eius quis resistet?* Et illud Estheris 13. *Non est, qui possit resistere voluntati tuae, si decreueris saluare Israel.* Atque ita de decreto prædeterminatio Aluarez disputat. 32. de Auxiliis, & Gonetus tom. 3. disputat. 5. artic. 1. §. 2. ex pag. 287. interpretantur vtrumque locum, concordiaque alia Scripturæ sacræ. Cum autem Concilia arbitrio creato, comparato cum gratia præueniente, concedant resistendi gratiæ potestatem, R.P. Gabr. de Henao, Scient. Med. Pars I.

statem, quam sacræ literæ negant eidem arbitrio, comparato cum prædeterminatio decreto: quærimus, an negata potestas sit componendi resistentiam cum decreto, vel ponendi resistentiam in sensu diuiso decreti? Non id secundum. Ecquis enim inficietur potestatem huiusmodi? Et penes eam quidnam speciale haberet arbitrium creatum, vt comparatum cum decreto prædeterminatio, præ eodem, vt comparato cum non prædeterminatio, seu indifferenti, & non efficaci, præque eodem, vt comparato cum gratia? Si primum: Ergo in arbitrio creato agnita à Conciliis potestas resistendi gratiæ est componendi resistentiam cum gratia; sicut econtrà, potestas à sacris literis reiecta, resistendi decreto prædeterminatio, est componendi resistentiam cum decreto. Rursus: Ergo via, quam Concilia manifestarunt nobis, vt arbitrij creati libertas incolumis sub gratia defensaretur, præcluditur ad tuendam indemnitate libertatis eiusdem sub decreto prædeterminatio.

411 Definitio etiam potentiæ liberæ, nempe quæ, positis omnibus prærequisitis ad agendum, potest agere, & non agere; non intelligitur conuenienter, si cum decreto prædeterminatio, quod sit prærequisitum ad agendum, non valeat componere vti agere, ita & non agere. Primò, quia tota antiquitas Philosophorum, & PP. apud Suarium Prolog. 1. de Gratia, cap. 3. Ruyzium disputat. 49. & 50. de Scientia Dei, Pennotum lib. 1. de lib. arb. cap. 30. & 31. & apud Raynaudum in Disciplina Morali distinct. 2. à num. 217. atque contra nouam libertatis explicationem cap. 3. ex num. 2. sic accipit eam definitionem, vt potentia libera queat in sensu composito omnium prærequisitorum ad agendum non agere, seu queat cum omnibus prærequisitis ad agendum coniungere non operationem. Secundò, quia alioqui nullum esset discrimen potentiæ liberæ à necessaria; nam & hæc, positis prærequisitis ad agendum, potest nunc non agere pro tunc sensus diuisi eorum: est tamen necessaria, quoniam cum eis non potest nunc componere non operationem pro nunc. Tertio, quia si potentia libera nequiret nunc componere non operationem cum prærequisitis ad agendum, & solum nunc posset non operari pro casu deficientis alicuius prærequisiti ad agendum, tunc non deberet ei vt principio actiuo imputari ad culpam non actio prohibita à Deo; nam non agere in absentia alicuius prærequisiti ad agendum proueniret adæquatè ex tali defectu: malum enim ex quocumque defectu. Sicut ignem Babylonicum non combussisse non processit ex ipso, sed ex defectu concursus diuini ad comburendum prærequisiti. Et sicut hominem destitutum auxiliis supernaturalibus, non credere, non ipsi, sed Deo illa deneganti tribueretur, tametsi non ad culpam.

412 Quartò, quia actus secundus potentiæ liberæ, completæ, & perfectæ cunctis suis prærequisitis, non est solum consensus, sed etiam dissensus, siue positiuus, siue negatiuus; potentia namque libera ad vtrumlibet est. Ergo ipsa cum prærequisitis antecedens consensum, vt liberum, non est impossibilis cum dissensu; quippe omnis actus primus completus, & perfectus debeat esse cum omni actu secundo compositio impotentia, quæ non valet vitari potestate absoluta potentiæ liberæ, est huius libertatis

bertati contraria, si quidem huic non sit possibilis dissensus diuisus, nisi expedita ab impotentia repugnante dissensui; impotentia autem reddens absolute impossibile potentia liberae dissensum diuisum, est contraria eius libertati. At talis erit impotentia dissentendi in sensu composito praerequisita, quod independenter à consensu potentia liberae concedatur, & negetur: vti eueniret in decreto praedeterminatio. Declaratur: ad libertatem opus est, vt voluntati sit possibilis proximè, vel remotè dissensus. Sed voluntati praedeterminatae ad consensum non est possibilis proximè dissensus, cum ei adhuc deficiat praedeterminatio, vel diuisio praedeterminationis ad illum. Neque est possibilis remotè, nam deest eidem potestas obtinendi quae dixi, praerequisita ad dissensum. Adhuc magis explanatur: dissensus non est possibilis voluntati, componendo illum cum decreto praedeterminatio ad consensum; neque item est possibilis, diuidendo ipsum ab eo decreto, quia non est in potestate voluntatis creatae sic diuidere. Quod autem sit possibilis dissensus, cum ab in-creata fiat decreti diuisio, non sufficit, vt creatae sit possibilis, nisi eidem sit possibilis diuisio. Sic vinculus carnis non est absolute liber ad ambulandum, nam quantum possit ambulare, si ab alio compedibus soluat, tamen ipse non potest soluere se, neque coniungere cum eis ambulationem. Et vniuersum vbi non est in alicuius potestate tollere impedimentum repugnans actui, in ea non est actus impossibilis cum tali impedimento.

413 Sextò, quia repugnat, vt in voluntate simul cum omnibus praerequisitis ad agendum in instanti A, detur expedita facultas ad non agendum in eodem instanti, nisi possit componere non operationem cum eis omnibus praerequisitis ad operandum. Nam si voluntas absque libertate sua patiat ex eis aliquod, cum quo sit impossibile non operatio, erit iam constricta, vt prodeat in operationem; siquidem nec habebit in sua potestate diuidere à se illud praerequisitum, neque item facere, vt ab ipsa, quatenus illo instructa, non exeat operatio, seu ne confectionaria sit operatio ex illius suppositione. Confirmatur: voluntatem liberè amare, est coniungere amorem cum omnibus ad amandum praerequisitis, & sic quidem, vt possit non coniungere; alioqui liberè amare non differret ab eo, quod est amare necessarium. Illud autem posse non coniungere, quid aliud est, quam posse praerequisita manere prout voluntatis, quin sint coniuncta cum amore, & proinde ita, vt sint coniuncta cum negatione amoris? Rursus: voluntatem liberè amare, est facere, vt pro posteriori ad omnia praerequisita amor sequatur, sicque sequatur, vt poterit facere voluntas, ne sequeretur. Ergo ipsa potuit facere, vt praerequisita manerent seuncta ab amore, & consequenter coniuncta cum negatione amoris.

414 Septimò, quia voluntas praedeterminata ad amorem non manet expedita ad odium in sensu composito amoris, vt aduersarij fatentur. Ergo neque in sensu diuiso. Nam si ideo fatentur primum, quoniam voluntas nequit componere odium cum praedeterminatione ad amorem, seu quia nequit facere, vt existat odium simul cum praedeterminatione ad amorem; non apparet, quomodo possint negare secundum. Etenim voluntas

praedeterminata ad amorem nequit diuidere odium à tali praedeterminatione, seu nequit facere, vt odium existat seorsim à tali praedeterminatione, vtpote quae existat omnino independenter à libertate voluntatis creatae: & proinde haec per positionem odij nequeat à se diuidere talem praedeterminationem, seu nequeat in huius sensu diuiso ponere odium. Sicut namque potestas in sensu composito est potestas ad ponendum simul; ita potestas in sensu diuiso debet esse potestas ad ponendum seorsim. Octauò, quia voluntas creata subiacet sine libertate sua decreto praedeterminatio ad amandum, si quidem vt Deus haberet illud ab aeterno, non habuerit respectum ad id, quod voluntas creatae in tempore amaret liberè, si per auxilia indifferentia excitaretur ad amandum. Ergo voluntas creata patietur sub illo decreto inenitabilem necessitatem amandi. Nam illud est inenitabile à voluntate creata, illoque existente, impossibile est, ne sequatur amor. Iam id, quod patitur inenitabilem necessitatem habendi aliquam formam, nequit esse liberum, & expeditum ad carendum tali forma; cum in sensu composito praefatae necessitatis impossibile sit carere tali forma, & cum necessitas praefata sit insuperabilis.

415 Nonò, quia voluntas praedeterminata ad amorem priuatur potestate expedita ad odium, etiam secundum se, quatenus ex huius actuali positione euidenter inferretur, praedeterminationem amoris fuisse impeditam à Deo. Ergo neque in hoc etiam sensu diuiso manet libera. Probat Antecedens, nam odium, secundum se sumptum, est essentialis coniunctio sui cum praedeterminatione, vt voluntas odio habeat. Sed haec vt praedeterminata ad amorem priuatur potestate expedita ad coniunctionem sui cum praedeterminatione, vt odio habeat. Quippe patitur necessitatem inenitabilem carendi praedeterminatione ad odio habendum, cum patiat necessitatem subeundi praedeterminationem ad actum oppositum amoris. Qui autem patitur necessitatem carendi aliqua forma, patitur etiam necessitatem carendi illa, vt coniuncta cum alia, seu carendi coniunctione illius cum alia. Sic qui patitur necessitatem carendi oculis, aut cognitione, patietur etiam necessitatem carendi coniunctione oculorum cum actu videndi, aut cognitionis cum amore. Ergo voluntas praedeterminata ad amorem non est expedita, & proinde neque libera ad coniunctionem odij cum praedeterminatione ad odio habendum. Ergo neque ad odium, secundum se, vtpote importans secum essentialiter illam coniunctionem ad voluntatem, vt praedeterminatam ad se.

416 Decimò, quia voluntas praedeterminata ad amorem non est expedita ad faciendum, vt odium coexistat cum carentia praedeterminationis ad amorem. Est namque necessitata ad non habendam huiusmodi carentiam. Potentia verò necessitata ad non habendum vnum extremum, non est expedita ad habendam coexistentiam illius cum altero, sed est potius necessitata ad carendum tali coexistentia. Qui enim caret parte constitutiva totius, non potest non carere ipso toto. Praeterea vbi neutrum extremum coexistentiae supponitur existens, qui potest facere coexistentiam, debet esse potens facere vtriusque extremi existentiam. In voluntate

voluntate autem praedeterminata ad amorem, non supponitur carentia huiusmodi praedeterminationis. Quare si posset facere, vt odium coexistat cum carentia talis praedeterminationis, posset facere, vt illa carentia daretur: quod tamen est impossibile, quandoquidem quod non existat, vel existat praedeterminatio, à solius Dei nutu pendere debeat. Tunc sic: Ergo voluntas praedeterminata ad amorem non est expedita ad faciendum, vt existat odium, & proinde neque in sensu diuiso potest odisse. Fulcitur Consequentia, nam repugnat existere odium, quin coexistat cum praedeterminationis ad amorem carentia, vt quae sit essentialiter praerequisita ad existentiam odij. Ergo si, vt probare contendebamus, voluntas praedeterminata ad amorem non est expedita ad faciendum, vt coexistat odium cum carentia praedeterminationis ad amorem, non erit expedita ad faciendum, vt existat odium. Sicut non erit expeditus ad faciendum ad faciendum, vt coexistat cognitioni, quae non minus praerequiratur ad amorem, quam requiratur ad odium, carentia praedeterminationis ad amorem.

417 Vndecimò, quia SS. PP. vbi agunt de necessitate in sensu composito, non contraria libertati indifferentiae, & relinquente potentiam proximam ad oppositum, agunt de suppositione, cum qua, vt ex arbitrio creato praecedentem fuit vnum extremum, potuit praeligi aliud; & huiusmodi non est suppositio praedeterminationis ad amorem, siquidem cum ea arbitrium creatum non potest praeligere odium, vel negationem amoris, ita vt cum ipsa componat. Antecedens partim est comprobatum supra, nunc verò magis munietur ex tribus PP. Quorum primus sit S. Prosper lib. 2. de *Vocatione Gentium*, cap. 28. alius 9. inquit: *Ad obediendum sibi Deus ipsum velle sic donat, vt etiam à perseueraturis illam mutabilitatem, qua potest nolle, non auferat.* Quibus verbis sensus compositus volendi, & sensus diuisus nolendi significantur proculdubio, potestaque nolendi, retenta in sensu composito volendi. Sed is sensus factus est ab arbitrio creato absque suppositione praedeterminante ad ipsum, & solum cum suppositione gratiae mouente indifferenter, & cui voluntas hominis subiungitur, atque coniungitur; ad hoc praedictis excitata praedictis, vt diuino in se cooperetur operi, & incipiat exercere ad meritum, quod superno semine conceperat ad studium: de sua habens mutabilitate, si deficit; de gratia opitulatione, si proficit, vt paulò antea dixerat S. Prosper, & tam antea, quam postea addit multa excludentia suppositionem praedeterminantem. Secundus sit S. Anselmus, scribens in lib. de *Concordia*, capite 10. *Quantum tamen sua voluntas (nempe creata) vatur potestate, nihil tamen facit, quod Deus non facit in bonis sua gratia, in malis non sua, sed eiusdem voluntatis culpa.* His etiam in verbis sensus compositus boni operis sic est ex suppositione gratiae, vt ab hac non praedeterminetur, sed voluntas creata vatur potestate sua, habens in bonis, quod mala non sunt, quia cum posset deserere iustitiam, & mala facere, non deseruit: sed seruauit per liberum arbitrium, dante, & subsequente gratia, vt ait idem Sanctus Anselmus cap. 24. Tertius est Sanctus Thomas *quest. 23. de verit. artic. 5. ad 3. dicens: Quantum non esse effectus diuinae voluntatis non possit simul stare*

R. P. Gabr. de Henao, *Scient. Med. Pars I.*

cum diuina voluntate; tamen potentia deficiendi effectum simulstat cum diuina voluntate. Non enim sunt ista impossibilia, Deus vult istum saluari, & iste potest damnari; sed ista sunt impossibilia, Deus vult istum saluari, & iste damnatur. Similia habet articulus 4. ad 1. & *quest. 6. articulus 3. ad 7. & 8.* Quibus in locis agitur de necessitate sensus compositi ex suppositione non praedeterminante, sed consequente prauiusum exercitium libertatis creatae, modo ad num. 404. insinuat.

418 Qui vt magis clarescat in loco postremo, & consensus Angelici Doctoris pro nostra sententia, notetur fuisse huiusmodi argum. 7. *Aliquis praedestinatus quandoque est in peccato mortali: potuit autem in peccato mortali perseuerare usque ad mortem, vel tunc statim interfici: quorum vtrilibet passio, praedestinatio effectum suum non consequeretur. Ergo possibile est, praedestinationem non consequi effectum suum.* Cui argumento, si responderetur: *Cum dicitur, quod praedestinatus in peccato mortali potest mori, si accipiat subiectum, prout stat sub forma praedestinationis, sic est composita, & falsa: si autem accipiat, prout consideratur sine tali forma, sic est diuisa, & vera: insurgitur argum. hoc 8. In formis illis, quae non possunt remoueri à subiecto, non differt, vtrum aliquid attribuat subiecto sub forma considerato, vel sine forma; vtrouque enim modo haec est falsa, Coruus niger potest esse albus. Sed praedestinatio est talis forma, quae non potest à subiecto, vel praedestino remoueri. Ergo praedicta distinctio in proposito locum non habet. Porro Sanctus Thomas ad 7. occurrit sic: *Cum dicitur, Praedestinatus iste potest in peccato mori, si consideretur potentia ipsius, verum est; si autem loquamur de praedestino secundum ordinem, quem habet ad aliud, scilicet ad Deum praedestinantem, sic ordo ille non compatitur secum istum euentum, quantum compatitur secum istam potentiam. Et ideo potest distinguere secundum distinctionem primò inductam, scilicet consideratione subiecti cum forma, vel sine forma. Vnde, quia Sancto Thomae non displicuit proposita antea solutio argum. 7. procedit ad enodandam replicam contentam in 8. & ait: *Nigredo, & albedo sunt quaedam forma existentes in subiecto, quod dicitur albus, & nigrum: & ideo non potest aliquid attribui subiecto, nec secundum potentiam, nec secundum actum, quod repugnat forma praedicta, quoad in subiecto manet. Sed praedestinatio non est forma existens in praedestino, sed in praedestinate; sicut & scitum denominatur à scientia, quae est in sciente. Et ideo quantumcumque immobiliter sit sub ordine scientia, tamen potest aliquid attribui ei, considerando suam naturam, etiam si repugnet ordini praedestinationis: hoc enim modo praedestinatio est aliquid praeter ipsum hominem, qui dicitur praedestinatus; sicut nigredo est aliquid praeter essentiam corni, quantum non sit aliquid extra cornum. Considerando autem tantummodo essentiam corni, potest ei aliquid attribui, quod repugnet nigredini eius: secundum quem modum dicit Porphyrium, quod potest intelligi coruus albus. Et ita etiam in proposito potest ipsi homini praedestino attribui aliquid secundum se considerato, quod non attribuitur ei, secundum quod intelligitur stare sub praedestinatione.***

419 Longa quidem haec sunt, sed S. Thomae, & quae omne ferunt punctum in hac materia. Nam impotentia, vt in sensu composito praedestinatus saluetur, & potentia conincidens, vt damnetur

in sensu diuiso, fundantur in prædeterminatione decreta à Deo post præuisam perseverantiam finalem, liberam prædeterminatam; qui idcirco pro priori signo naturæ ad prædeterminationem potuit præuideri non perseveraturus finaliter, sicque præuisus impediret, ne prædeterminaretur, & proinde sub prædeterminatione retinet potentiam, vt damnetur, non quidem componendo prædeterminationem cum damnatione, sed cum illa ad hanc potentia. Quæ non adimitur per aduenientem pro posteriori signo naturæ prædeterminationem, vt pote supponentem libertatis vsum in perseverantia finali prædeterminati, & ad cuius carentiam, & sensum diuisum præcessit indifferentia in signo illo priori naturæ. Atque hinc patet disparitas ad propositionem illam falsam in septimo tantum composito, sed etiam diuiso, *Coruus niger potest esse albus*. Nam nigredo est forma, quæ inest coruo; non sic prædeterminatio prædeterminato; & ideo nigredo in coruo non relinquit potentiam proximam ad albedinem; cum tamen prædeterminatio relinquit in prædeterminato potentiam proximam ad damnationem. Non renuit Sanctus Thomas concedere in coruo nigro potentiam remotam ad albedinem; & à fortiori ea etiam potentia concedenda est ad damnationem in prædeterminato.

420 Disparitate præstita expressis verbis à S. Thoma inter coruum nigrum, quoad impotentiam ad albedinem; & hominem prædeterminatum, quoad potentiam ad damnationem, non possunt vt Thomistæ in homine prædeterminato physice, & intrinsece ad amorem, quoad potentiam ad non amandum, vt argumentabar in n. 401. Sed quauis S. Doctor non præbeat disparitatem, quam nos possumus reflectere in prædeterminationem extrinsecam tanto cum fundamento, tamen ipse abs dubio loquitur de prædeterminatione, vt impedibili à voluntate per finalem imperseuerantiam, & vt eius sensum diuisum facere potest eadem voluntas. Nam nisi hoc ita esset, quidnam referret, quod prædeterminatio non esset forma existens in prædeterminato? Quandoquidem ad indemnitate libertatis creatæ nihil interfit, quod potestas ad damnationem non adimatur per quid intrinsecum, si admittatur extrinsecum quid, antecedenter ex se inferens impossibilitatem damnationis. Præterea S. Thomas fatetur de prædeterminatione, quæ per se, & immediate non inducit perseverantiam finalem, salutemque æternam, sed per auxilia indifferentia applicanda ad eam perseverantiam, quæ proinde non potest intendi efficaciter à Deo per talia auxilia, antequam prænoscat quem euentum sortitura essent, ne exponatur periculo frustrandæ intentionis suæ. In obiecto autem prænotionis huius antecedentis prædeterminatum decretum continentur talia auxilia cum euentu perseverantiæ seorsum à tali decreto, si quidem in eo obiecto antecedenti non contineatur ipsum decretum. Ergo prænoscentur vt forent efficacia seorsum à tali decreto, & coniunctim à consensu voluntatis creatæ facturæ sensum compositum auxiliorum cum consensu, quando posset facere sensum diuisum; præbensque propterea occasionem ad sensum compositum decreti prædeterminatiui cum perseverantia finali, & salute æterna, cum posset impedire tale decretum, seu facere sensum eius diuisum.

421 Quod verò S. Thomas sentiat, prædeterminationem inducere finalem perseverantiam per auxilia indifferentia, inde conuincitur, quia in corpore præcitati articuli 3. & ad 3.1. p. quæst. 14. art. 13. in corp.

& ad 1. quæst. 19. art. 8. in corp. quæst. 22. art. 4. in corp. quæst. 23. art. 6. in corp. constanter infruabilitatem, & infallibilitatem diuinorum actuum de nostris liberis saluat per causas proximas creatas defectibiles ex se ab ipsis nostris actibus. Et in corp. articuli 2. quæst. 23. vt & ad 8. articuli 3. quæst. 6. de Verit. consultissime aduertit, prædeterminationem non esse aliquid in prædeterminato, non esse formam in hoc existentem; ne ex parte voluntatis creatæ, cæterarumque causarum proximarum agnosceretur quidquam, quod esset infruabile, & indefectibile ab actibus nostris liberis: quo proinde non agnito, fundatur infruabilitas, & infallibilitas diuinorum actuum de iisdem in sensu composito eorundem, quem cognosceretur factura nostra voluntas secum, & cum reliquis causis proximis, potens absolute facere diuisum à se, & ab aliis causis: quæ etsi ipsam inclinent, sed non determinant, vt de gratia, quæ est executio prædeterminationis, formaque per hanc impressa voluntati, docet idem S. Thomas quæst. 22. de Verit. artic. 8. in corp.

SECTIO LV.

Eadem solutio quarta repudiatur: & quoniam in sensu sit accipienda, ne vitetur erroris periculum?

422 **D**uo decimo, quia voluntatis creatæ, vt prædeterminatæ ad amorem, potentia proxima ad odium, cum non sit potentia componendi prædeterminationem ad illum cum hoc, neque illum cum hoc, sed sit potentia ad hoc in sensu diuiso, quærimus respectu cuius sit is sensus diuisus? Estne respectu amoris, vel respectu prædeterminationis ad ipsum? Non primum: nam cum sermo sit de voluntate prædeterminata ad amorem, poni nequit ab ea sic prædeterminata odium, quo fiat sensus diuisus amoris, siue impediendo, ne existere amor incipiat, siue ne eius iam existentis continetur duratio, si quidem voluntas ad eum prædeterminata connectatur essentialiter cum eo. Non secundum: nam voluntas ad amorem prædeterminata non potest ponere odium, quo fiat sensus diuisus prædeterminationis ad amorem, siue destruendo illam existentem, alioqui pro eodem instanti reali existeret, & non existeret illa; siue præcludendo aditum illi pro priori signo naturæ; alioqui id, quod pro posteriori naturæ adueniret, esset obiectum ei, quod pro priori præexistere deberet. Et alioqui potestas ponendi odium excluderet proximam potestatem ponendi amorem, quæ iuxta aduersarios requirit prædeterminationem ad hunc. Nec ipsis pro prædeterminatione extrinseca, quæ sit diuinæ voluntatis actus, impedienda per voluntatem creatam, superest recursus ad prænotionem conditionatam de libertatis extremo, quod voluntas creata eligeret sub conditione indifferenti, vt superest Nostris admittentibus prædeterminationes actuum creatorum liberorum dependentes à Scientia Media; sed de hoc postea in sect. 57.

423 Nunc opus non est distineri in vltiori refutatione secundi; nam quod potestas ad odium in sensu diuiso non sit explicanda de sensu diuiso, qui sit respectu prædeterminationis ad amorem super-natu

naturalem, seu pro casu excusati, & non retentæ talis prædeterminationis, fatentur Thomistæ: [Qui, cum velint, diuina decreta, & auxilia ita regere voluntatem, vt potestatem resistendi, seu dissentendi non adimant, asserunt, voluntatem non posse Deo mouenti dissentire in sensu composito, sed tantum in sensu diuiso, denotare, quod quauis actualis dissensus cum diuina motione (vt pote ab intrinseco efficaci, & infallibiliter inferente assensum) coniungi, & componi nequeat; voluntas tamen, etiam vt gratiæ subest, eaque mouetur, atque ad agendum applicatur, retinet absolutam dissentendi potentiam.] Ita Gonetus in *Apologia Thomistarum*, art. 2. pag. 578. referens antiquiores alios Thomistas contra eam explicationem, quam dixerat fuisse Lutheri, & Caluini, & à qua vindicantur Thomistas aliqui Nostrorum, licet aliqui etiam attribuerint eam ipsis. Quæ omnia vel repetit, vel diffusius prosequitur in aliis locis citatis ad num. 385. imitaturque Antonium Reginaldum in *Composito de Vero sensu composito, & diuiso*: cui satisfacit Theophilus Raynaudus in *Composito dissoluto*.

424 Ego quidem cum Nostris non dubito, quin Thomistarum mens, & professio externa sit, tueri in voluntate per gratiam ad amorem prædeterminatam potestatem proximam ad odium, vt pote quæ requiratur ad libertatem indifferentiæ, & ad ea, quæ de eiusmodi libertate per gratiam non læsa tradiderunt Concilia, Pontifices Summi, & Patres, non contenti sola libertate à coactione. Sed non intelligimus, quo pacto Thomistæ per distinctionem de sensu composito, & diuiso tueantur, quod intendunt; neque quo pacto non sit prædeterminatus sensus ille diuisus. Vnde cum disputamus aduersus Hæreticos, negantes potestatem illam proximam, & asserentes sensum diuisum, qui solum sit gratiæ per se efficaci, meritò dicimus, non habere sibi fauentes Thomistas; sed cum contra hos, possumus sine inconstantia obicere ab absurdo, quod nolentes, & inuiti apparent nobis retrocedere à potestate illa affirmata, & accedere ad sensum illum diuisum inficiatum. Nec mirari est, si aliqui Nostrum adscriperint ipsis sensum illum, non tam vt concessum, quam vt consequenter ad sua principia concedendum. Nam Gonetus tom. 12. disp. 21. art. & §. 3. pag. 602. fatetur, eam distinctionem de sensu composito, & diuiso, vt à suis, & à se adhibitam, videri satis difficilem intellectu. Et meo certè, etsi tenui, sed veritatis inueniendæ cupido, post læctæ, quæ Antonius Reginaldus, & ex ipso Gonetus toties iterat, vt difficultatem vincat, tam obscura manet, ac antea.

425 Ex dictis infertur, vacare ferè totam Apologiam Gonetii. Nam allatis in art. 1. de defensis per Nostris, & vindicatis Thomistis à Caluinismo non renuimus. Est namque verissimum, Thomistas à Caluino discrepare in affirmanda potestate illa proxima, & negando sensu illo diuiso, vt sufficiente ad libertatem indifferentiæ. Quod restat, est, an in sensu composito suorum placitorum sensus ille diuisus recusetur consequenter, & potestas illa asseratur? Idem restat in art. 2. in quo errores Caluini de sola libertate à coactione per gratiam, de non cooperatione indifferenter libera arbitrij creati cum hac, deque potestate huic dissentendi, competente solummodo cum ipsa absit, recensentur, & quos Thomistas esse inuisos, certissimum etiam est. Sed illud superest, num do-

ctrina de prædeterminatione possit ipsis esse consequenter grata? In art. 3. continentur multa antiquorum testimonia pro necessitate consequentiæ, & conditionatæ, atque in sensu composito, immuni à necessitate antecedenti, & absoluta, atque in sensu diuiso, quarum illa compossibilis sit cum libertate indifferentiæ, non autem hæc. Sed ea testimonia necessaria non erant: illud tantummodo controuertitur, num prædeterminatio inducat tantum necessitatem consequentiæ, & conditionatam, atque in sensu composito, & non potius antecedentem, atque absolutam, & in sensu diuiso? Deuissetque Gonetus repetens eadem testimonia tom. 4. disput. 6. art. 4. pag. 548. temperatius loqui de Vazquio, quem vocat audacior nonnullis aliis à Societate, quos ibi nominat. Agebat Vazquius tom. 1. in 1. p. disp. 68. cap. 3. num. 14. de quodam S. Thomæ testimonio 1. part. quæst. 14. art. 13. ad 3. circa necessitates in sensu composito, & diuiso, scripsitque, egere illud maiori, aut meliori declaratione, quam quæ à quibusdam adhibebatur. Quænam in hoc audacia? vt taceam, si deliquisset tantus Theologus, fuisse corrigendum magis comiter.

426 In articulo 4. Apologiæ deducuntur corollaria ex præcedentibus, seu in compendium rediguntur præcedentes; & de decretis in Deo à Caluino confictis dicitur esse impellentia, vt voluntas creatæ agat necessariò, attingereque huius actus, curando de ipsorum substantia, & non de modo libertatis; qualia non sunt decreta, quæ Thomistæ meditantur, & non esse in ipsorum existimatione, credimus firmiter; sed quod eam conciliare valeant cum altera sua de eorundem decretorum prædeterminatiua vi, non magis intellectu assequimur, quam ipsi assequerentur, Deum impellere, vt voluntas creata liberè agat, & curando de modo libertatis in eius actibus, quos velit efficaciter fieri præcedente rationis iudicio determinato, seu non representante obiectum cum indifferentia. In articulo 5. agitur de Molinæo, Amelio, Tuisio, Bracheto, seu Millerio Hæreticis confundentibus perperam doctrinam Thomistarum cum Caluinistica. Quo de puncto vix verbum interferam; nam eos Hæreticos falli, aut fallere, quoad ea saltem, quæ ab Ecclesia Catholica sunt in Caluino scripta, persuasum mihi est, & à Nostris non referuntur attestaciones eorum Hæreticorum, nisi vt à Thomistis instruantur de discrimine inter vtramque doctrinam. Vnde P. Petrus de Bugis, scribens Burdigalæ, vbi & Gonetus, postque hunc, ait lib. 9. de Incarnat. cap. 7. num. 11. [Dubium non est, quin tam sancti, religiosissimique Ordinis PP. suffragia Hæreticorum magno conuicio reiiciant. Sed hoc vt euidentiùs præsentent, & ego rem intelligam meliùs, quæro ex illis per modum dubij, &c.] Eadem de causa vix insinuabitur à nobis discussio, de qua Gonetus in art. 3. an, & qualem Caluinus concessit necessitatem consequentiæ, & secundum quid ex decreto aliquo diuino circa quidpiam, quod nihilominus neque præcisè, neque suapte natura sit necessarium necessitate absoluta, & consequentis? Admississe in lib. 2. Instit. cap. 16. num. 9. exploratissimum est, testantibus Annato, & Bugis supra, & primo transcribente eius verba, quæ si in aliqua editione Gonetus non reperit, ipse monet in art. 7. pag. 761. ex Andrea Duallio; [Institutiones Caluini nunquam fuisse recusas, quin pleraque, & quidem maximi momenti; vel ab ipso, cum viueret, vel à Ministris post

eius mortem mutata sint.] Qualis autem fuerit ea necessitas consequentia à Caluino admitta sine necessitate consequentis? examinetur alij.

427 In articulo 6. conatur Gonetus, non recenseri legitime contra suam sententiam Thomam Vvaldensem, Dominicum Sotum, Cardinalemque Bellarminum: opponit exceptiones Cardinali Perro- nio, Dominicanisque Thomæ Campanellæ, Ioanni Gonzalez de Albelda, ac Ioanni Vincentio; & contra nostram sententiam recitat Cardinales Baronium, Berullium, atque è Societate Henricum Henri- quez, Claudium Tiphanium, & Ioannem Maria- nam. Sed quantum ad Vvaldensem videantur scri- pta à nobis in num. 383. Et vltius notetur, eun- dem tom. lib. & art. 1. *Doctrinalis Fidei, cap. 28.* con- tra quendam Theologum paulò antiquiorem se, & non indoctum in Scripturis sacris, sed magnum Doctorem (qui proinde non fuit Vvicleffus) scri- bere: [Venerabilis Anselmus, & S. Thomas clarif- simo ore dicunt, non esse ibi (id est, ex voluntate diuina circa nostros actus liberos) necessitatem ali- quam præcedentem, sed consequentem, quæ nihil efficit: ipse omnino imponit eis necessitatem pone- re præcedentem, quæ rem obliget ad euentum. Vo- luntas, inquit, diuina, secundum Augustinum est necessitas in rebus, vt sint.] De Soti patrocinio pro nostra sententia tractaui in *Euent. 15. ex num. 417, vsque ad 434.* tractatque nouissimè Germanus Phila- letes in *Authoritate contra Prædeterminationem physicam pro Scientia Media, cap. 1. §. 5. num. 54: & duobus seqq.* De Berllarmini ego in *sect. 175. antea- que in Euent. 16. num. 475. tribusque seqq. & Germa- nus cap. & §. 1. ex num. 3. vsque ad 15.* Quoad Per- ronium, voce nobis fauentem Controuersie Roma- næ tempore, legantur fide digni Authores, quos laudauit in *Euent. 4. num. 149. & Germanus cap. 1. §. 4. num. 42.* Campanellam neutiquam adhæsisse dome- sticæ opinioni, exploratum est; vt & magna ex parte recessisse ab ea Albeldam, & Vincentium, Baronij consilium declaratum satis à me est in *Euent. 12. num. 295. & à Germano cap. 3. §. 4. num. 141.* Berullij mentem non alius tradit, quam Guillelmus Gibieuffus, & per me fidem faciat. Circa Henri- quez dicam in *sect. 172. & 173. vltra dicta in Euent. 5. numero 157. & 158.* dixitque Germanus *capite & §. 1. num. 20. & 21.* Tiphanius (si fuit Au- thor libri de Ordine, deque priori, & posteriori) nec Dominicanam Scholam, nec nostram sectatus est.

428 Opusculum MS. de Societatis Regimine, vulgò attributum Marianæ, allegatur lib. & cap. 4. à Gonetio. Sed quod ego inueni, & in archiuo quodam re- conditum ex tempore furtiue suæ evulgationis, con- stat libro vnico, & vltra proœmium, atque conclu- sionem, capitibus 20. In quorum 4. fit quidem men- tio de comunione PP. Dominicanorum ob Con- cordiam Molinæ, & de delatione ad Sacram Inqui- sitionem, Sedemque Apostolicam, vbi tunc causa agebatur ancipiti euentu, cum quidam monuisset Nostros, ne nimis in hoc negotio progredierentur. Hæc ibi, & non alia, quæ à Gonetio enarrantur; li- bellique Author nihil de suo sensu exprimit erga Molinæ Concordiam.

429 Quod Gonetus addit ex Opere comperto Maria- næ de Morte, & Immortalitate, cap. 6. & 8. excitaui me, vt denuò percurrerem totum illud, tributum in tres libros. Quorum 2. cap. 11. inquit: [Quæ à nostra voluntate procedunt, ea certò Deum cog- noscere, quidam putant ex efficacia diuinæ volun- tatis definitis certò, quæ ex proximis causis vacil-

lant. Quæ ratio eò minus probatur, quòd euerat libertatem. Si enim Deus sua sententia statuit in æternitate quiddam ego in tempore sum facturus, quantumvis lento gradu, & sine vlla vi procedat, in- dubitatò tamen eueniet quod eius animo insedit, neque poterit mutari.] Procedit postea, vt futuro- rum contingentium voluntatis nostræ cognitionem diuinam fundet cum S. Thoma in eorum ad æterni- tatem præsentia, [non quatenus nunc, id est, hoc tempore futura existant in æternitate, sed quatenus æternitatis nunc, quæ indiuidua est, & tota simul, re ipsa ad futura extendatur.] *Cap. 12. ait:* [Acuti quidam Theologi in peccato actionem ab eius for- ma, seu fœditate discernunt, Deumque negant fœ- ditatis authorem, concedunt actionis. Et quid mi- rum, actionem Deum velle, quam facit adiuuans nos- tras actiones, sine qua ope nulla profus exister- ent? Sed cui fœditas peccati displicet, supplicio- que vindicat, causa dici peccati non debet. Est ergo Deus author omnis motus, sed boni tantummodò fautor. : : : Verùm quæ acutè dici videntur, Deum calumnia non liberant, quòd mali sit author. Age, Deus mandet, vt calamo distorto scribam, equum claudum concitem; an non idem & claudicationis, & distortæ scripturæ author erit; tamen ab ipso vitium non proueniat, sed aliunde existat defectus? Hoc ipso, quod præcipit, quod statuit, dicitur au- thor vtriusque. Quòd si Deus æterno consilio, vt Iudas esset proditor, definiuit, vtique proditoris author absolutè dicitur. Nimirum actionem non vtrumque definiuit, sed vt suo tempore exercere- tur; non nudam, sed suis circumstantiis vestitam, in quibus vna est, vt sponte peragatur, & liberè. Si ergo Deus prauam actionem hoc modo fieri sanc- iuit, profectò peccatum voluit: quid enim est aliud, quam actio distorta, à mente sui compote profe- cta? Censeo ergo, Deum nunquam præfinitisse, vt quisquam aut parricidium, aut stuprum perfee- ret. : : : Nos constanter negamus, Deum æterno consilio definiuisse, vt actio praua fieret.] *Cap. 13. subdit:* [Quiddam electuri sumus, vidit Deus in- uitu æterno: cognitio necessitatem non affert. : : : Vidit, inquam, non sanxit; prædixit, non definiuit, vt fierent. : : : Censeo, actionem peccati à Deo non definiti, permitti tantum. : : : Si peccatum non est prouisum, neque actio, quæ pro illo repo- nitur: alioqui peccare non esset arbitrij nostri, ne- que id facere possemus, si Deus, contraria vt fieret actio, immutabili decreto statuit.] Sic Mariana spar- sit in lib. 2.

430 Vltius in lib. 3. cap. 8. fatur in hunc modum de Thomistis: [Hi fermè auxilium efficax putant qua- litatem menti inditam, non diu, sed ad breue tem- pus persistentem, aut certè actionem, quæ præce- dat nostræ voluntatis motum, consensionemque, quæ ad illam eliciendam omnino constringat. : : : Si roges, è duobus pari vtrique oblatà gratià, cur alter obtemperet, ille resistat in malo? Fidenter re- spondent, quia noua datur gratia vni, quæ socio pla- nè non conceditur.] Ipse autem continuò refutat Thomistas, explanatque efficaciam gratiæ eodem fe- rè modo, ac Lessius, pluresque alij è Nostri, & pro infallibilitate prædeterminationis diuinæ innuit recur- sum ad cumulum auxiliorum, quibus Deus valet obrinere consensum voluntatis creatæ. [Si quis verò ita sit prætracto ingenio, vt omnes à se Dei mo- tiones repellat (quod posse facere, verum est, quan- do in omnibus liber manet) num ex eo euentu præ- destinationis constantia debilitabitur? Non puto (inquit) sed potius ea hominem contumacia, quæ

latère

SECTIO LVI.

Solutio quinta perstringitur.

431

latère Deum profectò non potest, eo ingenio suo- rum militum numero adscribit, sed quos nouit cer- tissimo eius imperio obtemperatos.] Hucusque Mariana, non minus refragatus Thomistarum placi- tis, quam Molina, & Socij alij, [quos tamen acriter ab eo reprehendi, quòd antiquam illorum senten- tiam deseruerint, vt nouitolas opiniones, ex vnus priuati hominis cerebro progenitas, amplecteren- tur,] visum est Gonetio.

Sicut & à Mariana, [non adeò fuisse securam exi- stimatam Molinæ sententiam, vt non aliquid me- tuendum esset, nullaque superesset suspicio con- cordiæ cum Hæreticis Pelagianis, aut Semipelagianis. Nam vbi dixit, sententiam S. Augustini videri nonnullis horridam, subdit: Video, quæ à Cassiano dicta sunt omnia de gratia, & libero arbi- trio, à viris eruditis nostra ætate defendi, quasi pietati consona, neque deflexa à Fidei regula sancta.] Verumtamen illud de visa nonnullis horrida sen- tentia S. Augustini circa prædeterminationem, & re- probationem ante præuisa merita, & demerita, ha- betur cap. 8. & illud de Cassiano habetur cap. 6. Non ergo istud subditur post illud. Neque istud dicitur à Mariana, nisi occasione respondendi ad dissidium Cassiani à S. Augustino quoad prædeterminationis mo- dum, vt communiter ab hoc conceptus putatur: ob quod dissidium non iudicat fuisse reprobata à Gelatio Papa scripta Cassiani, sed ob alia, quæ cum Trithemio suspicatur expuncta iam olim ex ipsis, & de cæteris hodie extantibus, pertinentibusque ad gratiam, & liberum arbitrium, subiicit transcripta à Gonetio, non comprehendens continentia Semi- pelagianismum; vel quia quæ eum redolebant, non extent nunc ibi, vel quia in bonum sensum, proculque ab erroribus damnatis interpretarentur illa viri illi eruditi. Quos inter, vt neque se, sic ne- que Molinam, cum quo concurs in pronuntiat fuit, includit; eaque in cap. 6. & 8. ostendit, adper- sa non esse fuligine Semipelagianismi. Quod verò Mariana concordat cum Molina in doctrina, satis patet ex dictis. Et inde in ipsam non parum autho- ritatis accedit, vt pote ab homine Societati adscri- pto, cum adhuc viueret Sanctissimus noster Fun- dator, & à priuatis, domesticisque affectionibus libero, veritatis amatore, Theologoque exercitati- simo, & supra admirationem exulto in omni disci- plinarum genere.

432

Pergit Gonetus, & in art. 7. depellit notam Cal- uinismi à prædeterminationis opinione erga mate- riale peccati; & in art. 8. §. ac 10. à Iansenismi labe puras ostendit Thomistarum opiniones, confirmat- que testimoniis Nostrorum; & quàm sit contrarius S. Thomas propositionibus quinque à Sede Aposto- lica super percussis, palàm facit verbis eiusdem S. Doctoris. Postremum id, cum primùm Iansenis- mus erupit, Nostri voce, & scriptis conuicti sunt; tuncque, antea, & postea censuerunt, atque dixe- runt, Thomistas alienos esse à propositionibus il- lis. Cum quo tamen rectè stat, vt ad earum aliquas concedendas teneri consequenter ad principia, de quibus disputatur, intenderint semper, & nunc etiam intendunt; sed tanquam absurdas consensu vtrorum- que, & ob quas euitandas neganda essent præfata principia, iudicio Nostrorum. De prædetermina- tionis ad materiale peccati defæctione à Caluinis- mo, & de scrupulo in Nostri remanente loquar in *sect. 86.*

433 EA est in Gonetio tom. 12. disp. 21. art. 3. §. 4. à pag. 606. prædeterminatum ad amorem elicere quidem hunc infallibiliter per positionis potentiam, quæ aliquid ita poni, seu fieri potest, vt ponatur, & fiat de facto: simul tamen ad non amandum re- tinere puræ possibilitatis potentiam, quæ aliquid ita poni, seu fieri potest, vt reuera possibile sit, sed tamen de facto non ponetur, nec fiet. Vnde S. Thomas in 1. ad *Amibaldum, dist. 47. quest. vnica, art. 4. ad 2. aiebat: Quauis contrarium eius, quod est volitum à Deo, non possit stare cum voluntate diuinæ, possibilitas tamen ad contrarium potest stare cum ea.* Ha- bet ferè eadem in 1. 2. quest. 10. art. 4. ad 3. quest. 112. art. 3. in corp. 2. 2. quest. 24. art. 11. in corp. quest. 6. de *Malis, articulo vnico, ad 3. Opusculo 3. cap. 140. lib. 3. contra Gentes, cap. 94. & aliis in locis prænotatis num. 417.*

434 Hæc solutio vocetenus differt à præcedentibus; nam potentia positionis ad vnum extremum cum impotentia positionis ad aliud oppositum, est quæ ad aliud dicitur impotentia consequens, atque in sensu composito; & potentia puræ possibilitatis est quæ dicitur antecedens, & in sensu diuisio. Vnde eodem modo, ac illæ aliæ, est refutanda, prout ap- plicatur voluntati creatæ prædeterminatæ ad amo- rem; & approbanda, prout à S. Thoma insinuat circa ea, quæ Deus vult fieri liberè ab eadem vo- luntate creatæ, præuidens quid ipsa factura esset præuenta auxiliis indifferentibus ad amoris positio- nem, & negationem. Sic enim est cum decreto diuino de amore stare nequeat huius negatio; aut illud est habitum à Deo ex præuisa suppositione consequente ad vsum creatæ potentie positionis, & ex præuisa simul potentia indistincta possibilitatis ad negationem eiusdem amoris, prout in num. 405. 418. & seqq. est explicatum, & adhuc clarius redde- tur in *sect. 57. & seqq.*

435 Nunc itaque ex superioribus refellitur proposita solutio. Nam potentia positionis respectu amoris debet esse potentia simultanea positionis respectu odij in voluntate libera contrariè, & in contradi- ctoriè debet esse positionis respectu negationis amo- ris; quanquam ipsæ positiones non debeant simul componi. Sic enim habet in statu viæ voluntas crea- ta potentiam ponendi amorem Dei, vt non ponere odium, vel negationem amoris, vrgente huius præ- cepto, imputetur ei ad meritum. Non posset autem imputari, si simul cum potentia ad positionem amo- ris non haberet potentiam positionis odij, vel ne- gationis amoris. Et alioqui voluntas creatæ in sta- tu viæ haberet se eodem modo respectu amoris Dei, ac in patriæ statu, in quo cum potentia ponendi amorem non coniungitur potentia ponendi odium, neque amoris negationem, sed tantum potentia puræ possibilitatis pro casu deficientis visionis beatæ. Et alioqui rursus potentia voluntatis creatæ ad aman- dum Deum liberè non discriminatur à potentia ignis ad calefaciendum passum debite applicatum, & dispositum; nam & ignis neutiquam caret po- tentia puræ possibilitatis ad non calefaciendum pro casu passi non conuenienter applicati, aut dispositi.

436 Præterea voluntas creatæ, cum liberè Deum auerfatur, vel, instante præcepto, ponit negationem amoris,

amoris, debet habere potentiam non modò possibilitatis amandi, sed etiam positionis amoris, quippe debeat habere quiddam, tum ad posse requiratur, vt constituens ipsum posse completum, & expeditum, tum ad agere, vt in actionem influat in genere causæ efficientis, aut formalis extrinsecæ. Nam quiddam non est potentia actus secundus, sed hunc antecedens tanquam complementum, aut applicatio illius, mediumque proximum inter vtrumque, debet præire actum, vt potentia sit proxima ipsi, & ipsius defectus imputetur voluntati creatæ ad demeritum, vt pote ex cuius solius arbitrio proueniat. Si autem non positionem amoris præcederet non potentia talis positionis, iam per voluntatem creatam minimè stare non posset illa, sed per causam non conferentem potentiam ad positionem. Presertim arguo: voluntas creata carens potentia ponendi amorem non habet facultatem expeditam ad faciendum, vt ponatur amor. Ergo non libera, sed necessaria est non positio amoris. Cum iuxta S. Thomam 1. part. quæst. 83. art. 2. ad 3. quando liberum arbitrium definitur facultas voluntatis, & rationis, nomine facultatis significatur potestas expedita ad operandum. Antecedens probatur. Voluntas carens potentia ponendi amorem nequit facere, vt positio amoris coniungatur cum facultate expedita ponendi amoris. Sed positionem amoris existere, est eam coniungi cum prædicta facultate; quandoquidem amoris positio, sit coniunctio sui cum suis causis, & cum omnibus essentialiter ad se prærequisitis, & expeditis. Ergo, &c. Maior roboratur: voluntas carens potentia ponendi amorem non potest facere, vt expedita facultas amandi coniungatur cum positione amoris. Ergo nec potest facere, vt positio amoris coniungatur cum expedita amandi facultate. Consequentia est euidentis. Antecedens adstruitur, quia voluntas carens potentia ponendi amorem patitur necessariò, & absque libertate sua eam carentiam, nec potest pro libito suo comparare expeditam illam facultatem, & proinde nequit facere, vt illa coniungatur cum aliquo alio. Et ratio à priori antedictorum est, quòd agens contrariè liberum debet habere potentiam antecedentem, completam, & proximam respectu tam positionis extremi vnus positiui quàm alterius; & contrariè liberum respectu tam positionis extremi vnus positiui, quàm alterius negatiui. Vt enim habetur in extrauag. Ad conditorem, de verbor. signif. §. Nec obuiat: Quis suorum actuum per liberum arbitrium, & voluntatem dominus dicitur, cum per hoc illos non exercere valeat, vel etiam exercere.

437 Ex quibus omnibus inferitur, prædeterminatum ad amandum, non mansurum liberum, siue contrariè, siue contradiçoriè, quia etsi præditus esset potentia ponendi amorem, non tamen potentia ponendi odium, neque amoris negationem. Vnde non tantum infallibiliter, sed etiam necessariò amaret: & potentia, quæ puræ possibilitatis dicitur, & qua gauderet siue ad odium, siue ad negationem amoris, esset remota, & pro casu defectus prædeterminationis ad amorem, & non reduplicatiuè vt sub ea præsentè; homo enim, vt ad amorem prædeterminatus, careret potentia possibilitatis ad odium, & ad amoris negationem, essetque impotens ad vtrumque, & impossibilitatus (si sic fari liceat) quatenus nec posset impedire existentiam prædeterminationis ad amorem, neque huius existentiam, præsupposita existentia illius: quæ vtraque impotentia est impossibilitas odij, & negationis amoris. Eodem modo discurrendum est de præ-

determinato ad odium. Cætera ex impugnationibus aliarum solutionum quisque per se promptè contra quintam hanc conuertet. Et cuncta sicut planiora in duabus Sectionibus vicinis.

SECTIO LVII.

Sex instantiarum aduersus stabilitam probationem ostenditur defectio.

438 **V**ives disp. 11. constante sexaginta & sex foliis, assumit absolutum purificandæ conditionis decretum, quod pene Nostros subsequitur Scientiam Mediam, & de illo ad homines probat inducere prædeterminationem actus liberi creati, cum sit antecedens, absolutum, connexumque cum tali actu. Confirmat primò in disp. 4. §. 2. Nam decretum illud non est in manu voluntatis nostræ, quoad non existentiam sui, alioqui etiam esset quoad sui existentiam. Sed decretum, quod non est in nostra potestate quoad sui non existentiam, si aliunde sit connexum cum operatione nostrâ, vt est præfatum decretum, infert prædeterminationem. Ergo, &c. Similis huic confirmatio secunda indicatur à Viue disp. 3. §. 2. num. 42. desumpta ex prædefinitionibus efficacibus bonorum nostrorum actuum liberorum, supponentibus Scientiam Mediam, admissisque à Nostrum plerisque. Quoniam si illæ non incommodant libertati nostræ, & si cum illis præcuntibus operationem nostram absolutam coniungi non possit carentia actus prædefiniti, cur Nostri tanto ardore confligunt contra Thomistica decreta prædeterminantia, vt quæ sint infesta libertati actuum prædeterminatorum? Tertia confirmatio petita ab ipso Viue fuerat in disp. 9. disp. 7. serè vsque ad 12. ex eademmet Scientia Media sic: Libertas est facultas quæ, positis omnibus prærequisitis, potest operari, & non operari. Sed voluntas nostrâ non potest operari, & non operari, posita Scientia Media, si quidem hanc falsificare non queat. Ergo hæc aut tollit libertatem voluntatis nostræ, aut non est ad ipsam prærequisita: vel si non tollit libertatem, cum tamen sit prærequisita, opinandū idem erit de decreto prædeterminante Thomistico. Suas instantias quanti æstimat Viues, compertum erit Lectori, si præfationem ad se euoluat, necnon disp. 11. disp. 5. §. 2. num. 108. disp. & §. 7. num. 224. disp. 11. num. 349. Ad dit instantias duas Gonetis tom. 2. disp. 3. art. & §. 2. pag. 131. disp. 4. art. & §. 5. pag. 298. disp. 6. artic. 7. §. 4. pag. 619. & alibi, nempe quartam ex gratia, vt ad consensum salutarem congrua, & efficaci, cum qua iuxta fautores Scientiæ Mediæ non stat dissensus. Quintam ex simplicis intelligentiæ scientia, quæ, adiuncta diuina voluntate, est causa antecedens futurationis rerum contingentium, quin ex gratia congrua, neque ex scientia simplicis intelligentiæ dispendium subire putent libertatem creatam. Sexta instantia trahitur à Magistro Godoy in MSS. ex præcepto, quod Christo D. à Patre fuit impostum de subeunda morte, quodque ex parte obiecti, & materiæ connotauit libertatem in Christi actu obedientiæ; cum tamen ipse non potuerit impedire præceptum, neque potuerit, hoc imposto, non acceptare mortem, vt qui esset impeccabilis.

439 Sed omnis glossomatibus verborum, quæ in locis præcitatiss Viues interfert, denegio ad rem, & negotium Theologicum, respondeoque ad argumentum, non debere decretum purificandi condi-

tionem, sub qua representat Scientia Media, suum obiectum esse connexum cum operatione nostrâ; sed posse vti que esse indifferens ad vtrumque, sicut ipsa conditio, quam purificat. Deus enim sciens, Petrum liberè eliciturum amorem, si ei conferatur tale auxilium, talisve potentia proxima ad vtrumque, potest purificare illam conditionem per decretum, quod ex se non præsupponat illam scientiam de efficacia talis auxilij. Etsi namque prius ordine rationis sit, Deum videre efficaciam auxilij, quàm habere decretum conferendi illud, quatenus ea scientia non est libera Deo, & quæ non sunt libera, sint priora liberis, tamen ipsum decretum collatum auxilij non petit determinatè eam scientiam de efficacia auxilij. Quia non est necesse, vt Deus præuidens, fore efficax auxilium A, v.g. sicque conferens illud, confert præter efficaciam præuisam per Scientiam Mediam; sed potest conferre ex alio motiuo. Decretum certè illud simul cum Scientia Media habet connexionem cum operatione nostrâ. At hæc connexio non est antecedens, sed consequens, & impedibilis à nostra libertate. Quæ licet non valeat impedire decretum exequutum auxilij, potest nihilominus impedire Scientiam Mediam, à qua illud per accidens, & quasi extrinsecè constituitur in ratione efficacis. Sicut ipsum auxilium suapte natura constituitur efficax per Scientiam Mediam de futura cooperatione: quam efficaciam potest impedire voluntas nostrâ, licet non possit impedire ipsum auxilium.

440 Atque hinc ad primam confirmationem, concessa Maiori, nego suppositum Minoris, nempe quòd illud decretum exequutum auxilij debeat connexum esse ratione sui cum operatione nostrâ. Deinde probatio Maioris nulla est, exinde namque, quòd decretum aliquod sit in nostra potestate quoad sui non existentiam, non sequitur, quòd sit in nostra potestate quoad sui existentiam. Etenim esse in nostra potestate quoad sui existentiam, est posse à nobis impediri, seu nos posse facere, ne vnquam extiterit. Ex eo autem quòd possumus impedire existentiam alicuius decreti, non sequitur, quòd possumus inducere illam: in quo consisteret, illud esse in nostra potestate quoad sui existentiam. Sic Deus potest malitiam formalem impedire, non tamen potest eam inducere. Et ratio à priori est, quia ad impediendum decretum satis est impedire aliquod prærequisitum decreti: ad inducendum verò decretum non sufficit inducere aliquod prærequisitum; imò non sufficit inducere omnia, quia omnibus suppositis, potest diuina voluntas suspendere tale decretum, nec potest ab alio, quàm à se ipsa determinari ad habendum decretum. Vnde si aliquod decretum supponat essentialiter Scientiam Mediam, nos possumus impedire illud, quia possumus impedire scientiam, sine qua impossibile sit, vt existat tale decretum. Non tamen inde sequitur, quòd possumus inducere illud, quia supposita Scientia Media, quam nos valemus inducere, potest Deus non habere decretum. Sic possumus impedire decretum puniendi propter culpam commissam, impediendo scientiam visionis de ea; & non valemus inducere tale decretum, quia quantumvis peccemus, non cogimus Deum ad inferendum supplicium.

441 Quoad secundam confirmationem conspicuæ sunt differentiæ inter prædefinitiones supponentes essentialiter Scientiam Mediam, & decreta prædeterminantia Thomistica; nam illæ nullatenus immutant principia immediata, solum quippe determi-

nant ad collationem auxilij indifferentis, quod per Scientiam Mediam præuisum est fore efficax. Posito autem auxilio, & supposita potentia proxima, nullam aliam habent actiuitatem circa operationem, sed totam determinationem relinquunt arbitrio nostro. At decreta prædeterminantia Thomistica immutant principia immediata, determinantque illa ad vnum. Rursus prædefinitiones simpliciter sunt suppositio consequens, & secundum quid antecedens, quia est suppositio à nobis impedibilis, innititur namque Scientiæ Mediæ, quam nos impedire possumus. Sed decreta prædeterminantia sunt suppositio simpliciter antecedens, & omnino à nobis impedibilis, si quidem innituntur dumtaxat in scientia simplicis intelligentiæ. Vtcrius prædefinitiones sunt principium solummodò mediatum, & non prærequisitum ad operationem. Decreta verò prædeterminantia sunt principium immediatum, & prærequisitum simpliciter; vel saltem sunt applicatio principij immediati, prærequisita simpliciter ad actum secundum. Et vt cogitentur aliqua, quæ non essent prærequisita ad amandum, v.g. sed per accidens præeuntia, adhuc temerarent libertatem contradictionis, si inferrent in voluntate creata aliquid intrinsecum præconnexum cum amore; aut etsi non inferrent, ipsa tamen non posset impedire eorum existentiam, quia tunc non haberet potentiam sufficientem ad amoris omissionem, pro qua prærequisitur carentia prædeterminationis, siue intrinsecæ, siue extrinsecæ, ad amorem. Quæ discrimina palmaria sunt, & luculenter demonstrant, prædefinitiones concessas à plerisque Nostrum, non pati difficultates, quibus subiecta sunt decreta prædeterminantia Thomistica. Et quæ adeò insuperabiles censentur in Schola nostrâ, vt non pauci, quòd magis sint remoti ab eis obitaculis, negent illas prædefinitiones. Quare tam subscribentes, quàm refragantes illis non possunt impeti propriis telis, quando contra decreta prædeterminantia Thomistica contorquent ipsa. De refragantibus patentissimum est cunctis: de subscribentibus est mihi manifestum, ob differentias, quas degustauit.

442 Sed Viues disp. illa 17. distinct. 3. §. 2. num. 43. & seqq. vsque ad 57. tentat aliud argumenti genus ex prædefinitionibus mutuatum, quod vocat *inimium in Recentibus*, quodque fundat in earum impossibilitate cum Scientia Media. Nam primò (inquit) prædefinitiones non conducunt ad cognoscendos actus prauos, neque ad cognoscendos omnes actus bonos, quandoquidem iuxta earum defensores repugnant respectu actuum prauorum, darique non debeant respectu omnium bonorum. Deinde, quia siue ingrediantur, siue non ingrediantur prædefinitiones obiectum Scientiæ Mediæ, sunt cum hac prorsus incomprehensibiles. Si ingrediantur, quia facient eius obiectum necessarium, frustra que consuletur libitum voluntatis creatæ in hac, vel illa occasione. Si non ingrediantur, quia ea scientia non erit omnino certa, atque infallibilis, & quia in statu absoluto, pro quo adsint prædefinitiones, inuenteretur ordo, qui præuisus est in statu conditionato, & quia superuacaneæ erunt in eo alio statu.

443 Hoc argumentum meritò fuit in *Recentibus inimium* (si sic Latinitas loqui permittat) quia non potuit adiri ab iis, qui prædefinitionum à Scientia Media dependentium conditionem, & quasi genium perspectum, notumque habuissent. Et primò illæ non adhibentur à Nostris tanquam requisitæ, vt Deus cognoscat futura contingentia, siue conditionata, siue absoluta. Vnde potuerunt, optimè sine illis cognosci

cognosci futura incapacia prædefiniri, illa etiam, quæ est capacia sint, sed actu non prædefiniantur. Quando verò futura absoluta, quæ bona sint, prædefiniri contingat, tunc prædefinitiones erunt medium superabundans ad cognitionem de talibus futuris. Deinde si sermo sit de Scientia Media sic enuntiante, *Tyriz conuertentur, si Christus eis prædicauerit*, ab obiecto huiusmodi scientiæ procul est prædefinitio conuersionis admissa à Nostris, vt concludunt probationes in argumento indicata. Suntque nullius roboris, quæ in contrarium adducuntur, quia certitudo, & infallibilitas Scientiæ Mediæ de conuersione Tyriz habet aliud securissimum caput, in quod reuocetur; & quia, prædefinitione conuersionis posita in statu absoluto, non inuertitur ordo præuisus in statu conditionato; sed ei ordini additur actus quidam diuinus, non requisitus simpliciter ad statum absolutum; & quia prædefinitio conuersionis non erit inutilis pro huius statu absoluto, attentis rationibus, quibus Deus moueatur, vt in ea exerceat suam libertatem.

444 Cæterum si sermo sit de Scientia Media sic enuntiante; *Si, Christo prædicante, conuertendos Tyriz sci-rem, prædefinire eorum conuersionem*; in obiecto huiusmodi Scientiæ Mediæ reflexæ intrat prædefinitio ex parte conditionati, & prædicatio Christi, conuersionis Tyriz, ac Scientia Media directæ intrat ex parte conditionis, quin inducatur vlla necessitas, siue in conuersione Tyriz, siue in prædefinitione diuina; & quin desinat consuli libitum voluntatis, siue creatæ, siue increatæ. Insuper si sermo sit de Scientia conditionata, sic enuntiante, *Si Christus prædicet Tyriz, & ego prædefiniam eorum conuersionem, ipsi conuertentur*; in obiecto talis scientiæ conditionatæ intrat prædefinitio per modum conditionis, & vt non intendimus, faciet obiectum necessarium, & non cõsulet libitum voluntatis creatæ, si non præsupponat Scientiam Mediam directam de conuersione Tyriz sub conditione prædicationis Christi. Secus, si præsupponat, & quasi dicat: *Si Christus prædicet Tyriz, & ego, præuisa sub hac conditione conuersione eorum, prædefiniam conuersionem illam, ipsi conuertentur*. Et quidem si non præsupponat, non est prædefinitio, quæ à nostris approbetur vt fœderabilis cum libertate voluntatis Tyriz. Sed si præsupponat, erit fauorabilis ei libertati; nam connexio, quam cum conuersione habebit, erit ex suppositione consequente ad vsum libertatis Tyriz præuisum per Scientiam Mediam directam sub conditione prædicationis Christi, aliorumque prærequisitorum constituentium potentiam proximam omnino indifferentem ad conuersionem, & ad non conuersionem. Vnde talis prædefinitio non dabitur, inconulto libito voluntatis Tyriz præuentæ Dei gratia, & cæteris, sine quibus Tyriz non potuissent præuideri conuertendi, si Christus eis prædicaret.

445 Et rogo Viuem, vt edisserat, quo pacto in sua sententia componatur scientia conditionata de conuersione Tyriz, cum decreto efficaci antecedenti, necnon cum prædeterminatione physica eiusdem conuersionis? Forsan enim aperiet nobis semitam, vt euadamus ex argumento, quod ipse vocat *inuium in Recentibus*. Sed en explanat in num. 55. & copiosius in disp. 19. dist. 8. quatenus scientia conditionata attingat decretum efficacem antecedens, & prædeterminationem physicam, non per modum puræ conditionis, sed per modum rationis formalis, sub qua: atque ideo non dicat, *Si Christum Tyriz prædicaret, & ego decernerem eorum conuersionem, ut ad illam*

prædeterminarem physicè, ipsi conuertentur; sed dicat, *Tyriz conuertentur, prædicante illis Christo, quia decerno conuerti, & prædeterminabo eos physicè, si Christus prædicet illis*. Scientia conditionata, quæ dicit id posterius, est iuxta Viuem libera, & contraposta Scientiæ Mediæ, quam nos propugnamus; conaturque Viues non reddere necessarium suum obiectum, nempe conuersionem Tyriz, sicut nos conamur de Scientia Media. At scientia conditionata, quæ dicit illud prius, non est iuxta Viuem libera, sed pertinet ad scientiam simplicis intelligentiæ, redditque necessarium suum obiectum, scilicet conuersionem Tyriz. Quam doctrinam vocabo ad examen ex sect. 117. Sed nunc ea vtor, vt respondeam Magistro Viues. Nam admittentes prædefinitionem conuersionis Tyriz dependentem à Scientia Media, poterunt dicere, Scientiam Mediam reflexam attingere prædefinitionem per modum rationis formalis, sub qua, & non per modum puræ conditionis; vt si ea sic enuntiet: *Si Christi prædicationem Tyriz audierint, conuertentur, quia ego præuisa conuersione sub tali conditione, prædefinire conuersionem*.

Iam tertiæ confirmationi in num. 438. obuiam eo, Minorem negando; nam sicut cum omissione operis componitur potestas antecedens proxima ad ipsum, ita cum Scientia Media de omissione eiusdem, componitur potentia proxima antecedens ad idem. Neque hinc sequitur, nos posse falsificare eam scientiam; nam licet simul cum ea adsit præfata potentia proxima, sed vt quæ non est ad componendum opus cum ea scientia, & non nisi ad ponendum opus à parte rei, & faciendum, ne vnquam extiterit ea scientia. Replis, quæ contra hæc pululare possunt, satisfaciam seorsim in Sectione altera consini, ne nimis disjungam solutiones ad instantias coniunctas illo in numero.

447 Quartæ confirmationi dico, gratiam ex se indifferentem ad congruitatem, & efficaciam, vel ad incongruitatem, & inefficaciam, seu insufficientiam, reddi efficacem, & congruam in actu primo per consensum salutarem, vt præuisum per Scientiam Mediam, & in actu secundo per eundem consensum, vt existentem absolutè in tempore; ideoque in actu primo supponere exercitium conditionatum nostræ libertatis, & in actu secundo inuoluere formaliter ipsum exercitium in consensu: quare quod cum gratia, vt congrua, & efficaci ad hunc, non ster dissentus, nullum præiudicium creat libertati nostræ, nullamque importat paritatem ad gratiam ex se congruam, & efficacem antecederet ad conditionatum, & absolutum exercitium libertatis nostræ, neque ad decretum de se efficacem, & prædeterminatiuum. Prosequi extensius gratiæ efficacis diuersitatem non licet.

448 Quinta confirmatio diluitur ex adnotatione præmissa in num. 386. etsi enim simplicis intelligentiæ scientia, voluntate diuina accedente, sit causa verè, & propriè actuum contingentium nostræ voluntatis, non infectorum malitia morali, vt docet S. Anselmus cap. 7. de Concordia; at non est causa cum eis præconnexa, siue ratione sui, siue ratione diuinæ voluntatis, vtpote quæ applicetur per decretum indifferens. Suppositio autem antecedens, si cum effectu non sit connexa, vt foret prædeterminatiuum decretum, nulli in mentem venit, quod libertati sit nociua, alioqui nec voluntas ipsa, nec iudicium indifferens, nec quidpiam aliud posset præcedere liberam operationem.

449 In sexta confirmatione intenditur superati vnum summè arduum per aliud æquè arduum, qualis est libertas,

libertas, & meritum Christi in præcepti de patientia morte obedientia, modo, quo à Thomistis solet defendi, coincidentemque cum eo, quem tenent in concilianda libertate, & merito nostri consensus salutari cum ipsius prædeterminatione diuina faciente impossibilem dissentum; sicut in Christo impeccabilitas intrinseca, ratione vnionis hypostaticæ ad Verbum, faciebat impossibilem inobedientiam. Quare querendus alius est, & fortè per vsum Scientiæ Mediæ, modus, de quo intempestiuè nunc agerem. Sed tempestiuè moneo, impossibile esse connotari in Christi obedientia libertatem, & meritum, si præceptum non supponebat in eius humana voluntate potentiam proximam expeditam, & indifferentem ad volitionem, & nolitionem mortis. Sicut & est impossibile, nisi in nobis supponat similem potentiam ad consensum salutarem, & dissentum, connotari à diuino decreto efficaci libertatem, meritumque in nostro consensu: & ideo Deo efficaciter volente fieri liberè, fiet ita abs dubio, vt S. Augustinus lib. de correptione & gratia, cap. 8. S. Anselmus adductus in num. 288. & S. Thomas sæpe citatus, citandusque, docent: sed fiet per præfatum potentiam, quæ præuisa sit perditura in consensum, cum in dissentum posset sub omnibus actum secundum præuentibus: quæ præuisio faciet, ne diuini decreti efficacia periclitetur.

SECTIO LVIII.

Replicarum nonnullarum nodi refecantur, & concordia diuina præscientiæ de nostris actibus cum eorum libertate delibatur.

450 **I**nsistet quis primò, actum præscitum à Deo per Scientiam Mediam impediri ab homine, est eam falsificari. Sed actus à Deo præscitus impediri ab homine potest. Ergo homo potest falsificare eam scientiam: vel si non potest, fallit argumentum, quo nos prospicimus libertati creatæ, negantes decretum prædeterminans. Secundò, ille, cuius peccatum est præuisum per Scientiam Mediam, non potest omittere peccatum in sensu composito talis scientiæ, potest tamen in sensu diuiso, & sic saluatur libertas. Ergo similiter idem de homine prædeterminato. Tertio, in instanti, in quo Tyriz, verbi gratiâ, audiret prædicationem Christi, nulla esset in Tyriz potestas impediendi actum, quo Deus nunc, & ab æterno scit, illum conuertendum. Ergo nulla esset in Tyriz potestas ad non conuersionem. Ergo & nulla esset, vt determinaret intellectum diuinum per arbitrium, & electionem suam ad scientiam potius de conuersione, quam de non conuersione. Ergo determinatio ad scientiam de conuersione non esset libera Tyriz: sicque ruit tota nostra doctrina de scientiæ conditionatæ determinatio, quod non sit decretum diuinum efficacem, & antecedens, & de libertate futuri conditionati, non indemni, nisi excluso eo decreto. Antecedens probatur: tum quia posse tunc facere, quod fuerit, vel non fuerit in Deo scientia de conuersione, est potentia ad præteritum, quæ repugnat. Nihil enim potest efficere aliquid antecedens tempore; potentiaque physica, seu physice effectiua est solummodò ad præsens, vel etiam ad futurum, quatenus respiciat tempus aduenturum, pro quo res dicatur futura, & in quo iam

R. P. Gabr. de Henao, Scient. Med. Pars I.

præsente fiat. Vt omittatur, chimericam fore in re creata potentiam physicè effectiuam erga actum diuini intellectus. Repugnat etiam in Tyriz potentia ad faciendum, quod non fuerit in Deo scientia ex suppositione, quod in Deo præcesserit ab æterno; vt in quouis repugnat potentia ad faciendum, quod aliquid non sit præsens, aut futurum ex suppositione, quod iam sit præsens, aut futurum. Tum quia si tunc Tyriz posset facere, quod Deus non habuerit scientiam de conuersione, posset & tunc ipse Deus non habere scientiam illam. Nam si tunc esset Tyriz possibile, quod Deus non haberet scientiam conuersionis, non posset tunc non esse Deo contingens habere illam, & consequenter deberet esse possibile non habere illam. At Deo non esset tunc possibile. Neque enim id esset possibile per cessationem à scientia habita ex æternitate. Neque rursus per inceptionem scientiæ de negatione conuersionis: scientiæ, inquam, non antea habitæ ex æternitate. Nihil autem posset tunc dari, nisi incipiendo, vel cessando. Prima Consequentia munitur, quia negatio conuersionis est connexa essentialiter cum negatione diuinæ scientiæ affirmantis conuersionem esse futuram. Ergo potestas ad negationem conuersionis debet esse potestas ad negationem diuinæ scientiæ affirmantis conuersionem. Etenim potestas ad aliquid ponendum est vel formaliter, vel consequentiuè potestas ad ponenda omnia connexa cum illo, nisi iam supponantur posita. Non supponitur autem ante conuersionis negationem posita negatio diuinæ scientiæ affirmantis conuersionem. Reliquæ Consequentia ineluctadiles sunt.

451 Ad primum distingo Maiorem, actum præscitum à Deo per Scientiam Mediam impediri ab homine in sensu composito talis scientiæ, est hanc falsificari, concedo: impediri in sensu diuiso, nego. Et concessa Minori, vel distincta eodem modo, inficior Consequentiam. Itaque hominem impedire actum peccati, v. g. est suis ex terminis intrinsecis, hominem facere, ne vnquam extiterit scientia connexa cum peccato. Vnde posse impedire peccatum, est posse impedire scientiam illam, non autem falsificare. Si cum scientia representante peccatū coniungeretur omisio peccati, falsificaretur ea scientia. Cæterum ex eo, quod cum illa scientia coniungatur potentia ad impediendum peccatum, non probatur potentia ad falsificandam illam scientiam, quia ea coniunctio potentia cum scientia, est omnino per accidens respectu potentia, & hæc valens impedire peccatum, quod impedire coniunctionem sui cum tali scientia, faciendo, ne ipsa vnquam extiterit. Neque hinc sequitur, fallere eformatum contra Thomistas argumentum; nam cum supponatur, nos non posse impedire vllatenus decretum diuinum prædeterminans ad nostrum actum, sanè si possumus nihilominus impedire actum, poterimus frustrare decretum. Nam impedire actum, vel esset frustrare decretum, vel impedire illud. Vnde cum voluntas nostra, nec possit frustrare, nec impedire decretum prædeterminans, sequeretur, nec posse impedire actum prædeterminatum, ac proinde ponere illum non liberè, sed necessariò.

452 Ad secundum nego paritatem; ideo enim post præuisum peccatum per Scientiam Mediam potest homo omittere peccatum in sensu diuiso, quia in tempore habet potestatem ad impediendam illam, seu ad faciendum, ne vnquam extiterit. Etenim ea præsuppositio est omnino per accidens respectu potestatis proximæ, quip-

M pe

pe hæc præscindit ex se ab eo, quod Deus habuerit Scientiam Mediam peccati futuri sub conditione præfata potestatis. Vnde in signo indifferentia, in quo præscinditur ab eo, quod Deus habuerit illam scientiam, potest voluntas nostra facere, ne vniquam illa fuerit. Si autem supponamus, dari illam scientiam, iam supponimus eam potentiam determinandam esse liberè à se ipsa ad peccandum: quare impossibilitas proueniens à tali scientia est omnino conlequens. At voluntas nostra nullatenus potest facere, ne extiterit decretum prædeterminans Thomisticum; & ideo nec in sensu composito, nec in sensu diuiso illius potest omittere.

453 Ut ad tertium respondeam, simulque quasi ob oculos ponam mirabilem harmoniam Scientiæ Mediæ cum humana nostra libertate, aduerto primò, rationem, cur infallibilitas Scientiæ Mediæ non obstat contingentia, & libertati nostrorum actuum conditionatè futurorum, eam esse, quod illa non sit suppositio antecedens, sed consequens, & quod actus nostri non ideo forent, si poneretur conditio, quia sciuntur à Deo fore, sed è contra, ideo sciuntur fore, quia forent. Et quidem si Scientia Media non sit suppositio antecedens natura nostrum actum conditionatè futurum, sed potius consequens, lædere haudquaquam poterit eius contingentiam, & libertatem, etiam si eum antecedit æterna duratione. Nam contingentia, & libertas actus in eo consistet, quod omnia ad ipsum concurrentia, & prærequisita essent omnino indifferentia ad eius esse, & non esse. Si enim hæc omnia indifferentia essent, producerent indifferenter actum, seu æquè possent suspendere, ac operari ipsum. Quare si Scientia Media non sit suppositio antecedens actum nostrum, nequibit damnosa esse contingentia, & libertati illius, quippe eo ipso nequibit esse principium proximum, neque ponere aliquod principium proximum, quod cum determinatione agat, neque item inducere prærequisitum aliquod, ratione cuius proximum principium influat eo modo, neque è contra tollere aliquod indifferens prærequisitum ad operandum.

454 Quod autem Scientia Media, affirmans nostrum actum liberum conditionatè futurum, non sit suppositio antecedens, constat primò, quia actus illius principium sufficientissimum daretur ex parte Dei in cognitione de eius possibilitate, & in Omnipotentia applicata per voluntatem concurrenti indifferenter ad illum. Secundò, quia Deus determinatur à nostro actu, qui foret ad Scientiam Mediam de illo. Quare ille antecedit Scientiam Mediam, non autem hæc illum. Tertid, nam apud Ecclesiæ PP. solenne est, ac frequentissimum dicere, Dei præscientiam non esse cauam, cur eueniant præscita, sed potius è contra. Cuius effati sensus non est, quod detur vera aliqua causalitas in actu nostro respectu diuinæ præscientiæ. Absit enim, vt tale quid de PP. sapientissimis præsumatur. Nec sensus præcisè est, quod præscientia diuina exigat nostram operationem liberam. Nam & hæc postulat illam. Nec etiam sensus est, quod præscientia diuina ita exigat operationem nostram liberam, vt nihil conferat per modum causæ ad eius esse. Etenim & hoc ipsum competit operationi nostræ liberæ. Restat itaque, vt sensus sit, quod nostra operatio libera est determinatiua præscientiæ diuinæ, & non vice versa: seu quod nobis per operationem nostram liberam conueniat determinare electiue ad existentiam præscientiæ diuinæ de ipsa; Deo autem per suam scientiam non conueniat sic

determinare ad existentiam operationis nostræ liberæ. Iam verò principium, quod liberè eligit, determinando aliud ad operationem, dicitur prius, suppositioque eius est antecedens, iuxta Aristotelem lib. 5. *Metaphysica*, cap. 11. docentem, id esse prius, cuius electioni cætera conformantur. Verba Philosophi sunt: *Quod potestate excellit, quodque potentius est, id prius dicitur. Eiusmodi autem est id, cuius electionem alterum, ac posterius sequatur, necesse est; ita vt, & illo non mouente, non moueatur; & mouente, moueatur: ac electio principium est.* Hæc ille.

455 Ex præfata autem determinatione electiua intelligitur inoffensè, quod ait Elucidarij Author sub S. Anselmi nomine, cap. 40. *Omnia, que futuri homines erant facturi, Deus futura præscinit, & per Prophetas fienda prædixit. Non tamen sua præscientia aliquam necessitatem eis intulit, vt fierent; sed potius ipsi necessitatem intulerunt, cum suam voluntatem explerent.* Quod etiam ait V. Beda lib. *variarum* qq. in 13. *Coegit nos Deus, vt mali sibi videremur ab aeterno? Absit. Nam potius nos coegimus eum, vt nos malos videret.* Nam nos inferre necessitatem diuino intellectui, cogereque ipsum, habet conuenientem explicationem in sensu prædicto. Qui duo Patres satis clarè determinationem Dei, vt noscat futura contingentia mala, reuocant ad ipsas præuas operationes pro sua differentia temporis, & non ad decretum diuinum antecedenter connexum cum earum existentia, vel quoad materiale substratum malitiæ formali. Et vniuersum de futuris contingentibus voluntatis creatæ inquit Sanctus Damascenus in Dialogo aduersus Manichæos, pagina 716. *Vi ea, que futuri sumus, præsciat Deus, à nobis proficiuntur.* Et Boëtius in Commentario ad librum Aristotelis de Interpret. *Nonit futura Deus, non vt ex necessitate euenientia, sed contingenter, ita vt etiam aliud posse fieri non ignoret: quod tamen fuit, ex ipsorum hominum, & actuum ratione persciscat.*

456 Non diffiteor, asseri à nonnullis PP. non ideo Deum cognoscere res futuras, quia futuræ sunt; & à nonnullis etiam dici, ideo res esse futuras, quia cognoscuntur à Deo. Sed mens ipsorum est, non dari causalitatem vllam in rebus futuris erga diuinam cognitionem, & hanc nobis reuelatam, esse aptissimam rationem certæ nostræ cognitionis, atque fidei, qua credimus, res aliquas cognitatas, & dictas à Deo esse futuras. Et PP. quidem, qui se eundem, aut tertium aiunt, paucissimi sunt comparatione eorum, qui primum pronuntiant: & neque vnus à me est repertus, qui assumet, ideo peccatum esse futurum, quia Deus nouit esse futurum; sed omnes contrarium asseuerant. Est autem quoad id eadem ratio de peccatis, ac de quolibet alio futuro contingenti, vt monet Ruyzius *diff. 36. de Scientia Dei, sect. & num. 1.* Et si verò PP. non soleant loqui, nisi de præscientia diuina futurorum contingentium absolutorum, eodem tamen modo de conditionatorum loquerentur, si se obtulisset occasio, quandoquidem vtrorumque eadem sit ratio. Quapropter euentia, & infallibilitas diuinæ præscientiæ non nocebit contingentia, & libertati actionum nostrarum, quia non est illarum causa, & principium, aut prærequisitum. Nihilque oberit antecedentia secundum durationem æternam; nam cognitionem esse antecedentem ad obiectum, habet se eodem modo ad non necessitandum illud, in quod non influat, aut ad quod non sit prærequisita, ac quando non est antecedens. Pro tota hac

hac prima animaduersione præstoletur Lector plura, quæ ex Ecclesiæ PP. congeremus in 2. parte.

457 Aduerto secundò, voluntati humanæ, de qua Deus præsciuerit conuertendam liberè in instanti B, si in eo uocetur, possibile fore pro priori eius instantis, quod Deus ab æterno non habuerit scientiam conuersionis eliciendæ eo instanti sub conditione vocationis. Ratio est, quia Tyrio v. g. possibile tunc esset non conuerti. Ergo tunc possibile esset, quod ab æterno non fuerit scientia affirmans, ipsum tunc conuertendum, si vocaretur. Si enim, non conuerso Tyrio, esset ab æterno impedita scientia de eius conuersione: Ergo Tyrius tunc potens non conuerti esset potens impedire, ne ab æterno fuerit scientia de eius conuersione. Confirmatur primò. Poni in instanti B, negationem conuersionis impediret æternam existentiam scientiæ de conuersione. Ergo Tyrius tunc potens ponere negationem conuersionis, esset tunc potens impedire scientiæ ab æterno existentiam de conuersione. Secundò, scientia ponitur ab æterno quasi dependenter à consensu Tyrij in conuersionem, & vt suppositio euitabilis à Tyrio. Sed hic nullam haberet potestatem euitandi scientiam illam, nisi in instanti B, quia non nisi tunc haberet existentiam, & potentiam ad conuersionem. Ergo Tyrio, vt tunc existenti, possibile esset, quod ab æterno non fuerit scientia de eius conuersione. Tertid, scientia illa non solum ponitur vtcumque quasi dependenter à consensu Tyrij in conuersionem, sed quasi dependenter à consensu, qui exerceretur in instanti B, si adesset vocatio, quia consensus, vt exercendus liberè eo in instanti sub conditione vocationis, est obiectum, quod scientia illa affirmat. Ergo Tyrius vt existens in instanti B. habet statum, à quo tanquam à priori per modum conditionis, & determinatiui materialis dependeat improprie, & latè hoc, quod est fuisse scientiam illam Dei. Ergo Tyrio, vt existenti in instanti B. possibile esset, quod ab æterno non fuerit scientia de eius conuersione.

458 Pro cuius in Tyrio potentia maiori elucidatione aduerto tertid, adueniente instanti, in quo exercenda esset, præscindi pro priori naturæ ab eo, quod fuerit, vel non fuerit ab æterno scientia de determinato illius potentia exercitio libero. Quia priori ei signo naturæ respondet in æternitate Deus, vt aptus de se scire conuersionem, vel non conuersionem, & vt determinabilis ad sciendum potius conuersionem, quam non conuersionem, per hoc, quod liberè à Tyrio ponenda esset conuersio præ non conuersione. Quare potentia Tyrij ad conuersionem non ponendam esset potentia in tempore ad impediendam in æternitate positionem scientiæ de conuersione ob quasi dependentiam scientiæ æternæ de ipsa ab ipso in tempore positione. Quæ quasi dependentia in actibus intentionalibus ab obiecto non præsentate potest inueniri non magis difficulter, quam ab obiecto præsentate, quando scilicet à non præsentate est vt à puro termino, & non etiam vt à causa: vt non est vt à causa, quasi dependentia scientiæ æternæ diuinæ ab obiecto creato contingenter futuro conditionatè. Porro in hoc prioritas naturæ respectu scientiæ illius non foret exercenda ex parte eiusdem vt obiecti, quousque ipsum existeret conditionatè in tempore. Id tamen non obstat, quo minus actu, vt obiectum sit prius naturæ, quam scientia. Nam intrinseca scientiæ posteritas denominat prius obiectum liberè exti-

R. P. Gabr. de Henao, Scient. Med. Pars I.

turum conditionatè, respectu cuius ipsa dicitur posterior.

459 Ex his sequitur, Deo ab æterno possibile fuisse non habere scientiam de conuersione Tyrij, non quia Deus habuerit potestatem formaliter liberam, & determinatiuam sui ad talem scientiam; sed quia ex potestate, quam Tyrius in instanti B. haberet ponendi, & non ponendi conuersionem, necesse est dari in Deo æternam indifferentiam affirmandi, & non affirmandi eam. Quæ indifferentia sit determinabilis non ab ipso Deo, sed ab actione libera Tyrij, & consequenter sit indifferentia non proxima, sed remota, insufficientisque ad libertatem principij sic indifferentis. Quibus sic animaduertis, restat deliberare, an dici debeat, Deum non solum potuisse, sed etiam fore, vt posset carete scientia de conuersione Tyrij; & fore, vt hic, purificata conditione vocationis, posset facere, quod ille in instanti B, non sciat conuersionem per hoc, quod posset non elicere eam.

460 Aduerto itaque quartò, præfatas propositiones, & similes alias esse ambiguas. Nam si significant ex suppositione, quod Deus habuerit scientiam, fore, vt posset non habere illam; aut ex suppositione, quod non habuerit, fore, vt habere illam posset, sunt euidenter falsæ. Si verò sumantur in sensu absoluto, vel significant fore, vt Deus posset in instanti B, non habere scientiam, incipiendo non habere illam: vel significant fore, vt tunc posset Deus non habere scientiam per denominationem ab æterna existentia huius, quod est non habere scientiam illam. Primo sensu falsæ sunt propositiones præfate: & secundo sunt veræ. Quo etiam secundo sensu verum est, fore, vt Tyrius posset facere, ne Deus tunc haberet scientiam de conuersione ipsius. Etenim eo ipso, quod Tyrius posset facere, ne Deus habuerit scientiam illam ab æterno, posset itidem facere, ne tunc illam haberet. Nam non habere illam ab æterno infert essentialiter non haberi illam tunc, nempe in instanti B. Conuenienter ad eundem secundum sensum verè etiam dicitur, in nostra esse potestate, quod Deus nos amet, nobis reconcilietur, in nobis, vt amicis, aut magis amicis, complaceat; quia scilicet in nostra potestate est, adquirendo, vel augendo iustitiam facere, quod Deus ab æterno habuerit actum reconciliationis, & complacentia.

461 Quisquis attentè distinxerit sensus à nobis expositos, conciliabit de facili Theologos, qui loquentes de præscientia Dei absoluta dicunt idem ipsum, quod nos de ipsa, & de conditionata, seu media. Conciliabit, inquam, cum aliis, qui diffiteri videntur, esse, aut fore in nostra facultate libera, vt in tempore euitare possimus, aut possemus scientiam, quæ Deus supponatur prænouisse ab æterno opera nostra libera futura absolute, aut conditionatè. Qui autem affirmant quod nos, recensentur à Ruyzio supra *diff. 31. sect. 2* & qui negare videntur, referuntur ab eodem in *sect. 4.* vbi ipsis subscribit se. Sed non dissentiri nobis re ipsa, colligitur ex *diff. 35. sect. 1. & 2.* Planumque est, eos qui nobis fauent, esse ferè omnes præsecos Theologos, dum agunt de concordia præscientiæ absolutæ Dei cum nostra libertate.

462 Iam ad tertium renuo antecedenti. Ad cuius primam probationem dico, posse tunc Tyrium facere, quod Deus non habuerit scientiam de conuersione.

M 2 non

non esse potentiam ad præteritum eis sensibus bene ibi impugnat, & qui à Philosophis reiciuntur, cum negant, dari potentiam ad præteritum. Est tamen alius sensus potentie ad præteritum intentus à nobis, & neque à Philosophis, neque à Theologis repudiatus, quatenus daretur in Tyrio potentia, quæ posset facere, ne existeret ab æterno scientia, quæ extitit, sed opposita. Cum enim scientia, quæ extitit, quasi pendeat ab eo, quod conuersio ponenda esset liberè à Tyrio, consequens est, ut hic, non ponendo conuersionem, posset facere, ut existeret scientia de non conuersione, proindeque scientia opposita ei, quæ de conuersione extitit ab æterno.

463 Ad secundam Antecedentis probationem distinguo Maiorem; posset tunc Deus non habere scientiam, potentia incipiente non habere tunc, nego; potentia æterna, seu ad æternum actum, quæ potentia tunc quoque existeret, concedo. Unde ad impugnacionem fateor, hoc, quod est non habere tunc scientiam, neque esse possibile per inceptionem nouæ scientiæ, neque per cessationem ab antiqua. Sed dico, esse possibile per continuationem æternæ scientiæ, cuius contingentia respiciebat illud instans, in quo daretur potentia ad non existentiam obiecti scientiæ. Non dico, dari continuationem potentie, qua Deus sit potens ad nouum aliquem modum intrinsecum continuationis scientiæ, sed durare potentiam, quæ in æternitate habuit indifferenter scientiam, possibilem non haberi ob voluntatis creatæ indifferentiam, cui attemperatur. Durans itaque potentia illa æterna in instanti, quo creata voluntas habet indifferentiam, dicitur posse non habere, & posse non habuisse æternum suum actum.

SECTIO LIX.

Secunda probatio munita PP. & præcipue S. Thomæ documentis.

464 Tenim voluntas libera debet esse sic indifferens, ut valeat determinare se ad agendum. Ast si voluntas creata prædeterminetur à Deo per decretum efficax ad actum salutarem in vitam æternam, non poterit sic esse indifferens, ut ipsamet determinate se queat. Ergo creata voluntas prædeterminata à Deo per tale decretum non manebit libera. Cuius syllogismi Consequentia recta est. Minor videtur continere sententiam aduersariorum, vel ex reiectione Solutionis, quam tentant, roborabitur. Maior est S. Thomæ dicentis in 2. distinct. 39. quæst. & art. 1. in corpore: *Aliquis actus est ab aliquo dupliciter; uno modo, tam secundum substantiam actus, quam secundum determinationem agentis ad actum. Et hic proprie in potestate agentis esse dicitur, ut est in voluntate. Ipsa enim potentia voluntatis, quantum in se est, indifferens est ad plura; sed quod determinat exeat in hunc actum, vel illum, non est ab alio determinante, sed ab ipsa voluntate. Sed in naturalibus actibus progreditur ab agente; sed tamen determinatio ad hunc actum non est ab agente, sed ab eo, qui agentem naturam dedit, per quam ad hunc actum est determinatum.* Ita habetur in nouissima editione Parisiensis anni 1659. recognita à Ioanne Nicolai Dominicanano, atque in antiquissimo Codice MS. Monasterij Leodiensis S. Iacobi, ut testatur eruditissimus Doctor Henricus de Cerf in suo Theologicæ

certamine edito. Duaci anno 1664. Sed etiam si legatur non ad eam emendatè, neque consonè ad contextum, non est ab alio determinatè, perinde est: occurruntque passim Angelici Doctoris innumera alia testimonia clamantia, Deum ita mouere causas secundas liberas, ut relinquat determinationem actionis in earum potestate; hominemque non fore liberi arbitrij, nisi ad eum determinatio pertineret sui operis, siue honesti, siue inhonesti: de quo secundo loquitur supra, sed simul de potestate determinationis ad primum, & de secundo quoad determinationem non tantum in formale malitiæ, sed etiam in materiale. Constipauit illa testimonia; ut & Thomistarum veterum, plurimumque aliorum Theologorum, antiquitate, & doctrinæ laude venerabilium, in Euent. 17. in qua ex num. 492. usque ad 507. propositionem maiorem fusè comprobauit ab autoritate, & ratione: quem in locum inuito Lectorem, nisi malit consuleret Ruyzium disp. 49. & 50. de Scientia Dei, Ripaldam in tomo contra Baianos, disp. 15. sect. 11. vltra tradita ab ipso in disp. 104. de Ente supernat. sect. 6. Ribadeneiram tract. de Actibus humanis, disp. 14. & 15.

Sed non omitam addere aliquot SS. PP. verba. Et sunt quidem egregia illa S. Clementis Papæ in epistola 3. *Si quis sanè audiens sermonem veri Prophetæ, velit recipere, aut nolit, & amplecti onus eius, id est mandata vicia, habet in sua potestate. Liberi enim sumus arbitrij. Nam si hoc esset, ut videntes ea, iam non haberent in potestate aliud facere, quam audierant; vis erat quadam natura, per quam liberum non esset ad aliam migrare sententiam. Aut si rursus ex audientibus nullus omnino reciperet, & hoc natura vis erat, qua vnum aliquid fieri cogeret, & alteri partis non daret locum. Nunc autem, quia liberum est animo, in quam velis partem declinare iudicium suum, & quam probauerit eligere viam, constat euidenter, inesse hominibus arbitrij libertatem.* Quibus in verbis excluditur quidquid extra arbitrium audientium determinet eos ad credendum.

466 Sanctus etiam Chrysostomus homilia 22. in Genesim, aiebat: *Vidisti, quomodo sui iuris naturam nostram Dominus formauit. Unde enim, dic oro, illi (coniuuantes Noëmo) ad malitiam properabant, & se ipsos pœnie faciebant obnoxios; iste autem virtutem eligebat, & fugiens eorum societatem, pœnam non gustauit? Nonne manifestum, sua quemque voluntate vel malitiam, vel virtutem eligere? Nam nisi ita esset, & natura nostra potestas instita esset, neque illos puniri, neque istos virtutum retributiones accipere oportebat. Verum quia in nostra voluntate totum post gratiam Dei relictum est, idcirco & peccantibus supplicia proposita sunt, & bene operantibus retributiones.* Sic os aureum. Iuxta quod, si in nostra voluntate totum post gratiam Dei relictum est: Ergo & in casum est, determinare se ad agendum bonum, vel malum, etiam post gratiam, nempe in sensu composito eius, cum qua, sicut in nobis est componere bonum, ita & malum, abutendo ea. Idemque sanctus Doctor in homilia de ferendis reprehensionibus, & conuersione sancti Pauli, dicebat ad finem: *Dominus saluare nos vult; nos autem, quia nos ei non adiungimus, manemus in interitu. Deus enim paratus est ad saluandum hominem, non inuoluntarium, neque non volentem (id, quod sepe dico) sed voluntarium, & hoc eligentem.* Vbi satis exprimit, determinationem fieri à nostra voluntate, & non præuè à Deo. Dixeratque antea: *Non sola vocatio Paulum adduxit, sed & voluntas eius; & ut discas, quod nullum cogit Deus.*

Deus: *Nam si ipse vult, nos autem non volumus, ad nostram salutem nihil proficimus ea, quæ alioquin efficacia sunt; non quia infirma sit eius voluntas, sed quia cogere neminem vult.* Necessario hunc sermonem attulimus: *Videmus enim complures in defensionem sua ignauitæ prætextu tali vti; & si quando eos adhortamur, ut illuminentur, & ad meliorem vitam conuertantur, atque ad alia id genus bona opera, respondent, & resistent: Si Deus vollet, persuadere mihi, & conuertar. Quos non arguo, sed valde probo. Vellem autem, nos etiam nostra asserere, & tunc dicere, si Deus voluerit. Nam si te ipsum somno, desidiaque tradideris, neuiquam in manus tuas obuenient bona opera: & alioqui, si solam voluntatem Dei prætextas, nihil eorum, quibus opus habes, adipisceris unquam.* Hoc igitur est, quod dixi, nullum unquam vi, & necessitate à Deo adigi. Ipse quidem vult omnes saluos fieri: at non omnium voluntas eius voluntati obsequitur; neque ab eo aliquis cogitur. Hæc ille, explicitissime tradens determinationem, quæ à nostra fiat voluntate, & quam cum Dei gratia nos affectamus, quin opus sit ex parte Dei prædeterminatione decreto, sed satis sit illud indifferens, quo vult, omnes homines saluos fieri; accedente ex parte huius hominis determinatione in consentiendo gratiæ diuinæ: quæ ex quo affectu, & proinde ex qua, vel cum qua præscientia sit conferenda à Deo iuxta mentem S. Chrysostomi, si consensus sit actus perseverantiæ finalis, non spectat ad præsens institutum.

467 Pro quo, ut alios PP. fileam, sed non S. Anselmum, qui cap. 6. de Concord. proposito casu minitantis alteri mortem, nisi mentiatur, scribit: *Voluntatis arbitrium ut rectitudinem deserat, nulla cogitur necessitate, quantum mortis impugnetur difficultate. Licet enim necesse sit, aut vitam, aut rectitudinem relinquere, nulla tamen necessitas determinat, quam seruet, aut deserat. Nempe sola voluntas determinat ibi quid teneat, nec aliquid facit vis necessitatis, ubi operatur electio sola voluntatis. At cui non est deserendi rectitudinem voluntatis, quam habet, necessitas; palam est, quia non deest seruandi potestas, siue libertas. Semper enim potestas libera est. Pensentur illa, nempe sola voluntas determinat, quid teneat, siue rectum, siue obliquum: non determinat causa alia secunda, non determinat Deus.*

468 Neque sibi, aliisque PP. contradicit S. Thomas, primò inquit 1. part. quæst. 105. art. 4. ad 2. & 3. quæst. 3. de Malo, artic. 2. ad 4. voluntatem creatam moueri ex se à principio intrinseco, simulque à Deo, ut à principio extrinseco, moueri. Secundò inquit 1. part. quæst. 19. artic. 3. ad 5. *Causa, quæ est ex se contingens (vbi est voluntas creata) oportet, quod determinetur ab aliquo exteriori ad effectum.* Sicque interpretatur Commentatorem in 2. Physicorum, textu 48. pronuntiantem: *Ab eo, quod est ad vtrumlibet, non sequitur aliqua actio, nisi ab aliquo alio inclinetur ad vnum.* Consonat ipse S. Doctor. eo lib. 2. & textu 48. *Physic. lect. 8. necnon lib. 3. contra Gentes, cap. 2. vbi scribit: Si agens non tenderet ad aliquem effectum determinatum, omnes effectus essent ei indifferentes: quod autem indifferenter se habet ad multa, non magis vnum eorum operatur, quam aliud. Unde à contingente ad vtrumque non sequitur aliquis effectus, nisi per aliquid, quo determinetur ad vnum.* Hinc ex S. Thomæ doctrina notabat Ferrariensis lib. 3. contra Gentes, capite 89. §. *Ad confirmationem: [Potest aliquid determinari ab alio ad effectum, & tamen habere*

R. P. Gabr. de Henao, Scient. Med. Pars I.

illud in sua potestate (causâ primâ suppositâ, à qua dependeat, & quin ab vlla causâ necessitetur ad producendum, aut ad non producendum) eo quod causa prima mouet vnamquamque causam secundam ad suum effectum, secundum conditionem ipsius causæ secundæ: causam enim non potentem deficere sic ad suum effectum determinat, ut ipsum necessario absolute producat; causam autem, quæ deficere potest, ita determinat, ut tamen absolute deficere possit in producendo.] Ita Ferrariensis. Et quidem voluntas creata, etsi iure libertatis suæ excludat extrinsecum agens creatum, à quo determinetur, non tamen increatum, quod est causa ipsius voluntatis, & omnium motuum ipsius, ut aduertit S. Thomas 3. contra Gentes, cap. 88. 1. part. quæst. 83. art. 1. ad 3. quæst. 105. art. 4. ad 1. & 2. proindeque determinatio, quæ ab alio secundo agente officeret libertati voluntatis nostræ, non nocebit, si sit à Deo agente primo libero, neque impedit, quominus ipsa voluntas creata, tanquam agens secundum liberum, determinet se. Atque hinc inualefcit celebre illud Thomistarum argumentum apud Aluarez disp. 7. de Auxiliis, num. 19. A causa ex se contingente, indifferenteque, in quantum indifferens est, non exit determinatus actus, nisi ab alia causa determinetur ad vnum: sed creata voluntas est causa ex se contingens, estque ad opposita indifferens sub circumstantiis, tam intrinsecis suarum dispositionum, quam extrinsecis aliarum causarum creatarum. Ergo ab ea non exhibit determinatus actus amoris potius, quam odij, nisi saltem à causa prima determinetur ad vnum actum præ alio per decretum prædeterminationis.

469 Quo ab argumento ut incipiam, quanuis concederem, non fore, ut contingat ab indifferente, ut indifferente, oriri determinationem actum; tamen quod possit absolute, & simpliciter oriri, debent fieri aduersarij, iuxta quos voluntas Iudæ instructa auxilio sufficiente ad amorem supernaturalem poterat determinare se causaliter ad hunc, esto actu se non determinauit. Rursus causalis determinatio ad malum morale, & ad peccatum, pro formali saltem, est à voluntate creata, ut indifferente. Idque non negat Gonetus tom. 3. disp. 8. art. 4. §. 2. pag. 660. & tom. 7. disp. 6. art. 2. §. 14. pag. 773. Qua cum determinatione facta à voluntate creata, quo pacto steter, ut non etiam fiat ab eadem determinatio ad materiale; & quo etiam pacto steter, ut indifferencia, quæ est causaliter determinabilis à voluntate creata ad vnum extremum obliquum libertatis, siue pro formali solo, siue pro materiali etiam, non sit simpliciter ab eadem determinabilis ad aliud rectum, est mysterium occultissimum. Quo omisso, Maior propositio argumenti distinguenda est, non exit determinatus actus à causa indifferente, ex defectu virtutis, & complementi, ita est: ex dominio, & libertate, non ita. Ediffero distinctionem: Potentia visiva indifferens ex defectu virtutis, & complementi ad visionem albedinis, & nigredinis, nequit erumpere in visionem albedinis, nisi determinetur ab huius specie. Intellectus humanus, indifferens ex defectu eodem ad conclusionem scientificam, & erroneam, ad assensum, & dissensum probabilem, non potest prodire in conclusionem scientificam, nisi determinetur à præmissis scientificis; neque in assensum probabilem, nisi determinetur à voluntate. Materia prima, indifferens ad formam cadauericam, & viuentem, ut illam determinatè recipiat, eget vel determinatione extrinseca Dei, vel intrinseca dispositionum. Et voluntas ipsa creata, indifferens ad amorem, &

M 3 odium

odium ex defectu cognitionis indifferentis, indiget hac, vt se determinet ad vnum actum potius, quam ad alium. Si autem prædita sit cognitione indifferente, habeatque prædictam Omnipotentiam diuinam ad concurrendum cum ipsa, gaudetque reliquis prærequisitis constituentibus actum primum proximum, valet determinare se, ratione libertatis, & dominij, ad vnum actum præ alio.

470 Audiatur Ferrara in 1. contra Gentes, cap. 82. §. Ad 1. horum, dicens: [Determinari non solum eius est, quod est in potentia, sed cuiuscumque secundum se indeterminati, & ad vtrumlibet se habentis. Sed tamen secundum modum indeterminacionis, & se habendi ad vtrumlibet, est etiam diuersus modus determinationis. Nam si aliquid sit indeterminatum per modum naturæ, & potentia passiva, & sit ad vtrumlibet ex parte virtutis, oportet, vt tale sit in potentia, & ab aliquo extrinseco agente determinetur. Si autem sit indeterminatum per modum agentis liberi, & ad vtrumlibet se habentis ex parte eius, ad quod dicitur, non oportet tale esse in potentia, nec ab aliquo extrinseco determinari, sed se ipsum ratione suæ libertatis determinare potest.] Quæ sunt verba apta nata ad rem nostram: habetque similia Soncinas lib. 9. *Metaphysica*, quest. 14. Et quod caput est, S. Thomas, cum in quest. & art. 3. de Malo, efformasset hoc quintum argumentum pro parte affirmante, diabolum esse causam peccati in nobis: *Omne, quod se habet ad vtrumlibet, indiget aliquo determinante ad hoc, quod exeat in actum. Sed liberum arbitrium hominis ad vtrumlibet se habet, scilicet ad bonum, & malum. Ergo ad hoc, quod exeat in actum peccati, indiget, quod ab aliquo determinetur ad malum. Maxime autem hoc videtur fieri à diabolo, cuius voluntas est determinata ad malum. Ergo videtur, quod diabolus sit causa peccati.* Respondet: *Voluntas, cum sit ad vtrumlibet, per aliquid determinatur ad vnum, scilicet per consilium rationis, nec oportet, hoc esse per aliquod agens extrinsecum. Quæ responsio, etsi præcipue eò tendat, vt voluntatis nostræ ad bonum, & malum indifferentis, determinatio ad malum non fiat à diabolo tanquam ab agente extrinseco, sed per rationis nostræ consilium; simul tamen illuc respicit, vt determinatio, siue ad malum, siue ad bonum, fiat per idem consilium; quandoquidem propositionem illam vniuersalem: *Omne, quod se habet ad vtrumlibet, &c.* eodem ferè modo distinguat, ac nos eam alteram Maiorem argumenti superioris, seu eandem ipsam propositionem. De qua sub iis aliis vocibus: *Omne, quod quandoque est agens in actu, & quandoque in potentia, indiget moueri ab aliquo mouente, scilicet exteriori; facit mentionem 1. 2. quest. 9. art. 4. in corp.* sed vt ex contextu constat, non ampliatur ad agens ex consilio rationis. Et licet loquatur de voluntate creata; sed cum agit sine eo consilio, proindeque absque libertate omnimoda, primam finis intentionem, & volitionem boni in communi infert.*

471 Quam ob rem testimonia S. Thomæ in secundo ordine intelligi debent de causis ad vtrumlibet, & contingentibus ex defectu virtutis, ac complementi. Daturque quoad id disparitas intenta à S. Thoma 1. part. quest. 19. art. 3. ad 5. inter voluntatem creatam, & increatam, habentem necessitatem in sui esse perfecto, atque completo; non autem quoad determinationem, si creata sit completa, & constituta in actu primo proximo ad vtrumlibet. Vt enim docetur ab eodem S. Thoma in 2. dist. 25. quest. &

art. 1. ad 1. conueniunt in eo, quod determinatio sui actus in vtraque sit à re ipsa, & non ab alio, nempe causaliter, ac præuie, licet differant in eo, quod increata non progrediatur ad electionem post inquisitionem consilij, secus ac creata propter sui naturam ignorantem. Quod verò ex Ferrara obiciebatur, procedit de formali determinatione, quæ non modò sit à voluntate creata, sed etiam à Deo vt concurrente proximè, & immediatè cum ipsa; minime autem de determinatione causali, & præuia, qua Deus antecederet ipsam determinet. Quam esse Ferrara mentem, perspicuum fiet legenti integrè caput illud. Vbi etiam reperiet explicitum optimè S. Thomam circa determinationem causalem à Deo ad primam finis intentionem, volitionemque boni in communi, contrariè saltem non liberam, sed necessariam ipsi voluntati creatae. Et qui discreuerit inter vtramque determinationem, declarandam à nobis magis in se. seqq. intelligit per se facile, S. Thomam in 3. contra Gentes, cap. 88. aliisque locis simul cum illo citatis, non curare nisi de formali determinatione Dei concurrentis proximè, & immediatè cum nostra voluntate ad actus liberos, quatenus scilicet Deus determinationem nostram in ipsis consistentem causet efficienter: quod non competit vlli alij agenti creato, extrinseco nobis, & ideo est proprium, peculiareque Dei. Qua in doctrina concordat cum S. Thoma Scotus in 4. dist. 49. quest. 6. §. Dico ergo: in 1. dist. 39. quest. 3. §. Viso de contingencia.

472 Oblitus non sum testimoniorum S. Thomæ in primo ordine. Ad quæ dico, agi in eis, & sæpissimè alibi à S. Doctore, de voluntatis creatæ à Deo motione, quæ sit de se indifferens ad vtrumlibet, etsi cum maiori inclinatione ad bonum; & non raro agi de ea, quæ tametsi efficax, sed extrinsece solum, vel consequenter, modo pluries repetito. Et cum motione à Deo, quæ non sit de se determinata, aut quæ non sit intrinsece, vel præuie efficax, componitur rectè motio voluntatis nostræ à se. Quæ etiam ratione benè stabit determinari à se, & simul à Deo, si determinatio ab hoc sit tantum quoad affectum inefficacem boni, & determinatio à se sit quoad efficacem; si item determinatio à Deo sit solum quoad bonum in communi, & determinatio à se ad in particulari. Sic enim præcedet semper indifferentia, à qua voluntas creata traducat se ipsam in determinationem; non autem, si determinatio sit quoad affectum efficacem, & determinatum boni in particulari.

473 Conuenienter ad præfatam S. Thomæ mentem intelligenda veniunt illa eius verba quest. 24. de verit. art. 14. in corpore: *Operationis naturalis in rebus naturalibus Deus est causa, in quantum dat, & conseruat id, quod est principium naturalis operationis in re, ex qua de necessitate determinata operatio sequitur: sicut dum conseruat gravitatem in terra, quæ est principium motus deorsum. Sed voluntas hominis non est determinata ad aliquam vnã operationem; sed se habet indifferenter ad multas, & sic quodammodo est in potentia, nisi mota per aliquod actum, vel quod ei exteriori representatur, sicut est ipse Deus, vt Augustin. dicit in lib. de Gratia, & lib. arbit. ostendens, multipliciter Deum operari in cordibus hominum. Omnes autem exteriores motus à diuina prouidentia moderantur, secundum quod ipse indicat aliquem esse excitandum ad bonum, vel illis actionibus. Vnde si gratiam Dei velimus dicere non aliquod habituale donum, sed ipsam misericordiam Dei, per quam interiori motum mentis operatur, & exteriora ordinat ad hominis salutem: sic*

net. vllum bonum homo potest facere sine gratia Dei. Sed communiter loquentes. vntur nomine gratia pro aliquo dono habituali iustificante. Quibus verbis S. Thomas, etsi in voluntate creata admittat externam motionem ex bono apprehenso, & internam proueniens à Deo per auxilia gratia actualis, sed vtramque motionem agnoscit, vt non determinantem causaliter, & præuie. Tum quia alioqui per vnã, & alteram redigeretur per accidens voluntas creata ad statum determinationis in vnum, quem per se habent, ex sua à Deo productione, & conseruatione, cause naturales necessariae; & à Deo quidem, vt primo libero, ac determinante, non minus respectu ipsarum, quam respectu voluntatis creatæ, quatenus liberè illas producendo communicat innatam determinationem ad vnum, sicut & liberè exhibendo huic auxilia actualis gratiae communicaret elicitam, aut accidentalem ad vnum determinationem. Tum quia iudicium illud, de quo S. Doctore, quidam aliud esse potest, quam scientia, quæ agnoscat certò, & infallibiliter Deus hominem excitandum ad bonum his, vel illis diuinæ gratia auxiliis, si in eo operetur ipsa internè, & ex hac scientia procedat ad eligenda, & exequenda ipsa in homine, cuius bonum intendat efficaciter.

474 Auctori Cursus Theologici Carmelitarum Discalceatorum disp. 10. dub. 4. §. 2. num. 84. videtur intelligendus S. Thomas, vel de iudicio supponente in Deo decretum efficax boni in homine, si quidem prouidentia, iuxta S. Doctorem, supponat intentionem finis; vel de iudicio imperatiuo, quod sit idem, ac ipsa prouidentia, supponatque tam intentionem finis, quam electionem mediorum, & inuoluat, ac quasi inferat decretum efficax de eorum executione. Ferè idem videtur Hieronymo Viues disp. 8. dist. 3. num. 37. cum Aluarez, & Ioanne à S. Thoma. Primum tamen gratis cogitatur, nam etsi prouidentia præsupponat intentionem finis, videntur habetur ex S. Doctore, intentionem finis obtinendi contingenter, & liberè ex voluntate creata, non præsupponere iudicium de eius futuritione conditionata certa, & infallibili, etsi per media indifferentia? S. Thomas non magis excludit tale iudicium, quam quod sit simplicis intelligentia de possibilitate finis, & mediorum ad illud obtinendum, quodque iuxta omnes præsupponi debet ad finis intentionem; sed ultra quod S. Thomas denotat aliud, & non terminatum præcisè ad possibilitatem, ait enim, *secundum quod ipse indicat, aliquem esse excitandum.* Et ita in secundo admittitur à prædictis Interpretibus, qui actuum tot diuinorum in intellectu, & voluntate seriem pro prouidentia, & prædestinatione designant, vt incredibile sit, S. Thomam, tam paucis verbis voluisse significare, quod dicunt. Nam simplicem intelligentiam, intentionem finis, cognitionem mediorum congruentium pro illius consequitione, de his sine inquisitione consilij, electionem horum, imperium, vsum, seu decretum exequutium regulatum ab imperio, & alios si prætereo actus, distinguunt, & requirunt. Vnde ab eis sciscitari restat nobis, an interpretentur S. Thomam de cognitione mediorum, an de consilio, an de imperio, cum ait, *Omnes exteriores motus à diuina prouidentia moderari, secundum quod ipse indicat?* Si de cognitione mediorum, vel si de consilio, quod etiam vocari solet iudicium; tam istud, quam illa antecedunt decretum diuinæ prouidentia moderantis eos motus. Vel

si de imperio; tanta de hoc excogitantur, vt eorum discussio non posset non esse valde proluxa; cum tamen aliunde vltra intentionem, electionem, executionemque mediorum ex notitiis Deum prouidentem, & prædestinantem decentibus, actus imperij distinctus non habeat in S. Thoma fundamentum. Et vt haberet, non esset actus per modum iudicij de excitando homine ad bonum his vel illis actionibus; sed per modum intimantis, vel voluntati suæ, *Fac hoc*; vel nescio cui alij, *Fiat hoc*, ad excitandum hominem. Quam intimationem solent Thomistæ distinguere à iudicio. Et de ea quo pacto se habeat ad scientiam visionis, nempe num antecedenter, num potius subsequenter? vtrinque disputari potest. Quos in difficiles sensus cur trahamus S. Thomam? Quando eius verba non alium indicant, quam Deum ex iudicio, seu ex certa, infallibilique notitia modi, & temporis, quibus voluntas creata ad bonum excitari non solum posset (quod iudicium est simplicis intelligentia) sed etiam excitaretur indifferenter, si modum illum Deus adhibeat, & eo in tempore ipsam constituat (quod est scientia conditionatorum contingentium iudicium) prouideret modum, & tempus, seu exteriores motus, & media tali in occasione ad absolute obtinendum ex voluntate creata bonum à se intentum.

SECTIO LX.

Eadem probatio amplius illustratur solutione argumentorum.

475 VT præcedens probatio magis elucescat, diffundenda sunt nebulae aliquarum obiectionum. Prima earum sit: Si voluntas creata non dependet in statu, tam conditionato, quam absoluto, à decreto Dei prædeterminatiuo, foret primum determinans, vt potè quæ non supponeret aliud prius, præuieque determinans. Sequela autem est absurda. Respondeo, non fore simpliciter primum determinans se. Nam hoc est principium determinans se independentem ab omni prædeterminatione, & ab alio tribuente virtutem determinandi se, coefficienteque secum determinationem eandem actualem, vt iuxta S. Thomam in 2. dist. 37. quest. & art. 2. in corp. est primum principium simpliciter, quod potest agere sine auxilio superioris agentis, & sine influenza eius. Voluntas autem creata determinat se dependenter à Deo, prius se determinante ad volitionem preparatiuam sui concursus cum ipsa in amorem, vel odium; dependenter etiam ab eodem conferente virtutem, vt ipsa se determinet ad vnum ex eis actibus, & cooperante cum ipsa vnum ex eis. Sic ipsa non est simpliciter primum viuens, quia etsi non supponat aliud, quod moueat se ab intrinseco, & viuat per actionem, quæ ipsi immanens est, atque vitalis; tamen habet acceptam à Deo virtutem mouendi se ab intrinseco, & viuendi, exercetque eam dependenter à concursu eiusdem. Et sicut eandem quid est primum mouens se ab intrinseco, & viuens, quatenus non supponit, quod exclusi; ita potest dici secundum quid primum determinans se, quatenus non supponit aliud, à quo ad actionem sibi liberam determinetur. Imò & poterit dici secundum quid vnicum determinans se respectu suæ actionis liberæ, quia, supposita indifferentia ad vtrumque à Deo accepta,

determinat vnicè hunc, vt concurrat potius ad vnum extremum, quàm ad aliud; & influxus Dei ad vnum extremum præ alio determinatur ab influxu voluntatis creatæ solius, cui adiungitur adiutorium diuinum quoad vsum in actu ad vitam æternam salutari, aut non prauo; & in prauo illa abutitur eo adiutorio constituyente potentiam proximè liberam.

476 Sed inquit: Deus iuxta nos non statuit, quod voluntas creata determinet se in actum amoris liberum, prius quàm præuiderit ipsam innata sua libertate determinaturam sese ex hypothesi, quòd in talibus circumstantiis constitueretur. Ergo illa determinatio, formaliter loquendo, in quantum voluntatis creatæ, non dependeret effectiue à Deo, sed à sola voluntate creata; & ita respectu illius hæc esset primum determinans simpliciter, & prima causa. Rursus: Ergo ista causalis esset concedenda, quia voluntas creata vult determinare se ad actum amoris præ odij, Deus influit in talem actum: atque ita voluntas, & determinatio creata prior esset, voluntasque, & operatio diuina posterior, & pedisequa, ac per consequens creatura operaretur, & Creator cooperaretur ei. Sic ferè ex Alvarez *disp. 7. de Auxiliis, num. 19. lib. 5. cap. 1. Respons. n. 11. & 12.*

477 Ceterùm nos non asserimus, Deum debere discernere absolute, & efficaciter determinationem voluntatis creatæ in actum amoris liberum, quando etiã ea determinatio præstanda sit à voluntate creata. Decretum, quod prærequiritur, est præparatiuum Omnipotentis ad concurrendum in determinationem siue amoris, siue odij. Etsi autem non habeatur à Deo istud decretum, neque illud aliud posset haberi, prius quàm prænoscat, voluntatem creatam se determinaturam in amorem, si in talibus circumstantiis poneretur; tamen hoc, quod est ipsam determinaturam se, non prænoscat independentem à decreto præfato præparatiuo Omnipotentis, vt conditionato subiectiue; & ipsa determinatio, quæ est à voluntate creata, neque existit in statu absoluto, neque præuideretur in statu conditionato, nisi dependenter à Dei omnipotentia, & voluntate; quanquam existat, & præuideatur diuerso modo dependenter ab vna voluntate, ac ab alia, vt infra declarabitur magis. Causalis illa vera est; ex qua tamen non sequitur, determinationem voluntatis creatæ esse priorem naturâ, quàm operationem Dei; sed tantum sequitur prioritas electiua in voluntate creata respectu concursus diuini ad actum liberum creatum, eo quòd Deus circa influxum in ipsum conformet se electioni voluntatis creatæ: quæ sicut eligit ponere amorem potius quàm odium, ita etiam eligit, vt Deus concurrat ad amorem potius quàm ad odium, si quidem voluntatis creatæ, & Dei influxus sit vnus, idemque realiter.

478 Explicatur id exemplo habituum, quibus vti dicimur, cum volumus, & qui dicuntur influere in actus, quia voluntas nostra vult. Nec tamen huius influxus præcedit naturâ influxum illorum, sed solummodò est verum, quòd illi debent sequi electionem huius in influendo. Quod exemplum intelligatur cum grano salis, nam habitus influunt ex necessitate absolute, & simpliciter; at Deus influit ex suppositione sibi omnino libera applicandi suam Omnipotentiam, & quasi subordinandi voluntati creatæ, vt eã vtatur pro nutu suo ad alterum libertatis extremum. Quare licet Deus non concurrat modo libero ad nostram actionem libe-

ram, quia concurrat determinatus à nobis; concurrat nihilominus liberè, & secundum consilium voluntatis suæ, quæ sibi imposuit quasi necessitatem sequendi voluntatis nostræ nutum in cooperando ad eius actiones liberas. Hinc quia voluntas Dei præparatiua suæ Omnipotentis ad concurrendum cum voluntate nostra antecedit hanc, idcirco non est verum, quòd Deus velit, quia voluntas nostra vult; non enim nos determinamus Deum, vt velit concurrere: sed, supposita ipsius volitione, determinamus ipsum, vt vi illius antecedentis volitionis concurrat nobiscum ad libertatis extremum, quod elegerimus. Et quanuis Deus præuideat, se à Petro amandum liberè, si hic constitueretur in talibus circumstantiis, & tali auxilio gratiæ præueniretur; posteaque, constituto Petro in eis circumstantiis, & præuento eo gratiæ auxilio, concurrat cum Petro ad amorem; non inde inferatur, Deum ideo velle amorem, quia Petrus vult; ea namque præuisto non fuit, vt notauit in *sect. 22.* ratio, neque conditio mouens ad volitionem absolutam concurrendi cum Petro ad amorem. Et cum Petrus voliturus supponatur per gratiam Dei excitantem, adiuuantem, & cooperantem, stat multis de causis, ideo Petrum velle bonum, operarique illud, quia Deus vult.

479 Ex dictis dissoluuntur transcursum tria, quæ contra futurationem conditionatam actus nostri liberi independentem à decreto prædeterminationis, opponit Alvarez in *prioris loci num. 18.* nempe opponit primò: Impossibile est, quòd aliquis effectus sit, vel intelligatur futurus in aliquo casu, nisi dependenter à sua causa efficiente. Sed decretum diuinum est prima, & vniuersalissima causa efficiens, à qua magis dependet effectus, quàm à sua causa proxima. Ante illud ergo nihil erit, aut esset futurum, posita euacumque conditione. Opponit secundò: Ita se habet decretum Dei absolutum in ordine ad futurum absolutum, sicut decretum conditionatum in ordine ad futurum conditionatum. Sed implicat, quòd aliquid sit futurum absolute, nisi præcedat decretum absolutum de eo faciendum. Ergo & quòd sit aliquid futurum conditionatè, nisi præcedat etiam decretum, vt si adimpleatur conditio, illud fiat. Tertio opponit: Futurum conditionatum transit, purificata conditione, in absolutum. Ergo si ante decretum suum cognoscit Deus, quòd si Petrus ponatur in talibus circumstantiis, amabit liberè; fiet, vt purificata conditione, antequàm Deus statuatur aliquid de actu, cognoscat eum vt futurum absolute: & ita in tali casu contra perfectionem diuinæ causalitatis aliquid esset futurum absolute independentem à diuino decreto. Dissoluuntur, inquam, tria hæc. Nam primum, & secundum non euincunt aliud, quàm quòd vt aliquis effectus sit futurus absolute, prærequiritur decretum absolute existens; & vt sit futurus conditionatè, prærequiritur decretum existens conditionatè: si effectus sit necessarius, decretum erit prædeterminationis, seu efficax ab intrinseco: si effectus sit liber, decretum erit ab intrinseco indifferens. Et proportio inter effectum absolute futurum, & conditionatè in eo consistit, quòd ad vtrumque debeat præintelligi decretum, sed absolute existens ad primum, & conditionatè ad secundum; sicut ad primum voluntas creata, aliæque causæ secundæ debent esse existentes absolute, & ad secundum satis est, si existant conditionatè. Atque hinc, concesso Antecedente tertij, negatur suppositum Consequentis de adimpleta conditione,

ditione antequàm Deus aliquid decernat de actu futuro absolute: quippe in ipsa adimpletione conditionis intoluatur decretum, siue efficax ab intrinseco, siue indifferens ab intrinseco, circa ipsum futurum absolute. Hæc in tractatus processu dilucidiora fient.

480 Succedat iam secunda obiectio contra voluntatis creatæ ad sibi liberum actum determinationem, quæ non sit ex prædeterminatione diuini decreti. Si enim ex hac non sit, abs dubio erit ex sola voluntate creata, & proinde sequeretur primò, hanc fore primum liberum, vt potè per se primò, & independentem ab alio determinans se liberè. Secundò, dari aliquem influxum, aut concursum, motumve entitatum, realemque, in libera nostra determinatione consistentem, qui à Deo non oriatur. Tertio, voluntatem creatam liberè operaturam non subditam Dei potestati, sed potius subdentem sibi hanc; sicut & liberè operatur subdens sibi habitus, quia determinat actionem suam, & illorum, qui illi eam prædeterminant. Aliunde autem constat ex S. Augustino *lib. de correptione & gratia, cap. 14.* Deum magis habere in potestate voluntates hominum, quàm ipsi suas; & Deo volenti saluum facere nullum hominis resistere arbitrium. Sic enim velle, & nolle in volentis, aut volentis est potestate, vt diuinam voluntatem non impediatur, nec superet potestatem. De his enim, qui faciunt, quæ non vult, facit ipsa quæ vult. Constat etiam ex Sancto Thoma in 2. *distinctione. 25. questione & articulo. 1. ad 13.* vbi etsi præmississet, in libero arbitrio creato agit hoc modo Deus, vt virtutem agendi sibi ministret, & ipso operante, liberum arbitrium agat; sed tamen determinatio actionis, & finis in potestate liberi arbitrij constituitur, vnde remanet sibi dominium sui actus: subiungit illic S. Doctor, licet non ita, sicut primo agenti: qua additione exprimit, determinationem actionis, atque finis, & in ea fundatum dominium, quod voluntas nostra habet sui actus, esse prius, & principalius à Deo. Et in eodem sensu scripsit *lib. 1. contra Gentes, c. 68.* sic: Dominium, quod habet voluntas supra suos actus, per quod in eius potestate est velle, vel non velle, excludit determinationem virtutis ad vnum, & violentiam causa exterioris agentis; non tamen excludit influentiam superioris causæ, à qua est ei esse, & operari: & sic remanet causalitas in causa prima, quæ est Deus, respectu motuum voluntatis. Quæstione etiam 3. de Potentia, articulo. 7. ad 13. non negans voluntatis creatæ prædeterminationem à Deo ad vnum, excludit absolutam necessitatem, contrariam libertati: Voluntas dicitur habere dominium sui actus, non per exclusionem causa prima, sed quia causa prima non agit in voluntatem, vt eam de necessitate ad vnum determinet, sicut determinat naturam: & ideo determinatio actus relinquatur in potestate rationis, & voluntatis. Paria leguntur 1. 2. *quest. 10. art. 4. in corp.*

481 Hanc obiectionem cum anteriori colludentem, vt euellam radicibus, præmitto, creatam voluntatem; determinantem liberè se ad amorem, importare duplicem concursum: vnum efficientem ex facultate ab intrinseco amore agendi: alterum formalem ex facultate ab intrinseco eum non agendi: quæ secunda facultas specialis est potentie liberæ, cui conuenit agere ita effectum, vt possit eundem non agere, & vice versa. Cum autem posse non agere requiratur ad potentiam liberam, & non tanquam principium efficiens amoris, quippe hic idem penes communem sententiam queat esse necessarius, deficiente potestate non agendi: fit inde,

huiusmodi potestatem esse principium formale extrinsecum amoris illius, vt liberi. Et quidem communis ea sententia docet, amorem esse formaliter liberum per denominationem extrinsecam ab indifferencia voluntatis; quod petinde est, ac amorem esse ab intrinseco determinationem facultatis ipsum agendi, & non agendi. Quare talem esse determinationem competet amori per principium formale extrinsecum, seu ex facultate non agendi ab intrinseco, & non tantum ex facultate agendi ab intrinseco. Si amori libero sit essentialis libertas, erit etiam essentialis respicere vtramque facultatem, & in respicienda præcisè ea, quæ est agendi ab intrinseco, non discriminabitur ab aliis actibus immanentibus vitalibus, necessariis essentialiter. Atque vt vtrique, quæ immanentes, & vitales, respiciunt facultatem, tum efficientem, tum materialem, id est; principium actiuum, receptiuumque: ita amor liber respicit facultatem tum agendi, tum non agendi, id est, principium, quod in ipsum prodeat, potens ab intrinseco cohibere se, ne prodeat, seu quod ab indifferencia ad amorem, & ipsius negationem traduxerit se in ipsius determinationem; quod est iuxta Sanctum Thomam 1. 2. *quest. 1. art. 2. in corp. Tendere in finem, quasi se agens, vel ducens ad finem.* Et *quest. 114. art. 4. in corp. Per se agere voluntariè agens.*

482 Igitur determinatio libera voluntatis creatæ ad amorem, considerata penes respectum ad facultatem proximam efficiendi, etsi non sit ex prædeterminatione Dei, non tamen definit esse ex Deo principalius, vt potè cui primatus efficiendi competat, & qui ob causæ primæ, & principij primi excellentiam vendicat sibi tanquam proprium talem primatum, exercetque eum producendo, & conseruando voluntatem creatam, cæteraque præquisita potentie liberæ, concurrendo etiam per se immediatè ad amorem, qui si supernaturalis sit, eleuando etiam adiuuitatem obedientialem eiusdem voluntatis, infundendo habitum supernaturalem, præbendo auxilia gratiæ actualis, &c. Quo primatu saluo, stat benè, determinationem liberam voluntatis creatæ, penes respectum ad facultatem proximam non efficiendi, esse ab ea primò, imò & vnicè in genere causæ formalis extrinsecæ: in quo Deum non potest habere primatum circa determinationem; primatusque habitus à voluntate creata est secundum quid, & acceptus à Deo. Sic eadem determinatio, vt immanens, & vitalis, à Deo est principalius penes respectum ad facultatem actiuam, quanquam à sola creata voluntate sit penes respectum ad facultatem receptiuam. Et sicut Deum efficere actum immanentem, & vitalem nostræ voluntatis, non est idem, ac recipere eum, neque idem est, ac viuere per eum, sed vtrumque id repugnat Deo; ita Deum efficere determinationem nostram liberam, non erit idem, ac determinare per se ad eam, sed id secundum repugnat Deo. Quibus præmissis.

483 Occurro obiectioni, dicens, determinationem nostram liberam, non esse quidem à Deo, vt prædeterminante, neque vt determinante; esse tamen ab eo, vt ipsam efficiente, principalius saltem physicè, quàm nos. Quod addo propter determinationem, quæ peccaminosa sit; ea namque etiam secundum materiale quàm diuersimodè fiat à Deo, ac honesta sit, constabit in 3. classe probationum. Ad primam sequelam nego, voluntatem creatam fore simpliciter primum liberum, quia antequàm

exerceat suam libertatem in productione amoris, Deus exercuerat suam per volitionem, tum creandi, conferuandique ipsam, tum conferendi prærequisita libertatis, & inter cætera Omnipotentiam suam præparatam ad cooperandum cum ea, quæ sine cooperatione tam superioris agentis elicere non valet amorem. Num autem posset dici secundum quid primum, imò & vnicum liberum respectu suæ determinationis, seu actionis liberæ, quatenus sibi immediatè, & formaliter, imò & vnicè est libera elicitivè, atque electivè, Deo autem non nisi mediatè, & derivativè à decreto expediente Omnipotentiam ad concurrendum cum ipsa? quæstio erit de nomine, vt & ea alia tacta in *num. 475.* de eo alio primi determinantis. Et de neutro liquet mihi ex autoritate Institutorum Scholæ Theologicæ, esse Dei proprium, ita vt neque secundum quid attribuere liceat voluntati creatæ in ordine ad suos actus liberos. Vtupant vtrumque, & appropriant Deo Thomistæ post Magistrum Aluarez, qui certè non fecit legem, cui cæteri teneantur intellectum, & loquutionem submittere, atque accommodare. Si tamen forsitan reperiat in S. Thoma, aut in alio Principe antiquo Theologia, iam satis vtrumque sumus interpretati.

484 Et ex his ad secundam sequelam similiter inficior, dari aliquam creatam entitatem, aut formalitatem realem in actu nostro libero, seu in nostra determinatione libera, non ortam proximè, & immediatè à Deo, tanquam principio efficiente. Etsi enim actus noster, quæ liber est, seu vt libero modo procedens, vtque reducens formaliter principium indifferens ex actu primo in secundum, non sit à Deo tanquam determinante: ast ab ipso est tanquam efficiente, eoque determinato per nostram voluntatem, vt simul cum illa efficiat. Sic idem actus, vt immanens, & vitalis, etsi à Deo non sit tanquam à principio viuente per ipsum, est tamen à Deo tanquam à principio efficiente ipsum. Vnde in eodem actu non minus efficienter causatur à Deo formalitas libertatis, & contingentia, quam cætera aliæ entitatis, & vitalitatis, quanquam modus, quo Deus causat, sit diuersus à modo, quo voluntas nostra. Vnde etiam verissimè à S. Thoma traditur 6. *Metaphys. lect. 3. Contingentiam effectus dependere ex Deo. Et 1. Periherm. lect. 14. Deum profundere totum ens, omnesque eius differentias necessitatis, atque contingentie. Et 1. p. q. 22. art. 4. in corpore, ad diuinam providentiam pertinere omnes gradus entium producere.* Deus namque non tantum efficit voluntatem nostram, & conseruat, nec tantum efficit prærequisita ad contingentiam, & libertatem in eius actibus, vt est cognitio indifferens, sed inter ea offert suæ Omnipotentia concursum, præstatque immediatè, ac proximè hunc determinatus à voluntate creatæ in actus speciem, quam ipsa eligit amoris, vel odij; Deusque offerens concursum determinabilem à voluntate creatæ prædeterminat voluntate sua modum contingentia, & libertatis, quo per causas secundas contingentes producendus à se sit actus amoris, vel actus odij, provt ipsæ causæ determinauerint ipsum Deum.

485 Sapiunt hunc sensum verba illa eiusdem S. Doctoris in 1. ad *Annibaldum, dist. 47. art. 4. in corpore: Voluntas Dei non solum res in esse producuntur, sed etiam rebus producendis modum, quo producuntur, prædeterminant. Unde cum voluntas Dei efficaciter impletur, oportet, quod res fiant, & eodem*

modo, sicut voluntas diuina disposuit. Disposuit autem Deus ad completionem vniuersi, vt quædam fierent necessariò, & his preparauit causas necessarias etiam secundas: quædam vero, vt fierent contingenter, & his preparauit causas secundas contingentes; & ideo diuina voluntas rebus necessitatem non imponit. Hactenus S. Thomas, qui si non tantum intelligatur de prædeterminatione extrinseca, seu prædefinitione disjunctiua amoris, vel odij liberi, sed etiam de determinata actus honesti liberi, erit talis, quæ à Deo habeatur præsciente per causas contingentes, si applicarentur, fore, vt nostra voluntas eligeret actum bonum præ prauo. Sed prior intelligentia sufficiens est, conformisque textui, & præcitatidè proximo, pluribusque aliis, quos taceo. Commendatque in eis omnibus Deum, vt qui author, radixque prima sit contingentia, & libertatis, vt qui ipsam velit, causetque in rebus, vt & in quem vltimò reuocandæ sint nostræ deliberationes; ne enim in infinitum procedatur, deueniendum est tandem ad aliquam, quæ quoad specificationem saltem necessaria sit, motionem arbitrij nostri ab ipso, tanquam exteriori principio supra mentem nostram existente, provt concludit 1. 2. *quest. 9. artic. 4. in corp. quest. 109. artic. 2. in corp. 3. contra Gentes, cap. 89. in fine.*

Ad tertiam sequelam diffiteor, voluntatem creatam in consensu libero operando non esse Dei potestati subditam simpliciter. Nam etsi ei non subdatur tanquam determinanti causaliter, & præuicè, sed ipsa sola sit, quæ illum determinat, vt pote quæ sola sit potens ab intrinseco agere, & non agere illum, proindeque modo immediatè libero: nihilominus subditur præfata potestati tanquam efficienti, & sine qua ipsa nullatenus posset, determinando se, efficere illum. Habetque hanc à Deo dependentiam, & subiectionem in operando, vltra præsuppositam aliam in esse, & conseruatione sui, adminiculorumque cæterorum prærequisitorum pro statu potentia liberæ de proximo expeditur. Diffiteor etiam, voluntatem creatam subdere sibi simpliciter Dei potestatem: nam etsi hanc determinet, vt efficiat consensum præ dissentiu; ast in voluntate creatæ potestas sic determinandi est à Deo volente condere ipsam, & manuteneri cum prærequisitis aliis, volenteque seruare iura libertatis ipsi vltro à se concessæ, relinquereque in ipsius facultate determinationem suæ actionis, hominemque in manu sui arbitrij, & consilij ad consensum præ dissentiu, & è contra.

487 Qua potestate nostræ voluntatis à Deo accepta, & præsupposita, nihil mirum, quod Deus nequeat determinare nos ad vnam speciem actus præ alia. Inuoluit namque ea potestas decretum, vi cuius paratus sit Deus concurrere ad consensum, vel dissentium pro nutu voluntatis nostræ. Cum huiusmodi autem præparatione diuinæ voluntatis, quomodò stare & componi simul queat, vt Deus concipiat ex se, & à se absolutum, efficacique decretum determinandi ad vnum præ alio? Nam decernere determinationem ad vnum præ alio, opponitur præparationi ad vnum, vel ad aliud; cum sit excludere absolutè, & efficaciter aliud, restringereque affectum ad vnum; sitque absolutè, & efficaciter impedire aliud, quod tamen ex illa præparatione erat relictum in manu nostri arbitrij, vt poneretur, vel non poneretur.

488 Assignata modò ratio, ne derogat potestati Dei erga voluntatem creatam, quod hanc constitutum in actu primo proximo ad vtrumlibet nequeat prædetermi-

determinare ad vnum, deseruit (dicam id per translationem) infirmo argumento illi Thomasi *dist. 20. art. 4. §. Præterea: & duobus seqq. pag. 661. & 662. Viuis disputat. 9. distinct. 5. ex pag. 192. vsque ad 202. distinct. 13. §. 4. pag. 275. & 276. Gonetii tom. 2. dist. art. & §. 6. pag. 571. contra scientiam conuersionis v. g. liberæ Tyriorum, futuræ sub hypothese prædicationis Christi, independentem à decreto prædeterminatiuo. Vel enim Deus, stante tali conditione, posset facere, ne Tyrij conuertentur; vel non posset facere, ne conuertentur. Si primum: Ergo ea scientia non erat infallibilis, quia restabat consulenda voluntas diuina, à qua poterat cassari, & euacuari ea veritas adhuc sub statu conditionato. Si secundum. Ergo perit perfectio Omnipotentia, voluntatisque diuinæ; erit enim aliquid humanæ voluntati Tyriorum possibile, quod Deo sit impossibile. Deseruit, inquam, infirmo huic argumento, cuius secunda parte dilemmatis concessa, quod Deus non posset facere, ne Tyrij conuertentur, est impotentia consequens proueniens ex decreto libero, quo indifferenter applicaret Omnipotentiam ad concurrentem cum eis, & qua efficaciter vellet relinquere illos in manu arbitrij sui, & consilij, concedereque facultatem proximè liberam, electricam, determinatricemque penitentia, & impenitentia. Etsi enim Scientia Media antevertat liberum omne decretum Dei absolutum quasi subiectivè; ipsum tamen obiectum huius scientia non antecedit conditionatum quasi subiectivè, quodque esset præparatiuum Omnipotentia; sed potius essentialiter supponit illud, vt tenens ex parte conditionis, & vt constituens ad conuersionem, & non conuersionem potestatem proximè liberam, & expeditam. Quam si quidem Deus vellet efficaciter, essetque collaturus, consequens esset, vt ex eius suppositione Deus non posset per se facere, ne Tyrij agerent penitentiam, alioqui posset frustrare suum decretum efficac, quo penitentia, & impenitentia poneretur à Deo in electione, & determinatione voluntatis ipsorum. Vnde non ex debilitate potentia, sed ex infirmitate sui decreti efficacis, liberè, & ex mero suo beneplacito præhabendi, oriretur ne Deus posset per se impedire conuersionem ipsorum; cum ipsi possent vtique exequi eam ex facultate à Deo accepta eligendi eam, vel non eligendi, determinandique se pro suo libito ad vtrumlibet. Sic valemus ex potestate à Deo concessa tritari, comedere, currere, obedire; quæ tamen nequiquam potest Deus per se. Sic etiam iuxta arguentes, Tyrij præsciuntur à Deo vt acturi penitentiam sub conditione prædicationis Christi, sed simul quidem vt potentes non agere, alioqui non prænoscerentur vt eam acturi ex libertate indifferencia; & nihilominus ex suppositione sui decreti prædeterminatiui absoluti quasi subiectivè, in quo cognosceret futuram conditionatè conuersionem, non videret sese potentem ad eam impediendam; alioqui cerneat se potentem ad frustrandum decretum prædeterminatiuum existens in se, & à se visum.*

489 Circa reliqua tertiæ sequelæ, voluntas creatæ non ideo præcisè subdit simpliciter sibi habitus, quia ab eis imprædeterminata determinat actionem suam, & illorum; sed ob rationem iam traditam in *num. 478.* quia scilicet quod determinet, non trahit ortum ex vlllo illorum libito: quod discrimen valet pro habitibus tam acquisitis, quam infusis. Et de his notare est; quod etsi infusio non sit in

potestate voluntatis nostræ; conferantque posse simpliciter, tamen voluntas nostra, quando vult, ipsi vtitur: vt autem sic aliis ad agendum principijs, nihil aliud est iuxta S. Thomam 1. 2. *quest. 16. art. 1. in corp.* quam ea ad agendum applicare: & hoc est idem, ac determinare. Cum autem fatearis id de habitibus infusis, doceaturque à S. Thoma 1. p. *quest. 62. art. 3. ad 2. quest. 63. art. 7. ad 3.* quidni etiam de gratia actuali? qua nos vti, quando conducenter ad vitam æternam operamur, ait conceptis verbis idem S. Doctor 1. 2. *quest. 106. art. 2. ad 2. in 1. ad Corinth. 15. lect. 1. in 2. ad eisdem 6. lect. 1.* Conciliumque Senonense in Præfatione. Nos ergo à diuino decreto non prædeterminamur ad actus liberos proueniens ab infusis habitibus, & gratia actuali; alioqui non nos, sed illud determinaret habitus, & gratiam, inferretque eorum actionem, quæ eadem est cum nostra, & quæ, vt ab eis, non minus quam vt à nostra voluntate, debet esse subordinata Deo.

490 S. Augustini mens ea est, quod nos possimus sine voluntate Dei conuertere nos ad ipsum; ipse autem possit tum non conferre auxilium, quod præuidet fore efficac ad conuersionem, tum etiam absolute non præbere sufficiens: quo vtrovis modo impediretur conuersio; secundo quidem sine placito vlllo, & culpa nostra, saltem præsentis; primo autem ex placito nostro, & culpa, quam Deus præuiderit, sed quam præcauerit à Deo per collationem auxilij, quod fuerit præuisum efficac fore, neutriquam dependet à nostra voluntate; hoc namque totum facit Deus secundum ordinem suæ sapientia, & iustitia, vt monet nos S. Thomas expensus in *num. 279.* Sed de S. Augustini mente agemus cumulatius in tempore.

491 S. Thomas restrictionem, sed non ita sicut primo agenti, adiunxit ad verba immediata, remanet sibi dominium sui actus; adiunxitque, vt declararet diuersitatem, perfectionemque superiorem, & præcellentiam diuini dominij in eos actus, quorum voluntas creatæ dominium etiam haberet: quæ diuersitas, perfectioque superior non importat determinationem ex Deo ad eos, talis namque determinatio esset exclusiua dominij nostri, adimeretque illud; sed importat potestatem supra nostrum dominium, consistentem in proxima indifferencia, & facultate ad agendum, & non agendum: quæ indifferencia, & facultas vt sit, vel non sit, dependet merè ex placito diuino. Et hoc modo pulchrè conspiciant, conueniuntque vnum, & alterum dominium, caueturque, ne Deus sit vnicus Dominus nostrorum actuum liberorum, estò debeat esse primus, & principalis, & à quo debeat immediatè, efficienterque dependere vsus actiuus dominij nobis ab ipso collati, & sine quo, vt volente, aut permitte, præfatus vsus nequeat existere: & qui sit bonus, non existet, nisi applicante Deo ex affectu in ipsum procliu indifferencia, & facultatem nobis à se concessam; vel si ex affectu efficaci, & prædefinitiuo supponeret talis affectus præuisionem boni illius vsus vt futuri sub conditione, quod Deus nobis concederet eam facultatem. Priorque affectus sufficit, vt à S. Bernardo *tract. de Gratia & lib. arb. in fine* dicatur, *Deum voluntatem applicare operi, & opus explicare voluntati, cum author est meriti.*

492 Sensus Præceptoris Angelici in aliis duobus locis nequiquam est, quod Deus voluntatem creatam liberè agentem determinet ad vnum, & non necessitando; sed quod non necessitet determinan-

do ad vnum, vti necessitaret, si determinaret ad vnum, & vti necessitat creaturas irrationales ad vnum, determinando eas per naturam, quam ipsis communicat. Et quidem in vtroque loco volens Sanctus Thomas ostendere, concursum Dei cum voluntate creata non nocere huius libertati, & dominio erga suos actus, rationem inde defumit, quod in ea agat, non determinando ad vnum, sicut determinat naturam; neque mouendo tanquam principium determinatum ad vnum, sicut mouet causas necessarias. Et nisi ratio ita intelligatur, inuolueret petitionem principij. Nam ex sequela necessitatis inferendæ, si voluntas creata dependeret à Deo in agendo, & in se mouendo, intendebatur impugnari huiusmodi dependentiâ. Respondere autem, concursus Dei, & motionem esse cum determinatione, sed non cum necessitate illata, & huius additamenti non præstare aliam rationem (vti S. Thomas non præbuit) foret aperta petitio principij, à qua longè fuit S. Doctor. Qui ex non determinatione ad vnum in voluntate creata tuitus est eius libertatem, & dominium, non obstante Dei concursu, & ab ipso motione. Quare in loco de Potentia concludit: *Et ideo determinatio actus relinquatur in potestate rationis, & voluntatis.* Et in loco 1.2. *Deum sic mouere voluntatem creatam, quod non ex necessitate determinet ad vnum.* Vnde deducit, quod ipsa est actuum principium non determinatum ad vnum, sed indifferens se habens ad multa; Deus autem omnia moueat secundum eorum conditionem.

493 Præterea etiam in eis duobus locis negetur ad vnum determinatio, adiciendo ex necessitate; sed in innumeris aliis locis omittitur ea pleonasmici figura, & præcisè determinatio ad vnum negatur, sicut & è contra præcisè affirmatur determinatio ad vnum, cum agitur de causa necessaria, quia nimirum, negata determinatione ad vnum, eo ipso significatur negatio necessitatis; & affirmata ad vnum determinatione, eo ipso significatur necessitatis affirmatio. Exempli ergo in loco de Potentia, dicitur ad 12. *Voluntati hominis dedit Deus, ut non esset obligata ad alteram partem contradictionis. Quod quidem dominium natura non dedit, cum per suam formam sit determinata ad vnum.* En in voluntate hominis negatur obligatio, seu determinatio ad alteram partem contradictionis, quin addatur ex necessitate. En etiam in natura determinatio ad vnum affirmatur absque illa adiectione. Imò à S. Thomæ *quest. 22. de Verit. art. 8. in corpore*, quando in nostra voluntate agnoscutur necessitas superinducta à Deo, non explicatur alio aptiori modo, quam per determinationem ad vnum. Inquit enim: *Hæc quidem inclinatio superaddita, quandoque est perfecta, quandoque imperfecta. Quando quidem est perfecta, facit necessariam inclinationem in id, ad quod determinat, sicut per naturam de necessitate inclinatur voluntas in appetendum finem, sicut contingit in Beatis in quibus charitas perfecta inclinatur sufficienter in bonum, non solum quantum ad finem vltimum, sed quantum ad ea, que sunt ad finem.* Et antea in corp. art. 6. scripserat: *Ex hoc aliquid dicitur necessarium, quod est immutabiliter determinatum ad vnum. Vnde cum voluntas indeterminata se habeat respectu multorum, non habet respectum omnium necessitatem, sed respectum eorum tantum, ad qua naturali inclinatione determinatur.*

494 Et sanè iuxta S. Thomam libertas indifferentiæ, necessariaque ei opposita, neque vocibus magis præcisè, ac nitidis, neque conceptibus magis me-

taphysicis possunt explicari, quam indeterminatiōis, & determinationis ad vnum. Ipse enim *quest. 2. de Potentia, art. 3. in corp.* sic fatetur de libertate indifferentiæ: *Voluntas in quantum voluntas, cum sit libera, ad vtrumlibet se habet. Potest enim voluntas agere, vel non agere; sic, vel sic facere; velle, vel nolle.* Et de huic libertati opposita necessitate ita loquitur *quest. 6. de Malo, art. unico, in corpore*: *Non videtur esse meritorium, vel demeritorium, quod aliquis sic ex necessitate agit, quod vitare non possit.* Habet vtroque hæc S. Doctor. Quorum prioribus quidnam magis præcisè, perspicuè & metaphysicè respondeat, quam indeterminatio; & posterioribus, quam determinatio ad vnum? Atque hinc ipsum iudicium, quod est requisitum ad libertatem indifferentiæ, dicitur ab eodem S. Doctore 1. p. *quest. 83. art. 1. in corp.* *Habere se ad diuersa, non esse determinatum ad vnum.* Quare pariter debet non esse determinatum quicquid cum ipso requiratur ad eam constituendam. Quæ præterea, cum sit vis electiua, dicitur etiam ab eodem S. Doctore 1.2. *q. 13. art. 2. in corp.* *Non esse penitus determinata ad vnum.* Cum item sit dominium supra suos actus, dicitur etiam ab eodem S. Doctore 1. *contra Gentes, c. 68. Excludere determinationem virtutis ad vnum.* Et 1. p. *q. 22. art. 2. in corp.* *Non præfigi ei virtutem operatiuam determinatam ad vnum.* Similis collatio centum aliorum locorum S. Thomæ fieri potest à quocumque, qui in eius sit versatus Operibus. Pauca non sunt, quæ expendi, imò & plura, quam necessaria videbuntur, nisi scienti, Gonetum tom. 3. *disp. 8. artic. 3. §. 2. pag. 663; tomo 4. disp. 6. artic. 1. §. 2. pag. 522. tomo 7. disputat. 6. artic. 2. §. 4. pag. 691. §. 8. pag. 719. §. 14. pag. 769. & 770.* alibique sæpe, non satis esse putasse, si conaretur respondere ad loca adducta in n. 480. sed eò progressum, vt ex illis asserat, nostram opinionem esse manifestè aduersam Angelico Præceptori.

495 Porro Gonetus, siue solum defendere se, siue & aggredi nos intendens illis S. Thomæ locis, repetit tria supra, necnon tom. 2. *disp. 4. art. 3. §. 5. pag. 218.* determinationem nempe voluntatis nostræ à Deo non esse contrariam libertati huius, si non fiat per modum naturæ, si non tollat indifferentiam iudicij, si ad oppositum non adimat potentiam sub ipsa etiam determinatione. Quæ talis est, vt etiam remoueat indeterminatiōem, atque indifferentiam, quæ sit potentialis, priuatiua & suspensiuæ, consistensque in carentia omnis actus; non tamen excludit eam, quæ sit actualis, ac positiuæ, & quæ dicitur indifferentia libertatis, consistitque in potentia ad contradictorium, seu ad negationem actus, quando est contradictionis libertas; & ad contrarium, seu ad actum oppositum, quando est libertas contrarietatis.

496 Sed aliud est, cogitari hæc à Thomistis modernis, aliud erui è sensu S. Thomæ. Et quoad primum, S. Doctor circa nostros actus liberos reicit quidem determinationem per modum naturæ, sed & simul omnem aliam antecedentem ipsos pro priori signo naturæ, siue consistat in decreto aliquo diuino, siue in aliqua forma impressa voluntati nostræ, afficientève ipsam. Nam S. Doctoris rationes in plerisque locis generales sunt contra omnem præuiam determinationem. Præterquam quod cum Thomistæ iidem ultra determinationem, quam ignis v. g. vt natura habet ad producendum alium ignem in passo, dispositio, & approximatio, agnoscant aliam ex Deo prædeterminationem physicam, etiam S. Thomæ *quest. 1. de Potentia, art. 4. ad 3. dieat*, causas secundas

secundas determinare, & specificare influentiam primæ: quod iterat *quest. 5. de Verit. art. 9. ad 10. lib. 3. contra Gentes, cap. 66.* quodque ex eius fonte ebibit Caietanus, cui contradicit Bañez 1. p. *q. 19. art. 8. §. de hæc, in col. 627.* Cum, inquam, agentium naturalium, iuxta eorum Thomistarum sententiam, detur etiam prædeterminatio; cur quæ esset voluntatis creatæ ad actum liberum non referret illam, tamen eis ab agentibus differret voluntas iudicio indifferente prædita, quatenus ante prædeterminationem existeret ad vtrumlibet indeterminata? Et ne ad nomen prædeterminationis per modum naturæ redigatur punctum hoc grauissimum, investigamus, num S. Thomas admisisset quidpiam, siue extrinsecum, siue intrinsecum voluntati nostræ, cui à Deo superaddatur, determinans præuiè, vt à Deo, ad liberos nostros actus? Tale quidpiam admisisset, non compareret alicubi; imò ex eius doctrina nobis videretur, fore illud exitiale libertati nostræ, foreque tam incompossibile eum, quàm est in Beato visio Dei cum libertate ad Deum amandum, odioque habendum, & ad non amandum; & quàm est in humanitate Christi vnio hypostatica, cum libertate ad bonum, & ad malum contrarium, seu cum potentia ad peccandum: hanc enim absolutè non dari in humanitate Christi, tituloque præfate vnionis, discimus ex eodem S. Doctore in 3. *dist. 12. quest. & artic. 2. in corp.* etiam creata voluntas Beati, qui sit merus homo, vel homo-Deus, retineat remotam potentiam peccandi, remotamque ad id indifferentiam, quatenus ex se, & abstrahendo à visione, aut vnione, non repugnet peccato; & repugnantia adueniens, siue ex visione, siue ex vnione, determinatioque intrinseca præuia ad non peccandum, vocetur quo nomine liberit.

497 Quoad secundum, S. Thomas ad libertatem nostram indifferentiæ proximam, & adæquatam curauit de indifferentia, indeterminatiōneque obiectiuæ iudicij, simulque de ea, quæ ex parte principij actiui, & rei cuiuscumque, antecedentis exinde exercitium nostræ libertatis, tenere se debet, & quæ communiter versatur coniuncta cum ea alia indifferentia; ideoque non raro S. Thomas, exprimit eam aliam, denotat & hanc. Atque ad eò præfata libertas proxima, atque adæquata requirit vtramque indifferentiam, vtpote ex qua vtræque constituatur. Et absque obiectiuæ stare nequit, quæ est principij actiui; cum tamen absque hac stare queat, quæ est obiectiuæ, vt tradit S. Thomas *quest. 22. de Verit. art. 8.* colligiturque ex 1. *part. quest. 82. art. 2. ad 2.* Et vt non posset stare (quod permitto, & non concedo) inde tantum inferitur, Deum non posse, in præsentia iudicij indifferentis, prædeterminare voluntatem nostram ad vnum. Quæ illatio non magis est absurda censenda à Gonetis, quàm concessa ab ipso in tom. 4. *disp. 6. art. 3. §. 4. pag. 542.* de Deo non potente necessitate ad vnum in præsentia eiusdem iudicij. Sed de his iam in *sect. 53.*

498 Quoad tertium, determinatio, quæ sit præuia ad vnum, & ex alterius voluntate, quam eius, quæ determinatur, tollit in hac potentiam proximam, & expeditamque ad oppositum. Iste est S. Thomæ sensus. Et eiusmodi conditionis foret determinatio ad amorem à nostra voluntate eliciendum, consistens siue in decreto diuinæ voluntatis, siue in aliqua entitate indita nostræ. Omnia illa, quæ dicuntur de determinatione, quæ etiam suspensio, seu carentiam omnis actus remoueat, sed non

R. P. Garbr. de Henao, Scient. Med. Pars I.

potentiam ad oppositum, neque indifferentiam libertatis, non quadrant prædeklarata determinationi, sed ei, quæ electiue faciat nostra voluntas, non prædeterminata à diuina, nec ab vlla qualitate impressa. Satis hæc liquent ex *sect. 54. & seqq.* si tantum aduertam, determinationem præuiam per vnum actum nostrum liberum ad alium nostræ voluntatis in eodem instanti reali eliciendum, etiam huic adimat libertatem formalem, non tamen absolutè; & simpliciter, quia absolutè, & simpliciter est in potestate nostræ voluntatis hunc actum non elicere, cohibendo præconnextum. Quo differt determinatio ex vno actu nostro libero ad alium, à determinatione ex decreto diuino, aut ex entitate aliqua superinducta. Nam cum neque hæc, neque illud fuit posita immediatè in potestate voluntatis nostræ, non possunt actum, quem inferunt, constituere in eius potestate libera; sic namque eum inferunt remouentem suspensionem, carentiamve omnis actus, vt ad alium non relinquunt proximam, & expeditam potentiam; cum tamen quæ est libera, debeat pro priori signo naturæ ad illud libertatis extremum, in quod prodit, esse proximè indifferens ad aliud, in quod non prodit, proindeque præcendere pro eo priori ab vtroque extremo, & excludere quicquid vnus præ alio exigat positionem pro posteriori, vt quæ solius nostræ voluntatis determinationi sit relinquenda. Porro eorum actuum prædeterminantium varia circumferuntur exempla, & de libertate prædeterminatorum approbat nostrum discurrendi modum Gonetus tom. 7. *disp. 9. art. & §. 3. pag. 840. art. 4. pag. 852. disp. 11. art. 2. pag. 891.*

S E C T I O L X I.

Num precedentibus probationibus vsi fuerint Pelagiani, & Semipelagiani aduersus doctrinam S. Augustini.

499 Contra hoc argumentorum genus reclamant Caduersarij, nam si reiciamus decretum Dei efficaciæ, & antecedens, aut prædeterminationem physicam actuum voluntatis creatæ conducentium ad vitam æternam, ne alioqui horum pereat libertas; similiter argumentati sunt Pelagiani, & Semipelagiani aduersus S. Augustinum, proindeque eadem videtur fuisse illorum causa cum nostra, & huius cum Thomistica. Cumque Pelagiani, & Semipelagiani sumperint occasionem ex doctrina S. Augustini de prædeterminatione, vt dicerent, induci sub istius nomine fatalem necessitatem, exhiberique quandam hominibus desperationem, vt testantur S. Prosper, & Hilarius in epistolis ad ipsum, & præterea primus in *Carmine de Ingratis, cap. 6. duobusque seqq.* & in epistola ad Rufinum, videreque est in Fausto Regiensis (qui vnus fuit è Semipelagianis) *lib. 1. & 2. de Gratia, & lib. arb. singulis ferè paginis*, non potuerunt vlla cum apparentia inferre sequelam huiusmodi, si S. Augustinus docuisset, præuiam esse prædeterminationi Scientiam Mediam, quæ independentè à diuinæ voluntatis decreto præuidetur consensus liber voluntatis creatæ.

500 Respondeo, Pelagianos, & Semipelagianos ideo imputasse S. Augustino assertionem fati, & offendiculum desperationis, quia docebat, gratiam di-

N uinam

vinam præuenire omnia nostra merita, eamque non dari ex his, sed ex Dei misericordia, & liberalitate. Arguebant enim sic: Si ex nobis non præcedunt merita, quibus gratia reddatur: Ergo omnes fatali necessitati subiaceamus, cum in potestate nostra libera non sit, gratiam acquirere merendo. Omnes item æquales sumus, quia quantumvis conemur, nihil magis proficimus, quam non conantes; nec plus deficiamus à gratia, quantumvis defides sumus. Et ultra incommodum fatalis necessitatis inferebant aliud, nempe fore, ut Deus esset acceptor personarum, & nonnulla alia similia. Quæ omnia constant ex S. Augustino lib. 2. contra duas epistolas Pelagianorum, cap. 5. 6. & 7. lib. 4. contra Iulianum, cap. 8. libris de Prædest. SS. Bonoque persc. & ex S. Prosperi, Hilarij, & Fausti scriptis præallegatis. Occurrebat autem S. Augustinus, inquietans, non sequi absurdum fati, quoniam quod vult, facit Deus; neque acceptio personarum, quia omnes sumus debitorum pœnæ.

501 De Scientia verò Media, siue neganda, siue affirmanda, non curauit, quando Catholicam doctrinam de gratiæ præuenientis necessitate liberauit ab eis absurdis obiectis à Pelagianis, & Semipelagianis. Quanquam in cap. illo 8. lib. 4. contra Iulianum, videatur quasi per transennam suppositisse eam Scientiam, cum dixit: *Nonis Dominus, qui sunt eius, & in eorum salute, atque in suum regnum introductione certa est voluntas eius.* Quibus in verbis non obscure significat certitudinem voluntatis diuinæ ex præscientia. Nam iuxta Capreolum in 1. dist. 40. quest. unica, artic. 3. ad 1. contra secundam conclus. quod ex præscientia necessarium est, certum proprie appellatur; quod autem independentem ab ea necessitatem, & determinationem habet ex vi causæ non liberæ, nequaquam infallibile, certum dumtaxat dicitur, sed inuitabile, atque immutabile. Præterea S. Augustinus in cap. 15. libri de Bono persc. proponens argumentum Semipelagianorum, ut probarent, prædestinationem, & gratiam esse ex nostris meritis, quod scilicet aliis sequeretur, neminem posse correctionis stimulis excitari, esset enim ex inuitabili necessitate, & fato prædestinatio, vel reprobatio, ita fati: *Ista cum dicunt: ita nos à constituenda Dei gratia, id est, que non secundum merita nostra detur; & à constituenda, secundum eam, prædestinatione Sanctorum deterere non debent, sicut non deterremur à constituenda præscientia Dei, si quis de illa populo sic loquatur, ut dicat, siue nunc retè videris, siue non retè, tales vos eritis postea, quales vos Deus futuros esse præsciuit, vel boni, si boni; vel mali, si mali. Nunquid enim, si hoc audito, nonnulli in corpore, segnitiamque vertantur, & à labore proclines ad libidinem post concupiscentias suas eant, propterea de præscientia Dei si sum putandum est esse, quod dictum est? Nonne si Deus, illos bonos futuros esse præsciuit, boni erunt, in quantumlibet nunc malignitate versentur; si autem malos, mali erunt, in quantumlibet nunc bonitate cernantur?* Hæc S. Doctor, cuius ab absoluta præscientia diuina exemplum ineptum esset, si Dei prædeterminatio esset efficax ex sola Dei voluntate absoluta & efficaci, independentem à præscientia media. Nam talis voluntas esset, suppositio antecedens, & independentem omnino à nostra libertate; præscientia verò absoluta est iuxta S. Augustinum in multis locis ponderandis suo tempore, suppositio consequens: vnde ex vna ad alteram non fieret recta illatio.

502 Cuius euidens signum est, quod (fatente Hieronymo Viue dist. 4. dist. 2. n. 16. dist. 6. dist. 3. n. 39.)

nullus Theologorum difficulter intelligit, necessitatem operis, ex suppositione nostram libertatem consequente, posse coadunari cum eadem libertate: multi verò non intelligunt, necessitatem ex suppositione antecedente non destruere libertatem; & Thomistæ, qui dicunt, non destruere, non diffidenter conciliationis arduitate; fueruntque qui suaserint, ut credatur, captiuando intellectum, si eo humanitus percipi nequeat, ut notauit in Euent. 49. n. 1365. & latius Sherlogus in Respons. ad Expositulaciones contra Scientiam Mediam, parte 1. sect. 13. n. 53. & 56. parte 2. sect. 7. n. 34. parte 3. sect. 4. n. 18. Quapropter existimandum est, S. Augustinum supposituisse, voluntatem Dei, & præscientiam, in quibus prædestinatio consistit, non esse sine respectu ad voluntatis nostræ consensum præcognitum ut futurum ex hypothese, quod tali gratia præueniatur, & præsto habeat coadiuuantis influxum; tunc enim nostra non aliter saluatur libertas, componiturque cum diuina prædestinatione, ac voluntate, quam cum præscientia absoluta, ut ex principiis nostræ sententiæ est perspicuum.

503 Sed quidquid sit de his iudiciis, causa inter S. Augustinum, & Pelagianos, reliquiasque ipsorum, confundenda non est cum ea, quæ versatur inter Thomistas, & Nostros. Nam in locis relatis nullum extat verbum, ex quo colligi possit, haberi à S. Augustino sermonem de decreto efficaci, & antecedenti, aut de gratiæ physicè prædeterminante, quasi ob eam sibi obiciatur, quod induceret fatum. Existimamus, S. Doctorem non negaturum induci necessitatem, si de tali gratia ageretur, set potius negaturum, se de tali gratia cogitasse. Putamus etiam, Pelagianos, ac Semipelagianos vtentes obiectione illa ab absurdo fati ex gratiæ physicè prædeterminante, non progressuros, ut penitus inficiantur, diuinæ gratiæ nos præueniri; nam ut reprimerentur, sufficeret, si responderetur eis, præueniri nos gratia, quæ tamen non esset physicè prædeterminans. Re tamen vera eis in locis non disceptatur de natura gratiæ efficaci, neque de eius cum libertate voluntatis creatæ repugnantia, vel conciliatione.

504 Quod persuadetur primò, quia si de hoc tractaretur, respondisset insufficienter S. Augustinus exemplo paruulorum, qui in baptisate recipiebant adoptionem filiorum Dei, & consequentur salutem æternam ante usum libertatis. Secundò, quia frustra, vel cum petitione principij recurreret S. Doctor ad Dei voluntatem iustam in damnatis, misericordem in saluatis adultis; exinde enim ita difficultatem fati, seu necessitatis antecedentis veller superare, ut nihil omnino afferret, quo libertatem tueretur eorum, qui gratia præueni operantur benè. Tertio, quia si gratia, quam Pelagius ut inimicam nostræ libertati respuebat ad inchoandam, perficiendamque iustitiam, prædeterminans esset, non admitteret eam (vti certum est admisisse) ad facilius operandum actus liberos saluantes: quippe repugnantia gratiæ prædeterminantis cum libertate non conciperetur ab ipso, ut orta ex eius necessitate ad vtrumque illud, sed ex vi intrinseca, & præuia excludente dissensum: quæ eadem foret, quando non ut necessaria, sed ut facilitans adesset. Similiter de Semipelagianis negantibus, necessariam esse gratiam ad inchoandam iustitiam, sed fatentibus, requiri ad perficiendam, suspicari licet.

505 Et pro vtrorumque mente aduertere est; liberæ potestati agendi contraria duo videri posse. Primum, quod non sit in ea potestate auxilium necessarium ad agendum, sed

à gratiosa voluntate alterius potentis illud pro arbitrio denegare, dependens. Secundum, quod tale auxilium semel concessum eius conditionis sit, vt cum ipso negatio actus sociari nequeat. Ex hoc secundo capite ausi sunt Lutherus, & Calvinus affirmare euerisionem libertatis. Et de simili capite infallibilitatis prouidentia diuinæ circa nostros actus liberos aiebat Caietanus [saluare infallibilitatem cum indifferentia, seu libertate executionis, seu euentus, hoc opus, hic labor est.] Et infra: [Ad hanc dubitationem nihil scriptum reperi in S. Thoma, quoniam nullibi eum hanc mouisse recolo; sed semper studuit ad saluandam contingentiam: in aliis quoque Doctoribus nihil hæcenus comperi ad questionem istam, nisi quæ communiter dicuntur de sensu composito, & diuiso; de necessitate consequentiæ, & consequentis; de libertate electionis diuinæ in æternitate, deque natura causarum ad vtrumlibet in vniuerso inuenturum. Sed hæc omnia intellectum non quietant.] Sic Caietanus 1. p. quest. 22. art. 4. qui tamen difficultati succumbat, vt Lutherus, & Calvinus. Quibus Thomistæ moderni se opponunt, vt & Nostri; hi quidem, negando eam auxiliij conditionem suapte ex natura; illi verò negando, sufficere ad excidium libertatis eam conditionem, cum simul habeat aliam relinquendi potentiam ad dissensum.

506 Ex primo autem capite Pelagius, & eius reliquias arguebant contra S. Augustinum ruinam libertatis nostræ; sic nimirum, si non possunt saluari, nisi qui præueniuntur gratia. Ergo in non præuentis adempta est libertas, qua saluari queant, induciturque fatum, & exhibetur occasio desperationis. Afferitur namque ad salutem æternam necessarium aliquid, quod non est naturæ insitum, sed constitutum in mero Dei arbitrio, & beneplacito, vt conferat illud, vel retrahat. Cui argumento S. Augustinus, cæterique PP. & Concilia, necnon Thomistæ, ac Nostri respondent, gratiam etsi indebitam naturæ, simulque requisitam ad comparandam salutem, esse semper à Deo paratam, vt præueniat ad singulos actus saluantes arbitrium nostrum, & vt ea possimus saluari: quare ex defectu gratiæ nunquam possumus excusare otium agendi salutariter. Vnde Concilium Senonense in decreto 15. Fidei, ait: *Neque tamen tanta gratia necessitas libero præiudicat arbitrio, cum illa semper sit in promptu, nec momentum quidem prætereat, in quo Deus non stet ad ostium, & pulset; cui si quis aperuerit ianuam, intrabit ad illum, & cœnabit cum illo.* Ita Senonensis Synodus. Verum est, non omnibus paratam esse gratiam efficacem, quæ saluarentur: sed ex defectu eius ob occulta Dei iudicia, si adsit sufficiens, non potest, neque apparenter obici præiudicium libertatis eorum, quibus non confertur.

507 Ex quibus (vt alia omittam) colligitur, non fuisse controuersiam inter S. Augustinum, & Pelagianos, Semipelagianosque de vsu libero gratiæ efficaci, siue prædeterminantis, siue indifferentis; sed de gratuita donatione, & iusta denegatione gratiæ in genere. Quæ cum bifariam possit dici sufficiens, primò, prout opponitur insufficienti, impotentique, & prout solum importat ad agendum potestatem abstrahentem ab actu, & negatione actus, nam & quando gratia operatur cum voluntate nostra, sufficiens est operari; secundò, prout opponitur efficaci, & importat nudam sufficientiam cum negatione actus: conamen S. Augustini R. P. Gabr. de Henao, Scient. Med. Paris I.

gustini contra Pelagianos fuit, liberò arbitrio nostro absque gratia per Christum non inesse primo sensu sufficientiam ad salutem æternam consequendam, vt coronam; & contra Semipelagianos, neque vel ad initium, inchoationemque merendi eam. De sufficientia verò in secundo sensu non fuit disputatio, saltem ex professo. Quare nec causa S. Augustini fuit communis cum Thomistica, nec Pelagianorum, Semipelagianorumque cum nostra in puncto gratiæ efficaci.

508 Et vt hi fuerint causati in S. Augustino læsionem libertatis ex gratiæ efficacia antecedenti consensum absolutum; sed non quia S. Doctor adstrueret auxilium gratiæ efficax intrinsecè, & ex sola sua entitate. Nam ad conciliandam nostram libertatem cum infallibilitate agendi gratiæ efficaci, & decretorum diuinorum (de quo sæpe curat S. Doctor occasione principalis controuersiæ cum vtrifque) recurrit in extrinsecam congruitatem gratiæ, efficaciamque decretorum, desumptam ex consensu conditionato, quem Deus præsciuit voluntatem præstituram, si hoc tempore, & tali modo ea pulsaretur, vt comprobant multa, quæ hucusque adduximus ex S. Augustino, & quæ deinceps adducemus. Atque hinc rarè inuenitur hoc argumentum obiectum à Pelagianis contra S. Augustinum, quippe hac solutione facillimè diluebatur. Opponebatur quidem frequenter à Semipelagianis contra propositum efficax prædestinationis diuinæ, præueniens omnia prædestinati opera. Sed à S. Doctore reddebatur imbellè, factò recursum ad conditionatam consensum præscientiam, in qua eius propositi efficacia, & infallibilitas tota fundatur.

509 Iam quantum attinet ad punctum Scientiæ Mediæ, certò de Semipelagianis constat, confugisse ad conditionatam, tum vt redderent rationem, cur ex paruulis, alij cum baptisimo, alij sine eo decederent? petebantque illam ex præscientia de fide meritum, & demeritorum in adulta ætate, si diutius vixissent: tum vt redderent rationem, cur his, & non illis prædicatum sit Euangelium? petebantque illam ex præscientia de fide horum, & infidelitate illorum. Prædictis in casibus recursus ad scientiam conditionatam independentem fuit à conciliatione prædestinationis, & electionis cum libertate, vt patet ex primo casu paruulorum; & solum habitus est à Semipelagianis respectus ad suum illud principium de oblata à Deo salute omnibus indifferenter, & de non conferenda his potius, quam illis, nisi ex parte eorum, quibus conferatur, assignetur aliquod discrimen, quod non procedat ex gratuita Dei electione, sed ex conatu naturæ, penes initium saltem fidei. Illud autem principium hæreticum videbatur ipsis manere saluum, factò duplici eo recursum, quando impetebantur argumentis S. Augustini.

510 Estque dignum consideratione, quod cum Semipelagiani mordicus negarint nostrorum meritum prædefinitionem, quæ esset omnino gratuita, vt patet ex S. Prospero in epistola ad S. Augustinum, & in cap. 24. atque 38. contra Collatorem, nempe contra Cassianum; cumque euiæ etiam inficiati sine prædestinationem, electionemque hominum adultorum ad gloriam, nisi postquam absolute præuidisset Deus, eos vitibus propriis recepturos esse fidem Christi, & in gratia iustificante sibi ab ipso donata perseveraturos vsque in finem, vt est comperitum ex eadem S. Prosperi epistola, aliisque eius Operibus, ex epistola altera Hilarij, sex libris S. Augustini

de Prædest. SS. & de Bono perseu. necnon ex scri-
ptis Cassiani Presbyteri Massiliensis, & Fansti
Episcopi Regiensis; non apparere quidpiam, ob
quod solliciti essent de Scientia Media ad fœderan-
dam nōstram libertatem cum gratuita nōstrorum
meritorum prædestinatione, quam inficiabantur,
neque ob quod pro prædestinatione, & electio-
ne adulatorum ad gloriam haberent curam specialem
alterius præscientiæ, quam absolutæ, & visionis.

511 Rursus etsi tam S. Augustinus, quam Semipela-
giani conuenissent in admittenda Scientia Media,
adhuc poterant hi ex doctrina illius non omnino
explanata ab ipso, aut non bene ab eis percepta
accipere occasionem ad obiectionem de fatali nec-
cessitate respectu salutis æternæ in prædestinatis,
& electis, eo modo, quo S. Doctor prædestinatio-
nem, & electionem constituerat adulatorum, quan-
tenus prædestinantur, & eligerentur, non secun-
dum id, quod videbantur acturi ex auxiliis etiam
gratiæ, si eis conferrentur, sed secundum merum
beneplacitum diuinum. Inde enim Semipelagiani
hunc quasi in modum disputabant contra S. Augu-
stinum: Si alios prædestinat, & eligit ad salutem
æternam, non motus ex præuisione bonorum ope-
rum, quæ facient, siue viribus solius naturæ,
quoad initium saltem fidei, siue principalibus viri-
bus gratiæ, quoad initium, & progressum: iterum, si
alios non prædestinat, neque eligit ad salutem
æternam, quauis præuideat bona opera, quæ fa-
cerent vno ex modis propositis. Ergo prædestina-
tio, & electio priorum fatalia inducit necessita-
tem; & non prædestinatio, ac non electio poste-
riorum desperationem inducit. Quod vtrumque
inconueniens, vt euitarent Semipelagiani, pone-
bant prædestinationem, & electionem secundum
præuisionem meritorum ex viribus naturæ, quoad
initium saltem fidei, exhibendorum sub conditio-
ne; dicebantque, non prædestinationem & non
electionem esse ex præuisione demeritorum etiam,
quæ sub conditione forent.

512 Quauis verò ad eiusmodi argumentationem
non esset admodum difficile ipsis Semipelagianis
erueret solutionem ex S. Augustini scriptis eò vsque
editis, sitque nobis facillimum post eiusdem li-
bros contra ipsos de Prædest. SS. & de Bono perseu.
*Hæreticorum quippe inquietudine, vt Scripturas
diligentius perferretur, unde, ne oculi Christi noceant,
eis possit occurrere, tanquam de somno ignauia nostra ex-
ciatur industria, ita vt per multiplicem gratiam Sal-
uatoris, quod inimicus in perniciem machinatur, Deus
conuertat in adiutorium.* vt inquit idem S. Doctor in
epistola 105. Attamen potuerunt Semipelagiani
non penetrasse perfectè mentem S. Augustini, vel
quia hic non omnino clarè ipsam expresse-
rat, in quietudine non adhuc exigente; vel quia illi non
tam impensè, quàm par erat, incubuerant ei studio.
Atque ita accidit Monasterij Adrumetini in Africa
Monachis nonnullis, qui quæ de gratia, & præde-
stinatione scripserat S. Augustinus, eò detorque-
bant, vt arbitrij nostri libertatem labefactarent:
pro quibus dedocendis elaborauit S. Pater libros
de Gratia, & libero arbitrio, deque Correptione,
& gratia; vt ipse refert lib. 2. *Retract. cap. 66.*
& 67. dictauitque epistolas ordine 46. & 47. Sic
etiam accidit Prædestinatis, aut Prædestinatis,
qui ex libris S. Augustini malè intellectis, vt me-
moriæ prodit Sigebertus in Chronico ad annum
415. sumpserunt initium suæ hæresis, inter alia
sugillanda à nobis in *sect. 84.* arbitrij nostri liber-
tatem denegantis.

Neque vrget, quod pluries exaggerat Author
Cursus Theologici Catecheticarum Discalceatorum
disputat. 10. an. 3. §. 1. scilicet Semipelagianos
fuisse viros claros, & egregios, doctos, & graues,
vt testantur in suis epistolis S. Prosper, & Hila-
rius; proindeque incredibile esse, quod expositu-
larint de læsione libertatis humanæ in prædestina-
tione Augustiniana, si hæc supponeret doctrinam
de Scientia Media. Non vrget, inquam: tum quia
Didacus Alvarez doctissimus est, grauissimusque
Theologus, & nihilominus *disput. 7. de Auxiliis, num. 16.*
contendit, non effugi positione Scientiæ
Mediæ difficultatem concordiaæ liberi arbitrij cum
gratia, & prædestinatione diuina, sed implicari mul-
tò magis; idemque ipsum recentes alij, vt visum
est in *sect. 57.* & rursus videbitur in sequentibus,
conclamant. Tum quia plures Theologi magnæ
sapientiæ, & apud omnes existimationis sentiunt,
electionem efficacem ad gloriam, etiam si suppo-
nat Scientiam Mediæ, enertere libertatem nos-
trorum meritorum, si non habeatur à Deo post
præuisionem hæc, vt absolutè futura: inter quos Theo-
logos numerantur non pauci è Societate. Tum
quia de præscientia ipsa absoluta diuina nōstrorum
operum iudicant, etsi cum errore, viri ingenio
non vulgari præditi, contrarium esse eorum liber-
tati, & inter cæteros Monachus quidam, de quo
tanquam contubernali suo loquitur S. Augustinus
lib. de Bono perseu. cap. 15. Nihil ergo mirum, quòd
Semipelagiani modo illo sint argumentati contra
S. Augustinum, etsi sibi persuaderent, fuisse ample-
xatum Scientiam Mediæ, quia nempe, nisi illa
abuteretur, vt ipsi, induceretur fatalis necessitas in
saluandis, & in aliis desperatio. Quæ vtraque se-
quela, quo pacto vitetur sine necessitate abutendi
Scientia Mediæ, ostensum fuit in *sect. 57. & 58.*
Vnde manent exarmata, quæ congerit Gonetus
*tom. 2. disp. 6. toto serè art. 3. & pag. 454. artic. 5. §. 7. ex pag. 534. tom. 3. disp. 5. art. 4. toto §. 2. ex
pag. 371.*

514 Qui Author in art. 5. §. 1. ex pag. 380. vt decla-
ret, quo pacto, iuxta sententiam suam de decreto
prædeterminationis, loquendum sit de fato in re-
bus humanis, assert S. Augustinum dicentem
libro 2. contra duas epistolas Pelagianorum, *cap. 5.*
*Nec sub nomine gratia fatum asserimus, quia nullis
hominum meritis gratiam dicimus antecedi. Si autem
quibusdam omnipotentis Dei voluntatem placet fati
nomine nuncupare, profanas quidem verborum nouitates
euitamus, sed de verbis contendere non amamus. Se-
cundò S. Thomam scribentem quodlib. 12. art. 4.*
*Alij reducunt omnia hæc in causam supracalestem, sci-
licet in prouidentiam Dei, à qua omnia sunt prædetermi-
nata, & ordinata. Et secundum istos fatum erit quidam
effectus prouidentia, quia prouidentia nihil aliud est, quàm
ratio ordinis rerum, prout est in mente diuina: fatum
verò est explicatio illius ordinis, prout est in rebus. Vnde
Boëtius, Fatum est immobilis dispositio rebus mobilibus
inherens. Sic ergo accipiendo fatum, potest dici, quòd
omnia subiciuntur fato. Et Augustinus dicit (vide-
licet lib. 5. de ciuit. Dei, cap. 1.) Si quis hoc modo
intelligat fatum, sententiam teneat, linguam corrigat,
vt non dicat fatum, sed prouidentiam Dei. Et 1. part.
quest. 116. articl. 3. Fatum secundum consideratio-
nem causarum secundarum mobile est; sed secundum
quòd subest diuina prouidentia, immobilitatem sortitur,
non quidem absoluta necessitate, sed conditionate, se-
cundum quòd dicimus, hanc conditionalem esse veram,
vel necessariam, si Deus præsciuit hoc futurum,
erit.*

Sed

515 Sed postremus is locus & interpretationem antec-
cedentium exhibet, & aduersus est decreto præde-
terminatio, ex quo constet diuina prouidentia
erga nostros actus liberos. Nam si ea non impor-
tat immobilitatem necessitatis absolutæ, sed tan-
tùm conditionatæ, & imitatur veritatem, vel nec-
cessitatem conditionalis illius, si Deus præsciuit hoc
futurum, erit; sequitur, diuinam prouidentiam erga
præfatos actus non constitui decreto prædeter-
minatio, seu quod sit suppositio antecedens,
præconnexaque cum illis, vt non se habet sic vi-
sionis scientia, quam Deus de illis habet; & proin-
de sequitur, non constitui, nisi decreto, quod sit
suppositio consequens vltim præcognitum nos-
træ libertatis, vt hac in *Sect. num. 501.* & sæpe
alias in antecedentibus, & subsequens ratio-
cinamur.

516 Locus alius S. Thomæ nihil aliud continet,
quàm quòd prouidentia Dei omnia prædetermi-
nentur, & ordinentur. Sed de modo prædetermi-
nationis, & ordinationis eorum, quæ libera no-
bis sunt, tacet ibi S. Doctor. Pro cuius mente
asssequenda legatur *num. 485.* circa alium locum,
& cæteros collectos à Gonetio in eodem *tom. 3.*
disp. 8. articl. 3. §. 5. ex pag. 629. Adde, loqui
fortitan S. Thomam eò loci de prædeterminatione,
& ordinatione diuina actuum nōstrorum liberorum
in finem præmij, vel supplicij, ex suppositione quòd
existant, Deo volente, vel permitte. Nam in
solutione ad 3. præcedentis articuli dixerat: *Præ-
destinatio habet certitudinem ex scientia, voluntate,
& prouidentia, & nullum istorum contingentiam impe-
dit. Scientia non, quia scientia Dei est futurorum,
prout sunt in presenti, & secundum hoc sunt determi-
nata. Voluntas non, quia voluntas Dei est principium
totius entis. Ergo non cadit sub ratione contingentia,
vel necessitatis; sed hæc effluunt, & ordinantur ex Dei
voluntate. Et sic ipsa Dei voluntas facit, quedam esse
contingentia, preparando causas contingentes illis re-
bus, quas vult esse contingentes, & similiter necessa-
rias rebus, & effectibus necessariis. Et sic voluntas
Dei semper impletur: non tamen omnia necessario ene-
niant, sed eo modo, quo Deus vult ea esse; & vult,
quòd sint contingenter. Prouidentia non, quia non tol-
lit contingentiam. Quibus in verbis scientia initio
proposita non est simplicis intelligentiæ; nam
vocatur futurorum, prout sunt in presenti: quare
nisi sit conditioneratorum (quòd non admittit
Thomistæ) erit absolutorum, proindeque scien-
tia videns actus liberos meritorios vitæ æternæ,
vt exituros absolutè, Deo volente; & voluntas,
de qua subinde loquitur S. Thomas, erit exequu-
tium eorumdem actuum per causas contingentes
decretum ex prædeterminatione, & ordinatione
ipsorum ad gloriam vt coronam.*

517 S. Augustini locus neuiquam manu ducit ad
decretum prædeterminationis, quod sit suppositio
præuie connexa cum actibus liberis salutaribus.
Annuit tantummodò S. Doctor quantum ad vo-
luntatem elargiendi gratiam nullis nostris ex fa-
cultate naturæ præcedentibus meritis, quæ mo-
ueant ad eam elargitionem. Et postea in *cap. 6.*
circa voluntatem Dei permissiuam peccatorum
multò aliter discurrendum aduertit, inquit: *Fati
assertores, & bona, & mala hominum fato tri-
buunt: Deus autem in malis hominum merita debita
retributione persequitur: bona verò per indebitam gra-
tiam misericordis voluntate largitur. Quibus in ver-
bis voluntatem diuinam erga materiale etiam pec-
catorum habere se diuerso modo, ac erga bona
R. P. Garbr. de Henao, Scient. Med. Pars I.*

nostra opera, denotat S. Doctor. Qui & loquens
de fato, *lib. 5. de ciuit. Dei, cap. 1.* exprimit magis
id. Et capite 8. atque 9. *vt constituitur summum, &
verum Deum; ita voluntatem, summamque potestatem
ac præscientiam eius constituitur.* Præscientiam quidem
attingentem omnium causarum ordinem, in qui-
bus nostras voluntates non ignoret, easque tantum va-
lentes, quantum ipse valere voluit, atque præsciuit:
& ideo quidquid valent, certissimè valent; & quòd
factura sunt ipsa, omnino factura sunt, quia va-
luerunt, atque facturas ille præsciuit, cuius præscien-
tia falli non potest. In decimo autem capite decla-
rat, qualiter sine iactura nostræ libertatis neces-
se sit, cas nostras actiones humanas fore, quas
Deus præsciuit fore; declaratque (vt & in *lib. &
cap. 3. de lib. arb.*) excludendo necessitatem, quæ
sit ex suppositione antecedenti (seu non constitu-
ta in nostra potestate,) & aliunde nobis accidente;
sed admittendo necessitatem, quæ sit ex suppo-
sitione consequente, seu quia necesse est, vt cum
volumus, libero velimus arbitrio. Et quanquam
conceptis verbis non descendat S. Doctor ad coad-
unandam nostram libertatem cum voluntate diui-
na, putandus est exclusurus similiter necessita-
tem ex suppositione antecedenti, scilicet ex vo-
luntate diuina efficaci præeunte omnem præuisionem
cooperationis arbitrij nostri liberi. Quam
voluntatem fore fatum vno è sensibus, quo Philo-
sophi Gentiles, præsertim Stoici, affirmabant
illud, contendunt eruditè Raynaudus in *Tholo-
gia naturali, distinct. 8. ex num. 193. vsque ad 209.*
& in *Disciplina morali distinct. 2. numero 257.*
& sæpe alias per totam questionem 3. Sherlogus
parte 2. respons. sect. 1. & 2. post alios, quos
laudant.

SECTIO LXII

Probationum præcedentium declinatio,
quam tentant nonnulli, impu-
gnatur.

518 Vincentius Baro apud Ferrerium *parte postero-
ri respons. c. 10.* conciliat arbitrij creati liberta-
tem cum prædeterminatione diuina, siue intrinseca,
siue extrinseca; beneficio mutua prioritatis in di-
uerso genere causæ, vel quasi causæ, quatenus con-
sensus noster salutaris præcedat in genere causæ,
vel quasi causæ materialis, seu dispositionis præ-
determinationem, & hæc antecurrit illum in ge-
nere causæ efficientis. Sic iuxta Bellarminum
lib. 3. de Gratia, & lib. arb. cap. 8. voluntatis ele-
ctio, subsequuta infallibiliter ad vltimum iudi-
cium practicæ rationis, est nihilominus libera, quia
iudicium est prius, & posterius in diuerso genere
causæ, quàm electio.

519 Et fatente quidem Ioanne de Lugo *disput. 8. de
Pœnit. sect. 7. num. 169.* [saluaretur propriissima
libertas cum prædeterminatione, si semel admitte-
retur possibilis mutua prioritas, & causalitas inter
ipsam, & consensum; quia pro priori, pro quo
præcederet consensus prædeterminationem, non
intelligeretur procedere à principio determinato,
sed solum à voluntate cum cognitione indifferenti:
Ergo intelligitur procedere à principio potente
vtrumque actum. Vel si hoc non intelligitur, ideo
erit, quia iam intelligitur ex parte principij aliquid

N 3 determi

determinans: alioquin non est, cur pro illo priori Deus non det concursus indifferentem ad utrumque. Deus enim non negat concursus indifferentem ex eo, quod pro posteriori signo sit aliquid impossibile cum utroque actu. Nam qui amat, habet pro priori concursus Dei ad odium, licet pro posteriori habeat amorem impossibilem cum odio. Ergo licet pro posteriori signo sit prædeterminatio ad amorem, poterit pro priori intelligi concursus Dei ad odium, & per consequens pro eo signo intelligitur principium sufficienter indifferens ad utrumque.] Hæc sapientissimus ille Cardinalis.

520 Sed & SS. Augustinus, ac Thomas præluxerunt eidem conciliationi. Nam primus *cap. 7. de corrept. & gratia*, inquit: *Corrigimus iuste eos, qui cum bene viverent, non in eo perseverarunt. Ex bona quippe in malam vitam sua voluntate mutati sunt, & ideo corripiuntur. Et si nihil eis correptio profuerit, sed in vita perditæ usque ad mortem perseverarunt, etiam divina in æternum damnatione sunt digni.* Secundus in *cap. 12. ad Hebræos, lect. 3.* postquam dixisset, *Gratia Dei nulli deest, sed omnibus, quantum in se est, se communicat: sicut nec Sol deest oculis cæcis.* Opponit contra: *Si gratia non datur ex operibus, sed tantum ex hoc, quod aliquis non ponit obstaculum: Ergo habere gratiam dependet ex solo libero arbitrio, & non ex electione Dei; qui est error Pelagij.* Sed respondet: *Hoc ipsum, quod aliquis non ponit obstaculum, ex gratia procedit. Unde si aliquis ponat, & tamen moveatur cor eius ad remouendum illud, hoc est ex dono gratia Dei vocantis per misericordiam suam.:: Quod ergo a quibusdam remouetur istud obstaculum, hoc est ex misericordia Dei: quod autem non remouetur, hoc est ex iniustitia eius.*

521 His Patribus adiungi potest Dominicus Sotus scribens in fine 4. Sentent. [Assensus liberi arbitrij non est causa præueniens motionem Dei, sed effectus eiusdem motionis, idem præueniens liberum arbitrium. Est enim pulsatio, & aspiratio Dei ad corda nostra, similis aëri in fenestram clausam aspiranti. Sed quia non aperit nobis eadem corda ex necessitate, sed nobis liberè consentientibus, quanvis causa prior efficiens, quæ nos conuertit, sit eius aspiratio, & motio præueniens; tamen dispositio materialis (quæ hoc modo dici potest causa,) est assensus nostra. Sicuti causa efficiens præueniens, cur fenestra aperitur, est aër intrans; sed causa materialis, cur aër intrat, est quia fenestra aperitur.] Sic Sotus, quem etiam ex Vincentio non refert Ferrerius, tamen allegatur à Goneto *tom. 2. in Apologia, artic. 6. pag. 741. tom. 3. disputat. 5. art. 6. §. 3. pag. 431. tom. 7. disputat. 6. art. 2. §. 16. pag. 799.*

522 Præfatum concordiam modum attribuit Ferrerius Vincentio tanquam eius auctori, & inuentori. Sed habet antiquiorem alium sine nomine refutatum à Gonzalez de Albelda *1. p. disp. 58. sect. 2. num. 17. & 18. disp. 74. sect. 1. num. 5. & 6. disp. 75. sect. 3. ex num. 28. usque ad 33. Zumele in variis ad 1. p. & ad 1. 2. disp. 4. sect. 2. tit. Conferentia difficultatum. ex pag. 89. Suarez libro 5. de Gratia, cap. 20. & seq. Ortega tom. 1. de Deo uno, controu. 3. disp. 1. quest. 7. toto 10. Certamine, Araujo tom. 2. in 1. 2. quest. 11. art. 5. dub. 6. num. 37. & ab Herice *1. part. tract. 1. disputat. 6. cap. 2. num. 25.* Fuitque doctissimus Magister Petrus de Herrera Dominicanus; Primariusque Salmanticensis, cuius memini in *Euent. 49. num. 904. atque seq. & cuius lecturas fuisse visas à Vincentio credibile est, ut & à Goneto, qui**

vel ex eis, vel ex Vincentio eundem modum concordiam inducat *tom. 2. disputat. 4. artic. 6. §. 2. pag. 321. disputat. 6. art. 7. §. 2. pag. 606. tom. 3. disputat. 5. art. 6. §. 1. ex pag. 413. disp. 8. artic. 4. pag. 749. & 753.* Nec satis mirari possum, quod Gonetus illum inter alios referat promiscuè, quasi concordem in conditione, naturæ prædeterminationis, & in antecedentia ad actum, quem infert; cum reuera sit valde discors, præterquam quod in necessitate prædeterminationis ad agendum: quare fundamenta, quibus stabiliti satagatur, & iuxta illum solutiones conquisitæ ad nostra argumenta, debent esse summopere diuersæ ab eis, quibus intendatur fulciri, & ab obiectionibus liberati prædeterminatio requisita, dataque, ut voluntas creata operetur, & non quia operatur, neque pendens ab arbitrio nostro, ut re ipsa existat: qualem ipse Gonetus in toto sermone suo Clypeo Theologiae Thomisticae accurat.

523 Et merito, si semel admittenda sit prædeterminatio tanquam quidpiam prærequisitum ad salubriter operandum. Primum, quia non est in hominis potestate, quod prædeterminetur à Deo, necne, ad id: sicut non est in eius potestate, quod vocetur, necne, per gratiam sufficientem. Hinc consequenter Concilia, PP. & Theologi aduersus Pelagianos, & Semipelagianos inferunt, primam gratiam auxiliantem nulla ratione cadere sub merito, non solum liberi arbitrij sine gratia, sed neque illius cum gratia. Secundò, quia non minus gratuita deberet esse homini prædeterminatio, quam gratia vocationis, auxiliumque præueniens sufficiens; imò illa deberet esse magis gratuita, utpote quæ esset auxilium efficax, & primatum tenens inter præuenientes Dei gratias. Cum ergo gratia vocationis nullis meritis ipsius etiam gratiæ subdatur; valebit id à fortiori in prædeterminante. Tertio, quoniam si prædeterminatio conferretur homini propter operationem liberi arbitrij in genere causæ materialis præcedentem, non daretur omnino gratis; atque ita aliqua causa, aut ratio esset, cur huic homini potius, quam alteri. Sicut ob simile genus dispositionis in exemplo contritionis, quo Magister Herrera utebatur, verum est dicere, ideo concedi gratiam iustificantem isti homini potius, quam illi, quia vnus est dispositus per contritionem, & non alius. Sequela autem illa est enormiter absurda.

524 Quartò, nam inde etiam consecutaria forent dissonantissima alia, scilicet primum effectum prædeterminationis, imò & totam hanc posse esse ex nobis dispositiue moraliter; cum prædeterminatio queat esse non modò prædestinationis effectus, sed & primus, ad quem subsequantur cæteri, pro quibus ex parte prædestinati præuerti gratia Dei, interueniat causa aliqua, & dispositio. Nimiùm itidem extolleretur liberum arbitrium creatum, utpote cui tribuatur dominium, & potestas supra exigentiam, vel non exigentiam prædeterminationis. Præterea fieret, Christi prædestinationem, quæ fuit omnino gratuita respectu humanitatis assumptæ, & sine vlla huius præuia dispositione pro priori naturæ, non fuisse exemplar nostræ prædestinationis, contra S. Augustini documenta, quæ attigimus in *sect. 32.* si nostram quoad prædeterminationem, auxiliaque efficacia præcedat consensus voluntatis nostræ in genere causæ materialis, dispositionisque moralis.

525 Quintò, quia in illo priori naturæ signo, in quo prædeterminatio præsupponitur ut principium eleuans ad

ad consensus supernaturalem, atque ut pertinet ad genus causæ efficientis, existit verè à parte rei: quod autem existat, dependet à Dei, & nullatenus à voluntatis nostræ libito. Ergo ipsam prædeterminationem non præit aliqua nostræ voluntatis dispositio libera, propter quam potius existat, quam non existat. Rursus in illo priori naturæ signo, in quo consensus præexistet ut dispositio moralis, & ut pertinet ad genus causæ materialis, deberet adhuc prosumptum simul ut libera, quia si ut necessaria, nequiret pro posteriori signo naturæ esse libera, & in priori nequiret esse meritoria dispositio prædeterminationis, proindeque cessaret totum hoc negotium, quod est de tuenda libertate consensus. Hoc autem ipso, quod is præcederet ut liber, deberet præsupponi ut dependens à principio actiuo, non enim nisi cum dependentia ab hoc potest stare, intelligiue operatio libera, & proinde nec meritoria, ut deducitur ex Concilio Tridentino *sess. 6. can. 4.* Quare non antequam in genere causæ materialis, quin simul præsupponeretur genus causæ efficientis consensus: & ideo prædeterminatio antegrederetur etiam in genere causæ huius; vel saltem ad consensus, quem efficeret præterminatio, antequam eadem prædeterminatio, ut eundem efficiens consensus, quandoquidem is (qui sit supernaturalis, & meritortus doni cælestis tam eximij, quam est auxilium efficax gratiæ) nequeat effici à solo principio actiuo naturali.

526 Sextò, nam in priori naturæ signo, in quo prædeterminatio existeret ut principium actiuum consensus, & ut tenens se ex parte causæ efficientis, non posset cum voluntate creata constituere potentiam proximè liberam ad consensus, si ut pro illo priori non importaret impedimentum ad consensus, sic etiam non importaret ad dissensus; si item ut pro illo priori relinquit indemnem, imò complet, & perficit potentiam expeditam ad consensus, sic etiam non relinqueret illam potentiam expeditam ad dissensus. Atque prædeterminatio pro illo priori afferret impedimentum, ne pro posteriori existeret dissensus; nam essentialiter postularer consensus, & repudiaret dissensus; ideoque potentiam expeditam ad dissensus non relinqueret, neque in se, neque in voluntate: & propterea cum consensus præcederet ut dispositio ad ipsam prædeterminationem, iam ad dissensus esset impedimentum consensus, iamque ad dissensus potentia esset præoccupata per consensus. Unde recursus ad mutuum prioritatem inter consensus, & prædeterminationem augeat potius, quam minuit difficultatem concordiam prædeterminationis cum libertate consensus. Neque intelligere est, quo sensu conuenirent prædeterminato ad consensus salutarem finalem, præeunte hoc in genere causæ materialis, verba illa S. Prosperij *lib. 2. de vocatione Gentium, cap. 28. aliàs 9. Licet innumeris Sanctis suis donet virtutem perseverandi usque in finem divina protectio; à nullis tamen auferret, quod ipsis repugnat ex ipsis, ut in omnibus studiis decertent.* Nam prædeterminatio ad velle præuenit per ipsum velle in genere causæ materialis, quomodo in voluntate relinqueret potentiam ad nolle expeditam? Præoccupatio pro velle in genere causæ materialis vnus esset obstaculum; & aliud esset prædeterminatio in genere causæ efficientis coarctata, & coarctans voluntatem ad secum efficiendum velle. De quo velle rogo cum S. Ennodio Ticinensi *lib. 2. epist. 19. Quæ est ista libertas (inter velle, & nolle) ubi vna tantum pars (scilicet velle) asseratur*

fuisse concessa? Sex hæc argumenta, parte quadam postremi excepta, vrgentia sunt, ni fallor, tam apud Thomistas, quam apud Nostros, ne approbetur modus concordiam susceptus ab Herrera, & ex hoc acceptus à Vincentio, atque Goneto. Quæ vrgentiora apparebunt respondendo ad motiua relata à Ferrerio ex Vincentio.

527 Et in primis Bellarminus nequiquam cogitauit de mutua causalitate, ut confociaret libertatem electionis cum iudicio inferente infallibiliter ipsam. Mens Bellarmini fuit, voluntatem in eligendo liberam esse, quoniam illud iudicium in potestate erat voluntatis, ut quæ sinat moueri se ab vna ratione potius, quam ab alia; possitque præstare, ut eliciatur, vel suspendatur iudicium illud. Ita ipse declarat in *cap. 9.* & ita sine mentione mutue causalitatis explicat Gonetus *locis citatis ad num. 498.* tam in iudicio illo, & electione, quam in aliis actibus. Et de Bellarmini mente gratum Lectori erit interpretationem hanc auscultari P. Antonij Perez, præceptoris mei optimi, in *tract. de prouid. Dei, disp. 1. cap. 2. num. 13.* [Tradit Bellarminus, omnem actum liberum nostrum efficaciter imperari ab aliquo imperio intellectus efficaci, quin actus desinat esse liber, quia ipsum imperium est voluntarium, & liberum; non quidem ratione actus, quem imperat efficaciter, sed ratione actionis, & determinationis, qua voluntas se determinat ad suum actum liberum, ut possit ab intellectu efficaciter imperari. Duplex enim actio productiua terminationis voluntariæ est distinguenda; alia præcedens imperium, seu non imperata efficaciter, quæ voluntas se determinat ad terminum ut efficaciter imperandum, seu, ut loquitur Bellarminus, se permittit efficaciter moueri imperio intellectus: in qua actione formaliter consistit libertas, seu determinatio liberi arbitrij. Alia est consequens imperium; quod imperium est cognitio insinuans, & representans voluntati suam ipsam determinationem, illique necessitatem afferens ex illa suppositione, ut vi cognitionis perficiat actionem amoris, aut odij productiuam.] Hactenus de interpretatione. Et absolute Bellarmini sententia de vltimo iudicio practicæ rationis, deque connexionione illius cum electione, sistit intra limites opinionis tam magni Doctoris; atque ut intelligeretur processisse ex persuasione de mutua prioritate, hæc extendi non debet ad prædeterminationem, & consensus salutarem; nam obstant speciales rationes iam propositæ, & auctoritates grauissimæ infra ponderanda.

528 Deinde pro instantia, quæ adducitur ex Cardinali de Lugo, sciendum est, hunc absolute negare reciprocam prioritatem inter actum contritionis, gratiamque iustificantem, ad quam vltimò disponit; & tantum conari illos, qui admittunt eam prioritatem, salua libertate actus illius, fore, ut non possent consequenter differri indemnitate libertatis in actu supernaturali, inter quem, & prædeterminationem daretur mutua causalitas, non solum in diuerso genere causæ, ita ut actus præcederet in materialis, & actum prædeterminatio in efficientis; sed etiam in eodem efficientis, prout notat in *num. 170.* Quam mutua causalitatem in eodem causæ efficientis genere, neque Herrera intendebat, neque videtur per se intendi; cum tamen illi, aduersus quos, & ad homines (ut dicitur) arguebat Cardinalis de Lugo, non vererentur concedere mutua causalitatem in eodem genere causæ efficientis inter actum contritionis, & gratiam iustificantem. Atque hinc etiam quantum ad libertatis saluandæ punctum instantia

stantia valeat; sed non quantum ad extendendam reciprocam prioritatem inter actum salutarem, & prædeterminationem. Et de ipso puncto saluandæ libertatis, si gratia iustificans præcedat ut quidpiam in genere causæ efficientis prærequisitum simpliciter ad actum contritionis, aut etiam ut non prærequisitum, nihilominus ut cuius existentiam, proindeque & influxum impedire nequeat nostra voluntas, non manebit hæc libera in elicienda contritione ob rationem datam in n. 441. Num autem per Scientiam Mediam Deus præsciens Petrum, si in instanti B. vocetur, conterendum, & adquisituram gratiam iustificantem, possit pro priori signo eius instantis assumere eandem ipsam gratiam, ut in consortio actualis auxiliantis efficiat contritionis actum, qui ad eandem ipsam sit dispositio? quæstio aliena est à præfenti loco. Et de S. Thomæ sensu circa modum, quo se habet gratia iustificans erga actum ultimum disponentem ad ipsam liberè, & meritò, legantur Gonzalez supra, & Antonius Perez in tract. de Prædest. Augustiniana, cap. 5. quest. 14. ex num. 134. usque ad 143. Præterea alios, tam ex Thomistis, quam Nostros, qui à mutua causalitate inter prædeterminationem, & prædeterminatum abstractentes, seu potius eam negantes, persuadent sibi ex S. Thomæ, multisque ex rationibus à concordia libertatis independentibus, agnoscentiam non esse eam aliam inter actum contritionis, & gratiam iustificantem causalitatem reciprocam. Qua tamen permessa, aut etiam concessa ut possibili, sine præiudicio libertatis in actu contritionis, iuxta proximè insinuata, patet cuius diuersitas inter prædeterminationem, & actum prædeterminatum. Nam quod nostra voluntas præsciatur non impeditur prædeterminationem, cum tamen posset, & quod prædeterminatio non sit quidpiam simpliciter prærequisitum ad actum prædeterminatum, inferentis per se intrinsecè, efficaciterque ipsum, consistere nequit in Herrera opinionione. Sed cum contritionis actus, quæ supernaturalis, & meritorius doni diuini, contentus sit, tanquam principio sufficienti ad sui esse, auxilio indifferenti gratiæ actualis, & Omnipotentia diuina supplete vices habitus supernaturalis, restat nobis via præindicata, nisi aliunde sit præclusa.

SECTIO LXIII.

SS. Augustinus, & Thomas non fauent effugio superiori, neque Dominicus Sotus.

529 **I**am ut deueniam ad S. Augustinum, mihi in mentem non venisset, verba retrò transcripta potuissent allegari pro mutua causalitate inter prædeterminationem, & actum prædeterminatum, nisi vidisset Ferrerium ad ea respondentem. Certè in eis nihil aliud traditur, quam deficientes à recta vita corripit iuste, quia ex ea in obliquam mutati sunt libero suo arbitrio; eosque, si corcepti non redeant ad mores bonos antiquos, fieri dignos damnatione æterna. Quodnam in hac constantissima veritate vestigium mutæ illius causalitatis?

530 Cui quam potius contrarius S. Augustinus videatur Magistro Gonzalez, aperit is satis, cum scribit: [Hæc responsio multum est aliena à doctrina D. Augustini. Etenim in Enchirid. cap. 32. ex professo illam refutat ex verbis Apostoli ad Rom. 9. Non est

volentis, neque currentis, sed Dei miserentis. Inquit enim, prædicta Apostoli verba non posse ita intelligi, ut dicatur, non est miserentis Dei, sed volentis est hominis. At iuxta prædictam responsionem ita esset dicendum. Siquidem specialis illa Dei misericordia iuxta illam responsionem dicitur dependens à volitione libera nostra in genere causæ dispositiuæ. Vnde etiam dicendum esset, frustra Deum misereri, nisi nos velimus. Quod tamen damnat ipsemet D. Augustinus lib. 1. ad Simplicianum, quest. 2. inquit: Nam si propterea solum dictum est, Non volentis, neque currentis, sed miserentis est Dei, quia voluntas hominis sola non sufficit, ut iuste, rectèque viuamus, nisi adiuuemur misericordia Dei; potest & hoc modo dici: Igitur non miserentis est Dei, sed volentis est hominis, quia misericordia Dei sola non sufficit, nisi consensus nostra voluntatis addatur. At illud manifestum est, frustra nos velle, nisi Deus misereatur. Illud autem nescio, quomodo dicatur, frustra Deum misereri, nisi nos volumus. Si enim Deus miseretur, etiam volumus. Et paulò infra: At enim quia non precedit voluntas bona vocationem, sed vocatione bonam voluntatem, propterea vocanti Deo rectè tribuitur, quod bene volumus; nobis verò tribui non potest, quod vocamur. Vbi ex professo refutat ut Apostolicæ sententiæ contrariam mutuam dependentiam illam, quam adstruit prædicta responsio.] Sic Gonzalez.

531 Qui rursus ex S. Augustino lib. de Prædestin. SS. cap. 17. & seqq. deducit, si ex parte liberi arbitrii præcederet prædeterminationem dispositio aliqua, fore, ut non staret illud Christi apud Ioannem 15. Non vos me elegistis, sed ego elegi vos; cum potius dicendum fuisset, Vos me elegistis, & ideo ego vos elegi. Quia item S. Augustinus lib. 2. de peccatorum meritis, & remiss. cap. 17. & lib. 1. contra duas epist. Pelagianorum, cap. 19. ad illa Christi verba apud Ioannem 6. Nemo potest venire ad me, nisi Pater, qui misit me, traxerit eum; notat, non dictum duxerit, sed traxerit, ne aliquo modo intelligamus præcedere voluntatem. Quis trahitur, si iam volebat? Infert inde Gonzalez, doceri aperte à S. Doctore, prædeterminationem non dari nobis à Deo dependenter à dispositione aliqua nostræ voluntatis. Quia etiam S. Augustinus lib. 4. contra duas illas epist. cap. 9. ait: Oramus, non solum pro nolentibus, verum etiam pro repugnantibus, & oppugnantibus; quid ergo petimus, nisi ut fiant ex nolentibus volentes, ex repugnantibus consentientes, ex oppugnantibus amantes? A quo, nisi ab illo, de quo scriptum est, Preparatur voluntas à Deo? iudicat Gonzalez, [patere, quod receptio prædeterminationis non dependet tanquam à causa dispositiuæ à consensu libero nostræ voluntatis, quia aliàs per illam non fierent homines ex nolentibus volentes, &c. sed volentes ex volentibus. Sicut, quia consensus noster præcedit in genere causæ dispositiuæ consequentem gratiæ habitualis, ideo non dicimus, quod gratia habitualis datur nolentibus, ac resistentibus, quantum ipsemet consensus in genere causæ efficientis sit ab ipsa gratia habituali, ut habet rationem operantis, iuxta oppositam sententiam.] Quia demum S. Augustinus lib. de gratia, & lib. arbitrii, cap. 17. demonstrat, solum Deum sine nobis operari gratiam adiuuantem; colligit Gonzalez, prædeterminationem infundi nobis à Deo sine præuia nostra dispositione.

532 Quod idem tradi ex S. Augustini doctrina à Concilio Arausicano 2. comprobatur Gonzalez ex his eius verbis dominantibus in can. 4. eos, qui asserunt, Deum expectare voluntatem nostram, ut à peccato purgemur; quique non consentunt, ut etiam purgari velimus;

533 **M**us, per S. Spiritus infusionem, & operationem in nos fieri. Comprobat etiam ex his aliis, in quibus PP. profitentur canone 25. quod in omni opere bono nos non incipimus, & postea per Dei misericordiam adiuuamur: sed ipse nobis, nullis precedentibus bonis meritis, & fide, & amorem sui prius inspirat. Hucusque compilauit pleraque à Gonzalez conquisita ex S. Augustino contra opinionem Herrera, omittens alia, quæ congesta in intermedia disputatione præcitata; & alia, quæ Antonius Perez, atque Ferrerius suggerunt.

534 Possuntque plura alia adhuc addi à quouis consensio eorum, in quibus errarunt Pelagiani, ac Semipelagiani, & in quibus à S. Augustino refutantur. Etsi enim Herrera neuitquam dixerit, dari ex parte nostra dispositionem in genere causæ materialis ad gratiam sufficientem, neque item dixerit ad gratiam efficacem (quam prædeterminantem putabat) dari sic ex parte nostra dispositionem eo in genere, ut ipsa dispositio, seu consensus noster salutari independentes esset ab influxu, efficientiaque gratiæ efficacis, & iuxta eum prædeterminantis; atque in utroque hoc discordarit à Pelagianis, & Semipelagianis. Verumtamen hi, præsertimque secundi, quidni videantur compotes ferè euasuri suorum votorum, si concederetur ipsis, quod ex parte nostra præcedebat quidpiam, cuius intuitu mouebatur Deus ad conferendam gratiam efficacem, etsi hæc aliunde deberet efficere illud ipsum; si item concederetur, quod non præcedente ea dispositione ex parte nostra, Deus se retraheret à gratia efficaci largienda? Et saltem, qui fieri, omnia argumenta, quibus S. Augustinus agit contra illos, non reddi enervata? Omnia enim illa ed respiciunt, ut non modò probent, dari nobis gratiam auxiliantem ad operandum, sed ut etiam probent, non dari, quia operamur. Audiantur hæc S. Doctoris verba lib. de Prædestin. SS. cap. 12. Electionem, quam significauit Dominus dicens, Non vos me legistis, sed ego vos elegi, neque fides ipsa præcedit; non enim quia credimus, sed ut credamus, elegit nos, ne priores eum elegisse dicamur, falsumque sit (quod absit) Non vos me elegistis, sed ego vos elegi. Nec quia credimus, sed ut credamus, vocamur; atque illa vocatione, qua sine penitentia est, id prius agitur, & peragitur, ut credamus. Audiantur & hæc alia ex lib. 1. ad Simplicianum, quest. 2. Non ex operibus, sed ex vocante dictum est, Misit seruiet minoris. Vocantis est ergo gratia, percipientis verò gratiam consequenter sunt opera bona, non que gratiam pariant, sed qua gratia pariantur. Non enim ut feruat, calcascit ignis, sed quia feruet. Neque ideo bene currit rota, ut rotunda sit, sed quia rotunda est. Sic nemo propterea operatur, ut accipiat gratiam, sed quia accepit. Hæc S. Augustinus.

535 Quod si, fatente Goneto tom. 4. disp. 2. art. 3. ex §. 1. usque ad 6. & ex pag. 161. usque ad 195. S. Augustinus expresse reiecit meritum omne viribus naturalibus liberi arbitrii in ordine ad primam gratiam auxiliantem, & tacitè repudiavit dispositionem ad eam per bona opera moralia ex naturæ viribus; quidni etiam tacitè exclusit dispositionem per bona opera supernaturalia, quæ etsi efficienter fiant à gratia per Christum, sed quatenus in genere causæ materialis disponant ad eam, supponantur ex naturæ facultate? Rursus si, contententibus Vicentio, & Goneto, Scientia Media aduerfa est S. Augustino, quia per eam Deus dispensaret auxilia gratiæ ex intuitu virium liberi nostri arbitrii; nec quiescunt, etsi Nostri respondeant, per eam præiudici opera salutaria sic futura à nostra voluntate, ut simul vi-

deantur futura principalis à gratia, quæ omnino antecederet ipsa, & adhuc ut sic præuia, nullam habere rationem meriti apud Deum, neque mouere hunc positivè ad gratiæ collationem in statu absoluto: deprehendere ego non valeo, qua consequentia approbent, ut conformem S. Augustino opinionem, quæ scientiam de conuersione v. g. Tyriorum sub conditione prædicationis Christi fundat in aliquo, quod ex parte voluntatis Tyriorum sub ea conditione præcederet in genere causæ dispositiuæ, seu motiuæ ad decretum per se efficax, & ad prædeterminationem physicam circa eam conuersionem. Neque item intelligo, qua consequentia Gonetus, qui ut S. Augustino contrariè repellit prædeterminationem ad gloriæ coronam ex præiudici meritis, dependenter etiam à gratia absolute eliciendis, subscribat, tanquam ex S. Augustini mente, sententiæ, quæ ad prædeterminationem supponit præscientiam consensus nostri ut absolute futuri per modum dispositionis independentem à gratia. Sed de his, & aliis luculentius Gonzal. in disputatione citata postremo loco.

536 Quoad S. Thomam non detegitur in verbis exaratis num. 520. indicium vllum mutæ prioritatis. Nam quod ex gratia auxiliante procedat, ut abstinendo à peccato, non ponatur obex nouæ gratiæ auxilianti ad vitandum aliud peccatum, aut ad exercenda opera salutaria præcepta, non arguit mutuam prioritatem: illud autem, & non aliud, exprimitur ibi à S. Doctore.

537 Qui potius 1. part. quest. 23. art. 5. in corp. repudiatur mutuam dependentiam inter decretum diuini præuenienti aliquem vocatione efficaci, & consensum eius futurum ex illamet efficaci vocatione, ut ponderat Gonzalez in disp. citata loco prioris. Eius verò articuli verba, & germana alia exposita sunt à nobis in scilicet. 22. & 24. Idemque Thomista disputatione citata postremo loco assert nonnulla S. Doctoris testimonia, in quibus declaratur diuersitas inter gratiam actualem, & habitualemente sanctificantem, quatenus debeat agnosci aliqua gratia actualis, quæ primò præueniat, quamque nulla præcedat dispositio moralis, meritoriaue villo modo: aut respectu gratiæ habitualis sanctificantis requiritur dispositio ex parte nostri simul cum gratia actuali. Quam utramque partem confirmat prælaudatus Thomista autoritate Concilii Tridentini, pluribusque aliis; imò & Gonetus tom. 4. disp. 4. art. 3. §. 1. & 2. ex pag. 239. usque ad 251. Omnia namque, quæ ibi contra Molinam interpretatum finitè ad ipsius mentem, & verba, congerit, ut probet, bonum vsum liberi arbitrii, ut tenet se ex parte nostra, esse realiter prædeterminationis effectum, quod non negat Molina, sed loquitur tantummodo de bono vsum præcisè considerato in ordine ad arbitrium nostrum, ut eligens, & determinans, præsupposita actuali Dei gratia: omnia, inquam, illa priorem partem communiunt, & in illis includuntur verba S. Thomæ recitata in num. 520. explicataque proximè: stabiliunt etiam eandem primam partem complura, quæ addentur Gonetus disp. 2. art. 3. §. 7. 8. & 9. ex pag. 196. usque ad 216. contra Molinam docentem, non denegari à Deo gratiam homini illi, qui faciat, opereturque bene moraliter, quod in se est, per vires naturales, & quantum potest, vitet peccata aduerfantia naturali legi. Valent namque ad quæcumque impugnamdam dispositionem moralem, meritoriamve primæ illuminationis, vocationisque ad Fidem; minime verò ad refutandum illud quasi statutum misericordiæ diuinæ, quod solum fuit assertum à Molina post multos præcessores grauesque

gravesque Theologos, & ex recentioribus adhaerent innumeris. Hucusque pro manifestanda mente SS. Augustini, & Thomae.

537

Superest eam, quae Dominici Soti est, aperire in verbis propositis *num. 521*. Id quod ut praestem, praemitto antecedentia: [In libro 1. de Natura, & Gratia, *cap. 15*, inter confirmandam sententiam de lib. arb. quartum adiecit argumentum, quod si in adultorum iustificatione assensione nostra, & libero arbitrio non opus esset, non redderetur causa proxima, cur vnus conuerteretur, & non alius; suprema enim, & remota causa praedestinatio quidem est. Vnde Augustinus, *Quare hunc trahat, & illum non trahat? noli dubitare, si non vis errare*. Sed tamen causa praeterea reddenda est proxima, per quam destinauerit vnus quemlibet in regnum recipere. Haec ibi. Ad maiorem tamen explicationem addatur, quae sit ad iustificationem materialis dispositio. Vbi *causa per quam*, non dicit causam praedestinationis, sed dispositio ad primam gratiam iustificationis, quae est effectus eius: quae ideo dispositio est itidem effectus praedestinationis. Etenim sicut in paruulis baptizatus est causa, cur vnus saluetur, & non baptizari est causa, cur non saluetur: pariter in adulto, qui per actum interiorem, aut Sacramentum conuertitur, cum Deus paratissimus sit quemcumque conuertere, praesentissimaque misericordia vtrumque aspiat, cur iste conuertatur, & non ille, reddi non potest causa, nisi quia vnus praebet assensum, alter vero minime. Quidam vero hoc taxare voluerunt, dicentes, quod nimium tribuerim libero arbitrio in iustificationis causa. Et tamen, salua semper Catholicae Ecclesiae censura, arbitror necessario sic dicendum: [Haec Sotus, post quae subiungit producta in *num. 521*, prosequiturque sic: [Non asserimus, assensum nostrum, vt est a libero arbitrio, meritum gratiae (hic enim fuit Pelagianus error,) sed vt procedit ab auxilio speciali, est sicut dispositio materialis naturam praecedens primam gratiam; & vt subsequens eandem gratiam, est meritum de condigno gloriae.] Quibus ex verbis, & aliis vltioribus, necnon ex illis antecedentibus compertum est, Sotum loqui de materiali liberi nostri arbitrij, quod gratia actualis praeniat; de dispositione per contritionem, aut charitatem ad gratiam habitualement iustificantem, & non ad ipsam gratiam actualem; deque dispositione, quam gratia habitualis iustificans nullatenus praecedat. Non igitur Sotus posuit vel leuiter vestigia mutuae causalitatis inter actus nostros salutes, & auxilium gratiae actualis. Posuerunt (fateor) ante Herrerae quidam apud Suarez *cap. 17. 18. & 30*, de vera intelligentia auxilij efficacis; sed quae vix discerni potuerint a tam acuto Theologo: & quem vt legas, confulo.

438

Quod autem Sotus dixit de dispositione materiali ad gratiam habitualement iustificantem, detorqueat sine fundamento a Goneto, vt voluerit Sotus tueri sententiam posteriorum Dominicanorum de gratiae actualis efficacia antecedente consensum arbitrij creati. Sed certe Sotus non retractauit, neque restrinxit doctrinam, quam saepe expresserat, & quam immerito nonnulli, vt ipse refert, taxauerant, de ea efficacia vt proximè consistente in nostro consensu, & cuius causa determinatiua esset creatum arbitrium. Solummodo respexit in calce Commentariorum Magistri Sent. vt enteleatius significaret modum, quo arbitrium creatum gratiae auxilianti cooperans conferret quidpiam ad obtinendam a Deo gratiam habitualement iustificantem: quem modum instar causae materialis, & dispositiuae, tam Thomistae, quam

Nostri amplectantur. Quare illud praecise de causa materiali, & dispositiua, neque Thomistarum, neque Nostorum praesens negotium promouet; tamen quod Nostorum est, melioris equat conditionis ob non reuocatum, neque compressam doctrinam anteriorem, sed potius denuò, imò & postremo quasi per testamentum confirmatam.

SECTIO LXIV.

Digressio aduersus mutuam causalitatem inter peccatum, & praedeterminationem ad materiale illius.

Magister Gonetus non insistit reciprocae prioritati inter consensum salutarem, & gratiam auxiliantem efficacem, sed tamen magno conatu eam adhibet inter peccatum, & denegationem gratiae auxiliantis ad illud vitandum (quae iuxta ipsum sit praedeterminatio ad peccatum materiale;) ita quidem vt peccatum sit prius in genere causae dispositiuae, & ad materiale praedeterminatio subsequatur in eodem genere; simul tamen praecedat in genere causae efficientis materiale, idque in genere isto succedat pro naturae signo posteriori. Quare ait: [Licet Deus praedeterminet ad materiale peccati, non tamen propterea est causa peccati, quia Deus nunquam determinat voluntatem ad materiale peccati, nisi vt obiectiue, & in genere causae materialis, & occasionalis determinatus ab eadem voluntate, quae ex propria malitia, & defectibilitate prauidetur seipsam determinaturam ad formale, vel ad materiale formaliter sumptum, & quatenus fundat ipsam malitiam, & deformitatem. Vnde talis determinatio, & applicatio ad materiale est a Deo veluti inuito, & coacto, & solum tanquam a causa prima, & vniuersali prouisoro. Etsi ergo voluntatem hominis applicet ad materiale peccati, quia tamen ad hoc mouetur, & determinatur ab ipsa voluntate humana, seipsam prius natura determinante ad ipsum formale, vel materiale formaliter sumptum: hinc sequitur, malitiam, & deformitatem peccati, quae ad illud materiale consequitur, non esse attribuendam Deo mouenti, & applicanti, sed voluntati illum obiectiue, & materialiter determinanti ad talem motionem, & applicationem.]

539

Pro qua cogitatione allegat Gonetus Authorem Cursus Theologici Carmelitarum Discalceatorum in tract. de voluntate Dei, *disp. 10. dub. 7. §. 23. n. 209*. Ioannem de S. Thoma, & Vincentium Baronem. Videturque velle eam roborare autoritate Angelici Praeceptoris, qui *lib. 3. contra Gentes, cap. 159*, huic argumento: *Cum in finem vltimum aliquis dirigi non possit, nisi auxilio diuinae gratiae, sine qua etiam non potest habere fidem, spem, dilectionem, & perseuerantiam, potest alicui videri, quod non sit homini imputandum, si praedictis careat, praecipue cum auxilium gratiae mereri non possit, nec ad Deum conuerti, nisi Deus eum conuertat; nulli enim imputatur, quod ab alio dependet; sic respondet: Licet aliquis per motum liberi arbitrij diuinam gratiam nec promereri, nec aduocare possit, potest tamen seipsum impedire, ne eam recipiat; & cum hoc sit in potestate liberi arbitrij impedire diuinam gratiae receptionem, vel non impedire, non immerito imputatur ei, qui impedimentum praestat gratiae receptioni. Deus enim quantum in se est, paratus est omnibus gratiam dare: sed illi soli gratia priuantur, qui in se-*

540

ipfis

ipfis gratia impedimentum praestant.

541

Haec tamen verissima sancti Thomae doctrina mutuae prioritati inter peccatum, & praedeterminationem ad materiale illius, nec minimam ansam praebet. Quod enim nostra libertate impedire possimus effectum gratiae auxiliantis, seu ne gratia sit efficax, non explicatur a sancto Thoma ope mutuae prioritatis, cuius mentionem non fecit expressam, & quam supposuisse dicitur gratis, tam circa eum locum, quam circa *1. 2. quae. 112. artic. 3. ad 2. 2. quae. 2. artic. 5. ad 2. quae. 3. de Malo, art. 1. ad 8. in 1. distinct. 40. quae. 4. artic. 2. per totum*: quibus etiam in locis, & saepe aliam repetit eam doctrinam tanquam communem apud Sanctos Patres expensas ab Antonio Perez *disp. 1. de Praedest. Augustiniana, cap. 4. quae. 12*. & ad quam aluit Concilium Tridentinum *sessio 6. cap. 5*, inquit de adultis disponentibus se liberè ad iustificationem, posse abiicere inspirationem etiam illam, quae ad Deum conuertuntur. Quid enim aliud id est, quam posse impedire eius efficaciam? Et hoc cum erit, posse, peccando, mouere Deum, vt praedeterminaret ad materiale? & non potius erit, posse, peccando, reddere auxilium inefficax, quod ex se esset indifferens, vt bene agendo, redderetur efficax, taleque reddatur ab homine, qui conuertitur in Deum. Eodemque ferè modo intelligendum est illud Concilij Tridentini *sessio 6. cap. 11. Deus sua gratia seculi iustificatos non deserit, nisi prius ab eis deseratur*; quodque a S. Anselmo *cap. 14. de Concordia*, post sanctum Augustinum, & Patres alios fuerat dictum his verbis: *Sic gratia (nempe sanctificans) subsequitur donum suum (gratiae scilicet praenientis, & subsequentis) vt nunquam, sine paruum, siue magnam sit, illud dare deficiat nisi liberum arbitrium, volendo, rectitudinem, quam accepit, deserat. Nunquam enim separatur haec rectitudo a voluntate, nisi quando aliud vult, quod huic rectitudini non concordat: sicut cum quis accepit rectitudinem volendi sobrietatem, & reuicit eam, volendo immoderatam bibendi voluptatem. Qua cum facit, sua voluntate facit, & ideo sua culpa perdit gratiam, quam accepit. Quae verba nullatenus indicant Dei desertionem, quam nos faciamus per aliquod praescium ad peccatum materiale; sed potius continent desertionem per ipsum peccati materiale a nobis volitum, & ratione cuius in circumstantiis, in quibus est vitium, Deus nos priuat sua gratia sanctificante.*

542

Sed agamus rationibus contra praestam prioritatem, quidquid sit, an in genere repugnet, & an Deus praedeterminet ad materiale peccati? Prima ratio sit, quia voluntatis creatae determinatio ad formale peccati non aliter fit, quam per determinationem ad materiale in circumstantiis prohibitionis, praualente in voluntate vititate, aut oblectatione; nec enim formale vt tale ab ipsa intenditur; & vt aliquo modo intenderetur, non nisi praesupposita intentione materialis, vt pote cui accidat formale tanquam forma, vel quasi forma subiecto, vel quasi subiecto. Atqui voluntatis creatae ad materiale peccati determinatio, neque stare, neque intelligi potest iuxta Thomistas, nisi praesistente, & praetellecta determinatione voluntatis diuinæ ad ipsum materiale, alioqui omnes eorum conatus pro praedeterminatione diuina ad materiale elanguescunt. Ergo consistere non potest iuxta eos, quod Deus ad materiale praedeterminet voluntatem creatam, determinatus ab hac per suam determinationem ad formale.

543

Confirmatur: Voluntas creatae catenus determi-

naret Deum, vt ipsam praedeterminaret ad materiale sumptum materialiter, quatenus prauidetur determinaturam se ad materiale sumptum formaliter, seu vt fundans malitiam formalem. Sed non potest sic prauideri in Thomistarum opinione, nisi simul prauideatur praedeterminatio Dei ad materiale, sumptum saltem materialiter; nec enim penes ipsos prauideri potest futurum quidpiam creatum, liberum, & determinatum, non prauiusa praedeterminatione Dei, vt primi agentis, primi liberi, & primi determinantis. Dicat ergo Gonetus, quomodo voluntas creata mouebit Deum, vt ipsam praedeterminet ad materiale sumptum materialiter, ad quod supponitur prauiusa vt praedeterminata? Et verò si Gonetus acriter insurgit contra Raynaudi sententiam memoratam in *seccione 43*, de Deo praeparante suum concursum ad eum in specie actum, ad quem voluntas creata prauidetur determinaturam se, si per impossibile non dependeret a Deo in operando: interrogo, an eisdem voluntatis determinatione, quae ad formale peccati prauidetur vt antecedens praedeterminationem Dei ad materiale, esset conditionis similis, vel diuersa? Si primum, retorquenda sunt in Gonetum cuncta argumenta, quae *tom. 2. disp. 4. artic. 3. §. 6. ex pag. 219. vsque ad 222*, intorquet aduersus Raynaudum. Si secundum, quomodo in principiis Thomistarum possibile erit, & futurum, voluntatem creatam determinare se ad formale peccati, aut ad materiale sumptum formaliter, quin a Deo praedeterminetur ad materiale, sumptum saltem materialiter? Quomodo item prauidebitur a Deo futura voluntatis eiusdem determinatio ad formale, non prauiusa praedeterminatione a se facienda ad materiale? Iuxta Gonetum in eadem *disp. artic. 6. §. 1. pag. 304. & sequentibus*, peccatum futurum cognoscitur a Deo, tum in decreto concurrenti ad illius materiale, tum in decreto denegandi auxilium speciale ad illius euitionem. In primo decreto cognoscitur quidquid imbibit entitatis, & bonitatis transcendentalis peccatum commissionis: in secundo quidquid priuationis, & defectus, seu malitiae moralis. Estque vtrumque decretum, iudicio Gonetis, medium necessarium, vt Deus per scientiam visionis pertingat peccatum vt futurum. Non igitur prauideri a Deo poterit voluntas creata vt determinaturam se ad formale peccati homicidij, verbi gratia, sicque peccatura, quin praecognoscatur a Deo vtrumque illud suum decretum. Si autem praecognoscitur vt iam habitum antecedenter, qui fiet, vt pro posteriori signo naturae ad prauiisionem habeat illud Deus quasi inuitus, & coactus, determinatusque ad voluntate creatae, prauiusa determinaturam se ad formale? Prauiisio ipsius determinaturae se fundatur in vtroque decreto tanquam in medio obiectiue praerequisito; & cum secundum decretum sit permissiuum peccati, vt peccatum est formaliter, implicat prorsus contradictionem, voluntatem creatam prauideri determinaturam se ad formale illius, seu ad id, quod in homicidio est priuationis, defectus, malitiaeque moralis, & non prauideri secundum illud decretum; quippe nihil praecognosci possit, vt futurum a voluntate creatae, quin praecognoscatur voluntas diuina, quae vel velit, vel permittat esse.

Non inficiatur Gonetus, prauideri voluntatis creatae determinationem ad formale peccati in secundo decreto, vel potius in primo praedeterminatione ad materiale. Verumtamen si in secundo praescitur

544

præscitur, præscietur in illo ut præexistente, & ut præconnexo, saltem logicè, cum tali determinatione. Si autem illud præexistit, quomodo asseritur, idcirco haberi à Deo, quia præuidetur voluntas creata determinatura se ad formale, ita ut talis determinatio sit prior à quo, & in signo prævio quasi naturæ, & causalitatis respectu decreti illius? Iterum si præconnectitur, quanam ratione manebit salua libertas talis determinationis? quanam etiam ratione determinabit se voluntas creata ex propria defectibilitate, atque malitia ad formale, & non potius ex illo decreto præconnexo erit antecedenter determinata? Si autem in primo decreto præscitur, prout magis verum, & conforme Thomistarum placitis iudicatur à Goneto, quoniam, ut illud sit medium respectu præscientiæ, sufficit, quod cum connexion physica præcedat in aliquo causæ genere, tamen in alio subsequatur. Contrà: Tum quia redeunt difficultates, quæ circa secundum decretum. Tum quia sequeretur eiusmodi præscientiam à Deo haberi, non præcisè, quia ipse decreto suo, & vnicè eam determinat; sed etiam, quia à voluntate creata determinatur. Etenim ea præscientia, & subsequeretur ad decretum, & præcederet, moueretur ad ipsum. Ergo quatenus antecederet decretum, non fundaretur in illo, sed aliunde, nempe à voluntate creata, determinaretur. Ergo absolute non repugnaret, præscientiam Dei æternam determinari à futuro contingenti creato, priusquam illud existat in determinatione voluntatis in creatæ. Quam consequentiam auersantur Thomistæ. Tum etiam, quia si ea præscientia malitiæ futuræ, ex determinatione voluntatis creatæ moueretur, determinaretque Deum ad decretum prædeterminationium peccati quoad materiale, aliundeque inniteretur soli huic decreto; consequens esset, Deum moueri, determinarique ad huiusmodi decretum, quia prius prædeterminauit peccatum quoad materiale. Quod consequens videtur ridiculum. Eodemque ferè modo argumentari est, si ea præscientia inniteretur etiam decreto secundo.

545 Atque hinc exoritur secunda ratio, breuius circumscripta: si prædeterminatio ad materiale peccati est à Deo velut inuito, & coacto, quia priusquam prædeterminet ad materiale illud, videt, voluntatem creatam determinaturam se ex sua defectibilitate ad peccati formale, vel ad materiale, sumptum formaliter: Ergo prius naturà existit in Deo præscientia malitiæ futuræ ex libera determinatione voluntatis creatæ, quam sit in ipso decreto negandi auxilium efficax, aut prædeterminandi ad materiale. Sed præscientia præfata nequit esse libera Deo. Ergo datur in ipso præscientia futuri contingenti creati non libera ipsi. Quæ Consequentia si admitteretur, scientiæ Mediæ necessitas extolleret caput, Thomisticque decreti inutilitas in propatulo poneretur. Et idè negabis Minorem, recurretque vel ad vtrumque illud decretum, vel ad alterutrum. Sed quot, quantaque obstacula inuenies, prout ratio, confirmatioque eius præostendit.

546 Et monstrabit ampliùs tertia hæc ratio. Nequit voluntas creata præcedere concursum causæ primæ in genere causæ dispositiue, quin reciprocè anteuertat in causæ efficientis. At in hoc nequit præcedere, ut aduersarij sponte concedunt; & alioquin fieret, ut Deus, & creatura essent duo agentia mutuo prima, & mutuo secunda. Ergo neque

anteire valet in genere causæ dispositiue. Maior probatur. Voluntas creata non intelligitur ut disposita, & ut mouens, ac determinans Deum ad prædeterminationem, quatenus præcisè habens actum prohibitum homicidij, v. g. quasi merè passiuè simul cum malitia formali, sed ut habens illum actum à se, & liberè, utque determinans seipsam ad actum illum peccaminosum formaliter sumptum, prius naturà, quam moueatur, & determinetur à Deo ad entitatem physicam illius actus. Ergo non intelligitur ut disposita, nisi quatenus intelligitur ut liberè agens, aut efficiens. Atque adèd nequit præcedere in genere causæ dispositiue concursum causæ primæ, quin inuicem etiam præceat in genere causæ efficientis.

547 Neque verò hic dici potest, voluntatem creatam anteuertere ut deficientem præcisè. Etenim respectu actionis defectuosæ nequit se habere ut deficient tantum, cum actio defectuosæ vtrumque formaliter includat, actionem nempe, & defectum, proindeque indiuisè respiciat voluntatem creatam ut agentem simul, ac deficientem. Præterea voluntas creata præcedit mutuo ut causa, cui sit imputabilis existentia prædeterminationis ad materiale peccati. Ergo antecedit in genere causæ efficientis, & liberæ, nonque præcisè in dispositiue, atque materialis, cui, ut tali, nihil est imputabile, quippe habeat se merè passiuè. Insuper, voluntas creata in genere causæ dispositiue, & materialis præcedit sub ea ratione, sub qua prædeterminatio est prior in genere causæ efficientis, & subordinans eandem voluntatem primo agenti, libero, & determinanti; alioquin nullus in præsentiarum interueniret prætextus inuehendæ mutue prioritatis in diuerso etiam causæ genere. At Deus prædeterminans voluntatem creatam ad materiale peccati, non prædeterminat, aut subordinat eam, ut deficientem, sed ut efficientem. Quod aduersarij passim vsurpant, quia ea, ut deficient, non subordinatur Deo, ut primæ causæ, sed ipsa est prima causa in ignobili illa sphaera. Ergo si quatenus præcedit in genere causæ dispositiue prædeterminationem diuinam, subsequitur illam ut priorem in genere causæ efficientis, & Deo subordinantis, consequentium est, præire diuinæ prædeterminationi ut causam efficientem, liberamque actionis peccaminosæ: quanquam hæc habens rationem dispositionis non sit in genere efficientis causæ prior prædeterminatione illa. Quod longè diuersum est.

548 Atque ut æquivocatio præcaueatur, animaduertere oportet, me non intendere, quod actus peccaminosus, qui dicitur disponere ad prædeterminationem sui, & in genere causæ materialis esse prior illa, influat in prædeterminationem, & illa sit prior in genere causæ efficientis; sed quod voluntas debeat prius influere in actum peccaminosum, quam Deus intelligatur concurrere ad ipsum media prædeterminatione, si voluntas ad peccatum formaliter sumptum determinat se prius, quam determinetur à Deo ad materiale eiusdem. Quæ illatio videtur ineluctabilis. Porro si iuxta aduersarios derogat primatui causæ primæ, quod causa secunda efficiens comitetur merè concursum eius; quânto magis derogabit, quod inuicem antecedit?

549 Tertia ratio est, quia alioquin sequeretur, Deum, si homo noluerit, non habiturum modum permittendi peccata. Penderet namque omnino potestas Dei ad ea permittenda à voluntate humana, &

& ab hac impediti prorsus possent. Quod maximè omnium abhorre Thomistæ debent, qui scilicet hoc de titulo prædeterminationem inducunt, ut dominium, & potestatem Dei exaltem, qua valeat prohibitio permittere mala, & efficaciter inducere bonâ, quin impediti queat, nec expediri indigeat à creaturæ libertate.

550 Quarta ratio: Quia cæteroquin consequentium esset, Deum, ut primam causam, & ut primum principium, non operati peccati actum, quæ entitativè actus est. Faceret enim illum dependenter à dispositione alterius causæ prioris, moueretur, determinareturque ab humana voluntate prius naturâ determinante se, quàm à Deo moueatur, atque applicetur. Et quannus humana voluntas in genere solùm causæ materialis moueret, atque determinaret, nihilominus si officeret præcellentiæ causæ primæ, & principij primi, quod voluntas humana in genere causæ efficientis præcederet eius determinationem, plus officeret, quod in ignobili genere causæ, nempe materialis (quodque ex se subsequitur causam efficientem) non tantum primam, sed etiam secundam præiret.

SECTIO LXV.

Eadem mutua causalitas exagitur.

551 Quinta ratio: Nam mutua illa prioritas non obtinet finem, propter quem excogitur; nimirum inutilis est ad euitandam sequelam de Deo auctore, & causa peccati: ne item dicatur contra cautionem Ecclesiastici capite 15. versu 11. *Per Deum abest*: rursus inidonea est, ut salua persistat veritas illius oraculi apud Oseam capite 13. versu 9. *Perditio tua ex te, Israël*; illiusque alterius pronuntiati apud Concilium Tridentinum supra, *Deus sua gratiâ semel iustificatos non deserit, nisi prius ab eis deseratur*. Probatur frustratio finis intenti. Nam æquè primò, & principaliter foret Deus author, & causa peccati, ac est homo, admissa mutua prioritate, si ea non admissa, inter hominem peccantem, & Deum prædeterminantem ad materiale peccati, foret proptè videtur illis, contra quos disputamus nunc. Si enim iuxta illos, homo est primò, & principaliter author, causæ peccati, quia prius naturâ in genere causæ materialis, & dispositiue se mouet & determinat ad peccati materiale, sumptum formaliter, quàm à Deo moueatur, & determinetur ad illud materiale, sumptum materialiter: similiter Deus prius naturâ in genere causæ efficientis mouet, determinatque hominem ad illud materiale, sumptum saltem materialiter, sed quod hic, & nunc importet necessariò annexam malitiam formalem; & respectu illius materialis, ut sumpti formaliter, si homo habeat quidpiam efficientiæ pro aliquo priori naturæ signo, non poterit non habere Deus, siue ut motus, & determinatus; siue ut mouens, & determinans. Ergo Deus foret æquè primò, & principaliter author, causæ peccati, ac est homo. Imò foret ille potiori iure, si quidem reputetur principalior præcedentia, & causalitas in genere causæ efficientis, quàm in materialis, Deusque potiretur principaliori illa præcedentia, atque causalitate. Et ut non sequeretur secundum hoc absurdum; sed primum videtur insuperabile, si præ-

R. P. Gabr. de Henao, Scient. Med. Pars I.

determinatione ad materiale peccati positâ, sine mutua illa prioritate, non esset vincibile: de quo à nobis tractabitur ex Sect. . . .

552 Sexta ratio. Quoniam si aduersarij velint non desciscere à suis dogmatibus, quemadmodum concessa prædeterminatione ad actum bonum, transeunt consequenter, ut extendant & ad malum in ratione actus, quia Deus est prima causa vtriusque: ita pariter ex prædeterminatione ad bonum actum, independenti à dispositione creatæ voluntatis, sit formalis & immediata Consequentia in prædeterminationem independentem, etiam ad malum actum in ratione actus; quandoquidem causalitas, & primatus causæ primæ sit semper vniformis, nec sit vllibi causalitas propria causæ primæ, si desit aliquid è pertinentibus ad suum primatum: ut respectu boni actus spectat independenti à dispositione creatæ voluntatis. Quare è conuerso, cum ex opposito Consequentis sequatur oppositum Antecedentis, valebit sic: Causa prima concurrens ut talis indiget voluntatis creatæ dispositione mutuo priore pro actu, qui est materiale peccati. Ergo etiam indigebit pro actu bono.

553 Quod Consequens cum sit falsum, ut visum est in sectionibus 62. & 63. iuxta Thomistarum etiam scita, è quibus addo tum, quod alioqui Deus impediti à me possent, quominus me conuerteret: tum, quod si gratia efficax tribuitur homini, quia se disposuit, Deus alioqui præuia sua determinatione ad actum peccati, non minus esset causa proditionis Iudæ, quàm conuersionis Pauli, clamante in contrarium Concilio Tridentino *sessione 6. canon. 6.* Sicut enim proditio Iudæ in genere causæ materialis, & dispositiue anteuertit decretum prædeterminans talem actum, ita & conuersio Pauli. Sed hoc non obstante, quia decretum prædeterminans conuersionem præcedit in genere causæ efficientis, Deus esset prima causa, cur sit conuersio. Ergo, quia in eodem genere antecederet proditionem, esset prima causa, cur sit proditio. Vel aliter: Si peccatum non tribuitur Deo, sed homini, quannus Deus applicet efficaciter voluntatem humanam ad peccati actum, quia ad hanc applicationem mouetur ab ipsamet voluntate, prius naturâ determinante se. Ergo similiter, quia gratia intrinsecè efficax tribuitur homini dependenter à libera sua dispositione, & non aliter, eiusdem hominis erit se primò discernere, & prius se conuertere, quàm conuertatur à Deo. Quare non magis Deus esset author, & causa prima conuersionis Pauli, quàm proditionis Iudæ. Cum itaque falsum sit Consequens de mutua prioritate inter actum bonum, & prædeterminationem, erit & falsum Antecedens de mutua etiam prioritate inter actum malum, & prædeterminationem.

545 Septima ratio; etenim omnia propè, quæ Gonetus *tomo 2. disputatione 6.* fusè prosequitur contra Scientiam Mediâ, eò quod per illam praua operatio voluntatis creatæ futura sub conditione, præuideatur à Deo independententer à decreto præconnexo, militant aduersus præuisionem, siue conditionatam, siue absolutam, determinationis illius, quæ ex parte eiusdem voluntatis præiret, vel præiret in genere causæ materialis. Exempli causâ arguo ex Goneto *in art. 6. §. 3. pag. 561.* [Cum voluntas creata determinet incretam ad materiale peccati, & determinans debeat prioritate saltem naturæ præcedere determinabile; determinatio creatæ præcedet

O alique

aliquo modo determinationem increata; & consequenter huius causalitatem sub aliqua ratione subterfugiet. Cum item determinatio creatæ sit aliqua entitas, vel saltem modus, aut formalitas entis, sequeretur, eximi talem determinationem à diuina causalitate: quæ tamen debet esse vniuersalissima, & se extendere ad omne ens, vel modum, aut formalitatem entis.] Arguo etiam ex eodem Theologo in §. 9. pagina 586. & duabus sequentibus, qui in non pauca absurda Scientiæ Mediæ fautores conatur pertrahere exinde, quod concursus diuinus pedisequus esset nutus, & determinationis voluntatis creatæ circa malum. Lustret qui velit oculis absurda illa, & continuò conspiciet, quàm è directo recidant in eundem Theologum; imò videbit, vrgentia esse in ipsum, & non in Nostros, vt qui dicant, determinationem illam non præuideri vt futuram conditionem, nisi dependenter omnino præuideri, tanquam à conditione, à concursu Dei in actu primo, seu à decreto, quod offerret concursum in actu secundo, ex affectu ad actum secundum bonum, tametsi absque exclusione actus secundi prauis, ne libertatis iura adimeret voluntati creatæ. Quod autem actus secundus foret potius prauus, quàm bonus, proueniret quidem ex nutu, & determinatione electiua huius, cui Deus se accommodaret; sed in quo nihil abscondens continetur. Cæterum iuxta Gonetum creatæ voluntatis determinatio, quæ præuideretur, aliquatenus, & in aliquo signo naturæ non dependeret nisi ab hac sola voluntate, scilicet quatenus, & in signo, quo præcederet cæu causâ materialis, atque dispositiua, & quo moueret Deum ad decretum de non conferendo auxilio efficaci, & de prædeterminando ad materiale peccati: quod vtrumque decretum esset aliunde penes Thomistam medium, extrâ quod prænosci non posset formale peccati.

555 Parco pluribus aliis pro refellenda præfata mutua prioritate. Mihi que sufficeret quod fatetur Gonetus, nempe videri magis solidum, magisque conforme Sanctibus Patris detractare eam, reuocando cum ipsis denegationem gratiæ efficacis in simplicem Dei voluntatem, in diuinaque iudicia inscrutabilia. Sed addit ille, videri magis subtile, magisque consonum Philosophorum principis eam approbare. Mea certè hebetior maiorem illam subtilitatem non penetrat: atque vt mutua causalitas penes eandem existentiam realem concors esset antiquorum Philosophorum decretis (quod minimè concedo) non tamen in quacumque materia; & de hac veteres Philosophi tacuerunt: attendereque oportet ad Sanctos Patres, qui de ea loquuti sunt, defensareque id, quod magis solidum apparet: vt meliori consilio præstitit Gonetus circa actum bonum, conducentemque ad vitam æternam, & gratiam auxiliantem efficacem. Tandem ex dictis contra hunc Theologum quisque poterit iudicium ferre de his, quæ alij ab ipso recensiti insinuant potius, quàm conceptis verbis exprimunt, nisi forte Vincentius tam apertè loquatur, quàm ipse.

SECTIO LXVI.

Recitantur argumenta aliqua à rationibus, & auctoritate S. Thomæ, contra doctrinam stabilitarum probationum.

556 **P**rimum: Omne, quod quandoque est in actu, quandoque in potentia, vt est voluntas creatæ, indiget moueri, determinari, & constitui in actu ab aliquo mouente, quod sit semper in actu, & nunquam in potentia, quale est Deus. Secundum: A principio indifferenti, & indeterminato ad vtrumlibet, prout est voluntas creatæ, non sequitur actio determinata, nisi prius determinetur ab aliquo, quod sit in actu: huiusmodi est semper Deus respectu totius obiecti. Tertium: Applicari voluntatem creatam ad agendum, seu ad actum determinatum eliciendum, est prædeterminare eam. Sed Deus eam ad agendum applicat, vt qui eius habeat perfectum dominium, proindeque proprium huius actum, qui est vsus; & hic est applicatio rei ad operationem.

557 **Q**uartum: Seclusa physica prædeterminatione virtutem aliquam realem, & physicam imprimente voluntati creatæ, nequit hæc prius naturâ, quàm operetur, esse physice potens ad actus supernaturales efficiendos; solum namque restat motio moralis, seu gratia moraliter excitans. Quintum: Deus per gratiam præuenientem verè, & propriè efficit in nobis determinationem voluntatis ad bonum, verbi gratiæ ad credendum mysteriis reuelatis, vel ad diligendum Deum super omnia. Sed non potest id præstare, nisi voluntatem physicè prædeterminet: quouis namque alio modo præstaret, non esset nisi per motionem moralem. Sextum, quodque commune est pro prædeterminatione omnium causarum secundarum: Deus est prima causa, à qua immediatè dependent omnes causæ secundæ in operando. Sed hæc dependentia saluari nequit absque prædeterminatione physica, per quam illæ moueantur, & præmoueantur à causâ prima: per quam subordinentur eidem: per quam constituantur in ratione principij actualis suarum operationum, seu in ratione principij indissolubiliter connexi cum ipsis, & prioritate naturæ ipsas antecedentis: per quam à causâ prima applicentur ad agendum: per quam demùm illarum causalitas, vt talis procedat immediatè à prima causa.

558 **Q**uod sextum argumentum firmitatem comparat ex innumeris Sancti Thomæ locis, in quibus docet, causas secundas moueri, & applicari à prima ad agendum. Et in Opusculo primo, capite vigesimotertio, sic explicat cooperationem illarum cum hac, vt prædeterminationem physicam ab hac adstruat. Ait enim: *Sciendum, quod aliquid dicitur cooperari alicui dupliciter. Vno modo, quia operatur ad eundem effectum, sed per aliam virtutem: sicut minister domino, dum eius preceptis obedit, & instrumentum artificis, à quo mouetur. Alio modo dicitur aliquid cooperari alicui, in quantum operatur eandem operationem cum ipso: sicut discretur de duobus portantibus idem pondus, vel de pluribus trahentibus nauem, quod vnus alteri cooperatur. Secundum igitur primum modum creatura potest dici Creatori cooperari,*

operari, quantum ad aliquos effectus, qui sunt mediante creatura; non tamen quantum ad illos effectus, qui sunt immediatè à Deo, vt creatio, & sanctificatio. Secundo autem modo creatura Creatori non cooperatur, sed solum tres persona. (Sanctissima Trinitatis) sibi inuicem cooperantur, quia earum est operatio vnâ: non autem ita, quod quelibet earum partem virtutis possideat, per quam operatio compleatur (sicut accidit in multi trahentibus nauim,) sed ita quod tota virtus ad operationem sufficiens est in qualibet trium personarum. Sic Sanctus Doctor, tradens in primo modo prædeterminationem, tum moralem, tum physicam. Constat enim, quod dominus prius moraliter mouet, & determinat seruum per sua præcepta; artifex etiam prius naturâ physicè mouet, & determinat instrumentum, applicando ipsum ad opus, sicque physicè mouet, ac prædeterminat.

559 Est & eximius locus ille, qui habetur questione 3. de potentia, articulo 7. in corp. vbi in hunc modum concludit: *Sic ergo Deus est causa actionis cuiuslibet, in quantum ad virtutem agendi, & in quantum conseruat eam, & in quantum applicat actioni, & in quantum eius virtute omnia alia virtus agit. Et cum conuixerimus his, quod Deus sit sua virtus, & quod sit intra rem quamlibet, non sicut pars essentia, sed sicut tenens rem in esse, sequetur, quod ipse in quolibet operante immediatè operetur, non exclusa operatione voluntatis, & natura. Quibus in verbis illa, & in quantum applicat actioni, denotant prædeterminationem physicam. Scripserat namque Sanctus Doctor: *Tertio modo dicitur vna res esse causa actionis alterius, in quantum mouet eam ad agendum. In quo non intelligitur collatio, aut conseruatio virtutis actiue, sed applicatio virtutis ad agendum: sicut homo est causa incisionis cultelli ex hoc ipso quod applicat acumen cultelli ad incidendum, mouendo ipsum. Et quia natura inferior agens non agit, nisi mota, eo quod huiusmodi corpora inferiora sunt alterantia alterata, celum autem est alterans non alteratum, & tamen non est mouens, nisi motum, & hoc non cessat, quousque perueniatur ad Deum: sequitur de necessitate, quod Deus sit causa actionis cuiuslibet rei naturalis, vt mouens, & applicans virtutem ad agendum.**

560 In responsione etiam ad 7. leguntur & hæc valde vrgentia: *Virtus naturalis, quæ est rebus naturalibus in sua institutione collata, inest eis vt quadam forma habens esse ratum, & firmum in natura. Sed id, quod à Deo fit in re naturali, quo actualiter agit, est vt intentio sola habens esse quoddam incompletum, per modum quo colores sunt in aère, & virtus artis in instrumento artificis. Sicut ergo securi per artem dari potuit acumen, vt esset forma in ea permanens, non autem dare ei potuit, quod vis artis esset in ea, quasi quadam forma permanens, nisi haberet intellectum: ita rei naturalis potuit conferri virtus propria, vt forma in ipsa permanens, non autem vis, qua agit ad esse, vt instrumentum prima causa, nisi daretur ei, quod esset vniuersale essendi principium; nec item virtus naturali conferri potuit, vt moueret seipsam, nec vt conseruaret se in esse. Vnde sicut patet, quod instrumento artificis conferri non potuit, quod operaretur absque motu artis; ita rei naturali conferri non potuit, quod operaretur absque operatione diuina. Quam doctrinam repetit Sanctus Doctor 1. parte, questione 105. articulo 5. in corp. & ad 3. 1. 2. quest. 109. art. 1. in corp. lib. 3. contra Gentes, cap. 70.*

561 Atque hinc in libello de Ratione studiorum, R. P. Gabr. de Henao, Scient. Med. Pars I,

composito à sex Patribus nostræ Societatis, & impresso in Romano Collegio iussu Præpositi Generalis, anno 1586. vel potius 1585. §. De opinionum delectu in Theologica Facultate, inter paucas quæ excipiuntur, vt, etsi sint Sancti Thomæ, non debeamus eas defendere, vna est in numero 6. *Secundas causas esse propriè, & vniocè instrumenta Dei; & cum operantur, Deum in eas primum influere, aut eas mouere.* Conseruerunt itaque Nostri, præsertim ob testimonia proximè transcripta, prædeterminationem physicam esse de mente Sancti Thomæ; Ioannesque Azor, qui fuit vnus è deputatis ad compositionem illius libelli, asseuerauit idem ipsum libro 1. *Institution. Moralium, capite 21. questione 8.* Benedictus etiam Pererius in *Philosophia, libro 6. capite 8.* Bellarminus libro 4. *de libero arbitrio, capite 11.* Conimbricenses 2. *Physic. capite 7. questione 13. articulo 1.* imò & Molina in *Concordia, ex editione Olyssiponen. si, questione 14. articulo 13. disputatione 26. §. Dicendum itaque est.* Et tanquam ex Sancti Thomæ pronuntiatu teneatur Toletus 2. *Physic. capite 3. questione 8.* Cosmas Alamannus in *Summa Philosophia, 1. 2. questione 11. articulo 4.* Qui omnes sunt è Societate. Vtrâ quos adiungitur Henriquez libro ultimo *Summe Theologiae Moralium, capite 6. §. 1.* & quidam, qui, teste Illustrissimo Caramuele in *Theologia Fundamentali, thesi 5. notabili 4.* defensauit Viennensi in Vniuersitate, possibilem esse qualitatem, quæ ex essentia sua physica, & reali infallibilitatem, illæsa libertate, induceret. Et ideo minùs mirum est, Dominicanos Ferraram, atque Capreolum apud Conimbricenses supra subscriptis Sancto Thomæ, necnon Conradum 1. 2. questione 109. articulo 9. questione 112. articulo 3. vers. *Nota secundo, Caietanum 1. parte, questione 45. art. 5. §. Ad Durandum, & quest. 115. art. 6. §. Ad euentiam, Dominicum Sotum lib. 1. de Natura, & gratia, cap. 16. & 18.*

Iam verò Sanctus Thomas specialiter circa liberatas causas secundas agnoscit etiam prædeterminationem physicam. Nam *quest. illa, & art. de Potentia, ad 15.* inquit: *Quia causa prima magis influit in effectum, quam secunda, ideo quidquid perfectionis est in effectu, principaliter reducitur ad primam causam; quod autem est de effectu (sub quo comprehenditur non tantum naturalem, sed etiam moralem vitij, & culpæ) reducendum est in causam secundam, quæ non ita efficaciter operatur, sicut causa prima. Quæ verba & stabiliunt efficaciam prædeterminationis, siue physicæ, & intrinsecæ; siue extrinsecæ, consistentis in decreto diuino erga materiale actionis nostræ liberæ defectuosæ moraliter, & denotant, abesse tam longè eam efficaciam à sequela reducendæ in Deum defectiouis, malitiæque formalis moralis, vt potius exinde præcauta sit. Loquiturque S. Doctor de excessu maioris efficacis causæ primæ in operando præ causa libera secunda, vt constat ex verbis finalibus. Et vt loqueretur de excessu maioris perfectionis in operando, petinde prorsus videretur esse. Consonatque in *quest. 22. de veritat. art. 8. in corp.* inquit: *Intelligentum est, quod Deus voluntatem immutat sine eo, quod voluntatem cogat; potest autem Deus voluntatem immutare ex hoc, quod ipse in voluntate operatur, sicut in natura. Vnde sicut omnis actio naturalis est à Deo, ita omnis actio voluntatis, in quantum est actio, non solum est à voluntate, vt immediatè agente, sed à Deo, vt à primo agente, qui vehementius imprimat.* Vnde sicut voluntas*

O 2 potest

potest immutare actum suum in aliud, ita & multo amplius Deus.

563

Præterea idem Sanctus Doctor in hoc postremo loco; & in articulo sequenti, in corp. 1. parte, questione 105. articulo 4. in corp. questione 106. articulo 2. in corp. tradit, Deum mouere creatam voluntatem non solum moraliter, & obiectiue, sed etiam physicè, & ex parte potentie immutando, & inclinando interius efficaciter. Quod secundum ita esse proprium Dei aduertit, tam in eis locis, quam 1. parte, questione 111. articulo 2. in corp. 1. 2. questione 9. articulo 6. in corp. lib. 3. contra Gentes, cap. 88. Opusculo 3. cap. 129. ut nulli agentis creato competere possit. In capite 8. epistola ad Romanos, lectura 3. non contentus, quod filij Dei agantur à Dei spiritu, sicut quodam ductore, & direttore, addit, agi quodam superiori instinctu illius, seu inclinari ad agendum, quin agant ex motu propria voluntatis principaliter. Quæstione item 6. de Malo, articulo unico, ad 3. ait, Deum mouere voluntatem creatam immutabiliter propter efficaciam suam mouentis, qua descere non potest. Sicut & 1. parte, questione 23. articulo 1. ad 1. & libro 3. contra Gentes, capite 90. in fine; et si Sanctus Thomas neget eorum, quæ sunt in nobis, prædeterminationem diuinam imponentem necessitatem, aut affirmat non imponentem. Libro 3. contra Gentes, capite 93. docet, quod qui inficiatur fatum, pro ut hoc sumitur pro impressione immobili ex parte Dei in rebus mobilibus, inficiatur prouidentiam diuinam. At immobilis dispositio Dei, voluntati creatæ inhærens, est vera prædeterminationis.

564

Hactenus ex Goneto in tomo 7. per totam ferè disputationem 6. ex pagina 670. usque ad 800. Omnisimul quidem nonnulla, quibus iam occurreramus, & vnum, aut alterum adiecimus; cui, & cæteris suo ordine satisfaciemus quanta breuitate possimus. Et quoad ea, quæ pertinent ad gratiæ auxiliantis efficaciam, prout distinctam à sufficientia, si quidpiam diceremus, non esset absque exemplo præcitati Theologi, tum in ea disputatione, tum in 5. tom. 3. sæpeque alibi. Sed abstinendum est. Et crediderim, Theologum illum putasse, à se absentem; nam sine progressu ad conclusiones de efficacia gratiæ tangere principia, ex quibus tam vna, quam altera Schola descendere ex parte ad eas posset, vetitum non existimatur communiter, ut notat Annatus in Admonitione ad Lectorem sui Operis de Scientia Media; confirmatque praxis tot Authorum ex vtraque Schola, qui iam prodierunt, & quotidie prodeunt in lucem, etorque, qui contra Iansenij Yprensis propositiones damnatas scripserunt, & scribunt.

SECTIO LXVII.

Eneruantur proxima argumenta à rationibus.

565

Ad primum dico, voluntatem creatam moueri, determinari, & constitui in actu à Deo mouente per concursum simultaneum, ratione cuius ipsa eiusdem voluntatis morio, determinatio, & constitutio in actu fit efficienter à Deo ut prima, & vniuersali causa, actuque purissimo. Quod

autem debeat per concursum etiam præuium, atque prædeterminationem fieri à Deo, videntem probatur? Ad secundum dixi in sectione 59. & 60. Modò addo, sicut iuxta arguentem voluntas creata, quæ est principium indifferens, & indeterminatum ad vtrumlibet indifferentiæ, & indeterminatiæ libertatis, habet id speciale præ aliis indifferentibus, & indeterminatis, ut simul cum determinatione ad vnum retineat potentiam ad alterum oppositum, ita etiam habere illud speciale, ut quin prius determinetur efficienter ab alio, siue creato, siue increato, queat determinare se electiue ad vnum præ altero. Ad tertium fateor, fore prædeterminare intrinsecè, vel extrinsecè voluntatem creatam ad agendum, applicate eam præuiè, proximè, & efficaciter ad determinatum actum; sed diffiteor, eam sic applicari à Deo ad actum liberum. Nam dominium Dei erga eam, ut liberè operaturam, cum sit dominium atemperatum dominio, quod ei contulit ipse Deus circa operationes sibi liberæ, non importat, sed potius excludit eiusmodi applicationem præuiam, proximam, atque efficacem. Nec ideo deest in Deo proprius dominij actus, qui sit vsus eiusdem voluntatis. Nam etsi non deest vsus ortus ex eiusmodi applicatione à Deo facta, quando liberè operatur voluntas nostra, datur tamen ortus ex applicatione, seu determinatione electiua, quam præstat voluntas, Deo simul coëfficiante talem applicationem, seu determinationem, præsupposita ex ipsomet Deo creatione, conseruationeque voluntatis, & collatione omnium prærequisitorum ad liberè operandum, præsuppositaque in ipsomet scientia actus liberi, non dumtaxat ut possibilis voluntati existenti sic instructæ, sed qui esset, si sic instrueretur, quique erit ab ea sic instructa. Quod additio, ne videar oblitus obiectionis, quæ insurgi potest, ni dominium diuinum in voluntatem creatam liberè operantem habeat securitatem ex potestate prædeterminandi eam: qua de oppositione refundenda curabo suo in loco. Et pro nunc dictis regrediatur Lector ad Sectionem sexagesimam.

566

Ad quartum respondeo, voluntatem creatam posse sine adminiculo physicæ prædeterminationis sibi impressæ reddi potentem physicè ad actus supernaturales, prius natura, quam eos operetur, quia vltra actualem gratiam moraliter excitantem restare potest gratia infusorum habituum, & in horum defectu Omnipotentia diuina applicata per decretum indebitum naturæ, & non exactum à præuio dono supernaturali. Siue autem per gratiam infusorum habituum, siue per Omnipotentiam diuinam sic applicatam eleuaretur voluntatis creatæ virtus obedientialis actiua, redderetur physicè potens proximè elicere supernaturales actus, in quos non sola voluntas creata influeret efficienter, sed gratia etiam habituum infusorum, vel eo modo applicata Omnipotentia diuina: quæ adhuc in præsentia illorum deberet etiam influere, quanquam influxus tunc esset ex illorum exigentia; semperque esset ab Omnipotentia diuina, ut à principaliori causa efficiente præ voluntate creata; imò & cum proueniret ab habituum infusorum gratia, referendus principaliter foret in hanc gratiam, quam in voluntatem illam. Quid? quod gratia moraliter excitans, consistensque in illustrationibus sanctis, affectionibus,

affectionibus; delectationibusque piis, posset simul habere vni efficientem actuum salutarium, & constituerè nostram voluntatem potentem physicè ad eos, ut multi ex Nostriis affirmant; & arguens tenetur concedere, facultatem voluntatis nostræ ad posse physicè efficere eos actus, integram consistere independentè à prædeterminatione physica, ut quæ non sit necessaria ad posse, seu ad virtutem agendi, sed tantum ad actualiter agere, in opinione ipsius. Ex his ad quintum annuo quoad voluntatis nostræ in operibus salutaribus ad bonum determinationem, quæ efficienter fiat viribus gratiæ, magisque principaliter, quam ab arbitrio nostro; sed nego, ad id fore opus prædeterminatione physica, cum satis esset in gratia vis efficiens indifferens ex se, quam electiue determinaret arbitrium nostrum. Cui autem gratiæ vis hæc efficiens attribui posset, iam insinuauimus.

567

Ad sextum dico, dependentiam immediatam causarum secundarum à prima posse optimè saluari absque prædeterminatione physica. Nam primò præmotio, & motio debita competere primæ respectu secundarum, in eis, quæ necessaria sunt, stare potest sufficienter in productione, & conseruatione earum, & præuiarum conditionum, quibus compleantur, & cum connexionione determinentur ad talem operationis speciem, necnon in diuinæ Omnipotentie præparatione ad concurrendum efficienter cum eis ex attentione ad connexionem illam naturalem. In causis verò secundis liberis stare potest sufficienter tam in productione, conseruationeque ipsarum, prærequisitarumque dispositionum, quibus compleantur siue physicè, siue intentionaliter, siue moraliter, & quibuscumque sine connexionione reddantur potentes ad vnam, alteramve operationis speciem, vel ad vnam operationem in tali specie, ad eiusve carentiam; insuper in præparatione diuinæ Omnipotentie ad coëfficiendam operationem, ad quam electiue se determinauerint, vel ad continentem se ab operatione, si ipsæ se traxerint: ita ut erga bonam operationem præparatio sit affectiua, etsi non efficax; & erga prauam permissiua tantum, ita etiam ut erga vtramque penes indiuiduationem determinatio à Deo sit saltem negatiue. Quæ omnia abundè sufficiunt, ut causæ secundæ, siue necessariae, siue liberæ, dicantur præmoueri, & moueri à prima, quin desiderari debeat præmotio, & motio sita in prædeterminatione physica. Neque secundò desideratur ad earum subordinationem, utpote ad quam satis sit, quod eæ dependant in esse, & conseruari, tam sui, quam suarum dispositionum, & in ipso operari à causa prima. Neque tertio desideratur ad constitutionem principij actualis. Nam hoc, ut non nominat principium redactum iam de potentia ad actum, qua sub ratione inuoluit tum principium, tum operationem ab ipso ortam, sed prout significat principium proximè pro priori signo naturæ dispositum ad operandum pro posteriori signo, non requirit quidpiam, quod sibi conferat indissolubilem essentialiter nexum cum operatione, sed infragilem tantum naturaliter, quando principium est necessarium; repudiatque posteriorem etiam istum nexum, quando est principium liberum. Et ad vtrumque ut actuale præcedere debet pro priori signo, siue ut virtus, siue ut

R. P. Gabr. de Henao, Scient. Med. Pars 1.

actus primus, siue ut applicatio, quidquid necessarium sit vel ad posse, vel ad agere. Quare si requiretur prædeterminatio vel ad vnum, vel ad aliud, vel ad vnum, & aliud, præintelligeretur constitutioni principij ut actualis. Neque quartò desideratur pro applicatione ad operandum, quæ fiat à prima causa in secundis necessariis; fit enim efficacissime per decretum absolutum concurrendi cum ipsis dispositis, & necunde impeditis. In causis autem secundis liberis possibilis non est applicatio proxima, quæ sit efficax de se. Quod si possibilis sit diuina prædefinitio actionis liberæ, non prauæ, ea non erit applicatio requisita, neque proxima, neque habebitur à Deo nisi ex directione Scientiæ Mediæ. Et adhuc non admissa prædefinitione, applicatio per decretum, quod Scientia Media comiteretur, indeque induat extrinsecè efficaciam, superest causæ primæ, ut & aliæ applicationes per auxilia gratiæ vehementius solitis, & ordinatis inclinantiæ ad actus salutare, quanquam non cum his connexa intrinsecè, siue vocandæ sunt simpliciter applicationes, siue tantum quasi applicationes, ob defectum connexionis cum operatione: sicut à Sancto Thoma 1. parte, questione 105. articulo 5. in corp. comparatiue ad applicationem instrumenti per artificem vocatur quasi applicatio ea, quæ à Deo fit causarum secundarum ad agendum, eo quod instrumentum, verbi gratiæ serra, applicetur à fabro ad scindendum, ad quod non habet per se virtutem, & sæpe non à fabro, sed ab alio artifice accipit formam, seu figuram aptam ad scindendum: cum tamen causæ secundæ habeant per se, etsi non à se, sed à Deo, formam, virtutemque operandi effectus naturales. Neque quintò desideratur ad id, ut causarum secundarum causalitas, quæ est ipsarum, sit etiam indiuisim, realiter, idemque à prima. Quoniam ut sic procedat ab hac, & ab illis, præcisè tanquam à causis partialibus constantibus vnam adæquatam, & conuenientibus in vnam causalitatem, non exigitur physica prædeterminatio, ut patet in duobus ignibus æquè approximatis, concurrentibus ad eandem ignefactionem; & in intellectu, atque specie impressa simul efficientibus eandem intellectionem, quin intellectus prædeterminet physicè speciem, neque vnus ignis alium. Rursus ut causalitas causarum secundarum procedat à prima principaliter, cur exigitur physica prædeterminatio, & non sufficiet, quod à prima proueniat, tanquam à dante, conseruanteque esse tam causarum secundarum, quam dispositionum, quibus compleantur ad agendum; & tanquam potente impedire, ne etiam existentes, atque conseruatæ operentur? Num verò causalitas causarum secundarum, ut formaliter concipitur esse illarum, debeat etiam concipi formaliter, ut est causæ primæ? Punctum est metaphysicum, quod non dependet ab affirmata, vel negata physica prædeterminatione, quodque, adhuc ea admissa, superstes manet; nam de physica prædeterminationis causalitate, prout formaliter concipitur eius esse, restat querendum, num debeat formaliter concipi esse causæ primæ? Et quod gratiam fuerit respondere, nos etiam amplectemur circa causalitatem sine interuentu physice prædeterminationis; videturque absolutè, non

O 3

posse

posse haberi conceptum formalem aliquatenus perfectum causalitatis, ut ortæ à causis secundis efficientibus, quin simul habeatur eiusdem, ut ortæ à prima.

SECTIO LXVIII.

Interpretatio ad proxima S. Thomæ testimonia.

568 **E**T ad ea quidem, in quibus Sanctus Doctor ait, causas secundas moueri, & applicari à prima ad agendum, si quidem nusquam exprimat, motionem, & applicationem fieri per aliquid præuic essentialiter connexum cum earum actionibus; restant alij modi motionis, & applicationis, de quibus explicetur, & qui iam satis sunt indicati in Sectione superiori. Confirmanturque ex eodem Sancto Doctore 1. parte, questione 83, articulo 1. ubi inquirens, an homo sit liberi arbitrij? in contrarium proponit tertium hoc argumentum: *Liberum est, quod sui causa est, ut dicitur in 1. Metaphysica. Quod ergo mouetur ab alio, non est liberum. Sed Deus mouet voluntatem, dicitur enim Proverbia. 21. Cor Regis in manu Dei est, & quocumque voluerit, vertet illud: & Philip. 2. Deus est, qui operatur in nobis velle, & perficere. Ergo homo non est liberi arbitrij.* Respondet autem sic: *Liberum arbitrium est causa sui motus, quia homo per liberum arbitrium se ipsum mouet ad agendum. Non tamen hoc est de necessitate libertatis, quod sit prima causa sui id, quod liberum est: sicut nec ad hoc, quod aliquid sit causa alterius, requiritur, quod sit prima causa eius. Deus igitur est prima causa mouens & naturales causas, & voluntarias. Et sicut naturalibus causis, mouendo eas, non aufert, quin actus earum sint naturales; ita mouendo causas voluntarias, non aufert, quin actiones earum sint voluntariae; sed potius hoc in eis facit, operatur enim in unoquoque secundum eius proprietatem. Sic Sanctus Thomas; & cum nullo alio in loco aprior occasio se obtulerit tradendæ physicae prædeterminationis, nec minimum eius vestigium impressit. Concedit, liberum nostrum arbitrium esse causam motus, seu actionis liberæ, esseque non vticumque causam, sed mouentem, seu determinantem se ab intrinseco, quin inde sequatur, esse primam causam suæ motionis, determinationisve ab intrinseco; non enim sequitur exclusio Dei vt causæ primæ efficientis eandem motionem, & determinationem, sicut non sequitur, ignem esse primam causam calefactionis, eo quod ipsam agat; nam stat, ipsam & ab igne, & principalius à Deo agi. Itaque Deus vt causa prima mouet agentia naturalia, & libera; & vt mouendo naturalia, non præiudicat actiuitati eorum, neque naturalitati effectuum, seu connectioni naturali, quam cum eis habent; ita mouendo libera, non officit libertati actionum, in quas prodeunt, seu indifferentiæ, & indeterminati, quæ ex parte agentium liberorum præcedit; Deus namque accommodat motionem suam proprietati vtorumque. Hæc Sanctus Thomas, quin prædeterminationis vtorumque à Deo indicium aliquod præbeat; imò potius illa non prædeterminationis exhibet in agentibus liberis, quod dicat, mouere seipsa ad agendum; &*

moueri à Deo secundum ipsorum indolem: motio autem prædeterminatiua à Deo pro priori naturæ quomodo relinqueret locum, vt agentia libera mouerent seipsa? Nullum namque signum posset intelligi subsequens, in quo non intelligeretur subsequutus motus à Deo, & prædedita indifferentia, vt agentia libera mouerent seipsa, vel non mouerent. Quomodo item prædeterminatiua à Deo motio ad vnum conformaret se genio agentium liberorum, quæ sunt indeterminata ad vnum, & alterum? Eidem argumento dissolueno incumbit Sanctus Thomas questione 24. de veritat. artic. 1. & sine mentione vlla prædeterminationis, ait ad 3. *Deum operatur in unoquoque agente, etiam secundum modum illius agentis, sicut causa prima operatur in operatione causa secunda, cum secunda causa non possit in actum procedere, nisi per virtutem causa prima. Vnde per hoc, quod Deus est causa operans in cordibus hominum, non excluditur, quin ipsa humane mentes sint causa suorum motuum. Vnde non tollitur ratio libertatis.*

569 Quo in eodem articulo responsio ad 5, est etiam ad testimonium, quod ex capite 23. Opusculi 1. affertur à Gonetio tanquam splendidissimum pro prædeterminatione. Inquit ibi Sanctus Doctor: *Instrumentum dupliciter dicitur; vno modo proprie, quando scilicet aliquid ita ab altero mouetur, quod non conferitur ei à mouente aliquid principium talis motus, sicut ferra mouetur à carpentario; & tale instrumentum expers est libertatis. Alio modo dicitur instrumentum magis communiter quidquid est mouens ab alio motum, siue sit in ipso principium sui motus, siue non. Et sic ab instrumento non oportet, quod omnino excludatur ratio libertatis, quia aliquid potest esse ab alio motum, quod tamen seipsum mouet, & ita est de mente humana. Breuius in 1. 2. questione 21. artic. 4. ad 2. dicit idem Sanctus Doctor: *Sic homo mouetur à Deo vt instrumentum, quod tamen non excludit, quin moueat seipsum per liberum arbitrium. Vnde ad testimonium illud pater, similitudinem famuli, & ferræ, vt sunt instrumenta domini, & artificis, vnum morale, & alterum physicum, non omnino quadrare libero arbitrio nostro, neque causis naturalibus creatis cooperantibus Deo, si quidem famulus moraliter, & ferra physicè non habeant aliam virtutem, quam domini, & artificis, neque habeant alium motum, quam quem imprimunt dominus moraliter, & artifex physicè. At arbitrium nostrum, non velut inanime quoddam (scilicet instrumentum) nihil omnino agit, neque merè passivè se habet, vt definitur à Concilio Tridentino session. 6. canon. 4. neque non mouet se ex se, vt docemur à Sancto Thoma 1. parte, quest. 105. artic. 4. ad 2. & ad 3. Causæ etiam naturales creatæ non carent virtute intrinseca ad suos effectus; etsi hæc à Deo liberè, liberaliterque creantur, & conseruante acceperint virtutem suam, & illud similiter acceperit vim agendi, mouendique se ex se; etsi item cum vtisque, si operentur, & motum efficiant, debeat etiam Deus cooperari, coëfficiereque motum. Quare similitudo famuli, & ferræ non quoad omnia valet ex S. Thomæ mente, ad declarandam liberi arbitrij nostri, & causarum naturalium creatarum cooperationem cum Deo; sed tantum valet ad explicandam dependentiam à Deo penes virtutem operatiuam, vimque mouendi se ex se; nec non penes dependentiam in ipsa operatione, motioneque sui ex se. Neque S. Thomas respexit ad**

ad prædeterminationem, siue moralem, siue physicam Dei erga creaturas. Nam irrationales non sunt capaces prædeterminationis moralis; & rationalibus nequit Deus cooperari ad actus peccaminosos per prædeterminationem moralem, instar præcepti, vel consilij, vel inspirationis, quoad materiale etiam ipsorum, vt contra Hæresiarum Caluini ostendit Gonetus tom. 3. disp. 8. art. & §. 4. pag. 634. & tribus seqq. §. 10. ex pag. 737. vsque ad 742. Neque item potest Deus creaturis rationalibus cooperari ad actus peccaminosos, sed liberos, per prædeterminationem physicam, instar penitus modi, quo artifex prius naturæ mouet, determinatque ferram ad scindendum, vt fatetur Gonetus tom. 7. disp. 6. art. 2. §. 13. pag. 756. estque per se compertum; nam ferra ita mouetur, & determinatur ab artifice, vt nullo modo ipsa moueat se, & detempet; cum tamen creatura rationalis ad actus, quos liberè eliciat, præstare ex se debeat motionem, determinationem, applicationemque aliquam. Vnde concludimus, S. Thomam eo in testimonio non cogitasse de physica prædeterminatione; & tam à Gonetio, quam à Nobis, ita intelligendum, vt sumus interpretati.

570 Addendumque est, modum secundum cooperationis creaturarum cum Deo referentem omnino eius, quem habent duo homines subleuantes idem pondus, vel trahentes nauem, improbari à S. Thoma, & merito, quia præterquam in simultaneo concursu duplicis causæ ad eundem effectum, reperitur in cæteris magna diuersitas; quandoquidem virtus, qua cooperantur creaturæ, sit ex Deo accepta, & ab ipso conseruata, impotensque in quidpiam conari sine Dei placito, vel permissione, nec non sine eius influxu. Quæ (vt omitam alia) sunt aliena à cooperatione duorum hominum, cum portant idem pondus, aut nauem remulco mouent; nec enim virtus vnus in sui esse, & conseruatione dependet ab alterius; neque vnus, si alter se subtrahat, imparfest ad conatum aliquem in ferendo pondere, aut impellenda nauis, neque vt eum præstet, indiget voluntate alterius, influxuue, neque potest tantum præstare, quantus sufficiens sit; cum tamen Deus queat se solo producere effectus, quos simul cum causis secundis efficit, adaptans suam virtutem ei, quam ipsis contulit. Addendum rursus est, non constare, quod S. Thomas ibi loquatur de creaturis Deo tanquam causis principalibus physicis virtute suæ propriæ formæ cooperantibus. Fortè ibi tantum fatetur de creaturis illis, quæ tanquam causæ instrumentales physicæ, non virtute propriæ suæ formæ, sed Dei, sibi communicata cooperantur, vt ad productionem gratiæ aqua in baptisate.

571 Locus ex corpore articuli 7. in quest. 3. de Potentia, parum vrget seorsum à responsione ad 7. nam posset explicari de applicatione, quæ esset ipse concursus diuinus actualis, & externus, identificatus cum operatione siue naturæ, siue voluntatis creatæ. Sed responsio ad 7. manuducere videtur ad intelligentiam de applicatione præcedente concursum illum. Et ita quidem iudico. Sed qualis putanda est ea applicatio? S. Thomas, cum consideret naturam, & voluntatem creatam tanquam instrumenta Dei, extendit aliquatenus ad ipsas applicationem, quam artifices humani faciunt instrumentorum ad artefacta construenda; sicut in 4. disp. 8. quest. 2. art. 3. in corp. loquens de Sacramentis tanquam Dei instrumentis ad efficiendam gratiam, ampliat etiam aliquatenus ad ipsa præfatam ap-

plicationem: quam esse virtuosam qualitatem quandam incompletam, impressam intrinsece à Deo instrumentis suis naturalibus, & supernaturalibus, vel subordinationem quandam intrinsecam ad Deum assistentem iisdem instrumentis, existimari potest satis probabiliter iuxta viam Sancti Thomæ; sed esse in instrumentis, præsertim quæ liberè se moueant, & agant, connexam antecedenter cum ipsorum motu, & actione, neque in responsione illa, neque vsquã alibi traditur à S. Doctore, quin potius præuic ad vnum determinationi vbique refragatur. Forsanque in responsione illa non agit S. Doctor de huiusmodi instrumentis, sed de aliis non mouentibus se, neque agentibus liberè: quibus imprimi à Deo eam qualitatem præconnexam etiam essentialiter cum operatione, non multum interesset ad præsens nostrum institutum, vixque aliud restaret litigium, quam de superfluitate. Præterea responsio illa, vel de his tantum instrumentis, vel de vtisque, non alibi iteratur à S. Doctore: quod fuit Patri Suario disputat. 22. Metaphysica, sect. 2. num. 52. lib. 1. de concursu Dei cum voluntate, cap. 11. ex num. 6. lib. de Vera intelligentia auxiliij efficacis, cap. 40. §. Octauus, & celebris locus; non leue indicium tacitæ retractationis. Cum enim sæpe aliàs, & exquisitè, tractarit de eodem puncto, prætermisit responsionem illam de qualitate impressa causis secundis, siue necessariis, siue liberis. Nam 1. parte, quest. 105. art. 5. in corp. & ad 3. meminit motionis earum à Deo, quam vocat quasi applicationem, imò & simpliciter applicationem, imitantemque quodammodo eam, quam in securi exequitur artifex ad scindendum; sed quod à Deo fiat per qualitatem, neutiquam ait, vt neque 1. 2. quest. 109. art. 1. in corp. neque lib. 3. contra Gentes, cap. 70.

SECTIO LXIX.

Quidnam de quodam S. Thomæ testimonio sentiant nonnulli è Societate, & è Dominicanis.

572 **E**X his mirari non est, sex illos PP. Societatis nostræ deputatos ad componendum libellum de Ratione studiorum nostrorum, scripsisse Regula 5. [In Theologia doctrinam S. Thomæ Nostri sequantur, exceptis paucis, quæ licet sint, aut videri possint esse S. Thomæ, quia tamen contraria, & sine periculo, & valde probabiliter defendi possunt, si quis hæc docere velit, conuincant Superiores ad ingeniorum exercitationem, & accuratius veritatis examen. Nostri itaque non cogantur defendere quæ sequuntur.] Inter quæ num. 6. extant illa quæ transcripsimus in num. 561. Et quæ esse S. Thomæ non dicitur determinatè à sex illis PP. sed vel esse, vel videri posse esse S. Thomæ. Neque exprimunt, an procedant illa de omnibus causis secundis, & non tantum de necessariis. Neque declarant, in quo consistat ratio propria, & vniuoca instrumentorum. Nam si præcisè in eo, quod moueantur, mouentur vtique à Deo omnes causæ secundæ per concursum simultaneum, priusque per productionem, & conseruationem sui, conditionumque prærequisitarum ad operandum; & de liberis notauit S. Thomas adductus in n. 569. non esse propriè, sed magis communiter instru-

menta Dei. Neque explicant modum, quo Deus primum influat in causas secundas, moueatque eas, cum operantur; & secluso modo prædeterminationis physicae, assignari possunt alij non dumtaxat in liberis, sed etiam in necessariis. Et ut in utrisque esset, vel videretur esse à S. Thomæ mente qualitas illa, sed non prædeterminatiua, saltem in liberis. Demùm neque Generalis Præpositus nostræ Societatis, neque sex illi PP. definitiue pro ipsa, sed tantum exploratoriè scripserunt, typisque tradiderunt quæ referuntur, ut constat ex præfatio; cumque ea, & plura alia in Prouinciis examinata, atque recognita non placuissent, deleta sunt, proditque sine eis Rationis studiorum libellus auctoritate Congregationis VII. Generalis correctus, & auctus, qui nunc in vsu est. Sed de his videantur accuratæ adnotationes Germani Philaleis in Auctoritate contra prædeterminationem physicam, cap. 2. §. 1. numero 91. & quatuor seqq.

573 De Ioanne Azor affatim sum loquutus in n. 160. & 161. *Euentil.* 5. & prælaudatus Germanus cap. 5. §. 1. num. 19. frustra que adicit Gonetus supra, & tom. 2. disputat. 6. art. 5. §. 7. pag. 541. tom. 3. disputat. 8. art. 3. §. 1. pag. 602. eundem Azorem lib. 4. cap. 22. quest. 2. nam ibi non nisi de bonorum operum prædeterminatione diuina agit; quam plerique Nostrum, si Scientiam Mediam supponat, admittunt: & potius ibi decernit contra eam, quæ sit malorum operum, etiam pro materiali. De Benedicto Pererio satis item dixi in num. 159. præcitata *Euentil.* & in 470. *Euentil.* 16. ut & Germanus num. 19. De Cardinali Bellarmino in num. 475. & tribus seqq. *Euentil.* eiusdem 16. & Germanus ex num. 3. vsque ad 15. adiciamque multa in sect. 175. De Conimbricensibus in num. 484. *Euentil.* 17. & Germanus num. 24. de Molina in num. 486. *Euentil.* eiusdem 17. & Germanus num. 25. De Cardinali Toletio in num. 471. & tribus seqq. *Euentil.* 16. & Germanus numero 17. De Cosma Alammano in num. 1269. *Euentil.* 47. & Germanus num. 23. De Henriquez in num. 157. & 158. *Euentil.* 5. & in num. 764. & 765. *Euentil.* 35. & Germanus n. 20. & 21. expectenturque plura in sect. 172. & 173. De illo, qui in Vienensi Academia tuitus est quod enarrat Illustrissimus Caramuel, ferre iudicium non possum, quousque certior fiam; an contenderit, eam esse S. Thomæ sententiam; & an de infallibilitate metaphysica, non autem de sola morali loquutus sit? Atque utcumque acciderit, fateor, non inuolui prædicata contradictoria in vnus à Societate à cæteris discordia quoad approbandam physicam prædeterminationem actuum liberorum, eamque adscribendam Sancto Thomæ.

574 Cui S. Doctori quest. 3. de Pot. artic. 7. ad 7. Ferraram adhæsisse lib. 3. contra Gentes, cap. 70. §. Circa illam propositionem, non imus inficias. Air enim: [Duplex vis ad agendum inest rebus creatis, dum agunt: vna est forma habens esse fixum, & ratum in natura, per quam agunt tanquam propria, & naturali virtute; alia est vis, quæ est intentio sola virtutis diuinæ, habens esse incompletum per modum, quo colores sunt in aère, & virtus artis in instrumento. Et ista vis non conuenit rebus, nisi quando actualiter operantur, & agunt tanquam diuinæ virtutis instrumenta; sicut & virtus artis non remanet in instrumento, nisi quando ipso vitur ad operationem artis. Deus ergo dat rebus naturalibus vtramque virtutem, sed secundam tantum illis communicat, dum eas ad operationem applicat. Ideo dixit S. Thomas, quod superius agens dat inferiori agenti virtutem, per quam agit, vel conseruat eam, quod pertinet ad primam virtutem; vel applicat ad agendum, quod per secundam virtutem efficitur.] Sic ex S. Thomæ Ferrariensis, non prorsus explicans, an de omnibus agentibus creatis habeat sermonem, vel solum de necessariis? Et ut primum putetur, non fauet Ferrariensis prædeterminationi physicae, quæ sit virtus fluens, ac transiens, habensque se per modum motionis, & impulsus, tributaque à Deo causis secundis prius naturâ, quam operentur. Ipse namque in §. Ad 2. dubium, aduertit, [accidere deceptionem, si imaginemur, diuinam virtutem esse in rebus eo modo, quo forma substantialis, aut accidentalis dicitur esse in suo susceptiuo: cum tamen ipsam esse in rebus, non sit, ipsam rebus per modum formæ inhære, sed res contingere, eas in esse producendo. Dicitur ergo, quod loquimur de virtute diuina, secundum quod in se est. Cùm autem arguitur contra, quia sic non est in causis inferioribus; negatur. Dicitur enim, quod est in causis inferioribus per modum operantis in illas, licet non per modum formæ inhærentis. Agit enim immediatè quandam sui participationem in omnibus causis inferioribus; & cum illa participata similitudine simul immediatè ipsarum effectus attingit. Accipitur enim tanquam vna virtus ipsa virtus in Deo existens, & eius intentio in causis inferioribus producta: sicut ars, quæ est in mente artificis, & eius intentio in instrumento recepta, pro vna virtute accipiuntur.] Quæ verba negantia, virtutem diuinam esse in causis secundis per modum formæ inhærentis, excludunt virtutis illius participationem per qualitatem physica prædeterminationis impressam causis secundis; & denotant participationem aliam, quam illic declarabo. Et de Ferrariensi obseruentur loca, quæ contra actuum liberorum physicam prædeterminationem transcripsi in *Euentil.* 40. num. 38. & supra in hoc Opere, num. 384.

Capreolus in 2. dist. 1. quest. 2. art. 1. conclus. 6. & artic. 3. ad 3. *Aureoli*, recitat verba S. Thomæ quest. 3. de Pot. art. 7. in corp. & ad 7. sed de eorum intelligentia nullum proprium interferit. Quare cùm tot sensibus sint exposita, quis fit de prædeterminatione physica, perspectum non facit Capreoli explicatio. Quod autem ex dist. 28. ad 12. seu quest. vnica art. 3. ad 22. (cum debeat legi ad 12.) contra 2. conclus. delibatur à Gonetio, non pertinet ad omnes causas secundas, sed tantum ad liberatas, easque laudabiliter operantes; & integrè recitatum (ut à me fuit in *Euentil.* 40. num. 879.) aduersatur è diametro prædeterminationi physicae ad actus liberos inhonestos. Contrarium est etiam eadem prædeterminationi ad quosvis causarum secundarum effectus, quod ait in 2. dist. 1. quest. 2. art. 3. ad 1. arg. Durandi, contra 6. conclus. [Ille effectus, qui immediatè procedit à Deo, & immediatè à creatura, procedit vnica actione exteriori Dei, & creaturæ: sed procedit duplici actione sic, quod præter exteriorem actionem, communem primæ causæ, & secundæ, Deus agit actione immanente, quæ est diuina substantia cum respectu ad creaturam. Et cùm probatur, quod non eadem actione, dico ad primam probationem, quod creatura nullam actionem habere potest, quæ non essentialius dependeat à Deo, quam à creatura. Nec sufficit conseruatio virtutis suæ à Deo, nisi illa virtus moueat

575

ueatur ad suum actum, & coniungatur illi mediante diuina virtute. Ad secundam probationem dicitur, negando Maiorem. Quod enim eadem actio procedat à duobus immediatè, & perfectè à quolibet, contingit non solum quando eadem virtus numero est formaliter in illis duobus, imò quando vnus agit in virtute alterius. Vtrumque enim agit perfectè, quia totum effectum, & quamlibet eius partem sufficienter producit in ordine suo: immediatè verò, quia causa prima immediata est effectui quoad virtutem; causa verò secunda immediata est quoad suppositum agens. Item cum probatur, quod nec duplici actione. Probatio nulla est, quia non ponimus, quod actio exterior primæ causæ sit alia ab actione causæ secundæ; sed quia immanens causæ primæ, quæ est suum velle, alia est ab actione exteriori causæ secundæ. Hoc autem non sufficienter improbat arguens. Cum enim dicit, aut vtraque actio simul attingit, &c. Dico, quod simul tempore, sed prius naturâ actio primæ causæ attingat effectum, quam actio causæ secundæ. Nec ex hoc sequitur, quod altera superfluat, ut supra dictum est; nec quod causa secunda nihil faciat. Quia autem dicit, quod actio est eadem realiter cum suo termino. Conceditur de actione transeunte, modo superius exposito; non autem de immanente, quæ habet terminum extra agens. Ideo non ponimus ibi duas actiones transeuntes propriè, sed vnã immanentem in Deo, & aliam transeuntem à causa secunda in effectum.] Hactenus Capreolus, videndus ibidem ad 7. Durandi, & in 1. dist. 38. quest. vnica, art. 1. in solutione argumentorum Scoti contra 4. conclus. necnon in 4. dist. 12. quest. vnica, art. 3. ad 1. Scoti contra 2. conclus.

576 Vnde ex his Capreoli rimatur mentem S. Thomæ Ioannes de Salas in 1. 2. tract. 5. disputat. 3. sect. 2. num. 29. & interpretatur eam in quest. 3. de Pot. artic. 7. de motione metaphorica causarum secundarum à prima, quatenus non agant nisi adiuta, & subordinata iuxta dictam, & voluntatem ipsius determinatam, vel indifferentem, absolutam, vel conditionatam, seu permissiuam. Qui Author consulatur, ut qui ex num. 21. vsque ad finem sect. sedulo perquirat S. Thomæ, aliorumque Doctorum antiquorum sensum, simulque eruditè confutet entitatem, quam Deus, quando agit cum causis secundis, ponat in eis per modum actus primi, virtutisque actiue, vel per modum applicationis antecedentem ad actum secundum ipsarum. Similiter Antonius Perez disput. vltim. de prouid. Dei, sect. 3. num. 32. manu ductus ab eodem Capreolo, notat, duas esse operationes diuinas, vnã immanentem, indistinctam realiter à diuina essentia, & ab eius voluntate; aliam transeuntem, indistinctam ab operatione ad extrã: primam præcedere prioritate æternitatis operationem creaturæ nihil operantis in ipsam, & eius ratione Deum operari in, & intra creaturam, non quia ea sit in hac subiectiue; sed quia Dei virtus immanens est in hac per essentiam, præsentiam, & potentiam: secundam verò esse operationem Dei, & creaturæ; & quæ Dei est, facere formaliter, ut creatura actualiter agat; & eidem secundæ operationi competere, quod habeat esse incompletum, & non permanentem. Quæ omnia confirmat ex S. Thomæ qq. de Pot. in 1. & toto art. 1. in 2. art. 3. ad 2. in 3. art. 7. arg. 5. sed contra. Et cùm iuxta S. Thomam virtus diuina, secundum quod est in rebus, non sit dicenda otiosa; cumque, quando creatura operatur, non appareat ibi nisi vna operatio; cumque iuxta

Capreolum effectus procedens immediatè à Deo & creatura, procedat vna actione exteriori vtriusque, & altera immanente in Deo, & consistente in Dei substantia, & in respectu ad creaturam: sequitur, neutrum agnouisse qualitatem impressam. Nam si hæc daretur, non esset otiosa virtus diuina in creatura, etsi non operaretur in operatione eius, siquidem operaretur in qualitate hac. Si item hæc daretur, appareret duplex operatio, vna in hanc, altera in effectum creaturæ. Denique si eadem qualitas daretur, & consequenter influxus prædeterminatiuus, creaturæ intrinsecus, per quem Deus ageret, ut creatura ageret, iam præter diuinas illas duas operationes supra designatas admitteretur tertia alia.

577 Non ab simili modo Suarez tom. 2. de Gratia, lib. 3. cap. 38. ex num. 12. vsque ad 12. diligentius, oculatiuque considerato S. Thomæ sensu, & cuius tandem, doctrinam traditam in quest. illa 3. de Pot. art. 7. non fuisse ab eo retractatam (ut scripserat in anterioribus Operibus, quæ allegauit ad n. 571.) neque in ea aliud contineri, quàm commendationem operationis Dei, tum vt est virtus diuina adiuuans eam, qua gaudet creatura ad agendum, tum vt est actualis ipsa Dei cum creatura cooperatio, per quam iuuat ipse creaturam ad dandum esse effectui, & quæ ob sui immediatam ab ipso dependentiam transeuntem reputatur vt intentio sola, habens esse quoddam incompletum per modum, quo colores sunt in aère, & virtus artis in instrumento artificis. Non secus ac sic etiam existimatur à S. Thomæ in loco citato ad num. 571. motio, quam à Deo, tanquam authore supernaturali, recipiunt Sacramenta ad producendam physicè gratiam, pro vt peritissimè S. Doctorem explicat Scotus in 4. dist. 1. quest. 3. art. 4. vbi de opinione, quæ in aqua, v. g. baptismi adstruit quandam qualitatem diuinitus impressam, quæ sit virtus conferendæ gratiæ, ait: [Neque rationi, neque D. Thomæ esse germanam. Est enim entitates, quas vocant, nulla cogente necessitate, multiplicare. Est ergo mens D. Thomæ vero consonantissima (quam Caietanus loco præsentis scienter exponit) nempe virtutem Sacramentorum nihil aliud esse, quàm motum, quem recipiunt, idest, aquam baptismi non recipere à Deo aliam virtutem quàm motum, quo per eius Ministerium ex sua ipsius institutione mouetur intentione faciendi hominem ei gratum.]

578 De Conrado, qui etiam pro physica prædeterminatione allegatur 1. 2. quest. 109. art. 9. & q. 122. art. 3. vers. Nota secundò, pauca habemus dicenda, nempe in priori loco integrè à nobis lecto, nihil extare, quod vel apparenter faueat; & posterioris loci verba fuisse à me transcripta in *Euentil.* 40. num. 880. eaque communia esse principiis vtriusque Scholæ: inueniri in aliis Conradi locis multa conformia nostræ. Vnum descriptum in num. 880. Alter ex quest. 79. artic. 1. vers. Nota, inquam, propter Scotum, ponderatur à Suarez tom. 2. de Gratia, lib. 3. cap. 35. num. 13. & de Vera intelligentia auxilij efficacis, cap. 42. §. Eodem modo. Cæteri adnotantur à Fasolo; & Aldrete laudatis in 20 num. 880.

579 Quoad Caietanum, etsi 1. p. quest. 45. artic. 5. §. Ad Durandum, scribat: [Angelus, & omnis causa secunda non agit, nisi agatur à Deo multipliciter, vt diffusè ostenditur quest. 3. de Pot. art. 7.] nihil inde pro prædeterminatione physica causarum secundarum colligitur. Queunt namque multipliciter agi à Deo sine ea. Et vt agerentur entitates aliquæ

aliqua prævia (quod à Nostris in Controuersia de Auxiliis habita Romæ indécisum fuit relictum, vt visum est in *Euent. 17. num. 485.*) posset (vt idem enitebantur) non esse prædeterminatiua physicè ad vnum, præsertim in causis liberis. Neque Suarez vnquam asseruit talem fore ex mente S. Thomæ in quæst. illa præcitata; & adhuc de non ita prædeterminatiua putauit, S. Doctorem tacitè mutasse sententiam; tamen denique, profundius inspecto eius sensu, adhibuit interpretationem excludentem præfatæ entitatis præuiæ. Contra quam audiantur hæc Caietani verba *1. p. q. 14. art. 13. §. Nec sustinendus est*: [Causa cooperans intrinsecè, cooperatur vniciue secundum modum eius, cui cooperatur. Talis est autem cooperatio primæ causæ, de qua scriptum est, *Quod attingat à fine vsque ad finem fortiter, & disponat omnia suauiter*, iuxta scilicet modum cuiusque cooperans vniciue.] Quæ verba eò dirigitur à Caietano, vt in causa secunda libera non agnoscat ad eius actionem præuia Dei actio. Effet autem agnoscenda, si præcedat prædeterminatiua physica ad actionem, quam causa secunda libera efficiat simul cum prima. Prosequitur Caietanus, & ait: [Prioritas (scilicet quam habet causa prima respectu effectus producti simul cum secunda) non est secundum aliquam quasi durationem naturæ, vt in vno instanti naturæ effectus attingatur à prima causa, & in alio à secunda; sed est secundum independentiam, & immediationem virtutis, quia prior independentius, & immediatius immediatione virtutis attingit effectum, quam secunda; in eodem tamen instanti naturæ effectus ab vtraque attingitur.] Quam doctrinam iterat *q. 19. art. 8. §. Ad 1. autem rationem Scoti*, vel potius *§. Primo distinguendo*, inquit: [Dupliciter contingit, secundam causam moueri à prima. Vno modo motione præuiæ propriæ actioni, sicut baculus mouet lapidem motus à manu. Alio modo motione cooperatiua intrinsecè propriæ actioni. Non autem oportet, cum aliquis vult aliquid, seu cum Sol illuminat, primam causam præuiam motione cooperari; sed sufficit, & exigitur, eam intrinsecè cooperari tali electioni, vel illuminationi.] Ita Caietanus; suntque concordantes Capreolus in *2. dist. 28. quæst. vnica, art. 3. ad 12. contra 1. conclus.* Conradus *1. 2. quæst. 79. art. 1. vers. Nota, inquam, propter Scotum.*

580

Quæ omnia Caietani verba denotant, causam primam agentem cum secunda eos effectus, ad quos hæc habeat virtutem propriam operatiuam, non præstare in hanc influxum præuium physicum, quo hæc applicetur, & coniungatur. Estque falsum curasse tantummodò Caietanus, vt negaret influxum adæquatè præstitum à causa prima. Negauit quidem in postremo loco, *§. Est quidem*; sed subsequenter, & occurrens cuidam argumento Scoti alio modo, quem paucissimis verbis attingit, & statim redit ad influxum exhibitum à causa prima, & secunda in effectum, ad quem secunda sit concausa pollens virtute propria. Falsum etiam est, non ad aliud respexisse Caietanus, quam vt inficiaretur, produci prius naturæ effectum à causa prima, quam à secunda. Nam respexit & ad id, ne primæ operatio in secundam, vt agentem, esset prior naturæ, quam ipsa secunda vt agens, & proinde ne prima secundam ad agendum applicaret prius naturæ, quam ipsa secunda ageret. Nam huc attendisse potest, quia intendebat satisfacere argumento Scoti, qui si prima causa non modò liberè, sed etiam contingenter vellet, & sic etiam coope-

raretur cum secunda, inferebat ab absurdo, fore, vt nihil, quod à prima, & secunda in vniuerso fieret, eueniret contingenter: satisfacit autem dicens, non dari operationem causæ primæ præcedentem operationem, quæ vt causæ secundæ contingens supponebatur tam ab arguente, quam à respondente. Vnde si is admitteret naturæ priorem operationem causæ primæ saltem in secundam, nodus maneret insolutus. Et quia non admisit, subiungit in illo *§. Ad 1. rationem Scoti*, [cooperatio in vnoquoque est secundum naturam vniciueque tantum]. Vnde siue necessariò, siue liberè cooperetur Deus (qui disponit omnia suauiter) nihilominus creata voluntas liberè vtitur illa cooperatione.] Repetitque *§. Est quidem*, ad secundam rationem: [Prima causa non attingit effectum secundæ causæ in seipsa, sed modificata cooperatione sua, iuxta modum ipsius causæ secundæ; & propterea effectus secundæ causæ in nullo priori haberet habitudinem necessariam ad primam, sed solam ex se contingenter fieri habitudinem haberet. Illa enim propositio assumpta non est sic intelligenda, quasi sit aliqua duratio naturæ, in cuius primo instanti causa prima respiciat effectum, & in secundo causa secunda. Puerilis enim hic est sensus; ex quo tamen Consequentiā processisse videtur. Sed est intelligenda quoad independentiam, & intimitatem. Attingit enim prima causa effectum secundæ, & independentius, quam secunda: & propterea dicitur respicere prius.] Hactenus Caietanus, qui non concedit aliam modificationem causæ primæ attingentis effectum secundæ, nisi eam, quam formaliter facit ipsa cooperatio cum secunda: neque concedit in effectum habitudinem, quæ sit ad causam primam, vt pro aliquo signo naturæ operantem prius, quam operetur secunda: neque concedit in causa prima operante cum secunda aliam naturæ prioritatem præ ea, quam respectu effectus habet secunda, sed tantum prioritatem maioris perfectionis. Quæ cuncta ægrè conciliari possunt cum prædeterminatione anteuertente causæ primæ concursum simultaneum cum secundis. Imò nequit intelligi, quo pacto non sit assignabile naturæ à quo signum, in quo causa prima prius respiciat effectum, eaque sola titulo physice prædeterminationis, & concursus præuij; etsi adueniat aliud, in quo non ipsa sola, sed causa etiam secunda titulo concursus simultanei exhibendi respiciant prius eundem effectum.

581

Sed replicat Gonetus inquit, Caietanus non negasse, neque potuisse negare causæ primæ concursum esse naturæ priorem operatione secundæ, nisi apertè contradiceret S. Thomæ, qui sæpe docet, *illud quod mouet aliud, debere esse prius moto: concursus autem primæ mouet secundam.* Sed vbi nam S. Thomas id secundum disertis verbis asserat, desideramus: & vt asseruisset, diuinus concursus alius est in actu primo, alius in secundo. Hic strictè mouebit causam secundam, quando ipsa agat immanenter, recipiendo in se actionem externam Dei, & internam sui; quæ est eadem realiter indiuisibilis Dei, & sui. Quando verò non agat immanenter, non mouebit strictè (id est, immutando physicè, & intrinsecè per impressionem entitatis alicuius) concursus diuinus causam ipsam secundam; sed mouebit latè, quatenus reudat ipsam de potentia agendi in actum agendi: qua sub generalitate explicatur motus à S. Thoma *1. p. quæst. 2. artic. 3.* Ille porro alius concursus diuinus in actu primo, consistensque in Omnipotentia diuina, vt per decretum

eretur liberum ad concursum in actu secundo præparatà, mouebit strictè, vel latè secundam, quam vel determinet, vel à qua (si libera sit) determinetur electiue, atque tam liberæ, quam non liberæ determinationem causabit efficienter. Et de huiusmodi concursu intelligitur, quod S. Thomas *1. p. quæst. 105. art. 2. ad 1.* habet, *secundum contactum corporalem, cum Deus sit incorporeus, non tangit, nec tangitur: secundum autem virtuale contactum tangit quidem, mouendo creaturas, sed non tangitur.* Quod item habet *quæst. 3. de Pot. art. 7. ad 3. ibi: In operatione, qua Deus operatur, mouendo naturam, non operatur natura.* Quod autem subdit, *sed ipsa natura operatio est etiam operatio virtutis diuina, sicut operatio instrumenti est per virtutem agentis principalis. Nec impeditur, quia natura, & Deus ad idem operantur propter ordinem, qui est inter Deum, & naturam;* intelligitur de concursu in actu secundo. De quo etiam accipiendum est quod ait *1. p. quæst. 103. art. 8. in corpore: Omnis inclinatio aliquid prius, vel naturalis, vel voluntaria, nihil aliud est, quam quedam impressio à primo mouente. Vnde omnia, quæ aguntur, vel naturaliter, vel voluntarie, quasi propria sponte perueniunt ad id, ad quod diuinus ordinantur.* Quod rursus scribit in *Opusc. 2. cap. 130.* *Quia causa secunda non agunt nisi virtute prima causæ, sicut instrumenta agunt per directionem artis, neesse est, quod omnia alia agentia, per quæ Deus ordinem suæ gubernationis adimplet, virtute ipsius Dei agant. Agere igitur cuiuslibet ipsarum à Deo causatur, sicut & motus mobilis à motione mouentis. Mouens autem, & motum oportet simul esse. Oportet igitur, quod Deus cuiuslibet agentis ad sit interius, quasi in ipso agens, dum ipsum ad agendum mouet. Vbi illud, quasi in ipso agens, non excludet proprietatem respectu causæ secundæ, quæ immanenter agit; & respectu non agens immanenter, denotabit, Deum agere in ipsa non eo cum rigore, quo artifex in instrumento, quod mouet.*

582

Primum aliud; scilicet, illud, quod mouet aliud, debet esse prius moto, affirmatur quidem frequenter à S. Thoma cum Aristotele, & certissimum est de prioritate naturæ in mouente causaliter: sicque causa prima mouens secundam prior est hac, quatenus hanc producit, & conferuat, prærequisitaque omnia, vt cum ipsa concurrat; & concurrente, mouet ipsam; ordinatur namque secundum prius, & posterius, etiam cum immediate operantur, vt admonet S. Thomas *quæst. 3. de Pot. art. 7. ad 4. & vt lib. 1. contra Gentes, cap. 13. In mouentibus, & motis ordinatis: vnus est causa mouendi omnibus aliis.* Cæterum restat probandum, motionem egredientem vniuersim à mouente, & specialiter à causa prima, debere pro priori naturæ præcedere moti, seu mobilis cuiuscumque motionem, eamque, quæ à causa secunda oriatur per virtutem propriam, & præsertim liberam, quin sufficiat motio procedens simultaneè à mouente, & moto, seu mobili, à causa prima, & secunda. Si opponas S. Thomam alicubi etiam dicere, *motionem mouentis præcedere motum mobilis ratione, & causa, satisfaciam in num.* Luquutus sum proximè de motione externa, & transeunte causæ primæ; nam interna, & immanens explanata in num. 576. antecedit pro priori naturæ externam, & transeuntem eiusdem causæ primæ, identificatam realiter cum ea, quæ est causæ secundæ.

583

Quantum ad Caietanus reliquus est locus ex *1. part. quæst. 115. artic. 6. §. Ad euidenciam*, vbi ait: [Nunquam agentia inferiora coagunt ca-

lo, nisi patiantur simul à celo. Quoniam non mouent, nisi mota: & prius naturaliter est, corpora inferiora pati, & moueri à superioribus, quam coagere illis.] Cum ergo passim doceat (ita Gonetus infert) nullam causam secundam posse agere, nisi motam à Deo: & insuper *1. 2. quæst. 80. art. 1.* dicat, [quod quauis Deus sine me posset causare illum actum, qui est meus, non potest tamen esse causa, quare illum actum eliciam, nisi me moueat ad illum eliciendum,] manifestum est iuxta Caietani principia, causas secundas prius naturæ, quam Deo cooperentur, ab ipso pati, quod est eas physicè præmoueri. Respondeo, sublunaria corpora coagere cælestibus patiendò prius ab illis, sicque ab illis mota; id quod non est prædeterminari physicè ab illis: vnde nec causas secundas pati à prima prius, quam simul cum ea operentur, debet esse prædeterminari physicè ab ea. Poterit vtique esse recipere ab ea dispositiones præuias ad agendum, easque tales, quæ in secundis necessariis connexionem cum actione habeant, secus in liberis. Præterea motio corporum sublunarium à cælestibus, quæ libera non sunt ad mouendum, & quæ non sunt causæ mouendi ad liberos voluntatis humanæ actus, adducitur minùs aptè in exemplum motionis causarum secundarum à prima libera in mouendo, & adhuc minus aptè earum secundarum, quæ sunt liberi arbitrij, & non habent actiones determinatas, vt inquit S. Thomas *1. p. quæst. illa 115. art. 4. in corp.* Qui exinde, quia quod sit in istis inferioribus ex impressione corporum cælestium, naturaliter agatur, deducit, liberum arbitrium immune esse ab ea impressione. Quare non rectè Gonetus ex modo, quo mouent corpora cælestia, argumentum petit motionis, quæ à Deo fiat in secundis causis, saltem liberis.

584

Vbi liceat notare obiter verba, quæ paulò post subiicit S. Thomas: *Sciendum est, quod indirectè, & per accidens impressiones corporum cælestium ad intellectum, & voluntatem pertinere possunt, in quantum scilicet tam intellectus, quam voluntas aliquo modo ab inferioribus virtutibus accipiunt, quæ organa corporeis alligantur. Sed circa hoc diuersimodè se habent intellectus, & voluntas. Nam intellectus ex necessitate accipit ab inferioribus apprehensiuus. Vnde, turbata vi imaginatiua, vel cogitatiua, vel memoratiua, ex necessitate turbatur actio intellectus. Sed voluntas non ex necessitate sequitur inclinationem appetitus inferioris; licet enim passiones, quæ sunt in irascibili, & concupiscibili, habeant quandam vim ad inclinandam voluntatem; tamen in potestate voluntatis remanet sequi passiones, vel eas refutare.* His enim verbis Angelicus Præceptor ea ratione ducitur ad concordandam libertatem voluntatis humanæ cum passionibus appetitus inferioris, etsi inclinantibus ipsam voluntatem, vt illis consentiat, quia adhuc ipsa retinet facultatem, vt illas sequatur, seu cum illis coniungat consensum; vel illas vt refutet, seu cum illis coniungat dissensum. Quam rationem præ oculis habuit idem S. Præceptor *1. p. quæst. 63. art. 7. vbi enim ibi cum inclinatione, quæ Angelis superioribus inerat ad Deum, conciliaret libertatem eorum, ait: Quantacumque inclinatio ad bonum fuerit in supremo Angelo, tamen ei necessitatem non inducitur. Vnde potuit per liberum arbitrium eam non sequi; id est, cum ea potuit componere dissensum, & peccando deficere à Deo. Eandem rationem sæpè alias usurpauit S. Thomas in locis designatis ad num. 399. & 401.*

585

Verba, quæ extant apud Gonetum ex Caietano

1. 2.

1.2. *quest. 80. art. 1.* cuius citatio hiat, seu non est expleta, non inueniuntur à me ea in quæst. neque in articulis explicatis à Caietano. Et vbi cumque reperiantur, non de motione prædeterminatiua, sed dumtaxat de inclinante, indita à Deo, vt autore naturali, vel supernaturali per dispositiones præuias, poterunt aptè intelligi. *Manifestum est enim,* vt inquit S. Thomas in Opusculo 9. quæst. 38. *quod Deus in anima agit, non solum causando in ea aliquem habitum, puta gratia, vel virtutis, sed etiam inclinando, videlicet per gratiam actualem, liberum arbitrium ad hoc, vel ad illud; quod non propriè dicitur influere, sed magis mouere ad actum.* Poterunt etiam intelligi de motione consistente in concursu actuali simultaneo, qui Deo mouenti tribuendus sit absolute, & simpliciter, seu qui talis sit, vt per eum Deus faciat formaliter, vt nos faciamus, eo quod præuiè, etsi non determinando, excitet nos ad eum. Vt quoque hoc modo mouet nos Deus ad actum bonum; sed ad malum non nisi præcisè concurrendo efficienter ex determinatione nostra electiua, quam tantum permittit; si concurrere sic ad actus mali entitatem physicam, pleno sit ore dicendum mouere, & non nisi magna cum reduplicationum cautela ex S. Thomæ monitione in 2. *dist. 27. quæst. 2. art. 2. in corp.*

586 Hinc transitum facio ad Dominicum Sotum, qui quidem *lib. 1. de Natura, & gratia, cap. 18.* scribit: [Haud equidem diffidentur Theologi entitatis (ita vocant) quæ est peccatum, Deum esse causam eo efficientiæ genere, quo cuncta animantia, & inanimentia ad suas naturales actiones permouet.] Quæ verba ac si indubiè restantia suffragium pro physica prædeterminatione ad materiale peccati, transcribuntur à Gonetio non tantum in loco citato, sed etiam in *tom. 2. disp. 4. art. 6. §. 2. pag. 315.* & in Apologia Thomistarum, *articul. 6. pag. 740. tom. 3. disp. 8. art. 4. §. 5. pag. 690.* Cum tamen manifestè Doctor ille non loquatur nisi de concursu simultaneo. Inquit enim paulò post: [Quomodo PP. (imò Scriptura Canonica) negant, Deum esse causam peccati, non ad illum vniuersalem influxum spectant. Ille enim inter causas naturales censetur, vt c. 2. explicui.] Explicuit autem eius initio, sine vlla mentione præuij in causam, sed solius in effectum simultanei, [qui quauis sit diuinæ Maiestati spontaneus, ac voluntarius, ad vniuersalem pertinens prouidentiam; tamen quia in ipsa statim rerum conditione ita cum rerum natura concurrere pepigit, vt res fineret (quod ait 3. *de Trinitate* Augustinus) suis motibus naturalibus agere, inter causas naturales annumeratur, quasi sit naturæ debitus.] Et concludit: [Sanè qui non solum dat vnicuique formam essendi, agendi que virtutem, sed vniuersam sustinet, vt sint; tum mouet, vt agant.]

587 Quare verbum *permouet*, in cap. 18. perinde valet, ac in cap. 2. *mouet*, quo solo si vsus fuisset Sotus, non allegaretur contra nos. Apparentius erat verbum *permouet*, attributum Soto ab Aluarez. Sed in editionibus ex postrema Authoris recognitione, quas euolui, non lego nisi *permouet*. Et vt in aliqua antiquiori legeretur *permouet*, respondet Suarez *tom. 2. de Gratia, lib. 3. cap. 49. num. 9. fore*, vt saperet vulgarem, seu minùs exactum modum loquendi. Insuper id *permouet*, caderet supra causas necessarias, actionesque naturales earum, quas à Deo præmoueri multifariam dici potest, secluso physica prædeterminationis modo, vt satis in superioribus est significatum. Supra

actum autem entitatum, liberumque peccati, prouenientem à voluntate creata, cadunt dumtaxat verba, *Deum esse causam eo efficientiæ genere*: quod intra genus queunt secerni variæ speciës efficientiæ; & circa illum actum ea, quæ neque præmorio, imò neque permotio sit simpliciter, & absolute vocanda, eo quod ille ita sit à nostra determinatione electiua, vt Deus ad illum non excitet, neque illum intendat. Quoniam, notante subtilissimè Origene *lib. 3. Periarchon, cap. 1.* circa finem: *Quod mouetur manu V. C. ad verberandum in istè, vel ad furandum, ex Deo non est: sed hoc ipsum, quod mouetur, ex Deo est: nostrum verò est, motus istos, quibus motum ex Deo habemus, vel ad bona, vel ad mala conuertere.*

588 Et omiſſa nimia discussione vocolæ vnus, *pre*, aut *per*, animus Soti alienus fuit à prædeterminatione siue intrinseca, siue extrinseca ad materiale peccati. Nam eodem in cap. ait: [Si Deus non est tota causa bonorum operum, multò minùs est tota malorum. Quin verò nulla est, præterquam permittens.] Et inferiùs: [Negamus nihil distare inter illud, quod est, Deum quidquam permittere; & hoc, quod est, intenta actione facere. Hoc enim dicit veram, & propriam causam, quæ respectu peccati Deus esse non potest. Permittere autem, & sinere, & pati vnumquemque agere, vt libitum est animo suo, neque verò eodem istud recidit, ac si faceret. Quoniam Deus tanquam Author naturæ liberum hominem liberè agere permittit.] Et immediatè ante verba, quæ contra nos allegantur, inquit: [Tantum abest, vt vel suspicemur, Dei coactu, aut certè appulſu nostris cupiditatibus nos addici.] Et in medio capitis S. Augustinum, qui à Gonetio *tom. 3. disp. 8. art. 4. §. 6. pag. 167.* adſciſcitur pro prædeterminatione, quatenus tradit, *Deum operari in cordibus hominum ad inclinandas eorum voluntates ad mala pro meritis eorum*, interpretatur: [Cum bona vniuersa in Deum ipsum, qui summa bonitas est, suapte naturâ referantur, inclinatio Dei ad bonum, intentionem eius, nummenque designat, vt id ipsum fiat. At cum malum culpæ, deuiatio quædam sit liberi arbitrij nostri à lege Dei secundum inclinationem propriæ cupiditatis, idem pollet, Deum inclinare nos ad malum, quod nostræ nos propriè inclinationi permittit.] Sic ille, edoctus à S. Thomæ *quæst. 22. de verit. art. 8. in solutione argumentorum*, interpretante his verbis eundem S. Augustinum: *Sicut Deus apponit gratiam, unde inclinatur hominum voluntas ad bonum: ita subtrahit quibusdam, quæ subtrahit, inclinatur voluntas eorum ad malum.* Et in 2. *dist. 37. q. 2. art. 1. ad 1.* *Deus non eodem modo inclinatur voluntatem in bonum, & in malum. Nam ad bonum inclinatur directè, mouendo; sed ad malum dicitur inclinare, in quantum gratiam, per quam quis à malo retraheretur, non præbet; & non quod directè voluntatem in malum ordinet.* Quæ tam S. Thomæ, quàm Soti interpretatio, & reliqua ex hoc descripta, si prædeterminationem ad materiale peccati promouent, fatebor, ignotos mihi esse primos huius quæstionis terminos.

589 Demùm quoad Sotum in cap. 16. & in alijs libri illius 1. de Natura, & gratia, cæterisque in eius Operibus, legantur quæ operosè inuestigauit in *Enem. 15. ex num. 417. vsque ad 434. & supra n. 537. atque seq.*

SECTIO

SECTIO LXX.

Procedit interpretatio aliorum Testimoniorum S. Thomæ.

590 Cuius solutio ad 15. in articulo 7. quæst. 3. de Pot. procedit de concursu Dei simultaneo cum causis secundis, ratione cuius Deus magis influit in effectus productos, quàm ipsæ causæ secundæ. Et ita supponebat obiectio, cuius propositio maior hæc erat: *Causa prima plus est influens in causarum, quàm causa secunda.* Vbi vides, non de influxu in causam, sed in eius effectum haberi sermonem. Et in corpore articuli explanatur diffusè à S. Doctore idem ipsum sic: *Uterius inuenimus, secundum ordinem causarum esse ordinem effectuum, quod necesse est propter similitudinem effectuum & causa. Nec causa secunda potest in effectum prima per virtutem propriam, quauis sit instrumentum causa prima respectu illius effectus. Instrumentum enim est causa quodammodo effectus principalis causa; non per formam, vel virtutem propriam, sed in quantum participat aliquid de virtute principalis causa per motum eius: sicut dolabra non est causa rei artificata per formam, vel virtutem propriam, sed per virtutem artificis, à quo mouetur, & eam quodammodo participat. Vnde quarto modo vnum est causa actionis alterius, sicut principale agens est causa actionis instrumenti. Et hoc modo etiam oportet dicere, quod Deus est causa omnis actionis rei naturalis. Quanto enim aliqua causa est alior, tanto est communior, & efficacior; & quanto est efficacior, tanto profundius ingreditur in effectum, & de remotiori potentia ipsum reducit in actum. Hæc ibi, & plura alia, vt & 1. part. quæstione 105. articulo 5. in corpore. Qua supposita doctrina, concedit in solutione, reuocandum esse in Deum primariè quicquid entitatis, & perfectionis reluceat in effectu, ad quem ipse simul cum causa secunda concurrat: si autem quid defectus in effectu inueniatur, id adscribendum esse secundæ operanti non ita efficaciter, ac prima, id est, operanti non tam actiue, & intimè, neque ex solo titulo communicandæ entitatis, & perfectionis effectui, vt ex eo solo concurrat prima ad eum, qui habet adiunctum defectum. Hæc est S. Thomæ mens, quin in verbis illis, *quæ* (causa secunda) *non ita efficaciter operatur, sicut prima*, cogitarit de decreto efficaci istius erga materiale effectus importantis defectum moralem. Nullus de decreto præcellerat sermo, & qui de efficacia fuerat, actiuitatem, & intimitatem Dei significabat.*

591 Quam etiam commendauit S. Thomas 1. part. quæstione 8. articulo 1. ad 3. & quæst. 36. artic. 3. ad 4. præsertimque in corpore *artic. 8. quæst. 22. de Verit.* asserens, *Deum imprimere vehementius.* Cum enim dicat id tractando de voluntatis creatæ actu, vt non tantum est ab ipsa, sed etiam à Deo, videtur loqui de impressione consistente in actu ipso, indeque inferre, vt si voluntas creata potest immutare actum suum in aliud, possit multò melius Deus in ipsa facere eiusmodi immutationem. Caterùm, quia immediatè S. Doctor immutationem, quæ à Deo fiat, explicat tum absque impressione formæ alicuius, mouendo tan-

R. P. Garbr. de Henao, Scient. Med. Pars I.

rum ad aliquid volendum, tum cum impressione formæ; idcirco conformius contextui videtur esse, quod ratione impressionis consistentis in præuia ad actum voluntatis creatæ entitate dicat, *Deum vehementius imprimere*, quando scilicet cum ipsa agit, infundendo prius ipsi formam aliquam. Pro cuius declaratione ait: *Sicut ex ipsa natura, quam Deus voluntati dedit, inclinatur voluntas in aliquid volendum, ita ex aliquo superaddito, sicut est gratia, vel virtus, inclinatur ulterius ad volendum aliquid aliud, ad quod prius non erat determinata naturali inclinatione. Sed hæc quidem inclinatio superaddita, quandoque est perfecta, quandoque imperfecta. Quandoque est perfecta, facit necessariam inclinationem in id, ad quod determinat, sicut per naturam de necessitate inclinatur voluntas in appetendum finem; vt contingit in Beatis, quibus charitas perfecta inclinat satisficienter in bonum, non solum quantum ad finem vltimum, sed quantum ad ea, quæ sunt ad finem. Aliquando verò forma superaddita non est vsquequaque perfecta, sicut est in Viatoribus: & tunc ex forma superaddita voluntas inclinatur quidem, sed non ex necessitate.*

592 Quo ex discursu compertum est, etsi *Deum vehementius imprimere*, sit ex S. Thomæ sensu, producere in voluntate creata aliquid præuium ad eius actionem; hoc in primis non requirit semper, & proinde nec semper debere per actus immutationem, quæ à Deo in ipsa fiat, interuenire physicam prædeterminationem, si per *vehementius imprimere*, voluisset significare illam. Deinde absolute non voluisse significare pro omni casu impressionem formæ, quæ præuiè sit connexa cum actione voluntatis creatæ; sed solum quando à Deo in ipsa fit inclinatio perfecta, vt contingit in voluntate Beatorum, & contingeret in Viatorum, si Deus, cuius in mouendo potestas excedit voluntatis creatæ mobilitatem, veller totam huius possibilitatem subdi potestati suæ, vt loquitur S. Thomas 1. p. q. 82. art. 2. ad 2. & q. 105. art. 4. in corp. Quibus in casibus inclinatio perfecta aduersa est, & esset libertati indifferentiæ, quamquam non libertati à coactione. Tertio, impressionem formæ non vsquequaque perfectæ factam à Deo in Viatoribus, vt inclinentur ad volendum obiectum, ad quod non sunt prius determinati naturaliter, non esse formæ præconnexæ cum acta, ad quem inclinatur, idcirco non facientis necessariam inclinationem; nam etsi faciat, vt voluntas inclinatur, sed non de necessitate. Quarto, eiusmodi formam esse in Viatoribus gratiam, vel virtutem: quo gratiæ nomine Sanctus Thomas, si non solam actualem denoter, & sub virtutis comprehendat habitualem, aut non excludit sub priori nomine gratiam actualem; alioqui Sancti Doctoris discursus de inclinationibus factis à Deo in Viatorum voluntate foret diminutus. Et præterea si gratia habitualis hanc inclinatur, non imponens necessitatem, quia qui eam habet, potest eam non vti, & peccare, vt docet Sanctus Thomas 1. part. quæstione 62. artic. 3. ad 2. & alijs locis citatis in n. 489 quidni eodem modo existimabimus de actuali? Quod enim hæc detur per modum motionis, & impulsus, auxiliique tranſcuntis, non impedit, quominus subdatur libero nostro arbitrio, quantum ad efficaciam, & vsum, si quidem non præstet, vt sit inclinatio perfecta, neque per eam Deus subiiciat potestati suæ totam no-

P. 113

stri liberi arbitrij passibilitatem, alioqui importaret necessitatem oppositam libertati indifferentia.

593 Neque proderit dicere, etsi non subdatur libero nostro arbitrio, quantum ad efficaciam & usum, sed potius efficaciter, potenterque subiiciat illud sibi, mouendo ad vnum; tamen non importare necessitatem, quia subdit suauiter, applicando illud conformiter ad sui naturam, & conditionem, sub indifferentia obiectiua iudicij, & relinquendo potentiam ad oppositum. Contra namque est, quoniam stare non potest, actualement gratiam subdere sibi suauiter arbitrium nostrum, si cum antecedenti determinatione ad vnum inclinet illud. Pertinet quidem ad suauitatem, quod inclinet; sed absque ea determinatione, vt de inclinatione per habitum charitatis in via docet S. Thomas 2. 2. *quæst.* 23. *artic.* 2. in corp. *quæst.* 6. de Malo, *articul.* vnico, in corp. notans, eam, ne impediatur vim merendi, finire in libero nostro arbitrio agere, & non agere, potentiamque vitandi quod agit, seu inclinare absque antecedenti ad agendum determinatione, quatenus qui illum habeat, queat non agere in illius præsentia; & quando vrget præceptum, queat peccando amittere illum. Quæ ratio æquæ valet in gratia actuali, quantum ad id vt cum ipsius ad agendum inclinatione queat componi non agere, instanteque præcepto, non præcludat aditum peccato. Et sicut indifferentia obiectiua iudicij non sufficeret ad libertatem à necessitate: sicut rursus potentia, quæ ad oppositum maneret, non esset plus, quam radicalis, & remota: si præfatus habitus in via inclinaret, non relinquendo in libero nostro arbitrio agere, & non agere modo dicto; ita discurre oportet in negotio gratiæ actualis, iuxta modum etiam dictum.

594 Contra iterum, quia indifferentia obiectiua iudicij, neque in locis de proximo expensis, neque in vilo alio, quem ego obseruauerim, assignatur à S. Thoma tanquam ratio, quæ vincat difficultates occurrentes in conciliatione libertatis indifferentiæ cum multis, quorum iam vnum, iam aliud præcedit in operantibus liberè: neque alicubi ab ipso, vt adstruat Dei potestatem ad necessitandam voluntatem creatam in actibus suis elicitis, proponitur indifferentia obiectiua, vt impedimentum, quod debeat de medio tolli, & quo non sublato, nequeat Deus exercere illam potestatem; quamquam sæpe S. Doctor ex insituto tradat, requisitam esse indifferentiam obiectiuam ad libertatem. Sed docere id rectè stat, quin talis indifferentia sufficiat ad libertatem, ex S. Thomæ sententia: quippe non quicquid requiratur ad aliud, sufficiat ad illud; neque vt ex quocumque defectu malum resultat, ita & bonum ex quacumque causa. Vnde arguentes sic: Voluntas regulata iudicio ad vnum determinato, non potest operari liberè: Ergo regulata indifferenti, non potest operari necessario: seu arguentes alii terminis sic: Actus voluntatis dependet à rationis iudicio: Ergo à necessario necessarius, & à libero liber; noluerunt attendere ad id, quod ne voluntas necessariò operetur, requiratur vltra iudicium indifferentis carentia antecedentis omnis determinationis ad vnum; & ideo etsi ex parte iudicij non præcedat determinatio, si tamen aliunde præueniat, operabitur necessario voluntas. Iisdem

etiam argumentantibus ita: Obiectum actus necessarii est bonum cognitum iudicio necessario: Ergo repugnat, voluntatem ferri in ipsum cognitum indifferenti; vel ita: Obiectum iudicio indifferenti propositum est obiectiue liberum: Ergo prout sic regulare nequibit actum necessarium: responderetur expromptè, quod actus subiectiue, & simpliciter necessarii obiectum potest esse bonum cognitum iudicio, siue necessario, siue indifferenti; & quando posteriori fuerit cognitum, tunc regulationi à cognitione obiecti præualebit id, quod à Deo superadditum necessitaret voluntatem ad actum. Sed de his iam satis in *sectione* 53. Ex qua illud vnum repetam, si iudicio indifferenti, conseruato in voluntate, necessitari hæc à Deo nequeat, idque conuinceretur indicatis illis rationibus, commodo nobis fore, vt eisdem probaremus, nequire prædeterminari in consortio præfati iudicij.

595 Contra vltèrius, quia gratiam actualement non subdi libero nostro arbitrio, quantum ad efficaciam atque usum, & relinquere potentiam ad oppositum, qualis requiritur ad libertatem, indifferentiam, ex Sancti Thomæ doctrina, neutiquam coherere valent. Nam huiusmodi potentia impossibilis est cum omni eo, quod ipsam determinet ad vnum è duobus oppositis; debetque talis esse, vt determinatio, quæ sit ad vnum; proveniat electiue solummodò ab ipsa. Cum enim Sanctus Thomas *quæstione* 24. de Veritate *articul.* 1. in corp. concludat, hominem esse liberi arbitrij, quia est liberi iudicij de agendo, vel non agendo, taleque liberum iudicium, tanquam inadæquata radix libertatis indifferentiæ, inadæquatumque prærequisitum ad formalem libertatem actus, non determinet ad vnum è duobus oppositis potentiam, quam constituit, vt idem Sanctus Doctor tradit in 1. *Periberm. lect.* 14. 1. *part. quæstione* 83. *articulo* 1. in corpore 1. 2. *quæstione* 17. *articul.* 1. ad 2. & *quæst.* illa 24. de Veritate *articulo* 2. in corpore, sæpeque alibi: consequens est, vt quicquid cum tali iudicio conueniat ad constituendam eam potentiam, vel præuic applicandam, debeat etiam non determinare ipsam ad vnum. Confirmatur, quia Sanctus Thomas in *artic.* 3. eiusdem *quæst.* 24. de Veritate ad 3. 1. *part. quæstione* 19. *articul.* 10. in corpore, & ad 2. *quæstione* 16. de Malo, *articul.* 5. in corpore, in 2. *distinctione* 25. *quæst.* & *articul.* 1. ad 2. comprobatur in libero arbitrio diuino eam potentiam ad opposita; de qua in postremo loco ait ad 1. *Saluari in ipso, quantum ad hoc, quod determinatio sui actus non est sibi ab alio, sed à seipso. Unde ipse verissimè sui operis dominus est.* Quæ verba eò respiciunt, vt agnoscat in libero arbitrio diuino quicquid perfectionis est in creato. Præcesserant enim hæc: *Quo dicuntur de Deo, & creaturis, semper eminentius in ipso inueniuntur: & ideo electio saluatur in Deo hoc modo, quod abiciatur id, quod imperfectionis est, retento eo, quod ad perfectionem pertinet. Quod enim post inquisitionem consilij electio fiat, hoc imperfectionis est, & accidit libero arbitrio, prout est in natura ignorante. Unde secundum hoc in Deo non saluatur; sed quantum ad hoc, &c.* Igitur perfectionis est in arbitrio creato, quod determinatio sui actus non sit sibi ab alio, sed à se-

ipso

ipso, & hac ratione ipsum sit potentia ad opposita; tamen cum ea perfectione admiscatur in ipso imperfectio determinationis faciendæ non nisi post inquisitionem consilij, à qua imperfectio immune est arbitrium diuinum. Omisit in loco ponderato S. Thomas aliam imperfectioem arbitrij creati, quia argumentum, cui responderet, non attigerat eam, & quia communis est omnibus agentibus creatis, scilicet determinationis, quæ actio creata est, non faciendæ nisi dependenter ab alio superiore agente, nempe Deo, spontè concurrente simultaneè, cum absolute potuisset retrahere concursum, & prætereà non producere, neque conseruare arbitrium creatum, aliaque in hoc prærequisita ad potentiam proximam, & expeditam in opposita. Arbitrium increatum, vt electiue determinet se, caret hæc etiam ab alio dependendi imperfectioem. Et de elongatione, quam illud præ creato habet ab ea, procedunt omnia, quæ sæpe iterando ingerit ex S. Thoma Gonetis *tom.* 4. *disputat.* 6. *art.* 1. §. 1. & 2. à pag. 508. vsque ad 522. vt visum est in *sect.* 59. & 60. Vtrumque tamen arbitrium pollet ea alia perfectione, prout monstrant, quæ modò, & antè in designatis sectionibus attulimus ex S. Thoma.

596 At enim, cum in arbitrio creato sit admista ea alia perfectio imperfectioem illi secundæ, facile cuiuis iam erit discernere quid veri, quid falsi contineant hæc Gonetis verba: [In voluntate creata potest dari, vel concipi indifferentia versatilis, vaga, & effrenis, quæ dicit potentiam eligendi, & se determinandi independenter à diuina motione, & applicatione, & componendi defensum, vel negationem actus cum prærequisitis ad operandum, siue potentiam dissentendi in sensu composito. Hanc indifferentiam Recentiores volunt esse de ratione libertatis creatæ.] Sic Gonetis. Et Recentiores illi sunt Molina, à quo tanquam ab authore, imò & confectore vocat Molinianam eam indifferentiam, complacensque in epithetis *versatilis, vaga, & effrenis*, inculcat ipsa in *articul.* & §. 7. pag. 670. compellatque iisdem *tom.* 2. in *Apologia Thomistarum, artic.* 2. pag. 676. indifferentiam, quam Pelagius independentem à Dei gratia contendebat. Sed vt quòd adhuc Molina, qui anno 1578. Concordiam edidit, dicatur *Recentior*; quòdque ipse, alique eiusdem Scholæ fingere sugillantur, dissimulemus; vtque fateamur, indifferentiam arbitrij creati inuoluerere potentiam, quæ vt cum prærequisitis ad agendum potest componere actionem, sic æquè, non actionem: negamus tamen importare potentiam eligendi, & se determinandi independenter omnino à diuina motione, & applicatione; nam non est nisi dependenter, tum à simultaneà, tum à præuia, sed hac non prædeterminatiua ad vnum, quippe arbitrium creatum nequeat eligere, determinareque se, nisi cum dependentia ab Omnipotentia diuinæ simultaneo concursu applicante, mouenteque illud, & nisi cum dependentia ab eiusdem Omnipotentia motione, & applicatione per omnia ea, quæ constituunt actum primum proximum, & expeditum arbitrij creati, vt potentis agere, & non agere. Excludimus solummodò prædeterminatiuam ad vnum motionem, & applicationem. Et in hac perfectione conuenit cum arbitrio increato, iuxta S. Thomæ doctrinam, tamen in imperfectioem vtriusque illius dependentiæ differat: ideoque arbitrij creati

R.P. Gabr. de Henao, Scient. Med. Pars I.

indifferentia non est versatilis, vaga, & effrenis.

597 Quanquam si Gonetis velit, fore effrenem, quia sine freno iniecto, quod compellat ad viam dextram, vel è contra ad sinistram; foreque vagam, quia non constrictam, neque quasi pedicis aliquibus deuinctam ad vnum extremum; foreque versatilem, quia pro libitu personæ eam habentis, & non alterius sit vertibilis, siue ad vnum, siue ad aliud è duobus oppositis: non verebitur epitheta illa sub his explicationibus. Et quidem S. Augustinus *lib.* 3. de *lib. arb. cap.* 1. sub metaphora cardinis vertibilis in vtramvis partem exprimit arbitrij creati indifferentiam, inquit: *Cum bonus Deus me fecerit, nec bene aliquid faciam nisi per voluntatem, ad hoc potius datam esse à bono Deo satis apparet: motus autem, quo huc, atque illuc voluntas conuertitur, nisi esset voluntarius, atque in nostra positus potestate, neque laudandus, cum ad superiora, neque culpandus homo esset, cum ad inferiora detorquet quasi quandam cardinem voluntatis.* Eandem metaphoram, & similem aliam æquilibrij vsurpant multi PP. apud Ruyzium *disp.* 40. de *Scientia Dei, sect.* 5. Raynaudum in *Disciplina Morali, distinct.* *quæst.* & *articul.* 2. num. 116. & apud Petauium *tom.* 1. *Theologicorum Dogmatum, lib.* 5. *cap.* 2. & 3. Quos inter PP. annumerandus est Author Altercationis Synagoga, & Ecclesiæ, c. 3. fol. 15. *cap.* 4. fol. 24. Metaphoraque vtraque apprimè deferuit ad declarandam arbitrij creati indifferentiam actiuam, vt Gonetis fateatur *tom.* 7. *disputat.* 2. de *actibus humanis, artic.* 1. pag. 507. Neutiquam autem ad id deferuieret, si talis indifferentia importaret factam ab arbitrio increato præuiam determinationem, huius namque ratione haberet se tanquam cardo iam motus, & impulsus ab alio versus ortum verbi gratiæ, & tanquam libræ statera vna, addito aliquo pondere, depressa inferiùs præ altera.

598 Neque respondeas cum Gonetis, PP. tam longè abesse à repudianda eis exemplis præuia à Deo determinatione, vt potius eam aperte stabiliant. Cardo enim versatilis nunquam verget versus ortum potius, quam occalum, nisi ab aliquo moueatur, & impellatur; & statera in æquilibrio perfecto constituta, nunquam in vnam partem inclinabit, nisi ab aliquo pondere determinetur. Atque ita pariter cum voluntas nostra ex sua natura sit indeterminata, & indifferens, nunquam reduceret in actum, nisi à Deo moueatur, & determinetur. Dicere enim id, vel est attribere PP. quod senserint, indifferentiam arbitrij creati non esse actiuam, sed passiuam, qualis est cardinis, & stateræ, in quibus determinatio ad vnam partem præ alia non est libera ipsis, sed impellenti, aut imponenti pondus: vel est præbere inter vnam, & aliam indifferentiam discrimen, vt quauis cardinis, & stateræ determinatio sit ab alio, & non ab ipsis, eamque solummodò partiantur, non ita accidat in arbitrio creato, vtpote quod determinet se actiue, & electiue quin neque à Deo determinetur, tamen nequeateo modo determinare se, nisi illius determinationem coëfficiat Deus, quem proinde determinet ad concurrendum secum. Et hoc supponentes discrimen, vti sunt PP. eis exemplis, quæ direxerunt ad declarandam indifferentiam proximam, & expeditam arbitrij creati in extrema virtutis, &

P 3

vitiij

vitij, concessam à Deo, relinquente in eiusdem arbitrij potestate, vt illam determinet ad vnum extremum potius, quam ad aliud. Atque id clarè significat Sanctus Augustinus supra, quin neque ipse, neque alij PP. alicubi vel innuant, Deum assumere sibi determinationem illius indifferentiæ.

599 Neque rursus cum eodem Goneto respondeas, PP. comparantes arbitrium creatum libræ, loqui de libertate potenciali, & in actu primo considerata, quæ est indifferens ad vtrumlibet, nec magis ad vnam partem determinata, quam ad alteram; non verò de libertate actuali, & in actum secundum redacta; hæc enim est ad vnum actum determinata, cum facultate tamen ad oppositum, nec gaudet indifferentia illa potenciali, & priuatiua, quæ omnem determinationem, & actum excludit. Vnde cum voluntas prædeterminata sit libera in actu secundo, & in actuali exercitio libertatis, non debet sub hoc statu comparari libræ in æquilibrio perfecto positæ, sed potius in vnam partem inclinanti, cum potentia tamen vergendi in alteram: in quo libertas actualis nostræ voluntatis consistit. Nam cum fateris, PP. habere sermonem de libertate potenciali, & in actu primo, vel loqueris ipse de remota, & in actu primo remoto, vel de proxima, & in actu primo proximo? Si posterius: Ergo ex comparatione cum libra intelligitur exclusa prædeterminatio, vtpote quæ opponeretur libertati illi proximæ, quippe ratione prædeterminationis non esset indifferens ad vtrumlibet, essetque magis determinata ad vnam partem, quam ad alteram. Si prius: Ergo comparatio cum libra est vana & inutilis, nam libertas illa remota nihil aliud est, quam ipsa voluntas creata, vel se sola, vel cum vna, aut altera conditione, sed non cum cunctis prærequisitis, vt valeat determinare se ad vnum è duobus oppositis, aut vt valeat prædeterminari à Deo cum modo libertatis; quo cum prædeterminari nequit, etiam iuxta Thomistas, si careat prærequisito iudicio indifferenti: nequitque siue determinare se, siue prædeterminari eo cum modo à Deo ad actum supernaturalem, si careat prærequisito iuuamine supernaturali. Quare comparatio cum libra in æquilibrio posita, & æquè habili moueri superioris, & inferioris, non conducit pro explicatione libertatis remotæ, & in actu primo remoto, in quo non datur potentia ad agere, & non agere; sed solum intelligitur voluntas, quæ ex se est apta, vt si instruat competentibus conditionibus, possit agere, & non agere; si verò eis destituatur, possit tantum agere, aut tantum non possit agere. Atque hinc constat, PP. dum tractant de libero arbitrio, vt potente agere, & non agere; dumque nos de eo vt sic sumpto disputamus, non respicere ad eius libertatem potentialem remotam, & in actu primo remoto; sed ad proximam, & in actu primo proximo: non secus ac cum controuertitur in Theologia, num humanum Christi arbitrium habeat libertatem ad peccandum: sermo est de libertate potenciali proxima, & in actu primo proximo, non autem de remota, & in primo actu remoto; nam in posteriori concedenda Theologi conueniunt, & eundem illis Gonetus *tom. 12. diffinitione 20. articulo 1. §. 8. pag. 507.*

600 Quod addis de libertate actuali, & in actum secundum redacta, exposcit discussionem. Etenim ea libertas vel est ipse actus liber elicitus à volun-

tate creata, vel est hæc constituta in actu primo proximo, abstrahensque à prædeterminatione ad illum, vel posita in actu (qui sit prædeterminatio) medio inter primum, & secundum, habentemque se vt applicatione, & nexu primi ad secundum? Si est ipse actus liber; remanet quæstio, an ipsum prægrediatur determinatio à Deo facta? Quæ si antecedit, adimet facultatem ad oppositum: si non præcat, existet pro posteriori ad ipsum illa facultas, & non nisi ex consequente suppositione, immediatè libera voluntati, impeditur oppositum; facultasque illa erit indifferentia potentialis, non quidem priuatiua, sed præcisua, ideoque non remoueret omnem determinationem, & actum pro posteriori. Si est voluntas constituta in actu primo proximo, abstrahensque à prædeterminatione ad actum liberum; positio in actu primo proximo, salua cum abstractione à prædeterminatione, foret etiam salua cum huius remotione, seu negatione; & vt non esset salua, aut neque actus ille foret proximus, quandiu prædeterminationem non inuolueret. Denique si est voluntas subiaccens prædeterminationi, tanquam actui medio inter primum, & secundum; erit eo ipso affixa actui secundo determinato, & ad oppositum impedita antecederet ad actum secundum, proindeque hunc efficiet potens proximè, & expeditè ipsum, sed non sic potens simul simultate potentiæ oppositum, seu taliter agere mediè actuali, vt non agere in sensu composito mediæ illius actualionis, sit ei impossibile antecederet: cum tamen PP. exemplis illis cardinis, & stateræ voluerint significare, voluntatem nostram ad vnum è duobus extremis non præueniri aliqua entitate, quæ sit impedimentum ad eligendum alterum extremum, siue illa entitas teneat se ex parte actus primi, siue mediet inter istum, atque secundum. Et hæc ex occasione aperienti mentem Sancti Thomæ. Redeamus itaque ad explicanda eius testimonia, quæ restant in *num. 563.*

SECTIO LXXI.

Finitur interpretatio testimoniorum Sancti Thomæ.

601 ET ad omnia quidem, quibus S. Doctor asserit, Deum mouere voluntatem creatam physicè ex parte potentiæ, inclinando interiùs ipsam, idque esse tam proprium Dei, vt à nullo agente creato queat participari; dicimus, allegari sine causa contra nos, qui idem ipsum profitemur, vt in *num. 566.* monuimus: solumque negamus, motionem physicam, inclinationemque interiorem, & ex parte potentiæ, fieri à Deo in voluntate, prædeterminando eam ad vnum; namque illis in locis, neque vsquam alibi affirmatur id à S. Doctore. Estque aduertendum, seu potius reuocandum in memoriam, quod præcitato numero delibauimus, physicam à Deo effectiorem liberorum actuum ad salutem æternam conducentium haberi apud Nostròs firmam, & ratam, tum quatenus eos Deus simul cum voluntate physicè producit, tum quatenus infundit habitus supernaturales, qui in eos physicè influant, quorum defectum Omnipotentia diuina

diuina aliquando supplet. In his concordant Nostrò. Nam verò gratiæ actualis auxilia, consistentia in sanctis cogitationibus, & piis affectionibus, gaudeant virtute efficiente consensus salutarium, & non sola motione morali? non omnes concordant, vt neque Dominicani inter se. Et sola motio moralis non satis est ad discernendam nostram sententiam ab aduersa de gratia prædeterminante; posset enim motio moralis esse prædeterminatiua ad vnum, repugnansque determinationi ad aliud. Sic vltra præfatas cogitationes, & affectiones supernaturales indeliberatas arbitrio nostro, & à Deo infusas nobis sine nobis liberè operantibus, dantur plures actus deliberati pietatis, quos Deus tribuit nobis operantibus liberè eum eius cogitationibus, atque affectionibus; & qui eidem arbitrio conferunt, vt in vltiores actus pietatis incumbat, & quorum plures sunt prædeterminatiui ad alios, quin in eos physicè influant, sed tantum moueant moraliter, in multorum opinionem, vt actus piæ affectionis ad assensum fidei, actus charitatis ab obseruantiam præceptorum, intentio efficax finis ad electionem mediourum, actus imperans ad imperatum, actus internus ad externum.

602 S. Thomæ locus ex *lect. 3. in cap. 8. ad Rom.* est à Goneto in *tom. 3. disputat. 5. articulo 1. §. 2. pag. 295.* dicatur talis esse, vt nec feliciùs, nec clariùs potuerit S. Doctore exprimere prædeterminationem ad actus liberos salutaris, nihilominus eam neque tenui linea adumbrat. Quod vt constet, sciendum est, explicari ibi à S. Doctore, insistentem vestigijs S. Augustini, verba illa Pauli *vers. 14. Quicumque spiritu Dei aguntur, ij sunt filij Dei;* quæ fuerunt in vsu S. Augustino, vt aduersus Pelagium probaret, hominem non regi merè à Deo, sola ostensione bonitatis, & quin illi præberet vires ad eam sectandam, vti vnus homo regitur ab alio; sed regi à Deo exhibente vires, idque esse iuxta Paulum, agi diuino spiritu filios Dei. Vnde *lib. de Corrept. & gratia, cap. 2.* aiebat S. Augustinus: *Intelligenda est gratia Dei per Iesum Christum Dominum nostrum, qua sola homines liberantur à malo, & sine qua nullum profusus, siue cogitando, siue volendo, & amando, siue agendo, faciunt bonum: non solum vt, monstrante ipsa, quid faciendum sit, sciant; verum etiam vt, præstante ipsa, faciant cum dilectione quod sciunt.* Et inferiùs: *Non se itaque fallant, qui dicunt, Vt quid nobis predicatur, atque precipitur, vt declinemus à malo, & faciamus bonum, si id velle, & operari Deus operatur in nobis? Sed potius intelligant, si filij Dei sunt, spiritu Dei se agi, vt quod agendum est, agant; & cum egerint, illi, à quo aguntur, gratias agant: aguntur enim, vt agant, non vt ipsi nihil agant; & ad hoc eis ostenditur quid agere debeant, vt quando agunt sicut agendum est, id est, cum dilectione, & dilectione iustitia, suauitatem, quam dedit Dominus, vt terra eorum daret fructum suum, accepisse se gaudeant.* Sic ibi. Rursus in *serm. 13. de Verbis Apostoli, cap. 10.* sic: *Quid ergo iam te volebas extollere, vbi audisti, Si spiritu actiones carnis mortificaueris, viuetis? Dicitur enim eras, hoc potest voluntas mea, hoc potest liberum arbitrium meum. Quæ voluntas, quod liberum arbitrium? Ni ille regat, cadis; nisi ille erigat, iacet. Quomodo ergo spiritu tuo, cum audias Apostolum dicentem, Quotquot enim spiritu Dei aguntur, hi filij sunt Dei? Tu te vis agere, à te ipso vis agi ad actiones carnis mortificandas? Capite autem 11. addit: Dicit mihi ali-*

R. P. Garbr. de Henao, Scient. Med. Pars I.

quis, ergo agimur, non agimus. Respondeo: Imò & agis, & ageris. Et tunc bene agis, si à bono agaris. Spiritus enim Dei, qui te agit, agentibus adiutor est. Ipsum nomen adiutorij præscribit tibi, quia & tu ipse aliquid agis. Agnosce quid possas, agnosce quid confitearis, quando dicis, Adiutor meus esto, ne derelinquas me. Adiutorem vtiq; innocas Deum. Nemo adiunatur, si ab illo nihil agatur. Quotquot enim, inquit, spiritu Dei aguntur, hi filij sunt Dei, non litera, sed spiritu, non lege precipiente, minante, promittente, sed spiritu exhortante, illuminante, adiunante. Scimus, inquit idem Apostolus, quia diligentiùs Deum, omnia cooperantur in bonum. Si non esset operator, ille non esset cooperator. Post quæ subiungit S. Pater multa alia contra Pelagianos, & Semipelagianos. Tandem *lib. de gestis Pelagij, cap. 5.* cum is scripsisset, omnes voluntate propria regi; reponit S. Augustinus: *Tanquam Deus neminem regat, & frustra scripsimus sit, Saluum fac populum tuum, & benedic hereditati tue, & rege eos, & extolle illos vsque in sæculum. Ne maneat vtiq; si voluntate propria sine Deo reguntur, velut oves non habentes pastorem. Quod absit à nobis. Nam proculdubio plus est agi, quam regi; qui enim regitur, agere aliquid ipse vix intelligitur. Et tamen tantum præstat voluntatibus nostris gratia Saluatoris, vt non dubiet Apostolus dicere, Quotquot spiritu Dei aguntur, hi filij sunt Dei. Nec aliquid in nobis libera voluntas melius agere potest, quam vt illi se agendam commendet, qui malè agere non potest; & hoc cum fecerit, ab illo se, vt faceret, adiutam non dubitet, cui dicitur in Psalmo, Deus meus, misericordia eius præueniet me.* Hactenus S. Augustinus, cuius verba in postremo hoc loco imitati sunt S. Prosper *sentent. 103.* & Author Glossæ Ordinariæ in *cap. 8. ad Rom. vers. 14.*

603 Quæ Augustiniana doctrina toties iterata eò dirigitur, vt innotescat, plus esse agi spiritu Dei, quod ait Paulus, quam regi sola facultate natia liberi arbitrij, vt volebat Pelagius. Nam qui agitur spiritu Dei, debet huic maiorem, ac principaliorem actionem sui operis; qui verò regitur solis naturæ viribus, potiore actionem habet à se. Vnde S. Augustinus tantum comparat agi à Deo cum regi à seipso solum viribus naturæ, non autem cum regi à Deo spiritu exhortante, illuminante, adiunante, & sapientia spiritu, de quo in *cap. illo 3. Gestorum Pelagij* addit paulo post: *Hoc spiritu, non viribus propria voluntatis reguntur, & aguntur, qui filij sunt Dei.* Quibus verbis satis declarat, idem esse regi, & agi spiritu Dei, quantum non sit idem agi spiritu Dei, & regi viribus voluntatis propriæ; & proinde interpretatur Paulum, quatenus homo non spiritu humano, sed diuino regatur, & agatur ad actiones carnis mortificandas, & ad alia opera salutaria. Quæ in interpretatione non apparet vllum iudicium prædeterminationis physicæ à Deo, sed tantum motionis moralis per auxilia actualis gratiæ, tum efficientiæ per eadem auxilia, vel per habitus infusos, vel per Omnipotentiam suppletum defectum ipsorum, & quæ titulo causæ primæ debeat physicè eam voluntate creata, si hæc operetur, cooperari, siue habitus illi desint, siue adsint.

604 Superiorem Augustinianam doctrinam redegit in compendium S. Thomas, dum dixit, filios Dei non tantum agi eius spiritu, in quantum illuminantur interiùs quid agere debeant, P 3 sicque

sicque reguntur à Deo; sed etiam in quantum ex instinctu Spiritus S. inclinatur ad aliquid agendum, & non ex motu propriae voluntatis principaliter. Praeaus autem verborum Pauli abufum, in quem Caluinus se coniecit, vt videre est apud Stapleton, in *Antidoto ad ea*, & apud Camerarium de lib. arb. cap. 10. subiungit S. Thomas: *Non tamen per hoc excluditur, quin viri spirituales se moueant per voluntatem, & liberum arbitrium, quia ipsum motum voluntatis, & liberi arbitrii Spiritus S. in eis causat, secundum illud ad Philip. 2. Deus est, qui operatur in nobis velle, & perficere.* Ita S. Doctor concordans cum spiritualium virorum motione ab Spiritu S. & cum eo, quod ab hoc agantur, actionem ipsorum, liberamque potestatem non agendi. Atque vt sic conciliat gratiam actualem efficacem cum libertate nostra, ita & cum eadem foederat 1. 2. *quest. 68. art. 3. ad 2. dona Spiritus S. quae sunt habitus infusi, subditi arbitrio nostro, quantum ad efficaciam, & vsum.* Nam cum obiectum fuisset, *Dona Spiritus S. perficiunt hominem secundum quod agitur à Spiritu Dei. Sed in quantum homo agitur à Spiritu Dei, se habet quodammodo vt instrumentum respectu eius: non autem conuenit, vt instrumentum perficiatur per habitum, sed principale agens. Ergo dona Spiritus S. non sunt habitus.* Respondet: *Ratio illa procedit de instrumento, cuius non est agere, sed solum agi: tale autem instrumentum, non est homo; sed sic agitur à Spiritu S. quod agit etiam, in quantum est liberi arbitrii. Vnde indiget habitu.*

605 *Quae conciliationes gratiae diuinae, siue actualis, siue habitualis, cum libertate nostra, traditae antea fuerant à PP. Africanis in epist. ad Zosimum Papam, qui cum ad eos scripsisset, Dei instinctu homines bene operari, rescripserunt: Ideo utique, quia preparatur voluntas à Domino, & vt boni aliquid agant, patet in inspirationibus suorum ipse tangit corda fidelium. Quotquot enim spiritu Dei aguntur, hi filij Dei sunt, vt nec nostrum deesse sentiamus arbitrium, & in bonis quibusque voluntatis humane singulis motibus magis illius valere non dubitemus auxiliium.* Referuntur haec PP. Africanorum verba à Caesestino Papa in epist. ad Episcopos Galliarum. Et cum postremis de sic actis filiis Dei à Diuino Spiritu, vt magis valeat diuinum auxiliium, quam arbitrium nostrum, quia istud praue nitur per vires gratiae, atque ad agendum mouetur per paternas inspirationes, consistentes praecipue in illustrationibus, & affectionibus Spiritus S. obtinentis potiores partes in nostrae salutis negotio, consonant mirè ea alia S. Thomae: *Homo spiritualis non quasi ex motu propriae voluntatis principaliter, sed ex instinctu Spiritus S. inclinatur ad aliquid agendum.* Sic ex sensu eiusdem S. Thomae 1. p. q. 36. art. 3. ad 4. Rex dicitur operari principaliter per Balliuum, seu Proregem, & is per Regem eas actiones, quae vt sequantur effectum, virtus Regis facit, tamen si sunt actiones, quarum Prorex sit dominus, & non imperum instrumentum. Et iam satis pro S. Thomae assequenda mente in lect. 3. super cap. 8. ad Rom. Eritque operae pretium legere eundem S. Doctorem lect. 3. in cap. 9. ad Rom. & recollere quae ex eodem met, atque ex Ferrara habentur in num. 383. & seq.

606 *Verba illa S. Thomae in quest. 6. de Malo, art. unico ad 3. Deus mouet voluntatem immutabiliter propter efficaciam virtutis mouentis, quae deficere non potest; nihil mouere possunt illos, qui legunt subsequenter: Sed propter naturam voluntatis nota, quae indifferenter se habet ad diuersa, non indu-*

citur necessitas, sed manet libertas. Sicut etiam in omnibus prouidentia diuina infallibiliter operatur, & tamen à causis contingentibus prouenit effectus contingenter, in quantum Deus omnia mouet proportionabiliter unumquodque secundum modum suum. Haec enim ostendunt, infuistrabilem efficaciam virtutis mouentis, in qua fundatur, quod Deus voluntatem creatam moueat immutabiliter, exerceri relinquendo voluntatem creatam in statu indifferentiae proximae ad diuersa, & non praedeterminando eam physicè ad vnum; sicut infallibilitas prouidentiae diuinae adimpletur applicando causas contingentes pro effectibus contingentibus, & non causas necessarias. Quomodo autem infuistrabilis efficaciam diuinam virtutis ad mouendam voluntatem creatam in actus liberos salutes exerceatur per media ex se indifferentia, mysterium est eo in loco non reuelatum à S. Thoma, qui non quoties extollit efficaciam virtutis diuinam, siue in se, siue in auxiliis gratiae ad mouendum arbitrium creatum, putandus est fauere praedeterminationi. Nam absque hac saluatur efficaciam in voluntate, virtuteque diuina decernente, dispensanteque ea auxilia: saluatur, inquam, ope Scientiae Mediae, siue dirigentis, siue concomitantis; ad quam respexisse S. Thomam putamus ex aliis illius locis; & saltem ad praedeterminationem non respexisse conuincit ipse locus, quem versamus, aliisque complures toto in hoc Opere studiosè perpeni.

607 *Non ab similitur se gerit Gonetus in allegando Caietano pro praedeterminatione. Cum enim hic 2. 2. quest. 172. art. 2. ad 2. & in cap. 11. Proverb. vers. 1. meminisset motionis efficaciam à Deo in voluntate creata, videtur illi Theologo ea motio esse ipsissima praedeterminatio. Sed posterioris loci verba sunt: Efficaciam simul, & facilitatem diuinae operationis ad inclinandum cor hominis, quocumque Deo placuerit, describit Salomon instar diuidentis aquam in multos riuos. Facillima est enim diuisio aquae in multos riuos, eo quod aqua non resistat diuisioni. Quomodo itaque operatio hominis facillima est efficaciam ad diuidendum aquam in multos riuulos, nec opus est laborare ad huiusmodi diuisionem, quauis laborare oporteat ad faciendos alueos, per quos aqua deducatur: ita facillima est efficaciam Deus mouet cor, & inclinatur illud quocumque voluerit. Ast his in verbis neutiquam resonat praedeterminatio, sed tantum efficaciam, eaque à Deo ad mouendum, & inclinandum cor hominum parabilis expeditissime, quam Schola nostra constantissime tuetur beneficio Scientiae Mediae. Prioris loci verba non transcribuntur ab illo Theologo, forsitan quia integra excludunt efficaciam consistentem in praedeterminatione. Tenor eorum est: Si de inspiratione efficaciam intelligendum est, cum prophetica dicitur inspiratio, constat quod, cum solius Dei sit efficaciam mouere voluntatem, & ex parte ipsius voluntatis, vt inspirationis nomen sonat; dicendum esset, quod non est ab Angelo, sed à Deo immediate, non per impressionem alicuius formae in voluntate, sed per actualem motionem interiorum, quae solus ipse Creator voluntatis potest eam cum vult, & quod vult, mouere, iuxta illud, Cor Regis in manu Domini, & voluet illud quocumque voluerit. Notetur restrictio illa, Non per impressionem alicuius formae; nam negat praedeterminationem, vel saltem cum in aliquibus S. Thomae locis affirmatur impressio, non debet ex solo vobum tinnitu colligi praedeterminatio. Et absolute verba Caietani non aliud exigunt, quam motionem actualem interiorum nostrae voluntatis à Deo, quando hic vult, & quod vult: ea autem*

motio abundè fieri potest, dirigente, aut concomitante Scientia Media decretum conferendi auxilium, quod prauium sit, si à Deo gratis volente mouere sic, & tali tempore conferretur, fore efficaciam ex consensu eiusdem voluntatis, seu quia huiusmodi vocationi assentiet, vt lect. 6. in cap. 8. ad Rom. loquitur S. Thomas. Pro cuius pleniori intelligentia in quest. illa 6. de Malo, concludunt quae diximus in num. 417. & seq. in n. 433. & seq.

608 Pergamus ad 1. p. quest. 23. artic. 1. vbi quaerit S. Doctor, vtrum homines praedeterminentur à Deo? conficitque primum hoc argumentum pro parte negatiua: S. Damascenus lib. 2. de fide, c. 30. ait: *Illud scire interest, Deum omnia quidem praescire, sed non omnia praesumere. Praescit enim ea etiam, quae in nostra potestate, atque arbitrio sita sunt; at non item ea praesumere. Nec enim vitium admitti vult; nec rursus virtutis vim affert.* Quocirca diuina iussio cum praesentia coniuncta praesumptionem efficit. Deum porro ea, quae nostris arbitrii minime sunt, pro sua praesentia praesumit. Et lib. 1. cap. 18. dixerat: *Deus hanc rationem habet; vt inuerti, atque immutari prorsus nequeat. Omnia enim ea, quae in arbitrio nostro, ac potestate minime sita sunt, per scientiam suam praesumit, singula videlicet suo, ac congruenti tempore, & loco.* Vterius in dialogo aduersus Manichaeos, pag. 716. repetit: *Praesentio est iudicium, & sententia de futuris. Quod cum ita sit, Deus ea, quae voluntariè à nobis futura sunt, hoc est ea, quae in potestate nostra sita sunt, nimirum virtutem, ac vitium praesciens, ea domum praesumit, quae in arbitrio nostro minime consistunt.* Ita S. Damascenus. Nunc sic S. Thomas: *Merita, & demerita humana sunt in nobis, in quantum sumus nostrorum actuum domini per liberum arbitrium. Ea ergo, quae pertinent ad meritum, vel demeritum, non praedeterminantur à Deo, & sic hominum praedeterminatio tollitur.* Cuius contrarium cum S. Doctor statuisset, respondet argumento, S. Damascennum nominare praedeterminationem impositionem necessitatis, sicut est in rebus naturalibus, quae sunt praedeterminata ad vnum. Vnde praedeterminatio non excluditur. Quae responsio in primis non occupatur in praedeterminatione, quae intrinseca esset voluntatis creatae. Nam nec S. Damascenus, nec S. Thomas agunt nisi de praedeterminatione, praedeterminationeque, quae consistet in actu intrinseco, & immanente voluntati in creatae: quamobrem neque ex vnius doctrina, neque ex alterius responsione colligi quidpiam potest circa eam aliam praedeterminationem, quatenus vel non necessitaret, vel necessitaret voluntatem creatam.

609 Deinde cum S. Damascenus neget praedeterminationes diuinas nostrorum actuum liberorum, & ex S. Thomae interpretatione intelligendus sit de praedeterminationibus, quae imponant necessitatem, atque hinc ipse S. Thomas putetur concedere tam ex S. Damasceni, quam ex suo iudicio eas, quae non imponant: reliquias nobis est locus, vt dicamus, vtrumque S. Doctorem admisisse has, vt quae supponant praecognitum à Deo nostrae libertatis vsum; & exclusisse illas, quae non supponerent: eo enim ipso necessitarent, & extrinsecus facerent in voluntate creatae, quod intrinsecus in rebus naturalibus faciunt formae, quibus praedeterminantur ad vnum. Vno verbo, S. Damascennum, & Thomam concedere praedeterminationes actuum nostrorum liberorum, non est admittere decreta ipsorum efficaciam, quibus non praueat Scientia Media. Praeterea S. Thomas adducit S. Damasceni authorita-

tem, vt quae alicui videri posset opposita Catholicae doctrinae de praedestinatione ad gloriam, vt praemium, requirente merita, & proinde praedeficiente haec aliquo modo: respondens autem, S. Damascennum temouere praedeterminationem, quae necessitatem importet, secus quae non importet, & idcirco non aduersari praedestinationi, intelligi potest de praedestinatione meritorum inclusa in ipsa praedestinatione ad gloriam, quae praedefinitio exposita est variis sensibus abstractentibus ab eo, de quo nunc controvertitur. Vnusque sensus potest esse de praedefinitione gratiae, qua praedeterminatus reddatur potens ad eliciendos actus meritorios. Sic ipse S. Thomas quest. & art. 5. de Verit. tractans, num actus humani prouidentia diuina regantur? Similem S. Damasceni in cap. 29. auctoritatem obiicit pro parte negante; sed pro Catholica affirmante decidens occurrit obiectioni sic: *Verbum Damasceni non est intelligendum hoc modo, quod omnia ea, quae sunt in nobis, id est, in electione nostra, à diuina prouidentia excludantur; sed quod non sunt per diuinam prouidentiam ita determinata ad vnum, sicut ea, quae libertatem arbitrii non habent.*

610 Et haec de S. Damasceno, prout ipsum interpretatur S. Thomas. Sed non desunt multi, quibus videatur ille in ea fuisse sententia, quae inficiatur diuinas praedeterminationes, quae etiam Scientiam Mediam supponerent nostrorum actuum liberorum, etiam honestorum; sed ita, vt circa ea, quae in nostro arbitrio consistunt, velit Deus primariè, grataque habeat quae bona sunt; & nec primariè, neque secundariè velit, quae sunt mala, solummodoque permittat ea: ita etiam, vt quae bona sunt, fiant à Deo propensa voluntate; & quae mala, fiant tantum permissione. Quae sunt S. Damasceni verba in eo cap. 29. post quae sequuntur ea alia cap. 30. omniaque coniuncta verisimile admodum reddunt, illius fuisse sententiae; & quod S. Damascenus detrectauerit saltem praedeterminationes malorum actuum, pro materiali etiam (de quo non minus, quam de materiali bonorum procedunt) iudicatur plusquam verisimile à Suarez tom. 2. de Gratia, lib. 5. c. 54. num. 14. & 15.

611 S. Damasceno adiungit S. Thomas lib. 3. contra Gentes, cap. 50. S. Gregorium Nyssenum, seu potius Nemesium lib. de Natura hominis, cap. 44. dicentem, *prouidentia est eorum, quae non sunt in nobis, non autem eorum, quae sunt in nobis;* explicatque vtrumque, quatenus velint, ea, quae sunt in nobis, diuinae determinationi non esse subiecta, quasi ab ea necessitatem accipientia. Qua in explicatione determinationis diuinae non est accipienda pro ea, quae sit praedeterminatiua voluntatis humanae, sed quae sit determinatio solius diuinae, quodlibet enim liberum decretum diuinae est huius determinationis; & decretis diuinae prouidentiae, siue fauorabilis, siue permiffuae, subiectae sunt nostrae voluntates, vt quae nihil faciant sine diuina iussu (seu beneplacito) vel permiffu, vt ait S. Augustinus lib. 8. de Genesi ad litera. cap. 24. Quae in ipsis subiectio non derogat libertati, seu potestati, quam eligendi in vtramque partem peraeque habent. Quo Nemesius modo definit in cap. 40. & in aliis, libertatem voluntatis; & qui saluus manet in nostris, etsi subdantur diuinae prouidentiae; non enim haec sic se gerit, vt praecoccupet electiones nostras, praedeterminando ad vnam partem.

612 Postremus S. Thomae locus ex lib. 3. contra Gentes, cap. 93. ita se habet: *Quidam in dispositionem diuinae prouidentiae omnia reducere voluerunt quaecumque in his inferioribus casu contingere videntur. Vnde omnia*

fato agi dixerunt, ordinationem, qua est in rebus ex diuina prouidentia, fatum nominantes. Vnde Boëtius dicit, quod fatum est inherens rebus mobilibus dispositio, per quam prouidentia suis quaque necesse ordinibus. . . . Secundum hanc ergo acceptionem negare fatum est prouidentiam diuinam negare. Hæc S. Thomas, qui, & Boëtius, neutiquam sentiunt, eam dispositionem rebus mobilibus inhaerentem, esse prædeterminationem physicam; sed ordinationem, relationemque causarum mediarum ad effectus diuinæ prouidentie producendos, ut notat S. Thomas ibi, addens, dici dispositionem rebus inhaerentem, ut distinguatur fatum à prouidentia. Nam ipsa ordinatio secundum quod in mente diuina est, nondum rebus impressa, prouidentia est: secundum uero, quod iam est explicata in rebus, fatum nominatur. Seu ordinatio; secundum quod est actiue in Deo dirigente causas medias, est prouidentia; & secundum quod est passiuè in causis mediis directis, est fatum: & hoc modo intelligitur esse impressum rebus, esseque in eis explicatum. Nec enim nomine dispositionis significatur qualitas, secundum quod habitus, & dispositio ponitur prima species qualitatis, prout adiuuet Ferrara ibi. Et siue prædeterminatio physica esset qualitas, siue pertineret ad aliud prædicamentum, tamen teneret se ex parte causæ secundæ; ipsaque posita, necesse esset poni effectum prædeterminatum, seu hic sequeretur indefectibiliter. Igitur non foret fatum ex sensu S. Thomæ, qui 1. part. quest. 116. artic. 3. in corpor. docet: *Fatum debere mobile esse secundum considerationem causarum secundarum*, seu ut se tenet ex parte earum. Et prædeterminationi extrinsecæ, constitutæ in decreto diuino antecedenti, atque efficaci, nequiret non conuenire, immobilem esse necessitate absoluta, & antecedenti; cum tamen iuxta eundem S. Doctorem ibidem, fatum, prout subest diuinæ prouidentie, sortiri debeat immobilitatem, non quidem absolutæ necessitatis, sed conditionatæ, ut argumentabar in num. 515. Et nunc addo, ignorari à me, cur non possent transferri aduersus immobilitatem ratione prædeterminationis illius extrinsecæ ea uerba Nemefij supra cap. 37. *Si constitutum, & definitum est, hoc agere, hoc ita non agere, quis usus est dissonis, & discordia inter rationem, & cupiditatem? Quod si etiam confutale est, non modo agere, sed etiam ita agere, quid aliud dicit, qui ita ait, quam electionem fatalem esse? Nam electio est, qua cum cupiditate depugnat, & in continetibus superat, in incontinentibus superatur.*

SECTIO LXXII.

De quodam Authore, qui multa alia S. Thomæ testimonia congeffit. Et an fideliter referat, fuisse damnatam propositionem hanc: Quod sequitur ex inimpedibili, ipsum quoque est inimpedibile? Ea comprobatur Thomistarum suffragiis.

613 **E**T hæcenus, ut uestigii omnibus indagarem mentem S. Thomæ in locis comportatis à Gonetio. Quanquam uero plura alia accumularet Franciscus Syluius in libello de Motione primi Motoris; sed sunt prorsus similia, & Gonetius ex ipso lucrum faciens selogit ugentiora. Sed nactus occasionem, ut de Syluiio loquerer, moneo Lectorem

primò, etsi ille videatur adfauere intrinsecis, physicisque prædeterminationibus, tamen 3. part. per articulos 5. non eas, sed extrinsecas tuetur, consistentes in decretis diuinis antecedentibus, & efficacibus, quæ non formam, non qualitatem, non uirtutem aliquam imprimant causis secundis, neque aliter has applicent, quam Omnipotentiam diuinam, & ipsas determinando, ut simul agant. Quare etsi pro Nostros non militet, sed neque pro Thomistis, & vim adimit plerisque auctoritatibus, & rationibus, quas 1. & 2. part. attulerat contra Nostros. Denegat conditionatam scientiam diuinam, quin in toto Opusculo indicet, admitti à se eam, quæ sit decreto subiectiue absoluto, & obiectiue conditionato innixa; imò 4. artic. 1. refugit concedere uoluntatem Dei absolutam subiectiue, & conditionatam obiectiue saluandi omnes homines; contendens, Deo solum competere, quod faciat procurari à iustis salutem carcerorum omnium. Hæc autem, & plura alia, quæ ex eo Opusculo omitto, grata Thomistis non sunt.

614 **S**ecundò monco, Theologum hunc part. 4. articulo 4. scribere, [fuisse Romæ sub Sixto IV. anno 1476. sub hac, vel simili forma damnatam propositionem istam, *Quod sequitur ex inimpedibili, ipsum quoque est inimpedibile*. Testantur hoc Louanienles, quibus procurantibus, damnatio, & reprobatio facta fuit; probantque illius temporis Acta publica, quæquam ex Syluiio narrationem arripit Gonetius tom. 2. disput. 4. artic. 5. pag. 300. tom. 4. disp. 6. art. 7. §. 3. pag. 636. mauultque credere illi, quam Cardinali de Lugo. Cum tamen Syluius referat damnatam propositionem sub indeterminate forma, & non tanquam testis, qui damnationem legerit, sed tantum audierit: Cardinalis uero de Lugo, etsi sciret, quæ sit fuisse à multis, tam Romæ, quam Louanij Acta illa, & non reperta, ut de Illustrissimo Didaco Aluarez asseuerat, & de Thoma de Lemos tradit Ioannes de S. Thoma 1. part. quest. 14. disp. 20. artic. 6. §. Hoc etiam, pag. 691. non despondit animum, repetitisque diligentis tandem inuenit. Constatque ex illis, eam propositionem, *Quod sequitur ex inimpedibili, ipsum quoque est inimpedibile*; seu, ut apud Thomasium supra, *Præsupposita aliqua suppositione antecedente, ex qua infallibile est hominem operari, tollitur liberum hominis arbitrium*; seu, ut apud Aluarez de origine Pelagianæ heresit, cap. 32. num. 7. *Quod ex impossibili per necessaria sequitur consequentiam, hoc inimpedibile est, & necessarium*; non fuisse à Doctoribus Louanienfibus impugnatum, sed potius approbatum; neque eam, sed alias fuisse Romæ proscriptas. Legantur Eminentissimus Cardinalis disp. 26. de Incarn. sect. 6. Sherlogus part. 3. respons. sect. 8. Aldretus tom. 1. in 1. part. disp. 23. sect. 2.

615 **Q**uod autem ait Gonetius, se potius credere deesse quidpiam adductis à Cardinali de Lugo, quam Syluiio, & Doctoribus Louanienfibus defuisse fidelitatem in his, quæ ad manum illis erant, exquirendis, aut inuestigandis, non me mouet. Nam Syluius non habuit ad manus Acta illa, & Duaci commorans, atque scribens, loquitur ex fide alicuius, qui è Louania minus exactè ipsum instruxerit; vel loquitur ex fide Censuræ cuiusdam, aut Iustificationis in ea seruata, quam anno 1788. aut 89. confecerant Doctores Louanienfes, & in qua mentionem fieri alterius Censuræ prolata ab Academia Louanienfi anno 1476. testatur Gonetius. Sed siue memoretur in Censura, siue in eius Iustificatione, commissi

616 **C**ommissi typis Parisiensibus anno 1641. quin recenter apparuerit cum additamento; Doctores Louanienfes Authores Censuræ, aut Iustificationis potuerunt duci falso rumore; & nisi probetur, habuisse, uidisseque in suæ Academiæ archiuo Acta contraria iis, quæ in lucem edidit Cardinalis de Lugo, testimonium huius præualere debet. Videturque, Acta illa aut nunquam custodia fuisse in eo archiuo, aut exinde fuisse extracta, quandoquidem nec Lemos, neque Aluarez comparare potuerint illorum exemplar, neque ab anno 1633. quo Cardinalis de Lugo prouulgauit tomum de Incarn. Actorumque à se inuentorum participes fecit Theologos antiquitatis studiosos, ullus alius, productis contrariis Actis, reclamauerit.

Nec plura de indemnitate propositionis præfatæ. Et pro appendice historię Petri de Riuo Doctoris Louanienfis, in quo ea propositio damnata dicitur absque fundamento solido, addo Stephanum Bruller in 2. distinct. 3. 8. quest. 1. artic. 2. in argumentorum solutionibus dicere, damnatam Romæ fuisse opinionem, quæ negat ueritatem, aut falsitatem determinatam propositionibus de futuro contingenti. Ita referunt Conimbricenses in 1. lib. de Interpret. cap. 8. quest. unica, artic. 4. in principio. Non est mihi nunc copia legendi Stephani, atque adeò nequeo explorare, num designet damnationis tempus, & qua sub forma? Sed suspicari possum respexisse ad Petri de Riuo historiam, nam uidebat Stephanus anno 1483. ut patet ex Possuino in Apparatu sacro; & causa Riui discussa fuerat Romæ anno 1476. Absit autem, ut ex hac mea suspitione paretur aliquod præiudicium prædictæ opinioni in sensu, & intra terminos, quibus nunc, & iam olim à multis tanquam Aristotelica defensatur. Ut enim ex uerbis retractationis Petri de Riuo uerisimile sit Cardinali de Lugo, eas solum propositiones iustus est reuocare, quæ ad præscientiam Dei, & ueritates Fidei de futuris contingentibus pertinebant. Huc alluisse uideri posset quadam responsio Ferdinandi Bastidæ memorata à Ioanne de S. Thoma supra; sed cum desumpta sit ex Actis iam uetitis allegari, præteriri debet: non tamen quod Louanienfes Doctores in sua illa Censura ad annum 1476. contenti fuerant declarare, assertionem eorum qui dicunt, in singulis contradictoriis de futuro contingenti, alteri determinatè inesse ueritatem, non esse hæreticam, neque esse obligatum Catholicum ad credendum oppositum. His relictis:

617 **P**ropositionem illam, *Quod necessariò sequitur ex aliquo necessario simpliciter, & absolute, illud tale est necessarium simpliciter, & absolute*, assumpsit tanquam omnino ueram Aureolus, consensitque Capreolus, ut uidere est in 1. distinct. 45. quest. unica, artic. 2. si conferatur responsio ad 1. contra 1. conclusionem cum 1. argumento Aureoli. Bernardus etiam de Gannaco eandem assumpsit propositionem sub his terminis: [Ille effectus dicitur produci necessariò necessitate naturaliter præcedente, qui est causatus à causa, quæ plenè posita, necessariò sequitur illum causari; & similiter causa necessaria, necessitate naturaliter præcedente, dicitur causa actiua, quæ posita cum omnibus suis dispositionibus naturaliter præuiis, quibus causat suum causatum, necessariò, & indefectibiliter sequitur illud causari. Istæ descriptiones habentur ex dictis Anselmi 1. Cur Deus homo. cap. 7. & de Concordia cap. 2.] Ita apud Capreolum ibidem. Et inde arguebat: [Cum ergo per uoluntatem suam Deus sit causa efficiens omnis actus uoluntatis creatæ, & prior naturaliter

618 **o**mnis uoluntate creatæ, & frustrari non possit, sequitur, quod omnis actus uoluntatis creatæ procedit ex necessitate naturaliter præcedente quiddam agit. Dicitur forte, quod licet Deus nunc uel aliquid esse futurum, non est necesse pro nunc, ipsum sic uelle, sed potest pro nunc non sic uelle. Sed hoc non ualeat primò, quia secundum hoc nulla esset omnino necessitas antecedens respectu alicuius effectus; nec aliquis effectus esset necessarius respectu suæ causæ necessitate naturaliter præcedente, quia nulla causa secunda potest quiddam sine coëfficiencia, & præefficiencia causæ primæ, quæ est diuina uoluntas. Si igitur in illa non est necessitas antecedens, nec in aliqua alia potest esse. Tum secundò, quia istum effectum nunc factum, seu creatum à Deo necesse est nunc esse: quare & eius causam efficiens, puta diuinam uoluntatem; uel si ipsa possit pro nunc non esse, potest & iste effectus: quod est contra Anselmum, & Philosophum, quia omne quod est, quando est, necessariò est.]

His ex Gannaco non respondet Capreolus, negando propositionem initio assumptam, ut deberet, si putaret, uoluntatem diuinam esse prædeterminationem actus nostri liberi, quem causat. Sed respondet approbando, & magis explicando solutionem, quam Gannacus præoccupauerat; & ad impugnationem primam, ait: [Prouenire aliquid necessariò ab aliqua causa naturaliter præcedente, quando illa causà posita, & sufficienter disposita secundum omnem realem dispositionem, posituè, & priuatiuè, non est in potestate causæ, quin agat, & efficiat illum effectum. Constat autem, multas causas secundas esse tales, puta ignem.] Sic ille. Et cum uoluntas creatæ non sit talis respectu effectus liberi, sequitur ex mente Capreoli, ei competere contrarium, ac igni. Quomodo autem competeret, si ita disponatur, ut non sit in eius potestate, quin agat? Per prædeterminationem autem, siue extrinsecam, siue intrinsecam, uidetur fore sic disposita. Ad impugnationem secundam repetit etiam Capreolus, necessitatem consequentem, & ex suppositione, repletam in uoluntate creatæ, quando liberè operatur, differre ualde à necessitate antecedente, & absoluta, qua caret illa; nam hac ex necessitate effectus sic euenit à causa, ut non sit in ipsius potestate, quin eueniat.

619 **U**terius obiciendi Gannaco: [Si diuina uoluntas, quæ est nunc respectu alicuius futuri, possit pro nunc non esse illius uoluntas; hoc tamen non est in potestate illius futuri, nec alicuius causæ inferioris, nec aliquarum causarum, sed tantum in libera potestate diuinæ uoluntatis; & ipsa est uniuersaliter efficax, & indefectibilis in causando; quare & necessitas antecedens respectu omnium futurorum.] Occurrit in hunc modum Capreolus: [Licet non sit in potestate causæ secundæ, quod prima causa, uel diuina uoluntas sic, uel sic causet, uel uelit, aut determinetur ad hoc, uel illud; tamen quia aliquis effectus non procedit ex causa prima, nisi per secundam causam; ideo si causa secunda non necessariò determinetur ad talem effectum producendum, sequitur à posteriori; causam primam non necessariò illum effectum causare. Et ideo causa secunda non habet in sua potestate causalitatem causæ primæ, sed illud, sine quo effectus non subiicitur causæ primæ quandoque, quia Deus disponit se non producturum talem effectum sine causa secunda liberè causante.] Et circa finem articuli inculcat idem ipsum, terminatque illum his uerbis: [Licet non sit in potestate alicuius causæ secundæ ponere absolutum diuinæ

uinae volitionis, tamen in potestate secunda causa est, respectum rationis, quem habet ad aliquod obiectum ponere, non sicut in potestate causa perquam, sed sicut causa, sine qua non. Si enim ego non vadam ad Ecclesiam hodie, nunquam diuina voluntas habuit respectum ad illud ire, sicut ad suum obiectum.] Hac Capreolus, quae sunt nucleus opinionis nostrae, vt perfecta eius notitia imbutis verba ipsa sine meo commentario persuadent; & ceteri recolant scripta à me in sect. 22. & duabus seqq. in sect. 57. & 58.

620 Insuper Gannaco sic arguenti: [Stephanus Parisiensis Episcopus damnauit quendam errorem dicentem, quod ad hoc, quod omnes effectus sint necessarii respectu causae primae, non sufficit, quod ipsa causa prima non sit impedibilis, sed exigitur, quod causae mediae non sint impedibiles: error, inquit Episcopus, quia tunc non posset aliquem effectum necessarium sine posterioribus causis producere. Omnes igitur effectus, etiam liberi, sunt necessarii respectu causae primae, quia à voluntate sua procedunt, quae non potest aliquo modo impediri.] Capreolus ita it obuiam: [Antistes Parisiensis non petit nisi necessitatem immobilitatis, vel suppositionis, vel necessitatem antecedentem illo modo descriptam, sicut tetigi in solutione tertij: & hoc in comparatione ad causam primam. Sed arguens aliud vult, scilicet quod omnis effectus sic proueniat necessario à prima causa, quod non est in potestate alicuius causae secundae, quin ille effectus eueniat; quod negamus.] Vnde constat, Capreolum non agnoscere quidpiam praeuie connexionum cum operatione libera voluntatis creatae inimpedibile ab hac.

621 Postremo sensus Capreoli inde patet, quia Gannaco putanti, & dicenti suum hoc argumentum esse demonstratiuum, & insolubile: [Omnia, quae euenient à causa, quae posita, necessario sequitur, quod euenient, & cuius positio non est, nec erit antecedenter in alterius potestate secundum contradictionem; quin omnia, quae euenient, à causa huiusmodi eueniant, necessario euenient. Sed omnia, quae euenient à diuina voluntate, hoc modo eueniunt; quia, illa posita, necessario sequitur, quod euenient; & quod illa ponatur, non est, neque erit antecedenter in alterius libera potestate secundum contradictionem. Igitur omnia talia sic eueniunt de necessitate respectu diuinae voluntatis, quod non est, nec erit in alterius libera potestate secundum contradictionem, quin eueniant à voluntate diuina.] Responso Capreoli non redigitur ad recusandam maiorem illam propositionem, imò neque ad distinguendam, sed ad minorem negandam; & ad eius probationem concedit, posita volitione diuina efficaci, infallibilem fore euentum nostri actus liberi, quem velit; sed inficiatur, positionem volitionis praefatae non potuisse impediri à voluntate nostra. Exaravi iam in num. 619. verba Capreoli.

622 Cui consonat Ferrara in lib. 3. contra Gentes, c. 89. Nam satisfaciens huic difficultati: [Nulla potentia habet perfectè in sua potestate effectum, qui non potest causari ab ea immediatè, nec ab alia causa, cuius causatio non est in potestate illius potentiae; quia quod habet perfectè in sua potestate effectum, potest se solo in illum, vel causatio cuiuslibet concurrentis in eius potestate est. Sed causatio Dei non est in potestate voluntatis creatae. Ergo si Deus necessario concurrat immediatè, vt causa faciliè immediata, respectu voluntatis creatae, voluntas creata non habet plenè in sua potestate illam vo-

litionem. Hoc est falsum: ergo, &c.] Inquit: [Eatenus voluntatem creatam habere perfectè in sua potestate volitionem liberam, quatenus potest illam producere, & non producere, supposita prima causa, à qua dependet, & à nulla causa ad producendum, aut non producendum necessitatur. Et ad hunc sensum negatur Maior, stat enim simul, quod aliqua causa secunda, secundum se, & absolute possit producere, & non producere effectum; & tamen causatio alterius superioris causae, non sit in eius potestate, quia stat libertas secundae causae cum necessitate immutabilitatis, siue cum necessitate suppositionis primae causae. Quae necessitate (subdit inferius) effectus contingens dicitur euenire necessario, & infallibiliter, supposito quod Deus velit illum euenire voluntate consequente, & voluntate completa.] Quare Ferrara non agnoscit impedimentum antecedens, proueniens ex voluntate diuina antecedente, sed tantum infallibilitatem ortam ex ea vt consequente, importanteque necessitatem immutabilitatis, & suppositionis consequentis. Quamquam verò non adeò clarè, ac Capreolus, explicet, quo sensu causatio ex diuina voluntate sit, & quo sensu non sit in potestate voluntatis creatae; nihil tamen obest, quo minus intelligatur non secus, ac ille.

623 Quorum duorum Thomistarum autoritas magni est momenti non modò ad liberandam à censura rigida propositionem illam, sed etiam ad illius, vt probabilissimam, & vt conformis doctrinae S. Thomae (in quo explicando, & defendendo excelluerunt Capreolus, & Ferrara) commendationem. Atque vt antiquis, celebribusque Thomistis assentientem recentem, cumque illustrissimum, tam dignitate, quam fama, & scriptis, Petrum Godoy, Antistitem Oxomensis; is tom. 3. in 3. part. tract. 11. disp. 41. §. 13. num. 328. scribit: [Omne impedimentum, tenens se ex parte actus primi, tollere libertatem.] Et num. 330. addit: [Impedimentum, tenens se ex parte actus primi tollere in omnium sententia potentiam proximè expeditam ad actum, ad quod est impedimentum.] Quae totidem verba ex MSS. transcribuntur à Gonetom tom. 12. disp. 20. articulo 1. §. 6. pagina 490. Cum itaque nos loquamur de impedimento ad vnum extremum oppositum contradictoriè, aut contrariè alteri, tenente se ex parte actus primi, seu de principio à nobis inuitabili, & praecoxo cum vno extremo, consentit nobiscum tam insignis Thomista.

624 Vnde cum idem in tract. de scient. futur. conting. disp. & dub. 2. §. 3. scribit: [Efficacia intrinseca decreti vt à Deo, independens à Scientia Media, ideo ab Authoribus contrariis negatur, quia principium à nobis inuitabile, cum consensu nostro connexionum, illius laedit libertatem: sed hoc expressè ab Angelico Doctore negatur 1. part. quest. 19. artic. 8. ad 3.] cumque Gonetus tom. 2. disp. 4. art. & §. 5. pag. 301. eundem locum obicit contra Nostros, obiciunt & contra semetipsos. Respondemus verò pro Nostros, eum locum, & similes alios quest. 14. art. 13. ad 1. quest. 116. art. 1. ad 2. lib. 1. contra Gentes, cap. 67. lib. 3. cap. 71. 72. & 86. Opuscul. 3. cap. 139. quest. 5. de verit. artic. 9. ad 12. fauere potius opinioni nostrae, vt visum est in num. 391. Interpretaturque eos omnes Hieronymus Perez, Generalis Vicarius sacri, ac militaris Ordinis S. Mariae de Mercede Redemptionis Captiuorum, & in Theologia Praeceptor S. Francisci Borgiae, Nostrosque in primordiis Academiae Gandiensis, 1. part. quest. 19. art. seu quest. sua 8. dub. 3. breuibus his verbis: [Intendit S. Tho-

mas,

mas, quod agentia agunt tales effectus, qualia sunt agentia: sed agentia voluntaria agunt, non talia, qualia sunt, sed qualia volunt, & hic est planus sensus literarum S. Thomae.] Sic ille.

625 Et quamquam S. Thomas eis in locis, & in compluribus aliis apud Gonetum tom. 2. disp. 6. artic. 4. §. 3. pag. 489. passimque eodem tom. & 3. ac 4. vt explicet concordiam libertatis nostrae cum diuinis decretis, recurrit ad efficaciam summam diuinam voluntatis attingentis non solum substantiam, sed modum etiam libertatis in nostris operationibus: quod videtur aduersari Nostros, qui non recurrunt nisi ad praescientiam futuri consensus sub conditione; quam ponderationem desumpsit Gonetus ex Godoy supra. Nihilominus recursum S. Thomae ad praefatam efficaciam supponit eam fundatam in praescientia, per quam nouerit Deus, quod, non obstante mediocum indifferentium ad vtrumlibet praeparatione, eliceret nostra voluntas pro suo nutu talem actum, ac proinde, & pro suo Deus illum poterit velle summa efficacia, non exposita periculo frustrationis, neque laedente indifferentiam proximam, & expeditam nostrae voluntatis, siue ad carentiam talis actus, siue ad contrarium actum.

626 Dixi, supponi à S. Thoma in illo recursum praescientiam conditionatam, quia etsi ibi non exprimat, contentus tamen suae doctrinae in aliis multis locis ita postulat. Et vltra sparsim, inter ceteros alatos, offerendosque toto in hoc Opere, aufertur attentè quod ait 1. 2. quest. 109. art. 9. in corpore: Homo indiget auxilio gratiae, vt à Deo moueatur ad rectè agendum. Primo quidem ratione generali, propter hoc, quod nulla res creata potest in quemcumque actum prodire, nisi virtute motionis diuinae. Secundo ratione speciali, propter conditionem status humanae naturae; quae quidem licet per gratiam sanetur, quantum ad mentem, remanet tamen in ea corruptio, & infectio, quantum ad carnem, per quam seruit legi peccati; remanet etiam quadam ignorantia obscuritas in intellectu; & ideo necesse est nobis, vt à Deo dirigamur, & protegamur, qui omnia nouit, & omnia potest. En vt S. Doctor fundat in Omniscientia diuina infrustrabile regimen, quod per gratiam praeuenientem habet omnipotentissima Dei voluntas erga nostros actus liberos salutaris. Non dixit tantum, qui omnia potest, ne recurreret solummodò ad efficaciam summam voluntatis diuinæ; sed dixit, & prius, qui omnia nouit, vt denotaret efficaciam illam circa nos regendos ad actus salutaris liberos, proindeque per gratiam praeuenientem indifferentem; & non obstante mediocum omnium indifferentia, inniti Omniscientiae diuinæ. Et hæc vt præcisè possibilium non sufficeret; nam æquè cognosceret esse possibile, ne regimen fortiter effectum. Vt autem absolute futurorum, non deseruieret ad eligenda conducentia ad intentos actus salutaris liberos consequendos infallibiliter, intueretur namque hos vt dependentes ab illis electis. Quare esset vt futurorum conditionatè, apraque dirigere, vel saltem comitari decretum diuinum eligendi illa, vt fortitura, vel quae essent fortitura infallibiliter effectum. Huiusmodi autem scientia est praescientia conditionata, seu futurorum contingentium conditionatorum, vt ex Lectione Sectionis 17. & sequentium conterminarum compertum erit.

627 Porro ex nunc dictis pro manifestanda mente S. Thomae ad 3. in loco illo 1. partis, clarescit ea, quam habuit ad 2. eodem in loco. Cum enim obiectum fuisset: Omnis causa, quae non potest impediri, ex necessitate suum effectum producit, quia & natura semper

idem operatur, nisi aliquid impediatur, vt dicitur in 2. Physic. Sed voluntas Dei non potest impediri; dicit enim Apost. ad Rom. 9. Voluntati enim eius quis resistit? Ergo voluntas Dei imponit rebus necessitatem. Respondet S. Doctor: Ex hoc ipso, quod nihil voluntati diuinae resistit, sequitur, quod non solum fiant ea, quae Deus vult fieri, sed quod fiant contingenter, vel necessario, quae sic fieri vult. Quibus in verbis S. Doctor concedit, voluntatem efficacem Dei non posse à nobis impediri, quin id obstat, ne fiant liberè à nobis, quae ipse efficaciter vult fieri sic. Sed loquitur de voluntate efficaci, quae subsequatur, vel comitetur praescientiam conditionatam, & quam impediendi impotentia nostra sit consequens, & quae proinde neque importet, neque inferat, neque supponat in voluntate nostra impedimentum, ex parte actus primi se tenens ad oppositum, siue contradictoriè, siue contrariè eius, quod ipsa vult.

SECTIO LXXIII.

Eiusdem propositionis magna probabilitas rationibus ostenditur, & ab vna obiectione vindicatur.

628 S Vperato iam obice ab autoritate S. Thomae contra propositionem illam, vt intellectam de impedimento tenente se ex parte principij, seu actus primi, non dissimulato, Illustrissimum Godoy, & cum ipso Gonetum allegatos in num. 623. addere, falsam esse, vt intellectam de impedimento non exinde tenente se: atque adeò physicam ad amorem praedeterminationem, etsi sit impedimentum tam ad odium, quam ad amoris negationem, non tollere potentiam proximè expeditam ad extrema hæc contrarietatis, & contradictionis, neque in amore euertere libertatem à necessitate; quia non se habet ex parte principij; seu actus primi, sed per modum applicantis principium, seu actum primum ad secundum operationis. Sic ibi.

629 Sed postea in eodem tom. 3. de Incarn. tract. 12. disp. 49. §. 8. num. 202. tradit, [non omne impedimentum, tenens se ex parte actus primi, praedecidat libertati. Intentio enim efficacis finis ex parte actus primi se tenet respectu electionis, illamque infallibiliter infert, quando non est nisi vnum tantum medium; & tamen illius libertatem non tollit, in sententia Thomistarum. Imperium etiam ex parte actus primi se tenet respectu actus voluntatis, qui dicitur vsus, cum ad illum regulatiue concurrat, illumque efficaciter inferat, quin eius libertatem impediatur. Auxilium etiam efficacis, in sententia plurium Thomistarum, non solum applicatiue, sed etiam per modum complementi actus primi ad operationes nostras concurrat, illasque infallibiliter infert, atque operationis negatio nequit cum illo coniungi; tamen libertatem nostrarum operationum non tollit.] Et paucis interiectis ait: [Et quidem auxilium efficacis esto applicatiue tantum concurrat, si tamen non supponeret efficacem voluntatem Dei operationis vt libera, & libertatem nostram non connotaret, illam absque dubio impediret. Ergo quod non impediatur, non est, quia applicatiue tantum concurrat, sed quia ad nostram libertatem æquiuolenter consequitur (ob consequentiam scilicet ad decretum diuinum efficacis continens eminenter illam) vel quia illam vt effectum à se causatum con-

notat

notat de obliquo (ob decretum nempe diuinum efficacax, ad quod subsequitur, quodque importat de obliquo illam.) Vnde si quod se tenet ex parte actus primi, his conditionibus gaudeat, esto infallibiliter inferat operationem, illius libertatem non impediet, sed firmabit.] Hæc ille, è cuius MSS. mutuarus est Gonetus *tom. 12. disputat. 21. articulo 3. §. 4. pag. 619.*

630 Quæ & ego exarati; nam tempus in hoc positum compenfabatur omittendo plura, quæ occurrerant ad probandum, non apparere discrimen inter vnum impedimentum tenens se ex parte actus primi, & aliud, quod habeat se tanquam applicatio, vt vnum lædat, & aliud non lædat libertatem actus secundi, si vnum, & aliud præcedat pro priori naturæ hunc: item ad confirmandum, & magis stabilendum quod tractauimus in *sect. 50. & 53.* de prædeterminatione physica debente tenere se ex parte actus primi, si daretur: præterea ad colligenda varia exempla impedimentorum tenentium se ex parte actus primi, & non nocentium libertati actus secundi, iuxta multos Thomistas recentes: quæ inter exempla eminent illud de diuina visionis scientia ad liberos nostros actus terminata, quam vt applicatam per decretum diuinum efficacax voluit esse ipsorum effectiuam causam, præuicque cum ipsis connectam. Ita cum aliis Gonetus *tom. 2. disp. 3. artic. & §. 2. pag. 131.* & de quibus prædeterminationibus diuinis extrinsecis, quas defensant erga eisdem actus, vix possunt euitare, ne sint impedimenta tenentia se ex parte actus primi. Sed hæc necessaria iam non sunt, cum aperte de impedimentis exinde tenentibus se dicant, posse esse compossibilia cum libertate actus secundi. Etiam ego retractarem scripta in *num. 623.* si ex coniecturis, & non potius ex verbis modernorum Thomistarum, quos laudauimus, esse loquutus.

631 Quod igitur nunc restabat negotium, erat de impedimento quocumque tenente se ex parte actus primi, nisi in *sect. 52. & seqq.* fuisset à nobis actum. Quare modò tantum adiciam duo argumenta ad homines, & respondebo tribus aliis, quæ ipsi conficiunt. Primum ad homines est: Voluntas Christi non est proximè, expeditæque libera ad odium Dei, quia vno hypostatica, tenens se ex parte actus primi ad omnes operationes liberas voluntatis Christi, est impedimentum ad peccaminosas, ita vt omnimodis repugnet componi cum eis, & deperdit etiam per eas. Quam rationem, vt principalem, & sufficientissimam, impeditæ in Christi voluntate libertatis proximæ, & expeditæ ad odium Dei, prosequitur latè, & doctè Illustrissimus Godoy *disput. illa 41. §. 11. n. 276. tologue §. 13.* & ex illo Gonetus *disput. illa 20. art. 1. toto §. 6.* Ergo & de quacumque voluntate creata prædeterminata ad amorem idem dicendum esset, si prædeterminatio ad amorem foret ad odium impedimentum, tenens se ex parte actus primi.

632 Quod si respondeatur, ad amorem prædeterminationem esse impedimentum consequens æquiualentè, vel connotans de obliquo libertatem nostram contrarietatis ad amorem, & odium; possent ad eandem responsionem recurrere illi, contra quos in Antecedenti vsurpatur propositio illa, *Quod si quis ex inimpedibili, tenente se ex parte actus primi, ipsum quòque est inimpedibile;* sicuti & ij, à quibus assumitur, confugiunt, quando ex impedimento vniouis hypostaticæ, & præcepti de acceptanda morte, tenentium se ex parte actus primi, contenditur contra eos, voluntatem Christi non fore proximè, ex-

pediteque liberam ad negationem acceptandæ mortis, supposito præcepto Patris, vt eam Christus subiret; sicuti etiam confugiunt, quando ex impedimento gratiæ habitualis, tenentis se ex parte actus primi effectiuum ad actum contritionis, ad quem disponit peccatorem, vel qui, virgente præcepto, fiat à iusto (quem casum attingit Illustrissimus Godoy *disput. illa 49. §. 8. num. 205. & 206.*) arguitur contra eisdem, hominem, siue peccatorem, siue iustum non habiturum potentiam proximam, expeditamque ad carentiam contritionis.

633 Secundum est, si prædeterminatio, quam ad conuersionem haberent ex mero Dei nutu Tytij, esset ad non conuersionem impedimentum, tenens se ex parte actus primi, sequeretur, ciues Corozain, quibus ad conuersionem defuit ea prædeterminatio, non fuisse iuste ob non conuersionem obiurgatos à Christo, comparatiuè ad eos alios. Sequela hæc quam virgenter deducatur, noscere exinde est, quòd cum nostri Maiores, egoque in prima classe probationum vsi ea fuerimus, tanquam validissima aduersus prædeterminationem, Illustrissimus Godoy, vt eam cuitaret *tract. MS. de diuina scient. futur. conting. condit. disp. & dub. 2. §. 5.* non aliud refugium quæsiuit, quam respondere, defectum prædeterminationis in ciuibus Corozain ad pœnitendum, visis miraculis Christi, non fuisse defectum alicuius prærequisiti ex parte actus primi, & potentia; prædeterminationemque in Tyriis non fore aliquid, quod teneret se ex parte actus primi, & potentia;. Eidem responsioni insistit Gonetus *tom. 2. disp. 6. artic. 7. §. 1. ex pag. 591. vsque ad 604. & tom. 3. disp. 5. art. 6. §. 1. ex pag. 400. vsque ad 419.* Eamque ego refutaui in *sect. 50.* multis, quæ ad manum erant, parcens, ne transgrederer præscriptos terminos, agendo de gratiæ auxiliantis efficacis discrimine à sufficiente.

634 Illud à tali discrimine independens, non omittam nunc, quòd dicatur esse S. Thomæ expressa doctrina *1. 2. quest. 9. art. 4. ad 3. quest. 3. de potentia art. 7. ad 13.* eum, qui non habet potentiam ad omnia essentialiter prærequisita ad actum, & cum ipso præconnexa, continere ipsum in sua potestate, si continentia sit agentis secundi, subordinata primo: vnde etiam non habeamus potentiam ad assequendam prædeterminationem, prærequisitam essentialiter ad actum, & cum hoc præconnexam, continebimus hunc nostra in potestate libera. Sed doctrina illa nullatenus indicatur à S. Thoma. Nam in priori loco tantum ait: *Voluntas, quantum ad aliquid, sufficienter se mouet, & in suo ordine, sicut agit proximum; sed non potest seipsam mouere quantum ad omnia. Vnde indiget moueri ab alio, sicut à primo mouente;* scilicet, vt in corpore explicauerat, ad primum motum, vt qui debeat fieri ex instinctu primi mouentis, & libertate saltem contrarietatis careat. Videatur *n. 471.* Verba posterioris loci præsentata sunt à me in *num. 480.* & explicata in *num. 492. & 493.* neutraque insinuant doctrinam illam.

635 Transeamus iam ad diluendas obiectiones aliquas. Prima est, quantum impedimentum se tenet ex parte actus primi, inferatque secundum, ad cuius oppositum est impedimentum, non tollit, sed potius inferret in actu illo secundo libertatem, si hanc in ipso connotet; nihil enim potest destruere id, quod connotat. Atqui prædeterminatio, siue intrinseca, siue extrinseca, connotat libertatem in actu prædeterminato. Quod de extrinseca, consistente in voluntate Dei efficaci terminata ad actum nostrum liberum, & proinde etiam de intrinseca deriuata ex ipsa, probatur primò, quia contradictionem inuoluit, Deum efficaciter

efficaciter velle fieri à nobis liberè aliquem actum, & non simul connotare libertatem in illo, seu illum esse in se necessarium. Secundò, nam si decretum Dei efficacax ab extrinseco ob Scientiam Mediam dirigentem, aut comitantem potest in nostris actibus connotare libertatem, multò potius decretum, quod sit ab intrinseco, & de se efficacax, quippe efficacax incrementum, quod huic competit circa nostri actum connotandam, & inferendam libertatem, nequeat hanc destruere, sed debeat fouere magis: idque, ex quo inferatur maior efficacax, debeat posse componi cum summa efficacax; arguitur autem in voluntate diuina maior efficacax, si noster actus, quem decernat, fiat non solum quoad substantiam, sed etiam quoad modum libertatis. Et hoc quidem modo Suarez saluat, impositum Christo de patiendâ morte præceptum, quod supposita impeccabilitate voluntatis Christi, inferebat infallibilitè sui adimplerionem, non fuisse aduersum, sed potius propitium libertati actus acceptantis mortem, quia scilicet talem libertatem connotabat. Ita Illustrissimus Godoy supra, *disput. 43. §. 2. num. 24. & 25.* sæpeque aliàs in *MSS. ad 1. part. & ex illis Gonetus passim.*

636 Respondeo, maiorem propositionem implicare conditionem repugnantem de libertatis in actu nostro connotatione ab impedimento in oppositum, tenente se ex parte actus primi. Sed quia conditionalis nihil ponit in esse, præterea Maiorem, & nego Minorem. Ad cuius primam probationem fateor quod in ea dicitur. Sed illud non stat, si volitio, qua Deus efficaciter velit fieri liberè aliquem actum nostrum, & quæ in eo libertatem connotet, sit ex parte actus primi impedimentum ad oppositum, vel si inducat tale impedimentum in voluntate nostra. Sic non stat, Deum efficaciter velle, quòd à voluntate humana Christi fiat ipsius Dei amor liberè libertate contrarietatis, neque quòd in amore connotet libertatem eius modi, quia supponitur vno hypostatica, quæ est ad odium impedimentum, tenens se ex parte actus primi. Et vt vltra exemplum, in quo nobiscum conueniunt arguentes, asseram aliud ex suis placitis, atque ab actu necessario, etsi contradictionem inuoluit, Deum efficaciter velle fieri à nobis necessariò aliquem actum, & non simul connotare necessitatem in illo; tamen id non stat, si decretum diuinum supponat iudicium indifferens præluens voluntati nostræ, mouensque eam. Ita Illustrissimus Godoy in *tractatu MS. de voluntate Dei,* & Gonetus *tom. 4. disputatione 6. articulo 3. §. 4. pagina 542.* inquit, [Deum ratione suæ Omnipotentia, & supremi dominij, quod habet in nostram voluntatem, posse illam mouere, & applicare ad quodcumque voluerit, & quomodocumque voluerit, dummodo id non implicet contradictionem, nec modus ille repugnet naturæ ipsius voluntatis, vt contigit in proposito.] Quæ verba translata ad præsens punctum veluti terminant illud.

637 Hinc ad secundam probationem dico, repugnans esse diuinum decretum, quod sit ab intrinseco, & de se efficacax erga nostrum actum, & connotet in ipso libertatem: hæc enim non est connotabilis à decreto, quod ex parte actus primi sit impedimentum, aut inferat illud in voluntate nostra ad oppositum contradictoriè, aut contrariè eius, quod decernit. E contra verò est connotabilis à decreto, quod sit efficacax ex consortio cum Scientia Media, siue dirigente, siue comitante. Nam istud neque est, neque infert im-

R. P. Gabr. de Henao, Scient. Med. Pars I.

pedimentum præfatum. Quapropter incrementum, siue excessus efficacax in decreto illo præ hoc, cum sit implicatorium contradictionis, quia destrueret libertatem, quam connotaturum dicitur, neutiquam hanc fouebit. Et quantum efficacax voluntatis diuina circa nostrum actum possit ed peruenire, vt assequatur illum non solum quoad substantiam, sed etiam quoad modum libertatis, pronuntieturque verissimè cum S. Thoma supra, fore, vt fieret contingenter, & liberè actus, quem Deus vellet fieri sic; nihilominus hæc erga actum eliciendum sic à nobis efficacax debet esse talis, qualis est declarata, & maior alia impossibilis prorsus est, incolumi seruata contingentiæ, & libertate actus nostri voliti à Deo.

638 Quod de Suarez additur, non ita est; nam *tom. 1. in 3. part. disput. 37. sect. 3.* propositionem eandem, quam nos tuemur, præmittit, inquit: [Videtur suppositio præcepti, de qua nunc est sermo, esse ex illis, quæ tollunt libertatem simpliciter. Nam quando suppositio habet duas conditiones, scilicet, vt illa posita, necessariò sequatur actus; & illam poni non pendeat ex libertate voluntatis, sed omnino antecedit liberum consensum illius, talis suppositio videtur tollere libertatem, & inducere necessitatem simpliciter, quia tunc neque suppositio est libera, neque dimanatio actus ex tali suppositione, seu ex voluntate sic affecta, est libera; & ita nullibi relinquitur libertas circa talem actum. Huiusmodi autem est in præsentis impositio præcepti, quæ non pender ex voluntate humana Christi; nam ante omnem actum, & liberum consensum eius impositum est illi tale præceptum; & facta tali suppositione, non potest non sequi actus.] Sic itaque præmissa illius propositionis veritate soluit difficultatem dicendo: [Hoc procederet, si consequens (id est, acceptatio mortis) sequeretur absoluta necessitate ex tali antecedenti (id est, ex imposito præcepto); non verò procedit, quando solum sequitur ex suppositione præscientiæ diuinæ. Quia tunc illa conuexio non est infallibilis ex intrinseca vi extremorum, sed ab extrinseco, ex præscientia nempe conditionata, & prouidentia Dei.] Sic Suarez, cuius discursum Petrus de Bugis *lib. 10. de Incarnat. cap. 6.* nouissimè exornat satis acutè, & plenè. Non igitur Suarez conuiet libertatis connotationi ab impedimento ad oppositum, habente se ex parte actus primi, inferenteque inuicibiliter actum secundum.

639 Talisque connotatio, & alio nomine accommodatio ad modum liberum agendi, seu cum indifferentia proxima ad vtrumque extremum, siue contradictionis, siue contrarietatis, est arcanum, quod nos penetrare non valemus. Non secus, ac si audiremus, Deum iniicientem nobis vincula, quibus non possemus expedire nos, & quæ alligarent nos ad vnum locum, velle, vt ea connotarent libertatem mouendi nos in hunc, vel illum locum, seu cum indifferentia expedita ad quemcumque locum vicinum; vel velle, vt accommodarent se ei libertati, & indifferentiæ. Non secus etiam, ac si audiremus, Deum concurrentem nostro cum intellectu ad assensum præmissarum euidentium, quarum terminos perfectè calleamus, & principia dialectica, in quibus fundatur syllogismorum demonstratiuorum firmitas, velle eo in assensu connotationem, aut accommodationem ad libertatem contrarietatis circa assensum conclusionis; velleque ad libertatem contradictionis quando non ster intellectus à voluntate non diuertat ad alia

Q cogitanda.

cogitanda, vel non affigatur nimis præmissarum cogitationi, qua defatigatus deficiat viribus ad elicendam conclusionem: quibus impediens remoris, hanc non posse esse liberam libertate contradictionis, multi censent; & adstantibus prærequisitis illis, non posse liberam esse libertate contrarietatis, fatentur omnes. Quod exemplum confirmat non leuiter propositionem, pro qua decertamus. Sicut enim inimpedibilis est, saltem per dissentium, assensus conclusionis ab eo, cui inimpedibilis sit assensus euentium præmissarum, contentium in genere causæ effectiuae, vel formalis extrinsecæ conclusionem: ita in proposito nostro.

640 Argumentum, cui satisfacere conatus sum, roboratur ab Illustrissimo Godoy autoritate SS. Augustini, arque Anselmi, & quæ huius est, pluries repetitur à Gonetio, fuitque à me transcripta in *num.* 288. vbi, & in *num.* 449. quæ est S. Augustini, explicatæ manent tanquam concordēs nostræ opinioni.

SECTIO LXXIV.

Eiusdem propositionis ab alia obiectione defensio.

641 **S**ecunda obiectione est, etsi prædeterminatio, siue extrinsecæ, siue intrinsecæ, voluntatis nostræ ad amorem v. g. sit ab ea inenitabilis, inferatque illum inenitabiliter, seu infallibiliter pro posteriori ad signum temporis, quod connotat, vel ad sui existentiam; potest nihilominus ea manere libera, non tantum contradictoriè, sed etiam contrariè, id est, non tantum ad amoris carentiam, sed etiam ad odium: potentia quidem speculatiua, & antecedenti respiciendo tam carentiam amoris, quam odium penes sua prædicata essentialia, nempe quatenus possunt à voluntate nostra prodire, & cum illa coniungi, præcindendo ab accidentibus illius, qualia sunt actualis coniunctio cum prædeterminatione ad amorem, & cum amore ipso. Vnde impotentia, quam tam ad carentiam amoris, quam ad odium habet voluntas nostra prædeterminata ad amorem, est defectus potentie ex integro practicæ, estque solummodo impotentia consequens, quatenus non potest illa ponere præfatam coniunctionem actualem. Indidemque ad carentiam amoris, & ad odium indifferentia, quæ per prædeterminationem ad amorem tollitur in voluntate nostra, est dumtaxat priuatiua, suspensiuæque, & neutriquam est indifferentia potestatis; hanc enim indifferentiam relinquit prædeterminatio ad amorem, vt quæ illam per modum liberi arbitrij præuie determinet, inferatque ipsum non solum quoad entitatem actus, sed etiam quoad modum libertatis vtriusque, & ita vt ipse sequatur infallibiliter, seu necessariò necessitate consequentiæ, non autem consequentiæ. Hoc modo discurrit Illustrissimus Godoy *tom.* 3. in 3. part. tractat. 11. disputatiōne 43. §. 4. tractat. 12. disputatiōne 49. §. 8. & in *MSS.* ad 1. part. tum tractat. de diuina scient. futur. conting. condition. disputat. 3. dubio 2. tum tractatibus de voluntat. Dei, & prædetermin. ex illoque Gonetius passim, vt & Thomistæ Salmanticenses in disputatiōibus quotidianis, eisdem distinctionum terminos

post tantum Magistrum vsurpantes.

642 Sed hæc omnia, quorum probationem desidero, iam confutauit ex *sektione* 51. vsque ad 57. imò & vsque ad præsentem. Quare nunc tantum aperiam circa ea quosdam meos scrupulos. E quibus primus sit: Quandoquidem ista dicantur non modò ad conciliandam libertatem contradictionis, & contrarietatis in amore cum prædeterminatione voluntatis nostræ ad ipsum, sed etiam ad fœderandam libertatem contradictionis in acceptione mortis cum impeccabilitate voluntatis Christi, cumque eiusdem notitia de imposto præcepto à Patre, vt mortem subiret; & quandoquidem ea impeccabilitas, notitiæque præcepti fuerit ex parte actus primi impedimentum ad non acceptionem, vt iidem tradunt; assequi intellectu nequeo, quomodò in voluntate Christi saluum relinquunt actum primum, & posse completum, proximum, expeditumque, tam ad non acceptionem, quam ad acceptionem, prout requiritur ad libertatem contradictionis: quomodo etiam indemnem seruent indifferentiam potestatis ad vtrumque? Maxime cum iidem, ne ad amorem prædeterminatio in nostra voluntate adimat indifferentiam potestatis ad ipsum, ad carentiam ipsius, ad odiumque, ne etiam intercludat illum actum primum, & posse expeditum, tam ad carentiam amoris, & odium, quam ad amorem, tradant eam prædeterminationem non se tenere ex parte actus primi.

643 **S**crupulus secundus sit, si in voluntate nostra prædeterminata ad amorem, datur in signo naturæ antecedenti actualem cum prædeterminatione coniunctionem, actus primus, & posse completum, proximum, expeditumque, non minus ad carentiam amoris, & ad odium, quam ad amorem ipsum: quomodò signum actualis coniunctionis voluntatis cum prædeterminatione, adhuc antecedens existentiam amoris ex determinatione voluntatis, succedat post illud aliud signum, in quo datur actus primus, & posse expeditum, tam ad carentiam amoris, & ad odium, quam ad amorem? Nam signum actualis coniunctionis voluntatis cum prædeterminatione importat ad carentiam amoris, & ad odium impedimentum, quod non est ex determinatione voluntatis nostræ, quodque opponitur actui illi primo, & posse expedito æquè ad extrema illa tria libertatis contradictionis, & contrarietatis, quovsque accedat signum determinationis ex libitu voluntatis nostræ. Signa diuersa naturæ exercentur in eodem instanti reali. Ergo non stat, dari in ipso vnum signum, quod ante determinationem voluntatis nostræ importet posse expeditum ad extrema illa tria, aliudque, quod ante eandem determinationem inuehat impedimentum ad duo, relinquatque expeditionem ad vnum tantum. Præterea, omne positium, vel negatiuum, quod intelligitur in aliquo naturæ signo, datur etiam in instanti reali. Ergo si in huius vno signo intelligitur voluntatis nostræ, ante suam determinationem, posse expeditum ad tria extrema illa, non poterit eiusdem voluntatis nostræ in alio signo intelligi coarctatio ad vnum tantum. Quare posse expeditum ad tria illa extrema, cum præcisione ab illo, ad quod voluntas nostra se determinauerit, excludit impedimentum ad quodlibet ex illis pro toto instanti reali. Declaratur magis. Si in voluntate nostra pro signo præeunte prædeterminationem ad amorem daretur potentia

potentia expedita ad ipsum, & ad odium; in signo autem existentie prædeterminationis dictæ daretur impedimentum ad odium, sequeretur, non sine inuoluta implicantiâ contradictionis, voluntatem nostram in eodem instanti reali fore expeditam, & impeditam ad odium. Quæ enim sunt, & verificantur pro diuersis signis, & prioritatibus naturæ, sunt, & verificantur in eodem instanti reali complectente talia signa. Secundum hunc scrupulum ingenerauit mihi Illustrissimus Godoy *tractatu* illo 11. in 3. part. disputatiōne 41. §. 13. ex *numero* 337. vsque ad 342. disputans eisdem ferè verbis contra quandam opinionem de peccandi potentia proxima, quæ pro signo priori ad vnionem hypostaticam competeret humanitati Christi, & quæ ad peccati actum redacta impediret primam existentiam, aut conseruationem vnionis; cum tamen in huius primo existentis, aut conseruatæ signo daretur impedimentum potentie illius proxime.

644 **S**crupulus tertius sit, quod voluntas prædeterminata ad amorem respiciat odium potentia speculatiua, & antecedenti; seu potentia, quæ præcindendo ab actuali coniunctione cum prædeterminatione, respiciat penes voluntatis creatæ essentialia prædicata odium, non sufficit ad id, vt voluntas habeat (vti debet) potentiam proximam, seu proximè in actu primo expeditam ad odium sub prædeterminatione ad amorem; sed remoram tantum, qualem sub vnione hypostatica, prædeterminante ad speciem saltem amoris Dei, habet etiam voluntas humana Christi ad odium Dei, eademque voluntas, & cuiusvis alterius creaturæ beatæ habet etiam ad odium sub vnione beatifica prædeterminante ad speciem, & exercitium amoris Dei: qualem item haberet in via voluntas nostra, quam Deus, denegando iudicium indifferens, necessitaret, quoad speciem saltem ad amorem sui, aut alterius boni. Quibus in casibus quidni respueretur Dei odium modo, quo dicitur respui à voluntate prædeterminata ad amorem Dei? Aliunde autem, quantum ad impotentiam completè practicam, & consequentem, seu quoad id vt voluntas nostra prædeterminata ad amorem non posset componere odium cum suppositione prædeterminationis ad amorem, & voluntas Christi non posset consociare odium Dei cum suppositione vnionis hypostaticæ, nullum adest discrimen, vt neque in aliis exemplis.

645 **S**crupulus quartus sit, voluntatis ad amorem prædeterminatæ respectus, fundatus in illa potentia speculatiua, & antecedenti, vel est solius voluntatis, vel eius prædeterminationis simul? Non secundum; nam voluntas vt prædeterminata ad amorem, non respicit odium, vt quod possit sui exercitium esse, & actus; non secus, ac voluntas vt amans, non respicit sic odium: quod non magis repugnat in voluntate vt amante, quam in ea vt prædeterminata ad amorem. Cui autem essentialiter repugnat actus, non potest conuenire potentia ad illum, vt docet Illustrissimus Godoy *tractat.* illo 11. *disputatiōne* 41. §. 13. *num.* 332. & ex eo reddidit Gonetius *tom.* 12. *disp.* 20. *articulo* 1. §. 6. *pagina* 491. Non primum: tum quia respectus voluntatis solius non est respectus potentie, quæ sit proximè, & expeditè libera; sed potentie, quæ secundum sua prædicata essentialia sit apta, vt iuxta condiciones, quibus instruat, sit eo modo libera, vel necessaria, imò & quæ nequeat

R. P. Gabr. de Henao, Scient. Med. Pars I.

siue velle, siue nolle, si cognitione obiecti non dirigatur; & quæ adhuc directæ cognitione proponente indifferenter obiectum, possit aliunde necessitari ad illud amandum: & vt non posset, sed tamen potest directæ cognitione proponente determinatè bonitatem finitam obiecti necessitari à Deo (quod non negant Thomistæ) tuncque voluntatis secundum sua prædicata essentialia respectus ad odium obiecti non sufficeret, vt esset proximè, neque sufficeret, vel iuxta Thomistas etiam, quando eidem voluntati præditæ cognitione indifferenti, Deus ex plena sua potestate retraheret prædeterminationem tam ad amorem, quam ad odium. Quapropter præfatus respectus, si alia desint, vel si alia adsint, non satis est ad libertatem proximam, & expeditam. Tum quia voluntatis solius ad odium respectus secundum sua prædicata essentialia non est nisi solum iuxta considerationem nostram abstractentem à prædeterminatione ad amorem, quæ re ipsa hic, & nunc voluntatem intrinsecus afficiat, vel extrinsecus determinet ad amorem, antecedenter reddendo odium implicatorium contradictionis. Ergo voluntas prædeterminata non erit ex tali respectu proximè, & expeditè libera re ipsa, sed vt summum, consideratione nostra abstractente à prædeterminatione, quæ à parte rei existat. Et vt ea consideratio non sit falsa, opus erit ferri ad proximam, expeditamque libertatem apprehendendo cetera, quæ vltra voluntatem conuenire debent pro eius constitutione. Vnde ex tali consideratione, sicque apprehensiuâ, non poterimus procedere ad verè iudicandum, absolutèque affirmandum, voluntatem prædeterminatam ad amorem esse proximè, expeditèque liberam ad ipsum, & ad odium; sed fore, si ad neutrum prædeterminaretur, & ceteræ aliæ condiciones concurrerent.

646 **Q**uintus scrupulus sit, voluntas prædeterminata ad Dei amorem, potest odio habere, si vult; alioqui non persisteret libera contrariè, sicut mota, & excitata per gratiam ad amorem etiam Dei non maneret eo modo libera, nisi odisse posset, si vellet, prout constat ex Concilio Tridentino *sessiōne* 6. *canon.* 4. Atqui voluntas prædeterminata ad amorem odio habere non potest componendo prædeterminationem cum odio, neque existentem ipsam expellendo per odium, seu faciendo, vt non conseruetur; neque impediendo, vt primò existat; neque cum prædeterminato amore coniungendo odium. Quo ergo sensu habere odio potest, si vult? De Christi Domini voluntate non alia ratione, discursiue prælaudati Thomistæ stabiliunt, non posse odio habere Deum, si velit, hancque hypothesin esse in terminis implicatōriam, nisi quia non potest componere cum odio vnionem hypostaticam, neque conseruationem, neque primam huius existentiam impedire, nec cum amore consociare odium. Ego sanè pro firmanda impeccabilitate voluntatis Christi, proueniente ex vnione hypostatica, non video illos curasse de aliis capitibus; cum tamen fusè, & nauiter prouinciam hanc susceperint, peregerintque. Si responderet, voluntatem prædeterminatam ad amorem, posse, si velit, odisse, potentia speculatiua, & antecedenti respiciendo odium penes prædicata essentialia, &c. iam suprâ rogauit, cur fas non esset dicere idem de voluntate Christi. Et tunc reponerem ego, videnturque reposituri etiam Thomistæ, eam potentiam voluntatis Christi speculati-

Q 2 uam

nam ad odium, esse radicalem, & remotam, non verò proximam, & expeditam ad odium: quæ non habet voluntas Christi, adueniente vnione hypostatica; sed nostra habet, debetque habere in consortio prædeterminationis ad amorem, ne nostra ad Dei amorem prædeterminata euadat tam absolutè, & simpliciter impeccabilis, seu impotens odisse Deum, quàm est voluntas Christi ratione vnionis hypostatica:

647 Idem scrupulus pungit comparando voluntatem nostram prædeterminatam ad acceptandam mortem, & urgente præcepto subeundi martyrij, cum voluntate Christi sub conditione similis præcepti. Nam si libertas tantum contradictionis, sed quæ sufficiens sit ad meritum acceptatæ mortis, saluatur in voluntate Christi per recursum ad potentiam speculatiuam, respiciendo non acceptationem penes prædicata essentialia, &c. eadem tantum libertas contradictionis, sed ad merendum apta, saluabitur in nostra voluntate, quando instante præcepto martyrij, sit ad mortis acceptationem prædeterminata. Atqui Thomistæ libertatem etiam contrarietatis hanc in posteriori casu tuerentur. Ergo tenentur agnoscere in eo aliam potentiam, quàm speculatiuam illam, nempe potentiam, quæ excludat prædeterminationem ad acceptationem mortis, & quæ completè, & practicè, consequenterque queat componi non minus cum non acceptatione, quàm cum acceptatione.

648 Sextus scrupulus sit, voluntas, prædeterminata ad amorem, non modò est infæderabilis cum odio, sed etiam cum potestate proxima, & expedita ad istud. Nam amoris solius positione potest reduci ad actum secundum; & quòd illius solius positione possit reduci, prouenit non ex libitu voluntatis, sed ex vi prædeterminationis ad amorem collata à Deo, inconsulta voluntate, & gaudentis essentiali connexionem cum amore, repugnantiaque cum odio. Atque hinc elucescit voluntatis prædeterminatæ ad amorem discrimen ab eadem amante; nam etsi amans sit inconciliabilis cum odio, non tamen cum potestate proxima ad vtrumvis, reducibilique ad actum secundum positione siue amoris, siue odij; & quòd positione amoris præ odio reducatur, prouenit ex determinatione voluntatis, nequamque ex aliquo, quod antecedenter sit connexum cum amore, quodque præcludat aditum odio. Atque hinc etiam perspicuè noscitur, voluntatem amantem esse potentem odisse potentia antecedenti proxima, & in sensu diuiso amoris, non autem in sensu diuiso sui, prærequisitorumve ad amandum, habendumque odio: & esse simul impotentem odisse impotentia consequenti, atque in sensu composito amoris. Quæ impotentia, cum consistat in determinatione ipsius voluntatis per amorem, & in exercitio libertatis, qua gaudet, nequamque est aduersa libertati. Sed non intelligitur, quomodò voluntas prædeterminata ad amorem habeat ad odium potentiam antecedentem proximam; si quidem esse prædeterminatam ad vnum extremum libertatis contrarietatis non possit non esse antecedens impotentia proxima ad aliud, vt quæ ortum trahat ex prædeterminatione inferente vnum, & impediende aliud. Neque item percipitur, quomodò voluntas prædeterminata ad amorem sit odisse potens alio in sensu diuiso,

quàm prædeterminationis ad ipsum, seu nisi tantum pro casu, in quo voluntas esset diuisa à prædeterminatione ad ipsum. Nam quando, & dum est in sensu composito cum prædeterminatione ad ipsum, existit cum tali ad ipsum prærequisito, quod sit odij impedimentum essentialè, & à voluntate inuitale prorsus. Quo igitur pacto hæc eo in sensu composito retinebit potentiam proximam ad odium, seu quo pacto habebit simul cum potentia ad amorem proxima potentiam proximam ad odium? Nonne prima potentia remoueret necessariò secundam, vt quæ ineluderet essentialè, & à voluntate prorsus inuitabile impedimentum ad actum secundum secundam?

649 Neque proderit confugere ad distinctionem de potentia speculatiua, & antecedente, respiciente odium secundum prædicata essentialia, abstrahentiaque ad accidenti sensus compositi cum prædeterminatione ad amorem. Non proderit, inquam, tum quia talis potentia esset, vt summum, remota, & radicalis. Tum quia sermo est de voluntate quando, & dum est in sensu composito cum prædeterminatione ad amorem: quo casu non datur locus carentiæ talis sensus compositi, sed, vt summum, abstractioni ab illo per nostros conceptus. Quare, vt summum, per hos, & non re ipsa, neque ex reali suppositione talis sensus compositi voluntas prædeterminata ad amorem habeat ad odium potentiam realem simpliciter, & absolutè. Tum quia sermo est, non modò de voluntate quando, & dum est, sed etiam prout est, concipiturque à nobis prædeterminata ad amorem, seu in sensu composito prædeterminationis ad hunc. Prout autem sic est, & concipitur à nobis, non remanet rima abstractioni illi per nostros conceptus. Tum quia voluntatem prædeterminatam ad amorem posse odisse potentia illa speculatiua, non est posse odisse in sensu composito prædeterminationis ad amorem. Ergo solum erit posse odisse in sensu diuiso eius prædeterminationis. Quomodò ergo verificabitur, voluntatem prædeterminatam ad amorem posse odisse in sensu composito prædeterminationis? cum tamen iuxta Thomistas recentes debeat verificari. Et nisi verificetur, non voluntas prædeterminata, sed imprædeterminata ad amorem, vel prædeterminata ad odium, vel abstrahens per nostros tantum conceptus à prædeterminatione tam ad vnum, quàm ad alium actum, erit quæ possit odisse, vel quæ concipiat posse odisse: imò erit quæ neque amare, neque odisse possit, vel quæ concipiat non vt potens determinatè amare, neque vt potens determinatè odisse, sed vt indifferens ad vtrumlibet posse, prout habuerit, siue ad amorem, siue ad odium prædeterminationem, sine qua non est proximè potens, per modum saltem potentiæ, & principij applicati, siue amare, siue odisse.

650 Quapropter cum Illustrissimus Godoy in illa disputatione 49. tomo 3. in 3. part. §. 8. numero 188. & ex ipso Gonetis disputatione illa 21. tomo 12. articulo 3. §. 4. pagina 614. fatetur, per voluntatis ad amorem prædeterminatæ potentiam ad odium speculatiuam, & antecedentem, ratione cuius verificatur, quòd voluntas, supposita etiam prædeterminatione ad amorem, sit potens odisse in sensu diuiso, se non significare positiuam odij diuisionem

à prædeterminatione ad amorem, quia positiua diuisio petit ablationem prædeterminationis ad amorem; proindeque potentia ad talem positiuam diuisionem postulat potentiam ablatiuam eius prædeterminationis, qua potentia caret voluntas; sed se significare duntaxat diuisionem præcisiuam, quæ contenta est præcisiuè à prædeterminatione ad amorem, & cui sufficit potentia illa speculatiua, & antecedens; etenim illa præciscindit etiam ab eadem prædeterminatione. Cum, inquam, hæc fateantur, ego intelligere nequeo, qua via in voluntate prædeterminata ad amorem saluent potentiam positiuam, realemque proximam ad odium, & quæ non sit tantum per nostros conceptus; & quæ adhuc per eos, si conuenienter præcisciant, neque concipiat vt potentia proxima ad odium, neque vt potentia ad amorem proxima, sed vt quid indifferens ad vtramque potentiam.

651 Septimus scrupulus sit: Affirmatiua propositio, *Voluntas prædeterminata ad amorem potest potentia speculatiua, & antecedenti odisse*, æquipollet huic, *potest in sensu diuiso*: & similiter propositio negatiua, *Non potest potentia completè practica, & consequenti, æquipollet huic, non potest in sensu composito*. Sed propositio illa affirmatiua, vt vera sit, significare debet potentiam ad odium in prædeterminationis ad amorem sensu diuiso à voluntate; & propositio illa negatiua, vt vera sit, debet etiam significare impotentiam ad odium in prædeterminationis ad amorem sensu composito cum voluntate. Qui ergo fiet, vt cum prædeterminatione ad amorem persistet salua libertas contrarietatis ad ipsum, & ad odium? Maior videtur certa ex loquutionibus recentium Thomistarum, & exinde quòd veteres Philosophi, ac Theologi potentiam antecedentem, & in sensu diuiso promiscuè vsurpant, vt & impotentiam consequentem, atque in sensu composito, vti cernere est apud Gonetum tom. 2. in *Apologia Thomistarum*, toto serè artic. 3. ex pagina 684. vsque ad 711. tom. 4. disp. 6. toto articulo 4. ex pagina 546. vsque ad 559. apud Raynaudum in *Disciplina Morali*, distinct. 2. quæst. 3. num. 265. & in *Composito dissoluto*. Minor probatur primò, quia in propositionibus illis, tum affirmatiua, tum negatiua, & in similibus aliis, sensus diuissus non alius est, quàm formæ, vel quasi formæ à subiecto, vel quasi subiecto habente potentiam actiuam, vel passiuam ad aliam formam: & sensus compositus non alius est, quàm formæ, vel quasi formæ cum subiecto, vel quasi subiecto, quod careat passiuam, vel actiuam potentiam ad aliam formam. Nullusque Author Classicus antiquus reperitur à me esse, qui aliter vsus fuerit ea distinctione sensus diuissi, & compositi. Præterea in illa affirmatiua propositione sensus diuissus, qui assumitur, est prædeterminationis à voluntate. Ergo & in illa negatiua sensus compositus, qui assumitur, est prædeterminationis cum voluntate: alioqui in terminis distinctionis non seruaretur constantia, vt actutum constabit. Dubitationis consequentem non esse leuem agnoscit Gonetus in locis proximè citatis, necnon in tom. 12. disp. 21. artic. §. 3. pag. 602. post Illustrissimum Godoy disp. illa 49. §. 8. num. 185. & post plures alios Thomistas.

652 Commodumque erit, & compendiosum transcribere, quod ipsis concors Franciscus Syluius scribit part. 4. de *Motione primi Motoris*, articulo 3. quodque si à nobis examinetur, patentior fiet mens Thomistarum, & nostræ hæsitaciones quàm sunt R. P. Gabr. de Henao, *Scient. Med. Pars I.*

fundatæ, neminem latebit. Scribit itaque: [Non est putandum, quòd intelligamus, sensum diuissum esse hunc: Fieri potest, vt si non determinetur à Deo voluntas nostra, non agat. Sed sensus diuissus est: Fieri potest, vt is, qui iam mouetur, determinatur, & agit, absolutè non agat; qui est verus, quia etiam tunc, cum agit, sic agit, vt possit non agere. Quia habet principium intrinsecum sufficiens ad non agendum; quanuis nunquam contingeret, quòd non agat quando mouetur. Hic enim sensus compositus, & eo significatur, fieri posse, vt is, qui mouetur, & determinatur, stante determinatione, non agat; qui est falsus, quia inuoluit impossibilia, scilicet voluntatem moueri, ideoque agere, & tamen non agere. Sicut huius propositionis, *Sedens potest stare, ager potest esse sanus*, sensus compositus est falsus, quia inuoluit impossibilia; est enim talis: Fieri potest, vt sedens, dum sedet, stet: Fieri potest, vt æger, dum est æger, sit sanus; cum tamen sensus diuissus sit verus: Fieri potest, vt is, qui sedet, stet; qui est æger, sit sanus. Hanc distinctionem à Philosopho, S. Thoma, Scoto, & aliis vstitam irridet aliqui, sed melius ignorantiam suam culpant, quàm antiquorum doctrinam irrident.] Hæc Syluius. Ex quibus liquet, non prospici libertati nostræ confessione Doctoris huius, & Thomistarum, si potentia ad odium esset non nisi in prædeterminationis ad amorem sensu diuiso à voluntate; & proinde si in sensu composito illius prædeterminationis cum hac daretur impotentia in hac ad odium. Meritoque ita consistitur; nam potentia ad odium illo tantum in sensu diuiso esset merè conditionata; & impotentia ad odium in isto sensu composito esset absoluta omnino. Sic voluntatis Christi potentia ad peccandum in sensu diuiso hypostaticæ vnionis, non quidem impediendæ, neque destruendæ per peccatum, sed ex solo Dei libito non conferendæ, est purè conditionata; & impotentia ad idem ipsum in sensu composito eiusdem vnionis est prorsus absoluta. Sic etiam de potentia cæci ad videndum in sensu diuiso cæcitatibus, & de impotentia in sensu composito. Ratio à priori est quoad primam partem, quia prædeterminationis ad amorem sensus diuissus non est in voluntatis nostræ potestate, & proinde neque in ea esset odisse, si tantum sub tali sensu explicetur potentia ad odium. Ratio quoad secundam partem est iuxta Syluium, & Thomistas, quia si in sensu composito prædeterminationis ad amorem detur impotentia ad odium, non restabit sensus, sub quo in voluntatis nostræ potestate sit odisse.

653 Dixi, iuxta Syluium, & Thomistas; nam nos putamus fore, vt deberet in sensu composito prædeterminationis ad amorem dari proxima impotentia ad odium, ideoque non fore in nostræ voluntatis proxima potestate odium. Etenim prædeterminationis ad amorem sensus compositus esset sensus formæ, vel quasi formæ, tum quantum ad sui esse, tum quantum ad inferendum amorem, & excludendum odium, inimpedibilis à voluntate nostra. Er is sensus compositus non est ille, qui cum libertate nostra coheret. Alius namque est, nempe sensus formæ, vel quasi formæ, cuius vel existentiam, vel saltem sequelam nostri actus ad ipsum impedire possimus. Vnde fiet, vt nostri actus necessitas sit tantum fundata in principio illo, *Impossibile est idem esse, & non esse*; & deriuata tantum ex suppositione consequente exercitium nostræ libertatis,

non autem ex suppositione antecedente illud, nobisque non libera.

654

Qua notitia instructus, qui legerit S. Thomam 1. p. quæst. 23. art. 6. ad 3. quæst. 6. de verit. art. 4. ad 8. & in Boetium de Consolatione Philosophia lib. 5. profa vlt. animaduertet, eam solam esse, S. Doctoris iudicio, necessitatem in sensu composito, quæ prouenit ex libertatis vsu in positione actus, vel rei, quæ necessaria tali sensu dicitur, & non ex aliquo præeunte vsu libertatis. Animaduertetque idem ipsum in aliis Doctoribus antiquis, cùm tractant de eadem necessitate, siue sub terminis sensus compositi, siue sub aliis æquivalentibus. Nec minùs proderit ea notitia ad discernendum inter has propositiones, *Sedens potest stare. Voluntas prædeterminata ad amorem potest odio habere.* Nam sessio est forma, & suppositio, quæ in sui existentia, & conseruatione pendet ab arbitrio sedentis. Prædeterminatio autem neutro modo pendet ab arbitrio voluntatis prædeterminatæ. Præterea sessio est exercitium potestatis indifferentis ad sedendum, vel standum, & non est actus primus, principiumve, neque applicatio ad sedendum. Sed prædeterminatio ad amorem est actus primus, aut principium, vel applicatio præuic requisita ad amorem, repugnans cum odio, & proinde nequit esse exercitium potestatis indifferentis ad amandum, vel odio habendum. Denique sessio est stationis impedimentum euitabile à nobis. At prædeterminatio ad amorem est odij impedimentum, quo non possumus liberare nos.

655

Vnde prioris propositionis à posteriori discrimen manifestum est non minùs, quàm prioris ab hac, *Vinctus sedens potest stare*, id est, vinctus carenis, quas ad sedendi situm alligantes, neque ipse sibi iniecerit, neque ipse valeat perfingere. Est etiam non minùs manifestum discrimen, quàm quod versatur inter has, *Merus homo inustus potest peccare, Deus homo potest peccare.* Tam quidè præcisè sedens, quàm vinctus sedens non possunt in sensu composito sessionis, & vinculum stare, seu non possunt sessionem, & vincula ad ipsam alligantia coniungere cum statione. Sed quoad sensum diuisum datur disparitas; nam præcisè sedens, vt posuit sessionem, potuit ponere stationem, potestque deponere sessionem; proindeque præcisè sedens gaudet potentia, vt in sensu diuiso sessionis stet, prout subtiliter cum Aristotele 1. *Elenchor. cap. 3. & 1. de celo, textu 119.* declarat Scorus tract. de rerum principio, quæstione 4. articulo 2. sectione 5. num. 38. Cæterum vinctus sedens habet se aliter quoad sensum diuisum. Eodemque modo discurrendum est circa eas alias propositiones, *Merus homo inustus, &c.*

656

Certè Syluius propositionem, *Sedens potest stare*, debuisset non comparare cum propositione, *Voluntas prædeterminata ad amorem potest odisse*, sed cum hac, *Voluntas amans potest odisse*; nam cum hac comparatio est optima, & cum ea alia est ab instituto aliena. Vt enim sedens potest in sensu diuiso, & non in composito stare, quanuis in isto retineat potentiam ad stationem: ita amans potest in sensu diuiso, & non in composito odisse, tamen in composito præditus sit potentia ad odium. Cum voluntate verò prædeterminata ad amorem iam satis in hac Sectione & in 54. atque 55. ostensum est, comparationem non rectè fieri.

657

Et vt finem imponam sermone de distinctione illius vtriusque sensus, deque similibus aliis, quæ grauissimam hanc difficultatem reddunt valde obscuram, disputo sic: Quod voluntas præ-

determinata ad amorem possit odisse, non est, posse componere prædeterminationem ad amorem cum odio, neque vtrumque hunc actum: non etiam est, posse remouere prædeterminationem ad amorem, eaque remota, & amore sequendo ex ea, posse odisse. Quidnam ergo restat, vt sit, voluntatem ad amorem prædeterminatam posse odisse? Et quomodo voluntas ad amorem prædeterminata retinet potentiam, quæ possit odisse? Dicere enim, voluntatem ad amorem prædeterminatam retinere potentiam ad diuidendum odium ab amore, est dicere quid implicatorium contradictionis, nempe posse diuidi odium ab amore, quin possit diuidi à voluntate prædeterminata ad amorem. Præterquam quod ex sensu composito voluntatis cum prædeterminatione ad amorem transitur ad sensum diuisum odij ab amore; debeat tamen transitu ad sensum diuisum voluntatis à prædeterminatione, vt seruaretur constantia in terminis distinctionis: nempe quando propositio, *Voluntas prædeterminata ad amorem potest odisse*, distinguitur sic, vt non possit in sensu composito voluntatis cum prædeterminatione, & possit in sensu diuiso odij ab amore, transitur ad sensum diuisum vnius actus ab alio ex sensu composito voluntatis cum prædeterminatione. Quod inconueniens vt euitetur, dicendum est, voluntatem potentem amare, & odio habere, amantemque, vel odio habentem liberè, debere esse non prædeterminatam ad amandum, vel ad odio habendum, sic enim saluum manebit, quod possit amare in sensu diuiso odij, & possit odio habere in sensu diuiso amoris; quanquam non possit amare in sensu composito odij, neque possit odio habere in sensu composito amoris. Idemque est de imprædeterminata voluntate amante, vel odio habentem liberè.

Ignoscat Lector tam minutæ perscrutationi præfatarum distinctionum. Nam etsi voluntati prædeterminatæ perperam accommodentur, tamen leuissima non sunt, *vtæque consistentes in verbis*, vt aiebat Ioannes Vincentius Dominicanus relatus à Ledesma tractatu de auxiliis diuinae gratia, articulo 14. §. *Hæc difficultas, pagina 290.* alique memorati à Sherlogo parte 2. responsorium, sectione 2. num. 8. Dignas namque esse, quæ sedulo, & morosè examinentur, persuadet mihi conatus tot recentium Thomistarum, qui cum vel Nostros impugnant, vel se defendunt, magnam suæ causæ partem in eis collocant, & nisi Nostri dexteri sunt in discernendis earum terminis, definit tandem in voces disputatio. De re est, quomodo voluntas vi sua inimpedibiliter prædeterminata ad amorem inimpedibilem prorsus, tali prædeterminatione supposita, habeat potentiam proximam ponendi odium? Quandoquidem non possit proximè ponere hoc, nisi possit proximè impedire amorem; & quod ad hunc prædeterminetur, impedire non possit, neque quod hic ponatur à se prædeterminata. Vt hæc de re difficultas, siue protegatur ab obiectionibus, siue vrgatur aduersus recentes Thomistas, opus est intus, & in cute notas habere eas distinctiones, quo vel intercludantur, vel refellantur.

SECTIO

SECTIO LXXV.

Alia obiectio contra eandem propositionem amouetur.

659

Tertia obiectio est: Ex parte Dei opus est decreto inimpedibili à voluntate creata, & conuenio inimpedibiliter cum hac actione amoris, vel odij, vt voluntas proximè indifferens, & libera exeat in hanc actionem amoris, vel odij præ illa. Nam si supposita ea proxima indifferencia, nihil amplius ad actionem A, verbi gratia, eliciendam requireretur ex parte Dei, si videlicet non opus esset decreto illo efficaci, actio A, vt existeret, deberet tantum supponere essentialiter indifferenciam A, v. g. Hinc autem sequeretur, non sine absurdo contra Dei dominium, esse absolute possibiles infinitas actiones, quas ponere à parte rei non foret in Dei potestate. Probatur sequela, quia cum essent possibiles infinitæ potestates proximæ, quarum cuiuslibet responderet sua actio libera, supponens essentialiter illam, & impotens prouenire ab alia; si Deus videret, voluntatem non conuertendam cum indifferencia A, & sic de aliis indifferenciis, iam Deus non haberet modum ad faciendum, vt existeret actio A, essentialiter adstricta illi indifferencia. Nam non posset facere, conferendo præcisè auxilium A, quo præuic, vt constitucnte indifferenciam A, nouit voluntatem non operaturam: nec posset conferendo simul cum auxilio A, aliud auxilium robustius. Non primum, vt per se liquet. Non secundum, etenim indifferencia constituta ex auxilio A, & ex alio robustiori, non responderet actio A, sed alia diuersa essentialiter.

660

Cum quidam è Nostri, & acutissimus, exco-gitasset, exercendi ingenij de causa, hanc argumentationem, censuit, inuitabilem esse sequelam, si actio A, libera sit essentialiter alligata tali indifferencia numero; sed euitabilem, si sit capax prouenire non tantum ab vna numero indifferencia, sed & seorsim ab aliis ex infinitis magis, & magis propendentibus in eam intrà terminos indifferencia in actu primo; vel si sit per accidens libera. Euitabilem quidem, si primum, quia tunc impossibilis erit euentus, in quo Deus non sit proximè potens facere, vt existat ea actio, quia contingere non poterit, vt non videatur futura sub aliqua ex infinitis illis indifferenciis; etsi contingat, vt non videatur sub indifferencia A, determinatè, nec sub indifferencia B, determinatè, ad instar modi, de quo in Sect. Euitabilem etiam, si secundum; si enim Deus videt voluntatem pulsatam auxilio A, indifferenti non conuertendam, etsi ex hac suppositione non possit facere vt liberè ponat actionem A, potest tamen facere, vt ponat necessariò ex impressione formæ alicuius, vel ex aliqua motione Dei speciali, vt ait Capreolus in 1. distinct. 45. quæst. vnica, art. 2. ad 1. contra 2. p. conclusionis 5. cum S. Thoma quæst. 22. de Verit. artic. 8. in corp. vel ex subtractione cognitionis indifferenti ad amorem obiecti, vt ait idem Capreolus ibi. Relinquit autem Modernus in medio, vt vel concedatur, vel negetur sequela.

661

Mihi videtur dicendum, vt à voluntate proximè indifferenti, & libera ad amorem, & odium eiusdem obiecti ponatur actio A, amoris, vel odij præ-

actione B, sufficere aliudè, quod voluntas determinet se ad amorem (idem de odio); nam eo ipso fit ad A, præ B, determinatio ab ipsa voluntate, vt censent Vazquez tom. 1. in 3. p. disp. 74. cap. 7. num. 46. & 53. Moncæus in selectis disput. 19. c. 12. vel à Deo, cuius decretum præparans Omnipotentiam ad concurrendum cum voluntate, & constitutus huius proximam indifferenciam, decernit, quod ita sit ad actum A, amoris, præ B, infinitisque aliis possibilibus intrà eandem speciem, & ad actum A, odij, præ B, infinitisque aliis possibilibus intrà eandem speciem, vt explanabo in Sect. 121. Quam determinationem ad indiuiduationem effectus liberi fieri à Deo, quando causa secunda libera non cognoscit, neque discernit inter actus in indiuiduo distinctos, vt communiter contingit, docent plerique Nostrorum.

Etsi verò hinc sequatur, quod voluntas pro instanti, pro quo, si se determinet ad amorem, determinabitur ad A, præ B, à Deo, non posset elicere B, infinitosque alios possibiles, & consequenter neque posset Deus facere, vt eliceret liberè B, eosque alios infinitos possibiles, huiusmodi sequela caret absurditate omni; nam talis impotentia est consequens, vt pote proueniens ex decreto libero Dei, qui sicut voluit potentiam proximam voluntatis creatæ ad A, præ B, ita potuit velle ad B, præ A, in eodemmet instanti; potestque in cæteris velle eandem potentiam proximam voluntatis creatæ ad B, præ A. Casu autem quo Deus videret, voluntatem creatam conuersam non iri cum indifferencia A, si ei conferretur, quanuis inde etiam sequatur, Deum non habiturum modum, vt poneretur actio A, à parte rei, neque infinitæ aliæ possibiles eiusdem speciei; absurdo etiam vacat hæc consequutio, quia defectus modi illius fundatur in natura causæ secundæ liberæ cum indifferencia proxima, cuius causæ productio, & cuius indifferencia donatio non poterunt non esse ex volitione, quæ Deo sit prorsus libera. Et quia defectus modi illius fundaretur in eo, quod dixi, sicut contingit, voluntatem creatam videri non conuertendam cum indifferencia A, potuit contingere, videri conuertendam; & tunc haberet Deus modum ponendi à parte rei actionem A, aut aliam ex infinitis possibilibus, numero tantum distinctis. Præterea voluntas cum indifferencia A, vel videretur non conuertenda vnquam, vel solummodò pro instantibus viginti v. g. Si secundum: Ergo pro instantibus subsequentiibus vigesimum accidere posset, vt videretur conuertenda, & proinde vt tunc haberet Deus modum ponendi à parte rei actionem A, aliamve ex infinitis possibilibus, intra eandem speciem contentis.

662

Tandem non video, vnde inferatur essentialis libertas in actione A, respondente indifferencia A, etsi admittatur, vt debet, supposita proximè indifferencia ad amorem, & odium, non requiri diuinum decretum absolutum, & efficax ad id, vt voluntas creata producat vnum actum amoris præ alio, vel vnum actum odij præ alio; est enim quid diuersum, actionem A, vt sit libera, debere non præsupponere nisi proximam indifferenciam; & actionem A, secundum se debere præsupponere talem indifferenciam.

663

Q 4

SECTIO

SECTIO LXXVI.

Alia obiectio contra eandem propositionem dispellitur.

664 **Q**uarta obiectio est, vltra decretum, quo Deus Omnipotentiam suam applicat voluntati creatæ, hancque in actu primo constituit, vt operari possit, requiritur ex parte Dei nouum, & distinctum decretum, inimpedibile ab ipsa, inferens infallibiliter consensum, quin istius libertatem lædat. Nam vltra libertatem Dei in applicanda Omnipotentia voluntati ad posse operari, exigitur, vt hæc de facto operetur, noua libertas diuina, atque adeo nouum decretum, vtpote sine quo nequeat dari noua libertas.

665 Probatur Antecedens primò, quia consensus voluntatis creatæ est Deo liber immediatè, & formaliter per modum effectus, si quidem sic sit, & non tantum mediatè, atque virtualiter, sub supremo Dei dominio, quod est facultas libera vtendi consensu voluntatis sine iniuria cuiuscumque alterius; si quidem etiam non tantum mediatè, & virtualiter, sed immediatè, & formaliter consensus ille debeat esse efficienter à Deo, vt à suprema causa. Iam si consensus ille per modum effectus est Deo liber immediatè, & formaliter; cumque ad id non sufficiat decretum applicans Omnipotentiam voluntati ad posse consentire, & non consentire, quippe ratione talis decreti consensus sit Deo liber dumtaxat mediatè, & virtualiter, quatenus applicat Omnipotentiam voluntati, vt possit consentire, & non consentire: sequitur, debere adiungi aliud decretum determinans voluntatem ad consensum præ non consensu, & ratione cuius consensus sit Deo liber immediatè, atque formaliter. Secundò, nam voluntatem consentire piè in actu secundo, est beneficium diuinum nouum, distinctumque à constitutione eiusdem in actu primo, proindeque postulat nouum beneplacitum diuinum, fundansque nouum debitum actionis gratiarum. Tertio, quoniam homo in actu primo potens ad consensum salutarem peteret alioquin inutiliter à Deo ipsum consensum; quod enim quis habet iam in sua potestate, & ad quod iam non dependet à nouo alterius placito, postulat profectò inutiliter ab ipso. Hinc quia Pelagiani affirmabant, hominem posse sine Dei gratia resistere graui tentationi, arguebat aduersus illos S. Hieronymus in dialogo, lib. 2. Christum, qui *Matthæi 26. vers. 41. dixerat, vigilate, & orate, vt non inretis in tentationem; debuisse potius iuxta ipsos dicere: Surgite, & resistite, liberum enim habetis arbitrium, & semel concessa vobis à Domino potestate, nullius alterius indigetis auxilio.* Adhæc, cum gratia nequeat aliter ad effectum conducere, quam mouendo Dei voluntatem; si pro consensu salutari non opus est decreto alio vltra illud, quod constituit ipsum consensum in nostra potestate, vt quid, hæc præditi per decretum illud, orabimus subinde ad Deum? Ita Illustrissimus Godoy in tractatu de Prædest.

666 Qui cum admittat decretum diuinum dans posse voluntati creatæ, & illam in actu primo ad extrema libertatis constituit cum indifferentia ad quodlibet ipsorum, & sine efficacia erga vnum determinatè, vt etiam admittit Gonzalez de Albelda 1. p.

dispnt. 57. sect. 3. num. 45. & 46. non est, cur Gonetus tertio quoque verbo tam amarulente loquatur de decretis sic indifferentibus, vocans ea confusata, Molinistica, & quod grauius legitur tom. 3. disp. 5. art. & §. 1. pag. 284. dicens iniuriosa Deo. Sed quidquid sit de huiusmodi insuauitatibus, alienis à lenitudine Theologica; & quidquid etiam sit de incompatibilitate decreti illius indifferentis cum altero antecedenter efficaci, vt colligitur ex dictis in num. 487.

667 Respondeo negando Antecedens obiectio. Et vt primam probationem infirmem, suppono, actus, qui nobis sunt liberi, non debere, neque posse esse Deo liberos electiue, immediatè, & formaliter, alioqui electio antecedenter efficax Dei præoccuparet nostram voluntatem, & non relinqueret locum, vt hæc eligeret. *Cum enim electio sit præceptio vnius respectu alterius, necesse est, quod electio sit respectu plurium, qua eligi possunt; & ideo in his, qua sunt penitus determinata ad vnum, electio locum non habet, vt ait S. Thomas 1. 2. quest. 13. art. 2. in corp. S. etiam Damascenus lib. 2. de fide, c. 22. & quatuor seqq. inquit: Nihil aliud esse electionem, quam è duobus rebus propositis alterius præ altera susceptionem, ortam ex deliberatione, atque consilio illius, penes quem existat arbitrium, & potestas actionis; ita vt non nisi huius causâ deliberatio, & consilium præcedat de rebus illis, qua peraque in vtramque partem contingere possunt. Peraque autem contingens est, quod & ipsum possimus, & quod ipsi aduersatur. Huius verò electio penes mentem nostram est, nam ipsa actionis fons est, & origo. Hæc igitur arbitraria, ac nobis libera sunt, qua in vtramque partem eque contingere possunt, velut moueri, cateraque, in quibus, & virtutibus, & vitiis munus versatur. Horum enim libera potestates nos est potestas. Nec verò hoc ignorandum est, rerum earum qua sub actionem cadunt, electionem quidem semper in nostra potestate sitam esse; ceterum actionem certa quodam diuina providentia modo sepe numero impediri. Quod postremum repetit S. Damascenus in cap. 29. approbaturque à S. Thoma quest. 24. de Verit. art. 1. ad 1. omniaque adducta ex S. Damasceno, & similia alia, qua compluribus ex PP. profert in medium Petauius tom. 2. Theologicorum dogmatum, lib. 5. cap. 1. & duobus seqq. tom. & lib. 3. cap. 4. atque seqq. lib. 4. cap. 5. num. 3. lib. de Historia Pelagianorum, & Semipelagianorum, cap. 2. num. 8. præclarè confirmant, actus, qui nobis liberi sunt, neutiquam posse esse Deo liberos electiue immediatè, & formaliter.*

668 Id, quod exinde etiam stabilitur, nam alioqui determinatio diuina præiue efficax, præscribens vnum, refusansque aliud, non dimitteret nobis determinationem actiuam ad vtrumvis, sed passiuam tantum vnius, quod præ alio refutato fuerit à Deo præstitutum; & voluntas nostra, vt velit, vel non velit, non determinaretur à se ipsa. Cuius contrarium tradit ex S. Thomæ doctrina proposita à nobis in num. 595. & suo sensu Capreolus in 1. distinct. 45. q. vnica, artic. 2. ad 4. contra 3. conclus. loquens non aliter de determinatione voluntatis nostræ, ac de diuinæ, quantum ad alia extra se, in solutione ad 5. vbi ait de diuina: *Determinatur quantum ad alia per libertatem suam. Et si dicatur, quod in hoc saltem ipsa, prius existens indeterminata se determinat, conceditur, nam non est determinata ad volendum, vel nolendum; & tamen determinatè habet velle, vel nolle.*

669 Vtteriùs munitur idem ipsum de non liberis Deo electiue immediatè, & formaliter actibus, qui nobis

670 libi liberi sunt, quoniam alioqui inhonesti nostri actus forent eo modo liberi Deo, verumque foret dicere, Deum præeligere, quod nos peccemus. Vnde sequeretur, adscribendas ipsi fore nostras turpes, sceleratasque actiones: quod nefas dictu esse notat S. Damascenus supra cap. 25. & in c. 29. docet, *diuina tantum permissione fieri qua nonnullam absurditatis speciem præ se ferunt: & ex his, qua in nostro arbitrio consistunt, ea qua mala sunt, Deum nec primariè, nec secundariè velle, sed libero arbitrio permittere.* Quæ & alia S. Damasceni verba in num. 110. exarata, illa item S. Augustini in Psalmum 16. dicentis, *opera praua hominum esse præter voluntatem Dei; ostendunt, Deum non præeligere peccaminosos nostros actus; si enim præeligeret, ferretur in eos propensa voluntate, velletque eos, nedum secundariè, sed etiam primariè, & non tantum permitteret, neque essent præter, sed iuxta eius voluntatem.* Et si verò pij nostri actus sint iuxta hanc, & ex hac propensa fiant, velitque absolute, & simpliciter illos Deus, non inde inferitur, illos saltem præeligi ab ipso; nam præeligi quidpiam intulit plus, quam terminare voluntatem affectiuam; & propensam alicuius, nempe intulit terminare antecedentem voluntatem electiuam efficaciter, infrustraliterque vnius præ alio, qualem Deus non habet respectu etiam piorum nostrorum actuum liberorum. Atque hinc apud PP. in Petauio supra solenne est effatum, electionem non modò salorum, sed etiam bonorum sitam esse in nostra potestate, qua nimirum ad bonos, salutem æternam conducentes, instruat, & adiuuetur gratia Dei, vt notat S. Thomas 1. part. quest. 83. art. 1. ad 4.

670 Præterea cum nostri actus liberi non sint Deo immanentes, seu ab eo sint elicitiue immediatè, & formaliter, consequens est, vt neque ei sint liberi elicitiue immediatè, & formaliter. Nam actus, qui agenti alicui sit sic liber, debet & eidem esse immediatè, formaliterque voluntarius, proindeque debet ab eodem esse sic elicitiue; quanquam non è regione actus, qui alicui agenti sit voluntarius, & qui sit ab ipso elicitiue, debeat & ipsi esse liber elicitiue.

671 Quo præsupposito, dico actus, qui nobis proxima libertate indifferentiæ actiue ad vtrumvis sunt liberi, non debere, imò neque posse esse Deo liberos immediatè, & formaliter, etiam per modum effectus, seu obiecti antecedenter, efficaciterque voliti, & decreti à Deo. Sunt enim nobis, & non Deo liberi electiue immediatè, & formaliter: hoc autem ipso repugnat, quòd à Deo antecedenter, & efficaciter decernantur tanquam effectus, & obiecta voluntatis diuinæ, vt ex præmissa doctrina deducitur.

672 Atque hinc dominium Dei non debet, neque potest esse immediatum, & formale circa actus nobis liberos, quatenus constituta voluntate nostra in actu primo proximo, vt possit agere, & non agere, Deus vendicet sibi præelectionem ad vnum præ alio; id enim esset præpedire voluntatis nostræ dominium: & erga actus peccaminosos Deum sibi assumere talem præelectionem, non intelligo, quomòdò congrueret cum ipsius sanctitate. Quapropter dominium Dei circa actus nobis liberos erit, solummodò, quatenus vendicet sibi constitutere, vel non constitutere voluntatem nostram in actu illo primo proximo; & præterea vendicet sibi necessitate, quotiescumque placuerit, voluntatem nostram ad eisdemmet entitatiue actus bonos, vel ad alios bonos

tendentes in obiecta, in qua ferantur illi, qui supponantur essentialiter liberi nobis. Num verò dominium diuinum sic declaratum, vocandum sit immediatum, & formale, vel mediatum, & virtuale erga actus nobis liberos? punctum est de nomine; sed de re, quòd voluntatis nostræ dominium, quo potest eos agere, vel non agere, sit, vt obseruat S. Thomas quest. 3. de potentia, art. 7. ad 12. collatum à Deo. Quem post illud collatum non posse nouo, & distincto decreto antecedenti, efficacique velle vnum extremum libertatis præ alio, non derogat suo circa voluntatem nostram dominio, neque circa actus nostros; nam quòd non possit, est impotentia consequens ex libero suo arbitrio; vt & non posse destruere Angelum, cuius decreuit conseruationem in æternum. Videatur num. 487.

673 Porro etsi voluntas nostra habeat sui actus dominium, quod dixi, quodque excludat decretum Dei antecedens, & efficacax, non tamen Omnipotentia diuinæ in eundem actum remouet effectiuum concursum immediatum. Is enim neque ratione decreti, quo præparatur, neque ratione voluntatis nostræ, cui ad liberè operandum offeratur, debet præsupponere quidpiam determinans ipsam ad vnum actum præ alio, sed contentus est decreto ad vtrumlibet indifferenti, ita vt determinatio electiua præfati concursus ad vnum actum præ alio relinquatur in potestate rationis, & voluntatis nostræ. Quæ est S. Thomæ doctrina ad 13. in loco proximè allegato.

674 Replicabis primò, sine concursu Dei immediato in actus nobis liberos non saluatur perfectio primæ causæ efficientis. Ergo neque perfectio supremi dominij eorumdem, nisi eosdem sibi subordinet, & subiiciat immediatè. Vel si ad perfectionem supremi dominij erga eos sufficit, quòd sibi eos subordinet, & subiiciat mediatè; quidni sufficere ad perfectionem primæ causæ efficientis, quòd eos mediatè efficiat? Secundò, Deus est, & tam perfectè est supremus Dominus consensus liberi voluntatis nostræ, quam quorumcunque aliorum effectuum creatorum: sed erga alios habet dominium immediatum. Igitur & erga consensum liberum voluntatis nostræ. Tertio, si de perfectione supremi dominij non sit dominari immediatè supra omnem aliam perfectionem, sed possit dari aliqua, supra quam non dominetur immediatè, non erit, cur repugnent plures Dei. Non enim erit, cur Deus debeat continere formaliter, aut eminenter omnem perfectionem; possetque plurius assertor dicere, eam perfectionem, cuius contentia in alio implicatoria contradictionis sit, non debere contineri in Deo. Sed hæc non vrgent. Non primum, quia immediatio, quam exigit perfectio primæ causæ non debet exigi à perfectione supremi dominij, quantum ad quodcumque decretum liberum exercendum erga quemcumque effectum. Sic immediatio Omnipotentia in causando nostro actu libero non competit, iuxta Thomistas, Omniscientia in eo cognoscendo, siquidem non cognoscit ipsum immediatè in se, sed in decreto prædeterminatio. Quare erga actum nostrum liberum non debet supremo dominio competere immediatio, qua antecedenter, & efficaciter decernat illum; quauis debeat ea competere, qua non fiat, nisi Deo volente, vel permittente; & possit ea competere, qua non fiat actus liber non prauus, nisi Deo efficaciter prædefiniante ex Scientia Media directione. Non secundum

cundum; nam sicut, penes Thomistas, nominatimque penes Gonetum *tom. 4. disput. 6. art. 8. pag. 670.* et si Deus sit, & tam perfecte supremus Dominus consensus liberi voluntatis nostrae, quam est quoruncumque aliorum effectuum creatorum, stat, ut finat, voluntatem nostram, ut secundum libetrum, determinare formaliter se ad eum consentium, non tamen relinquat, ut alia causa necessaria determinant se sic ad suos effectus: ita mirum non est, si nos dicamus, dominium diuinum erga actus nobis liberos non exerceri, decernendo eos antecederet, & efficaciter; tamen sic exerceatur erga effectus, qui vel sunt solius Omnipotentiae diuinæ, ut Angeli, vel si Omnipotentiae diuinæ, & causæ etiam secundæ, sed huius operantis sine libertate indifferentiæ, & sine facultate habente dominium sui actus. Nimirum perfectio diuini dominij pensanda est, habito respectu ad diuersitatem effectuum creatorum; iuxta quam modus, quo illud exerceatur, decernendo antecederet, & efficaciter necessarium vnum effectum, non debet esse alius, quo etiam exerceatur, decernendo sic alium effectum liberum nobis. Quod explicatur simili quodam desumpto è Thomistarum principijs, nempe modus, quo exercetur diuinum dominium erga Beatorum voluntatem necessitando eam ad amorem Dei, nequit esse modus, quo exerceatur erga Viatorum habentium iudicium indifferentens. De quo exemplo legatur numerus 636. Non tertium, quoniam asserere esse possibilem aliquam realem perfectionem, quæ in ente summe perfecto, qualis est Deus, non contineatur formaliter, vel eminenter, inuoluit repugnantiam ipsis in terminis: sed dicere, actum, qui nobis sit liber, non ita esse sub dominio Dei, ut ab hoc debeat decerni antecederet, & efficaciter, nullam contradictionem importat; imò nobis non apparet, quomodo non importaretur, si contrarium affirmetur. *Eo enim ipso, quod libera potestas à conditore facti sumus, domini nostrarum actionum sumus. Alioquin in nobis rationandi potestas vana foret. Nam si nullius actionis domini essemus, vanè consultarem. Cum tamen rationalis potestas omnino consilij gratia nobis indulta sit.* Quæ est argumentatio S. Damasceni *lib. 2. de fide, cap. 7.* supponensque, earum actionum, quarum domini sumus, & quas ut ponamus, vel repudiamus, consultamus, repugnantem profus esse præuiam aliam, & efficacem voluntatem, atque electionem. Eademque mente dixit S. Thomas *in 1. distict. 39. quest. 2. art. 2. ad 3. Si inueniabiliter in vnum tenderet liberum nostrum arbitrium, tolleretur ratio voluntatis in tali natura.*

675 Iam ad secundam probationem Antecedentis in principali obiectione occurro dicens primò, non militare pro nouo, & distincto decreto diuino, quo voluntas creata ex actu primo transeat ad secundum, qui sit peccaminosus. Secundò, neque pro nouo decreto, quod circa actum secundum, salutarem in vitam æternam, debeat esse efficax ab intrinseco. Cur enim ad nouum, & distinctum Beneficium non sufficeret nouum, & distinctum decretum, tamen non ab intrinseco efficax? Tertio nego, supposita nostra voluntate constituta in actu primo, & proximo per diuinam gratiam, cæteraque, prærequisita, ut possit conducenter ad vitam æternam consentire, & ut possit dissentire abutens eo actu primo, proximoque, esse nouum beneficium diuinum, quòd ipsa in actu secundo consentiat potius, quàm dissentiat. Nam, ut ait S. Augustinus *libro, quæstionum 83. in 68. Quoniam nec velle quis-*

quam potest, nisi admonitus, & vocatus, siue intrinsecus, ubi nullus hominum videt; siue extrinsecus per sermonem sonantem, aut per aliqua signa visibilia, efficiatur, ut etiam ipsum velle Deum operetur in nobis. Ad illam enim causam, quam Dominus dicit in Evangelio preparatam, nec omnes, qui vocati sunt, venire voluerunt; neque illi, qui venerunt, venire possent, nisi vocarentur. Itaque neque illi debent sibi tribuere qui venerunt, quia vocati venerunt: nec illi, qui noluerunt venire, debent alteri tribuere, sed tantum sibi, quoniam, ut venirent, vocati erant in libera voluntate. Vocatio ergo ante meritum voluntatem operatur. Propterea est qui, quam sibi tribuit, quòd venit vocatus, non potest sibi tribuere, quòd vocatus est: qui autem vocatus non venit, sicut non habuit meritum præmij, ut vocaretur, sic inchoat meritum supplicij, cum vocatus venire neglexerit. Et lib. ad Simplicianum, quæst. 2. *Aliter Deum præstat, ut velimus, aliter præstat, quòd voluerimus. Ut velimus enim, & suum esse volumus, & nostrum; suum vocando, nostrum sequendo. Quòd autem voluerimus, solum præstat, id est, posse bene agere, & semper beatè viuere.* Quibus similia habet passim S. Augustinus: omniaque ostendunt, quàm meritò negemus, consensum nostrum liberum salutarem præ dissentio, esse nouum, distinctumque beneficium diuinum, præsertim effectiue ratione diuini decreti antecedentis, & efficacis, quòd debeat prætere consensum nostrum. Atque ita Thomistæ ipsi negent, necesse est, loquendo de formali consentienti determinatione voluntatis nostræ, ut secundi liberi, præsupponente causalem, consistentem in prædeterminatione diuina.

676 Hinc tamen non sequitur, ut facta comparatione inter duos, quorum vnus consentiat, & alter dissentiat, non interueniat speciale beneficium diuinum erga consentientem. Interuenit certe quatenus Deus gratiam, cæteraque libertatis indifferentiæ prærequisita consentiendi, largitur præsciis, vel quia præsciis, eum, cum proximè posset dissentire, consensurum re ipsa illis in circumstantiis, in quibus largitur. Sed circa dissentientem non ita se gerit. Eodem modo discurrendum est, si fieret comparatio vnus, eiusdemque hominis, ut consentientis hodie, cum ipsomet, ut cras dissentiente. Si Deus, quia præsciis consensus sub conditione futuri in talibus circumstantiis, decernit absolute conferre gratiam, cæteraque prærequisita libertatis indifferentiæ, etiam quidem decretum ab intrinseco efficax, sed non antecedens, ut est quòd à Thomistis adstruitur. Si autem solummodò præsciis, & tenente se tantum concomitantè scientia Media, decernit absolute præbere, decretum non erit ab intrinseco efficax. Et primum erit manifestè beneficium specialiter respectu vnus hominis consentientis præ altero non consentiente, nec non respectu vnus, eiusdemque consentientis hodie præ ipsomet non consentiente cras; fundamentumque compertè debitum speciale actionis gratiarum. De secundo non est id tam clarum. Qui tamen è Nostris insciantur prædefinitiones diuinas efficaces ex scientiæ Mediæ directione, adhuc suos habent modos defendendi specialem beneficentiam diuinam. Neque rursus sequitur, posse contingere de potentia absoluta, ut vnus homo saluetur, & alter condemnatur, quin in saluo confurgat maior ad Deum obligatio præ condemnato. Non enim fieri potest, quin saluus gratiam, aliaque prærequisita ad libertatem indifferentiæ in ultimo vitæ instanti accipiat à Deo, vel per primum, vel per secundum decretum modò, declarata.

Tertia

677

Tertia probatio, quam extensius recitat Gonetus *tom. 3. disputat. 5. art. 2. §. 1. ex pag. 311. vsque ad 315.* vnum assumit certissimum, nempe peccatores orare vtiliter pro sui conuersione ad Deum. Sed, ut docemur à Concilio Tridentino *sess. 6. c. 5. Cum oramus, & dicimus, Conuerte nos; Domine ad te, & conuerteremur, Dei nos gratia præueniri confitemur; sicut & libertatis nostræ admonemur, cum à Deo audimus, Conuertimini ad me, & ego conuertar ad vos.* Quapropter, quando pro conuersione oramus, postulamus à Deo gratiam præuenientem, quæ ad ipsam est prærequisita, & quæ in nostra potestate non est, sed solius Dei. Et ideo S. Augustinus frequentissimè vtitur argumento deducto ex nostris ad Deum orationibus pro actibus salutaribus, ut probet necessariam ad eos esse Christi gratiam, quæ sit donum, beneficiumque diuinum, & quid indebitum, positumque extra vires, potestatemque nostram naturalem. Et omissis compluribus locis S. Doctoris, eminet ille in libro de natura, & gratia, capite. 18. *Quodlibet non fiat, nisi voluntas adsit; tamen ut fiat, voluntas sola non sufficit. Ideo pro hac re nec superflua, nec impudens Domino immolatur oratio. Nam quid stultius, quàm orare, ut facias, quod in potestate habeas.* Eodem sensu loquitur S. Hieronymus agens sub persona Attici contra Critobulum, qui sub Pelagianorum persona dicebat nos non indigere auxilio Dei, habentes liberi arbitrij potestatem.

678

Cum, inquam, certissimum sit, quando pro conuersione oramus, petere nos à Deo gratiam præuenientem, sine qua non est in voluntatis nostræ potestate conuersio; gratis cogitatur, orate etiam iam potentes in actu primo per ipsam gratiam ad conuersionem, ut Deus nouam libertatem per decretum antecedens, & efficax exerceat in exequenda eadem conuersione, requirique tale decretum ad illius exequutionem. Imò non cogitatur sine absurditate, ut nobis videtur. Nam si pro tali decreto, tanquam requisito ad conuersionem, oramus non stultè: Ergo cum iuxta S. Augustinum, nihil sit stultius, quàm orare, ut facias, quod in potestate habeas; sequitur, non fore in nostra potestate conuersionem pro priori ad tale decretum. Quæ sequela est aduersa iis, quæ arguentes supponunt de voluntate nostra constituta in actu primo per decretum applicatiuum Omnipotentiae ad conuersionem cum ea: est etiam absona, nam in instanti, in quo virgeat conuersionis præceptum, debet pro priori ad obtentionem, vel non obtentionem illius decreti antecedentis, & efficacis, dari potestas ad conuersionem. Alioqui voluntati nostræ neutiquam imputaretur ad culpam non conuersio, quæ contingeret, non obtento decreto illo antecedenti, & efficaci. Hunc discursum acceptum refero sapientissimo meo præceptori P. Antonio Perez *disp. 1. de Prædest. Augustiniana, cap. 5. q. 13. in fine.* Qui etiam addit, in casu vrgentis præcepti, & supposito actu primo, locum non manere exercitio alterius libertatis immediatæ, & formalis, quam creatæ circa conuersionem præceptam, & circa non conuersionem prohibitam; vniuersumque, semel exercita libertate voluntatis diuinæ in conferendo nobis actu primo ad voluntatis nostræ liberum exercitium, *Deus quasi abire videtur à vinea, ut vniuersis liberum operandi arbitrium derelinquat.* Quæ sunt verba S. Hieronymi in illud Matthæi 21. de Patrefamilias, qui, locata vinea agricolis, peregrè profectus est. Copia autem nobis facta operandi liberè, non restat, nisi ut nos electiue deter-

minemus diuinam Omnipotentiam ad concurrentem efficienter nobiscum in actum bonum, vel malum. Quæ electiua nostra determinatio non præiudicat libertati diuinæ, utpote quæ iam sit præ exercita.

SECTIO LXXVII

Minutiores aliæ obiectiones eliduntur.

679 Vnde extenuatur quædam dubitandi ratio propo-
posita ab illustrissimo Caramuele, & quasi demonstratio habita à Gonetom *tom. 3. disputat. 5. art. 3. §. 4. pag. 365. & seq.* hisque eiusdem verbis repetita: [Duæ circumferuntur sententiæ; altera quæ docet, causam secundam determinari à prima: altera, quæ primam à secunda; & ad hanc spectare videntur propugnatores Scientiæ Mediæ. Ergo quando causa secunda determinat primam, vel tollit primam libertatem, vel non tollit? At illud prius dici non potest. Ergo debet dici hoc posterius. Tunc sic: Per vos causa secunda potest determinare primam, illæsa libertate primæ: ergo prima potest determinare secundam, illæsa libertate secundæ. Patres ergo Iesuitæ, cum volunt suam opinionem suadere, sententiam Thomistarum persuadent, & seipfos impugnant. Idco enim negant, Deum causas liberas determinare, quia determinatio libertati opponitur.] Sic vterque.

680 Sed absque vlla profus vi. Nam, ut dixi, voluntas nostra, determinando se electiue ad actum bonum, vel malum, simulque determinando Omnipotentiam diuinam, ut secum efficienter concurrat, supponit exercitam libertatem diuinam per decretum indifferens concurrenti sic ad actum, ad quem voluntas nostra se determinauerit electiue. Quare neque præfati decreti, neque cuiusvis alterius diuini liberi nostra voluntas est causa prædeterminatiua, ut docet S. Thomas *1. part. quæst. 19. art. 5.* ne scilicet, si esset, officeret diuinæ libertati. Cæterum si voluntas diuina determinaret casualiter, & prædeterminaret voluntatem nostram ad vnum actum præ alio, talis determinatio anteuertiret exercitium nostræ libertatis, eoque ipso præextingueret, & destrueret illud.

681 Vnde etiam debilitantur duo, quæ ex Reuerendissimo Hyacintho Lbely Dominicano transcribit idem Gonetus *eodem tom. disp. 8. art. 3. §. 2. pag. 567. vsque ad 673.* Primum est, si necessitas ex suppositione libertatem nostram consequente, non lædit ipsam, quia est ipsius effectus; cur violabit necessitas ex suppositione ipsam causante, quale est decretum diuinum antecedens, & efficax? Secundum, Deus potest, iuxta Suarium, & cæteros è Nostris, libertatem auferre à nostra voluntate prædita iudicio indifferenter representante bonitatem, & malitiam obiecti, determinando voluntatem ad alteram partem contradictionis, quia facultas, quam habet voluntas ad vtrumlibet, est finita, & consequenter à diuinæ virtutis efficacia superabilis. At similiter facultas, quam habet ad operandum voluntas fallibiliter, est finita. Ergo potest ab efficacia diuinæ virtutis superari. Sicut ergo per hanc fieri potest, ut voluntas in alteram partem naturali necessitate flectatur, ita per eandem fieri poterit, ut in eandem partem, salua libertate, infallibiliter inclinetur.

Sed ad primum adest euidentis disparitas inter necessi

necessitatem, quæ est ex suppositione consequenti, & quæ est ex antecedenti. Nam consequens vel non distinguitur ab exercitio libero, vel hoc ipsum infert eam. Sic necessarium est consequenter, ut quis amet, ex suppositione quod liberè amet. Sic consequenter voluntati est necessarius actus imperatus ex suppositione actus imperantis, quem voluntas potuit elicere, & non elicere; elicitus verò infert inenitabiliter imperatum. Ast necessitas ex suppositione antecedenti, idest ex aliquo inimpedibili à voluntate, tam quoad sui existentiam, quam quoad sui cum alio connexionem, est disparis valde conditionis, si quidem præoccupet exercitium liberum voluntatis, & quasi per modum naturæ inferat vnum extremum, & excludat aliud, uti contingit in visione beatifica, quantum ad inferendum amorem Dei, excludendumque odium; & in vnione hypostatica, quantum ad inferendum actum amoris Dei præceptum voluntati humanæ Christi, excludendumque actum odij. Estque omnibus conspicua differentia, quæ interuenit, si quis obseruet diuina præcepta ex Dei super omnia amore, ad quem nulla præcedat suppositio inimpedibilis in sui existentia, & connexionem cum ipso amore; vel si ad hunc ipsum præcederet talis aliqua suppositio. Et Thomistæ, ut Gonetus citatus *num. 498.* cum Illustrissimo Godoy in *tract. de Prædest. ad calcem disp. 1.* profitentur eandem differentiam.

683 Ad secundum nos profitentur, efficaciam virtutis diuinæ tantam esse, ut indifferentiam obiectiuam superare possit, inductoque impedimento aliquo, adimere voluntatis indifferentiam potentialem actiuam, quæ naturaliter comitari solet obiectiuam; Et casu præualentis virtutis diuinæ aduersus ipsam, actus, in quem voluntas prodiret, fieret ab eadem omnino necessariò. Quod non pugnat cum efficacia virtutis diuinæ operantis, quantum possit in voluntate, sed potius est maxime conforme. Hinc autem nulla paritatis umbra desumitur, ut per efficaciam præfatam, inducentem alicuius suppositionis inimpedibilis à voluntate in sui existentia, & connexionem cum aliquo determinato actu, fiat talis actus liberè ab eadem voluntate. Quoniam fieri liberè, est fieri fallibiliter, seu ex potestate impediendæ suæ existentie non minus, quam ponendæ. Quæ impediuita potestas proxima est extrinsecè contraria præfatæ efficacie inducenti eam suppositionem. Quod verò attinet ad fieri actum infallibiliter respectu Dei (quod commune est actui tam necessario, quam libero voluntati nostræ) efficacia virtutis diuinæ erga actum necessariò infallibilem consistit in decreto Dei antecedenti, & efficaci, siue absit, siue adsit iudicium indifferens; & erga actum liberè infallibilem consistit in decreto præsupponente, vel concomitante Scientiam Mediam, sine qua nequit Deo esse infallibile, quod fiet liberè à voluntate nostra, actus, quem ipse velit, vel permittat.

684 Quamobrem cum Hyacinthus Lbely subdit post superiora verba, si contendant (nempe Theologi Societatis) hoc fieri non posse ob essentialem connexionem, quæ est inter modum fallibiliter operandi, & liberè operandi, ex qua connexionem oritur, ut non possit Deus, illa libera libertate, voluntatem inclinare ad infallibiliter operandum: dicatis statim, quod licet libera facultas agendi, & non agendi sit finita, tamen est necessariò, & essentialiter annexa indifferentie iudicij, ut nequeat Deus indifferentiam obiectiuam, & iudi-

cij conseruare, quin facultatem ad vtrumlibet potentie liberæ conseruet. Siquidem facultas liberæ voluntatis ad agendum nihil aliud est, quam ipsissima potentia voluntatis, vt connotans obiectum indifferenter propositum. Cum, inquam, subiungit hæc, notandus est de duobus.

685 Quorum primum est attribuere Nostri, quod absolute, & simpliciter existiment modum operandi fallibiliter, & modum operandi liberè, esse indistinctos, vel mutuo connexos, nec nisi extincto modo liberè operandi, conseruare posse modum infallibiliter operandi. Nostros enim sub distinctione loqui constat ex dictis in *num. præcedenti*; nempe fallibilitatem operandi esse attendendam ex parte voluntatis nostræ; sed ex parte Dei interuenire infallibilitatem in eo, quod fiat actus, quem velit, vel permittat; posseque Deum, salua libertate nostra, inclinare infallibiliter voluntatem nostram, ut operetur actum bonum, & infallibiliter permittere, ut actum malum operetur.

686 Secundum est, inficiari potestatem Dei ad necessitandam voluntatem nostram præditam iudicio indifferenti; cum tamen antea ad homines contra Nostros petitem sit argumentum ex ea potestate, saltem permittit. Nam si Thomistæ illi necesse est inficiari eam, si Nostri eam se protegant, ut respondeant; consequens est, ut argumentum illud ad homines robore careat. Nostri quidem magna cum consequentia agnoscunt infinitam Dei potestatem erga voluntatem nostram iudicio indifferenti instructam, tum vt necessitet ad consensum, tum vt ab ipsa liberè operante obtineat infallibilitatem consensum. Posterius id ope Scientiæ Mediæ facillimum est; & sine ea est Nostri imperceptibile.

687 Prius autem suadetur, inter alia, ex ipsa infinita Dei potestate, quæ sicut extenditur ad obtinendum infallibiliter consensum liberum voluntatis nostræ, non obstante iudicio representante amabilitatem, & repudiabilitatem obiecti; ita videtur debere extendi ad obtinendum, si Deo placuerit, consensum necessarium. Et cur iudicium indifferens necessitet Deum, ut si voluntati nostræ præbeat concursum suum, sit tantum ad consensum, vel ad dissensum liberum? Cur ob potentialis libertatis, & indifferentie actiuæ radicem, quale est iudicium indifferens (sicuti anima rationalis est radix voluntatis, in sententia distinguente potentias ab anima, & sicut ignis est calor) nec enim iudicium indifferens est ipsa potentialis libertas, & indifferentia actiuæ (quod ne suis imponatur, cauet Gonetus *tom. 4. disputat. 6. articulo 7. pag. 671.*) necessitabitur Deus, ut nostræ voluntatis libertatem potentialem, & indifferentiam actiuam relinquat expeditam, seu omni impedimento exolutam? Non enim apparet caput, vnde adigatur: sicut neque vnde, crata animâ, adigatur non impedire voluntatem, quæ sit potentia distincta; & producto igne, calorem non cohibere. Cur præterea, si existente in intellectu iudicio indifferente, potest absolute Deus negare concursum, tam ad amorem, quam ad odium, ita vt etiam intellectus cognoscat obiectum ex vna parte esse amabile, & ex alia odibile, nequeat tamen proximè voluntas prodire in illius amorem, neque in illius odium; non etiam possit Deus limitare concursum ad amorem solum, vel ad odium solum obiecti? Id enim

enim posse, videtur esse minus quid, tum ex parte Dei, tum contra naturam voluntatis instructæ iudicio indifferenti, quam posse illud aliud. Erit vtrumque contra præfatam naturam, & idem Sanctus Thomas 1. 2. *questione 17. articulo 1. ad 2. questione 24. de Verit. art. 2. in corpore, in lib. 1. Peribermæ. lect. 14. & 1. part. questione 83. articulo 1. in corpore.* ex voluntate, cui præluceat iudicium indifferens, infert libertatem contradictionis, & contrarietatis, ut quæ exinde connaturaliter sequatur. Sed neutrum erit supra Dei potestatem.

688 Plura de hoc puncto sunt retrò in sectionibus 53. & 70. pertractata. Verumtamen operæpretium fuit communire ipsam magis, ac magis. Nam contrarium aded validum est apud Thomistas, vt Illustrissimus Godoy in *tract. de voluntate Dei, disput. postrema*, discipulis dictauerit [illo rectè perpenso, totam argumentorum machinam, quæ gratiam ab intrinseco efficacem Authores Scientiæ Mediæ conantur expungere, penitus euanescente.] Dictauitque id, cum discuteret questionem illam, an ex suppositione impossibili, quod Deus ageret necessariò, & voluntas nostra retineret facultatem ex se liberam agendi, impediretur in hac vsus libertatis, actioque libera propter illius modum concurrenti necessariò? Qua in questione, quia Suarez scripserat *disp. 19. Metaphysicæ, lect. 3. num. 7. & 8.* [Pars negatiua videtur manifestè sequi ex quorundam Thomistarum opinione, qui existimant, ad liberam actionem creaturæ satis esse, quod per facultatem ex se liberam operetur, & quod ab obiecto non trahatur necessariò, seu ad vnum determinetur. Hæc autem duo non auferret Deus, etiam si ex necessitate naturæ tota sua potestate in voluntate, & cum voluntate creata ageret. Hoc verò fundamentum falsum est, & magnam præbet occasionem errandi in hac materia.] Quia, inquam, Suarez dixerat hæc, taxantur tanquam indigna viro alio docto & modesto. Sed scripta sunt ante prohibitionem Pontificiam censurandi in materia de auxiliis diuinæ gratiæ opinionem, siue Dominicanorum, siue Nostrorum; & de ea materia non procedunt: & in qua versantur, non error, sed occasio erroris prænotatur; errorisque non contra Fidem, sed contra Philosophiam, aut Theologiam naturalem. Scriptaque sunt, adherendo sententiæ, quæ in questione illa arripit multis etiam Thomistis. Volui monuisse id, ne alicui videatur Suarez tantillum alicubi defecisse in modestia, in qua eius laus maxima est per ora cunctorum.

689 Et quantum ad reddita euanida omnia nostra argumenta, si adsit iudicium indifferens, quanuis gratia sit antecedenter præconnexa cum consensu salutari, & in hoc sensu ab intrinseco efficax, fas non est contestari librem libris in publicum datis. Illud licet vniuersim dicere, controuersiam non esse, an cum eiusmodi gratia componatur indifferencia obiectiuæ, sed an actiuæ, vt consentiat, vel dissentiat voluntas? Primam fatemur coherere; secunda verò quomodo componatur, non penetramus, cum tamen debeat defendi illa ad consensum salutarem meritorium. Sanè cum omnium fuerit sæculorum negotium, & crux, sartum, & tectum conseruare liberum arbitrium nostrum ab omni detrimento ex Dei gratia, simultaneo concursu, præscientia, voluntate, prouidentia, præ-

R. P. Garbr. de Henao. Scient. Med. Pars I.

destinatione, & reprobatione, nullum ego reperii cui ante Dominicum Bañez 1. p. *quest. 19. art. 10. dub. 1. in 3. documento*, visum fuerit, indifferens iudicium esse inexpugnabile vallum nostræ libertatis à necessitate, seu indifferentie actiuæ ad extrema, inter quæ versatur, ita vt hæc non possit non salua manere, illo superstiti. Id quod vt non factis esset ad tantum Theologum non audiendum, si alia impugnationes deessent; similiter neque ad explodendum Molinam satis sit iis, qui credant, fuisse primum Scientiæ Mediæ inuentorem ad tutandum liberum nostrum arbitrium, nisi alia afferant argumenta.

SECTIO LXXVIII.

Cogitationes cuiusdam Moderni contra eandem propositionem diruuntur.

690 Magister Iosephus de Vita Dominicanus Siculus, *tom. 1. Theologicorum tractatum*, etiam in prædeterminationes intrinsecas acriter inuehat, nihilominus *parte 2. disp. 4. mordicus* tueretur extrinsecas, quibus Deus, vt causa vniuersalissima, comprehendens sub suo ordine omnes alias causas, intendat simpliciter, & absolute per illas consequi actus nobis liberos: & puncto postremo, §. 13. *ex pag. 562. usque ad 576.* longam suscipit concertationem cum Nostri ob S. Anselmi doctrinam de necessitate antecedenti, detortam aduersus eas extrinsecas prædeterminationes à nobis inimpedibiles, & inimpedibiliter trahentes post se actus prædeterminatos. Nam cum S. Anselmus loquatur de necessitate, quam propria facit natura, secundum se considerata, Nostri eum violentè interpretantur de necessitate, quam inducat quæuis suppositio antecedens consistens extra propriam naturam, qualiter constitutæ sunt illæ prædeterminationes. Hæc in summa continentur ibi, omiffis colloquiis, quæ per proloporiam tribuit Vazquo, & Fasolo inter sese.

691 Sed Nostri, quocunque nomine vocetur necessitas, quæ inimica est libertati indifferentie actiuæ, eò respiciunt, vt ab autoritate S. Anselmi, insistentis Aristoteli, S. Augustino, & Boëtio, necnon à rationibus probent, non posse non illas prædeterminationes comprehendi sub re inferente talem necessitatem in actibus prædeterminatis. Et quandoquidem rationibus Iosephus de Vita non satisfaciatur in primo tomo, egoque secundum non legerim, neque sciam produisse hætenus, non aliud nunc præstabo, quam confirmare, quæ de præfata necessitate non coarctanda præcisè ad consistentem intra propriam naturam indicauit ex Sancti Anselmi mente in *sectione 51. & 52.* Nam etiam ipse similitudine ad sic constitutam vsus fuerit, attamen ad eam se non restrinxit, sed potius ex ea declarauit alteram, quam faceret suppositio extra propriam naturam, antecedens verò proprium liberum arbitrium, & concatenata cum actu. Si enim illa est impedimentum ne causa sit libera ad effectum, quia non procedit ex libero arbitrio causæ; hæc etiam erit, quin oblit liberum arbitrium in causa, quam suppositio quasi afficiat, vel verè afficiat, quippe respectu suppositionis habeat se per accidens arbitrium

necessitatem, quæ est ex suppositione consequenti, & quæ est ex antecedenti. Nam consequens vel non distinguitur ab exercitio libero, vel hoc ipsum infert eam. Sic necessarium est consequenter, vt quis amet, ex suppositione quod liberè amet. Sic consequenter voluntati est necessarius actus imperatus ex suppositione actus imperantis, quem voluntas potuit elicere, & non elicere; elicetus verò infert inuitabiliter imperatum. Ast necessitas ex suppositione antecedenti, idest ex aliquo inimpedibili à voluntate, tam quoad sui existentiam, quam quoad sui cum alio connexionem, est disparis valde conditionis, si quidem præoccupet exercitium liberum voluntatis, & quasi per modum naturæ inferat vnum extremum, & excludat aliud, vt contingit in visione beatifica, quantum ad inferendum amorem Dei, excludendumque odium; & in vnione hypostatica, quantum ad inferendum actum amoris Dei præceptum voluntati humanæ Christi, excludendumque actum odij. Estque omnibus conspicua differentia, quæ interueniret, si quis obseruet diuina præcepta ex Dei super omnia amore, ad quem nulla præcedat suppositio inimpedibilis in sui existentia, & connexionem cum ipso amore; vel si ad hunc ipsum præcederet talis aliqua suppositio. Et Thomistæ, vt Gonetus citatus num. 493. cum Illustrissimo Godoy in tract. de Prædest. ad calcem disp. 1. profitentur eandem differentiam.

683. Ad secundum nos profitemur, efficaciam virtutis diuinæ tantam esse, vt indifferentiam obiectiuam superare possit, inductoque impedimento aliquo, adimere voluntatis indifferentiam potentialem actiuam, quæ naturaliter comitari solet obiectiuam; Et casu præualentis virtutis diuinæ aduersus ipsam, actus, in quem voluntas prodiret, fieret ab eadem omnino necessariò. Quod non pugnat cum efficacia virtutis diuinæ operantis, quantum possit in voluntate, sed potius est maximè conforme. Hinc autem nulla paritatis vmbra desumitur, vt per efficaciam præfatam, inducentem alicuius suppositionis inimpedibilis à voluntate in sui existentia, & connexionem cum aliquo determinato actu, fiat talis actus liberè ab eadem voluntate. Quoniam fieri liberè, est fieri fallibiliter, seu ex potestate impediendæ suæ existentie non minus, quam ponendæ. Quæ impeditiua potestas proxima est extrinsecè contraria præfatæ efficacie inducenti eam suppositionem. Quod verò attinet ad fieri actum infallibiliter respectu Dei (quod commune est actui tam necessariò, quam libero voluntati nostræ) efficacia virtutis diuinæ erga actum necessariò infallibilem consistit in decreto Dei antecedenti, & efficaci, siue absit, siue adsit iudicium indifferentens; & erga actum liberè infallibilem consistit in decreto præsupponente, vel concomitante Scientiam Mediam, sine qua nequit Deo esse infallibile, quod fiet liberè à voluntate nostra, actus, quem ipse velit, vel permittat.

684. Quamobrem cum Hyacinthus Lbelly subdit post superiora verba, [si contendant (nempe Theologi Societatis) hoc fieri non posse ob essentialem connexionem, quæ est inter modum fallibiliter operandi, & liberè operandi, ex qua connexionem oritur, vt non possit Deus, illa libera libertate, voluntatem inclinare ad infallibiliter operandum: dicatis statim, quod licet libera facultas agendi, & non agendi sit finita, tamen est necessariò, & essentialiter annexa indifferentie iudicij, vt nequeat Deus indifferentiam obiectiuam, & iudi-

cij conseruare, quin facultatem ad vtrumlibet potentie liberæ conseruet. Siquidem facultas liberæ voluntatis ad agendum nihil aliud est, quam ipsissima potentia voluntatis, vt connotans obiectum indifferentem propositum.] Cum, inquam, subiungit hæc, notandus est de duobus.

685. Quorum primum est attribuere Nostris, quod absolutè, & simpliciter existiment modum operandi fallibiliter, & modum operandi liberè, esse indistinctos, vel mutuo connexos, nec nili extincto modo liberè operandi, conseruare posse modum infallibiliter operandi. Nostris enim sub distinctione loqui constat ex dictis in num. precedenti; nempe fallibilitatem operandi esse attendendam ex parte voluntatis nostræ; sed ex parte Dei interuenire infallibilitatem in eo, quod fiat actus, quem velit, vel permittat; posseque Deum, salua libertate nostra, inclinare infallibiliter voluntatem nostram, vt operetur actum bonum, & infallibiliter permittere, vt actum malum operetur.

686. Secundum est, inficiari potestatem Dei ad necessitandam voluntatem nostram præditam iudicio indifferenti; cum tamen antea ad homines contra Nostrum petum sit argumentum ex ea potestate, saltem permissa. Nam si Thomistæ illi necesse est inficiari eam, si Nostris ea se protegant, vt respondendant; consequens est, vt argumentum illud ad homines robore careat. Nostris quidem magna cum consequentia agnoscunt infinitam Dei potestatem erga voluntatem nostram iudicio indifferenti instructam, tum vt necessiter ad consensum, tum vt ab ipsa liberè operante obtineat infallibiliter consensum. Posterius id ope Scientie Medie facillimum est; & sine ea est Nostris imperceptibile.

687. Prius autem suadetur, inter alia, ex ipsa infinita Dei potestate, quæ sicut extenditur ad obtinendum infallibiliter consensum liberum voluntatis nostræ, non obstante iudicio representante amabilitatem, & repudiabilitatem obiecti; ita videtur debere extendi ad obtinendum, si Deo placuerit, consensum necessarium. Et cur iudicium indifferentens necessiter Deum, vt si voluntati nostræ præbeat concursum suum, sit tantum ad consensum, vel ad dissensum liberum? Cur ob potentialis libertatis, & indifferentie actiue radicem, quale est iudicium indifferentens (sicuti anima rationalis est radix voluntatis, in sententia distinguente potentias ab anima, & sicut ignis est calor) nec enim iudicium indifferentens est ipsa potentialis libertas, & indifferentia actiua (quod ne suis imponatur, cauet Gonetus tom. 4. disputat. 6. articulo & §. 7. pag. 671.) necessitabitur Deus, vt nostræ voluntatis libertatem potentialem, & indifferentiam actiuam relinquat expeditam, seu omni impedimento exsolutam? Non enim apparet caput, vnde adigatur: sicut neque vnde, crata animâ, adigatur non impedire voluntatem, quæ sit potentia distincta; & producto igne, calorem non cohibere. Cur præterea, si existente in intellectu iudicio indifferenti, potest absolute Deus denegare concursum, tam ad amorem, quam ad odium, ita vt etsi intellectus cognoscat obiectum ex vna parte esse amabile, & ex alia odibile, nequeat tamen proximè voluntas prodire in illius amorem, neque in illius odium; non etiam possit Deus limitare concursum ad amorem solum, vel ad odium solum obiecti? Id enim

enim posse, videtur esse minus quid, tum ex parte Dei, tum contra naturam voluntatis instructæ iudicio indifferenti, quam posse illud aliud. Erit vtrumque contra præfatam naturam, & idèò Sanctus Thomas 1. 2. questione 17. articulo 1. ad 2. questione 24. de Verit. art. 2. in corpore, in lib. 1. Perihermem. lect. 14. & 1. part. questione 83. articulo 1. in corpor. ex voluntate, cui præluceat iudicium indifferentens, infert libertatem contradictionis, & contrarietatis, vt quæ exinde connaturaliter sequatur. Sed neutrum erit supra Dei potestatem.

688. Plura de hoc puncto sunt retrò in sectionibus 53. & 70. pertractata. Verumtamen operæpretium fuit communire ipsum magis, ac magis. Nam contrarium adèò validum est apud Thomistas, vt Illustrissimus Godoy in tract. de voluntate Dei, disput. postrema, discipulis dictauerit [illo rectè perpenso, totam argumentorum machinam, quæ gratiam ab intrinseco efficacem Authores Scientie Medie conantur expungere, penitus euanescente.] Dictauitque id, cum discuteret questionem illam, an ex suppositione impossibili, quod Deus ageret necessariò, & voluntas nostra retineret facultatem ex se liberam agendi, impediretur in hac vsus libertatis, actioque libera propter illius modum concurrere necessariò? Qua in questione, quia Suarez scripserat disp. 19. Metaphysica, sect. 3. num. 7. & 8. [Pars negatiua videtur manifestè sequi ex quorundam Thomistarum opinione, qui existimant, ad liberam actionem creaturæ satis esse, quod per facultatem ex se liberam operetur, & quod ab obiecto non trahatur necessariò, seu ad vnum determinetur. Hæc autem duo non auferret Deus, etiamsi ex necessitate naturæ tota sua potestate in voluntate, & cum voluntate creata ageret. Hoc verò fundamentum falsum est, & magnam præbet occasionem errandi in hac materia.] Quia, inquam, Suarez dixerat hæc, taxantur tanquam indigna viro alio docto & modesto. Sed scripta sunt ante prohibitionem Pontificiam censurandi in materia de auxiliis diuinæ gratie opinionem, siue Dominicanorum, siue Nostrorum; & de ea materia non procedunt: & in qua versantur, non error, sed occasio erroris prænotatur; errorisque non contra Fidem, sed contra Philosophiam, aut Theologiam naturalem. Scriptaque sunt, adherendo sententie, quæ in questione illa arripit multis etiam Thomistis. Volui monuisse id, ne alicui videatur Suarez tantillum alicubi defecisse in modestia, in qua eius laus maxima est per ora cunctorum.

689. Et quantum ad reddita euanida omnia nostra argumenta, si adsit iudicium indifferentens, quauis gratia sit antecedenter præconnexa cum consensu salutari, & in hoc sensu ab intrinseco efficax, fas non est contestari litem libris in publicum datis. Illud licet vniuersim dicere, controuersiam non esse, an cuiusmodi gratia componatur indifferentia obiectiua, sed an actiua, vt consentiat, vel dissentiat voluntas? Primam fatemur coherere; secunda verò quomodo componatur, non penetramus, cum tamen debeat defendi illa ad consensum salutarem meritorem. Sanè cum omnium fuerit sæculorum negotium, & crux, sartum, & tectum conseruare liberum arbitrium nostrum ab omni detrimento ex Dei gratia, simultaneo concursu, præscientia, voluntate, prouidentia, præ-

R. P. Garbr. de Henao. Scient. Med. Pars I.

destinatione, & reprobatione, nullum ego reperit cui ante Dominicum Bañez 1. p. quest. 19. art. 10. dub. 1. in 3. documento, visum fuerit, indifferentens iudicium esse inexpugnabile vallum nostræ libertatis à necessitate, seu indifferentie actiue ad extrema, inter quæ versatur, ita vt hæc non possit non salua manere, illo superstire. Id quod vt non satis esset ad tantum Theologum non audiendum, si alia impugnationes deessent; similiter neque ad explodendum Molinam satis sit iis, qui credant, fuisse primum Scientie Medie inuentorem ad tutandum liberum nostrum arbitrium, nisi alia afferant argumenta.

SECTIO LXXVIII.

Cogitationes cuiusdam Moderni contra eandem propositionem diruuntur.

690. Magister Iosephus de Vita Dominicanus Siculus, tom. 1. Theologicorum tractatum, est in prædeterminationes intrinsecas acriter inuachatur, nihilominus parte 2. disp. 4. mordicus tueretur extrinsecas, quibus Deus, vt causa vniuersalissima, comprehendens sub suo ordine omnes alias causas, intendat simpliciter, & absolute per illas consequi actus nobis liberos: & puncto postremo, §. 13. ex pag. 561. vsque ad 576. longam suscipit concertationem cum Nostris ob S. Anselmi doctrinam de necessitate antecedenti, detortam aduersus eas extrinsecas prædeterminationes à nobis inimpedibiles, & inimpedibiliter trahentes post se actus prædeterminatos. Nam cum S. Anselmus loquatur de necessitate, quam propria facit natura, secundum se considerata, Nostris eum violentè interpretantur de necessitate, quam inducat quæuis suppositio antecedens consistens extra propriam naturam, qualiter constitutæ sunt illæ prædeterminationes. Hæc in summa continentur ibi, omiſſis colloquiis, quæ per profopociam tribuit Vazquo, & Fasolo inter sese.

691. Sed Nostris, quocumque nomine vocetur necessitas, quæ inimica est libertati indifferentie actiue, eò respiciunt, vt ab authoritate S. Anselmi, insistentis Aristoteli, S. Augustino, & Boëtio, necnon à rationibus probent, non posse non illas prædeterminationes comprehendere sub re inferente talem necessitatem in actibus prædeterminatis. Et quandoquidem rationibus Iosephus de Vita non satisfaciat in primo tomo, egoque secundum non legerim, neque sciam prodiſſe hactenus, non aliud nunc præstabo, quam confirmare, quæ de præfata necessitate non coarctanda præcisè ad consistentem intra propriam naturam indicauit ex Sancti Anselmi mente in sectione 51. & 52. Nam etsi ipse similitudine ad sic constitutam vsus fuerit, attamen ad eam se non restrinxit, sed potius ex ea declarauit alteram, quam faceret suppositio extra propriam naturam, antecedens verò proprium liberum arbitrium, & concatenata cum actu. Si enim illa est impedimentum ne causa sit libera ad effectum, quia non procedit ex libero arbitrio causæ; hæc etiam erit, quin obſit liberum arbitrium in causa, quam suppositio quasi afficiat, vel verè afficiat, quippe respectu suppositionis habeat se per accidens arbitrium

trium liberum, à quo ipsa non dependet, & quod ipsa posita, impedire nequeat, quo minus actus ponatur.

692 Scopus S. Anselmi fuit, voluntatis creatæ libertatem protegere, non obstante, siue Dei præscientia, siue voluntate, siue prouidentia, siue prædestinatione, siue Prophetarum oraculis. Cumque euidens esset, nihil ex iis importare necessitatem, quam propria voluntatis creatæ faceret natura secundum se considerata, exposuit huiusmodi necessitatem, attulitque eius exempla, vt inde transiret ad eliminandam necessitatem inductam per suppositionem quamcumque inimpedibilem, & inimpedibiliter connexam, tamen constitutam extra propriam naturam; adhuc enim sic inducta necessitas esset antecedens, saperetque constitutam intra propriam naturam. Atque hinc docuit S. Pater, præscientiam Dei, & cætera supra-relata non esse suppositiones huiusmodi indolis, proindeque non inducere necessitatem vllam antecedentem, sed solummodò consequentem, dependentem, & causatam ab ipsa voluntate creatæ. Nec enim sunt quid indistinctum à natura propria voluntatis creatæ, neque quid anteuertens eius libertatem influxu, & causalitate, quin potius dependens, & quasi causatum, quatenus, ne existeret; posset voluntas creatæ ponere libertate sua obicem.

693 Hinc etiam S. Anselmus excludens necessitatem antecedentem ratione præscientiæ diuinæ, & cæterorum prædictorum, vt quæ foret noxia creatæ voluntatis libertati, admittit consequentem, vt quæ non sit ei damnosa, quia nimirum sit, & dependet ab eius vsu. Quod cum sæpe repetat S. P. infertur, comprehendere sub necessitate exclusâ, & contrapostâ admittâ, illam, quam, etsi non faciat propria natura, independens est omnino ab vsu libertatis voluntatis creatæ, alioqui extra propositum esset hæc repetitio; nam necessitas, vt cumque consequens, datur vbi, & antecedens ex propria natura; vt in Cælo, quod mouetur, quia necesse ex propria natura est moueri, quodque, quia mouetur, necesse est consequenter, moueri. Quapropter Sanctus Anselmus respectu voluntatis creatæ vt agnoscit necessitatem, quam vocat consequentem, & quam ipsa per libertatem sibi iniicit; ita etiam detrectat necessitatem; quam antecedentem appellat, & quæ iniiciatur naturæ voluntatis creatæ, vt eam subeat, seu quæ nullatenus pendeat à nutu, & vsu libertatis, quæ gaudet ipsa voluntas.

694 De qua vtraque necessitate, vna agnita, & altera detrectata, non subicebo verba illa asterisco digna Odonis Episcopi Cameracensis (qui S. Anselmo fuit contemporaneus) libro 3. de peccato originali: *Vtrumlibet* (nempe præmium, vel supplicium) *consequamur, est in nostra potestate, quia est in nostra voluntate. Nihil enim tam est in nostra potestate, quam voluntas nostra. Nam quæ nostra potestatis sunt, tanto magis in nostra potestate sunt, quanto magis in voluntate: & quia voluntas nostra propinquior sibi adest, & magis est in se, quam cætera; ideo maxime est in potestate nostra. Non enim mea potestas habet, quod ex mea voluntate non penderet. Nam magis urget necessitate, quam deleat potestate, quod non est in voluntate.* Hæc ille. Ex quibus priora mirè quadrant necessitati consequenti, quam sibi iniicit voluntas nostra; &

posteriora, vt ipsa habeat in sua potestate meritum, vel demeritum, & non urgeatur necessitate antecedenti, requirunt, ne quidpiam connexum præeat, quod ab ipsa non pendeat. Et quantum ad requisitam carentiam cuiuspiam inimpedibilis, & inimpedibiliter connexi, vt peritet salua nostræ voluntatis potestas illa, aduocari possunt ea S. Augustini verba *cap. 19. libri contra Secundinum: Si voluntas nostra habet in potestate, vel consentire, vel non consentire. Non ergo vincta consensit. Quæro igitur, vnde habeat istam consensionem malam, nulla contraria cogente natura? Si autem cogitur consentire, ita vt non sit in eius potestate aliter facere; non ergo, vt dicebas, voluntate peccat, quando non voluntate non consensit.* Quibus in verbis coactio assumitur, vt nonnunquam aliàs apud Sanctum Augustinum, non strictè, vt præcisè opposita spontaneitati, sed largè, vt opposita etiam libertati indifferentiæ actiue.

695 Sed vt ad S. Anselmum redeamus, habetur ex dictis, ipsum sub necessitate antecedenti comprehendere eam, quam facit propria natura potentie necessitatis, & quam suppositio præuia inimpedibilis, & connexa cum effectu. Habetur etiam, ipsum sub consequente necessitate respectu voluntatis nostræ, intelligere eam, quam faciat vsus libertatis, quæ est prædita. Vnde cum Gonzalez de Albelda disputat. 57. sect. 5. num. 52. inquit, S. Anselmum non esse aduersum necessitati ex prædeterminatione, siue intrinsecæ, siue extrinsecæ, quia est necessitas æquiuolenter consequens consensum nostrum, vt prope hunc connotans, causans, & inferens, transfert ad necessitatem consequentem ea, quæ antecedenti attribuit S. Pater expensus in numero 393. eumque imitatus Sanctus Thomas libro 1. contra Gentes, capite 83. & 85. libro 2. capite 29. libro 2. Phys. lect. 15. in principio. Plura contra interpretationem de necessitate, quæ sit ex suppositione inuitabili, & inuitabiliter causante, sed nihilominus fœderabili cum libertate nostra, quia hanc connotet, & inferat; plura etiam contra similes alias interpretationes apud eundem Gonzalez ex numero illo 52. vsque ad 55. tradidimus in sect. 52. & seqq. Et antea in num. 288. posteaque in numero 449. & 640. aperuimus mentem S. Anselmi lib. de Concordia, cap. 3. cuius loci verbis fidei Iosephus de Vita post alios Thomistas. Quorum vni dicenti, Gonzalez clarè ostendere, Sanctum Anselmum stare pro ipsorum sententia; & repetenti pro eadem S. Thomam 1. p. quest. 19. artic. 8. ad 3. satis fuisset dicere, Gonzalez conari, ne contra eam ster. Et quantum ad S. Thomam, legantur dicta in n. 391. & 624.

696 Speciatim verò contra intentam à Iosepho de Vita interpretationem de necessitate antecedenti, quam solummodò faciat propria natura, non video prouentam ab illo obiectionem, tum de cuiusque voluntatis creatæ ad amandum Deum clarè visum necessitate, tum de humanæ voluntatis Christi necessitate ad non peccandum; quæ sunt necessitates antecedentes, & non factæ à propria ipsarum natura, sed supra, à visione beata, & ab vnione hypostatica: tum de necessitate ex prædeterminatione physica, quæ quidem necessitas cum non esset ex propria natura voluntatis nostræ, sed insuper impressa, aut, causata à Deo, foret tamen antecedens,

& exitialis libertati eiusdem, iuxta ipsum Iosephum in tota ferè 1. & 2. parte, sed præcipue in 2. part. disputacione 2. ex pag. 141. vsque ad 312. vbi contra Bañez, Aluarez, Ioannem de S. Thoma (etsi hunc à pluribus receptum dicat tanquam Angelici Doctoris internuntium) Franciscum Mancam, & Nazarium Dominicanos, necnon contra Authores Cursus Philosophici, & Theologici Carmelitarum Discalceatorum copiosè (si quis alius hæctenus) ex autoritate Aristotelis, & S. Thomæ, atque compluribus ex rationibus impugnat eam prædeterminationem physicam. Et in præmio disputat. 4. pag. 175. Scribit: [Nos disputat. 2. huius tractatus, specialiter ex doctrina Angelici Præceptotis, & Aristotelis, rationibusque ab eisdem desumptis, ostendimus, repugnare motui primi mouentis munus determinandi, & certitudinaliter applicandi causas contingentes, & liberas ad actus earundem. Probauimus etiam ex doctrina eiusdem S. Doctoris, prædictas qualitates per modum fluxus, seu motiones habentes duo illa munera repugnare libertati.]

697 Præterea necessitas ex gratia, indeclinabiliter connexa cum consensu nostro, nequaquam esset necessitas, quam faceret propria natura nostræ voluntatis; & nihilominus ipse Iosephus reiicit talem necessitatem, eo quod foret antecedens, & libertati consensus repugnans. Ita in disput. 4. punct. 3. toto §. 11. ex pagina 548. vsque ad 556. Scribitque pagina 552. [Non solum possumus, absolute loquendo, sed etiam de facto quandoque resistimus diuinis instinctibus, seu motibus in mentem nostram immixtis à Deo, vt speciali motore. Ac etiam quod quandoque de facto abutimur ad malum non solum generali Dei instinctu, quo saltem virtualiter abutitur omnis peccans, sed etiam quibusdam ex specialibus.] Et pag. 554. hæc, quæ ego non probò, subiicit: [Vt sic vanas recentium distinctiones de potentia antecedente, & sequente excludamus, non solum posse resistere, sed etiam ipsum actuale resistere tribuit menti nostræ S. Doctor Thomas in ordine ad prædictas istas speciales motiones, & instinctus.] Non probò, inquam, hæc: tum quia distinctiones de potentia antecedente, & consequente sunt sæpe solidæ: tum quia, & in hac materia sunt vsui apud multos doctissimos Dominicanos, quorum obseruantia tencor, vt iam monui in numero 658.

698 Idem Magister Vita addit pag. 555. hæc quæ etiam non probò: [Quod mens nostra quandoque resistit internis instinctibus, seu motibus, iam tandem definitum est de Fide ab Innocentio X. in Constitutione, qua declarantur, & definiuntur quinque propositiones in materia Fidei anno 1643. procedens enim ad damnandam secundam ex propositionibus, sic inquit: *Secundam, Interiori gratiæ in statu naturæ lapsæ nunquam resistitur; hereticam declaramus, & vt talem damnamus.* Nomine autem interioris gratiæ veniunt prædicti speciales interni diuini instinctus, seu motiones.] Non probò, inquam, nam dicere hæc perinde est, ac asserere, definitum fuisse ea in Const. sententiam de gratia præueniente talis conditionis, cui aliquando consentiatur, & aliquando eidem resistatur, seu quæ suapte natura sit indifferens, vt nunc, vel in vno sit efficax, & postea, vel in alio sit inefficax, R. P. Gabr. de Henao, Scient. Med. Pars I.

sufficiens tantum. Quam Iosephi, & Nostorum opinionem esse iam definitam, & oppositam Magistri Bañez, maiorisque partis Dominicanorum proscriptam, absit, vt ego asseram. Scioque, Dominicanos Hispanos cum Illustrissimo Godoy in tractatu de Prædest. interpretari eam Const. quatenus possit resisti, & sæpe resistatur alicui gratiæ præuenienti, nempe tenenti se ex parte actus primi; saluumque maneat defendere, resisti nunquam, neque posse resisti gratiæ præuenienti, tenenti se inter actum primum, & secundum, applicantiq; ad hunc. Quæ non discutio, sed merè narro. Estque mihi in animo, fuitque hucusque, agere sic causam Scholæ nostræ, vt reprobem quamcumque rigidam censuram aduersus eius impugnatores. Et è Dominicanis quidem, si voluit premere nos nouâ illâ Const. Hieronymus Viues, cui satisfacere in Euent. 18. tulit opem Iosephus de Vita, & tanto cum æstu, vt toto §. 12. ex pag. 576. vsque ad 580. aduersus ipsum nominatim dicat, & sibi videatur ostendere, esse manifestam sententiam SS. Augustini, & Thomæ, donum perseverantiæ (quod foret ab intrinsecò efficax, si quæ alia gratia præueniens huiusmodi sit) non esse quidpiam, quod vi propria præconnexa efficaciter efficiat, vt viator accedat ad Deum per affectum charitatis vsque in finem vitæ.

699 Pergo notare alia in Magistro Vita. Nam punct. 3. §. 11. pag. 555. & 556. collatione factâ decreti diuini antecedentis, efficacique erga nostrum consensum cum gratia præueniente, quæ sit reipsa erga eundem efficax, tradit, neque vnquam resisti, neque posse resisti decreto illi secundum se; cum tamen huic gratiæ secundum se non modò possit resisti, sed sæpe resistatur; atque ad eò secundum se sit indifferens, vt euadat vel tantum sufficiens, vel efficax: quod confirmat à pag. 552. testimoniis compluribus S. Thomæ. Iam eo in Theologo requiro, quomodò caueat, ne illud decretum inducat necessitatem antecedentem, inimicam libertati consensus nostri, si vt non inducatur à gratia præueniente, curat, talem esse, vt ipsi secundum se & possit reniti voluntas nostra, & frequenter restagetur?

700 Desidero etiam in Magistro Vita expeditionem ab hac difficultate. Ipse parte 2. disputat. 3. ex pag. 313. vsque 474. totus incumbit ad adstruendum dictamen vltimarum rationis practicæ, seu imperium ab ea ortum, quod prærequiratur ad nostræ voluntatis determinationem in vnam potius partem contradictionis, aut contrarietatis, quam in aliam, quodque connectatur cum actu reipsa à voluntate elicto, quin præiudicet libertati. Cuius Disputat. doctrina eò collimit, vt cum in 1. disputat. tradiderit contra Nostros ex pag. 87. vsque ad 140. à causa, quæ etiam actiue, & liberè est ad vtrumlibet, nihil sequi, nisi per aliquod, quo determinetur ad vnum; & quantum deinde in 2. disputacione, ex pag. 141. vsque ad 312. stabilite procuret, motum primi mouentis non recipi vniformiter in omnibus mobilibus, sed in vnoquoque secundum modum proprium; simulque motum primi mouentis non prædeterminare inferiora mouentia, secus ac senserunt plerique Dominicani post exortam controuersiam inter Hispanos satis celebres Bañez, & Molinam: non deesset sibi ta-

men prædeterminatum voluntatis nostræ ad vnum ex iis, ad quæ ipsa ex se est indifferens. Rogo igitur, an necessitas, quam importaret dictamen illud, esset ex propria natura voluntatis nostræ, necne? Concedere primum non potest, saluâ libertate actus ineluctabiliter consequenti in voluntatem. Si non nisi secundum admittat, foret sibi satis illud ad evitandam violationem libertatis. Vt quid ergo in disputat. 3. ex pag. 313. usque ad 450. tot discursus, & molimina infundit, ut sequela de libertate temerata opponat sese? Et quidquid sit de longitudine, vellem maiorem claritatem; nam (vt meam fatear hebetudinem) post attentam lectionem vix potui solutionis nucleum erigere.

701 Et absolute dictamen illud esset quid intrinsecum nobis volentibus: indeque referret magis intrinsecam prædeterminationem, quam extrinsecam, consistentem in decreto diuino antecedenti, atque efficaci; & præ intrinseca haberet constituere actum primum, tenereque se ex parte potentia: quo de titulo conciliatio dictaminis cum libertate euadit magis ardua, quam conciliatio intrinseca prædeterminationis non pertinentis iuxta plerisque Thomistas ad actum primum. Quare Theologus ille hanc intrinsecam prædeterminationem negans exponit se discrimini plurium obiectionum contra dictamen præfatum.

702 Cuius difficultas inde etiam crescit, quoniam ad libertatem opus est iudicio indifferente representante obiectum, tam vt amabile ex vno capite, quam vt odibile ex alio, estque ita opus tali iudicio penes plerisque etiam Thomistas, vt eo existente, non possit necessitari voluntas nostra, etsi queat physicè prædeterminari. Ergo, eo existente, non poterit supervenire illud aliud dictamen. Quia cum indifferencia obiectiva ob iudicium indifferens componi nequit prædeterminatio obiectiva ob iudicium determinatum, siue ad amandum tantum, siue ad odio habendum obiectum. Atque hinc permittitur & non concessa prædeterminatione physica, quæ coexistens iudicio indifferenti non necessitaret, dici æquè nequiret idem de dictamine illo. Vt taceam, fore illud determinationem ex parte causæ secundæ, oppositamque indeterminationi, quam per iudicium indifferens aliunde haberet; & deberet habere vt causa secunda libera: at physica prædeterminatio consistens in concursu præuio diuino, foret determinatio non tam ex parte causæ secundæ, quam primæ, quatenus Deus sit primum liberum, primumque determinans, prout dictitare solent Thomistæ fautores eius physica prædeterminationis.

703 Et contra obiectiuam ex dictamine illo accipio verba ea Bernardi in tractatu de gratia, & lib. arb. propè initium: *Consensus meus est voluntatis spontaneus, vel certè (quod superius dixisse memini) habitus animi sui liber. Porro voluntas est motus rationalis, & sensui prædens, & appetitui. Habet sanè quocumque se voluerit, semper rationem comitem, & quodammodo pedisequam: non quod semper ex ratione, sed quod nunquam absque ratione moueatur; ita vt multa faciat per ipsam contra ipsam, hoc est; quasi per eius ministerium, contra eius consilium, siue iudicium. Unde est illud, Prudentiores sunt filii huius seculi filiis lucis in generatione sua. Et rursum; Sapientes sunt, vt faciant mala. Neque enim prudentia,*

seu sapientia inesse creaturæ potest, vel in malo, nisi vtrique per rationem. Est vero ratio data voluntati, vt instruat illam, non destruat. Destrueret autem, si necessitatem ei ullam imponeret, quominus liberè pro arbitrio sese volueret, siue in malum consentiens appetitui, aut nequam spiritui, vt sit animalis, non percipiens, vel certè & persequens ea, quæ sunt Spiritus Dei; siue ad bonum gratiam sequens, vt fiat spiritualis; quæ omnia diiudicans ipsa minime iudicetur. Si, inquam, horum quodlibet, prohibente ratione, voluntas non posset, voluntas iam non esset. Ubi quippe necessitas, iam non voluntas. Hucusque S. Bernardus, paulò post eodem in sensu plura profertens. Omniaque sunt aduersa dictamini illi, vt pote cui vt contradicat voluntas nostra, non restet vlla libertas, faciente Bartholomæo de Medina 1. 2. quest. 9. artic. 1. dub. 2. post 2. conclus.

SECTIO LXXIX.

Uterior demolitio præfatarum cogitationum.

704 Porro autem, ne hallucinatio contingat, distinguendum est quadruplex rationis dictamen Primum, representans bonum, malumque, & vi cuius possumus amplecti vnum, vel aliud, agendo iuxta, vel contra conscientiam. Quo de dictamine, seu iudicio indifferente certum est, non esse præconnexum cum prosecutione boni, vel mali elicita à voluntate nostra. Secundum est imperium quoddam mentale, subsequens electionem mediatorum, & præcedens vsum actiuum, quem voluntas elicit, vt cæteras potentias applicet ad operandum. Et hoc quidem imperium præconnectitur cum vso actiuo, qui proinde non erit liber immediatè, & formaliter: sed quia præconnexio deriuaretur ex libertatis nostræ exercitio in actu electionis, necessitas in vso actiuo foret consequens, & ex suppositione nobis libera. Idemque dicendum esset de præconexione tertij dictaminis cum ipsa electione, si hanc præire debeat tale tertium dictamen, seu imperium mentale; nam præconnexio cum electione fundaretur in intentione, quæ esset actus nobis liber immediatè, & formaliter. Ad hoc dictamen potest referri illud, quo vnum diuinitat medium representaretur vt conducens, vel conducentius ad obtinendum simpliciter, vel meliori modo finem efficaciter præintendum. Et quoad præsens attinet, non recusabo, referri posse illud, quo iudicetur eligendum absolute ex duobus mediis conducentius ad finem, relicto minus conducenti. Nam etsi præconnetteretur cum electione medij conducentioris, tamen sicut intentio finis dependet à voluntate, ita & iudicium practicum de conuenientiori medio eligendo descendit ex libertate voluntatis, quæ liberè voluit applicare intellectum ad consultandum de mediis. Vnde talis suppositio iudicij practici potest cessare, vel quia voluntas potest desistere ab intentione finis, vel etiam quia, illâ adhuc suppositâ, potest applicare intellectum ad inquirenda alia media, vel ad excogitandas alias rationes bonitatis, & conuenientia in mediis, quæ minus bona apparebant, quibus moueatur ad ea eligenda, vt inquit

quit Gonetus tom. 7. tract. 2. disputat. 9. articulo & §. 3. pag. 841. Quartum dictamen, seu imperium mentale versaretur circa primum actum nobis liberum, vt circa primam finis intentionem, vel boni in communi simplicem volitionem. Illudque, si præconnetteretur cum vno actu, vel alio, si quidem non fuisset positum dependenter à nostro nutu, neque potuissimus impedire existentiam illius, noxium esset libertati intentionis, vel volitionis simplicis. Delibavi dictamina, de quibus sermo haberi potest à Magistro Vita.

705 Et quantum ad primum, iam dixi quid certum sit. Secundum, & tertium sunt litigiosa inter ipsos etiam Thomistas. Et admissa, vel permittitur non incommodant præsentem nostræ causæ, neque item ea alia subiecta, vt iam notavi. Quartum negatur à Gonetis cum multis Thomistis supra, tract. 2. disputat. 11. artic. 4. ex pag. 906. usque ad 910. necnon ab Illustrissimo Godoy in tract. de Prædest. disputat. 1. §. penultimo. Nobisque displicet ob incompatibilitatem cum libertate voluntatis in intentione, vel volitione simplici. Neque valet recursus, qui fit in dictaminibus secundo, & tertio. Nam cum præuium foret ad omnem actum liberum nostræ voluntatis, non est assignibilis actus huic liber, à quo pendeat; situmque non est in huius potestate impedire ipsum, vel eliciendo alium actum, vel desistendo ab omni actu; quippe ad vtrumvis opus esset nouo dictamine, de quo eadem rediret difficultas. Neque item valet recursus ad eundem actum, quo illud dictamen anterius esset. Tum quia talis actus careret libertate immediata, & formali, vt modò probaui. Nullam ergo libertatem etiam mediatam, extrinsecam, atque denominatiuam participare posset dictamen à tali actu. Tum quia libertas participabilis in vno actu ex alio, sicut & necessitas, debet esse ex alio, qui antecedit, & non qui subsequatur; qui enim subsequatur, neque conferre, neque cohibere existentiam antecedentis valet. Tum quia à præfato dictamine talis actus fieret efficiens, vel saltem in genere causæ finalis, formalisve extrinsecæ; vel saltem præfatum dictamen esset obiecti per ipsum cogniti applicatio ad mouendam voluntatem in talem actum. Igitur nequiret talis actus erga præfatum dictamen præstare quidpiam, quo ipsum consors fieret alicuius libertatis, quandoquidem neque causa, siue efficiens, siue finalis, siue formalis extrinsecæ, neque applicatio causæ cuiuscumque queat pro priori ad causatum participare aliquid ab eo, vt pote quod non nisi pro posteriori exiturum sit, & pro priori præcindatur ab eius existentia, etsi circa necessariò causatum intelligatur pro priori exigentia ad eius pro posteriori existentiam. Qui quartum illud dictamen aliis ex capitibus exagitationum cernere cupiat, adeat Raynaudum in Disciplina Morali, distinct. 2. questione 3. articulo 4. à num. 303. usque ad 309. distinct. 3. quest. 5. artic. 1. numero 406. & duobus seqq. Ruyzium disputat. 54. de Scientia Dei, per 7. sectiones, passimque incurret in alios, quos vel hi duo allegant, vel post ipsos prodierunt in lucem, scribentes super siue 1. 2. Sancti Thomæ, siue libris Animaticis Aristotelis.

706 Hac præsupposita distinctione dictaminum, & notione eorum, quæ sunt commoda libertati actuum subsequutorum voluntatis, & quæ sunt incommoda, promptum cuiuis erit ire obuiam omnibus, quæ Iosephus de Vita parte 2. disput. 1. R. P. Garbr. de Henao, Scient. Med. Paris I.

& 3. accumulatur ex Aristotele, & Sancto Thoma, referens vtriusque verba, & his rationes efformans, vt voluntatis nostræ determinatio, quæ non fiat à causa prima per physicam prædeterminationem, vt ipse contendit in disputat. 2. fieri tamen debeat ab intellectu nostro per quoddam dictamen. Quo non sopitur controuersia, sed ex prædeterminatione physica, & per causam primam transfertur ad prædeterminationem obiectiuam, & per causam secundam. Cæterum hanc obiectiuam prædeterminationem versari circa voluntatis nostræ actum primum liberum, qui sit vel volitio simplex, vel intentio finis, nullibi traditur ab Aristotele, neque à S. Thoma: quidquid sit, an versetur circa electionem, & circa vsum actiuum. Quare Theologus ille promiscuè loquens de omnibus his actibus voluntatis, & auditus ea cum aduertentia de discretionem dictaminum, nihil mouebit ad assentiendum dictamini obiectiuè prædeterminanti ad primum actum nostræ voluntatis liberum. Et quomodò mouebit in via S. Thomæ? qui 1. 2. quest. 17. artic. 5. ad hoc 3. argumentum, *Si aliquis actus voluntatis imperatur, pari ratione omnes imperantur. Sed si omnes actus voluntatis imperantur, necesse est in infinitum procedere, quia actus voluntatis præcedit actum imperantis rationis, vt dictum est in articulo 1. qui voluntatis actus, si iterum imperatur, illud item imperium præcedit aliquis rationis actus, & sic in infinitum. Hoc autem est inconueniens, quod procedatur in infinitum. Non ergo actus voluntatis imperatur.* Respondet: *Cum imperium sit actus rationis, ille actus imperatur, qui rationi subditur. Primus autem voluntatis actus ex rationis ordinatione non est, sed ex instinctu natura, aut superioris causa, vt supra (nempe in questione 9. articulo 3. & 4. in corpore artic. 6. ad 3. & infra questione 109. articulo 2. ad 1. sæpèque alibi, vt 1. part. questione 82. articulo 4. ad 3. quodlib. 1. articulo 7. in corpore, lib. 3. contra Gentes, capite 89. questione 6. de Malo articulo unico, in corpore: in 2. ad Corinth. cap. 3. lect. 1. in capite 9. ad Rom. lect. 3.) Et ideo non oportet, quod in infinitum procedatur.* Quæ responsio manifestè excludit prædeterminationem ex imperio rationis ad primum actum nostrum liberum, libertate saltem contradictionis, & quoad exercitium. In eademque questione 17. 1. 2. artic. 5. ad 1. dixerat idem S. Doctor: *Non omnis actus voluntatis præcedit hunc actum rationis, qui dicitur imperium; sed aliquis præcedit, scilicet electio; & aliquis sequitur, scilicet usus. Quia post determinationem consilij, quæ est iudicium rationis, voluntas eligit, & post electionem ratio imperat ei, per quod est agendum, quod eligitur. Et tunc demum voluntas alicuius incipit vti, exequendo imperium rationis. Quandoque quidem voluntas alterius, cum aliquis imperat alteri. Quandoque autem voluntas ipsius imperantis, cum aliquis imperat sibi ipsi.* Vbi vides, S. Thomam sollicitum non esse de dictamine imperante, nisi post electionem, & immediatè ante vsum actiuum. Igitur iuxta S. Doctorem electio non prærequirit ex parte intellectus dictamen imperans, sed solummodò consilium rationis. Et à fortiori intentio quævis efficax, liberaque etiam contrariè, & quoad specificacionem, neutiquam ex parte intellectus prærequirit illud dictamen, sed aliud non imperans, neque adstringens ad ipsam.

707 Obseruatque S. Thomas quest. 25. de Verit. art. 1. in corp. & in 1. Perihermen, lect. 14. nostram voluntatem

tatem de necessitate (quæ scilicet sit opposita libertati contrarietatis) *velle bonum* (nempe in communi) sed non habere necessitatem respectu huius, vel illius rei, quantumcunque apprehendatur ut bona, vel utilis. Anteaque in *quest. 22. art. 15. in corp.* scripserat: *Electio est ultima acceptio, quæ aliquid accipitur ad proficuum. Quod quidem non est rationis, sed voluntatis. Nam quantumcunque ratio unum alteri preferat, nondum est unum alteri præacceptum ad operandum, quousque voluntas inclinatur in unum magis, quam in aliud; non enim voluntas de necessitate sequitur rationem. Est tamen electio actus voluntatis, non absolute, sed in ordine ad rationem, eo quod in electione apparet id, quod est proprium rationis, scilicet conferre unum alteri, vel preferre; quod quidem in actu voluntatis inuenitur ex impressione rationis, in quantum scilicet ipsa ratio proponit voluntati aliquid, non ut vile simpliciter, sed ut utile ad finem.* Quibus in locis Angelicus Præceptor satis declarat, quàm alienæ sint ab obiectiva prædeterminatione intentio boni in particulari, & electio obiecti per consilium ptopositi.

708 Et ut integrè pateat mens S. Præceptoris, audiantur hæc eius verba *quest. 6. de Malo, artic. unico, in corpore. Si consideretur motus voluntatis ex parte exercitij actus, non mouetur ex necessitate. Si autem consideretur motus voluntatis ex parte obiecti determinantis actum voluntatis ad hoc, vel illud volendum, considerandum est, quod obiectum mouens voluntatem est bonum conueniens apprehensum. Vnde si aliquid bonum proponatur, quod apprehendatur in ratione boni, non autem in ratione conuenientis, non mouebit voluntatem. Cum autem consilia, & electione sint circa particularia, quorum est actus, requiritur, ut id, quod apprehenditur ut bonum, & conueniens, apprehendatur ut bonum, & conueniens in particulari, & non in vniuersali tantum. Si ergo apprehendatur aliquid ut bonum conueniens secundum omnia particularia, quæ considerari possunt, ex necessitate mouebit voluntatem. Et propter hoc homo ex necessitate appetit beatitudinem, quæ secundum Boëtium est status omnium bonorum congregatione perfectus. Dico autem ex necessitate, quantum ad determinationem actus, quia non potest velle oppositum; non autem quantum ad exercitium actus, quia potest aliquis non velle tunc cogitare de beatitudine, quia etiam ipsi actus intellectus, & voluntatis particulares sunt. Si autem tale bonum non inueniatur esse bonum secundum omnia particularia, quæ considerari possunt, non ex necessitate mouebit, etiam quantum ad determinationem actus. Poterit enim aliquis velle eius oppositum, etiam de eo cogitans, quia forte est bonum, vel conueniens secundum aliquod aliud particulare consideratum: sicut quod est bonum sanitati, non est bonum delectationi, & sic de aliis. Et quod voluntas feratur in id, quod sibi offertur magis secundum hanc particularem conditionem, quàm secundum aliam, potest contingere tripliciter. Quod triplici modo exposito sine recursum ad imperium prædeterminans obiectiuè, concludit S. Præceptor: Sic ergo quantum ad aliquam voluntatem ex necessitate mouetur ex parte obiecti, non autem quantum ad omnia; sed ex parte exercitij actus non ex necessitate mouetur.*

709 Quapropter S. Præceptor constanter remouet prædeterminationem obiectiuam ad exercitium actus primi liberi, qui sit voluntas simplex, vel intentio finis; & qui versetur circa bonum, vel beatitudinem in communi. Quo de actu, &

de S. Præceptoris mente circa ipsum legatur Suarez in opere de vera intelligentia auxilij efficacis, cap. 40. pag. 306. duabusque seqq. & cum Thomistis modernis Gonetus tom. 7. tractatu de actibus humanis, disputat. 5. artic. 2. ex pag. 604. vsque ad 653. etsi dicat, hominem in prima vitæ moralis intentione circa finem moueri à Deo per dictamen imperans, quod in eius intellectu specialiter causet; nihilominus non semper sic moueri in omni actu, seu negotio, quod decursu vitæ inchoetur. Remouet etiam S. Præceptor non minus constanter prædeterminationem obiectiuam non tantum quoad exercitium, sed & quoad specificationem circa quosvis alios actus liberos non primos, siue vitæ moralis, siue cuiusque negotij.

710 Præmissis circa Angelici Magistri mentem non aduersantur illa eiusdem ex 2. distinct. 28. *quest. unica, artic. 1. in corpore: Non esset homo liberi arbitrij, nisi ad eum determinatio sui operis pertineret, ut ex proprio iudicio eligeret hoc, vel illud.* Nec illa ex distinct. 25. *quest. unica, artic. 1. in corpore: Determinatio agentis ad aliquam actionem oportet, quod sit ab aliqua cognitione præstistente finem illi actioni; sed cognitio determinans actionem, & præstitens finem, in quibusdam quidem coniuncta est, sicut homo finem sue actionis sibi præstituit.* Nam priora non aliud denotant, quàm vt hoc, vel illud medium eligatur, debere præcedere de medijs assumendi bonitate iudicium practicum conceptum post consultationem de medijs conducentibus ad consequendum finem efficaciter intentum. Talè autem iudicium optime saluatur, quin sit præconnexum cum electione huius potius medijs, quàm illius, quippe ita reputet, hoc esse conducentis, vt simul etiam reputet, esse & illud. Vnde voluntatis nostra est eligere unum præ altero, vt tradit Sanctus Thomas 1. 2. *quest. 9. artic. 3. in corpore, & ad 1. artic. 4. in corpore* necnon 1. part. *quest. 82. artic. 1. ad 3. & sæpissimè aliis in locis.* Doctrina posteriorum verborum non procedit de præuia determinatione per iudicium ad vnam actionem solam, sed ad vnam, vel ad aliam ex multis conducentibus ad finem, quem sibi præstituat agens præditum intellectu. Et ideo optio vnus actionis præ altera pertinebit ad voluntatem nostram. Notentur verba paulò post sequentia: *Iudicium de actione propria est solum in habentibus intellectum, quasi in potestate eorum constitutum sit eligere hanc actionem, vel illam. Vnde & dominium sui actus habere dicuntur.* Sic S. Doctor. Atque vt ipsius vtraque illa verba essent intelligenda de dictamine imperante, adstringenteque ad determinatum medium, & ad determinatam actionem, tale dictamen spectabit ad tertium in num. 704. declaratum, participansque libertatem ex præeunte intentione finis.

711 Quibus ex interpretationibus clarescunt alia S. Thomæ 1. 2. *quest. 6. articulo 2. ad 2. quest. 109. articulo 2. ad 1. in 2. distinct. 24. quest. 3. artic. 2. in corpore, & de Verit. quest. 24. in corpore*, vbi docet, creaturam rationalem habere suorum actuum dominium exinde, quod de iisdem habet deliberationem. Nec enim vult, dominium consistere in ipsa deliberatione, sed hanc esse prærequisitam ad illud. Quando autem 3. part. *quest. 18. artic. 4. ad 2. ait: Electio presupponit consilium, non tamen sequitur ex consilio, nisi iam determinato per iudicium? Illud enim, quod iudicamus agendum, post inquisitionem consilij eligimus.* Sensus S. Doctoris

Doctoris est; consultationem de medijs non satis esse, vt fiat progressus ad electionem, nisi accedat iudicium de iis, quæ commoda sint ad obtentionem finis efficaciter intenti. Sed iudicium debere esse imperans, & præconnexum cum electione vnus determinati medijs, quando plura occurrant apta ad consequendum finem, siletur omnino à S. Doctore. Et adhuc quando vnum solummodò occurrat, aut etsi multa, sed vnum sit conducentius, & intentio finis fuerit, vt obtinendi per medium vtilius, electio ad iudicium subsequuta participabit libertatem ex intentione. Et hac ratione, etsi consultans resoluat strictè, vt ad medijs electionem deueniat (quod cum Aristotele videtur tradere S. Thomas compluribus in locis transcriptis à Iosepho de Vita parte 2. *disp. 1. §. 11. ex pag. 118. vsque ad 121. disp. 2. §. 23. ex pag. 280. vsque ad 283.*) defensari potest libertas in electione. Legaturque de ea resolutione Raynaudus in *Disciplina Morali, dist. 3. quest. 5. art. 2. num. 421. & 422.*

SECTIO LXXX.

Euersio basis fundamentalis predictarum cogitationum.

712 Sed inquit Iosephus de Vita, ab eo, quod est ad vtrumlibet, nihil sequitur, nisi per aliquid, quod determinetur ad vnum, vt cum Commentatore estatur S. Thomas lib. 2. *Physic. lect. 8. lib. 6. Metaphys. lect. 2. lib. 1. contra Gentes, cap. 82. & 93. lib. 3. cap. 2. quest. 3. de Malo, artic. 3. ad 5. quest. 8. de veritat. art. 12. in corp. in 1. distinct. 45. quest. 1. art. 3. in corp. in 2. distinct. 25. quest. unica, artic. 1. in corp. 1. part. quest. 14. art. 8. in corp. quest. 19. artic. 3. ad 5. in 2. Opusc. de Compendio Theologia, cap. 96. in cap. 9. ad Rom. lect. 3.* Atqui illud, quo ad vnum determinetur voluntas creata, existens ad vtrumlibet, nequit esse, libertate salua, impressum à solo Deo. Nam non inuenitur liberum arbitrium in illis, quorum actiones non determinantur ab ipsis agentibus, sed à quibusdam aliis causis prioribus; seu non inuenitur in illis, quæ non sunt sibi ipsis causa agendi, vel mouendi, sed adstringuntur ad agendum, vel mouendum per id, quod ab altero receperunt, vt docet S. Thomas in 2. *dist. 25. quest. unica, artic. 1. in corp. & quest. 24. de verit. art. 1. in corpore.* Atque vt lib. 2. *contra Gentes, cap. 47. Principium cuiuslibet operationis est forma, per quam aliquid est in actu, cum omne agens agit, in quantum est in actu. Oportet igitur, quod secundum modum forme sit modus operationis consequentis formam. Forma igitur, quæ non est ab ipso agente per formam, causat operationem, cuius agens non est dominus. Si qua verò fuerit forma, quæ sit ab eo, qui per ipsam operatur, etiam consequentis operationis dominium habebit.* Præterea, si mouens secundum, quod est ad vtrumlibet suapte natura, determinaretur ad vnum per primi influentiam, & motum, sequeretur, motum primi mouentis non recipi in vnoquoque secundum proprium modum, sed in omnibus mouentibus secundis recipi vniuersim, nempe determinando præuicè, & casualiter omnia ad vnum. Quæ consequutio pugnat è diametro cum S. Thomæ pronuntiat in 1. *dist. 38. quest. 1. artic. 5. in corpore. in 3. distinct. 23. quest. 3. articulo 1. questiuinc. 1. in corpore. quest. 1. de Potentia, artic. 4. in corpore. & ad 3. quest. 3. de Malo, artic. 2. in corpore. quest. 5. de verit. artic. 9. ad 10. quest. 21. art. 6. in corpore. & ad 5. lib. 3. contra Gentes, cap. 10. 66. &*

85. *Opuscul. de compendio Theologia, cap. 69.* Quorum pronuntiatorum bene conscius Ferrarius scripsit in *cap. illud 66. lib. 3. contra Gentes*: [Circâ propositionem, Secunda agentia determinant actionem primi agentis, aduertendum, quod hoc non est sic intelligendum, quasi secundaria aliquid erga diuinam actionem, vt in se est, operentur, cum suâ actio sit sua substantia; sed intelligitur secundum quod ipsa, mediantibus causis secundis, ad effectum aliquem terminatur. Sic enim diuina virtus, & actio, secundum quod in secunda causa recipitur, accipit limitationem, & determinationem ex conditione causæ secundæ, tanquam ex susceptiu conditione, quia vnumquodque recipitur in alio per modum recipientis.] Consonat Caietanus 1. p. *quest. 14. articulo 13. §. Nec sustinendum est Scotus, quest. 19. articulo 8. §. Ad 1. rationem Scoti, quest. 115. articulo 6. §. Ad euentiam*; etsi Banez iam citatus in num. 496. à Caietano discordet, mentionem non faciens, sit, necne S. Thomæ ea doctrina. Infert itaque Iosephus de Vita, voluntatis creatæ ad vtrumlibet indifferentis determinationem debere esse ex dictamine vltimato, seu ex imperio rationis practicæ intellectus creati. Et hæc est Summa disputationum 2. & 3. partis.

713 Circa cuius syllogismi primam præmissam iam dixi nonnihil in num. 469. & duobus, aut tribus seqq. Nunc addo primò, axioma illud fuisse compositum ab Auerroë Philosopho, Medicoque Arabe, qui dicitur Commentator Physicorum; & nisi S. Thomas confirmasset illud, faceret modicam curam autoritas Auerroës. Secundò ex Suarez cap. 40. *de vera intelligentia auxilij efficacis*, illud axioma [esse euidentis in causis non liberis, seu naturalibus, quæ habent interdum illam indifferentiam, seu contingentiam solum materialiter. De qua indifferentia videtur maximè loqui Auerroës. Nam inferius inquitens, an hæc contingentia æqualis sit in causa agente, vel recipiente? ita concludit. Apparet igitur ex hoc, quod contingens æqualiter non inuenitur in potentiis agentibus per se, sed in potentiis passiuis. Interdum verò inueniri potest hæc contingentia in potentia actiua, & naturali; quando subordinatur in actione sua motioni superioris, in quo aliquid participat de potentia passiuæ.:: Interdum verò causa aliqua naturaliter agens potest esse contingens, seu indifferens ratione cuiusdam vniuersalitatis, vt Sol dici potest indifferens ad exsiccandum, vel liquefaciendum. Et talis causa etiam indiget aliqua alia causa determinante ipsam, quia non potest ipsa determinare se, sed completur determinatio, vel ex parte materiæ, vel alterius causæ. Hoc autem principium non habet eandem rationem necessitatis, & veritatis in causa libera, &c.]

714 Addo tertio ex S. Thomæ 1. part. *quest. 19. articulo 3. ad 5.* illud axioma sub hac verborum formula conceptum: *Ab eo, quod est ad vtrumlibet, non sequitur aliqua actio, nisi ab aliquo alio inclinetur ad vnum*; non habere locum saltem in voluntate increata, quæ quia ex se habet necessitatem, ideo ad vultum, ad quod habet habitudinem non necessariam, determinat seipsam, secus ac accidit in voluntate creata, quæ quia ex se est contingens, oportet, quod determinetur ab aliquo exteriori ad vnum. Quo in loco, & 6. *Metaphys. lect. 2. S. Thomæ*, notare est, formulâ axiomatis non dicere, nisi ab aliquo alio determinetur ad vnum, sed nisi inclinatur; quod minus est, quàm determinari. Notare etiam est, cum diuina voluntas habeat necessitatem tam essendi quoad totam entitatem, & realem

actualitatem suam, quam immutabilitatis quoad liberam terminationem semel habitam, non constare, an S. Thomas de vna potius, quam de altera necessitate loquatur, num de vtraque simul? Notare insuper est, exterius illud, à quo in voluntate creata requisitam esse determinationem, & in increata non esse requisitam, ait S. Thomas, non declarari ibi quodnam sit, sed *lib. 1. contra Gentes, cap. 82.* Nam ad hanc obiectionem, si *Dei voluntas respectu aliquorum volitorum* (nempe quæ à se alia sunt) non determinetur (nempe de necessitate) quantum ad illa, videtur se ad vtrumlibet habere. *Omnis autem virtus, quæ est ad vtrumlibet, est quodammodo in potentia; nam ad vtrumlibet species est possibilis contingentis. Erit ergo Dei voluntas in potentia. Non igitur erit Dei substantia, in qua nulla est potentia.* Respondet, diuinam voluntatem non se ad vtrumlibet habere ex parte sui, alioqui nondum esset consequuta suam perfectionem, per quam ad vnum determinaretur, proindeque eius virtus foret imperfecta, & potentialitatis plena: sed tamen ad vtrumlibet habere se ex parte eius, ad quod dicitur extra se, quia vtrumlibet esse potest, etsi finis eius à nullo extra se, siueque virtutis perfecta operatio à neutro extra se dependeat. Rursus huic replicæ, si quod est ad vtrumlibet indifferenter se habens, non magis in vnum, quam in aliud tendit, nisi ab alio determinetur, oportet, quod Deus, vel nihil eorum velit, ad quæ ad vtrumlibet se habet; vel quod ab alio determinetur ad vnum, & sic erit aliquid eo prius, quod ipsum determinet ad vnum. Occurrit inquit: *Quamuis diuina voluntas ad sua causata non determinetur; non tamen oportet dicere, quod nihil eorum velit, aut quod ad volendum ab aliquo exteriori determinetur.* Cum enim bonum apprehensum voluntatem sicut proprium obiectum determinet, intellectus autem diuinus non sit extraneus ab eius voluntate, cum vtrumque sit sua essentia; si voluntas Dei ad aliquid volendum per sui intellectus cognitionem determinetur, non erit determinatio voluntatis diuina per aliquid extraneum facta.

715 Vbi voluntatis diuinæ ad obiecta extra se determinatio per intellectum ideo non est determinatio per aliquid exterius, quia intellectus non est extraneus, seu realiter distinctus à diuina voluntate, quæ iuxta S. Thomam in hoc differt à creata. Atque ita ab ipso declarari in *cap. 82.* exterius illud, de quo ipse in *1. part. censent Caietanus eadem part. 1. & Ferrara ad caput idem 82.* [Nisi magis placeat dicere, S. Thomam *1. par.* loqui de determinante effectiue, quia argumentum de tali determinante erat. Mens enim Commentatoris (cuius autoritas adducitur) est, quod contingens ad vtrumlibet requirit aliquid agens, per quod determinetur; sic enim necesse est esse in agentibus naturalibus, de quibus ibi loquebatur, quæ ex se contingentia sunt. Hoc ergo modo verum est, quod voluntas diuina non determinatur ab aliquo, cum sit agens liberum, & sit ex se necessaria; sed seipsam determinat per modum efficientis, siue producentis actum ad tale obiectum terminatum. In capite autem 82. sermo est de determinante per modum specificantis, & proponentis obiectum vt volendum; nam hoc ad intellectum diuinum pertinet.] Hactenus Ferrara,

716 Cuius neque prima, neque secunda interpretatio faciunt ad intentum Iosephi de Vita. Non prima; quia quod voluntas creata quodammodo determinetur ab intellectu distincto à se realiter, non est præuiè determinari per aliquid cum specificatione ab obiecto, vel cum exercitio actus conexum ex parte siue obiecti, siue potentie. Non secunda; tum quia in ea supponitur non procedere axioma

Commentatoris nisi circa causas necessarias in operando: tum quia in ea distinguitur duplex determinatio, vna quasi effectiua, alia specificatiua, & proponens obiectum vt volendum. Prima dicitur competere voluntati diuinæ, secunda intellectui. Et de vtraque scripserat paulò antea Ferrara: [Licet voluntas diuina à nullo effectiue determinetur, determinatur tamen ab aliquo formaliter, scilicet ab intellectu proponente obiectum voluntati.] Constatque ex verbis immediatè antecedentibus Ferrara, & iam transcriptis in *num. 470.* ipsum eodem modo quoad id cum S. Thoma discurrere de voluntate creata. Non ergo hæc, cum liberè operatur, prædeterminatur effectiue à Deo; cumque liberè præuiè operatur, non determinatur per aliquid agens extrinsecum, sed per consilium rationis, iuxta S. Thomam *quest. & artic. 3. de Malo, ad 5.* Et de determinatione formali, quæ est à proprio intellectu per rationis consilium in voluntate, tam diuina, quam creata, non esse eam, quam Iosephus accuratè, prædeterminationem obiectiuam consistentem in dictamine, imperiove rationis conexo antecedenter cum voluntatis actu libero, patebit paulò post.

717 Atque hinc ad reliqua testimoniis conquisita à Iosepho ex S. Thoma in promptu est explicatio. Nam vel intelligenda sunt de eo, quod est indeterminate per modum materie, & potentie passiuæ, estque ad vtrumlibet ex virtutis defectu; vel de eo, quod est indeterminate, & ad vtrumlibet ex defectu consilij rationis, requisiti ad formalem determinationem, vt expressissimè *quest. 1. de veris. art. 9. in corp.* vtrà alia testimonia. Et aliquando, vt *cap. 96. compendij Theologia, 1. part. quest. 14. artic. 8. in corp. in 1. distinct. 45. quest. 1. artic. 3. in corp.* loquitur de determinatione per actum immediatè, & formaliter liberum facta à voluntate ad actum externum non sic liberum. Aliquandoque, vt *lect. 3. in cap. 9. ad Rom.* de determinatione quoad specificationem tantum volitionis, amorisve simplicis, vel intentionis efficacis boni in communi. De quibus ex S. Doctoris sensu iam supra nos satis loquuti sumus, imò inde deduximus, determinationem quoad exercitium præfatorum actuum, & à fortiori aliorum, alienam esse ab eo sensu.

718 Quod autem Iosephus axioma contentum illis in testimoniis reducat ad istud aliud implicitum in iisdem, *nihil agit, nisi in quantum est in actu*, non video quam nouam vim adiciat. Etenim quod fuerit indeterminate per modum materie, & potentie passiuæ, quodque ad vtrumlibet fuerit ex defectu virtutis, non ager, nisi determinetur à quopiam alio; quia absque eo non erit in actu primo completo, & proximo: quod autem fuerit indeterminate, & ad vtrumlibet ex dominio, & liberate, seu ex parte eius, ad quod dicitur, ager, etsi non determinetur per quidpiam aliud, quia absque quopiam alio erit in actu primo completo, & proximo. Atque si sermo sit de voluntate indeterminate, & ad vtrumlibet ex defectu consilij rationis, nihil ager, quia non est in actu primo completo, & proximo, requisitoque ad formalem determinationem, vt iam iam innotescet.

719 In secunda præmissa assentior Iosepho. Et quam Gonetus *tom. 7. tract. de actibus humanis, disp. 6. artic. 2. §. 13. pag. 758:* S. Thomam dicentem, Dei motionem, vel concursum modificari determinatione à causis secundis, interpretetur, [quatenus solum intendat docere, quod Deus attemperat, & accomodat suam motionem, suumque concursum naturis rerum, quas mouet, & applicat ad agendum, ita

vt causas necessarias, & naturales moueat ad vnum per modum naturæ, non relinquendo in eis potentiam ad oppositum, quia illarum natura eam non exposcit: liberam verò prædeterminet ad vnum per modum liberi, relinquendo potentiam ad oppositum, & præsupposita in intellectu indifferentia obiectiua iudicij, quæ est proxima radix libertatis. Et hoc est, Deum determinari à causis secundis obiectiue, & materialiter, quod impedit, quominus per suam motionem, & concursum in genere causæ efficientis eas ad agendum præmoueat, & physicè prædeterminet conformiter ad illarum conditionem, & naturam. Vnde diuina motio non impedit, quin causæ liberæ contingenter, & liberè operentur, imò potius hoc in ipsis efficit.] Quamuis, inquam, sic interpretetur Gonetus, & bene quidem, loquendo de concursu simultaneo oblatio indifferenter ad vtrumlibet, vel etiam de præuiè per aliquid, quod non connectatur cum vno.

720 Minus bene tamen, loquendo de concursu, siue simultaneo, siue præuiè, pro vt à Gonetis consideratur erga causas secundas liberæ. Sic namque erra has haberet se eodem modo, ac erga necessarias, esset quippe concursus cum vnus præstitutione, quam vel postularer superaddita illa entitas præconnexa cum vno, vel quam faceret voluntas ipsa diuina sine interuentu entitatis creatæ superapposite voluntati nostræ. Et talis concursus referret eum, quem Deus ad combustionem exhibet igni proxime applicato stuppæ, aut quem miraculosè impenderet non applicato. Dicere autem concursum cum præfixione vnus respectu causæ secundæ liberæ, non fore per modum naturæ, implicationem in adiecto continet, vel æquiocationem. Non esset per modum naturæ, quia voluntas nostra, prædita iudicio indifferente, non exigeret illum, secus ac accidit in igne proxime ad stuppam admoto; sed esset per modum naturæ, quatenus cum præscriptione vnus præstatur non aliter, ac si peteret. Quo in sensu concursus ad combustionem exhibitus miraculosè à Deo igni non adiuncto stuppæ, foret per modum naturæ, vt pote cum præalligatione ad vnum, saltemque non foret per modum concursus, qui agenti libero exhibeatur. Præterquam quod Deus præstans voluntati nostræ, instructæ iudicio indifferente, concursum cum præstitutione ad vnum, gereret se conformiter ad conditionem, & naturam eius, sicut se gerit conformiter ad conditionem, & naturam ignis ad stuppam applicati, quando simili cum præfixione ad vnum confert concursum in combustionem. Quodnam ergo varfaretur inter vtramque causam discrimen? Nam rursus dicere, præstitutionem ad vnum in voluntate nostra relinquere potentiam ad aliud; verum quidem est de potentia remota, & conditionata, sed non de proxima, & absoluta. Requiriturque hæc ad vtrumlibet in voluntate nostra operante liberè, siue contradictoriè, siue contrariè, vt differat ab igne comburentem necessariò stuppam approximata, cum & hic habeat potentiam remotam, conditionatamque ad non comburendum, si non detur applicatio. Sed de his ad fatietatem vsque in superioribus: & quod potentia proxima, absolutaque ad oppositum non compatiatur secum aliquid præuium incompossibile cum opposito, probauimus affatim tum ex doctrina S. Thomæ, tum ex rationibus.

721 Conclusio Iosephi de Vita non descendit ex præmissis, sed hæc S. Thomæ in *2. distinct. 39. quest. & artic. 1. in corpore, quod voluntatis potentia, quæ quantum in se est, indifferens est ad plura, exeat determina-*

re in hunc actum, vel illum, non est ab alio determinata (vel determinans) sed ab ipsa voluntate. Et ibidem artic. 2. in corp. *Voluntas, quæ habet dominium sui actus per illam potentiam, quæ ad plura se habet, non ad aliquod eorum determinatur, nisi ex seipsa.* Itaque determinatio est ex voluntate electiue, præeunte iudicio rationis, sed non prædeterminante. Quare in eiusdem *2. distinct. 25. quest. unica, artic. 1. in corpore* dixerat idem S. Doctor: *Iudicium de actione propria est solum in habentibus intellectum, quasi in potestate eorum constitutum sit eligere hanc actionem, vel illam; unde & dominium sui actus habere dicuntur.* Et propter hoc in *solis intellectum habentibus liberum arbitrium inuenitur; non autem in illis, quorum actiones non determinantur ab ipsis agentibus, sed à quibusdam causis prioribus.* Et ibidem ad 3. habet eiusdem sensus verba exarata in *num. 480.* Scribitque *1. part. quest. 83. artic. 3. in corpore. Proprium liberi arbitrij est electio. Ex hoc enim, quod liberi arbitrij, esse dicuntur, possumus vnum recipere, alio recusato; quod est eligere: & ideo naturam liberi arbitrij ex electione considerare oportet. Ad electionem autem concurrunt aliquid ex parte cognitiue virtutis, & aliquid ex parte appetitiue. Ex parte autem cognitiue virtutis requiritur consilium, per quod diiudicatur, quid sit alteri preferendum. Ex parte autem appetitiue requiritur, quod appetendo acceptetur quod per consilium diiudicatur.* S. Thomæ in verbis illis ex *artic. 2. distinct. 39. super 2. præluxit S. Augustinus lib. 3. de liber. arb. cap. 17.* inquit: *Quoniam voluntas est causa peccati, tu autem causam ipsius voluntatis inquiris, si hanc inuenire potueris, nonne causam etiam eius causa, quæ inuenta fuerit, quaeritur es? Et quis erit quaerendi modus, quis finis percunctandi, ac differendi, cum te vtrà radicem quaerere nihil oporteat? Vterque S. Doctor agit de vltima causa electiua determinationis ad actum peccati, & non aliam agnoscit, quam voluntatem creatam: estque eadem ratio de vltima causâ electiua determinationis ad honestum actum liberum.*

722 Et meritò voluntas, præeunte iudicio, dicitur vltima causâ electiua determinationis ad actum quemcumque liberum, alioqui enim iudicium præstaret, ne voluntas esset immediatè, & formaliter libera in ipsa determinatione, non minus quam iuxta Iosephum in *2. præmissa* præstaret physica prædeterminatio impressa à Deo voluntati creatæ. Hæc autem defensanda est immediatè, & formaliter libera, non minus, vt comparata ad proprium intellectum, quam vt ad causam primam, & vniuersalem. Et S. Thomas, vt visum est *ex num. 706.* determinationem ad exercitium actus primi liberi attribuit voluntati creatæ, tamen determinationem quoad specificationem referat in instinctum inditum à Deo, autore voluntatis; aut in aliis actibus liberis adscribit vtramque determinationem voluntati, & non intellectui. Qui cum absolute, & simpliciter liberi sint voluntati, sed non immediatè, & formaliter, quia præsupponant determinationem aliquam ex intellectu, libertas ipsis absolute, & simpliciter competens, reuocanda tandem est in voluntatem, vt *ex num. 704.* declarauit cum Sancto Thoma.

723 Quem fateor aliquam determinationem assignare iudicio in nonnullis locis adductis *num.* & ita fatetur Ferrara. Quia nimirum cum voluntas sit ex se indifferens ad diuersos, & oppositos fines intendendos, necnon, intento vno fine, ad eligenda varia media, quasi determinatur formaliter per iudicium proponens hunc finem, vel hoc medium, rationesque appetendi, vel exequendi hunc finem, vel

hoc medium præ alio. Quod iudicium, quanquam non prædeterminet obiectiuè voluntatem, neque eam rapiat, vt inexcitabiliter sequatur quod dicat, simul enim ipsum, vel aliud concomitans proponit repudiabilitatem talis finis, vel medij, seu proponit posse intendi, vel eligi alium finem, vel aliud medium: nihilominus quando actu intendit, vel eligit voluntas hunc finem, vel hoc medium præ alio, determinatio, quam ipsa electiuè facit, fit formaliter à iudicio; vt & fiet efficienter, si intellectus moueat voluntatem in genere causæ efficientis: sed an & posteriori hoc modo, vel tantum priori moueat? sub quæstione versatur, & vtrinque non desunt tam Thomistæ fautores, quam S. Thomæ testimonia, quæ allegantur, vt videre est inter alios in Goneto tom. 7. tract. de actibus humanis, disp. 6. art. 1. ex pag. 654. usque ad 669.

724 Et mirari est, Iosephum de Vita, qui tam diligens fuit in colligendis locis S. Thomæ, vbi statuitur, vel præsupponitur axioma contentum in prima præmissa, omisisse locum 1.2. quæst. 9. art. 1. in corp. vbi & præsupponit illud S. Doctor, & quo pacto euitetur Iosephi conclusio de dictamine prædeterminante obiectiuè, præconexoque cum exercitio actus, quem in voluntate præcedit, tradit apertissimè. En præsupponentem axioma: *In tantum aliquid indiget moueri ab aliquo, in quantum est in potentia ad plura; oportet enim, vt id, quod est in potentia, reducat in actum per aliquid, quod est actu; & hoc est mouere.* En tradentem modum euitandæ conclusionis: *Dupliciter aliqua vis anime inuenitur esse in potentia ad diuersa. Vno modo quantum ad agere, vel non agere. Alio modo quantum ad agere hoc, vel illud. Indiget igitur mouente, quantum ad duo, scilicet quantum ad exercitium, vel usum actus, & quantum ad determinationem actus; quorum primum est ex parte subiecti, quod quandoque inuenitur agens, quandoque non agens: aliud autem est ex parte obiecti, secundum quod specificatur actus. Motio autem ipsius subiecti est ex agente aliquo; & cum omne agens agat propter finem, principium huius motionis est ex fine. :: Sed obiectum mouet, determinando actum ad modum principij formalis. :: Primum autem principium formale est ens, & verum vniuersale, quod est obiectum intellectus; & ideo isto modo motionis intellectus mouet voluntatem, sicut præsentans obiectum suum. Sic Angelicus Præceptor, addens continuò ad 1. moueri voluntatem ab intellectu, sed non ex necessitate.*

725 Demùm quoad conclusionem restant notanda duo. Primum, cum intellectus sit indifferens ad plura dictamina vltimata, seu ad imperia rationis practicæ, & non modò ad plura, sed etiam ad opposita; dicat Iosephus, vndenam proueniat ad vnum præ altero determinatio? Nam si cum Goneto supra, pag. 666. respondeat, prouenire à voluntate. De huius determinatione rursus inquiri, vndenam proueniat? Respondere que tenebitur, prouenire ab eadem voluntate, vt qui sibi præcluserit viam ad determinationem à Deo tanquam prima, & vniuersali causa. Secundum, cum ipse tuatur prædeterminationes diuinas extrinsecas nostrorum actuum liberorum, cur non potiùs eas in conclusione deducit, quam dictamen vltimatum, & imperium rationis practicæ, quo fiat præuia creatæ voluntatis determinatio?

SECTIO LXXXI.

Postrema labefactatio memoratarum cogitationum.

726 ET tuetur quidem eas prædeterminationes extrinsecas in disp. 4. fidens huic argumento: [Cum Deus sit per suam voluntatem, & prouidentiam vniuersalissima causa, & prima simpliciter in omni genere, ordinans, & disponens omnes causas secundas, quibus vtitur vt ministris ad assequendos effectus per suam voluntatem volitos, & per sapientiam, & prouidentiam dispositos, & ordinatos; sic disponit omnia tam circa causas defectibiles, & liberas, per quas decreuit procedere in effectus volitos, quam circa alias causas, quas ad illas disposuit occurrere, vt in hac sua causarum dispositione, & congressu res sic sint preparatæ, & dispositæ, vt prædictæ causæ, per quas Deus decreuit procedere in effectus contingentes, inueniantur habere ex occursum aliarum causarum proportionata adminiculantia, tam scilicet illa, quæ causas prædictas adiuuant, ne deficiant, quam quæ contrarias arcent, ne eis defectum inducant, impediuntque effectus, quos Deus vult habere per tales causas. Et sic Deus gubernans vniuersum, explicansque ad extrà ordinem suæ prouidentie, inuenitur quidem, quòd adhibitis proportionatis adminiculis, seruat causas defectibiles sine defectu; ac per hoc procedit certitudinaliter per illas in effectus ipsarum. Causa enim defectibilis, si inueniatur in illa dispositione, quæ est causa, seu à propria dispositione non deficit, nec impeditur ab effectu, certitudinaliter habet effectum suum.] Hæc ille, vt se opponat suis, [qui crediderunt, quòd ad hoc, vt Deus per viam causarum defectibilium certitudinaliter incedat in effectus earum, oportet, quòd eis imprimat motum, seu qualitatem, per quam certitudinaliter, & infallibiliter fiat, non solum quòd tales effectus à prædictis causis sint, sed etiam quòd contingenter, & liberè ab eis sint.] Vt item se opponat Nostri, qui putarunt, [Deum minimè posse per prædictas causas certitudinaliter procedere in effectus earum, nisi præsupposita Scientiâ Media, per quam ab æterno Deus sciuit, quòd si tales causæ in talibus circumstantiis constituerentur, essent facturæ tales effectus.]

727 Suis autem se opponit Iosephus, quia si Deus imprimeret causis ex se defectibilibus ab effectu motum, seu qualitatem ab hoc indefectibilem ex se, verteret eas in inexcitabiliter, necessariòque connexas cum hoc: & quia S. Thomas in Opusc. de compendio Theologie, cap. 140. in 1. ad Annibaldum, dist. 40. quæst. unica, art. 2. in corp. & ad 1. & ad 2. in 1. dist. 47. quæst. unica, art. 1. ad 3. quæst. 6. de verit. art. 3. in corp. 1. part. quæst. 19. artic. 6. in corp. & ad 3. quæst. 22. artic. 2. ad 1. quæst. 49. art. 1. in corp. quæst. 103. art. 7. in corp. & ad 3. lib. 6. Metaphysic. lect. 3. lib. 3. contra Gentes, cap. 94. explicans, qua ratione Deus intendat, & consequatur certò, & infallibiliter effectum eis in causis; non tantum non recurrit ad media ab ipso indefectibilia ex se, sed potiùs illa manifestè excludit. Nostri etiam se opponit Iosephus, quoniam eo ipso quòd Deus modo præfato disponat res circa causas ex se defectibiles ab effectu, poterit hunc efficaciter intendere, & consequetur certò, atque infallibiliter, quin opus sit Scientiâ Media.

Vt enim ait S. Thomas lib. 1. contra Gentes, cap. 67. reddens rationem, cur Deus cognoscat singularia contingentia futura: *Sicut ex causa necessaria sequitur effectus certitudinaliter; ita ex causa contingentis completa, si non impediatur. Sed cum Deus cognoscat omnia, scit non solum causas contingentium, sed etiam ea, quibus possunt impedi. Scit igitur per certitudinem, an contingentia sint, vel non sint?* Ita sanctus Thomas. Et ad hæc reuocatur ferè tota Iosephi disputatio 4.

728 In qua pluries lecta assequi nequeo, quomodò vincat difficultatem hanc: Deus decernit efficaciter conuersionem Magdalene v. g. non per media ex se indefectibilia ab ipsa conuersione, vt contra suos probat ex autoritate præsertim Angelici Doctoris. Non per media, quæ, etsi ex se defectibilia, cognita sint à Deo, si conferrentur, deficientia non fore, eo quòd Magdalene volùtas re ipsa eis consentiret, cum posset non consentire, vt supponit potiùs, quam probat Iosephus contra Mediscientiantes, quo nouo, & venusto nomine Nostros vocat: Ergo conuersio Magdalene non poterit vt libera decerni efficaciter à Deo, vel decretum Dei efficax de ea poterit cassari. Cum enim omnia media ex se queant esse disposita, & applicata, quin sequatur conuersio; & voluntas Magdalene queat impedire, ne fortiantur effectum, non declaratur à Iosepho via sequelam efugiendi.

729 S. Thomæ locus, quo vnicè contra Nostros vtitur, nihil prodest. Nam si verbis illis: *Ex causa contingentis completa, si non impediatur, sequitur effectus certitudinaliter*, significetur causa contingens libera, seu voluntas (quod negat Ferrara ad eum locum, & in suo discutietur à me) sensus S. Doctoris erit, ex causa contingentis completa, quæ libera sit quoad specificationem, sequi certò vnum, vel alterum, si non impediatur, subtrahente Deo concursum, tam ad vnum, quam ad alterum: & non latebit Deum, num denegaturus sit, necne? Cognoscenteque ipso offerendum à se concursum indifferentem ad vtrumlibet, pertinet ad ipsius perfectionem scire, quisnam sit actus futurus, amone, an odium v. g. ex determinatione causæ præfatæ? Sicque valet paritas, vt quemadmodum ex causa contingentis completa non libera sequitur necessariò vnus effectus determinatus, isque non potest occultus esse Deo; ita ex libera, quam Deus non impediatur, sequatur liberè effectus vnus amoris, vel alter odij; & aliunde qui præ altero sequatur ex libito causæ illius, Deo notus esse debeat in seipso.

730 Potest & alius esse S. Doctoris sensus, si nimirum causa libera non impediatur per seipsum. Quo sensu S. Doctor, cum in 1.2. quæst. 75. artic. 1. obiectum fuisset secundò, *Causa est, ad quam necessitate sequitur aliud. Sed quòd est ex necessitate, non videtur esse peccatum, eo quòd omne peccatum est voluntarium. Ergo peccatum non habet causam.* Respondet, si illa definitio causa vniuersaliter debeat verificari, oportet, vt intelligatur de causa sufficiente, & non impedita. Contingit enim, aliquid esse causam sufficientem alterius, & tamen non ex necessitate sequitur effectus. Alioquin sequeretur, quòd omnia ex necessitate contingerent, vt patet in 6. Metaphysic. Sic igitur etsi peccatum habet causam, non tamen sequitur, quòd sit necessaria, quia effectus potest impedi. Ita ibi, & similia habet lib. 2. contra Gentes, cap. 32. collato cum 35. (vbi & Ferrarum §. ad 3. obiectiorem) & de Malo quæst. art. 3. quæst. 6. artic. unico, ad 4. 5. in 6. Metaphysic. lect. 3.

731 Sit id nunc satis ad illum ex libro 1. contra Gentes, cap. 67. locum; nam non agitur nunc de me-

diis, in quibus Deus cognoscat, sed per quæ efficaciter velit futuros absolute actus nostros liberos: quæ media posteriora qualiacumque ex mente S. Thomæ essent, cognoscerentur à Deo præfati actus in decreto suo efficaci de eis admisso à Iosepho; & non possent certò cognosci in decreto de mediis defectibilibus ex se ab iisdem, neque in mediis ipsis, attenta constanti S. Thomæ doctrina in locis collectis ab Illustrissimo Godoy tractat. de scient. diuin. futur. conting. condit. disp. 2. dub. 1. §. 2. & à Goneto tom. 2. disp. 4. artic. 3. §. 4. pag. 208. de non certò cognoscibilibus futuris contingentibus ad vtrumlibet, prout in actu primo consideratis. Quæ ex doctrina possemus contra Iosephum disputare, vt neque per tales causas queat Deus illa futura velle efficaciter sine periculo frustrationis, si aliunde non habeat Scientiam Mediam. Et præterea ignoramus, cur Iosephus non designet dictamen vltimatum, seu imperium rationis practicæ, vt per ipsum, tanquam medium, Deus velit efficaciter nostros actus liberos; curque non dicat, Deum cognoscere eos, tum in decreto suo efficaci de dictamine illo, tum in illo ipso dictamine.

732 Sed & quantum ad cognitionem diuinam de creatis actibus liberis conditionatè futuris, nonnulla sunt nobis obscura in Iosepho. Concedit ipse §. 12. pag. 556. eam esse prorsus certam: & pag. 558. non fundari in decreto subiectiuè absoluto, obiectiuèque conditionato excogitato (vt ait) à recentibus Dominicanis. Et quanuis §. 10. pag. 548. aduertat, eam non esse Scientiam Mediam; quo pacto declaret mysterium hoc, ego non capio, expectoque romum secundum eiusdem Iosephi, aliumque magni cuiusdam Theologi tractatum, extractum è primo, & iam typis committi inceptum, vt de iis, de quibus modò, & antea dubium incidit, instruar. Alia circa 1. partem Magistri Iosephi de Vita attingam in tertia probationum classe.

SECTIO LXXXII.

Doctrina tradita in prædictis probationibus resumptio ad profligandam obiectiorem de temerata arbitrij creati libertate, iuxta opinionem nostram.

733 Sed antequam ad eam tertiam classem accedam, & ne rursus redeam in hoc Opere ad punctum de libertate creati arbitrij, visum est dissoluere contra nostram sententiam obiectiorem quandam insperatam, inde desumptam, quòd apparenter tantum faueamus libertati præfatæ, sed reuerà eam euertamus. Primum, nam sic discurremus, vt voluntatem creatam constituamus primum liberum. Ergo destruimus eius libertatem, vtpote de cuius essentia sit, esse secundum liberum. Antecedens probatur, tum quia, quòd est voluntati creatæ, & non Deo liberum, est ab illa tanquam à primo libero: Scientia autem Media subtrahit à Deo rationem causæ primæ, & immediatæ, respectu liberæ determinationis voluntatis creatæ. Nec enim ea determinatio causari potest à decreto indifferenti, & per voluntatem creatam determinabili ad speciem actus. Tum quia eadem scientia remouet à Deo rationem primi eligentis, & determinantis; cum supponat electionem, & determinationem voluntatis creatæ conditionaliter fututam ante omnem electionem, &

& determinationem voluntatis increata. Cumque creata attingat per se primò in actu, quem producit, rationem specificam, determinetque Deum ad eam; quæ prior, ac perfectior est, quàm individualis attracta per se primò, & determinata à voluntate increata.

734 Secundò, nam Scientia Media supponet, res esse conditionaliter futuras ex vi, & natura oppositionis contradictoriæ, ratione cuius propositiones de futuro contingenti conditionato habent veritatem, vel falsitatem determinatam. Oppositio autem contradictoria est causa absolutè necessaria, utpote fundata in illo primo principio, *Quodlibet est, vel non est*, quo nihil potest esse, vel concipi magis necessarium.

735 Tertiò, quia conversio B. Magdalene v. g. eo in signo, in quo prævidetur per Scientiam Mediam futura conditionatè, non potest esse, neque concipi vt libera per ordinem ad voluntatem increatam. Ergo neque per ordinem ad creatam. Antecedens suadetur, quia in eo signo, in quo Scientia Media prævidet conversionem B. Magdalene, vt conditionatè futuram, nullum datur in voluntate increata decretum actuale, quo Deus velit convertere Magdalenam sub hypothese, quòd in tali occasione constituitur. Si enim daretur aliquod decretum actuale, Scientia in eo fundata non esset media inter liberam, & necessariam.

736 Quartò, quoniam libertas diuina, ac proinde etiam creata, labefactatur per Scientiam Mediam. Tum quia per hanc non proponitur voluntati diuinæ actus creata cum indifferentia ad existendum, & non existendum in talibus circumstantiis, sed vt determinatus tantum ad existendum; illaque determinatio præcessit omnem actualem libertatem diuinam. Prius namque prænosceatur voluntas creata operatura determinatè hunc specie actum, quàm cognosceatur Deus cum determinatè voliturus: neque vllum signum assignari potest, in quo voluntas B. Magdalene non esset determinatura se ad talem conversionis actum. Tum quia, supposito quòd Deus prævidet non responsum iri à me suæ vocationi in tali occasione, non esset expeditus ad actum oppositum, nec esset in illis potestate in tali occasione extorquere à me consensum. Quæ impotentia proueniret ex suppositione illi non libera, ex præuisione scilicet mei dissensus futuri. Ergo non gauderet libertate supræma per ordinem ad consensum meæ voluntatis. Tum quia præuisione mei futuri dissensus habet se antecedenter ad libertatem diuinam, & supposita tali præuisione Deus non potest obtinere à mea voluntate consensum. Ergo erga hunc euertit diuinam libertatem ea præuisione. Tum quia aggregatum ex Scientia Media pœnitentiæ B. Magdalene, & ex decreto conferendi gratiam in occasione præcisa, infert infallibiliter pœnitentiam ea in occasione, estque inimpedibile à B. Magdalene voluntate, inspecta tum in statu conditionato; nam in illo non est, & quod non est, nequit præstare euitabilitatem: tum in statu absoluto, quoniam futuritio absoluta est posterior, quàm Scientia Media, & consequenter non potest voluntas in statu absoluto ipsam, quam præsupponit, euitare: quoniam etiam euitabilitas, sicut & libertas scientiæ, sumitur ex eius obiecto; voluntas autem in statu absoluto obiectum Scientiæ Mediæ non est, sicut nec futuritio absoluta.

737 Quintò, nam non poterit non Scientia Media tollere libertatem actuam creatae voluntatis, si eos supponat futuros conditionatè ante primam radi-

cem, & principium creatae, participatæque libertatis. Atqui sic se habet, si quidem supponat eos futuros conditionatè ante diuinum decretum, quod est prima radix, primumque principium totius libertatis, & contingentia in rebus, utpote quod sit primum in genere liberorum, sitque ipsa libertas per essentiam.

738 Neque sufficit, eos non supponi futuros ante diuinum decretum producendæ voluntatis creatae. Etenim huiusmodi decretum est proxima, & immediata causa libertatis creatae, potentialis tantum, non autem actualis: cum tamen huius perfectio simpliciter simplex debeat proximè, & immediatè à Deo procedere, mediante aliquo decreto libero, non minùs, quàm procedit quicumque alius effectus creatus, & non minùs, quàm ipsa libertas potentialis. Et ratio à priori est, quia actualis libertas creata, sicut est ens per participationem, ita & libertas; ideoque sicut titulo entis per participationem debet ab ente per essentiam procedere proximè, & immediatè, ita & à primo libero.

739 Neque rursus sufficit, actus voluntatis creatae non supponi conditionatè futuros ante decretum diuinum indifferens concurrenti cum ipsa. Nam primò nequit à principio indifferenti, vt tali, prodire actus determinatus. Secundò, decretum indifferens, cuius concursus sit à voluntate creata determinabilis ad speciem actus, non causat huius liberam determinationem, sed eam potius expectat à creata voluntate. Tertiò, vt præfatum decretum exhibeat voluntati creatae concursum determinatum ad operandum, dependet ab eius determinatione, saltem tanquam à conditione. Ergo talis determinatio non est effectus decreti illius, neque ab illo tanquam à causa dependet. Quartò, concursus à Deo præstitus ratione decreti illius, neque ab illo tanquam à causa dependet. Quintò, concursus à liberum, si quidem determinans, in quantum tale, debeat præcedere determinatum, ad quod comparatur vt forma. Concursus autem exhibitus à voluntate creata determinat eum, quem Deus exhibet ratione decreti indifferentiis. Iam si concursus Dei posterior esset eo, qui est creatae voluntatis, hic sub aliqua formalitate subterfugeret causalitatem illius. Quintò, Dei simultaneus cum voluntate creata concursus, qui solum præstatur vi decreti indifferentiis, non subordinat Deo vt primæ causæ voluntatem creatam. Ex duabus namque causis, quarum vna non agit in aliam, nec aliam ad agendum applicat, sed vtraque simul ad effectum concurrunt, neutra subordinatur alteri, licet vna ab alia in productione effectus dependeat, vt constat in duobus portantibus lapidem. Hucusque ex Illustrissimo Godoy in tract. de scient. diuin. futur. coning. condit. & ex Coneto in tom. 2. disp. & artic. 6. §. 4. & 8. integris, quorum secundus collegit in vnum, & extendit, quæ primus sparsum, breuiusque de hoc argumentandi genere illo in Tractat. dictauerat contra sententiam nostram.

740 Sed cui ea omnia non incommodant. Non primum, cuius Antecedens negamus, & ad primam probationem dicimus, posse optimè liberam determinationem voluntatis creatae fieri ab Omnipotentia diuina applicata per decretum liberum. Nam hanc determinari à voluntate creata ad speciem actus, non obest, quominus quæ ratione sui, & decreti erat indifferens ad vtramvis speciem actus, concurrat ad vnam præ altera: imò ipsum determinari est concurrere. Sic habitum, qui ex se est indifferens ad actum, & ad eius carentiam, de-

terminari à voluntate ad actum; & intellectum, qui ex se est indifferens ad assentiendum, & dissentiendum obiecto probabili, determinari à voluntate, vt potius assentiatur, quàm dissentiat, nihil aliud est, quàm habitum concurrere ad actum, & intellectum ad assensum probabilem. Ad secundam probationem dicimus, electionem, & determinationem voluntatis creatae non esse, neque intelligi futuram conditionaliter, nisi præsupponeretur, & præintelligeretur voluntatis increatae electio, & determinatio, quæ esset tam circa ipsam voluntatem creatam, quàm circa alia, quibus constitueretur potens proximè operari liberè. Et circa operationem honestam conditionaliter futuram præsupponeretur, præintelligereturque electio, & determinatio voluntatis increatae affectiua, propensaque, quanquam non efficaciter; circa inhonestam verò permissiua purè: & vtraque, quæ esset. Dicimus etiam, voluntati creatae attribui quidem proximè, & immediatè rationem specificam, nempe quòd amor præ odio ponatur, & increatae rationem indiuidualem, scilicet quòd is numero amor præ alio numericè tantum distincto ponatur: sed Deum concursu suo physico attingere realiter, non modò indiuiduationem, sed & speciem actus. Quia verò attribui proximè, & immediatè speciem actus voluntati creatae oritur ex concessa à Deo potestate libera ad amandum, & odio habendum, ea species quoad entitatem non est absolutè dicenda attingi per se primò à voluntate creata, sed à Deo.

741 Non secundum, quia quòd vna è propositionibus contradictoriis in materia contingenti conditionata debeat esse determinatè vera, & altera determinatè falsa, fundatur in eo, quòd voluntas sub conditione conducente, & indifferente potens amare, & non amare, vel amaret determinatè, vel non amaret ex libero suo arbitrio, & determinatione. Vnde vis, & natura, seu lex oppositionis contradictoriæ in materia contingenti conditionata supponit libertatis vsum, qui foret in voluntate: si namque daretur amor, propositio affirmans, quòd amaret, est vera, & falsa negans, quòd amaret; & è contra, si daretur non amor. Eo autem ipso, quòd supponatur libertatis vsum, destrui non potest. Destrueretur quidem, si ea lex causaret, vel induceret à priori vnum extremum præ alio, seu si affirmans amorem deberet esse antecedenter vera, & negans illum deberet esse antecedenter falsa, vel è regione. At nos nec somniamus tale quid, solummodòque affirmamus, vnam è præfatis propositionibus debeat esse determinatè veram, & alteram determinatè falsam, siue sit affirmatiua, quæ est vera; & negatiua, quæ est falsa, siue vice versa. Profectò ea erit vera, quæ conformetur libertatis, vsum, qui foret; & ea falsa, quæ non conformetur.

742 Non tertium, nam conversio Beatæ Magdalene pro eo signo, quo conditionatè futura prævidetur per Scientiam Mediam, foret, & conciperetur eo modo, quo per ordinem ad voluntatem increatam posset habere, vt foret libera, nimirum per ordinem primò ad decretum liberum, quòd esset tam circa existentiam voluntatis Beatæ Magdalene, quàm circa ea omnia, quæ constituerent proximam eius potestatem liberam conuertendi se: secundò ad decretum liberum, quòd esset propensum, quanquam non efficaciter, erga ipsam conuersionem præ non conuersione. Quæ decre-

R. P. Gabr. de Henao, Scient. Med. Pars I.

ta cum non sint actu existentia pro præfato signo, neque sint media, in quibus ipsa conuersio, vt conditionatè futura cognoscatur; Scientia, quæ attingendo illa, fertur ad conuersionem in seipsa, erit media inter liberam, & necessariam, seu non erit innixa decreto actualiter existenti, præconexo cum conuersione; cum tamen sit Deo contingens.

743 Non quartum, nam nequiquam læditur diuina libertas per Scientiam Mediam. Tum quia, etsi hæc representet, vt pro determinatione voluntatis Beatæ Magdalene existentem determinatè conditionatè conuersionem ipsius in signo subsequuto ad aliud indifferentia, vt existeret, vel non existeret pro eiusdem libito: etsi item ea determinatio, quæ foret, non præsupponat exercitium actuale libertatis diuinæ; tamen præsupponit exercitium, quòd esset, quale proximè declarauimus. Et representatio eiusmodi determinationis non potest haberi à Deo, quin simul cognoscat illud suæ libertatis exercitium, quòd esset; quanquam verum sit, nosci prius futuram conditionatè conuersionem Beatæ Magdalene, quàm decretum aliquod; quòd actu sit, quòdque respiciat absolutam existentiam conuersionis. Porro Beatæ Magdalene voluntas pro signo potentia proxima libera ad conuersionem, & non conuersionem sub conditione gratia, & cæterorum prærequisitorum, neque cognosceretur vt determinatura se, neque vt non determinatura ad conuersionem, sed vt potens determinare, & non determinare se, atque vt præscindens ab vtroque. At in signo determinationis suæ, quæ foret ad conuersionem, iam ex consequenti non esset non determinatura se conditionatè ad hanc, iamque non posset non per Scientiam Mediam præuideri à Deo, vt determinatura se conditionatè ad ipsam.

744 Tum quia, etsi ex suppositione, quòd Deus præsciat, Tyrios non acturos pœnitentiam sub conditione prædicationis Christi, non sit potens ad obtinendam pœnitentiam; at hæc impotentia est consequens ad vsum libertatis diuinæ, & ideo non derogat libertati supræmæ diuinæ circa pœnitentiam comparandam: quemadmodum neque iuxta arguentem derogat impotentia, quam Deus habet ex suppositione præscientiæ non mediæ, quam ipse admittit. Neque proderit respondere, nullius esse vigoris instantiam, si quidem suppositio præscientiæ, utpote fundata in decreto, sit Deo libera: sed in nostra sententia suppositio illa nequiquam sit Deo libera, vt quæ decreto non innitatur. Non, inquam, proderit; nam esto non sit libera, quatenus innitatur decreto actualiter existenti: nihilominus libera est, quatenus in conditione, sub qua cognoscat pœnitentiam conditionatè futuram, inuoluitur decretum quòd esset de prædicatione Christi, & de aliis constituentibus potentiam proximè liberam ad pœnitentiam, & impœnitentiam, quòdque si non esset, deficeret in Deo præscientia de impœnitentia futura contingentèr conditionatè.

745 Tum quia, vt ex immediatè dictis constat, præuisione dissensus futuri in Iuda conditionatè, habet quidem se antecedenter ad libertatem diuinam actu exercitam, sed non ad eam, quæ exerceretur, hanc enim ex parte conditionis attingit. Et cum Iudæ libertas non præuideatur pro eo signo, nisi vt præcisè futura conditionatè, non opus est, vt diuina alio modo præuideatur, quàm vt quæ esset, & sine qua non fo-

ret ea alia. Sic vt iuxta arguentem prænotatur Iudas liberè diffensus conditionatè, vel B. Magdalena consensura, si illius proditio quoad materialem, vel salutaris consensus huius prædefiniretur à Deo, non prærequiritur præuideri prædefinitionem, nisi vt quæ esset. De impotentia autem, quam obrinendi à Iuda consensum haberet Deus, præsupposita præscientia diffensus, iam proximè notauit esse consequentem, proindeque non præiudicantem libertati diuinæ. Nam ea præscientia sic fertur ad diffensum, vt attingat ex parte conditionis decretum, quod esset circa potentiam proximè liberam ad consensum, & diffensum; quodque esset affectiuum, tametsi non efficaciter, circa consensum, & merè permissiuum circa diffensum. Atque vt in statu absoluto voluntas Iudæ fuit proximè, & immediatè libera ad consensum, & diffensum, habuitque id dependenter à libertate Dei, cuius in libito situm fuit conferre proximam, & immediatam libertatem, quam si non contulisset, non potuisset Iudas consentire liberè, neque dissentire liberè, & ideo consensus non posset esse liber Iudæ nisi dependenter à decreto affectiuo Dei, & diffensus non fuit liber, nisi dependenter à decreto merè permissiuo: ita Iudæ voluntas considerata in statu conditionato foret proximè, & immediatè libera dependenter à libertate Dei.

746 Tum quia complexum ex Scientia Media, & ex decreto elargiendi B. Magdalene auxilium gratiæ ea in occasione, in qua illius voluntas præuifa est actura pœnitentiam, infert quidem infallibiliter hanc: sed tale complexum est impedibile à voluntate Beatæ Magdalene. Quo de puncto, quia sat multa scripsi in sectione 57. & 58. nunc solummodo repeto, illius complexi impedibilitatem, seu euitabilitatem reuocandam esse ad voluntatem Beatæ Magdalene in statu conditionato pro priori signo potentie, quam haberet ad conuersionem, & non conuersionem sub conditione vocationis tali in occasione: vt enim esset potentia ad eligendam conuersionem, sic & ad non conuersionem; & vt eligendo conuersionem, præsciuit eo ipso Deus fore, vt eligeret eam; sic non eligendo, præsciret fore, vt non eligeret, & proinde ob subtractionem obiecti, in quod affirmatiuè ferretur verè, impediretur in Deo præscientia de eligenda conuersione. Etsi autem in præfato signo, seu etsi in statu conditionato non sit actu, sed esset prædicta potentia, id est, voluntas Beatæ Magdalene cum cæteris constituentibus potentiam proximam ad conuersionem, & non conuersionem; nihilominus quatenus esset, præstaret præscientiæ de eligenda conuersione vitiationem, eligendo non conuersionem. Quæ difficultas cum in solas voces desinat, num scilicet dicendus sit esse, vel quod esset status conditionatus; num item pertinentia ad cum dicenda sint esse, vel quod essent? explicabimus in loco congruentiorem loquendi modum, qui seruandus sit.

747 Non quintum, quoniam actus voluntatis creatæ, etsi supponantur futuri conditionatè ante, vel pro priori signo ad decretum, quod sit, & existat; non tamen ante, vel pro priori signo ad decretum, quod esset, & existeret increata. Quemadmodum namque actus illi non supponuntur futuri absolute ante, vel pro priori signo ad increatæ decretum producendi creatam, & conferendi prærequisita potentie liberæ de proximo, nec non ad decretum, quo Deus afficiatur, quanquam non efficaciter, erga honestos, & quo inhonestos velit permit-

tere; ita non supponuntur futuri conditionatè ante, vel pro priori signo ad decretum, quod esset erga hæc. Et quemadmodum scientia absoluta diuinæ cognoscit actus absolute vt futuros absolute, attingendo simul decretum, aut decreta prædicta, eaque vt actu existentia: ita diuina scientia conditionata percipit eosdem vt futuros conditionatè, perspicendo simul idem decretum, vel decreta eadem, quatenus essent, aut existerent.

748 Atque hinc decretum, quod esset, quodque à Deo cognoscatur, quatenus esset, non vellet præcisè productionem voluntatis creatæ, sed & alia, quæ notauit. Inter quæ vellet affectiuè actum bonum; & permitteret prauum, atque proinde circa hunc non esset antecedenter efficax; id etenim pugnaret cum decreto merè permissiuo. Sed neque esset antecedenter efficax circa illum; nam & id insensum esset libertati illius vt processuri immediatè, atque proximè à voluntate creatæ: quippe ratione antecedentis efficacitæ decreti diuini, quod præligeret illum, tam non foret in potestate voluntatis creatæ eligere illum, & non eligere, quam non est in potestate ignis producere, & non producere calorem in se, aut in subiecto disposito. Cum autem actus prauus deberet etiam esse liber, vt à voluntate creatæ, hoc rursus de titulo decretum Dei erga ipsum non haberet antecedentè efficaciam.

749 Et ex antè dictis satis, superque patet, immediatam actus nostri liberi, siue boni, siue prauis dependentiam à Deo vt causa efficiente, non debere, neque posse importare eam, quæ sit ab eodem vt antecedenter efficaciter intendente, & præliigente. Nec minùs patet discrimen ad alios effectus, qui non sunt liberi causis secundis. Indicauit illud Sanctus Augustinus, inquitens libro 2. de Peccatorum meritis, & remission. cap. 5. *Quid erga illis fiet, qui etsi fateantur, se non habere, vel non plenam habere iustitiam, tamen à semetipsis habendam, non à suo Creatore (ubi horreum eius, & fons eius est) deprecandam esse presunt? Nec ideo tamen de hac re solis votis agendum est, vt non subinferatur, admitendo etiam nostra efficacis voluntatis. Ad iutor enim noster Deus dicitur. Nec adiuuari potest, nisi qui etiam aliquid sponse conatur. Quia non sicut in lapidibus insensatis, aut sicut in eis, in quorum natura rationem, voluntatemque non condidit, salutem nostram Deus operatur in nobis.* Et sermone 13. de verbis Apostoli: *Iam nunc, cum auditis, Quotquot spiritu Dei aguntur, hi filij sunt Dei, nolite vos demittere. Nec enim templum suum sic de vobis adificat Deus, quasi de lapidibus, qui non habent motum suum: : : lenantur, ab structore ponuntur. Non sic sunt lapides viui: & vos tanquam lapides viui coedificamini in templum Dei.* Quo in vtroque loco Sanctus Augustinus agens de actibus liberis supernaturalibus, de quibus potior apparet ratio, quam de liberis naturalibus, ad dependentiam à Deo efficaciter intendente, & physicè per gratiam prædeterminante, assignat disparitatem comparatiuè ad effectus non liberos causis secundis. Et non alia videtur esse, quam quæ à nobis intenditur; neque Sanctus Augustinus dicitur sistere in ea, quæ in actibus supernaturalibus voluntatis nostræ præ effectibus causarum non cognoscentium agnoscat solam prærogatiuam spontaneitatis, seu libertatis à coactione.

750 Neque remorantur nos postrema obstacula contra decretum, vel decreta indifferentia, quæ essent circa actus liberos nostros conditionatè futuros, & quæ sint circa futuros absolute. Nam da

ad primum dicimus edocti ab arguente, posse à principio indifferenti oriri actum determinatum, si ab alio determinatur. Vnde sicut arguens recurrit ad prædeterminationem à Deo, vt à voluntate creatæ, quæ est principium indifferens, prodeat determinatus actus; ita & nos ad determinationem electiuam à voluntate creatæ, vt à decreto indifferente, seu ab Omnipotentia per illud instructa. Et nos quidem sine vilo inconuenienti; si quidem non Deo, sed voluntati creatæ sit electiuè liber proximè, & immediatè actus, qui prodit determinatus. Sed quo pacto arguens saluare possit id, si actus prodeat determinatus ex prædeterminatione increatæ voluntatis, non valeamus intelligere. Ad secundum respondemus, Omnipotentia diuinæ, decreto indifferenti instructa, determinationem electiuam à creatæ voluntate ad vnam speciem actus supponere Omnipotentiam, vt pro priori signo naturæ indifferentem ad vtramvis speciem, & hoc in sensu quasi expectantem determinationem ad vnam speciem præaltera: sed inde non sequi, quod Omnipotentia diuina non causet efficienter eandem ipsam determinationem: vt iuxta arguentem, etsi voluntas creatæ quasi prætoletur prædeterminationem à Deo, non ideo non producat actum prædeterminatum, seu determinationem formalem: & vt iuxta Philosophos, atque Theologos, quantum habitus quasi opperiat determinationem à voluntate, simul tamen cum hac causat illam, seu actum, ad quem voluntas, determinando se, determinat habitum.

751 Tertium obiectionem remouemus negando, Omnipotentiam instructam decreto indifferenti, dependente, vt suum præstet concursum, à determinatione voluntatis creatæ, tanquam ab aliquo per modum etiam conditionis distincto realiter à suo concursu præstando; quippe determinatio voluntatis creatæ, & concursus Omnipotentia sint omnino idem realiter, seu sint concursus, & cooperatio vtriusque procedens indiuisim ab vtraque. Et quæ à voluntate creatæ oritur, est, & dicitur determinatio electiuæ, quia ad ipsam, iure libertatis à Deo concessæ, vt possit absolute, & proximè amare, & non amare, vel etiam odisse, pertinet eligere alterutrum, & eligendo amare, vel odisse, vt Omnipotentia diuinæ concursus, & cooperatio, quæ per decretum indifferens oblata est, & preparata ad nutum voluntatis creatæ pro amore, vel odio efficiendo. Cum itaque determinatio voluntatis creatæ non sit distincta realiter, neque sic præuia ad concursum diuinæ Omnipotentia, nihil oberit, quominus huius illa sit effectus. Quod elucideri potest adducto nuper exemplo determinationis habitus à voluntate. Neque enim determinatio voluntatis definit esse effectus causatus ab habitu. Potest etiam deferuere illud aliud exemplum ad hominem. Nam formalis determinatio voluntatis, esto penes ipsum sit à Deo ratione causalis, seu prædeterminationis physicæ, verumtamen ratione sui, seu vt formalis non definit esse à voluntate creatæ, quanquam vt sic sit à Deo principalius.

752 Iam quartum offendiculum non est nisi specie tenus. Si enim sermo sit de concursu actualiter exhibitio ad amorem, verbi gratia, ab Omnipotentia diuina, talis concursus, cum non sit realiter distinctus à concursu, quem electiuè

R. P. Gabr. de Henao, Scient. Med. Pars I.

determinando se, præstat voluntas creatæ, non erit realiter posterior hoc, neque hic erit velut determinans, neque comparabitur vt forma ad illud tanquam ad subiectum determinatum, neque proinde hic sub aliqua reali formalitate subterfugiet causalitatem illius. Sed enim si loquutio versetur circa concursum Omnipotentia diuinæ, vt in actu primo, seu vt oblatum, & præparatum per decretum indifferens, vtque determinabilem ad amorem, vel ad odium pro electione, & nutu voluntatis creatæ, talis concursus est Omnipotentia, vt instructa decreto illo: quæ etiam intelligitur, vt sic assistens voluntati creatæ, quatenus proximè potenti amare, vel odio habere, & quatenus proximè potenti determinare se ad vnum extremum præ alio. Et sub hac ratione concursus in actu primo ex parte Omnipotentia diuinæ non est realiter posterior concursu in actu primo ex parte voluntatis creatæ. Solumque verificatur, quod concursus in actu primo ex parte vtriusque est ad concursum in actu secundo realiter distinctum electiuè determinabilis immediatè, & proximè à voluntate creatæ, & non à Deo; sed ita determinabilis ab illa, vt quanquam tanquam immediatè, & proximè eligenti attribuendus sit illi soli concursus, qui in actu secundo detur; non tamen illi soli, sed & Deo tanquam immediatè, & proximè efficienti debeat adscribi. Vnde concursus actualis, qui sub conceptu determinationis electiuæ est à voluntate creatæ, idem sub conceptu operationis procedentis à causa secunda, erit etiam à Deo. Sic visionis beatæ actus, qui sub conceptu physicè vitalis est ab intellectu creato, qui solus per eum viuunt; idem sub conceptu supernaturalis est à lumine gloriæ, sub conceptuque immediatè repræsentationis essentia diuinæ est ab ea vt obiecto; & sub conceptu operationis ortæ à causa secunda erit etiam à prima.

753 Quintum amolitur impedimentum; nam concursus simultaneus Omnipotentia diuinæ exhibitus creatæ voluntati, præeunte decreto indifferente, neutriquam derogat subordinationi, quam hæc, tanquam causa secunda libera, debet habere ad Deum, tanquam ad primam. Quod enim decretum sit indifferens, non præstat, vt Deus, & voluntas concurrant instar duarum præcisè causarum partialium, seorsim non valentium producere effectum, sed inter se mutuo independentium. Et omisso, Deum se solo posse causare actum, etsi non vt liberum, quem simul cum voluntate efficit; ita namque opinantur non pauci Philosophi, & Theologi, decretum indifferens componitur optimè cum eo, quod voluntati conferat, conseruetque Deus naturam, virtutem, omniaque prærequisita ad liberè operandum, itavt nisi ille conferat, & conseruet, habere aliunde ipsa non possit; & ita vt si ille subtrahat concursum suum, ipsa nequeat virtute, & prærequisitis acceptis prodire in operationem vllam; & ita vt si ille offerat indifferenter concursum suum, siue ad amandum, siue ad odio habendum, non maneat incertus de exitu, si quidem offerat præsciens, num oblato concursu vsura sit voluntas, vt amet, vel è contra, vt odio habeat. Quare huiusmodi præscientia præditus, tametsi decretum sit indifferens, viam habet confequendi infallibiliter voluntatis concursum, quem

§ 2 existere,

existere, vel intendat affectiue, vel velit mere permissiue.

754

Cuncta hæc oppositè coeuntia cum decreto indifferente, si attentè considerentur, constabit seruari voluntatis subordinationem ad Deum, quin requiratur eo de titulo decretum antecedenter efficax, & determinatum de amore potius, quam odio, vel è contra; imò & quin (vt nobis videtur) ad amandum sit possibile, indemni libertate voluntatis ad amandum, & odio prosequendum. Insuper constabit, Deum concurrentem cum voluntate creata ad amorem, vel odium, gerere se longè aliter, ac duos homines portantes idem pondus, quod à neutro seorsim sustineri queat. Nam concessa paritate, quantum ad id, vt sicut pondus non nisi à duobus hominibus leuari valeat, ita neque amor liber causari physicè nisi à Deo, & voluntate: verumtamen in cæteris latissima agnoscenda est disparitas. Et loquendo speciatim de actibus liberis supernaturalibus, Deum ad eos tribuere vires, easque efficacissimas, id est, ingentis ex se motionis, & energiae, aiebat Sanctus Augustinus libro de Gratia, & liber. arbir. capite 6. quod plus est, quam coëficere præcisè cum voluntate eos actus; plus, quam vnum hominem cum alio, cui vires non suppeditat, conuenire ad leuandum idem pondus.

SECTIO LXXXIII.

Tertia probatio ex Sanctis Augustino, & Thoma.

755

Quasi in acie postrema, eaque valde robusta secundæ huius classis colloco prænomi- natos Patres; nam etsi vix sim sine eis loquutus, restant complura alia ipsorum testimonia, partim nunc, partim postea expendenda, provt commoda occasio se offerat. Et primò quidem Sanctum Augustinum non agnouisse decretum antecedens, & efficax, absolutum subiectiue, conditionatumque obiectiue, quod esset Deo medium ad prænotanda conditionata contingentium, liberorumque actuum honestorum, persuadent illa eius verba in capite 14. libri de Bono perseverant. ibi: Quoniam, vt crederent Tyrj, & Sidonij, non erat eis datum, etiam vnde crederent, est negatum. Ex quo apparet, habere quosdam in ipso ingenio diuinum naturaliter munus intelligentia, quo mouentur ad fidem, si congrua suis meritis vel audiant verba, vel signa conspiciant; & tamen si Dei altiore iudicio à perditionis massa non sunt gratia prædestinatione discreti, nec ipsa eis adhibentur vel dicta diuina, vel facta, per quæ possent credere, si audirent vtrique talia, vel viderent.

756

His in verbis supponit non obscure Sanctus Augustinus, gratiam non esse ex sola sua entitate efficacem, congruereque vni, & non alteri eadem signa, & verba. Supponit etiam, efficaciam, & congruitatem, vt vnus præ alio consentiat, esse reuocandam in Dei præscientiam independentem à decreto absoluto subiectiue, & conditionato obiectiue, penetrantemque proportionem vocationis, variisque modos vocandi, necnon ingenia, inclinationesque vocatorum. Si decretum illud adesset in Deo, quisque, cuius-

cumque sit ingenij, etiam durissimi, intelligitur consentiens conditionatè. Si abesset decretum illud, quisque intelligitur dissentiens, etiam docilissimi ingenij. Rursus si decretum illud daretur, cur securitas, & infallibilitas de fide conditionatè futura non petetur vnicè ex prædefinitione ipsius fidei? Cur recurretur ad inuestigationem docilitatis ingenij, & coaptationem verborum, atque signorum cum ea docilitate, vt cognoscatur consensus, crediturusque homo?

757

Quæ ponderationes nostræ non è respiciunt, vt excludant decretum de intelligentiæ munere, quod est conditio assumpta simul cum verbis, vel signis, principaliusque cum gratia interna. Nam horum decretum, quatenus esset, debet cognosci à Deo affirmante fidem. Sed è collimant, vt remoueant decretum aliud de præfata fide actuali: quæ est futurum contingens conditionatum assumptum à nobis, vt pote de quo loquatur S. Augustinus, & non de potestate in actu primo ad fidem. Quare qui attenderit ad Sancti Augustini scopum, & ad nostra breuia glossemata, perspiciet, non habere locum interpretationes Hieronymi Viues. disput. 7. contra Scientiam Mediam, distinct. 2. ex numero 17. vsque ad 24. Et pro maiori confirmatione scopi illius legat Mathiam Borrull disputatione 7. de Scientia Media, section. 2. ex numero 438. vsque ad 451. exagitantem diffusius eas expositiones. Mireturque mecum in Hieronymo Viues numero illo 24. quod inter respondendum referat, Nostros congruitatem diuini auxilij penes actum primum constituere in vocatione inefficaci ab intrinseco, per modum habitus se habente. Nihil tale vnquam pronuntiatum fuit à Nostris, neque potuit dici, nisi desiperent; vocatio namque inefficax ab intrinseco non est congrua in actu primo, neque potest congrua esse in actu secundo. Quod Nostris asserunt, est, vocationem illam esse ab intrinseco indifferentem, & non restringunt illam ad gerentem se instar habitus.

758

Expenso loco est valdè conformis alter in libro de Prædestinatione & gratia, capite 6. authore Sancto Augustino, siue Sancto Fulgentio, siue antiquo alio Sancti Augustini Sectatore. Nam Author opponens se affirmantibus, promptum piorum consensum, & pertinacem impiorum dissentium pendere ex sola Dei voluntate ineluctabiliter urgente; respondensque dissensus exemplo desumpto maximè ex induratione Pharaonis, notat, non ad operationem Dei, sed ad præscientiam pertinere, quod Deus dicitur indurasse cor Pharaonis, quatenus scilicet Deus non tribuerit, eam gratiam, quæ Pharaonem consensurum, sed eam potius, cui dissenturum præsciebat. Recursus ad præscientiam habet fundamentum tutissimum in capite 3. Exodi, vers. 19. vbi dicitur: Sed ego scio, quod non dimittet vos Rex Egypti, vt eatis, nisi per manum validam. Et quia in cap. 7. vers. 3. dicitur: Ego indurabo cor eius: capite 10. vers. 1. Ego indurabo cor eius: vers. 20. Indurauit Dominus cor Pharaonis; explicat Author ille rogans, Quid est indurabo, nisi non molliam? Quare Author ille supposuit præscientiam diuinam futuri dissensus in Pharaone manū tenui pertentato, & futuri è contra consensum, si manu forti premeretur. Videturque, illum Authorem non recursum ad eadem præscientiam, si Deo ad manum esset gratia, quæ suapte natura coniungeretur cum solo dissensu, aliaque, quæ suapte natura

natura conueniret cum solo assensu. Etenim notitia de habita vna, & altera gratia sub sua potestate satis esset, vt certus foret de dissensu, vel consensu Pharaonis innati, vel exili, vel graui manu. Et similiter satis esset notitia de libertate sua ad non prædefinendum antecedenter, & efficaciter consensum, aut ad prædefinendum sic. Rursusque videtur, Authorem illum non declaraturum indurationem Pharaonis per non emolliationem cordis ipsius, seu per denegationem gratiæ, quæ cor ipsius emolliendum præsciret Deus, si ex Authoris illius sensu induratio Pharaonis explicanda esset per concessionem gratiæ ex se inefficacis ad consensum, siue potenti, siue leui manu Pharaonis impereretur. Pro huius testimonij maiori intelligentia legatur numerus 11.

759

Habemus aliud in Opere comperto Sancti Augustini, nempe in lib. 15. de Civitate Dei, cap. 25. vbi ait: Cogitatio Dei, & recogitatio mutandarum rerum, est immutabilis ratio. Neque enim sicut hominem, ita Deum cuiusquam facti sui pœnitet, cuius est de omnibus omnino rebus tam fixa sententia, quam certa præscientia. Quibus in verbis firmitatem Dei in suis decretis ex Dei certitudine in sua præscientia Sanctus Augustinus designat, vt inde probet, in Deum non cadere reuocationem suorum decretorum, si quidem nihil occurrere queat diuinæ menti, ob quod, quia antea fuerit ignotum, moueatur ad retractationem decretorum, quæ semel conceperit. Hæc autem Sancti Doctoris probatio, ne penitus vana sit, supponere debet, Dei præscientiam de commodis, vel incommodis, quæ possunt sequi ex rebus, quas decernat, non esse posteriorem ipsis Dei decretis, alioqui post hæc obuersari possent diuino intellectui incommoda aliqua, quæ mouerent ad pœnitendum de sententia habita. Ergo ante decretum creandi Angelum, vel hominem adest pro priori signo naturæ in Deo præscientia de commodis actuum liberorum honestorum, & de incommodis inhonestorum, quæ sequentur, si decernat producere illum.

760

Quæ præscientia est in primis conditionata de futuris contingentibus, & non est simplicis intelligentiæ de possibilitate præcisè commodorum, & incommodorum. Tum quia à Sancto Augustino vocatur præscientia, quo nomine PP. solent vti, cum loquuntur de diuina scientia futurorum. Tum quia præcognoscere, possibilia præcisè esse commoda, & incommoda, si decernatur creati Angelus, vel homo, non magis allicet ad decernendum, quam retrahit à decernendo. Tum quia prænotio de sola possibilitate commodorum, & incommodorum non satis est, vt occurrentibus postea incommodis, præ commodis, ob libertatem Angeli, vel hominis, firmus maneret Deus in decreto de productione. Nam incommoda, quæ cognoscantur euentura esse re ipsa, possent facere, vt voluntas nutaret in decreto præhabito ex notitia solius possibilitatis. Nec dubitari potest, moueri aliter voluntatem eius, qui noscit, sequiturum esse re ipsa aliquod inconueniens, si statuat quidpiam, quam qui præuideat, possibile præcisè esse, quod sequatur.

761

Ea deinde præscientia non est innixa decreto subiectiue absoluto, & obiectiue conditionato de commodis illis, & incommodis. Tum quia complures è Doctoribus, qui nobis aduersantur, non extendunt præfatum decretum ad contingentem.

R. P. Gabr. de Henao, Scient. Med. Pars I.

tia absolute futura, qualia sunt ea commoda, & incommoda. Tum quia tale decretum non firmaretur ex præscientia, sed potius hæc ex illo, secus ac docet S. Augustinus. Tum quia si decretum illud de incommodis, quoad eorum saltem materiale, præcederet, quænam ambigendi ratio maneret, & cui vincendæ incumberet S. Augustinus dignè per firmitatem ex præscientia? Nam decreto illo sese Deus ad incommoda penes eorum materiale adstringeret sub conditione, quod decernat creare Angelum, vel hominem. Estque frequentissimum in S. Augustino, & in aliis PP. apud Ruyzium tota disp. 65. de Scientia Dei, ex pag. 613. vsque ad 634. cum sermonem habent vniuersim de decretis diuinis circa rationales creaturas, ex quibus pro ipsarum libertate forent euentura commoda, vel incommoda bonarum, vel prauarum operationum, quibus Deus moueri posset ad earum creaturarum decernendam, vel non decernendam, siue primam existentiam, siue conseruationem, quæreret asylum in futurorum præscientia, quæ Deo præluceat ad sua omnia decreta. Et cum talis præscientia nequeat esse futurorum absolute, nam quæ est absolute futurorum, subsequitur decreta iam exercita pro priori signo; erit futurorum conditionatè. Recolantur scripta in sect. 17. & 25.

762

Author librorum Hypognosticon, qui Sancti Augustini fuit assecla vetustus, & cum ipso circumfertur, conditionalium contingentium scientiam diuinam antecedentem decreta innuit egregiè, cum ait lib. 6. capite 2. Prædestinatio à prænotando, & prænotando, vel præordinando futurorum aliquod dicitur. Et ideo Deus, cui præscientia non accidens est, sed essentia fuit semper, & est, quidquid, antequam sit, sic præscit, prædestinat, & propterea prædestinat, quia quale futurum sit, præscit. Hæc ille, præscientiam vocans essentiam in Deo, & non accidens, quia non aduenit in tempore, sicut accidentia in nobis; & fortè, quia libera non est ex parte ipsius Dei, sed antecedit omne decretum liberum, vt quæ prædestinatio dirigatur. Non autem est possibilitium præcisè, sic enim ad certam providentiam non sufficeret. Neque est contingentium futurorum absolute, vel existentium; sic namque non esset prædestinatione prior. Est igitur eorum futurorum sub conditione.

763

Dum verò Author ille scribit, propterea prædestinat, &c. non significat prædestinare, quia præscit, quale sit futurum (quod magis declinaret in errorem Massiliensium, quam cum doctrina Sancti Augustini conueniret;) sed quia nisi præsciret quid, quauis posita conditione, foret, non posset per gratiæ media infallibiliter efficacia prædestinare actus liberos, & meritorios æternæ vitæ. Quare id propterea, non significat ex parte boni eorum mediorem futuri vsus causam meritoriam interuentu præscientiæ, seu non significat causam, quæ in præscientia sit, & meritorie moueat; sed significat causam finalem, seu boni illius vsus finem, qui intendatur, vt sit re ipsa, & propter quem, vt sic fit, assumantur ea media: ita vt præscientia de bono illo eorum vsu futuro sit conditio, sine qua nequirent eligi ad infallibiliter obrinendum, quod re ipsa sit ille bonus vsus.

Quæ est doctrina profundissima SS. Augustini, & Thomæ, necnon S. Ambrosij, & Origenis apud

764

S 3 eundem

eundem S. Thomam, aliorumque PP. quorum mentem patefecimus in *sect.* 22. & 24. consistereque non potest, nisi præscientia de recto vsu mediatorum gratiæ antecedar decretum de eo vsu procurando per talia media. Si enim præfatus vsus, vt præscitus, est finis, seu finalis causa decernendi media ad consequutionem ipsius, necesse prorsus est, vt ipse sit prior, tum præscientia, tum decreto collationis mediatorum. Deus igitur pollet præscientia anteuertente decretum absolutum de conferenda gratia, per quam consequatur actum liberum, & salutarem.

765 Quapropter talis præscientia non est absoluta, nam absoluta deberet subsequi huiusmodi decretum; sed est conditionata, seu terminata ad actum, vt futurum sub conditione gratiæ, quæ in signo sequenti decernatur absolute. Et cum sic decernatur, cumque rectus vsus sit absolute futurus, non erit talis præscientia innixa decreto subiectiue absolute, & obiectiue conditionato; ita enim plerique Thomistarum opinantur, vt obleruauit in *memoro* 761. Qui verò e contra sentiunt, contingentia absolute futura præuideri à Deo in eo decreto, vt conditionate futura, ostendant oportet in præscitatis PP. vllum vestigium decreti subiectiue absolute, & obiectiue conditionati circa bonum illum vsum gratiæ; & nisi ostendant, cur eis PP. attribuemus eo de decreto sententiam? Præterea si bonus ille vsus esset actualiter decretus antecedenter, & efficaciter sub conditione, non esset sic decretus, nisi sub conditione gratiæ suapte natura illaturæ bonum illum vsum, & neuiquam ex se indifferentis ad abulum. Inde autem, vt nobis videtur, sequeretur, scientiam fundatam eo in decreto, non esse præscientiam, sed esse scientiam simplicis intelligentiæ, quamquam conditionatam: rursus sequeretur, non esse scientiam futuri vt sub tali conditione assumpta contingentis, sed relatè tantum ad creatam voluntatem secundum se. At PP. illi sermonem habent de præscientia, eaque boni vsus contingenter futuri sub gratiæ, quam assumit, conditione.

766 Ex sic declarata doctrina interpretandus venit pro præscientia conditionata futuri contingentis non innixa decreto, breuis quidam locus vnius ex illis Partibus, nempe Sancti Thomæ, qui super ea verba ad Roman. 8. *Quos præsciuit, & prædestinavit*, animaduertit, scriptum sic à Paulo, *non quia præscitos omnes prædestinaret Deus, sed quia eos prædestinare non poterat, nisi præsciret*. Quæ animaduertio de non prædestinatis omnibus præscitis non competit his, qui per præscientiam absolutam noscuntur perseveraturi finaliter, hi namque prædestinantur. Ergo Sanctus Thomas respexit ad eos tantum, qui per præscientiam conditionatam cogniti perseveraturi prædestinantur, habente se præscientia, vt conditione, sine qua non possent prædestinari, neuiquamque tanquam motiuo prædestinationis.

767 Et hæc ab Angelico Doctore pluries repetita cautio de præscientia, quæ etsi antecedar, non sit motiuum prædestinationis, neque ad istam determinans, conuincit, non loqui ipsum de præscientia absoluta meritum: tum quia Sanctus Thomas semper docuit, talem præscientiam non esse anteriorem prædestinatione, seu electione efficaci ad præmium, coronamque gloriæ: tum quia, quoddam actus salutes per talem præscientiam præuisti motiuum essent, causaque merito-

ria prædestinationis subsequente, inconueniens non erat debitum cauere à Sancto Doctore. Vnde Gonctus *tomo* 4. *disputatione* 2. *passim in articulo* 1. & 2. tradens ex Illustrissimo Godoy contra Alvarez, Nazarium, Herreram, & Authorem Carmelitani Cursus Theologici, dari in Deo prædestinationem, quæ per modum decreti, non quidem intentiui, sed exequutiui circa gloriæ præmium, subsequatur præscientiam absolutam meritum, non reputat contineri vllam absurditatem in eo, quoddam prædestinationis sumptæ pro eo decreto exequutiuo assignentur motiuum, causaque meritoria, actus salutes voluntatis creatæ.

Si hinc arripiat non nemo ansam, vt admit- tens, non esse intelligendum postremum locum, simileque alios Sancti Thomæ de præscientia absoluta meritum, antecedente prædestinationem sumptam pro intentione efficaci gloriæ, dicat tamen, accipiendos de præeunte prædestinationem vsurpatam pro decreto exequutiuo gloriæ, proindeque allegari à nobis inutiliter in fauorem præscientiæ conditionatæ. Occurro reponens, non reperiri in Sancto Thoma fundamentum ad duplicem illam prædestinationem, sed tantum ad eam, quæ præcedat præscientiam absolutam meritum. Nam si aliquid datur, illud maxime, quoddam quandoque affirmet, præscientiam meritum non esse causam prædestinationis, & quandoque pro prædestinatione recurrat ad præscientiam. At inde (salua Sancti Doctoris perpetua sententia de prædestinatione simpliciter, atque vniuersim præeunte præscientiam absolutam meritum, tamen alicubi, nempe in loco, quem nunc expendimus, contrariam sententiam permittat, tanquam rationabilem) non infertur, nisi conditionatam futurorum meritum præscientiam, quæ ad prædestinationem præexigitur, non esse huius causam; seu actus salutes præuistos, vt contingenter futuros sub conditione gratiæ, non esse motiuum, neque meritoriam causam prædestinationis, si quidem reprobationem incurrant illi Angeli, & homines, in quibus sub simili conditione præuidentur etiam futuri contingenter actus salutes.

Insuper cum Sanctus Thomas inficietur, omnes præscitos esse prædestinatos, intelligi non potest de præscitis per præscientiam absolutam præuiam ad prædestinationem, habentem se per modum decreti exequutiui circa gloriæ præmium; nam sic præsciti nequeunt non esse simul prædestinati simpliciter, & absolute; quippe sic præsciti supponantur prædestinati per electionem efficacem habentem se per modum intentionis: quæ electio efficax stare non valet, quin sequatur tum præscientia absoluta meritum, tum decretum exequutiuum circa gloriæ coronam per præuista ea merita. Pleniorum horum omnium explicationem Lector expectet vsque ad Sectionem. 149. nosque iam accedamus ad tertiam probationum classem.

SECTIO LXXXIV.

Classis tertia probationum ex repugnantia decreti circa futura contingentia conditionata peccaminosa. Discutitur, quale decretum excogitari possit? Non dari in Deo decretum, vt homo absolute peccet, statuitur ex Conciliis, & PP. Ecclesiæ. Atque inde infertur, neque dari, vt homo conditionate peccaret.

771 Scriptura sacra tribuit Deo cognitionem plurimum conditionalium liberorum, quæ peccata sunt. Idololatria enim Iudæorum, si duxissent vxores alienigenas; incredulitas eorundem, etiam si illis Christus dixisset, se esse Filium Dei; descensus Saulis ad occidendum David, si is Ceilæ merneret, & alia similia *num.* 9. adducta, scelera sunt, quæ cum à Deo prædicta fuerint, præcognouisse illa certò, & infallibiliter, iam satis probauimus. De hac ergo certa, & infallibili cognitione quaerimus, numquid comparauit ipsam Deus in decreto conditionali, quo statuerit, vt si filij Israël matrimonia inirent cum externis feminis, idololatrarent? Si respondeatur negatiue: Ergo sine tali decreto potest esse in Deo cognitio conditionalium liberorum. Ergo patet Deo absque hoc decreto via aliqua ad talia conditionalia libera certò, & infallibiliter assequenda suo intellectu. Cur igitur non poterit eodem modo cognoscere reliqua conditionalia laudabilia? Anne pauciora media Deo suppetunt ad cognitionem bonorum actuum, quam ad malorum? Quodnam sit istud medium sufficiens ad cognitionem malorum, quod tamen cognitioni bonorum deseruire non possit? Si conditionalia libera, quæ turpia sunt, habent veritatem, quæ nosci possit absque decreto, cur non habebunt illa conditionalia honesta? Quid, quaeso, refert bonitas, aut malitia obiecti enuntiatum ad propositio- nis veritatem, vel falsitatem? Si indifferentia, & indeterminatio causæ non obstat, quominus queat de illa cognosci, quoddam si in tali occasione poneretur, peccaret, cur obstat, vt de illa cognosci valeat, quoddam constituta in alia occasione, bene ageret? Igitur si semel admittatur, posse absque hoc decreto cognosci conditionalia libera praua, necesse est fateri, posse quauis, siue praua, siue recta, siue indifferentia sunt.

772 Iam si respondeatur affirmatiue, vt inualuit apud plerisque Thomistas, responsio est implexa multis, grauissimisque difficultatibus, vt monstrabo deinceps. Et in primis rogo, num decretum, in quo peccata conditionalia cognoscantur à Deo, sit permissiuum tantum, an etiam positiuum, & prædeterminatiuum? Si permissiuum tantum: Ergo non poterunt in eo cognosci certò, & infallibiliter. Quauis enim, posita absoluta permissione, infallibile sit, permissum effectum esse futurum; ea tamen infallibilitas supponit diuinam cognitionem, quæ conditionaliter præuidit Deus hoc peccatum futurum, si ipse maiori aliquo auxilio non impediret: quæ præcognitio non potest fundari in aliquo præcedenti decreto absolute permittendi hoc peccatum, si talis conditio ponatur. Quod ita de-

claro: Decretum permissiuum peccati duo includit, primum, voluntatem dandi omnia necessaria ad bene, vel malè agendum, quantum est ex parte Dei; & in hac voluntate non potest cognosci certò, & infallibiliter, hominem peccaturum, quia per eam solum constituitur homo potens peccare; & non peccare, quatenus nihil illi deest ad vtrumque. Iam secundum, quod includit decretum permissiuum, est voluntas non impediendi hominem aliqua specialiori prouidentia, sed sinens illum agere. Et in hac etiam voluntate non potest certò, & infallibiliter cognosci, hominem peccaturum. Quia sicut qui habet omnia necessaria ad agendum, & non agendum, potens est agere, & non agere; ita qui habet omnia necessaria ad vitandum peccatum, potens est peccare, & non peccare: atque adeò sicut ex eo, quoddam in sua libertate sinatur, qui potens est agere, & non agere, non sequitur, infallibiliter esse acturum; ita neque ex eo, quoddam in sua libertate sinatur, qui potens est peccare, & non peccare, sequitur infallibiliter esse peccaturum.

773 Præterea vndenam verum erit, hominem habentem ex parte Dei omnia necessaria, vt possit vitare peccatum, nihilominus peccaturum infallibiliter, nisi specialiori aliqua prouidentia contineatur? Fingamus, voluntatem nostram adeò infirmam ex se esse, vt ad bonum nullum naturale, quantumvis minimum, vel facile, se sola sit potens. Fingamus, adeò prauam esse, vt ad peccatum vitandum tam sit impotens, vt solis suis viribus derelicta, in omne genus peccati præceps ruat. Numquid & id ipsum affirmari vere poterit de voluntate auxilio sufficientis gratiæ præuenta? Anne voluntas etiam cum gratiæ auxilio, quod ad peccata vitanda sufficit, adeò est impotens ad non peccandum, vt in quacunque materia, in quacunque circumstantia, si cum hoc auxilio relinquatur, sit infallibile peccaturam? Si id ita esset, quid præstaret humanæ naturæ diuinum auxilium, cum eam aequè impotentem relinqueret ad non peccandum? Si, illo adhuc posito, infallibile esset, humanam voluntatem peccaturam, quo pacto illud foret sufficiens ad vitanda peccata? Si verò illud est potens, vt per ipsum queat homo cauere peccata, quo pacto est infallibile, quoddam homo delinquet, nisi sibi prouidentia specialiori conferatur potentius aliud? Si id ita esset, quæ iustitiâ imputaretur voluntati peccatum, quandiu cum eo solo auxilio sufficiente dimitteretur? Fortè, quia suâ culpâ cum eo solo relicta esset, & in istam impotentiam incidisset? Minimè. Quæ enim esset culpa ista, actualis, an originalis? Actualis esse nequiret, quia de prima culpa actuali, quam Deus conditionaliter nouerit, faciam argumentum idem; & tunc responderi non poterit, hominem carere auxilio propter præcedens peccatum; nec dici poterit, Deum cognouisse conditionaliter primum peccatum in carentia huius auxilij. Esetne culpa hæc peccatum originale? Sed tunc quomodo imputaretur homini peccatum personale, cuius euitandi incurrisset impotentiam propter noxam solam originalem? Anne esset personaliter reprehensibile, imputabileque ad culpam id, quod vitare non posset?

Redigo in breuiorem formam sub vno dilemmate rationem nunc propositam, cuius plena intelligentia comparabitur in Sect. . Vel decreto, quod vocas permissiuum, statuit Deus determinare voluntatem humanam, vt peccet, si talis conditio ponatur.

ponatur; vel non statuit id, sed adhuc relinquit illam indifferentem? Si primum: Ergo tale decretum non est permissiuum. Nam, vt docemur à S. Thoma in 1. dist. 47. quæst. 1. art. 2. in fine: *Præter permissionem nihil potest fieri, nec contra eam tamen potest fieri oppositum eius, quod permissum est: quod tamen sit secundum permissionem, quia permissio respicit potentiam causæ ad utrumque oppositorum se habentem. Vnde neutrum oppositorum contra permissionem est, sed utrumque est secundum eam.* Sic Angelicus Doctor. Si secundum: Ergo illud decretum non est medium aptum, vt in eo cognoscatur certè, & infallibiliter peccatum sub tali conditione; quia, adhuc illo decreto posito, voluntas manet indifferens ad utrumlibet. Non ergo potest in illo determinata pars cognosci. Ergo necessarium erit, vt decretum, in quo peccata conditionaliter cognoscantur, non purè permissiuum, sed prædeterminatiuum sit, vt possit certitudinè, & infallibilitati huius scientiæ deferri.

775 At decretum prædeterminatiuum Dei, vt homo absolute peccet, aduersum est Synodo 5. Generali, & 2. Constantinopolitana, collatione 4. vbi inter alias Theodori Mopsuesteni blasphemias refertur, quod dixerit, *Disposuisse Deum, vt homines peccarent, quia eis expediebat, prout enarrat Suarez lib. 2. de concursu Dei, cap. 4. in fine.* Verba autem Theodori ex editione Seuerini Binij parte 2. tomo 2. Conciliorum, pag. 62. hæc sunt: *Sciebat quidem Deus, quod peccabunt omnino; concedebat verò, hoc fieri, expedire cognoscens, &c.* Contrarium etiam est Concilio Arauciano 2. can. 25. dicenti: *Aliquis ad malum diuina potestate prædestinatus esse, non solum non credimus, sed etiam si sunt, qui tantum malum credere velint, cum omni detestatione in illos anathema dicimus.* Quibus in verbis transcriptis, & repetitis à Concilio Valentino 3. Gallicano, cap. 3. & à Carisfacensi, etiam Gallicano, indicatis cap. 1. PP. Conciliares censent, esse dogma detestabile, quòd Deus absolute decreto ordinet homines ad peccandum, prout tradiderunt Hæretici Prædestinati, seu Prædestinatiani dicti, de quibus agunt Iacobus Sirmondus tom. 1. Conciliorum Gallia, cum de Arelateni celebrato circa annum 475. & in opusculo de Prædestiniana heresi. Ioannes Bollandus in Actis SS. die 16. Ianuarij, pag. 28. Iacobus Gualterius in Tabula Chronographica, saculo 5. cap. 26. Et inter quorum praua dogmata, illud fuisse, quòd Deus prædestinauerit homines ad peccatum; refert ex Authore Prædestinati Petauus tom. 4. Theologicorum Dogmatum, p. 2. lib. 13. cap. 6. num. 12. recitatque cap. 7. num. 2. recantationem Lucidi Presbyteri, qui effutierat, præscientiam Dei hominem violenter compellere ad mortem, & cum Dei perire voluntate eos, qui pereunt: & cap. 8. num. 11. ait, Gothescalcum, antiquorum Prædestinatorum sequacem, non recusasse dicere palam in Synodo Moguntina, prædestinationem Dei, sicut in bono est, ita & in malo; & tales esse in hoc mundo quosdam, qui propter Dei prædestinationem, quæ eos cogat in mortem ire, non possint ab errore, & peccato se corrigere: de quo Gothescalco legendi sunt Petauus tom. 1. lib. 9. cap. 16. num. 8. & 9. Stephanus des Champs lib. 2. de Hæresi Ianseniana, cap. 2. & duobus seqq. dist. 7. Antoninus Morainès in Anti-Iansenio, dist. 11. sect. 1. & 2. Gualterius supra, saculo 9. cap. 3. & Iacobus Gordonus in Chronologia, anno Christi 855. & 859. atque ex Hincmaro Batonijs anno 848. num. 5. & 8. Est itidem repugnans Concilio Tridentino sess. 6.

can. 27. proferenti anathema in eum, qui affirmarit, *injustificationis gratiam non nisi prædestinatis ad vitam contingere; reliquos vero omnes, qui vocantur, vocari quidem, sed gratiam non accipere, utpote diuina potestate prædestinatos ad malum.*

Præterea S. Leo Papa VIII. appellatus vulgò IX. in epistola 5. ad Petrum Episcopum Antiochenum: *Credo, inquit, Deum prædestinasse solummodo bona; præsciuisse autem bona, malaque.* Et S. Prosper in respons. ad obiect. 10. Vincentianam, scribit: *Detestanda, & abominanda opinio, quæ Deum cuiusque male voluntatis, aut malæ actionis credit authorem. Cuius prædestinatio nunquam extra bonitatem, nunquam extra iustitiam est. Vniuersa enim via Domini misericordia, & veritas. Adulteria enim maritatorum, & corruptelas virginum non instituere nouit sancta diuinitas, sed damnare; nec dissonare, sed punire.:: Non casus ruentium, nec malignitatem iniquorum, neque cupiditates peccantium prædestinatio Dei aut excitaui, aut suasi, aut impulit.* Hæc S. Prosper.

Omnibus etiam constat, quàm acriter à Catholicis scriptoribus impugnentur Hæresiarchæ sæculi huius, & antecedentis, qui ausi sunt pronuntiare, Deum absolute suo decreto ordinare homines ad peccandum; & quàm doctè, & efficaciter contra illos ostendant, ex hac vna assertionem sequi, Deum esse authorem peccati, Deum ipsum esse qui peccat; homines, dum facinorosos actus exercent, ab omni culpa esse innoxios, aliaque innumera absurda.

Iam si absolutum decretum, quo Deus statuerit determinare homines ad peccandum, anathematizarunt Concilia, abominati sunt SS. PP. & Scholastici Doctores pij, & sapientes adeò grauius sunt execrati, mihi dubium esse non potest, quin similiter se gererent aduersus conditionale decretum, quò Deus statuerit determinare homines ad peccandum sub tali, vel tali conditione. Nam si quia repugnat Deo velle absolute mentiri, repugnat etiam illi statuere mentiri, si talis conditio ponatur; cur si anathematizandum, cur si abominandum, cur si execrabile est absolutum decretum determinandi hominis ad peccandum; non erit idem iudicandum, si id ipsum decernatur sub hac, vel illa conditione? Cur si illud diuinæ bonitati opponitur, hoc etiam non opponetur? Deus non potest, quacumque conditione posita, aliquid agere, quod suæ bonitati aduersetur. Ergo nec poterit statuere tale aliquid agere, si hæc, aut illa conditio ponatur. Vel ergo Deo non repugnabit decernere absolute peccatum, vt volunt Hæretici, vel si cum Catholicis dicimus, hoc repugnare, necesse est, consecrari fateri, non posse Deum hoc sub conditione aliqua statuere.

Vnde cum Hæresiarcha Caluinus voluerit primum, non recusauit blaterare secundum lib. 3. Institutionum, cap. 23. num. 7. vbi postquam tradidisset, fuisse decretum absolute à Deo, vt sua defectuione periret Adam, & hoc ne dicitur Deus ambiguo sine condidisse suas creaturas, in hæc verba prorupit: *Decretum quidem horribile fateor, inficiari tamen nemo potest, quin præsciuerit Deum quem exitum esset habiturus homo, antequàm ipsum conderet; & ideo præsciuit, quia decreto suo sic ordinauerat.* Quæ verba videntur facere hunc sensum: ideo Deus præsciuit Adamæ peccatum, si in paradiso, & tali tempore, seu in talibus circumstantiis crearetur, quia decreuerat, vt peccaret, si eò loci, & temporis produceretur. Quod decretum,

rum, etsi horribile, attribuit Deo impudentissimè Caluinus, vt & Theodorus Beza relatus ab Stapletonio in Antidoto, ad Acta Apost. cap. 2. vers. 23.

780 Econtrà verò S. Prosper cum detestatus fuerit primum, refugit concedere secundum, in Respons. ad Obiect. 11. Vincentianam, inquit: *Qua insipientia, quæue dementia definitur ad Dei referendum esse consilium, quod nec diabolo in totum adscribi potest, qui in peccantium flagitijs illecebrarum adiutor, non voluntatum credendus est esse generator. Nihil ergo salium negotiorum Deus prædestinauit, vt fieret: nec illam animam, nequiter, turpiterque vitiorum, ad hoc vt taliter viveret, præparauit; sed talem futuram non ignorauit, & de tali iustè se iudicaturum esse præsciuit.* Loquitur S. Prosper de anima eius, qui iuxta caput 4. Sapientiæ, *raptus est, ne malitia mutaret intellectum eius;* & proinde negat decretum de illius peccato contingenter futuro purè conditionatè.

781 Rursus decretum prædeterminatiuum diuinum, vt homo absolute peccet, stare nequit cum Concilij Tridentini sanctione sess. 6. interminante anathema in dicentem, *non esse in potestate hominis vias suas malas facere, sed mala opera, ita vt bona, Deum operari, non permissimè solum, sed etiam propriè, adeò vt sit proprium eius opus non minus proditio Iudæ, quàm vocatio Pauli.* Quo anathemate præcipuè feriuntur Martinus Lutherus, & Philippus Melancthon. Prioris verba recitantur à Gonetio tom. 3. dist. 8. art. 4. §. 13. pag. 760. Posterioris hæc sunt, in annotationibus super Epistola ad Rom. [Nos docemus non solum permittere Deum creaturis, vt operentur, sed ipsum omnia propriè agere. Sicut fatentur (Catholici) propriè Dei opus fuisse Pauli vocationem; ita fatemur, opera Dei propria esse, siue quæ media vocantur, vt comedere, & bibere, communia cum brutis; siue quæ mala sunt, vt Dauidis adulterium, Manlij seueritatem animaduertentis in filium. Constat enim, Deum omnia facere, non permissiuè, sed potenter, id est, vt sit eius propria Iudæ proditio, sicut Pauli vocatio.] Et pauò post: [Ergo non est, cur frigidum glossema admittamus, Deum mala permittere, non etiam facere.] Similia alia, horroremque Christianis auribus incutientia accumulant ex Caluino Martinonius tom. 1. dist. 19. sect. 2. num. 17. & seqq. Gualterius supra saculo 16. cap. 15. errore 17. & duobus seqq. Sicut autem contra ea militat sanctio illa Tridentina, ita etiam pugnetur contra decretum diuinum prædeterminatiuum statuens vt homo peccaret sub conditione aliqua, exempli gratia, vt Ceilitæ peccarent, tradendo Dauidem, & Saul interficiendo ipsum, si apud Ceilam Dauid demoraretur.

782 Nunc sectionis huius præscriptum adimpleo, sic argumentans: Decretum diuinum prædeterminatiuum, subiectiuè absolutum, & obiectiuè conditionatum de actibus malis non potest Catholicè admitti in sensu proximè declarato, neque in eo admittitur à Thomistis, vt qui sunt Catholicissimi. Sed difficillimum est admittere illud in alio sensu, qui non recidat in proximè declaratum. Ergo nullatenus est admittendum. Nam etsi, contendendo ingenij vires, posset assignari sensus non recidens in reprobatum, prudentiæ erit, non se iniicere in eas angustias, cum nihil sit, quod ad eas valde urgeat. Offensio Minoris integrum impletur volumen, nisi breuitatem amaremus. Sed attingemus nonnulla puncta, quæ si alicui longa adhuc

videantur, at nos breuiter reputamus comparatiuè ad materiæ copiam: præmonemusque, non esse nobis in animo intentionem aliam, neque in verbis sensum fore, nisi profitendi, quòd nos lateat conciliatio decreti prædeterminatiui ad materiale peccati cum doctrina Catholica iam stabilita.

SECTIO LXXXV.

Decretum prædeterminatiuum ad materiale peccati obnoxium est difficultati ex sequela ad formale.

783 ENim verò si quis esset sensus rectus, qui non coincidat cum obliquo, ille esset, quòd scilicet decretum diuinum de prodicione v. g. conditionata Ceilitarum, sit de ea secundum reale, & positiuum, seu materiale; & non secundum formale, seu malitiam formalem, quæ est sensus obliquus, & qui dicitur intentus ab Hæreticis. Atqui plurimum habet difficultatis detrectare hunc sensum, admissio illo alio à Thomistis. Nam implicare in terminis videtur, decernere efficaciter prodicionis materiale, fundans hic, & nunc formale, quin hoc etiam efficaciter decernatur, utpote cum quo materiale habet hic, & nunc connexionem essentialem, & non minorem ea, quam habet vnio formæ ad subiectum cum informatione, seu cum effectu formali talis formæ, & quam habet actio cum terminis. Quare sicut nequit Deus decernere efficaciter vnionem, aut actionem, quin decernat effectum formalem, aut terminum: ita neque poterit velle efficaciter Ceilitarum prodicionem hic, & nunc penes materiale, quin velit efficaciter eandem penes formale. Et sicut iuxta aduersarios, etsi Deus non decernat efficaciter formale prodicionis Ceilitarum, sed tantum materiale hic, & nunc, nequit decretum diuinum de materiali hic, & nunc esse medium ad istud cognoscendum, quin simul sit medium, vt necessariò cognoscatur formale: ita nequibit decerni efficaciter materiale hic, & nunc, & non decerni simul formale. Sicut demum, decernente Deo actum humanum vitalem in circumstantiis, in quibus debeat esse liber, nequit fieri, vt non decernatur simul libertas actus illius, etsi non omnino intrinseca, sed partim, vt & malitia, supponatur.

784 Illustratur verbis illis S. Thomæ 1. 2. quæst. 71. art. 5. in corpore: *Qui vult aliquid, cum quo aliud simul esse non potest, ex consequenti vult illo careere, nisi forte non perpendat.* Atque hinc, quia cum actione Ceilitarum non posset hic, & nunc esse bonitas moralis, idque Deo notum sit: quomodo vnà non volet Deus bonitatis illius carentiam, seu formale malitiæ? Et cedo mihi, cur Deus non faceret, vt Ceilitæ proderent, & peccarent, si decernat efficaciter prodicionem, aut actionem, quæ hic, & nunc fieri à Ceilitis non posset sine peccato, ita vt Deum non lateat concatenatio actionis his in circumstantiis cum malitia formali? Idem S. Doctor in 2. dist. 37. quæst. & art. 2. ad 2. ait: *Illud dicitur ad malum cooperari, quod inclinatur ad actionem; secundum quòd actio deformitatis substantia, unde mala est. Hoc autem Deo non conuenit.* At qui fieret, vt id Deo non conueniret, si decernat efficaciter actionem, seu prodicionem Ceilitarum sub-

stantem per se, & necessariò hic, & nunc deformitati?

785

Si primò respondeas, Deum decernere actionem substantem materialiter, & specificatiuè, sed non vt substantem formaliter, & reduplicatiuè. Contra, quia eo ipso, quòd per se, & necessariò subter hic, & nunc deformitati, non potest nisi vt formaliter, & reduplicatiuè substans decerni à cognoscente subtere per se, & necessariò, vti Deus cognoscit. Nam si non decernitur præcisè secundum rationem actus humani communem actioni honestæ, aut indifferenti, sed secundum differentiam talis actionis in specie, & indiuiduo, hic, & nunc, cum tali aduerentia rationis, & circa tale obiectum contrarium rationi, aut legi, provt concedit Aluarez *disp. 24. de Auxiliis, num. 31.* consequenter ad suam doctrinam de prædeterminatione requisita, vt libertas voluntatis creatæ traducatur à Deo tanquam à primo determinante, & libero ab indifferentia in actu primo ad determinationem in actu secundo penes speciem, & indiuiduum: si, inquam, decernitur, vt est talis actio in specie, & indiuiduo, & vt liberè elicienda cum tali aduerentia, & erga tale obiectum prohibitum: Ergo decernitur vt formaliter, & reduplicatiuè substans deformitati. Nam non alio modo est substans, vt substans formaliter, & reduplicatiuè. Sicut neque alio modo quidpiam fundat formaliter, & reduplicatiuè relationem, cognosciturque vt tale, nisi quatenus ultra fundamentum, indifferens secundum se, vel sui cognitionem, vel decretum ad terminum, superadditur aliquid, rationis cuius connotet, vel cognoscatur, vel decernatur in ordine ad terminum: vt si albedini superaddatur simultanea duratio cum alia albedine, aut modus similitudinis cum alia, & cognoscatur, vel decernatur, vt coexistens, vel similis alteri. Quòd si id verum est in fundamento relationis prædicamentalis aduenientis ipsi per accidens, valebit magis in fundamento relationis transcendentis competentis per se ipsi, vt actioni ad terminum, & cognitioni ad obiectum. Cui fundamento conformis est materiale actionis liberæ in circumstantiis, in quibus per se affert, & connotat formale malitiæ. Et in quibus de proditione v. g. Ceilitarum rogo, quo alio modo eligeretur ab eis vt formaliter, & reduplicatiuè substans deformitati, quam volendo actionem sub prædictis circumstantiis? Si Ceilitas culpam committere, esset illos liberè elicere actum, quem scirent esse malum; cur Deus prædeterminans illos vt elicerent talem actum, sciendo esse à se prohibitum, non esset in causa, vt culpam committerent, seu actum vt formaliter, atque reduplicatiuè connotantem malitiam? Et Deus quidem per prædeterminationem non esset author proditionis Ceilitarum, quatenus oriretur ab Omnipotentia, sed quatenus à voluntatibus ipsorum, quippe per prædeterminationem non præmoueret ipse suam Omnipotentiam, sed Ceilitarum voluntates, in quibus faceret, vt facerent. Cur ergo per prædeterminationem non esset author proditionis, vt fundantis malitiam? Nam actus, vt fundans malitiam, est actus, vt ortus in talibus circumstantiis à voluntate creatæ, sicut actus, vt moralem bonitatem fundans, nihil aliud est, quam actus vt ortus à voluntate creatæ operante liberè, & conformiter ad obiectum consonum rationi, aut legi.

786

Si respondeas secundò, Deum non prædeterminare ad materiale, provt est in linea morali, seu

provt respicit regulas, & principia morum; sed provt est in linea physica, idest, provt respicit principia physica abstrahentia à linea morali; illudque non connecti cum malitia formali, provt procedit à voluntate creatæ operante intra lineam physicam, sed intra moralem. Reicietis, quia materiale odij Dei, provt, secundum lineam physicam, ab hoc prædeterminante esset hic, & nunc, connecteretur essentialiter cum linea morali, seu cum malitia formali, vtpote à qua nullatenus posset sciungi. Ergo esset à Deo, vt inducente lineam moralem, & malitiam formalem. Confirmatur: Si Deus prædeterminaret hominem, vt ageret detestationem sui liberè, aduertenterque ad prohibitionem, ea detestatio vt libera, & vt procedens ab homine conscio prohibitionis, esset in linea morali specifica, & propria, distinctaque à quavis alia cuiusvis alterius actus. Ergo vt sic esset à Deo prædeterminante tanquam primo principio morali; vti esset ab eo tanquam primo libeto, primoque determinante. Et quidem, etsi extra sphaeram Omnipotentia diuinæ constituta sit malitia formali, & huius sit primum principium morale voluntas creatæ; neutrum horum saluari posse in contraria sententia contendimus. Nam si ad sphaeram Omnipotentia prædeterminantis spectat connexio essentialis, quam materiale habet cum malitia formali, quomodo hæc non spectabit? Sicut non potest non pertinere effectus formali, vel terminus formæ, aut actionis pertinentis ad ipsam: & sicut intra ambitum ipsius nequit non claudi formali bonitas, clauso huius materiali: sicut denique ad obiectum voluntatis creatæ debet reuocari malitia formali, seu moralis reititudinis priuatio, quam nec proprie causat physicè, nec per se intendit; eo quòd intra eius obiectum comprehendatur materiale actus prauus, connexum necessariò cum tali priuatione. Rursus si voluntas creatæ, vt secundum efficiens physicum, sed prædeterminatum à Deo, causat actum odij aduersus ipsum in circumstantiis, in quibus is actus liber est, & malus indiuisè, & proinde in quibus ad lineam moralem spectat, qui fieri potest, vt non simul tanquam secundum efficiens morale, & propterea præsupponens Deum tanquam primum, causet cum actum vt talem, & vt contentum in linea morali, in eaque defectuosum? Qui etiam fieri potest, voluntatem creatam, vt à Deo physicè prædeterminatam, attingere lineam physicam, quin attingat sui ad malitiam determinationem, quæ est libertas in actu secundo, & exercitium in linea physica? Alit sic attingere præfatam determinationem, quidni erit, voluntatem creatam, vt physicè prædeterminatam, determinare se ad malitiam, quæ est exercitium in linea morali; consequenterque quidni erit, prædeterminari ad ponendam malitiam, ita vt ipsa non sit primum principium morale actus defectuosi?

787

Si respondeas tertio, Deum non prædeterminare voluntatem creatam, provt deficientem, sed præcisè provt efficientem actus peccaminosi, qui non fundat malitiam, vt est à causa, provt efficiente, sed provt efficiente, qualis est, eaque prima, voluntas creatæ; & proinde huic soli, & non Deo malitia formali attribui debet; etsi entitas actus ei adscribi debeat, vt primo efficienti, & vt prædeterminanti. Impugnaberis, quia idem formaliter est, creatam voluntatem esse causam liberè efficientem actus peccaminosi, ac esse causam deficientem; alioqui prædeterminationem sui, vt causæ efficien-

efficientis, à Deo daretur indifferentia ad id, vt causæ deficientis partes exequeretur, necne; & proinde vt poneret, vel non poneret malitiam: quod prorsus repugnat, quia existente actu in talibus circumstantiis, malitia consequitur per se irresistibiliter. Et quidem Deus prædeterminans voluntatem creatam ad odium sui, non prædeterminaret ad actum in genere, sed ad actum in particulari talem, nempe liberum, & contra regulam rationis. Sic autem prædeterminari voluntatem creatam, quidnam aliud est, quam prædeterminari, vt causam deficientem in actu primo? Sicut ab ipsa fieri talem actum cum libertate, & contra regulam rationis, nihil aliud est, quam esse causam deficientem in actu secundo. Deus etiam efficaciter volens talem actum, prædeterminansque voluntatem creatam, vt illum eliciat, quomodo potest se continere, ne velit, vt ab ipsa fiat tanquam à causa efficiente, & ne ipsam prædeterminet tanquam causam deficientem? Cum impossibile sit hic, & nunc aliter fieri ab ipsa, quam tanquam à causa efficiente; nec ipsa aliter eliciat, elicerere possit actum peccati, tanquam causam deficientem, quam eliciens, potens elicere illum liberè, cognoscensque aduersari regulis rationis. Cum item in illo actu detur prædicatum positionum connexionis cum malitia effectibile à voluntate creatæ, vt à causa secunda efficiente, proindeque physicè prædeterminabile, iuxta te, à Deo vt à causa prima efficiente; prædeterminante autem Deo physicè ad connexionem cum malitia, videtur stare non posse, quin prædeterminaret ad actum vt cum ea connexum, & proinde voluntatem creatam non modò vt efficientem, sed etiam vt deficientem.

788

Si respondeas quarto, materiale odij, provt ab hoc procedit, non habere connexionem essentialem directam, sed indirectam tantum cum malitia. In primis si materiale, provt à Deo procedit, concedatur habere connexionem essentialem indirectam cum malitia, quo pacto cauebitur (vti debet iuxta doctrinam S. Thomæ 1. 2. *quæst. 79. art. 1. in corp.* & cæterorum Theologorum) ne Deus sit causa indirecta malitiæ? Nam si processus provt à Deo cum directa connexionem argumentum esset Dei, tanquam causæ directæ; processus cum indirecta foret etiam argumentum tanquam causæ indirectæ. Deinde si materiale, provt procedit à voluntate creatæ, connectitur directè cum malitia, quidni & provt à Deo? Nam materiale non esset à Deo in abstracto, sed in concreto cum voluntate creatæ; quippe prædeterminatio non esset causa, vt existeret vt cumque materiale, sed vt procederet à voluntate creatæ; imò vis directæ, & immediata prædeterminationis influeret in voluntatem creatam, determinando antecedenter eam, vt produceret materiale. At illud, vt hic, & nunc productum ab ea, connecteretur directè cum malitia. Quare ergo non vt productum etiam à Deo?

789

Si respondeas quinto, Deum quidem esse causam directam, vt voluntas creatæ producat materiale illud; sed rationem formalem prædeterminationis diuinæ esse solam entis physici, & realis rationem, secundum quam illud materiale non connectitur cum malitia; non proderit. Etsi enim formalis ratio prædeterminationis diuinæ esset communis ratio entis; tamen reipsa Deus prædeterminaret directè, & immediatè ad differentiam specificam talis actus odij, & non præcisè ad formalitatem entis, imò neque præcisè ad actum vt sic voluntatis creatæ, neque præcisè ad actum eius vt liberum. Sicut

esto formalis ratio videndi albedinem sit color, tamen sub ea ratione videtur differentia albedinis: sicut item quauis formalis ratio, vt concurrat voluntas creatæ, non sit malitia reperta in actu odij, sed vitalitas ipsius, tamen reipsa est causa malitiæ. Ergo tamen formalis ratio prædeterminationis diuinæ esset ratio entis, nihilominus sub ea ratione esset causa directæ differentia actus odij, quæ essentialiter trahit secum malitiam. Vt omittam, rationem communem entis esse quidem rationem, vt concurrat Omnipotentia diuinæ, non tamen, vt concurreret prædeterminatio causata ab ea circa actum odij; namque eius prædeterminationis ratio, vt concurreret, esset differentia huius actus, cum in eam tantum, & non in omne ens influere posset. Igitur influeret talis prædeterminatio indifferentiam præfati actus connexam essentialiter cum malitia, tanquam in rationem formalem concurrerendi.

790

Certè Deus sua prædeterminatione bifariam influeret in actum odij. Primò, immediatè, producendo eum cum voluntate creatæ. Secundò, mediatè, influendo prius in ipsam, quam determinaret, vt suam causalitatem exerceret. Et quauis immediato influxu in actum non concurreret, nisi sub ratione entis, tamen mediato concurreret etiam secundum differentiam illius actus concatenatam necessariò cum malitia. Nam eo influxu faceret, vt voluntas præberet suam causalitatem sub ratione propria, differentialique actus, & sub qua formaliter connectitur cum malitia. Cur ergo eo influxu non foret Deus causa malitiæ? Præstaret namque eo influxu, vt voluntas faceret actum, quem sine malitia facere nequiret, & ad quem, etsi vt actus præcisè est, non consequeretur malitia, secus vt talis est actus, liberè elicitus contra rationis normam. Et sicut si Deus præciperet, aut consuleret actum sub ratione entis physici, realisque præcisè, adhuc esset causa malitiæ, quin sisteret intra ordinem physicum, sed se ad moralem extenderet ob nexum indissolubilem hic, & nunc ordinis physici cum morali in eo actu: quodnam foret discrimen, si Deus eum actum hic, & nunc vellet efficaciter, & ad eum prædeterminaret? Si vellet sic, & prædeterminare posset à Deo fieri, quin esset agens liberum, & morale, intercederet manifesta disparitas. Alit nequiquam posset, nisi vt agens liberum, & morale. Atque hinc ait Gonetus 2. p. tom. 3. *disp. 3. art. 1. §. 4. pag. 78.* [Falsum est, Deum non causare entitatem peccati, vt agens morale; quauis enim non agat vt subiectus alterius regulæ, operatur tamen conformiter ad dictamen, & regulas suæ infinite sapientiæ, & prouidentia, & cum subiectione ad illas, seculis imperfectionibus.] Sic ille. Cum igitur Deus ita operetur, quamnam, rogo, esset conformitas ad dictamen illud, & regulas, si vellet efficaciter, & prædeterminaret ad actum non exequibilem hic, & nunc, nisi cum malitia, à voluntate nostra? Eito autem Deus sic volens, & prædeterminans, non esset agens morale, quod peccaret, neque esset causa efficiens, peccando; alit cur non esset agens morale faciens, vt peccaret voluntas creatæ, vtque deficeret peccando, vti est faciens, vt ea bene operetur, atque mereatur, quin nostra operatio sit Deo formaliter libera, neque vilo modo meritoria? Ipseque Gonetus ibidem fatetur, non sequi, Deum non fore causam moralem peccati nostri, dato, & non concesso, quòd non esset moralis causa entitatis peccati.

Vt

791 Vt superiorum quinque responsionum apud Thomistas frequentium impugnationes intimius penetrantur, obseruo, quæstionis esse inter Theologos, per quid constituatur peccatum internum commissionis in ratione mali moralis? Multi dicunt, constitui adæquè per priuationem conformitatis cum ratione, aut lege, consequentiam necessariò hinc, & nunc ad actum positium, qui ab ipsis vocatur materiale peccati, & priuatio formale. Hoc autem volendum esse à Deo, & huius fore causam, si vellet efficaciter, & prædeterminaret ad materiale illud hinc, & nunc, contendimus ab absurdo, quia illud volitum, & prædeterminatum non posset non inferre volitionem, & causalitatem moralem erga hoc. Etenim quodcumque assignetur prædicatum positium, & reale antecedens, & inferens per se inuitabiliter, siue vt fundans, siue fundans istam, productum à voluntate creata hinc, & nunc, si illud debeat esse volitum efficaciter à Deo, & prædeterminatum, non apparet nobis, quomodo non importet volitionem, & causalitatem moralem erga priuationem: vt si Deus infligat vulnus lethale homini, nequit non velle tanquam author naturalis priuationem vitæ, inde naturaliter necessariò consequuturam; nequitque naturaliter non esse moralis causa eius priuationis. Et in nostro casu priuatio rectitudinis nec diuinitus impediri potest hinc, & nunc. Sunt alij Theologi, qui sentiant, peccatum commissionis constitui, tum per entitatem actus, tum per priuationem rectitudinis consequentiam necessariò ex ea entitate. In quorum sententia eodem modo procedunt nostræ impugnationes, si vellet efficaciter, & prædeterminaret ad eandem entitatem.

792 Tandem alij existimant, peccatum commissionis adæquatè consistere in positio, nempe intentione actus humani ad obiectum, vt regulis morum difforme. Ita communiter Recentes Thomistæ. Et quanuis difficile sit in hac opinione discernere inter materiale, & formale; nam ipsum hoc formale dicitur esse quid positium, vt videre est in Goneto supra, & tom. 3. *disp. 8. art. 4. §. 3. pag. 682.* tamen vocari potest formale connotatio ipsa ad priuationem. Et in hac opinione difficilior adhuc est refugere, ne Deus vellet malitiam, & eius esset author, atque causa, si vellet efficaciter actum, qui hinc, & nunc est peccatum commissionis, & ad illum prædeterminaret. Nam tunc malitia esset omnino indistincta ab actu voluto, & prædeterminato, neque in illo daretur vna formalitas, quam prædeterminaret; aliaque, quam non vellet, neque ad quam prædeterminaret: vna, quæ obiectiuè, seu ex parte rei responderet Deo, vt volenti, & prædeterminanti; alia, quæ non Deo, sed voluntati creatæ responderet. Tum quia in eadem entitate creata indiuisibili realiter repugnant formalitates eo modo distinctæ virtualiter intrinsecè, & quæ sunt capaces contradictoriorum prædicatorum, quoad produci physicè, & non sic produci ab eodem principio. Tum quia principium physicè productiuum, est minus præcisiuum inter formalitates sui obiecti. Prædictæ autem formalitates tales sunt, vt vel humanus intellectus nequeat in peccato commissionis vnam cognoscere, præscindendo ab alia, vt notat Gonetus §. illo 4. *pag. 81.* Tum quia qui illud diceret, parum abesset à Durandi sententia; admittet enim quid positium, distinctum à Deo, quod ab hoc non esset productum immediatè, & proximè; nam si non esset præde-

terminatum, neque esset productum. Tum quia formalitas Deo respondens inferret per se alteram formalitatem respondentem voluntati creatæ, vt pote cum qua foret connexa per seipsam; quoniam si per intermediam, de hac intermedia rediret conflictus. Ergo Deus volens efficaciter, & prædeterminans ad eam formalitatem sibi respondentem, vellet, essetque author, & causa alterius formalitatis respondentis voluntati creatæ, & in qua consisteret malitia peccati commissionis, siquidem inter vtramque daretur mutua connexio essentialis, & prioris cum posteriori connexio esset non solum fundans, sed etiam vt fundans posterioriorem. Alioqui superaddenda esset tertia, quæ se haberet vt fundans, seu quæ apta foret concipi vt fundans, de qua tertia idem, quod supra; vel si non esset formalitas positia, foret priuatio, indeque sequeretur, peccatum commissionis non consistere adæquatè in positio, secus ac supponitur; & præterea sequeretur, existere prius ratione priuationem rectitudinis, quam malitiæ formalitatem, & proinde hanc fore superfluum. Huc applico, quod ait Gonetus §. 2. *pag. 56.* [Fundamentum priuationis rectitudinis, reduplicatiuè vt tale, aliquid positium est: : : quia non consistit in mera negatione, cum priuatio supra meram negationem fundari non possit; nec in alia priuatione, aliàs istius priuationis alia priuatio pro fundamento assignari deberet, & sic daretur processus in infinitum.] Tum demum, quia formalitas malitiæ, vt non esset immediatè volita, prædeterminata, causataque à Deo, esset tamen mediata. Vt enim ad meum propositum transferam, quod in simili scribit idem Theologus *pag. 59.* [Cum priuatio rectitudinis in peccato commissionis non terminet per se actionem, sed per resultantiam fiat, posito eius fundamento, non statet, fundamentum malitiæ priuatiæ formaliter in ratione fundamenti terminare diuinum influxum, causalitatemque, & ipsam priuationem, seu malitiam priuatiuam non esse capacem talis influxus.] Id quod contra fundamentum positium priuationis, in qua consisteret malitia, assumitur ab eo Theologo; accipitur & à me contra formalitatem, quæ esset fundamentum formalitatis malitiæ includentis.

793 Cum autem præfatus Theologus conueniat in opinione proximè memorata plurium etiam aliorum Thomistarum, cumque sibi obiiciat hunc eundem nodum, in quo versamur, superest videre, qua via procuret eo se liberare. Respondet itaque in §. 4. *ex pag. 78.* peccatum prædeterminati à Deo sub positia entitatis, & non sub deformitatis ratione. Sed quia & deformitas est positia entitas, distinguit concedens, prædeterminari sub reduplicata ratione entitatis positia, & negans sub reduplicata omnis formalitatis implicantis entitatem. Rursus, quia talis reduplicatio fit per nostram considerationem, & prædeterminatio Dei physica non sequitur ductum nostræ considerationis, videaturque non posse vnam formalitatem ex parte obiecti, & rei attingere, quin sic etiam attingat aliam identitatem. tandem inficiatur hoc postremum, vtiturque exemplo Patris Æterni producentis filiationem, non producta diuina natura identitatem. Verumtamen euasione istam iam præclusimus; & ad entia finita non est transumendum, quod in Triados infinitæ mysterio superat omnino captum naturalem, Angelicum, & humanum. Præterquam quod

quod si natura diuina esset producibilis, non posset non à Patre Æterno produci, filiatione producta. Ergo in peccato commissionis admittenda formalitate, quæ à Deo prædeterminabilis esset, nequireret prædeterminari ea, quin omnia alia identitatem prædeterminaretur; alioqui contra Gonetum sequeretur, dari aliquid positium, & liberum producibile à voluntate creata, quod à Deo non sit, vt à primo libero, primoque determinante. Certissimum quidem est, malitiam in peccato commissionis esse extra sphaeram causalitatis diuinæ, probabilissimumque, eam fidei Catholice veritatem conciliari bene cum opinione de peccato illo consistente merè in positio formaliter; sed nos ad eam veritatem requirimus, ne quidpiam peccati illius sit prædeterminabile à Deo. Vnde cum dicitur, formalitatem malitiæ esse extra sphaeram prædeterminationis & causalitatis diuinæ, nos enim timur dici id inconsequenter, concessa identitatem formalitate, quæ intrat talem sphaeram contineatur.

794 Idem Theologus in tom. 3. *disp. 8. art. 4. §. 3. pag. 682.* paulò aliter responderet, dicens formale peccati commissionis non consistere in positio, neque prædeterminari à Deo, quæ positium connotat priuationem rectitudinis; sed præcisè consistere in positio, quæ præcisè positium est, sicque à Deo prædeterminari. Et de priuatione illa inquit non importari intrinsecè, atque in recto à formali constitutio peccati, sed extrinsecè, atque in obliquo; cumque Deus non prædeterminaret ad illam, neque ad positium, provt illam connotat, saluum manet, ne Deus sit author, & causa peccati. Sed perconctor, an ea connotatio sit intrinseca tali positio determinato, & in specie actus peccati odij aduersus Deum, sicut actioni est intrinseca connotatio ad terminum, & cognitioni ad obiectum; vel an sit extrinseca, vt existenti à latere dextro extrinseca est connotatio ad existentem à latere sinistro, aut existenti præcisè posteriori tempore ad existentem prius? Non secundum, vt parte 2. tom. 8. *disp. 3. art. 1. §. 2. pag. 58.* probat Gonetus, quia libertas, & malitia est intrinseca denominatio, & perfectio in actu interno voluntatis; & iuxta multos Theologos, actus qui liber est, & malus, talis est essentialiter, & omnino intrinsecè: & quia denominationes etiam extrinsecæ causantur à Deo, aliaque ab ipso solo, aliaque ab ipso simul cum causis secundis sibi subordinatis; si primum, reuoluere quibus identidem in impugnationes superiores, nullo labore poterit, ideoque ego eas non repeto.

SECTIO LXXXVI.

Ex sanctionibus Conciliorum quam arduum reddatur idem decretum.

795 Nunc intentissimè obseruare expedit, Caluinum, & alios Hæreticos non dixisse, Deum velle efficaciter malitiam, quæ talem, proditiōis Iudæ: atque vt quid insinuarint, temperasse postea, vt Melanethon relatus à Ruardo Iappero in art. 7. de lib. arb. necnon à Ruyzio *disp. 32. de Voluntate Dei, sect. 1.* & de Caluino, cæterisque sodalibus legantur Bellarminus lib. 2. de amissione gratiæ, & statu peccati, c. 2. & 3. Valentia 1. p. *disp. 1. quest. 19. punct. 3. & 1. 2. disp. 6. quest. 9. punct. 1.* Vazquez 1. p. *disp. 99. cap. 4. num. 22.* Nihilominus post eas etiam temperationes, aut limitationes pro-

R. P. Gabr. de Henao, Scient. Med. Pars I.

diit canon 6. Concilij Tridentini supra transcriptus. Quo non fuisse percussos illos hæreticos, præsupposita etiam sui erroris mitigatione, non sit verisimile. Et tunc quidnam fuit reprobatum in illis? Ipsi recurrerant ad id, vel quod Deus esset causa vniuersalis, & prima, vel quod non concurreret ad peccatum subiectus alicui legi, quam transgrederetur, vel quod concurreret ex bono fine iustitiæ suæ exercendæ, similive alio. Hæc ipsorum euasiones patent suis ex libris. Et nihilominus damnantur. Si non ob assertam prædefinitionem Dei efficacem erga malitiam formalem verbis expressis, an ob præsumptam ex his? Cæterum Ecclesia non solet iudicare, neque anathemate ferire occulta, sed manifesta, & probata. Atque vt illorum sensus inter-nus fuisset de ea prædefinitione, licet verbis dissimulatus ad vitandam offensionem, oportuisset patet fieri ab Ecclesia in illorum damnatione. Vel vndenam eum Ecclesia coniecturasset, aut comperisset? Anne ex asserta expressè prædefinitione Dei efficaci erga materiale? In cæteris, quæ dicunt Hæretici illi inuenitur summa inconstantia, vt constabit conferenti loca producta ab Annato *disp. & cap. 4. §. 3. ex num. 121.* cum productis in oppositum à Goneto tom. 2. in *Apologia Thomistarum, tom. 7. art. 7.* Iam negant, Deum dicendum pleno ore esse authorem, & causam peccati, mouereque moraliter ad illud, præcipiendo, consulendo, &c. Iam affirmant contrarium omnino, vel vt ratio diuersa rerum ferbat, vel vt spiritu suo vertiginis agebantur. Exemplo sint illa Caluini verba apud Valentiam *tom. 2. disp. 6. quest. 9. punct. 1.* [Id requirit Deus vnum à nobis, quod præcipit; si quid aduersus præceptum designamus, non obedientia est, sed contumacia, & transgressio. At nisi vellet, non faceremus. Fateor.] Sint etiam exemplo illa Theodori Bezæ apud Bellarminum supra: [Nunquam Dominus peccata, quatenus peccata sunt, permittit; imò semper prohibet, ac vetat.] In tanta Hæreticorum volubilitate, quid ab Ecclesia sit determinatè proscriptum, nisi illud sit prædefinitio ad materiale peccati? desideramus instrui.

796 Si cum Goneto supra, & tom. 3. *disp. 8. art. 4. §. 13. pag. 759.* & parte 2. tom. 8. *disp. 6. art. 3. §. 2. pag. 269.* addas, interdicitam prædefinitionem, quæ lædat libertatem indifferentiæ in voluntate creata peccante; adhuc ancipites manemus, nam Hæretici illi sunt repulsi, non solum ob denegatam arbitrio nostro libertatem, sed etiam ob adscriptam Deo causalitatem peccati. Vnde qui nunc vellet defendere, Deum esse authorem, & causam peccati, sine præiudicio tamen libertatis nostræ, sicut sine eo author est, & causa boni operis, non euaderet illam damnationem: Articulusque libertatis alio in loco stabilitur à Concilio Tridentino. Et præterea ex damno libertatis nostræ qua vi à Goneto inferetur, Hæreticos esse assertores causalitatis Dei erga malitiam; vt enim ipse, ea libertate salua quoad materiale peccati, tuetur Deum esse causam prædefiniem materialis, quin sit malitiæ causa, quanvis hæc sit illi inuitabiliter annexa hinc, & nunc; quidni posset quispiam cogitare, ex non persistente salua ea libertate, non sequi conuincetur, Deum esse peccati causam? Quandoquidem ea libertas negata ab Hæreticis, & propugnata à Catholicis, non exerceatur immediatè circa malitiam, sed circa materiale. Quo (per impossibile) posito à Deo in nobis sine ea libertate, cur malitiæ erit Deus causa, si non est, illo cum ea posito, ex voluntate sua prædeterminatiua? Et in summa, perplexitates nostras nõ sedat additio illa, quia nos non percipi

percipimus, quo pacto damnetur prædefinitio ad materiale peccati, quæ temeret libertatem indifferentiæ in peccante, quin simul etiam damnetur, utpote ex qua sequeretur, Deum fore causam, authoremque peccati; atque ideo Concilium Tridentinum in præcitate canone coniunxisse, & esse in potestate hominis vias suas malas facere, & Deum non esse authorem, causamque peccati.

797 Atque id secundum definitur à Concilio, quatenus tradit, Deum non ita operari mala opera, uti operatur bona, & non operari propriè, & per se illa, sed solum permissiue. Ast nomine malorum operum videntur significari actiones positivæ substantes malitiæ formali, seu priuationi rectitudinis debitæ, & non ipsa priuatio. Nam hæc non nisi impropriè diceretur opus malum, cum non nisi impropriè fiat, & sit. Quod si Patrum Tridentinorum mens arctaretur ad solam malitiam formalem, debuissent magis accommodatè ad vsum Theologiæ Scholasticæ (in qua exercitatissimi erant) dicere, Deum non operari propriè, & per se malum. Nomine etiam permissiuis solius, videtur significari non impeditio illius, quod est in potestate permittentis impedire, ut tradebat S. Thomas exaratus in n. 774. nec ego dicor permittere latrocinium, si non sit in mea potestate impedire illud. Cum autem non sit in potestate Dei, posita actione materiali proditiōis Iudæ, impedire malitiam formalem; videtur, permissionem Dei non versari immediatè circa hanc, sed circa illam. Rursus si circa illam versatur immediatè, quomodò potest simul etiam versari prædeterminatiuam voluntas, qua Deus positiue, & efficaciter illam velit fieri; determinetque ad illius existentiam, nonque sinat purè, ut à voluntate Iudæ fiat? Et quomodò sic Deo volente illam, scienteque trahere necessariò secum in his circumstantiis hanc, non etiam sic hanc velit? Quam difficultatem aggrauat S. Thomæ effatum allatum in n. 774. Vrgetur: Etsi Deus propter malitiam prohibeat actum, tamen hunc propriè, & strictè prohibet; non enim aliter illa vitari potest ab homine, quam vitando hunc inferentem inuitabiliter illam. Id autem, quod à Deo propriè, & strictè prohibetur, non potest fieri, nisi ex permissione diuina; si quidem, Deo permitte, fiat id à voluntate creata, quod finit ipse, ut faciat contra suum præceptum prohibens, aut contra rationis dictamen reptobans.

798 Præterea proditiō Iudæ, quidni erit non minus proprium Dei opus, quam vocatio, seu conuersio Pauli, si ad utramque Deus prædeterminat, seu si circa proditiōem non se habet purè permissiue, sed eam primò, & per se causat prædeterminando? Etsi enim Deus dicatur non suadere ad proditiōem, uti ad conuersionem suadet; hoc non videtur detrudere quidpiam de causalitate propria, & per se relata ad opus, nam non suasio est defectus motiōis tantum moralis, non verò causalitatis, quæ sit propria, & per se, & quæ absolutè, & simpliciter vocetur actiuitas respectu operis. Præterea si Deo repugnat suasio proditiōis Iudæ, quidni magis non repugnat prædefinitio, quæ & efficacior est, & intimior ratione prædeterminationis physiciæ, quam causat, & per quam proditiō causetur efficienter? Sic efficacior, & intimior fuit ad conuersionem Pauli prædefinitio Dei, in sententia Thomistarum, quam mera ad eam suasio fuisset. Et ratio à priori est, quia plus est præmouere physicè, quam moraliter, plusque est, præcludere aditum resistentiæ, quæ componatur cum prædefinitio, quam relinquere aditum resistentiæ, quæ cum suasio coniungatur; plusque

est, intendere efficaciter alterius actionem, & ex tali intentione conferre necessaria ad eam exequendam, quam merè eam extrinsecus suadere, propositis rationibus allicientibus. Cum igitur alienum sit à Deo suadere actionem, quæ hinc, & nunc exerceri nequeat rectè, cur non plus alienum erit prædefinire ipsam?

799 Et hæc de dubitationibus desumptis ex Concilij Tridentini canone 6. quanquam ea, quæ consistit in defensari debita mera permissione diuina malorum operum videatur non æstimari à Goneto *disp. 4. tom. 2. art. 6. §. 1. pag. 304.* dicente, [duplex esse decretum in Deo, vnum positiuum, quo decernit positiue concurrere ad entitatem cuiuscumque actionis, siue bonæ, siue malæ; aliud permissiuum, quo statuit permittere malitiam peccati, & denegare auxilium speciale ad illam euitandam. Vnde dicit Augustinus in Enchiridio, *cap. 95. Non sit aliquid, nisi Omnipotens fieri velit, vel sinendo ut fiat, vel ipse faciendo.* Quibus verbis vtrumque decretum, permissiuum scilicet, & positiuum expressit.] Posteaque *pag. 306.* addit, peccata futura cognosci à Deo in decreto permissiuo, & quoad materiale in positiuo: & *pag. 760.* Apologia Thomistarum, repetit, Deum circa formale solum peccati permissiue se habere, non autem circa materiale. Similiter Viues *disp. 18. parte priori, dist. 1. §. 5. n. 52.* cogitat ea duo decreta, & tanquam constituenta futuritionem materialis, ac malitiæ. Sed ego, attentis verbis Concilij Tridentini decernentis, Deum permissiue solum operari mala opera, non capio, quàm consonè ad ipsum admittatur aliud decretum, quàm quod sit purè, solumque permissiuum. Et de Catholicis aiebat Caluinus apud Valentiam supra: [Tergiversatione effugiunt. Dei tantum permissu, non etiam voluntate hoc fieri.] Et apud Gonetum in *Apologia Thomistarum, pag. 760.* [Vult otioso tantum eius permissu contingere praua opera.] Cum autem S. Augustinus scripsit illa, quæ supra, neutiquam circa idem, quod fieret, adhibuit decretum vnum positiuum, & circa mala permissiuum. Est id compertum ex toto contextu, & ex multis aliis similibus locis S. Doctoris referendis inferius.

800 Ad hæc: Eo ipso, quod Deus decerneret positiue entitatem materiale peccati hinc, & nunc, non posset non decernere malitiam formalem resultantem ex illa hinc, & nunc infallibiliter, seu non posset non hanc permittere (ut vtar terminis Goneti, & Viues) alioqui contingere posset, quod decreta entitate hinc, & nunc, impediret Deus malitiam. Ergo absque fundamento distinguunt virtualiter decretum prædeterminans ad entitatem à decreto permitte malitiam. Similiter, eo ipso, quod entitas reddatur futura per decretum prædeterminans ad ipsam, eoque ipso, quod in huiusmodi decreto cognoscatur à Deo entitas ut futura, debet reddi futura, & ut talis cognosci à Deo malitia, utpote quæ sit rectitudinis priuatio, supponens essentialiter illam entitatem hinc, & nunc. Ergo absque necessitate assignatur aliud decretum, quod sit permissiuum malitiæ, & quo hæc constituatur futura, aptaque terminare cognitionem diuinam certam, atque infallibilem. Insuper decretum, quod sit permissiuum malitiæ, nequit esse antecedenter connexum cum ea, provt nos docet S. Thomas supra *num. 774.* Atque ut debet esse compossibile cum malitia, ita etiam cum eius carentia: alioqui frustra, & implicatoriè præciperet Deus contrarium eius quod permittit, & iniuste puniret ob eius positiōem: *estque iudicio S. Augustini lib. de duabus animabus, cap. 12. Summa iniquitatis, & infamia dicere, peccati reum teneri quemquam, quia*

quia non fecit, quod facere non potuit: Quam censuram etsi resugiant Authores illi per potentiam antecedentem, quam habeat voluntas creata vitandi malitiam, nos contendimus, eam potentiam asseri consequenter ad sua principia. Et hoc omisso, cum Deus amet decretum illud essentialiter antecedenter connexum cum malitia; qui fiet, ut hanc non amet? Tandem si illud decretum tale est, quale immediatè dixi, estque determinatio præuia ab æterno, ut existat in tempore malitia, estque medium aptum, ut in illo hanc Deus certè, infallibiliterque cognoscat; quidni ad hanc erit prædefinitio formalis, & directa, non minus quàm est illud aliud decretum ad entitatem sibi subiacentem? De vtroque decreto exaggeratio perscrutatio adueniet in *sect. 100.*

801 Iam ex eodem Concilio Tridentino in *can. 17.* & ex aliis antiquioribus argumentamur, quia illi, quos damnant ob asseram prædestinationem Dei ad malum, non videntur loquuti nisi de actibus malis pro materiali importante secum malitiam formalem. Ego saltem non inueni hucusque testimonium Hæretici alicuius prioris, aut posterioris Concilio Arausiano 2. affirmantis expressis verbis, Deum prædestinare ad malum, quæ malum est formaliter, & propter se; neque reperi Concilium aliquod, & neque vllum Ecclesiæ Patrem, in quorum scriptis talis affirmatio directè impugnetur, & non potius prædestinatio ad actiones substratas malitiæ formali, ut ad adulteria matronarum, corruptelas virginum, sicut videre est in S. Prospero in *Respons. ad obiect. 10. Vincentianam.* Quod si S. is Pater legatur in Responsionibus ad plerasque ceteras obiectiones, & ad eas, quæ sunt Gallosum, necnon ad dubium 7. ex Excerptis Geuauensium, & S. Fulgentius in *lib. 1. ad Monimum, ex cap. 5. vsque ad 30.* idem ipsum comperietur.

802 Non nego, præcos illos Hæreticos, & recentes sæculi præteriti, ac præsentis, eò respexisse, ut Deus prædestinatiue vellet malum in se tanquam obiectum materiale, & propter aliquod bonum, ex respectu ad quod intenderet malum: tamen Concilia, & Patres in suis impugnationibus excludunt prædestinationem actionum, quibus malum est. Anne quia putarint, eam fuisse, quam illi affirmabant, dicendo, Deum prædestinare ad malum ob rationem aliquam boni? Et profectò de recentibus Sectariis, quod liquet tenuisse constanter, illud est iuxta Gonetum ex Valentia *1. p. disp. 1. quest. 19. punct. 3. assert. 4. & 1. 2. ubi supra:* [Dei voluntatem, licet non malè, sed bonè, & iustè, ferti in peccatum, non ut peccatum est, sed ut habet aliquem ordinem ad bonum, ut ad bonum iustitiæ, vel gloriæ diuinæ manifestandæ, &c. ita ut ipsum quidem peccatum in se sit obiectum diuinæ voluntatis, sed materiale dumtaxat, hoc est, non sub ratione peccati, sed sub ratione aliqua boni: & ad illud etiam arcano quodam iudicio, & decreto suo animum hominis stimulet.] Sed quomodò in id ipsum non deueniatur ab asserentibus Deum ob titulum causæ primæ, & prouisoris vniuersalis (quod est bonum aliquod) prædefinire efficaciter actionem malitiæ formali deturpatam, & eam non permittere merè, non possumus intelligere.

803 Si Ludimagister docens puerum scribere, vellet efficaciter, ut ille efformet characteres distortos, atque, ut errando discat, manu sua impelleret manum pueri ad eos characteres, & non merè traheret manus Ludimagistri à manu pueri; nonne tunc obliquitas literarum esset intenta à Ludimagi-

stro, attribuereturque ei, etsi ob bonum finem? Si homo non claudus vellet efficaciter motum progressuum defectuosum, & ex bono fine deambulandi; ad audiendum sacrum applicaret virtutem suam progressiuam, nonne tunc claudicatio esset intenta ab ipso, & ipsi, tametsi ob bonum finem, imputaretur? Ludimagister ordinariè non est causa scriptiōis obliquæ, nam eam non vult efficaciter, sed tantum permittit, tantumque finit manum suam trahi à manu pueri, & se non volente, trahitur ad scriptiōem obliquam. In homine, qui claudus est, non reducitur claudicatio in virtutem motiuam animæ, à qua tamen causatur quidquid motiōis est in claudicatione, sed hæc reuocatur in curuitatem tibiæ, utpote instrumenti, cui debet attemperari virtus motiua, sed cuius curuitatem natura non intendat, sed quasi permittat, & consequenter claudicationem. Atque hinc huius exemplum, quod optimum est, & adductum à S. Thoma *1. 2. quest. 79. art. 2. in corp.* ad declarandum, quo pacto Deus voluntate merè permissiua concurrat physicè ad materiale peccati, non bonè transfertur sæpius à Goneto, ut exponat, Deum prædefiniemem, & concurrentem ad materiale peccati, media physica prædeterminatione, fore, ut non intenderet formale, neque ut ei imputaretur. Et eodem modo transfert illud aliud exemplum Ludimagistri vsurpatum aliquatenus à Dominico Soto dicente [Dum optimus scribendi artifex, siue incommodo calamo, siue in mala papyro scribit, ipse quidem est causa scripturæ, malitia verò characteris refertur vel in calamum, vel in papyrum. Ita prorsus dum quis delinquit, Deus quidem cum homine est causa actionis, quatenus res quædam est; quod autem à lege declinet, soli imputatur libero arbitrio.] Ita in *lib. 1. de Natura, & gratia, cap. 18.* Qui non id diceret de scribendi artifice intendente efficaciter, & ex se adhibente impolitam pennam, vel chartam pessimam. Assertque Sotus istud exemplum, ut inde exponat immunitatem Dei à causalitate in peccatum, etsi in eius materiale physicè concurrat cum voluntate creata; non autem etsi ad illud prædeterminet, ut ostendi in *euent. 15. num. 433. & seq.*

804 Nec plura de puncto difficillimo apud Maiores Nostros, quodque ipsos præcipue mouit ad dissentendum à prædeterminatione ad peccati materiale. Neque fuit à Nostriis ludicrè contra eam obiectum, & absque dubitatione, quæ verè animos occuparet, tantummodoque prolatum, ut artificiosè retardaretur impetus ex accusatione Semipelagianismi in ipsos directus, provt scribit Gonetus in *Apologia Thomistarum, pag. 652. & 654.* detorquens quædam verba Ripaldæ. Qui certè non aliud ait, quàm Nostros, in quibus debita erga Dominicanos obseruantia, atque existimatio effecerat, ut meticulosè, & subdubitanter in ea prædeterminatione Calvinismum vererentur disputando; cum iam se ab eius prædeterminationis defensoribus viderunt criminatos Pelagianismi, & sexcentarum aliarum hæresum, non modò coram rudi populo, sed etiam coram Iudicibus, supremoque Ecclesiæ Catholicæ, aggressos fuisse in sui defensionem coram eisdem Iudicibus suas de Calvinismo formidines propalare serid; & non simulatè. Quamquam verò & nunc Gonetus absque cautione verbi videtur, similive alia noter Semipelagianismi Scientiam Mediam, etiam quoad substantiam, & provt à Nostriis defenditur, depurata ab abusu; par pari ego non refero, sed hæsitans, & perplexus quæro discrimen à Calvinismo ea in prædeterminatione.

SECTIO LXXXVII.

Idem decretum impugatur ex Scriptura diuina.

805 **E**X facris etiam literis vrgentissima desumi possunt argumenta aduersus prædeterminationem ad materiale peccati futuri, siue conditionatè, siue absolutè. Attingo loca aliqua ex propositis in n. 9. Et in primis, si filij Israël futuri erant idololatræ casu, quo alienigenas in matrimonium duxissent, quia Deus decreuerat idololatriam pro materiali, si talis conditio verificaretur; videtur Scriptura reuocatura melius idololatriam eorum in decretum Dei, quàm in vxores alienigenas, quandoquidem si desuisset de idololatria pro materiali decretum, nunquam idololatrassent, quantumvis eis nupsissent extera. Et tali decreto posito, idololatrassent, etiam si connubia cum extetis non contraxissent. Cur si ita se res habet, non dixit Deus filijs Israël: *Nec accipiat vxores alienigenas, si enim secus faciatis, ego conuertam corda vestra, ut sequamini Deos alienos; decreui enim id pro materiali, quo posito non potest non sequi formale idololatriæ?* Cur hanc cordium conuersionem retulit Deus in confortium exterarum, & non potiùs in suum decretum? Non dissimili modo arguere licet ex illo futuro contingenti conditionali proposito ab Apostolo de huius sæculi Principibus, *Si cognouissent, nunquam crucifixent.* Rufus. si idèd cognouit Deus ciues Corozain, & Bethsàidæ non esse credituros, quia eorum infidelitatem pro materiali decreuit ad tempus prædicationis Christi; & è contra, ideo cognouit, Tyrios, & Sidonios credituros, quia decreuit eorum fidem sub conditione, quòd Christus ipsis prædicaret: numquid non possent iure respondere illi Galilæi Christo exprobranti incredulitatem ab exemplo horum Gentilium: *Vtique credidissent, si tu eis prædicasses; sed credidissent, quia Deus ordinauerat, posita tali conditione, determinare eos ad credendum. Credidissent etiam nos, si Deus de nobis id ipsum decreuisset; sed cum non id ipsum, quin potius oppositum decreuerit sponte sua, ita ut in neutrorum potestate suum fuerit, quòd Deus haberet decreta, que re ipsa habuit, in Deum refer, quòd Gentiles crederent, & quòd nos Iudæi fuerimus increduli?* Haud secus etiam, numquid non posset Ezechiel respondere pro Israëlitis, quando Deus his promptitudinem, qua populi ignotæ linguæ audirent Prophetam, si ad eos mitteretur, obiecit dicens, *Et si ad illos mittereris, audirent te?* Et hæc de locis pertinentibus ad conditionata peccaminosa.

806 Atque vniuersim de pertinentibus, siue ad hæc, siue ad absoluta, *Osee 13. vers. 9.* dicitur: *Perditio tua, Israël, id est, ex te, ut impietas reddunt Patres, & Interpretes, sicut & communiter intelligunt de perditione spirituali consistente in culpa. At cur esset aliunde, quàm ex Deo, tanquam ex prima radice, si Deus decreto efficaci, & antecedenti statueret promouere Israëlèm ad conuersionem in bonum cõmutabile in circumstantiis, in quibus sit auersio ab ipsomet Deo? Sapientia 14. v. g. dicitur, *Odio sunt Deo impius, & impietas eius.* Sed quomodò non potiùs essent amori, si Deus à se, & ex se voluntate efficaci ferretur erga actum, qui secum trahat inimpedibiliter impietate? Si ob impietate, id est, ob materiale peccati coniunctum cum formali, Deus personam impij habet odio consequente ad prauum exercitium libertatis, habebit etiam ipsum materia-*

le in circumstantiis coniunctionis cum formali. Videtur autem fore, ut non posset, si antecedenter, & ex se velit efficaciter, ut ipsum materiale sit, & existat eis in circumstantiis, si quidem is affectus repugnans sit ei alteri abominationis auerfantis, & refugientis existentiam sui obiecti. Habacuc 1. vers. 13. dicitur: *Mundus sunt oculi tui, ne videas malum, & respicere ad iniquitatem non poteris.* Sed qui fiet, ut tanto odio reprobet Deus malitiam, adeoque auersetur iniquitatem, si velit efficaciter actum, qui eam ineuitabiliter infert?

Nam si Deo non displicet antecedens prauus actus, sed vult efficaciter illud, ex cuius suppositione existere debet consequens iniquitatis; quo pacto poterit consequens hoc displicere? Nam veritates necessariæ, & essentiali rerum displicere Deo non possunt. Sapientia 12. vers. 3. dicitur: *Quos exhorruisti, quoniam odibilia opera tibi faciebant.* Isaia 65. vers. 12. *Faciebatis malum in oculis meis, & que nolui, elegistis.* Apocalypsis 2. vers. 6. dicitur: *Sed hoc habes, quia odisti facta Nicolaitarum, quæ & ego odi, id est, fornicationem, & promiscuum vsum sceminarum etiam coniugarum.* Quibus in locis sermo est de factis quoad materiale, & de eis odio habitis à Deo, sicut & in tertio, ab Ephesi Episcopo, qui ea etiam pro materiali non poterat licitè velle. Si autem Deus, & prima causa, & generalis prouisor, velle efficaciter Nicolaitarum illa facta pro materiali, non staret, illa odio haberi à Deo, propterea habentur ab Ephesi Episcopo, qui non solum pro formali, sed etiam pro materiali oderat illa. Et de peccatis sub factorum nomine, & proinde etiam pro materiali, cecinit Carullus ductu rationis naturalis: *Nec facta impia fallacium hominum Caliculis placent.*

Et Homerus:

Non enim Dij mala opera diligunt, Sed iustitiam honorant.

Sæpe etiam in Scriptura sacra prohibitiones peccatorum feruntur aduersus facta, ut Exodi 20. vers. 13. *Non occides,* &c. ubi vetatur, ne ponatur homicidium eis in circumstantiis, in quibus annexam afferat malitiam formalem; & non vetatur quod est impossibile, scilicet, ne, illo in eis posito, sequatur malitia. Deus autem vetans primum, quomodò potest efficaciter velle, ut fiat ab homine homicidium eis in circumstantiis? Quomodò huic volitioni non opponetur præfata prohibitio, & iniuste non puniet pœna æterna occisionem, quam ipse efficaciter prædefiniuit fieri tunc temporis, & loci, &c. Ambiguitatem hanc non esse leuem, ostenditur exinde, quòd cum Deus prohibet homicidium, non, præcipit aliud, quàm ut vitetur malitia homicidij, vitando actum illius; non enim aliter ea vitari potest. Vitare autem eam, vitando actum, nihil aliud est, quàm vitare actum, & ipsam. Ergo prohibitio homicidij, est de vitando actu præceptum. Hoc autem quomodò componetur cum Dei prædefinitione efficaci, qua velit existentiam actus, & proinde non eius vitationem, seu non eius omissionem, aut carentiam? Aliis terminis: Voluntas creata eatenus est potens ponere malitiam homicidij, quatenus est potens ponere actum; & eatenus est potens non ponere malitiam, quatenus est potens non ponere actum; nam ad malitiæ positionem vnicum medium est actus, & ad non positionem malitiæ non datur potestas, ex suppositione quòd sit positus actus. Quare indifferentia voluntatis creatæ ad ponendâ, vel non ponendam malitiam homicidij, est indistincta à potentia ponendi actum. Ergo Deus prohibens

SECTIO LXXXVIII.

Exponuntur duo Scripturæ diuina testimonia, quæ in oppositum allegantur.

808 **N**equè opponas cum Goneto tom. 3. disput. 8. *Nart. 4. §. 6. pag. 692.* illa, in quibus occisio Christi dicitur prædefinita, ut *Actor. 2. vers. 23. & 4. vers. 27. & 28.* cum tamen fuerit mala. Et ex locis citatis, atque ex S. Augustino *lib. de corrept. & gratia, cap. 7.* colligitur fuisse prædefinita, ut actio est. Quauis autem non fuisset prædefinita, nisi ut passio, nihilominus si potest prædefini, ut passio, quin ut actio, multò magis penes materiale, quin penes formale. Neque item cum eodem obiciat illud Caiphæ apud Ioannem 11. vers. 49. & 50. *Vos nescitis quidquam, ut vnus moriatur homo pro populo, & non tota gens pereat. Hoc autem à semetipso non dixit, sed cum esset Pontifex anni illius, prophetauit, quòd Iesus moriturus erat pro gente.* Cum itaque tunc prophetarit, eius mens mota fuit ab Spiritu S. sicut instrumentum diuinæ operationis, ut ait S. Thomas 2. 2. quæst. 172. art. 4. ad 1. & mota fuit ad persuasionem pro materiali de peccato grauissimo interficiendi Christum. Et hoc argumentum vsum fuisse S. Anselmum in *lib. de præsentia, ac lib. arb. cap. 10.* testatur Gonetus, qui addit confirmationem ex sacerdote consecrante propter fortilegium, & proinde peccante enormissimè; sed tamen moto, applicato, & cleuato à Deo ad eam actionem, utpote supernaturalem, & ad quam Sacerdos concurrat solum instrumentaliter.

809 **V**terius, Iacobi 1. vers. 13. & 14. dicitur: *Deus inuentor malorum est. Neminem tentat. Unusquisque verò tentatur à concupiscentia sua.* Ad si Deus prædeterminaret voluntatem nostram ad materiale peccati, quomodò non tentaret instar concupiscentiæ, quæ non tentat ad formale malitiæ, sed ad amandum obiectum sensibile, vtile, aut delectabile in circumstantiis diuinæ prohibitionis? Imò quomodò Deus non magis tentaret? Nam nostri arbitrij libertas potest cum motibus concupiscentiæ componere dissensum repugnantem peccato, non sic autem cum promotione diuina ad actum veritum. Quauis autem Deus velit, & causet concupiscentiam inclinantem, & mouentem in peccatum, non ideo in hoc ipse inclinatur, & mouetur, quia simul cum illa confert inclinationem in dissensum illius pro illustrationes, & affectiones boni honesti necessarias ad libertatem moralem, necnon per leges, & consilia, aliaque auxilia interna, & externa, quibus homo allicitur in bonum. Et aliunde vtraque inclinatio præfata tribuitur à Deo ex intentione boni, ut augeatur meritum ex resistantia facta inclinationi concupiscentiæ: quæ resistantia cum non queat fieri prædeterminationi physica, Deus hanc volens, & causans gereret se longè aliter, ac volens, causansque concupiscentiam. Qui quidem non nisi ex speciali beneficio diuino defuisse in statu innocentie contradictionem partis inferioris, sensitivæque ad superiorem, & rationalem, docet S. Thomas 1. p. quæst. 95. art. 1. in corp. & cum eo Theologi contra propositionem 27. Michaëlis Baij, ne si Deus aliter in statu naturæ nostræ corruptæ se gereret, quàm merè denegando gratiam suam, prouidentiamque specialem in peccati originalis pœnam, homo non minus à Deo, quàm à concupiscentia tentaretur, contra Iacobi oraculum; & ne Deus esset specialiter author præfate contradictionis, si eam in peccati supplicium nutu suo adderet naturali conditioni naturæ humanæ, ut expendit Martinonius *disp. 45. de Deo, sect. 3. num. 41.* Qua ex doctrina nemo non videt, quàm robuste arguatur contra prædeterminationem ad amandum obiectum sensibile, quando illud sit contrarium rationi, & legi Dei. Præterea complura alia ex Sacris voluminibus testimonia, in quibus passim significatur, quantum à se, & ex se velit Deus, ne homines iniquè agant. At quam ratione id stabit cum efficaci prædefinitione diuina actionis, quæ homo iniquitatem contrahat, ita ut illa prædefinitio habeatur à se, & ex se à Deo ante omnem humanæ voluntatis determinationem?

R. P. Gabr. de Henao, Scient. Med. Pars I.

810 **N**am ad primum respondetur cum S. Leone Magno, *sermone 16. de Passione Domini*, qui præmissio loco *Actor. 4.* subiungit: *Numquid iniquitas persequentium Christum ex Dei est orta consilio; & illud facinus, quod omni maius est crimine, manus diuina præparationis armavit? Non hoc plane de summa iustitia sentiendum est, quia multum diuersum, multumque contrarium est id, quod in Iudeorum malignitate præcognitum, & quod in Christi est Passione dispositum. Non inde processit voluntas interficiendi, unde moriendi, nec de vno existit spiritus atrocitas sceleris, & tolerantia Redemptoris. Non enim impius fuerunt manus inimici in se Dominus, sed admisti. Nec præsciendo, quod faciendum esset, coëgit, ut fieret, cum tamen ad hoc carnem suscepisset. Et paulò post: Quod itaque Dominus Iesus Christus furorem prementium pati voluit, in nullo author eorum criminum fuit, nec egit, ut hæc vellent, sed cessit, ut possent; & sic vsus est obsecrata plebis insania, quomodo & perfidia traditoris, quem ab immanitate concepti sceleris, & beneficii est reuocare dignatus, & verbis, assumendo in discipulum, provehendo in Apostolum, monendo signis, consecrando mysteriis, ut cui nihil benevolentia deesset ad correctionem, nihil occasio superesset ad crimen. Quæ verba attentè lecta ostendunt, loqui S. Leonem de Christi occisione etiam quoad materiale, propterea fuit actio crucifigentium; vocat namque facinus, & voluntatem interficiendi; dicitque, nec præsciendo quod faciendum esset, &c. Et cum distinguit id, quod in Iudeorum malignitate præcognitum, & quod in Christi est Passione dispositum, alludit ad nostram sententiam de futurorum contingentium, præfertimque prauorum, cognitione diuina in seipsis, & non in medio aliquo præconnexo, secus ac circa Christi Passionem, quæ fuit præcognita in decreto diuino supponente*

T 3 permisso

permissionem actionis sceleratæ crucifigentium. Et cuius prædefinitio nullatenus significatur in verbis illis, *Commerunt Herodes, & Pontius Pilatus cum Gentibus, & populis Israël facere, quæ manu tua, & consilium tuum decreuerunt fieri*; sed tantum denotatur prædefinitio de virtutibus exercendis à Christo in Passione, & de fructibus ex hac derivandis, supposito actionis illius decreto purè permissiuo, & præscientia absoluta eiusdem actionis subsequente illud, terminataque ad eam in se ipsa. Quod utrumque innuitur in verbis illis, *definito consilio, & præscientia Dei traditum*, Actor. 2. Neque aliud voluit S. Augustinus, ut constabit ex *sect. 94.* ipseque satis se declaravit *lib. de Prædest. SS. cap. 16.* & magis adhuc ipsum S. Prosper in *Respons. ad dubium 7. ex Genesim Excerptis, & in Resp. ad cap. 13. Gallorum.*

811 Neque dubitari potest, Christi occisionem externam habuisse duplicem respectum, vnum ad voluntatē crucifigentium; alterum ad voluntatem Christi acceptantis eam: & quoad primum respectum interuenit diuinum decretum permissiuum actuum prauorum, saltem pro formali, quibus procurata est nex Christi: quoad secundum pro materiali, & formali, interuenit decretum prædefinitiuum, atque intentiuum. Quod quale fuerit, non est loci huius declarare, si tantum ex nostra sententia supponatur, habitum à Deo fuisse præscientie conditionatè peruersas Iudæorum voluntates, vsque ad mortem infligendam; si eis Christum exponeret. Vnde ex actione, & passione identitatis in physicis inutiliter à Gonetio arguitur ad actionem hanc, & Passionem, quarum prima displicuit Deo, & secunda fuit grata. Et cum quoad Passionem ipse Gonetus fateatur decretum prædefinitiuum præfatum, inde etiam apparet, nullā inde sumi paritatem ad materiale, & formale in peccato; nam circa formale non agnoscit nisi decretum permissiuum, etsi circa materiale contendat prædefinitiuum. Qui plura quoad utrumque locum ex Actibus Apostolorum cupiat, legat Bellarminum *lib. 2. de Amissione gratiæ, & statu peccati, cap. 11.* Stapletonium in *Antidoto ad 1. Suarium lib. 2. de concursu Dei, cap. 5.* Cornelium à Lapide utrobique; nullusque est, siue Controuersista cum Hæreticis, siue Theologus Scholasticus, siue Interpres Scripturæ Sacræ, qui utrumque non explicet, incidente sermone contra Caluinum, inde etiam argumentem; sed scopus erit diuersus.

812 Locus de prophetia Caiphæ, & argumentum inde petitum non inuenitur à me in S. Anselmo *cap. 10.* siue de Concordia, siue de libero arbitrio, neque in aliis vtriusque libri; & præterea nihil ex eo probatur ad intentum, quod est de prædeterminatione Dei ut causæ primæ, & prouisoris vniuersalis ad materiale peccati; nam inspiratio, & motio per Spiritum S. in Prophetam, tanquam instrumentum, est Dei, ut causæ particularis, & prouisoris specialis; Deus autem, ut sic, nequit prædeterminare ad materiale peccati, ut tanquam dogma catholicum confirmat Gonet. *§. 4. pag. 684.* Quare non minus ipsi, quam nobis incumbit respondere. Nos dicimus, Caipham ex quodam instinctu prophetico motum fuisse ab Spiritu S. ad verba illa dicenda, quæ duplicem sensum continebant; vnum intentum à Deo, ideoque mouente ad illa; alterum intentum ab ipso Caiphæ, & acceptum à Concilio Pontificum, ac Phariseorum; & hæc intentio Caiphæ neque quoad materiale fuit à Deo prædeterminata, & in ipsa constitit peccatum formaliter,

non in verbis externis. Huc applico doctrinam ipsius Gonetii *tom. 10. disp. 1. de Fide, art. 4. §. 7. pag. 436.* qui cum conficitur syllogismus, cuius vna ex præmissis sit vera, & de Fide; altera falsa, & naturalis, ait, [Conclusionem falsam nullo modo causari à propositione Fidei, sed à falsa, & à mala applicatione intellectus detorquentis propositionem Fidei ad conclusionem erroneam; verum enim per se non tendit, nec inclinatur, nisi in verum, nec nisi veri semen est, & principium; & per accidens est, & contra ipsius naturam, quod ad assensum falsum detorqueatur.] Sic ille, sic & Nos de Caiphæ per prauam suam intentionem detorquente inspirationem, & motionem Spiritus S. in sensum peruersum Christidij.

811 Exemplum sacerdotis proferentis verba consecrationis ex intentione conficiendi Sacramentum, sed ob finem sacrilegum, iteratur à Gonetio *tom. 2. disputat. 4. art. 6. §. 2. pag. 319. tom. 3. vbi supra, pag. 696. & §. 9. pag. 717.* sed laborat eodem vitio, quo vaticinium Caiphæ. Et multis, quæ possent dici, præcisus, ad eam actionem supernaturalem externam, & tantum extrinsecè malam, imperatam intentione mala intrinsecè, & facilega, nullatenusque à Deo prædeterminata, abutitur sacerdos gratia Dei, non conferentis hanc ex prædeterminatione prauæ intentionis sacerdotis, sed potiùs ex affectu ad rectam. Consulatur Ripalda *tom. 1. de Ente Supernaturali, disputat. 50. num. 19. 17. 57. & 68.*

SECTIO LXXXIX.

S. Augustinus admisit diuinam scientiam de peccatis conditionatè futuris, sed non dependentem à decreto actuali circa materiale eorum.

814 S. Augustino exploratam fuisse diuinam scientiam futurorum contingentium conditionatorum, quæ deturparentur malitia morali, euincunt complura illius loca, iam in superioribus allata. Nunc vnum, aut alterum addam, simulque multiplicia, in quibus omnibus exclusit decreta Dei antecedentia, & efficacia erga materiale futurorum prauorum, siue conditionatorum, siue absolutorum.

815 In libro itaque de corrept. & gratia, *cap. 10.* ait: *Saluberrimè confitemur, quod rectissime credimus, Deum, Dominumque rerum omnium, qui creauit omnia bona valde, & mala ex bonis oritura esse præsciuit, & sciuit magis ad suam omnipotentissimam bonitatem pertinere, etiam de malis bona facere, quam mala esse non sinere, sic ordinasse Angelorum, & hominum vitam, ut in ea prius ostenderet, quid posset liberum eorum arbitrium; deinde quid posset suæ gratiæ beneficium, iustitiæque iudicium. Denique Angeli quidem, quorum princeps est, qui dicitur Diabolus, per liberum arbitrium à Domino Deo refuga facti sunt. Refugientes tamen eius bonitatem, quæ beati fuerunt, non potuerunt eius effugere iudicium, per quod miserissimi effecti sunt. Ceteri autem per ipsum liberum arbitrium in virtute steterunt.* Et infra: *Sic & hominem fecit cum libero arbitrio; & quauis sui futuri casus ignarum, tamen ideo beatum, quia & non mori, & non miserum fieri, in sua potestate esse sentiebat. In quo statu recto, & sine vitio si per ipsum liberum arbitrium*

816 *arum manere voluisset, profectò sine ullo mortis, & infelicitatis experimento acciperet illam, merito huiusmodi permanens, beatitudinis plenitudinem, qua & SS. Angeli sunt beati, id est, ut cadere non posset ulterius, & hoc verò sciret. Quia verò per liberum arbitrium Deum deseruit, iustum iudicium Dei expertus est, ut cum tota sua stirpe, quæ in illo adhuc posita tota cum illo peccauerat, damnaretur.* Circa quæ verba expendas velim, cum ait S. Augustinus, Deum præsciuisse mala ex bonis oritura, sed non prædestinasse, comprehendere actus etiam prauos peccatorum, & significare non obscurè diuinam scientiam conditionalium. Nam antequam statueret Deus ea bona creare, præsciuit ex illis peccata futura. Ergo non præsciuit ut futura absolutè, sed ex hypothesi quod crearet, v. g. Adamum in tali rerum ordine. Etenim loquitur S. Doctor de præscientia malorum pro rationis signo, in quo non decreuerat Deus Adamum, seu ea bona creare: aliàs quomodo diceretur ea bona creasse, intendens ex malis permissis benefacere, præsciuit; id magis suam decere bonitatem, quam nullum permittere peccatum?

816 Præscientiam illam malorum non habitam fuisse in decreto de eis pro materiali, deduci potest à simili ex negata physica prædeterminatione à S. Augustino in verbis, *ut in ea prius ostenderet, &c.* Quomodo enim vera erunt, si physica prædeterminatio posita determinat prius ad opus, quam locus operis detur libero arbitrio; & non posita infert essentialiter negationem operis, non relinquendo facultatem arbitrio, ut eligat? Cæterum in nostra sententia clarissimus est S. Augustini sensus. Nam Angelus, & homo relictus sunt in manu consilij sui cum sufficientissimis auxiliis ex parte intellectus, & voluntatis, tam præuenientibus, seu præparantibus, quam ad cooperandum paratis sic, ut eis suppositis, velle, aut nolle, & inter utrumque optio relinqueretur ipsorum arbitriis: atque ita experimento deprehenderent arbitrij potestatem, & libertatem, cum viderent in quibusdam Angelis electionem boni, atque perseverantiam; in aliis, & in homine, electionem mali, & defectionem; hos suæ vitio voluntatis, illos suæ cum gratia bono libertatis. Deinde in illis agnosceretur, quid posset gratiæ beneficium, id est, præmium, quo sunt confirmati in bono; in his quid iustitiæ posset iudicium, æterna pœna puniendo apostatas Angelos: vel respectu hominis, quid primum posset humanum arbitrium, & de se non præsumeret; sed si quid boni ageret, gloriaretur in Domino, cum videret suapte cecidisse libertate: quid item posset gratiæ reparantis beneficium in prædestinatis, & iustitiæ iudicium in reprobis, quia in massa perditionis relictus sunt erecti. Insuper quomodo vera erunt verba illa, *In quo statu recto, &c.* si prædeterminatio physica requiritur? Nam omnia requisita ad volendum in eo statu manere, supponi debent, ita ut ipsum velle dumtaxat restet, ut verè dicatur, *si voluisset, mansisset; non mansit, tantum quia noluit manere.* At cum constat, non habuisse auxilium prædeterminans ad manendum, nec habere illud fuerit in eius potestate, fateri oportet, vel prædicta verba verè dici non posse, si prædeterminatio physica requiritur; vel si vera sunt, non esse illam requisitam.

817 Accedo ad alia loca S. Augustini magis clara. Et quidem in *lib. de Bono persener. cap. 9. in epistol. 107.* & alibi sæpe dicit, rapi multos ex hac vita à Deo præscio plurium peccatorum, quæ committerent, si in ea manerent diutiùs. Quæ præscientia Dei non

est visionis, siquidem in sensu composito eius præscientiæ potuerunt homines illi auferri ex hac vita ante peccata. At stante scientia visionis de peccatis illorum non possent ante ea rapi, aliàs scientia visionis obnoxia esset falsitati. Ergo talia peccata cognita sunt à Deo secundum esse obiectiuum, cum quo componi posset eripi, & non eripi de vita, antequam de facto delinquerent. Istud verò esse obiectiuum, præintelligitur futuritioni absolutè, sub qua est obiectum scientiæ visionis. Ergo ante hanc præsciuit Deus lapsum illorum. Declaratur, nam cum aliquis dicit, *poterat Titium venenum filio subtrahere, præsciens esse moriturum*, per se constat, sensum esse, quod posset subtrahere, sciens, si biberetur deleterium à filio, hunc esse decessurum, non verò esse absolutè, & de facto abiturum è viuus. Quæ conditionata veritas independens est ab eo, quod hausturus esset, vel non venenum. Rursus illa præscientia non est purè possibilium, etenim ultra meram possibilitatem indifferentem ad utrumlibet, habet determinationem ad vnam partem. Aliud namque est dicere, *si Petrus diutiùs uiuat, poterit peccare*, aliud verò *peccabit*; quod supra possibilitatem addit exercitium libertatis sub conditione. Restat itaque, illam præscientiam esse conditionatam, seu contingenter futurorum peccatorum conditionatè.

818 Quam non esse innixam decreto, quo peccata pro materiali prædefiniuntur à Deo sub conditione diuturnioris vitæ, inde probatur: tum quia alioqui nequidquam S. Augustinus *lib. de Prædest. SS. c. 14.* interpretaretur de vitæ huius periculis eum locū Sapientiæ 4. *Rapius est, ne malitia mutaret intellectum eius.* Nulla namque pericula potentia essent ad inducendam mutationem per flagitia in ipsius animam, si superuixisset, nisi Deus sub ea conditione decreuisset, ut ab actionibus malis pro materiali mutaretur. Non igitur diceretur raptus iustus, ne malitia mutaret ipsum, sed ne perueniret ad eam ætatem, in qua Deus statuerat materiale actuum, quibus annexa inuitabiliter malitia ipsum mutaret. Tum quia alioqui purificata conditione diuturnioris vitæ, ut possibile erat, Deus non haberet odio crimina illius iusti prærepti, nec ob ea dannaret iustè illum. Pone, iudicem humanum, quanta efficacia possit, intendere ex se, & antecedenter, ut Antonius fuerit, huicque manifestare id, simulque se non intendere malitiam formalem furti, sed tantum oblectationem ex conspicienda Antonij dexteritate in surripiendo thesauro, palliōve alieno. Anne adhuc verè dici posset iudex odisse furtum? Anne tunc iustè inferret Antonio supplicium ob illud patratum? Neutrum affirmatum à te iri credo. Sed nec intelligo, quodnam esset discrimen respectu Dei, si efficacissima, & antecedenti sua voluntate (quæ nobis esset nota) concedatur velle peccata hominis sub conditione diuturnioris vitæ, quanquam tantum vellent ea pro materiali, & non ob ipsam formalem malitiam. Et ratio à priori est, quia sequeretur, Deum amare culpæ malum per accidens, id est, ob bonum aliquod in circumstantiis, in quibus malum illud importatur à materiali ineluctabiliter. Repugnat autem diuinæ voluntati amare culpæ malum non tantum per se, sed etiam per accidens: in quo posteriori supereminet voluntati creatæ, quæ et si nequeat amare malum per se, potest tamen per accidens, videlicet ob bonum adiunctum utilitatis (ob quod fur in casu superiori amaret furtum) aut ob delectabilitatis bonum (ob quod iudex in eodem casu amaret & illud ut à fure exequutum.) Sed

Deus non est quasi homo, ut mentiatur, Numer. 23. vers. 8.

819 Et insistendo casui illi, adduco S. Augustinum lib. 1. ad Simplicianum, quest. 2. qui, propolita difficultate de Esau, & Jacob ex eadem massa peccati, quomodo Deus dilexit Jacob, qui peccator erat, & odio habuit Esau, qui creatura erat ipsius Dei, de quo Sapientia 11. dicitur: *Nihil odisti eorum, quae fecisti?* Respondet, *Non odit Deus Esau hominem, sed odit Deus Esau peccatorem. Dilexit in Jacob non culpam, quam debebat; sed gratiam, quam donabat: odit in eis (id est, in vasis perditionis) impietatem, quam ipse non fecit. Sicut enim iudex in homine odit furtum, sed non odit, quod datur ad metallum, illud enim fur, hoc iudex facit: ita Deus, &c.* En iuxta S. Augustinum iudex humanus iuste se gerens, debet odisse actionem furri, quamquam non peccatorem, quem secum affert. Ergo multo magis Deus, qui etsi physicè concurrat proximè, atque immediatè ad eam, non tamen tanquam verè, & propriè causa, neque tanquam qui absolute, simpliciterque dicatur facere ipsam.

SECTIO XC.

Idem decretum refutatur ex S. Augustino, & ex Eusebio Caesarensi, circa materialem peccatorum, siue conditionatè, siue absolute futurorum.

720 S. Augustinus in epistol. 105. ed respicit, ut persuadeat Sixto, fidem esse Dei donum, & non esse ex natura sola: consequenter refert discrimen fidelis ab infideli in Dei iudicia, & non in solum creatum arbitrium. Nam quod quis credat, referendum est in Deum, ut in veram causam largientem liberè gratiam, quam novit congruam ei, qui credit: referendumque est in liberum arbitrium præcisè, tanquam in conditionem, sine qua non credit, seu consentit, qui fidem recipit (si sic haberi rationem creati arbitrij, possit dici esse aliquatenus fidem referri in ipsum.) E contra verò, quod quis non credat, referendum est in arbitrium creatum, tanquam in causam non consentientem, imò dissentientem vocationi externæ, & internæ: referendum etiam est in Deum, tanquam in veram causam tribuentem vocationem sufficientem, ut crederet; & tanquam in merè permittentem creati arbitrio abiectionem gratiæ. Cum qua doctrina rectè stat, æqualem esse gratiam externam prædicationis, & miraculorum respectu utriusque: æqualem etiam esse gratiam internam illustrationis, & inspirationis, in se physicè spectatam, licet in ratione gratiæ, seu doni præuenientis vna longè superet aliam, quatenus vna est congrua, alia incongrua.

821 Docet etiam consequenter S. Augustinus, Deum esse fidei præcium, & effectorem; sed infidelitatis esse tantum præcium, quatenus infidelitas sit obiectum præscientiæ, non autem effectus illius, aut diuinæ voluntatis, nisi ut permittentis. At fides, etsi præsupponat præscientiam, sed non eam solam, neque aliter, quam ut conditionem, sine qua voluntas Dei non esset causa efficax illius, libertate humana salva. Hinc circa illud Ioannis 6. vers. 65. *Sciebat enim ab initio Iesus, qui essent credentes, & qui esset traditurus eum,* ait: *Et ne quisquam existimaret, credentes sic ad eius præscientiam pertinere, quo modo*

non credentes, id est, ut non eis ipsa fides desuper daretur, sed tantummodo voluntas eorum prænosceretur, mox adiecit, atque ait: Et dicebat, Propterea dixi vobis, quia nemo potest venire ad me, nisi fuerit ei datum à Patre meo. Sensus S. Doctoris est, quem indicavi, nempe infidelitatis solum esse præcium Deum; fidei verò præcium, & effectorem: seu infidelitatem esse obiectum præscientiæ, & non effectum diuinæ voluntatis intendentis; sed fidem, & esse obiectum præscientiæ, & effectum diuinæ voluntatis intendentis.

822 Quod discrimen inter infidelitatem, & fidem stare non potest, si Deus habet decretum connexum cum infidelitate, vel quoad materiale. Inquires, rationem discriminis non esse petendam ex connexi decreti cum infidelitate carentia; nam nec iuxta nos in Deo datur decretum connexum cum fide, quæ libera sit. Sed falleris, quia in Deo datur tale decretum supponens per se Scientiam Mediam. Et ut non detur decretum per se supponens eam, ac proinde non ex se cum fide libera absolute futura connexum; tamen datur decretum ponendi omnia proximè requisita ad libertatem creatam, & concurrendi ad actum liberum, ad quem se determinavit voluntas creata: atque hoc decretum habetur à Deo ex intentione, ut existat potius fides, quam infidelitas: præeunteque hoc decreto, cognoscit Deus fidem futuram absolute, & ad quam se determinabit in tempore voluntas creata, ut supponimus: cognoscitque in ipsa fide, & præterea in complexo ex scientia conditionata, & ex ipsomet decreto gerentibus se concomitanter. Vnde credentes non sic pertinent ad præscientiam, quo modo non credentes; nam illi pertinent, ut in quorum fidem feratur inefficaciter affectivè voluntas diuina; & hi, ut in quorum infidelitatem feratur inefficaciter averse: illi auxilio desuper dato iuvantur ad fidem, hi minimè iuvantur ad infidelitatem. Et hæc de isto S. Augustini testimonio contra decretum prædefinitivum peccati, quoad materiale.

823 Sed quia Viues disp. 7. distinkt. 1. ex num. 3. usque ad 7. utitur eodem testimonio contra Scientiam Mediam, operæpretium erit immorari magis circa illud, ostendereque S. Augustinum ibi non adumbrasse, neque insinuassee diuinam scientiam futurorum contingentium conditionerum inmixta decreto antecedenti, & efficaci absolute subiectivè, & conditionato obiectivè, de eis. Expendit itaque Viues, S. Augustinum, cum probasset, fidem esse Dei donum, proponere dubitationem illam, *Cur ille credat, ille non credat, cum ambo idem audiunt, & si miraculum in eorum conspectu fiat, ambo idem vident?* Et respondere: *Altitudo est diuinitarum sapientia, & scientia Dei, cuius inscrutabilia sunt iudicia, & apud quem non est iniquitas, dum cuius vult, miseretur, & quem vult obdurat: neque enim propterea sunt ista iniusta, quia occulta.* Verum, quoniam Pelagiani poterant discrimen fidelis ab infideli referre in præscientiam liberi arbitrij creati, S. Augustinus pergit, & demonstrat, donum fidei haberi ex sola Dei voluntate, & ex decreto, non autem ex præscientia illa. Vnde, inquit, *Fides ad Christum nos trahit, quæ nisi desuper gratuito munere bonis daretur, non ipse diceret, Nemo potest venire ad me nisi Pater, qui misit me, attraxerit eum. Vnde & paulo post ait, Verba quæ ego loquutus sum vobis, spiritus, & vita sunt; sed sunt quidam ex vobis, qui non credunt. Deinde Evangelista subiungit, Sciebat enim, &c. ut supra sunt transscripta. Rursus, quia Pelagiani poterant dicere, & dicebant, si fides ista à Deo datur, ut ipse non attendat ad nostrum*

strum liberum arbitrium, habebunt iustam occasionem querelarum illi, quibus fidei donum Deus non elargitur, occurrit S. Doctor dicens: *Hic iterum isti liberi arbitrij defensores, imò deceptores, quia inflatores; & inflatores, quia præsumptores, non aduersus nos, sed aduersus Evangelium loquuti, quid aliud dicunt, quam id, quod Apostolus sibi, quasi à talibus diceretur, obiecit: Dicis itaque mihi, quid adhuc conquiretur? Nam voluntati eius, quis resistit? Hanc contradictionem sibi ipse tanquam ab altero opposuit, velut ex eorum voce, qui nolunt accipere, quod superius dixerat: Ergo cuius vult miseretur, & quem vult, obdurat. Talibus itaque dicamus cum Apostolo, non enim melius illo inuenire possumus, quod dicamus: O homo, tu quis es, qui respondeas Deo?*

824 Lego hæc omnia in S. Augustino pluries, quin possim inuenire vel minimum vestigium absoluti subiectivè, & conditionati obiectivè illius decreti de fide, neque in quo Deus cognoscat ipsam fidem, ut conditionatè futuram. Decretum, quod denotat in illis verbis, & ne quisquam, &c. est omnino absolutum vocationis, ut congruè ad fidem, & ipsius fidei. Persuadeoque mihi, S. Augustinum non loqui de præscientia conditionata, sed de absolute fidei in vno, & infidelitatis in alio, & quæ proinde neque sit causâ fidei, neque infidelitatis, sed obiecto cognito posterior ratione. Et sanè verba Ioannis allata à S. Augustino: *Sciebat enim ab initio Iesus, qui essent credentes;* & verba Christi ab eodem S. Doctore allegata: *Nemo potest venire ad me, nisi fuerit ei datum à Patre meo,* procedunt de scientia absolute fidei, & de voluntate absolute vocandi ad eam. Insuper in hoc loco loquitur S. Augustinus aduersus Pelagianos, qui non recurrebant ad scientiam conditionatam, ut Semipelagiani postea, eaque abutentes.

825 Et quidem S. Augustinus nihil aliud vult, quam Deum absolute præscire fidem horum, & infidelitatem illorum hominum, fidemque esse ex speciali auxilio gratiæ diuinæ præuenientis, & adiuuantis, ita ut ad eam non sufficienti vires arbitrij creati, & quæ communes sunt cum non credentibus. Quare ut vnus homo præ alio credat, opus est præueniri, & adiuuari gratiâ illâ, quâ Deus eum ad se trahat, & proinde opus est habere decretum absolutum dandi gratiam talem. Quod decretum debet cognosci à Deo prænoscente eum hominem fore absolute crediturum; debetque cognosci ut existens absolute: sed à Deo prænoscente eum hominem fore conditionatè crediturum, satis est, quod cognoscatur ut conditionatè extitutum; respectuque neutrius scientiæ opus est, ut decretum cognitum efficax sit, & prædeterminatum ad fidem, siue ut conditionatè, siue ut absolute extitutum.

826 Redeo è diuerticulo ad viam, & ex eadem epistola ad Sixtum, pondero verba illa: *Iniquitatem, quam rectissime veritas improbat, damnare nonit ipse Deus, non facere. Sicut enim voluntati eius tribuitur humana natura, nullo dubitante, laudanda; sic hominis voluntati culpa tribuitur, nullo recusante, damnanda.* Pondero, inquam; nam si Deus se determinaret ad decretum connexum cum materiali peccati, quomodo præcipuè non tribueretur ipsi materiale illud, non minus quam determinanti se ad decretum connexum cum productione humanæ naturæ, hæc præcipuè tribuitur? Quomodo item intelligatur, Deum iuste damnare opus habens adiunctam malitiam, quod decreto absolute, & cum ipsa connexo prædefiniuit fieri?

827 In Psalmum 110. vers. 2. habet hæc verba idem

S. Doctor: *Non sic constituta sunt opera Domini, ut creatura in arbitrio libero constituta, Creatoris superet voluntatem, etiam si contra eius fuerit voluntatem. Non vult Deus, ut pecces; non prohibet (id est, non impedit) tamen: si peccaueris, non putes hominem fecisse quod voluit, & Deo accidisse, quod noluit. Sicut enim vult, ut homo non peccet, ita vult peccanti parcere, & reuertatur, & vivat; ita vult postremo in peccato perseverantem punire, ut iustitia potentiam contumax non enadat: ita quidquid elegeris, Omnipotenti non deerit, unde suam de te impleat voluntatem.* Tantum S. Pater. Sed si ad omnem liberum actum hominis requiratur decretum diuinum connexum cum ipso, sequetur, Deo absolute, & efficaciter decernente fieri, quidquid ab homine fit; sequetur, item, non fieri, Deo absolute, & efficaciter decernente, quidquid ab homine non fit. Quæ vtraque sequela, quomodo non sit contra S. Augustinum, ego non capio: neque item, quomodo verum sit, Deum non velle, ut homo peccet, verumque sit, hunc peccando, facere contra voluntatem illius, si ille absolute, & efficaciter decernit liberum actum hominis sub circumstantiis, sub quibus malitiam impedire nec homo, nec Deus potest, actu posito.

828 In libro 1. de gratia Christi, cap. 19. sic fatetur idem S. Doctor: *Malam arborem homo facit, quando seipsum malum facit, quando à bono incommutabili deficit, ab eo quippe defectus est origo voluntatis male. Cæterum si Deus à se, & antequam prorumpit in decretum connexum cum defectu hominis ab incommutabili bono, quidni tale decretum erit potius malæ voluntatis origo? Pergit S. Doctor, & in cap. 20. ait: Illa possibilitas, non ut iste (id est, Pelagius) opinatur, una eademque radix est bonorum, & malorum; aliud enim est charitas radix bonorum, aliud cupiditas radix malorum: tantumque inter se differunt, quantum virtus, & vitium; sed plane illa possibilitas utriusque radicis est capax, quia non solum potest homo habere charitatem, quæ sit arbor bona, sed potest etiam cupiditatem, quæ sit arbor mala. Sed cupiditas hominis, quæ vitium est, hominem habet auctorem, vel hominis deceptorem, non hominis Creatorem.* Quibus verbis ex eo, quod cupiditas, & charitas æquè ex nobis esset, ut malè, & sinistra volebat Pelagius; & ex eo etiam, quod possibilitas indifferens ad opera cupiditatis, & charitatis esset æquè ex Deo, quo etiam in puncto errabat Pelagius, intulit S. Augustinus, fore, ut æquè in Deum referretur cupiditas, & charitas; quam æqualem relationem censuit absurdam. Ergo ex eo, quod Deus prædeterminaret ad opera cupiditatis, non minus quam charitatis, quidni vtraque æquè referretur in ipsum? Neque proderit distinctio mali operis pro materiali, & pro formali. Tum quia Pelagius nunquam somniauit, æquè dedisse Deum posse ad bonum, & malum pro formali, sed ad opera bona, & mala, quatenus in illis habemus exercitium libertatis. Sic etiam dixit, vtrumque nostrum esse, quia scilicet possibilitatem vertere in malum possumus. Libertas autem arbitrij in elicitis operibus reperitur, non in defectu consequente cum inuitabili necessitate. Tum quia videntur ea distinctione vti non posse aliqui è Thomistis admittentes decretum diuinum connexum ratione sui cum operibus malis pro formali.

829 In libro 5. de Ciuit. Dei, cap. 1. idem S. Doctor sic discurret contra Gentiles illos, qui postionem stellarum quodammodo decernentium, qualis quisque sit, & quid ei proveniat boni, quidve mali accidat, ex Dei voluntate suspendunt. Nam si easdem stellas putant habere hanc potestatem traditam sibi à summa illius potestatis

restare, ut volentes ista decernant, magnam celo faciunt iniuriam, in cuius velut clarissimo senatu, ac splendidissima curia opinantur scelera facienda decerni, qualia si aliqua terrena civitas decrevisset, genere humano decernerent, fuerat evertenda. Quale deinde iudicium de de hominum factis Deo relinquitur, quibus celestis necessitas adhibetur, cum Dominus ille sit, & syderum, & hominum? Quibus verbis docet, iniuriosum stellis fore, si vel fingeretur decerni antecedenter, & efficaciter ab ipsis, ex potestate sibi à Deo tradita, ut fierent scelera, quæ ab hominibus perpetrantur. Additque: *Aut si non dicunt, stellæ, accepta quidem potestate à summo Deo, arbitrio suo ista decernere; sed in talibus necessitatibus ingerendis illius omnino iussa complere: itane de Deo ipso sentiendum est, quod indignissimum visum est de stellarum voluntate sentire?* Sic ille. Cum ergo de voluntate stellarum indignissimum esset sentire, quod decernerent hominum scelera, vel pro solo materiali; videtur ex S. Augustini mente (cui in eodem discursu consonat Eusebius Cæsariensis lib. 6. de Preparatione Evangelica, pag. 251.) esse multò minus id opinabile de voluntate Dei.

830 In libro 14. eiusdem Operis, cap. 26. idem S. Doctor ait, *Omnipotenti Deo summo, ac summè bono creatori omnium naturarum, bonarum autem voluntatum adiutori, & remuneratori, malarum autem relictori, & damnatori, virarumque ordinari non desuit consilium.* &c. Sed quo pacto Deus erit relictor malarum voluntatum, si decretis absolutis efficacibus, connexisque cum malis voluntatibus, tam pro materiali, quam pro formali; vel si solum pro materiali, sed in circumstantiis inuitabilis malitiæ formalis, versetur circa illas?

831 In tractatu 53. ad cap. 12. Ioannis, vers. 38. scribit idem S. Doctor: *Quidam inter se missitant, & ubi possunt, aliquando proclamant, & turbulenta disceptatione contendunt, dicentes: Quid fecerunt Iudæi, vel qua culpa eorum fuit, si necesse fuit, ut sermo Isaiae Propheta impleretur, quem dixit: Domine, quis credidit auditui nostro, & brachium Domini cui reuelatum est? Quibus respondemus, Deum præscium futurorum per Prophetam prædixisse infidelitatem Iudæorum; prædixisse tamen, non fecisse. Non enim propterea Deum quemquam ad peccandum cogit, quia futura hominum peccata iam nouit: ipsorum enim præsciuit peccata, non sua, non cuiusquam alterius, sed ipsorum. Quapropter si ea, quæ ille præsciuit ipsorum, non sunt ipsorum, non verè ille præsciuit; sed quia illius præscientia falli non potest, sine dubio non alij, sed ipsi peccant, quos Deus peccaturos esse præsciuit. Fecerunt ergo peccatum Iudæi, quod eos non compulsi facere, cui peccatum non placet; sed facturos esse præsciuit, quem nihil later. Et ideo si non malum, sed bonum facere voluissent, non prohiberentur, & hoc facturi præviderentur ab eo, qui nouit, quid sit quisque factururus, & quid ei sit pro eius opere redditurus. Quæ verba germana sunt cum alijs ex lib. 5. de Ciuit. Dei, cap. 10. adducendis alibi, expendendaque sunt ad idem assumptum, quod est extremè oppositum antecedentibus, absolutis, efficacibus, connexisque essentialiter decretis cum peccato, quoad materiale, & formale. Præterea si Deus non fecit peccatum Iudæorum, si non compulsi ad illud, si illud ipsi non placuit, quo pacto stat, ut habuerit præfata erga illud decreta, aut quo alio pacto conuenire Deo ea, quæ respectu peccati Iudæorum S. Augustinus negat, posset cogitari, quam habendo decreta illa, quorum vno vellet materiale peccati in circumstantiis, sub quibus essentialiter inuoluit, vel annectit sibi malitiam formalem; & altero*

decerneret antecedenter absolute, efficaciter, cumque exigentia essentiali ipsam malitiam formalem? Nam hanc, seu malum sub ratione mali intendere nec hominibus, imò nec dæmonibus competere potest. Illa etiam verba, *Si non malum, sed bonum facere voluissent, non prohiberentur*, digna sunt, quæ pensentur. Et procedunt quidem de materiali, quod solum posituam actionem exposcit. Atque ubi de præscientia Dei, & cognoscibilitate obiecti sermo est, ad voluntatem recurritur humanam se determinantem, non ad decretum diuinum antecedenter determinans.

832 Si dicas, recurri rectè ad voluntatem humanam, non ut se determinantem primò, sed sub diuina antecedenter determinante, quæ supponitur, et si non exprimat, Rogaberis, loquitur S. Augustinus de Iudæorum voluntate in sensu composito decreti diuini prædeterminantis ad alterum, an independenter à tali suppositione? Si primum, quæ voluntas Iudæorum decreto diuino prædeterminata ad opus malum non prohibetur, ne faciat bonum, cum vel sola decreti prædeterminatiui ad bonum carentia causa esset efficacis negationis operis boni? Aiebat autem S. Augustinus in lib. 3. de lib. arb. *Non possum aliud sentire esse in potestate nostra, nisi cum, quod volumus, facimus. Nec aliud quidquam est in potestate, nisi quod volentibus adest. Voluntas igitur nostra, nec voluntas esset, nisi esset in nostra potestate. Porro quia est in potestate, libera est nobis. Non enim est nobis liberum, quod in potestate non habemus, aut potest non esse, quod habemus.* Sic S. Augustinus. Si securum, in voluntate Iudæorum, sine decreto illo, & prædeterminatione physica exequente in tempore id, quod per tale decretum in æternitate est prædefinitum, non agnoscis potentiam essentialiter completam in ratione principij, seu actus primi, saltem ut applicati ad opus aliquod bonum, vel malum, sed solum ad puram negationem. Ridiculè verò quis diceret, non prohiberi cæcum, ut videat, si velit, quandiu non aufertur cæcitatibus impedimentum: ut est, quamdiu non datur, quod ad rationem principij, seu actus primi completi, aut etiam applicati necessarium est. Cum ponderato S. Augustini testimonio colludit aliud ex enarratione in Psalmum 140. vers. 10. ubi S. Doctor tractat de negatione Petri. Videaturque in Psalm. 61. vers. 12. & in Psalm. 104. vers. 25.

SECTIO XCI.

Refutationes aliæ ex eodem S. Augustino, ex SS. Prospero, & Hieronymo.

833 Inter tot S. Augustini testimonia, illustre admodum est, quod habetur lib. 5. de Ciuit. Dei, cap. 9. ubi contra Ciceronem probat, Deum habere præscientiam futurorum, neque tamen per illam auferrè humani arbitrij libertatem; & post alia dicit: *In Dei voluntate summa potestas est, qui creatorum spirituum voluntates bonas adiuuat, malas indicat, omnes ordinat, & quibusdam tribuit potestatem, quibusdam non tribuit. Sicut enim omnium naturarum creator est, ita omnium potestatum dator, non voluntatum: mala quippe voluntates ab illo non sunt, quoniam contra naturam sunt, quæ ab illo est. Et cap. 8. scripserat, à Deo esse omnes potestates, quoniam ab illo non sunt omnium voluntates. Vide primùm, quam diuersimodè loquatur S. Doctor de bonis, atque malis voluntatibus. Bonas*

nas dicit adiuuari à Deo, ut qui carum author sit: malas ait non adiuuari, sed damnari: item ordinari vtrisque, sed modo valde diuerso; bonas prouideri, ut sint; malas permitti, & præuias, non prædestinatas ordinari ad supplicium, vel ad bonum peccantis, aliorumve. Certè malas voluntates, physice concurrente, adiuuat aliquatenus Deus. Sed non dicitur absolute adiuuare, quia longè aliter ad bonas concurrit. Quod si ad vtrisque prædeterminat, quomodo non æquè adiuuat malam voluntatem? Quomodo eius author non est? Quomodo punit actum, quem voluntate tam efficaci vult fieri, ut resisti non possit? Si id, quod Deus præcipit, fiat ab homine, ut est præceptum, non potest à Deo puniri, quoniam ex eius est voluntate: cui tamen & resisti potest, & frequenter resistitur. Quomodo ergo punit operantem iuxta voluntatem eius absolutam: cui resistere est profus impossibile? Videtur fore, ut dicere posset Deus de quibusvis hominibus, tam iustis, quam peccatoribus, quod de David dixisse memoratur Actor. 13. vers. 22. *Inueni virum secundum cor meum, qui faciat omnes voluntates meas.* Quauis enim qui liberè, & ex aduertentia elicit actum odij Dei, opponatur prohibenti voluntati Dei, cur conformis non esset prædeterminanti? quæ est absoluta, & resoluta, plena, atque ita efficax, ut non patiatur oppositum eius, quod vult, proindeque est potentior, quam illa, quæ solum est per modum simplicis affectus, & desiderij, ne fiat talis actus, & quæ, et si cum displicentia, est parata, ut ipsum fieri à voluntate creata permittat. Et quomodo attendit voluntate diuina prædeterminante, non valeret respectu humanæ in hoc casu, illud celebre dictum S. Augustini: *Quicumque ista causa est voluntatis, si non ei resisti potest, sine peccato ei ceditur, & non peccatur*, libro 3. de lib. arb. cap. 18. Deinde vides, non habere locum circa postrema S. Augustini verba in cap. 8. & 9. distinctionem de materiali, & formali peccati; & dicendum fore minus aptè, quod S. Doctor loquatur de voluntate, ut mala, & non de voluntate mala specificatiuè. Et enim in eodem sensu concedit, esse Deum datorem potestatis, quo negat esse datorem voluntatis. At Deus non est dator potestatis, propt ad malum, sed tantum potestatis, quæ est ad malum. Ut enim idem S. Doctor lib. 12. de Ciuit. Dei, cap. 1. ait: *Ea, quæ fecit Deus, bona quidem sunt, quod ab illo: verum tamen mutabilia, quod non de illo, sed de nihilo facta sunt.* Et lib. 14. cap. 13. *Ut natura sit, ex eo habet, quod à Deo facta est: ut autem ab eo, quo facta est, deficiat, ex hoc, quod de nihilo est.* Et lib. 1. contra Iulianum, cap. 8. *Naturarum spontaneus defectus à bono non indicat, à quo facta sunt, sed unde facta sunt, & penitus nihil est.* Consonant S. Fulgentius de Fide ad Petrum, cap. 3. S. Gregorius Magnus libro 5. Moralium, cap. 25. Ergo Deus non solum non est dator voluntatis ut malæ, sed nec voluntatis, quæ mala sit, & dum mala sit. Præterquam, quod S. Augustinus loquitur de voluntate, quæ est contra naturam datam à Deo; vitium autem, & peccatum contra eam sunt penes materiale etiam, & physicum, quod important.

834 Propositum S. Augustini testimonium reuocat mihi in memoriam aliud ex libro 2. de liber. arbitrij, cap. 1. Vbi intendit, Deo non tribuendum esse peccatum, eo quod dederit homini voluntatem, à qua illud procedit. Reddit autem rationem S. Doctor, quia sine libero arbitrio non est meritum, Deusque

dedit homini voluntatem ad meritum boni operis, & non ad opus peccati. Verba S. Augustini sunt: *Non quia per voluntatem etiam peccatur, ad hoc Deum eam dedisse credendum est. Satis ergo causa est, cur dari debuerit, quoniam sine illa homo non potest rectè viuere.* Ad hoc autem datam, vel hinc colligi potest, quia si quis ea usus fuerit ad peccandum, diuinitus in eum vindicatur. Quod iniuste fieret, si non solum ut rectè viuere, sed etiam ut peccaretur, libera esset voluntas data; quomodo enim iuste vindicaretur in eum, qui ad hanc rem usus esset voluntate, ad quam rem data est? En ex mente S. Doctoris, si æquè ad opus bonum, & malum contulisset Deus liberum arbitrium, æquè vtrumque referretur in ipsum Deum, quatenus contulisset liberum arbitrium, vtriusque causam, licet non determinaret ad bonum, vel ad malum, sed sui determinationem adæquatè relinqueret homini. Ex sine enim, ad quem ordinauit Deus conferre homini libertatem, colligit S. Doctor prædictum discrimen, non ex cæteris gratiarum auxilijs. Tunc sic disputo: Ex vi decreti efficacis de actu conuersionis B. Magdalene v. g. & ex vi etiam decreti efficacis de actu proditiionis Iudæ, Deus æquè intenderet actum vtrumque penes entitatem materialem. Ergo vtrumque opus penes eam entitatem haberet æquè Deum authorem, non tantum, quia Deus dedit arbitrium, sed quia decreuit efficaciter vtrumque. Quo ergo ex titulo esset magis author mali? Nam si author esset mali, conferens voluntatem, ut operaretur æquè bonum actum, & malum, certè prædeterminatiuum decretum mali actus, si daretur, esset ad illum dumtaxat, & ad priuationem, seu non positionem actus boni, oppositi malo. Vterius, Iudas v. g. non puniretur iuste à Deo ob proditiionem, quam Deus ipse decreuisset efficaciter quoad entitatem materialem. Quomodo enim iuste vindicaretur in eum, qui ad hanc rem esset usus voluntate, ad quam rem data est? Cur non posset dicere Iudas, *Domine, ad id opus mea voluntate sum usus, ad quod decreto efficaci tu me prædeterminasti.* Præterea, *Nunc cum peccatorem punit Deus, quid videtur tibi aliud dicere;* rogat inferius S. Augustinus, *Nisi cur non ad eam rem usus es libera voluntate, ad quam tibi eam dedi, hoc est, ad rectè faciendum?* Id autem Deus puniens Iudam ob proditiionem, quo iure dicere posset, si decreto suo efficaci prædefiniuit materialem eius entitatem? Quod enim prædefinita non dicatur malitia formalis, non quietat intellectum. Tum quia prædefinita materiali entitate, connexa hinc, & nunc indiuisè cum malitia formali, non potest non hæc prædefiniri. Tum quia Deus non punit præcisè ob malitiam formalem, sed ob entitatem etiam materialem substratam ei malitiæ formali, imò directè punit ob entitatem illam positam liberè à voluntate creata in circumstantiis, in quibus necessaria est malitiæ formalis resultantia ex illa, quæ est id, quod per se immediate causatur, & intenditur à voluntate creatas non sic malitia formalis, utpote quæ sit quædam priuatio rectitudinis debitæ; nemoque intendens ad malum operetur, ut cum S. Dionysio Areopagita cap. 4. de diuinitis nominibus, dicitur à Theologis in 1. 2. estque paræmia frequens etiam apud Philosophos, de quibus Raynaudus in *Disciplina Morali, distinct. 4. quest. 3. artic. 6. ex num. 393. usque ad 395.* Tum quia sicut iuxta S. Augustinum lib. 1. de liber. arb. cap. 14. *Cum dicimus, voluntate homines esse misereros, non idèo dicimus, quod miseri esse velint, sed quia in ea voluntate sunt, quam etiam eis iniuris, miseria sequatur, necesse est;* id est, sicut homines non appetunt

appetunt miseriam, sed ea, ad quæ sequitur illa necessitas, & ideo illa in eorum refertur voluntates: ita si Deus absoluta voluntate prædefiniret actum, cui essentialiter, vel necessitate hic, & nunc culpa inest, hæc videbitur referenda in Deum.

835 Cum duobus proximis testimoniis consonum est illud ex cap. 31. de Spiritu, & litera: *Nusquam legimus in sanctis Scripturis: Non est voluntas nisi à Deo. Et rectè non scriptum est, quia verum non est, alioquin etiam peccatorum (quod absit) author est Deus, si non est voluntas, nisi ab illo, quoniam mala voluntas iam sola peccatum est, etiamsi desit effectus, id est, si non habeat potestatem.* Sic S. Augustinus. Atqui si Deus decreto efficaci velit materiale peccati, videtur dicendum rectè, *Non est voluntas, nisi à Deo,* & hunc esse auctorem peccati. Quorum primum inficiatur S. Augustinus, & secundum cum Fide repugnat. Ultima sequela deducitur à S. Doctore: prima probatur, quia erit à Deo decernente ex æternitate, & prædeterminante physicè in tempore actus realis, & positivus, quo Iudas voluit proderi Christum, & cui nomen voluntatis competit, & qui formalissimè erat in potestate Iudæ, huicque per se, & directè prohibitus. Loquitur autem S. Augustinus de reali illo, & positivo actu. Tum quia sic ostendit voluntatis nomen usurpatum ab ipso. Tum quia distinguit voluntatem à peccato, seu à malitia formali; & ex eo, quod Deus non est author peccati, inferit non omnem voluntatem esse à Deo: quæ illatio, ne sit identica, debet supponere distinctionem inter voluntatem, & peccatum. Cum igitur S. Augustinus asserat, non omnem voluntatem esse à Deo, utpote qui non faciat, ut faciamus voluntates, quas comitatur malitia formalis; alienum erit à S. Augustini mente decretum volens efficaciter materiale peccati. Atque id etiam colligitur ex capite sequenti, ubi discriminat actus bonos à malis, quia in illis agit Deus, ut velimus, non autem in his. Quod discrimen non valeret, si Deus efficaciter decerneret actus malos pro materiali.

836 In Enchiridio, cap. 95. & 96. inquit S. Augustinus: *Non fit aliquid, nisi omnipotens fieri velit, vel sinendo ut fiat, vel ipse faciendo. Nec dubitandum est, Deum facere bene, etiam sinendo fieri quacumque sunt male. Non enim hoc nisi in suo iudicio sinit. Et profectò bonum est omne, quod iustum est. Quamvis ergo ea, qua mala sunt, in quantum mala sunt, non sint bona, tamen non solum ut bona, sed ut sint & mala, bonum est. Nam nisi esset hoc bonum, ut essent & mala, nullo modo esse sinerentur ab omnipotente bono, cui proculdubio, quam facile est, quod vult facere, tam facile est, quod non vult esse, non sinere.* Hæc ibi. Ecce, quæ malè fiunt, ipsa sunt opera physica, & realia, eaque dicit Deum sinere, id est, permittere, ut fiant à voluntate creata. At si vellet ea decreto efficaci, atque prædeterminatio, ipse faceret ea determinatus à se, & non præcisè sineret fieri à voluntate creata, quatenus non retrahat suæ Omnipotentis concursum generalem debitum, quasi iure naturæ causis secundis, quas cum suis motus agere tantum sinit, non suspendendo generalem concursum, permittere dicitur, non facere. Sed si intendit causarum secundarum effectus, remoueatque eorum intuitu impedimenta, si præparet, excitetque easdem causas, proptè nouit efficiter operentur, si tandem illas prædeterminet physicè ad suos effectus, quomodò tunc permittere tantum affirmabitur?

In libro de corrept. & gratia, cap. 11. scribit S. Augustinus: *Liberum arbitrium ad malum sufficit: ad bonum autem nihil est (parum est, legunt alij) nisi adiunetur ab omnipotente bono.* Cui sententiæ conformis est ea, quæ habetur libro 2. de peccatorum meritis, & remissione, cap. 5. *Ad peccatum non adiunetur à Deo: in iusta autem agere, vel iustitia præceptum omni ex parte implere non possumus, nisi adiunetur à Deo.* Item ea, quæ extat serm. 13. de verbis Apostoli: *Agis, illo non adiuvante, libera voluntate, sed male.:* Cum dico tibi, sine adiutorio Dei nihil agis, nihil boni dico. Nam ad malè agendum habes sine adiutorio Dei liberam voluntatem. Item ea, quæ legitur tract. de Cantico nouo, cap. 8. *Liberum arbitrium ad malum sufficit sibi; ad bonum non nisi adiunetur à Deo.* Quæ effata percipi à me non possunt, si nequeat præcisci à Deo peccatum futurum sub conditione, nisi cum dependentia à decreto suo efficaci de illo quoad materiale connexum inseparabiliter cum formali in talibus circumstantiis, rursusque à decreto exigente essentialiter prædeterminationem physicam ponendam à Deo ad materiale, casu quo ipsum peccatum futurum sit absolute. Quomodò enim liberum nostrum arbitrium sufficeret ad malum? Quomodò non indigebit adiutorio Dei ad illud, si ut præuideatur efficiens sub conditione malum pro materiali, & ut absolute efficiat præueniri debet voluntate Dei efficaci, & prædeterminatione physica ad illud? Sic enim interueniet voluntas diuina, & præmorio physica à Deo causata, quibus facere, ut nostrum liberum arbitrium faciat malum, quidni videbitur? Porro nullum est rimula, ut id videatur, si voluntas diuina obiectiue requisita ex parte conditionis, ut peccatum sub hac futurum cognoscatur à Deo, & requisita subiectiue, ut ipsum peccatum absolute existat, sit tantum indifferens simpliciter, sicque præparatiua Omnipotentis ad concursum generalem in actum bonum, & in malum, ut ex se magis afficiatur in bonum, & circa neutrum inferat, aut admittat prædeterminationem aliquod physicum. Quo cum nostro sentiendi modo concinit quod ait idem S. Augustinus cap. 20. de Prædest. SS. ibi: *Agis Deus, quod vult in cordibus hominum, vel adiuvando, vel iudicando, ut etiam per eos impleatur, quod manus eius & consilium prædestinauit.* Vbi adiuvandi voce significat motionem ad bonum, & voce iudicandi significat sine motionem permissionem peccati vnius in pœnam alterius, per illudque permissum punitio-nem. Quà posteriore voce vitur etiam in eodem sensu, cap. 10. eiusdem libri, & cap. 20. libri de Gratia & liber. arb. & ex doctrina S. Augustini, ait S. Gregorius Magnus lib. 16. Moralium, cap. 5. *Esti Deus peccantes deserit, eisdem tamen ipsis adest per iudicium, quibus adesse cernitur per adiumentum.* Ita S. Pontifex. Nunquam ergo Deus adiuvat, seu mouet ad peccatum.

838 In libro de Gratia & liber. arb. cap. 2. monet S. Augustinus: *Nemo Deum causetur in corde suo, sed sibi imputet quisque, dum peccat. Neque cum aliquid secundum Deum operatur, alienet hoc à propria voluntate, utpote quæ etsi à Deo præueniat, & adiuta per gratiam, operetur ut principium indifferens, exhibeatque partialem influxum in id, quod operatur secundum Deum, Agitur enim, ut agat, non ut ipsa nihil agat, ut ait idem S. Doctor lib. de corrept. & gratia, cap. 2. & proinde bonum, quod fit, non est alienum à propria voluntate, quamquam sit Dei magis principaliter. Secus ac malum, quo à Deo nos auertimur. Quod ut notat idem S. Doctor lib. 2. de Peccatorum meritis, & remissione,*

ne, cap. 18. ibi: *Nostrum est, & hæc est voluntas mala.* Quæ cur non erit Dei, cur huic non imputabitur, cur ipsum non causabimur? non capio, si ab eodem Deo efficaciter sit volita, & intentata. Neque item mente percipio, cur ex eadem S. Augustini schola, dixerit S. Prosper lib. 2. de Vocatione Gentium, cap. 12. aliàs 4. *Voluntas nostra in malis actionibus sola esse potest, in bonis autem sola esse non potest.* Curque S. Chrylostomus homilia 8. in epist. 2. ad Timoth. moneat: *Scio, quod Deus omnia prouidet, quod liberi arbitrii conditi sumus, quod alia quidem operatur, alia vero permittit; quod nihil mali vult fieri, quod non ex sola ipsius voluntate fiunt omnia, sed ex nostra quoque; mala omnia ex nostra tantummodo fiunt, bona omnia ex voluntate nostra, & ipsius adiutorio; quod nihil ipsum latet, non tamen, quia nihil ipsum laet, idcirco omnia operatur ipse.* Cur præterea S. Hieronymus in cap. 1. ad Ephes. vers. 11. scribit ad illa Pauli verba de Deo, *Operatur omnia secundum consilium voluntatis suæ: Non quo omnia, quæ in mundo fiunt, Dei voluntate, & consilio peragantur (alioquin & mala Deo poterunt imputari) sed quo vniuersa, quæ facit, consilio facit, & voluntate; quod scilicet & ratione plena sunt, & potestate facientis.*

839 In libro 2. de serm. Domini in monte, cap. 9. scribit S. Augustinus: *Non per seipsam inducit Deus in tentationem, sed induci patitur eum, quem suo auxilio deseruerit: ordine occultissimo, ac meritis, causis etiam saepe manifestis indicat illum, quem deserit, & in tentationem induci sinit.* Sic S. Doctor. At si Deus prædefiniret conditionatè proditorem v.g. Iudæ quoad materiale, sub conditione admissionis in schola Christi, quid aliud foret, quam inducere conditionatè in talem actum proditorem, & proinde in tentationem, qua superaretur Iudas? Quod si dicas, proditorem Iudæ non fuisse contingens purè conditionatum, assumo exemplum Scribæ illius, qui cap. 8. Matth. vers. 19. dixit ad Christum, *sequar te quocumque ieris;* & quem Christus non recepit inter discipulos, præcisus quaeritur, quæ sua essent, ut tradit S. Augustinus, iam à me transcriptus in sect. 15. Rogo igitur, cur decretum prædeterminatum ad id, ut Scriba ille quaereret quæ sua essent, si purificaretur conditio de eius receptione, non foret conditionata inductio in tentationem? Ut taceam, esse difficillimum explicatu, qualiter ea conditio potuerit assumi à Deo ad decernendum efficaciter peccatum Scribæ illius pro materiali, qualiterque potuerit Christus præcisus futuri-tionis conditionatè actus, quam sciret esse à Deo efficaciter decretam, repellere Scribam illum. Et decretum prædeterminatum materialis peccati, siue conditionatum obiectiue, & absolutum subiectiue (quale foret circa Scribam illum) siue absolutum obiectiue, & subiectiue (quale foret circa Iudam) quidni foret Dei per se potentissima inductio ad peccandum?

SECTIO XCII.

Refutationes aliæ ex eodem S. Augustino, & ex SS. Prospero, Anselmo, & Thoma, necnon ex Concilio Tridentino difficulter aliàs explicabili, vti & ex quadam communi SS. doctrina attestata à S. Thoma.

840 IN sermone 88. de tempore, ita fatur S. Augustinus: *Hoc fideliter, & firmiter credit dilectio vestra, quia nunquam Deus deserit hominem, nisi prius R.P. Gabr. de Henao, Scient. Med. Pars I.*

ab homine deseratur. Cum enim, & semel, & secundo, & tertio unusquisque & graua peccata commiserit, expectat tamen illum Deus, sicut per Prophetam dicit, *ut conuertatur, & uiuat.* Cum vero in peccatis suis cœperit permanere, de multitudine peccatorum nascitur desperatio, ex desperatione obduratio generatur. Et infra: *Ista testimonia Scripturarum ideo charitati vestra insinuare volui, ut intelligatis, quia & obduratio non Dei potentia compellente perficitur, sed Dei remissione, vel indulgentia generatur. Ac sic Pharaonem non diuina potentia, sed diuina patientia credenda est obdurasse. Denique quoties eum Dei plaga percussit, afflictus pœnituit. At ubi ei remissio diuina indulgentiam dedit, iterum se in superbiam elatus erexit. Hoc ergo desinitissime credite, Fratres, & hoc intelligite, quia quoties Dominus dicit, ego indurabo cor Pharaonis, non aliud intelligi voluit, nisi ego, inquit, suspendo plagas meas, & flagella. Unde per indulgentiam meam contra me obdurari permitto. Et infra: Ecce qualiter obduratur, qui ad correctionem castigari à Domino non meretur. De illis autem, quos indurari Dei misericordia non permittit, scriptum est, Flagellat Deus omnem filium, quem recipit. Nemo ergo cum Pagano, aut Manichæis Dei iustitiam reprehendat, aut culpam præsumat; sed certissime credat, quod Pharaonem non Dei violentia, sed propria iniquitas, & indomabilis superbia contra Dei præcepta toties fecerit obdurari. Quid est autem, quod dixit, Ego indurabo cor eius? nisi, cum abfuerit gratia mea, induret illum iniquitas sua.*

841 Quod aliis vocibus, sed eodem sensu declarauit breuiter idem S. Doctor tract. 53. in Iohannem, ad cap. 12. vers. 39. sic: *Excacat (inquit) obduratque Deus deserendo, & non adiuvando, quod occulto iudicio facere potest, iniquo non potest. Et in lib. 1. ad Simplicianum quest. 2. cum incidisset quaestio, vtrum obduratio sit pœna? scribit: Sed quid hoc quaerimus, cum ipse subungat Apostolus: Dicit enim Scriptura Pharaoni, quia ad hoc te excitauit, ut ostendam in te potentiam meam, & ut annuntietur nomen meum in vniuersa terra. Hoc autem subiecit Apostolus documentum, quo probaret quod supra dixerat: Igitur non volentis, neque currentis, sed miserentis est Dei. Concluditur ita: Ergo cuius vult miseretur, & quem vult obdurat, cum superius non vtrumque dictum sit. Neque enim quando dictum est, Non volentis, neque currentis, sed miserentis est Dei; sic etiam dictum est, Non volentis, neque contemnentis, sed obdurantis est Dei. Vnde datur intelligi, quod infra vtrumque posuit: Ego cuius vult miseretur, & quem vult obdurat; ita sententia superioris posse congruere, ut obduratio Dei sit nolle misereri, ut non ab illo irrogetur aliquid, quo sit homo deterior, sed tantum, quo sit melior, non irrogetur. In quo, & non in impertiendo malitiam consistere id, quod est, Deum obdurare, repetit idem Sanctus Doctor epistol. 105. ad Sixtum, Authorque de Prædestin. & Gratia, cap. 6. aduertit, consistere præcisè, in non molliendo: dixeratque cap. 4. non ita intelligendum esse, quod Deus quem vult indurat, quasi Deus in homine ipsam, qua non esset, duritiam cordis operetur. Indurare Deus dicitur eum, quem mollire noluerit. Sic etiam excacare dicitur, quem illuminare noluerit. Sic etiam repellere eum, quem vocare noluerit. Et S. Anselmus in cap. 9. Concordia, scribit, Deum dici, hominem indurare, cum non emollit; ac inducere in tentationem, cum non liberat. Videatur etiam in dialogo de casu diaboli, cap. 20. & S. Thomas in 2. ad Anibaldum, dist. 37. quest. vnicæ, part. 3. ad 2. art. 4. in corp. Opusculo 7. in exposit. 6. petitionis Orationis Dominicæ.*

Iam si Deus decreto antecedenti, & efficaci præ-

definiret materiale peccati, sequeretur, indurare positivè, & indurationem non consistere præcisè in defectu gratiæ divinæ efficacis, neque in desertione, neque in non impediendo misericordiam; sequereturque, esse aliquid amplius ex parte Dei, quam nolle misereri hominis indurati; sequereturque irrogare, imprimereque voluntati creatæ aliquid, quo ipsa non posset non prorumpere in materiale, connexum necessariò hic, & nunc cum malitia formalis, & quo proinde redderetur deterior. Vnde non fatiscit Viues respondens *disp. 7. dist. 3. num. 50.* negari tantum à S. Augustino indurationem, qua fiat à Deo prædefiniente, & prædeterminantè ad formale peccati. Non, inquam, fatiscit: tum quia cautio, ne dicatur Deus operari duritiam cordis humani, vana esset, siquidem Deus operaretur illam, si ex se, & à se prædefiniret enitatem materialem peccati, prædeterminaretque physicè ad illam; neque enim formale peccati, utpote nihil, & privatio, est operabile. Tum quia eatenus verum est, Deum indurare cor hominis, quatenus non emollit; at non in molliore, non est prædefinite materiale peccati, neque prædeterminare physicè ad illud, sed subtrahere donum aliquod gratiæ, quo cor hominis esset emolliendum.

843 Postremò ne abeat in expensum illud, quod in prioribus verbis *ex ferm. 88. de Tempore*, continetur, scilicet, *non quam Deum deserere hominem, nisi prius ab homine deseratur*; quòdque à Concilio Tridentino *sess. 6. cap. 11. de iustif.* confirmatur. Nam vi decreti antecedentis, & efficacis, quod Deus à se, & ex se conciperet circa materiale peccati, non apparet, quomodo Deus non prius desereret hominem. Cui effato repetito à S. Augustino in libro de *Natura, & gratia, cap. 26. in lib. 13. de Civit. Dei, cap. 15.* à S. Prospero ad *eb. 3. Gallorum*, & ad *14. Vincentianam, de homine non deserto prius à Deo*, conforme est illud, cuius meminit S. Thomas in *1. dist. 40. quest. 4. art. 1. in argumento Sed contra*, his verbis: *A SS. communiter dicitur, ut à SS. Dionysio, Augustino, & Anselmo, quòd causa, quare iste non habet gratiam est, quia ipse noluit accipere, & non quia Deus noluit ei dare: quia lumen suum omnibus offert; quòd tamen ab omnibus non percipitur, sicut nec lumen Solis à ceco.* Cum quo communi SS. PP. pronuntiato, non videtur stare, quòd Deus à se, & ex se antecedenter, & efficaciter decernat non dare Adamo, v. g. gratiam efficacem ad observationem præcepti de non esu pomi, si producat Adamum, & imponat ei illud præceptum. Nam admissio tali decreto, quidni verum erit, Adamum non habuisse gratiam efficacem, quia Deus noluit ei dare, & non quia Adamus noluit accipere? Et quare non imputabitur principaliter Deo, quòd Adamus non habeat, seu non accipiat gratiam efficacem? Cur dicitur de Adamo, quòd oblatam à Deo gratiam efficacem non possidet, quia non vult acceptare?

SECTIO XCIII.

Explicatur locus vnus S. Augustini obiectus in contrarium.

844 **O**ppones primò ex S. Augustino *lib. 5. contra Iulianum, cap. 3. & 4.* Nam circa verba *Rom. 1. vers. 24. Tradidit illos Deus in reprobum sensum*, quæ vt hyperbolicè dicta explicabat Iulianus Pelagianus, vel etiam de traditione non positiua, sed permissi-

ua, sic contra ipsum insurgit S. Doctor: *Propter hoc tradidit illos Deus in passiones ignominie; audis propter hoc, & quæris inaniter, quomodo intelligendus sit tradere Deus, multum laborans, ut ostendas, cum tradere deserendo. Sed quomodolibet tradat, propter hoc deserens, & vides eius traditionem, qualemlibet, & quomodolibet intelligas qua consequuta sunt. Curant enim Apostoli dicere, quanta pœna sit, à Deo tradi passionibus ignominie, siue deserendo, siue alio quocunque, vel explicabili, vel inexplicabili modo, quo facit hæc summè bonus, & ineffabiliter iustus. Enumerat deinde S. Augustinus, plura Scripturarum testimonia, vbi Deus punire dicitur peccata peccatis, & subdit: *Quid est autem, quod dicitis, cum desideris suis traditi dicimur, relictis per diuinam potentiam intelligendi sunt, non per potentiam in peccata compulsi? Quis non simul posuerit hæc duosdem Apostolus, & patientiam, & potentiam?* Subdit item circa illud Ezechielis 14. vers. 9. *Ego Dominus seduxi Prophetam illum: Patientia est, an potentia? Quodlibet eligas, vel utrumque fastidias, vides tamen falsi prophetæ peccatum esse, pœnamque peccati? At & hic dicitur es, quod ait, Ego Dominus seduxi Prophetam illum, intelligendum esse deserens, ut pro eius meritis seductus erraret? Age, ut vis, tamen eo modo punitus est pro peccato, ut falsum prophetando peccaret.* Insuper subdit circa illud 3. Regum 22. vers. 22. *Seduces, & praualebis, exi, & fac sic: Quis ad ista dicitur es. Nempe Rex ipse peccauit falsè credendo Prophetis. At hæc ipsa erat pœna peccati, Deo indicante, Deo mittente Angelum malum. Et in cap. 4. subiungit S. Doctor: *Quis verò ita despiciat, ut cum audierit, quod in Psalmo 139. canitur, Ne tradas me, Domine, à desiderio meo peccatori, hoc dicitur orasse hominem, ne Deus sit pateris erga illum, si Deum non tradit, ut mala fiant, nisi patientem bonitatem præbendo, cum fuit? Tradit ergo Deus in passiones ignominie, ut fiant que non conueniunt; sed ipse conuenienter tradit, & sunt eadem peccata, & peccatorum supplicia præteritorum, & suppliciorum merita futurorum, sicut tradidit Achab in Pseudopphetarum mendacium, sicut tradidit Roboam in falsum consilium. Facit hæc miris, & ineffabilibus modis, qui nouit iusta iudicia sua, non solum in corporibus hominum, sed in ipsis cordibus operari, qui non facit voluntates malas, sed vultur eis, ut voluerit, cum aliquid iniquè velle non possit.***

845 Ex his omnibus constat, Deum ex sententia S. Augustini tradere homines in reprobum sensum, non tantum deserendo, seu per patientiam sinendo labi in peccata, verum etiam per potentiam, vel positivè in peccata impellendo. Ergo prædeterminat Deus ad materiale peccati, iuxta S. Augustinum. Confirmatur. Deus iuxta eundem tradit in passiones ignominie mitis, & ineffabilibus modis, operando in corporibus, & cordibus hominum. At solum deserere, & permittere, non est ita operari. Ergo, &c. Ita Alvarez *disp. 24. de Auxiliis, num. 16. & 17. Viues disp. 7. dist. 3. ex num. 37. Gonetus tom. 3. disp. 8. art. 4. §. 6. pag. 698.*

846 Pro solutione aduertendum est, S. Augustino dicenti inobedientiam carnis pœnam esse peccati, obiectisse Iulianum, si libido pœna peccati est, abiiciendam esse pudicitiam, ne rebellis in Deum castitas illatam ab eo dicatur eneruasse sententiam. Ideo S. Augustinus aggressus est ostendere, Deum punire peccata peccatis, vt inde colligeret, sicut peccatum, licet pœna sit, quia culpa est, laudabile non est, sed omnino vitandum, ita libidinem esse frenandam, licet sit pœna peccati. Probat autem ex illo *Rom. 14. vnum peccatum posse esse alterius pœnam.*

Et quia Iulianus respondebat, Paulum vti hyperbolicè, vocando damnatos eos, qui rei erant ex desideris concupiscentiæ. Replicat S. Augustinus, expressisse Paulum & pœnam, id est praua desideria; & culpam, ob quam damnatio est consecuta, scilicet, quia mutauerunt gloriam incorruptibilis Dei in similitudinem imaginis corruptibilis hominis, &c. propter quod tradidit illos Deus. Quare ait S. Doctor, recurrere frustra Iulianum ad quæstionem, quomodo dicatur tradere Deus, permittendo, an impellendo ad peccata? De hoc enim quæstio non est, sed siue permittendo, siue impellendo tradat, tradidisse in pœnam peccatorum, dicente Apostolo, *Propter hoc, &c. Audis propter hoc, & quæris inaniter, &c.* Reponebat Iulianus: Iam illæ gentes desideris prauis astuabant. Non ergo intelligendæ sunt in ea per potentiam traditæ, sed tantum permissæ. Occurrit S. Augustinus. *Aliud est, habere mala desideria cordis; aliud tradi eis, vti que, vt consentiendo eis, possideant ab eis.* Ita conuincit, tradi desideris per consensum, quibus per sensum tangebantur. Et ad hoc adducit testimonia plura, atque exempla, ex quibus infert, occulto iudicio Dei fieri peruersitatem cordis, nempe ab homine, Deo tantum per potentiam permittente in pœnam peccatorum. Itaque contendit Augustinus, permissionem illam non esse patientiam, vel puram permissionem, sed potentiam, modo statim declarando.

847 Vnde Deus nequaquam ordinat, seu prædeterminat voluntatem creatam ad peccatum, etiam pro materiali, sed per potentiam permittendo non impedit, eamque iam suo vitio malam, & peccantem ordinat per patientiam, in pœnam præcedentium peccatorum, lapsam non erigendo, sed sinendo computrescere iuuenta in stercore suo, quod amplexata sunt, cum antea volutarentur in croceis. Explicatur: Videt Deus, hominem iustum, nisi tali gratia præueniatur, lapsurum, nec tamen præuenit illa, atque adeò ille labitur. Tunc lapsus ex pura peccanti oritur voluntate per solam potentiam, permittente Deo tale peccatum, non per potentiam tradente. Sic Adamus deseruit, non impediendo tentationem, & consensum. Rursum videt Deus hominem peccatorem, qui talibus inuitatus illecebris, atque dæmonis tentatione vexatus, resistere per oblatam Dei gratiam potest, consentiet tamen, nisi vberiore iuuetur: tandè cõsentit, & peccat, cumulatque peccata peccatis, Deo permittente, & vberiore gratiam volente denegare in pœnam præcedentium peccatorum. Tunc peccator dicitur tradi per potentiam Dei, seu compelli in peccata. Sicut enim, ablata gratia congrua, prænolescit peccaturus; ita ea denegata, & relictus suis affectibus, suæque propriæ imbecillitati, quasi traditus reputatur. V. g. nosti, anicum, si velit, posse resistere duobus ingredientibus inimicis, si tamen solus relinquatur, non restitutum de facto: deducis illum ad pugnam, & relinquis solum, diceris tradere, quia licet possit solus non succumbere, de facto tamen, te deserente, quantum non percipientem, succumbit. Ita Deus præcius peccati, permissa tentatione, futuri, statuit permittere, denegataque gratia congrua, deserere in pœnam præcedentium peccatorum; non tamen prædeterminat, neque intendit ruinam peccatoris, peccatumve etiam pro materiali, vt infligat pœnam. Neque in hoc sensu docet S. Augustinus, à Deo in scelera compelli peccatorem.

848 Quem sensum non dubito exclusum ab ipso in libro contra duas epistolas Pelagianorum, cap. 18. Nam cum dixisset Iulianus: *Hominem Dei opus defendimus, nec ex illius potentia, vel in malum, vel in bonum, inuitum aliquem cogi, sed propria voluntate, aut by-*

R. P. Gabr. de Henao, Scient. Med. Pars I.

num facere, aut malum: in bono opere à Dei gratia semper adiuari, in malum verò diaboli suggestionibus incitari. Respondet S. Augustinus: *Non ex Dei potentia, vel in malum, vel in bonum, inuitum aliquem cogi, sed Deo deserente, pro meritis ire in malum, & Deo adiuvante sine meritis conuerti in bonum. Non enim est homo bonus, si nolit, sed gratia Dei etiam ad hæc adiuvatur, vt velit; quoniam non inaniter scriptum est, Deus est enim, qui operatur in nobis & velle, & operari pro bona voluntate, & preparatur voluntas à Domino.* Ecce qualiter explicet S. Augustinus, Deum per potentiam in peccata compellere, nempe deserendo pro meritis, vel volendo desertionem in pœnam. Recolantur exarata supra *ex tractat. 53. in Ioannem, ad caput 17. vers. 38.* & videatur S. Prosper in *Respons. ad obiectionem 11. Gallorum*, quæ erat, quòd per potentiam Deus homines ad peccata compellat, à qua obiectione vindicat ibi S. Augustinus, & postea addit: *Cum verò aliquos à Deo tradidit desideris suis, aut obduratos legimus, aut relictos magnis peccatis suis, hoc ipsos meruisse profiteri, quia talia eorum crimina præcesserunt, vt ipsi sibi pœnas debuerint, qua eis etiam supplicium verterent in reatum.*

849 Si Viues aduertisset, S. Prosperum noluisse tollerare, quòd S. Augustino adscriberetur, dixisse, *Deum homines piè, restèque viuentes per potentiam in peccata compellere*, abstinentisset proculdubio à probanda prædeterminatione diuina ad materiale peccati ex hoc S. Augustini loco, quatenus ea esset compulsio per potentiam ad peccatum, de qua loquitur S. Doctor. Si nemo respondeat, S. Prosperum non respexisse, nisi ad negandam ex Sancti Augustini mente compulsionem, quæ adimeret libertatem in peccando; non fatiscit, quia Sanctus Prosper occurrebat obiectionibus, quæ contra S. Augustinum fiebant ex ipsius scriptis aduersus Pelagianos: obiectio autem de præfata compulsionem fiebat maximè ex loco, in quo versamur; & in quo de libertate in peccando non disputabatur, sed ab ea abstrahabatur, seu potius (vt ad præsens punctum attinebat) supponebatur non defutura; tum quia esset compulsio ad peccatum, quòd sine libertate non consistit. Tum quia S. Prosper compulsionem, quam Deo negat, agnoscit in diabolo, ait enim: *Non sunt opera Dei ista, sed diaboli, cuius gaudium est ruina Sanctorum.* Diabolus autem sic ad peccata compellit, vt non adimat hominis libertatem. Vnde cum nec diabolus compellat prædeterminando ad materiale peccati, S. Prosper non intellexit obiectionem de compulsionem prædeterminatiua, cui (vt putamus) non minus, sed multò magis se opponeret; & contradicendo compulsionem temeranti libertatem, contradiceret simul (vt censemus) prædeterminationem ad materiale, siue expressè, siue tacitè. Si alius respondeat, S. Prosperum eò intendisse, vt liberaret S. Augustinum à calumnia de compulsionem, quæ esset prædeterminatio ad formale peccati, & non ad materiale solum; certè qui sic responderet, fateretur eo ipso, locum hunc S. Augustini, nec in speciem fauere Magistro Viues, vt qui eum non alleget pro prædeterminationem ad formale, aliena prorsus ab animo S. Augustini, & ab ipsius Magistri Viues. Et præterea contra sic respondentem vrgent proximè dicta.

850 Iam singulorum verborum S. Augustini in loco obiecto explicatio perspicua est. Et in primis verba illa, *sed quomodolibet tradat*, fatemur indicant, à Sancto Augustino non intendi, Deum directè, & positivè

positiue ad peccata inclinare huiusmodi peccatores, sed quomodo illi de facto peccent, ea peccata pœnam esse præcedentium peccatorum. Qualiter verò hanc pœnam infligat Deus non sola permissione, sed per potentiam, dictum supra est. Nec aliud significant verba illa, *Quasi non simul*; & illa, *Age, ut vis*; sed & illa, *Deo mittente Angelum malum*, nempe ad decipiendum Achab per Pseudopphetas, & alia similia dupliciter intelligi queunt. Vno modo, id est, volente Deo permittere talem deceptionem Prophetarum per Angelum malum, & punire Acab, sinendo pro sola ipsius Achab voluntate illis assentiendo peccare, iuxta superius dicta. Vnde Sanctus Augustinus ibi ait: *Quis dicat, hoc peccatum pœnam non fuisse peccati, venientem de iudicio Dei, ad quem legit mendacem spiritum sine missum, sine permissum*. Altero modo referente eum, quem explicuit Sanctus Augustinus tractatu 6. in Iohannem, circa verba Christi ad Iudam, Iohannis 13. *Quod facis, sic citius. Non præcepit facinus*, inquit Sanctus Doctor, *sed prædixit Iudæ malum*. Ita hinc non misit, ut deciperet, sed prædixit deceptionem, quam præuisam, & peccatum inde subsequutum non prædefiniuit, sed ex voluntate peccantis ortum, ordinauit in pœnam, non faciendo voluntatem malam, sed illa iam à se mala vtendo in punitionem peccati.

851 Verba illa, *Quis verò ita desipiat*, hunc sensum reddunt: Cum orat Psaltes, ne tradatur à desiderio suo peccatori, non orat ne Deus per patientiam non puniat eius peccatum, Deus enim non tantum sic tolerat ea peccata, verum etiam, antequam facta intelligantur, statuit per potentiam permittere eum ordinem, & cursum rerum, imò & intendere, in quo nulla sit culpa; sed præcipit, peccatorem pro sua voluntate, nacta occasione, peccaturum, ipso non impediendo, & vult in pœnam peccati non impedire. *Tradit ergo Deus in passiones ignominie, ut faciant, que non conueniunt*. Quibus in verbis particula, *ut*, non intentionem Dei denotat, sed futurum euentum præscitum. Sicut Iacob dicens filiis 43. Genesis, vers. 6. *In meam hoc fecistis miseriam, ut indicaretis ei, & alium habere vos fratrem*; noluit dicere, filios eo animo manifestasse Præsidii Ægypti se habere alium fratrem, ut patrem affligerent, sed eam afflictionem ex tali manifestatione fuisse consequutam. Verba illa, *Facit hæc miris, & ineffabilibus modis*, exponenda sunt, non de Deo faciente per peccati prædeterminationem malas voluntates, sed de Deo faciente illum rerum ordinem, species intelligibiles, & obiectorum representationem, in quibus nulla sit culpa, nec prædeterminatio ad actum malum; imò eis suppositis homo possit bene operari, sua tamen culpa præno-scitur peccaturus, & peccato permissio vtitur Deus tanquam pœna culpæ præcedentis: permissio, inquam, tum quæ præcisè est peccatum, tum etiam quæ est pœna, nisi quod sub hac ratione supponit voluntatem permittendi, non vticumque, sed ob demerita præcedentia.

SECTIO XCIV.

Duo alia loca eiusdem S. Augustini explicantur.

852 **O**ppones secundo S. August. dicentem lib. de corrept. & gratia, c. 7. sic: *Electi sunt (Apostoli) ad regnandum cum Christo, non quomodo electus est Iudas ad*

opus, cui congruebat. Ab illo quippe electus est, qui non bene vti etiam malis, ut & per eius opus damnabilis illud, propter quod ipse venerat, opus venerabile compleverit. Cum itaque audimus, Nonne ego vos duodecim elegi, & vnus ex vobis diabolus est? illa debemus intelligere electos per misericordiam, illum per iudiciū. Illos ergo elegit ad obtinendum regnum suum, illum ad effundendum sanguinem suum. Similiter in Psal. 34. concione 1. inquit S. Doctor: Ille (nempe Deus) videbat traditorem suum, & elegit illum magis ad opus necessariū: illius malo magnum bonum operatus est, & tamen inter duodecim electus est, ne ipse duodenarius tam exiguus numerus esset sine malo: hoc ad exemplum nostræ patientiæ, quoniam necesse erat, ut inter malos viueremus. Quo in vtroque S. Augustinus vocat electionem decretum, quo peccatum Iudæ pro materiali est prædefinitum antecedenter, & efficaciter sine præcipientia præluente. Ita Viues supra n. 46. & duobus seqq. Gonetus supra pag. 694.

853 Respondeo, mentem S. Doctoris esse longè diuersam. Dixit quidem electos esse Apostolos, inter quos & Iudam, ad Apostolatū; de qua electione pari se in omnibus Apostolis procedunt verba illa Christi apud Ioan. 6. *Nonne ego vos duodecim elegi*? Dixit tursus, electos esse vndecim secundum propositum, hoc est, non tantum ad Apostolatū vt sic, sed & ad perseverantiam, atque glorificationem; & hoc modo non esse electum Iudam, sed permissum esse excidere. Dixit vlteriùs electum Iudam ad Christi D. venditionem, sed electione, quæ à prædictis fuit valde differens, non tantum ex parte eius, ad quod assumebatur, sed etiam ex parte substantiæ, & modi electionis. Quia hæc ad peccatum auaritiæ, & venditionis cõparatæ, sola permissio fuit, non decretum intentionum, & efficacis; sed vocatur à S. Augustino electio: tum quia æquè infallibiliter (non ex intentione Dei permittentis, sed ex malicia Iudæ peccantis) sequutus est effectus, ac si postiuua fuisset electio. Tum quia ortū habuit quodamodò venditionis occasio ex electione ad Apostolatū, inde enim curam habuit Iudas seruandi quæ ad Apostolorum collegium pertinebant, hincque stimulatus auaritiæ aculeis loculos habuit, tentatus est, & Deo permittente, ad traditionem commotus, victusque. Expressit satis hæc omnia S. Augustinus, cum scripsit, *Non quomodo electus est Iudas*, nam hæc verba denotant discrimen quoad substantiam, & modum, cum item scripsit, *Ad opus, cui congruebat*; id est, ad quod suo se aptarat ingenio; cum item scripsit, *Ab illo quippe electus est, qui non bene vti etiam malis*; nam vti malo non est facere, sed supponere malum, illudque iam præsuppositum ordinare ad alium finem, & idem addidit, *Illius malo magnum bonum operatus est*; cum item scripsit, *Illos debemus intelligere electos per misericordiam, illum per iudicium* etenim quando per iudicium tribuitur Deo apud S. Augustinum opus aliquod, denotatur, tale opus non prædefinitum à Deo, sed permitti præsertim in pœnam præcedentium peccatorum, & factum culpâ operantis hominis iudicari, ac puniri: sicut è contra, per opus misericordiæ denotatur benevolentia, fauorque Dei eligentis, & adiuuantis, vt paulò post constabit. Quare ex priori loco S. Augustini neutiquam deducitur, Deum prædefiniisse peccatum Iudæ pro materiali, sed præuisa determinatione, & consensu peccati, voluisse ex malo bonum nostræ redemptionis eruere, non faciendo malam voluntatem, sed vtendo in bonum mala. Posterior etiam locus, non intentionem Dei eligentis, sed rei euentum designat.

854 Et in vtroque quidem loco S. Doctor vsus largè est voce electionis, vt post Ledesinam tract. de diuina gratia auxiliis; quest. unica, artic. 7. §. Ad 2. argum. pag.

855 pag. 378. fateri debent, qui ex vtroque contra nos argumentantur, simulque largam electionem Iudæ ad proditorem fuisse magnoperè diuersam ab electione aliorum Apostolorum ad perseverantiam, & glorificationem, si fuit diuersa. Vnde probant ex S. Augustino, fuisse decretum efficacis, & antecedens de prodicione pro materiali? An quia vocetur electio? Sed vocis larga vsurpatione, quæ nunc aduersariis nostris non liceret: & ob voculam vnã, cur tribuatur S. Augustino sententia, quæ contextui non quadrat, neque tot aliis locis eiusdem S. Patris?

856 Oppones tertio S. Augustinum libro de Gratia, & liber. arbit. cap. 20. & 21. contendere, voluntates hominum, tam bonas, quàm malas, in Dei esse potestate, pronuntiare que nonnulla verba, in quibus traditur prædeterminatione peccati quoad materiale. Ait enim cap. 20. ita: *Satis me disputasse arbitror aduersus eos, qui gratiam Dei vehementer impugnant, quæ voluntas humana non tollitur, sed ex mala mutatur in bonam, & cum bona fuerit, adiunatur: & sic disputasse, vt non magis ego, quàm diuina ipsa Scriptura vobiscum loquitur a sit euidentissimis testimoniis veritatis: quæ Scriptura diuina, si diligenter inspicatur, ostendit, non solum bonas hominum voluntates, quas ipse facit ex malis, & à se factas bonas in actus bonos, & in æternam dirigit vitam, verum etiam illas, quæ conseruant sæculi creaturam, ita esse in Dei potestate, vt eas, quò voluerit, quando voluerit, faciat inclinari, vel ad beneficia quibusdam præstanda, vel ad pœnas quibusdam ingerendas, sicut ipse iudicat occultissimo quidem iudicio, sed sine vlla dubitatione infusissimo. Nam inuenimus, aliqua peccata, etiam pœnas esse aliorum peccatorum. Post hæc plura congerit testimonia Scripturarum. Rom. 9. de yafis iræ: *Exodi 7. de induratione Pharaonis: Iosue 7. de fuga Israël, Haitis persecutionem: Iosue 11. de exterminatione populorum Terræ promissæ: 2. Regum 16. & 3. Regum 2. de Semei maledicente: 2. Regum 17. de Absalon respuente consilium Achitophel.**

857 Vlteriùs in cap. 21. adducit 3. Regum 12. Roboam reiciientem consilium Seniorum: 2. Paralipomenon 21. suscitationem Philistinorum, & Arabum contra Ioram: 2. Paralip. 25. Prophetam dicentem Amariæ, *Non veniat tecum exercitus israel, &c. quoniam si putaueris obtinere te in illis, in fugam conuertet te Deus.* 4. Reg. 14. *A Deo erat, vt traderetur. Ezechielis 14. Ego Dominus seduxi Prophetam illum. Esth. 15. Conuertit Deus, & transiit indignationem eius in tentationem. Prouerb. 12. Sicut impetus aquæ, sic cor Regis in manu Dei. Psalm. 104. Conuertit cor eorum, vt odissent populum eius. Rom. 1. Tradidit illos Deus in desideria. Thessal. 2. Mittet illis Deus operationem erroris, vt credant mendacio. Ex quibus omnibus sic colligit S. Augustinus: *His, & talibus testimoniis diuinarum eloquiorum, quæ omnia commemorare nimis longum est, satis, quantum existimo, manifestatur, operari Deum in cordibus hominum ad inclinandas eorum voluntates quocumque voluerit, siue ad bona pro sua misericordia, siue ad mala pro meritis eorum, iudicio vtique suo aliquando aperto, aliquando occulto, semper autem iusto. Et in principio capitis 21. dixerat: *Quis non ista iudicia diuina contremiscat? Quibus agit Deus in cordibus etiam malorum hominum, quicquid vult, reddens eis tamen secundum merita eorum: vtique inclinans in peccata, quibus alia puniat peccata eorumdem, vel aliorum. Ita Viues supra ex numero 42. vsque ad 45. Gonetus supra pag. 797.***

858 Respondeo, verba illa, *Quò voluerit, quando voluerit*, R.P. Gabr. de Henao, Scient. Med. Pars I.

luerit, faciat inclinari; significare indifferenter aut voluntatem illius operis, quod dicitur velle Deus, aut permissionem, ita vt iuxta sensum accommodatum voluntas applicetur operi, quod non sit peccatum, permissio autem actioni peccati. Id quod ratione, & S. Augustini autoritate fundatur. Ratio est, quoniam opus permissum, sit à Deo permittere volente, qui si nollet permittere, non fieret. Interuenit ergo diuina voluntas circa omne opus ad extra, diuersimodè tamen; nam opus, non malum respicitur affectiue ab ea: in malo autem respicitur solum negatio impedimenti, relinquendo liberum arbitrium creatum non impeditum, si velit pro sua libertate peccare. Autoritas S. Augustini est celebris in verbis finalibus capitis 100, Enchiridij, quæ à nobis exarabantur in num...

859 Circa exempla, quæ S. Doctor affert, dico primò, non esse necessitati, vt in omnibus internenerit peccatum. Cur enim peccauerint Israëlites timore mortis perterriti fugientes ab Haitis? Et de quibusdam aliis idem potest negari. Sed quauis in omnibus interuenisse peccatum concedatur, dico secundò, sufficere voluntatem permissiuam pro omnibus, & non requiri voluntatem intentionem, postiuam, & directam peccati, etiam pro materiali. Licet autem S. Augustinus scribat de Israëlitis fugientibus, *In animo factus est timor, vt fugerent, & hoc factum est, vt vindicaretur peccatum*; & de indigenis Terræ promissæ resistens Israël addat: *Per Dominum factum est confortari cor eorum, vt obuiam irent Israëlites ad bellum, vt exterminarentur. Et de Roboam sperante consilium salubre seniorum subiungat: Sic factum est illud per hominis voluntatem, vt tamen conuerso esset à Domino. Nihilominus timor Israël, & animositas hostium non fuit peccatum, nec taliter cum peccato connecebat, vt quantum de se esset, non esset affectus indifferens, quo bene, vel male vti potuerunt. Vnde si peccatum inde sequutum est, non ex prædefinitione, sed ex sola præscientia futurorum agnoscebatur, permittente Deo, vt puniret peccatores. Quoad Roboam audiuit ille consilia seniorum, quod Deus voluit; sed elegit ille imprudenter id, quod Deus permisit tantummodò, & quod præuisum Deus ordinauit in pœnam peccati paterni.*

In exemplo Semei maledicentis Dauid, certissimum est, & ad mentem S. Augustini, verba Scripturæ sacræ esse mitiùs accipienda, quàm sonant. Dicit enim Scriptura iuxta nostram Vulgatam 2. Regum 16. vers. 10. *Dimitte eum, vt maledicat; Dominus enim præcepit, vt malediceret Dauid. Et infra: Dimitte eum, vt maledicat iuxta præceptum Domini. Et tamen ait Sanctus Augustinus: Non iubendo dixit, vbi obedientia laudaretur; sed quòd eius voluntatem, vitio suo malam, in hoc peccatum iudicio suo iusto, & occulto inclinauit. : : : Nam si iubenti obtemperasset Deo, laudandus potius, quam puniendus esset, sicut ex hoc peccato nouimus postea esse purum. Quemadmodum ergo præceptum ibi pro inclinatione, seu propensione ponitur, ita verbum inclinans, quo vtitur S. Augustinus, accipiendum est pro talis peccati permissione, quæ cum ordinasset Deus, illum fieri obuiam Dauid, quando, & quomodò prænouit obuiam factum maledicturum, nisi speciali gratiæ auxilio impediret, noluit impedire, sed permittere, vt puniret Dauid, vel præberet occasionem meritorie tolerantie. Ideo dixit S. Augustinus: *Ecce quomodò probatur, Deum vti cordibus, etiam malorum, ad laudem, atque adiumentum bonorum.**

860

Sed quomodo specialiter in illud peccatum inclinavit Deus voluntatem, vitio suo malam? Nam permissio est indifferens ad diuersa. Respondetur primo cum S. Thoma in cap. 9. Rom. lect. 3. ubi refertur verba S. Augustini de inclinatis hominum voluntatibus à Deo, siue ad bona pro sua misericordia, siue ad mala pro meritis eorum, & adnotans, non causari à Deo malitiam, sed permitti, addit: *Aliquid amplius videtur mihi in hoc esse intelligendum, quia videlicet insinuetur quodam interiori mouentur homines à Deo ad bonum, & ad malum: aliter tamen ad bona, aliter ad mala inclinatur Deus. Nam ad bona inclinatur directe, & per se tanquam actor bonorum: ad malum autem dicitur inclinare, vel suscitare homines occasionaliter, in quantum scilicet Deus homini aliquid proponit, vel interiori, vel exteriori, quod tantum est de se inductiuum ad bonum, sed homo propter suam malitiam peruersè utitur ad malum: & hoc modo circa Pharaonem accidit, qui cum à Deo excitaretur ad regni sui tutelam, abusus est hac excitatione ad crudelitatem. Et oportet considerare, quo sine Deus ista partem faciat, partem permittat, &c. id est, quo sine faciat instinctum ad bonum aliquod particulare, quo ex instinctu, inductiuo ex se ad illud bonum, sumit homo abusus, & malitiosè occasionem ad peccati actum, quem Deus permittit.*

861

Respondetur secundò, permissionem respectu plurium peccatorum intelligi posse; & cum Deus præuidet, si permittat, hoc, vel illud de facto futurum, illud in particulari vult permittere, quod præuisum est futurum pro malitia peccantis, & tunc supposita permissione, statuit deserere ad punitionem, vel ad meritum aliorum, vt contingit hic. Et hoc denotat verbum *vti*; quasi voluntate peccante ex suo vitio, vtatur Deus in bonum finem. Vt si quis homo præuidens periurium illius, cum quo litiget, quod non teneatur impedire, permittat, vt postea, probata falsitate, iniuriam à se depellat, vel bonum aliquod tali permissione intentum obtineat. Vnde S. Augustinus in *Enchirid. cap. 104.* de primo parente Adamo ait: *Quia verò eum malè vsurum libero arbitrio, hoc est, peccatum esse præsciebat, ad hoc potius preparauit voluntatem suam, vt bene ipse faceret etiam de malefaciente, ac sic hominis voluntate mala non euacuaretur, sed nihilominus impleteretur omnipotentis bona.* Ecce qualiter peccatum non prædefinitum, etiam pro materiali, sed tantum permissum, & præscitum ordinatur à Deo in bonum: illud verò Deus præscit, quod permittit, & illud permittit, quod ineffabili, & alta sapientia nobis occasionem boni futurum agnouit. Et ita permisit Adæ peccatum, vt ubi abundauit delictum ex culpa peccantis, abundaret & gratia ex bonitate, & misericordia Reparatoris. Atque ita etiam particulare peccatum Semei permisit, dum voluntate sua malum, & odio prosequente David inclinavit posituè, vt eò pergeret, ubi ei obuiam fieret, & prænoscent obuiam factum, permisit illud peccatum, potius quàm aliud, in bonum David.

862

In exemplo Philistinorum, & Arabum à Domino suscitatorum contra Ioram, circa quod S. Augustinus ait: *Et eorum spiritum Dominus suscitauit, & tamen sua voluntate uenerunt; agit enim Omnipotens in cordibus hominum, etiam motum voluntatis eorum, vt per eos agat, quod per eos agere ipse voluerit, qui omnino inuisè aliquid velle non nouit;* forte infideles illi inuaserunt Israël iure belli, & absque peccato, vt iniuste ablata recuperarent ab iniquo Rege. Quod si inuasio illa, quantum ad substantiam, non fuit peccatum, ad illam potuit mouere Deus, licet præuiderit ex circumstantia permissa aliquos peccaturos. Sed demus, fuisse peccatum, quantum ad substantiam; adhuc

iuxta permissionem superius explicatam intelligi potest illa suscitatio. Præterea admitti potest excitatio positiua, vt deuastarent Israël, supposita determinatione eorum ad deuastanda regna vicinorum, & depradanda aliena, solum enim suscitaret, determinaretque Deus ad hoc obiectum materiale, potius quàm ad illud, in quo nihil iniustum committeret Deus, vt pote qui haberet ius ad faciendum per se contra Israëlitas id, ad quod faciendum determinaret Philistinos, vel Arabes. Explico à simili: Non potest licitè Rex hortari non paratum, vt peccet, occidendo Petrum, neque potest paratum ad interficiendum Petrum, vel Ioannem, determinare ad alterutrum. Si verò ius habeat Rex ad debellandos, necandosque perduelles, & videat milites determinatos ex propria malitia ad iugulandos omnes obuios factos, neque tamen in potestate sua habeat impedire, aut non teneatur, tunc licitè poterit hortari, vt si occisuri sunt aliquos, occidant perduelles. Haud secus intelligitur facile, qualiter possit Deus voluntatem, vitio suo malam, inclinare in hoc potius, quàm in aliud materiale peccati.

Verba illa, siue ad mala pro meritis eorum, iudicio vtique suo, et si ex superius dictis sunt sufficienter explanata, libet adhuc magis elucidare, repetendo, dupliciter secundum S. Augustinum agere Deum in cordibus hominum, vno modo, adiuuando; alio modo, iudicando. Addimusque S. Augustinum vt ce adiuuandi, seu adiutorij interdum non intelligere causæ vniuersalis cooperationem, sed motionem, quâ dicitur Deus facere, vt nos faciamus. Quam lib. 2. de peccatorum meritis, & remiss. cap. 5. inquit: *Ad peccatum non adiuuamur à Deo; iusta autem agere, vel iustitia præceptum omni ex parte implere non possumus, nisi adiuuemur à Deo.* Cum dicit, ad peccatum, intelligit actionem posituam, & non tantum formale peccati, vt patet ex contrapositione illa, *Iusta autem agere.* Rursus sermon. 13. de verbis Apostoli, cap. 11. ait: *Agis quidem, illo non adiuuante, libera voluntate, sed malè.* Et mox: *Cum dico tibi sine adiutorio Dei nihil agis, nihil boni dico.* Nam ad male agendum habes sine adiutorio Dei liberam voluntatem. His in locis non negat S. Augustinus physicum Dei concursum simultaneum cum voluntate creata ad opus prauum, sed inficiatur gratiam præuenientem, seu excitantem ad illud.

864

Hinc ad verba illa dicimus, Deum operari in cordibus hominum respectu peccatorum, secundum iudicium, inclinando ad actus peccati negatiuè, id est, non declinando, seu impediendo, sed permittendo; adiuuare autem posituè excitando ad opera non mala, quæ prædestinauit, vt fierent; ideoque facere iudicium ex meritis eorum, quos punit vel deserendo, vel per alios exercendo. Confirmari potest is modus inclinationis negatiuæ ex loquutione ipsius S. Augustini, qui cum scripsisset de Semei maledicente: *Nec causa tacita est, cur ei Dominus isto modo dixerat maledicere David, hoc est, cor eius malum in hoc peccatum miserit,* quasi se corrigens addidit, *seu dimiserit,* vt ostenderet, non denotari à se posituam missionem, sed negatiuam.

865

Hinc etiam si quis importunè instet, & contendat, S. Augustinum non loqui de permissione, sed de voluntate directa, & absoluta; tum quia volens ostendere, nullam esse apud Deum iniquitatem, quando seducit, indurat, &c. facile potuisset hæc omnia secundum permissionem explicare; at solum respondet, illos, qui seducuntur, & indurantur, pati hæc iustè, quia merita præcesserunt. Tum quia arguit S. Doctor

S. Doctor à simili sic: Si in malis ita operatur Deus: Ergo & in bonis. Atqui in bonis absolute vult opera bona. Ergo & in malis mala. Inde, inquam, respondetur ad primum, non dici Deum per solam permissionem seductionis, indurationisque seducere, & indurare; sed debere adiungi iudicium, quod, vt pote iustum, præcedat oportet merita damnationis; & ideo S. Augustinum recurrere ad merita mala præcedentia, vt peccatum originale, vel ad actuale propria voluntate contractum. Et quidem qui post in baptismo iustificationem permittitur peccare primum, non dicitur indurari, nec in poenam sui, vt in peccatum labatur. Si hoc enim ita esset, nullum existeret peccatum, quod non esset poena, & ex meritis præcedentibus; cum tamen S. Augustinus dicat cap. 20. *Inuenimus aliqua peccata etiam poenas esse aliorum peccatorum;* & dicens aliqua, non comprehendit omnia; sicut quando de permissione loquitur in præcitate cap. 10. de Prædest. SS. & alibi sæpe, præcipue lib. 3. de Trinitate, cap. 4. ubi scribit: *Voluntas Dei est prima & summa causa omnium corporalium specierum, atque motionum. Nihil enim fit visibiliter, & sensibiliter, quod non de interiore, inuisibili, atque inintelligibili aula summi Imperatoris, aut iubeatur, aut permittatur, secundum ineffabilem iustitiam prætorum, atque poenarum, gratiarum, & retributionum in ista totius creature amplissima quadam, immensaque Republica.* Ad secundum negatur, procedere S. Augustini argumentum à simili, sed à maiori ad minus. Verba S. Doctoris hæc sunt capite 21. *Si potens est, siue per Angelos, vel bonos, vel malos, siue quocumque alio modo operari etiam in cordibus malorum pro meritis eorum, quorum malitiam non ipse fecit, sed aut originaliter tracta est ab ipso Adam, aut creuit per propriam voluntatem; quid mirum est, si per Spiritum Sanctum operatur in cordibus electorum suorum bona, qui operatus est vt ipsa corda essent ex malis bona? Quasi diceret S. Augustinus, si non adiuuando, neque excitando, neque interiore vocatione trahendo, sed permittendo, & creaturam vtendo ministerio, siue bonorum Angelorum circa non peccata, siue dæmonum circa peccata, reddit peccatoribus poenas meritorum, quæ per peccatum originale, vel actuale contraxerunt, quidni per impulsu Spiritus Sancti, posituè trahendo voluntatem ad bonum, faciet infallibiliter, & efficaciter ex malis bonos?*

866

Ex dictis abundè patet ad verba illa S. Augustini, *Quis non ista iudicia diuina contremiscat?* Et qui attenderit ad ea, quæ scribit S. Pater in cap. 23. eiusdem libri, facile intelliget, non aliam fuisse mentem S. Doctoris, quàm quæ à nobis est declarata. Scribit namque: *Quando ergo auditis dicentem Dominum, Ego Dominus seduxi Prophetam illum; & quod ait Apostolus, cuius vult miseretur, & quem vult obdurat, in eo, quem seduci permittit, vel obdurari, mala eius merita credite: in eo verò cuius miseretur, gratiam Dei, non reddentis mala pro malis, sed bona pro malis, fideliter, & indubitanter agnoscite. Nec ideo auferatis à Pharaone liberum arbitrium, quia multis locis dicit Deus, Ego induravi Pharaonem, vel indurabo cor Pharaonis. Non enim propterea ipse Pharaon non induravit cor suum, nam & hoc de illo legitur, quoniam ablata est ab Aegyptiis cynomyia, dicente Scriptura, & ingravit cor suum, & in isto tempore, & noluit dimittere populum. Ac per hoc & Deus induravit per iustum iudicium, & ipse Pharaon per liberum arbitrium. Hæc verba solam permissiuam Dei voluntatem, secundum iudicium respectu seductionis,*

nis, & obdurationis significant, minime verò voluntatem prædefinitiuam.

Non plura S. Augustini loca pro prædeterminatione ad materiale peccati collegerunt Viues, & Gonetus; sed Alvarez supra adducit alium ex libro 2. de lib. arb. c. 20. ubi S. Doctor ait: *Omne bonum ex Deo. Nulla ergo natura est, qua non sit ex Deo. Motus ergo ille auersionis (ab incommutabili bono ad mutabile bonum) quod fatemur esse peccatum, quoniam defectus motus est, omnis autem defectus ex nihilo est, vide quò pertineat, & ad Deum pertinere ne dubites. Qui tamen defectus, quoniam est voluntarius, in nostra est potestate. Si enim times illum, oportet vt nolus; si autem nolis, non eris. Verumtamen nisi in vitiatas editionibus, vt obseruat Gonetus supra §. 10. pag. 725. non legitur, nisi ad Deum pertinere, ne dubites; & ita petit contextus, doctrinæque constantia in compluribus aliis similibus locis, & alioqui ex S. Patris sententia proditio Iudæ v. g. quatenus defectus est à recta ratione, & proinde quæ est formaliter peccatum, pertinet ad Deum. Quem errorem vt S. Augustino attribuat Alvarez, in mentem non venit.*

Et quidem eo in loco potius indicat, Deum non concurrere efficienter proximè, & immediatè ad entitatem physicam, & realem actus peccaminosi; vt & in lib. 12. confess. cap. 11. lib. 5. de ciuit. Dei, cap. 9. de perfect. iustitia, cap. 2. lib. 1. Retract. cap. 9. & 26. lib. de natura boni, cap. 28. lib. 1. contra Iulianum, cap. 8. & ita visum est Hugoni de S. Victore apud Hurtadum infra, Magistro Sententiarum (qui in 2. distinct. 37. assert multa loca S. Augustini, & quæstionem non dirimit,) Theologisque non paucis veratissimis in huius S. Doctoris scriptis, vt Vazquio 1. 2. disputat. 129. cap. 2. & 3. Ioanni de Salas tom. 1. in 1. 2. tract. 5. disputat. 3. sect. 2. tom. 2. tract. 13. disp. 10. sect. 2. Petro Hurtado disput. 10. Physicorum, sect. 2. sub. 3. in postrema editione, Ludouico à Dola disp. quadrupartita de concursu Dei, & creatura, parte 4. cap. 2. Sed quidquid de hoc sit, S. Augustinum saltem non admisisse prædeterminationem ad peccati materiale, conuincunt testimonia à nobis expensa supra, aliaque deinceps afferenda studiosè.

In quo non parum me confirmant quæstia ab Alvarez, Viue, & Gonetis loca, ad quæ respondi. Cumque eadem, & duo, aut tria alia cogantur à Caluino, & Beza ad suam blasphemam hæresim de Deo authore & causa peccati, vt videre est in Bellarmino lib. 2. de amissione gratiæ, & statu peccati, cap. 16. & in Controuersistis aliis, incumbit Catholicissimis Alvarez, Viues, & Gonetis satisfacere eis, dicereque, non significari in eis decretum antecedens, & efficax circa formalem malitiam. Atque ita circa locum ex lib. 5. contra Iulianum, cap. 3. & 4. exequitur Gonetus parte 2. tom. 8. disp. 6. art. 3. §. 2. pag. 265. Si autem huiusmodi decretum non significatur, neque item illud aliud circa entitatem materialem substratam hic, & nunc malitiæ formali. Et vt extaret in eis verbum aliquod primo adpectu ducens ad vnum, vel aliud, expedit considerare attentè totum contextum; & ideo ego tam accuratè discussi singula verba S. Doctoris; expedit etiam ex aliis locis indagare eius mentem, conferendo vnum locum cum alio; quod & ego feci.

SECTIO XCV.

Contra idem decretum expenduntur Concilium Arausicum 2. S. Anselmus, Articulus quidam Academiæ Parisiensis, S. Thomas, S. Prosper, S. Augustinus, S. Cyprianus existimatus, S. Fulgentius, S. Cyrillus Alexandrinus.

870 **C**oncilium Arausicum 2. can. 23. ita decernit ex S. Augustini sensu: *Suam voluntatem homines faciunt, non Dei, quando id agunt, quod Deo displicet.* Quæ ratio intelligi à me non potest, si Deus efficaci, & antecedente voluntate velit actiones positivas hominum, habentes necessariò annexam sibi malitiam formalem. Quomodò enim non facient voluntatem Dei, si volunt id, quod Deus vult efficaciter, & antecedenter, ut ipsi velint? Ut enim ait Sanctus Anselmus in Dialogo de libero arbitrio, capite 8. *Servanti rectitudinem voluntatis propter ipsam rectitudinem, est unicuique servanti eam, velle quod Deus vult eum velle.* Et paulò antea: *Nulla est infra voluntas, nisi qua vult quod Deus vult eam velle.* Et libro de voluntate Dei, capite 4. *Tunc tantum est bona voluntas humana, quando vult illud, quod Deus vult illam velle, & sic concordat divina, qua est magistra humana.* Quod homines volunt, intenduntque, est actio positiva, ad quam necessariò sequatur malitia formalis. Si ergo Deus eandem actionem sub eisdem circumstantiis vult efficaciter, & antecedenter, prædefinitque ipsam, quo pacto evitabitur absurdum illud? damnatum quidem in Ioanne de Mercuria ab Academia Parisiensi anno 1367. Dixerat enim ille: *Quicumque peccat, conformat voluntatem suam voluntati beneplaciti Dei, sic quod ille vult, sicut Deus vult, illum velle.*

871 Doctrinæ Concilij Arausicani affocio egregiam hanc S. Thomæ *quest. 6. de Malo, art. unico ad 5. ibi: Voluntatis hominis, quodammodo discordat à Dei voluntate, in quantum scilicet vult aliquid, quod Deus non vult eam velle, ut cum vult peccare: licet etiam non velit Deus, voluntatem hoc non velle, quia si vellet hoc Deus, fieret.* Quæ verba clariora fiunt ex his in 1. *distinct. 46. questione 1. articulo 4. ad 3. ibi: Mala culpa non fieri, vult Deus voluntate antecedente, non autem voluntate consequente, nisi de illis, quos scit mala non velle facere, quia voluntas consequens recipit conditionem creaturae.* Utrobique docemur, Deum non velle voluntate consequente, non fieri mala, nisi de iis, quos scit non velle facere mala. Quare ut Deus velit, Petrum non peccare, debet scire priùs, illum in tali occasione positum non peccaturum. Quæ præscientia non potest esse simpliciter intelligentiæ, cum non sit de re dumtaxat possibili. Neque potest esse visionis, nam etsi sit de futura Petri operatione, sed antequàm Deus velit absolutè talem operationem, seu suum ad illam concursum. Ergo debet esse præscientia conditionata, siue media, siue non media. Iam si Deus voluntate consequente non vult Petrum non facere malum, nisi præciat conditionatè, non facturum illud, si in tali, vel tali occasione ponatur, sequitur à fortiori, Deum voluntate consequente non velle permittere Paulum facere malum, neque

velle cum ipso concurrere ad materiale mali, nisi præsupposita scientia de Pauli determinatione ex ipse sua ad opus prauum. Quæ præsupposita scientia est media.

872 Eadem doctrinæ Concilij Arausicani adiungunt etiam aliam S. Thomæ *quest. 23. de Verit. art. 7. in corp. aientis: Ex hoc unaquaque voluntas bona est, quod divina voluntati conformatur. Et ex hoc actus nostra voluntatis divina voluntati conformatur, quod volumus id, quod Deus vult nos velle.* Cur igitur non erit laudabile, conformemque voluntati divinæ, nos velle materiale odij Dei, quod is vellet, nos velle? Sed Gonetus §. 10. pag. 752. distinguit: Laudabile est, velle id, quod Deus nos velle vult, voluntate signi (quod sit præceptum, vel consilium, vel lex permissiva) concedo; voluntate generali primæ causæ, & vniuersalis prouisoris, nego. Nam hac Deus plura vult, quæ non est laudabile nos velle, ut pestes, incendia, mortem parentum, & damnationem reprobatorum. Contra tamen, quia ut docemur à S. Thoma in *art. seq.* Deus non vult, nos nunc velle hæc. Si enim Deus vellet, quod nos vellemus pestes, &c. admittaturque velle, quod velimus peccati materiale, est profus inintelligibile, quod non esset laudabile, nos velle pestes, &c. quodque laudabile non sit, velle materiale præfatum. Non enim potest, non esse in nobis laudabile; quod in Deo laudabile est velle, ut nos velimus. Similiter est profus imperceptibile, ut Deo antecedenter, & efficaciter volente fieri à nobis materiale illud, nolque velle facere illud, non sit beneplaciti ea voluntas diuina. De quo tamen materiali, ut cadente sub voluntatem signi, ait S. Thomas in articulo 3. ad 4. *Voluntas Dei non est respectu mali, ut fiat; est tamen respectu eius, ut impediat prohibendo, vel in potestate nostra constituat permittendo.* Et ad 6. *Quædam est voluntas signi, que nunquam incidit in idem cum voluntate beneplaciti, sicut permissio, qua permissio mala fieri, cum mala fieri nunquam velit.* Itaque respectu materialis non datur in Deo voluntas per modum etiam simplicis affectus, ut fiat, sed potius datur simplex affectus, ut non fiat, quatenus Deus, etsi posset, nolit impedire illud, subtrahendo voluntati creatæ suum generalem concursum. At si prædefiniat illud, quidni vellet efficaciter, ut fieret à se, & à nobis? quidni & nos non peccaremus, non faciendo, ob discrepantiam à prædefinitione diuina efficaci?

873 Respondet Gonetus vbi proximè, ambiguitatem hanc [procedere ex ignorantia eorum, quæ docentur in Tract. de moralitate actuum humanorum, de obligatione se conformandi diuinæ voluntati. Ibi enim communiter dicitur, non esse malum, se non conformare diuinæ voluntati in voluto materiali, hoc est, non velle id, quod Deus vult, nisi quando id nobis innotescit per præceptum. Si enim nobis non innotescat, Deum aliquid velle, aut non innotescat per præceptum, sed alia via, possumus licitè velle oppositum, imò aliquando tenemur sub peccato, ut quando est malum alicui, aut habet annexum aliquid prohibitum. Non constat autem homini, quod Deus ab æterno prædefiniat, ipsum elicitorum materiale talis peccati. Et si postea ex effectu id innotescat, non tamen per præceptum. Vnde non peccaret, sed bene faceret, si actum illum non poneret.] Hæc ille, & optimè, quando voluntas Dei non vult nos velle aliquid, seu quando quod est volitum materiale voluntatis diuinæ, non velit Deus, ut sit etiam nostræ: secus si

si Deus velit, & multò magis, si efficaciter, ut materiale volitum suæ, sit etiam nostræ. *Non semper velle debemus, quod Deus vult, sed hoc velle debemus, quod Deus vult nos velle debere,* aiebat S. Anselmus cap. 159. de Similitudinibus, & S. Thomas in 2. 2. *quest. 104. artic. 4. ad 3. sic: Etsi non semper teneatur homo velle quod Deus vult, semper tamen tenetur velle, quod Deus vult eum velle, & hoc homini præcipue innotescit per præceptum diuinum.* Qui uterque S. Pater repetunt quæ supra, proficientes ex S. Augustino cap. 101. *Enchiridij, & nos ex ipsis.* Atque hinc cur peccaret voluntas nostra, eliciendo eum actum, quem Deus vellet eam elicere? & cur potius non peccaret, eum non eliciendo? Quauis verò ante elicentiam actus nobis non constaret de prædefinitione Dei; aut postea constaret: & tunc cur debemus iudicare nos peccasse per se, & non magis per accidens ex ignorantia prædefinitionis? Et cur aggredi non possemus actum, scientes non fore à nobis elicendum, sine ea prædefinitione, seu sine conformitate nostræ voluntatis cum diuina? & post factum cur in nostro actu saltem per se non complaceremus? Et quid si ante factum Deus nobis reuelaret suam prædefinitionem? Recursus ad præceptum prohibens non potest prodesset, nam de eius conciliatione cum prædefinitione eiusdem actus aequè dubitamus.

874 S. Prosper fuit quasi altera mens S. Augustini, cum ex illo multa proferri possent aduersus prædeterminationem ad materiale peccati, aliquaque iam sunt producta, & aliqua in tempore adducuntur: nunc hæc considero ex responso ad obiectionem 3. Gallorum. *Non ex eo necessitatem peccandi habuerunt non prædefinitari, quod prædefinitari non sunt; sed ideo prædefinitari non sunt, quia tales futuri ex voluntaria prauaricatione facti sunt.* Igitur sicut bona opera ad inspiratorem eorum Deum, ita mala ad eos sunt referenda, qui peccant. Non enim relictæ sunt à Deo, ut relinquerent Deum, sed reliquerunt, & relictæ sunt, & ex bono in malum propria voluntate mutati sunt. E quibus verbis priora procedunt de reprobatione supponente præscientiam absolutam demeritorum, iuxta sententiam etiam recentium Thomistarum, si reprobatio sit positiva; sed quin in S. Prospero ibi, neque alibi vestigium reperitur reprobationis, quæ talem præscientiam non supponat, sitque purè negatiua. Sed hoc omisso, verba posteriora quo sensu vera sint, me lætet, si Deus antecedenter, & ex se decernit efficaciter mutationem creatæ voluntatis ex bono in malum pro materiali inferente inuitabiliter formale mali. Ea quidem desumpta videntur ex libro 13. S. Augustini de Ciuit. Dei, c. 15. vbi de morte animæ, quæ per peccatum separata fuit à Deo in Adamo, dicit S. Doctor: *Non deserta est, ut desereret; sed ut desereret, deseruit. Ad malum quippe eius prior est voluntas eius: ad bonum verò eius prior est voluntas Creatoris eius, siue ut eam faceret, qua nulla erat; siue ut resciciat, qua lapsa perierat.* Sic S. Augustinus. Eatenus autem diuina voluntas præcedit nostram ad bonum, quatenus præuenit, & excitat per gratiam, ita ut nunquam desit nobis gratia verè sufficiens, sed nos potius desimus ei, cum respicimus bonum. Eatenus verò nostra voluntas prior est, quàm diuina ad malum, quia Deus non prædefiniuit, ut illud fieret, nec habuit voluntatem particularem concurrenti nobiscum ad actus mali entitatem, quæ talis est in specie, vel in singulari, nisi ex hypothesi, quod præciat concursurum arbitrium liberum nostrum hæc, & nunc, non subtracto diuino concursu vni-

uersali. Quare solum intelligitur præcessisse voluntas communis, & generalis, non deficiendi causis liberis creatis, ut iuxta suas naturas operentur. Hunc in modum nostra doctrina pulchrè cohæret cum dictis SS. Augustini, & Prosperi: de cohærentia contrariæ alij iudicent.

875 Rursus considero hæc alia verba eiusdem S. Prosperi, qui ad Gallorum illam obiectionem 14. contra S. Augustini doctrinam, *Quod qui Evangelica prædicationi non credunt, ex Dei prædestinatione non credunt, & quod Deus ita desinierit, ut quicumque non credunt, ex ipsius constitutione non credant;* ita respondet: *Infidelitas non credentium Evangelio nequaquam ex Dei prædestinatione generatur. Bonorum enim Deus author est, non malorum. Prædestinatio igitur Dei semper in bono est, aut ad retributionem iustitiæ, aut ad donationem pertinentem gratiæ. Vniuersa enim via Domini misericordia, & veritas. Proinde infidelitas non credentium, non ad constitutionem Dei, sed ad præscientiam referenda est, qua non ideo ad necessitatem non credendi intulit, quia falli de ea, qua futura erat, infidelitate non potuit.* Hactenus S. Prosper excludens diuinam constitutionem infidelitatis. Et quidni pro materiali etiam? Quod si præscientia absoluta de ea fundaretur in decreto antecedenti de ipsa pro materiali, neutiquam ille occurrisset obiectioni. Nam infidelitas non præsciretur à Deo, quia futura erat, sed quia fuerat decreta pro materiali. Adiungo S. Prospero Authorem de Operibus Cardinalibus Christi, circumlatum sub S. Cypriani nomine, qui in *serm. de Ieiunio*, ait, *Ordinationem diuinam non esse peccati obstetricem.*

876 S. Fulgentius fidelissimus fuit S. Augustini assensu. Ex quo multa possem decerpere. Sufficiant tum illa, quæ habet lib. 1. ad Monimum, cap. 13. sic: *Possent peccatum aliquod ex prædestinatione Dei esse, si posset aliquis hominum iuste peccare.* Tum illa cap. 19. scripta: *Illius rei Deus vltor est, cuius author non est, id est, iniquitatis, quam potest Deus punire, non facere.* Tum illa cap. 23. exarata: *Si ad peccatum aliquod hominem Deus prædefiniat, pro peccatis hominem non puniret.* Quod multis ibi, & in aliis eius libri capitibus repetit. Et in lib. de Verit. Prædest. cap. 6. sic habet: *Mala voluntas non est ex Deo, & ideo eam iustus iudex in hominibus punit, quia non in ea creator bonus ordinem sue creationis agnoscit.* Concors est S. Prosper ad 12. obiectionem Gallorum. Vtrique edocti à S. Augustino in *quest. 24. ex 83. & lib. de Vera religione, cap. 14.* Cæterum si potest materiale peccati esse ex decreto efficaci Dei in circumstantiis, in quibus necessariò trahit secum malitiam formalem; cur non sequetur, hominem iuste peccare? An non exequatur iustam, & Sanctam Dei voluntatem positiuam, atque efficacem homo ponens materiale illud? Et cum iuxta S. Thomam *quest. 1. de Malo, art. 5. in corpore, Deus omnem voluntatem inclinet ad volendum, quod ipse vult;* cur non inclinabit ad præfatum materiale, utpote quod sit volitum positiuè, & efficaciter à Deo? Vltèrius si is decreto suo efficaci prædeterminet hominem ad peccati materiale, connexum hinc, & nunc inuitabiliter cum formali, quo iure ob materiale illud, & formale castigabit eum postea?

877 Quas meas dubitationes confirmo ex S. Cyrillo Alexandrino lib. 11. in Ioannem, cap. 9. vers. 12. pagina 975. dicente: *Neque enim existimabimus unquam, diuino, & inexpugnabili iudicio illum inter discipulos proditorem implicitum fuisse diaboli retribus. Aliqui enim culpa vacaret, si supremo decreto cessisset.*

isset. Deis enim iudicio quis resistet? Nunc vero damnatus, & execrabilis, meliusque ei esset, si natus non fuisset. Quam ob causam? Quippe sua istud voluntate, non ex ulla necessitate miserè passus deprehenditur? Dicente etiam lib. 4. in eundem Ioannem, cap. 1. vers. 38. pag. 338. sic: Si Christi mors à sudorum audacia proprie, ac verè profecta non esset, sed iudicio diuino, ut quidam existimant, eo impulsus esset; quomodo necesse non esset, eius voluntatem utriusque per homines impleri? At quomodo, quæso, iure punirentur, qui inenitabilibus Dei decretis parent? Quomodo miser ille, per quem Christus traditus est, meliorem sortem nactus esset, si non esset natus homo ille? Nam si voluntaria in Salvatore, passio, & nequaquam inuoluntaria alio quodam modo censenda sit, quam pœnam iure pendere coereretur, qui voluntatis Dominica, & eorum, quæ certissime, & inenitabiliter futura erant, minister est constitutus? Numquid enim cunctis manifestum non est, omnino fieri debere, quæ diuina, & ineffabili nature placuerunt, & fieri quidem per aliquos? Hæc vsque S. Cyrillus, cuius verba videntur arguentissima contra prædefinitionem antecedentem, & efficacem circa materiale peccati, necnon contra præscientiam absolutam de ipso materiali fundatam in tali prædefinitione. Neque euitabitur eorum vis, dicendo, esse S. Cyrillo sermonem de prædefinitione adimentem humanam libertatem. Nam nos ob hæc S. Patris verba æquè contendimus, sequi istud absurdum ex opinione, quam impugnamus.

SECTIO XCVI.

Contra idem decretum advocantur S. Anselmus, S. Hieronymus, S. Thomas, S. Fulgentius, S. Bernardus, Ecclesia Lugdunensis, Authores tum Altercationis Synagoga, & Ecclesie; tum Hypogosticon, S. Prosper.

878 S. Anselmus totus etiam fuit Augustinianus, & cum possem plura ab ipso mutuari testimonia, tribus tantum utar in præfentiarum. Primum extat libro de Conceptu virginali, & peccato originali, cap. 4. ubi ait: Si de actionibus voluntariis, quæ iniuste sunt, arguuntur membra, & sensus, quibus sunt, respondere possunt, Deus nos, & potestatem, quæ in nobis est, subiecit voluntati, ut ad imperium eius non possimus non mouere nos, & facere quod vult: imò illa mouet nos velut instrumenta sua, & facit opera, quæ videmur facere: nec nos possumus illi per nos resistere, nec opera, quæ facit, possunt non fieri. Domine, quam Deus nobis dedit, nec possumus, nec debemus non obedire. Quando illi obedimus, Deo, qui hanc legem nobis dedit, obedimus. Ergo quid peccant membra, vel sensus, vel opera, quæ Deus sic subiecit voluntati, si seruant quod illis Deus ordinauit? Quidquid igitur faciunt, totum imputandum est voluntati. Sic S. Anselmus, eodemque modo ratiocinatur Epistetus apud Arrianum lib. 3. cap. 23. & apud Raynaudum in Disciplina Morali, distinct. & quæst. 2. articulo 3. num. 123. Quam argumentationem cur ego transferam ad voluntatem nostram in operationibus pravis prædefinitis antecedenter, & efficaciter à Deo, quoad materiale? Non video. Nam ei prædefinitioni magis subiecta, & subordinata est, iuxta aduersarios, voluntas nostra, quam huic sensus nostri.

Cum S. Anselmi discursu mirè collidunt verba illa S. Hieronymi in epistola 144. ad Damasum. Dedit eis (nempe hominibus) liberum arbitrium, dedit mentis propria libertatem, & ut viveret unusquisque, non ex imperio Dei, sed ex obsequio suo, id est, non ex necessitate, sed ex voluntate, ut virtus haberet locum, & à ceteris animantibus distaremus, dum ad exemplum Dei permittitur nobis facere quod volumus. Vbi illa voce, imperium, non intelligit Doctor Maximus diuinam legem, & præcepta, quæ hominibus imposuit Deus. Certum est enim, Deum dedisse hominibus liberum arbitrium, ut viverent secundum ea, quæ hominibus imperat, ac præcipit. Quare intellexit motionem aliquam, quæ posita, ita moueatur voluntas nostra, sicut ex ipsius imperio aliæ potentie moueri dicuntur. Esset autem eius conditionis motio consistens in prædeterminatione physica deriuata ex diuino decreto efficaci. Nec absant sine expensione verba illa postrema, Ad exemplum Dei, &c. Hæc enim similitudo consistere nequit in facultate agendi sine Dei gratia, vel concursu; atque adeo videtur consistere in eo, quod determinatio sui actus non sit sibi ab alio; in hoc namque maxime diuina libertas resplendet.

880 Secundum S. Anselmi testimonium extat in dialogo de casu diaboli, cap. 27. ubi rogatus S. Pater, cur diabolus voluit iniustitiam? Respondet: Non nisi quia voluit. Nam hæc voluntas nullam aliam habuit causam, quæ impelleretur aliquatenus, aut attraheretur: sed ipse sibi efficiens causa fuit, si dici potest, effectus. Quæ responsio in hoc deprehensibilis est cum prædeterminatione physica ad materiale peccati, quæ ad illud præmotus diabolus fuerit. Præmoueri enim nonne erit impelli aliquatenus, aut attrahi? Rursus præstitui antecedenter, & efficaciter eam iniustitiam pro materiali à Deo, nonne erit plus etiam, quam ab ipso impelli aliquatenus, aut attrahi voluntatem diaboli ad talem iniustitiam pro materiali?

881 Tertium S. Anselmi testimonium desumitur ex capite 28. sequenti, in quo quaeritur S. Pater, si potestas ipsa volendi, & ipsum velle in diabolo fuit aliquod bonum, num à Deo fuerit? Respondet: Vtrumque fuit aliquid, & potestas quidem non nisi bonum aliquid, & spontaneum donum Dei; velle autem, secundum essentiam, bonum. Sed quoniam non iniuste, factum est malum; & tamen à Deo fuit, à quo est omne, quod aliquid est. Nempe non solum hoc habet aliquis à Deo, quod Deus sponte dat, sed etiam quod iniuste rapit, Deo permittente. Et sicut dicitur Deus facere quod permittit fieri, ita dicitur dare, quod permittit rapi. Quoniam igitur, permittente Deo, Angelus malus per rapinam usus est potestate à Deo sponte data, à Deo habuit vti: quod non est aliud, quam ipsum velle. Non enim aliud est velle, quam vti potestate volendi: sicut idem est loqui, & vti potestate loquendi. Hæc responsio S. Anselmi quàm sit contraria sententiæ de antecedenti, & efficaci Dei intentione erga materiale, & physicum peccati, nullus non indicabit, si attentè eam meditetur.

882 Occurrit S. Anselmum difficultati de concursu generali Omnipotentie diuine in actus prauos, admittitque eum expressissimè consequenter ad dicta à se in cap. 20. & 27. eiusdem Dialogi, & in c. 7. ac 9. atque 24. de Concordia. Quia nimirum tales actus, utpote positivi, & reales, sunt secundum se quid entitatum, verum, & bonum, quantum habeant adiunctam iniustitiam, seu malitiam formalem, & moralem: ob eamque concursus

Omni

Omnipotentie diuine paratur ad tales actus à Deo, ut permittente tantum, & rapitur à voluntate nostra ex eius Omnipotentia parata ad concurrendum in actus bonos, & malos, indifferentique ad utrosque coëfficiendos, sed determinata, & quali tracta, atque rapta à voluntate nostra ad malos. Licet enim Deus sit physicè indifferens ad concurrendum in utrosque, tamen moraliter est quasi determinatus in bonos. Tum quia parat suum concursum ex intentione determinata bonorum, quippe quia non possit fieri liberè actus bonus, nisi simul paratus sit suus concursus in malum. Vnde voluntas indifferens Dei, prout fertur in actum malum, est permissiua, & aequaliter fertur permissiue in entitatem actus, & in eius formalem malitiam: prout fertur verò in bonum, non est permissiua, sed intentiua, & affectiua, tam erga entitatem actus, quam erga eius bonitatem moralem; sed cum indifferentia simpliciter, & absolute, cum eademque offertur concursus generalis Dei, ut salua maneat nostra libertas. Vnde rursus præter intentionem Dei contingit fieri à voluntate nostra actum malum etiam pro materiali. Atque id vult significare S. Anselmus, dum ait, actum malum non dari nobis à Deo sponte, sed iniuste per nos rapit ab ipso. Hincque Deum quasi feruum nobis facimus, iuxta illud Isaia c. 4. vers. 24. Seruire me fecisti in peccatis tuis, præbisti mihi laborem in iniquitatibus tuis. Nam ut notat ibi Cornelius, [Dei concursus, natura, & donis ab eo acceptis abutimur ad scelera, ad eaque Deum, Deique dona, quasi inuitum trahimus.] Tum quia Deus interius illustrationibus bonis, exterioribusque præceptis, & consiliis, aliisque mediis mouet voluntatem nostram potius in actum bonum, quam in malum. Sed exhibet hæc omnia cum indifferentia ad vtrumlibet. Ut enim S. Hieronymus ad illa Isaia verba, cap. 49. vers. 4. Et ego dixi: In vacuum laboravi, sine causa, & vanè fortitudinem meam consumpsi, obseruat: Hæc vniuersa dicuntur, ut liberum hominis arbitrium monstraretur. Dei enim vocare est, nostrum credere: nec statim, si nos non credimus, impassibilis est Deus, sed potentiam suam nostro arbitrio derelinquit, ut iuste voluntas premium consequatur. Potentia autem illa, quam nostro arbitrio dimitti affirmat S. Hieronymus, non alia est, quam gratia, quæ Deus, potestate sua vtendo, vocat nos, cum credimus, quamque Omnipotentie suæ concursus, qui præstò nobis adit. Atque adeo censet Doctor Maximus, ad conservandam libertatem nostram opus esse gratia, per quam Deus, sua Omnipotentia vtendo, sic moueat, ut quantumvis potens existat, nihilominus quoad effectum suum nostro derelinquatur arbitrio. Et hæctenus pro explicando tertio Sancti Anselmi loco.

883 Quidquid Gonetus tom. 3. disp. 8. art. 4. §. 10. pag. 747. dicat, S. Anselmum ne verbum quidem habere in illo cap. 28. de concursu Dei; & ut haberet, explicandum esse, quatenus nostra voluntas ratione propensionis ad peccandum in statu naturæ lapsæ, & ratione peccati præcedentis, saltem originalis, mouet obiectiue, & materialiter Deum, & determinat, ac veluti cogit ad præbendam prædeterminationem ad materiale peccati. Sed cum S. Anselmus loquatur ibi de casu diaboli, euident est, non posse sic explicari; habetique ab ipso sermonem de concursu simultaneo, clarum non minus est ex integro textu, & ex capitibus eiusdem dialogi præcatis, & ex capitibus 7. ac 9.

atque 24. de Concordia. Ex quorum prioribus ipse Gonetus §. 5. pag. 691. refert hæc verba: Audacia est dicere, aliquid esse ens, quod non sit ab ente primo. Et tom. 2. disp. 4. art. 6. §. 1. pag. 307. refert eadem ex cap. 10. quanquam ego neutro in loco inueniam. Notabilis ad modum est illa Dei quasi coactio ad prædeterminandum ad materiale peccati in pœnam alterius peccati personalis, aut originis. Nusquam de illa cogitauit S. Anselmus; atque in 2. disp. 36. quæst. 1. art. 3. ad 1. S. Thomas: Pœna, quæ est subtrahitio gratiæ, quæ est effectus vnius peccati, & causa alterius, esse causam Deum, sicut non agendo: & per hunc etiam modum esse causam pœne illius, qui est ipse actus deformis peccati; non quia ipsum causet, sed quia ipsum permittit, eum non impediendo. At prædeterminare ad materiale vnius peccati in pœnam alterius, est multo plus, quam non agere, quam non impedire. Et quantum ad primum peccatum diaboli, & Adami, si ad illius materiale fuissent à Deo prædeterminati ante omnem causam demeritoriam, quam exhibuerint, cur hoc non transferam illud, quod scribebat S. Fulgentius lib. 1. ad Monimum, cap. 23. sic: Quare, cur primum hominem, quem fecit Dominus rectum, prædestinare potuerit ad peccandum, id est, ad voluntatem malam, quæ est origo totius peccati? Hanc se nondum peccanti homini tribuit, ipse (quod absit) author iniquitatis existit, qui malam voluntatem dedit homini bono, per quam peccans eterno meretur puniri supplicio. Et ubi est, quia Deus mortem non fecit, & quia non est iniquitas apud Deum, & quia iustus Dominus, & iustitiam dilexit?

884 S. Bernardus fuit etiam valde addictus doctrine S. Augustini. Ex qua in loco, quem retuli ad num. 92. dixit, subtrahi interdum gratiam, pro superbia, quæ futura est, nisi subtrahatur. Non potuit autem hæc dicere S. Bernardus, nisi agnosceret in Deo scientiam prænoscentem superbiturum hunc, vel illum hominem, si conferret ei tale, vel tale donum gratiæ; nisi item putaret, Deum ea præscientia directum subtrahere scire, aut retrahere donum illud gratiæ. At ea conditionata præscientia non potuit iuxta S. Bernardum haberi in decreto efficaci, & antecedenti subiectiue absoluto, & obiectiue conditionato, de superbia, vel pro materiali. Nam ipse in tract. de Gratia, & lib. arb. scripsit: Velle bonum, profectus est; velle malum defectus. Velle verò simpliciter, ipsum est, quod vel proficit, vel deficit. Porro ipsum, ut esset, creans gratia fecit; ut proficiat, saluans gratia facit; ut deficit, ipsum se deicit; ipsum nempe liberum nostrum arbitrium: quod non se deiceret, sed deiceretur à Deo, si ab hoc antecedenter prædefiniretur eius defectus pro materiali. Et præterea quomodo Deus denegaret gratiæ donum, quia videret sequuturam esse superbiam, si conferretur? Ageret namque contra id, quod ipsemet efficaciter decreuisset.

885 Ecclesia Lugdunensis, seu qui sub eius nomine calamum distinxit contra Ioannem Scotum Eriegenam, vel Tringenam, & cum magna ad S. Augustinum adhesionem, postquam circa caput 5. probasset, Deum præuenire nos quoad bona opera, subiungit: Ad mala autem cogitanda, vel facienda, absit, ut hæc summa, & optima causa voluntatem nostram præcedat. Præcedat tamen eam causa non efficiens, sed deficiens, id est, summi boni defectio, & inferioris appetitio, cum ab amore Dei anima deficit, & ea, quæ sunt inferius, concupiscit. Quam sunt hæc opposita prædeterminationi physice, & decreto

decreto antecedenti, atque efficaci, quibus Deus voluntatem nostram præcedat ad facienda mala opera, id est, ad peccata pro materiali, æquis non cernat? Ut & quod non nisi in nostra sententia saluetur, voluntatem nostram, ut causam deficientem, præcedere determinando electiue Omnipotentiam Dei ad coëfficiendam prauam operationem, ex intentione cuius ipse nos nullatenus præuenit, uti ad bona præuenit etsi per media indifferentia. Quippe nobis liberum sit ascendere à Deo, seu à virtutis via, ut non decessisset premium, & ut quod non potest nisi cooperante spiritu Dei fieri, nostris meritis deputetur, quorum id potuit voluntate non fieri, ut ait S. Prosper lib. de Vocatione Gentium, cap. 12. aliis 4.

886 Author Altercationis Synagoga, & Ecclesiæ, cap. 3. interrogat sub nomine Discipuli: *Quorsum prodesse possit, vel honorum, vel malorum spirituum voluntatis effectus? Quia pro certo boni Angeli non aliud volunt, aut velle possunt, quam quod vult Deus, qui & ipsum velle, & posse concedit; malis autem (ni fallor) licet ipsius permissione sit, quod malum possunt, ex inspiratione tamen eius non est, quod malum volunt.* Respondet autem sub Magistri nomine: *Nihil verius. Est enim Deus malorum voluntatum ordinator, non creator.* Rursum Discipulus quærit: *Quomodo ergo non faciunt, nisi quod Deus vult, quippe qui semper malum volunt, quod Deus non vult? Si enim Deus non vult quod faciunt, quare permittit, ut faciant, quod non vult; cum fieri non possit, nisi eo permittente; nec permitti, nisi eo volente?* Cui quæsitio satisfacit nomine Magistri dicens: *Rationalis natura, vel Angelorum, vel hominum impiorum, peruersa voluntas extra dispositionem summis Iudicis non effluit, qui in hac amplissima Republica nihil inordinatum relinquit. Cum enim bonus semper bonum velit, malum interdum permittit: utrumque verò ad certos terminos ducit, & disponit.* Postquam verò Magister latè explicuit modos, quibus prauas voluntates Angelorum, & hominum Deus ad imperium suæ voluntatis disponit, subdit: *Non in eis malam voluntatem excitans, sed proprio vitio excitatam, iusto iudicio, & ordine moerens. Non enim dat Deus malis voluntatibus corruptionem, sed ordinem.*

887 In cap. 4. rogat Discipulus: *Cur Deus (Adamo) præcepit, quod minimè implendum præsciuit? Si enim bonum voluit quod præcepit, & malum, quod permisit non voluit, factum est, quod noluit, quoniam factum non est, quod præcepit. Itaque, si dici fas est, factum est quod noluit, quia factum non est quod voluit.* Ad quæ Magister hoc exhibet responsum: *Voluntas Dei bona, & perfecta nunquam causa est, ut non fiat, quod vult; neque infirma aliquando, ut fiat, quod non vult. In eo igitur quod fit in malis, & à malis, ipsi mali voluntatem Dei non impediunt, sed in ipso, quod fit, à voluntate Dei non recedunt, & mali fiunt, non efficiendo contrarium eius voluntati, sed amando contrarium eius dilectioni. Sunt enim due voluntates Dei, una superior, que summa est, & ineffabilis, secundum quam omnia, que sunt, fieri vult; non enim fierent, si non fieret: neque verò nolens finit, sed volens; nec fineret bonus fieri malè, nisi Omnipotens de malo posset facere bene. Ista voluntas omnes voluntates complectitur, & hac non recipit nolle. Alia est inferior, que nolle recipit, secundum quam quedam vult, ut bona; quedam non vult, ut mala.* Sic ille, satis exprimens in verbis huius numeri & antecedentis; desumptis ex S. Augustino maiori ex parte, quam fauens sit soli voluntati diuinæ permissiue erga materiale peccatorum, quamque auersus intentiue, prædefinitiuæque erga illud.

In cap. 5. cum Discipulus præmisisset: *Si Deus veller, Adam, & Eva boni essent, nec malum incurrisset; subiicit Magister: Sed Deus melius voluit, ut quod vellent, essent; si boni, non infructuosè; mali autem impunitè non essent, & eo ipso vitales essent. Futuram eorum prouiderat malam voluntatem eius præscientia, & ideo non ipsius, sed eorum est culpa.* Cumque Discipulus instaret: *Cur ergo creauit, quos tales futuros esse præsciebat?* Occurrit Magister: *Quia prouidit quid boni de eorum malis esset factururus. Sic enim fecit, ut relinqueret eis, unde aliquid facerent, & si inculpabiliter aliquid facerent, illum de se laudabiliter operantem inuenirent. Videbant ergo à se habere malam voluntatem, à Deo naturam bonam, &c.* Posteriora hæc verba, ut & complura alia sparsim per totam Altercationem alludunt ad præscientiam conditionatam commodorum, & incommodorum, quæ euenirent ex libera Angelorum, & hominum determinatione, si Deus decerneret producere eos; cuius præscientiæ celebritas quanta fit in PP. scriptis, quando eam quæstionem, & similes tractant, visum est in sect. 17.

Prioribus verbis numeri confinis concordia sunt, quæ leguntur in cap. 12. ubi Discipulus: *Si dici fas est, videntur ipsi fratres nostri (Iudæi) licet indurati, ex quadam parte excusabiles iuxta prophetiam comminationem, quæ dicitur, Dedit eis Deus spiritum compunctionis, oculos, ut non videant; aures, ut non audiant; excæcavit oculos eorum, & indurauit cor eorum.* Sed Magister eum instruit: *Hoc Propheta prædixit, quia Deus hoc futurum esse præsciuit. Malam quippe voluntatem eorum prouidit Deus. Et sic excæcat, & obdurat Deus deservendo, & non adiuuando: Deus enim, quando non adiuuat, iuste facit; quando adiuuat, misericorditer facit.* Hæc ille. Quæ, & priora consonant transscriptis ex S. Augustino in num. 831. & aliis exarandis suo loco, tam ex eodem S. Augustino, quam ex compluribus aliis PP. Omniaque manuducunt, ut putemus iuxta PP. mentem præscientiam diuinam, siue conditionatam, siue absolutam, terminari ad peccata futura in seipsis, & non fundari in decreto prædefiniende materiale.

Et hætenus ex Authore illo, qui S. Augustinum sensu, & eloquio sæpe exprimit, fuitque discipulus vel S. Anselmi, vel S. Bernardi. Quod si prioris, descripsit ex illius capite 4. & 5. non pauca verba posterior in libro de Gratia & libero arbitrio; & nonnulla ex capite 1. Hugo Victorinus tom. 2. lib. 1. excerptionum, cap. 24. tom. 2. lib. 3. Eruditio: *Didascalica, cap. 2.* ubi agunt de Artium inuentoribus, & inter eos de quodam Ioanne Scoto sui temporis, qui scripsit de decem Categoriis in Deum. Si posterioris fuit discipulus, profecit ex ipso, & ex Hugone; sumique potest aliquod indicium, tum ex Præfatione, in qua meminit presentis tunc expeditionis Christianorum contra Infideles, videreturque fuisse quæ contigit promouente S. Bernardo; tum ex capite 9. in quo ait: *Virtus Domini Salvatoris & cum his est, qui ab Orbe nostro in Britannia diuiduntur.* Quo modo non loqueretur, si esset Britannus, seu Anglus, & S. Anselmi auditor, Præpositus, postque Abbas Vvestmonasteriensis ptopè Londinum.

Sed de illo Authore, qui Gilbertus, Gillebertus, Gisbertus, Gislebertus, Guissebertus variè nominatur, consulantur Henricus Gandauensis in lib. de Scriptoribus Ecclesiasticis, cap. 6. & ibi Albertus Miræus, Melchior Nouesianus in Dedicacione Altercationis, Ioannes Pitheus tom. 1. relationum

SECTIO XCVII.

S. Thomas tradit scientiam diuinam peccatorum conditionatè futurorum, eamque independentem à decreto actuali circa eorum materiale. Alios etiam Patres fuisse eiusdem mentis, colligitur ex quæstionibus, ad quas respondebant.

893 S. Thomas agnouisse, & præsupposuisse diuinam scientiam futurorum contingentium conditionatorum, quæ inficerentur malitia morali, demonstrari potest ex multis eius locis. Seligo aliqua. Et in primis 1. p. q. 92. art. 1. efformat tertium hoc argumentum: *Occasiones peccatorum sunt amputanda. Sed Deus præsciuit, quod mulier (nempe Eva) esset futura viro (nempe Adamo) in occasionem peccati. Ergo non debuit mulierem producere.* Quod argumentum procedit ex suppositione explorata Angelico Doctore de cognita à Deo occasione, quæ peccandi præberet Eva Adamo, si ipsam Deus conderet. Nam si tale obiectu lateret Deum, nullius esset momenti obiecto hæc, quam proinde non dissoluit S. Thomas negando Minorè, quæ negatà, corrueret consequentia. Sed respondet, si omnia, ex quibus homo sumpsit occasionem peccandi, Deus subtraxisset à mundo, remansisset vniversum imperfectum. Nec debuit bonum commune tolli, ut vitaretur particulare malum, præsertim cum Deus sit adeo potens, ut quodlibet malum possit ordinare in bonum. Sic S. Thomas.

894 Deinde 2. 2. q. 165. art. 1. conficit secundum hoc argumentum: *Deus præsciuit futurorum sciebat, quod homo per tentationem demonis in peccatum deiceretur. Et sic bene sciebat, quod non expediebat ei, quod tentaretur. Ergo videtur, quod nec fuerit conueniens, quod permitteret eum tentari.* Cui argumento ita satisfacit: *Sicut Deus sciebat, quod homo in peccatum per tentationem esset deiciendus, ita sciebat, quod per liberum arbitriū resistere poterat tentatori. Hoc autem requirebat cōditio natura ipsius, ut propria voluntati relinqueretur, secundum illud Ecclesiastici, Deus reliquit hominem in manu consilij sui. Unde dicit Augustinus 11. super Genesim ad lit. c. 4. Non mihi videtur magna laudis futurum fuisse hominibus, si propterea posset bene vivere, quia nemo malè vivere suaderet, cum & in natura posset, & in potestate haberet, velle non consentire suadenti.* Quæ responsio S. Thomæ non negat, Deum præsciuisse, quod si decerneret producere hominem, & hic tentaretur à diabolo, superandus esset, sed potius supponit talem in Deo præscientiā.

895 Tertio, 3. p. q. 1. art. 5. in corp. docet S. Thom. nō fuisse cōueniens, Deū incarnari statim post peccatū, quia alioqui homo, qui peccarat, nō agnosceret infirmitatē suā, neque indigentiā liberatoris: & art. 6. docet nō fuisse cōueniens, differri Incarnationē vsque ad mundi finē, quia alioqui Dei notitia, & reuerentia, morūque honestas aboleretur in tertis. Quæ incommoda fuisse cognita à Deo ante decretum de Incarnatione exequenda in plenitudine tēporis, supponit abs dubio S. Thomas, fuitque conditionata talis notitia.

896 Quarto, in lib. 3. contra Gentes, c. 141. ait S. Doctor: *Novit verū dispositor Deus mensuram virtutis humane. Unde interdū homini virtuoso corporalia, & exteriora bona ministrat in adiutoriū virtutis, & in hoc ei beneficium præstat. Interdum verò prædicta ei subtrahit, eo quod considerat, homini illi esse ad impedimentum virtutis, & fruitionis diuinæ.* Consideratio hæc diuina de damnosis fututis Petro v. g. ad salutem æternam corporalibus, & exterioribus bonis, si ei Deus illa elat-

tionum historicarum de rebus Anglicis, etate 12. de Illustribus Anglia Scriptoribus, pag. 196. Trithemius in lib. de Scriptoribus Ecclesiasticis & in Chronico Monasterij Hirsaugiensis, Nicolaus Harpsfeldius Hist. Anglicana Ecclesiastica seculo 11. cap. 16. de Canobio Vvestmonasteriensis, pag. 246. Arnoldus Vion in Ligno vita, part. 1. lib. 2. capite 68. Antonius de Yepes Hist. S. Benedicti centuria 7. anno Christi 1110. Conradus Gesnerus in sua Bibliotheca, verb. Gilbertus, Sixtus Senensis, & Possuimus verb. Gislebertus, Malsardus Leo in enumeratione methodica selectissimorum Scriptorum, centuria 10. pag. 57. Petrus Steuartius in insignibus Authoribus, pag. 399. Ioannes Garezius classe 419. Iodocus Coccius anno 820. Petrus Canisius lib. 1. de B. Virgine, cap. 7. Theophilus Raynaudus de Deo homine, lib. 2. sect. 5. cap. 12. num. 390. lib. 4. sect. 2. cap. 1. num. 120. & de Bicipiti Ecclesia puncto 3. num. 7. deque Oparascensibus, puncto, & num. 2. I. Eusebius Nierembergicus capite 13. exceptionum Concilij Tridentini, Ioannes Baptista Lezana in Apologetico pro Conceptione Immaculata, cap. 10. pag. 46. Petrus de Alba in Militia Vniuersali pro eadem Conceptione, lit. G. pag. 518. Quæ monumenta indicantur à me, ne aliquis parui habeat testimonia, quæ ex Opere de Altercatione Synagoga, & Ecclesiæ decerpli.

892 Hypognostricon Author, qui à nonnullis censetur S. Augustinus, & saltem est vetustus, eruditus, atque vtilis, iudicio Bellarmini, lib. 1. cap. 5. ait: *Diabolus, que ad mortem pertinent, aut facit, dum captiuatur, & perimit, aut patitur, dum vincitur, & damnatur. Diabolus enim natura est Angelus, sed quod natura est, opus Dei est; quod verò diabolus, vitio suo est, vitio malè natura sue bono: opera verò eius mala, que vitia dicuntur, actus sunt, non res, que tanquam per se agere dicuntur aliquid, cum ea, & per ea totum agat diabolus. Vel damnata dicuntur, cum ipse pro his damnatur, pro quibus damnatur. Et homo cum per liberum arbitrium his illuctus tradit assensum. Hæc ille de diabolo, tum in suis actibus prauis, tum in eis, ad quos allicit homines: ad quos vtrosque actus si Deus prædeterminaret diabolum, & homines (quod plus videtur esse, quam allicere) quomodo non quadraret Deo id, quod in diabolo execratur Author ille? Imò innuere ille videtur, Deum non operari physicè tales actus prauos, ut & S. Prosper in Epigrammate de Nulla mali natura:*

Per Verbum omnipotens Deus omnia condidit vnus,
A quo natura est: nulla creata mali.
Et quod non fecit diues sapientia Verbi,
Non habet in rerum conditione locum.
Nulla igitur vitii substantia, nullaque vita est,
Que vegetet corpus, materiamque suam.
Sed cum libertas discedit ab ordine recto,
Nec seruant proprium que bona sunt, modulum,
In culpa, & vitio est vagus in contraria motus,
Fitque malum, veram deseruisse viam.

giretur, est proculdubio scientia conditionata de contingente pure conditionato peccaminoso, quod ne transeat in absolutum, decernit Deus non conferre illa bona Petro. Videturque S. Thomas habuisse præ oculis locum S. Bernardi, de quo in n. 92. Iam si hæc consideratio pertinet ad scientiam conditionatam, spectabit etiam ad eandem notitiam, de qua in prioribus verbis, & quæ erit contingentis conditionati non puri, sed præcedens scientiam absolutam de iuamine ad virtutem ex præfatis bonis decretis absolutè conferendo, non nisi beneficè ob intentum à Deo commodum Pauli v. g. præuisum per eam conditionatam notitiam.

897 Omitto locum ex 3. p. q. 1. art. 3. ubi disquirat S. Thomas, utrum, si homo non peccasset, Deus incarnatus fuisset? Argumentumque quartum pro affirmante parte est huiusmodi: *Prædestinatio Dei est æterna. Sed dicitur Rom. 1. de Christo, Qui prædestinatus est filius Dei in virtute. Ergo etiam ante peccatum, necessarium erat, Filium Dei incarnari, ad hoc, quod Dei prædestinatio impleveretur.* Quod argumentum enodatur sic à Dōctore Angelico fauore partis negatæ: *Prædestinatio præsupponit præscientiam futurorum, & ideo sicut Deus prædestinat salutem alicuius hominis per orationes aliorum implendam; ita etiam prædestinat opus Incarnationis in remedium huius peccati.* Quibus ex verbis adstrui manifestè Scientiam Mediam de futuro contingente conditionato peccaminoso, visum est Petro de Lotca ibi, *disp. 10. memb. 2. n. 26.* & nonnullis aliis Dōctoribus. Sed quia non nisi longis discursibus indagari posset mens S. Thomæ de præscientia peccati Adamici, ut futuri sub conditione, potiusque videatur esse de eui futuri absolutè, propterea censet Suarez in commentario illius articuli 3. ideo omitto locum hunc. Sed notans, præscientiam absolutam peccati Adamici non potuisse haberi à Deo in decreto de eius futuritione absoluta etiam quoad materiale. Qui enim staret, decerni in signo posteriori Christum ad remedium materialis substantis malitiæ formalis; quod materiale in ea circumstantia annexionis ad malitiam formalem fuisset à Deo in signo priori decretum, & voluit efficaciter? Decerni sic Christum perinde esset, ac decerni in remedium eius, quod Deus decreuisset, & voluisset efficaciter.

898 Omitto etiam locum alium, quem ex 1. sent. dist. 46. q. unic. art. 1. in corp. adiungit Gonetus tom. 2. dist. 6. art. 7. §. 3. pag. 646. quasi à Nostri adductum, ubi S. Dōctor inquit: *Istum hominem sub istis conditionibus (resistentiæ ad gratiam diuinam) consideratum non vult Deus saluari, sed tantum istum, qui est volens, & consentiens: & hoc dicitur voluntas consequens, eo quod præsupponit præscientiam operum, non tanquam causam voluntatis, sed quasi rationem voluti.* Respondetque Gonetus tum ibi, tum tom. 3. dist. 4. art. 5. §. 1. pag. 166. S. Thomam non loqui de scientia conditionata, sed de absoluta, innixa decreto prædeterminandi ad materiale peccati finalis, & permittendi malitiam eius formalem. Verum tamen is locus à Nostri non allegatur pro scientia conditionata, & à S. Thomam profertur illa verba de voluntate consequente, siue damnandi peccatores, supposita culpâ, siue saluandi iustos, suppositis meritis, ut constat ex integro textu. Quod si scientia absoluta prauorum operum innititur decreto illi, ut vult Gonetus; quo pacto verum erit, S. Thomam loqui de reprobatione positiua præsupponente scientiam absolutam malorum operum? Sufficit delibasse hæc, nam explicatio voluntatis illius consequentis, iuxta S. Thomam mentem, inopportuna nunc esset.

899 Ad quatuor priora S. Thomæ loca si quispiam di-

cat, non procedere de scientia conditionata, sed absoluta, certè quoad quartum non habebit sibi concordem Ioannem de S. Thoma; nam ad similem S. Bernardi concedit *disp. 20. art. 4. §. Ad secundam confirmationem, pag. 675.* esse planum sensum de scientia conditionata. Et in aliis cum sermo sit de præscientia potente retardare Deum à decreto condendi Euam, & permittendi, quod tentaret Adamum; à decreto item producendi hunc, & permittendi, quod ei diabolus pararet insidias; à decreto item mittendi Christum tali tempore potius, quam alio, nequit ea præscientia esse peccatorum, ut absolutè futurorum; nam hæc ut talia præsupponunt decreta illa. Quare ea præscientia non erat, nisi conditionata, qua v. g. præciseret Deus, si decerneret condere Euam, permittamque, ut tentet Adamum, delinquet ipse. Et si verò tali præscientia potuisset retrahi Deus à decreto utroque, tuncque non foret absolutè peccatum Adami, neque cognosceretur, ut sic futurum; nihilominus de facto Deus non fuit exinde retractus, & proinde, non obstante tali præscientia, habuit utrumque decretum, prænouitque subinde per absolutam scientiam peccatum Adami, ut absolutè futurum, quia Adamus ex suo libero arbitrio succubiturus re ipsa erat tentationi ab Eva instructæ. Sed hæc iam sunt satis probata in *sect. 17. & seqq.*

900 Erit alius, qui dicat, ea loca procedere quidem de scientia conditionata, sed fundata in decreto efficaci, & antecedenti, quo Deus voluerit pro materiali, ut si conderetur Eva, esset Adamo occasio peccandi; si produceretur homo, ederet pomum in circumstantia diuini præcepti grauius prohibentis; quo item voluerit hominum superbiam pro materiali, si Incarnatio fieret proximè post lapsum Adami; aut quo voluerit pro materiali abolitionem notitiæ Dei in cordibus hominum, si de contra Incarnatio differretur vsque ad mundi finem; quo denique voluerit pro materiali, noxia fore Petro ad salutem æternam corporalia, & exteriora bona, si ei dispenserentur.

901 Sed contra postremum id vrget, quia alioqui non tam ex fragilitate Petri, quam ex efficacia diuini decreti fieret, ut ipse abuteretur bonis illis, casu quo Deus ei illa tribueret; & quia alioqui subtractio illorum non tam esset beneficium, quam impeditio maleficij decreti aduersus Petrum à Deo ex se, & antecedenter pro casu non subtractionis. Rursus contra decretum antecedens, & efficax de Adamo peccato quoad materiale, sitentaretur ab Eva, aut diabolo, facit; nam alioqui, creato homine à Deo, & tentato ab Eva, aut à diabolo, sequi videtur, hominè, Deo agente ex efficacia decreti præhabiti, auerti ab ipso per actum peccati. *Quantum verò Deus quosdam peccatores ad se non conuertat, sed in peccatum secundum eorum merita eos relinquat; non tamen ad peccandum inducit. Homines enim peccat per hoc, quod demant ab ipso, qui est ultimus finis. Cum autem omne agens agat ad proprium finem, & sibi cōuenientem, impossibile est, quod, Deo agente, aliqui auertantur ab ultimo fine, qui Deus est. Impossibile igitur est, quod Deus aliquos peccare faciat, ut ait S. Thomas lib. 3. contra Gentes, c. 162.* Præterea si præscientia conditionata de peccato futuro hominis excitauit quæstionem, mouitque scrupulum circa decretum diuinum absolutum de eius productione, & circa permissionem de eius tentatione à diabolo; si ipsa etiam præscientia supponebat decretum absolutum subiectiue, & conditionatum obiectiue de tali peccato: cur de huiusmodi decreto nihil insinauit S. Thomas, neque S. Bonaventura, neque Magister Sententiarum expensit à Martino disputatio 9. de Deo, *sect. 10. num. 101. & duobus seqq.* neque in-

902

numeri PP. Ecclesia in iisdem, similibusve quæstionibus, allegati partim à nobis in *sect. 17. & seqq.* Omnium quasi ore loquens audiatur nunc Tertullianus lib. 2. aduersus Marcionem, cap. 5. Nam obiectiōni huic à Marcione propositæ, *Si Deus bonus, & præsciens futuri, & auertendi mali potens, cur hominem, & quidem imaginem, & similitudinem suam, in dō & substantiam suam, per anima scilicet censum, passus est labi de obsequio legis in mortem, circumuentum diabolo? Si enim & bonus, qui euenire tale quid nollet; & præsciens, qui euenturum non ignoraret; & potens, qui depellere valeret; nullo modo euenisset, quod sub his tribus conditionibus diuina Maiestatis euenire non possit. Quod si euenit, absolutum est e contrario, Deum neque bonum credendum, neque præsciens, neque potentem. Siquidem in quantum nihil tale euenisset; si talis Deus, id est, bonus, & præsciens, & potens; in tantum ideo euenit, quia non talis Deus.* Huic, inquam, obiectiōni occurrit Tertullianus non negatæ præscientiæ, & bonitatis, & potentiæ Dei, atque de præscientiæ: *Certe ipsam transgressionem, nisi præscisset, cautionem eius non delegasset sub metu mortis.* Porro si præscientia fundaretur in huiusmodi decreto de transgressione quoad materiale, inde vehementius aueretur, aggravareturque dubitatio. Nam non posset non apparere difficillimum, quod Deus, qui summè bonus est, decerneret ex se; & antecedenter ad determinationem liberi arbitrij creati, ut istud prodiret in actum, cui necessariò esset annexa formalis malitia peccati: rursus, quod præsuppositio huiusmodi decreti non auocaret diuinam bonitatem à positione conditionis, cum qua stare non poterat carentia illius actus, formalis malitiæ fœdati. Si præscientia peccati futuri importabat ex parte obiecti præfatum decretum, sine vlla repugnantia cum bonitate diuina; quidnam ambiguitatis restabat in ipsius peccati non impeditio à Deo? Cur PP. & Theologi Scholastici antiqui ingenium, & eruditionem exacerunt in adinueniendis variis rationibus pro ea non impeditio peccati? Tantum silentium de re difficillima argumento non leui est, quod neque PP. neque Theologis præcis in mentem venerit decretum illud circa peccatum Adami, ut conditionatè futurum. Legatur Suarez *prologom. 2. de scient. condit. cap. 5. num. 15.* Recolantur etiam quæ scripti in *Euent. 25. num. 664.* Ad hæc, peccatum Adami non fuit merè conditionatè futurum, sed re ipsa extitit absolutè. Circa futura autem huiusmodi plerique Thomistæ recentes non adhibent decreta subiectiue absoluta, obiectiueque conditionata, ut notauit in *sect. 17. & 39.* Ergo peccatum Adami, ut conditionatè futurum, cognitum non fuit in decreto: cum tamen ut sic futurum cognitum certè, atque infallibiliter fuisse, vna sit vox PP.

SECTIO XCVIII.

Congruntur, & ponderantur plurima eiusdem S. Thomæ testimonia, contra decretum ad materiale peccati futuri, siue conditionatè, siue absolutè. Alia item S. Anselmi, Tertulliani, S. Augustini, S. Dionysij.

903 ET regrediendo ad S. Thomam, nihil magis aduersum est eius principis, quam decretum effici-

R. P. Gabr. de Henao, Scient. Med. Pars I.

cax antecedensque Dei erga peccatum, etiam pro materiali, consideratum in statu futuri, siue conditionatè, siue absolutè. Nam in 2. dist. 37. q. 2. art. 1. ad 1. inquit: *Non eodem modo Deus inclinatur voluntatem in bonum, & in malum: inclinatur siquidem voluntatem in bonum, administrando virtutem agendi, & directè mouendo ad bonum; sed ad malum dicitur inclinare, in quantum gratiam non præbet, per quam quis à malo retraheretur, & non quod directè voluntatem in malum ordinet.* Quæ verba excludunt prædeterminationem physicam ad materiale peccati; nam eam imprimere voluntati creatæ, est quidpiam, imò & multò plus, quam non præbere gratiam, quæ retraheretur voluntas ab illo; & Deum efficaciter, antecedenterque prædefinire illud, quidni sit ordinare directè voluntatem creatam ad illud?

904 Rursus 1. p. q. 49. art. 1. & 2. docet S. Thomas, tunc agens esse saltem per accidens causam corruptionis, quando ad formam intentam ab agente sequitur corruptio alterius formæ, idque de necessitate. Vnde Deus est per accidens causa corruptionis in rebus naturalibus, quia intendit, & vult ob pulchritudinem Vniuersi formas, ex quarum positione sequitur naturaliter destructio aliarum; cum tamen neque per accidens Deus sit causa mali, quod est culpa. At si intendit materiale peccati in circumstantiis, in quibus formale sequitur ad materiale, non minore connexionione, quam ad productionem formæ igneæ sequatur destructio ligneæ; quo pacto non erit, per accidens saltem, causa malitiæ formalis? Quo etiam pacto verum erit, quod asseuerat Sanctus Thomas in eadem 1. part. quæst. 19. articulo 9. in corpore: *Deum nullo modo velle malum culpa, utpotè priuans ordine ad bonum diuinum?* Nam saltem per accidens volet ratione præintendatæ, & prædefinitæ entitatis materialis, quæ eo ipso, quod esset præintendatæ, non posset non supponi in ipsa ordo ad bonum diuinum.

905 Insuper 1. 2. q. 9. art. 6. ad 3. ait S. Dōctor: *Deus mouet voluntatem hominis, sicut vniuersalis motor, ad vniuersale obiectum voluntatis, quod est bonum; & sine hac vniuersali motione homo non potest aliquid velle, sed homo per rationem determinat se ad volendum hoc, vel illud, quod est verè bonum, vel apparens bonum. Sed tamen interdum specialiter Deus mouet aliquos ad aliquid determinatè volendum, quod est bonum, sicut in his, quos mouet per gratiam.* In quibus verbis habemus, Deum, communicando nobis intellectum, & voluntatè, iudiciumque indifferens, mouere nos ad bonum, & à nobis fieri determinatione electiuam huius, vel illius boni veri, vel apparentis: si autem bonum verum sit conducens ad salutem æternam, moueri nos specialiter à Deo ad illud per gratiam. Cæterum si ad volitionem boni apparentis debeat dari physica prædeterminatio, & decretum Dei antecedens, atque efficacax, quomodo à nobis erit determinatio per rationem? Si ad bonum apparens Deus nos mouet per prædeterminationem physicam, & per decretum præfatum, quidnam speciale restat circa motionem erga bonum verum, conducens ad salutem æternam? In nostra quidem sententia hæc motio, et si non perueniat ad spheram prædeterminationis, est tamen motio simpliciter, & absolutè ex parte Dei, cum tamen nulla exinde detur ad materiale substratum malitiæ formalis.

906 Vltèrius in eadem 1. 2. quæst. 75. art. 4. necnon in cap. 1. epistol. ad Roman. lect. 7. tradit S. Dōctor, eatenus vnum peccatum esse causam per se, & directè

rectè alterius, quatenus ex vno disponitur homo ad facilius committendum alterum consimile. Quæ dispositio, etsi ei resisti possit à voluntate nostra, cum sufficiat, vt in vnum peccatum sit per se causa alterius; cur decretum efficax diuinum de materiali peccati, illudque à nobis irresistibile, satis non erit, vt Deus ratione illius dicatur causa per se peccati? In eadem etiam 1. 2. *quest. 79. art. 1. in corp.* S. Thomas, vt explicet, Deum non esse causam peccati, proponit duos modos, quibus homo potest esse causa peccati sui, vel alterius, scilicet, *vel directè inclinando voluntatem suam, vel alterius ad peccandum, vel indirectè, dum non retrahit aliquos à peccato, cum potest, & debet: neutrumque modum competere Deo erga peccata, ostendit ibi. Sed videtur, non posse non competere Deo primum modum, si prædeterminet voluntate sua efficiaci hominem ad materiale peccati. Nec enim homo aliter inclinatur directè se, aut alium hominem ad peccandum, quàm inclinando ad actum, qui peccatum est, seu ad materiale peccati propter delectabilitatem aliquam, aut vtilitatem inde proventuram. Et dum hoc modo voluntas nostra inclinatur se, & mouet interiùs ad actum peccati, est directè causa peccati, vt ampliùs declarat *quest. 80. seq. art. 1. in corp.* vbi & affirmat, eum esse directè peccati causam, qui est directè causa actus mali, & qui potest mouere voluntatem ad agendum. Additque ad 3. esse Deum vniuersale principium omnis interioris motus humani; sed quod determinetur ad malum consilium voluntas humana, hoc directè quidem esse ex voluntate humana, & à diabolo per modum persuaderis, vel appetibilia proponendis. Sed perconctor, quidni foret ex Deo prædeterminante ad materiale mali consilij? & quidni Deus, vt sic prædeterminans, causabit directè, mouebitque specialiter voluntatem creatam ad peccatum?*

907 Nec prætereundum est, quod in *quest. 79. antecedentis, art. 3. in corp.* & sæpe alibi admonet S. Thomas obdurationis, excæcationisque cordis humani, quatenus est motus animi inherens malo, & auersi à diuino lumine, causam non esse Deum; secus, quatenus est non emollitio ad rectè videndum, quod fit à Deo per subtractionem gratiæ. Et Deus quidem proprio iudicio lumen gratiæ non immittit illis, in quibus obstaculum inuenit. Unde causa subtractionis gratiæ est non solum ille, qui ponit obstaculum gratiæ, sed etiam Deus, qui suo iudicio gratiam non apponit. Et per hunc modum Deus est causa excæcationis, & aggrauationis auri, & obdurationis cordis. Sic S. Doctor. Cuius cum mente pugnat prædeterminatio ad materiale peccati, vt potè quæ non sit præcisè non emollitio, non illuminatio, sed quidpiam positium. Et iuxta S. Doctorem ea non emollitio, eaque non illuminatio non declaratur relatiuè ad voluntatem diuinam prædeterminatam motus animi, sed ad iudicium diuinum, quatenus Deus non præbet gratiam in eo gradu, occasione, & circumstantiis, in quibus præsciat hominem consensurum sibi vocanti; sed in aliis, in quibus dissensurum præsciat è contrario; tuncque sola interuenit voluntas permissiua, verificaturque quod ait S. Anselmus capite de casu diaboli, *malam voluntatem haberi ab homine, sola permissione Dei, cum tamen ab illo bona haberi non possit, nisi dante Deo.*

908 Præterea S. Thomas 1. part. *quest. 14. artic. 16. in corp.* inquit de malis culpæ; licet à Deo non sint operabilia, tamen sub cognitione præctica ipsius cadere; explicansque modum, sub quo cadunt, addit, *In-*

quantum vel permittit, vel impedit, vel ordinatur. In nullo autem trium horum membrorum continetur prædefinitio malorum culpæ quoad materiale. Nam si in aliquo, certè in permissione. Hinc verò nequit esse voluntas efficaciter prædefinitiuæ. Vt enim docemur à Tertulliano in *lib. de Exhort. ad castitatem, cap. 3. ibi: Si quadam videntur voluntatem Dei sapere, dum à Deo permittuntur, non statim omne, quod permittitur, ex mera, & tota voluntate procedit eius, qui permittit. Ex indulgentia est quodcumque permittitur. Que etsi sine voluntate non est, quia tamen aliquam habet causam in loco; cui indulgetur, quasi de inuita venit voluntate, passa causam sui, que cogit voluntatem.* Ita Tertullianus, cui consonant Rupertus Abbas tum *lib. de voluntate Dei, cap. 3. tum lib. de Dei Omnipotentia, cap. 20.* At voluntas efficaciter prædefinitiuæ entitatis, cui concatenata sit malitia formalis, quid aliud esset, quàm mera, & tota voluntas? Et entitas, quæ fieret Deo ex se, & à se prædefiniendo efficaciter, num quasi de inuita veniret voluntate? Num exiret ordinem causæ primæ? Cum tamen peccantem exire illum ordinem, ideoque peccatum non reduci in Deum, sicut in causam, tradat S. Thomas 1. 2. *quest. 79. articulo 1. ad 3. Qui cum etiam dicat q. illa 14. art. 9. ad 3. Non oportet, quod quodcumque scit Deus, sint, vel fuerint, vel futura sint; sed solum ea, que vult esse, vel permittit esse, abs dubio de malis culpæ docet nos, esse ea, quæ permittuntur à Deo. Ergo contraponendo illa cæteris, quæ vult Deus, significat, nullam esse in Deo voluntatem positiuam, & efficacem erga mala culpæ, etiam pro materiali. Nam si esset, nullum daretur extremum, quod extiterit, existatue, aut extitutum sit, Deo purè permittente, & non etiam volente positiuè, atque efficaciter, quatenus tale extremum consideretur ex parte materialis.*

Ad hæc, S. Thomas in *cap. 8. epistol. ad Rom. lect. 6.* ait: *Prædefinitio importat præordinationem quandam in animo eorum, que quis est facturum. Ab æterno autem Deus prædefinitiuè beneficia, que Sanctis suis erat daturus. Vnde prædefinitio est æterna. Differt autem à præscientia secundum rationem, quia præscientia importat solam notitiam futurorum; sed prædefinitio importat causalitatem quandam respectu eorum: & ideo Deus habet præscientiam etiam de peccatis; sed prædefinitio est de bonis salutaribus. Sic ibi. Et in *quest. 3. de Verit. art. 3. in corp.* inquit: *Deus scit quadam, quorum sua scientia causa esse non potest, sicut mala. Quæstione etiam 6. de Verit. art. 3. in corpore, repetit: Præscientia Dei, quia non importat vniuersaliter habitudinem cause respectu horum, quorum est, non consideratur in ea, nisi certitudo cognitionis tantum. Sed prædefinitio, quia præscientiam includit, & habitudinem cause, ad ea, quorum est, addit, in quantum est directio, siue preparatio quadam. Et sic potest in ea considerari supra certitudinem cognitionis certitudo ordinis.* Triplex hic locus conuincit, non dari in Deo decretum antecedens, & efficax circa materiale peccati, quodque sit medium, in quo Deus cognoscat illud, & ratione cuius præscientia illud causet. Si enim eiusmodi decretum daretur, præscientia importaret non tantum notitiam futurorum, sed & causalitatem respectu etiam peccatorum pro materiali. Quare non subsisteret discrimen assignatum à S. Doctore inter præscientiam, & prædefinitioem.*

910 Gonetus *tom. 2. disp. 3. art. 2. pag. 125. de-* *fenfians, præscientiam visionis futurorum contin-*

gentium esse eorum causam, notat, tertio loco probari, excipienda esse peccata. Sed cum ipse *disp. 4. art. 6. §. 1. & 2.* doctrinam illam de causalitate per scientiam visionis, fundatam in decreto efficaci, atque antecedenti, extendat ad peccata pro materiali, non potest saluam tueri disparitatem præfinitam à S. Thoma. Vbi contra eundem Gonetum obseruo, non exinde, quòd S. Thomas dicat, præficientiam non importare vniuersaliter habitudinem cause respectu horum, quorum est, inferri aptè præficientiam visionis esse causam futurorum contingentium bonorum. Inferitur solummodò id de præficientia simplicis intelligentiæ, quæ bonorum operum liberorum voluntatis creatæ causa est, non autem verè, & propriè malorum. Vt enim docet S. Thomas 1. p. *quest. 14. art. 7. in corp. Scientia Dei, secundum quòd est causa rerum, consueuit nominari scientia approbationis: bona autem opera approbantur à Deo, & mala adspiciuntur non libenter, iuxta S. Hieronymi phrasim super Habacuc cap. 1. vers. 13. Atque, vt S. Augustinus lib. 99. 83. in 3. argumentatur: Nullo sapiente homine auctore, fit homo deterior. Non enim parua ista culpa est, imò tanta est, que in sapientem quemvis hominem cadere nequeat. Est autem Deus homine sapiente præstantior. Multò igitur minus, Deo auctore, fit homo deterior. Multò enim præstantior Dei voluntas, quàm hominis sapientis est. Illo autem auctore cum dicitur, illo volente dicitur. Quæ S. Augustini argumentatio vt valida est, ne Deus ratione præficientiæ suæ de peccatis, vel pro materiali, puterit propria, veraque eorum causa, quantum præcognoscere debeat illa, ne cæco, ignorantique modo permittat; ita est etiam nervosa, vt peccatorum, vel pro materiali, quorum dicens non est absolute, & simpliciter author Deus, non agnoscat in ipso voluntas absolute, & simpliciter, qualis efficaciter prædeterminatiua videretur fore.*

911 Cum triplici illo loco S. Thomæ gaudent mirà consonantia cætera, quæ referemus, & expendemus alibi de latius patente præficientia Dei, quàm prædefinitioem, & de peccatis à Deo præscitis, non autem prædefinitis. Quapropter, cum in locum inuito lectorem. Et nunc ad hominem contra Gonetum *tom. 2. disput. 7. art. 2. §. 1. pag. 796. art. 3. pag. 839. tom. 3. disput. 8. art. 2. §. 3. probo non dari prædeterminationes diuinas ad materiale peccatorum. Nam eorum Deus non habet ideam propriam, siue vt hæc est exemplar, id est, principium factionis rerum, siue vt est ratio, id est, principium cognoscitiuum. Ita docet S. Thomas 1. p. *quest. 15. art. 1. in corp. Et quest. 3. de Verit. art. 4. in corp.* Atqui iuxta Gonetum eadem est radix, & fundamentum negandi, aut ponendi in Deo ideas; ac negandi, aut ponendi prædefinitioem rerum prædeterminatiuas; siquidem S. Dionysius *cap. 5. de diuinis nominibus, §. 8. dicit, ideas nominari in Theologia prædefinitioem diuinas, & bonas voluntates existentium prædeterminatiuas, & effectiuas, secundum quas supersubstantialis essentia omnia prædefinitiuè, & produxit.* Vnde Gonetus inferit, cum Scientia Media has diuinas prædefinitioem reiciat, consequenter subinde diuinas ideas tollit. Ego verò infero, cum S. Thomas, & Gonetus inficientur in Deo ideas peccatorum, etiam pro materiali, necesse est, vt recuset prædefinitioem eorum etiam pro materiali. Quod attinet ad negotium Scientiæ Mediæ, hæc cum prædefinitioem actuum non prauorum, quorum Deus ideam habet, componitur optime, si*

R. P. Gabr. de Henao, Scient. Med. Pars I.

912 eas præcedat, & dirigat, vt plerique Nostrum admittunt. Et vt non componatur, S. Dionysius non dixit, quòd ad rationem exemplaris exigeretur voluntas prædefiniens, & efficiens, sed prædefinitiuæ, & effectiuæ; atque ita interpretatur S. Thomas *quest. 3. de Verit. art. 6. ad 3.* Et quanquam S. Thomas eò intendat, vt saluet ideas rerum purè possibilium, hoc ipso inuuit, voluntatem actu prædefiniemem, & efficientem esse extra ideam conceptum, posterioremque ipso. Atque hinc ipse Gonetus *tom. 2. disput. 4. art. 3. §. 2. pag. 202.* adstruit, Deum non cognoscere futura contingentia in sua essentia, vt habet rationem ideæ, quia vt sic antecedit prædefinitioem ipsorum, respicitque res vt factibiles ad imitationem essentia diuinæ, seu vt possibilis, & non vt faciendas; ideoque in *art. 8. §. 1. pag. 378.* addit, vt ideæ sint Deo medium ad cognoscenda futura, debere accedere decretum producendi illa. Quam ob rem priùs est, aliquid esse ideatum, & operabile à Dei arte, quàm esse prædefinitum, atque prædeterminatum à Deo; & non minùs Gonetus, quàm nobis incumbit explicare S. Dionysium, qua parte videtur non distinguere inter ideas, & prædefinitioem diuinas. Planus sensus est, vt monet Balthasar Corderius, etsi ideæ sint secundum se in intellectu, tamen quia sine imperio voluntatis nihil operantur, ideo vocari eas prædefinitioem, voluntatesque diuinas, & bonas. Loquiturque S. Dionysius de ideis rerum substantialium producibilium à Deo. Et vt gratis admittam, loqui de ideis actuum liberorum non prauorum voluntatis creatæ; prædefinitioem, & voluntates illæ sunt, quibus Deus determinat sibi finem, potestve deteminare in eorum actuum productione, non quibus eos actus ex se, & antecederet prædefiniat efficaciter. Legatur S. Thomas *quest. 3. de Verit. art. 1. in corp.* Et huc alludit recepta definitio ideæ, scilicet, *Forma, quam effectus imitatur ex intentione agentis, determinans sibi finem.*

SECTIO XCIX.

Interpretatio ad S. Thomæ testimonia nonnulla.

912 A Luarez *disp. 24. de Auxiliis, num. 17. & 18.* Gonetus *tom. 3. disput. 8. art. 4. §. 7.* obijciunt S. Thomam dicentem in 2. *sent. dist. 37. quest. 2. art. 2. in corpore, actionem peccantis debere reduci in aliquod prius agens, sicut in causam; & quidquid est in actu deficiente, scilicet peccato, de ratione actus, & entis, & boni, totum hoc à primo agente, scilicet Deo, procedere, mediante voluntate.* Et ad 2. *Deum esse causam actionis illius, in qua malum consistit, secundum quòd influit agentis esse, posse; & agere, & quidquid perfectionis in agente est.*

913 Hæc S. Thomæ habentur in illa quæstione, an Deus immediatè & proximè concurrat physicè cum voluntate creatà ad actum physicum peccati. Cuius quæstionis negans pars obtinuerat plures antiquorum, vt inquit Albertus Magnus in 2. *dist. 37. art. 7. & vt S. Bonaventura ibidem, art. 2. quest. 1.* fuerat magno rum virorum, & ob fundamenta valde rationabilia, ad eò vt Magister sententiarum ausus non fuerit definire in contrarium. Sed tamen S. Thomas sequutus est affirmantem; nam ea alia iam ferè recesserat ab aula, teste Alberto, & teste S. Bonaventura

uentura, cum per multam discussionem dubia ducantur ad manifestationem, iam ea alia non tenebatur communiter, eratque iam nullius, vel paucorum, ut inquit idem S. Thomas, verens in ea vicinitatem cum duplici errore, imò super 2. ad Annibaldum, *dist. eadem, quest. unica, art. 1.* compellat hæreticam, & aduersam Fidei, rationique naturali; & referente Alberto supra, à multis Modernorum reputabatur hæretica. Cùm autem pro parte negante diceretur sufficere, quòd voluntas creata habeat esse ab alio, ne sit primum principium, etsi per se possit producere actum entitatum peccati sine influenza prioris agentis.

914 Replicat S. Thomas inquit, fore ut non vitaretur, quin ipsa esset primum agens, si eius actio in aliquod prius agens non reduceretur, sicut in causam. Cuius replicat vis non aliud exigit, quàm quòd actionis peccaminosæ non sit vicium agens voluntas creata, sed Deus, etiam simul cum ipsa: de prædeterminatione verò physica, quæ debeat præcedere Dei, & voluntatis creatæ actionem, nullum est verbum in S. Thoma, nec ad eius intentum spectabat. Et quòd Deum vocet *agens prius*, siue aduerbially, siue adiectiue, ansa est satis tenuis. Deus namque, dum simul concurrat, potest sic vocari ob priorem productionem, conseruationemque voluntatis creatæ, ob huic præexhibita prærequisita ad liberè agendum, & ob sui simul cooperantis maiorem dignitatem, atque excellentiam. Rursus quòd S. Thomas dicat, peccatum, quatenus est actus, ens, & bonum, procedere à primo agente Deo, voluntate creata mediante, non indicat, requiri prædeterminationem physicam ei impressam vltra concursum simultaneum cum ea; sed significat, actum, ens, & bonum secundum procedere ab actu, ente, & bono primo, agente simul cum voluntate creata, medianteque ea; neque enim in eam, nisi ut mediantem referri potest ratio actus, entis, ac boni; cùm tamen in eam referri debeat absolute, & simpliciter ratio defectus. Et ideo S. Thomas immediate subiungit: *Sed ipse defectus, qui est in actu, hoc modo est a voluntate, quòd à Deo non procedit.* Non dixit, *hoc modo est, mediante voluntate*; nam neque mediante voluntate creata procedit à Deo ratio defectus. Tandem quòd S. Thomas dicat, Deum esse causam actionis illius, in qua malum consistit, quatenus voluntati creatæ influit hoc, quod est agere, non denotat prædeterminationem physicam præuiam ad concursum simultaneum, sed denotat, quòd vltra esse, & vltra posse agere voluntatis creatæ, sit reuocandum in Deum ut permittentem, quòd actu agat actionem, cuius entitati, bonitati que physica sit adiuncta malitia moralis; non enim ea actio fieret, nisi Deus permitteret.

915 In fauorem prædeterminationis, siue intrinsecæ, siue extrinsecæ ad materiale peccati, non alia specialia S. Thomæ testimonia reperio apud Thomistas. Nam cætera communia prædeterminationi, tam ad bonos, quàm ad malos actus, iam à nobis sunt explicata. Et qui cõcederet, aut permitteret, esse ex S. Thomæ sententia prædeterminationem ad actus non prauos, negaretque ad prauos, non aliud negotium restaret ei circa S. Thomæ autoritatem, quàm satisfacere locis proxime adductis.

916 Quibus similis est alius Alberti dicentis: *Actus malus, in quantum est actus, non egreditur à potentia actiua (voluntatis creatæ) nisi secundum quòd illa mouetur à causa prima.* Quæ verba verissima sunt, sed prædeterminationi fauentia. Nam actus peccaminosus,

ea seclusa, egreditur à voluntate creata, ut motus à Deo, tum dante, ac conseruante illius esse, & prærequisita ad operandum liberè, siue benè, siue malè, quanquam quòd posteriori modo operetur, ipsi & non Deo tribuendum sit; potente etiam impedire, ne operetur: tum ut à Deo mota ad vniuersale voluntatis obiectum, quòd est bonum; & ad bonum in particulari, ex quo lumit homo occasione peccandi: quam vtramque motionem præuiam, sed non prædeterminantem ad bonum in particulari apparet, turpeque verè, docet S. Thomas in locis multis: tum ut mota à Deo simultaneè concurrente physice ad actum peccaminosum, etiam ut immanentem eidem voluntati. Quæ omnia satis sunt, ut ipsa dicatur moueri physice à Deo, imò & mutari; nam actio simultaneè concursus diuini, utpote indistincta ab actione liberi arbitrij creati, immanens, & intrinseca huic est. Atque hinc motus consistens in actu peccaminoso voluntatis nostræ, ut causa secundæ, Deus est primum mouens physicum, cum necesse sit, omnes motus secundarum causarum causari à primo mouente, sicut omnes motus inferiorum corporum causantur à motu cali: *Deusque sit primum mouens respectu omnium motuum spiritualium, & corporalium; sicut corpus Cæleste est principium omnium motuum inferiorum corporum,* ut inquit S. Thomas *quest. 3. de Mala, art. 2. in corp.* Qui peccaminosum motum nostræ voluntatis, ut à Deo, non in omnibus comparat motui inferiorum corporum, ut à cælesti superiori; si quidem ille liber sit nobis, & hic non sit liber corporibus inferioribus, & ad illum ita moueamur à Deo, ut relinquat, quòd moueamus nosmetipsos, habentes à Deo, quòd moueamus nos, pro ut aduertit ad 4. idem S. Doctor, excludens eo ipso motum prædeterminatum ad vnum.

Et quauis 3. contra Gentes, cap. 149. dicat, *motum mouentis præcedere motum mobilis, ratione, & causa;* & 3. p. *quest. 19. art. 1.* in corpore: *Vnicumque sunt plura agentia ordinata, inferius mouetur à superiore, sicut in homine corpus mouetur ab anima, & inferiores vires à ratione. Sic igitur actiones, & motus inferioris principij sunt magis operata quedam, quàm operationes: id autem, quòd pertinet ad supremum principium, est propriè operatio.* Priora verba procedunt de motu locali, quem subeat cum necessitate inferius à superiori. Et ut gratis permittam, extendi ad omnem motum, qui à superiori agente sit, & adhuc liber inferiori, tunc maxime motio superioris præcedet ratione, & causa motum inferioris, quando habeat, quæ dixi competere Deo, seclusa prædeterminatione; nam ea abundè sufficiunt ad prioritatem aliquam rationis, atque causalitatis. Datur etiam in actione Dei respectu actionis causæ secundæ prioritas logica, quatenus rectè arguitur ab actione causæ secundæ ad primæ, & non reciprocè. Posteriora verba explicantur à S. Thoma inferius, sic: *Actio eius, quòd mouetur ab altero, est duplex, una quidem, quam habet secundum propriam formam, alia autem, quam habet secundum quòd mouetur ab alio: & operatio, que est alicuius rei, secundum suam formam, est propria eius, nec pertinet ad mouentem, nisi secundum quòd vritur huiusmodi re ad suam operationem: sed illa operatio, que est rei solum, secundum quòd mouetur ab alio, non est alia præter operationem mouentis ipsum: & ideo vnicumque mouens, & motum habent diuersas formas seu virtutes operatiuas, sibi oportet, quòd sit alia operatio mouentis, & alia operatio propria moti. licet motus participet operationem mouentis, & mouens vritur operatione moti, & sic vtrique agat cum communiõne alterius.* Quæ explicatio continet nostrâ sententiam; nam

nam actio physica, quæ peccaminosa sit, procedit à voluntate creata secundum propriam formam, nec pertinet ad Deum mouentem, nisi secundum quòd cum ipsa concurrat physice, tanquam causa prima, & vniuersali, quo ex munere eam permittit. Nosque contendimus, sequi ex prædeterminatione diuina ad actionem physicam, quæ praua sit, quòd talis actio foret voluntatis creatæ solum, secundum quòd mouetur à Deo. Vnde Gonetus asserens §. 8. *pag. 710.* priora verba, & silens posteriora, excitauit nos, ut quæremus, inuenimusque selectissimum S. Thomæ testimonium pro nostra opinione.

918 En quàm non compertè S. Thomas doceat prædeterminationem ad materiale peccati, etsi idem Gonetus *pag. 708.* scribat, Thomistas, Angelici Præceptoris vestigijs vbique inhaerentes, nunquam induci potuisse aduersus eam. Sed cerrè Thomista fuit, nullique secundus, & Romæ clarus in concertationibus de Auxilijs, Ioannes Gonzalez de Albelda, & tamen 1. *part. quest. 19. art. 8. dist. 59. sect. 2. pag. 727.* scribit: [Tertio dico, Deus se solo non concurrat concursu præuiò in voluntatem nostram, præmouendo illam physice, seu prædeterminando illam per se, & directe ad actum peccati hic, & nunc. Hæc conclusio videtur procedere contra Authores secundæ sententiæ (nempe contra Aluarez relatum in *sect. 1. pag. 723.*) est tamen expressa Diui Thomæ, & discipulorum eius:] allegatque aliqua testimonia, quæ & nos. Et omitimus celeberrimos alios Thomistas iam memoratos in *Eueng. 7.* nuperque collectos diligentissimè, & vniuersimè à Germano Philalate Eupistino, in Auctoritate contra prædeterminationem physicam pro Scientia Media, *cap. 1. §. 5.* nec minus studiosè, atque exultè ab Henrico de Cerf in *Controu. de Angelici Doctoris mente circa prædeterminationem physicam, cap. 5. num. 293. & sequ. necnon 302. atque 304.*

SECTIO C.

Ex sex instantiis duæ enodantur.

919 Prima instantia sic à Viue proponitur *dist. 11. dist. 7. ex pag. 397. vsque ad 429.* Decretum purificandi conditionem, sub qua homo præuius est malè operaturus, si ei exhiberetur, connectitur cum entitate materiali peccati trahente hic, & nunc ineluctabiliter malitiam formalem, connectiturque antecedenter ad absolutam saltem determinationem hominis. Ergo facit Deum specialem authorem, & causam peccati; vel si non facit, neque etiam prædeterminatio Thomistica facit. Secunda ex Goneto §. 14. *pag. 764. & tom. 2. dist. 4. art. 6. §. 2. pag. 326.* ad positionem hominis in occasionibus, & circumstantiis, in quibus Deus per Scientiam Mediam præuidit illum lapsurum, sequitur infallibiliter peccatum; & tamen Deus non conseruet velle, causareque illud, sed tantum permittere.

920 Tertia ex eodem Goneto, §. 9. *pag. 719.* concursus physicus concomitans Dei in entitatem materialem peccati non reddit Deum authorem, & causam peccati. Ergo neque reddet antecedens, atque prædeterminatiuus. Quarta in *pag. 724. & §. 14. pag. 764.* à Deo determinatio voluntatis creatæ ad indiuiduum actus peccaminosi, concessa à Nostris, infert infallibiliter aliquam specialem malitiam, quæ illi secundum suam rationem specificam non conuenit. Et tamen, quia ea specialis malitia non sequitur conse-

quitione physica, sed tantum logica, ex diuino concursu determinante ad talem indiuiduum actum, Deus non se habet positiuè, sed solum permissiuè in ordine ad illum. Ergo similiter, &c. Quinta in §. 9. *pag. 716. §. 14. pag. 763. & 766.* Deus vult, & causat generationem humanam, ad quam sequitur necessariò culpa originalis, quin tamen huius sit ille author, & causa. Sexta, iuxta Theologos aliquos Morales, metu notabilis valde detrimenti potest licet famulus adiuuare herum suum ascendente per fenestram, ut committat adulterium, tuncque ad actus intrinsecè malos cooperabitur physice, sed non se extendet eius causalitas ad malitiam formalem. Ergo multò potius Deus, qui est causa prima, motor, & prouisor vniuersalis, poterit attingere motionem, & efficientiam physicam entitatem actionis malæ, absque eo, quòd ipsius influxus transeat ad formalem malitiam. Ita in §. 9. *pag. 718. & 1. part. tom. 8. dissertatione de opinionum probabilitate, articul. & §. 3. pag. 366.*

Ad primam instantiam respondeo, decretum purificandæ conditionis, sub qua homo præuius sit peccaturus, non connecti antecedenter ratione sui cum peccati entitate materiali. Et licet complexum illius præuisionis, decretique habeat cum ea entitate connexionem, hæc adhuc connexio non est antecedens, sed consequens vsum conditionatum libertatis creatæ in ea entitate ponenda, & proinde non est connexio complexi antecedentis per modum principij, applicationisve requisitæ absolutam determinationem voluntatis creatæ circa positionem eius entitatis. Atque hinc constat, Deum ratione decreti illius, nequaquam esse authorem, causamque peccati. Constat etiam disparitas inter decretum illud, & Thomisticum, prædeterminationemque physicam ad materiale peccati: ex quibus sequi, Deum fore authorem, causamque peccati, ob præuiam omnino connexionem, quam per modum requisiti principij, aut applicationis habent cum materiali peccati, nos conamur aduersus Thomistas.

Itaque purificandæ conditionis decretum, quod sit permissiuum peccati, quodque conferat homini potentiam sufficientem ad vtrumlibet, sed neget auxilium efficacè ad peccati extremum vitandum, utpote quod purificet conditionem, sub qua præuiderit Deus istud incurrendum, est ex se indifferens ad vtrumlibet, quia si esset connexum determinatè cum peccato, non posset non coniungi cum illo; si autem non posset non coniungi, constitueret potentiam proximam voluntatis creatæ ad peccatum cum necessitate inferendi illud; quæ necessitas repugnat indifferentiæ voluntatis creatæ ad vtrumlibet, & diuino præcepto prohibenti coniunctionem potentie proximæ præfatæ cum peccato. Atque adeò decretum permissiuum in nostra sententia se solo est medium ineptum, ut in eo cognoscat certè, & infallibiliter Deus peccatum futurum; & eius ratione intelligitur Deum non esse huius authorem, & causam.

Sed iuxta Thomisticam sententiam de duobus illis decretis memoratis in *num. 799.* ex Viue, & Goneto, post Aluarez *dist. 11. de Auxilijs, & dist. 18. num. 21. atque 22. lib. 3. Respons. cap. 5. à num. 11. lib. ult. cap. 11. à num. 4.* & post Ioannem de S. Thoma *dist. 19. art. 3. §. Ad 3. principium, pag. 599.* intenditur assignari duplex medium, in quo peccatum cognosceretur; sed ex quo nobis videtur refusum iri in Deum; quòd esset illius author, & causa ob connexionem antecedentem cum illo, quam haberet

utrumque decretum, vnum prædefinitium actus, alterum denegatum auxilij efficacis ad vitandam malitiam; contra prius sat multa diximus. De posteriori fieri ipsi tenentur, habere, sicut & prius, connexionem antecedentem cum actu peccati, alioqui in sensu composito ipsius posset Deus habere decretum efficax non prædeterminandi ad talem actum, & proinde cum ipso posset coniungi carentia actus, & malitia: quod implicatorium est contradictionis in Thomistarum opinione. Quamquam & ea aliunde intricetur, nimirum exinde, quod si posterius decretum connectitur antecedenter cum actu; ut quid præcedat aliud decretum prædeterminatum actus? Aut si præcedat decretum, quo Deus efficaciter velit prædeterminare actum, debet eo ipso formaliter nolle conferre auxilium efficax ad vitandum talem actum. Ut enim hunc existere, est non vitare ipsum, ita velle efficaciter prædeterminare ipsum, est formaliter nolle quod dixi. Et propterea decretum, quod dicitur posterius, erit præoccupatum ab eo, quod prius appellatur. Declaro magis id: Existente voluntate creata proximè expedita ad obseruandum præceptum per actum bonum, & ad illud violandum per malum, Deus etiam expeditus proximè est, penes Thomistas, ad determinandam hanc voluntatis creatæ indifferentiam, vt in vnum actum præ alio prodeat. Cur ergo & ipse non determinabit suam indifferentiam per decretum, quo voluntatem creatam determinet potius ad actum malum, quam ad bonum, quin opus sit præmittere decretum, quo nolit conferre auxilium efficax ad bonum? Rursus decretum prædeterminatum ad actum malum excludit essentialiter decretum conferendi auxilium efficax ad bonum oppositum. Ergo in præsentia prædeterminatiui decreti ad actum malum superfluet decretum, quod distinctum virtualiter sit, & quo decernat Deus non conferre auxilium efficax ad bonum, seu quo excludat decretum conferendi huiusmodi auxilium. Sed hæc iam præacta in superioribus.

924 Insuper decretum denegandi auxilium efficax ad vitandam malitiam, prout declaratur à Thomistis, ingerit aliunde difficultatem, quod debeat vel decernere sufficiens auxilium ad vitandum peccatum, vel conuenire cum decreto alio, de conferendo auxilio sufficiente: secus enim fieret, hominem non peccare ponendo actum malum, vt qui non haberet potestatem ad vitandum illum. Si autem præfactum decretum statuatur collationem auxilij sufficientis, vel coniungatur cum decreto statuente eam, deficiet medium, in quo Deus certò, & infallibiliter cognoscat peccatum futurum; nam præfactum decretum essentialiter non erit connexum cum existentia peccati, vt pote decernens, seu constituens proximam ad peccandum, & non peccandum potentiam, proindeque ex se federabile non minus cum peccato, quam cum peccati carentia. Similiter eadem ratione non erit connexum essentialiter cum existentia peccati, si coniungatur cum decreto statuente collationem auxilij sufficientis, ne vnum adimat potentiam proximam ad peccandum, & non peccandum, quam alterum conferat, aut constituat. Quapropter decretum denegandi auxilium efficax ad malitiam vitandam, nequit esse medium aptum se solo, vt in eo cognoscatur infallibiliter, & certò illa; quippe cum quo debeat componi decretum de conferendo auxilio sufficiente, & in voluntate creata hoc existere, habileque, quantum ex se est, vt ab ipsa reddatur efficax, & eo efficaci reddito, vitaretur peccatum ab ipsa.

Neque dicas cum Alvarez, & cæteris præcitantibus sicut Deus certò scit, se non conseruante creaturas in bono sui esse, & existentia, abituras illas in nihilum, quia illæ non possunt perpetuare seipsas Deo non manuteneute: ita etiam certò scit, voluntatem creatam non conseruaturam se in bono rationis, si ipse per auxilia suæ gratiæ non sustentet. Ergo in decreto non dandi homini auxilium efficax tali tempore, & loco, aliisque circumstantiis ad conseruationem in bono rationis per operationem rectam, aut per recessum ab obliqua, scit certò, quod homo à bono rationis deficiet peccando. Nam disparitas obuia est, cum conseruatio creaturæ in bono sui esse, & existentia, non sit libera ipsi, sed dependeat à sola Dei voluntate. Cæterum conseruatio voluntatis creatæ in bono rationis libera ei est. Esto enim dependeat à Deo, vt antecedenter excitante, & vt principaliter efficiente per gratiam, tamen libera formaliter est ipsi voluntati creatæ, quæ se, & gratiam, à Deo liberaliter collatam, determinat ad conseruationem sui in bono rationis, vt pote ad quam spectet reddere efficacem, vel inefficacem gratiam à Deo acceptam: quamquam ex mero Dei nutu oriatur conferre gratiam, eamque in occasione, quæ sciat reddendam efficacem à voluntate creata; vel è contra, in qua sciat reddendam inefficacem. Vnde cum gratia sit ex se indifferens, vt reddatur efficax, vel inefficax à voluntate creata, erit illa efficax, quæ conferatur à Deo sciente reddendam efficacem; & illa inefficax, quæ conferatur ab ipsomet sciente reddendam inefficacem: & decretum negandi gratiam efficacem ad vitandum peccatum, nisi coniungatur scientiæ diuinæ de reddenda tali gratia inefficaci à voluntate creata, si conferretur ei, nequit esse medium aptum ad cognoscendum certò existentiam peccati futuri, neque quod homo non permancbit in bono rationis.

926 Atque vt in pauca colligamus discussionem decretorum, quæ assignantur à Thomistis, & quæ nos huc deduxerunt, vel illa sunt antecedenter ex se connexa cum actu peccati, aut cum malitia; vel non sunt sic connexa? Rursus vel determinant, vel non determinant voluntatem creatam ad actum peccati, aut ad malitiam? Si secundum vtriusque questi, non poterunt sola illa deseruire vt medium ad cognitionem certam, & infallibilem actus peccati, aut malitiæ. Si primum, quidni Deus erit author, & causa peccati, habendo ex se, antecedenterque decretum essentialiter connexum, determinatiuumque ad actum in circumstantiis, in quibus non per accidens, sed per se est inseparabilis ab eo malitia, & in quibus prædeterminata voluntas creata non alio modo potest cum actum, quam peccando, efficere.

927 In hac primæ partis impugnatione non expressi decretum denegandi auxilium efficax, quia de tali decreto dicunt præallegati Thomistæ, non habere consequentiam physicam, sed illationis tantum logicæ connexionem cum malitia, & non determinare vt causam influentem ad hanc, sed tantum se gerere instar remouentis prohibens, quatenus remouet auxilium efficax, quo vitaretur hæc. Sed certè cum connexio esset à Deo vt agente libero volita antecedenter efficaciter, non posset non esse consequentionis, & causalitatis moralis; & cum remotio auxilij efficacis, sit etiam sic à Deo volita, & intentata, non posset etiam non esse per modum influentiæ moralis, saltem indirectè; vt qui à consilio remouet columnam, in qua fulciri pyramidem scit, censetur causa moralis indirecta casus pyramidis, vt non

negat

negat Gonetus tom. 2. disp. 4. artic. 6. §. 2. pag. 313. & 322. qui §. 1. pag. 308. vltus fuerat hoc exemplo ad declarandum, quo pacto ex decreto denegatiuo auxilij efficacis sequatur infallibiliter peccatum; & qui §. 2. pag. 325. concedens, defectum illius auxilij non esse totalem causam negationis operis boni, sed simul etiam vitium, & deordinationem voluntatis creatæ operantis præuè, adimit eo ipso vim alteri exemplo, de quo in num. 925.

928 Ad secundam instantiam dico, delictum non sequi ex positione hominis in occasionibus, in quibus Deus præuouit acturum flagitiosè, si poneretur; sed sequi ex libera determinatione voluntatis humanæ potentis in sensu etiam composito earum occasionum, & cuiusque principij, aut applicationis antecedentis exercitium libertatis, coniungere deuitationem peccati. Etsi verò Deus hominem in illis constituit præuocatur omnino in voluntatem creatam, iuxta nostram sententiam; sed iuxta contrariam, cum Deus prædeterminet ad actum, qui hic, & nunc est sceleris intrinsecè, versatur inter vtramque discrimen manifestum. Recurratur ad Sectionem 39. in qua abundè de hoc puncto.

SECTIO CI.

Tertia instantia expeditur.

929 **C**Oncedo, Deum concurrere physicè cum voluntate creata ad actum peccaminosum; sed à tali concursu physico nulla sit paritas ad præuium, & prædeterminatiuum. Nam per illum non influit Deus in voluntatem creatam, faciens, vt ea operetur actum peccati; aut per hunc, scilicet per concursum præuium, secus profus se haberet. Quam disparitatem adiungo ei alteri, quam tradidi in sect. 85. sed pro vtraque non subicebo verba quædam S. Bernardi in tract. de Gratia, & lib. arb. mirè eam confirmantia. Sunt autem huiusmodi: *Soli inter animantia datum est homini posse peccare ob prærogatiuam liberi arbitrij. Datum autem, non vt proinde peccaret, sed vt gloriosior inde appareret, si non peccaret, cum peccare posset. . . . Peccauit autem, quia liberum ei fuit. Nec aliunde profectò liberum, nisi ex libertate arbitrij, de qua vtiq; inerat ei possibilitas peccandi. Nec tamen fuit culpa dantis, sed abutentis, qui ipsam videlicet facultatem conuertit in usum peccandi, quam acceperat ad gloriam non peccandi. Nam etsi peccauit ex posse, quod accepit, non tamen quia potuit, sed quia voluit. . . . Peccantis igitur lapsus non dono adscribendus est potestatis, sed vitio voluntatis.* Quæ verba satis indicant, liberum nostrum arbitrium, & prærequisita omnia ad id, vt operetur, non determinare, neque inclinare ex se ad prauam operationem, sed in hac ipsam abuti facultate, quam accepit ad meritum in bona, ex cuius intentione conditum est à Deo, donaturque prærequisitis liberè operandi. Cumque vnum ex illis sit Omnipotentia per decretum liberum applicata ad concurrendum cum ipso, vt satisfaciat muneris causæ primæ, & prouisoris vniuersalis, decretum illud est ex se indifferens ad applicandam Omnipotentiam in concursum cum nostro arbitrio ad actum siue bonum, siue malum, & non determinat physicè, effectiueque. Sed vo-

luntas nostra Omnipotentiam sic applicatam determinat, determinando electiue seipsam ad vnum præ alio.

930 Etsi verò in Omnipotentia sic applicata detur indifferentia ad vtrumvis actum, physica, & effectiua; tamen moraliter, & affectiue datur inclinatio ad bonum, & auersio à malo, suadendo, & præcipiendo illum, è contra autem hunc dissuadendo, prohibendoque, promittendo præmium ob illum, & ob hunc comminando supplicium. Quare ad illum concurrat Deus non solum physicè, & quando est supernaturalis, speciali etiam concursu, vt authoris supernaturalis per auxilia suæ gratiæ, sed & moraliter, atque affectiue; cum tamen ad hanc merè physicè, & effectiue concurrat, & præcisè vt causa, qua subtrahente concursum suum, non esset; quin teneatur subtrahere, ne desit muneri prædicto, ex quo confert voluntati creatæ potestatem ad vtrumque actum, nolens impedire eius determinationem ad malum, sed quantum ex se est, repugnans, vt collatam potestatem detorqueat in eam determinationem. Quam proinde purè permittit, sinens, vt sua Omnipotentia eandem determinationem coëfficiat physicè, non ita vt Omnipotentia sit causa cur sit, sed sola voluntas creata. Et in hoc consistit, quod ipsa propriè, ac per se, & non Deus, sit causa illius determinationis, quæ est peccatum commissionis, & ratione cuius voluntas creata peccat; sed quin peccet Deus, neque sit Author, & causa, cur ipsa peccet. Porro quanvis & ipsa determinet Omnipotentiam diuinam ad actum bonum; sed determinat eam vt agentis liberi, atque moralis habentis saltem quasi elicitam ad talem actum propensionem, qua caret ad malum, & habentis ideam illius propriam, & non huius, habentisque cætera, quæ ad affectum erga illum explicui, & a quibus erga hunc est alienus.

931 Atque hinc, etsi peccatum commissionis consistat adæquatè in positiuo, & actus odij Dei v. g. sit essentialiter liber, ac malus, explicatur nullo negotio, quomodo Deus concurrat ad materiale, & non ad formale peccati. Non quia materiale, & formale sint formalitates virtualiter distinctæ in actu, neque quia hæc denominationes sumantur ex ipso principaliter; sed quia ipse respectu Dei influentis physicè, non tamen ex propria inclinatione, siue innata, siue affectiua, neque ex propria electione, concipitur à nobis vt materiale; & respectu voluntatis creatæ influentis physicè, sed modo profus diuerso, concipitur vt formale. Et ideò ex modis diuersis concurrendi potius, quam ex actu desumuntur denominationes Dei concurrentis ad materiale, & non ad formale, voluntatisque creatæ concurrentis ad materiale, simulque formale. Et licet in actu nulla sit formalitas, quæ non fiat à Deo, & à voluntate creata; nihilominus ob diuersos modos faciendi iam declaratos verificantur denominationes illæ.

932 Et abstrahendo à vocibus materialis, ac formalis, Deus concurrat physicè absolutè, & simpliciter ad actum, qui est malus, & malitia positiuæ essentialiter, si velis; sed non ideò author est, & causa malitiæ; nam non concurrat ex propria inclinatione, neque ex propria determinatione, seu electione, neque vlla ratione mouendo voluntatem creatam, vt ad illum præ opposito se determinet, seu vt illum præ opposito eligat; quin potius ad oppositum mouet, iuxta superius dicta. Imò neque dicendus est Deus concurrere ad peccatum, imò neque ad actum peccati, reduplicando supra hoc, quia et

monet

sub ratione est ipsa Omnipotentia diuina, vt denominans necessariò, & ab æterno possibilem eam entitatem, in qua, & non in Omnipotentia denominante, consistit malitia moralis.

939 Connexionem illam absolutam non omnes Theologi fatentur. Et inde posset euadi præfens difficultas; quanquam, quia Deus amat proximam libertatem creatam, quæ est absoluta peccandi potentia, connectiturque absolutè cum possibilitate peccati, restaret adhuc nonnihil scrupuli. Sed qui ex dictis vincitur facilè, qua parte peccandi potentia constituitur ex Omnipotentia diuina applicata, vt permissiua peccati, si ad illud voluntas creata determinet se electiue. Et vndecumque consideretur, Deus non dat, neque amat eam potentiam, vt prodeat in actum peccati exercitè, & in se, sed vt gloriosior inde ea appareat, si non prodeat, vt aiebat S. Bernardus transcriptus in num. 929.

940 Ad sextum, partemque eius secundam dicimus, executionem, quæ sit commissionis peccatum, esse signum voluntatis diuinæ nolentis impedire eam, vt posset; non tamen volentis etiam inefficaciter, vt ponatur à parte rei. Et eam priorem voluntatem, quam signi vocant, admittunt Theologi erga peccatum commissionis, sed non posteriorem, quæ esset beneplaciti, saltem inefficacis, & quæ repugnat Deo. Priorem illam voluntatem agnoscunt in vobis, *prohibet, permittit*, & non in voce *implet*; nam per hanc intelligunt operationem, quæ propriè, & per se fit Dei, cuiusmodi non est peccatum commissionis. Legatur S. Thomas 1. part. quest. 19. artic. 12. & 1. 2. quest. 19. artic. 10. in corp. Atque vltra id notetur tum ibi, tum quest. 23. de veritate, artic. 3. ad 6. et si non neget, respectu aliorum aliquando coincidere, & aliquando non voluntates signi, & beneplaciti; respectu tamen peccati negare, posse coincidere. *Quadam est*, inquit postremo loco, *voluntas signi, que nunquam coincidat in idem cum voluntate beneplaciti; sicut permissio, qua permittit mala fieri, cum mala fieri nunquam velit.* Quare iuxta S. Thomam non datur in Deo voluntas beneplaciti, siue efficacis, siue inefficacis, vbi interuenit peccatum commissionis; seu non datur voluntas vilo modo intentiua. Ad primam partem respondeo, peccatum commissionis non fieri à voluntate creata contra increatam efficacem; non enim fit, Deo nolente efficaciter, ne fiat; aut neque fit, Deo volente vel inefficaciter, vt fiat, sed nolente tantum impedire, ne fiat, cum posset nolle, quin tamen teneatur nolle. Et quia non tenetur, idèò à plerisque dicitur, non esse vllatenus Deo voluntarium peccatum illud. Alij non requirunt ad voluntarium indirectum, & interpretatiuum, vt præcedat obligatio ponendi actum omisum, non recusant, Deo omitenti impedire peccatum commissionis, negando suum in actu primo concursum indifferentem ad illud, vel negando auxilium, quod foret efficax ad illius euitionem, posse illud dici aliquatenus voluntarium, nempe physicè, & permissiue purè, non tamen moraliter, neque imputabiliter. Videatur Iosephus Requesenus in 1. 2. disput. 13. sect. 2. post alios, quos allegat. Nobis in præsentiarum sufficit, etsi concedatur, aut permittatur, dici illud aliquatenus voluntarium Deo, inde tamen non inferri, esse ab ipso volitum intentiue, vel inefficaciter.

SECTIO CII.

Instantia quarta, quinta, & sexta retardantur.

941 IN quarta instantia vix immorabor; nam ex dicendis in sect. 121. constabit, determinationem, quæ à Deo fit ad hunc indiuiduum actum peccaminosum præ infinitis aliis, intra eandem speciem possibilius, elici à voluntate nostra hic, & nunc, inter quos tamen ipsa non discernit, sed solus Deus; nec esse positiuam, sed negatiuam, quatenus Deus ad hunc potius, quam ad alium actum, numero tantum diuersum, offert suum concursum; aut non determinando positiuè, & absolutè hunc, quin potius intendendo, ne in hunc prodeat, sed in præfixum, etiam negatiue, alterius speciei oppositæ, bonæque moraliter. Quæ determinatio ad hunc numero actum v. g. odij Dei, ex suppositione, quod ipsa voluntas creata se determinet ad speciem odij; quæ item determinatio ad hunc numero actum amoris, ex suppositione, quod voluntas creata se determinet ad speciem amoris, tam patenter est discors ab ea positiuam, & absoluta tam speciei, quam indiuiduationis prauis actus, pro materiali intentà ab aduersariis, vt non sine temporis dispendio plura dicere.

942 Quintæ instantiæ occurro cum S. Augustino lib. 3. contra Iulianum, cap. 9. dicente, *Malum (peccati originalis) cum quo nascitur homo, non esse fructum corporum, sexuum, coniunctionum, quorum bonorum auctor est Deus; sed primæ prauaricationis, cuius auctor est diabolus.* Quasi diceret, peccatum originale non esse annexum generationi humanæ per se (cuius Deus est auctor) sed esse per accidens ei generationi coniunctum, quia poterat ea poni sine peccato illo, si Deus non tulisset legem condendi Adamum caput totius generis humani, aut si, eâ latè, Adamus non violasset Dei præceptum. Quare causa per se talis peccati in animabus descendentium ex Adamo, est sola huius voluntas excitata, & instigata à diabolo. Nam in eam transfusa sunt cæterorum hominum voluntates; & ideo cum creantur animæ, contrahunt illud iam in primo capite commissum; sed non in se ipsis committendo, seu in se ipsis peccando. Cæterum si Deus prædeterminaret ad materiale peccati personalis, identificatum cum formali, quod sit positiuum quid; vel non identificatum cum formali, quod sit mera priuatio rectitudinis debitæ, apparet manifestum discrimen; nam materiale est per se ipsa malitia, vel per se affert annexam ipsam malitiam; & voluntas creata, ponens illud materiale, est causa malitiæ, peccati que.

943 Replacit quis, materiale peccati externi neque per se est malitia formalis, neque per se affert consequentem malitiam formalem. Ergo illud saltem poterit à Deo prædeterminari, aut prædefiniri. Respondeo, supponere per se eam malitiam formalem, quæ est in interno, à quo oritur, & à quo denominatur malum; siue quando internus est malus, quia de se id habet: siue quando est malus, quia præcisè prohibitus; & in priori casu, si internus elicitur liberè, & sine errore intellectus; & in posteriori cum notitia prohibitionis, actus externus sequutus est per se inseparabilis à malitia, & proinde à Deo non prædeterminabilis, neque prædefinibilis in actu interno, neque in se. De actu externo, qui in se fit bonus,

SECTIO CIII.

Argumenta à ratione prædicuntur.

bonus, vel indifferens, sed vitietur ab actu interno ob finem extrinsecum prauum appositum, dixi nonnihil in num. 813. Et de eo, quatenus fiat Deo physicè concurrente, agit S. Thomas in 2. dist. 37. quest. & art. 2. in argum. 1. Sed contra; vt & in 2. de hominis generatione, cui alter homo admisceat malitiam fornicationis, aut adulterij: de qua etiam generatione loquuntur S. Augustinus supra & S. Anselmus in fine cap. 20. dialogi de casu diaboli; quin tamen hi PP. influunt, prædeterminari, aut prædefiniti eum actum, aut istam generationem, vt pote præsupponentem hic & nunc circumstantiam prauis finis, aut malitiam volitionis accedendi ad non coniungem.

944 Sexta instantia non modò non conducit pro prædeterminatione Dei ad materiale peccati, sed neque pro concursu physico simultaneo ad illum. Nam illi Theologi Morales neutiquam tradunt, licitum esse cuiquam, præter Deum, concurrere physicè ad actionem intrinsecè malam alterius. Id soli Deo reseruatum est, vt pote cuius sine concursu physico voluntas creata nequit prodire in actionem, siue bonam, siue malam; & in hanc concurrat non obligatus subtrahere se, neque hanc intendens, sed vnicè illam, & proinde in hanc quasi inuitus, & quasi raptus à voluntate creata; ideoque Dei concursus permissiuus purè est. Differt à permissione Principis humani, quia est concursus positiuus, secus ac Principis humani, tamen si huic aliquando fas sit, vt potens impedire peccatum subditi, non impediatur ob euitanda maiora mala; & sicut Principi humano id licet, ita etiam Deo, quatenus dat voluntati creatæ potestatem operandi bonè, & malè; quæ potestas inuoluit Omnipotentiam preparatam ad concurrendam physicè cum ipsa in operationes, bonam, & malam, ne alioqui, Deo absolutè, & simpliciter nolente, posset voluntas creata iam bonam, iam malam exequi: quod esset contra perfectionem diuinæ Omnipotentia, & dominij, proptè solet discitari contra paucos negantes proximum, & immediatum Dei concursum cum caulis secundis liberis, & contra eos etiam, qui etsi admittant in opera bona, sed non in mala voluntatis creatæ.

945 Et vt redeat ad eos alios Theologos Morales, dixerunt tantummodò, fas esse vni homini in raro casu, & ex causa admodum urgente cooperari alterius hominis actioni de se indifferenti ad bonum, & malum vsum, etiam dum proximè ad malum deseruitura cognoscatur ex alterius malitia, quam qui cooperatur actioni de se indifferenti, non intendat, neque postea concurrat ad actionem de se intrinsecè turpem. Ita Nauarrus lib. 5. consiliorum, in 5. de penitent. & remiss. ad finem, probatus à Ioanne de la Cruz Dominicano 1. part. directorij, præcepto 6. dub. 3. Hos subtricit Gonetus, & solos memorat aliquos è Societate. Contra quos non est argumentatio ad homines, vt vocant. Nam in casu, de quo loquuntur, vnus homo nullatenus præmouet alium ad actionem prauam de se, neque ad eam physicè concurrat, sed solùm ministrat in præuia indifferentia de se. Vt summum posset deseruire illius casus exemplum, vt sicut homo non semper debet continere se ab actione, ex qua cognoscat alium arrepturum occasione peccandi, multò minus debeat Deus. Num autem probabiliter, vel improbabiler discurratur in illo casu negotij præsentis non est.

R. P. Gabr. de Henao, Scient. Med. Pars I.

946 PRIMUM illorum est, actus physicus, vitalis, & liber voluntatis creatæ, infectus malitia morali, non satis procedit à Deo, vt primo mouente, si is tantum simultaneè concurrat ad ipsum cum voluntate, nisi etiam in hanc præuè influat, determinando ad ipsum penes materiale. Quia præcisè concursus duarum causarum ad eundem effectum, non importat motionem vnus causæ ab alia ad agendum, neque facit, vt vna causa agat in alia, communicetve aliquid alij. Secundum est, si Deus non prædeterminaret voluntatem creatam ad materiale v. g. odij Dei, illa determinaret se ad tale materiale: quæ determinatio cum esset actualitas potentia libera creatæ, imbiberetque transcendentaliter existentia gradum, sequeretur, dari aliquam actualitatem, & existentia gradum distinctum à Deo, non causatum ab hoc. Tertium, Deus non solum efficit opus causæ secundæ, sed etiam ipsius actionem; nam agere causæ secundæ est quid creatum. Ergo id efficitur prius à Deo. Quartum, voluntas creata, non prædeterminata ad operandum, non est ad id completa. Tum quia operatio continet in se vltimam actualitatem, quam voluntas non prædeterminata dare nequit, cum non contineat in se tantam actualitatem, quantum eius operatio, sed tantum contineat potentialitatem, vt pote ordinata ad operationem, per quam actuetur. Ergo indiget principio prædeterminante, cum quo possit producere actualitatem operationis, nemo enim dat quod non habet. Tum denique, quia sine prædeterminatione voluntas creata non potest constitui in ratione principij actiui, & effectiui suæ operationis. Concursus enim Dei simultaneus non præcedit naturà operationem voluntatis, & proinde sola restat prædeterminatio, quæ sic præcedens constituat voluntatem in præfata ratione.

947 Ad primum dico, seclusa prædeterminatione, superesse multa, ob quæ Deus non merè dicatur simultaneè concurrere, vt quando duo equi trahunt currum, aut duo ignes producant tertium in ligno; sed dicatur concurrere simultaneè vt prima causa, primumque agens, & mouens. Explicui illa affatim in n. 916. & seq. Ad secundum, determinationem voluntatis creatæ ad materiale, penes speciem, & indiuiduationem actus odij Dei, esse actionem, & causalitatem indiuisibiliter ortam, tum à voluntate creata, tum ab Omnipotentia diuina. Vnde non sequitur, eam determinationem eximere se à causalitate physica Dei. Sicut neque iuxta arguentes sequitur, determinationem actualem, subsequenter ad prædeterminationem in voluntate creata, subtrahere se ab huius causalitate. Neque item sequitur, determinationem actualem potentia ad vsum habitus in ipsa residentis, elabi ex istius influxu in actum. Neque item sequitur, actualem determinationem Dei per modum obiecti ad visionem sui ab intellectu creato subtrahere causalitatem suam per modum causæ primæ, & vniuersalis in ordine supernaturali, & vt concurrentis vnà cum intellectu creato illustrato per lumen gloriæ, non secus ac concurrat eum eodem, aut cum voluntate eleuatis per supernaturales alios habitus ad cæteros actus supernaturales. Et quidem essentiam

viam diuinam, vt obiectum motiuum, aut vt vnitam intellectui Beatorum per modum speciei intelligibilis, concurrere actiue ad claram Dei visionem, familiarissima est apud Thomistas sententia; darique determinationem ex parte illius vt obiecti motiui, aut vt speciei intelligibilis, & insuper ex parte potentiae intellectiue creatae praeditae lumine gloriae, fatetur Gonetus *tom. 1. disp. 3. de visione Dei, art. 1. pag. 743.* Quae determinatio actualis, vtrinque proueniens, est ipsa Dei visio, & vt est in essentia diuina, cognitio horum decretorum diuinorum, horum obiectorum creatorum existentium aut futurorum, potius quam aliorum, refertur in essentiam diuinam sub ratione obiecti motiui, aut speciei intelligibilis, applicatam libera Dei volitione, prout notat idem Theologus *disp. 4. artic. 5. §. 2. pag. 873.* Nec idem eadem visio, & cognitio, seu determinatio ex hinc orta definit causari simul à Deo vt causa prima, & vniuersali in ordine supernaturali. Est enim actualitas Dei vt obiecti motiui, aut speciei intelligibilis applicatae per liberum Dei decretum, & habentis se instar speculi voluntarij, imbibitque transcendentaliter gradum existentiae; & propterea non potest non causari ab Omnipotentia diuina, sicut & caeterae actualitates, & gradus existentiae, siue naturales, siue supernaturales. Plura de determinatione actuali potentiae liberae creatae ad actum, vel inhonestum, vel honestum, differo *in sectionem 121.*

948

Ad tertium, causae secundae actionem fieri per se, immediatèque à Deo, & non per quid distinctum, antecedens, intermediumque; vt enim est actio causae secundae, sic & primae. Quare non requiritur, imò repugnat, quòd prius à causa prima, quam à secunda fiat. Et certè ipsa praedeterminatio esset causa secunda, & ad agendum non praedeterminaretur per actionem se priorem, tamen praedeterminationis actio esset quid creatum. Ad quartum, exclusa praedeterminatione, voluntatem creatam, praerequisitis, & dispositionibus indifferentibus instructam, esse completam ad operandum. Nam vt sic instructa, potest, vt pote longè perfectior, continere virtualiter operationis actualitatem, quam in se formaliter non habeat. Atque ita accidit in causis aequiuocis, quae continent effectuum perfectiones, quibus formaliter carent. Et ipsa praedeterminatio, cum esset principium operationis, non haberet tantam actualitatem, quanta est in operatione; nec ideo indigeret alia praedeterminatione. Porro inter reliqua, quibus voluntas creatam instructa completur ad operandum, non numeratur concursus Dei simultaneus, exercitus, & in actu secundo; is namque concursus est realiter ipsamet operatio; sed numeratur concursus vt oblatas, & in actu primo, nempe Omnipotentia diuina, vt per liberum decretum praecincta ad concurrendum vnà cum voluntate creatam in operationem, siue rectam, siue obliquam, ad quam haec electiue determinet se. Omnipotentia autem modo dicto praecincta, & intimè assistens voluntati creatae, caeteraque, quibus haec constituitur in ratione principij proximè liberi, abundè sufficiunt, vt eademmet constituatur in ratione principij actiui, & effectiui suae operationis, quin desideretur praedeterminatio. Atque ista cum non esset requisita ad posse, vt concedunt aduersarij, admittentes eam tantum, ad actualiter operari, non apparet, quomodo id stet cum eo, quòd constituat virtutem completam voluntatis creatae, quippe sine virtute completa ex par-

te principij non modò non stet operari, sed neque stet posse operari.

SECTIO CIV.

Neoterici cuiusdam ratiocinationes percurruntur, & inuoluntantur.

949 **Q**ui intento animo superiora legerit, redarguet expedite eadem sub diuersis vocibus, vel similia alia apud nuperum quendam Thomistam satis illustrem: sed visum est non praeterire illa, ne quis dicat, dissimulari à nobis quidquam, quod recenter prodierit magis elaboratum aduersus sententiam nostram. Et omisso Sancti Thomae *quaestione 3. de Potent. articulo 7. ad 15.* testimonio, quod semel, & iterum recitat; nam iam à nobis *num. 562. & 590. atque seqq.* explicatum est.

Ratiocinatur sic primò. Materiale peccati terminat diuinam complacentiam simplicem, & non formale. Ergo similiter materiale poterit esse obiectum diuinæ volitionis efficacis, quin sit formale. Probat Antecedens, tum quia actus poenitentiae placet Deo, cui tamen displicet peccatum, quo cum vt praesupposito connectitur: tum quia materiale est honestè factibile à Deo, proindeque sic amabile. Tum quia illud, vt ab Omnipotentia influente, terminat actum diuinæ voluntatis, & non displicentis, alioqui Omnipotentia, vt influens, displiceret Deo, vt displicet voluntas creatam, vt influens in idem.

Ratiocinatur secundò. Vult voluntate inefficaci antecedenti Deus materiale, & non vult formale. Quam propositionem adstruit primò, quia Omnipotentia causat prius, & non posterius: non est autem minus praecisua, neque magis sancta, repugnansque læsioni per peccatum voluntas diuina. Secundò, quoniam materiale terminat voluntatem diuinam applicantem liberè Omnipotentiam ad concursum in illud, seu volendo liberè, vt agat illud, proindeque amando. Tertio, quia alioqui voluntas diuina eodem modo compararetur ad illud, ac ad formale, nempe permissiue tantum, si non velit positiue, & per positiuam voluntatem non applicet Omnipotentiam ad illud. Quarto, quod ab aliquo causatur solum permissiue, non sit proprie ab ipso, vt docet S. Anselmus *in lib. de casu diaboli, cap. 1.* Materiale autem sit proprie ab Omnipotentia diuina. Igitur non est permissiue tantum ab hac, sed est positiue, seu vt applicata per voluntatem positiuam. Quintò, iuxta S. Augustinum in Enchiridio, cap. 95. *non fit aliquid, nisi Omnipotens fieri velit, vel sinendo, vt fiat, vel ipse faciendo.* Alit materiale non fit, sinente tantum Deo, vt fiat à voluntate creatam, sed faciente simul ipso per suam Omnipotentiam. Ergo non est ab ipso permissiue, sed positiue, ac proinde Dei erga illud voluntas non est permissiua, sed positiua. Sextò, nam materiale est ipse in actu secundo concursus Omnipotentiae cum voluntate creatam. Ergo si quidem Omnipotentia non peccet, quatenus concurrans ad materiale illud, sequitur, concursus, vt ab Omnipotentia, non terminare voluntatem diuinam permissiuam, quae solum est respectu peccantis.

Ratiocinatur tertio. Non modò Deus vult positiue concursum in actu primo indifferentè Omnipotentiae, determina

determinabilem à voluntate creatam ad concursum in actu secundo circa peccati materiale, sed vult etiam hoc ipsam. Primò, quia decretum applicans Omnipotentiam, vt cum voluntate creatam concurrat ad materiale, vult positiue praedictam applicationem, quae est ipsum materiale. Secundò, nam si in diuina voluntate praecreata stat retè, vt decretum concurrendi cum alio indifferentè ad bonum, & malum, non vitietur per malitiam formalem mali, stabit etiam, vt neque per eam deturpetur decretum concurrendi cum alio determinatè ad entitatem materialem mali. Tertio, quia si adest disparitas, vt quauis Deus possit praeparare concursum indifferentem ad bonum, & malum, non tamen possit praebere consilium indifferens: ita etiam aderit, vt etsi queat velle determinatè concursum ad materiale mali, non tamen valeat consiliari determinatè tale materiale. Quarto, concursus Omnipotentiae ad materiale, prout hic, & nunc ab ea egreditur, terminat decretum diuinum antecedens, si quidem Deo sit voluntarius, & liber. Sed prout hic, & nunc egreditur ab ea, determinatus est, & non indifferens, quippe sit actus odij Dei v. g. Ergo decernitur, amaturque à Deo amore antecedenti, saltem inefficaci.

953

Ratiocinatur quartò, concursus Omnipotentiae in materiale peccati est Deo liber positiue, & propterea terminans voluntatem Dei positiuam. In primis, nam positiuum est, & non permissiuum decretum, quo Deus applicat suam Omnipotentiam voluntati creatam, vt cum hac concurrat, quando ipsa velit. Deinde, quia quod à Deo ordinatur ad se, vt finem, est ipsi liberum positiue, & amatum ab ipso, quandoquidem ordinari aliquid ad finem, est amari propter hunc. Sed praefatus concursus est à Deo operante propter se vt finem, iuxta illud Prouerb. 16. vers. 4. *Propter semetipsum operatus est Dominus vniuersa:* inter quae vnus est concursus ille. Et quidem ille à Deo fit, quare non potest non ordinari ad ipsum Deum vt finem, & ordinatus ad creaturam vt vltimum finem, non posset non esse concursus potentiae peccantis, neque posset non esse turpis, & inhonestus, si ad Deum non foret ordinabilis, atque referibilis.

954

Ratiocinatur quintò, quoniam materiale peccati est Deo immediatè, & formaliter liberum per modum effectus, continetur namque sub Dei supremo dominio libero; quod non minus patet, quam ipsa Omnipotentia, quodque non minus requirit immediatam liberam facultatem vtendi materiali illo in quolibet vsu, quam Omnipotentia postulet, ne materiale illud subterfugiat sui immediatam efficientiam.

955

Ratiocinatur sextò, Deus cum voluntate creatam simultaneè concurrat ad entitatem materialem peccati, sed non ad formalem malitiam. Ergo & praedeterminabit tam extrinsecè, quam intrinsecè ad entitatem illam, quin vllatenus ad hanc malitiam. Nec enim Deus est minus praecisius, vt praedeterminans, quam vt concurrans simultaneè; & malitia formalis non minus est extra sphaeram Dei, vt praedeterminantis, quam vt simultaneè concurrentis. Praeterea, si voluntas creatam determinat Dei Omnipotentiam ad efficiendam entitatem materialem, & non ad formalem malitiam, nec enim hanc Deus causat, alioqui huius esset prima causa, sicut est illius; cur à fortiori Deus non praedeterminabit voluntatem creatam ad illam, & non ad hanc?

R. P. Gabr. de Henao, Scient. Med. Pars I.

956 Sed incipiendo à sexta hac, & postrema rationatione, Nostri communiter conspiciant pro prima parte Antecedentis, vt & Thomistae: quidquid sit de censuris contra reuocantes, deque rationibus contra eos, si praecise se contineant in entitate materiali peccati commissionis; & iam *in numero...* retuli aliquos ad stipulantes; Gonetusque *tom. 9. disputatio 1. articulo 2. pagina 33.* inquit: [Contentio SS. PP. cum Pelagianis fuit praecipue de necessitate gratiae proprie dictae, non verò de concursu generali. Vnde licet Durandus, Ludouicus à Dola, & alij omnem concursum Dei, tam praetium, quam simultaneum negent, Pelagianis tamen, & haereticis non annuerantur.] Quae verba non solum sunt aduersa arguenti, seuerèque censuranti negantes, sed & sibi ipsi *tom. 2. disputatio 4. articulo 6. §. 1. pag. 307. §. 2. pag. 314.* & alibi. Secundam partem Antecedentis concedimus.

957

Et insiciamur consequentiam; nam simultaneus Omnipotentiae ad materiale physicus concursus, quem admittimus, non exhibetur ab ea, nisi merè permissiue, & vt determinata à voluntate creatam. Vnde Deus vt physicè concurrans, potest, imò & debet esse praecisius à malitia formali, potestque haec, & debet esse extra sphaeram Dei sic concurrentis. Caeterum si Deus praedeterminaret ad materiale, non posset, vt praedeterminans, non esse affectiue, & intentiue illius materialis, non possetque non voluntas creatam esse determinatam à Deo ita volente. Atque inde Deus, vt praedeterminans, non posset esse praecisius à malitia formali sublequata inseparabiliter ad materiale, neque ea malitia posset esse extra sphaeram Dei praedeterminantis. Quòd autem voluntas creatam determinet Deum ad concursum in materiale, & non in formalem malitiam, iuxta nostram sententiam, non prodest, vt iuxta arguentis praedeterminet ad illud, & non ad hanc. Nam primum est vt concursu Dei permissiue, & idè non est opus, quòd Deus determinatus velit malitiam formalem; alit secundum est Deum intendere materiale: quo intento non potest non intendi malitia formalis inuitabiliter consequuta.

958

Loquutus sum de hac, vt consistente in priuatione rectitudinis debitae. Si autem consistat in tendentia positiua ad obiectum, vt rationi distonum, nodus redditur intricatior in arguentis sententia, cum tamen maneat aequè facilis solutu in nostra. In qua quomodo sentiendum, loquendumque sit de concursu Dei physico ad materiale identificato realiter, & ex parte obiecti cum malitia formali, explicui satis *in sectione 85.* Et quae arguens obiicit contra solutiones quasdam à se auditas, si forsan ab explicatione nostra discordes erant, nequaquam vrgent aduersus hanc. Certèque quò magis videtur sibi aggravare operam conciliandi concursum Dei ad materiale cum exemptione à causalitate erga formale, eò magis re ipsa auget difficultatem concordandi praedeterminationem ad primum cum carentia eiusdem ad secundum. Nam ad primum praedeterminatio non est contenta voluntate purè permissiua, vt in nostra sententia contentus est concursus simultaneus physicus. Vbi autem circa primum versetur alia voluntas, quam purè permissiua, nempe affectiua, & intentiua, intelligibile nobis est; quomodo etiam non versetur circa secundum, quòd vocibus tantum sit secundum, & realiter, atque ex parte obiecti sit

Y 2 idem

idem omnino sine discrimine secundi comparatiue ad primum.

959 Quinta ratiocinatio exarmata est in *sectione 76.* ubi vniuersum de actibus nobis immediatè, & formaliter liberis, & speciatim de inhonestis probauimus, non esse Deo sic liberos per modum effectus, & respondimus discursui arguentis. Sed is adhuc insurgit: Saltem mediatè, & virtualiter erit liber Deo noster, verbi gratià, actus liber odij erga se, proindeque sic erit volitum, & amatum à Deo materiale talis peccati: quo tamen modo formale non est volitum, neque amatum à Deo. Dico, eum actum nostrum esse Deo liberum mediatè, & virtualiter permissiue tantum. Quare materiale peccati in eo contentum non potest, nedum debet, esse affectiue volitum, amatumque à Deo.

960 Quarta ratiocinationi occurro inquit primò, decretum, quo Deus in actu primo applicat suam Omnipotentiam ad concurrendum cum voluntate creata in actum honestum, vel inhonestum, esse merè permissiue respectu huius, & ab Omnipotentia, vt determinata per voluntatem creatam, oriatur hunc vt illo decreto merè permissum. Secundò, concursum actualem Omnipotentia in peccati materiale esse à Deo operante propter se vt finem purè permitentem, & non vt intendentem: ideoque non debere, imò neque posse Deo liberum esse positiue, seu affectiue, neque ab ipso amatum.

961 Ad tertiam ratiocinationem dico primò, applicationem Omnipotentia ad concurrendum actu in peccati materiale ex determinatione voluntatis creatæ, non esse volitum positiue, seu affectiue à Deo, sed tantum non impeditiue, seu merè permissiue. Secundò, diuinum decretum concurrenti indifferenter cum voluntate creata ad bonum, & malum, non vitari per hoc, quia neque affectiue, neque propensè versatur circa hoc, penes materiale etiam, sed solummodo circa illud; tantumque habet circa hoc Deus, quòd potens, sed non obligatus impedire, non impediat, attendens muneri causæ primæ, & vniuersalis respectu voluntatis creatæ. Atque hinc elucescit disparitas ad decretum diuinum concurrenti cum ipsa determinatè ad mali entitatem materiale, erga quam affectiuum esset, & propensum. Patet etiam discrimen ad creatam personam in casu, quo potens, & obligata impedire prauum opus alterius, non impediret, sed offerret indifferenter cooperationem ad bonum, & prauum; talis namque oblatio consistere nequiret sine affectu aliquo, & propensione ad prauum. Tertio, præparationem concursus ad bonum, & malum opus indifferentis, qui sit determinabilis à voluntate creata, stare posse sine affectu, & inclinatione vlla ad malum opus, & fore, vt absque ipsa stare nequiret exhibitio consilij indifferentis: sed si Deus posset velle determinatè concursum ad materiale mali, eo ipso posset non merè permittere illum, possetque affici, & propendere erga illum; indeque inferimus, fore, vt posset consilari, atque etiam imperare materiale mali. Cumque id absurdum sit, videtur nobis esse & Antecedens. Semel enim concessa in Deo potestate non merè permitendi materiale mali, habendique affectum, & propensionem erga illud, non apparet, cur non haberet potestatem consilandi, atque imperandi etiam illud.

962 Respondere namque, prædeterminationem diuinam ad illud attingere solum, quæ perfectionis physica in illo sunt, præscindendo ab imperfe-

ctione morali; consilium verò, & imperium re, vt non possent ab hac præscindere, nequam prodest, quoniam prædeterminatio vel esset intrinseca, vel extrinseca? Si extrinseca, esset affectus, & propensio quasi elicitæ erga illud. Si intrinseca, supponeret talem affectum, & propensionem in Deo. Affectus autem, & propensio erga materiale physica perfectionis identifiatum cum imperfectione morali, vel hic, & nunc inferens inseparabiliter imperfectionem moralem, nequiret ab hac præscindere in Deo, quem late-re non potest identitas, vel vis illatiua: sicut nequiret præscindere affectus, & propensio, quam inuolueret consilium, & præceptum de materiali physica perfectionis coniuncto cum morali imperfectione. Neque valet obicere nobis instantiam de concursu simultaneo ad materiale illud. Nam is concursus iuxta nostram sententiam, non supponit affectum, propensionemque diuinæ voluntatis ad illud materiale.

Iam eidem tertie rationi occurro dicens quartò, concursum simultaneum Omnipotentia ad materiale proptèr hanc, & nunc ab ipsa oritur, terminatè decretum diuinum antecedens, quod purè permissiuum est respectu materialis illius, & hac ratione voluntarium, & liberum Deo. Quare non est decretum, quo Deus affectiue velit, & amet materiale illud. Quæ est S. Thomæ doctrina aientis in 1. *distinctione 46. quæst. unica, artic. 4.* in corpore: *Vtrumque bonum sibi (id est, malo secundum se) conueniens est bonum, & à Deo volitum, scilicet & antecedens, quod est conditio natura potentis deficere, quam Deus in tali conditione instituit, & conseruat; unde dicitur, quod non vult Deus mala fieri, sed vult permittere mala fieri. Vult etiam bonum consequens, ex quo malum ordinatur. Ex quo sequitur, quod velle mala facta ordinare, non autem, quod velle ea fieri.* Et ad 1. *Decor diuina sapientia apparet in permissione malorum, & ordinatione. Quorum vtrumque vult Deus, sed non malum fieri, quod secundum se dicit recessum à decore speciei exemplaris primi.* Et ad 2. *Ne vtrum concedendum est, neque Deum velle mala fieri, neque velle (nempe efficaciter) non fieri, sed non velle fieri, quod est negatiuum: non autem velle fieri, quia hic remanet voluntatis actus affirmatus, & negatio fertur ad volitum.* Et ad 3. *Non sequitur, quod voluntate consequente velit mala fieri, sed vult permittere mala fieri.* Et 1. p. q. 19. art. 9. ad 3. *Deus neque vult mala fieri, neque vult mala non fieri, sed vult permittere mala fieri. Et hoc est bonum.*

SECTIO CV.

Procedit debilitatio propositarum ratiocinationum.

964 Secundæ ratiocinationis prima probatio imbellis est; nam si formale peccati consistat in priuatione rectitudinis debitæ, physicus Omnipotentia concursus, qui versatur circa materiale, nequit extendi ad formale, vt pote quod non sit ens positiuum. Si verò formale consistat in tendentia positiua ad obiectum, vt rationi dissonum, attingetur per eum concursum huiusmodi tendentia sensu declarato in *sect. 101.* sed sine affectu, & propensione voluntatis diuinæ applicantis Omnipotentiam, vt concurrat, si electiue voluntas creata determinet ipsam. Ceterum volitio non purè permissiua, non potest non esse affectiua, & propensiuæ erga formale consistens in

in priuatione, eo ipso quòd esset erga materiale; nam voluntatis pondus ferri potest erga priuationem, & non potest non ferri, si priuatio sit annexa inseparabiliter enti positiuo, ad quod feratur. Et potiori, aut æquali ratione non posset non esse affectiua, & propensiuæ erga formale consistens in tendentia positiua ad obiectum, vt dissonum rationi, eo ipso, quòd esset erga materiale tendentia positiua. Quam disparitatem, qui pensiculatè fuerit meditatus, longè erit, vt putet, nos attribue-re diuinæ voluntati, quòd sit minus præsciua, & magis sancta, repugnantque læsioni per peccatum voluntas diuina, quam Omnipotentia. Probatio secunda est etiam incrimis, nec enim materiale peccati terminat aliud diuinum decretum, quam illud, quòd liberè permissiue applicatur Omnipotentia ad concursum in illud, si à creata voluntate electiue determinetur ad illud, secus ac suadet, imperatque Deus, & contra affectum, propensionemque ipsius, quanquam non efficacem, seu non absolute impeditiuam determinationis illius sinistrae. Probatio tertia deducit tanquam absurdum id, quod est valde consonum authoritati, & rationi, nempe voluntatem diuinam æquè se habituram permissiue erga materiale, ac erga formale peccati commisionis. Videatur *num...*

965 Noteturque, neque vnum, neque alterum fieri, Deo absolute, & simpliciter nolente; & materiale non fieri, Deo suspensiuè se habente, ita vt eius Omnipotentia non concurrat physice ad illud, neque ita, vt absque eiusdem Dei voluntate libera determinetur Omnipotentia à voluntate creata ad concurrendum physice in illud. Sed sic liberè velle non impedire concursum Omnipotentia, quæ determinetur à voluntate creata, sicque Omnipotentiam determinatam concurrere physice in illud, non sonat velle positiue illud, neque sonat, per positiuam voluntatem applicatè Omnipotentiam ad illud. Non, inquam, sonat strictè, sed vt summum latè. Quo posteriori sensu loquitur Bassolius in 2. *distinctione 37. articulo 3. sub §. Ad 1. principale,* & minùs significanter Scotus in 1. *distinctione 42. & 47. circa finem vtriusque distinctione.* vt ex vtriusque Doctoris toto contextu constat contra Syluium in Opuscul. de Meione Motoris primi, *parte, & artic. 4. pag. 240.* Nam Bassolius loqui in sensu lato de volitione erga materiale, ostendunt plura in *toto articulo 3. vt c. Scotus* fieri de volitione tantum permissiua, iecnon de Dei concursu, seu cooperatione purè physica, clamant vtraque distinctio, & alia, in quibus de eodem puncto tractat. De re à nobis iuxta est Deum voluntate affectiua, & propensiuæ siue efficaci, siue non efficaci, haudquaquam intendere, prædefinire, velle, amare materiale peccati, & haudquaquam tali ex voluntate concurrere physice ad illud; sed solum, cum posse, retracto suæ Omnipotentia concursu physico impedire, ne fieret, velle liberè non impedire, relinquenti do ex affectu, & propensione ad hostiam liberam operationem Omnipotentiam suam in manu voluntatis creatæ, quæ si in inhonestam liberam operationem detorqueat ipsius concuium, præstabit id, Deo tantum permitte.

966 Quam doctrinam illustrare possimus excellentissimis Tertulliani verbis *cap. 2. lib. de exhort. ad castitatem,* ibi: *Non sunt sic omnia ad voluntatem Dei referenda, nec ita aduandam ad vnumquemque, dicendo, nihil fieri sine iussione eius vt non intelligamus, aliquid esse in nobis ipsis. Ceterum excusabitur R.P. Gabr. de Henao, Scient. Ad. Pars I.*

omne delictum, si continuerimus (vel si contenderimus) nihil fieri à nobis sine Dei voluntate. Et ibi definitio istam destructionem totius disciplina, etiam ipsius Dei, si & que non vult, de sua voluntate producit, aut nihil est, quod Deus non vult. Sed quomodo verat quadam, quibus etiam supplicium æternum comminatur? Vtique etiam qua verat non vult, à quibus & offenditur: sicut & qua vult, precipit, & accipit, & æternitatis mercede dispungit. Itaque cum vtrumque ex præceptis eius didicerimus, quid velit, & quid nolit, iam nobis est voluntas eligendi æternum, sicut scriptum est, Ecce posui ante te bonum, & malum; gustasti enim de arbore agitionis. Et ideo non debemus, quod nostro expositum est arbitrio, in Dei referre voluntatem, quos vult ipse, & velle, qui malum non vult. Ita nostra est voluntas, cum malum volumus aduersus Dei voluntatem, qui bonum vult. Porro si queris, unde veniat ista voluntas, qua quid volumus aduersus Dei voluntatem? Vi dicam, ex nobis ipsis. Nec temerè, semini tuo respondeas, necesse est: siquidem ille princeps generis, & delicti Adam voluit, quod deliquit. Neque enim diabolus voluntatem ei imposuit delinquendi, sed materiam voluntatis subministravit. Ceterum voluntas Dei in obaudientiam venerat. Proinde & tu si non obaudieris Deo, qui te, proposito præcepto, libera potestatis instituit, per voluntatis libertatem deuegis in id, quod Deus nolit. Ita te putas à diabolo subuersum, qui tibi vult te velle, quod Deus non vult, non tamen facit, vt & velle, quia nec tunc inuitos protoplastos ad voluntatem delicti subegit, imò neque inuitos, neque ignorantes, quid Deus noller. Vique enim nolent fieri, cui admissio mortem destinabat. Ita delicti opus vnum est tentare, quod in te est, an velis. At ubi voluisti, sequitur, vt subigat te sibi, non operatus in te voluntatem, sed nactus possessionem voluntatis. Igitur cum solum erit in nobis velle, in hoc probatur nostra in Deum mens, an ea velimus, que cum voluntate eius sapient? Hæc Tertullianus, quæ etsi diffusa, transcribere volui, quia sententiam nostram circa modum, quo voluntas diuina habet se erga peccati materiale, exprimitur differtissime.

Atque hinc eiusdem secundæ ratiocinationis probatio quarta non premit. Fatemur namque, non fieri propriè, & per se ab aliquo id, quod solum permissiue: sed negamus materiale peccati fieri propriè, & per se ab Omnipotentia diuina. Quanquam enim physice fiat per concursum simultaneum cum voluntate creata, non tamen sit ex affectione, & propensione ad ipsum, sed potius habente Deo affectionem, & propensionem ad ipsius omissionem. Iam verò id, quod ab agente voluntario, & libero sit merè physice concurrente, sine affectione, & propensione, verè, & strictè non dicitur, neque re ipsa est propriè, & per se ab ipso tanquam à causa cur sit hic, & nunc; sed ab alio agente voluntario, & libero, cum quo concurrat, & à quo finat determinari se; cum tamen alias absit obligatio impediendi determinationem alterius agentis, & potius ex munere aliquo proprio incumbat, vt possit sinere determinari se ab eo altero agente.

967 Non imus inficias, posse quidpiam fieri ab vno agente voluntario, & libero, ita vt ab alio, neutiquam concurrente physice, sed cum posset, non impediendo iustis de causis, permittatur solummodo. Si de sic permittente loquitur S. Anselmus, cum ait: *Non solum ille dicitur facere aliquid esse, aut non esse,*

qui facit, ut sit, quod non est; aut non sit, quod est: sed etiam ille, qui potest facere aliquid, ut non sit, & non facit, dicitur facere esse non esse. Quippe non ille tantum dicitur facere aliquid nudum esse, aut non esse indutum, qui eum disponat; sed & qui spoliante, cum prohibere possit, non prohibet. Sed ille dicitur proprie facere, sicut improprie. Cum enim iste dicitur, quia facit esse nudum, aut non esse indutum, non aliud intelligitur, nisi quia, cum posset, non fecit, ut non esset nudus, aut maneret indutus. Hoc modo Deus dicitur multa facere, quae non facit, ut cum dicitur inducere in tentationem, quia non defendit a tentatione, cum possit; & facere non esse, quod non est, quoniam cum possit, non facit esse. Si, inquam, S. Anselmus loquitur de sic permittente, transferenda non sunt eius verba ad Deum permittentem peccatum commissionis; sit enim hoc à Deo per concursum physicum cum voluntate creata, ut ex eiusdem S. Doctoris sensu arguens, & nos supponimus. Iuxta quem sensum non potest existere peccatum commissionis, quin materiale sit productum à Deo per concursum physicum cum voluntate creata; & proinde non potest permitti à Deo instar hominis permittentis alium spoliari vestibus à latrone, & ex iustis causis non prohibentis, cum absolute possit. Ceterum etiam Deus per physicum concursum influat in materiale illud, tamen ob dicta non est proprie, & per se causa illius. Legantur eiusdem Sancti Doctoris verba exarata in numer. 881.

969 Quinta probatio adducit in Maiori verba Sancti Augustini, interpretaturque in Minori contra eius mentem; quae vel est, Deum non facere concursu proximo, & immediato materiale peccati, sed sinere, ut fiat à voluntate creata tanquam à causa proxima, & immediata, totali, adaequataque; vel concursu proximo, & immediato facere ita, ut non proprie, & per se faciat, neque sit verè, strictèque dicendus facere, & operari sic, sed solum permissivè: quod ex Sancti Augustini phrasi sit fieri peccati materiale à Deo sinente, ut fiat à voluntate creata, tanquam à causa, cur fiat. Quo sensu pronuntiauit Sanctus Basilius homilia, Quod malorum Deus non sit author, *Malum proprie peccatum, hac verè dignum appellatione, à nostra voluntate dependet; propterea quod in nobis situm est, vel abstinere à malitia, vel malum committere.* Et Serapion Episcopus Thumueos in libro adversus Manicheos, dicit peccatum commissionis esse actionem proficiscentem ex egrotante electione creata voluntatis: Eusebiusque Caesarcensis libro 6. de Preparatione Evangelica, capite 5. ait, esse opus electionis depravatae, & morbum, cuius liberum arbitrium creatum sit causa.

970 Ulterius distinguendum est consequens quintae probationis: Ergo non est peccati materiale à Deo permissivè, sed positivè, quatenus non esse permissivè, sed positivè, sonet, non esse sine influxu Dei physico, sicque positivè, conceditur; quatenus sonet, non esse sine influxu proprie, & per se exhibito, seu ex intentione, affectione, aut propensione, negatur. Et quidem stare potest agentis, quod voluntarium, & liberum sit, influxus physicus, sicque positivè in aliud, quin sit proprie, & per se exhibitus, seu ex intentione, &c. ut patet, si mea manus ardentem facem praerens applicetur per vim ab alio illatam ad incendendam domum. Et si verò Deus à voluntate creata non cogatur ad influxum physicum cum ipsa in materiale peccati, sed ille liberè sinat se determinari ab ipsa

ad patranda, quae spontè proponimus mala, non per infirmitatem virium suarum, sed ut nostrum arbitrium appareat, & Dei longanimitas: quod alioqui hoc verum statu nec nostra incolumitas tuta foret, nec illius bonitas conspicua, ut inquit B. Iustinus quaest. 1. Christianorum ad Ethnicos; consonantque S. Augustinus libro de Continentia, cap. 6. in Enchiridio cap. 96. lib. de corrept. & gratia, cap. 10. lib. (si est S. Augustini) de triplici habitaculo, cap. 5. & S. Bernardus adductus in num. 929. Nihilominus Deus ultra id, quod est liberè sinere determinari se à voluntate creata ad talem influxum physicum, ne illum exhibeat coactus, & inuitus omnino, cur habebit intentionem, &c, erga peccati materiale: imò cur non existimabitur dignius de eius voluntate sanctissima, si non habet? S. Augustinus cap. 6. per citato de continentia, cum quidam inferrent, Deo non displicere peccata, eo quod fieri omnipotentissima potestate permitteret, opponit se fortiter: nos etiam contendimus, non deduci, Deum velle affectivè materiale peccati, eo quod physicè influat in illud; nam influxus physicus potest esse solum permissivus, seu ex voluntate solum permissiva, & neutiquam affectiva.

971 Sexta probatio assumit Antecedens anceps; nam actus liberos, siue bonos, siue praeos, produci per actionem ab ipsis distinctam, & provenientem, tum ab Omnipotentia divina, tum à voluntate creata, asserunt innumeri Animastici, & Theologi. Sed quidquid de hoc sit, actio, seu concursus, qui est ab Omnipotentia divina, est etiam identicè, & realiter à voluntate creata, & huius ratione concursus, quod sit materiale peccati, non terminabit nisi decretum divinum permissivum. Consideratus verò formaliter, ut est praecisè ab Omnipotentia, abstrahet penes nostros conceptus à determinando permissivum, vel approbativum.

SECTIO CVI.

Reducitur ad finem infirmitatis praefatarum ratiocinationum.

972 In ratiocinatione prima falsum est Antecedens, cui quoad materiale terminans divinum complacentiam simplicem, tum quoad formale, non terminatum, si materiale terminaret. Ad primum fundamentum Antecedentis concedo, placere Deo actum poenitentiae, quin tamen placeat peccatum, cum quod connectitur ut praesupposito. Sed quia connexus est cum eo ut praesupposito, & quam habet materiale cum formali, est cum hoc, ut subsequatur, nec vlla est paritas, uti nulla esset iudicio arguentis nec, quam ego conficerem: homini contrito placet actus poenitentiae, quin placeat peccatum: ego & placere poterit materiale peccati, quin placet formale. Et uti nulla est iudicio Sancti Thomae haec: Deo placuit Passio Christi, quin placet actio cruciantium, & crucigentium. Ergo & homini accedenti ad non suam placere poterit delectatio concubitus carnalis, quin placeat deformitas, quam importat. Est, inquam, nulla haec paritas iudicio S. Thomae respondentis in 1. ad Anselmum, distinct. 48. quaest. unica, articulo 4. ad 3. : *Voluntas effectum dependet à causa: sed non converso. Unde quicumque vult causam, vult etiam per consequens, sed non è converso. Delectatio autem est causa deformitatis, sed*

sed Passio Christi est effectus actionis Indaeorum. Unde Deus, non volendo actionem Indaeorum malam, voluit bonam Passionem Christi. Ita Angelicus Doctor, cuius disparitatem extendo, ne ex placente Deo in actu poenitentiae, & non complacente in peccato praesupposito, inferatur placere posse in materiali peccati, quin complaceret in formali subsequente. Illaque S. Doctoris disparitas, & doctrina satis ostendit, quam ex eius mente dissolverimus in sect. 88. recentium Dominicanorum, & Authoris Curfus Theologici Carmelitarum Discalceatorum tract. 4. 1. part. disputat. 10. dub. 7. §. 3. num. 140. & seq. argumentum pro praedeterminatione ad materiale peccati occidentium Christum.

973 Ad secundum fundamentum, iam processu obviam in num. 936. Et nunc inculco, peccati materiale esse producibile honestè à Deo ut permittente, & non ut intendente, neque ut causa, cur sit; ideoque non debere, neque posse esse honestè amabile ab ipso Deo, sicut neque à nobis. Ad tertium respondeo, peccati materiale, cum identicè, & realiter ita sit ab Omnipotentia influente, ut simul etiam sit à voluntate creata influente, & deficiente, terminare actum divinae voluntatis displicentis in ipso, non ex titulo procedendi praecisè ab Omnipotentia, sed procedendi identicè, & realiter à voluntate creata deficiente. Qui titulus etiam faciat displicere Deo tum influxum, tum voluntatem creatam influentem; non tamè Omnipotentiam influentem, cadente denominatione supra Omnipotentiam in se; nam ea non est deficiens, neque influit physicè, nisi permissivè, ex munere proprio Dei, ut causae primae, & univversalis, proindeque grato ipsi Deo.

974 Neque replices, peccati materiale est à Deo producibile, quia est ens physicum, proindeque physicum etiam verum, & bonum. Ast iuxta S. Thomam in 1. dist. 46. quaest. unica, art. 1. & 4. in corpore: *Hoc modo se habet aliquid ad hoc, quod sit volitum à Deo, sicut se habet ad hoc, quod sit bonum.* Ergo cum in materiali peccati sit aliquid boni rationem habens, secundum id, quod est bonum, erit volitum à Deo. Nam idem S. Thomas art. illo 4. in corp. responder ad hanc replicam; supponens namque, voluntatem Dei esse causam bonorum omnium, & omnium suorum volitorum, & subsumentem effectum contentum in Minori replicae, infert, *Unde cum malum fieri secundum se non sit bonum, non erit per se volitum à Deo; id est, cum non sit bonum physicum, quod expers sit defectus, & deformitatis moralis, non terminabit complacentiam divinae voluntatis; quippe pravitate morali bonitas physica quasi absorbeat in ordine ad voluntatem rectè, & ordinatè complacituram, solumque restare possit in divina rectissima, & ordinatissima, ut eam bonitatem physicam velit permittere; & proinde sinere, ut à voluntate creata (cuius imperfectionis est posse coniungere eam cum defectu morali) determinetur ad physicè eam producendam Omnipotentia, absque cuius concursu voluntas creata operari nihil potest, quod sit ens verum, & bonum physicum.*

975 Atque hinc dignum consideratione est, S. Thomam saepissimè curantem, ne ex Omnipotentiae immediato, & proximo concursu physico (quem admittebat) in materiale peccati, inferretur, Deum fore autorem, & causam deformitatis moralis, nusquam ostendisse se sollicitum, ne ex complacentia, siue efficaci, siue inefficaci voluntatis divinae erga materiale illud, deduceretur complacentia

erga eam deformitatem, quia nimirum ipse nusquam concessit complacentiam erga materiale illud, sed tantum decretum permissivum; atque adeò necesse non fuit talem sequelam removere.

976 Qua consideratione praesupposita, labor modernorum Dominicanorum, & Authoris Curfus Theologici Carmelitarum Discalceatorum supra n. 146. & 147. in congeniandis testimoniis S. Thomae pro praedestinatione divina ad materiale peccati, non putabitur esse magno adversus nos compendio, siquidem omnia illa eò diriguntur à S. Doctore, ut vitet primam sequelam. Exempli causa, Author ille sic arguit: [S. Thomas solum ponit discrimen quoad modum causandi Dei operationes bonas, & malas, quod harum non est causa quoad defectum; bene tamen quoad essentiam. Ergo cum, iuxta S. Doctorem, eorum, quorum Deus est causa, sit causa per suam voluntatem efficaciter illa praefinientem, oportet, ut actiones malae quoad essentiam, licet non quoad defectum, id est, quoad omnem eam entitatem bonam, ac proinde quoad id, quod aliàs est materiale peccati, licet non quoad malitiam, sint à Deo efficaciter, iuxta eundem S. Doctorem, praefinitae.] Haec Author ille. Sed iam quis non conspiciat in enthymematis Antecedenti non contineri conclusionem? Vbinam enim S. Thomas dixit quod ipsa supponit, nempe eorum omnium quorum Deus est merè causa physica, esse per suam voluntatem efficaciter praedefinientem? Vbinam rursus tradidit, stare posse praedefinitionem efficacem ad peccati materiale, quae non sit etiam formaliter, vel virtualiter ad formale? Neutrum eis in testimoniis nedum exprimitur, sed neque indicatur.

977 Exempli causa etiam sit, Author ille sic arguit: [S. Thomas loquens de actu peccati, quoad id, quod perfectionis est in illo ait, Deum ad eum movere voluntatem creatam, & facere, ut ipsa ad eum se moveat, ac proinde per suam voluntatem divinam efficaciter praedefinit.] Ita Author ille. Verumtamen illud proinde, &c. non derivatur ex S. Thoma, qui solummodo quaest. 3. de Malo, art. 2. ad 4. inquit: *Cum aliquid movet seipsum (vbi arbitrium nostrum ad actionem peccaminosam) non excluditur, quin ab alio (nempe Deo) moveatur, à quo habet hoc ipsum, quod seipsum movet. Et sic non repugnat libertati, quod Deus est causa actus liberi arbitrii.* His autem in verbis non inferitur illud proinde, &c. neque continetur illud facere; tantum in eis significatur, cum arbitrium creatum movet se ad actionem peccaminosam, moveri simul purè physicè à Deo per concursum simultaneum. Etenim (ut idem ait quaest. 1. de Pot. art. 6. ad 5.) *Peccati operatio, quantum ad id, quod habet de entitate, & actualitate, refertur in Deum, sicut in causam: quantum verò ad id, quod habet de deformitate peccati, refertur in liberum arbitrium, non in Deum: sicut quicquid motus est in claudicatione, est à virtute gressiva; deformitas autem eius est à curvitate curvis.*

978 Insuper circa ratiocinationem primam, dato Antecedenti, posset non nemo inficiari Consequentiam. Nam cum arguens fateatur, Caluinum, & Bezam, admittentes decretum praedeterminationium ad materiale peccati, & reuertes ad formale, damnatos fuisse à Concilio Tridentino, quia verbo tenus, & non sine dolo negabant id posterius, cum aliàs dicerent ratione prioris, arbitrium creatum necessitari ad materiale, proindeque reuera

tenebantur Deo adscribere quidquid est in peccato commissionis: cum, inquam, hæc fateatur arguens, posset quis respondere, concedendo Antecedens de volitione non efficaci circa materiale, & recusando Consequentiam de efficaci, quia hæc, vt conati sumus in classe probationum proxima, destrueret libertatem hominis peccantis, non autem illa. Et eo ipso, quod illa non destrueret, neque Deus illius ratione esset causa, authorque malitiæ, sed homo, qui cum non necessariò, sed liberè ageret, reducenda esset in eius voluntatem malitia. Sic ex principiis arguentis responderet quis non ineptè. Sed quia replicari posset, sequi Deum fore causam, authoremque saltem partialem malitiæ: quæ sequela, libertate hominis adhuc salua, est absurdissima, & proscripita etiam in Concilio Tridentino, meque later rima eam euadendi, si Deus simplici complacentia vellet materiale, meque etiam later, quomodò Deus, volens simplici complacentia materiale, non simul eadem formaliter, aut virtualiter afficeretur erga formale; idcirco quoad punctum præsens fero idem iudicium de simplici, ac de efficaci volitione, consequenterque ad dicta in num. 935.

979

Nihilominus omittendum illud non est quoad præsens punctum de cognoscendis à Deo peccatis commissionis futuris contingenter conditionatè in decreto libero subiectiuè absoluto, & obiectiuè conditionato, quod si illud non esset efficax, & prædefinitiuum entitatis materialis, sed tantum simplex complacentia, sequeretur fore, ob defectum connexionis, medium insufficiens ad illam certè cognoscendam; qua non certè cognita, nequè etiam posset certè cognosci malitia, quæ eam comitaretur. Nam malitia eatenus cognosci infallibiliter potest iuxta arguentem, quatenus cognoscatur entitatis prædefinitio inferens illatione ineuitabili physica hanc, & logica illam à voluntate creata, vt deficiente causandam, præsupposito diuino decreto permittente. Quæ via cognoscendi infallibiliter malitiam, non habet manifestam instantiam in nostra sententia adstruente decretum subiectiuè, & obiectiuè conditionatum, necnon concursum erga entitatem. Nam decretum vtroque eo modo conditionatum, à Nostri adstruendum, neutiquam connectitur cum entitate, ideoque non est medium eius cognoscendæ: & concursus actualis, vel est ipsa entitas, vel præuia ad ipsam tum Dei, tum voluntatis creatæ actio, non supponens quidpiam antecedenter connexum, in quo queat cognosci infallibiliter.

SECTIO CVII.

Inferitur solutio ad similes alias
ratiocinationes.

980

Idem Theologus adnectit superioribus ratiocinationibus hanc, quæ quia innititur fundamento communi liberis nostris actibus, etiam honestis, ideo seorsim à me refertur, & ex eius solutione procedam ad aliarum deriuatarum eodem ex principio. Sic itaque ratiocinatur: Ad materialem peccati entitatem Deus concurrens concursu, vt determinatò à se, non autem concursu, vt indifferenti à se, & determinando à voluntate creata. Quia ad munus primæ causæ entitatis illius non sufficit po-

terioris concursus, vt pote ratione cuius magis subordinetur Deus voluntati creatæ, quam illi: pares enim sunt in concurrendo simul aliunde voluntas creata præcellit in determinando Deum ad eum concursum simultaneum. Tunc sic: Ad formalem malitiam peccati concurrens Deus concursu è contra, vt indifferenti à se, & determinando à voluntate creata. Ergo & concurrens prædeterminando ad materialem entitatem peccati, proindeque volendo efficaciter eam; sed tamen præscindendo à formali malitia.

Respondeo, Deum ad materialem entitatem peccati, vt & ad actus liberi honesti concurrere posteriori eo concursu, seu in actu primo indifferenti ad vtrumvis preparato, qui ad vnum præ alio determinatur electiuè in actu secundo à voluntate creata, quin id deroget muneris Dei vt causæ primæ, sed potius confirmet illud respectiuè ad voluntatem creatam, vt causam secundam liberam. Quæ sicut à prima habet, fatente Goneto tom. 4. disp. 6. art. 7. pag. 670. quod sit præ aliis causis secundis determinatiua formaliter sui, ita & quod sit electiuè determinatiua concursus causæ primæ ad vnum præ alio: & sicut primum non officit muneris causæ primæ, neque hanc facit simpliciter, & absolutè subordinatam voluntati creatæ; sic neque secundum, vt affatim explicatum est in sect. 60. & 67.

Ad subsumptam priorem propositionem dico, veram esse, sed catenus, quatenus ad entitatem materialem peccati commissionis concurrat etiam Deus concursu vt indifferenti, & determinando à voluntate creata. Nam si concursu vt determinato à se, concurreret, fieret, vt sic etiam concurreret ad formalem malitiam, prout iam probauimus. Et nunc confirmamus ad hominem admittentem, decreto prædeterminante ad materialem entitatem posito, & in eius sensu composito Deum non posse impedire formalem malitiam; quanquam, quia potest in talis decreti sensu diuiso à voluntate diuina, satis id sit, vt habeat se permissiuè erga eam. Qui autem admittit, quod dixi, quomodò defensare poterit, posito à Deo concursu, vt determinato à se, & in sensu composito eius ad materialem entitatem, non etiam dati determinationem vt à Deo, sed indifferentiam ad concursum in formalem malitiam?

Si respondeat, non dari determinationem ad hanc, quia sita est extra spheram concursus vt à Deo ad materialem entitatem: sicut ob hanc rationem ipse ait, Deum permittere formalem malitiam, quam tamen, posito concursu ad materialem entitatem, non magis potest impedire, quam homo mortem alterius, quem ex alta turri præcipitet, & cuius mortem non dicitur permittere; quia nimirum malitia formalis est extra spheram actiuitatis diuinæ, non autem mors respectu hominis ad eam præsentis ineuitabilem causam.

Contra primò, quia si recursus ad existentiam malitiæ formalis extra actiuitatem diuinam sufficit, vt Deus dicatur eam permittere, etsi ex intentione apponat causam inferentem infallibiliter eius, & loquendo etiam in sensu composito talis intentionis, causæque exinde appositæ: cur idem recursus non sufficeret ad saluandum, quod Deus diceretur potens impedire formalem malitiam in sensu etiam composito decreti prædeterminantis ad entitatem materialem? Reuerà in eodè sensu, & eadem ratione, qua Deus est potens permittere malitiam

forma

formalem, debet etiam esse potens impedire eam, vt cum S. Thoma obseruabam in num. sed modò argumentor ad hominem.

985

Contra secundò, quia implicatorium contradictionis est, vt si entitas materialis contineatur intra spheram concursus, vt à Deo determinati, non etiam contineatur malitia formalis inseparabiliter annexa, vel per se, vel hic, & nunc. Nam determinatio ab aliquo ad aliquid non potest non esse ab eodem determinatio ad quidquid per se, vel hic, & nunc cum ipso coniungitur.

986

Contra tertio, quia adnotante Illustrissimo Godoy tom. 3. in 3. p. tract. 11. disp. 41. §. 10. num. 230. [Quod Deus vt causa vniuersalis positiuè concurrat ad entitatem materialem, & solum permissiuè ad malitiam formalem, non prouenit adæquatè, quia hæc non continetur intra spheram causalitatis diuinæ; licet namque id requiratur, non tamen est ratio sufficiens, sed insuper, quia non tenetur ipsam vitare, sed potius iure primæ causæ obligatur ad concurrendum cum voluntate creata aliquando ad materialem entitatem. Si namque obligaretur vitare malitiam formalem, non posset ad materialem entitatem concurrere, & à malitia præscindere, sed vtramque attingeret, & sub vtraque ratione Deo attribueretur peccatum.] Ergo ratio petita ex existentia malitiæ formalis extra spheram actiuitatis diuinæ non est sufficiens se sola, sed vltèriùs attendendum est ad modum, quem Deus seruet concurrendi in entitatem materialem. Rogo ergo, cur modus in hanc concurrendi cum determinatione à se non obstat, quominus Deus permissiuè solum concurrat ad malitiam formalem? Ex quibus liquet, negandas esse posteriores propositiones subsumptas in ratiocinatione superiori.

987

Cuius solutio, & aliarum de proximo antecedentium sternit viam ad facilem expeditionem à sequentibus. Quarum vna est, si concursus à Deo oblatus voluntati creatæ esset prout ab ipso, indifferens ad bonum, & malum, & ab illa pro nutu determinabilis ad vnam partem præ altera: ergo quandoque determinaretur ad malum, & quandoque ad bonum; & consequenter æquè vtrumvis causaret. Nam respiceret ex se omnino indifferenter vtrumvis, & ad vnum præ altero, media voluntatis creatæ determinatione, transiret. Si autem concursus, prout à Deo, causaret æqualiter vtrumvis, Deus esset author peccati, & non minus proditio Iudæ, quam vocatio, seu conuersio Pauli esset proprium Dei opus. Ita Illustrissimus Godoy in tract. MS. de diu. scient. futur. conting. condit. disp. & dub. 2. §. 3. circa finem, & ex ipso Gonctus tom. 2. disp. & art. 6. §. 9. pag. 586. atque seq.

988

Sed in primis, quod Deus ad bonum, & ad malum offerat indifferenter concursum, qui sit à voluntate creata determinabilis ad vnum præ alio, non adimit, quominus offerat cum propensione, seu affectu voluntatis suæ ad bonum, & non ad malum, cumque auxiliis suæ gratiæ inclinantibus ad prius, & non ad posterius voluntatem creatam. Quare, etsi huius sit determinatio electiua ad vnum præ alio, Deus tamen non æquè causabit, neque æquè concurreret ad vtrumvis. Deinde ex concursu indifferenter, prout à Deo, si quid apparenter inferri posset, illud esset, nempe neque conuersionem Pauli esse proprium Dei opus, si proditio Iudæ non est, eo quod concursus ad istam sit indifferens, prout à Deo. Neutiquamque inferri potest, pro-

ditionem Iudæ fore non minus proprium Dei opus, quam Pauli conuersionem. Nam concursus indifferens, prout à Deo, videtur potius remouere, quam importare proprietatem in opere. Quantum ad rem, conuersio Pauli est proprium Dei opus, non obstante concursu indifferente, vt à Deo, quia is determinatus electiuè à voluntate Pauli cooperatur volens affectiuè, adiuuansque suæ gratiæ subsidiis. Sed proditio Iudæ non est proprium Dei opus ob contrariam rationem, nimirum quia Deus physicè concurrens, permittens tantum, etsi in concursu indifferente, prout à se, & determinato, prout à voluntate Iudæ, non detur diuersitas.

989

Altera ratiocinatio est, materialis entitas peccati adscribitur Deo tanquam primæ causæ, tamen si concursus diuinus non causet illam, nisi vt à voluntate creata determinatus, iuxta nostram sententiam. Ergo & ea determinatione non impediente, tribuetur Deo tanquam primæ causæ malitia formalis. Rursus tanquam primo authori, nam talis est respectu entitatis materialis: de cuius authore sentiendum esse eodem modo, ac de authore malitiæ formalis identificate, auditi sunt dicere nonnulli è Nostri. Confirmatur primò, si Deus non esset primus author malitiæ formalis, ideo maxime, quia ad illam concurrens indifferenter ex se, non intendendo ipsam, sed oppositi actus honestatem. At hæc ratio inefficax est; tum quia Deus est primus author actus in indiuiduo indifferents, quem Deus non intendit, neque præcipit, neque consultit: tum quia non repugnat causari à Deo sine præfata intentione actum honestum, cuius tamen esset primus author. Confirmatur secundò: Quando voluntas creata determinat Deum, vt cum ea concurrat ad actum intrinsecè malum, vel concursus diuinus tendit in solam entitatem actus, vel extendit se ad malitiam formalem? Si secundum, Deus erit primus author malitiæ formalis. Si primum. Ergo potiori iure prædeterminatio Thomistica continebit se in sola actus entitate, à qua distinguitur, & à malitia formali ipsius. Sic Illustrissimus Godoy, & cum eo Gonetus supra.

990

Quibus occurro dicens, malitiam formalem non tribui Deo, vt primæ causæ, quia sui concursus determinatio à voluntate creata ad entitatem materialem, quæ secum affert illam, non fit Deo intendente, aut volente affectiuè, sed tantum permittente: qui modus concurrendi, etsi non excludat, ne Deus sit purè physicè prima causa entitatis, excludit tamen, ne malitiæ formalis. Quæ cum sit quid morale, causa, ad quæ referatur, debet esse moralis, nepe liberè intendens, aut volens affectiuè causatum. Deus autem malitiam formalem non intendit vltivè affectiuè, neque in seipsa, neque intendendo, volendoque affectiuè entitatem materialem, cui est adiuncta. Non absimiliter discurrendum est, vt quanvis permittatur Deus esse, & dici purè physicè author entitatis materialis, omnino negetur esse, & dici author malitiæ formalis. Consultiusque erit, non permittere illud, quia nomen author, significat non vtrumque causam, sed eam, quæ moralis sit, liberèque intendat, vel ite affectiuè causatum. Illi Nostri auditi non allegantur nominatim. Fuit forsitan aliquis, qui Thologiam recolens defensarit pro Regio Societatis nostræ Collegio Salmanticensi Tholes, quas vocant Actum Maiorem, aut Minorem, in aula Academiæ, prout quotannis moris est. Et crediderim eius, aut Præceptoris, cuius dictata; aut Scriptoris, cuius doctrinam

tuebat

S E C T I O C V I I I .

Recentioris cuiusdam inuenta, tam contra propriam Scholam Dominicanam, quam contra nostram, ut ex S. Thomae stabiliat, Deum non esse causam, & auctorem peccati commissiois, examinantur.

ruebatur, sensum fuisse, attingi à Deo concursu suo pure physico totam entitatem realem actus peccaminosi, cuius malitiam formalem admitteret, consistere in positivo, nollitque occupari in quaestione de nomine, an Deus vocandus esset, necne formalis malitiae causa, authorque pure physice? Quod enim Deus non sit re ipsa, neque voce sit dicendus absolute, & simpliciter causa, authorque malitiae formalis, vel è Nostris inveni, quales solent eligi ad Actus illos, nec potuit non compertum esse. Quippe etsi Deus producat physice totum esse reale actus odij erga se, cuius actus malitia formalis consistat in tendentia positiva ad obiectum, ut rationi dissonum, non ipse Deus, sed voluntas creata, ut moraliter deficiens, est causa, & author illius actus sub ea reduplicazione. Nam sola voluntas creata est, quae liberè determinat seipsam ad eliciendum illum actum contra dictamen rationis, Deo non intendente, neque affectivè volente, sed tantummodo petmittente, ut quasi rapiat concursum suae Omnipotentiae.

991 Prima confirmationis Minor negatur. Cuius prima probatio enodatur exinde, quod etsi Deus actum in individuo indifferentem non præciperet, neque consuleret tanquam meritorium, neque prohiberet, neque dissuaderet tanquam demeritorium, intenderet tamen, & vellet affectivè ob bonitatem physicam, non admixtam malitiae formali; ideoque esset ore pleno prima causa, primusque author eiusmodi actus. Secunda probatio assumit falsum. Repugnat namque, Deum, concurrente voluntate creata, causare actum liberum vnde quaque honestum, quin malit illum præ illius negatione, vel præ inhonesto actu opposito; quin adiuvet ad illum, si supernaturalis sit, auxiliis gratiae, tanquam author supernaturalis: si verò actus sit naturalis, auxiliis naturæ, tanquam author naturalis; quin in illo iam existente complacet, & proinde quin ex intentione saltem inefficaci illius ut extituri præparet suae Omnipotentiae concursum, ut voluntas creata illum efficiat; tandem quin contineat illum sub sua providentia, quæ cum non esset permissionis, sub hac enim solum cadunt opera mala, deberet esse approbationis, iuxta S. Damascenum lib. 2. *Fidei Orthodoxæ, cap. 29.* S. Thomam *quest. 5. de Verit. art. 4. ad 1.* non agnoscentes erga Republicam creaturæ rationalis alios providentiam modos in Deo; quam duos hos, ut notat Gonetus *part. 1. tom. 8. disputat. 5. artic. unico*, §. 3. pag. 168. quem oportuisset habuisse præ oculis notationem hanc, cum tradidit, intendi, & prædefiniri à Deo materiale peccati commissiois. Quare rogo, num iuxta ipsum pertinebit ad providentiam approbationis, cum non spectet ad permissionis; & alia media non detur circa opera hominum? Pertinere ad providentiam approbationis prava hominum opera, negant duo illi Patres, & à Goneto affirmatum iri non persuadeo mihi. Confirmationis secundæ acies iam in antecedentibus est hebetata, & adhuc in sequentibus retundetur magis.

M Agister Iosephus de Vita Dominicanus *tom. 1. p. 1. de proprio, & per se Principio*, vnde prouenit peccatum in actionibus voluntariis, *parte 1. ex pag. 1. usque ad 84.* nouam aperit viam, cuius tamen in Angelico Doctore vestigia se deprehendisse putat, ne Deus, simultaneè concurrentem cum voluntate creata ad materiale peccati, causa sit, & author huius penes formale malitiae; simulque contendit, neque suos, neque nostros superasse hactenus sequelam de Deo causa, & auctore peccati commissiois. Quanquam verò quæ contra nostros opponit, possent breuissimè extenuari, expediet tamen referre plenè discursus Theologi præfati; nam maiori ex parte, eaque reuocata in S. Thomæ doctrinam, promouent causam Scholæ nostræ, cui semper in optatis fuit habere tantum patronum; totque eius testimoniis fisis, quot in tertia hac classe attulimus, persuademus nobis, stare pro ipsa; quam persuasionem augebunt in posterum elucubrationes Theologi illius non perfunctoriè verfati in S. Thomæ, Præceptore non magis suo, quam nostro.

In primis itaque ex S. Thomæ lib. 3. *contra Gentes, cap. 10.* adducit verba illa: *Cuiuslibet actus principij perfectio virtutis ex superiori actiuo dependet. Agens enim secundum agere per virtutem primi agentis. Cum igitur secundum agens manet sub ordine primi agentis, indeficiente agit. Deficit autem in agendo, si contingat, ipsum ab ordine primi agentis defecti; sicut patet in instrumento, cum deficit a motu artis.* Deinde affert eundem S. Doctorem *quest. 3. de Malo, art. 2. in corp.* vbi insistens principio de motu primi mouentis non recepto vniiformiter in omnibus mobilibus, sed in vnoquoque secundum proprium modum (quo de principio agit in locis citatis in *num. 712.*) insistens etiam principio contento in verbis proximè transcriptis, concludit in hunc modum: *Cum Deus sit primum principium motionum omnium, quadam sic mouentur ab ipso, quod etiam ipsa seipsa mouent, sicut que habent liberum arbitrium. Quæ si fuerint in debita dispositione, & ordine debito ad recipiendam motionem, quæ mouentur à Deo, sequentur bona actiones, quæ totaliter reducuntur in Deum, sicut in causam. Si autem deficiant à debito ordine, sequitur actio inordinata, quæ est actio peccati; & sic id, quod est ibi de actione, reducitur in Deum, sicut in causam. Quod autem est ibi de inordinatione, vel deformitate, non habet Deum causam, sed solum liberum arbitrium. Et propter hoc dicitur, quod actio peccati est à Deo, sed peccatum non est à Deo.*

Tertiò infert, Didacum Aluarez, sequacesque alios aduersari propositis principiis S. Thomæ, exindeque contra eos sic disputat; nam vel homo non posset peccare, seu non posset non agere indeficiente in omnibus suis actibus; vel si peccaret, reuocanda esset in Deum deformitas peccati. Pro

995 Probat primum, quia penes Aluarez, nulla causa secunda deficit à motu primæ causæ, nec deflectit ab eius ordine, sed omnis manet sub illo, estque indifferenter disposita ad primi mouentis recipiendam motionem: quæ non modificatur, seu determinatur diuersimodè per hoc, quod recipitur in causis inferioribus multiformiter dispositis, sed determinat causas taliter, ut omnes eam recipiant secundum modum intentum à primo mouente. Declarat amplius, quia iuxta Aluarez omnes causæ inferiores sunt æquæ aptæ ad recipiendam motionem primi mouentis; vel etiam si non essent æquæ aptæ, tamen recipiunt eam secundum illum perfectionis modum, quo procedit à primo mouente, cum per eam determinet ipsas. Omnes ergo sunt in actu secundo sub debito ordine primi mouentis, nec à tali ordine deflectuntur: & ita omnes ipsarum actiones erunt perfectæ, & sine defectu.

996 Probat secundum, quia penes Aluarez defectus in actione voluntatis peccantis non prouenit ex eo, quod hæc non sit debite disposita ad recipiendam motionem Dei mouentis ipsam; nec ex eo, quod propter defectum dispositionis debet recipi motionem secundum alium modum ab illo, quem intendit Deus, & quo eam reciperet, si non haberet defectum istum dispositionis. Non ergo conuenienter ad S. Thomæ doctrinam assignare potest Aluarez sufficientem rationem, ne Deus sit causa defectus existentis in actione voluntatis peccantis.

Confirmat, quoniam ex S. Thomæ sensu, defectus ille non in Deum, sed voluntatem peccantem reducitur, quia Deus, quantum ex se, dat motionem, quæ duceret ad actionem perfectam, sed voluntas non recipit eam nisi deficienter, & modo indebito: quare defectus prouenit ex voluntate, & non ex Deo mouente. Ast si Deus prædeterminaret physice voluntatem ad actionem coniunctam defectui, non daret, quantum ex se esset, motionem ducentem ad actionem perfectam, sed intendendo eam, quæ hic, & nunc coniuncta esset defectui.

997 Confirmat rursus, nam ex S. Thomæ mente, declarata à Ferrariensi lib. 3. *contra Gentes, cap. 10. §. Ad euidentiam*, quoties inferius mouens per suam malam dispositionem non impedit motum superioris mouentis, defectus existens in actione illius non potest illi tribui, sed huic. Sicut claudicatio tibie rectæ, debiliter motæ à potentia motiua, non potest adscribi tibie, sed eidem ipsi imbecilliter mouenti debet attribui, ut docet S. Thomas *1. p. quest. 49. art. 1. in corp.* Atqui voluntas creata nequit retardare Deum mouentem per prædeterminationem physicam, vtpote per quam determinetur, & infallibiliter applicetur ad actum conformiter ad illum perfectionis modum, in quem tendit Dei motio impressa voluntati. Ergo defectus in eiu actione non est, sed Deo, ex industria ad actionem mouenti, erit imputandus. Quemadmodum sagittatori attribueretur deviatio ab scopo, & pictori imago imperfecta, si à consilio & ex intentione eligerent sagittam, & penicillum habentes defectum. Quando autem non sic eligerent, sed deberent vti sagitta, & penicillo defectuosis ab alio datis, tunc neuiquam imputaretur sagittatori, & pictori. Vnde nec animalis claudicatio virtuti progressiue attribuitur claudicatio in motu, quia curvitas tibie est præter naturæ intentionem. Atque ut ab hac est aliena claudicatio animalis claudicatio mouentis

se, ita à Dei intentione est alienus omnis defectus, qui reperitur in actionibus, ad quas concurrat cum causis secundis, ut tradit S. Thomas *1. p. quest. 49. art. 2. in corp.* Ob hæc Magister Iosephus pronuntiat, esse inintelligibilem suorum opinionem de prædeterminatione physica ad materiale peccati.

998 Quartò diffusè respondet ad loca Scripturæ Sacræ, & S. Augustini allata ab Aluarez, & ab Auctore Cursus Theologici Carmelitarum Disalceatorum pro ea prædeterminatione; airque, vtraque eandem habere explicationem, & intelligentiam, quatenus Deus inclinet hominum voluntates ad malum, non immediatè mouendo in opera inhonesta, sed deserendo eos, subtrahendoque gratiam, vel non impediendo, sed permittendo eorum voluntates inclinari in prauos actus. Ita S. Thomas *in cap. 1. ad Rom. lect. 7. & 8. in cap. 9. lect. 3. quest. 3. de Malo, art. 1. ad 1. 1. 2. quest. 79. art. 1. quest. 78. art. 2. in corp. in 2. dist. 37. quest. 2. art. 1. ad 1.* Imò ipse S. Augustinus explicat se ita *in lib. de natura, & gratia, cap. 23. & in epist. 105.* Hisque locis collatis cum eis aliis *ex lib. de gratia & lib. arb. cap. 20. & 21. ex lib. 5. contra Iulianum, cap. 3. & 4.* quæ etiam accuratè perpendit, prorumpit Iosephus in verba, quæ mihi ob acrimoniam displicent, aduersus Authorem Cursus illius, ut qui detorqueat S. Augustinum in prædeterminationem physicam ad materiale peccati. Respondet præterea Iosephus *ad cap. Aitor. 2. vers. 23. ad cap. 4. vers. 27. & 28.* adducta itidem ab illius Cursus Authore; & cum S. Thomæ *in cap. 8. ad Rom. lect. 3. & in 1. ad Annibaldum, distinct. 48. articulo 4. ad 3.* interpretatur ea non secus, ac Nostri.

999 Quintò Iosephus censet, neque Nostros liberare se ab scopulo sequelæ de Deo causa, & auctore peccati commissiois. Nam vt se opponeret Thomistis, negarunt, Deum mouere voluntatem creatam per motum receptum in ipsa. Vnde sibi ademerunt viam liberandi se, monstratam à S. Thomæ, scilicet quod causa prima moueat secundas, motu recepto in eis iuxta modum earum, taliter, vt si secunda sit in dispositione debita, & aptitudine ad recipiendam motionem primæ, sequatur actio perfecta, sin minus imperfecta. Hinc quippe oritur, vt actio perfecta causa secundæ reducatur totaliter in Deum, imperfecta verò reducatur tantum quoad entitatem, & non quoad defectum.

1000 Addit Theologus ille, Nostros impugnantes physicam prædeterminationem ad materiale peccati, quia alioqui contra Tridentinum Concilium *sess. & can. 6.* Deus operaretur mala opera, & non permissivè solum, sed etiam propriè, & per se, proditioque Iudæ foret proprium Dei opus, devenerit, velint, nolint, vt concedant, Deum physice prædeterminare ad bona opera, vt qui operetur propriè, & per se ea, incumbatque eis tanquam propriis suis operibus.

1001 Rursus addit ille Theologus, cum Nostri fateantur, Deum simultaneè concurrere ad materiale peccati, & cum etiam admittant huiusmodi concursus simultaneum ad actus liberos bonos, sufficere, vt propriè & per se fiant à Deo, sintque propria Dei opera; neque enim ad id requirunt concursus præuium per physicam prædeterminationem ad tales actus, teneri Nostros ad absurdam sequelam de Deo propriè, & per se causa, auctoreque malorum operum. Sic ille *ex pag. 13. usque ad 36.* Sed

1002

Sed ad principale dico, non negari à Nostros, Deum mouere voluntatem creatam per motum vt-cumque receptum in ipsa, sed per motum, qui sit præuius, & prædeterminatiuus ad vnum, quando ipsa liberè operatur. Paret primum, tum quia in voluntate præcedunt pro priori ad actum liberum multa data à Deo ex affectu obtinendi honestam operationem, & recepta in ipsa voluntate, vt iudicium indifferens, &c. tum etiam quia actus liber, ad quem Deus physicè concurrat, sicque mouet iuxta modum motionis, & determinationis electiue factæ à voluntate, recipitur in hac ipsa; est enim actus ipse immanens, & intrinsecus. Quamquam autem in causis secundis operantibus transeunt, & non liberè, non valeat posterior hæc ratio, si in eis non recipiatur actio (quod inter Philosophos non est firmum, & ratum) superest recursus ad priorem rationem, id est, ad motum in eis receptum ob dispositiones, quibus à Deo donantur; *complementum enim virtutis agentis secundum est ex virtute agentis primi*, vt ait S. Thomas lib. 3. *contra Gentes, cap. 66.* & iuxta alium dispositionum modum Deus cooperatur cum præfatis causis secundis, sicque eas mouet late ad effectus non sibi immanentes, & intrinsecos, sed transeuntes, & extrinsecos.

1003

Ad primum additamentum respondeo, Nostros eo modo argumentantes assumere physicam ad mala opera pro materiali prædeterminationem tanquam quid, ex quo inferatur, Deum operari mala opera, &c. non tamen tanquam quid, sine quo ad bona opera pro materiali saluari nequeat, quod Deus operetur illa: seu Nostros velle, prædeterminationem physicam non posse non importare causalitatem, quæ sit propria, & per se in prædeterminante erga effectum prædeterminatum, & erga omne cum ipso connexum; sed inde non debere velle è conuerso, causalitatem propriam, & per se erga effectum aliquem, non posse non supponere prædeterminationem prouenientem à causante. Et ratio à priori est, quia ad causalitatem propriam, & per se potest non esse præcisè requisita prædeterminatio, sed sufficere modus alius concurrenti; tamen ubi adsit prædeterminatio, nequeat non dari concurrenti modus, qui potissimo de titulo sit causalitas propria, & per se.

1004

Ad secundum additamentum respondeo, Nostros ita fieri simultaneum Dei concursum, tum ad materiale peccati, tum ad actum liberum bonum, vt dicant exhiberi ad vtrumque à Deo determinato electiue per voluntatem creatam: & ad primum, Deo non volente affectiue, sed tantum permittente; ad secundum, Deo volente affectiue, inclinante, consiliante, & sæpe præcipiente, semperque adiuvante, quamquam nunquam prædeterminante. Vnde quin perveniatur ad prædeterminationem physicam erga secundum, talis est concursus simultaneus Dei erga illum, vt ille fiat propriè, & per se à Deo, euadatque proprium Dei opus: talisque est concursus simultaneus Dei erga primum, vt etiam concordet cum eo alio erga secundum in non requiringo concursum præuium prædeterminatiuum, discordet tamen valde in modo suæ à Deo exhibitionis, ratione cuius primum non pertingit ad id, vt fiat propriè, & per se à Deo, vtque sit proprium Dei opus. Quamquam enim fiat, Deo physicè concurrente ex munere causæ primæ, vt vniuersalis, sed sit ipso tantum permittente: quod autem sic ab ipso sit, non dicitur fieri propriè, & per se ab ipso, neque dicitur proprium ipsius opus, iuxta

phrasim B. Augustini de Bono per se. cap. 6. sæpe alibi, *Nihil fit nisi, quod aut ipse Deus* (vt actum liberum bonum) *aut fieri ipse permittit* vt peccati materiale. Quod à sola voluntate creatæ fit propriè & per se, estque proprium opus eius solius, vt quæ intendat principaliter illud, & consequenter annexum defectum; sed Deus nequè consequenter defectum, neque principaliter materiale intendat. Quam contrapositionem docuit S. Thomas 1. 2. *quest. 79. art. 2. ad 2. inquit*: *In hominem, sicut in causam, reducitur non solum actus, sed etiam ipse defectus, quia scilicet non subditur ei, cui debet subdi, licet hoc ipse non intendat principaliter; & ideo homo est causa peccati. Sed Deus sic est causa actus, quod nullo modo est causa defectus concomitantis actum: & ideo non est causa peccati.*

SECTIO CIX.

Eiusdem Recentioris inuenta alia enarrantur.

SEXTO Magister Iosephus aggreditur explicare, quomodo, & per quid voluntas creatæ sit habens, vel non habens dispositionum aptam, seu rectitudinem, per quam ad recipiendam influentiam diuinæ motionis potatur, vel non potatur debito ordine: ex quo possit deinde prouenire, quod mota à Deo semper in rectum, ipsa non semper in rectum se moueat, sed aliquando oblique, & deficienter. Pro qua explicatione præmittit primum cum S. Thoma 1. 2. *q. 9. art. 4. in corpore: Voluntatem mouere seipsam, in quantum per hoc, quod vult finem, reducit seipsam ad volendum, quæ sunt ad finem. Hoc autem non potest facere, nisi consilio mediante. Cum enim aliquis vult sanari, incipit cogitare, quomodo consequi possit, & per talem cogitationem peruenit ad hoc, quod potest sanari per Medicum, & hoc vult. Sed quia non semper sanitatem aliu vult, necesse est, quod inciperet velle sanari, ab aliquo mouente. Et si quidem ipsa moueret seipsam ad volendum, oportuisset, quod, mediante consilio, hoc ageret ex aliqua voluntate præsupposita. Hoc autem non est procedere in infinitum. Unde necesse est ponere, quod in primum motum voluntatis voluntas procedat ex instinctu alius exterioris momentis*

Præmittit secundò cum S. Thoma ibidem, *art. 6. ad 3.* actum peccati esse ex illis actibus, in quos voluntas creatæ procedit vt mota à seipsa. Præsentati Angelici Magistri verba in num. 905. Quibus transcriptis, & aliis Caietani interpretantis adiungit hæc sua Iosephus pag. 38. [Qua ex autoritate S. Thomæ excludit opinionem Aluarez, siquidem illa motio Dei vniuersalis mouentis, sine qua voluntas non potest aliquid velle, non est motio prædeterminans ad particularem actum bonum, vel etiam malum, quantum ad substantiam actus. Vult enim S. Doctor, quod voluntas mota à Deo, hac motione ab ipso procedente, vt ab vniuersali motore, se determinet per rationem ad bonum particulare, siue verum, vt cum non peccat, siue apparet, vt cum peccat. Præterea si motio diuina haberet munus prædeterminandi ad actum particularem, S. Thomas non soluisset argumentum, sed efficacius reddidisset. Siquidem, si sine motione Dei vniuersalis motoris non potest voluntas aliquid velle, vt dicit S. Doctor in responsione; & motio

motio Dei vniuersalis motoris esset illa particularis motio, qua moueretur ad volendum bonum apparet, iam voluntas sine tali Dei motione non posset velle tale bonum apparet. Quomodo ergo poterit esse peccatum, & malum in tali actu, in quem mouetur à Deo, cum Deus non sit causa nisi boni? Quid posset valere doctrina responsionis ad solutionem argumenti, quod huiusmodi erat: Deus non est causa, nisi bonorum: Si ergo à solo Deo voluntas hominis moueretur, nunquam moueretur ad malum: cum tamen voluntas sit, qua peccatur, & rectè viuatur, vt Augustinus dicit?

1007

Præmissa S. Thomæ doctrina confirmatur primò, quia tunc voluntas fertur in obiectum, vt mota à solo Deo, quando fertur in aliquod iudicatum bonum per consilium rationis, non quidem applicatæ à voluntate ex priori volitione præsupposita, sed applicatæ speciali modo à Deo, vt cum S. Thoma tradit Caietanus 1. 2. *quest. 111. art. 2.* Id verò sic iudicatum non potest esse nisi verum bonum, vt constat ex S. Thoma ibidem, *quest. 80. art. 2. in corp.* Confirmatur secundò, nam motus, seu actus, quo voluntas tendit in aliquod obiectum, Deo solo mouente, & inclinante ipsam, non potest esse nisi motus conformis naturali inclinationi ipsius voluntatis, & veluti naturalis inclinatio in illud, data voluntati ab ipso Authore suæ naturæ. Ita constat ex S. Thoma 1. p. *q. 106. art. 2. in corp. lib. 3. contra Gentes, cap. 88. 1. p. q. 63. art. 4. ad 3. 1. 2. q. 68. art. 1. in corp.* Ergo talis motus, & actus voluntatis nequit esse peccatum. Quandoquidem inclinatio conformis naturali inclinationi in bonum, data ab Authore naturæ non possit esse nisi in illud bonum, quod sit vere bonum, consonum naturæ. Alioqui ipse Author naturæ deciperetur in tribuentis inclinationibus naturalibus. Porro inclinatio in id, quod est vere bonum, & consonum naturæ voluntatis, non potest esse peccatum; cum voluntatis motus, qui est peccatum, sit contrarius naturali inclinationi voluntatis, vt cum S. Damasceno notat S. Thomas 1. 2. *quest. 75. art. 2. in 3. arg. & in respons. ad idem*, & cum S. Augustino ibidem, *q. 71. art. 2. in corp.*

1008

Confirmatur tertio, quoniam si motui, & actui, quo voluntas mouetur à solo Deo, inesset malum, proueniret istud ex defectu agentis vel principalis, vel instrumentalis, iuxta animaduersionem S. Thomæ 1. p. *quest. 49. art. 1. in corp.* Cum autem agens principale esset Deus, nequit prouenire ex eius defectu. Neque item ex agentis instrumentalis, quod esset iudicium, quo mediante, Deus moueret voluntatem. Nam & defectus iudicij refunderetur in Deum. Neque restat voluntas, ex cuius defectu proueniret; supponitur namque, eam tunc non moturam se, sed fore rem motam. Confirmatur quartò, voluntas non potest peccare circa obiectum, ad quod est determinata à natura, nempe circa finem vltimum, aut bonum in communi; sed solummodo circa obiectum, ad quod non est sic determinata, scilicet circa media ad finem. Atqui circa hæc voluntas mouetur à se ipsa, si exigentia ordinis naturalis seruetur, vt debet, quando voluntas peccat. Ergo tunc mouetur à se ipsa. Maior est S. Thomæ 1. 2. *quest. 10. artic. 1. in corp.* Minor etiam *quest. 16. de Malo, artic. 4. ad 20. quest. 22. de Veris. art. 6. & 7. in corp. in 3. distinct. 18. quest. 1. art. 3. ad 4.*

1009

Præmittit tertio Iosephus cum Sancto Thoma *quest. 22. de Veris. art. 6. in corpore: Indeterminata* R. P. Gabr. de Henao, Scient. Med. Pars I.

tionem voluntatis esse respectu ordinis in finem, in quantum voluntas potest appetere id, quod secundum veritatem in finem debitum ordinatur, vel secundum apparentiam tantum. Et hæc indeterminatio ex duobus contingit, scilicet ex indeterminatione circa obiectum in his, quæ sunt ad finem; & iterum ex indeterminatione apprehensionis, quæ potest esse recta, & non recta. Sicut ex aliquo principio vero dato, non sequitur falsa conclusio, nisi per aliquam falsitatem rationis, vel assumentis aliquam falsam, vel falso ordinantis principium in conclusionem. Ita ex quo inest appetitus rectus vltimi finis, non posset sequi, quod aliquis aliquid inordinate appeteret, nisi ratio acciperet aliquid vt ordinatum in finem, quod non est ordinabile in finem. Sicut qui appetit beatitudinem appetit recto, nunquam deducere in appetendam fornicationem, in quantum est quoddam delectabile bonum, & sic vt ordinabile in beatitudinem, vult quandam imaginem eius. Ex hoc sequitur indeterminatio voluntatis, quæ bonum potest, vel malum appetere. Cum autem voluntas dicatur libera, in quantum necessitatem non habet, libertas voluntatis in tribus considerabitur. Scilicet, quantum ad actum, in quantum potest velle, vel non velle; & quantum ad obiectum, in quantum potest velle hoc, vel illud, & eius oppositum; & quantum ad ordinem finis, in quantum potest velle bonum, vel malum. Et de hoc tertio addit paulò post, non esse respectu omnium obiectorum, sed quorundam, eorum scilicet quæ sunt ad finem; nec respectu cuiuslibet status naturæ, sed illius tantum, in quo natura desicere potest. Nam ubi non est defectus in apprehendendo, non potest esse voluntas mali in his, quæ sunt ad finem, sicut patet in Beatis. Sic S. Thomas explicans indeterminatorem, & libertatem voluntatis ad volendum, quod verè, vel apparenter ordinatur in finem, id est, ad volendum bonum, & malum. Quam indeterminatorem reuocat in eam, quæ sit apprehensionis rectæ, vel non rectæ, huicque tanquam principio attribuit, quod voluntatis electio sit inordinata, & peccaminosa. Quam doctrinam repetit *quest. 24. de Veris. art. 8. in corp. quest. 16. de Malo, art. 5. in corp. lib. 3. contra Gentes, cap. 10. in 3. dist. 18. quest. 1. artic. 3. ad 4.*

Septimò Iosephus concludit ex præmissis, voluntatem, si præcedat in intellectu apprehensio non recta, quæ scilicet accipiat vt ordinatum in finem vltimum, aut in bonum in communi, quod re ipsa non est referibile, habere dispositionem, secundum quam actio ad eam consequens est mala, & peccatum: vt è contra, si peccat recta apprehensio eorum, quæ dirigiuntur in illa, gaudere dispositione, secundum quam nec peccet, nec peccare possit.

Atque hinc deducit primò Iosephus, Deum, quantum est ex se, mouere semper voluntatem ad actionem perfectam, si quidem ex se moueat generaliter ad vltimi finis volitionem, & appetitum, qui est primum principium virtualiter continens omnes alios motus, quique non est defectuosus, sed potius in ipso per se sumpto continetur sola actio perfecta, & nisi impediretur ex defectu inuento in voluntate, ratione apprehensionis non rectæ, perueniret ad actionem perfectam.

Deducit secundò, qualiter voluntas quandoque sit disposita debite, & quandoque secus, ad recipiendam motionem Dei mouentis. Nam vltimi finis appetitus, qui est motus, quo voluntas mouetur à Deo, est primum principium, per quod Deus diffundit in voluntatem alios motus, sicut etiam est

1010

1011

1012

Z id,

id, quo voluntas constituitur in actu ad mouendum seipsam. Vnde qua ratione voluntas fuerit disposita, vel indisposita per apprehensionem rectam, vel non rectam ad recipiendam motionem procedentem à tali principio; ita erit disposita, vel indisposita ad recipiendum motum diuinæ virtutis tendentem viâ, quam fecerit appetitus vltimi finis.

1013 Deducit tertio, qualiter contingat, ex indebita dispositione voluntatem recipere motionem Dei indebito modo, & præter intentionem Dei mouentis, sicque peccare. Cum enim voluntas sub apprehensione obliqua non sit in dispositione, & ordine debito ad vltimum finem, non erit proinde in dispositione, & ordine debito ad ipsammet voluntatem mouentem seipsam ex appetitu finis, neque poterit recipere debito modo impetum, seu motionem, qua ipsa tendens in finem impellat se in eum virtute appetitus. Cum item hic ipse appetitus sit motus, quo Deus mouet voluntatem, consequens erit, quod nequeat recipere debito modo motum, quo Deus ipsam moueat, & quod proinde ipsa peccet. Hucusque Iosephus ex pag. 36. usque ad 56.

1014 Octauo conatur enervare nonnullas obiectiones. Primam, eum malum in moralibus non importet merum defectum, seu priuationem, sed ens aliquod positium; & cum Deus sit causa entitatis omnis inuentæ in peccato commissionis, erit etiam causa actus mali moraliter, quatenus malus est. Secundam, etsi dicatur deformitas peccati importare priuationem, hæc tamen consequeretur ad differentiam specificam constitutiua actus peccaminosi. Quod autem est causa formæ alicuius, est etiam causa priuationis consequentæ; sicut è contra, quod non est huius causa, neque etiam illius. Cum enim assignatur causa alicuius rei, intelligitur assignari causa eius, secundum quod in propria specie existit: ideo quod non est causa priuationis, non potest dici esse causa illius rei, ad quam pertinet priuatio, sicut existens de ratione speciei illius, vt inquit S. Thomas 2. 2. quest. 6. artic. 2. in corp. Tertiam, iuxta S. Augustinum lib. de correp. & gratia, cap. 14. ibi: Non est dubitandum, voluntati Dei, qui in celo, & in terra omnia, quacumque voluit, fecit, & qui etiam illa, que futura sunt, fecit, humanas voluntates non posse resistere, quominus faciat ipse quod vult, quandoquidem etiam de ipsis hominum voluntatibus quod vult, cum vult, facit. Si ergo voluntas creata nequit præstare impedimentum Deo, quominus perueniat ad signum, in quod intendat peruenire, dum ipsam moueat; falsum erit, intendi à Deo motum ipsius in obiectum bonum, simulque accidere, quod ipsa deuiet ab eo obiecto, & inclinet, moueatque se in malum. Vnde patet disparitas ad potentiam progressiuam animalis, & ad impulsiuam sagittarij, quibus non tribuitur vt causis claudicatio tibie curvæ, & sagittæ obliquæ deflexio ab scopo, quia tibia, & sagitta curvitate, & obliquitate sua apponunt impedimentum insuperabile ab eis potentiis. Qua disparitate præsupposita, obiecto tertia amplius premitur. Voluntas creata non valet præstare impedimentum Deo mouenti, & impellenti, neque ex ea provenire potest, quod motus, & impulsus Dei deficiat ab effectu, & scopo intento à Deo, quodque in ea recipiatur sine illa perfectione, quâ recipitur in voluntate non peccante: sicut provenit ex tibia curva, & sagitta obliqua, quod in ipsis recipiatur motus, & impulsus potentie progressivæ, &

impulsivæ absque ea perfectione, quâ in tibia non curva, & in sagitta non obliqua. Ergo vel non movet, voluntatem deficere à debito obiecto, quia Deus exhibebit quæ requisita sunt ad attingendum illud, quin ipsa queat obesse; vel si accidat deficiere, ideo erit, quia Deus retrahit necessaria. Quare huic non mouenti, vt opus erat ad attingendum obiectum bonum, imputabitur defectus, non autem voluntati, quæ neque obest, neque obesse potest. Quartam, Deus vt per sua decreta efficaciam, & absolutam, antecedentiaque, seu non supponente scientiam vsus & determinationis futuræ sub conditione in voluntate creata, est causa mouens ad huius actus liberos bonos; ita etiam ad malos; penes suam entitatem, cui est annexa malitia formalis. Ergo sicut priorum est causa, non solum quoad materiale, sed etiam quoad formale, ita & posteriorum erit quoad vtrumque. Quæ quantum ad formale saltem est sequela enormissima.

Ad primam harum obiectionum respondet Theologus ille, malum morale esse concretum, importans ens positium, seu bonum habens coniunctam sibi alterius boni priuationem, ratione cuius illud, quod absolute est quoddam bonum, est etiam denominatiue malum: quanquam non eius ratione, sed ipsius boni, quo priuat, resultet differentia constitutiua in moralibus: atque hinc Deum quidem fore causam totius entitatis positivæ, non tamen priuationis adiunctæ, & proinde neque actus mali, quatenus malus est. Nam erit causa actus vt boni, & non vt mali denominati.

Ad secundam dicit, priuationem importatam per peccati deformitatem, consequi ad differentiam specificam constitutiua actus peccaminosi, provt is respicit aliquam causam deficientem, non tamen omnem, à qua, vt non deficiente, dependeat: & de priori intelligendum esse S. Thomam. Iam verò actus peccaminosus dependet à voluntate creata, vt deficiente; & à Deo, vt non deficiente: ideoque priuatio præfata eo modo consequuta referenda erit in voluntatem creatam, & non in Deum. Sic in summa ipse; nam visum est præterire plura, quæ ex pagina 72. usque ad 84. agglomerat contra Caietanum, Capreolum, Ferraram, & Ioannem de Sancto Thoma; inculans asperè de non bene interpretato Doctore Angelico.

Ad tertiam ait, S. Augustinum loqui de Dei voluntate absoluta, & consequenti, non autem de conditionata, & antecedenti, illamque esse inimpedibilem à voluntate creata, sed non hanc, quâ scilicet Deus vult, quod voluntas creata agat bonum, & quâ eam ad bonum mouere potest, imprimens motum, quo tendat in illud, nisi ea talem motum impediatur. Vnde quando voluntas creata peccat, Deus mouet eam, non secus ac sagittarius obliquam (præter suam intentionem) sagittam declinantem ab scopo. Sicut namque sagittarius imprimit impulsus, qui, quantum ex ipso est, pertraheret sagittam ad scopum, si non impediretur eius obliquitate, quique producit totam entitatem motus sagittæ: ita Deus imprimit voluntati motum, qui nisi impediretur ab indispositione voluntatis creatæ, perduceret hanc ad appetendum obiectum verè bonum. Estque præter intentionem Dei, & ex defectu solius voluntatis creatæ declinatio à vero bono, & inclinatio ad apparens, quam tota entitas inclinationis, & motus in id posterius sit à Deo. Quod dictum est de sagittario, potest,

test, servata proportione, accommodari potentie progressivæ.

1018 Quo ex vitioque exemplo respondet ad quartam rationem; si enim sagittarius est causa antecedens, efficacique mouens sagittam obliquam; & potentia progressiva est etiam causa antecedens, atque efficacique mouens tibiam curvam, quin tamen sint causa deflexionis ab scopo, & claudicationis: cur ex causato à Deo antecederet, efficaciterque cum voluntate creata actu, qui inhonestus sit, inferretur, Deum esse causam, & authorem turpitudinis moralis? Pro pleniori autem solutione aduertit, Deum mouentem voluntatem creatam ad entitatem actus inhonesti, non respicere entitatem actus præcisè. Motio enim diuina, quantum de se est, tendit, & intendit ad actionem perfectam, seu ad electionem veri boni. Si tamen eo quod impediatur motio diuina, ne perueniat ad actionem perfectam, dici debeat attingere entitatem actus præcisè, dissidium erit de nomine: vt & erit in sagittario intendente per se impellere sagittam (quæ præter suum animum sit obliqua) in scopum, num dicens sit, necne, attingere præcisè entitatem motus aberrantis? Et quantum ad rem, Deus per se intendit, mouetque voluntatem ad veri boni appetitum, proindeque non respicit præcisè entitatem motus voluntarij, & liberi: causat tamen eam solam, & non turpitudinem moralem, quoties ex indispositione voluntatis creatæ impeditur per accidens, & occasionaliter sua motio, ne efficiat motum honestum. Ita Theologus ille pagina 2. 3. & 56.

1019 Nonò ex pag. 57. usque ad 61. occupatur in probando, non adduci bene à Nostris contra causam ex parte Dei efficaciter antecedentem vsum nostræ libertatis in eliciendis actibus peccaminosis authoritatem S. Thomæ, præsertim ex 1. 2. quest. 80. art. 1. in corpore, vbi inquit: Peccatum actus quidam est. Vnde hoc modo potest esse aliquid directe causa peccati, per quem modum aliquis directe est causa alicuius actus. Quod quidem non contingit, nisi per hoc, quod proprium principium illius actus mouet ad agendum. Proprium autem principium actus peccati est voluntas, quia omne peccatum est voluntarium. Vnde nihil potest directe esse causa peccati, nisi quod potest mouere voluntatem ad agendum. Voluntas autem à duobus moueri potest. Vno modo ab obiecto.:: Alio modo ab eo, quod interius inclinât voluntatem ad volendum. Hoc autem non est, nisi vel ipsa voluntas, vel Deus: Deus autem non potest esse causa peccati. Relinquitur ergo, quod ex hac parte sola voluntas hominis sit directe causa peccati eius. Cui authoritati similis est alia extans quest. & articulo 3. de Malo, in corpore; & ex vtraque inferunt Nostris ad absurdum, & impossibile, deducendo, Deum fore causam, & authorem peccati commissionis, si efficaciter antecederet vellet, & physicè prædeterminando causaret materiale illius. Si enim sic se haberet erga illud, esset directe causa illius, vt pote mouens voluntatem creatam (quæ est proprium illius principium) ad illud agendum. Hoc autem ipso, Deum fore causam, & authorem peccati commissionis sequeretur, siquidem iuxta Sanctum Thomam, hoc modo potest esse aliquid directe causa peccati (nempe commissionis) per quem modum aliquis directe potest esse causa actus importati à peccato commissionis. Sed Iosepho videtur, Nostris fallaciter argumentari assumendo, & inferendo, R. P. Gabr. de Henao, Scient. Med. Pars I.

si aliquid est causa actus peccaminosi, est causa peccati commissionis; cum S. Thomas non assumat, neque inferat nisi, si aliquid est causa peccati commissionis, est causa actus peccaminosi. Vnde sicut non valet, si Petrus mouetur, currit, quanquam valeat, si Petrus currit, mouetur: ita & in materia præfenti.

SECTIO CX.

Fertur iudicium de prænaratis inuentis.

1020 HActenus summam ex Magistro Iosepho de Vita, & ferè ipsius verbis. Superest, vt discernamus, quæ nobis fauent, & quæ sunt aduersa, hisque gnauiter satisfaciamus. Et primò quidem amplectimur tria præmissa. Sed aduertimus, controuerti apud Theologos, num quotiescumque voluntas creata peccat, præcedere debeat in intellectu aliquis error practicus, saltemque iudicium aliquod inconsideratum? Si ita sentiantur (atque id videtur indicari à Iosepho) adhuc de tali errore, aut consideratione imperfecta (quam esse quasi prædeterminationem ad actum prauum voluntatis, idem ipse Iosephus vult) dicunt Thomistæ recentes, & cum eis Gonetus parte 2. tom. 8. disp. 6. art. & §. 2. pag. 250. [posito iudicio practico in intellectu de eliciendo actu, voluntatem infallibiliter elicere eum, cum iudicium illud sit de se efficax, & habeat rationem imperij saltem virtualis; non destruere tamen libertatem voluntatis, quia talis necessitas, seu infallibilitas non prouenit ab extrinseco, sed ab ipsa voluntate, quæ sicut applicuit intellectum ad illud iudicium, ita potuit applicare ipsum ad oppositum.]

1021 Cui doctrinæ si suffragetur Iosephus, superest, vt rogemus, an Deus voluntatem creatam physicè prædeterminet, vt applicet intellectum ad errorem practicum, iudiciumve inconsideratum; vel an potius ipsa voluntas determinet se, vt applicet, cum ad oppositum æquè posset? Si primum, admissum à Gonetis tom. 6. disp. 11. art. 5. pag. 698. recidet Iosephus in prædeterminationem physicam, quam tantoperè auerfatur. Si secundum, iam ab eo, quod est ad vtrumlibet, sequetur aliquid, quin per aliquod determinetur ad vnum; cum tamen Iosephus reputet id falsum, & vt euitaret, deueniret in voluntatis creatæ determinationem per intellectus præuium dictamen, provt visum est ex sect. 78. usque ad 82. Rursus contra primum, & secundum virget sequela de immediata libertate voluntatis, non circa volitionem adulterij, verbi gratiâ, sed tantum circa errorem practicum, vel iudicium inconsideratum de adulterio hic, & nunc exequendo tanquam vtili, aut delectabili.

1022 Si autem cum Gonetis in tom. illo 6. disp. 11. art. 4. pag. 689. diceret Iosephus, errorem practicum, vel iudicium inconsideratum præfatum, quatenus voluntarium, & culpabile, præsupponere in causâ efficientis genere volitionem adulterij, quæ est exercitium immediatum libertatis voluntatis, & aliunde ipsum iudicium, quatenus est cognitio ad tale obiectum terminatum, præsupponi in causâ extrinsecâ, & dirigentis genere ad adulterij volitionem; quidquid sit de Gonetis tam variis doctrinis, deque difficillima

illa mutua prioritatis realis in diuerso etiam causa genere, quereremus à Iosepho, vndenam pronueneret voluntatis determinatio ad volitionem potius, quam ad nolitionem adulterij? Vndenam etiam oriretur intellectus determinatio potius ad iudicium inconsideratum, quam ad consideratum? Quandoquidem voluntas esset ex se indifferens tam ad volitionem, quam ad nolitionem; & intellectus tam ad iudicium inconsideratum, quam ad consideratum. Sed de his, & similibus non pauca attigimus in prænortis Sectionibus. Nunquamque percipere valemus, quo pacto volitio adulterij esset quoad exercitium immediate libera voluntati, præeunte iudicio inconsiderato, quod saltem in genere causa extrinsecæ, & dirigentis præconectetur realiter cum tali volitione.

1023 Præcedat siue etros practicus, siue iudicium inconsideratum, quotiescumque peccat voluntas, vel quia sic regulariter contingit, vel etiam quia physice, inò & metaphysice nequeat aliter euenire; nec enim in hoc puncto immorari nunc oportet, neque circa ipsum omnibus vestigiis indagare Angelici Doctoris sensum. Sed talis error, aut tale iudicium nequitiam est prædeterminatum voluntatis, neque huic obicem ponit, quominus pro suo nutu queat refrenare se à peccando, in sensu etiam composito ipsius. Quod enim quis iudicet, attenda præcisè utilitate, vel delectabilitate, eligendum esse hinc, & nunc à se adulterium; aut quod magis vehementer consideret istud penes utilitatē, vel delectabilitatem; stat optimè cum iudicio, aut consideratione de honestate abstinendi ab eo, ita ut habeat sufficientem directionem, atque illustrationem ad castimoniam honestatem præferendam utilitati, aut delectabilitati adulterij. Et huc faciunt quæ de requisita ad libertatem indifferentiam obiectiua iudicij tradunt Philosophi, atque Theologi. Neque in S. Thoma reperitur quidpiam, quod suadeat, fuisse eum aliter opinatum. Recolantur scripta in sect. 80.

1024 Atque ex his deinde circa conclusionem fatemur, obliquam apprehensionem esse dispositionem, ut Deus determinetur electiue à voluntate creata ad concurrendum simultaneè cum ipsa in actionem peccaminosam; sed quin illa ex apprehensione consurgat in voluntate necessitas ad hanc actionem. Rursus fatemur, veras esse tres deductiones, quatenus actio peccaminosa procedat ex voluntatis determinatione electiua, præeunte apprehensione distorta, ad quam eadem voluntas intellectum applicuerit liberè. Nec enim Deus speciatim, & ut causa particularis applicat intellectum ad talem apprehensionem. Eaque adhuc præcedente, situm est in arbitrio voluntatis continere se ab actione peccaminosa; vel ut minus, potest facere sensum diuisum eius, præstareque, ne præcedat.

1025 Itaque Deus ut vniuersalis motor primò mouet intellectum, voluntatemque ad apprehensionem & appetitum boni in communi, qui appetitus est saltem quoad specificationem necessarius: & subinde voluntas determinat se ad volendum bonum in particulari, quod sit verum, vel apparens, id est, ad actionem honestam, vel inhonestam, gerens morem apprehensionis rectæ, vel obliquæ, & trahens concursum simultaneum diuinæ Omnipotentia in vnam, vel alteram actionem. Interdumque Deus ut particularis motor intellectum, voluntatemque mouet specialiter ad apprehensionem

rectam, & appetitum boni alicuius in particulari, quod sit verum. Hæc specialis motus consistit in immisssa à Deo intellectui apprehensionem recta, & voluntati affectione pia, ipsi non libera, per quam excitata ipsa possit promptius, & facilius progredi, determinareque se ad alias honestas, liberaque sibi volitiones. Quæ tota est S. Thomæ doctrina 1. 2. quæst. 1. art. 6. in corpore, quæst. 9. art. 6. ad 3. quæst. 10. artic. 1. in corpore, 3. contra Gentes, cap. 89. quæst. 22. de Verit. art. 6. in corp. & sapissimè alibi, necnon Caietani ad 1. quæst. 41. art. 6. §. In resp. ad 3. 1. 2. quæst. 9. art. 4. §. Ad id verò, art. 6. §. In resp. ad 3. Ferraræ ad 3. contra Gentes, cap. 89. §. Ad euidenciam huius rationis.

Notareque est, S. Thomam celebri illo loco 1. 2. quæst. 9. art. 6. ad 3. non dicere, hominem à ratione determinari ad volendum hoc, vel illud, quod est verè bonum, vel apparens bonum; sed dicere, hominem per rationem determinare se, &c. atque proinde significat S. Doctor, non à ratione, sed per rationem voluntatem determinare se. Quo sensu est accipiendus cum quæst. 3. de Malo, art. 3. ad 5. ait: *Voluntas cum sit ad vnumlibet, per aliquid determinatur ad vnum, scilicet per consilium rationis, nec oportet, hoc esse per aliquod agens extrinsecum.* Vbi determinari per consilium rationis, perinde sumi debet, ac cum in 2. distinct. 28. quæst. 1. in corp. inquit: *Non esset homo liberi arbitrij, nisi ad eum determinatio sui operis pertineret, ut ex proprio iudicio eligeret hoc, aut illud.* Nempe his in locis, & in aliis similibus S. Thomas requirit iudicium, non tanquam prædeterminans voluntatem, sed tanquam prærequisitum, ut ea ad bonum in particulari, siue verum, siue apparens, determinet se; non ab alia causa, quæ etiam sit prima, antecedenter, & causaliter determinata ad id. Quippe in omnibus, quæ sub electione cadunt, voluntas libera maneat, in hoc solo determinationem habens, quod felicitatem naturaliter appetit, & non determinat in hoc, vel illo. Quamuis autem cogi non possit, nihilominus tamen potest inclinari ad agendum aliquod per aliquas dispositiones, & habitus, ex quibus prior efficitur ad eligendam alteram partem. Quæ sunt S. Thomæ verba in 2. distinct. 25. quæstione 1. articulo 2. in corpore, eisque paria habet quæstione 22. de Verit. articulo 6. in corpore. Et complectens determinationem voluntatis ad bonum in particulari, siue verum, siue apparens, scribit in 2. distinct. 39. quæst. 1. art. 2. in corpore: *Ratio culpa in actu deformis est ex hoc, quod procedit ab eo, qui habet dominium sui actus: hoc autem est in homine secundum illam potentiam, qua ad plura se habet, nec ad aliquod eorum determinatur, nisi ex se ipsa; quod tantum voluntati conuenit. Quæ potest de se in quodlibet, quod apprehensum fuerit.*

1027 Tertio circa solutiones obiectionum erit Thomistarum eas approbare, aut refellere. Nos in præcedentibus adhibuimus, quæ nobis placent, & quæ congruentes sunt principiis nostris deductis ex S. Thomæ documentis. Solutio tertia collata cum quarta non apparent concordēs; nam tertia ad materiale peccati denegat prædeterminationem diuinam, quam quarta concedere videtur, nisi per peccati materiale, quod dicit causari à Deo antecedenter, efficaciterque, solummodò intelligatur causari illud efficienter à Deo: ut & à sagittario sic causatur sagittæ obliquæ motus, qui deflectit ab scopo, quin ipse sagittarius velit,

velit, intendatque talem deflexionem; & ut sic à potentia progressiua causatur tibia curvæ motus, qui est claudicatio, quin potentia progressiua, qui est anima imperio suo inclinent per se in claudicationem. Quorum exemplorum, à Iosepho usurpatorum, secundum est acceptum ex S. Thoma 3. contra Gentes, cap. 162. 1. 2. quæst. 9. articulo 2. in corpore, quæst. 3. de Malo, articulo 1. ad 4. & articulo 2. in corp. Et vtrumque conuincit, alienam esse à Deo prædeterminationem tam extrinsecam, quam intrinsecam ad materiale peccati; quanquam aliena non sit coefficientia ad illud ex determinatione electiua voluntatis creatæ, tanquam proximi, secundique agentis, & tanquam deficientis à primi agentis ordine: à quo quidnam deficeret, si primum agens vellet, intendereque à se, & per se illud materiale, determinaretque ad ipsum? Vti sagittæ deflexio ab scopo, & tibiæ claudicatio non essent ex defectu ab ordine sagittarij, & virtutis motiua; neque essent ex vitio obliquitatis in sagittæ, & curvatis in tibia, si sagittarius à se, & per se eligeret sagittam obliquam, determinaretve ex sua intentione ad motum, cui esset inuitabiliter adiuncta deflexio ab scopo; si item virtus motiua propenderet à se, & per se in claudicationem, aut ex sua inclinatione tibiæ, quæ esset indifferens ad incessum rectum, & distortum, determinaret ad posterio-rem hunc.

1028 Quarto dicimus, argumentationem Nostrorum ex autoritate illa Angelici Doctoris non esse sophisticam, & caullatoriam, sed dialecticam, ne appellemus demonstratiuam. Nam ille tractans, vtrum diabolus sit homini directè causa peccandi? Et negatiue decidens, assumit illud effatum: *Hoc modo potest esse aliquid directè causa peccati, per quem modum aliquis directè est causa alicuius actus; & consimilibus verbis in quæst. & art. 3. de Malo: Id per se potest esse causa peccati, quod potest directè mouere voluntatem ad actum peccati.* Indeque infert, diabolum non esse directè, & per se causam peccati, quod ab homine perpetratur, quia à diabolo non mouetur, neque potest moueri directè voluntas hominis ad actum, quem inuoluit peccatum illud. Inde etiam Nostris colligit iuxta S. Thomæ mentem, Deum neque intrinsecè, neque extrinsecè prædeterminare ad talem actum. Si enim vno, vel altero, vel vtroque modo prædeterminet, moueret directè voluntatem humanam ad ipsum in circumstantiis, in quibus est indeterminate peccatum commissionis. Quippe eam voluntatem, quæ est proprium talis actus principium, moueret ad agendum ipsum, id est, interiorius inclinaret ad volendum obiectum, quod ea illis in circumstantiis velle nequit, nisi committendo peccatum. Aliis vocibus apud S. Thomam in quæst. & art. 3. de Malo, quippe Deus foret causa perficiens, & ad quam sequeretur actus peccati, seu ex cuius actione voluntas humana inclinaretur directè ad eliciendum actum inseparabilem hinc, & nunc à peccato commissionis. Aliis vocibus apud S. Thomam libro 3. contra Gentes, cap. 162. quippe Deus esset causa, qua intentione volente, determinante à se, & agente, voluntas humana prodiret in actum auertentem ipsam ab eodem Deo. Quo in postremo loco obiter trutinantur verba illa S. Doctoris: *Omnis sapientia, & bonitas hominis derivatur à sapientia, & bonitate diuina, sicut quadam similitudo ipsius: repugnat autem sapientia, & bonitati humana, quod alii*

R.P. Gabr. de Heras, Scient. Med. Pars I.

quem peccare faciat. Igitur multo magis diuine. Quæ ratio, ut autumo, innititur verbis S. Augustini exaratis à me num... validaque est, ut sicut repugnat sapientia, & bonitati creatæ, dispositione, vel consilio, vel præcepto mouere alium ad actum peccati, repugnet à fortiori & id increata; & vltèrius quidquid aliud sit, quam merè permittere, quod determinetur suæ Omnipotentia influxus ad actum peccati à voluntate creata. Prædeterminare autem ad eum, siue extrinsecè, siue intrinsecè, siue vtroque modo, esset quidpiam plus, quam merè permittere elici eum à creata voluntate, exeunte ordinem increatæ. Sed istiusmodi consideratione omissa.

1029 Est opportuna valde ad locum adductum à Iosepho ex 1. 2. quæst. 80. articulo 1. in corp. quæ sequitur ponderatio: S. Thomas ibi ait, *motionem voluntatis creatæ per interioriorem inclinationem ad volendum, non esse nisi vel ab ipsa voluntate, vel à Deo, ut supra ostensum est, nempe quæst. 9. art. 1. 4. 5. & 6.* Atqui in locis, ad quæ se remittit, non agnouerat interioriorem voluntatis inclinationem à Deo ad volendum nisi bonum in communi, vel bonum verum in particulari, sicut quando Deus mouet per gratiam. Igitur interior voluntatis inclinatio ad volendum bonum apparens in particulari nequitiam est à Deo, iuxta S. Thomam. Quomodo autem non esset, si Deus voluntatem prædeterminaret ad actum, quo vellet bonum apparens in particulari? Præterea ibidem S. Thomas inquit, *Deum non posse esse causam peccati, ut supra dictum est, scilicet quæst. 79. art. 1. in corp.* in quo negauerat, posse Deum directè inclinare creatam voluntatem ad peccandum. Quam in veritatem Fide Catholica sanctam recurrit, ut prober, Deum non posse interiorius inclinare voluntatem ad prauè volendum, seu ad actum peccati. Ast non apparet, quomodo non sequeretur inclinare sic, si prædeterminaret ad volitionem aduertentem, & liberè elicitam erga obiectum veritum.

1030 Ex quibus omnibus & perspicua est mens S. Thomæ, & Nostrorum discursus, qui in ea fundatur, non est elenchus, seu sophisma, sed solida argumentatio. Atque ut S. Thomas, non ex causa actus cuiuscumque affirmata, vel negata affirmat, vel negat causam peccati, sed ex directè causa actus positiui, cui sit annexa necessitate moralis, concludit directam causam peccati commissionis, & ex non directè causa talis actus deducit carentiam directæ causæ peccati præfati: ita Nostris non ex eo, quod Deus moueret voluntatem creatam ad actum quemcumque per prædeterminationem, colligit fore causam peccati (in quo hallucinatur Iosephus) sed inferunt exinde, quod per eam prædeterminationem moueret ad actum substantem malitiæ. Vnde quemadmodum non valet, si Petrus mouetur, currit, quia datur motus, qui non est cursus; sed valet, si Petrus currit, mouetur, quia non datur cursus, qui non sit motus: ita non valet, si Deus per prædeterminationem est causa actus, est causa peccati, quia datur actus, qui non est peccatum, nimirum actus bonus, vel indifferens; sed valet, si Deus per prædeterminationem est causa actus inuoluentis malitiam, est causa peccati commissionis, quia non datur actus malitiam importans, qui non sit commissionis peccatum, & quo prædeterminato à Deo quoad materiale, inhiberi possit prædeterminatio, saltem extrinsecè, saltemque vir-

Z 3 tualis,

endo rationi. Sed nullo istorum trium modorum potest aliquid esse directum causa peccati, quia voluntas non ex necessitate mouetur ab aliquo obiecto, nisi ab ultimo fine, ut supra dictum est. Unde non est sufficiens causa peccati, neque res exterius oblata, neque ille, qui eam proponit, neque ille, qui persuadet. Unde sequitur, quod diabolus non sit causa peccati directè, vel sufficienter, sed solum per modum persuadentis, vel proponentis appetibile. Sic S. Doctor. Ex quo patet, siue diabolus, siue hominem, eatenus esse causam, eamque tantum indirectam peccati commissi ab alio, quatenus suo consilio, &c. persuadet, vel proponit appetibile, quod in his circumstantiis deturpatum est malitia; seu quatenus vult, ut alius suo consilio ponat peccati materiale specificatiuè, &c. Potiori igitur de iure homo erit causa peccati à se commissi, quatenus est causa actus importantis hic, & nunc indispensabiliter malitiam, seu quatenus propriam voluntatem, quæ est illius actus principium, mouet efficaciter ad illum agendum, interiusque eam inclinat ad volendum obiectum sub ratione boni utilitatis, vel delectabilis. Potiori, inquam, de iure; nam sic erit causa directa peccati, seu sic erit directè causa præfati actus: qui modus cauendi maior est, quam ille alius per consilium, &c. Ita constat ex eodem S. Thoma in verbis, quæ præcedunt transcripta de proximo, & quæ in num. iam sunt expensa. Constat etiam exinde, quod me velle, ut meo consilio exciteretur alter ad peccati actum, non infert inexcitabiliter eum, & proinde neque malitiam sibi annexam; sed me velle efficaciter, ut peccati actus à me ponatur, infert ipsum inexcitabiliter, vnaque malitiam, quamdiu meam volitionem efficacem non retracto, imò talis volitio est peccati actus imperatiuus.

1041

Tum sextò, nam Parisiis quondam damnata fuit hæc Ioannis de Mercuria propositio, *Nullus peccat volendo aliqualiter aliter, quam Deus vult eum velle.* Modus autè volendi aliqualiter aliter eius, qui peccat commissionis peccato, videtur non posse alius esse, quam volendi materiale peccati sumptum specificatiuè. Etenim non est modus volendi illud sumptum reduplicatiuè, seu intendendo malitiam propter se, ut pluries notauimus, adiciamusque nunc verba illa S. Thomæ *quæst. 3. de Malo, artic. 2. ad 1. ibi: Homo, qui peccat, per se non vult deformitatem peccati.* Subiungit illicò S. Doctor: *Tamen deformitas peccati aliquo modo cadit sub voluntate peccantis, dum scilicet magis eligit deformitatem peccati incurrere, quam ab actu cessare;* id est, eatenus vult malitiam, quatenus non retrahitur à volendo efficaciter materiali peccati, seu à ponendo ex propria determinatione actum, quem scit afferre hic, & nunc eam inimpedibiliter. Ergo hominem velle peccati materiale specificatiuè, quando scit incurrendam simul malitiam, est formaliter peccare. Pergit S. Doctor: *Sed deformitas peccati nullo modo cadit sub voluntate diuina, sed consequenter ex hoc, quod liberum arbitrium recedit ab ordine voluntatis diuinae.* Quibus verbis malitiæ volendæ modum Deo denegat, quem homini peccanti concesserat, nempe Deo denegat velle efficaciter materiale peccati, ponereque illud ex propria determinatione. Alioqui si ita vellet, & poneret, sequeretur eligere magis, ut ab homine incurreretur malitia, & peccaretur, quam quod ipse Deus cessaret à volendo efficaciter eo materiali, & à prædeterminando, ad illud. Quare iuxta S. Doctorem malitia non est attribuenda voluntati, electionique diuinæ, sed voluntati, electionique humanæ recedenti ab ordine diuinæ, quia nimirum vult, & eligit mate-

riale specificatiuè, quod ut non existat, vult Deus quantum ex se est; & ut existat, concurrenter. Omnipotentia determinata electiue ab arbitrio creato, permittit tantum. Quo sensu scribit S. Doctor ad 2. *Deformitas peccati non consequitur speciem actus secundum quod est in genere naturæ; sic autem causatur à Deo: sed consequitur speciem actus, secundum quod est moralis, prout causatur ex libero arbitrio.* Id est, malitia non consequitur speciem actus peccaminosæ, si, prout hic est in genere naturæ, seu in esse naturali, & physico, sed prout est in genere moris, seu in esse morali. Et priori, posteriorique modo causatur à voluntate creata, quia ab ipsa & fit physice, atque efficienter, & fit ex propria electione, determinatione, & intentione; sed à Deo causatur modo tantum priori, quia tantum physice, atque efficienter fit ab ipso.

Suam mentem magis aperit idem S. Doctor in 2. *distinct. 37. quæst. & artic. 2. ad 5. inquit: Sicut actio, quæ peccati deformitatem habet, dicitur bona, in quantum est actio bonitate naturæ, non propter hoc, quod aliquando inueniatur separata à deformitate, sed quia bonitas illa naturæ deformitatis substans: ita etiam Deus dicitur esse causa illius actionis, in quantum est actio, & non in quantum est deformis. Hoc modo, quod actionem non faciat à deformitate separatam, sed quia in actione deformitatis conuenit, hoc, quod est actionis, facit, & quod deformitatis, non facit. Est enim in aliquo effectu plura inseparabiliter conueniunt, non oportet, ut quidquid est causa eius quantum ad vnum, sit causa eius quantum ad alterum: sicut natura est causa oculi, quantum ad substantiam, sed non quantum ad defectum cecitatis, quæ ex naturæ defectu incidet. Quibus in verbis illa, *Hoc quod est actionis facit Deus, & quod deformitatis, non facit;* denotant, actionem peccaminosam fieri physice, & efficienter à Deo; sed quia non fit ex propria eius electione, determinatione, & intentione; ideo non fit ab ipso ut mala, siue in positiuo, siue in priuatiuo consistat malitia. Non posset autem ea actio non fieri ex propria Dei electione, determinatione, & intentione, si fieret, Deo intendente efficaciter, & prædeterminante.*

Tum septimò, quia si fas mihi est velle peccati materiale specificatiuè, fas etiam erit desiderare, & precibus à Deo petere, ut ipse efficaciter velit illud, & ut me ad illud prædeterminet. Cur enim fas non sit postulare à Deo id, quod velle fas mihi est? Cur veritum mihi erit orare Deum, ut sua voluntas prædeterminandi me ad peccati materiale specificatiuè sumptum fiat, utque meum liberum arbitrium conformetur suo in eo, quod meum prædeterminetur ad tale materiale eo modo sumptum? Imò potius, cur non erit valde in me laudabile, & magnæ cum Deo amicitia nota exoptare auidè illud? Nam secundum Tullium, *amicorum est idem velle, & nolle.* Imò potissimè cur non tenebor expetere anxie illud? *Cum enim quilibet teneatur habere amicitiam ad Deum, quilibet tenetur velle hoc (saltem quoad finem) quod Deus vult, & non velle quod non vult;* ut præmissis eo Tullij proloquio, subinfert S. Thomas *quæst. 23. de verit. art. 8. in arg. 2. Sed contra; & in respons. ad ipsum.*

Virgo quærens præterea, cur interdictum mihi erit cupere, ut à diabolo instiger, & suadeat ad peccati materiale specificatiuè? Cum saltem iuxta Gonetum *tom. 3. disp. 8. art. 4. §. 10. pag. 741.* Deus prædeterminet instigationes, & suasiones, quibus diabolus moraliter mouet nos ad peccandum. Est enim Gonetus non dicat, prædeterminationem di-

uinam

uinam esse ad illas ut malas moraliter, & inductiuas peccandi, sed ut ad quosdam actus physicos, & vitales, scilicet secundum eorum actuum materiale specificatiuè; cur satis non erit posterius hoc, ut penes id ipsum, penes quod prædeterminatur à Deo, desideretur à me licitè? Cur similiter satis non erit, ut demon licitè etiam velit illas, & procuret penes id ipsum? Aliunde autem demon non aliter videtur esse causa indirecta peccati à nobis commissi, ex nimio præsertim concupiscentiæ affectu erga creaturam; & proinde non aliter videtur ipse gerere nefariè se incitando nos ad tale peccatum, quam vel offerendo aliquid appetibile sensui, vel persuadendo rationi bonum appetens, seu quam per modum persuadentis, vel proponentis appetibile, ut docemur à S. Thoma *1. 2. quæst. 80. artic. 1. in corp. quæst. & artic. 3. de Malo, in corp.* seu quam mouendo, & alliciendo sub boni utilitatis, vel delectabilis, & non sub mali moralis ratione. Quæ tamen ratio, quia est in his circumstantiis, & à demone scitur esse annexa de necessitate actibus physice, & vitalibus, ad quos instigat nos, & quos nobis suadet, seu quia necessariè in talibus circumstantiis ratio utilitatis, vel delectabilitatis coniuncta est cum ratione malitiæ moralis, idcirco diabolus instigans, & suadens author est, & causa indirecta saltem, ut peccemus.

1045

Alia via premo interrogans, cur mihi non licebit fundere ad Deum preces, ut meam voluntatem ad peccati materiale excitet per cognitionem aliquam representantem bonitatem realem obiecti, cuiusque utilitatem, aut delectabilitatem, prout tales rationes pertinent ad lineam, ordinemque physicum, & abstrahunt à morali, si illicitum mihi non est velle materiale illud, ut eo modo representatum? Quæ interrogatio virgenter est contra Gonetum, qui ubi proximè, *pag. 740. & seq. tradit, Deum illo modo mouere voluntatem prædeterminando intellectum ad iudicium practicum de eligendo obiecto representato vehementissimè ut vtili, aut delectabili, deducique ita ex S. Thoma in 2. ad Anibaldu, dist. 37. quæst. unica, artic. 1. ad 3. affirmante, non solum actum peccati esse à Deo, sed etiam ipsam cognitionem, qua homo cogitat actum peccati exequendum, in quantum talis cogitatio est actus, & ens. Quæ doctrina, si esset S. Thomæ, cumque sit Gonetii, non video, quomodò iuxta eam non foret mihi licitum velle, & à Deo petere quod dixi.*

1046

Reuera non est doctrina S. Thomæ. Is enim habet ibi hæc verba: *Cum dicimus, priuationis esse, hoc non est propter aliquod esse reale, quod eis attribuitur; sed propter esse compositionis, quod ratio format, eas apprehendens: & ideo non dicuntur entia naturæ, sed rationis. Et hoc ipsum, quod in ratione sunt, à Deo est. Et sic, licet deformitas peccati, secundum quod est in re, non sit à Deo; secundum tamen, quod est in apprehensione rationis, à Deo est, quia non sumus sufficientes cogitare aliquid ex nobis, quasi à nobis, 2. ad Cor. 3.* Sic S. Thomas loquens de nostri intellectus actu apprehendente, & representante peccati deformitatem, tanquam priuationem bonitatis moralis, non autem de cogitatione, iudicioque practico versante circa exequitionem peccaminosi actus, voluntatis nostræ, & neutiquam exprimens, esse à Deo ut prædeterminante, sed tantum ut simultaneè concurrente: quo de solo modo essendi à Deo agit in eo art. Et nec cogitationes, quas Deus immittit nobis sine nobis, & quibus specialiter excitat ad honestè operandum, necesse est, ut à Deo prædeterminante sint;

quantò minus cogitationes, quæ sunt ex nobis ob applicationem intellectus ad eas ex libertate nostræ voluntatis.

Et non tantum non est necesse, ut hæc cogitationes posteriores sint à Deo prædeterminante, sed nec possunt esse, quia alioqui Deus per eas à se prædeterminatas moueret voluntatem ad bonum vtile, aut delectabile specificatiuè, quando non potest non illud substare malitiæ morali: moueret, inquam, non minus, quam si consilio, suasionem, præcepto, vel propositione vltro à se intenta; & facta obiecti oblectæni. Gonetus non negat motionem à Deo per prædeterminatam cogitationem viuide, & vehementer representantem obiectum aliquid sub ratione boni vtilitatis, vel delectabilis in circumstantiis, in quibus est prohibitum, esse motionem moralem. De qua vniuersim scripserat *pag. 738. & artic. 1. pag. 676. repetitque parte 2. tom. 8. disp. 6. artic. 3. §. 1. & 2. non esse præcisiam, sed extendere se ad ordinem moralem, & attendere potissimè ad ea, quæ sunt illius, ad omnesque illius circumstantias, maximèque ad conformitatem, vel difformitatem à lege. Quanquam pag. 740. distinguit inter duplicem motionem moralem. Primam, quæ fit per solam, & nudam obiecti representationem. Secundam, quæ supra id addat aliquid per modum inspirationis, persuasionis, consilij, pretij, præcepti, &c. quo voluntas inducatur, & incitetur ad aliquid volendum, vel respuendum. Quæ supposita distinctione, ait, motionem cogitationis præfate esse primi generis, indeque assignat discrimen ad alias secundi generis, quas fatetur repugnare Deo erga bonum vtile, aut delectabile specificatiuè, cui malitia moralis sit inseparabiliter affixa.*

1047

Ast ea distinctio gratis cogitatur; nam inintelligibilis est moralis per cognitionem motio, quæ sicut in nuda representatione, contemplationeque obiecti. Dantur quidem motionum moralium modi illi, quos in secundo genere recenset Gonetus; sed non modus primi generis. Nam moraliter mouere ad prosequendum, vel respuendum obiectum, & nudè, præcisèque representare illud, non conueniunt inter se. Cogitatioque magis intensè apprehendens bonum delectabile, quam honestum, & iudicium practicum distortum, quo illud huic præferatur à peccante, stare nequeunt, quin inclinent, incitent, inducantque voluntatem ad bonum delectabile, & quin quasi instigent ad illud, persuadeant, consilientur, precentur, & imperent. Præterea si haberi potest moralis per cognitionem motio ad actum, quod sit peccatum, eaque à Deo prædeterminata, quia non propriè pertineat ad ordinem moralem, sed sicut intra physicum, abstrahatque à difformitate à regulis morum, & cuius proinde prædeterminatæ ratione non sequeretur, prædeterminantem Deum fore autorem actus peccaminosi, ad quem illa moraliter moueret; vacillat argumenta omnia, quibus Gonetus *tom. 6. disp. 11. artic. 5. stabilem fatagit, non potuisse Angelos delinquere in primo instanti suæ creationis, quia alioqui consequens esset, Deum fore autorem peccati eorum. Sed certè talis sequela euitaretur, si cogitatio moraliter mouens Angelum ad peccandum primo momento, & formata ab intellectu Angeli applicato ad eam à sua voluntate sub Deo prædeterminante, foret conditionis præfate. Et si enim quæ foret illius alterius, nempe quæ moueret moraliter, quin representaret nudè obiectum, non posset eo modo formari tunc, neque in aliis instantibus: cur, quæso, non posset formari*

1048

formari tunc, & quocumque alio momento, quæ nudè repræsentaret obiectum?

1049

Vbi obiter opto, ne meum Lectorem præterfugiant verba S. Thomæ 1. part. quæst. 63. artic. 5. in corp. vt adstruat; Angelum non potuisse primo instanti peccare per inordinatum actum liberi arbitrij. En illa: *Operatio, quæ simul incipit cum esse rei, est ei ab agente, à quo habet esse.::: Vnde si aliqua res habeat esse ab agente deficiente, quod possit esse causa defectiua actionis, poterit in primo instanti, in quo incipit esse, habere defectiuam operationem.::: Agens autem, quod Angelus in esse produxit, scilicet Deus, non potest esse causa peccati.* Quibus in verbis, cum colligat Angelicus Præceptor, Angelum non potuisse peccare in operatione incipiente cum sui esse, vt pote quæ à Deo deberet esse, & Deus sit agens indefectibile, seu nequeat esse causa defectiua actionis, peccatiue commissionis; non minus inferret, nullam creatam voluntatem posse delinquere in operatione cuiusvis instantis intenta antecedenter, & efficaciter, prædeterminata à Deo; titulus namque operationis sic intentæ, & prædeterminatæ, non minus valet, vt debeat esse à Deo, quam titulus operationis incipientis cum esse Angeli. Vnde si iste titulus præstat, ne primus actus Angeli possit esse cum defectu morali, quia alioqui Deus esset causa huius, quod talis actus esset cum eo defectu; præstabit & ille alius titulus, ne actus quicumque, & cuiuscumque voluntatis creatæ intentus antecedenter, & efficaciter, prædeterminatusque à Deo contrahat defectum moralem, quia alioqui sequeretur idem inconueniens, quod refugiendum esse in quouis creatæ voluntatis actu, qui sit commissionis peccatum, inonet S. Thomas 1.2. quæst. 79. art. 2. in corp.

1050

Tum octauò, quia eo ipso, quod citra piaculum possem ego velle peccati materiale specificatiuè; quidni, & impudè possem velle, vt Deus infunderet mihi habitum vitiosum, facilitantem, & inclinantem ad materiale illud eo modo sumptum? Cum tamen repugnare, vt à Deo infundatur, censetur raturum, & certum Gonetus tom. 10. disp. 1. de Fide, artic. 4. §. 2. pag. 406. Est nobis ad doctrinam totius huius classis valde commodum exemplum prædicti habitus; nam ad eum Deus efficienter simultanéè cum actu, ex quo resultat, concurrir determinatus ab actu. Ideoque huic, & non Deo, attribuitur inclinatio, atque facilitatio, quæ per se, & directè competit habitui ad alium actum vitiosum. Ideo etiam optimè intelligitur, Deum concurrentem cum actu ad habitum causare materiale habitus, & non formale, seu causare materialiter, & quoad entitatem, non autem quatenus vitiosus est. Caterùm si Deus produceret eum suo mero ex nutu, intentione, & determinatione, causaret posteriori hoc modo, & infundendo eum inclinaret directè voluntatem in actum vitiosum: quod implicatorium contradictionis est. Quadrat tam apprimè hoc exemplum ad nostrum propositum, vt accommodatione vix egeat. Etenim nos dicimus, Deum efficienter simultanéè cum voluntate creatæ producere actum peccati commissionis, & non Deo, sed voluntati adscribi moralem malitiam, qua inficitur actus, quia non Deus, sed voluntas determinat immediatè liberè, & electiue ad ipsum; sicut in exemplo prauus actus determinat immediatè naturaliter ad habitum. Addimus, fore è contra, vt Deo attribueretur malitia eius actus, si Deus à se, & ex se antecedenter, efficaciterque determinans voluntatem efficeret cum ipsa actum; non secus, ac in

exemplo vitiosus habitus, & eius facilitatio, inefficatioque ad actum adscriberetur Deo, si hic infunderet habitum ex suo mero arbitrio, non determinatus naturaliter à præcedente actu inhoneſto. Et hæc sufficiant ad refutandam distinctionem memoratam in num. 1036. prætermittis multis aliis impugnationibus, quas quisque facile eruet ex effortibus à nobis aduersus antecedentem, & efficacem Dei voluntatem, quæ ferretur in peccati materiale specificatiuè.

Respondetis secundo ad principalem argumentationem, Deum, vt omniscium, debere cognoscere commissionis peccata, quæ futura tantum sunt conditionaliter, & non posse cognoscere, nisi in decretis suis de eorum materiali: vt vt sit, an maior asperitas appareat his in decretis, quam in illis, quæ versantur circa materiale peccatorum, quæ futura sunt absolute, sed repelleris primo, quoniam homo secum statuens consulere artem, vel alio illicito modo vt, si opportuna occasio se offerat, vt futuri alicuius contingentis nonnullam notitiam adquirat, peccat abs dubio. Quomodo igitur, si Deus eo solo fine, vt peccata conditionalia præsciat, discerneret illorum materiale sub conditione, posset exinde cohonestare sua decreta? Secundo, nam pro cognoscendis peccatis conditionalibus sufficerent decreta conditionata, non tantum obiectiue, sed etiam subiectiue. Tertio, quia cum non sit à Deo reuelatum, neque per Ecclesiam propositum, decreta antecedentia, & efficacia de materiali peccatorum, absoluta subiectiue, & conditionata obiectiue, esse medium necessarium, vt Deus præsciat peccata conditionalia, non tenemur captiue intellectum, iniicereque ei vincula, vt non resiliat, tot pressus difficultatibus, quot aduersus ea decreta protulimus in medium.

Et quæ iam olim adè valuerunt apud Ioannem Vincentium Dominicanum, Academiaeque Salmantinae nominatissimum Antecessorem, vt scripserit in Lectura de voluntate Dei, autoritate sola Ecclesie fore, vt posset dimoueri ab inficienda prædeterminatione diuina peccatorum penes materiale. Ita testantur Ledesma in tract. de diuina gratia Auxiliis, quæst. unica, artic. 18. §. In hac difficultate, pag. 391. & Franciscus Cornejo memoratus à Sherlogo parte 1. Respons. sect. 12. num. 50. Quid etiam senserint, & dixerint nonnulli alij grauissimi Magistri ex eodem facto Prædicatorum Ordine, testis locuples est ipsorum collega Thomas Campanella transcriptus ab Annato disp. & cap. 4. de Scientia Media §. 2. num. 104.

Atque hinc non etiam est, cur teneamur non inuestigare medium aliud, aut modum, quo Deus comparet certam, infallibilemque cognitionem conditionalium peccatorum. Quauis verò, qui defenditur in Schola Societatis pro prænoscentis à Deo tum illis conditionalibus, tum aliis bonis, aut indifferentibus, & vtrisque liberis, non careat suis difficultatibus; sunt quidem multò minores, quam in eo alio, fatentibus vel ipsis eius patronis, vt in num. 502. retuli ex Sherlogo describente ipsorum verba. Et sic nobis opponere solent, beneficio Scientiæ Mediæ reddi nimium facilem concordiam liberi arbitrij creati cum gratiæ donis, diuina præscientia, prouidentia, prædestinatione, & reprobatione.

Respondetis tertio ex Illustrissimo Godoy in MSS. & in impressis apud Gonetum citatum num. 26. de decretis actualibus circa futura contingentia conditionata purè, siue peccaminosa, siue honesta,

nesta, siue indifferentia, quæ non sunt reuelata in Scriptura sacra, vel quæ ad prouidentiam Dei, gubernationemve huius vniuersi non pertinent, frustra nos mouere litem, si quidem ea non extent in diuina voluntate. Sed de hac responsione iudicium feremus infra. Relegatur interim numerus ille 26.

SECTIO CXII.

Cætera clausula.

1055 **S**It iam secunda probatio pollicita in epigraphe anterioris Sectionis: Deus certò, & infallibiliter prænoscit peccata purè omissionis libera, quæ sunt futura conditionatè. Nam posse euenire absolute, & proinde fore, vt contingerent sub hac, vel illa cõditione peccata præfata, existimant Theologi non numero, neque autoritate exigui, è Thomistis etiam, quos inter lis est de S. Thomæ mente. Atqui talia peccata, vt conditionatè futura, nequeunt prænosci à Deo in decreto subiectiue absoluto, & obiectiue conditionato, quod versetur circa realem ipsum entitatem, seu circa materiale entitatum, vt pote que careant. Ergo, &c.

1056 Neque dicas, præsciri in decreto denegandi concursum ad actus positiuos. Nam in primis omisso amoris præcepti v. g. nequit esse libera, si antecedenter sit impeditus concursus ad amorem præceptum. Quippe vt voluntas proximè possit liberè non amare, debet proximè posse amare, & non amare; non poterit autem id, nisi sit in actu primo completo potens ad amorem ratione oblati concursus ad ipsum, & à voluntate determinabilis per ipsius positiuum exercitium. Deinde vltro cogitas tam diuersa decreta, quæ sint media ad prænoscentia contingentia conditionata, quæ forent purè omissiones, & quæ forent positiuus actus. Maiori cum vniiformitate à nobis asseritur, vtraque contingentia conditionata præsciri à Deo in seipsis. Nec plura de hac probatione, quam neque à Nostris, neque ab aduersariis tactam vidi.

1057 Et quidquid de ea sit, suppetunt tot aliæ, quot in præsentī classe attulimus. Pro cuius sine ad aliquam diuersionem animi, tam Lectoris, quam mei, post tractationem adè laboriosam, noto, Gonetum tom. 3. disp. 8. artic. & §. 4. pag. 687. scribere: [Similiter dum Matth. 5. dicitur: *Audistis, quia dictum est, diuiges proximum tuum, & odio habebis inimicum tuum*; non significatur, odium inimicorum fuisse aliquando in antiqua lege præceptum (quidquid in contrarium dicat Maldonatus) quia aliàs vitari non posset, quin Deus esset causa mali, cum ipse veterem legem condiderit, & eam per Moyſis ministerium populo tradiderit, &c.] Hæc qui legerit, & de quo odio, & circa quos inimicos dicat Maldonatus, fuisse in lege veteri præceptum, ignoret, non poterit non horrere quasi ad infandam blasphemiam Maldonati attribuentis Deo præceptum de actu intrinsecè malo. Referantur sincerè dicta Authorum, nedum classicorum (vt est Maldonatus) sed etiam proletariorum. Odium inimicorum, quod iuxta Maldonatum fuit concessum vt licitum, vel etiam iustum in veteri lege, non erat tunc intrinsecè malum, neque nunc in noua esset; sed extrinsecè solum nunc malum est, quia prohibitum à Christo. Erat odium non inimicitæ, sed abominationis, consistens potiùs in operibus externis, non beneuolis, imò & dam-

nificatiuis iure belli, quam in interna auersione: erat odium non erga quoscumque, sed erga illos tantum, qui Dei legem auersabantur, & Iudæos ad idololatriam excitabant. Vnde aiebat Sanctus Gregorius Magnus homil. 38. in Euangelia: *Accepta tunc iustis licentia fuerat, vt Dei inimicos, suosque aduersarios, quanta possent virtute comprimerent, eosque iure gladij ferirent. Quod in nouo prouidubio Testamento compescitur, cum per semetipsam Veritas prædicat, dicens: Diligite inimicos vestros, benefacite his, qui oderunt vos.* Omitto alios complures Patrum Ecclesie, qui dixerunt idem ipsum, ac Maldonatus, & inter Interpretes legatur Salmeron tom. 5. in Euangelia, tractatu 42. quamquam non omnes cum Salmerone, & Maldonato concordent.

1058 Secundo noto, exacerbatum Gonetum tom. 4. disp. 5. artic. 2. §. 3. pag. 373. contra Herice obcenſuram quandam cuiusdam opinionis, sic de ipso loqui. [Nec mirum est, quòd conetur eis Theologi fidem eripere, qui etiam Deo, qui iuxta Apostolum charitas est, abstulerit charitatem; docuit enim 1. part. tractat. 2. disputatione 13. cap. 2. amorem Deo cum proprietate non competere. Quam sententiam singularem, & temerariam communiter reiiciunt Theologi.] Sic ille. Ego verò suspendens iudicium circa cenſuram iniustam ab Herice, necnon circa huius sententiam, non video vel apparentem colorem, vnde ipse dicatur adimere Deo charitatem. Negauit quidem specialem affectum amoris stricti in Deo erga se. Sed inficiari talem affectum, ita vt in Deo erga se non reperitur voluntatis actus, qui non feratur nisi per modum gaudij solius, vndenam erit subtrahere charitatem Dei erga se? Num gaudium Dei de se propter se non est charitas? Num Deus non vult propriè sibi bona sua, etsi non velit illa per amorem strictum, neque per desiderium, sed tantum per gaudium, complacentiam, & quietem in bonis suis præsentibus, atque habitis, & vt sic præcognitis? Amare est velle alicui bonum. Et amare gaudente de bono, quia ab eo possidetur, est finis, & centrum cæterorum affectuum prosecutionis erga personam amatam; omnibusque eiusmodi affectibus nomen, proprietatis, & prædicatum amoris, charitatisque transcendentem competit. Singularitas opinionis huius in sui ortu fuit potiùs negatiua, quam positiua; nam antiqui Theologi (excepto Aureolo, qui eam indicauit) non egerunt expressè de Dei erga se amore vt speciali, & sumpto strictè; ex recentibus autem Theologis Albiz, aliique sunt eam sequuti, & ex parte Author Curſus Theologici Carmelitarum Discalceatorum, quatenus non agnoscit in Deo amoris erga se affectum, qui sit virtualiter, & ratione ratiocinata distinctus à gaudio, purusque amor strictus; sed idem affectus per vnicam formalitatem, ratione nostra indiuisibilem, amor strictus, & gaudium ab eo Authore adstruitur. Temeritatis in opinionem Herice iudicium ab homine irato suspectum erit, quamdiu apertas probationes non afferat. Et hæc satis. Transitionem iam faciamus ad operosiora alia.

SECTIO CXIII.

Classis quarta probationum ex incoherencia decreti divini de obiecto futuro contingenter conditionatè cum decreto simpliciter absoluto de non existentia eiusdem obiecti. Multiplex probatio, seu una cum multiplici confirmatione.

1059 **C**irca futura conditionata, quæ nunquam sunt absolute futura, v. g. circa Tyriorum penitentiam, Deus habuit decretum simpliciter absolutum, quo statuit, ne Christus prædicaret Tyriis; nam in tali decreto, aiunt Thomistæ, Deum certò cognovisse, quòd Christus eis non esset prædicaturus. Ergo non potuit simul cum hoc decreto simpliciter absoluto habere illud de obiecto conditionato, quo statuerit convertere Tyrios sub conditione, quòd eis Christus prædicaret. Probatur consequentia, quia Deus nequit habere decretum de re sub conditione impossibili. Sed decretum converterendi Tyrios, si illis Christus prædicaret, esset decretum de re sub conditione impossibili. Ergo non potuit Deus habere illud. Maior videtur de se patere; quis enim dicat, posse Deum habere decretum, quo sic statuat: *Si homo habuerit alas, ego curram cum illo ad volandum; vel, Si chimera producat, ego conservabo illam per decem annos?* Minor fulcitur, quia posito decreto simpliciter absoluto, quo Deus statuerit, ne Christus prædicaret Tyriis, tam impossibile est, Christum prædicare Tyriis, quam hominem habere alas, aut chimaram produci. Igitur illud decretum, quo Deus statuerit, ut Tyrij converterentur, si Christus illis prædicaret, iam esset decretum de re sub conditione impossibili.

1060 **C**onfirmatur primò, nam Deo indigna videtur, repugnansque voluntas, qua sic statuat: *Si non obstante decreto, quo absolute, & simpliciter statui, ne Christus prædicaret Tyriis, ipse eis prædicaverit, ego decerno convertere Tyrios;* quippe hoc decretum videatur intendere, ut aliquid fiat contra illud aliud absolutum de Christo non prædicaturò Tyriis, & ad quod est consequens, ne Tyrij absolute converterentur.

1061 **S**ecundò, quia ponere in Deo hoc decretum de conversione Tyriorum simul cum illo alio absoluto de non prædicatione Christi, quodque infert non conversionem, præ se fert dicere, Deum sic statuisse: *Ego decerno, ut Tyrij convertantur sub conditione, si mea efficax voluntas vel mutata, vel non impleta fuerit.* Quod aliis verbis est dicere, *Decerno convertere Tyrios sub conditione, si ego non fuerim Deus, sed creatura, cuius voluntas efficax vel mutari, vel non impleri potuerit.* Nonne casu, quo homo ita statueret, *Ego absolute decerno ingredi Religionem, si tamen, non obstante hac mea voluntate, non fuerim Religionem ingressus, decerno manere cæcibus;* hoc ipso modo statuendi significaret, dubitare se de firmitate, & energia illius absolutæ voluntatis? Ergo pati ratione Deus ostenderet, se ambigere de immutabilitate, & efficacia suæ voluntatis, si absoluto decreto statueret, ne Christus prædicaret Tyriis, & simul haberet decretum converterendi eos, si Christus eis prædicaverit.

1062 **T**ertio, nam per decretum de obiecto conditionato quasi proficitur Deus, se velle efficaciter, quantum de se est, talem effectum; per decretum verò omnino absolutum, quo simpliciter vult conditionis non positionem, planè proficitur, se nolle efficaciter, quantum de se est, ut talis effectus ponatur; siquidem absolute vult, ne conditio ponatur, qua posita effectus poneretur. Sed repugnat, Deum habere simul duo decreta, quorum uno effectum esse velit efficaciter, quantum de se, seu ex parte sua est, & altero talem effectum esse efficaciter nolit, quantum de se, seu ex parte sua est. Ergo repugnat, Deum simul habere absolutum decretum non ponendi conditionem, & aliud faciendi aliquid, si ea conditio ponatur.

Quartò, iuxta Gonetum relatum *num. 147. & 149.* impossibilia sunt in Deo iudicium absolutum de re ut existente, & hypotheticum de eadem ut exitura sub conditione, si signum absoluti sit posterius, aut saltem unum, idemque cum signo hypothetici. Ergo similiter impossibilia erunt in Deo decretum omnino absolutum de non conversione Tyriorum, fundatum in non prædicatione Christi, & conditionatum de conversione, si Christus eis prædicaret; quibus ex decretis illud, ut non deberet præcedere istud, aut nec deberet subsequi, sed essent pro uno, eodemque signo coexistentia. Huius confirmationis vis planè innotescet ex postmodum dicendis.

1064 **Q**uintò, Deipara Virgo, cui ex divina revelatione certum erat, Deum non iulurum copulam carnalem cum Iosepho, cum quo matrimonium contraheret, non habuit in eam copulam consensum actualem conditionatum, si Deo placeret beneplacito præcepti, ut tradit Caietanus; *part. quest. 29. in Commentario, artic. 1. ad finem, quia nullus alius superfluum fuit in Deipara Virgine; hic autem consensus in actu superfluum fuisse, utpote carens necessitate.* Ergo similiter in Deo, cui evidentissimè notum est, Christum non prædicaturum Tyriis, neque eos acturos esse penitentiam, superfluum erit decretum conditionatum de penitentia sub conditione prædicationis Christi. Imò erit impossibile, si quidem Deo certissimè constet de firmitate suo decreto non prædicationis Christi apud Tyrios; cum tamen iuxta Caietanum Deipara Virgini non constaret, nisi quòd Deus de præsentis non iuberet sibi carnalem copulam; quidquid de futuro foret, an iuberet; & idè ait Caietanus: *Ad mentis suæ rectitudinem sat erat habere hunc actum in habitu, hoc est, in preparatione animi.* Huic preparationi similis alia ad volendam penitentiam Tyriorum sub conditione prædicationis Christi excogitari nequit in voluntate Dei, cui compertissimum est, eam conditionem neque fuisse, neque esse, neque fore. Qui autem sic certus est de conditione aliqua, nequit siue habitu, siue actu assumere ipsam, ut velit aliud; & quemadmodum certitudo de purificata conditione facit, ut volitio conditionata transeat in absolutam; ita certitudo de conditione non purificata, neque purificanda debet facere, ne ea assumatur, alsumive possit ad volendum aliquid.

1065 **S**extò, qui scit, esse aliquid impossibile, non potest appetere illud omnino absolute, iuxta S. Thomam *1. part. quest. 63. artic. 3. in corp.* imò neque potest absolute ex parte actus, & conditionatè ex parte obiecti, si scilicet apprehenderet illud ut impossibile; nam implicat, aliquam potentiam habere de facto actum quantumcumque inefficacem circa illud, quod non habet actu formalem rationem obiecti

1066 **o**biecti, sed tantum sub conditione: v. g. implicat, quòd visus videat parietem, qui non sit actu coloratus, sed tantum sub conditione, provt ait Gonetus *tom. 6. disp. 11. artic. 3. §. 1. pag. 638.* discors à seipso, *tom. 2. disp. 5. artic. 2. §. 5. pag. 436.* Quare de obiecto cognito ut impossibili, non stat actus etiam inefficax, quo appetatur, sed ut summum dispositio ex parte voluntatis ad talem actum, si obiectum apprehendatur ut possibile: quæ dispositio est velleitas quædam declarata à S. Thoma *1. 2. quest. 13. artic. 5. ad 1. his verbis: Voluntas completa non est nisi de possibili, quod est bonum volenti: sed voluntas incompleta est de impossibili, quæ secundum quosdam velleitas dicitur, quia scilicet aliquis velleit illud, si esset possibile.* Eadem verba repetit S. Doctor *quest. 16. de Malo, artic. 3. ad 9. in 4. distinct. 17. quest. 2. artic. 1. ad 3.* loquens in tribus his locis de velleitate accepta pro actu subiectivè conditionato; quicquid Gonetus *pag. 649. tom. 6. artic. 6.* interpretetur locum secundum de velleitate sic accepta, & primum de velleitate accepta pro actu subiectivè absoluto, & obiectivè conditionato: quo etiam pacto *tom. 3. disp. 4. artic. 3. §. 2. pag. 220.* interpretatur tertium.

1067 **N**on eo inficias, Authorem hunc *tom. 6. ex pag. 647.* distinguere inter impossibile per se, & impossibile per accidens; & de priori fateri, non posse appeti etiam sub conditione, si esset possibile; secus de posteriori. Etsi enim ut stat sub consequente suppositione impossibilitatis, & in sensu composito ipsius, non sit possibile, nec proinde habeat aliquam rationem boni, & convenientis; tamen secundum se sumptum, & ut purè abstrahit à tali suppositione, atque impossibilitate, & in eius sensu diuiso habet per se aliquam antecedentem possibilitatem, & bonitatem, ac convenientiam; & ita consideratum, potest esse volitum per simplicem actum inefficacem, conditionatumque obiectivè, & absolutum subiectivè. Ad genus autem, aut speciem posterioris impossibilis spectat conversio Tyriorum sub conditione de decreta non prædicatione Christi apud ipsos. Sed certè Sanctus Thomas in tribus locis citatis sermonem habet de posteriori impossibili, & respectu eius non admittit nisi actum subiectivè conditionatum; ratioque prius ex Goneto adducta non magis urget in priori, quam in posteriori impossibili; actusque subiectivè absolutus, & obiectivè conditionatus, concessus ab ipso circa posterioris impossibile, habet se tantum per modum simplicis complacentiæ approbantis bonitatem, & convenientiam obiecti sub conditione, quòd esset possibile, cum qua complacentia staret, ut reddito obiecto possibili, non progredieretur voluntas ad intendendum efficaciter illud, neque ad eligenda media, quibus illud consequeretur. Ast diuinum decretum absolutum subiectivè, & conditionatum obiectivè de conversione Tyriorum sub conditione prædicationis Christi, reddita impossibili per decretum simpliciter absolutum de non prædicatione, se haudquamquam ita haberet, esset enim efficax, quantum est ex parte voluntatis diuinæ, & posita prædicatione, non permetteret carentiam conversionis; atque adè non se haberet, ut mera simplex complacentia. Hæc confirmatio est ad hominem efficax, & quam in re vim contineat, patens fiet infra.

1067 **S**eptimò, nisi ius positivum exceptionem adhibeat, conditio impossibilis adiecta contractui, aut promissioni, reddit actum irritum, ut constat R. P. Gabr. de Henao, *Scient. Med. Pars I.*

1068 **ex §. Si impossibilis 12. Instit. de inutilibus stipulationibus, leg. impossibilis 7. ff. de verborum obligat. leg. non solum 31. ff. de oblig. & action. quia, ut Iuriconsultus Marcianus ait: In ea re, quæ ex duorum, pluriumve consensu agitur, omnium voluntas spectatur, quorum proculdubio in huiusmodi actu talis cogitatio est, ut nihil agi existiment, apposta ea conditione quam sciunt esse impossibilem.** Nec solum id valet, quando conditio est per naturam impossibilis, sed etiam, quando est tantum impossibilis per accidens, & ex suppositione consequenti, ut ex lapsu temporis, ad cuius præteriti non datur potentia, ne transferat. Quare si conditio sic impossibilis sit falsa, vitatur contractus, aut promissio, ut infertur ex lege *Servus manumisso §. ff. de conditione indebiti;* & è contrà, si sit vera, retinetur contractus, aut promissio. De quo consulatur inter alios Thomas Sanchez *lib. 5. de Matrimon. disp. 4. num. 16.* Cardinalis de Lugo *disp. 22. de Iustitia, & Iure, sect. 13. num. 345. & 366.* Quibus suppositis, cum promissio centum aureorum, v. g. tibi facta sub conditione, *si digito cælum tetigeris,* sit nulla ob rationem traditam à Marciano de inefficacia, & inutilitate actus, cui conditio illa, ut impossibilis per naturam nota, adiungitur; si item vitatur fideicommissum relictum seruo, si ex testamento liber fieret, qui tamen, inficio testatore, fuerat iam aliunde factus liber, & proinde impossibilitas libertatis ex testamento erat solummodò consequens: quomodò in Deo admitteremus voluntatem seriam, & sinceram salvandi Tyrios sub prædicationis Christi conditione, quam scit esse impossibilem, stante suo decreto absoluto de non prædicatione Christi ad illos? Quamvis verò in ultimis voluntariis conditio per naturam impossibilis non irritet actum, iuxta legem *Optinuit 3. ff. de condit. & demonstr. legem sub impossibili 1. aliaque consequentes, ff. de conditionibus institutionum, §. Impossibilis 11. Instit. de hæredibus instituend.* neque item in contractu matrimonij, iuxta caput finale *de condit. appof.* ideo est, quia ex præsumptione favorabili iuris habetur pro non adiecta, quatenus nisi oppositum constet, aut prudenter coniciatur, præsumat utrumque Ius, Civile, & Canonicum, testatorem, & contrahentes noluisse in re tam graui reddere irritos suos actus, & propterea præsumat, conditionem à natura impossibilem, quæ ex se est index dissensus, non fuisse serio, & à consilio appositam. Sic communiter discurrunt Doctores, cum de Matrimonio, aut de Iustitia agunt. Noteturque, impossibilitatem prædicationis Christi apud Tyrios ortam ex decreto absoluto, videri esse quasi contra substantiam, seu contra tendendi modum, quem haberet decretum conditionatum de eorundem Tyriorum conversione sub conditione prædicationis: vbi autem in ultima etiam voluntate, & matrimonio, conditio impossibilis est contra substantiam actus, vitiat ipsum, provt habetur *§. sub conditione 11. Instit. de verbor. obligat.* & provt Canonistæ, atque Theologi apud Sanchez supra, *num. 19.* & apud Cardinal. de Lugo *num. 367.* concorditer interpretantur caput finale *de condit. appof.* quoad attinet ad matrimonium.

SECTIO CXIV.

Ocluditur aditus nonnullis euasionibus.

1068

SI primò respondeatur, decretum diuinum de conuersione Tyrionum sub conditione prædicationis Christi non esse de conditione impossibili per se, sed per accidens, ratione decreti alterius absoluti de Christo non prædicato Tyrionis, non eleuat id difficultatem; nam nec decretum de re sub conditione per accidens impossibili potest à Deo haberi; alioqui posset Deus velle Petrum currere sub conditione, quòd decreto absoluto voluisset, ipsum non existere, aut non habere pedes.

1069

Sed replicabis, Deum velle Petrum currere sub conditione, quòd absolute decernat, non existere, aut non habere pedes, inuoluit formalem repugnantiam ex parte conditionis spectatæ secundum se, cum impossibile sit, Petrum currere, si non existat, aut si non habeat pedes. Quòd non contingit in casu argumenti à nobis propositi, vbi conditio prædicationis Christi est secundum se possibilis, & tantum concomitanter impossibilis ex vi decreti absoluti de non prædicatione Christi. Quemadmodum in re non absurdi, ex satis communi Nostrorum sensu, simul cum absoluta prædefinitione amoris Petri, v.g. consistit præparatio concursus indifferentis, & quædam (saltem virtualiter) conditionata voluntas concurrendi cum Petro ad odium, si ille, prout simpliciter potest, ad odium potius, quam ad amorem se determinaturus sit.

1070

Contrà tamen, quia sicut inuoluit repugnantiam ex parte conditionis, Deum velle, quantum est ex se, Petrum currere sub conditione, quòd absolute decernat, cum non existere; ita pariter contradictionem implicat, Deum velle, quantum est ex se, Petrum currere sub conditione existentia, quam simul, & semel efficaci suo decreto absoluto impossibilem reddit, & vt talem agnoscat pro eodem signo: perindeque ridicula, ac nugatoria apparet voluntas efficaciter intendens, vt existeret Petri cursus, quem tamen Deus ipse impossibilem reddat simul, & semel alio suo decreto, ac si vellet, vt existeret cursus Petri sub conditione impossibilem talem cursum reddente. Licet itaque potuerit Deus decernere efficaciter conuersionem Tyrionum sub conditione prædicationis Christi, que secundum se possibilis fuit, non tamen potuit velle eam efficaciter, quantum est ex se, & simul reddere illam impossibilem, absolute volendo efficaciter, ne existeret illa. Porro instantia petita ex ea Nostrorum valde communi opinione imbellis est, quoniam decretum indifferenter præparatum concursus nullo pacto inclinat, vel inefficaciter, ad actum peccati, neque vult existere concursum actualem, vi cuius ponatur is actus, sed pure eum permittit, vnicè inclinans, quantum est ex se, ad actum honestum, & solummodo tribuens potestatem proximè expeditam ad vtrumque illo de fine, vt voluntas creata liberè, ac meritorie eliciat actum honestum. Eiusmodi autem decretum non opponitur cum absoluta prædefinitione actus recti, sed potius requiritur, vt prædefinitio assequatur eundem actum rectum. Secus est de decreto efficaciter impediente prædicationem Christi apud Tyrionis, reddenteque impossibilem conuersionem ipsorum sub ea conditione, quippe exinde non cohæreat cum alio decre-

to, quo Deus, quantum est ex se, efficaciter vult talem conuersionem. Reuisatur *num. 487.*

Si secundò respondeatur, sicut Deus potest promittere aliquid sub conditione, cuius negatio sit ab ipso decreta absolute, ita posse velle conuersionem Tyrionum sub prædicationis conditione, cuius carentiam velit absolute. Contrà est, quia in exemplo imbibitur eadem difficultas. Quòd si infurgas; nam Deus re ipsa promittit omnibus vitam æternam sub conditione perseverantia in gratia finalis, quam nihilominus absolute multis negare decreuit. Contrà rursus est, quia in Deo nullum est decretum, quo velit, quantum est ex se, denegare alicui perseverantiam finalem, cum potius velit, quantum est ex se, & serid, omnes homines saluos fieri, & tribuat auxilia sufficientia ad perseverantiam finalem, vnicè intendens, vt omnes rectè illis vtantur. Quare licet verum sit, pluribus denegare gratiam congruam ad perseverandum finaliter, voluisseque actu positivo hanc ipsam denegationem, non ideo putandum est, voluisse directe, aut indirectè, vt illa gratia, quam decernit conferte, non sit congrua, quia hoc ad culpam hominis spectat, nempe ad malum vsum gratia, & ad liberi arbitrij creati resistentiam, quam Deus nullatenus vult, quantum est ex se, licet præuideat, talem gratiam non esse futuram congruam.

Si tertio respondeatur, non esse impossibilem decretum illud de conuersione Tyrionum, si Christus prædicaret illis, & alterum simpliciter absolute de non prædicatione Christi, quando non existat pro eodem signo, & quando relatum primo loco existat pro signo priori, & relatum secundo loco existat pro signo posteriori, quia illud neque postulat, neque excludit positionem conditionis, sed præscindit ab vtroque, petitque solummodo, vt pro signo, pro quo existit, supponatur conditio tanquam possibilis, & indifferens, vt ponatur, vel non ponatur pro signo aliquo sequenti: quare non erit contra eius decreti rationem, quòd pro signo posteriori decernatur positio conditionis, vel non positio, & proinde neque erit, quòd realiter coexistat ei positioni, vel non positioni. Vti neque est contra rationem Scientia Media, quòd cognoscendo Deo pro signo priori futuram penitentiam Tyrionum sub conditione prædicationis Christi, accedat aliud signum posterius, in quo, decreta non positione conditionis, cognoscatur per scientiam absolutam, non futuram esse penitentiam.

Repello responsum hanc; cur enim decretum de obiecto conditionato, seu de penitentia Tyrionum debeat precedere, & postea subsequi decretum simpliciter absolute de non prædicatione Christi? Vndenam exploratum est, non haberi à Deo istud decretum pro priori signo? Si autem habeatur, non poterit pro posteriori signo aduenire illud aliud, vt fatetur respondens. Vndenam item constat, ista decreta, quæ sunt impossibilia cum tali ordine, non esse æquè impossibilia, etiam si talis ordo inuertatur? Nam modus tendendi ipsorum, penes suas formalitates, idem est, siue cum vno ordine, siue cum alio. Et quidem decretum simpliciter absolute tale est, vt per illud à Deo ex se, & independenter à voluntate creata, decernatur non existentia prædicationis Christi; & decretum de obiecto conditionato tale esset, vt per illud à Deo ex se, & independenter à voluntate creata, decerneretur obiectum sub conditione prædicationis neque decreta; neque non decreta ab ipso Deo; cum tamen eius existentia, vel non existentia à sola ipsius voluntate

voluntate dependeat. Qui horum decretorum modi tendendi percipi nequeant, siue cum vno ordine, siue cum alio: secus ac accidit in aliis decretis absolutis, & conditionatis, de quibus diximus nonnihil proximè, & dicemus in *numero 1076.* Quippe conditionata ex eis assument conditionem dependentem à voluntate creata, & proinde eius conditionis existentiam, vel non existentiam Deus ex se non decernat absolute simpliciter: & circa obiectum volendum, vel nolendum diuina voluntas non procedat simpliciter absolute, nisi præscita absolute, vel saltem conditionate existentia, vel non existentia conditionis assumptæ à decreto conditionato.

1074

Nec valet paritas Scientia Media de penitentia Tyrionum, vt conditionate futura, antecedentis decretum de non prædicatione Christi apud ipsos, & proinde scientiam absolutam de non futura absolute ea penitentia; tum quia ex antecessione actuum intellectus ad actus voluntatis non desinitur firma inductio ad præcedentiam actuum voluntatis inter se se: tum quia, quòd Deus noscat, fore penitentiam Tyrionum, si eis Christus prædicaret, potest deseruire, vt non inscius de eo, quod accideret, non posita prædicatione, decernat occulto suo iudicio non prædicationem; at decretum de penitentia sub conditione prædicationis nequit deseruire ad decretum de non prædicatione; nam si ad aliquid conduceret, potius ad decretum de prædicatione; & tam hoc, quàm contrarium de non prædicatione haberetur à Deo volente, quamuis non præuisset illud aliud de penitentia sub conditione prædicationis: tum quia Scientia Media de Tyrionum penitentia sub præfata conditione, etsi Deo sit contingens, non tamen est libera; at libera est scientia absoluta de non penitentia, quatenus fundatur in libero decreto diuino de non positione conditionis illius; hincque peti potest commodum aliquod iudicium antecessoris aliquis in vna scientia ad aliam. Cui simile nullum est pro decreto de penitentia sub conditione prædicationis, & pro decreto de non prædicatione; tam enim vnum, quàm alterum est liberum Deo. De hoc exemplo redibit sermo actutum.

1075

Si quartò respondeatur, Deum per decretum de obiecto conditionato, non profiteri, se, quantum in se est, velle talem effectum absolute, sed tantum conditionate; quod rectè componitur cum professione nolendi, quantum in se est, eundem effectum absolute: occurrit inquis, decretum de obiecto conditionato esse quasi professionem Dei volentis absolute, quantum in se est, talem effectum, maxime cum positio conditionis dependeat à sola Dei voluntate. Sed ne dicar confugere ad voces æquiuocas, & vocare absolute illud decretum, quod habet adiunctam conditionem, sit, per me, decretum, quo Deus quantum est in se, velit non absolute, sed conditionate penitentiam Tyrionum; at certè est decretum, quo verè, & sincerè vult eam, si non stet per defectum prædicationis Christi. Sed cum huiusmodi volitione non potest componi alia, qua nolendo prædicationem Christi, nolit eam penitentiam; hæc namque volitio est opposita verè illi, & sincerè volitioni, affectæ aliquatenus, vel saltem habenti se suspensiuè erga prædicationis conditionem, & intendenti penitentiam positiuè, quas hæc volitio excludit positiuè. Sic cum vera, &

sincera intentione, qua Deus vult, omnes homines saluos fieri, si velint suæ gratia cooperari, coadunari nequit nolitio gratia, aut cooperationis hominum cum ipsa. Sic etiam cum volitione prædestinandi hominem aliquem ad gloriam, vt coronam, ante præuisionem absolutam meritorem, quam tamen gloriam homo ille non consequeretur nisi per merita, & proinde hæc ad ipsam assumpta sint à Deo tanquam conditio, neutiquam potest coexistere nolitio talium meritorem. Quod si id ita est in volitionibus assumentibus conditiones non dependentes à sola voluntate Dei; vrgebit multò magis in volitione conuersionis Tyrionum assumente conditionem missionis, & prædicationis Christi ad eos à sola Dei voluntate dependentem. Anne quisquam inter homines verè, & sincerè ita decerneret: *Volo tibi donare librum, si velim ingredi Religionem; sed simul efficaciter, & absolute nolo ingredi, proindeque sic nolo conferre librum?* Certè qui ita decerneret, præ se ferret simulationem, & animum fallendi in volitione, aut nolitione, necnon frustrationem, dissonantiam, inconstantiamque voluntatum; & per volitionem conditionatam ostenderet se beneficium erga legatarium, & per nolitionem absolutam ostenderet se non beneficium; & vt minimum volitio vana esset, ac superflua in consortio nolitionis.

1076

Nec momenti sunt exempla mercatoris volentis seruire in nauis suas merces, simulque nolentis, quando ex earum conseruatione imminet vitæ periculum ob nauis submerisionem; Dei etiam volentis saluare omnes homines, simulque nolentis saluare reprobos. Nam (vt omittam, non contineri in primo, neque in secundo exemplo volitionem connexam cum indemnitate mercium, neque cum salute omnium hominum, & quæ possit esse medium ad cognoscendam certè, & infallibiliter indemnitate mercium, salutemque omnium hominum; cuius contrarium accidit in volitione penitentia Tyrionum sub conditione prædicationis Christi) in primo exemplo volitio tacite inuoluit conditionem, nisi imminet vitæ periculum, sub qua conditione iam purificata procedit nolitio, vt satis exprimit S. Thomas *lect. 1. in 1. ad Timoth. 2.* & ex volitione afficitur animus ad procurandum, ne nauis submergatur, adhibendo conatum tempestati fugiendæ, aut vincendæ: in secundo exemplo volitio latenter includit conditionem, nisi per ipsos homines stet: quibus omnibus vt conferat Deus media sufficientia ad salutem, mouet illa volitio; nec procedit nolitio saluandi reprobos, nisi præuisa purificata conditione, quod per aliquos stet dissentire mediis sufficientibus diuinæ gratia oblati ad salutem; vt enim post Sanctum Chrysostomum *homilia 1. in epistolam ad Ephesios*, inquit Sanctus Damascenus *libro 2. de Fide, cap. 29. & dialogo contra Manichæos, pagina 716.* nolitio hæc à nostro vitio ortum ducit, & causa earum rerum, quæ contingunt, id est, contingenter liberè præue ab hominibus sunt, *vult damnationem reproborum.* Et vt ait Sanctus Thomas *in 1. distinct. 46. quest. & artic. 1. in corp.* nolitio salutis reproborum habetur à Deo, consideratis illis, *vt repugnantibus, & contrarie agentibus ad salutem, & ex præsupposita præscientia operum prauorum, quæ non sunt tanquam causa voluntatis diuinæ, sed quasi ratio voliti.* Et ad 5. *Ista conditiones, quibus homo efficitur deordinatus à consequitione suæ, sub quibus existentem Deum eum saluum esse non vult, sunt*

ex ipso homine, & ideo totum, quod sequitur, sibi imputatur ad culpam. Et 1. parte, quest. 19. artic. 6. ad 1. comparat nolitionem salutis reprobatorum nolitioni, quam iudex homo iustus habet de homicidæ vita, probatione plena præsupposita homicidij ab ipso commissi. Et Sanctus Bernardus *sermone 5. in Natali Domini*, fatetur: *Non minus iustus, quam misericors est Deus, cui misericordia, & iudicium decantatur. Verum id quidem: Cui vult, miseretur, & quem vult, indurat; sed quod miseretur, proprium illi est, ex se enim sumit materiam, & vult quoddam seminarium miserendi. Nam quod indicat, & condemnat, nos enim quodammodo cogimus, ut longe aliter de corde ipsius misericordia, quam animaduerso procedere videatur. Ipsum audi dicentem: Nunquid voluntatis mea est mors impij, dicit Dominus, & non magis, ut conuertatur, & viuat. Rectè igitur non pater iudiciorum, vel ultimum dicitur; sed pater misericordiarum, non modo, quod pater videatur potius misereri, quam indignari, & quemadmodum pater filiorum miseretur timentium se; sed eo magis, quod miserendi causam, & originem sumat ex proprio; iudicandi, vel ulciscendi magis ex nostra. Ita S. Bernardus. Cæterum valde diuersimodè se haberet volitio pœnitentiæ Tyriorum, si Christus ad illos prædicationem suam dirigeret, & nolitio huius prædicationis, pœnitentiæque illorum, ut factis perspicuum manet ex dictis.*

Porò, quia secundum exemplum sæpè inculcatur ab aduersariis, aduerto, Sanctum Thomam loco citato in 1. sent. ad 2. scribere de voluntate illa diuina saluandi omnes homines, posse dici conditionatam, quin clarè omnino constet, fuisse loquutum, nisi de conditionata subiectiue; & loco citato 1. part. ad 1. posse magis dici velleitatem, quam voluntatem absolutam; posseque magis dici voluntatem secundum quid, quam voluntatem simpliciter; & in Opusculo de Præscientia, & prædestinatione, cap. 6. §. *Authoritas autem*, esse voluntatem metaphoricam, & signi. Quod postremum de voluntate signi tradit etiam *lect. 1. in 1. ad Timotheum 2.* vt & Caietanus *ibidem*. Vnde Bañez, Nauarrete, & alij graues Thomistæ apud Gonetum tom. 3. *disput. 4. artic. 3. pagina 206.* sumperunt occasionem, vt ex S. Thomæ mente assererent, voluntatem saluandi omnes non existere in Deo formaliter, & propriè, sed solum eminenter, ac metaphoricè. Scribitque Dominicus Sotus in *cap. 9. epistol. ad Roman. vers. 22.* [At verò de voluntate hac sæpè in scholis mecum deliberaui, an affirmarem, illam esse conditionalem. Neque id tamen ausus sum, proptereà quod conditionalis volitio in hominibus, quam scholastici velleitatem appellat, imperfecta est, nempe quæ non habetur, nisi cum deest faciendi, consequendive facultas, vt cum mercator in naufragio vellet seruare merces, quas tamen pro vita proicit; & æquus iudex vellet seruare amicum, quem tamen condemnat sententiâ capitis. Deo igitur Omnipotenti non videtur competens, vt quidquam velit, quod non est facturus. At nihilominus non vsque adeò pugnaciter renuerem, si quis diceret, vt quidam dicunt, illam esse conditionalem, eo quod est de re, quam non ipse solus, sed nobis assentientibus, facit. Saltem annuerem, vt conditionaliter, more loquendi humano, exprimeretur, nempe quod Deus vult omnes homines, & eorum quemcumque, quantum ad se attinet, saluos fieri, si modò ipsi voluerint, neque obstinauerint corda sua. Quæ idcirco volun-

tas non semper impletur, neque suum sortitur effectum, eo quod tali voluntati iniqui resistunt.] Sic Sotus. Quibus Thomistis ego nunc quoad Sancti Doctoris mentem nec assentior, nec dissentior; non enim est huius loci eam ad amissum examinare.

Sed ex S. Doctoris verbis, demptis etiam Opusculi illius, quod est dubie fidei, colligitur abundè, voluntatem ferè conditionatam subiectiue, & ferè velleitatem, ac secundum quid, & assumentem conditionis non dependentis à solo Dei placito, posse agrè adduci in exemplum ad statuendam voluntatem omnino absolutam subiectiue, & quæ nullo modo est velleitas, & quæ est voluntas simpliciter, quanquam sub conditione suspensa; & ideo non sit efficax per connexionem cum executione rei, quam intendit, & quæ assumit conditionem à solo Dei placito dependentem. Huiusmodi autem est voluntas de conuersione Tyriorum sub conditione prædicationis Christi, excogitata à Thomistis, vt in ea Deus cognoscat conuersionem illam. Præterea qualicumque sit voluntas salutis omnium hominum, effectus eius est ipse ordinis salutis, & promouentia in finem omnibus communiter proposita, tam naturalia, quam gratuita, vt docet S. Thomas loco citato, in 1. sent. in corp. At illa altera voluntas de Tyriorum conuersione est protus infœcunda, nullumque sortitur effectum.

Tandem voluntas de salute omnium sit in toto rigore conditionata ex parte obiecti, absoluta ex parte actus; sitque efficax erga media saltem sufficientia ad salutem, provt verè est quoad id posterius, etsi quoad prius non careat controuersia. Quid inde contra Scientiam Mediam, vt Ioannes Thomastus *disputat. 20. artic. 3. §. Videndus est, pagina 647.* pronuntiet, solui, seu potius dissolui voluntatis huius exemplo omnem illam? An eo ipso debet Deus habere decretum conditionatum obiectiue, & absolutum subiectiue, antecedens, efficax circa salutis, aut damnationis æternæ merita, aut demerita futura contingentem conditionata, ita vt hæc non nisi in tali decreto possint à Deo cognosci? Vt summum inde sequitur, non esse reiciendum tale decretum, quia Deo vnuersum repugnet voluntas absoluta subiectiue, & conditionata obiectiue, efficaxque aliquatenus. Plerique autem Nostrum non inde refutant. Quod si aliqui, vt cum Vazquio Alarcon 1. parte, tractatu 3. *disputatione 5. cap. 8. & sequentibus*, fuit ad abundantiam.

SECTIO CXV.

Classis quinta probationum ex incoherentiâ decreti diuini de obiecto futuro contingenter conditionatè cum decreto simpliciter absoluto de existentia eiusdem obiecti.

Præcedenti argumento geminum, seu simile est, quod sequitur: Repugnat decretum de obiecto conditionato contingenter futuro, quod aliquando transibit in absolutum. Quia tunc circa huiusmodi effectum necesse erit ponere duo Dei decreta; vnum, quo statuerit, vt talis effectus fiat, si conditio poneretur; alterum, quo

quo simpliciter absolute statuat, poni conditionem, & sequi effectum. Tunc sic: Hæc duo diuina decreta vel sunt in Deo simul ratione, vel vnum prioritate causalitatis virtualis præcedit alterum? Non id secundum, quia ea prioritas inter diuina decreta non datur, nisi quando vnum necessariò præcedit alterum. Ex his autem decretis illud, quod est de obiecto conditionato, haberi potest sine simpliciter absoluto, vt de factò admitti debet circa futurum conditionatum contingens, nunquam euenturum absolute. Rursus simpliciter absolutum haberi potest sine co alio de obiecto conditionato. Quauis enim Deus non habuisset decretum, quo statuisset, Magdalenam, verbi gratiâ, conuerti, si sic, & in talibus circumstantiis vocaretur, posset simpliciter absolute velle conuertere Magdalenam, vocareque illam sic, & in talibus circumstantiis. Cum Deus causa libera sit, præditusque omnibus prærequisitis ad volendum; & cum nos, summo interuallo imperfectiores, possimus simpliciter absolute velle aliquid liberè, quin prius velimus conditionatè; cumque Deus, & nos ea, cum quibus conditio necessariò est connexa, non teneamur velle prius conditionatè, vt possimus velle simpliciter absolute; neque vt Deus sic voluerit creare Angelos v. g. debuerit velle illos prius conditionatè. Non ergo hæc diuina decreta ad inuicem pendunt, atque proinde si in Deo sunt, non erit vnum prius altero, sed omnino simul, & concomitanter. Quod erat primum supra propositum.

Et repugnat, quia impossibile est, in eadem voluntate simul ratione esse volitionem simpliciter absolutam de aliqua re faciendâ, & volitionem de eadem re faciendâ, si hæc, vel illa conditio ponatur. Volitio etenim simpliciter absoluta est illa, quæ volumus obiectum sine vlla conditione, aut limitatione; & volitio altera est, quæ volumus ipsum tantum sub aliqua conditione, aut limitatione. Repugnat autem velle quidpiam sine vlla conditione, aut limitatione, & vnâ pro eodem signo non illud velle, nisi cum conditione, aut limitatione aliqua. Quis enim non videat, implicare contradictionem, quod quis simpliciter absolute voueat ingredi Religionem, voueatque simul ratione ingredi, si, & non nisi talis, vel talis occasio se offerat? Mutuò enim hæc duo vota, & volitiones ab eadem voluntate humana pro eodem saltem signo se excludunt. Et permissio, posse sine repugnantia physica coincidere sic in homine; at non sine ineptitudine, stultitia, & otiositate, præsertim quando positio conditionis penderet ab ipsius voluntate, vt si haberet hos actus: *Volo ingredi Religionem, si voluerim legere eius regulas, volo has legere, & illam ingredi.* Imperfectiones autem coincidentie actuum huiusmodi in humana voluntate debent à diuina alicuiusmodi esse, tam physicè, quam metaphysicè.

Huc facit ad hominem confirmatio quarta adducta in *seccione 113.* contra Gonetum. Si enim iudicium hypotheticum, & absolutum de eodem obiecto repugnant pro eodem signo rationis in eodem intellectu; nam hypotheticum præscindit à positione conditionis, secus absolutum; quidni similiter repugnant decretum hypotheticum, & absolutum in eadem voluntate? Huc etiam facit, quod decretum absolutum simpliciter, qua parte non solam positionem conditionis, sed

conuersionem Magdalenæ prædefiniat, erit superfluum in præsentia conditionati; nam hoc, prædefinita conditione, transit in absolutum, non per sui mutationem, neque per aduentum alterius decreti absoluti, sed quia perinde se habet, mouetque, ac si fuisset absolutum. Atque ita quidem euenit inter homines, cum conditionatè contrahunt, stipulantur, cum vovent Deo conditionatè, cum præcipunt, aut ipse Deus promittit, aut præcipit hominibus conditionatè; nam, posita conditione, non est opus nouo actu erga obiectum, pro quo volendo assumpta fuerat conditio; nisi reuocata fuerit volitio conditionata. Vnde aiebat Vlpianus *l. hæc venditio 7. ff. de contrahenda empt. Conditionales venditiones tunc perficiuntur, cum impleta fuerit conditio.* Et Gaius *l. potior 11. §. 1. ff. qui potiores, ac si illo tempore, quo stipulatio interposita est, sine conditione facta esset.* Legantur Thomas Sanchez *lib. 5. de Matrimon. disput. 8. Cardinal. de Lugo disputatione 22. de inst. seccion. 14.* Ioannes de S. Thoma *disput. 20. artic. 2. §. Cæterum, pag. 621.* Gonetus *tom. 3. disput. & artic. 4. §. 1. pagina 232.* Quare hi duo fateri tenebuntur, non requiri decretum diuinum absolutum de conuersione Magdalenæ, admissò decreto conditionato de ea sub conditione vocationis tali tempore, & loco, reliquisque circumstantiis; quam quia executio vocationis dependet à sola Dei voluntate, concedi debeat decretum diuinum absolutum de ipsa executione.

Principalis argumenti vires non minuuntur exemplo illo, de quo latè in *seccione 114.* nimirum decreti diuini absoluti de damnatione reprobatorum, quo cum coniungitur decretum conditionatum de omnium hominum, adeoque reprobatorum etiam salute, seu non damnatione, si velent diuinæ gratiæ cooperari. De quo decreto conditionato inquit Author Commentariorum in *epistolam 1. ad Timoth. cap. 2.* sub Sancti Ambrosij nomine: *Si Deus vult, qui omnipotens dicitur, omnes homines saluos vult fieri, cur non impletur eius voluntas? Sed in omni loquutione sensus est, conditio later. Vnde dicit Petrus Apostolus, omnia scriptura indiget interpretatione. Vult enim Deus, omnes saluos fieri; sed si accedant ad eum. Non enim sic vult, vt nolentes saluentur; sed vult, illos saluari, si & ipsi velint. Nam vtiq; qui legem omnibus dat, nullum excepit à salute.* Et Sanctus Hieronymus in *cap. 1. ad Ephesos, vers. 11.* sic: *Vult Deus ea, quacumque sunt plena rationis, atque consilij: vult saluari omnes, & in agnitionem veritatis venire. Sed quia nullus absque propria voluntate saluatur, liberi enim arbitrij sumus, vult nos bonum velle; vt cum voluerimus, velit in nobis & ipse suum implere consilium.* Et Sanctus Augustinus *capite 33. de Spiritu, & liter.* sic habet: *Vult Deus, omnes homines saluos fieri, & in agnitionem veritatis venire; non sic tamen, vt eis adimat liberum arbitrium, quo vel bene, vel male videntes iustissimè iudicentur. Quod cum fit, infideles quidem contra voluntatem Dei faciunt, cum eius Euangelio non credunt: nec ideo tamen eam vincunt, verum seipos fraudant magno, & summo bono, malisque pœnalibus implicant, experiri in supplicij potestatem eius, cuius in donis misericordiam contempserunt. Ita voluntas Dei semper inuicta est: vinceretur autem, si non inueniret quid de contemptoribus faceret, aut vllò modo possens enadere, quod de talibus ille constituit.*

1084

Quæ SS. Patrum verba de decreto illo diuino conditionato talia sunt, vt conciliationem eius cum decreto absoluto de damnatione reproborum facile declarent, quippe conditionatum assumat conditionem dependentem à voluntate hominum prædita gratia per Christum, cui gratia homines possunt consentire, & non consentire, si velint, vt docemur à Concilio Tridentino *sess. 6. cap. 5. & can. 4.* Decretum autem absolutum habetur à Deo pro posteriori alio signo, nimirum post præuisionem gratiæ oblatæ, & dissensus voluntatis humanæ ab ipsa, & mali status finalis. Vt enim de finaliter impenitentibus ait S. Prosper ad obiectionem tertium Gallo- rum, *Ideo prædestinati non sunt, quia tales futuri ex voluntaria præuisione præsciti sunt.* Et vt S. Chrysostomus homilia 67. in Ioannem, *Deus non modò nos non derelinquere, & punire vult; sed quoties punit, inuitu punit;* id est, inuoluntariè secundum quid, & coactus quodammodo à nobis, iuxta loquutionem S. Bernardi supra *num. 1076.* At decretum conditionatum de conuersione Magdalene, & simpliciter absolutum, atque antecedens præuisionem co- operationis ad conditionem vocationis (quale ad- struitur à Thomistis) de eadem conuersione, non apparet, cur debeant existere in diuersis signis, quippe tam vnum, quàm alterum haberetur à Deo ex se ipso, antecedenterque ad præscientiam alicuius ten- tentis se ex parte voluntatis create.

1085

Ad hæc: Decretum de damnatione reproborum ita est absolutum, vt supponat præscientiam non impletæ (voluntatis create vitio) conditionis, quam assumpsit decretum conditionatum de eorundem salute. Qui modus tendendi est profusus diuersus à tendendi modo, quem seruat absolutum de- cretum de conuersione Magdalene. Vt taceam, hoc decretum respicere idem obiectum, ac illud aliud conditionatum de eadem conuersione: cum tamen absolutum de damnatione reproborum, & condi- tionatum de ipsorum salute non ferantur in idem obiectum. Quæ discriminis ratio etsi vera sit, sed non sufficit ad exhauriendam totam difficul- tatem, si quidem respectu electorum detur decre- tum conditionatum de eorum salute, si per eos non stet, non minus quàm respectu reprobo- rum; simulque tempore, & posterius ratione de- tur decretum absolutum de eorundem electorum salute; seu potius, modo dicto *in num. 1082.* puri- ficata conditione de cooperatione cum gratia di- uina, decretum conditionatum transeat in abso- lutum.

1086

Huius Sectionis argumentum dirigitur aduersus eos solos Thomistas memoratos, & approbatos *in sectione 17. & seqq.* qui Dei scientiam de futuris contingentibus conditionatis non coarctant ad condi- tionata purè, & exclusiue; eo enim ipso, quòd non coarctent, debent certè circa non purè condi- tionata, sed transitura aliquando in absoluta, ad- struere decreta conditionata, in quibus à Deo co- gnoscantur vt conditionata præscitiue, adstruerque pariter decreta absoluta simpliciter, in quibus co- gnoscantur vt absolute extitura. Quæ vtraque decreta, vt simul ratione existant, sunt incom- possible; nec apparet, cur penes illos Thomi- stas non debeant sic existere, vt visum est *in nu- mero 1073.*

SECTIO CXVI.

Solutio obiectionis concernentis materiam duarum classium proximè præcedentium.

Non alio aptiore loco, quàm in hoc, qui suc- cedit probationibus quarta, & quinta classis, proponi, & dissolui posse mihi videtur sequens ar- gumentum, quod aliquando latissimum disserendi campum præbuit PP. Dominicani, & Nostris. Eius forma ita se habet: Semel admissò, scire Deum, independentem ab actuali suo decreto an- tecedenti, & efficacis, quid vnaquæque voluntas create, si in hoc, vel illo rerum ordine constituere- tur, esset actura, sequetur, decretum prædestinatio- nis subsequens conditionatam præscientiam, non posse esse tale, quo Deus absolute decernat saluare Paulum v. g. sed debere esse conditionale, quo sta- tuat non nisi sub conditione, si scilicet rectè fuerit vsus auxilii, quæ illi præstat, dum in tali rerum serie ponit. Subinde autem confectarium erit, hominem per liberum arbitrium esse sibi suæ absolute præde- stinationis causam. Non enim prædestinabitur homo absolute, sed sub conditione, quòd rectè vsus fuerit his auxiliis. Ergo si ipse est causa, vt talis conditio impleatur, vtendo rectè his auxiliis, erit & causa suæ prædestinationis. Sicut ille, cui sub conditione diurni laboris denarius promittatur, causa est, labo- rando, & conditionem implendo, vt sibi denarius detur. Et quidem si iste bonus auxiliorum vsus ab arbitrio, & gratia fuerit, homo, vt adiutus à gratia, erit causa prædestinationis. Si verò vsus prouenerit ex sola innata libertate, erit homo causa prædestina- tionis per solum suum arbitrium. E quibus id poste- rius non concederetur absque extrema absurditate. Quæ tanta non apparet in priori; sed adhuc discer- nitur aliqua, & non leuis.

Ad huius difficultatis expeditionem separanda sunt certa ab incertis. Potest enim disquiri primò, an Paulum saluandi decretum vnicum tantum sit, vel plura per rationem? Secundò, an illud, si est vnicum, sit absolutum, vel conditionatum? Ter- tiò, an si plura sunt, sit aliquod ex illis condi- tionatum, quo Deus statuatur saluare Paulum, si is rectè vsus fuerit his auxiliis? Sane si semel explicetur illud saluare, nulla potest esse in re quæstio de primo puncto. Salus enim spiritualis perfecta hominis in- cludit & gratiam, & gloriam æternam, & sub gratia comprehenduntur varia media ad salutem efficaciter adquirendam, conseruandamque. Vnde si obie- ctum illius decreti est salus hoc modo accepta, cer- tum est, decretum saluandi vnicum tantum esse, nec oportere subiicere aliud vel conditionale, vel abso- lutum, quo Deus statuatur ponere hominem in hoc ordine rerum: includuntur enim hæc omnia in illo decreto, quo statuatur Deus saluare Paulum; quippe sic accepta salute, idem est hoc modo velle saluare, ac velle dare gratiam, reliquaque media necessaria ad gloriam consequendam. Ceterum si illo de- creto velimus distinguere materialia obiecta, quæ respi- cit, scilicet gloriam, gratiam, dispositiones ad illas, vocationes, & similia, abs dubio sunt plura decreta distincta per rationem, aliud, quo vult vocare; aliud, quo statuit iustificare; aliud, quo decernit glori- ficare, iuxta Apostolum *ad Rom. 8. vers. 30.* cum dixit, *quos prædestinauit, hos & vocauit, & quos vocauit, hos*

& iustificauit, quos iustificauit, illos & glorifica- uit, &c. De aliis itaque punctis restant quæstio- nes.

1089

Quibus vt occurramus, & vt obiectioni satisfaciamus, vnâque nostram confirmemus sententiam, dicimus, etiam si in Deo ante decretum absolutum prædestinationis ponatur præscientia conditiona- torum à causa libera creata dependentium, adhuc decretum, quo Deus vult saluare Paulum, esse vni- cum, & absolutum, nec necesse esse subiicere aliud decretum, quo Deus conditionatè statuatur saluare Paulum, si in tali rerum ordine constitutus vsus rectè fuerit auxilii. Quod est negare aliis verbis primam Consequentiam, & impedire progressum ad cæteras. Ratio est, nam præcognitio efficacitatis mediæ ad consequentionem finis componitur optimè cum absoluta intentione finis, cum absoluteque electione mediæ, sine interuentu alterius actus ex parte voluntatis, qui sit absolutus subiectiue, & conditionatus obiectiue. Ergo similiter sentien- dum est de præfata diuina præscientia, si quidem ea nihil aliud erit, quàm conditionata præcognitio efficacitatis mediæ ad æternam salutem liberè obtinendam.

1090

Antecedens quoad primam partem probatur, nam per præcognitionem, qua quis scit se habere media efficacia ad finis consequentionem, scit etiam se posse compotem fieri consequentionis, si volue- rit intendere illum; indeque procedere potest ad intendendum absolute illum, quin hanc intentio- nem absolutam debeat præcedere vllus alius actus in voluntate. Similiter probatur Antecedens quoad secundam partem: præcognitio namque efficaci- tatis mediæ indistincta est à notitia utilitatis, & conductiue infallibilis ipsorum ad finis con- sequentionem. Hæc autem notitia se sola est suffi- cientissima, vt voluntas progrediatur ad abso- lutam eorum mediæ electionem. Hinc præ- sciens æger, si medicinam sumat, se fore sanan- dum, potest absolute, & sanitatem intende- re, & sumptionem medicinæ eligere, quin opus sit præuentibus aliis voluntatis actibus.

1091

Vltèrius præscientia conditionata anterior de- creto saluandi Paulum adeò abest ab impediendo decreto absoluto de eius salute, vt potius ea ex præscientia inferatur, debere esse absolutum illud decretum, quod, ipsâ præsuppositâ, habeatur de positione conditionis ab ipsa assumptæ. Qui enim præscit, posita aliqua conditione, effectum esse se- quenturum, & absolute vult ponere conditionem, non vult iam conditionaliter effectum sequi, si ta- lis conditio ponatur; sed volendo poni condi- tionem, absolute etiam vult sequi effectum. Quan- doquidem impossibile sit, voluntatem implendi conditionem, esse voluntatem faciendi aliquid, si conditio impleatur, cum hæc voluntas includat circa impletionem conditionis suspensionem, quam altera voluntas omnino tollit. Igitur si Paulum rectè vsurum his auxiliis, & saluandum præscit Deus, si ipse in hoc rerum ordine eum constitueret, & post præscientiam istam statuatur implere condi- tionem, ponendo Paulum in tali rerum serie, iam illud decretum, post eam præscientiam habitum, non potest esse conditionalis voluntas saluandi Paulum, si his auxiliis vtatur rectè, sed absoluta, quâ statuatur rectum vsus, & salutem.

1092

Quod ex actibus intellectus opportunè elucidatur. In illis enim certum est, ex duabus præmissis, vna conditionali, altera absoluta, sequi necessa- riò absolutam conclusionem: v. g. *Si Ioannes christus*

mouetur. Sed currit. Ergo mouetur. Quidni igitur pariter in actibus voluntatis existiman lum erit, si gratiâ declarationis fingamus, reperiri in Deo hunc quasi discursum, *si Paulus ponatur in isto rerum ordi- ne, rectè vtatur his auxiliis, & saluabitur. Sed abso- lute volo ponere eum in isto rerum ordine. Ergo abso- lute etiam volo, ut rectè vtatur his auxiliis, & sal- uetur.*

1093

Idem ipsum à posteriori amplius patet, quia impossibile est, Deum scientia visionis cernere sa- lutem Pauli tanquam absolute futuram ex vi de- creti conditionalis saluandi illum. Sed eo ipso, quòd Deus post præscientiam conditionatam salu- tis Pauli, si in tali rerum serie collocetur, voluit ponere illum in ea, non solum conditionaliter sciuit, Paulum esse saluandum, si rectè vtatur his auxiliis, sed absolute, & per scientiam visionis nouit vsurum rectè auxiliis, & saluandum. Ergo necesse est, vt præfata voluntas ponendi Paulum in tali rerum ordine, in quo præsciebatur saluan- dus, non fuerit conditionata, qua statuatur salua- re illum, si rectè vtatur his auxiliis; sed abso- lute, qua ita decreuit, *volo Paulo dare hæc auxi- lia, quibus bene vsurum, & sic fore saluum præ- scio.*

1094

Ad hæc: Non modò verum est, quòd decre- tum saluandi Paulum debeat esse absolutum, si præscientiam conditionatam subsequatur decretum purificandi conditionem; sed etiam verum est, quòd nisi præscientia antecedit, nequeat abso- lutum esse decretum, quod Deus habeat saluandi Pau- lum, illata libertate ipsius. Ita reliquimus probatum non imbecilliter *in sect. 6.* Et quidem non minus Dominicani multi PP. quàm nos conueni- mus in eo, quòd ante decretum simpliciter abso- lutum saluandi Paulum, detur in Deo scientia huius veritatis; *si Paulus in his circumstantiis ponatur, hoc aget,* quannus Dominicani illi velint, eam cognitionem haberi in decreto absoluto de obiecta conditionato; nos verò independentem à tali decre- to. Ergo eam in admittenda hac conditionata præ- scientia vtrique concordemus, licet discordemus in medio, oportet, vt si prima argumenti Conse- quentia bona est, vtrique cogamur concedere de- cretum saluandi Paulum, nunquam esse posse sim- pliciter absolutum; vel vtrique negemus, huius- modi præscientiam impedimentum esse illius de- creti. Repugnantia namque, quæ inter hæc est, si quæ est, oritur ex præscientia, & non ex medio, in quo præscientia habeatur.

1095

Postremò, si quidem Dominicani illi fundent præscientiam conditionatam in decreto diuinæ vo- luntatis absolute subiectiue, & conditionato obie- ctiue, sequeretur ex eorum sententia, & non ex nostra, decretum saluandi Paulum non fore vni- cum, illudque absolutum omnino; sed necessariò supponendum esse aliud, quo conditionaliter sta- tuatur Deus saluare Paulum, si in his circumstantiis ponatur, hisque instruat auxilii. Nam ante- quàm Deus absolute profusus decreto prædestinat saluare Paulum, est in Deo præscientia huius condi- tionalis veritatis, *si Paulus constituitur in his cir- cumstantiis, & cum talibus auxiliis, rectè eis vtatur, & saluabitur;* scientia enim horum conditionalium est in Deo ante decretum diuinæ voluntatis penitus absolutum. Ergo ante sic absolutum decretum sal- uandi Paulum, est in Deo aliud conditionatum obiectiue, quo Deus id statuatur conditionaliter, & in quo illam veritatem conditionatam cognouit. Quare argumento, cui respondimus, non possunt

vt, nisi alij Dominicani, qui futurorum contingentium, quæ transitura sint in absoluta, non agnoscunt conditionatam præscientiam.

SECTIO CXVII.

Classis sexta probationum ex sufficientia decreti diuini subiectiue conditionati de obiecto futuro contingenter conditionate.

1096

AD hoc vt conuersio Tyrionum, v. g. sit futura sub conditione prædicationis Christi ad eos, non requiritur aliquod decretum existens exercitè, seu quod sit absolutum subiectiue; sed sufficit decretum exiturum exercitè, seu quod esset absolutum subiectiue, nunc autem sit hoc modo conditionatum. Sic ad id, vt Antichristi conuersio sit possibilis ab æterno, non opus est decreto, quod actu existat ab æterno, sed satis est decretum, quod ab æterno fuerit possibile, tanquam quid necessarium ad ipsius esse.

1097

Et quanquam ad Magdalena v. g. pœnitentiam, quæ est absolutè futura, requiratur decretum, quod sit, & non sufficiat, si illud sit futurum; non inferitur, esse idem dicendum de conuersione Tyrionum, vt non sufficiat decretum, quod esset, sed exigatur decretum, quod sit. Nam quod ad effectum absolutè futurum requiratur decretum iam absolutè existens ab æterno, prouenit exinde, quod quando effectus existeret, debet oriri ab eo tunc existente, & proinde etiam ab æterno; nequit enim decretum diuinum incipere in tempore: & quoties verum fuerit, existere in tempore aliquod diuinum decretum, toties verum erit, ab æterno existitisse, debito proveniente ex parte Dei, & non ex parte effectus, cui sufficeret decretum exiturum inceptiue absolutè in tempore, quo ipse effectus exiturus esset inceptiue absolutè, nisi aliunde ex parte Dei repugnaret incipere in tempore quidpiam decernere. At effectus conditionatè futurus, & qui nunquam erit (vt Tyrionum conuersio) sed tantum esset, si poneretur conditio prædicationis Christi, cum nunquam habiturus sit existentiam, non debet præsupponere decretum diuinum actu existens ab æterno in voluntate diuina, sed contentum est eo, quatenus in illa esset, & existeret subiectiue absolutè, nunc autem sit, & existat tantum subiectiue conditionatè.

1098

Atque hinc si sub his alijs terminis instantiam iterando ingeras: Pro transitu futuri conditionati contingentis ad statum futuri absoluti non fat est decretum, quod erit, sed requiritur decretum, quod sit ab æterno. Ergo similiter pro transitu contingentis possibilis ad statum contingentis futuri conditionati, non sufficit decretum, quod esset; sed opus erit decreto, quod sit etiam ab æterno. Vltra discrimen datum distinguo Consequens, non sufficit decretum; quod esset in tempore, seu in eo inciperet, concedo, quod esset ab æterno, nego: simulque noto, stare optimè, vt quod non est, neque erit inceptiue in tempore decretum, posset, seu potuisset esse ab æterno; non autem, vt decretum, quod inceptiue foret in tempore, & nunc sit in eo, sit ab æterno, vti debet esse quodcumque decretum diuinum, quod nostro tempore responsurum aliquando suppona-

tur: vti, inquam, debet esse ratione sui repugnantis inceptiue temporali, non autem ratione effectus in tempore cauendi, cui sufficeret decreti coexistentia secum in tempore.

1099

Cuius instantia remota offendiculo, progredior ad reddendam à priori rationem sufficientiæ decreti, quod esset, quia nimirum ea, quæ absolutè posita antecedenter ad effectum, sufficiunt, vt hic sit absolutè futurus, vel de presenti existens, non possunt non esse sufficientia, vt sub illis contingeret aliquando, quod effectus esset futurus, si ea ponerentur: & quia cum effectus non alio titulo exigat existentiam causæ, aliorumque deservientium ad causæ preparationem, quam vt ipse existentiam accipiat; si ipse non est absolutè accepturus hanc, sed tantum acciperet sub conditione nunquam purificanda, non apparet, cur titulo sui exigat existentiam causæ, aut saltem eorum, quibus causæ præpararetur ad communicandam existentiam, quam ipse non est habiturus: & quia cum effectui in statu conditionato competant eadem prædicata essentialia, quæ in statu absoluto, quippe vnus, idemque sit in vtroque statu, necesse est, vt pro statu conditionato contentus sit dependentia conditionatè à causa, cæterisque præquisitis, à quibus pro statu absoluto haberet dependentiam absolutam. Sic homo conditionaliter consideratus contentus est animalitate, & rationalitate conditionatis, quibus tanquam formalitatibus absolutis consistere debet existens absolutè. Sic ignis, qui in centro Lunæ v. g. combureret stuppam, si huic conuenienter dispositæ applicaretur ibi, & Deus non retraheret suum concursum, contentus est applicatione conditionata tam sui, quam Dei vt causæ primæ ad concurrendum cum illo (nec enim de facto Deus habet decretum præparatum suæ Omnipotentia ad concursum in combustionem, quæ supponatur nunquam futura absolutè in præfato globo Lunæ) qua vtraque quidem applicatione absoluta opus esset igni ad combustionem absolutam ea in sphaera. Et alioqui, si ad effectum, qui esset, requiratur causa, vel causæ applicatio, quæ sit, & non sufficiat, quæ esset; cur è contra ad effectum qui sit, requiratur causa, quæ sit, & non sufficiat causa, quæ esset? Hæc autem sequela est falsissima, absurdissimaque iudicio S. Augustini lib. de Prædest. SS. cap. 13. inde impugnantis præmium præsens, cuius causa sit meritum conditionatum, seu causa meritoria, quæ esset.

1100

Ex quibus omnibus compertum videtur, ad conuersionem conditionatam Tyrionum, non opus esse decreto diuino existente de presenti, & absolutè in Deo, sed sufficere decretum, quod esset, si Christus ipsis esset prædicaturus. Annuoque nunc Thomistis, quatenus tale decretum esset efficax, connexumque antecedenter cum illa conuersione sub conditione prædicta, inferensque prædeterminationem physicam, quæ voluntas Tyrionum sub circumstantiis proximæ indifferentiæ ad conuersionem, & non conuersionem determinaretur ad illam potius, quam ad hanc ex suppositione prædicationis. Sic namque dubitari non posset, quin sufficeret, iuxta Thomistas, tale decretum, vtpote in quo non desiderarent, quod in indifferenti, quale à Nostris, si esset, dicitur efficere, vt existeret Tyrionum conuersio, determinante se propria ipsorum voluntate ad eam præ non conuersione. Thomistæ verò, quia à causa indifferenti, in quantum indifferens est, putant non posse

se exire effectum determinatum, nisi ab aliquo determinetur, ideo negant (vt videre est in Aluaréz lib. & capite i. Responsionum, numero 10.) sufficere decretum indifferens, quod ex hypothesi esset.

1101

Iam subinſero: Ergo decretum illud prædeterminationium, quod si esset, sufficeret, vt existeret conuersio Tyrionum sub conditione prædicationis Christi, sufficeret pariter, vt iam Deus ex æternitate cognoscat eam conuersionem, quin opus sit decreto existente iam ab æterno in diuina voluntate. Sic decretum, quod vt possibile, sufficit; vt possibile sit Antichristi conuersio, sufficeret etiam, vt à Deo ex æternitate cognoscatur tanquam possibile. Sic item decretum Omnipotentia applicatum, quod vt conditionatum, sufficeret, vt in globo Lunæ foret conditionatè combustio stuppæ ab igne, satis etiam esset, vt Deus ex æternitate noscat combustionem tanquam conditionatè futuram necessariò ab igne: nullusque dicit, ad vtramque hanc cognitionem diuinam requiri decreta actu existentia in diuina voluntate.

1102

Et ratio à priori est, quia Deus ob summam suam in intelligendo actualitatem est essentialiter determinatus, vt ab æterno cognoscat quidquid, se possibiliter volente, sit possibile; quidquid, se conditionatè volente, esset futurum necessariò à causa secunda sub conditione connexa; quidquid esset futurum contingenter à causa etiam secunda sub conditione conducente, sed indifferente ex se ad vtramque contradictionis extremum; necnon quidquid sit in tempore, se volente, aut permitte actualiter ab æterno, per hoc præcisè, quod sit in tempore liberè ab ipso Deo, & liberè, vel necessariò à causa secunda. Quod si Deus non esset sic essentialiter determinatus ex æternitate, sequeretur non esse essentialiter determinatum, vt ipsius intellectum nulla lateret veritas ex æternitate. Quæ sequela abscondens est. Et restringendo sermonem ad conuersionem Tyrionum, si, vt ea existeret sub conditione prædicationis Christi, sufficeret decretum prædeterminationium, quod esset sub tali conditione, nequit etiam non sufficere, vt Deus ex æternitate cognoscat, & affirmet iudicio enuntiativo huiusmodi veritatem. Certè decretum, quod satis esset, vt existeret ea conuersio sub tali conditione, non potest non satis esse, vt ea conuersio reddatur cognoscibilis à Deo ex æternitate, & vt actu ex æternitate sit cognita tanquam quidquam, quod foret sub tali conditione. Quod enim satis est ad existentiam, siue absolutam, siue conditionatam rei alicuius, debet etiam satis esse, vt respectu intellectus infiniti, & æterni sit obiectum, quod infallibiliter, & ab æterno cognoscatur, & affirmetur tanquam obiectum, siue absolutè, siue conditionatè. Rursus, si purificata conditione, & adiuncto decreto (quod per impossibile inciperet in tempore) cognosceretur de nouo à Deo infallibiliter ea conuersio vt absolutè existens: Ergo nequit non infallibiliter, & ab æterno cognosci vt conditionatè existens, scilicet si purificaretur conditio, & adiungeretur decretum illud, quippe in diuino intellectu idem debeat esse cognoscere aliquando obiectum infallibiliter, & cognouisse sic semper, & ab æterno, salua diuersitate statuum in obiecto, & modorum cognoscendi in diuino intellectu commensuratorum illis statibus.

1103

Supereſt dicere, quo pacto à Thomistis (contra quos ad homines arguimus) declarari deberet

modus, quem haberet cognitio diuina in assumendo decreto, quod esset, ad affirmandam conuersionem conditionatam Tyrionum ex hypothesi prædicationis Christi. Primus modus posset concipi sub his terminis: *Si decreuero, vt fiant signa, & virtutes Christi apud Tyrios, si item decreuero efficaciter, & antecedenter, vt illi pœnitentiam agant, prædeterminemque physicè ad eam, agent ipsam.* Secundus modus posset concipi sub terminis his alijs: *Si decreuero, vt fiant signa, & virtutes Christi apud Tyrios, simul decernam efficaciter, & antecedenter, vt illi conuertantur, prædeterminaboque illos physicè ad conuersionem, quæ proinde foret sub conditione prioris decreti signorum, atque virtutum.*

1104

De vno, & altero modo agit non perfunctoriè Suarez prolog. 2. de Scient. condit. cap. 8. num. 2. & 5. tribusque seqq. Videturque sentire, posse iuxta Thomistas primo modo assumi à Deo decretum prædeterminationium, tanquam medium sufficiens ad cognitionem, affirmationemque certam, & infallibilem pœnitentiæ Tyrionum sub conditione signorum, ac virtutum Christi, quin vltra opus sit, vt decretum efficax, & antecedens de pœnitentia Tyrionum habeatur actu, & absolutè à Deo ad comparandam eam cognitionem. Sed reclamat Viues *diff. 10. diff. 1. num. 6.* quia sub terminis, qui continentur in primo modo, non significatur, vtrum Deus determinatur sit, necne? Sicut autem Deus nihil determinat de se ipso, nec de decreto ponendi Tyrios in tali occasione; ita multò minùs potest determinare de executione pœnitentiæ, quæ sequeretur, si illud, aut illa decreta existerent; nec enim erit certa pœnitentiæ existentia, nisi priùs existant illa.

1105

Verumtamen non conuincit hæc ratio, nisi magis explicetur, aut fulciatur. Cur enim ea decreta non reddent certam pœnitentiæ existentiam, quæ non sit absoluta, sed conditionata? Et quid manifestius, quàm quod, si Deus vellet efficaciter, & absolutè, Tyrios conuerti, velletque ipsos prædeterminare physicè ad id, forent conuertendi? Neque talia decreta exigunt aliquid, quo eorum absoluta existentia certa reddatur, si quidem non debeant existere sic, neque concipi vt sic existentia; sed tantum debeant concipi, quod si existerent, poneretur à parte rei conuersio. Quæ quia non debet existere absolutè, neque concipi vt sic existens, sed solummodò sub conditione, non etiam postulat quidpiam, quo certa reddatur eius absoluta existentia, sed tantum id, quo certa reddatur eius existentia conditionata: nempe tantum postulat volitionis diuinæ, & prædeterminationis physicæ conditionem, cuius existentia absoluta non affirmetur, neque negetur. Vnde decretum diuinum, qua parte dicit, *Si decreuero, vt fiant signa, & virtutes Christi apud Tyrios,* etsi non determinet, vtrum Deus determinatur sit, Christum prædicare Tyrionis, necne? & qua etiam parte dicit, *Si decreuero, vt Tyrionum pœnitentiam agant, prædeterminemque physicè ad eam,* non determinet de sui, neque prædeterminationis physicæ, neque pœnitentiæ absoluta existentia; potest tamen per se determinate de conditionata: & cum pœnitentiæ existentia sit tantum certa, vt conditionata, non petit decretum diuinum, vt existens absolutè, sed decretum, ad quod, si existeret, sequeretur ipsa.

1106

Remittit se Viues ad *diff. 1. diff. 8. num. 78.* vbi nihil inuenio, quo labefactari queat tentata ad suam rationem solutio. Tractat ibi Viues, an in decretis diuinis cognitis vt absolutè futuris virtuali

virtualiter, seu ratione nostra, possit haberi modum aptum cognoscenda: infallibiliter futuri-
 tionis absolutæ rerum contingentium? Sed sine
 decreta diuina sint, necne, à Deo cognoscibilia
 præfatio modo, quæstio est, à qua præfens nego-
 tium non dependet. Do, decreta diuina, non pos-
 se cognosci à Deo ut absolutè futura illo modo:
 quid inde? Visne, quod non sint cognoscibilia,
 ut conditionatè futura simili modo? Non contra-
 dicam, dummodò fatearis, fore cognoscibilia, ut
 ab æterno præfens conditionatè, vel tanquam
 possibilis præfens, vel tanquam quidpiam plus;
 ad quod declarandum non suppetant voces com-
 muni Scholarum confessione designatæ. Ad hæc:
 Quando decreta diuina non sistant intra limites
 conditionatorum purè subiectiuè, sed quia ponenda
 sit conditio, habeant etiam statum absolutorum sub-
 iectiuè, & obiectiuè, Deusque prius quàm cognoscat
 conditionem positam esse, sciat quid ipse, posita
 conditione, decerneret, tunc competet Deo scientia
 existentia decreti, prior tali existentia, & affir-
 mans id, quod in posteriori existat. Quare scien-
 tia illa gaudebit titulo speciali, ob quem potius
 dici debeat, quòd cognoscat decretum Dei, ut
 futurum sub conditione, quàm scientia absoluta
 existentis decreti, quia hæc nullam habet anteceden-
 dentiam respectu absolutæ existentia decreti in
 sententia de decretis diuinis non cognoscibilibus
 à Deo, ut absolutè futuris modo superius signifi-
 cato.

1207 Si replicet quis: Quòd absoluta scientia non
 antecedit absolutam decreti existentiam, non ob-
 stat, quominus cognoscat ipsum decretum ut abso-
 lutè extitutum; nam nec scientia conditionata ante-
 cedit decretum conditionatum, sed potius subse-
 quitur illud, cum ideo affirmet eiusmodi decretum,
 quia futurum est, non verò è contra. Ergo non
 subsistit delibata disparitas. Dicitur, verum esse,
 quòd non antecedit scientia conditionata decretum
 ut conditionatum; sed tamen antecedit illud ut
 absolutum, & affirmat sub conditione existentiam
 eius absolutam. Quamobrem cum id, quod sub
 conditione est futurum, nempe absolutum decre-
 tum, consequatur ad signum, in quo est scientia
 conditionata, affirmans, fore sub conditione,
 rectè stat, quòd ab hac scientia respiciatur illud
 absolutum decretum, ut futurum sub conditione,
 tamen ab absoluta respici non possit, ut futurum
 absolutè. Sed his omiſſis, de quibus infra attinge-
 mus quidpiam quasi in tranſitu.

1208 Ut ingenuè proferamus quod sentimus, primus
 modus recusabitur meritò à Thomistis, quia non
 apparet, quomodò in illius terminis habeatur me-
 dium sufficiens ad cognoscendum Tyrios potius
 conuertendos, quàm non conuertendos, si signa,
 & virtutes Christi apud eos fierent. Nam tota ea
 conditionalis, si decreuero, &c. habetur per meram
 scientiam naturalem, & simplicis intelligentiæ,
 per quam simul, & æquè cognoscitur, affirmatur-
 que hæc conditionalis de euentu opposito, Si de-
 creuero, ut fiant signa, & virtutes Christi apud Ty-
 rios, si tunc decreuero, ne ipsi penitentiam agant, seu
 potius non dare ipsi auxilium prædeterminans ad agen-
 dam penitentiam, non agent. Non possit autem si-
 mul habere Deus media sufficientia ad affirman-
 dum opposita, hoc est, quòd sint acturi, & non
 sint acturi: penitentiam. Quamquam habere queat,
 & debeat iuxta Thomistam ad affirmandum, quòd
 contingenter possent agere, & contingenter pos-
 sent non agere eam penes sensum, & modum, quo

argumentabamur in num. 42. cum Goneto Tho-
 mista.

1209 Quapropter in foliis secundi modi terminis
 videtur inueniri medium, iuxta Thomistam, suffi-
 ciens, aut quod debeant fieri esse sufficiens ad
 affirmandam conuersionem Tyriorum conditiona-
 tè futuram præ non conuersione sub conditione
 prædicationis Christi, præsertim si impetantur hac
 ratione redigente in compendium caput præfens
 probationis: Ut posita prædicatione Christi, Deus
 prædeterminaret physicè ad penitentiam Tyrios,
 sufficeret, si, præuisa existentia prædicationis illius,
 haberet decretum absolutum prædeterminandi eos,
 quin sit necesse, ut nunc habeat decretum condi-
 tionatum prædeterminandi sub illa conditione.
 Ergo ut nunc, & ab æterno cognoscat certè, atque
 infallibiliter, se prædeterminaturum Tyrios ad
 penitentiam, posita prædicatione Christi, sufficeret
 cognoscere decretum absolutum, quod haberet,
 quin sit necesse habere actu decretum conditiona-
 tum, cognoscereque ipsum ut actu existens. Pro-
 bantur Antecedens & Consequentia, nam ad effe-
 ctum, qui esset, non requiritur causa, aut causæ
 potestas proxima, quæ sit, sed quæ esset, & simi-
 liter, ut effectus, qui esset, cognoscat, non re-
 quiritur cognitio causæ existentis, aut ipsius ut
 actu habentis potestatem proximam, sed cognitio
 causæ, aut potestatis in ipsa proxima, quæ exi-
 teret: & quæ sufficiunt, ut aliquis effectus sit,
 posita conditione, sufficiunt etiam, ut à diuino
 intellectu cognoscat, fore sub illa, proindeque ut
 sit obiectum scientiæ conditionatæ diuinæ. Con-
 sultò dixi, causa, aut causæ potestas proxima, & co-
 gnitio causæ, aut potestatis in ipsa proxima; nam Deo,
 qui est causa, competit essentialiter titulo sui, ut
 existat, & ut se existentem cognoscat; non tamen
 necesse est, ut ad effectum, qui ab eo esset, detur
 in ipso, aut cognoscat actu potestas proxima,
 vel applicatio per decretum liberum prædetermi-
 natium ad producendum effectum, qui tantum
 esset. Si ad hanc rationem dicatur cum Viue supra,
 non minus exigi aliquid, quo certa reddatur Deo
 existentia decreti à se habendi de prædetermina-
 tione physica, & Tyriorum penitentia, quàm
 exigatur aliquid, ut ipsa penitentia Deo in-
 notescat; impediatur hæc euasio in sectione con-
 fini.

SECTIO CXVIII.

*Dissoluitur obiter quoddam argumentum
 Thomistarum, & ex eorundem doctrina
 corroboratur nostrum præcedens.*

1210 V Num ex argumentis Didaci Alvarez disp. 7.
 de Auxiliis, num. 12. contra Scientiam Me-
 diam, huiusmodi est: Deus ante omne decretum suæ
 voluntatis non scit, quot homines, vel Angelos
 esset producturus, si crearet alium mundum. Ergo
 similiter ante omne decretum non scit, quot actus,
 vel quales esset eliciturus quilibet homo, si con-
 deretur, & constitueretur in tali ordine rerum.
 Antecedens conceditur ab assertoribus nonnullis
 Scientiæ Mediæ. Consequentia probatur, quia si-
 cut omne illud, quod Deus per seipsum immedia-
 tè operatur ad extra, dependet intrinsecè ex decre-
 to suæ voluntatis; ita etiam quidquid Deus opera-
 tur

tur, mediante causa secunda, & quidquid facit ipsa
 causa secunda, dependet intrinsecè ex decreto volun-
 tatis diuinæ, cum eius causalitas, & prouiden-
 tia se extendat ad quodcumque ens in particu-
 lari.

1211 Ad hoc argumentum occurrere possit ex Molina,
 quem referam in sect. 153, concedendo Antecedens,
 & negando Consequentiam, assignandoque ratio-
 nem discriminis petitam ex fundamentis, quibus
 ipse firmat Antecedens. Sed quia communiter Nostri
 hac in parte non sequuntur Molinam, ideo ex di-
 ctis in sectione præced. respondeo distinguendo
 Antecedens: Deus non scit ante omne decretum
 suæ voluntatis, quod existeret actu, concedo;
 quod existat actu, nego. Et similiter distinguo
 Consequens. Quæ distinctio Consequentis nostram
 continet sententiam, nam quot, vel quales actus
 eliceret quilibet homo, si crearetur, & constitue-
 retur in tali ordine rerum, cognoscit Deus inde-
 pendenter ab omni suo decreto actualiter existente,
 non tamen independentem ab exituro, quod res-
 pectu actuum liberorum voluntatis create non
 possit esse efficax ab intrinsecò, sed indifferens,
 multoque minus respectu eorum, qui labe malitiæ
 formalis inficerentur. Quare hominum actus liberi
 conditionatè futuri cognoscuntur à Deo depen-
 denter à decreto suo subiectiuè conditionato, tam-
 met si non in eo, utpote non connexo anteceden-
 ter essentialiter cum illis. Sed quantum attinet ad
 caput præfens probationis, cognoscantur in
 eo ob antecedentem essentialem connexionem.

1212 Præfens distinctio est Didaci Alvarez. Et
 ne me de falsitate incales, audi eius verba in n. 13.
 [Nostrum argumentum non procedit de decreto,
 quod actualiter est, vel erit in Deo, sed de decreto
 creandi tot Angelos, vel homines, quod esset in
 Deo ex hypothesi, quòd vellet alium mundum
 producere. Licet enim hoc decretum non possit
 obici diuinæ scientiæ, ut exhibendum pro aliquo
 tempore futuro; potest tamen illi obici ut possi-
 bile quoad determinationem ad tales creaturas. Si
 enim Deus voluisset creare alium mundum, sine
 dubio ab æterno decreuisset in quantitate deter-
 minata tales, vel tales creaturas producere. Et de
 hoc decreto, quod esset in Deo ab æterno, data
 illa hypothesi, procedit nostrum argumentum.
 Quo supposito, sic arguitur: Hæc propositio,
 Deus crearet tot Angelos, si alium mundum produxisset,
 non habet determinatam veritatem ante omne
 decretum diuinæ voluntatis determinans Angelos
 futuros ex hypothesi, si vellet creare alium mun-
 dum. Ergo similiter hæc propositio, si Petrus ponatur
 in talibus circumstantiis, consuetis non habet deter-
 minatam veritatem ante decretum diuinæ vo-
 luntatis decernentis consensum illum futurum, ex
 hypothesi, si Petrus crearetur, aut poneretur in
 illis circumstantiis.] Hæc Alvarez: cuius repeti-
 tum argumentum subiacet distinctionibus Anteceden-
 tis, & Consequentis indicatis ab ipso, & à
 me clariùs enuntiatis.

1213 Iam admissa ab Alvarez cognitione Dei de suis
 decretis habendis sub tali, vel tali hypothesi con-
 ducente, sed inconnexa essentialiter cum eis, quæ
 cognitio existat in Deo, quin feratur ad decretum
 actualiter exercitum, sed exercendum, si poneretur
 conditio, deducitur dari in Deo cognitionem
 increati obiecti contingentis conditionati, termi-
 natam ad ipsum obiectum in seipso, saluarique ve-
 ritatem determinatam talis obiecti independentem
 à quocumque decreto diuino actualiter existente,

Quo in exemplo adest nobis à paritate ratio vr-
 gentissima ad creatum obiectum contingens con-
 ditionatum. Sicut enim Deus potest sine præfens
 vilo decreto cognoscere liberos actus suos condi-
 tionatos, seu qui essent sub conditione aliqua con-
 ducente, sed ex se indifferente ad illos; vel illo-
 rum carentiam, uti est conditio condendi alterius
 mundi ad decretum creandi centum verbi gratiâ,
 myriades Angelorum: ita etiam poterit, non
 interueniente vilo decreto actuali, cognosce-
 re nostros actus liberos conditionatos, exempli
 ergò, conditionatam Tyriorum conuersionem,
 quæ esset sub conducente conditione prædi-
 cationis Christi, quamquam indifferente ex se,
 ut ipsa sequeretur, vel non sequeretur. Et ra-
 tio à priori supra est assignata. Cui accedit, quòd
 ut Deus cognoscat se, & nos posita aliqua condi-
 tione, concepturos vnum actum liberum præ alio
 opposito circa idem obiectum, non est opus de-
 creto prædeterminante existente actualiter; non
 secus ac eo non est opus, ut posita conditione,
 Deus, & nos concipiamus talem actum liberum;
 Deus namque est primum liberum, & determi-
 nans respectu sui actus liberi: nos etiam sumus res-
 pectu nostri actus liberi, etsi non tam perfectum
 ac Deus, & non nisi cum dependentia à Deo, ut à
 principio coefficiente. Possunt & huc describere
 dicta in sect...

1214 Video, posse dici ex Didaci Alvarez mente, uti
 Deus in decreto suo efficaci conditionaliter exituro
 contingenter, & liberè de creandis centum v. g.
 miliaribus Angelorum, si vellet producere alium
 mundum, sciret talem determinatum numerum
 Angelorum præ alio maiore, vel minore, quem
 possit decernere sub ea conditione creandum; ita
 in decreto efficaci penitentia Tyriorum exituro
 similiter, si vellet, Christum eis prædicare, sciret
 illam, & proinde non in illamet ipsa. Fateor,
 posse sic dici. Sed id non aduersatur scopo præ-
 fenti de sufficientia decreti subiectiuè condi-
 tionati, etiam si illud deberet esse efficax, & anteceden-
 ter connexum cum libera nostra operatione con-
 ditionatè futura. Semper tamen contra hoc, quod
 vltro à me permittitur, & non conceditur, vrgeret
 vehementer paritas adducta. Si enim Deus sub con-
 ditione vnus decreti de condendo alio mundo, non
 prædeterminantis ad decretum de creandis centum
 v. g. myriadibus Angelorum, potest præfens se ha-
 biturum istud alterum decretum, quia ex suæ vo-
 luntatis libera electione haberet ipsum ab æterno;
 quid causæ erit, ne absque medio decreti efficacis,
 & prædeterminantis ad Tyriorum penitentiam,
 extititque sub conditione prædicationis Christi
 queat præfens actus penitentia liberos, quos eli-
 cerent voluntates Tyriorum in tempore?

1215 Video etiam, posse dici ex Viue disp. 1. distinct. 9.
 §. 3. num. 118. disp. 10. & 18. sparsum per eas
 totas, creatum futurum contingens conditionatum,
 qualis est Tyriorum conuersione, neutiquam posse
 cognosci à Deo absque medio decreti efficacis
 absoluti subiectiuè, & conditionati obiectiuè,
 utpote ex quo constituatur, & coalescat; sicut
 creatum futurum contingens absolutum compo-
 nitur ex decreto absoluto subiectiuè, & obiectiuè:
 quidquid sit de medio, aut modo, quo Deus co-
 gnoscat decreta contingentia conditionata suæ vo-
 luntatis, in quo nec Nostri concordant. Sed con-
 trà, quia etsi creatum futurum absolutum consti-
 tueretur decreto diuino absoluto ex parte actus;
 est nihil causæ est, cur creatum futurum conditio-
 natum

inferimus decretum, quod sit; ita ex effectu, qui esset, colligamus decretum, quod esset. Et licet decretum possit à Deo cognosci existens conditionatè, nimirum sub conditione, quòd prædicatio Christi existat, ea tamen futuritio conditionata decreti non est necessaria, ut conuersio sit conditionatè futura, neque ut taliter futura cognoscatur. Nam in sensu composito actus, quo Deus apud se statuat non conferre concursum ad conuersionem, potest Deus habere scientiam dicentem, *Si Christus predicaret Tyriis, & ego offerrem concursum indifferenter, conuerterentur Tyrii.*

1225 Sunt alij, qui censent, decretum inuolui, ut conditionatè futurum, non quidem realiter (seu quoad realem sublequutionem durationis, ut potè, quod deberet esse æternum, & cœternum cognitioni etiam sui, & cuiuslibet alij prædicato diuino, casu quo prædicatio Christi extitura esset in tempore, sed ut virtualiter futurum. Quæ futuritio virtualis bifariam intelligi possit. Primò ut re ipsa non sit in decreto, nec à Deo cognoscatur, sed utrumque ex modo nostro concipiendi ponatur in Deo, quia nos aliter non possumus concipere, & declarare assumptionem decreti ex parte conditionis. Secundò, ita ut verè sit in decreto futuritio aliqua, & in Deo cognitio illius, non quoad successionem realem durationis prioris, & posterioris, sed quoad id, ut verè deatur signum quoddam, in quo per verum quandam essendi modum non existat decretum, sed in alio signo posteriori distincto virtualiter. Prima futuritio vocabitur virtualis extrinseca, & secunda intrinseca. Non secus ac Theologi loquentes de distinctione inter essentiam diuinam, & relationes, alij agnoscunt solam virtuales extrinsecam, alij intrinsecam etiam; loquentesque de eiusdem essentia ut principij prioritate ad relationes, alij admittunt solam prioritatem à quo virtuales extrinsecam, alij intrinsecam etiam, prout hanc, sicut & distinctionem illam intrinsecam, declarat inter alios optimus, & acutissimus meus Præceptor Antonius Perez *disp. & art. 1. de Scientia Dei, cap. 8. num. 120.* & sæpe alias in 1. tom. Neque sequitur ex futuritione virtuali conditionata decreti assumpti ex parte conditionis, quòd deberet assignari alia conditio, sub qua esset futurum virtualiter conditionatè. Nam & alia, ut prædicatio Christi, internum gratiæ auxilium, &c. assumuntur exinde ut futura realiter conditionatè; nec tamen recurri debet ad aliam conditionem, sub qua sint futura realiter conditionatè. Et ratio potest esse, quia quæ se tenent ex parte conditionis, assumuntur tanquam futura realiter, vel virtualiter conditionatè *ut quo tantum*; & ideo non est opus, ut ad ipsa assumatur alia conditio, sicut assumitur ad ea, quæ sunt, & cognoscuntur tanquam futura conditionatè *ut quod.*

1226 Alij tandem aiunt, decretum inuolui ut in statu existentia æternæ conditionatæ; si enim habuisset absolutam existentiam æternam, casu quo in tempore prædicatio Christi extitura esset absolutè, haberet conditionatam existentiam æternam relatè ad eandem prædicationem, si existeret. Qui decreti status non est alienus à modo cognoscendi proprio Scientiæ Mediæ; hæc namque, non solum circa futura, sed etiam circa præsentia, & circa præterita contingentia conditionata versatur, ut notauimus in *num. 2. 3. & 7.*

1227 Hæc omnes solutiones sunt probabiles, & ad aliquam ex eis confugere debent Thomistæ rogati,

quo pacto decretum diuinum prædeterminatum attingatur à diuina scientia merè naturali, & necessaria? quatenus assumatur explicite ex parte conditionis ad cognoscendum obiectum contingens conditionatum voluntatis creatæ, modo explanato in *num. 1209.* & approbato his verbis à Goneto *disp. 6. art. & §. 7. pag. 638.* [Cum in hac conditionali exprimitur bonitas illationis, & consequentiæ, quæ naturalis est, & necessaria, utpote deducta ex hoc principio omnino necessario: Quidquid Deus efficaciter vult, & prædestinat, infallibiliter euenit; & cum in ea decretum inuoluatur per modum conditionis explicite, & non solum per modum motiui, seu rationis formalis cognoscendi hoc futurum conditionatum, hinc fit, illam non cognosci à Deo per scientiam liberam, sed per naturalem, & necessariam.] Hæc illi suntque conformia quæ scribit *disp. 5. art. 1. §. 2. pag. 410.* Modo itaque, quo ipse, & Thomistæ dicant, attingi sic assumptum decretum prædeterminatum, dicemus & nos per Scientiam Mediam attingi decretum indifferens non existens absolutè, sicut neque absolutè existit prædeterminatum illud ad conuersionem, verbi gratiâ, Tyriorum. Et hoc exemplo, tenoreque seruato in præsentii probandi capite, proficiantur omnia, quæ idem Gonet. *articulo & toto §. 5. & pag. 511. usque ad 521.* contra illud peculiariter accumulatur.

SECTIO CXX.

Classis septima probationum ex incongruitate obiecti scientiæ diuinæ conditionalis contingentis, si in decreto efficaci antecedenti cognoscatur futurum conditionatum contingens.

1228 Iohannes de S. Thoma *disp. 20. articulo 4. titulo Specialis difficultas, ex pag. 663. usque ad 667.* afferens in Theatrum literarium obiectionem suam singularem, principialemque contra Scientiam Mediam, suppeditat nobis formam procedendi in hac probatione, cui succedet enodatio obiectionis illius, nam exinde fit admodum facilis. Percontor itaque primò aduersarios, an diuini auxilij resistibilis, & cæterarum causarum, applicationisque earum, quæ indifferentes sint ad conuersionem, verbi gratiâ, Tyriorum, positio sit conditio, sub qua præcisè à Deo est ea conuersio futura contingentè conditionatè; vel, an sit conditio inter alia concursus aliquis diuinus, siue in actu primo, siue in secundo, habens connexionem infallibilem, & essentialem cum ea conuersione? Si hoc posterius, iam obiectum scientiæ diuinæ conditionalis explicatur tanquam necessarium, pertinetque ad necessariam simplicis intelligentiæ, & non ad contingentem, qualem ipsi non negant, esse eam, quam Deus habet de conuersione Tyriorum. Si prius illud, nos nihil aliud dicimus. Secundò rogo, concursus Dei præuius, & prædeterminatus ad conuersionem Tyriorum, admissus à Thomistis, vel ponitur ab eis, ut cognoscitur à Deo ex parte conditionis, vel non? Si secundum, non poterit Deus prænoscere conuersionem conditionatè futu-

futuram; Deo namque suspendente concursum præuium, & prædeterminatum, nihil fieret. Si primum, redditur illud obiectum necessarium, pertinetque ad diuinam scientiam necessariam; quia Deo concurrente præuiè, & prædeterminante ad conuersionem, non habet hæc contingentiam, sed omnimodam infallibilitatem. De difficultate simili, desumpta ex Dei concursu, ait Thomastus mordere acriter defensores Scientiæ Mediæ. Sed si, quam proposui, non est acriter mordax contra Thomastum; neque sua contra nos. Nam iuxta nos diuinus ad conuersionem concursus, si sit in actu primo, attingitur ex parte conditionis, & ex eius suppositione non potest Deus suspendere conuersionem, quanvis possit voluntas creatæ Tyriorum, de qua tamen videt Deus non suspendituram. Si concursus sit in actu secundo, attingitur ex parte conditionati; cum enim sit concomitans, & identificatus cum ipsa conuersione, repugnat, ut assumatur pro conditione conuersionis à diuina scientia, si quidem impossibile sit, ut à Deo affirmetur aliquid sub conditione inuolente idem ipsum, quod affirmatur. At Thomastus nequit de concursu præuiè, & prædeterminante discurrere vno, vel altero ex his modis.

1229 Et quidem, si ex parte conditionis non debet poni concursus diuinus, qui indifferens sit, & suspensiuus, sed qui sit determinatiuus, & prædeterminatiuus; aliterque non potest certò, atque infallibiliter à Deo cognosci conuersio Tyriorum conditionatè futura: ergo hæc prædita est veritate necessaria, spectatque ut obiectum ad diuinam scientiam necessariam. Rursus, penes eosdem Thomistas, diuinus concursus præuius, & prædeterminatiuus est fundamentum, & ratio formalis, qua Deus vitur, ut in ea cognoscat certò, & infallibiliter conuersionem Tyriorum. Sed eiusmodi fundamentum, & ratio formalis est obiectum illius cognitionis, ut tenens se, vel ex parte antecedentis, scilicet conditionis; vel ex parte consequentis, nempe conditionati: quorum primum, vel secundum dici debere contendit Thomastus disputans contra Nostros, loquensque de concursu indifferenti, atque in actu primo, vel de concursu determinato, atque in actu secundo. Ergo illa cognitio subiecta est eidem difficultati in vtraque sententia; & iuxta Thomistas debet esse omnino necessaria, pertinetque ad scientiam penitus necessariam, & simplicis intelligentiæ, cum affirmet conuersionem Tyriorum sub fundamento, & ratione formali prorsus infallibili, habentemque essentialem connexionem cum ipsa conuersione.

1230 Occurrit Thomastus inquires, se non ponere pro obiecto scientiæ conditionalis contingentis, nisi tantum effectum, seu actum futurum cum conditione, sub qua obiectum sit conditionatum; ipsum verò concursum Dei, siue simultaneum, siue prædeterminatum, vel etiam decretum Dei efficax, quo vult non solum sequi talem actum, sed sequi cum sua libertate, se non ponere pro conditione, neque ex parte obiecti conditionati, sed pro fundamento, seu ratione formali, qua Deus vitur, ut in ea cognoscat certò, & infallibiliter illud obiectum conditionatum: verbi gratiâ, in illo obiecto conditionato, *Si Christus Tyriis predicaret, conuerterentur*; id, quod habet rationem obiecti per modum effectus, solum est conuersio; conditio autem est prædicatio Christi: &

R. P. Gabr. de Henao, Scient. Med. Pars I.

ex his duobus integratur obiectum illud conditionatum, quod est contingens. Decretum verò Dei efficax, & prædeterminans, & concurrentis, & concursus ipse non ponitur, neque pro conditione, neque pro obiecto, sed pro medio, & ratione formali cognoscendi illud conditionatum contingens. Sic post Alvarez *disp. 7. de Auxiliis, num. 16. §. Vm eiusmodi, lib. 1. respons. cap. 1. n. 7. & 41. cap. 3. num. 1. & 4.* Gonzalez *disp. 44. sect. 1. num. 3. & 4.* Authoremque Cursus Theologici Carmelitarum Discalceatorum *tractatu 3. disputat. 9. dub. 1. ex numero 1.* Thomastus supra *pagina 666.* & latius in *articulo 5. pag. 679.* Viues *disputatione 17. distinctione 3. §. 2. numero 55. & disputat. 19. distinct. 8. ex pag. 668. usque ad 686.* Gonet. *disp. 6. art. 7. §. 7. & 8. ex pag. 631. usque ad 643.*

1231 Sed contra primò, quia ut conuersio Tyriorum sub conditione videatur, debent videri omnes causæ, earumque applicationes, sine quibus non procedet in re, conditione tali posita; siquidem sub statu conditionato ita debet videri determinatè futura, quòd solum desit purificatio conditionis, ut transeat in statum absolutum. Sed ultra prædicationem Christi, sunt aliæ causæ, & causarum applicationes, nempe decretum efficax Dei, prædeterminatio physica, seu concursus præuius, & prædeterminatiuus, sine quibus non procedet in re conuersio illa. Ergo hæc aliæ causæ, & causarum applicationes debent videri à Deo, ut conuersio illa sub conditione videatur. Consequentia rectè deducitur. Minor est medulla opinionis Thomisticæ. Maior traditur eisdem verbis à Thomasio in *pag. 664.* & à Goneto *art. 6. §. 7. pagina 574.* Imo Thomastus demoliens relatum responsionem, ait in *pagina illa 664. ad finem §.* debere ex parte conditionis videri aliquid, quod habeat determinatam connexionem cum conuersione futura, & debere inuolui in obiecto conditionato ex parte conditionis, seu tanquam prærequisitum ex Deo procedentem, & ex parte obiecti se tenentem concursum determinatum, id est, præuium, & prædeterminatum.

1232 Contra secundò; nam quid, quæso, magis est obiectum, quam medium, & ratio formalis, in qua quidpiam cognoscitur? Quòd si hoc est concursus prædeterminatiuus, quare non ponitur ex parte obiecti? [Nempe nos, non tantum debemus attendere, quid exprimamus ipsi per eam orationem, quæ scientiam conditionatam significamus, quam quid obueretur Deo scientiam illam habenti. Quis autem neget, illi obuerfari medium, in quo aliquid videt, & quod est causa, cur id, quod videt, futurum sit? Quòd si obueretur: ergo est obiectum; & quia esse non potest, nisi se teneat ex parte antecedentis, vel ex parte consequentis, debet igitur ad alterutrum reduci; non potest autem ad partem consequentis: ergo reducendum est ad partem antecedentis. Nec quidpiam refert, quòd truemus ipsi orationem succisis verbis, quæ Dei decretum, & prædeterminationem significant; & tantum dicamus, *Si Christus Tyriis predicaret, conuerterentur.* Quia, non ideo truncate possumus Dei scientiam, aut subtrahere illi obiectum, in quo videt futurum effectum, & sine quo videre non potest. Ita verbatim, & efficacissimè Franciscus Annatus in *Scientia Media defensa, disputatione 4. capite 3. §. 2. numero 72.* & ego cum ipsa, ne incultioribus meis verbis

Bb 2 rationi

rationi tam magni momenti quidpiam detrahetur.

1233 Contrà tertio, quia Deus perfectè comprehendens Tyrionum conuersionem, quæ existeret, si Christus illis prædicaret, non potest non eadem etiam comprehensione cognoscere decretum, & prædeterminationem physicam, sine quibus non posset existere. Quod autem à Deo cognoscitur, obiectum est suæ scientiæ. Falsò ergo dicitur, decretum, & prædeterminationem in sententia Thomistica, neque ex parte conditionis, neque ex parte obiecti conditionati se tenere.

1234 Contrà quartò, quòd enim decretum, & prædeterminatio physica se habeant tanquam conditio ad cognoscendam conuersionem Tyrionum, vel tanquam fundamentum, & ratio formalis, vt ea cognoscatur, non confert, neque adimit illis connexionem essentialem cum conuersione; sed vtrouis modo cognoscantur, supponuntur ex se habere eam connexionem. Atqui, si ponerentur pro conditione, & formarentur sic conditionatum obiectum, *Si ego efficaciter decrevero prædeterminare physicè Tyrios, illi liberè conuerterentur* (quia ad liberum actum determinantur) pertinet ad scientiam simplicis intelligentiæ tota illa Consequencia, & obiectum redditur omnino necessarium. Ergo similiter, si ponerentur pro fundamento & ratione formali, & formarentur sic conditionatum obiectum, *Si Christus prædicaret Tyrionis, conuerterentur, quia volo dare tunc illis efficaciam, vnde conuertantur.* Ergo, &c. Maior videtur indubitabilis. Minorem mutuatus sum ex Thomasio in pagina 666. & ex Goneto supra. Consequencia nullo laborat vitio, quantum ego iudicare valeo.

1235 Contrà quintò, quoniam obiectum propositum immediatè non potest cognosci à Deo vlla cognitione, quæ ultra decretum subiectiuè absolutum, & obiectiuè conditionatum de conuersione, non attingat decretum obiectiuè è contra absolutum, & subiectiuè conditionatum, quod Deus haberet de eadem conuersione, necnon prædeterminationem physicam, quæ ipsam præcederet, si conditio prædicationis Christi purificanda esset. Sed eo ipso nulla esset in Deo cognitio de conuersione Tyrionum vt conditionatè futura, non respiciens obiectum veritatis necessariæ, & spectans ad scientiam simplicis intelligentiæ. Ergo, &c. Maior probata manet in tertia impugnatione, vt & Minor in quarta. Consequencia videtur inuitabilis ex præmissis.

1236 Contrà sextò, nam Deus nequit agnoscere futuram conditionatè Tyrionum conuersionem ex sola Christi prædicatione, sed debet cognoscere ex adiuncta etiam efficacia decreti sui, & prædeterminationis physica; nam sola prædicatio est hypothesis fallibilis, estque impossibile, quòd ea sola daretur. Ergo cognitio Dei non solum nominat, & exprimit hypothesein prædicationis, sed etiam decretum subiectiuè absolutum, & obiectiuè conditionatum; decretum item obiectiuè absolutum, & subiectiuè conditionatum, prædeterminationemque physicam, seu concursum præuium, atque prædeterminatiuum.

1237 Contrà septimò, quia Deus nequit cognoscere hoc obiectum, *Tyrion conuertentur, si decernam Christi prædicationem apud ipsos, nisi ex parte eiusdem obiecti addatur, decreto efficaciter intendente conuersionem.* Est enim communis inter Tho-

mistas doctrina, Deum non adhibere vllum medium, ex quo re ipsa sequendus sit finis, vel effectus, nisi intendendo efficaciter eundem finem, vel effectum. Ergo Deus, nec velle, nec posset velle Christi prædicationem, ex qua sequeretur Tyrionum conuersione, nisi præcedente decreto efficaci intendente eandem conuersionem. Ergo neque hauc vt conditionatè futuram potest certò, & infallibiliter cognoscere, nisi cognoscendo decretum illud. Atqui totum præfatum obiectum est terminatiuum solius scientiæ necessariæ, & simplicis intelligentiæ. Ergo, &c.

118 Omnes hæ impugnationes sunt ad homines, & non edentula, reuocanturque in duo principia solidissima. Primum, quòd futurum contingens conditionatum nequit certò, & infallibiliter cognosci à Deo, nisi cognoscantur singula, & omnia prærequisita, vt voluntas creata operaretur liberè, & sine quibus impossibile esset operari sic. Vnde, vt Deus cognoscat certò, & infallibiliter conuersionem conditionatam Tyrionum verbi gratià, non satis erit cognoscere prædicationem Christi, sed vterius quidquid ex parte ipsorum (vt iudicium indifferens, auxilium gratiæ internum,) & ex parte Dei (vt decretum applicatiuum suæ Omnipotentia ad concurrendum,) esset prærequisitum. Secundum, quòd scientia diuina attingens futurum conditionatum sub conditione, aut medio, aut fundamento, aut ratione formali prærequisita ad ipsum, & habente cum ipso connexionem essentialem, non sit contingens, sed necessaria, & simplicis intelligentiæ. Primum principium conceditur à Thomistis supra, estque per se notum. Secundum etiam conceditur, si scientia attingat futurum conditionatum sub conditione habente se illo modo, vt constat ex Goneto citato ad num. 1230. Nobis autem summa cum specie probabilitatis videtur, perinde esse, si attingat sub medio, aut fundamento, aut ratione formali habente se eodem modo. Si ergo iuxta Thomistas decretum prædeterminatiuum exercitum, aut exercendum, habet se præfato modo; scientia diuina, quæ sub eo attingat futurum conditionatum, necnon conuersionem Tyrionum, non erit contingens, sed necessaria, ac simplicis intelligentiæ; non quia non supponat libertatem diuinam exercitam, aut exercendam conditionatè in decreto prædeterminatiuo; seu non quia non sit libera subiectiuè ob decretum prædeterminatiuum exercitum, & cognitum, aut libera obiectiuè ob illud conditionatè exercendum, & cognitum; sed quia attingat futurum conditionatum, reducendo illud in principium obiectiuum omnimò necessarium, & infallibile, assumptum siue instar conditionis, siue medij, aut fundamenti, aut rationis formalis.

119 Quòd si fatentibus nobis, & consequenter ad nostra principia ex Thomistarum iudicio, scientiæ, quæ Deus affirmat, *Tyrion conuertentur si vocentur congruè*; vel, *si prædefiniatur efficaciter subiectiuè eorum conuersione*; vel, *si sub conditione prædicationis Christi collaturus sim auxilium, quod per Scientiam Mediam videam fore congruum*; vel, *si auxilio, quod habebunt tempore prædicationis Christi apud Galilaos, adiungatur apud eosdem Tyrion prædicatio, & visio miraculorum Christi, sub qua circumstantia videam per Scientiam Mediam illud congruum fore.* Si, inquam, illa scientia non est contingens, quia non

non assumit conditionem, vel medium, aut fundamentum, aut rationem formalem, sub qua posset Deus scire oppositum; & quia se occupat in penetranda essentia vocationis vt congruæ, seu vt per Scientiam Mediam cognita sortitur effectum sub conditione indifferente; vel in penetranda essentia prædefinitionis efficaci subsequenti ad ipsam Scientiam Mediam, vel scientiæ huius de conditionis contingentibus voluntatis creatæ, simulque alterius de conditionis contingentibus increatæ, vel alterius simul, quæ sit visionis de auxilio; quos modos cognoscendi vendicat sibi scientia simplicis intelligentiæ: fortior vrget ratio, ne sit contingens, & vt sit simplicis intelligentiæ scientia, quam de conuersione Tyrionum adstruunt Thomistæ in decreto prædeterminatiuo tanquam in medio, aut fundamento, ratione formali. Imò illa, quam nos dicimus non esse contingentem, terminatur ad effectum, de se quidem contingentem, & liberum, cognitumque vt talem per Scientiam Mediam contingentem, & per ordinem ad principia proxima ex se indifferencia ad eum, & ad eius carentiam. Cum quo stat, vt per scientiam illam non contingentem attingatur, non vt contingens, sed vt necessarius; quippe ex suppositione vocationis vt congruæ, necessarius est necessitate Consequentiæ, quamquam non necessitate Consequentis. Idemque ipsum puta de eo vt considerato sub indicatis aliis suppositionibus consequentibus. Quo pacto nequeunt discurre Thomistæ, si quidem decretum prædeterminatiuum assumptum, siue vt conditio, siue vt medium, aut fundamentum, ratione formalis, sit suppositio antecedens, & necessariò requisita, connexaque essentialiter cum effectu. Vnde nunquam intelligere possumus, quo pacto Thomistæ saluare queant, quòd per vllam scientiam cognoscatur à Deo conuersione Tyrionum, vt contingenter, & liberè futura conditionatè.

SECTIO CX XI.

Occasione proxima probationis satisfit principali aduersariorum obiectioni de incongruitate obiecti Scientiæ Mediæ. Declaratur decretum, quo Deus suam præparat Omnipotentiam ad concurrendum cum causis secundis liberis.

1240 EX immediatè dictis proclue solutu est Thomistarum argumentum, quod nostro superiori anam præbuit, quodque elaboratum à Thomasio diffusè ex pag. 663. vsque ad 667. totum, quantum est, redigi potest ad hoc breue dilemma sine vllò dispendio sui roboris: Quando Deus videt Tyrion consensuros, si apud eos prædicetur à Christo Euangelium, fiantque signa, & virtutes, videt simul suum cum illis concursum ad fidem, & consequenter decretum ipsum, quod circa concursum haberet. His suppositis, vel concursus ille ponitur, & cognoscitur ex parte conditionis, vel non? Si primum: ergo obiectum illud redditur necessarium, spectatque ad scientiam simplicis intelligentiæ; nam quòd consensus Tyrionum existat, si Deus concurrat cum ipsis ad consen-

R. P. Gabr. de Henao, Scient. Med. Pars I.

sum, veritas est omnino necessaria. Si secundum: ergo obiecti Scientiæ Mediæ machina diruitur; nam si Deus suspendat suum concursum, consensus Tyrionum non erit futurum. Hæc obiectio tam grata fuit Hieronymo Viues, vt ipsam partitus sit in decimam tertiam; & quatuor sequentes disputationes, ex pagina 477. vsque ad 579. atque de ea Gonetus *disput. 6. art. 5. §. 8. pag. 549.* esse difficillimam, nec tam esse argumentum, quam germen inexhaustum argumentorum; plures enim congerit, & accumulatur difficultates, à quibus nunquam satis se expediunt aduersarij, licet in omne latus se vertant. Ique Author eandem repetit *art. 7. §. 9. pag. 646. & tom. 3. disp. 5. art. 3. §. 2. pag. 358.*

1241 Vt respondeam, oportet prædistinguere duplicem Dei concursum ad conuersionem liberam Tyrionum. Prior est in actu primo, consistitque in diuina Omnipotentia vt præparata per decretum indifferens ad concursum in actu secundo cum voluntate creata, siue ad consensum, siue ad dissensum; inter quæ extrema determinatio ad existentiam vnus præ alio, relinquatur à Deo in potestate, libertateque proxima voluntatis creatæ. Quòd decretum indifferens præparatiuum diuinæ Omnipotentia ad concurrendum munere causæ primæ cum causis secundis liberis, sic à me iam olim in Philosophia declarabatur, quatenus esset volitio decernens, vt arbitrium creatum, positus omnibus prærequisitis, possit verbi gratià, amare, aut odio habere, vel vtrumque actum omittere, si sit possibilis pura omissio libera. Addebam, decretum determinatum, vt indifferenti præfato oppositum, quo Deus accingit suam Omnipotentiam ad concurrendum cum causis secundis necessariis, velle non modò prærequisita, sed etiam operationem ipsam. Decernit ergo Deus in causis necessariis non solum potentiam proximam ad operandum, verum etiam operationem earum; in liberis verò potentiam proximam ad operandum, & non operandum, non autem operationem. Nam Deus in tribuendo suum concursum causis secundis accommodat se earum naturis. At natura causæ secundæ liberæ est, vt positus omnibus prærequisitis, possit operari, aut non operari: & natura causæ secundæ necessariæ est, vt positus omnibus prærequisitis non possit non naturaliter operari. Eoque magis afficiebar in hunc modum explicandi volitionem præparatiuam Omnipotentia, quo iuxta eum saluatur optimè libertas causæ secundæ liberæ, & euitatur perspicuè, ne Deus sit moralis causa peccati, & ne intendat illud affectu prosecutionis.

1242 Et pro eiusdem modi elucidatione aduertebam primò, prærequisitorum existentiam primam, vel conseruationem pro suo tempore, esse obiectum præfate volitionis diuinæ. Etenim libertas proxima voluntatis creatæ consistit in eo, quòd existant prærequisita, esto, illis positus, possit operari, aut non operari. Ergo Deus intendens libertatem proximam, intendit prærequisitorum existentiam, cum libertas proxima ex illis conflatur. Quæ animaduersione occurrebam difficultati, quæ statim profusiebat ex defectu obiecti, in quod ferretur illa volitio diuina. Et licet illa ipsa volitio esset vnum ex prærequisitis ad proximam libertatem voluntatis creatæ, atque adeò esset sui ipsius inadæquatam obiectum, in diuinis actibus reflexio supra se tanquam obiectum inadæquatam admittitur latis frequenter à Theologis, & Beatus

B b 3 per

per visionem beatificam videt Deum, perque eandem visionem videt se videre Deum penes vulgarissimam sententiam.

1243 Secundò aduertebam, ita Deum velle, quòd voluntas creata, postis omnibus prærequisitis, possit operari, & non operari, vt quantum est ex se feratur inefficaciter in existentiam actus boni, & inefficaciter in non existentiam actus mali. Quo saluatur affici Deum diuerso modo erga bonum, ac erga malum.

1244 Tertiò aduertebam, præfatam volitionem diuinam decernere potentiam proximam ad vnum tantum amoris actum ex infinitis aliis possibilibus intra eadem speciem, & ad vnum tantum odij ex infinitis etiam aliis intra eandem speciem possibilibus; id est, decernere voluntatem creatam posse operari, aut non operari actum *D. amoris*, & actum *D. odij*; aut posse omittre purè vtrumque, si sit possibilis pura omisso libera: vnde intelligitur, quo pacto Deus determinet negatiuè ad indiuiduationem actus liberi, & nullatenus ad speciem; atque ita inoffensam manere libertatem creatam ad hanc. Et quanquam verum sit, determinationem actualem ad amorem potius, quam ad odium oriri simul & immediatè à voluntate creata, & à Deo; verum etiam est, hunc potius determinari ab illa, quam è contra. Quia volitio, per quam principium indifferens vt indifferens reducitur formaliter ad actum secundum, est formaliter libera respectu voluntatis creata, non autem respectu Dei, cui solum est libera secundariò, & deriuatiuè à decreto diuino expediente Omnipotentiam ad concurrendum cum voluntate creata. Ob id hæc determinat habitum, siue aduersum, siue infusum, quia scilicet habitui non est formaliter libera operatio, esto eam efficiat vt principium. Atque hinc, si quis anxius sit circa concordiam determinationis Dei à voluntate creata ad specificationem actus cum determinatione creatæ voluntatis à Deo ad actus indiuiduationem; non enim prius se determinat voluntas creata ad specificationem, quam à Deo determinetur ad indiuiduationem; siquidem, cum determinatio ad specificationem sit actio physica, nequeat non effici à Deo: deponet ambiguitatem, si notet, determinationem actualem quoad speciem, & quoad indiuiduum, consistere in eadem indiuisibili actione, tribui tamen Deo determinationem ad amorem *D. præ A*: quia per decretum præparatum Omnipotentia, expediuit potius hanc ad vnum actum, quam ad alium: voluntati autem creatæ tribui determinationem quoad speciem, quia est in causa, cur potius existat amor, quam odium. Porò in causis necessariis, etsi determinatio etiam negatiua à Deo ad indiuiduationem sufficeret, congruentius tamen admitteretur positiua ad singulares earum effectus, cum tali determinationi non obsit libertas, quam factam, testamque in liberis curamus per negatiuam seruare.

1245 Sic ego ab antiquo discurrebam circa decreta applicatiua Omnipotentia ad simultaneum concursum cum causis secundis, siue liberis, siue necessariis: & nec tunc, nec postea in quidpiam incidit, quod me ab hoc discurrendi modo remoueret. Varij alij inter Nostros circumferuntur, nomine magis, quam re diuersi; omnesque in eo conueniunt, quòd decretum præparatum Omnipotentia ad concurrendum proximè, & immediatè, munere causæ primæ, & vniuersalis,

cum causis secundis liberis, debeat esse indifferens, & ex se coniungibile cum vtrolibet libertatis extremo. Id quod satis est in præsentiarum ad causam Scientia Media agendam contra Thomistas. Et hætenus de concursu in actu primo.

1246 Posterior concursus est in actu secundo, consistitque in actuali ipsa operatione consensus vt orta ab Omnipotentia diuina præparata decreto indifferente, & non prædeterminatiua, necnon à voluntate creata. Ad quam, sicut vnice spectat, quòd existat potius consensus, quam dissensus: ita etiam, vt existat actualis concursus Dei ad consensus potius, quam ad dissensus. Et cum actualis concursus Dei sit identificatus cum actuali concursu voluntatis creatæ in consensus, sequitur, actualem Dei concursum in consensus non esse indifferente ad dissensus, etsi in sui oblatione fuerit indifferens; seu etsi concursus in actu primo fuerit oblatum à Deo cum indifferencia ad vnum, & ad alterum extremum, ita vt reliquerit determinationem in manu voluntatis creatæ, à qua determinetur concomitanter Omnipotentia ad exhibendum concursum suum actualem in vnum extremum potius, quam in alterum; sed ita, vt ipsamet determinatio voluntatis creatæ sit ab Omnipotentia tanquam à principio efficiente.

1247 Ex his inferitur primò, non posse per Scientiam Mediam videri aliquem liberum actum determinationis nostræ voluntatis, quin simul videatur aliquis concursus determinatus diuinæ Omnipotentia; ille enim identificatur cum hoc. Sed simul fatendum est, vt determinatio ad talem actum liberum fieret à nostra voluntate, & vt videtur provt faciendæ ab ea, sic etiam determinationem ad concursum diuinæ Omnipotentia videri.

1248 Inferitur secundò, non posse per Scientiam Mediam videri concursum actualem Dei, vt tenent se ex parte conditionis, sed solum ex parte conditionati; quandoquidem concursus ille sit indistinctus ab actione nostræ voluntatis.

1249 Inferitur tertiò, concursum diuinum, qui potest, & debet per Scientiam Mediam videri ex parte conditionis, esse concursum in actu primo iam antea explicatum. Quare quod Deus affirmat per Scientiam Mediam de conuersione Tyrionum, id est, *Si Tyrj constituantur in occasione, in qua eis prædicetur Euangelium, & apud eos fiant talia signa, & virtutes, prædicitur sint cognitione, & auxilijs sufficientibus ad assensum, & dissensum, egoque ad vtrumque offeram concursum meæ Omnipotentia, illi pro sui libertate consentient determinando meam Omnipotentiam, vt cum illis concurrat potius ad assensum, quam ad dissensum.* His præsuppositis, in quibus omnes Nostri concordant.

1250 Veniat ad discussionem dilemma illud, *Vel concursus ille ponitur, & cognoscitur ex parte conditionis, vel non?* Ad quod dico primò, concursum in actu primo poni, & cognosci ex parte conditionis. Sed cum sit non connexus necessariò cum conditionato effectu, impugnatio huius primæ partis nullos habet dentes, vt eam relegenti constabit. Dico secundò, concursum in actu secundo non poni, neque cognosci, nisi ex parte conditionati. Sed cum supponat conditionem inuoluentem decretum applicans Omnipotentiam, decidunt dentes impugnationis partis huius secundæ. Repugnat namque omnino, vt in

sensu composito decreti illius, Deus per se suspendat concursum suum in actu secundo, aut etiam in primo. Decretum enim illud efficaciter collocat in potestate voluntatis creatæ diuinum concursum quoad actum vtrumque, vt hæc eligat, & determinet; Deusque vi decreti illius est efficaciter paratus concurrere ad consensus, vel dissensus. Igitur implicatorium contradictionis est, vt stante tali decreto, Deus per se suspendat concursum in consensus, & dissensus simul, vt & quod per se determinet ad consensus præ dissensu, & è conuerso. [Quis enim dicat, Deum esse paratum ad dandum, vel faciendum, quod ex se absoluto decreto statuit non dare, vel non facere?] Quæ sunt verba Suarez *lib. 5. de gratia, cap. 23. numero 8.* Etsi autem voluntas creata suspendere queat concursum, Deus tamen videt non suspendendam, sed electuram consensus præ dissensu; videt quippe consensus in ipsomet consensus.

SECTIO CXXII.

Ad datam solutionem nonnullæ replicæ extenuantur.

1251 **S**ed inquit Thomastus aduersus solutionem primæ partis dilemmatis: Licet omnino debeat concursus Dei saluare, imò & causare tanquam prima causa modum libertatis nostræ, non tamen debet dari cum indeterminatione, & suspensione, & per causam creatam determinari. Quia indeterminatione nascitur ex potentialitate, & imperfectione; concursus autem diuinus debet esse perfectior, & actualior, & perficere, atque determinate potentialitatem causæ creatæ. Respondeo, Dei in actu primo concursum, nisi oblatum cum indifferencia, vt determinetur à causa secunda libera, non posse saluare, neque causare substantiam, & modum actionis liberæ creatæ. Licet autem indeterminatione necessaria, vel quoad intrinsecam perfectionem debeat oriri ex potentialitate, & imperfectione, non tamen indeterminatione libera, & quoad extrinsecam perfectionem, vt est indeterminatione concursus diuini in actu primo. Licet enim is concursus, provt consistit in decreto Dei indifferente, sit perfectior, & actualior, quam concursus in actu secundo; non ideo debet perficere, atque determinate potentialitatem causæ secundæ liberæ, quia talis modus perficiendi, & determinandi opponitur essentiis concursus ipsius in actu primo, & causæ secundæ, vt liberæ. Taceo, indeterminationem, quæ Deus cognoscat vnum è duobus, esse homini necessariam, vt vnum è duobus oculis ad videndum; vel quæ velit creaturæ vnum è duobus bonis, vt salutem æternam, aut temporalem, non esse indeterminationem, quæ Deum dedecet.

1252 Addit Thomastus, in concursu indifferente, & suspensiuo, seu indeterminate, nulla connexio est magis cum consensu, quam cum dissensu. Ergo etsi talis indifferencia conducat ad hoc, vt ille consensus videatur vt liber, non tamen vt videatur determinatio voluntatis creatæ ad consensus potius, quam ad dissensus, nisi etiam videatur determinatus ille concursus simultaneus, qui cum consensu concurrat potius, quam cum dissensu. Et in hoc stat hallucinatio huius sententiæ, quòd attendit solum ad id, quod requiritur ad rationem liberi in consensu, non autem ad id, quod requiritur, vt de-

terminatè consensus sit potius, quam dissensus. Hoc enim non potest in re procedere ab vtroque concursu oblato voluntati, quia est ad consensus, & dissensus; sed ab altero tantum, nempe ab illo, qui est ad consensus. Ergo sic debet præ alio videri in illo obiecto conditionato, si determinatè videtur consensus futurus sub conditione potius, quam dissensus.

1253 Cæterum in hoc additamento falsè supponitur quod nos dicamus, indifferenciam concursus in actu primo esse rationem determinatiuam, vt videatur consensus tanquam liber. Certè, non solum non est ratio determinatiua, vt videatur consensus tanquam determinatus, sed neque vt videatur tanquam liber. Tum quia inter ipsum tanquam determinatum, & tanquam liberum non datur distinctio realis. Ergo, quod non est ratio determinatiua, vt videatur tanquam determinatus, non erit etiam ratio, vt videatur tanquam liber. Tum quia ratio determinatiua, vt videatur consensus tanquam liber, & tanquam determinatus, est ipse concursus in actu secundo, seu ipse consensus determinatus, & liber, tenens se ex parte operis conditionati, & non ex parte conditionis, cum è contra se teneat ex parte conditionis, & non ex parte operis conditionati concursus in actu primo. Vnde fingitur de nostra sententia id, quod nunquam in mentem venit, vel per visum somnij alicui è Nostri, attentio scilicet ad illud, quod requirit ratio liberi, & non ad illud quod requirit ratio determinati. Quis Nostri habuit vnã attentionem, & non aliam? Quis Nostri in libero consensu distinxit rationem liberi, & rationem determinati? Euidens ex terminis est, libertatem voluntatis nostræ in consentiendo esse eiusdem determinationem ad consentiendum; nec minus est euidens, consensus liberum non posse non esse determinatum potius consensus, quam dissensus, & non dari indeterminationem ad id, vt consensus liber sit dissensus liber, sicut non datur ad id, vt consensus determinatus sit dissensus determinatus. Theologi nostri nihil contrarium his euidentijs vnquam somniarunt.

1254 Quod si Author ille sollicitus est de determinatione in consensu, quæ sit distincta ab eiusdem consensus libertate; disquiri ab ipso, an illa determinatio sit libera nostra consentiendi operatio, vel aliqua prædeterminatio anteuertens talem liberam nostram consentiendi operationem? Si primum: ergo sicut cognoscitur futurus consensus liber, posito ex parte conditionis concursu indifferente, & non re alia connexa; ita etiam cognoscetur consensus determinatus. Si secundum: ergo videbitur vt liber, quanuis non vt determinatus. Et aliunde non videbitur vt liber, vt pote ortus ex causa, suppositio- neque inenitabili, atque infuistrabili. Aliunde etiam permissio, & non concessio, quòd requiratur illa prædeterminatio, cur debeat esse præsens actualiter in voluntate diuina? Nam potest cognoscere Deus sine decreto sic præsentem id, quòd ipse decerneret sub certa, & indifferente conditione circa conuersionem Tyrionum, quo decreto efficaci, & subiectiuè conditionato, cognito à Deo, non posset hunc latere conuersio futura sub conditione, sed deberet cognoscere certò, & infallibiliter eam, vt pote cum qua haberet essentialiam connexionem illud decretum tanquam prædeterminatio ad ipsam, provt argumentatur in *sect. 117.*

1255 Subdit iterum Thomastus: Vt consensus sub conditione videatur futurus determinatè, debent videri omnes causæ sine quibus in re non procederet con-

ditione posita, seu debent cognitioni esse subiecta omnia, quæ vt absolute existentia essent simpliciter prærequisita, vt absolute existeret, & vt sic existens videretur: non potest autem in statu absoluto videri, nisi videatur vt de facto procedens per concursum simultaneum, qui datur ad assensum, & non per illum, qui datur ad dissensum, quia hic non est per quem de facto procedit, sed solum offertur antecedenter, vt possit alter non procedere. Ergo, vt in statu conditionato videatur determinatè, & de facto processurus, si purificetur conditio, debet videri ille concursus, per quem procedet, & cum quo habet commensurationem. Sed concursus, qui est ad dissensum, videbitur solum oblatus voluntati creatæ, vt constet, consensum procedere liberè, & potuisse liberè non procedere.

1256 In hac etiam replica perperam supponitur, quod concursus simultaneus sit causa consensus, idque per quod consensus de facto procedit; nam præfatus concursus non est, nisi ipse consensus, vel operatio, qua liberè consensum ponimus. Et obiectum quidem, quod videtur tam vt futurum conditionatè, quam vt futurum absolute, est talis consensus identificatus cum simultaneo sui ortu ab Omnipotentia, & voluntate creata, vel supponens tanquam qualitas talem ortum tanquam actionem realiter indiuisibilem. Ex parte autem conditionis, sub qua videtur vt futurum conditionatum, tenet se concursus Dei in actu primo vt conditionatus subiectiue; & ex parte conditionis, sub qua videtur vt futurum absolute, teneret se idem concursus, vt absolute subiectiue. Illudque obiectum, tam vt conditionatè, quam vt absolute futurum, videtur, aut videretur non tantum vt liberum, sed etiam vt determinatum: penes quam vtramque rationem procederet à concursu Dei in actu primo; sed ita vt voluntas creata exercens suam libertatem determinaret indifferentiam eius concursus.

1257 Demum finit Thomafius dicens; concursus concomitans ad consensum non est distinctus ab ipsa operatione, qua causa secunda in actum suum influit. Sed in obiecto scientiæ conditionatæ reluctance debet necessariò cognitio determinati influxus voluntatis creatæ; aliàs nunquam determinatus ipse consensus videri poterit, si influxus ipse, quo parturitur, & egreditur à potentia, non videatur. Ergo & concursus determinatus Dei videri debet. Hoc enim non viso, impossibile est videre determinatum consensum, quia nondum videtur aliquid, à quo per se dependet, & cum quo identificatur, & sine quo determinatus esse non potest. Ergo determinatus concursus, & non solum indifferens, inuoluit debet in obiecto conditionato ex parte conditionis, seu tanquam quid prærequisitum ex Deo procedens, & ex parte obiecti se tenens. Ergo antecedenter ad cognitionem, & non subsequenter, quia obiectum antecedit.

1258 Quibus in verbis Thomafij amplector quod in Maiori ait de indistinctione concomitantis ad consensum concursus ab ipsa operatione libera voluntati creatæ; sed paulò antea falsò supposuerat, dari distinctionem inter vtrumque. Rursum non placet, quod in Minori dicit de cognitione determinati influxus voluntatis creatæ, reluctance in obiecto scientiæ conditionatæ; videtur enim perinde esse, ac asserere scientiæ huius obiectum esse ipsam cognitionem determinati influxus, seu esse ipsam scientiam conditionatam. Insuper non probo illud contentum in Consequentiâ primâ de nondum viso aliquo, à quo per se interuenit dependentia, & cum quo

datur identificatio; inuoluit enim implicantiam terminorum identificatio inter ea, quorum vnum dependet ab alio. Neque probo illud Consequentiâ secundæ de determinato concursu, & non solum indifferenti, inuoluit debito in obiecto conditionato ex parte conditionis, seu tanquam prærequisito procedente ex Deo. Nam si concursus determinatus Dei est ipsa operatio libera voluntatis creatæ, repugnat, quòd se habeat ex parte conditionis, & non potius ex parte conditionati. Rogoque, an Dei concursus sit causa, aut conditio consensus, vel non? Si causa, aut conditio non est, tenebit se ex parte conditionati. Si est causa, aut conditio, vt affirmat Thomafius, vel est indifferens, vel determinata? Si est indifferens, erit concursus in actu primo, & non in secundo. Si determinata, erit sine contingentia ad existentiam consensus, & proinde non desiniet, nisi ad simplicis intelligentiæ scientiam. In postrema consequentiâ concedit nobis Thomafius, velit nolit, obiectum scientiæ conditionatæ antecedere eam, & proinde Deum cognoscere futurum conditionatum contingens, quia ipsum foret, & non è contra. Siue autem concursus Dei determinatus habeat se ex parte conditionati, siue permitteretur habere se ex parte conditionis, debet antecedere cognitionem, quandoquidem tam conditio, quam conditionatum, sit obiectum illius. Respondeo absolute ad replicam, videri ex parte conditionis per Scientiam Mediam concursum indifferenter, & in actu primo; ex parte verò conditionati videri Dei concursum concomitantem, & determinatum, nec non voluntatis creatæ determinatum influxum, atque consensum: quæ in vocibus differunt, & non in re, suntque obiectum affirmatum sub conditione concursus indifferents, & in actu primo.

1259 Et hæc ad defensionem concursus in actu primo, sub quo tanquam conditione videt Deus per Scientiam Mediam consensum conditionatè futurum. Quo in puncto omnes Nostri conspirant. Sed Thomafius, & Viues imputant Nostri maiorem Babylonica confusionem, testaturque primus de P. Vazquez in 1. part. disp. 67. cap. 4. num. 22. & de P. Arrubale disp. 47. cap. 3. num. 8. & 10. quòd tradant, concursum Dei in actu secundo esse conditionem, sub qua attingit Scientia Media cum consensum; cum tamen illi non loquantur, nisi de concursu indifferenti, & in actu primo, vt indubitatum erit legenti illorum scripta. Quapropter elegantius, quam verè exclamauit Thomafius ad Lectores, [Videte quam aspero telorum imbre, & quanto circumfunditur Scientia Media.]

1260 Non me præterit, dici à Viue disp. 1. dist. 9. §. 1. num. 87. [se nunquam potuisse percipere, quomodo, si concursus diuinus, & creatus identificantur, possit concursus diuinus indifferens ad vtrumque concurrere, & identificari cum consensu creato, v. g. omnino determinato ad alterum. Nam, si Deus, & creatura vnico concursu concurrunt; sicut creatura nunquam de facto assentitur concursu indifferenti ad assensum; ita nequit de facto Deus concurrere ad assensum concursu indifferenti ad assensum.] Dicit item, [se nunquam potuisse percipere, quomodo diuinus concursus indifferens determinari possit à concursu creato determinato, si diuinus, & creatus identificantur.] Sed ex hac Sectione, & anterioribus satis innotuit Maiorum nostrorum mens, eaque suis in scriptis tam clarè erat patefacta, vt mirer, Theologum ad exercitatum potuisse de ea, siue vera, siue falsa ambigere, ne dicam hallucinari. Quid clarius, quam concursum diuinum, & crea-

tum, qui identificatur, esse concursum in actu secundo: & concursum diuinum, qui est indifferens ad vtrumque, non esse concursum in actu secundo, sed in actu primo, in quo concursus creatus est etiam indifferens, cum in actu secundo sit determinatus? Hinc concursus diuinus in actu primo indifferens potest optimè determinari à concursu creato determinato in actu secundo; nam identificatio non est concursus creati in actu secundo cum concursu diuino in actu primo, sed in secundo. Significatur autem nomine concursus diuini in actu primo præparatio voluntaria, & libera Dei, vt per suam Omnipotentiam concurrat cum voluntate creata ad partem electam ab ipsa voluntate creata. Et nomine concursus creati in actu primo, significatur potestas proxima eiusdem voluntatis ad partem vtramlibet. Vnde etiam patet, quid significetur nominibus concursus, tum diuini, tum creati in actu secundo: nimirum actio ipsa libera amandi, vel odio habendi, est concursus diuinus in actu secundo, provt oritur ab Omnipotentia diuina; & creatus, provt oritur à voluntate creata, cui libera immediatè est, & quam reddit, dens, ainatque amantem liberè. Manifestiores erant voces, quam vt egeret interprete.

1261 Eidem Magistro Viues in toto illo §. 1. ex n. 85. inexplicabilis visa est compossibilitas concursus, siue consensus creati (vtrouque enim nomine vtitur) cum decreto diuino concomitante purè. Quia decretum illud nec potest esse intrinsecè determinatum, nec indifferens. Non primum, quia eo ipso esset antecedens, & prius naturâ, quam consensus, vel concursus creatus, quem, & simultaneum Dei identificatam decerneret tanquam eius causa. Non secundum; nam reddere non posset certam, & infallibilem futuritionem consensus creati, quin imò is cum tali decreto ex nullo capite posset esse certè futurus, aut existens. Est & mihi hoc argumentum inintelligibile, quousque declaret Viues, quodnam sit, & ex cuius è Nostri Theologi opinione, decretum, quod ab ipso vocatur concomitans purè, & quod vult esse impossibile cum concursu, aut consensu creato? Num loquitur de decreto adstructo à Vazquez 1. part. disp. 65. cap. 2. & sequentibus? Si de eo loquitur, facillimum est componere illud cum consensu creato, dicereque esse ab intrinsecò determinatum, sed supponens essentialiter Scientiam Mediam, vbi docet Vazquez in disp. 99. cap. 7. num. 42. & seqq. vbi etiam explicat, quo pacto sit merè concomitans nostram determinationem liberam? Et in disp. 65. cap. 2. num. 10. cap. 3. num. 15. et si sit sufficiens causa cognoscendi certè rem futuram, non tamen esse medium, per quod, aut in quo eam cognoscat Deus; ideoque eatenus esse causam eius cognoscendæ, quatenus, illo posito sequitur futura res, quæ eo ipso cognosci potest, & debet, vt prænotarat cap. 2. in fine. Quem Doctorem qui attentè legerit, penetrarique totum suæ opinionis fundum, non sentiet difficultatem vllam in argumento Magistri Viues. Nam loquitur de decreto excogitato à Gaspare Ribadeneyra disp. 10. de Prædestin. quod sit concomitans nostræ libertatis exercitium, & dependens à Scientia Media, limitatumque ad actum nostrum bonum. Sed cum Viues disp. 18. in admonitione ad Lectorem, asseneret, non fuisse sibi copiam tractatus de prædestinatione editi à Ribadeneyra, quoad vsque sui Operis tota ferè disputatio 9. sub prælo sudarat, non potuit in disp. 1. loco citato, loqui de decreto istiusmodi superuenienti diuini aliis requisitis, vt voluntas nostra sit constituta proximè potens, & indifferens ad actum, tum

bonum, quam prauum. Impugnat quidem illud Viues, conuertitque contra ipsum tela currente & non intermisso prælo post sex distinctiones disputationis 9.

Sed belligeretur quantum velit. Vitam habet, & ætatem Ribadeneyra, ipse loquetur in aliis Operibus, quæ luci publicæ parat in magnum rei Theologicæ incrementum, vbi etiam satisfaciet cæteris, quæ contra se obiciuntur in disp. seqq. Ego verò, qui communem tantum causam ago, non debeo in his distineri. Concordant omnes Nostri in obiecto ad concurrendum cum causa secunda libera præparatio Omnipotentia, Deique vt causæ primæ, atque vniuersalis, eoque indifferente, & ex se apto coexistere vtrilibet libertatis extremo. Principia scholæ nostræ obligant ad agnoscendum tale decretum. Si autem in eius quasi qualitate, aut aliorum decretorum dispensantium voluntati creatæ auxilia diuinæ gratiæ, Nostri aliqui fatigent ingenia, inde commune Scientiæ Mediæ placitum non patitur detrimentum: & vt accideret, quempiam sic discourere, vt citra suum animum obreperet quid, quod cum ea ægrè componeretur, nos ipsi contra illum caperemus arma.

1263 Si denique loquatur Viues de decreto, in quo omnes Nostri conueniunt, Omnipotentiam accingente ad coagendum potentia liberæ creatæ, quodque præposterè appellaretur purè concomitans, dicimus, coherere optimè cum consensu creato, esse antecedens, & ab intrinsecò indifferens, & ex eo non posse reddi certam, & infallibilem futuritionem præfati consensus. Nam huius certitudo, atque infallibilitas requirit determinationem, electionemque potentia liberæ creatæ præeunte Omnipotentia per tale decretum dispositione, præparatio- neque voluntaria, vt cum voluntate creata relicta in manu consilij sui concurrat ad eam partem, ad quam ipsa se determinauit, quamque elegerit. Nam non fit aliquid, nisi Omnipotens fieri velit, vel sinendo vt fiat, vel ipse faciendo, vt docemur à S. Augustino in Enchiridio, cap. 95.

SECTIO CXXIII.

Classis octaua probationum ex defectu mutationis realis ad extra, quâ constituitur, vel quam connotet decretum subiectiue absolutum, & obiectiue conditionatum de obiecto contingenter futuro purè conditionatè.

1264 Non potest in Deo esse actus liber sine aliquo effectu, seu mutatione reali ad extra in creaturis, per quam constituitur. Atqui ex decreto subiectiue absoluto, & obiectiue conditionato de futuro contingenti purè conditionato, nullus effectus, seu mutatio realis ad extra resultat in creaturis. Ergo tale decretum est impossibile, proindeque nequit esse medium, in quo cognoscatur à Deo futurum præfatum. Consequentiâ non laborat vitio. Minorem suadet illud axioma, *conditionalis nihil ponit in esse*, receptum non modò apud Philosophos, sed etiam apud Iureconsultos, de quibus Thomas Sanchez lib. 5. de Matrimon. disp. 1. num. 2. Barbosa in Axiomate 48. num. 2. verumque est, tam in propositione, quam in volitione de obiecto conditionato:

& per eam, de qua est sermo, nihil Deus absolute vult fieri, sed solum vult id, si talis conditio ponatur.

1165 Propositiōi maiori subscripserunt innumerī Thomistae. Nam docentes, actum liberum diuinum supra praedicata necessaria addere solummodo respectum rationis ad creaturas, excluderunt quidem eum, qui sit realis, & proinde terminationem intrinsecam contingentem; & non admiserunt eum, qui formalis sit, sed qui tantum fundamentalis in ordine ad nos, qui cum concipiamus diuina ad instar creatorum, non valemus sine formali rationis respectu apprehendere actum liberum Dei. Quare senserunt, volitionem liberam creandi mundum, v. g. esse fundamentalem respectum rationis, non consistentem in terminatione intrinseca contingente, neque in solis praedicatis necessariis, utpote quae non potius fundent respectum volentis, quam nolentis; sed consistentem ex parte recti in praefatis praedicatis, & ex parte obliqui in mutatione ad extra. Ita Capreolus, Ferrara, & Marcus Serra apud Gonetum *tom. 2. disp. 3. artic. 2. §. 1. pag. 95.* Medina *3. p. in Prologo, quest. 2. Banez 1. part. quest. 19. artic. & dub. 2.* Hieronymus Perez, & Zumel *ibidem*, Machin, *disp. 41. sect. 3.* Gonzalez *disp. 53. sect. 2. n. 10.* Ioannes de S. Thoma *disp. 4. de voluntate Dei, art. 4. ex num. 7. vsque ad 13. artic. 5. ex num. 1. vsque ad 16.* et quandoque verbis potius, quam sensu discordet. Et ut omittam complures alios, Author Cursus Theologici Carmelitarum Discalceatorum *disp. 7. de voluntate Dei, dub. 7. §. 4. num. 58.* testatur, hanc esse Thomistarum communem sententiam, cui & ipse adhæret.

1166 Vnde cum & eidem ad stipulatus sit Vazquez, exorbitauit à moderatione Theologica Gonetus *tom. 2. disp. 5. artic. 2. §. 1. pag. 414.* & antea *disp. 4. artic. 5. §. 3. pag. 281.* cum scripsit, [doctrinam hanc in Vazquio non tantum esse falsam, sed etiam Deo, & Christianæ Religioni iniuriosam. Quid enim Impiis, & Atheis potest esse acceptius, quam voluntatem Dei, quæ omnia constituit, & mutari clamant Scripturæ, mero ente rationis constare, & diuina decreta, à quibus omnis ordo diuinæ prouidentiae, & tota huius Vniuersi series pendet, in mera entia rationis resolvere?] Quæ verba accepta à se fuisse ex Vincentio Barone, pandit in *disp. 6. artic. 5. §. 1. pag. 496.* Sed Vincentium merito reprehendit Ferrerius in *parte prioris respons. ad obiectiones Vincentianas, cap. 2. num. 17. & 18.* Potuissetque Gonetus, qui in *tom. 3. ubi supra* dixit, Vazquium sequutum fuisse Capreolum, & Ferraram, tractare asseclam suorum maiori cum humanitate, aut indulgentia in *tom. 2.* Potuisset etiam non minus Vazquio, quam suis attribuere solummodo opinionem de fundamentali respectu rationis, praesertim cum Vazquius clarissime *1. parte disp. 80. cap. 2.* se explicet eo modo, quo nos commune Thomistarum placitum supra exposuimus; semulque, Illustrissimum Godoy in *tract. de voluntate Dei*, et si suos intelligat de formali respectu rationis, aggredi vindicare eos à censura improbabilitatis iniusta ab Alarcone Nostro.

1167 Vi propositi argumenti conuictus Magister Nauarræ censuit, non dari in Deo decretum formale, sed virtuale circa futurum conditionatum contingens, & consequenter neque dari notitiam formalem, sed virtuale, & eminentialem de tali futuro. At Nauarræ displicuit non magis Nostri, quam suis, satisque contra eum egimus in *sect. 16.*

1168 Gonetus *tom. 2. disp. 5. artic. 2. §. 5. pag. 434.* re-

spondet, non semper requiri in obiecto realem, & physicam mutationem, sed sufficere moralem, ut terminet actum liberum diuinum. Quam euasione cum ex nonnullis Theologis relata legisset in MSS. Illustrissimi Godoy, omisit eius subiectas impugnationes. Quarum hæc vna est, quod communiter Thomistæ realem mutationem physicam in obiecto decreti liberi esse requisitam tueantur, ac proinde, ut decreta conditionata defensentur in Deo, non oportet recurrere ad mutationem solum moralem, parum familiarem Thomistis. Et Theologi, qui pro decretis liberis diuinis contenti sunt sola mutatione morali, non adherent opinioni, quam ex plerisque Thomistis enarraui in *num. 1265.* afferuntque exempla, quæ negantur ab iisdem Thomistis. Altera est, quod in proposito desideratur explicatio mutationis moralis, ex qua ut tenente se ex parte obiecti contingenter futuri pure conditionate constituitur decretum liberum diuinum. Et verò si mutatio moralis consistat in aliqua nostra prudenti astimatione formali, quoniam pacto hæc constituet decretum liberum diuinum? Si consistat in astimatione fundamentali, quænam hæc erit in praefato obiecto? Insuper Thomistæ illi ex eo, quod in Deo, qui pro priori est indifferens ad volendum, vel non volendum, detur transitus contingens ad volendum, inferunt debere pro posteriori interuenire mutationem aliquam; & cum non intra Deum, ergo extra. Is autem discursus non stat saluus sola mutatione morali, hæc namque, omnibus rebus eodem modo physicè se habentibus, intelligi nequit in aliqua ex illis, quia sicut ens morale in physico, ita mutatio moralis in physica fundari debet, & quia, rebus physicè inuariatis, nequeunt de eodem subiecto praedicata duo contradictoria praedicari à parte rei.

Melius respondet idem Gonetus cum Alarcone *1269 disp. 7. de Auxiliis, num. 32. lib. 1. respons. cap. 4. num. 10. ad 4.* & cum Godoy, mutationem realem conditionatam, id est, mutationem, quæ daretur, si poneretur conditio, sufficere ad decretum diuinum subiectiue absolutum, & obiectiue conditionatum. Sed contra primò, quia cum decretum efficax conditionatum, transeat in absolutum, posita conditione, sequeretur, induci necessariò penitentiam Tyrionum tanquam complementum decreti efficacis conditionati de ea, hoc ipso, quod ponerentur signa, & virtutes; proindeque sequeretur, talem penitentiam non fore liberam ex suppositione conditionis, seu signorum, & virtutum; sequeretur itidem, ipsam conditionem, seu signa, & virtutes non esse indifferentes ad penitentiam, vel ad eius carentiam, quia nisi daretur aliqua mutatio absoluta inducta per illud decretum, connexaque prouidè cum penitentia, non posset aliunde, quam ex conditione habente talem connexionem prouenire, quod posita conditione, deberet poni penitentia, & decretum efficax conditionatum transire in absolutum.

1170 Contra secundò; nam si decretum efficax conditionatum de penitentia Tyrionum completeretur per hanc, ut conditionate futuram, esset illud respectu huius suppositio consequens; sicut respectu illius est suppositio consequens, iuxta Thomistas, scientia diuina cognoscens Tyrios acturos penitentiam, si ederentur apud illos signa, ac virtutes; & ideo dicunt, cognosci à Deo Tyrios acturos eam, quia praedeterminati extrinsecè per decretum illud, agerent sub tali conditione, & non è contra. Aut non careret inconsequentia, quod praedictum decretum esset

esset suppositio consequens respectu penitentiae Tyrionum; inde enim inferretur, ideo Deum velle efficaciter conditionate eam, quia posita conditione, causaturus eam esset, cum non nisi è contra sit verum, penes Thomistas, quod ideo Deus causaturus eam esset, posita conditione, quia vult efficaciter conditionate existentiam eius sub tali conditione. Tertiò, decretum subiectiue absolutum, & praedeterminatum penitentiae Tyrionum est causa, aut causa applicatio actualiter existens, et si conditionata, penitentiae illius, quæ foret: causa autem, aut causa applicatio sic existens debet esse constituta ante effectum, & ab eo distincta.

1171 Contra quartò, quia illud decretum nequit constitui nunc, & ab æterno per esse intrinsecum penitentiae illius, si quidem tale esse neque nunc existat, neque exiterit ab æterno, sed tantum existeret, si purificaretur conditio: rursus decretum illud constitui nequit per esse extrinsecum intentionale, & obiectiue penitentiae illius, quippe tale esse solummodo sit per ordinem ad intellectum. Quintò, mutatio, quæ daretur, non potest constituere, aut complere actum liberum diuinum, qui exercitè, atque subiectiue detur, sed ut summum posset id circa eum, qui daretur. Quod enim actu non existit, nequit constituere, completere id, quod actu existit.

1172 Contra sextò; nam Thomistæ recurrunt ad decretum liberum diuinum subiectiue absolutum, & obiectiue conditionatum, ut in ipso tanquam in medio essentialiter, prouidèque connexo cum Tyrionum penitentia, quæ foret, Deus eam cognoscat ab æterno. At si illud decretum consistat in praedictis constitutiuis, nullam tale medium assignatur, quia neque est volitio Dei necessaria, utpote quæ non connectatur essentialiter, & prouidè cum ea penitentia tanquam conditionate futura: neque est eadem ipsa penitentia tanquam sic futura, utpote, quæ essentialiter, & prouidè secum ipsa non connectatur; & praeterea iam Nostri obtinerent intentum de cognita ex æternitate à Deo ea penitentia in se ipsa: neque denique est complexum ex volitione Dei necessaria, & ex eadem ipsa penitentia tanquam conditionate futura, utpote quod non sit prouidè connexum essentialiter secum ipso; & praeterea animum semper sollicitat quaestio de medio essentialiter praeconnexo, in quo penitentia tanquam conditionate futura, quæ est pars complexi illius, cognoscatur à Deo ex æternitate. Hanc rationem efficacem esse aduersus Thomistas, actum liberum diuinum eo in complexo constituentes, negare non potest Gonetus, qui *tom. 2. disp. 3. artic. 2. §. 4. pag. 113.* illos impugnat, quia non prouident modo, aut medio decretorum diuinorum pro cognoscendis à Deo futuris contingentibus.

1173 Haecenus processit argumentum contra Thomistas, qui ex mutatione reali ad extra opinantur constitui actum liberum diuinum. Alij, et si non ut constitutum, tamen ut extrinsecum requirunt connotatum à quadam diuina terminatione, contingente, & defectibili, non sub conceptu entitatis, & perfectionis (ut nonnulli tribuunt Caietano) sed terminationis pure. Ita Illustrissimus Godoy in tractatibus de scientia, voluntateque Dei, & Gonetus, et si hic de requisito connotato variabili ad extra non loquatur expressè, sicut ille. Qui decreti subiectiue absoluti, & obiectiue conditionati connotatum dicit esse effectum sub conditione futurum, transeuntem ex statu possibilitatis ad istum alium futuritionis conditionata, ratione illius decreti.

1274 Certè si per connotatum ad extra variabile, quod sit requisitum ad quemcumque actum liberum diuinum, significetur obiectum creatum, cuius positionem, vel carentiam Deus decernat, dubitari non potest quin sit requisitum. Sed quod sub quaestione cadit, est, an actus liber diuinus connotare debeat extrinsecam sibi mutationem aliquam physicam, siue positivam, siue negatiuam in subiecto ratione obiecti, quod extra se respicit, volendo, vel nolendo. Desidero quoque scire, cur si talis actus consistat in terminatione Deo intrinseca, & contingente, non possit non connotare extrinsecam mutationem? Cur item, si terminatio actu, & absolute existit, non etiam necesse sit, existere actu, & absolute mutationem? Quo quidem modo non existit obiectum, quod sub conditione foret contingenter. Videturque, pro requisita mutatione, tanquam extrinseco connotato terminationis, non posse reddi rationem, quæ simul non valeat ad probandum, actualem, & absolutam existentiam mutationis esse prorsus requisitam. Et ne tanquam connotata sufficiat, quæ foret, deseruire aliquatenus possunt adducta supra, ne sufficiat tanquam constituens.

1275 Excipio postremam in *num. 1272.* impugnationem, quæ fuit vnum è præcipuis motibus Illustrissimi Godoy, & Gonetum cum ipso (vt videre est *tom. 2. disp. 3. artic. 2. §. 5. pag. 120.*) ad terminationem intrinsecam Deo, & contingentem, ne scilicet alioqui actus liber diuinus non deseruiret Deo, ut medium cognoscendi futura contingentia creata. Quamquam Gonetus *tom. 10. disput. unica de iustificacione, artic. 4. §. 2. pag. 53.* dicens, diuinam voluntatem, cum liberè vult, solum posse acquirere nouum respectum rationis ex reali mutatione obiecti creati, ad quod terminetur, videatur oblitus terminationis illius, in qua consistere dixerat actum liberum diuinum, videaturque supponere sententiam, contra quam in Vazquio exanderat tam acerbe; & quam benigne adspiciens Ledesma *disp. 2. affini, de scient. futur. conting. diff. 2. §. ad 1. diff. pag. 84.* scripsit, negari non posse, quin exinde à Vazquio maxima cum apparentia, & probabilitate refutaretur decretum subiectiue absolutum, & obiectiue conditionatum circa futurum contingens conditionatum.

SECTIO CXXIV.

Aliqua instantia reprimuntur.

1276 PRIMA, iuxta Nostros, futurum contingens conditionatum determinat obiectiue, & vt purus terminus intellectum diuinum ad Scientiam Mediam de ipso. Ergo & poterit iuxta Thomistas illos antiquos constituere decretum liberum voluntatis diuinæ.

1277 Respondeo, primum esse multò facilius, quam secundum. Nam determinatio non consuevit postulare nisi principia extrinseca, & quorum vnum suppleri queat per aliud. Cæterum constitutio requiret solet partes, vel quasi partes mutuo intrinsecas, & quarum vices substitui nequeant ab alio. Vnde facilius est, quod Scientia Media de penitentia Tyrionum, v. g. determinetur nunc, & ab æterno per hanc, quam quod de eadem penitentia decretum diuinum existens nunc, & ab æterno constitutur per eandem nunc, & ab æterno non existentem, sed extitutam in posterum, si poneretur praedicatio Christi. Quare quantum ad instantiam, determinatio Scientiæ Mediæ à futuro contingenti conditionato

conditionato non valet in exemplum constitutionis decreti subiectiue absoluti, & obiectiue conditionati per futurum præfatam.

1278 Secunda instantia: Si decretum liberum diuinum constituitur effectu, aut mutatione reali ad extra, constituitur pariter Scientia Media, quæ est intellectui diuino contingens. Et nihilominus hæc contenta est obiecti sui mutatione conditionata. Ergo & illud erit. Neque dicas, Scientiam Mediam non esse contingentem absolute, sed ex præsupposita conditione: ast decretum esse absolute contingens, & liberum. Etenim sicut istud potuit absolute non existere, sed ex diuino arbitrio existit absolute, volendo, v. g. pœnitentiam Tyrionum sub conditione prædicationis Christi; ita & illa scientia, quæ absolute potuit non existere; tamen eo modo existit, cognoscendo præfatam pœnitentiam, quam ex voluntate sua adiuta diuino auxilio exequerentur Tyrrij, si Christum prædicantem audirent.

1279 Aptius dici potest primò, non repugnare vniuersim, quòd denominatio aliqua absolute existens, aliquo non existente absolute, constituitur de obliquo. Sic denominationes prioris, posterioris, senis, patris (cuius filius sit defunctus) important de obliquo constituentia non simul coexistentia cum eo, quod principaliter denominatur, quodque ex parte recti se tenet.

1280 Atque hinc secundò, denominationem Dei scientis Tyrrios conuertendos, si Christus eis prædicaret, seu Scientiam Mediam absolute in Deo existentem, posse constitui per conuersionem existentem, non absolute, sed conditionate, si quid speciale non obstat: & non modò non obstat, sed potius fauere huiusmodi constitutioni. Nam cum intellectus diuinus habeat omnem actualitatem, & perfectionem possibilem intra genus representationis, & notitiæ de quouis obiecto, quin indigeat incremento actualitatis alicuius, aut perfectionis; hoc ipso, quòd Tyrrij essent conuertendi sub conditione illa, ad quod in Schola Societatis non est opus aliquo connectente præfatam conditionem cum conuersione: hoc ipso, inquam, intellectus diuinus erit per se determinatus ad representationem, & notitiæ de tali obiecto. Et quamuis ille sit ex se indifferens, tam ad hanc representationem, quam ad eam, quæ esset non conuersionis sub eadem conditione, id enim petit illimitata illius actualitas, & perfectio, vt considerati in ordine ad obiectum contingens; tamen ex suppositione, quòd præ non conuersione esset, quamquam contingenter, futura conuersio, spectat ad summam illius actualitatem, & perfectionem, vt sit determinatus, & alligatus ad scientiam de conuersione præ non conuersione. Esse autem sic determinatum, & alligatum ea ex suppositione, nihil aliud est, quam prædicatum necessarium intellectus diuini, vt coniunctum cum ipsa, seu cum conuersione, quæ foret Tyrriorum sub conditione prædicationis Christi, induere denominationem scientis contingenter simpliciter, & absolute talem conuersionem. Quæ Scientia est Media, & constituta in recto ex intellectu, aut intellectione essentiali Dei; & de obliquo ex obiecto contingenter futuro conditionate, seu ex mutatione obiecti non absoluta, sed conditionata.

1281 Tertio, etsi possit intellectus diuinus conditionate affirmare certò, & infallibiliter contingens aliquid absque absolute mutatione reali ad extra, & cum sola conditionata, ob immediate dicta, inde non sequi, quòd voluntas diuina queat velle liberè con-

tingens aliquid, quin resulet absoluta mutatio realis ad extra. Nam quòd actualitatis, & perfectionis est in infinito intellectu, esse determinatum, & alligatum ad certò, & infallibiliter cognoscendum, sub quauis conditione indifferente, & conducente, euentum qui contingenter foret, & quidquid Deus ipse sub ea faceret, vel permetteret fieri; non est actualitatis, & perfectionis in infinita voluntate, esse determinatam, & alligatam ad decernendum iam efficaciter quid sub quauis conditione indifferente, & conducente deberet fore ratione sui decreti. Huc conducent complura ex classe 9. Et nunc apparet suauis difficile, Deum non posse cognoscere id, quòd foret sub conditione indifferente, & conducente, quin per decretum suum liberum prædefiniret illud sub ea conditione. Omnes enim in Deo concipere videntur maiorem libertatem, & minorem extensionem circa amanda obiecta creata contingentia, quata circa ea cognoscenda. Egrè etiam percipitur, intellectum diuinum, cuius linea est prior virtualiter, quam voluntatis diuinæ, non posse se exercere in cognoscendo quòd contingenter foret sub præfata conditione, quin simul, imò & prius naturà se exerceat voluntas diuina in decernendo efficaciter illud sub eadem conditione. Neque iuuat ad perceptionem exemplum diuini intellectus non potentis exercere se in cognoscendo quòd absolute erit contingenter, & liberè à nostra voluntate, conditione purificata, quin diuina voluntas se exerceat circa idem ipsum. Nam quòd hæc debeat exercere se per decretum efficax, & antecedens, est nobis æquè inintelligibile. Et nisi aliunde decretis quibusvis diuinis repugnaret inceptio in tempore, intellectus diuinus posset, quantum attinet ad lineam suam virtualiter anteriorem, & ad sui infinitam actualitatem, perfectionemque cognoscendi certò, & infallibiliter quidquid sic sit cognoscibile, & proinde quidquid re ipsa erit in tempore: posset, inquam, cognoscere contingentes, & liberos actus absolute futuros in voluntate nostra, quin voluntas diuina se actu in eis volendis, vel permittendis exerceret ab æterno, dummodò cognosceretur exercitura se in tempore pro prioris signaturæ instantis illius realis, in quo voluntas creata contingenter, & liberè operaretur. Reuoluantur scripta in num. 1097. & seq.

Præterea, si præsciente Deo fore quidpiam sub conditione aliqua, deberet eo ipso habere decretum efficax, vt illud fieret, casu quo purificaretur conditio, consecrarium proculdubio esset, vt cognoscente Deo Saulum à se liberè vocandum ad conuersionem, si Stephanus pro ipso oret, conciperet simul efficax de conuersione decretum, quo semel concepto, & altero de orationis positione, non esset in potestate immediate libera Dei non velle efficaciter conuersionem; cum tamen per præscientiam cognouisset, se liberè vocaturum ad eam, seu cum potestate ad ita vocandum, vt oratione non moueretur ad decretum impossibile cum non conuersione. Hoc exemplum eò magis æstimari debet, quo à Sancto Thoma 1. part. quæst. 23. artic. 8. in corp. & 3. parte, quæst. 1. artic. 3. ad 4. in vsu est pro conditionata præscientia orationis SS. præsupposita ad aliorum prædestinationem, quam subsequeretur, seu ipsius effectus, ea oratio in statu absoluto. Vt enim subtiliter notat Izquierdus tractat. 9. de Deo vno, disputat. 28. quæst. 6. proposit. 1. num. 158. quæst. 7. proposit. 1. num. 214. non nisi præscientia conditionata de effectibus præ-

stinationis est, quæ ad istam præsupponitur; nam absoluta de effectibus diuinorum decretorum, in quibus consistit prædestinatio, potius subsequitur, quam antecedar talia decreta, ipsamque proinde prædestinationem. Quo etiam in exemplo, si Deus cognoscens conuertendum Saulum, casu quo Stephanus oret, non posset non simul efficaciter decernere conuersionem sub orationis conditione, sequeretur, iudicio nostro, inconueniens deductum in Classe 2. de non futura libera Saulo conuersione. Et in aliis exemplis de Deo cognoscente, Petrum verbi gratià, negaturum Christum, si rogetur ab ancilla ostiaria, num eius esset discipulus? simulque debente decernere efficaciter negationem, quoad materiale, inuitabilia forent, vt nos putamus, incommoda expensa Classe 1. & 3.

1283 Vltèrius, quòd diuinus intellectus possit affirmare conditionate aliquid, quin aliqua absoluta mutatio realis causetur ad extra, non est indicium potestatis in voluntate diuina ad similiter volendum. Cum enim hæc, si voluisset efficaciter Tyrriorum conuersionem sub conditione prædicationis Christi, deberet manere necessitata ad determinationem agendæ conuersionis in præsentia prædicationis, & proinde pro priori ad conuersionem deberet dari eius determinandæ necessitas: cumque rursus talis necessitas nequireret consistere in ipsa conuersione, quam præcederet, neque in conditionis positione, utpote ex se indifferente, & habili, vt sequatur, vel non sequatur conuersio. Ergo reuocari deberet talis necessitas ad aliquid, quòd à Deo causetur ad extra, quodque connexionem haberet cum determinatione Dei, vt in præsentia prædicationis sequeretur conuersio. Is autem discursus non valet in intellectu diuino, cuius conditionata affirmatio de obiecto sub conditione indifferente, & conducente, non est inducitur in seipso prædictæ necessitatis, aut alterius similis.

1284 Confirmatur, nam ad id, vt diuina voluntas efficaciter amet conuersionem Tyrriorum sub conditione prædicationis Christi, non sufficeret præcisè, quòd posita illa conditione, collaturus esset Tyrriis gratiam internam ad conuersionem. Fieri etenim posset, vt ex suppositione etiam, quòd Tyrrij audirent prædicationem, acciperent à Deo gratiam efficacem per actionem Deo immediate liberam, seu per actionem, quam Deus posset suspendere, supposita etiam prædicatione, utpote ex se non necessitante Deum ad collationem gratiæ efficacis. Quare talis actio nequireret esse constitutum, aut complementum decreti liberi de conuersione sub conditione prædicationis. Namque huiusmodi decretum conditionatum non posset non transire, purificata conditione, in absolutum, neque item posset non inducere obiectum à se vultum. Igitur repugnaret, quòd actio productiua gratiæ efficacis immediate libera Deo ex suppositione etiam prædicationis, esset constitutum, aut complementum præfati decreti considerati circa terminum eius actionis, & multò minus erga eam ipsam. Ergo pro decreto præfato non sufficeret mutatio, quæ per gratiæ efficacis collationem ad extra fieret, posita prædicatione, sed præterea opus esset produci à Deo aliquid, quòd foret illius decreti constitutum; aut complementum, quodque præconnecteretur per se cum conuersione sub conditione prædicationis. Cæterum vt intellectus diuinus certò, & infallibiliter cognoscat eam conuersionem, R. P. Gabr. de Henao, Scient. Med. Pars I.

tionem sub illa conditione, sufficit, quòd sub illa, & cum interna gratia liberè immediate à Deo collata acturi essent re ipsa pœnitentiam. Et quamquam id non stet, quin à diuino intellectu infallibiliter, & certò cognoscatur; stat tamen, quin à diuina voluntate decernatur antecederet, & efficaciter; illud enim prius pertinet ad perfectionem diuini intellectus, cum hoc posterius non spectet ad voluntatis diuinæ excellentiam, vt iam supra tetigi, & plena manu probabo in classe 9. Imò videtur dedecere supereminentiam diuinæ voluntatis erga existentiam vnius, si aliud ex se non præconnexum ponatur, sic affici, vt respuere vnum, alio posito, non posset, proueniente impotentia aliunde, quam ex eiusdemmet voluntatis diuinæ libera determinatione; nimirum exinde, quòd antequam aliud ponatur, debeat Deus scire illud vnum, quòd sequeretur, eo alio posito.

Et absolute necessitas in Deo sciendi aliquid eo modo, quo verum est, non importat necessitatem volendi idem ipsum eo modo, quo bonum est. Quæ est S. Thomæ doctrina 1. p. quæst. 19. artic. 6. ad 2. in verbis illis: *Deus cognoscit omne verum, non tamen vult omne bonum, nisi in quantum vult se, in quo virtualiter omne bonum existit.* Hincque Thomistæ tradere solent, Deum, qui necessariò cognoscit creaturas pure possibles, vt distinctas à sua Omnipotentia, non idèò necessariò eas amare, etsi habeant bonitatem secundum quid. Ita inter alios cum Illustrissimo Godoy Gonetus tom. 3. disp. 2. art. 4. §. 2. addens de suo in §. 3. pag. 48. si supponatur, Deum amare creaturas possibles, amaturum eas necessariò, ob defectum mutationis realis ad extra requisitæ ad amorem, qui esset liber. Qua in additione confirmat probationem, in qua versamur, etsi statim in disp. 3. actum Dei liberum consistere dicat in terminatione Deo intrinseca, contingente, & defectibili, sub præciso terminationis conceptu, non postulans pro eius constitutione, neque pro connotatione mutationem realem ad extra.

1286 Hactenus præuimus discrimen ex ratione à priori, ne si decretum diuinum subiectiue absolutum, & obiectiue conditionatum, assumens conditionem indifferente, conducentemque impugnetur ob defectum realis mutationis absolutæ ad extra, ex qua constituitur, infringi inuisio putetur obiectu Scientiæ Mediæ, cui sufficit constitutio ex reali mutatione conditionata obiecti, quòd contingenter affirmat sub conditione. Superest, vt disparitatem ex ratione à priori afferamus. Ea autem est, quòd Scientia Media, etsi contingens Deo, tamen ipsi non est formaliter libera, neque fertur practicè in suum obiectum, inferendo eius existentiam; sed tantum speculatiue, supponendo, & representando illius existentiam, quæ foret ex determinatione electiua voluntatis creatæ sub conditione assumpta à scientia. Unde eo ipso, quòd Tyrriorum conuersio foret sub conditione prædicationis Christi, seu eo ipso, quòd in voluntate Tyrriorum daretur mutatio hæc realis conditionata, non potest non in diuino intellectu de præsentia, & absolute adesse denominatio scientis talem conuersionem sub ea conditione; quin opus sit, vt ex parte intellectus diuini quidpiam addatur, quòd constituat hanc denominationem, vel ex ea inferatur. Ast decretum diuinum immediate, & formaliter voluntati diuinæ liberum, & non tantum contingens, cum non inducatur ex obiecto, in quod fertur, sed ex diuina voluntate, quæ practicè

infert illud, non potest non eo ipso, quod absolute in ea existat, esse denominatio, quæ constituitur ex absoluta obiecti existentia, proindeque mutatione reali ad extra, vel eam inferat. Cum igitur decretum, quod esset subiectiue absolutum, & obiectiue conditionatum de futuro contingenti sub conditione indifferente, & conducente, non posset habere id, elucefcit satis congrua inter ipsum, & Scientiam Mediam disparitas.

1287

Quam concisè, ingeniosèque delineauit Iacobus Platel in Synopsi Cursus Theologici, *parte 1. cap. 4. §. 2. num. 104.* appositè notans, eodem modo de complacentia, quam Deus habeat de nostris actibus, deque suis decretis conditionatè extituris, discurrendum esse, ac de Scientia Media, si quidem & ea complacentia sit tantum mediata, & denominatiue libera Deo. Possem stabilire amplius præstitam disparitatem, probando, Deum non posse absolute ex parte actus decernere liberè immediatè, & formaliter, quin agat; libertas quippe in agendo exercetur, & liberum arbitrium, quatenus tale, est potestas agendi, & non agendi: cum autem Deus non agat actum internum, quo liberè vult, vt qui increatus, & à se sit; ager obiectum creatum, seu exercebit suam libertatem erga illud eo actu, qui aliquando producat ipsum: & proinde denominatio Dei amantis liberè obiectum creatum desumetur, tum ab amore essentiali voluntatis diuinæ, tum ab obiecto creato causando liberè, seu cum indifferencia ab eo amore. Hæc ratio non militat in Scientia Media, pro qua satis est tum essentialis cognitio diuini intellectus, tum quod Tyrionum conuersio foret sub conditione prædicationis Christi; his namque duobus stantibus non potest non consurgere denominatio Dei scientis eam conuersionem sub illa conditione, nec opus est Deum se exercere in agendo aliquid ad extra.

1288

Quæ sufficiant ad secundam instantiam. Cuius occasione explicui modum, quo Nostri possunt tueri Scientiam Mediam, quin eam reuocent ad formalitatem, aut terminationem Deo intrinsicam, & contingentem, defectibilemque: quanquam ego, qui in hac probationum classe arguo tantum ad homines aduersus Thomistas, non teneat ad hunc opinandi modum circa Scientiam Mediæ constitutionem. Negotium nostrum non pendet inde. Sed non omitam aduertere, quod etsi Scientia Media existimetur consistere ea in formalitate, aut terminatione, adhuc de diuino intellectu vt determinato in actu primo ad formalitatem sciendi potius conuersionem Tyrionum sub conditione prædicationis Christi, quam sciendi non conuersionem, supposito, quod voluntas Tyrionum determinatura se esset ad conuersionem, restare quæstionem, per quid constituatur actus ille primus, seu illa vltima determinatio, & necessitas in actu primo ad vnam Scientiam præ alia opposita? Videturque subterfugi non posse determinationis illius, & necessitatis, quæ absolute existit, constitutionem per conuersionem non item existentem absolute, sed quæ tantum existeret sub conditione, non secus ac defendendum proposui iuxta aliam opinionem de Scientia Media, non consistente in ea formalitate, aut terminatione.

SECTIO CXXV.

Alie instantia retardantur.

Tertia instantia desumitur ex scientia diuina visionis, & ex decreto diuino circa res absolute futuras; nam illa est ab æterno præsens in intellectu diuino, & hoc in voluntate, quin inducant in obiectis mutationem realem præsentem, sed tantum futuram. Ergo pariter poterit dari decretum subiectiue absolutum, & obiectiue conditionatum inducens mutationem realem sui obiecti, non præsentem, nec futuram absolute, sed tantum conditionatè. Sed hæc instantia caret viribus, non modò in Thomistarum opinione de præsentia futurorum in æternitate, sed in contraria etiam; nam probatio superior non fundatur in eo, quod obiectum futurum contingens conditionatum non existat simul cum decreto, quod constituat, aut à quo connotetur; sed in eo, quod nunquam absolute existet pro vlla temporis differentia, & proinde nequeat, ob defectum mutationis realis aliquando absolute in tempore causandæ, & extituræ, constituere, vel connotari à decreto existente absolute ex æternitate. Theologi, qui scientiam visionis, & decreta libera diuina simpliciter absolute circa res absolute futuras constitui putant rebus ipsis, agunt valde ex professo de conciliatione æternitatis scientiæ, & decretorum ea cum constitutione.

1290

Quarta instantia petitur ex decreto libero, quod iuxta Vazquez *1. parte, disputatione 83.* erga reprobatorum gloriam habet Deus, quodque non inducit realem gloriæ reprobatorum mutationem absolute futuram. Sed hæc instantia neque Vazquium, neque vllum alium, qui eiusdem sententiæ sit, torquet. Nam voluntas antecedens diuina de omnium hominum salute æterna habet pro effectu, & mutatione ad extra reali sufficientia media ad salutem, iuxta doctrinam S. Thomæ relata in *num. 1078.* eaque media à Deo accipiunt reprobi omnes, adulti saltem. Et hac ratione voluntas illa est efficax, & vt libera constituitur per præfata media. Quo supposito, sunt qui velint, illam voluntatem, quæ libera, & efficax est circa media, versari liberè immediatè, & formaliter, tamen inefficaciter, erga reprobatorum salutem. Ita cum Vazquez, Arrubale, & Granado Vexenus *disp. 25. de Deo, cap. 7.* Herice *tract. 2. disp. 17. cap. 3.* Derkennis *disp. 10. num. 32.* Ferrerius *tract. 3. de voluntate Dei, disp. 2. cap. 4.* & communiter Nostri, vt & Thomistæ recentes. Aliis placet dicere, voluntatem, vt formaliter liberam, sistere immediatè, atque formaliter in eis mediis, solumque æquiualetem, & virtualiter transire ad reprobatorum salutem. Sic Estius, Basilii Legionensis, Zumel, & cum antiquioribus nonnullis Thomistæ recentis *num. 1077.* Dissidium est, cuius decisio modò importuna foret, cum tam hi, quam illi Theologi assignent vnum obiectum, ex cuius mutatione reali ad extra, extitura absolute, queat constitui voluntas antecedens salutis reprobatorum etiam.

1291

Nunc tamen opportunum est repetere ex illo numero 1077. & duobus seqq. exemplum voluntatis præfate, quæ supponatur esse subiectiue absoluta, & obiectiue conditionata (etsi & id non sit

sit immune à controuersia) non promouere causam efficacium decretorum subiectiue absolutorum, & obiectiue conditionatorum erga futura contingentia conditionata voluntatis creatæ. Tum obibi, tum ob in præsentiarum dicta de mutatione reali, & absoluta extra Deum, quæ adest pro constitutione voluntatis præfate, non autem pro constitutione eorum aliorum decretorum. Tum etiam, quia salus, erga quam sub conditione versatur præfata voluntas, est obiectum dependens à sola determinatione Dei, cuius esset conferre gloriam, etsi conditio dependeret à determinatione voluntatis creatæ adiutæ gratia diuina; cum tamen è contra in eis aliis decretis conuersio Tyrionum dependeret à determinatione voluntatis ipsorum, præuentæ diuina gratia; & conditio prædicationis Christi non nisi à sola Dei determinatione foret dependens. Tum præterea; nam futuritio conditionata salutis in reprobis imperfecta est, & incompleta, vt cum Illustrissimo Godoy declarat *Gonetus tom. 3. disp. 4. artic. 3. §. 2. pag. 216.* At futuritio conuersionis Tyrionum est perfecta, & completa.

1292

Vnde instituta à Goneto *§. 1. pagina 210.* comparatio voluntatis præfate, & eorum aliorum decretorum, non quadrat adæquatè. Vnde etiam cum Illustrissimus Godoy ait, salutem reprobatorum non esse incapacem ad terminandum voluntatem præfata, quia etsi physicè non mutetur, secus obiectiue, quatenus cum antea salus indifferens esset ad futuritionem imperfectam, & ad negationem illius, reddatur ex vi præfate voluntatis futura determinatè inchoatiue, idque sufficiat ad liberum actum diuinum terminandum, vt constat ex futuris contingentibus conditionatis: non intelligo, quo pacto futuritio illa, quæ non est verè, & realiter futuritio, queat esse constitutum, aut connotatum voluntatis, quæ verè, & realiter in Deo existit. Ipse impugnat salutis futuritionem, quæ, vt præcisè apprehensa à Deo, sit constitutum, aut connotatum illius voluntatis, quia non est vera futuritio. Ipse item, nisi accedat decretum diuinum antecedens, & efficax, non agnoscit futuritionem, quæ simpliciter talis sit, & ideo ex causis secundis inclinatis tantum ad effectum, docet, non reddi hunc futurum simpliciter. Quomodo ergo futuritio, quæ à parte rei, & in se non est futuritio, constitutum erit, aut connotatum voluntatis diuinæ, quæ verè, & realiter afficiatur erga salutem reprobatorum? Insuper etsi decreti subiectiue absoluti, & obiectiue conditionati de conuersione Tyrionum posset esse constitutum, aut connotatum conuersio conditionatè futura (quod in Sectione præcedenti negauimus) non inde fit illatio ad eam aliam futuritionem pro constitutione, aut connotatione voluntatis illius de salute reprobatorum. Etenim conuersio Tyrionum est verè, perfectè, & completè futura conditionatè, sed reprobatorum salus non est sic futura. Quare satis est dicere, voluntatis illius constitutum, aut connotatum esse mutationem veram, & realem ad extra, quæ consistat in collatione mediolorum sufficientium reprobis ad consequutionem salutis æternæ, si ipsis cooperentur.

1293

Quinta instantia huiusmodi est: In Nostrorum sententia, Deus decreuit concurrere cum voluntate creatæ ad actus liberos concursu generali indifferenti. Et tamen hoc decretum nullam in ea ponit mutationem realem, & physicam, cum Deus habeat hoc decretum etiam respectu non operantium, *R. P. Gabr. de Hæno, Scient. Med. Pars I.*

in quibus tamen nulla sit realis, & physica mutatio. Quauis ergo decreta absoluta ex parte subiecti, & conditionata ex parte obiecti, nullam inferant realem, & physicam mutationem in voluntate creatæ, defectu conditionis nunquam purificandæ, inde tamen non rectè deducitur, ea esse impossibilia.

1294

Hæc instantia nullatenus percellit Vazquium, præcipuum patronum argumenti, in quod retorquetur. Nam ille existimat, decretum, quo Deus suam Omnipotentiam applicat ad concurrendum cum libero arbitrio creato, non esse antecedens, sed merè concomitans nostrum actum liberum, & per hunc, vt à nobis elicitum, Deo simul temporaliter cooperante, constitui, aut compleri, prout ipse exponit suam mentem *1. part. disp. 99. cap. 7. num. 46.* Neque item lædit eos, qui vt Cardinalis Sfortia *1. 2. disput. 6. artic. 12.* putant, vi decreti, quod antecederet offerat concursum Omnipotentia, produci in voluntate creatæ quandam motionem, non quidem prædeterminatiuam, sed indifferenterem, & coniungibilem ex se cum alterutro contradictionis extremo, inclinantemque posituè ad hunc, vel illum actum ex duobus honestis, vel posituè ad vnum honestum cum permissione alterius inhonesti: quæ motio sit iam hæc, iam illa, prout actus fuerint diuersi, ad quos Omnipotentia concursus præparatur per decretum. Quare istud constitueretur, aut complebitur per eam motionem. Vnde à fortiori Dominicani, qui temporalem motionem prædeterminatiuam adstruant, sed negent, vt Ledesma, & quidam alij, decreta de quibus nunc lis est, habent in tali motione constitutum, aut complementum decreti antecederet offerentis concursum Omnipotentia.

1295

Vltimus neque officit Ignatio Derkennis *disputatione 11. num. 13.* Iacobo Platel in *Synopsi Cursus Theologici, parte 1. cap. 4. §. 2. num. 105.* asserentibus, compleri huiusmodi decretum per specialem à Deo productionem, aut conseruationem voluntatis creatæ, cui præparat indifferenter concursus. Viderique possunt in Vexeno, & Ferrerio, agentibus de Dei libertate, alij modi pro præscribendo complemento decreti illius ex mutatione reali ad extra. Et non desunt Neoterici, qui assignent tum specialem à Deo productionem, aut conseruationem cognitionis indifferenteris ad vtrumque contradictionis extremum; tum negationem prædeterminationis temporalis ad vtrumque contrarietatis, vel ad vnum, quod quia honestum, capax ex se esset prædeterminationis impediens libertatem sui. Mihi que videtur, non esse requisitam specialem actionem erga cognitionem indifferenterem, aut erga aliam entitatem creatam, quæ ad liberè operandum debeat præire ex parte actus primi; sed vltra actionem, quæ daretur, casu etiam, quo Deus nollet præparare indifferenter suæ Omnipotentia cooperationem, sufficere pro complemento decreti, quo Deus è contra vellet eam præparationem; sufficere; inquam, mutationem physicam negatiuam consistentem in carentia volita cuiusvis entitatis præconnexæ cum extremis, inter quæ versetur libertas, & indifferencia voluntatis creatæ, cui pro tali instanti offeratur liberè à Deo concursus suæ Omnipotentia. Et hæc sufficiant pro repulsa instantiarum, omissis multis, quæ de complemento decreti præfati, prout à me est declaratum in *sectione 121.* adiicienda occurrerant, si

C c 2 debent

deberem eius constitutionem querere in mutatione reali ad extra.

SECTIO CXXVI.

Expedita via, quæ ex hac Classe habetur ad dissoluenda aliqua aduersariorum argumenta.

1296 **D**ifferre possem hunc laborem in secundam partem Tractatus; sed quia ex proximè traditis multò minor erit mihi, & Lectori facilius tam de obiectionibus nonnullis Thomistarum, quàm de nostris responsionibus diiudicare, idcirco utraque iam subiicio. Et in primis opponunt: Datur in Deo de salute omnium hominum voluntas antecedens, quæ cum sit absoluta ex parte Dei, conditionata est ex parte obiecti. Ad hanc obiectionem iam satis dixi, tum in *sektione 125.* tum in 114.

1297 **O**biiciunt secundò: Deus sæpe pronuntiat, se aliquid facturum, aut non facturum, posita aliqua conditione, aliquando interponens pactum, aliquando iuramentum; proindeque significatur decretum diuinum absolutum ex parte actus, sed quod sit ex parte obiecti conditionatum, vt ex non posita conditione colligitur manifestè. Sic Genesis 18. *vers. 26.* *Leuitici 26. vers. 3. vsque ad 6.* *Deuteronomij 4. vers. 13. 23. ac 31. cap. 7. vers. 11. cap. 28. per totum. lib. 2. Paralipom. cap. 2. vers. 7. & 13. Psalm. 131. vers. 11. Matthai 24. vers. 22. cap. 26. vers. 53.* & aliis in locis. Cæterum in eis omnibus sermo est de futuris conditionatis, quæ respectu Dei sunt contingentia, liberaque, non autem respectu voluntatis creatæ. Et circa priora Nostri communiter non recusant decreta absoluta ex parte actus, qui vel sit formalitas Deo intrinseca, & contingens, vel denominatio constituta ex mutatione aliqua reali, physica, & absoluta ad extra. Et plures dicunt, non esse, nisi decreta conditionata ex parte actus. Desideramus exempla posteriorum futurorum conditionatorum, circa quæ versentur absoluta decreta ex parte actus, habeantque se vt media eorum cognoscendorum à Deo.

1298 **T**ertio opponunt: Voluntas creata elicit plures actus subiectiuè absolutos, & obiectiuè conditionatos. Quidni ergo & in diuina erunt? Nam eorum actuum perfectio non inuoluit imperfectionem, ob quam dedecant voluntatem diuinam. Antecedens negari à Vazquio persuadent sibi multi, & ideo recentes Thomistæ dedita, & longa opera illud comprobant. Sed necesse non est inficiari illud. Imò neque Consequentiam, Toto itaque enthymemate concessio, dicimus, decreta diuina, quæ essent illius conditionis circa futura conditionata contingentia, & libera voluntati creatæ, involuere specialem rationem repugnantiam, ob defectum scilicet mutationis physicae, & absolutæ ad extra, per quam compleantur, & ob alias causas iam allatas, & deinceps afferendas.

1299 **E**x dictis ad secundam, & tertiam obiectionem cessat alia; verbis potiùs diuersa, quàm sensu, de promissionibus, & comminationibus, tam diuinis, quàm humanis conditionatis obiectiuè, quarum ab exemplo Thomistæ moderni persuadere

volunt actus liberos diuinos, & humanos subiectiuè absolutos, & obiectiuè conditionatos. Non enim satis est persuadere hos vtcumque, sed in Deo tales, qui ferantur antecederent, & efficaciter ad futura conditionata contingentia, libera voluntati creatæ, & quibus respondeat pro complemento mutatio realis, physica, & absoluta ad extra, prout respondebit promissionibus, & comminationibus diuinis, in sententia requirentium eam ad diuinos actus liberos quoscumque. Porro de eis, qui sunt promissiones, vel comminationes, scripsimus non pauca in *sektionib. 34. & 35.* & adiciemus plura in 2. parte Tractatus.

1300 **N**uncque circa quatuor præcedentes obiectiones notamus, quod et si Vazquio à multis tribuatur, quod 1. parte, *disputat. 83. cap. 4. ex num. 23. 1. 1. disputat. 42. cap. 3.* neget in voluntate quacumque actus subiectiuè absolutos, & obiectiuè conditionatos, ideoque Thomistæ recentes admittant in contrarium, vt inde salua maneant decreta diuina eius conditionis adstructa ab ipsis circa futura contingentia conditionata: nihilominus Vazquij mens alia esse videtur, tum quia, si fuisset, quæ ipsi imputatur, non siluisset 1. parte, *disputat. 67. cap. 4. numer. 20. & 21.* inter impugnanda decreta illa; solet namque de suorum principiorum concatenatione admonere Lectores. Tum quia alij è Nostri Theologi, qui post ipsum, & ex ipso refutarunt decreta illa, non assumpserunt vniuersale pronuntiatum de repugnantia actuum voluntatis absolutorum subiectiuè, & conditionatorum obiectiuè. Tum quia Petrus Hurtadus *disputatione 14. de Anima, sektione 1.* sequens Vazquium, eatenus docet, omnes actus voluntatis esse circa aliquod obiectum bonum, aut malum absolutè consideratum, & non sub conditione, quatenus nullus est in ea actus, qui non possit explicari hoc termino *volò*, & non illo, *vellèm*, quem solent vocare velleitatem; seu quatenus nullus est in ea actus, quo aliquid non placeat, aut displiceat de præsentis; sicut in intellectu nullus est, quo aliquid non apprehendatur de præsentis, licet pendeat ab aliqua conditione. Sic Vazquium explicat Hurtadus, dicens, esse magna ex parte quæstionem de nomine. Vnde contra vtrumque hoc in sensu dirigerentur sine causa obiectiones superiores, quibus non tam Vazquez, quàm Alarcon occasionem dedit.

1301 **Q**uintò opponunt: Possibilia sunt in Deo decreta subiectiuè absoluta, & obiectiuè conditionata circa futura contingentia conditionata. Ergo & actu existentia. Nam eo ipso, quòd possibilia sint, connotatum illorum est futurum contingens conditionatum: posito autem connotato decreti, debet & istud existere, quia vel resulter respectus rationis, vel denominatio constituta ex volitione necessaria Dei, & ex eodem connotato, vel quia positio eiusdem non possit non præsupponere terminationem Deo intrinsecam, & contingentem, in qua consistat decretum. Confirmat, tum quia decretum intelligitur competere Deo ex mutatione reali, non ipsius, sed creaturæ terminantis illud. Ergo si mutatio realis purè conditionata est sufficiens, vt Deo illud competat, data hac mutatione, ad erit & illud, existetque exercitè. Tum quia si data hac mutatione, non adesset illud, sequeretur, quòd quando adesset, esset ex ipsius Dei mutatione; siquidem non esset ex hac mutatione, vt pote quæ posset dari absque exercitè decreti existentia.

Tum

Tum quia, posito connotato decreti absoluti subiectiuè, & obiectiuè, non potest non hoc existere. Ergo similiter, &c.

1302 **A**rgumento huic, quod ab Authore manifestum, & demonstratum vocatur, respondeo, non militare in primis contra Vazquium; cum enim ipse ad decreta libera diuina exigat necessariò mutationem realem physicam, & absolutam ad extra, & hæc impossibilis sit in conuersione Tyrriorum, vt est præcisè futurum conditionatum, contingens, & liberum voluntati eorum, nec existent in Deo, nec possibilia erunt decreta illa erga talem conuersionem. Deinde non militare aduersus alios, qui præfatam mutationem non postulant ad decreta libera diuina. Primò, quia et si possibilia non desinerent esse decreta subiectiuè absoluta, & obiectiuè conditionata erga conuersionem Tyrriorum, præcisè ob defectum prædictæ mutationis, obessent multa alia eorum possibilitati; præsertim rationes Classis 1. 2. atque 3. Præterea permisso, quòd hæc non obstarent, conuersionem Tyrriorum respectu decretorum illorum, vt præcisè possibilem, esset obiectum connotabile, & non actu connotatum. Licet autem posito obiecto, quod actu est connotatum, quodque actu vt tale denominatur à decreto libero, nequeat non hoc existere; secus posito, aut intellecto obiecto connotabili tantum. Sic posito colore, qui sit actualiter obiectum mex potentiæ visuæ, non potest non in hac existere visio ipsius; secus posito ipso vt tantum possibiliter obiecto.

1303 **A**tque ita deberet arguens discurrere quoad decretum liberum simpliciter absolutum, possibile Deo, de creatione alterius mundi, si quispiam ita disputaret in contrarium: Eo ipso, quòd possibile sit eiusmodi decretum, connotatum illius est mundus futurus contingenter absolutè: posito autem connotato decreti, &c. Atque quemadmodum mundus tunc esset actualiter connotatum decreti liberi absoluti simpliciter, quando in Deo non solum posset esse terminatio intrinseca contingens, respiciensque mundum vt obiectum efficaciter volitum existere absolutè, sed etiam quando actu esset: sic tunc conuersione Tyrriorum esset actualiter connotatum decreti liberi subiectiuè absoluti, & obiectiuè conditionati, quando in Deo non tantum posset esse terminatio intrinseca, contingens, respiciensque eam conuersionem, vt obiectum efficaciter volitum, existere sub conditione, sed etiam quando actu esset.

1304 **E**t in sententia de decreto libero declarato per respectum rationis, vel per denominationem desumptam ab effectu ex obliquo, vt futura contingenter conditionatè Tyrriorum conuersione connotatum actualiter esset decreti liberi, vtque daretur respectus ille rationis, vel illa determinatio, deberet interuenire mutatio aliqua realis, physica, & absoluta ad extra, consistens saltem in reuelatione à Deo facta de ea conuersione, vt à se decreta. Quo in connotato actuali superaddito Tyrriorum conuersioni, vt futuræ contingenter conditionatè, si sentiriatur difficultas, recurratur, vt supra, ad negandum, esse in ea sententia possibile decretum antecedens, & efficacius absolutum subiectiuè, & conditionatum obiectiuè circa conuersionem sub tali præcisè statu.

1305 **E**x quibus patet debilitas confirmationis primæ & secundæ. Ad tertiam fateor, futurum contingens absolutum non posse non esse connotatum R. P. Gabr. de Henao, *Scient. Med. Pars I.*

actuale alicuius decreti diuini, siue intentiu, siue permissiu, absoluti simpliciter, quia eo in futuro datur mutatio realis, physica, & absoluta, quæ non potest fieri, nisi Deo volente, vel permitte absolute simpliciter. Sed diffiteor, fieri inde rectam illationem ad futurum contingens conditionatum, in quo non datur illa mutatio, quodque proinde non est sub tali præcisè statu connotatum actuale decreti subiectiuè absoluti, & obiectiuè conditionati. Et si autem fatear primum, simul tamen stat, quòd ex possibili aliquo decreto erga futurum contingens absolutum non aptè arguatur ad idem vt existens. Nam possibile est decretum de medijs ob vnum finem collatione, quin tamen fiat ob eum, sed ob alium, eo quòd medium sit indifferens, vt referatur in hunc, vel illum finem. Gloria etiam æterna, cuius gratuito conferendæ possibile sit decretum, accidet, vt conferatur propter merita congrua, vel condigna. Quo in vtroque exemplo vltra decreta existentia sunt possibilia alia; & quando hæc existerent, obiectum haberet aliquid, ratione cuius esset connotatum actuale; sed his non existentibus, est connotabile tantum. Inficiatur secundum exemplum Vazquez 1. parte, *disp. 82. cap. 6. num. 26. & 27. disp. 89. cap. 9. num. 86.* sed non desunt, qui cum Vazquio in opinione de modo constitutionis actuum liberorum diuinorum conuenientes, admittant illud. Potestque non minus circa illud, quàm circa primum assignari decreti complementum, quod sit actio quædam specialis erga medium, & erga gloriam. Consulantur circa primum exemplum Arrubal, Herice, Vekenus, Derkennis, Platelius, Ferrerius; & circa secundum Recupitus, tractantes de libertate Dei.

1306 **S**extò obiiciunt: Deus habet decreta subiectiuè absoluta, & obiectiuè conditionata de futuris contingentibus conditionatis disparatis, eaque non constituta, aut completa per aliquam mutationem realem, physicam, & absolutam ad extra, suntque medium, in quibus Deus certò, & infallibiliter cognoscat futura illa vt vera. Ergo & habebit similia decreta erga non disparata. Sed huius argumenti enodationem referuo in *sect. 152.* & præter hæc vix inueniuntur in fauorem decretorum subiectiuè absolutorum, & obiectiuè conditionatorum de futuris contingentibus conditionatis alia, quæ non sint communia absolutis simpliciter de futuris contingentibus absolutis; ita vt Ledesma, alique Dominiani, qui cum recentioribus concordant in his decretis absolutis simpliciter, & discordant in illis subiectiuè absolutis, & obiectiuè conditionatis, si propositis satisfacerent argumentis, vix de cætero fatigaretur vlla cura, nisi reddendi discriminis, quod arduum non est, vt in Classe 6. expendimus.

SECTIO CXXVII.

Reflexio supra huius Classis probationem, quæ exornatur S. Thomæ autoritate.

1307 **H**ucusque de argumento supponente, mutationem realem ad extra, constitutum esse, aut requisitum connotatum decreti liberi diuini; suntque eo vsi Nostri in controuersia Romæ agitata coram Pontifice Summo, & inter Scriptores nostros præcipuè Vazquez, sentiens, veram esse illam suppositionem. Cæterum cum non omnes Nostri

C c 3 consen

consentiant, non omnes reputant illud efficax absolute, sed respectu tantum ad homines, id est, aduersus Thomistas, qui, excepto Caietano, conspiciunt pro illa suppositione, quoadvique moderniores nonnulli, non proflus à Caietano recedentes, nec omnino adherentes, opinati aliter fuerunt de decreto libero diuino, consistere nimirum in terminatione quadam intrinseca Deo, distincta virtualiter à perfectionibus necessariis, sicque contingente, & defectibili sub ratione terminationis, quanquam non sub ratione entitatis. Quam opinione ut probabilem presentauit Author Carmelitani Cursus tract. 4. disput. 7. dub. 8. cum antea in dub. 7. ex §. 4. eam aliam tanquam communem, & antiquam Thomistarum pro viribus firmasset. Sed nouiorem concinnauit præ omnibus Illustrissimus Godoy, quem transcripsit Gonetus.

1308

Hos quidem non premit argumentum presentis Classis, nisi addant, præfatam terminationem debere connotare mutationem realem ad extra, tanquam quid ipsi extrinsecum. At ceteros valde urget, sed non est vnicum, neque necessarium pro eorum refutatione, quidquid in gratiam Vazquij nimis exaggeret Alarcon tract. 2. disput. 4. cap. 6. ex numero 7. tractatu 3. disputat. 5. cap. 2. numero 13. non in hoc laudandus. Etsi enim Vazquius Thomistis contemporaneis opposuerit se magis, tum ipforum, & antiquorum, suamque sententiam de constitutione actus liberi diuini retorquendo in decreta subiectiue absoluta, & obiectiue conditionata erga contingentia conditionate futura; tum quâ multis videtur, negasse vniuersum in voluntate quacumque actus eo modo circa obiecta versantes, ut enarraui in num. 1300. non tamen Suarez, & alij non legitime certarunt, siue arguendo tantum ad homines ex illa sententia de constitutione actus liberi diuini, siue contorquendo ea argumenta, quæ nos supra, & quæ infra.

1309

Sed ut non laudo exaggerationem Alarconis, sic neque diminutionem Gonetis dicentis, esse argumentum, quod potest terrere Tyrones, non tamen veteranos; & non solum non demonstrare, sed neque probabiliter suadere, quod intendit. Quapropter tenendum medium est. Cum enim in futuro contingentia pure conditionato non reperiatur mutatio aliqua realis, physica, & absoluta ad extra, requiriturque hæc pro constitutione, complementove decreti liberi diuini, non aderit in Deo illud, quod sit antecedens, & efficax erga futurum illud, neque quod sit medium, ut Deus certò, & infallibiliter cognoscat illud. Quo in syllogismo Consequencia est vndequeque perspicua, ut & Maior. Minor autem est valde probabilis à ratione, & ex veteranorum Theologorum autoritate, ut iam visum est.

1310

Sed adhuc magis videbitur, consulto S. Thomæ, qui 1. p. quest. 19. art. 3. ad 5. ait: *Voluntas diuina, quæ ex se necessitatem habet, determinat seipsam ad volitum, ad quod habet habitudinem non necessariam.* Quibus ex verbis manifestum est, S. Doctorem agnoscere in voluntate diuina erga contingentia creata habitudinem non necessariam, sed contingentem. Hanc autem non esse intrinsecam Deo, suadent verba illa eiusdem S. Doctoris 1. part. quest. 13. artic. 7. in corpore: *Creatura realiter referuntur ad Deum; sed in Deo non est aliqua realis relatio eius ad creaturas, sed secundum rationem tantum, in quantum creatura referuntur ad ipsum. Et sic nihil prohibet, huiusmodi nomina importantia relatio-*

nem ad creaturam, predicari de Deo ex tempore, non propter aliquam mutationem ipsius, sed propter creaturæ mutationem. Sic S. Doctor excludens à Deo expressè relationem realem, quæ temporalis sit ad creaturas, & implicite eam, quæ æterna sit; & proinde ad eas habitudinem intrinsecam, & contingentem Deo ab æterno, in qua consisteret æternus Dei actus liber. Is igitur iuxta S. Doctorem constituetur, complebiturve formaliter per creaturam volitam, seu per productionem, mutationemve creaturæ.

Rursus idem S. Doctor quest. 23. de Verit. art. 1. ad 8. seu potius 9. ait: *Deo non competit ad opposita se habere, quantum ad ea, quæ sunt in essentia eius, sed ad opposita se habere, quantum ad effectus in creaturis, quos potest facere, & non facere.* Quæ S. Thomæ doctrina stare nequit, si voluntati diuinæ competere habere se ad terminationes volendi, & nolendi (quemadmodum nobis competit,) & non potius per effectus in creaturis, seu per mutationem ad extra positiuam, vel negatiuam, prout scilicet decretum fuerit positiuum, vel negatiuum, seu volitio, vel nolitio de creaturæ existentia. Addit in eadem quest. art. 4. S. Doctor alia indicantia satis eundem sensum. Nam ad 6. inquit: *Quævis ipsius esse diuinum sit in se necessarium, non tamen creaturæ exentia à Deo per necessitatem, sed per liberam voluntatem. Et ideo illa, quæ important exitum creaturæ in esse, ut velle creare, & huiusmodi, non sunt necessaria absolute, sicut illa, quæ de Deo secundum suum esse dicuntur, velle bonum, viuere, sapientem, & alia huiusmodi.* Ad 7. *Esse non dicit actum, qui sit operatio transiens in aliquid extrinsecum temporaliter producendum, sed actum quasi primum. Velle autem dicit actum secundum, qui est operatio, & ideo ex diuerso modo significandi aliquid attribuitur diuino esse, quod non attribuitur diuino velle.* Ad 13. *Scientia, & potentia quæuis important respectum ad creaturas, tamen pertinent ad ipsam perfectionem diuinæ essentia, in qua nihil potest esse nisi per se necessarium. Secundum enim hoc dicitur aliquis esse sciens, quod rei scia dicitur esse in sciente: dicitur autem esse potens ad aliquid agendum, secundum quod est in actu completo respectu eius, quod agendum est. Quidquid autem est in Deo, necesse est ei inesse; & quidquid Deus est actus, necesse est eum esse actum. Cum verò dicitur, Deum velle aliquid, non significatur, illud aliquid inesse Deo, sed tantummodo importantur ordo ipsius Dei ad illius effectum in propria natura.* Hæc postrema verba non haberent locum, si volitio creandi mundum v. g. esset terminatio distincta à diuina voluntate, existens contingentem intrinsecè in ea, & non potius ordo, respectusque rationis iam antea à nobis expositus. Media verba videntur non indigere interprete, nec enim terminationi, quæ contingenter sit intrinseca diuinæ voluntati, congruere potest esse operationem transeuntem. Prima etiam verba non bene procederent, si velle creare mundum esset terminatio contingentem Deo intrinseca; eo enim ipso diceretur de Deo secundum suum esse penes actum saltem secundum.

Insuper lib. 1. contra Gentes, cap. 28. totus in eo occupatur S. Thomas, ut adstruat, indifferentiam diuinæ voluntatis non esse eiusdem potentia aduersus actus, sed eiusdem purissimi actus ad diuersas terminationes contingentes, scilicet extrinsecas; nam si ad intrinsecas, quidni esset eiusdem potentia virtualis ad diuersos actus? Et concludit caput his verbis, *Voluntas Dei vno, & eodem actu vult se, & alia; sed habitudo eius ad se est necessaria,*

& naturalis; habitudo autem eius ad alia est secundum convenientiam quandam, non quidem necessaria, & naturalis, neque violenta, aut innaturalis, sed voluntaria. Vbi in Deo volente se, & volente alia admittit habitudines. Sed in Deo volente se non potest esse alia habitudo, quam rationis. Ergo neque in Deo volente alia. Illa prior habitudo est necessaria, & naturalis; & posterior hæc est voluntaria, & libera. Eatenusque vtraque est rationis, quatenus quod Deus velit se, & quod velit alia, nequit apprehendi à nobis sine respectu rationis, seu sine aliqua distinctione inter voluntatem Dei, ipsi quæ Deum vt obiectum, & inter eandem voluntatem, & velle liberum diuinum erga alia. Quapropter videtur sensisse S. Thomæ, velle liberum diuinum, si secludatur nostra apprehensio, non addere aliquid contingens, intrinsecum voluntati diuinæ, sed aliquid extrinsecum, quod sit operatio ad extra. Huc applicari possunt tradita ab eodem S. Doctore 1. part. quest. 19. art. 2. ad 1. ibi: *Licet diuinum velle sit eius esse secundum rem, differt tamen ratione secundum diuersum modum intelligendi, & significandi. In hoc enim quod dico, Deum esse, non importatur habitudo ad aliquid, sicut in hoc, quod dico, Deum velle. Et ideo licet non sit aliquid aliud à se, vult tamen aliquid aliud à se.* Ad hæc, S. Thomas 1. p. quest. 20. art. 3. in corp. ait, Deum æqualiter omnia amare ex parte actus voluntatis suæ, quia omnia amat vno, simplicique actu, & semper eodem modo se habente, quanquam ex parte boni, quod vult vni creaturæ præ alia, non diligit omnia æqualiter. Igitur cum iuxta S. Doctorem communicando externa maioris boni sit constitutum, aut complementum actus liberi diuini, quo vna creatura amatur magis, quam alia; communicatio etiam externa boni, facta alicui creaturæ, erit constitutum, aut complementum actus liberi diuini, quo creaturæ amatur efficaciter aliquid bonum.

1313

Denum ex S. Thomæ mente circa visionis scientiam diuino intellectui contingentem potest indagari eiusdem mens circa actus contingentes, & liberos voluntatis diuinæ. Porro quæ fuerit circa visionis scientiam, noscimus ex quest. 2. de Verit. art. 9. ad 2. & ex quest. 3. ad 8. Nam in priori loco sic fatur: *Scientia simplicis notitia, & visionis nullam differentiam important ex parte scientis, sed solum ex parte rei scite. Dicitur enim scientia visionis in Deo ad similitudinem visus corporalis, qui res extra se positas intuetur. Unde per scientiam visionis Deum scire non dicitur, nisi quæ sunt extra ipsum, quæ sunt vel presentia, vel præterita, vel futura. Sed scientia simplicis notitia, etiam est eorum, quæ nec sunt, nec erunt, nec fuerunt. Nec alio modo scit Deus ista, & illa. Unde non est ex parte scientia, quod Deus infinita non videat, sed ex parte ipsorum visibilium, quæ non sunt. Si verò esse ponerentur infinita, vel actu, vel successiue, proculdubio Deus ea cognosceret scientiâ visionis.* In posteriori autem loco sic etiam fatur: *Simplex notitia dicitur, non ad excludendum respectum scientia ad scitum, qui inseparabiliter omnem scientiam comitatur; sed ad excludendum admixtionem eius, quod est extra genus notitia, sicut est existentia rerum, quam addit scientia visionis, vel ordo voluntatis ad res scitas producendas, quem addit scientia approbationis.* Qui vterque locus si non suadet, scientiam visionis constitui, tum ex intellectione necessaria Dei, tum ex obiecti creati existentia, quin ultra eam intellectionem detur in diuino intellectu alia intrinseca ipsi, & contingens per modum puræ termi-

nationis, nescio ego, quidnam suaderi possit ex autoritate S. Thomæ eis in questionibus, quas sub vocibus expressioribus quam olim, tractat Thologia recens. Porro tam inter Thomistas, quam inter Nostros receptum est, vt eodem modo cogitetur de constitutione actuum liberorum diuinæ voluntatis, ac de actuum contingentium diuini intellectus, pertinentium ad scientiam visionis, seu liberam. Quam comparisonem perbellè inter alios prosequitur Derkennis disp. 10. de Actibus Dei liberis, cap. 4. & de constitutione scientiæ visionis, seu liberæ per obiecti creati existentiam, agit Ferrara lib. 1. contra Gentes, cap. 66. §. Aduertendum; videturque conuicere Gonetus tom. 2. disp. 3. art. 2. §. 1. pag. 106. necnon 114.

SECTIO CXXVIII.

Classis nona probationum ex defectu indiciorum, quæ ducant nos in notionem actualium decretorum de futuris contingentibus conditionatis.

Non est vnde constet, Deum habuisse actu decreta absoluta de futuris contingentibus conditionatis. Nam gratis concessio, potuisset statuere liberè de his, non inde cogimur putare, statuisse sic de facto. Numquid omnia decreta, quæ Deus habere potuit, habuit actu? Nequaquam: aliàs omnes liberos actus, quos Deus elicere potuit, eliciuisset de facto. Rursus nulla est à priori causa, ex qua competiri queat, Deum concepisisset illa decreta. Non enim à priori demonstrari valet, Deum habuisse hunc, vel illum actum liberum; quippe, facta suppositione de re quacumque, quæ Deo conueniat ab intrinseco, poterit retrahere se à quolibet actu libero. Vterius à posteriori id non patet, vt solet in aliis actibus liberis diuinis. Nam præcisè ex eis decretis nullus effectus ad extra cernitur, nulla in creaturis mutatio resultat de facto, nulla etiam apparet extrinseca gloria Dei, aut suorum attributorum ostensio, quæ debet esse finis cuiuslibet liberi decreti diuini.

Nec sufficit dicere, reuelationem obiectorum conditionatorum, factam à Deo, esse effectum talium decretorum, ducentem nos in horum cognitionem. Etenim etsi illa decreta magnam iam auctoritatem adepti sunt, patrocinio suscepto de eis à Dominicanis post disputationes cum Nostriis, aut saltem obscure insinuata, fatentibus sincerè Aluarez, aliisque asseclis recensitis in Euent. 49. num. 1350. & quoad S. Thomæ præmittit Illustrissimus Godoy in proemio ad Tractatum scient. diu. futur. conting. non fecisse expressam mentionem nisi de solis absolutis, atque inde infertur, neque fecisse eam de decretis erga conditionata. Quapropter non nisi ex quibusdam indicis possunt tam eximij Thomistæ allegare pro eis decretis Scripturam sacram, Patres, & Theologos veteres; nullumque est vestigium hactenus ab ipsis notatum, cui Nostri non respondeant factis probabiliter, ne quid amplius addam. Deinde Deus non reuelauit, neque vnquam reuelaturus est omnia obiecta conditionata, quorum notitiâ est præditus. Rursus reuelatio à Deo facta obiectorum conditionatorum, est quidem signum pro-

ximum diuinæ cognitionis de eis. Cum enim intellectui creato non posset suoapte naturali lumine esse nunc comperta certè, & infallibiliter pœnitentia v. g. Tyrionum sub conditione prædicationis Christi, opus fuit ad comparandam talem notitiam manifestatione, quæ à Deo fieret; ideoque huic reuelanti debet esse nunc, & ab æterno notissima ea pœnitentia. Et quanuis non reuelasset, debet etiam esse notissima ex suppositione, quod foret ex propria Tyrionum voluntate, adiuta Dei gratiâ, sub conditione prædicationis Christi. Nam Deus ob infinitam sui luminis intellectualis claritatem vocat ea, quæ non sunt, tanquam ea quæ sunt, vt dicitur ad Rom. 4. vers. 17. Sed tamen diuina cognitio de præfata pœnitentia nullo modo est signum diuini decreti absolute existentis, & versantis circa eam sub illa conditione, vt statim probabo. Insuper contingentia conditionata non ideo à priori sunt, quia reuelantur à Deo, vt tradunt Patres indicati in num. 22. referendique longo agmine in loco, loquentes de contingentibus absolutis; horum autem, & conditionatorum eadem est quoad id ratio. Neutra etiam erunt, aut forent, quia à Deo cognoscuntur, vt ex multis etiam PP. in loco confirmabo, indeque deducam, nec ideo cognosci, quia à Deo sunt decreta, atque prædefinita antecedenter, & efficaciter.

1316 Roboro magis hoc probationis genus: Non apparet, vnde Deus sit necessitatus ad decernendum, quid esset factura mea voluntas sub quacumque conditione possibili, in qua relinquatur indifferens ad vtramque contradictionis partem. Possibile est, me mitti à Superioribus Panquinum, sedem Regum Sinarum; possibile est, me ibi loqui cum Rege Sinenfi; possibile est, eum Regem persuadere mihi, vt assumam habitum Mandarinorum, id enim magis expediet, vt apud indignas comparem auctoritatem, qua possim ob opinionem literaturæ, fundatam ea in toga, mouere ipsos meis verbis ad amplectendam Christi Domini legem. Anne idcirco Deus fuit necessitatus, vt ab æterno sic decreuerit? *Volo, vt si vellem, talem hominem mitti Panquinum, loqui ibi cum Rege, persuaderique ab hoc ad induendas Mandarinorum vestes, ipse se determinaret ad id, vel ad oppositum.* Mira necessitas in diuina voluntate!

1317 Nec vincit admirationem necessitas diuini intellectus ad cognoscendum, quam in partem mea voluntas sub præfata hypothefi se determinaret. Nam hæc necessitas concipitur à nobis, vt summa perfectio intellectus diuini debentis actu cognoscere quidquid cognoscibile sit, siue vt possibile, siue vt præsens, siue vt præteritum, siue vt futurum, vel absolute, vel conditionatè. At non concipitur à nobis vt summa perfectio diuinæ voluntatis, vt actu debeat velle quidquid volibile sit; imò potius si quod volibile sit, non est bonum infinitum, aut necessarium (quod dico propter creaturas possibles, quæ in plurium Theologorum sententia amantur necessariè à Deo) conciperetur à nobis vt magna imperfectio diuinæ voluntatis necessitas ad actu illud volendum, & proinde vt aliena ab infinita diuinæ voluntatis perfectione. Declaro id, quia si ego quarerem à Deo, *Decreuisti, Domine, an in illa hypothefi assumerem ego togam Mandarinorum?* Responderetque mihi, *Purè omisi decernere alterutram partem contradictionis; vel, Noli decernere quidpiam de his, nulla esset iusta admirationis causa. Cæterum si interrogarem,*

Scisne, Domine, quid facerem in illa hypothefi? Et responderet, *Nescio;* esset hæc responsio contra infinitam mortalibus existimationem de omniscientia Dei, dicerentque, *Ergo Deus etiam per verbum, Nescio, resoluit quæstiones.* Declaro iterum, nam in Deo necessitas præsciendi omnia, quæ forent sub quavis hypothefi, non est argumentum volendi ea omnia. Alioqui sicut Deus est necessitatus ad præsciendum formale peccati vt futurum conditionatè, si sub aliqua conditione voluntas creata proditura in illud esset; ita etiam esset necessitatus præuic ad volendum illud, vel formale oppositum actus boni. Ex cuius necessitatis manifestissima absurditate patet, discurrendum esse diuersimodè de Dei voluntate, ac discurrendum de intellectu. Sed de hoc puncto plura paulo post.

Et nunc arguo sic: Deus scit, quod si crearet alios Angelos in gratia habituali, aliqui ex ipsis perseuerarent in illa accepta. At non scit id, quia sit necessitatus ad decernendum Angelo possibili collationem gratiæ, & perseuerantiam in ea. Nam nec est necessitatus ante volitionem producendi illum Angelum, neque post. Non primum, quia non requiritur ad Dei perfectionem, vt antequam quidquam statuatur circa existentiam, vel non existentiam subiecti, decernat formas accidentales, & gratias conferendas illi sub conditione, quod producat. Non secundum, quia post decretum de subiecto non producendo est otiosum prædefinire ea, quæ illi exhibenda essent, si produceretur. Similiter esset otiosum prædefinire quid ipse, vel Angeli, vel homines facturi essent liberè casu, quo eos conderet; cum tamen decreuisset non condere, vt potuit decernere. Nec ideo tunc non cognosceret quid sub creationis hypothefi forent operaturi liberè.

SECTIO CXXIX

Instauratur idem assumptum, & refelluntur quædam ad illud solutiones.

1319 **E**dem fundamento adhuc insisto, & disputo in hunc modum: Deus non est necessitatus ad decernendam de quouis possibili contingentem futuritionem conditionatam, vel non futuritionem. Vndenam, rogo, prouenit illa necessitas? Et cur non possit Deus nec velle, nec nolle posituè sub conditione aliqua indifferente, & conducente pœnitentiam Petri, iuxta sententiam, quæ Deo possibilem adstruit puram omissionem liberam? Cur item non possit Deus concipere decretum positiuum efficac; quo statuatur, non decernere quidpiam de pœnitentia, vel non pœnitentia Petri sub conditione?

1320 Si respondeas primò, prouenire illam necessitatem ex exigentia futuritionis conditionatæ, vel non futuritionis. Impugnaberis, quia vt aliquid esset contingenter futurum, si poneretur talis conditio, sufficeret, quod voluntas creata determinatura se esset ad illud sub tali conditione, quæ inter alia inuolueret decretum indifferens diuinum, quod esset, & non quod sit: vel (quoad id conueniendo nunc Thomistis) sufficeret, quod voluntas creata sub tali conditione esset ad illud prædeterminanda vel per solum decretum efficac, & antecedens, vel per istud, simulque per physicam præde-

prædeterminationem, considerata tanquam quæ essent, & non tanquam quæ sint. De non futuritione conditionata discurre potest non absimiliter. Huius impugnationis pondus trutinatum iam fuit in scilicet. 117.

1321 Si respondeas secundò, prouenire illam necessitatem ex perfectione ipsius Dei, qui licet liber sit in decernendo, pœnitentiam Petri esse futuram sub tali conditione, vel in decernendo, non esse futuram, debet tamen decernere vnum, vel alterum, nec potest ab vtroque simul abstinere. Contrà primò, quia Dei perfectio contenta est decretis, quæ, si purificaretur conditio, fat essent, vt aliquid contingenter foret, vel non foret: secluso autem decreto actuali circa futuritionem, sufficerent tanquam quæ essent, & non tanquam quæ sint, ea quæ proximè indicauit, & quæ plenè declarauit in scilicet. 119. Contrà secundò, nam videtur decere perfectionem Dei, vt nisi præuic actu subiectiuè absoluto, & obiectiuè conditionato voluntatis suæ, possit velle per actum absolutum ex parte tam subiecti, quam obiecti operationem nostram absolute futuram contingenter; & vt, si absolute velit positionem conditionis, non possit non velle positionem creati effectus, cum quo conditio illa non habeat essentiali connexionem. Necessitas huiusmodi neque in nostra voluntate longè imperfectiore datur, vt nequeat velle absolute aliquod contingens obiectum, quin præuic voluerit conditionatè; & vt conditionis indifferents ex se ad sequelam, & non sequelam effectus, volita positione, debeat velle illius effectus positionem.

1322 Pro cuius rationis maiori intelligentia notes, velim, quod sicut non esset immediatè liber actus, quo Deus, posita productione mundi alterius, vellet absolute creare tot, vel tot Angelos, si supponeretur in Deo subiectiuè absolutam, & obiectiuè conditionatam de tot, vel de tot creandis decretum sub ea conditione, quia ex vi talis decreti maneret Deus necessitatus, vt haberet actum, quo vellet tot, vel tot Angelorum creationem, purificata conditione de productione alterius mundi, nec enim posset, stante purificatione conditionis, nolle creare tot, vel tot Angelos: ita si in Deo præcederet decretum subiectiuè absolutum, & obiectiuè conditionatum de pœnitentia Tyrionum sub conditione prædicationis Christi, non fore Deo immediatè liberam prædefinitionem absolutam eius pœnitentiæ, ob defectum potestatis in voluntate diuina ad non prædefinitionem absolutam, posita prædicatione Christi, & præsupposito illo decreto subiectiuè absoluto, & obiectiuè conditionato.

1323 Iam si non renuas concedere id, teneberis eo ipso fateri, Deum circa nostros actus liberos non posse habere vllum actum immediatè sibi liberum, qui sit omnino absolutus, & efficac. Quod nescio, an erit gratum Thomistis? Et percontor, si Deus potest alia obiecta, ipsamque conditionem, quæ sit Christi prædicatio, prædefinire per decretum absolutum, immediatè sibi liberum, quin necesse sit, vt circa alia obiecta, aut circa conditionem præcedat aliud decretum amans ipsa sub conditione: quidni poterit pœnitentiam Tyrionum prædefinire decreto absoluto, liberoque immediatè? Estne minor amabilitas in nostris actibus liberis honestis, quam in aliis obiectis, verbi gratiâ quam in igne, & quam in plerisque conditionibus ad ipsos? Rogo rursus, cur non

poterit Deus eodem affectu immediatè libero amare efficaciter nostrum liberum actum bonum, positionemque conditionis ad ipsum? Quid enim retardare potest, & debet Deum ab amanda absolute efficaciter positione conditionis eodem formaliter effectu, quo amet actum, ad quem est conditio? Et quænam est necessitas, vt qui amaturus est actum dependentem à conditione, debeat præmittere amorem conditionatum erga actum cum suspensione erga conditionem? quæ vt suppono, sit amabilis ab eo, & actualiter sit amanda.

1324 Si respondeas tertio, necessitatem Dei ad decernendam posituè pœnitentiam sub conditione indifferente, & conducente, oriri exinde, quod Deus debeat præscire, quidnam determinatè esset, vel non esset operatura liberè voluntas Petri sub tali conditione; non posset autem præscire, nisi vellet posituè, quod ageret pœnitentiam, vel posituè noller, quod eam ageret. Sic respondere est in primis petere principium. Deinde, vt contendimus in tribus primis probationum Classibus, est reuocare præscientiam diuinam de futuro, vel non futuro contingentem conditionato in quidpiam impossibile, nempe in decretum, cum quo pœnitentiam posituè nolente in casu vrgentis præcepti de ea, non staret auxilium de se sufficiens ad eam agendam, & ex quo sequeretur, Deum fore auctorem, causamque peccati impœnitentiæ, & cum quo pœnitentiam posituè volente nequireret salua esse huius libertas. Tertio, esto permittatur, non esse impossibile caput illud, cur requisitum foret? cur Deo non restet alia via, vt deueniat in notitiam pœnitentiæ, quam ageret, vel non ageret Petri voluntas? cur excellentia potiundi huiusmodi notitiæ præsupponere debeat in voluntate Dei volitionem, vel nolitionem pœnitentiæ in voluntate Petri sub tali conditione?

1325 Si quartò respondeas concedens, Deum non decreuisse posituè quidpiam de contingentibus conditionatis, quæ nobis non innotescant per suam reuelationem, aut quæ ad eius prouidentiam, & gubernationem Vniuersi huius non pertinent; sed inde tantum haberi, Dei scientiam non extendi ad eiusmodi contingentia, quod liberent à te asseritur cum multis Thomistis memoratis in *Enem. 2. n. 75. & 76.* sed quos ego iam impugnaui in *scilicet. 4.* & nunc repeto argumentum confectum tum ibi, tum in *scilicet. confini, num. 1; 17.* de sequela defecturæ Deo solutionis ad quæstionem nostram circa contradictionis partem, quam eligeret Petrus sub tali hypothefi constitutus. Nam ex suppositione, quod Deus neutram decreuisset, non magis de vna, quam de altera respondere certò posset, sed tantum posset dicere, fore, vt Petrus eligeret eam, quam Deus ipse decerneret, & eò vsque non decreuit, persistens indifferens ad alterutram indeterminatè. Quæ sequela apparet valde enormis, & à me inculcatur, vt euasioni cuidam præcludam aditum.

1326 Posset Thomista aliquis negare, contineri in ea absurditatem vllam. Cum enim scientia diuina de contingentibus conditionatis reuelatis, vt de pœnitentia Tyrionum, fundetur iuxta suos in decreto actualiter exercito; cumque debeat dari aliquod indifferentiæ proximæ in diuina voluntate signum præcedens existentiam decreti, quo Deus velit eam pœnitentiam sub conditione talis auxilij, consequens inuitabiliter est, Deum pro illo signo non præscire determinatè, quod Tyrij agerent pœnitentiam, sed indeterminatè, quod eam agerent; vel

vel non agerent. Vnde rogatus Deus, an Tyrios pœniteret? non posset pro illo signo respondere, nisi quoddam pœniteret, vel non pœniteret; aut nisi remittendo responsionem vsque ad signum posterius, in quo ipse decreturus esset vnum de duobus. Quidni ergo liceret eis aliis Thomistis discurrere similiter?

1327

Sed certè non licebit Authori Cursus Carmelitani, si valida est hæc eius obiectio contra Scientiam Mediam, *tract. 3. disp. 12. dub. 4. §. 2. num. 20.* Sequitur absurdè ex Scientia Media, Deum discere ex euentu id, cuius antea certam notitiam non habeat, atque adeò dari in eo aliquam ignorantiam, & experimentalem scientiam, quia in illo priori, in quo, in statu conditionatorum, Deus intelligitur dare auxilia, imponere præcepta, inspirare, & illustrare ad actus salutes, non scit certò, & infallibiliter ex vi horum, iuxta Societatis sententiam, quid inde euenturum est, mediante libertate creata, sed tantum est ei certò notum præcisè ex vi visionis effectus in se, quem creata voluntas ratione suæ innata libertatis, & talibus auxiliis adiuta eligeret. Ergo disceret ex euentu Deus, & per experientiam. Non secus ac si quis suadens alteri, ut sederet, & ex vi persuasionis in actu primo spectatæ non sciens certò sessionem futuram, sed tantum eam cognoscens, quando illam in se ipsa videret, non diceretur scire nisi ex euentu sessionem. Sic Author ille.

1328

Sed cuius obiectio parum firma est, ut ostendam breuiter, indeque constabit, quid censendum sit de ea ad argumentum nostrum euasione, quam à Thomista aliquo tentari posse dixi. Itaque Authori illi concedo, pro signo proximæ libertatis voluntatis creatæ, consideratæque per modum actus primi, non cognosci à Deo futurum contingens conditionatum; sed pro sequenti signo determinationis electiue faciendæ ab ipsa sub conditione libertatis præfatæ. Nam antea hoc secundum signum non est cognoscibile certò, & infallibiliter futurum illud, & proinde non est cognoscibile à Deo. Verumtamen is pro tali signo cognoscens non discit ex euentu, & per experientiam. Sic enim discere, est comparare obiecti notitiam ex eius positione in rerum natura, cum antea lateret. At nec futurum illud, ut tale est, ponitur in rerum natura, nec antea latuit Deum pro instanti aliquo reali, sed tantum in signo aliquo rationis præcessit præcisio ab illius cognitione. Quod de signo conditionati contingentis, ut possibilis, fateri debet arguens. Estque omnibus manifestum, præcisionem à cognitione alicuius obiecti pro rationis signo, in quo non est cognoscibile, non esse ignorantiam obiecti, neque quid dedecens infinitam perspicaciam diuini intellectus. Probet, esse cognoscibile à Deo pro signo libertatis proximæ futurum contingens conditionatum, & tunc contra nos concludet, dari ignorantiam in Deo, si negemus, cognosci ab ipso pro eo signo. Sed non poterit probare prius illud, quod certè est contra S. Thomam, perpetuò docentem, futurum contingens non esse certò, & infallibiliter cognoscibile suis in causis. Omitto ad obiectiorem plures instantias videndas in Petro de S. Iosepho *disp. 4. suauis Concordia. sect. 5. num. 4.* Addam tamen vnam ex actibus liberis diuinis, quos Deus non cognoscit in proxima libertate suæ voluntatis, sed in se ipsis, ut pro posteriori signo existentibus ex determinatione ipsius sine dependentia ab alio; nec ideo Deus dicitur discere ex euentu, & per experientiam.

Hinc Thomistæ sentientes, futurum contingens conditionatum non esse certò, & infallibiliter cognoscibile à Deo, nisi in decreto subiectiue absolute, & obiectiue conditionato, dicent consequenter, non cognosci à Deo in signo antecedenti decreto illud. Non secus ac nos dicimus, non cognosci in signo libertatis proximæ voluntatis creatæ, sed in subsequenti determinationis faciendæ ab ipsa voluntate sub conditione præfatæ libertatis. Hinc etiam euasio, quam ut cogitabilem ab aliquo Thomista proposui, foret consentanea suis principiis, referendo præcisè ad signum anterius naturæ, aut rationis suspensionem circa id, an Tyrus agerent, vel non agerent pœnitentiam sub conditione prædicationis Christi, necnon circa quodvis aliud contingens conditionatum, siue reuelatum, aut pertinens ad prouidentiam Dei, & gubernationem huius vniuersi, siue non reuelatum, neque ad prædicta pertinens.

Non ideo tamen nostrum argumentum rimas agit; nam illud non procedit de aliquo signo naturæ, aut rationis, sed de toto instanti reali, imò & de tota realiter æternitate, tam à parte ante, quam à parte post. Si enim Deus pro nullo signo decreuisset positiue, quòd Petrus amaret, vel odio haberet sub tali conditione indifferente, conducenteque; & decreuisset amorem, vel odium, foret requisitum ad id, ut Deus cognosceret certò, atque infallibiliter, quòd amaret, vel odio haberet Petrus; sequeretur fore, ut Deus à nobis interrogatus, quidnam Petrus ageret? respondere secus, firmiterque non posset vnquam determinatè, supposita carentia decreti de determinato extremo agendo à Petro.

SECTIO CXXX.

Quædam alia solutio coercetur.

SI quintò respondeas concedens cum præcatis Thomistis, non esse Deum necessitatum ad determinatè decernendum, ut sit, vel non sit conditionatè futura pœnitentia Petri; sed renuens, non cognosci certò, & infallibiliter à Deo, quod determinatè ageret, vel determinatè non ageret eam Petrus. Etenim si Deus non decernat, ut potest, vnum de duobus, concipiet tamen liberum decretum positiuum, quo nolit vtrumque, vel per puram omissionem liberam continebit se à volendo, & nolendo positiue vtroque. Vnde fiet, ut ipsi non sit incognita pœnitentiæ futuritio, vel non futuritio conditionata. Nam si decernat vnum de duobus, pœnitentia est, vel non est futura iuxta qualitatem decreti, cognoscereturque certò, & infallibiliter à Deo in decreto, quatenus vel sit futura, vel non sit futura. Quapropter efformabilis à nobis propositio conditionalis affirmatiua erit determinatè vera, & contradictoria negatiua erit determinatè falsa, si decreta sit pœnitentia; si verò è contra decreta sit non pœnitentia, iudicari ex aduerso debet eis de propositionibus. Similiter si Deus liberè positiue, vel omisiue purè suspendat decretum circa vtrumque, pœnitentia non est futura, & à Deo infallibiliter, certòque ut non futura cognosceretur in decreto suspensiuo vtriusque, siue positiue, siue omisiue purè. Ideoque propositio conditionalis affirmatiua à nobis efformabilis falsa determinatè erit, & contradictoria negatiua erit determinatè

terminatè vera, quia ad veritatem affirmatiuæ requiritur circa rem affirmatam decretum diuinum positiuum, & proinde, eo deficiente, falsa erit propositio affirmatiua, & negatiua erit vera. Sic Deo non habente decretum, quo positiue vellet, Petrum conuerti sub conditione, quòd Turca dormiret, falsa erit propositio nostra, quæ affirmatiue enuntiet, si Turca dormiat, Petrus conuertetur; & è contra erit vera, quæ negatiue. Quam ob rem uti Deus in casu decreti sui positiui de conuersione Petri sub ea conditione somni Turcæ cognosceret certò, & infallibiliter, quòd Petrus conuertetur; & in casu illius decreti à se non habiti, cognosceret eo modo contradictorium: ita in hac alia materia conditionatorum contingentium non disparatorum. Suauior est hæc responsio, quam quarta, traditque eam ex parte Author Cursus Carmelitani *disp. 7. dub. 6. §. 8. num. 147. disp. 9. dub. 5. §. 3. num. 71.* sed ex pleno locupletauit, atque ornavit Illustrissimus Godoy in *tractatu de scient. diu. futur. conting.* quod non tacerunt Viues, & Gonetus, adherentes tam insigni Doctori; ille *disputat. 10. contra Scientiam Mediam, distinct. 6. sparsim per totam: disputat. 18. parte posteriori, distinct. 1. §. 2. & 4. non nihil recedens disp. 19. distinct. 6. ex num. 49.* hic in locis citatis iam à me num. 25.

1332

Qua de responsione ut iudicium feram, incipio ab exemplo, quo vtitur, conditionatorum contingentium disparatorum, quodque mihi displicet. Nam ad saluandam veritatem propositionis illius affirmatiuæ de conditionato disparato, & ad saluandam falsitatem negatiuæ, quæ contradictoriè sit opposita illi alteri, non opus est decreto actualiter habito à Deo de conuersione Petri sub conditione somni Turcæ, sed sufficit decretum, quod haberet Deus, ut probabo in *sect. 152.* & tale decretum non poterit esse prædeterminatiuum, sed debet esse indifferens, atque ex se fœderabile cum conditionato disparato, & cum ipsius carentia, si præfatum conditionatum sit liberum voluntati creatæ, & hæc ex libito suo assumat conditionem disparatam, ut sub ea exercent libertatem. Idemque dictum puta, si conditionatum sit fœdaturum malitia morali.

1333

Sed permitto in propositionibus de conditionatis disparatis recursum ad actuale decretum diuinum pro veritate vnius contradictoriæ, & falsitate alterius, ea de causa, quam præcedunt fautores eius recursum, quia scilicet conditio non habet ex se conducentiam ad conditionatum; & ideo opus sit, ut per decretum diuinum reddatur conducent. Cæterum cum hæc ratio non militet in aliis propositionibus de conditionatis non disparatis, sine causa in eis aliis sit etiam recursum ad actuale decretum. Et quidem si conducentia, quam ex se habet conditio, non sufficit, ut hæc propositio, si Petrus tali auxilio vocetur, respondebit Deo, sit vera determinatè, vel falsa determinatè; requiretur vterius consequatio necessaria conditionati ex conditione, vel inimpedibile obstaculum eius consequationis. Inde autem fiet, quòd propositio prædicta affirmans verè, vel falsè conuersionem sub conditione talis auxiliij, versetur in materia necessaria, & non in contingenti. Indeque vterius fiet, diuinam scientiam de conuersione Petri, vel de non conuersione sub talis auxiliij conditione, non fore liberam, sed necessariam, quia non assumet auxilium secundum se præcisè, sed ut coniunctum cum decreto decer-

nente conuersionem, vel non conuersionem. Ut sic autem auxilium est conditio essentialiter præconnexa cum conuersione, vel cum non conuersione; ideoque scientia de conuersione, vel de non conuersione sub conditione huiusmodi erit prorsus necessaria, seu de obiecto necessario, secus ac sentiunt Thomistæ de scientia diuina futurorum contingentium conditionatorum.

Exemplo illo iam amandato, tam ut non vero, quam ut non conducente, esto veritatem in se contineret, mihi etiam grata esse non potest necessitas, quæ cogitatur in Deo, ut decernat vnum de duobus, si liberè positiue, vel omisiue purè non se contineat à volendo, & nolendo positiue; nam rationes fundamentales nostræ sententiæ obstant necessitati illi. Conditio de liberè positiue continente se Deo à prædefinienda tam pœnitentia, quam non pœnitentia, & non ea alia de continente se omisiue purè, proponitur à Carmelitani Cursus Authore, ut qui in voluntate diuina liberam omissionem puram non concedat, *tract. de eadem, disp. 5. dub. 3. §. 2.* Sed nisi ea alia admittatur, reciditur fetè in idem inconueniens tot positiuorum decretorum diuinorum, quibus Deus præscribat sibi non velle, neque nolle infinitorum possibilium contingentium conditionatorum futuritiones. Quare minori cum specie inconuenientis illius Godoy, & Gonetus cogitant, Deum se continere per liberam omissionem puram. Dixi, *minori cum specie*; nam & libera omisso pura esset exercitium libertatis contradictionis, cuius exercitij tanta multiplicatio circa tot possibilium contingencia conditionata non est, cur requiratur titulo cognoscendi certò, & infallibiliter ea, quæ ex possibilibus illis contingentibus non erunt futura conditionatè.

Est verò commodum nobis, quod ipsi in voluntate diuina defenserint liberam omissionem puram, cum tamen in diuino intellectu non agnoscant suspensionem à cognitione, qua sciat possibile contingens aliquod fore, vel non fore sub tali conditione. Inde namque denuò confirmamus dicta in sectionibus præcedentibus de diuini intellectus in cognoscendis creatis obiectis perfectione non metienda instar modi diuinæ voluntatis in eis volendis. Ut enim iam patet horum duum Theologorum confessione, omisso pura volendi, & nolendi positiue, quòd futurum sit, vel fore creatum aliquod obiectum, non est imperfectio in diuina voluntate; esset tamen in diuino intellectu imperfectio magna, eaque ignorantia, si maneret suspensus, non sciens positiue quòd sit, vel non sit futurum, aut quòd foret, vel non foret.

Huc refero quod post Guillelmum Ockamum, Principem Nominalium, ait Gregorius Ariminensis, dictus Doctor Authenticus, in *1. distinct. 38. quest. & art. 2.* proximè ante responsionem ad quæstionem articuli. [Non ideo Deus nouit futura, quia nouit se velle, aut determinationem suæ voluntatis. Quin imò, si per impossibile Deus non esset volens, esset autem intelligens, sicut est, & futura essent futura, adhuc Deus propter excellentiam suæ intelligentiæ nosset quæcumque futura.] Sic hi Theologi primæ magnitudinis, & cum ipsis Gabriël ibidem, *quest. unica, art. & conclus. 2. littera M.* Antonius Cordubensis *lib. 1. Questionarij, quest. 55. dub. 8. §. Quarta opinio, pag. 464.* vbi & allegat Doctorem clarissimum Ioannem de Medina. Quorum Theologorum non

1334

1335

1336

ea laeva mens est, quod quidpiam contingens, & liberum creatum possit esse futurum absolute, sine decreto Dei affectivo, vel permissivo; sed recta, probabilisve mens est, quod medium, ut Deus cognoscat illud, non debet esse decretum aliquod suum: atque ut declarent id, assumunt geminam eam hypothesin impossibilem Dei non praediti voluntate, & rei creatae, quae absolute esset futura absque dependentia à Deo intendente, vel permitte. Non absimiliter explicant idem ipsum, qui utuntur hypothesi impossibili Dei non concurrentis immediate, & proxime cum causis secundis liberis; sub qua tamen adhuc non esset, cur Deus non cognosceret futuros earum liberos actus. Et saltem contra Durandum non modò non renuentem, ut impossibilem, sed approbantem etiam ut existentem eam hypothesin, nullus à me lectus insurrexit haecenus; quia alioqui sequeretur, Deum non fore praescium liberorum actuum voluntatis creatae. Et sub alia addita hypothesi siue impossibili, siue possibili (quod secundum multis Theologis placet) Angelicæ voluntatis productae ab aeterno, Deum non laterent liberi actus, quos suo sine concursu immediato, proximoque eliceret. Cur ergo laterent eliciendi in tempore sine eo concursu, & sine dependentia ab immediato decreto diuino erga ipsos? Quippe supponatur Deus habere intellectum de se completissimum, & non indigentem excitatione ab obiecto creato, ut ab aeterno cognoscat infallibiliter, & certò, utque clarissimè intueatur illud, quandocumque, & quomodocumque existat.

1337 Hi discursus fundati in Ockami, & Arimnensis pronuntiatio circa cognitionem diuinam de liberis voluntatis creatae actibus, qui futuri sint absolute, extenduntur multò expeditius ad eandem de eisdem actibus ut conditionatè futuris, supposita, concessaque ut vera hypothesi de voluntate diuina liberè omittente pure. Nam ad ipsos sub tali statu requisitum esse Dei decretum actuale, & non sufficere decretum, quod esset, non ita constat, sicuti patet esse ad ipsos sub statu futuri- tionis absolutae exactum, tam in Thomistarum, quam in Nostrorum Schola, licet non concordium in modo decreti, neque in eo, quod debeat, aut possit esse medium ad ipsos cognoscendos.

1338 Prauideo fore, ut dicas, ampliari aptè propositos discursus ad conditionata contingentia, quatenus tantum cognoscantur non fore, voluntate diuina liberè omittente pure. Prauideo, inquam, sed à te rogo, quanam de causa in eadem hypothesi non poterunt cognosci fore, si esset in Deo decretum requisitum, ut forent, conditione posita à parte rei? Nam quod Deus liberè omittat pure, non obesset, quominus, purificata conditione, esset tale decretum. Libera omisso pura excludit quidem decretum positivum, quod actu sit; sed non est, cur excludat decretum, quod esset. Vnde non apparet, cur Deus liberè omittens pure tam velle, quam nolle positivè poenitentiam Petri, etsi ex vi omissionis non cognoscat fore, impeditus sit cognoscere aliunde, quod foret. Possit utique in nostra opinione cognoscere, quod foret, quia possit cognoscere, quod voluntas Petri, conditione existente auxilij, & diuini decreti indifferentis, determinaret se ad poenitentiam; penes Thomistas, possit etiam, quia possit cognoscere, quod sua voluntas, conditione purificata, praedeterminaret Petrum ad poenitendum. Et ratio à priori est, quia praesens libera suspensio ab omni

actu positivo voluntatis diuinæ, ita ut poenitentia Petri neque sit volita (cum tamen potuerit) neque sit nolita (cum etiam poterit) ut futura sub conditione, cuius purificatio non decernitur, nequitiam affert impedimentum, ne cognoscat Deus futuram, vel non futuram Petri poenitentiam, quia cognoscat, à se decreta purificatione conditionis, & oblato concursu indifferente, Petrum determinaturum se, vel non determinaturum ad poenitentiam, iuxta nostram sententiam; aut quia, iuxta Thomisticam, cognoscat, à se decreta purificatione conditionis, se praedeterminaturum, vel non praedeterminaturum esse Petrum ad poenitentiam.

Atque hinc si libera omisso pura voluntatis diuinæ non limitetur ad contingentia conditionata (& non aduerto, limitari ab Illustrissimo Godoy, neque à Goneto) poterit circa ea, quae sunt contingentia absolute futura, dari etiam ea omisso; sic nimirum, ut pro vno signo Deus ex fine exercendi suam contradictionis libertatem, neque velit esse absolute futuram B. Magdalenæ, v.g. poenitentiam, quae tamen pro alio signo, & ex alio fine sit ab ipso volita, proindeque sit absolute futura, & ab ipso cognoscat esse absolute futuram. Haud aliter puta de non absolute futura poenitentia Iudae proditoris.

Sed regrediendo ad contingentia conditionata, & simul respiciendo ad Authorem Carmelitani Curfus, reliquosque allegatos in num. 1331. quatenus tradunt, Deum posse liberè suspendere, siue positivè, siue omisso pure volitionem, & notionem poenitentiae Petri sub conditione talis auxilij, suppositaque ea suspensione fore, ut non possit Deus affirmare, Petrum acturum esse poenitentiam sub conditione talis auxilij, quia ea affirmatio esset falsa determinatè; & proinde fore, ut Deus non possit non concipere negationem contradictionis veram determinatè, seu fore, ut deberet negare verè futuritionem poenitentiae sub conditione talis auxilij. Refuto eos, quia adhuc possit contingere, quod Deus absolute decerneret existentiam Petri, collationem auxilij, & futuritionem poenitentiae; si quidem praefata suspensio non imponat Deo necessitatem non decernendi absolute in posterioribus signis illa, quae dixi; neque importet defectum rei alicuius necessariò requisitæ ad illorum esse absolutum. Ergo possit itidem contingere, quod Deus verè affirmaret, Petrum acturum esse absolute poenitentiam, quia existeret absolute tale auxilium. Cum tamen in priori alio signo non potuisset iuxta eos Theologos eo in priori signo verè affirmari, Petrum acturum esse poenitentiam, si à Deo donaretur tali auxilio. Quae quam malè inter se cohæreant, nulli non intelletet.

1341 Postremò refuto, nam si tunc falsa determinatè esset propositio affirmans, Petrum acturum esse poenitentiam sub talis auxilij hypothesi, essetque vera determinatè, quae id negaret. Ergo & vera esset, quae affirmaret, Petrum sub tali auxilio fore impoententem. Ergo tunc existeret propositio verè affirmatiua futuri contingentis conditionati, quin haberet dependentiam à decreto actualiter existente. Secunda hæc Consequentia derivatur irresistibiliter & invictè ex prima. Quae negari nequit casu, quo Petrus supponatur, ut potest, necessitatus, ut vel positivè velit, vel positivè nolit poenitentiam. Sed & quando non esset necessitatus ad vnum è duobus, si tamen simul supponatur ea Dei suspensio

suspensio circa poenitentiam contingentem conditionatam, & circa non poenitentiam, seu circa omissionem poenitentiae sine positivo actu impoententiam, sequeretur, Deo non decernente poenitentiam conditionatam sub tali auxilio, non futuram ipsam sub eo, Deumque verè negaturum, futuritionem ipsius conditionatam, seu verè affirmaturum non futuritionem ipsius. Quam Consequentiam, cum non recuset Author Carmelitani Curfus supra, num. 67. disput. 9. teneretur eo ipso concedere, saluam fore cognitionem diuinam certam, & infallibilem de non futuro contingentia conditionato, etsi in Deo non detur decretum actuale de non futuritione. Sed num obligationi ster, vel non ster, in locis praecitatis? deprehendere non potui post ea pluries lecta.

SECTIO CXXXI.

Classis decima probationum ex veritate propositionum de futuro contingenti conditionato, independenter à diuino decreto subiectivè absoluto, & obiectivè conditionato.

1342 Etenim secluso huiusmodi decreto, est determinatè, vereque affirmabile, Petrum conuertendum, si in tali occasione constitutus cum proxima indifferentia ad conuersionem, & non conuersionem, re ipsa foret conuertendus, etsi re ipsa possit non conuerti. Ergo independenter etiam ab eo decreto Deus verè affirmat ab aeterno conuersionem Petri sub conditione praefata constitutionis. Consequentia est perspicua, quandoquidem Deus sit ex se determinatus ab aeterno ad affirmandum verè omne illud, quod fuerit determinatè, vereque affirmabile. Antecedens stabilitur, quia cum supponatur Petrus conuertendus sub tali conditione, eo praecise debet esse determinatè, vereque de praesenti affirmabilis conuersio sine dependentia affirmationis à quouis alio distincto à conditione, & à conuersione, uti distingueretur decretum illud. Nam circumscripto illo, saluare affirmationis de praesenti veritas per conformitatem cum conuersione affirmata sub conditione.

Profilies continuò, & inquires, stare non posse sine illo decreto suppositionem de Petro conuertendo sub tali conditione, ideoque, ea suppositione stante, non esse determinatè, vereque affirmabile de praesenti, quod Petrus respiceret. Sed contra, quia vel loqueris de suppositione, ut verè affirmabili, vel ut abstrahente ab affirmabilitate vera? Si primum, respondes idem per idem; nam intentum nostri argumenti est, eam suppositionem esse verè affirmabilem independenter ab illo decreto. Si secundum, respondes falsò, eam suppositionem posse abstrahere ab affirmabilitate vera. Eo enim ipso, quod Petrus de ipsa esset conuertendus sub tali conditione, abstrahi non potest ab affirmabilitate vera eius suppositionis; idem namque ipsum, quod est, Petrum fore conuertendum sub tali conditione, est formaliter esse affir-

R. P. Gabr. de Henao, Scient. Med. Pars I.

mabile verè, quod foret conuertendus sub tali conditione. Præterea permissio, quod abstrahi posset ab affirmabilitate vera eius suppositionis; ac ut cessaret abstractio, sufficeret, quod intelligeretur connotatum potentiae volitivæ. Vltèrius, ad eam suppositionem requireretur, & satis esset, quod Petrus sub tali conditione determinaturus se esset electivè, seu pro suo libito ad conuersionem potius, quam ad non conuersionem. Id namque est, quod intelligimus, & significamus conceptu, & vocibus eius suppositionis. Atqui, ut Petrus eo modo determinaturus se esset, non opus est, ut nunc existat decretum illud, quia ad determinationem, quae non est de praesenti, sed quae esset, requiritur frustra decretum, quod sit, & sufficit decretum, quod esset, ut probavi in sect. 117.

1343 Confirmo primò capitale hoc argumentum: Facta suppositione, de non existente in Deo volitione vlla circa id, quod faceret Petrus, si tali, vel tali vocazione diuina praeniretur, formari à nobis possunt duæ istæ propositiones contradictoriae, si Petrus taliter vocaretur à Deo in instanti A, ageret poenitentiam: Non si Petrus, &c. Ex his autem propositionibus altera cognosci à Deo debet ut determinatè vera, altera ut determinatè falsa. Ergo, facta etiam illa suppositione, cognosceret Deus certò, & infallibiliter, quod Petrus ageret, vel non ageret poenitentiam, si taliter vocaretur à se in instanti A. Ergo si sub tali conditione Petrus re ipsa acturus esset poenitentiam, cognosceretur id de facto à Deo cognitione certa, & infallibili; similiterque si re ipsa poenitentiam non esset acturus. Maior probatur, quia non apparet, vnde nam ob stare possit illa suppositio, quo minus nos valeamus enuntiare eas propositiones. Minor etiam fulcitur, nam altera ex eis propositionibus debet in se esse determinatè vera, altera determinatè falsa. Cum enim alterum è duobus debeat fore determinatè, necesse est, ut propositio affirmatiua sit vera determinatè, si poenitentia foret, sicut ipsa enuntiat; falsa autem, si non foret: & similiter de negatiua. At non potest Deum latere, quanam propositio sit in se determinatè vera, & quanam falsa. Hinc autem prima Consequentia euidenter deducitur; nam, cognita certò, & infallibiliter veritate alicuius propositionis, non potest non eodem modo cognosci obiectum per ipsam affirmatum: & cognita illo modo falsitate alicuius propositionis, non potest non illo etiam modo cognosci obiectum per ipsam negatum; sic quidem, ut Deus affirmet vnum obiectum, & neget aliud. Secunda itidem consequentia adeò clarè descendit ex prima, ut probationem non desideret.

1344 Si respondeas detrectando suppositionem contentam in Maiori, quia necessarium est, quod Deus actu decreuerit poenitentiam, vel non poenitentiam, aut impoententiam Petri conditionatè futuram: quare si decreuit poenitentiam, propositio eam affirmans erit determinatè vera, & quae eam neget, erit determinatè falsa: sed si è regione decreuit non poenitentiam, aut impoententiam, è regione etiam censendum est de eis propositionibus. Impugnaberis, quia Deus non est necessitatus ad decernendum de quouis possibili contingentia futuritionem conditionatam, vel non futuritionem; quod & fatentur non pauci Thomistæ, & à nobis verè probatum in sectionibus 125. & 126. Si verò

D d cum

cum eis Thomistis confugas ad responsonem aliam, iam contra eam depugnaui in *sestione* 127.

1345

Confirmo secundò idem argumentum: Eo ipso, quòd determinatè vera sit hæc propositio, *Petrus pulsatus tali tentatione delinquit*, vera etiam determinate erit hæc, *si Petrus pulsaretur tali tentatione, delinqueret*. Ergo vtriusque propositionis obiectum est Deo notum infallibiliter, & certò; posterioris per scientiam conditionatam, & prioris per scientiam visionis: ita vt scientia conditionata obiecti affirmati per posteriorem propositionem antecedit pro priori scientiam visuam obiecti affirmati per priorem. Atqui vt Deo infallibiliter, & certò notum sit obiectum illius prioris propositionis, non est opus decreto subiectiuè absoluto, & obiectiuè conditionato. Ergo neque vt posterioris. Consequentia hæc secunda rectè inferitur. Minor proximè præcedens non eget fulcro. Neque item prima Consequentia, nisi quoad illam partem de antecedentia scientiæ conditionatæ obiecti affirmati per posteriorem propositionem respectu scientiæ visuæ obiecti affirmati per priorem.

1346

Illam autem pars suadet, tum quia scientia conditionata debet præscindere à positione conditionis, & conditionati: minimè verò præscinderet, nisi vera sit pars illa. Tum quia si, delinquente Petro pulsato per talem tentationem, est Deo notum infallibiliter, affirmatumque certò hoc obiectum per scientiam visionis, non potuit non antea in priori signo esse notum, affirmatumque certò per scientiam conditionatam, quòd, si Petrus tali tentatione pulsaretur, delinqueret, alioqui ante positionem absolutam euentus contingentis non posset Deus eum cognoscere, affirmareque certò vt futurum conditionatè; indeque sequeretur, non posse à Deo cognosci, affirmarique certò futura contingentia conditionata, quæ non essent exitura absolute. Nec plura in comprobationem partis illius; nam *ex sect. 17. vsque ad 26. & in sect. 39. atque 40.* longam pro illa contra Thomistas aliquos posui operam, habens auxiliares Thomistas alios, vt Thomastum, & Viuem relatos *num. 109.*

1347

Restabat dicere de soliditate Antecedentis, quo constat confirmatio secunda. Sed tanta ea est, vt ponderationem per alia verba non petat. Quid enim notius, quàm si in statu absoluto, & tentatione pulsante, verum est affirmare, Petrum pulsatum delinquere, verum etiam sit in statu conditionato, & abstrahente à pulsatione tentationis, affirmare, quòd delinqueret pulsatus tentatione?

1348

Confirmo tertid: Sicut de facto est, vel non est determinatè conuersio contingens Petri sub tali auxilio præsentis, ita esset, vel non esset determinatè sub eodem auxilio, si illud Petro conferretur à Deo. Vt enim non datur medium inter esse, & non esse conuersionem sub auxilio præsentis, ita neque datur inter extrema illa, *esset, & non esset* sub eodem auxilio, casu quo Deus tribueret illud Petro. Rursus, sicut si Petrus de facto conuertitur, vera determinatè est propositio actuale affirmans conuersionem, & falsa determinatè, quæ eam negat; ita si Petrus conuertetur, vera est propositio affirmans conditionatam conuersionem, & falsa ipsam negans; viceque versa, si Petrus de facto non conuertitur, si item non conuertetur. Atqui propositiones affirmatiuæ,

& negatiuæ veræ (quæ solùm possunt competere diuino intellectui) de conuersione actuali Petri, & de non conuersione abstrahunt à decreto diuino habito. Nam etsi fingamus, Deum non esse præditum voluntate, aut etsi supponamus, eam esse suspensam, adhuc stabit veritas illarum propositionum, quia adhuc salua erit illarum conformitas cum obiecto affirmato, aut negato. Ergo potiori ratione diuinæ propositiones affirmatiuæ, & negatiuæ veræ de conuersione, & non conuersione conditionata Petri, independentes erunt à decreto diuino habito.

Confirmo quartò: Propositio diuina de præterito contingenti est determinatè vera, eo præcisè, quòd obiectum non existat, & exiterit antea, quin illa propositio debeat fundari in aliquo decreto actualiter exercito circa suum obiectum. Ergo similiter propositio diuina de futuro contingenti conditionato erit determinatè vera, eo præcisè quòd obiectum non existat nunc, & existeret postea, si conditio poneretur, quin talis propositio requirat decretum actuale versans circa suum obiectum, fundantique ipsam propositionem. De ista, atque de tertia confirmatione loquor iterùm in *sect. 134.* Et de toto hoc argumento, quòd *nosser Achilles*; sed ex Typographi, vel Amanuensis incuriã *Aquiles*, vocatur à *Viue disputatione 18. parte post. distinct. & §. 1. num. 3.* copiosissimam suscipiam tractationem, cum occurrant obiectionibus aduersus Scientiam Mediam.

Modò non omitam monere, ex Aristotelis tempore actum esse impensè à Philosophis, & ex Theologiæ Scholasticæ initiis à Theologis de veritate, & falsitate propositionum enuntiantium futura contingentia, & à me non inuentum vllum sine Philosophum, siue Theologum anteriorem nostra hac cum Dominicanis controuerſia, qui decreti diuini beneficio difficultatem vicerit ab Aristotele excitatam. Et ne monitio inuidiam mihi conciliet, aut parùm versati in antiquorum lectione notam, videatur Ledesina *disputat. 2. affini de scient. fut. conting. diffie. 2. ad quartum argumentum, pag. 635.* Vbi quibusdam tantùm, eisque in-nominatis (nempe, vt existimo, coætaneis aliquibus Magistris domesticis, aut extraneis) attribuit recursum illum, cum tamen pro aliis modis superandi difficultatem, vel interpretandi Aristotelem adduxisset complures Authores veteres, & nouos, tum ibi, tum *diffie. 1. in expositione veritatis Fidei contra errores Philosophorum, ex pag. 495.* Falsusque fuisset, [Aristotelem errasse in eo, quòd asseruit, quòd propositiones de futuro contingenti non habent determinatam veritatem. Et ita docent D. Bonauentura, Maior, & alij antiqui Theologi; imò etiam ita dicunt communiter moderni Theologi, præcipuè discipuli D. Thomæ, & qui sequuntur eius doctrinam.] Quæ sunt verba Ledesinæ *§. Secunda explicatio est, pag. 497.* & ad quæ si attendisset Gonetus, forsitan continuisset se, ne scriberet *tom. 2. disputat. 4. artic. 4. §. 2. pag. 242.* Vazquium, dum ab errore non excusauit Aristotelem, non solùm de hoc fuisse malè meritum, sed etiam adhibuisse responsonem friuolam, & Thomæ iniuriolam. Loquatur, vt velit Gonetus, neque enim ego retaliabo. Porrò quamnam fuerit Aristotelis mens, coniectabor suo loco, vt: & in quo sensu Boëtius, atque Sanctus Thomas eum non correxerint.

Iam

1351

Iam tamen in antecessum dico, mentem Aristotelis non fuisse, vt tantùm voluerit, propositiones nostras singulares de futuro contingentis respectiuè ad causas secundas, & ex vi illarum non esse determinatè veras, aut determinatè falsas, esto id habeant respectiuè ad causam primam, eiusque decretum antecedens, & efficax, quatenus si Deus decreuerit, rem fore sub conditione affirmata per propositionem, hæc sit determinatè vera; si decreuerit, rem non fore, sit determinatè falsa. Cæterùm Aristoteles simpliciter asserens, propositiones præfatas neque veras, neque falsas esse, locum non relinquit ad interpretationem de veritate, vel falsitate absoluta ex capite vllò. Et quòd esset Dei decernentis, rem fore, vel decernentis non fore, ne minimo quidem verbo indicatur; neque rationes, quibus vtitur, inde amitterent vim, sed potius auergerent, apud Aristotelem, cui ex capite illo non minus, sed maius periculum videretur imminere libertati actionum decretarum antecedenter, efficaciterque à Deo, quàm earundem enuntiarum cum determinata veritate, antequàm existant. Præterea non constat, Aristotelem agnouisse in Deo libertatem, prouidentiam de futuris liberis singularibus, concursum proximum; atque immediatum cum causis secundis. Ita obseruat Petrus Hurtadus *disput. 12. Metaphysica, sect. 1.* Quomodò ergo compertum erit, asserutum fuisse decreta libera absoluta simpliciter erga futura contingentia absoluta; & conditionata obiectiuè erga conditionata. Præsertim cum decretorum obiectiuè conditionatorum de contingentibus conditionatis expressam notitiam, ne noua putetur, referat Illustrissimus Godoy in *MSS. de diu. scient. futur. conting. disputat. 2. §. 1.* ad tempus, quo Vazquez scripsit tomum 1. partis; tametsi ego referendam putem in aliquot antea annos, vt explorauit in *Euent. 49. num. 1341.* Tandem neque Philosophi, neque Theologi prisca, qui Aristotelem pertrahere conantur rectum in sensum, mentionem fecerunt capitis illius, vt post non paucos hac de causa à me suis in scriptis consultos attestari possum.

SECTIO CXXXII.

Classis vndecima probationum exinde, quòd decretum subiectiuè absolutum, & obiectiuè conditionatum non sit radix, neque forma constituens futurum contingens conditionatum. Prima probatio.

1352

Classem hanc probationum instruo, quia Illustrissimus Godoy in *MSS.* & ex ipso Viues, atque Gonetus stabilire conati sunt illud decretum in contrario principio. Quòd cum censent esse quasi fundamentale totius suæ sententiæ, tum vt præfatum decretum sit ad futura contingentia conditionata, tum vt aliud obiectiuè absolutum sit ad absoluta cognoscenda medium requisitum, egerunt de eo, & satis affluenter in fronte ipsa Tractatus diuinæ scientiæ futurorum contingentium. Ego verò, reseruat multis in suam sedem, attingam tantùm in præsentiarum rationem à priori nostri principij è diametro oppositi, & impugnationes non *R. P. Gabr. de Henao, Scient. Med. Pars I.*

nullas illius, quòd assumitur à tanto Theologo.

Atque vt præstem id dilucidè, incipio à declaratione futuri contingentis absoluti, utpotè notioris. Estque illud, quòd nunc non existit, & existet postea contingentè absolute. Quare futuritio contingens absoluta constituitur formaliter carentiã existentie nunc, & contingenti existentia postea eius rei, quæ dicitur futura contingentè absolute. Et hæc sunt constitutiva formalia adæquata futuritionis contingentis absolutæ. Etsi autem ad futurum contingens absolutum, quòd sit actus liber creatus, prærequirantur voluntas creata proximè ornata nonnullis dispositionibus, tenentibus se ex parte ipsius, necnon Omnipotentia diuina præparata per decretum libero decreto collatæ sint præfate dispositiones; tamen futurum illud non constituitur formaliter iis omnibus, neque aliquo eorum, quæ dixi esse prærequisita ad illud. Inter quæ decretum conferendi voluntati dispositiones necessarias, vt operari possit, est absolutum, & efficax; sed illud aliud præparans Omnipotentiam ad cooperandum cum voluntate, est quidem absolutum, non est autem efficax, seu non est ex se connexum essentialiter cum operatione voluntatis, sed est indifferens, vt stare possit, & componi ex se, siue cum operatione, siue cum non operatione voluntatis. Et vtrumque decretum debet ab æterno existere realiter, vt quidpiam liberum creatum sit realiter ab æterno futurum contingentè absolute. Quidquid sit, an eiusmodi futuro creato sufficeret vtrumque illud decretum, vt futurum realiter, & absolute, facta disputationis ergò suppositione impossibili de capacitate realis, absolutæque futuritionis in decretis diuinis. Quam quæstionem agitat Borrull. *disputatione 1. de Scientia Media, sect. 8.* & Ego de ea aliquid prælibaui in *sect. 117.*

Non ab similitè discurrendum est de futuro contingenti conditionato, & de constitutiuis futuritionis contingentis conditionatæ; nisi quòd contingens existentia postea eius rei, quæ dicitur futura contingentè conditionatè, debet esse non absoluta, sed sub conditione, id est, si conditio poneretur, & purificaretur. Quare Tyriorum pœnitentia, vt futura contingentè conditionatè, constituitur formaliter, & præcisè, tam ex carentiã pœnitentiæ nunc, quàm ex existentia contingentis eiusdem pœnitentiæ postea, si fierent apud ipsos signa, & virtutes, quæ apud ciues Corozain. Cum autem apud Tyrios non possent fieri signa sine decreto libero diuino de eis, neque possent illi agere pœnitentiam sine decreto etiam diuino concurrendi cum ipsorum voluntate, sequitur, vt ad pœnitentiam sub conditione signorum prærequiratur vtrumque illud decretum vt conditionatum ex parte actus. Quorum primum esset efficax respectu signorum, absolutumque ex parte obiecti, & secundum non esset efficax, seu non esset determinatè connexum cum pœnitentia, sed esset indifferens ex se, vt coniungeretur, vel disjungeretur ab ipsa; simulque esset ex parte obiecti absolutum, vel haberet aliam quasi qualitatem, ratione cuius aliquatenus, sed non omnino, censeri deberet absolutum ex parte obiecti.

Præmissæ declarationis ratio à priori est, vt & prima probatio huius classis, quia per ea præcisè constituitur formaliter res in ratione futuræ contingentè, siue absolute, siue conditionatè;

D d 2 per

1353

1354

1355

per quæ est, vel foret contingenter in existendo posterior eo instanti, respectu cuius dicitur futura contingenter absolute, vel conditionate. Sed per carentiam existendi in tali instanti, & per existentiam contingentem in alio est, vel foret res contingenter in existendo posterior priori illo instanti. Igitur præcisè constituitur formaliter res in ratione futuræ contingentem absolute, vel conditionate per carentiam suæ existentie in vno instanti, & per sui existentiam contingentem in alio. Ergo non ex eo, quod decretum subiectiue absolute, & obiectiue conditionatum, debeat esse prima radix, vel forma constituens futuri contingentis conditionati, debeat hoc in illo cognosci à Deo.

1356 Respondet Viues *disputatione 18. parte prioris, distinctio 1. §. 5. num. 44.* negando Maiorem, & requirendo constitutum, ratione cuius res infallibiliter futura, vel absolute, vel conditionate, habeat de præsentis, antequam existat, vel existeret, infallibilitatem, & proinde determinationem ad existendum postea absolute, vel conditionate. Sed contra; nam constitutum illud, etsi debeat esse tale, vt eius ratione res infallibiliter futura habeat primum, non tamen secundum. Et illud constitutum, non aliud est, quam existentia infallibilis, & certa rei ipsius. Quæ existentia saluari potest, & debeat absque determinatione præsentis ad ipsam. Alioqui per hanc determinationem impediretur eius antecedens, & absoluta contingentia in causis. Verum quia cum huiusmodi contingentia rectè stat, vt voluntas creata, Deo simul concurrente, der, vel daret effectui existentiam, quam potuisset, vel posset non dare: probè etiam cohærebit, vt ab ea existentia, ad quam supponatur voluntas se determinatura absolute, vel conditionate, & quæ existentia proinde sit certa, atque infallibilis ex suppositione; probè, inquam, cohærebit, vt à tali existentia certa, & infallibili ex suppositione participet res futura denominationem certè, & infallibiliter futuræ, habeatque de præsentis, antequam existat, vel existeret, certitudinem, & infallibilitatem ad ipsammet existentiam postea.

1357 At adhuc inquit Viues *in num. 45. & 46.* licet ex eo, quod res sit, vel foret duratione posterior in existendo respectiue ad instans A, inferri possit, eam fuisse futuram; at non inde habetur, quod posterioritas illa, qua existentia præsens in instanti B, succedit, vel succederet in instanti A, sufficiat, vt futuritio in instanti A, compleatur tanquam sui parte ex existentia exercita vel exercenda in instanti B, & non potius ex determinatione præsentis in instanti A, ad existendum postea in instanti B. Quæ determinatio simul cum carentia existentie in instanti A, constituet adæquatè futuritionem, quia ultra carentiam illam requiritur omnino determinatio præfata, qua compleatur futuritio, & excludi debet à ratione constituentis existentia in instanti B, quia ea adueniente, soluitur, destruitur, & definit esse futuritio. Id est, quod sentit Viues, sed non quod soluat rationem superiorem, vt patet relegendi: & quod ille sentit, refutabitur à nobis ex professo in promissa sede. Interim consultatur Borrull *disputatione 1. de Scientia Media, sect. 2. & 3.*

SECTIO CXXXIII.

Alie probationes.

1358 **V**ltra rationem à priori sunt ad manus alie ab exemplis. Quorum primum esto: Deus ante suum decretum absolute ex parte actus potest cognitione certa, & infallibili ex parte tantum subiecti cognoscere futurum contingens conditionatum, ad quod inferendum conducatur conditio non nisi contingenter, seu probabiliter, coniecturaliterque. Ergo futurum conditionatum probabile non constituitur formaliter diuino decreto absolute ex parte actus. Ergo neque futurum conditionatum certum, & infallibile. Secunda hæc Consequencia probatur, quæ vt futurum sit certum, & infallibile, non requiritur constitutio ex decreto diuino, sed sufficit ex rei existentia, quæ postea in se esset certè, & infallibiliter, si poneretur conditio. Nam rei existentia, quæ ex parte, & meritis conditionis non esset postea certè, & infallibiliter, sed tantum probabiliter, cur non posset esse postea certè, & infallibiliter ex determinatione liberi arbitrij creati? Prima verò Consequencia quam legitime deducatur, nemo non videt, si Antecedens conceditur.

1359 Et quidem vt saltem probabile conceditur à Theologis allegatis initio Sectionis præcedentis, præsertim ab Illustrissimo Godoy, atque ex ipso à Viue *disput. 2. distinct. 6.* post discussionem, eamque non perfunctoriam. Ego tamen, qui contra illud decertavi ex Sectione 2. vsque ad 41. assumo nunc tantum ad homines; è quibus si Gonetum attentius legisset quidam incognitus, non dixisset adeò rotundè *cap. 1. Vanitatis triumphorum Germani Philaletis, pag. 13.* [Thomistæ, & Molinistæ conueniunt in hoc, quod Deus certè, & infallibiliter cognoscat omnia futura conditionata contingentia.] Et inferius, *pag. 14.* [Ex communi Catholicorum omnium sententia constat, Deum ea certè, & infallibiliter cognoscere.] Nam cum loquatur de cognitione certa, & infallibili non tantum ex subiecti, sed etiam ex obiecti parte, non concordant Thomistæ cuncti cum Societatis Theologis in eo, quod debeat esse vtriusque talis, neque quoad id conspirat communis Catholicorum sensus.

1360 Secundum exemplum sit: Conditionata futura, quibuscum conditio connectitur physicè, vel moraliter, aut infallibiliter, sed non metaphysicè, cognoscuntur à Deo euidenter, & certè ante suum decretum absolute ex parte actus, ita vt cognitio diuina sit euidentis, & certa metaphysicè ex parte subiecti; licet ex parte obiecti, sit tantum physicè, vel moraliter, aut infallibiliter certa, & euidentis. Ergo futuritio talium conditionatorum non constituitur ex præsentis ad postea existendum, si ponatur conditio, determinatione consistente in diuino decreto absolute ex parte actus. Ergo sicut saluatur talium conditionatorum constitutio sub futuritionis ratione absque determinatione præfata, ita etiam poterit saluari & aliorum. Prior Consequencia patet; nam non posset cognosci eorum conditionatorum futuritio independèter à diuino decreto absolute ex parte actus, si ex ipso constitueretur. Secunda Consequencia firmatur. Tum quia gratis assignabuntur futura conditionata,

conditionata, quorum quædam constituantur formaliter ex præfato decreto, & alia non. Tum quia pro illis futuris conditionatis, pro quorum constitutione decretum diuinum requiratur ab aduersariis, non potest quidpiam aliud deesse, quam quod sufficiat, vt cognitio diuina de illis sit euidentis, & certa metaphysicè ex parte obiecti. Ad id autem non opus est decreto diuino, sed carentia præsentis rei, & existentia, quæ postea esset infallibiliter metaphysicè, si poneretur conditio. Antecedens non profertur à me, ex propria, sed Illustrissimi Godoy, & Viuis supra *distinct. 4. sententia.* Contra quam speciatim exercui calammum *in sect. 37.*

1361 Tertium exemplum sit: Nihil causæ apparet, cur non admittatur, quod ante diuinum decretum absolute ex parte actus cognoscatur à Deo conditionatus euentus certè, infallibiliterque omnino ex conditione profus infallibiliter inductura ipsum. Ea enim conditio est sufficiens principium, seu medium respectu talis cognitionis. Vnde hæc propositio Dei, *Si moueam efficaciter, prædeterminando physicè, voluntatem creatam ad consensum, erit consensus,* cognoscitur à Deo infallibiliter profus ante omne decretum: vt vt sit, an connexio conditionis præfate, vel similis alterius dicenda sit moralis, vel metaphysica? Ita Viues supra *distinct. 4. num. 35.* Qui consequenter fateri debet, tale futurum conditionatum non constitui formaliter ex decreto diuino absolute ex parte actus. Ergo neque vllum aliud constituetur. Nam de omni, quod cognoscatur à Deo cum omnimoda infallibilitate, & certitudine, quidni debeat dici idem ipsum à Viue? si quidem iuxta ipsum physica prædeterminatio sit, tanquam medians saltem inter actum primum, & secundum, prærequisita ad omne futurum, tam conditionatum, quam absolute, certum profus, & infallibile: ad conditionatum, vt quæ si foret, vel esset; ad absolute, vt quæ sit.

1362 Et quamquam inter propositionem superiorem, & hanc aliam Dei, *Me iam de præsentis, ab æternoque decernente prædeterminare physicè Petrum in tali instanti ad consensum sub tali auxilio ex se indifferenti ad consensum, & dissensum, à quo tamen auxilio decernendo abstraho, consensus foret eo in instanti,* diuersitas versetur, pertineatque illa ad scientiam conditionatam necessariam, simplicisque intelligentiæ, & hæc ad liberam Deo, vtpote assumens decretum actuale liberum sibi, vtrique tamen penes Thomistas, & præsertim penes Gonetum *tom. 2. disputat. 6. articulo 7. §. 7. ex pag. 635. vsque ad 643.* est futuri conditionati contingentis, liberique Petro, & cogniti à Deo infallibiliter, omnique cum certitudine. Vnde scire cupio, cur etsi posterior assumat decretum actuale, debeat assumere illud tanquam constitutum consensus vt futuri contingentem conditionate? Nam prior non assumit sic prædeterminationem physicam, quæ si foret. Vel si dicatur, assumere, sequeretur, eundem consensum, vt contingentem conditionate certè, aque infallibiliter futurum, habere iam vnum constitutum, iam aliud. Vel si asseratur habere semper vtrumque simul, cum constituto ex prædeterminatione physica proueniret ab hac, tanquam si foret; quidni constitutio ex decreto posset prouenire ab ipso, tanquam si esset, quin requiretetur, quod ipsum actu sit?

R. P. Gabr. de Henao, Scient. Med. Pars I.

1363 Neque cum Viue repetas: Ad consensus existentiam, quæ postea certè, & infallibiliter esset, opus esse decreto diuino, quod actu sit. Nam & ego inculcabo, vel opus etiam esse prædeterminatione physica, quæ actu sit (quæ sequela est abhorrentissima) vel sufficiente prædeterminatione physica, quæ si foret, sufficiens etiam esse decretum diuinum, quod si esset. Iuxta te non magis absque prædeterminatione physica, quam absque decreto diuino antecedenti, & efficaci de Petri consensu, daretur is in Petro, si vocaretur. Iuxta te etiam non magis absque physica prædeterminatione cognosci à Deo potest certè, & infallibiliter ille consensus, vt futurus contingentem conditionate sub conditione vocationis, quam absque decreto diuino antecedenti, & efficaci de consensu illo. Cur itaque, si sufficit physica prædeterminatio, quæ si foret, non etiam sufficiat diuinum decretum antecedens, & efficax, quod si esset? Hoc argumentum cum apud aliquot è Nostris valeat, vt adstructà à Thomistis scientià illà conditionatà necessarià, & simplicis intelligentiæ de consensu Petri futuro contingentem, si prædeterminaretur physicè, existiment facturos fatius recentes ex ipsis, si superederent ab intricatiori negotio scientiæ conditionatæ liberæ, fundatæque in decreto actuali antecedenti, & efficaci: nobis in vsu quoad id saltem est, vt cauemur, discurre in consequenter de constitutivis futuri contingentis conditionati, quod vtriusque scientiæ dicunt esse obiectum.

1364 Præterea etsi ex abundantia permetteremus, ad præfatum futurum requiri diuinum decretum antecedens, & efficax iam actu in Deo existens; sed cur requiretetur vt constitutus formaliter ipsam futuritionem, & non præcisè vt quid præuium ad eam? Certè cum rei existentia postea esset infallibiliter metaphysicè, si poneretur conditio, vtrique ea existentia cum carentia præsentis rei sufficere ad constitutionem formalem futuritionis, ramentis eam existentiam præcederet decretum. Nam abstrahendo ab hoc, aut præsupponendo ipsum, intelligitur sufficienter constituta formaliter futuritio per carentiam præsentem rei, & per eam existentiam, vtpote quæ in se esset, & proinde infallibiliter metaphysicè. Loquimur enim de rei existentia, vt in se, & non vt in causa. Quo posteriori modo non posse constituere futuritionem metaphysicè infallibilem, sentimus firmiter; si quidem vt in causa non sit sic infallibilis ea existentia, sed potius in causa debeat, aut deberet dari contingentia, & indifferentia, vt res esset, & non esset.

1365 Vnde futuritio, de qua, vt in causa, sermonem habent Aristoteles, & S. Thomas in variis locis adnotatis ex Illustrissimo Godoy à Gonet *tom. illo 2. disput. 4. artic. 1. §. 1. & seqq. ex pag. 164. vsque ad 174.* non est metaphysicè infallibilis, & de cuius constitutivis, aut prærequisitis nunc agimus; sed est alia metaphysicè, & physicè, imò & moraliter fallibilis, inchoata, atque imperfecta. Quam cum nonnulli confunderent cum infallibili illa, impugnavit eos optimè Suarez *prolog. 2. de scient. condit. cap. 7. num. 4.* [Quia potest causa secunda non esse determinata in actu primo, vt effectus sit futurus (scilicet inchoatè, atque imperfectè,) & effectus esse futurus (nempe infallibiliter] D d 3 biliter

biliter metaphysicè:) & è contratio potest causa secunda esse determinata simpliciter, & effectus non esse futurus.] Sed Goneto in fine §. 3. pag. 174. placuit dicere de Suario ita arguente ex Aristotele, & S. Thoma: [Mirum est, Suarium in doctrina Aristotelis, & D. Thomae esse adeo peregrinum, ut pro absurdo, & inconuenienti reputet, quod vterque apertissime tradit.] Sic Gonetus, quem vellem non addidisse hæc non bona verba ceteris §. desumptis ex Illustrissimo Godoy.

1366 Conditionatum itaque futurum, infallibile metaphysicè, quodque simpliciter vocetur futurum, pro formali sui constitutione contentum est carentia præsentis rei, & existentia, quæ postea in se esset infallibiliter metaphysicè, si poneretur conditio; satisque est vnum, & alterum constitutum, ut de præsentis sit infallibile metaphysicè illud futurum, utque cognitio diuina de illo sit proinde euidens, ac certa metaphysicè ex parte etiam obiecti. Et nisi alia obstant, decretum antecedens, atque efficax actu in Deo existens, possit se merè habere, ut prærequiritur.

1367 Sicque videntur censuisse communiter Dominicani, qui tali decreto adfauerunt, excepto Innominato quodam, quem acutissimus Nolter P. Benedictus de Robles, prælaudatus in num. 52. refutauit in Opusculo MS. de scient. futur. conting. disput. 1. cap. 3. existimantem, sensum propositionis affirmantis, verè futurum contingens conditionatum esse de decreto conditionali existente re ipsa, & de facto circa illam, ita ut hæc propositio (quæ vera sit) si Petrus cras vocetur ad penitentiam, consentiet, significet, Deum apud se statuisse, decreuissetque firmiter, quod Petrus non sit dissensurus, sed consensurus vocationi, si cras vocetur ad penitentiam. Quæ existimatio conincidit cum tradita ab Illustrissimo Godoy, eiusque sequacibus Viue, atque Goneto: & quantum ad futura contingentia absoluta, ex parte præluxit relatus à Suatez supra, num. 5. Alexander Pefantius: qui non est è Societate Scriptor, ut non nemo putat allegans eundem hoc in puncto. In quo quam discors sit à modernis Thomistis Ledesma, constabit legenti disputationem 2. affinem de scient. futur. conting. diff. 2. §. Sed aduertendum est, pag. 630.

SECTIO CXXXIV.

Uterior probatio.

1368 Quartum exemplum sit: Res præterita non constituitur formaliter ex decreto diuino, sed tantum ex rei existentia antea, & eiusdem rei non existentia postea. Ergo res futura è contrarium constituetur formaliter ex rei non existentia antea, & eiusdem rei existentia postea, quin constituitur formaliter, etiam inadæquate, ex decreto diuino.

1369 Reclamat primò Viues disputat. 18. parte priori, distinct. 1. §. 5. num. 48. quia non est in præsentis quæstio de forma, aut radice, à qua res est futura, aut præterita; sed de prædicatis harum denominationum, præscindendo à prædicta forma, vel radice. Vnde argumentum impugnans determinationem præsentem ad esse postea in futuro,

ex eo quod res præterita non constituitur formaliter ex decreto diuino, & proinde non importet determinationem præsentem ad fuisse antea, conficitur extra propositum. Verumtamen si extra id esset agere de futuritionis forma, vel quasi forma partiali, quæ sit iuxta Viuem vilitio diuina, & iuxta nos existentia rei postea; quæ item sit penes Viuem determinatio præsentis ad existendum postea, & penes nos neutiquam sit talis determinatio, impertinentes etiam forent Disputationes 1. & 10. atque 18. eiusdem Magistri Viues, in quibus continentur centum, & quinquaginta nouem pagine, & in quibus nihil aliud agit, quam ut persuadeat Lectoribus formam, quæ sit vilitio diuina, determinatioque præsentis ad existendum postea, & quæ sit distincta ab existentia rei postea; monetque in limine Operis, nempe à dist. 1. num. 2. punctum totius concertationis in Doctores Ordinis Prædicatorum, & Societatis hæc causa, situm esse in explicanda prima radice, ex qua proneniat extrinseca determinatio causæ secundæ ad suum actum.

1370 Secundò reddit disparitatem inter infallibile futurum, & præteritum. Nam hoc est sola denominatio extrinseca ab existentia, quæ fuit; illud verò est determinatio præsentis ad esse postea, & non denominatio ab existentia, quæ erit. Contra tamen, quia hæc non est disparitas, sed ipsissima quæstio. Nos enim exemplo præteriti contendimus, ut sicut in eo existentia, quæ fuit, constituit formaliter præteritionem, & sicut in eo non datur determinatio præsentis ad fuisse antea; ita in futuro existentia, quæ erit postea, vel absolute, vel conditionate, constituat formaliter futuritionem, atque ita etiam in eo non daretur determinatio præsentis ad existendum postea.

1371 Tertio replicat aliud discrimen, quia nimirum existentia præterita rei contingentis denominans præteritum, & quando erat præsentis, & quando est præterita, nequit non esse, & fuisse, & est omnino determinata ad esse, & fuisse; existentia verò futura rei contingentis, dum est futura, est indeterminata secundum se ad esse, vel non esse. Et ideo res contingens est talis, dum est futura; sed dum est præsentis, vel præterita, iam est necessariò existens, vel præterita, & non est contingens ad non esse, vel non fuisse. Ex quo fit, quod existentia præsentis, & præterita habet determinationem sufficientem ad denominandam rem præteritam. At existentia futura non habet determinationem sufficientem ad denominandum ens contingens infallibiliter futurum, cum non habeat determinationem sufficientem ad seipsam efficiendam certò, & infallibiliter aliquando existentem, sed semper ipsa sit contingens ad esse, & non esse, quousque iam existit: ac proinde dum illa existentia est futura, poterit ut summum denominare rem contingentem indifferentem ad esse, vel non esse, non tamen certò, & infallibiliter determinatam ad esse. Sed neque hoc discrimen retundit aciem exempli. Etenim istud procedit de existentia rei antea, non in causa, sed in se ipsa, sub qua secunda, & non sub prima ratione existentia rei antea constituit præteritum infallibile, quin opus sit vteriori constitutio, quod sit diuinum decretum. Et inde à pari inferimus, futurum infallibile constitui per existentiam rei postea, non in causa, sed in

Theologicè defensata. Sect. CXXXIV. 319

in se ipsa, quin requiratur præterea decretum diuinum constituens. Si nos diceremus, existentiam rei postea, ut in causa, esse constitutum futuritionis infallibilis, valeret discrimen, seu potius utiliter argumentaremur ab exemplo præteritionis infallibilis, si quidem hæc ut talis non constituitur ex existentia rei antea, ut in causa, sed ut in se ipsa. Quam ob rem factæ à nobis comparationi existentia rei antea, ut in se ipsa, pro constitutione præteritionis infallibilis, non ingrediente decreto diuino tanquam constitutio, desideramus discrimen ad existentiam rei postea, ut in se ipsa, quatenus absque decreto diuino tanquam constitutio non sufficiat ad futuritionem infallibilem. Legatur Borull disputat. 1. de Scientia Media, sectione 3. num. 27. premente id aliis vocibus, & admodum peritè.

1372 Arque hinc elucescit quanta cum emphasi S. Augustinus lib. 26. contra Faustum, cap. 4. commiserit futurum cum præterito, & dixerit, tam non posse futura non fieri, quam non fuisse facta præterita. Quem imitatus est S. Anselmus libro de concordia, cap. 1. Loquuntur nimirum de futuris, & præteritis, ut consideratis in seipsis, dantque nobis ansam, ut eodem modo discurremus de futuris, ac de præteritis. Ac sanè sicut tempore crucifixionis Christi verum fuit dicere, *Indas tradidit Christum*, quin præterito traditionis intellecta fuerit constituta formaliter decreto diuino: sic tempore institutionis Eucharistia verum fuit dicere, *Indas tradidit Christum*, quin futuritio traditionis intellecta fuerit formaliter constituta decreto diuino. Quia si traditionis existentia anterior, & eiusdem non existentia posterior sufficientes fuerunt constituere præteritionem tempore crucifixionis Christi: quidni traditionis non existentia tunc, id est, tempore institutionis Eucharistia, & existentia postea sufficientes constituerent futuritionem tempore illo? Non enim potest percipi, ut quæ ad præteritionem traditionis suffecerunt pro tempore crucifixionis, non suffecerint ad eiusdem traditionis futuritionem pro tempore institutionis Eucharistia. Saluà vnà solâ differentia, quod scilicet præteritio importet existentiam in recto, & non existentiam in obliquo: futuritio autem viceversa non existentiam in recto, & existentiam in obliquo. Res quippe dicitur præterita, cum supponitur extitisse, & non adeò principaliter cum non existit; dicitur verò futura, quando nondum existit, & non adeò principaliter, quando iam existit.

1373 Quo præsupposito discrimine, prosequor in aliis parationem. Sicut præteritio miscet absque absurdo præteritum cum existente: rursus sicut præteritio constat partibus successiuis, & quæ vno instanti coniungi simul non possunt; ita & futuritio. Vterius, quemadmodum propositio *Indas tradidit Christum*, fuit determinatè vera tempore crucifixionis Christi, quia licet tunc non existeret traditio, extitit tamen tempore antecedenti significato per copulam; atque sic quidem, ut est existentia traditionis præcesserit tempore propositionem, fuerit nihilominus posterior naturâ, quatenus ideo per propositionem fuit verè affirmata, quia rei veritate præiuit, cum potuisset ex libertate voluntatis Iudæ non præire: ita propositio *Indas tradidit Christum*, fuit determinatè vera tempore institutionis Eucharistia ob conformitatem cum traditione, non quidem existente tunc, sed postea, seu tempore sequenti importato per copulam; penes quod tempus est traditio fuerit po-

sterior, quam propositio, sed tamen naturâ fuit prior, utpote per propositionem ideo verè affirmata, quia re ipsa erat extitura, cum alioqui posset ex libertate voluntatis Iudæ non existere.

1374 Ex quibus omnibus facilis perceptu erit ratiocinatio, quam subiicio, & quæ (ni fallor) momenti alicuius est pro nostra sententia de non cognita à Deo penitentia Tyrriorum, & Sidoniorum in decreto subiectiue absoluto, & obiectiue conditionato de ipsa. Si præteritum contingens conditionatum non constituitur formaliter præfato decreto, & proinde neque in eo immediatè & formaliter cognoscitur à Deo: Ergo penitentia Tyrriorum contingenter conditionata non coalescit formaliter ex decreto præfato, neque in eo immediatè, atque formaliter scitur à Deo. Quæ Consequentia, quoad primam partem repugnantissima est assertis recentium Thomistarum; & quoad secundam, est extremè opposita, non solum eorundem, sed etiam cæterorum pronuntiatas. Quid enim frequentius apud omnes illos post disputationes Romæ habitas, & post sapientissimi Magistri Aluarez editum tomum de Auxiliis, quam fundare in præfato decreto diuinam scientiam conditionatam de penitentia Tyrriorum, & pro huiusmodi fundamento allegare SS. Augustinum, ac Thomam? Probatur autem ea consequentia, quia conditionata penitentia Tyrriorum non est futurum, sed præteritum contingens obiectum, & ut tale nunc cognoscitur, cognoscebaturque à Deo, quando à Christo Domino fuit affirmatiue enuntiatum. Et ita in rigore metaphysico debemus omnes fateri, et si regulariter vocemus obiectum futurum.

1375 Huiusmodi ratiocinatio habet non minus ponderis in contingenti conditionato, quod sit obiectum huius diuinæ scientiæ affirmatiuæ, *Petrus hodie, vel hoc instanti conuerteretur, si vocaretur tali auxilio*. Quod quidem obiectum est contingens conditionatum de præsentis, & non de futuro. Scientia etiam diuina, qua attingitur, est contingens, cum potuerit non esse in Deo; sed negatiua, dicens, Petrus non conuertendum hodie, vel hoc instanti, si, &c. Estque præterea conditionata illa scientia, si quidem affirmet obiectum sub conditione, neque affirmata, neque negata. Atqui talis scientiæ obiectum non constituitur decreto diuino subiectiue absoluto, & obiectiue conditionato, neque proinde in eo cognoscitur immediatè, & formaliter à Deo illud obiectum. Habemus ergo, scientiam diuinam contingenter conditionatam de contingenti conditionato, tam de præsentis, quam de præterito, non inniti prædicto decreto. Cur ergo innitetur, quæ sit de contingenti conditionato de futuro? Triplex is modus tendendi proprius est scientiæ diuinæ contingentium conditionatorum; & quod vocentur de præsentis, de præterito, de futuro, est denominatio extrinseca respectu diuinæ scientiæ. Quæ eatenus dicitur de præsentis, quatenus iam adest instans, pro quo affirmat conditionatè suum obiectum; & eatenus dicitur de præterito, quatenus abiit instans obiecti à se affirmati conditionatè; eatenus tandem dicitur de futuro, quatenus nondum peruenit instans, pro quo affirmatur conditionatè existentia obiecti. Est ipsa scientia in se æterna, & habet ex se modum tendendi multò altiorem, quam qui à nobis concipitur sub vocibus de præsentis, de præterito, & de futuro, ut docemur à S. Augustino lib. 11. de Ciuit. Dei, cap. 21. necnon lib. 8. quest. 2. ad Simplicitiam, in principio.

1376

Ad utramque hanc argumentationem tacite respexi in num. 3. Et circa primam, quæ est de contingenti conditionato de præterito, etsi in Thomistis recentibus altum sit silentium, videntur tamen eodem modo cogitari, ac de contingenti absoluto de præterito quoad non constitutionem ex decreto diuino. Et hanc quidem in absoluto inficiatur expressè Illustrissimus Godoy, tam primò dictans, quam secundò recognoscens, & augens Tractatum de scient. futur. conting. Negat etiam ex ipso Viues, ut iam supra innotuit. De Goneto non possum attestari; nam breuiavit valde quæ ad hanc quæstionem dictauerat primò Godoy, omisitque obiectiones aliquas, quas ille proposuerat, & in quarum solutione patefecerat suam mentem de non constituto contingenti absoluto de præterito ex decreto diuino.

1377

Eandemque mentem ampliùs manifestauit suis in secundis curis ad hanc quæstionem sapientissimus Godoy, appellandus meritò Princeps recentium Thomistarum, scripsitque inter alia: [Nec in nostra, nec in contrariorum sententia potest dari præteritio absque decreto supposito; cum tamen Authores oppositi futuritionem admittant non supponentem decretum. Ex hoc autem solùm sequitur, ad rationem præteritionis se habere decretum liberum Dei antecedenter, & præsuppositiuè, non autem quòd ad illam constitutiue se habeat. Ratio autem discriminis constat ex dictis, quia nempe futurum contingens tempore futuritionis non est seipso determinatum intrinsecè ad existentiam habendam, sed solùm ratione decreti. Et quia futuritio in hac determinatione consistit, hinc fit, quòd decretum non præsuppositiuè, sed constitutiue ad futuritionem se habeat. Contingens autem præteritum est intrinsecè determinatum ad existentiam, quæ fuit, ratione carentiæ existentæ existente præteritionis tempore, intrinsecè connotantis præteritam existentiam. Et ideo quauis decretum diuinum ad illam prærequiratur, non constitutiue, sed præsuppositiuè solùm ad præteritionem se habet. Sicut futurum contingens existens, quia ratione existentæ præsentis est intrinsecè ad existendum determinatum, etsi decretum ut existat, præsupponat, non tamen constituitur per illud.] Hactenus ille.

1378

Cuius sub venia, Authores Societatis neuti quàm concedunt absolutam infallibilem entis creati contingentis futuritionem, quæ non supponat decretum diuinum simpliciter. Non loquuntur Nostri, nisi de non supposito decreto diuino efficaci, præconnexo antecedenter cum contingenti, & libero ente respectu voluntatis creatæ. De aliis decretis iam multoties indicaui ipsorum mentem. Et quoad cætera entia creatæ, quæ solùm sint contingentia, atque libera respectu voluntatis increatæ, certissimum Nostri est exigere decretum illud efficax: interessetque parùm præsentis instituto, si postularent ut constitutum suæ futuritionis absolutæ; quanquam ratio expensa ex numero 1352. aliæque, quas prætereo, suadeant consistere hanc etiam futuritionem in carentia existentæ nunc, & existentia postea, quæ præsupponatur volita à Deo per decretum efficax. Hæc si à nonnullis fuissent considerata; omisissent plures rationes, & nonnullas PP. auctoritates, quæ ut valeant pro posterigribus futuris, nihil tamen valent pro prioribus.

1379

In cæteris amplectimur, quòd præteritum contingens, & liberum voluntati creatæ non consti-

tuatur ex decreto diuino, sed præsupponat illud, quale scilicet est à nobis explicatum sæpè sapiens. Discrimen autem iuxta Thomistas, ut præ huiusmodi præterito constituatur futurum contingens, & liberum voluntati creatæ ex decreto diuino efficaci, iam est refutatum agendo contra Viues ex num. 1369. modusque, quo ibi comparauimus existentiam antea pro præterito cum existentia postea pro futuro, præcludit ostium discrimini; & saltem nos, nisi verbosè per eandem lineam reciprocando ferram, non possumus magis repercutere illud.

Amplectimur etiam quòd de absoluto contingente, & libero voluntati creatæ iam existente, quatenus non constituatur ex decreto diuino, dicitur in postremis verbis, & sæpè aliàs in ea quæstione. Et inde, atque ex traditis à nobis in num. 1218. argumentationem nostram secundam de contingenti conditionato de præsentis, quatenus non constituatur contingens absolutum de præsentis per decretum diuinum, constat non procedere sub falsa suppositione. Disparitas autem, quæ affertur, ut præ contingenti absoluto de præsentis constituatur contingens absolutum de futuro per decretum diuinum, nulla est; nam existentia postea in se ipsa, & ex suppositione, qua sub ratione dicimus per ipsam, & per non existentiam antea constitui adæquatè contingens absolutum de futuro infallibilis, non est minùs determinata ad existendum, quam ipsa contingentis absoluti de præsentis existentia, in qua, seorsim à decreto diuino, consistit contingens absolutum de præsentis: vtraque nimirum est existentia in se, & ex suppositione; nam si esset infallibilis, inuitabilisque in causa, & absolute, non esset existentia absoluti contingentis, liberique voluntati creatæ, siue de præsentis, siue de futuro.

SECTIO CXXXV.

Probatio vltima huius Classis.

Futuritio conditionata malitiæ formalis moralis, qua inficitur materiale peccati commissio- nis, non constituitur decreto diuino absoluto ex parte actus, & conditionato ex parte obiecti. Et tamen talis futuritio cognoscitur à Deo infallibiliter, atque certò. Ergo ratio, ob quam sic ea à Deo cognoscitur, non est, quia decretum illud est radix, & forma constituens futuri contingentis conditionati penes malitiam formalem moralem. Et præterea à paritate præfatæ futuritionis inferetur, rationem cognoscendam à Deo infallibiliter, & certò aliarum futuritionum conditionatarum, siue bonitatis formalis, siue materialis entitatis substratæ formali bonitati, vel malitiæ morali, non esse, quòd debeat esse radix, & forma earum decretum illud.

Huic probationi occurrit Viues disp. 18. parte priori, distinct. 1. §. 5. num. 52. inquit primò, non esse ad rem præsentem, in qua præscinditur à forma, qua denominatur futurum, & solùm contentur, futuritionem importare determinationem præsentem ad existendum postea. Secundò, se dicturum de ea quidpiam in disp. 19. & in altero tomo plenè soluturum. Tertio pati in argumentum sententia instantiam, de qua ipse in disp. 11. sed quia si ibi extat, reiecta est à me in sect. 100. & duabus sequentibus.

1383

sequentibus, refero aliam adductam ab Illustrissimo Godoy, desumptamque ex decreto diuino, quod præsupponi debet ad futurum contingens absolutum malitiæ formalis moralis. Quartò, nullum esse inconueniens in decreto diuino prædeterminante ad materiale, neque in permittente formale malitiæ moralis, & vtroque præconnexo cum hac. Hæc ille, & non plura.

1384

Sed primò non valet, ut patebit aduertenti formam probationis nostræ, necnon impossibilitatem determinationis præsentis ab æterno ad existendum postea contingenter in tempore, quæ determinatio, si detur, non consistat in decreto libero diuino antecedenti, & efficaci. Secundum non inuenitur à me in disp. 19. tomusque secundus non fuit editus à Viue. Tertium de instantia non vtger, ut constabit infra. Quartum denique exclusum fuit in tota Classe tertia, maximè sect. 86. & in 100. necnon in Classe 6. sect. 117.

1385

Illustrissimus Godoy aliter obuiam procedit, reuocans futuritionem formalis malitiæ moralis in decretum diuinum permissiuum, seu in decretum denegatiuum gratiæ efficaciæ, qua posita, vitaretur peccatum: quæ futuritio non sit physica, vt à Deo, sed logica, quia existentia malitiæ illius non fiet ex æterna determinatione Dei causaturi physice in tempore, sed tantùm illaturi cum connexiono infallibili eam: quatenus valeat, Datur ab æterno decretum antecedens permissiuum formalis malitiæ moralis: Ergo hæc erit in tempore, conuenientibus tunc aliis causis, quæ requisitæ sunt ad dandam ei existentiam physicam. Repetit hanc doctrinam pro simili puncto in tract. de Prædest. in quo etiam Gonetus tom. 4. disp. 3. artic. 5. §. 4. pag. 295. redigit eam ad compendium.

1386

Sed contra, quia si decretum permissiuum esset futuritio logica infallibilis respectu malitiæ, nequiret non esse futuritio physica eiusdem. Eatenus namque primò posset, quatenus importaret non solùm cum materiali entitate peccati, sed etiam cum malitiæ essentiali connexionem. Sed non posset importare hanc, nisi vt præditum vi determinandi physice in tempore ad existentiam malitiæ. Ergo non posset esse futuritio logica infallibilis respectu malitiæ, quin simul etiam esset futuritio physica eiusdem. Probatur Minor, quia omne cum alio essentialiter conueniens præsupponit essentialiter illud aliunde causatum, aut causandum, vel physice determinat illud ad existendum. Atqui decretum permissiuum non præsupponit aliunde malitiam infallibiliter futuram ex vi alterius causæ, alioqui daretur futuritio malitiæ ante decretum permissiuum. Ergo non posset habere essentiali connexionem cum malitiæ futura, nisi polleret vi determinandi physice in tempore ad eius existentiam.

Confirmo, & explico: Si diuinæ voluntatis decretum permissiuum malitiæ non est præsens determinatio physica, & realis, vt illa existat, neque præsupponit antecedenter illam physice futuram: ergo relinquet indifferentem, vt in tempore existat, vel non existat physice. Sed quod sic relinquit malitiam, nequit esse medium sufficiens cognoscendi existentiam illius futuram, & consequenter neque logicè inferre eandem existentiam suo tempore comparandam. Si verò è contra præfatum decretum non habet se ad malitiam purè consequenter, & quasi præsupponendo eam: Ergo cum ea connectetur tanquam extrahens eam ab statu puræ possibilitatis, tanquamque ratio, & causa primò determinans eius existentiam, Ergo erit fu-

turitio physica actiua & realis respectu malitiæ.

Munio iterum, & declaro: Implicat contradictionem, malitiam verè esse futuram, & penes eum Authorem non dari de præsentis determinationem physicam ad existentiam illius in aliqua ex suis causis. Nam cum malitia nequeat existere in tempore, quin physice determinetur ad existendum ab aliqua causa, nequit intelligi vllò pacto iuxta ipsum determinatè futura, nisi aliqua causa intelligatur de præsentis determinata physice, vel intrinsecè, vel extrinsecè, ad existentiam malitiæ. At nulla est causa, quæ potiatur connexiono physica cum existentia malitiæ, neque sit physice determinata, vel physice determinans ad illam. Non enim est Deus, vt patet. Non item voluntas creatæ, vt pote quæ non existit ab æterno, atque proinde nequit esse intrinsecè determinata; rursusque denominari non potest extrinsecè determinata physice, aut determinanda in tempore à voluntate diuina, si quidem hæc neque in Dominicanorum opinione determinet illam ad malitiam. Ergo nulla est causa, siue intrinsecè, siue extrinsecè, determinata ad causandam positiuè malitiam: quæ idcirco intelligitur omnino indifferens, vt positiuè, & physice causetur, vel non causetur. Atqui vbi intelligatur cum totali, & absoluta indifferentia ex parte omnis causæ influentis positiuè, & physice, concipietur cum omnimoda indifferentia, vt sit, vel non sit. Igitur non intelligetur vllò pacto determinatè futura.

Et quidem licet malitia non debeat, nec possit esse à Deo, vt influente positiuè, atque physice, nisi fiat ab aliqua alia causa positiuè, physiceque influente. Quare nondum intelligitur futura, donec penes respondentem concipiatur determinata, vt positiuè, & physice fiat. Et cum non intelligatur sic determinata à causa prima, neque ab vlla causa secunda, non enim vlla ab æterno existit, consequens est, vt vel non concipiatur vllò modo futura, vel si intelligatur cum æterna futuritione formali, erit eatenus, quatenus Deus determinet, vt voluntas creatæ positiuè, & physice influat in malitiam. Id quod Deo repugnat, alioqui prædeterminaret voluntatem creatam ad formale peccati, & alioqui non solùm logicè, sed etiam actiue, physice, & positiuè inferret malitiam.

Aliunde verò ne sic non inferret, imperceptibile mihi est; nam decreto æterno, positiuo, antecedenti, & efficaci erga materiale peccati entitatem non posset non hæc esse logicè, & physice futura ex æternitate à Deo in circumstantiis, in quibus annexam inseparabiliter haberet malitiam. Ergo neque posset non esse futura logicè, & physice eadem malitia ex æternitate ab ipsomet Deo. Tum ob materialis entitatis cum malitiæ connexionem, ratione cuius, sicut, existente logicè, & physice in tempore materiali entitate, nequit non in tempore existere vtroque modo malitia; ita neque si sit ab æterno futura logicè, & physice materialis entitas, nequit non esse futura vtroque modo malitia: quod magis vtger, si hæc non consistat in priuatione, sed sit indistincta ab illa entitate materiali, vt tendenti ad obiectum regulis morum difforme hic, & nunc. Tum ob decreti positiuè affectiuam, & effectiuam efficaciam, quæ ab æterno inferens, communicansque futuritionem logicam, & physicam entitatis illius materialis, retrahere se non posset ab inferenda, communicandaque etiam ab æterno futuritione logica, & physica malitiæ imbibitæ hic, & nunc, vel necessariò resultantis ex illa

1387

1388

1389

illa entitate. Tum à paritate hac: si enim iuxta respondentem, etsi malitia non contineatur in diuina essentia, tanquam in causa, quia tamen continetur materialis entitas, quæ cum malitia his in circumstantiis infallibiliter connectitur, inde est, quod essentia diuina, adiuncto decreto positio, possit esse medium, in quo Deus cognoscat non solum materialem entitatem, sed etiam malitiam (quæ sunt formalia Authoris illius verba alio in loco, ubi agit de decreto prædefinitio, in quo cognoscatur à Deo futura contingentia absoluta) cur eadem essentia, adiuncto eodem decreto, non poterit esse causa inferens, & communicans futuritionem logicam, & physicam non tantum materiali entitati, sed malitiæ etiam?

1390

Et crescit difficultas, quia Author ipse ibidem ait, quanquam materiale peccati, vt reduplicatiuè acceptum, seu vt fundat formale, non contineatur in diuina essentia ratione decreti positiui, quia tamen continetur identicè secundum aliam formalitatem sibi identificatam, inde fieri, quod materiale illo modo acceptum, cognoscatur à Deo in sua essentia ratione decreti positiui, atque ex consequenti, quod cognoscatur malitia. Qui autem hæc ait, quomodo negare valebit, materiale reduplicatiuè acceptum, participare à Deo futuritionem logicam, & physicam ob identificationem cum alia formalitate, quæ à Deo participet ratione decreti positiui futuritionem vtramque? Implicat namque, vt ex duabus formalitatibus realiter adæquatè identificatis, vna à parte rei sit futura logicè, & physicè, quin & alia sit etiam vtroque modo futura, vtque vna, & alia non sint æquales in participatione futuritionis vtriusque ab vno, eodemque decreto. Sicut namque existente vna in tempore, & à parte rei, non potest non existere alia eodem modo, quo illa vna existat, ita futura vna logicè, & physicè, non potest non alia esse futura eodem modo, quo illa vna sit futura, & ab eadem causa.

1391

Si pro vincenda difficultate recurratur ad Trinitatis mysterium, in quo producit personalitas Filij, quin producat natura realiter identificata, is recursus non diminuet, sed augebit difficultatem, vt dixi in num. 793. Et nisi in materiali peccati, accepto reduplicatiuè, adstruatur realis identitas in adæquata cum ea alia formalitate, qualem habet natura diuina cum Filij personalitate, quæ realiter adæquatè distinguitur à Patris, & ab Spiritus sancti personalitatibus identificatis cum eadem natura, non restat locus ei recursum. Adstruere verò eam identitatem in peccati materiali, esset ad istud reuocare id, quod in ineffabili Trinitatis arcano superat captum naturalem, non modò humanum, sed etiam Angelicum. Et præterea opus foret, vt assignaretur aliquid, in quo identificarentur realiter in adæquata materiale peccati, acceptum reduplicatiuè, & ea alia formalitas: cui assignando quisnam sit?

1392

Procedo vterius aduersus eandem responsionem, & in futuro contingentem, siue conditionato, siue absoluto impugno futuritionem malitiæ logicam, desumptam ex decreto diuino permissiuo, siue absoluto subiectiuè, & conditionato obiectiuè, siue absoluto subiectiuè, & obiectiuè. Nam etsi fatendum sit, non dari futuritionem absolutam physicam malitiæ sine decreto permissiuo absoluto subiectiuè, & obiectiuè; etsi item permitteremus, non dari futuritionem conditionatam physicam eiusdem malitiæ sine decreto permissiuo absoluto subiectiuè, & conditionato obiectiuè; tamen

de neutro decreto admittendum est vllam habere antecedentem connexionem cum existentia malitiæ, siue conditionata, siue absoluta, neque esse primam radicem, cur esset, vel sit futura malitia, sed tantum esse conditionem reddentem eam proxime possibilem voluntati creatæ, & sine qua non esset, vel non sit ea futura. Quia nimirum si Deus per decretum liberum applicatiuum suæ omnipotentia, non præpararet in actu primo suum concursum ad actum bonum, & ad malum, non possit voluntas creatæ intelligi, quod prodiret, vel proditura sit pro suo arbitrio in actum malum, atque in malitiam. Quemadmodum intelligi non potest, quod sine cognitione boni, & mali prodiret, vel proditura sit, quin tamen propterea ea cognitio sit prima radix, cur esset, vel sit futura malitia, sed tantum conditio, absque qua non esset, vel non sit futura.

Vnde opportunè occurrit discrimen inter decretum permissiuum, quod à nobis conceditur, & quod solummodò posse admitti putamus circa peccatum absolute futurum, & inter decretum permissiuum, quod Author ille excogitat tanquam constitutum futuritionis logicæ conditionatæ respectu malitiæ futuræ sub conditione, quodque ait non continere maiorem difficultatem, quam illud aliud, vt retuli in num. 1382. Nam discrimen est iam in proparulo, si quidem illud aliud caret essentiali, & antecedenti connexionem determinatam cum peccato absolute futuro, præsupponatque fundamentalem, & primam radicem, cur peccatum sit absolute futurum; sed quod ipse adstruere conatur, habet eam connexionem, estque fundamentalis, & prima radix, cur malitia sit logicè futura conditionatè, ipso affirmante; estque, nobis inde vt absurdum inferentibus, fundamentalis, & prima radix actiua, primaque determinatio causalis, seu secundum causam consequentiæ, cur malitia sit physicè futura conditionatè. Et inferimus quidem vgentissime; nam si secundum causam consequentiæ valet, datur ab æterno decretum permissiuum: ergo malitia esset, vel erit in tempore; non poterit non valere secundum causam essendi, cum aliunde ab Authore illo non assignetur aliquod primum fundamentum, primaque radix, seu aliqua ratio, quæ à priori præsupponatur, cur malitia esset, vel erit.

SECTIO CXXXVI.

Eiusdem probationis amplior confirmatio.

Atque hinc si quis euasione querat in exemplo diuinæ scientiæ visionis, qua Deus intuetur peccatum v. g. Antichristi futurum absolute, & in qua valet, non secundum causam essendi, sed tantum secundum causam consequentiæ, Deus ab æterno cognoscit peccatum Antichristi: ergo illud erit in tempore; frustra fides huic subterfugio. Etenim ea scientia determinatur obiectiuè à peccati existentia, quæ suo tempore erit ex determinatione electiua voluntatis Antichristi, proindeque ea scientia non est primum fundamentum, neque prima radix, neque ratio à priori, cur peccatum illud existat in tempore; sed potius quasi ordine naturæ consequitur ad existentiam peccati suo tempore. Vnde optimè saluatur, quod ea scientia habeat cum

cum peccato connexionem logicam, & consequentem, seu secundum causam consequentiæ, & nullo modo secundum causam essendi. At voluntatis diuinæ decretum permissiuum, quod ab Authore illo dicitur constituere logicam malitiæ futuritionem, gereret se diuerso prorsus modo, vt compertum est ex dictis.

1395

Disparitate præstita vt etiam possunt, qui è Nostris sentiunt, futuritionem formalem absolutam creatorum actuum liberorum, siue honestorum, siue inhonestorum, consistere in scientia visionis, vt existente ante ipsos actus, ad quos terminatur intuitiue; & futuritionem formalem conditionatam consistere in Scientia Media, vt præcedente illud instans, in quo, si poneretur conditio, existeret actus, quos repræsentat; & præteritionem formalem absolutam consistere in scientia illa visionis, vt existente etiam postquam deserint esse actus, quos attingit. Nam qui ita opinantur, concedere valent, diuinam scientiam esse futuritionem logicam, & non physicam respectu peccati, eo quod non sit primum fundamentum, primaque radix, & à priori ratio, cur peccatum esset, vel erit in tempore; sed fundamentum illud est futuritio obiectiua, seu ipsa peccati existentia, quæ esset, vel erit pro sua differentia temporis ex determinatione electiua voluntatis creatæ. Et ad præfatam futuritionem obiectiuam respexerunt PP. Ecclesiæ recensendi, & expendendi valde ex professo in 2. parte, cum affirmarunt, peccata ideo cognosci à Deo ab æterno, quia sunt futura pro sua temporis differentia, simulque negarunt, ideo pro tunc esse futura, quia cognoscuntur à Deo ab æterno. Nimirum intenti erant ei curæ, ne ex diuina præscientia futurorum peccatorum inferretur læsio libertatis in voluntate creatæ, quæ eruptura in illa erat; ne item inferretur Dei erga illa causalitas, indigna sanctitate, qua est præditus: proinde significarunt, Deum in cognoscendis peccatis futuris attemperari, & quodammodo subordinari voluntati creatæ circa vsum suæ libertatis, siue in bonum, siue in malum, ita vt voluntas creatæ peccans in tempore sit quodammodo causa, cur Deus ab æterno præscierit eam peccaturam, & ita vt Deus id præsciens ab æterno nullatenus sit causa, cur ipsa sit peccatura in tempore. Cæterum si decretum permissiuum constituat futuritionem logicam malitiæ, non præsupponendo obiectiuam, & fundamentalem, sed cum connexionem essentiali inferendo antecedenter existentiam malitiæ, discurre non potest eo modo, quo à Nostris illis. Disparitatem aliam postea exhibebo.

1396

Nunc ex concessis ab Authore illo circa visionis scientiam de peccatis absolute futuris efformo aliam impugnationem constitutæ futuritionis logicæ eorundem peccatorum per decretum permissiuum præuè cum eisdem connexionem. Nam ipse, & ex ipso Gonetus tom. 2. disp. 3. artic. 2. §. 1. ex pag. 120. §. 2. pag. 132. docet, scientiam visionis non esse causam rerum, nisi vt applicatam per decretum efficax positiuum, quo quia non applicatur ad malitiam, ideo huius non esse causam; quantum sit entitatis materialis, quæ subiaceret malitiæ; quantum item sit actuum liberorum honestorum, quoad materiale, & quoad formale causam, vt quæ per decretum efficax positiuum applicetur erga entitatem materialem peccati, & erga materiale, formaleque actuum præfatorum. Rursus tradit ex ipso, sed magis diffusè Gonetus artic. 3. ex pag. 134. disp. 4. artic. 6. ex pag. 304. etsi in sensu purè illatiuo, & se-

cundum causam puræ consequentiæ verum mutuo sit, peccata esse futura, quia cognoscuntur à Deo scientia visionis, & cognosci hac scientiâ, quia futura sunt; tamen in sensu causali nullatenus veram esse primam propositionem, & neque secundam esse veram in sensu causali etiam lato, denotanteque solam determinationem extrinsecam præuiam per modum meri termini obiectiui: quo tantum in postremo puncto à nobis discordant, cum loquuntur de sensibus earum propositionum circa peccata futura. Modò sic argumentor: Verum non est in sensu causali, & secundum causam essendi, peccabit Antichristus, v. g. quia Deus videt ipsum peccaturum: & ne sic vera sit hæc propositio, dicitur scientiam visionis de peccato Antichristi non importare decretum efficax positiuum erga illud. Ergo dici etiam debet, non afferre decretum permissiuum, quod habeat essentialem, & antecedentem connexionem cum malitia peccati Antichristi. Tum primò, quia decretum, quod hanc connexionem inuoluat, erit re ipsa efficax positiuum, quantumcunque vocetur permissiuum. Tum secundò, quia PP. cauentes, ne ex præsentia intuitiua scelerum deduceretur, vel libertatis in peccaturis, vel sanctitatis in Deo intuitiue præscientie violatio, non apparet, quomodo satis cauisent, si admitterent præscientiam diuinam ratione sui, aut decreti adiuncti gaudere essentiali, & antecedenti connexionem cum peccatis præscitis, tametsi vocarent permissiuum decretum illud adiunctum.

1397

Tum tertio; nam PP. excludentes sensum causalem, & secundum causam essendi, sed admittentes purè illatiuum, & secundum causam consequentiæ à præscientia ad peccata, & ad illam à peccatis, quidnam, rogo, poterunt respicere nisi exclusionem antecedentis inferentis seipso, independenterque à nostris discursibus formalibus, vel virtualibus, peccatum vt consequens, & admissionem eorum discursuum à præscientia ad peccata, & ab his ad illam? Qui discursus, vt à peccatis ad præscientiam nulli, nisi nimis stupido, essent occasio errorum, quos præcauere volebant PP. ita neque à præscientia ad peccata. Ergo sicut PP. loquentes de præscientia diuina eatenus cum declararunt (vt ex his ponderationibus sit admodum verisimile) quatenus non esset quid antecedens inferens per se peccata vt consequentia, ita expedit explicari à nobis decretum permissiuum peccatorum, vt non sit quid antecedens, inferens per se illa, vt consequentia. Quo declarari non posse modo videtur nobis, si per se includat præuiam connexionem cum illis.

1398

Tum quarto; nam etsi Authores illi velint, scientiam visionis de Antichristi peccato commisionis non importare nisi decretum, quod vocant permissiuum erga malitiam, simul tamen volunt, afferre decretum, quod sit positiuum erga entitatem materialem substratam ei malitiæ, quodque sit efficax, & antecedenter connexionem cum entitate illa; & à quo ad illam valeat sensus causalis, secundumve causam essendi. Etenim de tali decreto ait Gonetus supra, pag. 307. [Si quidem decretum, quo Deus statuit positiuè influere in entitatem physicam actuum malorum sit causa illius, cum ea habet infallibilem nexum, talisque entitas ad illud consequitur, non solum consequitione logica, & illationis, sed etiam consequitione physica, & causalitatis, sicut quilibet effectus consequitur ad suam causam.] Hæc Gonetus, quæ quam videantur aduersa PP. loquentibus de diuina præscientia peccatorum

peccatorum sine vlla significatione distinctionis à se factæ inter entitatem materialem & malitiam formalem, alij considerent. Quo prætermisso: Præscientia diuina de Antichristi peccato commissio- nis, spectato saltem penes materialem entitatem, inuoluet decretum expositum à Gonetio. Atqui eo ipso non poterit non inuoluere decretum circa idem peccatum, inspectum etiam penes malitiam formalem, ita vt ab illo ad hanc valeat sensus causalis, & secundum causam essendi, seu ita vt ab illo hæc accipiat, non modò futuritionem logicam, sed etiam physicam. Cum enim decretum de enti- tate materiali peccati versetur posituè, efficaciter, & causaliter circa eam in circumstantiis, in quibus habet, & habere scitur à Deo annexam inseparabi- liter malitiam formalem, non potest non, saltem virtualiter, versari sic circa hanc; quippe quod est causa causæ, debeat esse, saltem virtualiter, causa causati necessariò per posteriorem causam, prout fert paræmia omnium Philosophorum, & Theolo- gotum linguis solennis. Atque huc faciunt S. Tho- mæ pronuntiata descripta in num. 1031. & huc ap- plicari possunt complures autoritates, atque ratio- nes ex Classe 3.

1399 Tum quondò, quoniam Authores illi, tametsi de diuina scientia visionis, prout fertur ad peccami- nosos actus absolutè futuros, fateantur non esse eorum causam, contendunt tamen contrarium de ea, prout terminatur ad liberos honestos actus ab- solutè futuros, quia erga istos habet adiunctum decretum posituum, & cum præconnexione cau- satiū tam entitatis materialis, quàm bonitatis formalis ipsorum. Vnde iuxta illos Authores va- let in sensu causali, & secundum causam essendi, *Datur præscientia Dei de bonis actibus duorum contra Antichristum testium* (de quibus *Apocalypsis 11. vers. 3.*) Ergo illi actus erunt. Quo in sensu admit- tendo quàm parum Authores illi consonent PP. (qui quauis magis frequenter habeant sermonem de præscientia diuina inhonestorum actuum, sed & non rarò habent de honestis, & sollicitudo, ne per eam præscientiam temerari libertatem creatam erroneè putaretur, extendebatur æquè ad vtrosque actus) obseruabo alibi. Nam pro præfenti loco non attinet nisi inferre, dici gratis, actus inhonc- stos non esse ab æterno futuros penes malitiam for- malem, nisi tantum logicè, cum tamen honesti sint non tantum logicè, sed etiam physicè ab æterno futuri penes formalem bonitatem. Hactenus non in- cidi in Philosophum, aut Theologum anti- quum, qui huiusmodi discrimen inter hos, & illos actus, vel subobscurè indicavit. Quod si admit- teretur, cur non ampliaretur à Doctoribus illis ad id etiam, vt hi actus penes malitiam formalem non coëxistant physicè Deo ab æterno sub eius æterni- tatis mensura superexcedenti, & inadæquata, sed tunc tantum coëxistentiam obtineant, quando in- cipiunt in propria mensura esse extra causas, à qui- bus malitia formalis accipiat existentiam physicam; cum tamen illi alij actus non modò penes entita- tem materialem, sed etiam penes bonitatem forma- lem coëxistant physicè Deo ab æterno, vt præfati Doctores iudicant?

1400 Si respondeant, cognitionem diuinam de ea ma- litia esse argumentum physicæ præscientiæ, quàm ad Deum habet ab æterno. Contra, quia & ipsi censent non esse requisitam ad id, vt præcisè, seu tantum certò, atque infallibiliter cognoscat Deus futura contingentia absoluta; & de purè conditio- natis aiunt, cognosci ita à Deo, quin fruantur tali

præsentia, & quin proinde huius detur alius titu- lus, vt datur ex parte cognitionis ad absoluta ter- minatæ, ne scilicet variaretur, quando absoluta ad- quirerent physicam præsentiam per suæ existentie productionem temporalem. In summa existimant, medium sufficiens comparandæ cognitionis certæ, & infallibilis esse decretum diuinum antecedens, & efficax. Ita ex Godoy Gonetus tom. 2. *disput. 4. artic. 8. §. 1. pag. 379. & seqq.* Indeque interrogo, cum cognitio diuina de purè conditionatis non ma- nuducat ad asserendam eorum physicam in æterni- tate præsentiam, siue penes materialem entitatem, siue penes formalem bonitatem, vel malitiam, cum- que inhonestos actus purè conditionatos conten- datur non habere nisi futuritionem logicam penes formalem malitiam, cur alij non contendunt, non habere nisi eam penes entitatem etiam mate- rialelem?

1401 Præterea, semel concesso, saluari posse cogni- tionis diuinæ de contingentibus absolutis pecca- minosis certitudinem, & infallibilitatem absque physica eorum in æternitate præsentia, facillimum erit probare, non requirit hanc alio de titulo ad illam cognitionem. Testaturque P. Vazquez 1. *p. disput. 64. cap. 3. num. 22.* nullum ex antiquis Thomi- stis posuisse futurorum in æternitate præsentiam alio de titulo ex parte cognitionis diuinæ, quàm vt certa sit, & infallibilis. Sed recentes aliquos Thomistas, quos ibi refutat, sequuti sunt Ioannes de S. Thoma 1. *part. quest. 19. artic. 4.* duoque alij memorati. Quorum argumenta, vt modò non re- nuam valere ad suadendum, Dei cognitionem de contingentibus absolutis peccaminosis non fore intuitiuam, si antequam existerent in propria men- sura, non existerent penes materialem entitatem in mensura æternitatis; sed desidero scire, cur non sufficeret illa præsentia penes materialem entita- tem, quin requireretur penes formalem etiam mali- tiam, si possunt habere ab æterno futuritionem physicam penes illam, quin participant penes hanc.

1402 Restant duo capita, ex quorum vno logicæ fu- turitionis in malitia constitutio ex decreto permis- sivo displicet mihi, & ex altero displicere debet Gonetio. Illud vnum est: Futuritio logica, quæ dicitur constitui ex decreto permissiuo, est infalli- bilis, seu est eius rei, cuius existentie cum nunc detur carentia, dari postea impossibile sit. Sed hu- iusmodi futuritio nequit coalescere ex decreto per- missiuo, vt præcisè est actus diuinæ voluntatis, quia vt sic respicit potentiam causæ, scilicet creatæ volun- tatis, ad vtrumque oppositorum se habentem, docen- te nos S. Thoma adducto in num. 774. & vt sic est tantummodò actus, quo Deus vult non impedire peccatum, cum aliunde posset habere alium actum, quo vellet impedire, sed quem non tenetur habere. Actus autem ita respiciens potentiam voluntatis creatæ, & ita non impediens peccatum nequit huic communicare futuritionem logicam infallibilem. Etenim cum tali actu fiat, ne re ipsa detur postea peccati existentia, cuius carentia nunc datur, si quidem cum illo maneat potentia voluntatis crea- tæ ad oppositum, & si quidem tametsi per illum non impediatur peccatum; sed hoc non impediti, non est idem ac poni, quippe vt existat liberè actus, cuius exercendi potestas non est impedita, aliquid amplius requiritur: in nostra quidem sententia, determinatio electiua, quæ fiat à voluntate creatâ habente potestatem non impeditam; & in Thomi- starum opinione, prædeterminatio physica, quæ à Deo

Deo fiat. Quapropter ex decreto permissiuo, vt est præcisè actus voluntatis diuinæ, non potest re- sultare futuritio logica, quæ infallibilis sit. De- cretum, quod dicatur se ipso habere essentialem antecedentem connexionem cum peccato, foret certè sufficiens, vt ex illo argueretur infallibiliter peccati postea existentia, cuius carentia nunc de- tur. Sed tale decretum non esset permissiuum, vt proximè probaui, & insuper cum Deus velit, & amet omne suum decretum, non posset non vel- le, & amare peccatum, cum quo connecteretur antecederet, seu quod ratione sui inferret, non præsupponendo ipsum aliunde futurum.

1403 Ex quibus deduces primò, etsi à nobis permit- teretur, ex decreto diuinò, vt formaliter permissi- uo, constitui futuritionem absolutam peccati; etsi item existimemus in eo, vt formaliter permissiuo, cognosci à Deo ipsum peccatum, vt absolutè fu- turum, longè aliam fore, esseque causam nostram, & Doctorum, quos impugnamus. Quia iuxta nos decretum, vt formaliter permissiuum, vltra ipsius decreti formalitatem intrinsecam contingentem, vel respectum, vel denominationem, inuoluit Scientiam Mediam peccati futuri sub eadem con- ditione, quam per decretum illud vult Deus: ex complexo autem Scientiæ Mediæ, & decreti illius transeat constitui logicam futuritionem absolutam peccati, verumque est, tali in complexu cognosci à Deo peccatum vt absolutè futurum. Ast hæc non quadrant decreto, quod Doctores illi vocant permissiuum.

1404 Deduces secundò, neque eidem quadrare ea, quæ dicuntur à Nostrum nonnullis, constituentibus ex scientia diuina visionis logicam futuritio- nem absolutam peccati. Nam ex scientia ob sui ve- ritatem essentialem connectitur, etsi consequen- ter, cum peccato absolutè futuro; id quod extre- mè officit futuritioni merè logicæ, & induceret futuritionem, quæ esset physica. Si verò decre- tum permissiuum, vt est præcisè actus voluntatis diuinæ, careat essentiali antecedente connexionem cum peccato absolutè futuro; id quod extre- mè officit futuritioni merè logicæ, & induceret futuritionem, quæ esset physica. Si verò decre- tum permissiuum, vt est præcisè actus voluntatis diuinæ, careat essentiali antecedente connexionem cum peccato absolutè futuro; id quod extre- mè officit futuritioni merè logicæ, & induceret futuritionem, quæ esset physica. Si verò decre- tum permissiuum, vt est præcisè actus voluntatis diuinæ, careat essentiali antecedente connexionem cum peccato absolutè futuro; id quod extre- mè officit futuritioni merè logicæ, & induceret futuritionem, quæ esset physica. Si verò decre- tum permissiuum, vt est præcisè actus voluntatis diuinæ, careat essentiali antecedente connexionem cum peccato absolutè futuro; id quod extre- mè officit futuritioni merè logicæ, & induceret futuritionem, quæ esset physica.

1405 Alterum caput, & ob quod Gonetio ingrata esse debet futuritio logica malitiæ peccati commis- sionis, constituta ex Dei decreto actuali anteceden- ter cum ipsa malitia connexo, iam prodeat. Ipse enim tom. 2. *disput. 4. art. 6. §. 2. pag. 321.* ait: [Licet Deus determinet ad peccati materiale, cum quo malitia habet indissolubilem nexum, non ta- men propterea est causa peccati, quia Deus nun- quam determinat voluntatem ad materiale pecca- ti, ni sit vt obiectiuè, & in genere causæ materia- lis, & occasionalis determinatus ab eadem volun- tate, quæ ex propria malitia, & defectibilitate præuidetur se ipsam determinaturam ad formale.] Et inferiùs: [Licet voluntatem applicet Deus ad materiale peccati, quia tamen ad hoc mouetur, & determinatur ab ipsa voluntate seipsam priùs na- turà determinante ad ipsum formale; hinc sequitur, malitiam, quæ ad illud materiale sequitur, non esse attribuendam Deo mouenti, & applicanti, sed

R. P. Gabr. de Henao, Scient. Med. Pars I.

voluntati illi obiectiuè, & materialiter determinanti ad talem motionem, & applicationem.] Hæc ibi Gonetus. Quæ cum fuerint transcripta à me in n. 539. & adnotati in n. 522. alij loci doctrinæ eiusdem fu- sùs traditæ, non tædeat Lectorem, si repetam, nam non posset breuioribus verbis à me assumi, vt ex ea inferam aduersus Gonetum, non posse, siue condi- tionatam, siue absolutam futuritionem logicam ma- litie peccati commissionis desumi ex decreto diuino actuali præconnexo cum malitia. Atque vt etiam maiori cum claritate procedam, aduerto, dici à Go- neto in tom. 3. *disput. 8. art. 4. §. 10. pag. 751.* [Deum idcirco ab æterno prædefinire entitatem, & actua- litatem in materiali peccati imbibitam, quia præ- uidit, voluntatem determinaturam seipsam ex pro- pria defectibilitate ad peccati formale.] Hæc rur- sus ille. Et cum vtrisque illum componere non pos- set futuritionem logicam malitiæ constitutam ex de- creto antecederet inferente malitiam ipsam, in- dubium videtur. Etenim voluntatis creatæ futura ad malitiam determinatio præcedens, præuisa, & mouens Deum, vt prædefiniat materialem entita- tem, non inuoluit decretum diuinum, per quod constituatur, quia alioqui illud esset prædetermi- natio, & determinatio ad malitiam; & quia alio- qui si ex decreto Dei deretur ea determinatio, fuisset frustra sollicitus Gonetus de prædefinitione Dei ad materialem entitatem lenienda ex causa motiua consistente in defectibilitate, & propria voluntatis creatæ peruersitate, in cuius vindictâ mouetur Deus quasi inuitus, & coactus, ad eam prædefinitionem.

1406 Si cum Gonetio respondeatur primò, determina- tionem præfata supponere decretum diuinum de- negandi gratiam efficacem ad vitandum peccatum, quod decretum inferat infallibiliter logicè deter- minationem illam. Vel secundò, ad illam supponi prædefinitionem materialis entitatis, habentem se pro priori aliquo naturæ signo. Insurgo primò con- tra secundum, quia hæc prædefinitio communicat futuritionem physicam materiali entitati, iuxta Go- netum. Ergo si aliquam communicet præfata de- terminationi, seu malitiæ formali, non poterit non esse physica etiam. Nam ad materialem entitatè præ- definita nequit non sequi talibus in circumstantiis ma- litia formalis. Vnde quâ ratione prædefinitio fuerit antecedens, & causans entitatis materialis, erit etiam, virtualiter saltem, malitiæ formalis. Secundò, quo- niam ex parte Dei præintelligitur prædefinitio illa vt iam existens, quomodò voluntatis creatæ deter- minatio ad malitiam formalem præuisa, vt iam etiâ existens, mouebit Deum ad habendam pro posteriori signo naturæ prædefinitioem, quæ supponatur præexistens iam pro priori signo, & habita à Deo in- dependenter à motione ex ea determinatione volun- tatis creatæ? Tertio, nam in hunc cogitandi mo- dum est deuentum, vt euitetur, ne Deo tribuatur peccatum, cuius materialem entitatem prædefiniat Deus in voluntate creatâ: qua de causa assignatur ex parte huius aliquid, quo Deus mouetur, & de- terminetur ad eam prædefinitioem, nempe assigna- tur voluntatis creatæ determinatio ad malitiam for- malem, cum assignari nequeat ad materialem entita- tē determinatio, vt pote quæ iuxta Thomistas debeat esse à Deo prædefiniēte ab æterno, & prædetermi- nante physicè in tempore. Ast in eadem salebra hæ- remus, si ea prædefinitio pro aliquo priori signo antequerat determinationem voluntatis creatæ ad malitiam, etsi sub alio sublequi penes diuersum ge- nus causæ non renueretur.

Est, meo iudicio, labyrinthus inextricabilis. E e Nam

Nam quæ modò dixi, impediunt vehementissimè. Et aliunde non minus iuxta Gonetum: primò, quòd cum formalis malitia peccati commissionis debeat præsupponere, vel concomitanter importare entitatem materialem, debet etiam determinatio voluntatis creatæ ad illam præsupponere, vel simul denotare prædefinitionem diuinam ad hanc. Secundò, quòd cum voluntas creata eatenus se possit determinare ad formalem malitiam peccati commissionis, quatenus se determinet ad entitatem materialem sub specie boni utilis, vel delectabilis (nec enim intendens ad malum, quàm malum, operari possit) consequens debet esse, ut eius determinatio ad formalem malitiam, nequeat esse nisi adstante diuina prædefinitione ad materialem entitatem pro illo signo, quo ea possit determinare se ad malitiam formalem. Tertio, quòd cum voluntatis creatæ determinatio ad formalem malitiam peccati commissionis odij Dei, verbi gratiâ, sit eidem Deo exosa, sitque peccatum commissionis, fieret, nisi prædefinitio diuina entitatis materialis præintelligeretur, & nisi in tempore præcederet pro signo priori naturæ prædeterminatio physica, delinqueret voluntatem creatam eo commissionis peccato, & ob id esse inuisam Deo prius naturâ quàm Deum odio prosequeretur.

1408

Sed & primum est non minus implicatum. Primò, nam decretum denegandi gratiam efficacem ad non peccandum peccato commissionis odij Dei verbi gratiâ, non poterit esse antecedens, sed debet esse subsequens determinationem voluntatis creatæ ad formalem malitiam, si ea determinatione moueatur Deus ad habendum decretum prædeterminandi physicè ad entitatem materialem odij. Nam decretum subtrahendi auxilium efficacem ad vitandum peccatum odij, vel est formaliter idem ipsum cum decreto prædeterminandi ad materialem entitatem odij, vel vnum cum alio connectitur indiuiduè. Ergo prima responsio conincit cum secunda, & proinde, quæ sunt contra secundam obiecta, recidunt contra primam. Secundò, quoniam decretum non conferendi gratiam efficacem, qua declinetur odium, vel per se, seu ratione sui, ut est actus solius voluntatis diuinæ, infert odium, vel non infert? Si posterius, nequibit ratione præcisè ipsius reddi logicè, & physicè futura materialis entitas odij, nequibitque formalis malitia huius reddi logicè futura. Et præterea si non infert, stare poterit absque decreto prædeterminandi physicè ad entitatem materialem odij, & proinde quin ea detur à parte rei. Et cum aliunde certum sit, retracta à Deo gratia efficaci ad declinandum odium fore, ut hoc existat elicatum à voluntate creata, necesse erit recurrere ad nostram sententiam de infallibilitate exituri odij, quia decretum sit denegatum eius gratiæ, qua Petrus in tali instanti vitaturum odium, si ea conferretur, noscat Deus per Scientiam Mediam, cum tamen conferat illam gratiam, qua Petrus possit vitare odium, & liberi sui arbitrij, culpæque sit non vitare. Si prius: Ergo decretum denegatum gratiæ efficaci, inferens antecedenter per se odium, induceret physicam futuritionem ipsius, non modò penes materialem entitatem, sed etiam penes malitiam formalem. Cuius absurdæ sequelæ probatio elucet satis ex præcedentibus.

1409

Et alia alterius etiam dissonæ sequelæ de non futuro odio libero desumi potest ex exemplis, quibus vitur, inquit: [Supposita auxilij efficacis denegatione sequitur infallibiliter, non quidem

consequitione physica, sed logica, quòd voluntas peccabit, & ad formale peccati, vel ad materiale, fundamentaliter sumptum, se determinabit. Sicut ex subtractione salis sequitur infallibiliter corruptio carni, vel ex remotione columnæ casus lapidis, qui ab illa sustentatur.] Nam his in exemplis corruptio carni, & casus lapidis sequuntur necessariò. Ergo si conducentia sint, probabunt, sequi etiam necessariò odium Dei ea in voluntate, cui Deus non donaret gratiam efficacem. Quare, etsi aliquoties repetita à Gonetò, non sunt conducentia absolute, quia nimirum corruptio carni, & casus lapidis sunt ex defectu causæ prærequisitæ necessariò ad carni integritatem, & permanentiam lapidis in altiori illo loco; sed non vitatio odij in eo, quem Deus non cumulat gratia efficaci; seu ea, quam præsciat fortituram effectum vitationis, si conferretur, non est ex defectu causæ prærequisitæ necessariò ad vitacionem, ut dicebam in *num. consui.*

SECTIO CXXXVII.

Classis duodecima probationum de non cognitio à Deo futuris contingentibus conditionatis in decretis subiectiuè absolutis, & obiectiuè conditionatis, eo quòd in decretis simpliciter absolutis non cognoscantur ab ipso futura contingentia absoluta. Tres probationes.

Senim hæc, quæ erunt libera voluntati creatæ, non præscit Deus in decretis simpliciter absolutis, efficacibus, & antecedentibus, consequens à fortiori est, quòd nequè prænoscat illa in decretis absolutis subiectiuè, & conditionatis obiectiuè, antecedentibus, atque efficacibus. Vnde sicut aduersarij ab opposito Antecedentis colligunt communiter oppositum Consequentis, ita nos ab Antecedenti paramus vrgentiori de causa hanc probationum Classem. Dico à fortiori, & vrgentiori de causa. Nam etsi permitterem aduersariis suum oppositum Antecedens, inde ut summum tenerer concedere, Deum cognoscere futura contingentia conditionata in decretis efficacibus, & antecedentibus, conditionatis subiectiuè, & obiectiuè, provt lato calamo formare curauit in classe 6.

1410

Sed antequàm iaciam fundamenta Antecedentis, aduerto, sermonem mihi esse in illo de decretis simpliciter absolutis, quæ efficacia sint, & antecedentia conditionatum vsu libertatis creatæ. Si enim non sint talia, mei animi non est probare vniuersim, Deum nequire cognoscere futura contingentia absoluta voluntatis creatæ in decretis suæ simpliciter absolutis. Poterit utique in eis, quæ ex præsupposita Scientia Media habeat circa futura contingentia absoluta non peccaminosa. Componi enim rectè eorum futurorum libertatem cum prædefinitionibus diuinis, quæ attemperantur Scientiæ Mediæ, frequens est inter Nostros sententia. Cæterum si ea futura contingentia absoluta sint vitiosa, non ex titulo suæ libertatis, sed suæ malitiæ, & diuinæ sanctitatis nequibunt prædefiniti etiam quoad entitatem materialem à Deo, & proinde neque cognosci in decreto simpliciter absoluto, & efficaci, quòd vel subsequeretur conditio

1411

ditionatum vsu libertatis creatæ. Quibus præmissis.

1412

Prima Antecedentis probatio sit ad homines, id est, ex communi Thomistarum opinione de decretis liberis diuinis non importantibus formalitatem Deo intrinsicam, contingentem, & defectibilem, quæ connexa sit cum existentia obiecti futuri absolute, vt monstrauimus Classe 8. in cuius calce, fuisse etiam S. Thomæ persuasimus, multa eius testimonia aduocantes. Si autem actus liberi non important prædictam formalitatem, non poterunt in illa cognosci futura contingentia absolute. Et aliunde neque in quavis alia intrinseca, necessaria, atque indefectibili, si quidem quævis alia huiusmodi careat connexione cum existentia futurorum contingentium absolutorum, ac proinde nequeat esse medium præconnexum, in quo cognoscantur.

1413

Hæc probatio ingentis est momenti, supposita illa opinione. Et ideo vt contrariam stabiliat Illustrissimus Godoy, argumentatur sic in tractatu de Voluntate Dei: [Decretum liberum est Deo ratio cognoscendi creaturas existentes, aut futuras secundum aliquam rationem intrinsecam. Sed non secundum rationem intrinsecam, quoad intrinseca necessariam. Ergo quoad intrinseca liberam, & consequenter potentem quoad intrinseca deficere.] Quam argumentationem, & subiunctam aliam confirmationem indicauit, imò & transcriptit Gonetus citatus *num. 1272. & 1275.* Quapropter qui adhærens sententiæ illi antiquæ Thomistarum inferat, futura contingentia absolute non cognosci à Deo in suis decretis liberis, discurret admodum appositè & solide, vt fecit Vazquez, proindeque à non nemine discursus eius inconsequenter vocatur friuolus, prorsusque inefficax.

1414

Sed & præterea ab eodem obicitur contra Vazquez primò; nam Deus per suum liberum decretum causat creaturas, vt vera, & realis causa. Quidni ergo & illud erit medium cognitionis earum? Secundò, Deus vt causa repræsentat creaturas. Ergo repræsentabit per decretum liberum, per quod constituitur in ratione causæ. Tertio, quid realius est creaturas causare, quàm vt medium deferuire cognitioni earum. Ergo si nihil obstat, quominus decretum liberum sit causa earum, nihil etiam obstat quominus sit medium, in quo cognoscantur. Quarto, Deus cognoscit sua decreta libera circa creaturas contingenter futuras: illis autem cognitio; non poterit non cognoscere has. Ita ille bis, & ter. Ita & Gonetus *tom. 2. a. spirit. 4. art. 5. §. 3. pag. 281.*

1415

Hæc tamen non incommodant placito priscom Thomistarum, & Vazquij. Non primum, quia eatenus Deus iuxta illud placitum verè, & realiter causat creaturas per suum liberum decretum, quatenus per volitionem suam necessariam est efficiens, & per earum productionem est formaliter principium immediatum, & liberum earum. Quòd rectè stat, quin interueniat medium, in quo cognoscantur à Deo, si quidem illud non sit volitio necessaria, vt pote non præconnexa cum creaturis, neque item sit ipsa productio, de cuius cognoscendæ medio præconnexo litigatur. Non secundum, quia creaturarum futurarum obiectiua repræsentatio in Deo applicato per liberum decretum non est aliud, quàm intellectio necessaria Dei vt coniuncta existentia creaturarum Deo libera in temporis sequutura differentia. Quæ repræsentatio obiectiua non aliud postulat, quàm

R. P. Gabr. de Henao, Scient. Med. Pars I.

quòd intellectio necessaria coexistat creaturis futuris à Deo liberè; & has futuras esse à Deo liberè, non inuoluit, vt iam ex illo placito notauit, præconnexum aliquid cum existentia earum. Non tertium, vt patet ex dictis ad primum, & secundum. Denique non quartum, nam iuxta illud placitum non aliud est, Deum cognoscere sua decreta libera circa creaturas contingenter futuras, quàm cognoscere suam volitionem necessariam, & earum productionem, quam in tempore ponet ad extra liberè. Neque enim est cognoscere præcisè suam volitionem necessariam, neque item est cognoscere aliquam aliam formalitatem æternam, intrinsecam Deo, & contingentem, atque defectibilem. Ergo est cognoscere, quòd dixi.

1416

Et hæc confirmari possunt ex scientia visionis liberæ diuinæ, quæ, opinione arguentis, est vera, & realis causa creaturarum futurarum, exceptis quoad formalem malitiam peccati commissionis, & in qua scientia per reflexionem non est, cur non cognoscantur à Deo creaturæ illæ futuræ. Porrò ea scientia comparata cum scientia simplicis intelligentiæ est iuxta arguentem [quædam contentia diuersorum terminorum, qui à Deo cognoscuntur.] Sic in vno loco, nam in alio ait, esse formalitatem intrinsecam Deo, & contingentem, atque defectibilem. Sed prius illud est conformius Sancto Thomæ, atque Ferraræ, & approbatum semel, iterumque à Gonetò, vt visum est in *num. 1313.* Suæque approbationis posteriora verba hæc sunt: Scientia simplicis intelligentiæ, & visionis non distinguuntur ex parte Dei, sed tantum ex parte creaturarum, & ratione diuersarum terminationum, & obiectorum materialium, quæ à Deo cognoscuntur.] Et hæc tamen de prima Antecedentis probatione, & cum silentio de rationis respectu, quo declaratur liberum decretum diuinum; quoniam etsi nonnulli inde mira imaginentur aduersus antiquos Thomistas, & Vazquium, iam in *num. 1265.* horum mentem explicui.

1417

Eiusdem Antecedentis en secundam probationem: Non esset mirabilis, superansque humanum captum modus, quo Deus cognoscit futura contingentia absoluta voluntatis creatæ, si hæc cognoscere non posset, nisi in suo prædefinitiuo decreto. Nam non est mirum, cognosci à Deo suam prædefinitionem efficacem, idque, quòd ex hac sequiturum est infallibiliter. Cum tamen Pfaltes Regius in *Psal. 138. ex vers. 3. vsque ad 6.* dicat ad Deum, *Intellexisti cogitationes meas de longè, & omnes vias meas præuidisti, nempe liberos meos actus futuros. Mirabilis facta est scientia tua ex me, id est, phrasi Hebræica, præ me, seu super me: confortata est, & non potero ad eam; id est, tua de meis actibus liberis futuris præscientia mirabilior est, quàm vt ego percipere possim, estque tam eleuata supra captum meum, vt nequeam vlla ratione conscendere ad eam penetrandam. Ita perpendit Emmentissimus Bellarminus *lib. 4. de Gratia, & lib. arb. capite 15. ad 6. argumentum, & Opusculo de Ascensione mentis in Deum, gradu 12. ad finem.* Confirmarique potest ex locis Scripturæ, & PP. collectis *num. 71.* in quibus tanquam proprium, & eximium Dei commendatur cognitio futurorum contingentium; necnon ex multis testimoniis S. Augustini, & veterum Theologorum indicatis *Enent. 20. à numero 593. vsque ad 598.* in*

Ee 2 quibus

quibus agitur de superexcedente intelligentiam nostram naturalem modo, quo intellectus diuinus assequitur illa.

1417

Neque eleuatur grauissimus is discursus instantiis obiectis à Gonetio tom. 2. disput. 6. art. 7. §. 9. pag. 644. de Deo cognoscente suam essentiam, attributa, & creaturas possibiles; cognoscenteque per Scientiam Mediam, quod si cooperetur cum voluntate creata, operabitur hæc simul. Nam Deum cognoscere se, & quæ necessaria omnino sunt, nulli mirum videri potest, neque item cognoscere illud aliud, quod est etiam sub conditione necessarium, & nullatenus pertinens ad Scientiam Mediam; sed id, *Sub tali conditione indifferente, & conducente, voluntas creata determinaret se ad efficiendum amorem talis obiecti, & me ad coëfficiendum cum illa.* Superat quidem omnem admirationem, ut qui tam ex professo agit contra Scientiam Mediam, designet ei obiectum tam extraneum. Supratque non minus, quam perspicacia diuini intellectus, ut absque medio præfenti præfariat infallibiliter, quam in partem liberè se inclinabit voluntas creata.

1418

Post instantias subdit Gonetius, illud esse mirabile in præfentia Dei, quod in sua essentia tanquam in causa, mediante decreto præfenti, & antecedente efficaci, debeat præcognoscere determinationes tam absolutas, quam conditionatas voluntatis creatæ. Sed sic respondere, est relinquere sua in vi discursum superiorem: quem magni habeo ob sui tum vigorem, tum auctorem.

1419

Tertia Antecedentis probatio iam succedat: Futurum absolutum, contingens, & liberum voluntatis creatæ, est in se ipso cognoscibile formaliter à Deo absque medio præconnexo determinatè cum ipso. Ergo est cognoscibile independentè à decreto simpliciter absoluto, efficaci, & antecedenti. Ergo sic de facto cognoscitur à Deo. Quidquid sit, prout ad formam huius argumentationis pertineat, an esset cognoscibile, & actu cognosceretur à Deo per aliam simul cognitionem, virtualiter distinctam, dependenter à medio determinatè præconnexo, quod esset decretum simpliciter absolutum, efficax, & antecedens. Qua in argumentatione & forma similis est ei, quæ vtuntur multi, ut creaturæ possibiles cognoscantur actu formaliter in se ipsis à Deo absque medio præconnexo diuinæ Omnipotentia, etsi per aliam cognitionem virtualiter distinctam cognoscantur simul in tali medio; & secunda Consequentiæ est manifesta, quandoquidem omne cognoscibile debeat actu à Deo cognosci eo modo, quo sine imperfectione cognoscibile sit; & prima Consequentiæ non minus patet. Vt autem fulciam assumptum, quod operosus est, instituo Sectionem sequentem.

SECTIO CXXXVIII.

Continuatio incepta tertiæ probationis.

1420

MVnio itaque assumptum. Nam supposito, quod pro sua temporis differentia extiturus sit infallibiliter actus contingens, & liber voluntatis creatæ, determinabit sufficientissimè diuina essentia tanquam obiectum non modò primarium, sed etiam formale, & adæquatum ad talis actus in se ipso cognitionem infallibilem, & certam, quin neque essentia sit medium determinatè præcon-

xum, neque requiratur quidpiam aliud, quod ex parte Dei, ut medium præconnexum, deseruiat ad eam cognitionem. Etenim in diuina essentia vis illa determinandi conditionata, si actus sit absolute futurus infallibiliter, & absoluta, quando est absolute futurus infallibiliter, continebit perfectionem sine imperfectione, eamque fœderabilem cum perfectione, quam obiecti primarij, & formalis adæquati debeat habere eadem essentia. De fœderabilitate cum perfectione obiecti primarij, seu ad cognitionem mouentis per modum speciei propriæ, dubitari non potest. Et ne dubitetur de fœderabilitate cum perfectione obiecti formalis, etiam adæquati, inde caueo. Quia ad eiusmodi obiectum, sufficit esse determinatiuum ad cognitionem alterius, si hoc existat, habente se huius existentia tanquam conditione requisita ad id, ut illud prius cognitum determinet ad huius cognitionem. Quippe non requiratur ad obiectum formale intellectus, ut per se præcisè determinet, sed vt determinare possit, si ponatur aliqua conditio, & vt eâ positâ, determinet actu absolute.

1421

Quod probatur duplici exemplo. Primum est internatum cogitationem vnus Angeli, ad quas in se ipsis cognoscendas non determinatur alius Angelus, nisi interueniat specialis reuelatio Dei, vel cogitantis directio voluntaria ad alium, ut in Scholis dicitur. Exemplum secundum est motiui probabilis, istud enim est obiectum formale assensus conclusionis, ad quem non determinat per se præcisè intellectum, sed solum posita conditione accedentis imperij voluntatis, quod est omnino necessarium, ut ob probabile motiuum assentiatur intellectus.

1422

Idque magis vrget in casu nostro, in quo supponimus, conditionem sub qua essentia diuina determinet Deum ad cognoscendam existentiam futuri, nempe quod hoc extitutum sit infallibiliter pro sua differentia temporis, non esse de se capace, ut sit vllo modo obiectum formale diuinæ cognitionis. Quare vis determinatiua essentia diuinæ cognitæ ad cognitionem illius, si futurum sit, respiciet illud vt meram conditionem, & ipsa sine absoluta connexionione cum illo poterit habere integram rationem obiecti formalis, non quidem inferentis per modum præmissæ dispositæ in discursu formali, aut virtuali, sed per modum continentis virtutem determinatiuam ad cognitionem existentis creaturæ, quando reuera extituta est. Et quauis concedatur, vel permittatur, non repugnare vniuersum, quod aliquid ob aliud cognitum cognoscatur simul etiam propter se, & per eandem virtualiter cognitionem: tamen non habet locum, quando vel illud, ob quod cognoscitur aliud, non est motiuum sufficiens, vel alterum, quod ob illud cognoscitur, habere se potest respectu cognitionis principaliter, & æquè primò, ac id, ob quod cognoscitur. Si enim id, ob quod cognoscitur, sit necessarium, & sufficiens motiuum, & alterum nunquam possit principaliter, & æquè primò se habere respectu cognitionis, hoc erit omnino secundarium, & materiale obiectum respectu cognitionis, nulloque modo primarium, & formale. Atque ita in casu nostro supponimus primum de diuina essentia, secundum de creaturis futuris.

Idem assumptum confirmatur ex Gonetio tom. 2. disput. 2. art. 1. §. 4. pag. 50. vbi ait: [Non semper requiritur, quod medium manifestans, seu ducens in cognitionem alterius dicat ordinem ad rem, quam manife-

manifestat, sed sufficit, quod res manifestata ad illud referatur. Vnde cum creaturæ dicant habitudinem ad diuinam essentiam, & Omnipotentiam, tanquam ad causam, habeantque intimam ab illa dependentiam, essentia diuina quauis absoluta ab omni respectu creaturarum, potest habere rationem mediæ ad illas cognoscendas.] Sic ille de creaturis possibilibus cognoscendis à Deo sua in essentia, vt in causa, & obiecto formali, tamen ad eas non haberet ordinem, respectumve transcendentem: quod re ipsa perinde est, ac tamen non conneckeretur cum eis. Sic & nos de creaturis futuris, cum quibus non connekti certum est. Dixeratque idem Gonetus §. 2. pag. 42. [Vt Deus per modum obiecti cogniti representet creaturas possibiles, non requiritur respectus realis ad illas. Ergo ex eo, quod absolutus sit à respectu reali ad creaturas, non tollitur, quod in illo vt causa, & medio cognitio possint, & debeant cognosci creaturæ possibiles.] Id quod ego transero ad creaturas futuras, sed notans, Gonetum totum simul occupari in art. 1. vt ex connexionione Omnipotentia cum creaturis possibilibus firmet cognosci eas à Deo sua in essentia, tanquam in causa: & §. 4. pagina 52. atque 53, concedere, [inter medium cognoscendi, & rem cognitam requiri connexionem, alias non posset ducere in infallibilem, & certam illius cognitionem; sicut medium probabile non ducit in scientificam, & certam cognitionem conclusionis, quia necessariò cum illa non connektitur.] Hæc tamen ille. Cuius exemplum non opponitur adducto à nobis in num. 1421. consistitque in eo, quod motiuum probabile determinare possit vt obiectum formale sub conditione imperij voluntatis ad conclusionis probabilem assensum, ad quem non determinaret, deficiente ea conditione; estque multorum opinio, præmissas probabiles necessitare quoad speciem, & quoad exercitium ad assensum conclusionis, si ablata sint cuncta impedimenta, quæ retardare valeant.

1424

Si quis rationi propositæ, & confirmatæ respondeat concedens quidem, essentiam Dei habere vim determinandi ad futurorum cognitionem, sed negans, hanc esse, qua cognoscatur, non cognitio aliquo diuino decreto præconnexo cum ipsis. Occurro annuens modò, quod detur diuinum decretum præconnexum cum actu libero absolute futuro, vt datur erga ea futura, quæ sunt contingentia respectu solius Dei; sed renuens, quod præfatum decretum debeat esse diuinæ omnis cognitionis medium cognitum vt præconnexum, & ratione cuius cognoscatur actus liber absolute futurus. Poterit vnus esse medium, hoc modo: poterit & ad alteram, virtualiter distinctam, deseruire, vt causa præbens cognitionis materiam, quemadmodum visui nostro deseruit causa producens calorem. Non enim apparet, cur non pertineat ad perfectionem diuinæ essentia, & intellectus habere præfatum vim determinandi ad cognitionem actus liberi absolute futuri, supposita cognoscendi materia, quam præbuerit illud decretum, & præcindendo ab illo vt medio cognoscendi.

1425

Rursus, si alius obiciat: Cognitione diuina de actu liberè futuro nequit vt in obiectum motiuum, & formale terminari in essentiam seorsim à decreto prædefinitiuo. Nam obiectum motiuum, & formale ad certam, & infallibilem cognitionem alterius debet esse connexum cum ipso, ne intellectus in altero cognoscendo titubet, & ne careat ratione. *R. P. Gabr. de Henao, Scient. Med. Pars I.*

ne vltima alterum cognoscendi. Repero, sufficere obiecti motiui primarij, & formalis connexionem, quam vt cognitum habeat cum cognitione alterius purè terminatiui, secundarij, & materialis sub conditione, quod hoc alterum existat, vel extitutum sit.

1426

Potest & alia solutio adhiberi, pro qua obseruo primò, in obiecto, ob quod cognoscitur & affirmatur alterum, seu in obiecto formali satis esse, si sit connexum cum altero, seu cum materiali secundum esse, quod affirmatur habere materiale ex vi formalis. Vnde non semper formale est connexum cum materiali sumpro in se, sed aliquando solum cum denominatione aliqua, quam materiali tribuit formale: verbi gratia cum creaturis, quæ possibiles sunt, connektitur solum Deus, secundum quod denominatur ab eius Omnipotentia possibiles, quia ob existentiam Omnipotentia non affirmatur, quod creaturæ præcisè possibiles habeant esse in se ipsis, sed solum quod habere possint illud, seu dari earum potentiam productiuam. Secundò, obiectum formale non tam exigitur connexionem cum materiali affirmato propter ipsum, quam cum cognitione materialis. Nam quod prius, seu principalius cognitum determinat ad aliud cognoscendum, dicitur ex vi præcisè huius conceptus formale obiectum, & motiuum.

1427

Hinc de intellectu diuino, qui ad actum liberè futurum non potest non terminari, ex suppositione, quod re ipsa ille extiturus sit, dici valet, vt terminatum ad illum importare quid connexum cum eius existentia, nempe ipsam præfentiam, qua Deus affirmat fore, propter ipsam vt principalius cognitam, & vt obiectum formale cognosci à diuino intellectu actum affirmatum vt obiectum materiale. Præfentia namque diuina est à se, & propter se, quin sit ab actu illo, neque propter illum, tamen requirat illum tanquam conditionem.

1428

Neque ab his dissonat quod PP. & antiqui Theologi docent, nempe actus nostros liberos non esse futuros, quia præfentur à Deo, sed potius ideò ab illo præfentiri, quia futuri in se sunt. Etenim huius asserti sensus est, scientiam, quæ Deus affirmat, nos operaturos liberum actum, non esse causam eius, neque antecedere eum natura, sed potius ab eo, non vt causa, sed vt conditione præuia antecedenti: ita vt arbitrium nostrum potens non ponere actum, sit potens impedire scientiam; & potens ponere actum, sit potens facere, quod necesse sit Deum à se determinari ad scientiam. Quo cum sensu apprimè coherent proximè dicta. Nam non diximus, actum nostrum liberum esse propter scientiam, quatenus ab illa sit, vel quatenus existat, quia illa existit; sed quatenus actus exit, tanquam conditio vt scientia sit, & sine qua scientia non esset. Et quauis verè enuntietur, scientiam esse, quia existit actus, *id quia* in hac propositione non significat causam, sed conditionem præuiam, quæ posita, vel potius ponenda, datur necessariò scientia de actu in diuino intellectu. Solutio hæc secunda ridicula non est, sed prima clarior, & expeditior.

1429

Contra quam si dicas rursus, essentiam diuinam habere declaratam connexionem, in quantum identificatur cum diuino intellectu, qui ratione suæ infinitatis determinatus est ad cognoscenda omnia, quæ erunt, & nou in quantum formaliter est obiectum præcognitum. Nego id; tum quia esse cognitum, & cognoscentem, & cognitionem

tionem, debent ob summam actualitatem esse in Deo formaliter idem: tum quia si per impossibile finitus aliquis intellectus cognosceret comprehensivè essentiam Dei, deberet, saltem consequenter, cognoscere ea, quæ essent liberè futura, si quidem essentia ipsa Dei sit representatio, & cognitio eorum, quæ sunt futura. Illam ergo vim determinandi ad futurorum cognitionem habet essentia Dei, ut est formaliter obiectum, & comprehensum à diuino intellectu. Vnde ad Dei comprehensionem à se ipso esse opus, ut in se ipso cognoscat cuncta, possibilia, futura, præsentia, & præterita, persuasum multis est.

1430 Si iterum dicas: Applicatio ignis ad lignum, etsi sit conditio ad combustionem, ad quam tota virtus est in igne connexo cum combustionem sub ea conditione, tamen quando cognoscitur combustio per ignem, applicatio non est conditio ad cognitionem, sed formale obiectum. Ergo similiter se habebit respectu cognitionis diuinæ existentia obiecti futuri. Concesso Antecedente, inficior Consequentiam. Ratio discriminis est, quia ignis cognitus non determinat ad cognitionem applicationis, etiam si hæc detur. Cæterum essentia Dei determinat ad cognitionem rei futuræ, eo ipso quod exitura sit. Quare existentia rei futuræ est conditio, & materiale obiectum determinationis, quam essentia diuina exercet erga cognitionem eiusdem rei futuræ.

1431 Si in super dicas: Essentia diuina non potest ab ipso Deo reddi pro ratione, cur cognoscat futurum contingens, sed potius integra, & vltima ratio est, quia re ipsa futurum erit. Ipsa ergo huius existentia, & non essentia diuina est formale obiectum, ob quod cognoscitur. Fateor, interrogationi, Cur Deus cognoscat futurum contingens? responderi bene, quia futurum est. Sed diffiteor, hanc causalem esse per rationem formalem, non enim est, nisi per materiale. Sæpeque ly *quia*, & *propter*, rationibus, determinationibusque materialibus applicantur, ut notat Ruyzius *disp. 3. de volunt. Dei, sect. 2. num. 17. disput. 5. sect. 3. num. 3. & 5.* Et quidem ratio cognoscendi (ut & amandi) duplex est, vna vltima, in qua sistit habitudo actus, quin eam referat ad vltiorem prius, aut principalius cognitam: altera non vltima, & propter quam ideo dicitur esse actus, quia respicit illam non per accidens, & tantum denominatiuè ab alio, sed per se, & secundum proprium suum constitutum, eo quod in illo ut sic sumpto sit ratio, quæ faciat ipsam posse, aut debere, ut talis est, cognosci. Huiusmodi ratio obiectiua vocatur aliquando formalis, non absolute, sed secundum quid, & ad distinctionem quorundam obiectorum, ad quorum specialem differentiam non attenditur in eorum cognitione, vel quia distinctè non exprimitur per actum, vel quia etsi exprimitur, non curatur de illa, secundum quod talis est, sed secundum aliquam rationem communem, qua habet conducere ad aliud. Quam doctrinam expressit S. Thomas in *1. distinct. 1. quest. 2. artic. 2. ad 3. inquit: Propter se dicitur dupliciter, uno modo secundum quod opponitur ad propter aliud; alio modo secundum quod opponitur ad per accidens. Et sic dicitur propter se diligere, quod habet in natura sua aliquid mouens ad diligendum; & quod in se habet, unde queratur. Sic S. Doctor, qui & legendus est *1. p. quest. 19. art. 2.* ubi in exemplo medij per respectum ad finem tradit eandem doctrinam; quippe medium etsi ametur, quia vtile, aut delectabile; tamen quia*

utilitas, aut delectabilitas non est ratio vltima, in qua sistit habitudo electionis, non ipsa, sed finis, ob quem vtilitas, aut delectabilitas medij placet, est formale electionis obiectum, iuxta Philosophos, & Theologos. Hinc ipse S. Doctor *lib. 1. contra Gentes, cap. 86. & 87.* etsi volitorum, quæ alia à Deo sunt, neget aliquod esse volendi causam, nempe vltimam, primariamve, atque formalem; simul tamen concedit, posse volendi esse rationem, nempe non vltimam, & secundariam, atque materialem. Et huiusmodi ratio diuinæ voluntatis, ac providentiæ solet passim in Scripturis sacris significari vocibus illis, *quia*, & *propter*.

1432 Speciatimque in casu nostro ratio, quia obiectum est futurum, cognoscitur à Deo; & si proba sit, & interrogationi satisfaciatur aequaliter, nihilominus, eam non esse vltimam, primariamve, integram, ac formalem, inde colligitur, quia si quis vltius instet, quid refert, rem esse futuram, ut Deus debeat eam præscire? Respondebitur aptè, referre multum, nam Deus debet perfectè cognoscere suam essentiam, quæ, ut omnium aliorum essentias, existentias, & perfectiones continens, non potest non illuminare, & determinare ad cognitionem omnium, quæ sunt possibilia, quæ sunt futura, & quæ sunt præterita.

1433 Si denique dicas, Futura contingentia libera cognoscuntur à Deo in se ipsis, nihil enim vulgatus in Societatis Lycæi, & in Scriptoribus nostris. Ergo cognoscuntur immediatè, & non per medium, aut formale obiectum ab ipsis distinctum, quod sit essentia diuina. Respondeo, cognitionem futurorum in se ipsis sensu, quo à Theologis nostris communiter asseritur, non excludere omne medium, & obiectum formale distinctum, sed solummodò mediàm præuiè, absoluteque cum præconexione determinans ad cognitionem eorum. Non itaque sensu Nostrorum excluditur essentia diuina, ut cum præconexione conditionata determinans, scilicet sub conditione, quod exitura sint à parte rei in se ipsis pro sua temporis differentia. Qui modus determinandi satis, superque est, ut per essentiam diuinam tanquam per obiectum formale ea cognoscantur à Deo tanquam obiecta materialia in se ipsis directè, seu per se, & secundum suam temporalem existentiam; sicque terminent diuinam cognitionem, determinando negatiuè ad ipsam, id est, non supponendo aliud determinans absolute ad ipsam, sed potius complendo per modum conditionis vim determinatiuam, quam diuinus intellectus, & virtus obiectiua diuinæ essentia per modum speciei habent circa eorum cognitionem. Quapropter Nostrorum asseritum, seu phrasis de cognitione diuina futurorum in se ipsis non alium sensum postulat, quam negatiuum, id est, cognitionis eorum in alio, quod cognitum determinet absolute cum præconexione ad eorum notitiam. Habentque præcipuè sermonem de futuris liberis voluntati creatæ, nam pro liberis soli increata non sunt tam solliciti de hoc sensu, si quidem ad ista supponatur decretum præconexum absolute, in quo cognito cognoscantur. Sed & quantum ad absolute futura libera voluntati creatæ, & non inhonestæ, qui admittunt diuinas prædefinitiones, scientiæ Mediæ artemperatas, etsi amplectantur eum sensum negatiuum, quatenus talia futura possint non prædefiniri, & non prædefinita cognoscerentur in se ipsis eo sensu: nihilominus non detrectant, quod opposito sensu cognoscantur in alio præconexo absolute ex

Scientiæ

Scientiæ Mediæ suppositione. Ex qua etiam, & ex decreto purificandi conditionem pro futuris liberis absolutis, quæ vel sint inhonestæ, coalescit complexum præconexum absolute statui absolute, sed partim subsequens statum conditionatum futurorum; quod pariter deseruire potest, ut opposito sensu cognoscantur penes statum absolute in alio.

1434 Probatioque tertia, quam in hac sectione tuemur, mouet nos ad existimandum, absolute quæcumque futura contingentia cognosci à Deo in se ipsis sensu illo negatiuo, etsi libera soli Deo, cognoscantur simul in decreto præconexo absolute; etsi item libera voluntati creatæ, simulque non inhonestæ, cognoscantur simul in decreto prædefinitionis fundato in Scientia Mediæ; etsi præterea, quæ sint etiam inhonestæ, cognoscantur simul in præfato complexo: cognoscantur, inquam, simul per cognitionem virtualiter distinctam, ratione cuius non competat futuris, quod cognoscantur in se ipsis sensu illo negatiuo, sed potius opposito.

1435 Ut præfata responsio penitus calleatur, iuuat obseruare ex S. Thoma *1. p. quest. 14. art. 5.* in corpore: *Dupliciter aliquid cognosci, uno modo in se ipso, alio modo in altero. In se ipso quidem cognoscitur aliquid, quod cognoscitur per speciem propriam adæquatam ipsi cognoscibili; sicut cum oculus videt hominem per speciem hominis. In alio autem videtur id, quod videtur per speciem continentis, sicut cum pars videtur in toto per speciem totius, vel cum homo videtur in speculo per speciem speculi, vel quodcumque alio modo contingat aliquid in alio videri.* Vnde infert S. Doctor: *Deus se ipsum videt in se ipso, quia se ipsum videt per essentiam suam. Alia autem à se videt non in se ipsis, sed in se ipso, in quantum essentia sua continet similitudinem aliorum ab ipso.* Quæ illatio conformis est doctrinæ probationis nostræ tertiæ, cum S. Thomas non recurat ad decretum prædefiniens, sed ad suam essentiam, tanquam ad causam exemplarem, ut præbeat rationem habitæ à Deo de futuris creaturis scientiæ visionis in semetipso. Et cum eam non habeat in semetipso, seu in sua essentia, ut præconexa absolute cum eis, hac de causa diximus, habere aliquatenus in ipsismet futuris, sumendo negatiuè voces *in ipsismet*, & *in seipsis*, quatenus negent aliud, quod cognitum determinet cum præconexione absolute ad cognitionem futurorum.

1436 Si verò sumantur cum S. Thoma, ut significant cognitionem per speciem propriam adæquatam, qua obiectum concurrat ad illam, & specificet, dando illi perfectionem, aut formalitatem, qua pollet; aut ut significant cognitionem obiecti ratione, vel gratia, vel merito sui, & independenter à quouis alio, non cognoscuntur futura in se ipsis hoc sensu, proindeque non sunt obiectum formale, neque motiuum, sed materiale, & purè terminatiuum cognitionis diuinæ trahentis totam suam perfectionem ex diuino intellectu completissimo à se per modum potentiæ, & speciei impressæ ad cognoscendum quidquid contingenter foret sub quavis conditione indifferente; conducteque, necnon quidquid contingenter erit sub quavis purificanda conditione. Ita Ruyz de *scientia Dei, disp. 29. sect. 1. disp. 73. sect. 2. disp. 75. sect. 1.* referens complures alios è Societate. Et quanuis non desint Recentiores aliqui, qui velint, creaturas, siue possibiles, siue futuras, posse esse obiectum formale cognitionis, & voluntionis

diuinæ, non egeamus eorum subsidio ad præsentem controuersiam.

SECTIO CXXXIX.

Ex huius classis probationibus diruntur duo aduersariorum argumenta.

1437 Quæ nos causa mouit non semel in præcedentibus, ad anticipandans nonnullas Theologorum nobis aduersantium obiectiones, nunc etiam mouet, nimirum facilius, & breuius earum solutio, ob proxima nostra fundamenta, recentemque illorum memoriam, quin necesse sit lectorem fatigare remissionibus ad loca remotiora.

1438 Igitur inter obiectiones primarias contra Scientiam Mediæ, seu contra independentem à decreto subiectiuè absolute, & obiectiuè conditionato de futuris contingentibus conditionatis, est ea, quæ legitur in Authore Cursus Theologici Carmelitarum *Discalceatorum tract. 3. disp. 12. dub. 1.* Refutat ibi eam scientiam, quia absque decreto efficaci præfato non datur medium, quo illa futura cognoscantur à Deo. Quod se probasse ait in *disp. 7. ex num. 26. vsque ad 136.* agendo præcipuè, & directè de futuris contingentibus absolutis. Sed ex dictis in *sect. præcedenti*, elucescit, quo sensu sit in medio cognitio diuina de futuris conditionatis, decreto illo efficaci secluso, & quo alio sensu sit citrà medium.

1439 Aduersus quem respondendi modum, nihil extat ex numero illo 26. vsque ad 136. quod vim aliquam contineat. Nam vsque ad 43. probatur, Deum neque in sua essentia, neque in suis ideis (seu in sua scientia necessaria representante rerum extra se rationes, & quidditates) tanquam in medio cognoscere contingentia absolute. Quod non modò circa absolute, sed etiam circa conditionata nos fatemur, loquendo de essentia, & ideis diuinis tanquam de medio absolute præconexo; sed diffitemur, loquendo de eis tanquam de medio conditionatè præconexo, & ex suppositione, quod conditionata forent, & absolute erunt. Quam solutionem Author ille non impugnat. Vltius vsque ad num. 74. adstruitur, Deum non cognoscere contingentia absolute in decreto suæ voluntatis ut futuro. Imò & nos dicimus, neque debere cognoscere illa in eo ut præsentia; quamquam si sit dependens à Scientia Mediæ, possit in eo cognoscere. Et ut permitteremus, in independenti cognoscere, deberet simul per aliam cognitionem virtualiter distinctam attingere illa per aliud medium, quam decreti. Num verò Deus queat, necne, cognoscere sua decreta ut futura virtualiter? Quæstio est in vtramque partem disputata, & defensa à Nostris, & negotio præfati non necessaria: de qua ego iam in *sect. 44. & duabus seqq.* Præterea vsque ad numerum 87. statuitur, Deum non cognoscere futura contingentia absolute in comprehensione, vel etiam supercomprehensione causarum secundarum. Quod nos inficiamus in sensu Authoris illius: sed alium probabilem proponemus in *sect. 146.* Postremò vsque ad numerum 136. vel etiam vsque ad 150. obstruitur, Deum non cognoscere talia futura in eorundemmet veritate obiectiua. Quod assumptum, qua parte dirigitur ad id, ut veritas obiectiua liberorum voluntatis creatæ futurorum, siue absolute

E e 4 rum,

rum, siue conditionatorum, nequeat stare salua absque decreto diuino actuali efficaci, & antecedenti, refutabitur affatim in 2. parte, iamque in Classe 10. viam strauimus contrariam: qua verò parte dirigitur ad id, ne veritas illa obiectiua sit obiectum formale diuinæ præscientiæ, annuemus conuenienter ad dicta de proximo.

1440 Idem Author *disputat. 8. ex num. 9. vsque ad 34.* contendit, medium cognoscendi futura contingentia absoluta debere esse decretum diuinum antecedens, efficax, & absolutum, tam subiectiuè, quam obiectiuè. Probatque, quia voluntas diuina est vniuersalissima, & efficacissima. Ergo debet prædefinire efficaciter, tam quoad substantiam, quam quoad modum quidquid à Deo ad extra agendum est, aut quidquid à quibusvis causis secundis postea fiet, ita vt hæc omnia infallibiliter eueniant secundum præscriptum eiusdem voluntatis. Ergo Deus in hoc decreto prædefinitiuo poterit, & debet cuncta futura contingentia absoluta certò cognoscere. Cuius enthymematis Antecedens constat, nam Deus est vniuersalissimum, & efficacissimum agens, vt pote vniuersalissimum ens, habens infinitam efficacitatem ad operandum. Ergo cum operetur per voluntatem, oportet, vt hæc sit vniuersalissima in volendo, & efficacissima in causando. Prima Consequencia etiam patet, nam si diuina voluntas non prædefiniret omnia illa, tam quoad substantiam, quam quoad modum, non esset vniuersalissima, neque item esset efficacissima, si cuncta non ita infallibiliter euenirent, sicut ipsa decernit. Secunda Consequencia non minus claret, quia non stat cognitio decreti diuini inferentis infallibiliter futuritionem cuiusvis futuri contingentis absoluti, & non cognosci certò à Deo prædictam futuritionem.

1441 Accedit duplex confirmatio, quarum vna desumitur exinde, quòd voluntas diuina non vtunque est causa rerum, sed causa prima, ac proinde eius efficacitas independens est à quacumque alia efficacia voluntatis secundæ, quanuis eam inferat. Ergo Deus in voluntate sua efficaciter decernente futuritionem cuiuscumque futuri, certò sciet, illud esse futurum, sicut per suam voluntatem est decretum. Altera confirmatio accipitur exinde, quòd Deus certò scit cuncta possibilis in sua essentia, tanquam in causa prius cognita. Ergo etiam certò sciet cuncta futura in eadem essentia tanquam in causa prius scita, & per consequens in diuino decreto efficaci, seu (quod in idem recidit) in eadem essentia determinata per tale decretum.

1442 Sed in primis permisso toto conamine Authoris illius circa futura contingentia absoluta cognoscenda à Deo in decreto suo efficaci, antecedenti, & simpliciter absoluto, iam dixi in *num. 1410.* quid inde vt summum inferatur, videlicet non cognoscenda à Deo futura contingentia conditionata, nisi in decreto conditionato simpliciter. Deinde, vt prænotauimus in *num. 1411.* cognitio diuina futurorum contingentium absolutorum, & inhonestorum voluntatis creatæ, in decreto diuino actuali, simpliciter absoluto, & efficaci non est ingrata plerisque ex Schola nostra, si subsequens sit Scientiam Mediam. Tertio, vt iam monui in *num. 1419.* etsi decretum præfatum haberetur à Deo independentem à Scientia Media; essetque medium aptum ad cognoscenda futura contingentia absoluta, etiam inhonesta, daretur adhuc aliud medium non minus aptum,

1443 Quarto concedimus Antecedens enthymematis, & reluctamur primæ Consequentiæ, quia vt voluntas diuina sit vniuersalissima, & efficacissima, siue in volendo, siue in permittendo, sufficit, quòd adiuncta sit Scientiæ Mediæ, per quam Deus certò, & infallibiliter cognoscat quidnam operarentur agentia libera creata sub quauis conditione indifferente, & conducente. Nam, stante tali Scientia, poterit Deus velle conditionem ad quamcunque actionem, tam quoad substantiam, quam quoad modum; & posita conditione, euenient cuncta infallibiliter, sicut Deus voluit, vel permisit. Vnde ruit secunda Consequencia.

2444 Ad primam confirmationem dicimus, voluntatem diuinam esse causam primam rerum, & eius efficacitatem non esse dependentem strictè à quacumque alia efficacia voluntatis causæ secundæ, non tollere quominus efficacitas voluntatis diuinæ possit, & debeat esse attemperata voluntati causæ secundæ, quando Deus velit seruare libertatis iura, quæ ipsi concessit voluntariè, gratis, & liberaliter, non coactus, neque inuitus, & cum omnimoda libertate sua à necessitate. Vnde liquet, negandam esse Consequentiæ, vt quæ sit de subiecto non supponente, non enim datur in Deo voluntas efficax, antecedensque Scientiam Mediam, & decernens futuritionem contingentem absolutam liberi actus voluntatis causæ secundæ; talis namque diuina voluntas destrueret ipsam libertatem causæ huius.

1445 Ad secundam confirmationem respondemus annuentes Antecedenti, si Omnipotentia diuina habeat absolutè, & necessariò connexionem cum creaturis possibilibus; sed reuocantes Consequentiæ, tum quia neque ipsa essentia diuina habet similem connexionem cum futuris vllis contingentibus absolutis, neque in ipsa datur decretum efficax, antecedensque Scientiam Mediam, quod cum futuris contingentibus liberis voluntatis creatæ habeat talem connexionem. Et de decreto subsequente non negamus, posse esse vnum è mediis, in quibus Deus hæc futura, quæ inhonesta non sunt, præsciat; vt neque de decreto independenti ab ea Scientia inficiamus esse etiam vnum è mediis, in quibus Deus cognoscat futura illa, quæ soli sibi sunt contingentia, & libera, vt creatio Angelorum. Tum quia additamentum illud, & per consequens in diuino decreto, &c. nullatenus descendit ex Antecedente, in quo sermo fuit de essentia nuda, & absque decreto vllò libero. Alias responsiones dabimus in *sect. seq.*

SECTIO CXL.

Argumentum aliud tertium euertitur.

1446 Secunda confirmatio, cui iam ex parte respondimus, cum vix reperiretur aliis in Thomistis, cœpit apud Vincentium Baronem, & ex hoc apud Gonetum extollere caput inter alia contra nostram sententiam. Ast cum hæcenus Vincentium non legerim, sed solum ea, quæ ex illo refert Ferrerius noster, insistam transcriptis à Goneto, & relatis à Ferrerio.

1447 Gonetus itaque *tom. disp. & art. 2. pag. 61.* versans eam quæstionem, an in Deo præter modum cognoscendi creaturas possibles in essentia sua, tanquam in causa, detur alius, quo in se ipsis im-

mediate cognoscat, seu independentem ab essentia diuina prius visa, & cognita? scribit: [Hæc quæstio magni ponderis est, ex ea siquidem, tanquam ex præcipuo fundamento, dependet positio, vel destructio Scientiæ Mediæ. Si enim Deus non cognoscat res immediatè in se ipsis, sed solum in se ipso, & in sua essentia, & Omnipotentia, tanquam in causa; cum illa non sit causa rerum, nisi vt determinata, & applicata per diuinæ voluntatis decretum, eo quòd Deus non sit agens naturale, sed liberum, & operetur omnia iuxta consilium voluntatis suæ, vt ait Apostolus, manifestum est, futura contingentia non esse cognoscibilia ab intellectu diuino independentem à decreto, & in signo rationis illud antecedente. Et sic vacat Scientia Media, quæ est cognitio futurorum contingentium conditionatorum ante decretum. E contra verò si Deus creaturas cognoscat immediatè in se ipsis, & independentem ab essentia diuina prius cognita, poterit cognoscere res futuras independentem à decreto, & sic dabitur in illo Scientia Media. Vnde Suarez, Valentia, Granado, & alij ex recentioribus aduertentes iuxta doctrinam SS. PP. præsertim Dionysij, Augustini, & Thomæ, non posse negari, Deum creaturas in sua essentia, & Omnipotentia, tanquam in causa cognoscere, ferantur Deum hoc modo creaturas cognoscere. Verumtamen vt Deo assignare possint Scientiam Mediam, seu cognitionem futurorum independentem à decreto, docent, præter hunc modum cognoscendi creaturas in essentia diuina, tanquam in causa, dari alium, quo Deus illas in se ipsis immediatè cognoscat, seu independentem ab essentia, & Omnipotentia sua prius visa, & cognita. E contra verò Thomistæ, & alij Scientiæ Mediæ impugnatores contendunt, hunc posteriorem modum cognoscendi creaturas esse imperfectum, subindeque illum excludunt; ac docent, Deum non aliter cognoscere creaturas possibles, aut futuras, quam in essentia, & Omnipotentia sua, tanquam in causa, ac medio prius cognito.] Sic ibi Gonetus.

1448 Et in §. 2. pag. 76. ait, Suarium, dum negat, respici ab actu libero diuino bonitatem creatam, vt obiectum formale, dumque concedit cognitionem diuinam creaturarum in se ipsis immediatè, & independentem ab essentia diuina prius visa, recedere apertè à veritate in hoc posteriori, efflareque in eo frigidum, & simul calidum in priori. Quibus non contentus Gonetus concludit §. 3. his verbis, pag. 84. [Ex dictis in hoc, & præcedenti art. eruditus lector agnoscat, quàm altas doctrina Thomistarum asserentium, Deum omnia in se ipso, vt in causa, cognoscere, radices egerit, PP. traditionem, & omnium scientiarum principia complexa, & quàm vani fuerint hæcenus in ea conuellenda aduersariorum conatus. Antelliget etiam, sententiam asserentem, Deum futura contingentia in suo decreto cognoscere, non esse nouum Thomistarum inuentum, ignotum antiquis PP. maximè D. Augustino, & S. Thomæ, vt P. Annatus singulis ferè paginis obiicit: cum vterque S. Doctor non aliam agnoscat in Deo creaturas quascumque, seu possibles, seu futuras, cognoscendi rationem, quàm in se ipso, vt in causa; & Dionysius, omnium Theologorum post Apostolos antiquissimus, hanc doctrinam clarissimè, & disertissimè tradat. Sed mirum, quòd cum hæc de cognitione creaturarum in Deo controuersia tanti sit momenti ad constituendam, aut euertendam

Scientiam Mediam, eam tamèn prædictus Author ne leuiter quidem attigerit, sed hanc difficultatem, ex qua, vt supra ostendimus, omnino pendet positio, vel destructio talis scientiæ, penitus dissimularit. Quod non leue indicium est, aded firmam esse nostram doctrinam, vt nihil possint aduersarij opponere illi, quod facillè non excutiamus.] Hæc Gonetus.

1449 Ad quæ pacatè repono primò, etsi Deum creaturas possibles cognoscere solum in se ipso, tanquam in causa, referret quidpiam ad id, vt futuras siue conditionatè, siue absolutè, quæ sibi soli liberæ forent, vel erunt, cognoscat in decreto efficaci, & antecedente, quod existeret, vel actu existat; etsi item referret quidpiam ad id, vt futuras conditionatè, quæ liberæ forent voluntati creatæ, cognoscat in simili decreto, quod existeret, & eadem futuras absolutè cognoscat in decreto efficaci supponente Scientiam Mediam: nihil tamen refert contra hanc vel simpliciter, vel prout à Goneto ponitur diuina Scientia futuri liberi conditionati voluntatis creatæ.

1450 Secundò, Deum non cognoscere creaturas immediatè in se ipsis, sed tantum in se, tanquam in causa, eumque illarum non esse causam, nisi vt determinatum, & applicatum per diuinæ voluntatis decretum, esto probet, requiri decretum, quod existeret, sicque cognoscat; & decretum, quod actu existat, sicque cognoscat, vt Deus in se tanquam in causa cognoscat voluntatis creatæ futura libera conditionata, & absoluta; nullo tamen modo probat, quòd opus erat, nempe tale decretum esse efficax, & per se connexum cum actu futuro. Nam si esset, non tam essentia, quam decreto attribueretur esse medium, in quo Deus præsciret actum illum, siquidem non præcisè vi essentia, sed decreti extituri, vel existentis in Deo ille cognosceretur.

1451 Tertio, de Suarez, Valentia, & Granado falsè dicitur sollicitos de Scientia Media inuexisse modum cognoscendarum à Deo creaturarum possibilem in se ipsis immediatè, vltra alium modum earum cognoscendarum in essentia diuina. Non allegat Gonetus loca trium illorum Doctorum. Sed primus *lib. 3. de Attributis Dei positiuis, cap. 2. ex num. 12. vsque ad 16.* tractans eandem quæstionem ac Gonetus, est eiusdem cum illo sententiæ. Vnde cum alibi docuit, actus liberos diuinos non habere pro obiecto formali bonitatem creatam, non fuit transfuga à veritate, neque uomuit simul calidum, & frigidum. Vt omittam, non desse Theologos, qui diuersimodè opinentur de actibus liberis diuinis, ac de diuina scientia, præsertim quæ contingens est, quoad obiecta formalia. Vt item omittam, non esse phrasem illam è decore grauitatis Theologicæ, neque dignam vsurpari aduersus tam Eximium Doctorem, & cuius modestiæ laus tanta est. Secundus, nempe Valentia, *1. p. disp. 1. quæst. 14. punct. 3. §. Ex quo sequitur*, tradit clarissimè, creaturas cognosci à Deo in sua essentia primariò, & secundariò, merèque terminatiuè in se. Tertius, scilicet Granado, non minus clarè *tom. & controu. 1. tract. 6. tota disputat. 1. controu. 2. tract. 1. disp. 2. tract. 2. disputat. 1. 3. & 4. tract. & disputat. 4. sect. 5. numero 25. sect. 6. numero 43. tractatu 5. disputatione 6. numero 5.* & sæpe alibi, loquens de creaturis, siue possibilibus, siue futuris.

1452 Non eo inficias, approbari à nonnullis è Nostris modum illum cognoscendi possibles. Sed in illo nullam

nullam habuerunt curam de Scientia Media, utpote quæ æquè tuta sit, illo reprobato. Neque item eo inficias, è nonnullis illis paucos aliquos progredi, ut si futura libera voluntatis creatæ cognoscantur à Deo in se ipsis immediatè, inferant obesse nihil, quominus creaturæ possibiles sic etiam cognoscantur. Sed non assumunt eam conditionem tanquam necessariam ad incolumitatem Scientiæ Mediæ. Quæ certè salua stat, si futura libera conditionata voluntatis creatæ non cognoscantur in decreto efficaci, & antecedenti subiectiue absoluto, & obiectiue conditionato, vel tam subiectiue, quam obiectiue conditionato, neque in alio prædicato diuino præconnexo absolute, & determinatè cum eis. Præterea Gonetus *art. 5. §. 1. pag. 35.* supponit ut certum, & ab omnibus receptum, cognosci à Deo creaturas possibiles (eademque est ratio de futuris) in se ipso ut in obiecto primario, tum quia illæ sunt obiectum secundarium intellectus diuini, tum quia Deus in cognitione illarum non mouetur ab illis, sed à propria essentia, quæ vnitur per modum speciei ad sui, & ad illarum cognitionem, aliàs diuina cognitio dependeret, & perficeretur ab illis. Tum quia illæ non per speciem sui propriam, sed Dei cognoscuntur ab hoc. Cum itaque apud omnes sit id fixum, & ratum ex testimonio Gonetii, erit & apud eos, qui è Nostris fecerunt, creaturas possibiles, & futuras cognosci in se ipsis immediatè à Deo. Sicque inter alios declarat Vazquez *1. p. disp. 142. cap. 3. & disp. 143. cap. 4.* Qui Doctor, etsi ob non connexionem Omnipotentia cum possibilibus neget harum à Deo cognitionem in se ipso, tanquam in causa productiua, sed non tanquam in verbo, & specie expressa. Quæ semel concessa, & Deum esse obiectum primarium, atque simpliciter, tam motiuum, quam formale cognitionis, qua ipse attingit creaturas possibiles, & futuras, tanquam obiectum secundarium, atque materiale, non restat aliud negotium de re, quam an cognitio ea attingens dicenda sit earum in se ipsis immediatè, & aliquatenus ut obiectorum motiuorum, & formalium, si ad eas per se, & secundum se terminetur sine interuentu medijs absolute, & determinatè præconnexi.

1453

Quartò, doctrina de creaturarum possibilium cognitione Dei in se ipso, ut in causa, seu in sua Omnipotentia, tanquam in medio cognito, commendationem quidem habet ab autoritate multorum Theologorum, sed non complectitur traditionem PP. principiaque omnium scientiarum. Nam PP. à Gonetio allegati explicantur satis commode à Vazquo, Recapito, & alijs contrariæ opinionis, quam cum Scoto, Okamo, & cum multis vtriusque sectæ antiquis, & modernis tuerentur: illaque omnium scientiarum principia non lego ego in Gonetio, sed argumentationes aliquas non amplius, quam probabiles, & aliquas prorsus inefficaces. Sed gratis do, eam doctrinam Gonetii tam altas radices agere. Cæterum quòd Deus non simul cognoscat creaturas possibiles in se ipsis immediatè, non ut obiectum primarium, neque ut motiuum, & formale simpliciter, sed ut secundarium, & materiale simpliciter, quanquam formale secundum quid, non habet inconcussum fundamentum in traditione PP. neque in principijs vel vnus scientiæ, sed ut summum inuitur rationibus probabilibus. Videatur Izquierdus *trakt. 9. de Deo vno. disp. 23. quest. 8. propos. 2. disp. 25. quest. & propos. 1. qui pro me fideiubeat.*

Sed iterum vltro concedo, altissimas radices agere cognitionem de creaturis possibilibus in solo Deo, ut in causa: quidnam hoc est, ut inde transitum faciat Gonetus ad cognitionem conditionatè futurarum liberarum voluntatis creatæ in diuino decreto efficaci, antecedenti, subiectiue absoluto, & obiectiue conditionato? Si cognitio possibilium in solo Deo, ut in causa, esset in ipso, ut applicato per decretum actu habitum erga possibiles creaturas, transitus ille fieret aliqua cum verisimilitudine. Sed non est.

Si dicat, transitum fieri ad decretum, quia connectio, quam Deus, ut causa productiua, habet cum creaturis possibilibus, & ratione cuius in eo, ut causa, cognoscuntur illæ, suppleri in ipso, ut causa, debet per decretum respectu earum aliarum futurarum, cum quibus Dei essentia non habet connexionem. Contrà est, tum quia is est Gonetii, aut Vincentij Baronis discursus, sed non SS. Dionysij, Augustini, & Thomæ, neque ad eum reliquerunt vestigium vllum, cum tractarunt de cognitione diuina creaturarum possibilium in solo Deo, ut in causa. Tum quia ratio, ob quam essentia diuina non habet connexionem cum eis alijs creaturis futuris, neque se sola est medium ad ipsas cognoscendas, vti est ad cognoscendas possibiles, vrget etiam, ne quasi comparer connexionem, & rationem medijs per decretum efficacem, antecedens, &c. istud enim præstaret, ne forent libera voluntati creatæ, & ne à Deo cognoscerentur vt libera respectu eiusdem voluntatis. Tum quia ab essentia diuina, quæ præcisè ratione suæ virtutis operatiuæ, & perfectionis necessaria est medium ad cognoscendas creaturas possibiles, non aptè fit progressus ad id, vt sit medium futuris cognoscendi, non præcisè ratione suæ perfectionis necessaria, sed alicuius terminationis contingentis, & defectibilis, etsi intrinsecæ, vel respectus (ut vocant) rationis, vel denominationis constata ex essentia diuina, & ipsis creaturis futuris.

Quintò, P. Annatus calammum non exercuit in ea difficultate, non quia dissimularit agnoscens se imparem, vt superaret; sed quia non reperit inter alias contra Scientiam Mediam comportatas à Theologis, quibus responderet. Etsi enim inueniat in Authore Curfus Carmelitani, sed non nisi breuissimè indicata, & non nisi directè aduersus scientiam visionis de futuro contingenti absoluto, non fundatam in decreto efficaci, & antecedenti, absolute simpliciter. Forsanque sciens omisit, quia putaret, non indigere enodatione. Et vtrumque præterierit eam, me lateat, quodnam inde iudicium sumatur pro tanta doctrinæ Thomistarum recentium firmitate, vt nihil possimus in Scientiæ Mediæ fauorem adducere, quod non facile excutiat Gonetus. Prætermisso vnus rationis sententiæ nobis aduersæ non enervat nostras omnes rationes, neque reddit eas solutu faciles.

Sextò, sit per me modus, quo Deus præscit futura conditionata libera voluntatis creatæ, dependens à modo, quo cognoscat creaturas possibiles; & modus has cognoscendi sit inconcussè talis, qualem vult Gonetus. Sed inde ego sic arguo: Modo isti conformior est, quem seruet Scientia Media, quam quem scientia conditionata innixa decreto efficaci, antecedenti, subiectiue absoluto, & obiectiue conditionato. Ergo amplecti oportet modum Scientiæ Mediæ, & repudiare eum alium. Probo Antecedens, nam modus Scientiæ Mediæ in eo consistit, quòd extiruram re ipsa conuerfionem

1454

1455

1456

uersionem verbi gratiâ, Tyrionum ex propria ipsorum voluntate, adiuta Dei gratiâ, sub conditione prædicationis Christi, cognoscat Deus independenter ab omni suppositione, & medio antecedenter præconnexo absolute, atque determinatè, & proinde independenter à decreto diuino actualiter exercito, sed determinatus à sua diuina essentia, tanquam specie, & tanquam obiecto primario, motiuo, & formali simpliciter. Sed talis modus magis refert illum creaturas possibiles cognoscendi ex determinatione simili eiusdem diuinæ essentia, & independenter à præuia suppositione, aut medio decreti habitus de præsentia à Deo, quam referat, qui è contra est dependenter, & qui non est ex essentia determinatione præcisè. Atque ita se habet modus scientiæ conditionatæ, de qua curat Gonetus; cum tamen si diuina essentia ratione sui, & abstrahendo ab omni alio, siue increato, siue creato, polleat perfectione, vt determinet tanquam species, &c. diuinum intellectum ad cognitionem creaturarum, tum quæ possibiles sint, tum quæ sint futuræ, videatur dubitari non posse de maiori vniformitate scientiæ futurorum, & scientiæ possibilium. Insuperque, vt hæc dicatur haberi in essentia diuina, ut in causa, non opus erit recurrere ad principium litigiosum de diuinæ Omnipotentia connexionem cum possibilibus.

1457

Ex his, quæ reposuimus ad magnificum Gonetii pro ludio pro ptincipe suo contra Scientiam Mediam argumento, iam istud manet exarmatum, quod est huiusmodi in *disput. 6. artic. 5. §. 1. ex pag. 493.* Creaturæ possibiles non aliter cognoscuntur à Deo, quam in Omnipotentia, tanquam in causa. Ergo non est alia futurorum cognitio in Deo, quam in eadem Omnipotentia determinata per decretum. Secundò, nam sicut ab essentia, vt imitabili per modum ideæ, habent creaturæ suam non repugnantiam vt sint entia ex participatione essentia, & ab Omnipotentia sunt producibiles, vt à causa effectiua, potenteque quidquid non repugnat: ita voluntas, vt determinata per decretum positiuum aut permissiuum, est transitus à possibili ad futurum. Tertio, quoniam sicut fundamentum, & radix, cur possibilia cognosci debeant in essentia, vt in causa, nec aliud medium suppetat extra Deum, est perfectio absoluta, & summa Dei independentia, quæ non patitur suæ cognitionis haurire aliunde, quam à propria essentia, specificationem, neque habere obiectum formale, & immediatum, nisi nudam essentiam: ita pariter discurrendum est de cognitione futurarum in essentia, vt per decretum determinata.

1458

Cuius argumenti concessio Antecedente, nego Consequentiam, & ad primam probationem dico, respectu conditionatè futurorum actuum liberorum voluntatis creatæ debere quidem intelligi non nudam Omnipotentiam, sed vt quæ, conditione purificata, determinaretur, aut applicaretur per decretum, quod haberet, ad concutendum cum voluntate creatæ pro huius libito. Sed quid inde ad determinationem, aut applicationem actualem per decretum actu habitum, perque decretum efficacem, & antecedens, taleque, vt ob connexionem sit medium ad cognoscendos præfatos actus? Idem ipsum dico ad secundam. Quòd enim illi intelligi non possint in statu futuritionis conditionatæ, nisi cognitio diuino decreto affectiuo, vel permissiuo, ratione cuius continerentur sub ambitu Omnipotentia diuinæ, & non essent penes suam entitatem physicam à sola voluntate creatæ, indubium est.

Sed restat probandum, debete cognosci decretum vnum, vel alterum, vt actu existens, cognoscique vt medium præuiè, efficaciterque connexum. Imò eo ipso, quòd supponitur cognoscendum decretum permissiuum, si peccatosi sint actus, qui præsciuntur, vt conditionatè futuri, repugnat S. Thomæ adducto in *num. 774.* esse præuiè, efficaciterque connexum cum ipsis tale decretum. Ad tertiam dico, inconueniens, quòd remouetur, si possibiles creaturæ cognoscantur à Deo in sua essentia, vt in causa, vitari etiam à nobis, si cognoscantur præfati actus circa decretum diuinum actu existens, & præconnexum. Nam sic cognosci non adimit, ne præsciatur in essentia diuina, vt obiecto primario, specificatiuo, motiuo, & formali simpliciter. Imò si prænoscerentur eo in decreto, etsi extra Deum hauriret præscientia suam specificationem, sed tamen à terminatione contingente, & defectibili, qualem putat Gonetus esse illud decretum. Et præterea non hauriret ab essentia nuda, secus ac scientia possibilium. Qui plura de hoc expectat, adeat Ferrerium *lib. 5. disput. 2. de Scientia Dei, cap. 5. & priori parte Respons. ad obiectiones Vincentianas, cap. 2.*

Quæ autem à nobis sunt dicta, sufficiunt abundè, ne ex eodem Gonetio in *articulo 4. §. 3. pag. 486. & seq.* putetur S. Thomas demoliri manifestè Scientiam Mediam, quoties (estque sæpè sapius) docet, Deum non cognoscere res creatas immediatè in se ipsis, & in sua essentia, tanquam in causa. Cum enim ea non sit causa rerum ad extra (addit Gonetus) nisi vt habet adiunctam voluntatem, & nisi vt determinata per decretum, eo quòd Deus non sit agens ad extra per modum naturæ, sed per modum liberi, si in illa, tanquam in causa, cognoscit futura contingentia, & libera, euidens est, non posse cognoscere illa per Scientiam Mediam antecedenter ad decretum. Profectò esset id euidens, si Scientia Media non respiceret ex parte conditionis decretum, quòd esset affectiuum, vel permissiuum futuri contingentis, & liberi, quòd affirmat. Ast ea respicit illud, non tamen decretum, quòd actu existat, neque quòd sit efficax, & præconnexum cum obiecto affirmato, eoque secundario, & materiali. Nam primarium, & formale, in quo cognoscit, & affirmat, fateor esse è S. Thomæ sententia diuinam essentiam. Qui S. Doctor cum non minus frequenter tradat, Deum cognoscere futura contingentia libera, provt sunt actu in se ipsis, & non provt sunt in suis causis, denotat nostram sententiam de eorum cognitione in ipsis negatiuè, scilicet negando medium omne, quòd ex parte etiam causæ primæ requiratur vt præconnexum absolute, & determinatè.

1459

SECTIO CXLI.

Abuc de tertio argumento. Excinduntur & alia.

Adem etiam satis, superque sunt, ne ex eodem Gonetio *disput. 4. artic. 5. §. 2. pag. 273. §. 3. pag. 275. & seqq.* tam idem S. Thomas, quam eadem ratio repetita pro cognitione futuri absoluti contingentis, & liberi voluntati creatæ in decreto simpliciter absolute, efficaci, & antecedenti Scientiam Mediam, reputentur vrgeri. Sed quia

1460

in

in postremo loco proficit ex Illustrissimo Godoy, attingam quiddam præterea profert. Inquit itaque: Futura præfata non cognoscuntur in essentia diuina secundum formalitates necessarias. Ergo secundum aliquam liberam, & consequenter cognoscuntur in ea, vt determinata per liberum decretum. Respondeo primò, cognosci in essentia diuina secundum formalitatem necessariam, nam hæc, facta suppositione de absolute futura verbi gratiã conuersione S. Pauli, determinat per modum speciei, & obiecti primarij, motiui, & formalis simpliciter ad cognoscendam eandem conuersionem, vt pluries dixi præunte S. Thoma 1. part. quest. 14. articulo 6. in corpore, vbi ait: *Sæpsum Deus perfectè non cognosceret, nisi cognosceret, quomodoque participabilis est ab alijs sua perfectio. Nec etiam ipsam naturam essendi perfectè sciret, nisi cognosceret omnes modos essendi.* Respondeo secundò, cognosci in essentia diuina secundum aliquam liberam formalitatem, id est, cognita aliqua libera formalitate, siue affectiua, siue permissiua, vt prærequisita, sed non vt medio, in quo vt præconnexo cognoscatur illa. Sic non potest cognosci perfectè amor noster liber, quin cognoscatur cognitio, à qua dependet; nec tamen in hac tanquam in medio cognoscitur ille.

1461

Sed replicat præcipuè aduersus primam responsionem, tum quia diuina essentia repræsentat obiectiuè futura contingentia libera voluntatis creatæ, vt causa illorum. Ergo per id solum determinari potest in esse repræsentantis illa, per quod determinatur in ratione causæ: quod quidem est decretum. Tum quia illorum continentia in esse diuino intelligibili, seu repræsentatiuo fundatur super eorundem contingentia in esse diuino physico. Sed hoc esse, non nisi vt determinatum per decretum, continet illa. Ergo, &c. Tum quia ad hoc vt vnum obiectum repræsentet alterum, & illo cognito, cognoscatur, requiritur connexio vnius cum altero. Atqui facta etiam suppositione futuræ conuersionis, verbi gratiã S. Pauli, non adest in diuina essentia infallibilis cum ea conuersione connexio, nisi ratione decreti liberi, quandoquidem connexio cum ea non sit necessaria, sed contingens, & libera formalitas Dei. Ergo adhuc in præmissa hypothesi nequit essentia diuina repræsentare talem conuersionem, nisi ratione decreti liberi.

1462

Ad primam replicam fateor, essentiam diuinam in ratione causæ determinati, seu potius applicari per decretum liberum, sed indifferens ex se, vt ex arbitrio voluntatis creatæ ponatur, vel non ponatur effectus. Quare non applicatur per decretum præconnexum cum conuersione S. Pauli, & in quo per se, vt in medio, possit ea repræsentari. Et ideo repræsentatio obiectiua reuocanda est in essentiam, quæ ex suppositione futuræ conuersionis, præuio decreto indifferente, sed erga eam affectiua, determinat necessariò intellectum diuinum ad cognoscendum in se, vt in medio, eam. Vnde patet solutio secundæ replicæ. Ad tertiam dico, vt in vno obiectiuè repræsentetur alterum, non requiri absolutam vnius, siue secundum se, siue ratione adiunctæ cuiuspiam entitatis connexionem cum altero; sufficit, si cognito vno, debeat cognosci alterum ex suppositione aliqua, ex qua illud vnum debeat vt primarium, specificatiuum, motiuum, formaleque simpliciter obiectum determinare ad cognitionem alterius. Vti debet diuina essentia determinare diuinum intellectum ad cognitionem

conuersionis S. Pauli, quæ supponatur exitura absolute, & vt nos iam exposuimus in sect. 138. Estque futura conuersionis existentia conditio, sine qua intellectus diuinus non determinaret se ad præscientiam de ea, & ex qua non potest non determinare se. Vnde datur connexio conuersionis cum præscientia, quam infert, & præscientiæ cum conuersione, quam supponit; sed ex parte voluntatis diuinæ nulla datur connexio antecedens, inferensque conuersionem. Loquor de connexionione non fundata in Scientia Media, vel non constituta ex ipsa.

1463

Præterea obiicit, non deest quidpiam decreto diuino, vt sit medium in quo Deus cognoscat futura contingentia libera voluntatis creatæ, habet enim cum his connexionem necessariam. Et tale est, vt ex illo possit homo per discursum euidentem, Deusque per simplicem intuitum colligere futuram horum existentiam, iuxta illud: *Ipsè dixit, & facta sunt*; & iuxta illud, *Omnia quacumque voluit, fecit*. Tale itidem est, vt pertineat ad voluntatem consequentem, proindeque infallibiliter afferat annexam infallibilitatem euentus. Et nisi decretum diuinum esset medium sufficiens, in quo cognoscerentur præfata futura, desereret speciem, & penderet ab eis diuina præscientia, vt pote quæ ad ea non terminaretur fundata in diuina essentia, tanquam in obiecto primario, & motiuo.

1464

Profectò in hac obiectione assumitur, & non probatur decreti non supponentis Scientiam Mediam præconnexio eis cum futuris, quam omnino negamus; vt & ex tali decreto præcisè sumpto posse siue à Deo, siue à nobis deueniri in eorum notitiam. Etsi verò fiat quiddam Deus dicat, & velit absolute; sed modus, quo dicat, & velit, attendendus est. Dicet, & vellet ea futura per imperium, & decretum supponentia Scientiam Mediam, vel per decretum purificandi conditionem, sub qua per huiusmodi scientiam nouit ea esse futura. Et vno, vel altero modo considerata diuina voluntas, est quæ consequens dicitur, & semper impletur, quæ efficacissima, inuincibilis, & immutabilis, quæ deficere non potest, neque impediri, cum qua stare non potest negatio effectus voliti, & ratione cuius Deus est agens fortissimum. Id quod addo, vt obiter maneant explicata loca quædam SS. Augustini, & Thomæ allata in præfatiarum, & sapissimè in similibus alijs punctis à Gonetio. Rursus etsi decretum prærequisitum ad ea futura non sit per se medium, in quo præsciantur à Deo, sed tantum conditio, quæ simul debeat cognosci; non ideo tamen præscientia specificaretur ab eis, sed ab essentia diuina, quam respiceret vt obiectum primarium, motiuum, & simpliciter formale, iuxta superius dicta.

1465

Instat etiam Gonetus contra è Nostris illos, qui sentiunt, ea futura cognosci à Deo in complexo ex Scientia Media, & ex decreto purificandi conditionem; nam tale decretum, indifferens ex se, non determinat voluntatem creatam, sed potius ab hac determinatur, quantum ad speciem actus. Ergo prius naturà cognosci debet à Deo futura determinatio voluntatis creatæ ad speciem actus, quam cognoscatur decretum vt determinatè influens. Ergo repugnat, quòd Deus in eiusmodi decreto cognoscat futuram determinationem voluntatis creatæ, subindeque actus nostros futuros, vt certò, & infallibiliter futuros. Confirmat, quia in causa indifferente, vt indifferens est, non potest cognosci determinatus effectus, & quia vt aliquid

aliquid habeat rationem medij ducentis in cognitionem alterius, requiritur tum vt cum eo habeat infallibilem connexionem, tum vt prioritate saltem naturæ antecedit: quorum neutrum conuenit decreto indifferente, vt pote ex se habili componi cum carentia actus liberi voluntatis creatæ, vt pote etiam expectanti huius determinationem, vt determinatè in actum influat.

1466

Sed hæc robore caret. Verum est obiectionis Antecedens. Prima tamen Consequencia distinguitur. Prius naturà cognosci debet per Scientiam Mediam futura conditionatè determinatio voluntatis creatæ ad speciem actus, quam per scientiam visionis cognoscatur decretum, vt actus existens, & determinatè influens, conceditur; prius naturà cognosci debet per scientiam visionis, negatur: & inde etiam negatur secunda Consequencia. Itaque in eiusmodi decreto existente actualiter, & in Scientia Media de actu futuro sub conditione purificata per decretum, cognitis à Deo, videtur ab hoc determinatio, quæ absolute est futura voluntatis creatæ ad speciem actus, si que certò, & infallibiliter præscitur absolute futurus. Confirmationis prima, & secunda pars valent, si diceretur, cognosci actus absolute futurus voluntatis creatæ in solo decreto. Neutiquam id dicitur, sed cognosci tum in ipso, tum in Scientia Media: quod vtrumque est connexum cum futuritione absolute actus, modo declarato in sect. 57. Illud, quod decretum, seu Deus eius ratione expectet determinationem voluntatis creatæ ad speciem actus, vt in hunc determinatè influat, opponitur orationem magis, quam Theologicè. Etenim Deus purificationem conditionis decernit, præcisius determinationis faciendæ à voluntate creatæ, si purificetur conditio. Non igitur expectat suspensus mente, & vt nondum assequutus principia ex quibus determinetur ad cognoscendum actus speciem, quæ foret. Hoc namque non esset sine imperfectione intellectus dubitantis, vt scitissimè notat S. Thomas lib. 1. contra Genesim, cap. 82.

SECTIO CXLII.

Interpretatio ad aliqua SS. PP. testimonia, quæ in contrarium allegantur.

1467

Vlterius opponit Gonetus S. Hilarium Pictauiensem, dicentem libro 9. de Trinitate: *Quæ Deus facere decreuit, in sua voluntate agnouit.* S. Augustinum cap. 10. de Prædest. SS. aientem: *Prædestinatione Deus ea præsciuit, quæ fuerat ipse futururus.* Habetque similia cap. 17. & 18. ac 19. de Bono per se. S. Thomam dicentem in 1. distinct. 38. quest. 1. art. 5. in corpore: *Deus ab æterno non solum vidit ordinem sui ad rem, ex cuius potestate res erat futura, sed ipsum esse rei inuebatur*; id est, non solum vidit decretum suæ voluntatis. *Distinct. 39. quest. & art. 1. ad 5. Licet esse, & scire sint idem, secundum rem tamen scire sequitur voluntatem, vt imperatum ab ipsa; esse autem rem*; id est, scire sequitur voluntatem, vt cui innitatur tanquam medio sciendi. 1. p. quest. 14. art. 8. in corpore: *Scientia Dei est causa rerum secundum quod habet voluntatem coniunctam. Vt de scientia Dei, secundum quod est causa rerum, consuevit non inuari scientia approbationis*; id est, vt includit, imò & supponit præuium R. P. Gabr. de Henao, Scient. Med. Pars I.

decretum diuinæ voluntatis. Lib. 1. contra Genesim, cap. 68. sic: *Deus cognoscat res, secundum quod sunt in causis suis. Artificialia autem sunt in artifice per voluntatem. Scit igitur Deus nostras voluntates videndo suam voluntatem*; id est, scit nostras voluntates liberas in suis liberis prædefinitionibus, sicut artifex in prædefinitione, quam habet sui effectus cognoscat illum. Lib. 3. cap. 56. sic: *Deus voluntates nostras, sicut & alias suos effectus, cognoscat per hoc, quod est in nobis causa volendi*; id est, per decretum prædeterminans, antecedentemque prioritate naturæ, & causalitatis determinationem voluntatis nostræ, prout ad causam est opus. Lib. eodem 3. cap. 89. sic: *Deus est causa nobis non solum voluntatis, sed etiam volendi*; id est, nobis vt instrumentis, prout immediatè dixerat. Quare sicut in artificis virtute motiua, & applicatiua instrumenti, potest cognosci effectus eiusdem instrumenti, ita & in decreto diuino mouente, & applicante nostram voluntatem.

1468

Hæc omnes autoritates non probant, quod necesse erat, nempe Deum cognoscere futura absolute contingentia, & libera voluntatis creatæ in decreto antecedenter prædeterminatiuo, independentique à Scientia Media. Vnde plerique Nostrum admittentes eorum futurorum, quæ inhonestà non sunt, prædefinitiones ab illa dependentes scientia, curam deponunt respondendi, quoad attinet ad ea futura. Omnesque sufficienter respondebunt, explicantes testimonia PP. de inadæquato medio, quod sit decretum diuinum purificandi conditionem; quippe in ipso, & in Scientia Media cognoscatur absolute futura, quæ sunt etiam inhonestà. Imò non tenebuntur dicere esse medium, sed conditionem cognoscendam, vt in essentia diuina tanquam in medio, & obiecto primario, motiuo, atque simpliciter formali præsciantur. Non secus ac ipse Gonetus cum Illustrissimo Godoy ait tom. 12. disputat. 17. artic. 5. §. 3. & seq. cognosci à Christo per scientiam infusam supernaturalem futura contingentia in se ipsis, & per species immediatè repræsentantes illa tanquam obiecta formalia, quin tali cognitioni obster iuxta vtrumque Doctorem, quòd illorum veritas obiectiua debeat supponere decretum liberum diuinum & præconnexum cum illis, idque sit cognoscendum mediatè saltem, & in illis. Non secus etiam ac idem ipse Gonetus tom. 2. disp. 4. art. & §. 5. pag. 206. cum eodem ipso Illustrissimo Godoy scribit, scientiæ diuinæ de futuris contingentibus rationem obiectiuam formalem esse Omnipotentiam solam, ingrediente decreto per modum conditionis applicantis: quanquam Gonetus omittat, quod non recusat admittere Illustrissimus Godoy, nempe decretum esse medium obiectiuum, & non tantum conditionem.

1469

Sed de singulis adductis testimonijs PP. non nihil dicamus. Primum S. Hilarij lectum, vt arbitror, fuit apud Suarez lib. 1. de absoluta scient. futur. conting. cap. 6. num. 4. & à me conquisitum non inuenitur in libro 9. citato; etsi fatear, reperiri alia tum ibi, tum alibi, quæ adnotantur à Ruyzio disput. 25. de scient. Dei, sect. 4. num. 10. & 11. sect. 5. num. 8. & quæ intelligenda sunt, vt nuper monui. Secundum S. Augustini, & similia, pluraque alia collecta à Ruyzio in Sectionibus illis, & in 6. procedunt de prædestinatione sumpta pro decreto diuino erga opera libera voluntatis creatæ conducentia ad æternam vitam: quod decretum sit, vel prædefinitio efficax supponens Scientiam Mediam, vel cum inclinatione

F f seu

seu complacentia purificatum conditionis, sub qua voluntas creata per eam scientiam est præuisa salubriter operatur. Et in vno, vel altero prædestinatiuo decreto præscit absolutè, & per scientiam visionis Deus salutaria opera, quæ ipse principaliter est facturus in voluntate creata. Recolatur numerus 140.

1470 Tertium testimonium, quod est S. Thomæ, accipiendum est de Dei ad rem, quæ futura est, ordine consistente in diuina potentia ad eam producendam, siue se solo, siue simul cum causa secunda. Cum enim talis ordo non sufficiat ad certam, & infallibilem cognitionem existentiam futuræ, sed possibilitatis tantum, vel cuiusdam futuritionis imperfectæ, & ancipitis, addit S. Doctor, desumendam esse certitudinem, & infallibilitatem cognitionis exinde, quod rem, quæ exitura est in temporis differentia, intueatur ut iam eo ipso præsentem diuini intellectus æternitati complectenti & illam temporis differentiam. Is est S. Doctoris sensus, quoties pro certitudine, & infallibilitate diuinæ cognitionis de futuris contingentibus recurrit ad horum in æternitate præsentiam. Nec potuit eo in testimonio per Dei ordinem ad rem significare decretum prædeterminatum, alioquin ratione huius à se visi, tanquam applicantis, & determinantis Omnipotentiam cognosceretur illa; cum tamen S. Thomas ibi affirmet, ad vtrumlibet contingentia nullo modo posse cognosci in suis causis: alioquin etiam eiusdem decreti ratione Deus esset certus de existentia futura rei, & ita contendunt Ioannes Thomasius, Godoy, & Gonetius citari num. 1400. & sequenti. Cum tamen S. Thomas subiiciat, sed ipsum esse rei intueatur, ut vltimè Dei ordinem ad rem denotet quidpiam aliud requisitum pro certitudine diuinæ cognitionis de futuris contingentibus. De quo non ambigit, qui integrum textum attentè perlegerit. Ad hæc: Ordo Dei ad rem sit ibi decretum liberum. Sed cur prædeterminatum? Cur non illud, quod respectu futuri contingentis, & liberi voluntati creatæ, vel sit prædefinitiuum, vel ex se indifferens, præsupposita, vel concomitante Scientia Media?

1471 Quartum testimonium conuincit, requiri decretum liberum, ut diuina scientia simplicis intelligentiæ sit actualis causa rerum creatarum; cuius rationem tradiderat *distinct. 38. quest. & art. 1.* & clariùs exprimit *1. p. quest. 14. art. 8.* Sed quod illud decretum debeat esse prædeterminatum, & medium præconnexum, in quo Deus per scientiam visionis noscat futura contingentia, non conuincit, imò neque leuiter suadet.

1472 Idemque de quinto, in quo non aliud dicitur, quam ut simplicis intelligentiæ scientia causect actualiter opera, quæ vel à solo Deo dependent, vel si etiam à causis secundis, sed non sint infecta malitia morali, debere interuenire diuinum beneplacitum, approbationemque, provt approbatio significat, iuxta S. Thomam *quest. 3. de Verit. art. 3. ad 8.* ordinem voluntatis ad res scitas producendas.

1473 In sexto illatio S. Thomæ continet tantum hæc verba: *Scit igitur Deus, & cogitationes, & voluntates.* Quare quod sciat, videndo suam voluntatem, est appendicula Gonetii. Et si autem artificialia sint in artificibus per intellectum, & voluntatem artificum, ut ait S. Thomas, non aliud inde inferatur, quam Deum in se, ut in causa exemplari, & vt prædicto intellectu, & voluntate, cognoscere nostras cogi-

tationes, & volitiones, non secus ac supra adstruimus, cognoscere in se, vt in causa effectiua. Quem vtrumque modum cognoscendi tractat magna cum autoritate Ferrerius *lib. & disp. 2. de Dei scientia, cap. 1. & duobus seqq.* Neque inficiamur, posse Deum tum in prædefinitionibus supponentibus Scientiam Mediam, tum in decretis de purificatione conditionum coniunctis cum ea scientia, cognoscere volitiones nostras liberas. Exemplum artificis creati non valet, nam artificialia, quæ profus antecedenter prædefiniat, non sunt in se libera, & prædefinire potest, quin executioni mandentur.

1474 Septimi glossa nullum habet fundamentum in S. Thoma, nam vt Deus sit nobis causa volendi, nunquam à S. Doctore exigitur ex parte Dei decretum prædeterminatum. Sufficit decretum indifferens, quo applicet suam Omnipotentiam ad concurrendum nobiscum pro nostro arbitrio; & cuius vi Omnipotentia habeat prioritatem naturæ, & causalitatis respectu nostræ liberæ volitionis, vt cognitio indifferens, & habitus habent respectu eiusdem, etsi ad eam non prædeterminent, sed à voluntate nostra determinentur.

1475 In octauo ait S. Thomas: *Deus non solum dat rebus virtutem, sed etiam nulla res potest propria virtute agere, nisi agat in virtute ipsius.* Ergo homo non potest virtute voluntatis sibi data vti, nisi in quantum agit in virtute Dei. Illud autem, in cuius virtute agens agit, est causa non solum virtutis, sed etiam actus. Quod in artifice apparet, in cuius virtute agit instrumentum, etiam quod ab hoc artifice propriam formam non accipit, sed solum ab ipso applicatur ad actum. Deus igitur est causa nobis, non solum voluntatis, sed etiam volendi. Hæc S. Doctor. Sed quorsum hæc pro decreto prædeterminatio, in quo Deus cognoscat volitiones nostras liberas? Sic quod tunc in eis voluntas nostra instrumentum est. Sed cur instrumentum, cuius virtus moueat, & applicetur à Deo per tale decretum, & in quo mouente, & applicante cognoscat illa? Anne quia in virtute motiua, & applicatiua ferræ v. g. ab artifice potest cognosci scisso ligni? At voluntas nostra non est instar ferræ, inanè instrumentum, nihil omnino agens, merèque passiuè se habens, vt docemur à Concilio Trident. *sess. can. 4.* & vt à S. Thoma *lib. 3. contra Gentes, cap. 11.* Non ab altero tantum agitur, sicut ferræ, sed per se agit, id est, habet rationem principalis agentis, & non est merè instrumentum, sicut ferræ, neque ad modum huius est seruituti subiecta, siquidem, vt ibidem addit S. Doctor: *Quod dominum habet ut actus, liberum est in agendo; liber enim est, qui sui causa est.* Quod autem quadam necessitate ab alio agitur ad operandum, seruituti subiectum est. Sola vero natura intellectualis libera est. Dixi supra, si quodammodo instrumentum; dixique cum S. Thoma *lib. 3. contra Gentes, cap. 100.* & aliis locis ponderatis in num. 569. Atque ita intelligendus est S. Doctor, quoties sæpe alibi vocat Dei instrumenta creaturas, quibus concessit virtutem intrinsecam operandi, multoque magis, quoties sic appellat voluntatem creatam liberè operantem. Quare expedit vti parcè comparationibus petitis ex rigorosis instrumentis, cum de causa secunda libera incidit sermo. Legatur Henricus Cess in controuersia de Angelici Doctoris mente circa physicam prædeterminationem, *cap. 2. §. 4.*

1476 Ex interpretatione horum testimoniorum S. Thomæ clarescit, quæ congruit verbis illis ex *lib. 1. contra Gentes, cap. 68. ratione 2.* Sic Deus, cognoscendo suam

suam essentiam, alia cognoscit, sicut per cognitionem causa cognoscitur effectus. Omnia igitur Deus cognoscit, suam essentiam cognoscendo, ad quæ sua causalitas extenditur. Extenditur autem ad operationes intellectionis, & voluntatis: cognoscit igitur Deus cogitationes, & affectiones mentis. Item illis ratione 3. Sicut esse Dei est primum, & per hoc omnis esse causa, ita suum intelligere est primum, & per hoc omnis intellectualis operationis causa. Sicut igitur Deus, cognoscendo suum esse, vel intelligendo, cognoscit esse cuiuslibet rei; ita cognoscendo suum intelligere, & velle, cognoscit omnem cogitationem, & voluntatem. Concluditur caput: Et sic manet causalitas in causa prima, quæ Deus est, respectu motuum voluntatis, vt sic Deus seipsum cognoscendo, huiusmodi cognoscere possit. Item illis *lib. 1. contra Gentes, cap. 66.* Effectus aliquis in sua causa præcognosci potest, etiam antequam sit. Sed cognitio Dei est de rebus omnibus per causam, se enim cognoscendo, qui est omnium causa, alia quasi suos effectus cognoscit. Nihil igitur prohibet: quin ea, quæ nondum sunt, cognoscat. Clarescit, inquam, interpretatio; nam de decreto qualicumque libero nullum est verbum, multoque minus de prædeterminatio, & quod sit medium cognoscendi. Illa, cognoscendo suum velle, referenda sunt ad velle necessarium habens se per modum causæ exemplaris, vt explicat Ferrerius. Et vt referantur ad velle liberum, cur ad prædeterminatum?

1477 Indidem etiam elucescit interpretatio ad verba illa, in *quest. 3. de Verit. art. 6.* in corpore: *Idea proprie dicta respicit practicam cognitionem, non solum in actu, sed in habitu.* Unde cum Deus de his, quæ fieri potest, quantis nunquam sit facta, nec futura, habeat cognitionem virtualiter practicam, relinquatur, quod idea possit esse eius, quod nec est, nec fuit, nec erit. Non tamen eo modo, sicut est eorum, quæ sunt, vel erunt, vel fuerunt; quia ad ea, quæ sunt, vel fuerunt, vel erunt producenda, determinatur ex proposito diuinæ voluntatis, non autem ad ea, quæ nec sunt, nec erunt, nec fuerunt, & sic huiusmodi habent quodammodo indeterminatas ideas. Item ad illa in *1. distinct. 39. questione 1. articulo 2. ad 1.* Sicut ipsum scire est subiectum libertati voluntatis, ita & idea, secundum quod ad ipsam terminatur actus diuinæ scientiæ, sicut scientiæ artificis ad formam artificiatam, quam excogitat; & ideo similis est ratio de idea, & de actu sciendi. Sicut enim non potest poni, quod actus sciendi sit in eo, & quod non fuerit; ita non potest designari, quod idea sit in eo, & non fuerit; tamen respectu vtriusque potest designari libertas voluntatis. Elucescit, inquam, interpretatio, nec enim determinatio ideæ ex proposito diuinæ voluntatis, neque scientiæ, neque ideæ subiectæ libertati voluntatis denotant propositum, exercitiumque diuinæ libertatis, quod sit prædeterminatum: & per me sit prædefinitiuum, supposita Scientiæ Mediæ.

1478 Postremò patet interpretatio ad verba illa ex *questione 12. de Verit. artic. 10. ad 12.* Cause superiores, quæ sunt rerum rationes in diuina præscientiâ, nunquam deficiunt ab adimpletione suorum effectuum, sicut deficiunt causa inferiores: & ideo in causis superioribus cognoscuntur rerum euentus absolute, sed in inferioribus non nisi sub conditione. Patet, inquam, interpretatio, quia etsi non nemo, relatis verbis illis, inferat S. Thomam expressè sentire, effectus contingentem futuros cognosci à Deo in se ipso, nedum vt possibiles, sed etiam vt futuros; tamen S. Doctor non censet ibi vel implicitè, Deum cognoscere eos effectus, & R. P. Gabr. de Henao, *Scient. Med. Pars I.*

præsertim qui erunt liberi voluntati creatæ, in suo decreto prædeterminatio. Non loquitur nisi de Propheta cognoscente rerum euentus absolute in causis superioribus, quæ sunt rerum rationes in diuina præscientiâ, à qua deriuatur propheta; quamque de necessitate fundari in decreto prædeterminatio, cuius lumen infundatur Propheta; neque ibi, neque vsquam alibi affirmat S. Doctor.

1479 Recensui tam sigillatim, tamque integrè cuncta PP. testimonia, quæ afferuntur à Thomistis modernis pro diuina scientia futurorum absolutorum contingentium, & liberorum voluntati creatæ in diuino decreto prædeterminatio, ne quisquam dicere possit, vel vnum à me dissimulari: credoque, æquum Lectorem, & liberum ab affectione vnus partis præ alia, non iudicatum esse tam euidem, & manifestam in via Sancti Thomæ necessitatem medijs illius obiectiui, quantum Gonetus inculcat.

SECTIO CXLIII.

Quarta probatio ex autoritate S. Thomæ.

1480 ET si locus ab autoritate, & tam Classici Doctoris, prior solet esse ordine, atque dignitate, quam qui à rationibus Theologicis; nihilominus nunc, & sæpe antea hunc locum postpono, & postposui illi alteri, non ob minorem æstimationem, sed ob maiorem intelligentiam doctrinæ PP. quorum verba profero, & quorum sensus magis inclarescit, præcautionibus quodque rationibus, minusque manet expositus vniuersis interpretationibus. Cum igitur Thomistæ non ostendant necessitatem medijs præfati ex documentis Angelici Doctoris, aggrediamur (critique quarta probatio huius Classis) suadere, S. Doctorem excludisse posituè eam necessitatem. Qui conatus modò non integris viribus, & copiis, sed aliquantis se exeret; nam in 2. Parte referuamus plenam discussionem, collatis tam his, quam illis testimoniis, quæ vtrinque pro se afferunt, tam Thomistæ, quam Nostræ.

1481 Et in primis potest adduci S. Thomas *1. part. quest. 23. art. 7. in corp.* dicens: *Numerus prædeterminatorum certus Deo dicitur, non solum per modum cognitionis, quia scilicet scit, quot sunt saluandi (sic enim Deo certus est numerus etiam guttarum pluriæ, & arena maris) sed ratione electionis, & definitionis cuiusdam.* Et infra: *Licet Deus sciat numerum omnium indiuiduorum; non tamen vel boum, vel culicum, vel aliquorum huiusmodi est per se præordinatus à Deo.* Vbi Angelicus Doctor negat diuinam omnium effectuum prædefinitionem, quæ per se fit: aduertitque Caietanus ibi ex eius sententia, numerum indiuiduorum corruptibilem extra speciem humanam esse Deo certum, non prædefinituè, sed præcognoscituè. Quæ doctrina non est contra S. Augustinum, dicentem in epistola 106. *Nonis Deus quid agat, & quantum numerus esse debeat primitus omnium hominum, deinde Sanctorum, sicut syderum, sicut Angelorum; atque, ut de terrenis loquamur, sicut pecorum, piscium, volatilibus, sicut arborum, & herbarum, sicut denique foliorum, capillorumque nostrorum.* Non exprimit S. Augustinus

stinus prædefinitionem numeri capillorum, &c. sed præscientiam, & providentiam; admittitque vnam, & alteram S. Thomas, sed videtur inficiari prædefinitiones. Vnde arguunt aliqui: Prædefinitio huius numero capilli non est medium necessarium, iuxta S. Thomam, vt Deus eum futurum præsciat certò, & infallibiliter. Ergo censuit idem ipsum de aliis futuris, siue sint, siue non sint prædefinita. Sic S. Doctorem intellexit Ioannes Mariana *lib. 2. de morte, & immortalitate, c. 13. pag. 416.* necnon Bellarminus *libro 4. de gratia, & lib. arb. cap. 15. ad 5. argumentum*, qui concludit in hæc verba: [Si providentia diuina non prædeterminauit in particulari indiuidua substantialia, licet ea præuiderit futura, & voluerit cooperari causis secundis in eorum productione: multò minus determinauit in particulari omnes actiones transeuntes liberas, licet eas præuiderit, & decreuerit cooperari, vel impedire, vel permittere, si malæ sunt, & bonum aliquod ex eis elicere.]

1482 Non me latet, recipi malè à Syluio in *Opusculo de motione primi Motoris, art. 9. pag. 106. & 116.* & ex ipso à Gonet *tom. 1. disput. 8. art. 1. §. 2. pag. 559. §. 5. pag. 575.* hæc Bellarmini, & Mariana: tum quia absurda in se, tum quia non reddunt fideliter sensum S. Thomæ, qui tantum negauit diuinam per se præordinationem numeri capillorum, v. g. vt constat ex eius verbis, & ex contextu, monuitque Ruyz *disput. 9. de Providentia, sect. 8.* Sed quantum ad primum, nulla est absurditas, si hic numero capillus non eximatur à generali providentia Dei, neque à productione, conseruationeque per ipsum. Et quantum ad secundum, neuter transcripsit verba S. Thomæ: de solo sensu curarunt, contenti defectu prædefinitionis per se, seu prædefinitione per accidens, secundaria, & minus principali. Si enim hic numero capillus per se cognoscitur à Deo, & non in prædefinitione per se. Ergo prædefinitio non est medium necessarium ad cognitionem diuinam. Si namque esset, non posset dari cognitio per se, vbi deest prædefinitio per se, seu medium per se requisitum. Forsan Gonet loqueretur mitius de Bellarmino, & Mariana, si aduertisset, esse intrà eandem aleam Caietanum. Et hæc in gratiam insignium horum trium Doctorum, nam non egeamus ancipiti S. Thomæ testimonio.

1483 Habemus alia clariora. Inter quæ sunt innumera illa, in quibus docet, à Deo non posse in causis contingentibus ad vtrumlibet, & habentibus se ad opposita, cognosci certò & infallibiliter futura contingentia absoluta. Congerit multa Gonet *tom. 2. disput. 4. art. 3. §. 4. pag. 208.* ex eisque infert contra Molinam, non posse sic à Deo cognosci in voluntate creata actus, quos liberè elicitura sit. Atque vt illatio non admittit distinctionem, quæ concedat de voluntate considerata vt cumque, & neget de considerata vt supercomprehensa; quia S. Thomæ propositio illa antecedens est vniuersalis, indefinita, & absoluta: ita neque admittit Gonet distinctionem concedentem de voluntate nudè sumpta, & negantem de voluntate vt subordinata diuinæ prædeterminationi, vt applicata, & determinata per hanc. Vel dicat Gonet, quo potiori iure licet sibi præ Molina distinguere S. Doctorem propositionem: quæ talis est, qualem dixi, quin à S. Doctore vllibi fuerit expressè restricta, & quin in eo vllum reperiat vestigium ad præsumendam restrictionem. Semper, & constanter asserunt, effectus liberos, non posse cognosci certò, & infallibiliter in suis causis secundis, seu necessariis; hi

enim in suis possunt demonstratiuè sciri. Interpretatio autem S. Doctorem, quatenus abstrahat non negatiuè, sed præsiuè in causis effectuum liberorum à subordinatione ad causam primam per prædeterminationem, non magis fundatur in ipso, quam interpretatio de subordinatione ad intellectum diuinum per supercomprehensionem.

Præterea dicere, eum loqui de causis secundis liberis, vt abstrahentibus à subordinatione ad primam applicantem eas ad operandum, subit sequentes impugnationes. Prima est, quia eodem modo negat certam, & infallibilem cognitionem effectuum liberorum in causis secundis liberis, quo eam affirmat necessariorum in necessariis. Atqui non fatetur de his, vt abstrahentibus à subordinatione ad primam. Ergo neque de illis. Quare illarum subordinatione talis erit, vt non sit per prædeterminationem, perque medium, in quo cognoscatur certò, & infallibiliter effectus liberi.

1484 Secunda; nam S. Thomas inficiens, posse certò, & infallibiliter cognosci effectus liberos in causis secundis liberis, non potuit, seruata doctrinæ consequentia, loqui de istis, vt abstrahentibus ab ea subordinatione. Etenim nisi sub ea etiam subordinatione loqueretur, agnosceret duplicem viam cognoscendorum certò, & infallibiliter à Deo liberorum effectuum causarum secundarum; vnam in his, vt sibi subordinatis; alteram in illis, vt sibi præsentibus: vnam liberorum effectuum, pro vt futurorum in causis subiectis motioni & prædeterminationi diuinæ; alteram eorundem, pro vt iam existentium secundum se in æternitate; cum tamen nusquam admittat nisi hanc alteram. Atque ita eum intellexit Caietanus *1. part. quest. 57. articulo 3. §. 8. Aduerie.* Cuius Interpretis verba hæc sunt: [S. Thomas multa hæc dicit, quæ non probat, vel quia sunt per se nota exercitatis, puta, quòd effectus necessarij cognoscuntur per certitudinem in suis causis; vel quia sunt superius discussa, puta, quòd futurum contingens in sua causa vt sic, sit penitus ignotum, hoc enim *quest. 14. ventilatum fuit.*] Similia habent Capreolus *in 1. dist. 38. q. 1. art. 2. conclus. 1. & 2.* & in responsionibus ad argumenta contra eas: Ferrariensis *in lib. 1. contra Gentes, cap. 66. §. Secundum dubium, cap. 67. §. Alter.* Vnde meritò Vazquez *relatus num. 1401.* testimonium dixit de hac veterum Thomistarum intelligentia. Et nisi ea fuisset S. Thomæ mens, frustra toties, quoties egit de diuina cognitione certa, & infallibili futurorum contingentium, recursum fecisset ad horum in æternitate præsentialitatem, frustra Theologi post ipsum scribentes instituisent tam longam tractationem de ea præsentialitate, occasione fundatæ in ipsa à S. Thomæ certitudinis, & infallibilitatis diuinæ præscientiæ. Si enim alij fundamento inniteretur, nempe subordinationi, motioni, & prædeterminationi causarum secundarum à prima, restaret solummodò questio, num ea præsentialitas esset requisita titulo visionis, & intuitionis tenente se ex parte cognitionis diuinæ circa futura contingentia? Quæ certè questio non erat momenti notabilis. Dummodò enim fixum, & ratum esset, ea futura, vt existentia pro sua differentia temporis, & loci penetrari à Deo clarè, & euidenter, non minus, quam si sui conspectui essent physice præsentia, parum intererat, vocandane esset diuina de eis cognitio, visio, & intuitio propriè, strictè, & rigorosè, vel impropiè, latè, & amplè? Vt parum refert, iudicio Illustrissimi Godoy

1485 doy, & Gonet *tom. 12. disputat. 17. articulo 5. §. 4. ex pag. 377.* quòd Christi de futuris contingentibus in se ipsis, vt obiectis etiam formalibus, cognitio per scientiam infusam supernaturalem, dicenda sit, necne, visio, intuitioque propriè? Et ab his Thomistis dicitur secundo modo, ab aliis primo. Estque dissidium purè nominale. Semelque assignata tam alto, & securo medio cognoscendorum à Deo infallibiliter, & certò futurorum contingentium, quale esset decretum prædeterminatum; de præsentialitate ipsorum pro voce visionis, & intuitionis cura exigua remanere posset in posterum.

1486 Tertia, quoniam cum Molina pro diuina cognitione futurorum contingentium liberorum voluntatis creatæ in ipsamet voluntate supercomprehensa aduocasset S. Thomam dicentem *lib. 1. contra Gentes, cap. 67. ratione 3. Sicut ex causa necessaria sequitur effectus certitudinaliter, ita ex causa contingenti completa, si non impediatur. Sed cum Deus cognoscat omnia, scit non solum causas contingentium, sed etiam ea, quibus possunt impediri. Scit igitur per certitudinem, an contingentia sint, vel non sint?* Cum, inquam, attulisset Molina hoc S. Thomæ testimonium, responderet Gonet ex Illustrissimo Godoy [loqui S. Thomam de causis naturalibus, quæ si ab extrinseco non impediuntur, ita determinatæ sunt ad proprios effectus, ac causæ necessariae; & in istis, si negatio impedimentorum certò innotescat, qualiter contingit in Deo, rectè inquit S. Thomas cognosci illarum effectus certa cognitione, vt futuros; secus autem in libero arbitrio creato, quod, etiam omni extrinseco impedimento excluso, potest ab intrinseco indifferenter agere, vel non agere: ac proinde est omnium impedimentorum negatio euidenter cognoscatur à Deo, nequit in illo infallibiliter cognoscere actus liberos, vt determinatè futuros.] Ita illi post Ferrariensem ad ea verba S. Thomæ, & post Capreolum in loco præcitato. Iam si hoc testimonium non vrget, vt in voluntate creata supercomprehensa Deus cognoscat actus liberos futuros: si item suppetit præfatum discrimen inter ipsam, & causas naturales; quomodò non dabitur, vt in ipsa completa, subordinata, & determinata per decretum diuinum sibi proportionatum nequeant præcognosci effectus sui liberi, quauis in causis naturalibus cognosci queant effectus necessarij? Quomodò rursus valebit testimonium illud, vt inferant Bañez, & Ledesma apud Ruyz *disputat. 73. de Scientia Dei, sect. 4. num. 2. Viues disputat. 1. distinct. 3. §. 2. numero 48.* liberos actus futuros præsciri à Deo in voluntate creata, vt completa, & determinata per decretum diuinum, vt que subordinata, subiectaque motioni diuinæ; tametsi valeat, vt præuideantur effectus necessarij in causis naturalibus completis, &c.

1487 Notareque est, Gonetum vltra responsonem recitatam addere de suo contra Molinam, [nocere magis ipsi, quam fauere S. Thomam, si quidem is doceat, futura contingentia posse certò cognosci in causis secundis non impeditis, & supposito, quòd carentia impedimentorum certò innotescat: vnde cum illa non possit Deo innotescere, nisi in decreto, quod habet de non impediendis causis secundis, ne suos effectus producant, antecedent ad tale decretum Deus non potest in causis secundis effectus contingentes certò cognoscere.] Sed est additio non grauius Molinam; nam decretum

R. P. Gabr. de Lena, Scient. Med. Pars I.

tum intentum à Thomistis, tanquam medium cognoscendorum certò, & infallibiliter futurorum liberorum voluntatis creatæ, haudquaquam præcisè est non impediendi amorem, verbi gratiâ, sed est decretum prædeterminatum amoris determinatè, quippe cum priori decreto staret, vt iam sequeretur amor, iam odium, aut carentia amoris: quare in illo non potius præsciretur amor, quam odium, aut quàm amoris carentia. Et disparitas est manifestata in causis naturalibus, vt pote determinatis ad vnam effectuum speciem. Quare in decreto non impediendi ignem proximè applicatum stuppæ vltimò dispositæ, posset optime cognosci huius ignefactio.

1488 Audiatur Capreolus in loco præcitato, vbi quæ diximus modò de voluntate crata, & totam nostram doctrinam superiorem mirificè confirmat. [Sunt (inquit) aliquæ causæ, quæ possunt impediri, quibus cognitio non ex hoc possunt perfectè cognosci, an impediuntur, vel non? sicut patet de humana voluntate, cuius quantumcumque cognoscatur natura, non tamen ex hoc scitur, an producat actum, vel non producat; ipsa enim potest se impedire, vt ita loquar, quantumcumque sit ad eliciendam volitionem inclinata.] Et paulò post: [Cum opera voluntatis futura sint in ea, sicut in causa primo modo (nempe secundum potentiam tantum, quia scilicet æqualiter possunt esse, & non esse) patet, quòd ipsa cognita, & quibuscumque causis ad actum volitionis concurrentibus, non potest certitudinaliter cognosci, an ipsa producat illum actum, vel non? quia ipsa voluntas, quæ ad illum actum concurrat, nullo modo est determinata plus ad producendum, quàm ad non producendum. Et ideo ad hoc quòd eius actus futurus certitudinaliter cognoscatur, oportet, quòd videatur in se, & non solum secundum esse, quòd habet in causa. Vnde S. Thomas *quest. 2. de Verit. art. 12. ad 6.* dicit, quòd sicut scientia nostra non potest esse de futuris contingentibus, ita neque scientia Dei: & adhuc multò minus, si ea vt futura cognosceret: cognoscat autem ea, vt præsentia sibi: aliis autem futura.] Sic cum S. Thomæ Capreolus, sic & nos cum vtroque.

1489 Quarta, namque S. Thomas centum ferè in locis tractauit accuratissimè, valdeque ex professo difficillimum punctum de modo, quo innotescant certò, & infallibiliter intellectui diuino futura contingentia libera voluntatis creatæ; nec tamen in totidem locis vllum extat verbum de modo innotescendi in voluntate creata, vt subordinata Deo, vt ad agendum completa, & instructa requisitis ex parte causæ primæ, vt determinata per decretum diuinum: quin potius centies ferè docens, talia futura non posse certò, & infallibiliter cognosci in causis, non posse sic cognosci vt futura in causis, non posse sic cognosci, nisi vt in se existentia, & vt præsentia æternitati, toties exclusit (ni fallor) modum cognoscendi illa in libero arbitrio creato, vt subordinato sibi. Et cum in ordine ad certitudinem, & infallibilitatem cognitionis tam securum medium esset liberum arbitrium creatum, vt sibi per prædeterminationem subordinatum, incredibile apparet tam altum silentium de eo in S. Thomæ, videreturque consuetum illud suum summum magisterium defecisse eum, si possibile putans medium voluntatis creatæ, vt subordinatæ decreto antecedenti, atque prædeterminatiuo, tacuisset de ipso tot in locis. Neque dicas, non tacuisse in aliis;

Ff 3 Nam

Nam ad alia omnia, quæ allegantur à recentibus Thomistis, iam respondi in Sect. præcedenti, & ad tria, quæ possunt aggregari, respondebo in 2. p. commodam nahtus occasionem facilius eorum intelligentiæ: Et quæ sit de cuiusque Doctoris sensu, est eruenda ex illis locis, in quibus non obiter, aut ad aliud propositum interferit vnum, vel alterum verbum, sed à fundamentis, & dedita opera difficultatem examinat. Nec plura nunc de quarta hac probatione ab autoritate Angelici Præceptoris. Inuito Lectorem ad 2. Partem.

SECTIO CXLIV.

Illatio de existentia Scientiæ Mediæ.

1490 **E**X Sectione 49. per duodecim classes probationum firmavimus, Deum non cognoscere futura contingentia conditionata, seu obiecta libera conditionata, in suæ voluntatis decreto efficaci, antecedenti, absoluto subiectivè, & conditionato obiectivè, neque in aliquo alio medio antecedenti connexo cum ipsis. Quodcumque enim aliud assignetur, vt decretum diuinum conditionatum subiectivè, & obiectivè, aut prædeterminatio physica impressa voluntati creatæ, eandem ferè omnes subibit difficultates, ac decretum illud subiectivè absolutum, & obiectivè conditionatum, pro quo remissio, velisque, totoque nisi contendunt nunc temporis Patres Dominicani sapientissimi.

1491 Infertur autem, tum ex proximè probatis, tum ex antiùs de cognitione diuina, eaque certa, atque infallibili talium futurorum, hanc esse illorum in se ipsis, quatenus ad illa fertur, quin intentionaliter attingat medium præconnexum essentialiter cum illorum existentia conditionata, seu quatenus Deus vi infinita sui intellectus præcitat citra vllum medium præviè concatenatum, non quidem quòd sint actu in se (cum in se non sint actu) sed quòd actu essent, si poneretur indifferens, & conducens conditio; cuius positio neque affirmatur, neque negatur à Deo, vt præcisè cognoscere præfata futura.

1492 Hæc à Nostris constanter asserta diuina cognitio eorum futurorum independentem à medio declarato, quodque præcipuè consistat in decreto libero diuinæ voluntatis, quodque præcognitum deducatur ad eorum certam, infallibilemque notitiam, est illa Scientia Media, ad quam velut ad scopum collimat totus labor huius tractationis. Possimusque dicere de hac parte Controversiæ Nostrorum cum Dominicani, quod de vniuersa scripsit elegantissimè Ioannes Mariana lib. 3. de morte, & immortalitate, cap. 8. [En scopulus, ad quem multæ fractæ sunt naues. En Euripus rapidus, in diuersas, ac contrarias partes verso mari, velut monte præcipiti deuolutus torrens, feruens rixis, & contentionibus. Nusquam maiori animo, neque odio partium magis implacabili hisce annis certatum est, vsque eò, vt ad seuera Tribunalia ventum sit, dum vtrique aduersariis hæresis crimen affingunt, quo nihil est grauius. Ipse Romanus Pontifex appellatus, iam aliquot annos cā Controversiæ districtus, nondum in pace litigantes posuit, nouo decreto promulgato.] Sic Mariana. Et sigillatim de hac parte Controversiæ aiebat Franciscus Arriba in Opere conciliatorio gratiæ, & liberi arbitrii, lib. 1. cap. 15. [Longa indiget dispu-

tatione difficilis Controversia, sapientissimè exagitata inter Scholasticos, nec adhuc exhausta, de modo, quo Deus certò, & infallibiliter cognoscit illa, quæ conditionata futura appellari solent. Nam licet pro comperto habeamus, Deum illa cognoscere certò, & infallibiliter, modum, quo illa cognoscit, laboriosa speculatione inueniendum, longaque tractatione explicandum non dubito.]

SECTIO CXLV.

Proponitur essentia, seu definitio Scientiæ Mediæ, & declaratur.

1493 **I**ntuli existentiam Scientiæ Mediæ; succedit loqui de eius essentia, seu definitione. Quæ potest sic breuiter efformari: *Scientia Media est cognitio diuina contingentium conditionatorum independentem à medio præconnexo cum ipsis.* Locum generis habet illud *cognitio diuina*, cuius conceptus importat essentialiter omnimodam certitudinem, & infallibilitatem, ideoque opus non est exprimere has eius conditiones, vepote satis ex se notas. Cætera habent locum differentia. Cum dicimus, *contingentium conditionatorum*, nolumus significare, ea esse obiectum primarium, aut motiuum, aut etiam formale simpliciter; sed esse secundarium, terminatum purè, & materiale simpliciter. Censent aliqui, posse esse formale secundum quid.

1494 Illud autem contingentis conditionati esse, quod est præfato modo obiectum cognitionis diuinæ, nihil aliud est, quam ipsum esse, quod vel fuisset, vel esset, vel foret, si poneretur conditio. Quod quia etiam potuit vel non fuisse, vel potest non esse, vel poterit non fore, posita adhuc conditione, ideo appellatur contingens. Conditionatum verò ob conditionem, proinde indifferentem, & aliunde etiam conducentem, sub qua cognoscitur, & affirmatur. Illud esse, quod foret, si poneretur conditio, est ipsum esse absolutum operationis liberæ affirmatum dependenter à suis causis, & prærequisitis, non affirmando, quòd hæc exitura sint, sed vel affirmando, quòd non sint exitura, vel præcindendo ab eo, quòd exitura sint. Quare cognitio futuri contingentis conditionati (discurre eodem modo de contingentis conditionato, quod sit præteritum, aut præsens) iudicat, affirmatque vnum, nempe futurum, & quasi apprehendit aliud, nempe existentiam causarum, & prærequisitorum, non apprehensione simplici rigorosa, sed iudicio potius formali, quo Deus de causis, & prærequisitis iudicat plura alia distincta ab hoc, quod est illa esse exitura.

1495 Huiusmodi cognitio diuina est conditionalis, non in sui esse, seu non subiectivè, sed in modo tendendi, quia pro sua veritate postulat conditionalem sui obiecti existentiam, nempe casu quo ponatur conditio, sub qua affirmat conditionatum: & cum non petat positionem conditionis, ideo respicit existentiam sui obiecti, exigendo illam solum sub conditione, ita vt spectata secundum se non excludat negationem existentia obiecti sui. Quo in modo tendendi, & cognoscendi differt Scientia conditionalis diuina à Scientia simplicis intelligentiæ, & à Scientia visionis, seu futurorum absolutorum. Nam simplex intelligentia cognoscit existentiam liberi actus, non petendo, quòd

quòd ponatur: visio intuetur, postulando existentiam illam simpliciter, & absolute, ita vt visioni inspectæ præcisè secundum suum conceptum repugnet negatio illius existentia.

1496 Differt præterea Scientia conditionalis à duabus aliis in obiecto affirmato. Nam affirmatiua actus liberi in se sumptam, non affirmatiua eius conditionibus, & causis creatis: increatam atamen causam omnis diuina Scientia creaturarum affirmare debet. Quòd autem possit hoc modo affirmari existentia actus liberi, intelligitur facile, cum sit affirmatio non absoluta, sed conditionalis, cumque simpliciter non petat illam veritas affirmationis, sed tantum habeat cum illa connexionem quandam, de se aptam suspendi, & esse sine termino ob defectum conditionis, licet hæc posita, nequeat non dari existentia actus liberi, vt affirmata per scientiam. Cæterum Scientia visionis, seu futurorum absolutorum affirmat causas, conditionesque creatas in seipsis, necnon existentiam liberi actus pendens ab illis. Et Scientia simplicis intelligentiæ nec existentiam liberi actus affirmat, nec existentiam causarum creaturarum, & conditionum, à quibus dependeat, sed solum existentiam increatæ causæ. Quare hæc Scientia cognoscit existentiam creaturarum, non affirmando illam, seu (quod idem est) non allèrendo, quòd datur, aut danda sit. Idem enim intelligo per affirmare, quòd dabitur existentia in se sumpta, ac per affirmare existentiam illam sumptam in se. Solum ergo hæc Scientia affirmat de existentia creaturæ possibilitatem essentialem illius. Asserit enim, hanc possibilitatem, seu causam, à qua creatura possibilis denominatur, dari. Et licet asserat creaturæ existentiam esse terminum huius possibilitatis, vel subiectum in concreto denominatum ab ipsa: hoc tamen non est affirmare, creaturam in se ipsa, sed solum affirmare illam vt denominatam à diuina Omnipotentia, & consequenter affirmare, quòd datur denominatio. Vnde fit Scientiam hanc, etsi sit iudicium de creatura, & non apprehensio tantum, nihilominus non esse iudicium, quo affirmatur existentia, aut essentia illius in se sumpta; sed quo affirmetur de illa possibilitas, & status essentialium prædicatum, id est, status, in quo essentialiter existunt prædicata essentia, & existentia creaturarum. Hæc autem essentialis contentia vocatur status essentialis, & essentia creaturarum, non verò existentialis status, aut existentia illarum; etiam si æquè sit contentia existentia, ac essentia, quia hæc duæ idem profus sunt. Ideo autem non vocatur status existentia, quia communis Philosophorum, & Theologorum vsus appropriavit hoc nomen simpliciter, & sine addito sumptum existentia rei in se, & non in alio.

1497 Ex quibus fit, diuersum omnino esse, affirmare rem in se, seu prout distinguitur à sua causa; imò etiam diuersum quid esse ab eo, quod est cognoscere rem illam per affirmationem. Etenim id, de quo per indiuisibilem actum affirmatur aliquid, cognoscitur necessariò per affirmationem: & tamen ex formali conceptu huius, quod est esse id, de quo aliquid affirmatur, non habet obiectum esse affirmatum, cum ad id sufficiat esse subiectum, & non prædicatum. Quod enim eodem actu possint duo respici, ita vt vnum illorum sit prædicatum per talem actum, & aliud non prædicatum, sed id, de quo aliquid prædicatur, est manifestum. Sicut eodem actu potest aliquid esse volitum, & aliud non esse volitum, sed id, cui aliud volitum est.

1498 Possent hæc magis elucidari, discussa caligine aliquorum argumentorum, quæ contra ea obici queunt: sed non est negotium proprium præsentis loci, quanquam ad hæc sensum deuenerim occasione declarandi obiectum Scientiæ Mediæ. Quod, quatenus præcisè cognitum, non esse distinctum ab obiecto Scientiarum aliarum, sed idem profus à tribus cognosci, iam diu animo meo insedit. Nam Scientia possibilium cognoscit id, quod ipsa affirmat possibile esse fieri: hoc autem est existentia creaturæ, in quantum est existentia formaliter, nam hæc est, quæ formaliter terminat actionem, qua res producitur. Cognoscit ergo existentiam creaturarum Scientia existentiam, vt existentia est formaliter, tam absolutam, quam conditionatam. Absolutam quidem, quia cognoscit, posita conditione, posse fieri absolute existentiam dependentem ab illa. Conditionatam etiam, quia hæc nihil includit distinctum ab existentia absoluta, & conditione, vt insuente in talem existentiam. Quæ ratio valet non solum in sententia asserente existentiam indistinctam ab essentia, cum indubitatum sit, Scientiam possibilium cognoscere rerum essentias: sed etiam valet in sententia distinguente illas, quia ea Scientia affirmare debet, essentiam posse per actionem productiuam recipere existentiam, & consequenter debet cognoscere existentiam, vt talem formaliter. Similiter Scientia futurorum conditionatorum non affirmat aliud fore, posita conditione, nisi absolutam existentiam, vt talem formaliter. Scientia etiam futurorum absolutorum cognoscit existentiam absolutam, necnon conditiones, causasque omnes, à quibus dependet talis existentia. Attingit ergo omnia, quæ cognoscunt illa alia Scientiæ. Itaque per simplicem intelligentiam affirmat Deus, posse has, aut illas causas, & conditiones poni, & ab illis oriri actus liberi existentiam: per Scientiam Mediã cognoscit orituram esse à suis causis, & conditionibus existentiam actus liberi, si causa illæ, & conditiones ponantur: tandemque per Scientiam visionis cognoscit ponendas esse causas, & conditiones, dependentesque ab illis existentiam liberi actus. Quapropter idem obiectum attingitur, & cognoscitur à tribus Scientiis; quauis, vt dixi, obiectum affirmatum non sit idem, neque modus tendendi, & cognoscendi sit idem.

1499 Posuimus in definitione independentiam, quam Scientia Media contingentium conditionatorum debet habere à medio præconnexo cum ipsis, & in quo cognoscat illa. Respeximusque præcipuè ad independentiam à decreto libero diuinæ voluntatis efficaci, & antecedenti, exercito actualiter circa illa, proindeque absoluto subiectivè, & conditionato obiectivè. Nam huiusmodi independentiam discriminat essentialiter Scientiam, quam nos in Deo admittimus, quamque vocamus Mediã, à Scientia, quam defendunt nunc Dominicani. Iam enim vnanimis concordant in eo decreto vt actualiter exercito, tamen antiquiores, vt Bañez, & alij recenti in sect. 47. & in Euent. 3. ex num. 115. vsque ad 118. non requisierint illud, quatenus exercitum actualiter, sed quatenus exercibile, explicabantque sub his terminis modum, quo Deus cognoscebat, *Si efficaciter, & absolute vellem, Christum predicare Tyriis, si item sic vellem conuerti eos, vel prædeterminare physice ad conuersionem, hæc foret.* Definitionis verba procedunt contra vtriusque Dominicanos. Et Scientia Media, quam nos in Deo tuemur, independens est à

decreto illo, tam vt exercibili, quam vt exercito actualiter.

1500

Notauitque optimè Illustrissimus Godoy, & ex ipso Gonetus citatus *num. 42.* scientiam diuinam fundatam in decreto illo exercibili, assumpto per modum conditionis ad Tyriorum conuersionem, non posse non esse necessariam, tamen velint (quod nobis non placet) nempe ipsam conuersionem cognitam iri vt liberam voluntati Tyriorum. Addimus, scientiam huiusmodi non esse solius Dei propriam, sed communem omnibus hominibus, qui mediocriter sunt instructi notitia infallibilitatis, & connexionis conditionis illius assumptæ cum conditionato. Videatur & aliud obstaculum *in num. 1402.* quanquam & *in sect. 120.* conatus sim probare, non euitari à recentioribus Dominicanis, quod antiquiores asserbant de infallibilitate connexa conditione assumpta à diuina scientia conditionata: hoc solo interueniente discrimine, quod conditio consistens partim in decreto diuino efficaci, & antecedenti, assumeretur iuxta antiquiores, vt exercibilis; & recentiores videantur non posse subterfugere, quominus assumatur, vt actualiter exercita.

SECTIO CXLVI.

Patefactio concordie Theologorum Societatis circa explanatam existentiam, & essentiam Scientiæ Mediæ. In primis de concordia Molina.

1501

Gonetus *tom. 2. disput. 6. art. 1. pag. 444.* ait: [Licet Patres Societatis agnoscant in Deo Scientiam Mediã, non tamen omnes eodem modo illam explicant, & admittunt. Discrepant enim in primis in assignando medio, in quo illa fundetur. Nam Molina & Becanus volunt, Deum cognoscere futura contingentia, & libera antecedenter ad suum decretum in causis secundis, & in quadam eminentissima cognitione liberi arbitrij, quam supercomprehensionem vocant. Suarez, & Fonseca in decreto vt futuro in sequenti signo rationis. Theophilus Raynaudus in voluntate humana nudè, & solitariè sumpta, & sine diuino concursu considerata. Alij verò omnia illa mediã reiiciunt; & volunt, Deum certò cognoscere futura contingentia, tam absoluta, quam conditionata, in veritate obiectiua, quam docent, illa habere antecedenter ad decretum, & independenter ab illo.] Sic ibi. Et dixerat eadem *in disput. 4. art. 3.* addideratque *in pag. 188.* [Doctrina Thomistarum in tot opiniones non scinditur, nec tot sese implicat sententiarum labyrinthis. *Vera enim sapientia* (inquit Dionysius *cap. 4. de diuinis nominibus*) *est à multis opinionibus conuertens, & ad unam veram, & uniformem congregans opinionem.* Super quæ verba D. Thomas *ibidem, lect. 4.* sic habet: *Illi, qui cognoscunt veritatem, conueniunt in una sententia; sed illi, qui ignorant, diuiduntur per varios errores.*

1502

Poruisset Gonetus abstinere ab hac ponderatione, & absque ea refellere Nostros prout liberet. Sed quando grata est illi, cauere debuisset retorsionem de longè maiori discordia inter suos; cuius specimèn multò pluribus ex capitibus, & notabilioribus præsentauit Ferrerius *parte prioris Respons.*

ad Vincentianas obiectiones, cap. 6. ex num. 78. vsque ad finem: quibus ego adicerem non pauca alia manifestata in Operis huius decursu, & manifestanda in reliqua eius parte, ni ex repetitione time-rem rædium Lectorum, & nisi scirem, fieri vix posse, vt eiusdem Scholæ Theologi, nisi transcribant se inuicem, & vnus sit compilator alterius, non diffideant in multis punctis incidentibus, & vt non nisi per varias semitas perueniant ad eandem viam regiam. Crediderim, Gonetum exercendi potius styli oratorij, & elegantis causã, quam sensu Theologico, & Scholarum experientia ingerere passim similes ponderationes. Sed & quæ ab ipso fit in hac materia, caret fundamento. Nam Societatis Authores, quos refert, conueniunt omnino in existentia, & essentia Scientiæ Mediæ, prout manent explanatæ in Sectionibus proximis. Atque in primis Molina *1. part. quest. 14. art. 13. disput. 14. §. Secundo Deum: & disputat. 17. §. Triplicem scientiam:* rursus in Concordia, *sub iisdem quest. art. & §§. initialibus, disputat. 47. & 50.* editionis Olyssiponensis, sed Antuerpiensis *disput. 49. & 52.* censuit quidem, Deum altissima, & inscrutabili comprehensione liberi arbitrij creati cognoscere, quid pro sua innata libertate, si in hoc, vel illo, vel etiam infinitis rerum ordinibus collocaretur, acturum esset, cum tamen posset, si vellet, facere se ipsa oppositum. Non ideo tamen putandus est affirmasse, cognosci à Deo contingentia conditionata in arbitrio creato tanquam in medio præcognito, & ducente ex vi suæ naturæ, atque entitatis, aut alicuius connexionis in cognitionem ipsorum. Non est hæc mens Molina, vt constat ex *disput. illis 17. 50. & 52. §. Ad hoc argumentum.* Ait enim ibi, arbitrium creatum, cum licet suapte natura, & entitate indifferens ad vtrumque, non posse à se, & ratione sui ducere in cognitionem alicuius partis determinatæ: sed tamen Deum eminentissima comprehensione, seu supercomprehensione, infinite superante cognoscibilitatem ipsius, ita cognoscere ipsum, vt non possit non simul & concomitanter perscrutari omnes actus, quos liberè eliceret sub hac, vel illa hypothesi constitutum. Atque ita iudicio huius Authoris arbitrium creatum non est ratio, & præconnexum medium cognoscendorum à Deo illorum actuum, sed solummodò tanta est perspicacitas, & eminentia intellectus diuini supra cognoscibilitatem illius, vt eo prænotato, debeat simul penetrare omnes actus liberos, quos sub quacumque conditione haberet in abditissimis suis finibus.

Quo in sensu Becanus *1. part. tract. 1. cap. 10. quest. 7.* non citato expressè Molina, videtur cum interpretari, & sequi: anteaque *in quest. 6.* tradiderat, contingentia conditionata cognosci à Deo in se ipsis. Bellarminus præterea, & Granadus non parum cum Molina colludunt: ille *lib. 4. de gratia, & lib. arb. cap. 15.* hic *tract. disput. & num. 4.* atque *seqq. de scientia visionis.* Præluxeruntque, loquentes nominatim de absolutis, Durandus *in 1. dist. 38. quest. 3. num. 9.* Argentinas *distinct. 40. quest. unica art. 3. ad 6.* Consulatur Fasolus *1. part. quest. 14. art. 13. dub. 19. num. 464.* Borrull *disputat. 2. de Scientiã Mediã, sect. 5. per totam.* Ferrerius *parte posteriori Respons. ad obiectiones Vincentianas, cap. 5. num. 60.*

Quapropter Molina concors cum posterioribus à Societate fuit in asserenda cognitione diuina futurorum contingentium, & liberorum voluntatis creatæ citrà medium, seu sine medio essentialiter antecedentem

1503

1504

antecedenter cum eis connexo, quod sit ipsi intrinsecum, aut extrinsecum, atque hac ratione eam cognitionem esse illorum in se ipsis, saltem negatiuè. Et attentè rimato huius Doctoris sensu, quæ in contrarium opponuntur à Gonetò ex Illustrissimo Godoy, non videntur valde.

1505

Non primò autoritas S. Thomæ dicentis, non posse in causis contingentibus cognosci certò, & infallibiliter futura contingentia. Vt enim ipsi interpretantur de causis non completis, neque determinatis à Deo, sic Molina de causis non supercomprehensis. Recolantur dicta *in n. 1487.* Non secundò, quòd effectus contingentes sicut in causis suis non habent determinationem ad esse, ita neque ad cognosci. Nam id posterius non valet, si contingentium effectuum, qui re ipsa forent, quando poneretur conditio, vel erunt absolutè, quia poneretur, supercomprehendantur causæ. Iamque *in sect. 138.* aliunde constitit, non valere. Non terriò, quòd cum ex voluntate creata non sint certò cognoscibiles liberi actus futuri, nequibunt ex illa præscribi, sed debebunt latere cognoscentem illius, siue comprehendendo, siue supercomprehendendo cognoscat. Et cum rursus ex vi voluntatis creatæ non possint cognosci, non cognoscerentur in illa. Etenim etsi ex suapte natura, & vi voluntatis creatæ non sint cognoscibiles actus illi, rectè stat, vt sint cognoscibiles supra eius naturam, & vim eminentiam intellectus diuini supercomprehendentis, quòdque hunc latere nequeant: rectè etiam stat, quòd in voluntate creata, sed supra suam naturam, & vim affirmantur cognosci, quatenus illi non cognoscerentur, nisi ea supercomprehenderetur. Sic creaturæ futuræ dicuntur prænotari in Verbo à Beatis, & essentia diuina appellatur speculum ad ipsas videndas, quauis Verbum, & essentia diuina ex vi sua præcisè, & tanquam medium cognitum non ducant Beatorum intellectum creatum ad ipsas cognoscendas. Adestque maior ratio, vt futura contingentia dicantur cognosci ab intellectu diuino in voluntate creata. Nam huius supercomprehensio debet esse formaliter cognitio illorum: sed iuxta communem sententiam visio Verbi, & essentiæ diuinæ à Beatorum intellectu creato, non est nisi causaliter cognitio earum creaturarum, quarum notitia debetur connaturaliter statui cuiuscumque Beati.

1506

Non quartò, quòd etiam supercomprehensio non tribuat obiecto suo, sed supponat in eo vim motiuam, qua ducere possit in cognitionem alterius. Quare si arbitrium creatum non habet ex se, & ex propria entitate vim motiuam, qua ducit in suos actus, vt determinatè futuros, non poterunt hi in illa etiam supercomprehensa cognosci. Quotiam voluntas creata non est obiectum motiuum supercomprehensionis diuinæ, sed purè terminatiuum. Et vt permitteretur vocari quasi motiuum, potest relatè ad cognitionem supercomprehensiuam dici habere vim quasi motiuam, tum ad sui supercomprehensionem, tum ad cognitionem re, & ratione indistinctam suorum actuum liberè futurorum conditionatè, vel absolutè, eo ipso, quòd re ipsa forent, vel erunt. Exhibui *in sect. 138.* exemplum ipsius diuinæ essentiæ, quæ relatè ad comprehensionem sui, & non ad quamuis aliam cognitionem, quæ etiam sit visio elicita ab intellectu creato Beati, motiuum est ducens in cognitionem futurorum omnium contingentium. Non quintò, quòd actus liber determinatè futurus non contineatur in arbitrio creato, neque hoc cum

illo connectatur. Vnde non magis in arbitrio creato supercomprehensio poterit cognosci actus liber determinatè futurus, quam formica in igne supercomprehensio. Quia falsum est, actum liberum determinatè futurum non contineri in arbitrio creato. Continetur certè, non tamen solus, sed alteruter seorsim ab alio, & in sensu diuiso vnus ab altero. Similiterque arbitrium creatum connectitur cum vno, vel altero. Atque hinc qui re ipsa præ altero foret, vel erit ex electione arbitrij creati, debet cognosci à supercomprehendente istud. Paritas autem ignis respectu formicæ est inutilis; nam ignis nulla ratione continet formicam, neque cum ea connectitur.

1507

Non sextò, quòd si Deus discerneret formaliter, non posset ex creata voluntate, etiam supercomprehensa inferre infallibiliter, & certò, per bonamque Consequentiã actum liberum determinatè futurum. Ergo neque etiam poterit eum cognoscere in illa per supercomprehensionem, quæ sit discursus virtualis, aut eminentialis. Quia & negari potest Antecedens, & eo permisso, Consequentia. Etsi namque, vt logicè valeat illatio, & discursus formalis ex vno ad alterum, requiratur vnus cum altero determinatè connexio fundata in natura, & entitate extremorum; non tamen vt in vno alterum cognoscatur ex cognoscentis eminentia supra naturam, entitatemque extremorum. Ad id enim satis est, quod cognitio talis sit, vt vno cognito, non possit non formaliter cognoscere alterum, ex hypothesi, quòd alterum re ipsa foret, vel erit dependenter ab eo vno cognito. Isque modus cognoscendi alterum non est virtualiter, neque eminentialiter discursiuus. Quæ doctrina illustrari potest ex tradita *in sect. 138.* & ex adnotatis à Ferrerio *lib. & disput. 2. de Scientiã Dei, cap. 4.* præsertim *in num. 93.* Si Molina diceret, futura contingentia cognosci à Deo ex arbitrio creato supercomprehensio, maioris energiæ speciem haberet argumentum. Sed non nisi in arbitrio supercomprehensio cognosci ait.

1508

Non septimò, quòd nequeat Deus voluntatis creatæ liberum actum conditionatè futurum præscire, nisi cognito suo concursu futuro etiam sub conditione. Hunc verò non potest Deus iuxta Molinam prænotare. Tum quia aut est actus liber voluntatis diuinæ, aut ab eo dependet essentialiter; Deus autem nequit in istius Authoris sententiã præscire suos actus liberos, vt conditionatè futuros. Tum quia proprius diuinæ Omnipotentis concursus cognoscibilis à Deo non est in voluntate creata, vt potè quæ non sit causa illius: neque item est cognoscibilis in Omnipotentia, aut essentia diuina, vt potè quæ non supercomprehendatur; & non nisi in causa supercomprehensa queant penes Molinam cognosci actus contingententer futuri. Tum quia præfatus concursus, vel est liber actus internus Dei, vel libera externa actio; & vtrovis modo præscientia de tali concursu aduersa esset eius libertati in principiis Molina. Non octauò, quòd cum Deus non cognoscat suos actus liberos vt conditionatè futuros; prout censet Molina, neque etiam poterit iisdem de rationibus prænotare liberos actus conditionatè futuros arbitrij creati.

1509

Nam septimum est solutu facile, si animaduertatur, *ex num. 314. & seq.* Molinam non negare, quòd cognoscantur à Deo contingentia libera conditionata suæ voluntatis, sed quòd vt futura, & non vt præsentia. Quapropter iuxta hunc Doctorem Deus

Deus cognoscit, si Christus prædicet Tyriis, promptum fore suæ Omnipotentiae concursum ad conuersionem, vel non conuersionem pro libito Tyrriorum, quia de præsentis decernit parare illum, si ea conditio purificetur, cognosciturque in tali libero decreto actualiter exercito præparationem contingentem conditionatam suæ Omnipotentiae ad utrumlibet extremum; & in arbitrio Tyrriorum supercomprehensio prænoscit, quod illud electiue determinaret potius Omnipotentiam ad concursum in actu secundo, & externum in conuersionem, proindeque præscit hanc ut conditionatam futuram. Qua ex animaduersione respondebitur, debere à Deo præsciente futuram conditionatam conuersionem Tyrriorum cognosci simul conditionatum suum concursum in actu secundo, & externum, qui esset indistinctus ab ipsa conuersione, debereque simul cognosci conditionatum suum concursum in actu primo, & internum, qui est indistinctus à decreto illo præparatiuo Omnipotentiae. Vnde concursus in actu secundo, atque externus cognoscitur ut conditionatam futuram; & concursus in actu primo, atque internus cognoscitur ut præscit conditionatam, & in se ipso, non autem in voluntate creata, neque in Omnipotentia, essentiali diuina. Vnde etiam præscientia diuina de concursu in actu secundo, & externo, non præiudicabit libertati talis concursus, si quidem sit suppositio consequens ad ipsum, seu ad determinationem electiuam conditionatam voluntatis creatæ, cui, & non Deo, est immediatè, & formaliter liber talis concursus. Et ob eandem rationem præscientia diuina de concursu, qui soli Deo est liber; non nocebit libertati huius concursus, utpote quem præsentem, & libere existentem supponat. Si verò diuina præscientia hunc concursum, seu decretum diuinum, in quo consistit, attingeret ut futurum, iam non maneret in Deo integra libertas, si quidem, stante ea præscientia, non posset villo modo Deus eligere partem oppositam, nempe non posset nolite parare indifferentem suæ Omnipotentiae concursum.

1510 Vnde tandem octauum corruit, assignata hac disparitate, & ea alia de non supercomprehensa à Deo, seu cognita excessu infinito voluntate sua, secus voluntate creata; & ideo in hac potest, independentè à decreto præsentem, & existentem, præscire, quam in partem liberè se inflecteret, non verò in illa; & proinde potest cognoscere, ut conditionatam futuros actus liberos voluntatis creatæ, non tamen suæ increatæ. Quorum discrimen non video in Goneto impugnationes. Sed postremam censuram remitto in *sect. 134*. scriptique hæc pro ea veneratione, quæ debetur in Schola nostra Ludouico Molina.

SECTIO CXLVII.

Concordia Suarij, & Fonseca cum alijs Theologis Societatis.

1511 Deinde discutiendum à nobis est, quod Gonetus refert de Suario *lib. 2. de Scient. condit. futur. corrig. cap. 8. ex num. 5.* & de Fonseca *tom. 3. Metaphysica, lib. 6. cap. 2. quest. 4. sect. 7. §. Quare ad primum, sect. 10. §. Quarium argumentum*, nempe utrumque opinati, Deum cognoscere futura contingentia, & nostros actus liberos in suo de-

creto, non quidem actuali, & exercito, sed futuro, & ponendo in sequenti signo rationis.

1512 Et fatemur quidem, Suarium, atque Fonseca, ut & complures alios, tam domesticos, quam extraneos, existimare, cognosci à Deo ut virtualiter futura sua decreta, tam conditionata, quam absoluta. Sed quod sic cognita medium sint, in quo ut prædeterminatio, & antecedenter connexo præsciat Deus actus liberos, siue conditionatè, siue absolutè futuros realiter voluntatis creatæ, insciantur constantissimè. Deus scilicet cognoscit ut conditionatè futurum decretum indifferentem præparatiuum suæ Omnipotentiae ad concurrendum cum Tyrriis in conuersionem, si Christus illis prædicaret: cognoscit etiam, ut futurum absolutè decretum similiter præparatiuum Omnipotentiae ad concurrendum cum B. Magdalena ad penitentiam. In neutro tamen tanquam in medio præscit conuersionem priorem, ut futuram conditionatè; & posteriorem, ut futuram absolutè. Cognoscat itidem prædefinitionem ut absolutè futuram penitentiae B. Magdalene, & in illa tanquam in medio præscit hanc penitentiam ut absolutè futuram. Illa tamen non est medium, quod necessariò requiratur ad præsciendum hanc, quodque ad hanc sit prædeterminatiuum, quodque cum hac connectatur antecedenter, sed supposita Scientia Media.

1513 Quare Suarius, & Fonseca sic opinantes recedunt extremè à Thomistis, & accedunt intimè ad alios à Societate, quoad attinet ad id, ne contingentia libera voluntatis creatæ, siue conditionata, siue absoluta, præsciantur à Deo in medio cum ipsis præconnexo. Quare etiam casu, quo à Gonetis diceretur, Deum præscire talia contingentia in decreto futuro, quod esset efficax, & antecedenter determinatiuum, atque connexum, est præcisè ob rationem futuritionis non contradicerent Suarius, & Fonseca, repugnarent tamen toto conatu ob rationem efficaciam antecedenter determinatiuam, & connexam: verbi gratia si Gonetus affirmaret, præscientiam diuinam conditionatam huiusmodi tantum esse, *Si prædicante Christo Tyrriis, prædeterminarem hos ad conuersionem, hi respicerent; vel si affirmaret, huiusmodi esse, Si decernam Christum prædicare Tyrriis, unà eos ad penitentiam prædeterminabo, proindeque ipsa foret.* Profectò Gonetus non haberet dissidentes sibi suarium, & Fonseca quoad modum attingendi ut futura ea decreta, sed quoad alia. Ipseque allegatus in *num. 41.* concedit re ipsa Deo scientiam conditionatam pertinentem ad simplicem intelligentiam, cuius proposui primum exemplum, & quam non attingere ut aliquatenus futurum decretum diuinum prædeterminatiuum, poterit ægrè euitare. Et præterea tamen ipsè obtineret præsciti à Deo in decreto efficaci, & antecedenti, ut existente, futura libera conditionata voluntatis creatæ, cui quoad præscienda absoluta non sufficeret decretum efficax, & antecedens, ut futurum, quatenus Deus præsciret, B. Magdalenam acturam penitentiam, quia cognoscat, se, ut istam agat, prædeterminaturum illam vocatam in domum Pharisæi? Et saltem difficultas futuritionis in decretis diuinis, cur irrefragabiliter inducat, ne quod cognoscatur ut efficax, antecedenterque determinatiuum, nequeat esse medium præsciendi futura libera absoluta voluntatis creatæ, non obstante suppositione, quæ sit impossibilis, de talis decreti futuritione alias ob rationes?

Ex

1514 Ex dictis colligitur, Gonetum sine causa occupari *disp. illa 4. art. 3. §. 7. & 8.* ut contra Suarium, & Fonseca probet, non cognosci à Deo ut futura, siue conditionatè, siue absolutè, sua decreta. Negotium Scientiæ Mediæ abstrahit omnino ab hoc puncto. Sufficit ad illud, Deum præscire Tyrrios conuertendos, si Christus prædicaret eis: quia sub conditione inuoluatur decretum indifferens, quod Deus haberet præparatiuum suæ Omnipotentiae ad concurrendum cum illis, quodque attingatur, non affirmando, neque negando eius existentiam, sicut neque affirmatiuè, neque negatiuè existentiam prædicationis. Et dummodò non attingatur decretum, ut exercitè iam habitum à voluntate diuina, erit de nomine quæstio, num dicendum sit attingi ut futurum, vel potius ut præscit? Imò ad diuinam conditionatam scientiam contingentem de conditionatis libere voluntatis creatæ, parum intercesset, quod attingeretur præscitum decretum, ut ita iam habitum; si nihilominus circa ipsa libera conditionata voluntatis creatæ non addatur aliud decretum efficax, & antecedens, siue futurum, siue præscit, quod sit eorum præsciendorum medium. Et si enim talis scientia non esset independens à libero decreto diuino, tanquam à conditione obiectiua, sed tamen inniteretur illi tanquam medio obiectiui, & præconnexo cum conditionato libero voluntatis creatæ. Præcipua autem Thomistarum cura est, ut ad hoc conditionatum præsciendum assignetur decretum, quod sit medium obiectiuum, & præconnexum cum ipso.

1515 Porro non solum sine necessitate immoratur Gonetus in refutanda virtuali futuritione diuinorum decretorum, sed & vitur argumentis nonnullis, quorum inefficaciam ostendimus in *sect. 46.* ubi, & in duabus proximè antecedentibus tractauimus quæstionem hanc, & non nihil attigimus in *sect. 119.* indeque facillè cuius erit ferre iudicium de cæteris argumentis Gonetis, seu potius Illustrissimi Godoy. Omisit ille istud, quod sequitur: Si pro priori ad decretum absolutum exercitè existens cognosceretur à Deo futura absolutè conuersione, v. g. B. Magdalene, consequens esset ut omnino superflueret Scientia Media. Nam hæc eo potissimum de fine à nobis adstruitur, ut Deus non cæco, & ignorantis modo circa rationalem creaturam absolutè decerneret, & sua auxilia impertiat. At semel concessio, Deum pro priori cognoscere tam decretum versans circa eam conuersionem, tum eam ipsam conuersionem, non decerneret modo illo, ceteri secludatur omnis alia scientia. Etenim pro priori ad signum, in quo Deus absolutè decerneret, præsciret tū quid ipse esset voliturus, tum B. Magdalena. Ergo ista ex præsciencia decerneret summè sapienter, etiam si abesset omnis alia scientia. Sed hæc obiectio non premit. Nam in ea sermo est, vel de decreto absoluto circa prærequisita constituenta potentiam proximam indifferentem, & liberam ad conuersionem, & non conuersionem, vel de decreto absoluto prædefiniente efficaciter, & determinatè conuersionem. Si de priori decreto, haberet illud Deus cum ignorantia euentus, seu exitus obtinendi, nisi præditus esset Scientia Media de sequutura conuersione, si conferret eam potentiam tali tempore, & loco. Etenim ea potentia talis est, ut ex ea queat tam sequi non conuersione, quam conuersione. Si de posteriori decreto, nisi per Scientiam Mediam certus esset Deus de conuersione sequutura sub ea potentia, conciperetur temerè à Deo, ut qui se exponeret periculo frustrationis decreti illius; ea namque

1516 potentia non magis affert conuersionem, quam non conuersionem. Contra hunc discursum, quo Nostri conuicti existimant, requiri in Deo Scientiam Mediam, ne cæcè & ignoranter provideat per sua decreta, & auxilia causis secundis liberis, quidnam obest, cognosci à Deo vnum, vel alterum decretum ut futurum virtualiter, seu exiturum in rationis signo sequenti ad signum, in quo existit cognitio. Nonne hæc attinget vnum, vel alterum, quia est exiturum in voluntate diuina? At in hac existeret cum ignorantia de euentu, si Scientiæ Mediæ noticia desset. Videtur arguens supponere, visionem diuinam vnus, vel alterius decreti, esse quasi causam, conditionemve directiuam ad vnus, vel alterius existentiam. Sed non ita est, quin potius vnum, vel alterum est conditio obiectiua præsupposita ad visionem, & ratione cuius ad hanc determinatur diuinus intellectus. Et quantum ad id perinde esset, si visio attingeret vnum, vel alterum decretum, ut coexistens sibi in eodem signo rationis, atque ut simultaneè determinans obiectiue intellectum diuinum.

1517 Colligitur etiam ex dictis, Suarium, qui *lib. 2. de scient. futur. conting. cap. 8. ex num. 5.* docuit, futura conditionata, & absoluta libera voluntatis creatæ præsciti à Deo cognoscente simul ut pro illis prærequisita decreta, quæ haberet, seu ut futura conditionatè, & quæ haberet, seu ut futura absolutè, non mutasse, re melius inspecta, sententiam *Prolog. 2. de gratia, capite 6. num. 15. & 16.* ut cuidam videtur. Nam Suarius in posteriori hoc loco eandem, ac in priori repetit doctrinam, nisi quod omittit tractare de futuritione decretorum à Deo cognitorum, de qua loquendi non incidat ibi occasio. Tradit utrobique, ad præscientiam conditionatorum liberorum requiri, ut in conditione includatur decretum indifferens, quod si ex parte Dei ponatur, sufficit, ut voluntas creata operetur, Deo concurrente cum illa: requiri verò ad præscientiam absolutorum liberorum decretum similiter indifferens, & in conditione purificata inclusum, quod absolutum sit ex parte subiecti, & cognoscat à Deo, siue ut futurum, siue ut præscit: ita quidem, ut nec conditionatum subiectiue, nec absolutum subiectiue decretum sit medium, in quo tanquam præconnexo præsciantur à Deo libera, siue conditionata, siue absoluta voluntatis creatæ. Et hæcenus pro Suario, & Fonseca.

Quantum ad discordiam ab alijs à Nostis, quam Gonetus assignit Theophilo Raynaudo, non habeo quod addam dictis in *num. 312.* Quantum verò ad illud, quod narrat Gonetus de plerisque Nostri sententibus, Deum cognoscere futura libera, tam absoluta, quam conditionata in veritate obiectiua competente ipsis antecedenter ad decretum diuinum, obseruo primò, Nostros non attribuere præfatis futuris veritatem obiectiuam antecedenter utcumque ad decretum, & ad quodcumque decretum. Nam ad veritatem absolutorum, & conditionatorum prærequirunt decretum diuinum, tamen non præconnexum cum ipsis, neque quod sit medium ipsorum præsciendorum, neque quod sit absolutum subiectiue respectu conditionatorum, sed tantum respectu absolutorum. Obseruo secundò, Gonetum *disp. 4. art. 3. pag. 187. §. 1. pag. 195. disp. 6. art. 5. §. 3. pag. 501.* alludere ad quandam modum opinandi, quem Nostri nonnullis adscribit Illustrissimus Godoy his verbis: [Secundus modus est aliorum, qui asserunt,

runt, cognosci hæc futura in propositionibus contradictoriè oppositis, de quarum ratione est, vt vna sit determinatè vera, & altera determinatè falsa; ac proinde in illis ex vi, & lege contradictionis potest vnus veritas, & alterius falsitas à diuino intellectu cognosci. Pro hoc modo dicendi neminem vidi ipsum expressè docentem, potest tamen adscribi pluribus ex contrariis Authoribus, qui hoc fundamentum nituntur, vt certam futurorum horum cognitionem suadeant.] Hæc ille, ad quæ credo Gonetum respexisse, & antea Vincen- tium Baronem, reuertens à Ferrerio parte posteriori Respons. cap. 5. num. 58. & 59. & ad quæ etiam credo motum Illustrissimum Godoy, quia communiter Nostri, vt probent veritatem obiectiuam, & fundamentalem determinatè futuram ex hypo- thesi in contingenti conditionato, eamque inde- pendentem à decreto diuino actualiter exercito, & prædeterminatiuo, solent à argumento desumpto ex lege illa contradictoriarum propositionum. Sic- que ego me gessi in sect. 13. 1. Sed neque per som- nium volumus, illam legem, aut propositiones ipsas esse medium, in quo à Deo præsciuntur con- tingentia conditionata, vt neque uolunt Thomis- ta, qui à nobis non discordant, quatenus negent legem illam, debereque vnã e contradictoriis propositionibus esse determinatè veram, siue essen- tialiter, siue accidentaliter, & alteram determinatè falsam; sed quatenus ad veritatem obiectiuam re- quirunt decretum prædeterminatiuum actu exi- stens. Plura de his in 2. p. suggeremus.

SECTIO CXLVIII.

Exponitur vsus Scientiæ Mediæ, & cla- rior fit, fugatâ nebulâ cuiusdam obiectiõnis.

1518 **A**ccedo ad notificandum vsus Scientiæ Mediæ, post eius existentiam, & conceptum explana- tum. Quanquam enim ea, si ad nihil deseruierit dis- tinctum à sui existentia, deberet in Deo poni, cum omnia scire, sit magna Dei perfectio; at- tamen ex vsu sui valde apud nos commendatur, & ex suis fructibus melius à nobis dignoscitur.

1519 Igitur Scientia Media deseruit ad reddendam effi- cacem Dei gratiam, & infallibilem eiusdem pro- uidentiam circa actiones liberas absolutè futuras voluntatis creatæ, salua prorsus earum libertate. Gratia enim, qua Deus mouet ad bonam operatio- nem, etsi de se coniungibilis sit cum eius negatione, tamen vt confertur à Deo præsciente, quod ope- ratura sit voluntas creata, si Deus decernat con- ferre illi gratiam, habet omnimodam connexio- nem cum bona operatione. Quia tamen ea conne- xio fundatur in suppositione consequente, scilicet in eo, quod voluntas ipsa per gratiam opera- tura foret (hæc enim est ratio, cur Deus ita fore cognoscat) non læditur eius libertas. Ob eandem causam non læditur per efficacem prædefinitionem (vt putamus cum maiori Nostrorum parte) quia Deus præscius se habere media gratiæ, quibus vol- untas creata, etsi resistere possit, infallibile tamen est, quod non resistet, decernit, quod voluntas operetur.

1520 Hinc est, Deum per Mediam Scientiam, gra- tiam, sub qua fore operationem affirmat, non vi-

dere tanquam efficacem in actu primo, seu cum efficacia antecedente ad ipsam operationem, sed solum in actu secundo. Indidem etiam est, gratiam in actu primo constitui efficacem, seu infallibiliter habituram effectum per hoc, quod Deo notum sit, quod ipsa posita, sequatur bona operatio. Hoc enim facit, vt Deus per hanc scientiam regu- latus, aut directus mouere possit infallibiliter; & quod ex modo mouendi, vt se tenet ex parte Dei, seu ex parte diuinorum actuum, speciale operanti fiat beneficium antecedens operationem absolutè futuram.

1521 Præfatus vsus Scientiæ Mediæ non solum est conducens, sed etiam necessariò requiritur ad effi- caciam gratiæ, & ad infallibilitatem diuinæ pro- uidentia, si gratia, qua Deus mouet ad bene ope- randum liberè, non sit ex se, & suapte naturâ effi- cax; si item infallibilis prouidentia nostræ bona operationis liberè non importet decretum prorsus antecedens connexum essentialiter cum ea ope- ratione, vt in nostra sententia non potest esse, nec importare. Ratio requiritur Scientiæ Mediæ est, quia alioqui Deus cæco modo, & nescius, an for- titura sint effectum, distribuet auxilia gratiæ, & per se loquendo non conferret maius beneficium operanti cum auxilio, quod contingat esse effi- cax, quam non operanti cum auxilio, quod con- tingat esse inefficax. Et quia alioqui deerit cap- ut vnde participet efficaciam, & infallibilitatem inferendi bonam operationem liberam voluntas diuina auxiliandi nobis ad eam.

1522 Vt hæc ratio magis clarescat, operæpretium erit referre obiectionem Basilij Legionensis in Relectione de Necessitate gratiæ, parti. 1. cap. 10. num. 7. contra prædictum vsus Scientiæ Mediæ, dissoluereque breuiter eam. Argumentatur itaque ille: Scientia Media non est necessaria ad saluan- dam libertatem arbitrij cum gratia, neque ad complendam efficaciam auxilij, neque vt Deus distri- buens gratiam cognoscat, cui concedit maiorem, vel minorem, ne expectare videatur euentum in- certus futurationis. Non ad primum. Nam sicut in priori rationis, in quo consideratur obiectum Scientiæ Mediæ, saluator ante illam libertas boni consensus conditionati, cum ideo Deus præsciat, quia conditionatè futurus est: ita etiam poterit liber- tatis illæsa consistere post Scientiam Mediam. Non ad secundum. Nam in eo rationis priori, quo obiectum Scientiæ Mediæ intelligitur præcedere illam, debet admitti efficacia gratiæ, quandoquidem præcedat consensus sub conditione futurus, & gra- tia etiã habens effectum, & ex consequenti consensus non tantum dependens à viribus naturæ, sed etiam à gratia. Non ad tertium, quia cognoscens Deus per scientiam simplicis intelligentiæ aptationem, & contemperationem vocationis, & victricis de- lectationis, cognoscit etiam, cui detur maior gra- tia, cui minor, cum illam distribuere decreuerit; neque erit Deus incertus expectans euentum, sed certus consensus sequuturi ob infallibilitatem illam cum libertate coniunctam. Quare concludit Basi- lius, admittendam esse Scientiam Mediam ob so- lam rationem, quam initio Sectionis indicauimus. Eodem ferè modo, nisi quoad tertium, arguit Illustrissimus Godoy, & ex iplo Viues dispus. 9. dist. 6. §. 3. num. 140. & seqq.

1523 Sed facile respondeo. Et incipiendo à tertio, rogo, num auxilium collatum à Deo, consistens in aptatione, & contemperatione vocationis, & delectationis victricis, est efficacax antecedenter, connexum

connexumque præuè essentialiter cum operatione bona, ad quam datur, vel non est sic efficacax, & connexum? Si primum, reciditur in difficultatem de gratia ex se, & suapte naturâ efficaci. Et sicut tali gratiã admittã, non est necessaria Scientia Me- dia, ne Deus cæco modo, & incertus de euentu largiatur auxilium ad bonam operationem libe- ram; ita ad id euitandum non erit necessaria, si pri- mum dicatur. Si autem secundum, non poterit Deus absque Scientia Media esse tam infallibiliter, certoque securus de bona operatione libera, quam debet esse. Nam auxilium non connexum essen- tialiter cum ea, fundare nequit securitatem infalli- bilem, certamque metaphysicè. Qua minor secu- ritas aliena prorsus est à Dei prouidentia; alioqui sicut Sapientia 9. Versu 14. dicitur: Cogitationes mortalium timida, & incerta prouidentia nostra; ita etiam posset de Deo dici: & alioqui prædestina- tio non esset præscientia, & preparatio beneficia- rum Dei, quibus certissimè liberantur, quicumque li- berantur, vt ait S. Augustinus lib. de Bono per- seu. capite 14. & cum eo vniuersa Schola Theo- logica.

1524 Ad secundum fateor, non esse necessariam Scien- tiam Mediam ad complendam efficaciam auxilij in actu secundo. Est tamen necessaria ad complendam efficaciam auxilij in actu primo, & ad conciliandam libertatem arbitrij creati cum gratia, vt data à Deo cum infallibilitate, & securitate ex parte sui, de bona operatione libera, ad quam moueat per gra- tiam. Quapropter requiritur Scientia Media, vt auxilium diuinum, indifferens absolutè, & sim- pliciter ad consensum salutarem, & ad dissentium, constituatur ad consensum efficacax per modum actus primi, seu in ratione obtenturi infallibiliter effe- ctum. Exigitur etiam, vt Deus cum infallibilitate, & securitate certissima moueat ad consensum, quan- do præbeat auxilium indifferens absolutè, & sim- pliciter ad consensum, & dissentium; vt præbere debet, si velit indemnem relinquere libertatem vo- luntatis creatæ.

1525 Ad primum concedo libentissimè, non esse ne- cessariam Scientiam Mediam ad fœderandam vt- cumque libertatem creati arbitrij cum gratia.

1526 Replicabis primò ex Illustrissimo Godoy: Effi- cacia gratiæ in statu conditionato non dependet à consensu, vt conditionatè futuro, sicut neque ab eo, vt absolutè futuro dependet in statu abso- luto. Aliis terminis: Si in statu absoluto consen- sus dependet à gratia, vt efficaci in actu primo: Ergo pariter dependebit in statu conditionato. Nam ab iisdem causis, vt futuris sub conditione, de- pender consensus in statu conditionato, à quibus, vt absolutè futuris, dependet in statu absoluto. Se- cundò, si in statu conditionato non datur efficacia gratiæ nisi penes actum secundum: Ergo in eo statu consentiens discerneret se per liberum arbitrium suum à dissentiente. Vel si id non sequitur, neque se- quitur, tamen in statu absoluto non detur alia gra- tiæ efficacax, quam penes actum secundum. Tertio, status conditionatus non dependet à Scientia Me- dia, cum sit eius obiectum; & tamen in illo absque vlla ignorantia importatur diuina gratia coniun- cta cum consensu. Ergo & similiter importabitur in statu absoluto, etsi Scientia Media non præcat. Omitto duas alias replicas desumptas ex absur- dis, quæ sequerentur; tum quod prædestinatio, prout est specialis prouidentia, non gauderet certitudine ordinis, seu causalitatis, sed solius præscientiæ; tum quod sine magno dono per- R. P. Gabr. de Henao, Scient. Med. Pars I.

seuerantiæ posset homo adipisci æternam salutem, quia in 2. part. sedem habebunt, & solutionem.

1527 Ad primam replicam dico, gratiæ in statu con- ditionato efficaciam penes actum secundum de- pendere à consensu, vt conditionatè futuro, & eandem in statu absoluto dependere ab eodem, vt absolutè futuro; sed in hoc secundo statu dari aliam efficaciam penes actum primum, nam hic status supponit eum alium, & Scientiam Mediam, non autem se ipsum, neque hanc. Verumque est illud, ab iisdem causis, &c. Sed gratiæ in statu con- ditionato efficaciam penes actum secundum, non est causa consensus eo in statu; namque vltra gratiam præscindentem in actu primo ab efficaciã, & inefficacia, est ipse consensus. Ad secundam dico, in statu conditionato discretionem consen- suri à dissenturo fore magis præcipuè à gratia, & in statu absoluto est etiam penes actum secundum magis præcipuè ab eadem. Cæterum in hoc statu debet dari alia, penes actum primum, discretio, quæ sit adæquatè à Deo, & quæ salua stare non potest absque Scientia Media, vt amplius expli- cabo in sect. 159. & sæpe aliàs. Ad tertiam dico, statum conditionatum consensus, qui foret sub conditione gratiæ, determinare obiectiuè intelle- ctum diuinum, vt præsciat eum, si quidem intelle- ctus diuinus sit ignorantia incapax. Ast status absolutus consensus dari non potest, nisi Deo decernente dare gratiam; & decerneret hanc cum ignorantia euentus, seu effectus, quem sortiretur, nisi adesset in Deo Scientia Media de consensu futuro, decreta collatione gratiæ talibus in cir- cumstantiis. Ex quarum replicarum, & principalis obiectionis solutione vsus Scientiæ Mediæ appare- bit, vt spero, clarior.

1528 Et quantum ad Authorem principalis obiectio- nis non omitam animaduertere, refragatum non fuisse Scientiæ Mediæ, sed vsui à Nostri inten- to, vt constitit in Euent. 32. vbi respondi vul- gantibus contrarium, quibus fidem adhibuit Go- netus tom. 2. disputat. 6. artic. 5. §. 7. pag. 529. sed mihi, seu potius libro illius Authoris edito propè vitæ finem, Germanus Philaletes in Au- thoritate contra prædeterminationem physicam, capite 1. §. 4. pagina 45. & Henricus de Cerfisiæ Controu. de Angelici Doctoris mente circa eandem præ- determ. cap. 7. pag. 261.

SECTIO CXLIX.

Vsus Scientiæ Mediæ communitur au- thoritate SS. Chrysoſtomi, & Augustini.

1529 **D**eclaratus vsus Scientiæ Mediæ traditur tam clarè à S. Ioanne Chrysoſtomo, vt mirum sit, doctrinam de Scientia Media, deque eius vsu nouam videri potuisse sapientis, & erudito alicui Theologo. Retuli S. Doctoris verba in sect. 21. facturque Gonetus, ipsum loqui de præscientia conditionali, sed non nisi innixa decreto antee- denti, & efficaci habito actualiter. Verumtamen rogo, quorsum S. Pater dixisset, Deum distu- lisse vocationem Operariorum Pauli, Matthæi, Latronis boni vsque ad tempus, quo non re- luctaturos vidit, si loqueretur de præscientia ita innixa? Nam, illo decreto stante, consensu- G g ii

ti essent quocumque tempore, & illo deficienter, resisterent semper vocationi. Et præterea verba, ac sensus manifestè procedunt de futuritione conditionata consensus, seu non reluctationis præcedente aliquam scientiam, & de volitione absoluta subsequente præcisè scientiam. At scientia, quam præcesserit futuritio conditionata, debet esse conditionalis, simulque Media, si ad volitionem absolutam vocandi non præcesserit alia conditionata volitio exercita de præsentia. Hæc eò maiorem vim continent, quòd S. Pater sæpe repetit, auxilia gratiæ non esse suapte natura efficacia, vt ibidem notauit.

1530 S. Chrysolostomo adiungo S. Augustinum, qui lib. 1. ad Simplicianum, questione 2. circa medium, docet, stare rectè, vt multi vno modo, id est, simili, vocentur; & tamen ex his quidam respondent, quidam non respondeant, quia diuersimodè sint affecti: stare etiam, vt idem homo eodem modo affectus, variisque vocationibus pulsatus respondeat quibusdam earum, nempe his, quæ contemperantur eius affectui; & dissident quibusdam, quæ scilicet eius affectui non congruant. Docet itidem, nosci à Deo, quam vocationes cuique voluntati secundum quamlibet affectionem dispositæ conueniant, seu congruant. Hinc dicit, non eligi omnem vocatum, quia non omnis vocatio cuiuslibet conuenit sub quavis affectione. Dicit rursus, euenire non posse, misereri Deum alicuius, vt velit, & tamen non velle, quoniam cuius miseretur, vt velit, sic eum vocat, quomodo scit ei congruere, vt vocantem non respuat, sed sequatur. Quare non est volentis, sed Dei miserentis solius. Etenim vt vocare solius est Dei miserentis, ita & ea vocatione vt, quam scit ita vocato congruere, vt vocanti respondeat infallibiliter. Quo in loco S. Augustini congruentia præfata nequit explicari de gratia prædeterminante. Eà verò exclusâ, non potest adstrui vlla alia congruitas infallibilis præter illam, quæ ex Scientia Media componatur, desumaturque ex eiusdem vsu.

1531 Quod autem respondet Viues disp. 7. dist. 3. num. 3. & 34. Deum mouere, & vocare vocatione congrua, & quomodo scit congruere vocato, quia ex Dei decreto, & operatione habet homo affectionem, seu ita affectus est, vt quæ vocatio alium sic non affectum non moueret, moueat ipsum in effectu, quin tamen ea affectio sit causa, aut conditio efficaciæ vocationis. Non satisfacit, nam testimonio hoc S. Augustini non impugnamus decretum diuinum de homine condendo taliter, vel taliter affecto, sed illud, quod requiratur, vt Deus cognoscat hominem sic, vel sic affectum, & vocationi contemperatum consensurum, si vocaretur. Siquidem indubitabile erat, non posse à Deo cognosci istud futurum contingens conditionatum, nisi simul cognoscendo, possibile esse suum decretum de producendo hominem affectum modo illo, qui ex parte conditionis assumatur per scientiam conditionatam. Ioannes de S. Thoma disp. 20. art. 5. §. Ad 2. confirmationem, pag. 675. & Author Carmelitani Cursus disp. 10. dub. 2. §. 4. num. 54. cum non possent non esse consij ponderationis, quæ à Nostris solet fieri circa hunc S. Augustini locum, non respondent ad verba, quibus præcipue insistimus; vel ita respondent, vt velint, subintelligendum esse decretum subiectiue absolutum, & obiectiue conditionatum, sed non probent. Et videtur, non posse, quantum ego

iudicare valeo, attento toto contextu S. Doctoris.

1532 Is namque in antecedentibus dixerat, fidem nostram, vel consensum salutarem diuinæ esse vocationis; non enim Deus vocat efficaciter, vt si velimus, credamus; si nolimus, non credamus. Contra id obiiciebatur: Si vocatio ista est effectrix bonæ voluntatis, vt omnis eam vocatus sequatur, quomodo verum erit, *Multi vocati, pauci vero electi*? Quod si verum est, & non consequenter vocationi vocatus obtemperet, atque vt obtemperet, in eius positum est voluntate, rectè etiam dici potest, *Igitur non miserentis est Dei, sed volentis, atque currentis est hominis*; quia misericordia vocantis non sufficit, nisi vocati obedientia consequatur. Id est, vel ea vocatio, quæ efficaciter facit Petrum velle, v. g. credere, talis est, vt quicumque vocetur eâ, fiat volens, & credens, nec in potestate vocati relinquat nolle, aut non velle credere; & tunc proinde omnes vocati credent. Quare falsum esset, multos vocari, & paucos eligi. Vel ne hoc absurdum admittatur, vocatus habebit in potestate nolle credere, reddereque causam vocationem; tuncque regreditur argumentum superius, nempe fore, vt posset dici, *Non miserentis est Dei, sed volentis est hominis*. Hanc ad obiectionem responderet S. Augustinus, vocatione, qua vnus credit, alios non credere, & qui vno modo vocatus non consentit, aliter vocatum consentite, illosque consentire, qui ei modo vocationis erant aptè affecti, reliquos autem non consentire. Atque ad eò verè affirmatur, multos esse vocatos, & paucos esse electos, eos scilicet, qui congruenter suo volitionis affectui vocantur. Verè tamen non potest asseri, *Non miserentis est Dei, &c.* Licet enim non sit in hominis potestate, vt congruenter vocatus non credat; sed non ideo in potestate sua habet vocati congruenter, seu pro vt eius affectui congruebat, vt vocationi responderet. Ex quo sequitur, nunquam Deum frustra misereri (scilicet efficaciter volendo vocare) quia cuius miseretur, sic vocat, vt scit vocatum consensurum, seu vt scit consensurum, si vocetur. Quæ est scientia liberi consensus salutaris conditionatè futuri.

1533 Estque Media. Cum enim S. Augustinus loquatur de gratia vocationis efficaci, quæ propria est electorum, vt constat ex contextu, & maxime ex verbis, *Illi electi, qui congruenter vocati, stare nequeunt quæ de ea gratia pronuntiat cum decreto antecedenti, & efficaci intrinsicè, neque cum physica prædeterminatione*. Etenim iuxta S. Augustinum è pluribus vno modo vocatis, quia non vno modo affecti erant, quidam sequuntur vocationem, quidam non. Ergo ideo quidam non sequuntur, quia præcedens animi affectus, & dispositio non congruebat tali modo vocationis, quæ fuisset efficax in ipsis, si affecti fuissent vt hi, qui consenserunt. Num dicitur, ideo vocationem vnâ sequuntur, quia congruere, quia decretus est à Deo antecedenter, & efficaciter eorum consensus, prædeterminatiue sunt physice ad illum; cæteris ideo non congruere, quia non est decretus antecedenter, & efficaciter ipsorum consensus, nec prædeterminatiue sunt physice ad ipsum? Nonne potius dispositio, contemperatio, & affectio vel præcedit vocationem, vel simul est tempore, & naturâ? Quomodo incepta non esset vocationum collatio, quam expendit S. Augustinus, si attemperatio, & congruitas ponatur ex decreto antecedenti, & efficaci intrinsicè, necnon ex physica prædeterminatione? Quorsum

Quorsum S. Augustinus diuersas vocationes ad vnû hominem, similes ad diuersos comparat, quasi eundem vna moueat, alia non moueat; eadem verò vnum moueat, alium non moueat? Quorsum paulò post, & quæst. 29. in Exodum adducit exemplum externæ suasionis, secundum quam eadem res vno modo dicta mouet, alio non mouet, mouet hunc, non illum, vt inde ostendat S. Doctor, alium sic, alium verò sic interius à Deo moueri in fidem; si tractio illa moralis per internam persuasionem non habet efficaciam, nisi à decreto antecedenti, & efficaci Dei, atque à physica prædeterminatione? Vanè assereres, eandem rationem vno modo dictam mouere loco vnum, & alio modo dictam non moueri, si non stat, hominem loco moueri, quantumvis verberes aërem, persuadendo, alliciendo, minando, nisi physice impellendo facias de loco moueri? Igitur à S. Augustino efficacia gratiæ non reuocatur nisi ad vocationem collatam in circumstantiis, in quibus per Scientiam Mediam præuiderit Deus sortituram esse effectum. Atque subinde illi erunt electi, qui vocati ex præscientia futuri consensus, & illi erunt non electi, qui vocati cum præscientia futuri dissensus, prouenientis ex malicia voluntatis creatæ, quæ nolit attemperare se vocationi inclinanti ad consensum: & vna vocatio erit electio in eo, cui donatur cum præscientia sequuturi consensus; eritque non electio in eo, cui sine tali præscientia confertur; tandemque non electi tales erunt, non quia non prædeterminati, sed quia non respondentes, quanvis vocati.

1534 Prodeant iam integra S. Doctoris verba, quæ ob sui profunditatem non facile perciperentur, nisi præcedentibus considerationibus proximis. *An forte illi (inquit S. Augustinus) qui hoc modo vocati non consentiunt, possent alio modo vocati accommodare voluntatem, vt & illud verum sit, Multi vocati, pauci electi: vt quamvis multi vno modo vocati sint, tamen quia non omnes vno modo affecti sunt, illi soli sequuntur vocationem, qui ei capiendâ reperiuntur idonei. Et illud non minus verum sit, Igitur non volentis, neque currentis, sed miserentis est Dei, qui hoc modo vocant, quo modo aptum erat eis, qui sequuntur vocationem. Ad alios autem vocationem quidem peruenit, sed quia talis fuit, quâ moueri non possent, vt eam capere apti essent, vocati quidem dici potuerunt, sed non electi. Et non iam similiter verum est, Igitur non miserentis est Dei, sed volentis, atque currentis est hominis: quoniam non potest effectus misericordie Dei esse in hominis potestate, vt frustra ille miseretur, si homo nolit; quia si velit etiam ipsorum misereri, posset ita vocare, quomodo illis aptum esset, vt & mouerentur, & intelligerent, atque sequerentur. Verum est ergo, Multi vocati, pauci vero electi; illi enim electi, qui congruenter vocati; illi autem, qui non congruebant, neque contemperantur vocationi, non electi, quia non sequuntur, quamvis vocati. Item verum est, Non volentis, neque currentis, sed miserentis est Dei, quia etiam si multos vocet, eorum tamen miseretur, quos ita vocat, quomodo eis vocare aptum est, vt sequantur. Falsum est autem, si quis dicit, Igitur non miserentis est Dei, sed volentis, atque currentis est hominis, quia nullius Deum frustra miseretur: cuius autem miseretur, sic eum vocat, quomodo scit ei congruere, vt vocantem non respuat. Hæc mirabiliter S. Augustinus, quæ transcripti propter eos (suntque multi) qui Patrum volumina non euoluunt, & tamen eorum verba explicant, ac si à capite ad calcem, & exquisitè perlegissent. Simile quid accidit cuidam R. P. Gabr. de Henao, Scient. Med. Pars I.*

Nupero, qui in libello inscripto *Vanitas triumphantium Germani Philaletis*, aggressus est interpretari antiquos Theologos à Nostris conquisitos pro Scientia Media, punctifve concernentibus; cum tamen ipse fateatur cap. 9. pag. 117. neminem à se lectum in fonte proprio.

SECTIO CL.

Alia Sancti Augustini testimonia pro vsu Scientiæ Mediæ.

1535 Idem S. Augustinus in expositione quarundam propositionum ex Epistola ad Rom. propof. 55. circa Rom. 8. vers. 30. ait: *Non omnes, qui vocati sunt, secundum propositum vocati sunt. Hoc enim propositum ad præscientiam, & prædeterminationem Dei pertinet: nec prædeterminauit aliquem, nisi quem præsciuit crediturum, & sequuturum esse Sanctorum vocationem, quos & electos dicit.* Vbi S. Augustinus non ponit fidem quasi propter illam, vt causam meritoriam ex libero arbitrio sine gratia futuram, prædestinetur quis, & eligatur. Nec enim S. Doctor reuocauit hæc verba lib. 1. Retract. cap. 23. quamvis alia his priora, & posteriora recantauerit ibi, & præsertim quod de fidei merito sine gratia dixerat in propof. 60. & 62. Nihil ergo retractatione dignum continetur in verbis exaratis. Quo supposito.

1536 Propositum Dei, quo Sancti eliguntur ad gloriam, docet esse secundum præscientiam, & prædeterminationem, vt sine præscientia scilicet non sit prædestinatio. At hæc præscientia non est possibile præcisè, vt ex sequentibus verbis facile constat. Neque est absolute futurorum, prædeterminationem enim non præiret, iuxta communem persuasionem de S. Augustini mente. Ergo est futurorum conditionatè, quâ directâ prædestinatio sit infallibilis, incolumi libertate voluntatis creatæ. Vterius S. Augustinus non loquitur de prædeterminatione infallibili ex causalitate gratiæ prædeterminantis, seu ex se efficaci; neque de præscientia, quâ Deus certò norit, eum qui ad aliquod prædeterminatus fuerit, facturum infallibiliter illud. Nam fatetur de præscientia, quâ prædestinatio dirigatur: cognita verò prædeterminationis naturâ, non esset requisita ea præscientia. Quippe si ea ad infallibilitatem ponatur, sufficit gratia à se efficax. Si ad libertatem, vel prædeterminationem sine ea relinquitur indemnem libertatem; & tunc ea impertinens est: vel destruit libertatem; & tunc per eam non reparatur.

1537 Insuper expendantur verba illa, *Nec prædeterminauit aliquem, &c.* Prædeterminatio enim vbicumque detur ad consensum, hic erit. At modus loquendi S. Doctoris satis significat, non sequi infallibiliter consensum, quantum est ex natura mediorum, sed cum illis posse componi dissensum. Propterea namque requirit S. Pater, præsciri, si vocetur, consensurum hominem, vt prædestinatio certa reddatur, & infallibilis. Igitur S. Augustinus gratiam à se efficacem excludit, congruam adstruit, quæ infallibiliter secundum certitudinem Scientiæ Mediæ inferat assensum, salua libertate.

1538 Et quidem cum Suarez allegasset verba illa, & attribuisset Ioanni Arboreo tom. 1. Theosophiæ, lib. 4. cap. 9. fol. 149. respondet Alvarez lib. 1. Respons. cap. 1. num. 36. [cuius doctrinam non esse admittendam.]

tendam. Nam loco citato refert sententiam S. Augustini, & ipsam reiicit, & sequitur sententiam Origenis; & ideo in hac parte nullus est auctoritatis, cum constet, sententiam Augustini circa prædestinationem, & gratiam esse à multis Summis Pontificibus approbatam. Ita Alvarez, & ex ipso Author Cursus Carmelitani *disp. 10. dub. 8. §. 2. num. 1; 6.* Quapropter, utroque attestante, exprimitur verbis illis Scientia Media. Atqui illa sunt S. Augustini, & ex eo transcripta ab Arboreo. Qui initio capitis, & præfixa hac propositione [Deus non omnes vocatos iustificat,] subiungit: [Tameris Augustiniana hæc sit assertio, ut sumus ostensuri, eam tamen nitari verisimili ratione ex Sacris eruere disciplinis.] Id autem cum præstitisset, scribit: [Nunc dabo operam, ut doctrinam Augustini nostra illustretur assertio.] Post adducta verò illa verba, scribit: [Assentitur & huic sententiæ Origenes, eandem Pauli difficultatem pertractans, ubi dicit aperte, quod non omnes, qui vocantur, iustificantur, &c.] Ergo S. Augustinus verbis suis, & Arboreus iidem tradunt Scientiam Mediam expressè. Lectori relinquo, ut videat, an ex verbis Alvarez, & Authoris Cursus Carmelitani circa auctoritatem S. Augustini in materia de prædestinatione, & gratia velit inferre aliam Consequentiā? Ego noto, Arboreum sequuntur quidem esse sententiam Origenis, non reiicendo eam, quæ S. Augustini erat, sed tanquam vnam, eademque amplectendo in toto illo capite.

1539

Ex his deducitur, Authorem libelli inscripti Vanitas triumphorum Germani Philaletis, minus sincerè scripsisse *cap. 5. pag. 75. & 76.* Illustrissimum Alvarez [nec negare, nec concedere, Arboreum Thomistis aduersari; sed negligere, & dedignari, eius sententiam examinare. Cum enim fateatur se ab Augustino recedere, quidquid ea in re scripserit, nullus potest esse auctoritatis, nec proinde dignus est, cuius mens discutatur, cum in materia prædestinationis, & gratiæ omnium regula esse debeat doctrina, & auctoritas S. Augustini.] Certè cum à Suario adducta fuissent verba Arborei pro Scientia Media, & ab Alvarez respondeatur, non esse ea admittenda, nonne id est dicere, Arboreum refragari Thomistis? Oportuissetque, eum Nuperum fuisse persecutatam S. Augustinum, & Arboreum, ne huic ab illo discessionem imponeret post admonitionem Fasoli, Annati, Aldrete, Philaletis, & aliorum; & ne paulò post fidenter asseneret, illum reuocasse verba superiora, vel ad mentem Thomistarum explicuisse. Si enim legisset libros Retractationum, nullam de illis mentionem inuenisset. Et declaratio, quam iuxta Thomistarum sensum videtur sibi habere *c. 9. de Prædest. SS.* non respicit ad verba illa, neque est ad Thomistarum mentem, ut visum est *in sect. 29. & 30.*

1540

Similiter deducitur, Paulum Fasseau in Auctoritate exauthorata Germani Philaletis, *c. 4. part. 1. sect. 9. num. 120. pag. 200.* si euoluit Arboreum, debuisse non repetere, [cum non esse sequendum, cum referat sententiam Augustini, & eam deserat, ut sequatur Origenem;] debuisse etiam non inculcare, [Philaletem, Fasolum, & Annatum deceptos putantes, superiora illa verba adhuc esse exercitè S. Augustini; illa enim retractauit.] Neutrum ita est, ut iam demonstravi, & me tacente, clamarent scripta Arborei, & adhuc non inuenta verborum illorum recantatio in S. Augustini Operibus. Quare Anonymus Neotericus, & Fasseau latius fecissent,

si candidè faterentur, Alvarez existimasse, verba illa esse Arborei, cum reapse non sint, nisi S. Augustini; & ad illa quærentur commodam aliquam interpretationem. Id enim laudabilius esset, quàm Anonymum dicere, [ridiculum esse Nostrorum argumentationem hanc ab auctoritate S. Augustini,] & quàm Fasseau dicere, [esse sibi miram Nostrorum nescientiam de reuocatione facta ab eodem S. Doctore.]

Cæterum si (quod consultius fore arbitror) tentetur interpretatio ad illa verba, sunt & alia ibidem, quæ & eandem exigant, nempe hæc: *Electio non præcedit iustificationem, sed electionem iustificationis. Nemo enim eligitur nisi iam distans ab illo, qui reuocatur. Vnde quod dictum est, Quia elegit nos ante mundi constitutionem, non video, quomodo sit dictum, nisi præscientiâ.* Quibus in verbis agit S. Augustinus de electione ad gloriam æternam ut coronam, & de iustificationis perseverantis usque ad vitæ finem præuia ad eam electionem scientia. Quæ cum in communiter reputata sententia S. Augustini, non sit futurorum absolutè, seu visionis, erit futurorum conditionatè, & Media, ut supra probabam.

Postulabunt complura etiam alia eiusdem S. Doctore sparsim suis in Operibus, cum tractat de præscientia per se requisita ad prædestinationem, ut *lib. de Spiritu, & litera, cap. 5. lib. de Bono perseu. cap. 14. & seqq.* Necnon hæc S. Ambrosij *lib. 5. de Fide ad Gratianum, cap. 3. Non ante prædestinauit, quam præsciret; sed quorum merita præsciuit, eorum premium prædestinauit.* Omitto consona alia multorum PP.

Ut autem præcludatur interpretatio, notare est, præscientiam per se prærequisitam ad prædestinationem, non esse simplicis intelligentiæ, seu quæ terminatur ad præcise possibilita. Nam ut sic non magis cognoscit quid possit, quàm quid possit non esse. Vnde non deseruiet per se, & immediatè ad ordinanda media, quæ ad finem obtinendum sunt conducentia. Et præterea cum finis gloria æternæ, ut coronæ prædestinatus, debeat esse finis infallibiliter consequendus per actus liberos voluntatis creatæ, adiutæ Dei gratiæ, tanquam per media; cumque gloria, ut his ex mediis possibilis sequi, non excludat possibilitatem oppositi, imo ex horum vi dicat oppositi contingentiam; consequens est, non sufficere eam præscientiam, ut hæc media ordinentur cum infallibilitate illius finis obtenti. Et quidem si gratia, quæ ex parte mediorum ingreditur, non sit arbitrij creati prædeterminatiua, satis iam apparct, non posse ex sola vi præfatæ præscientiæ subsistere prædestinationis certitudinem, ob gratiæ indifferentiam, ut sequantur, vel non sequantur actus liberi salutaris voluntatis creatæ. Si verò gratia sit prædeterminatiua, actus illi non erunt liberi, & meritorij, ut ex PP. pronuntiatibus adductis in 2. probationum classè existimamus.

Rursus notare est, præscientiam per se prærequisitam ad prædestinationem in gloriam caelestem, ut coronam, non esse visionis, quatenus hæc versatur circa absolutè futuros actus liberos salutaris voluntatis creatæ, elicitos ex Dei gratia. Etenim scientia visionis supponit prædestinationem, si quidem supponat Dei circa eos actus voluntatem, & hæc debeat supponere scientiam cognoscentem, & ordinantem media, quæ prædestinato congruant, ut liberè, simulque omnino infallibiliter obtineat per illa æternam salutem. Neque in hac notatione comprobanda opus est moram facere, cum ipsi Thomistæ

Thomistæ ex Scriptura Sacra, & PP. præsertim SS. Augustino, & Thoma, vnanimiter conueniant.

1545

Iam ex vtraque notatione infertur, prærequisitam per se præscientiam esse, quæ ad præfatos actus ut conditionatè futuros fertur independenter ab actuali Dei decreto, seu quæ est Media inter purè naturalem, illam nempe, de qua in prima notatione; & purè liberam, eam scilicet, de qua in secunda. Illatio probatur tum ex aliarum præscientiarum exclusione, tum exinde, quod quæ restat præscientia, non est purè naturalis, cum eius obiectum sit liberum: neque est purè libera, cum eius obiectum sit cognoscibile, & cognitum ante exercitium diuinæ libertatis. Si enim hæc exercetur per decretum non prædeterminatiuum, de-erit medium aptum, sufficiensque ad ducendum in cognitionem certam, atque infallibilem præfatorum actuum, ut conditionatè futurorum. Si exercetur per decretum prædeterminatiuum, violabitur eorundem libertas, putamisque illud alienum à sensu PP. Tum præterea, quia Ioannes Thomastus *disputat. 20. artic. 4. §. Ad 2. confirmationem, pag. 675.* interpretatur S. Augustinum dicentem *lib. de Bono perseu. cap. 11. Proinde sicut Apostolus ait, Non volentis, neque currentis, sed miserentis est Dei: qui & paruulis, quibus vult, etiam non volentibus, neque currentibus subuenit, quos ante constitutionem mundi elegit in Christo, daturus etiam eis gratiam gratis, hoc est, nullis eorum, vel fidei, vel operum meritis præcedentibus: & maioribus etiam his, quos præuidit, si apud eos facta essent, suis miraculis credituros; quibus non vult subuenire, non subuenit, de quibus in sua prædestinatione, occultè quidem, sed iuste, aliud iudicauit, &c.* Interpretatur, inquam, de præscientia conditionata, & conditionatorum contingentium, atque liberorum. Quidni ergo & nos de eadem præscientia intelligimus Sanctum Augustinum multis aliis in capitibus eiusdem libri?

1546

Quamquam autem Thomastus subdat, eam præscientiam fundari in decreto Dei absoluto subiectiue, & conditionato obiectiue, quo præsupposito, sequatur prædestinatio per decretum absolutum subiectiue, & obiectiue. Sed Thomastum addere id, non est idem, ac S. Augustinum addere, in quo neque ibi, neque alibi vllum est verbum de tali decreto, quod præcedat prædestinationem. Et ne ego tanquam suspectus recuser, appello Thomistas alios citatos in *num. 78. Euent. 2.* qui mordicus inficiantur tale decretum, quando adest illud aliud prædestinatiuum absolutum omnino. Vnde non leue desumitur iudicium de non aded expresso tali decreto in S. Augustino. Ad hæc, cur præscientia conditionata, quæ à Thomastio conceditur esse per se ad prædestinationem prærequisita ex S. Augustini sensu, debeat esse fundata in actuali decreto; & non satis sit, quæ fundaretur in subiectiue conditionato, et si prædeterminatiuo, assumeretque istiusmodi decretum, siue præcise ut medium, rationemque formalem cognoscendi, siue ut conditionem expressam in S. Augustino, & in alijs PP. ut dari vestigium permittatur ad decretum prædeterminatiuum, quod antequam prædestinationem omnino absolutam, non tamen ad illud ut actuale? Præscientia autem conditionata, quæ fundaretur in decreto prædeterminatiuo conditionato subiectiue, assumeretque ipsum modo posteriori, videlicet ut conditionem expressam, pertinebit ad præscientiam merè naturalem, & necessariam, ut

R. P. Gabr. de Henao, *Scient. Med. Pars 1.*

ex Illustrissimo Godoy aduertit Gonetus citatus in *num. 42.* & quæ assumeret modo priori, pertinebit etiam, ut colligitur ex 7. Classe probationum. Aliundeque, ut paulò antè, & in *num. 1208.* obseruavi, conducet non magis per se, & immediatè ad prædestinationem profus absolutam, quàm ad non prædestinationem.

Insuper Thomistæ nouissimi, ut ex Illustrissimo Godoy Gonetus *tom. 4. disput. 1. art. 2. §. 1. pag. 25.* consueuerunt dicere, præscientiam, quæ prædestinationem præcedit, esse non modò gratiæ actualis, & actuus ex ea, & arbitrio creato futurorum absolutè, sed etiam ut possibilem, & ut conducentium, atque efficacium ad gloriæ æternæ, tanquam coronæ, consequendum finem. Quam præscientiam mediorum ut possibilem, reuocant ad simplicem intelligentiam, quin mentionem faciant de conditionata. Quare de absoluta videntur tantum curare. Atque ita persuadent rationes, quibus vtuntur, quod scilicet sufficiat præscientia de possibilitate auxiliorum gratiæ ab intrinseco efficacium, ne Deus prædestinans ad gloriam, ut coronam, procedat cæcè, & ignorando euentum futurum; & quod si alioqui requireretur præscientia de bono auxiliorum gratiæ vsu futuro sub conditione, posset contingere, ne in Dei facultate esset, ad gloriam, ut coronam, prædestinare eos, quos præsciret dissensuros in statu conditionato omnibus gratiæ auxilijs. Hæc verò rationes, etsi efficaces essent, non amplius exigent, quàm absolutam præscientiam simplicis intelligentiæ, & possibilem, quin de conditionatè futurorum præscientia curam aliquam indicent. Dixi, etsi efficaces essent; nam primam esse inefficacem, probavi nuper, sæpeque aliàs, & ad secundam respondebo in 2. parte.

Hæcque occasione verborum, quæ cum essent S. Augustini, reputata sunt Ioannis Arborei, & fauentia vsui Scientiæ Mediæ, ideoque reprobanda ex censura Alvarezij, & Authoris Cursus Carmelitani. Congeram in *sect. 158.* plura alia eiusdem tenoris, tam S. Augustini, quàm cæterorum PP. exaravitque non pauca Aldreteus in *tract. de Prædest. disp. 2. ex sect. 1. vsque ad 8. disput. 3. & 6. sparsim.* Sed sufficiant nunc designata, quæ coniuncta cum expensis in *sect. 83. & in 22. ac duabus seqq.* conficiunt harmoniam satis benè sonantem pro vsu Scientiæ Mediæ. Cui non sum aded cæcè addictus, ut non considerem, eam non subintelligendam semper, ac in Scriptura Sacra (ut *Rom. 8. vers. 20. 11. vers. 2. & 1. Petri 1. vers. 2.*) atque in PP. auditur præmissa prædestinationi. Quare oportet attendere contextui, indeque sumere iudicium, num de præscientia futurorum absolutè, vel de conditionatè sit sermo; num item de dependenti à decreto actuali ad id, ut cognoscat futura conditionata? Et cum Thomistæ hac tempestate non repellant præscientiam conditionatè futurorum, tamen quantum ad dirigendum decretum prædeterminatiuum non concordent in eius vsu, nobis ea omnia PP. testimonia erunt vtilia, in quibus de tali præscientia agatur, & taceatur de decreto actuali, quod sit subiectiue absolutum, & obiectiue conditionatum: taceri autem in plerisque, non possunt negare; nosque in 2. parte conabimur ostendere, in nullo exprimi. Et hæc de Scientiæ Mediæ vsu iuxta communem inter Nostros sententiam, de quo quoad aliquos apices inter eosdem discordia agam in *sect. 156.* & quid mihi verisimilius videatur, aperiam in *sect. 157. atque seqq.*

Gg 3

SECTIO

SECTIO CLI.

Notio nominis Scientiæ Mediæ.

1549

TOTAM Euent. 48. insumpsi in hoc puncto, ideoque nec vnum verbum modò adderem, nisi adhuc nonnulli nomen vellicarent, quasi inde magnum triumphum reportaturi. P. Molina, qui primus, & ex professo in publicum edidit tractationem de diuina scientia futurorum contingentium, & liberorum conditionatorum voluntatis creatæ, nuncupauit Mediæ inter merè naturalem, & merè liberam, aduertens [eam nulla ratione dicendam esse liberam; tum quia antecedit omnem liberum actum voluntatis diuinæ; tum etiam quia in potestate Dei non fuit scire per eam scientiam aliud, quam re ipsa sciuerit: neque etiam in eo sensum dicendam esse naturalem, quasi ita innata sit Deo, vt non potuerit scire oppositum eius, quod per eam cognoscit. Si namque liberum arbitrium creatum acturum esset oppositum, vt reuera potest, id ipsam sciuisset per eandem scientiam, non autem quod re ipsa scit. Quare non est magis innatum Deo scire per eam scientiam hanc partem contradictionis, ab arbitrio creato pendentem, quam oppositam. Dicendum ergo est, partim habere conditionem scientiæ naturalis, quatenus præuenit actum liberum voluntatis diuinæ, neque in potestate Dei fuit aliud scire; partim habere conditionem scientiæ liberæ, quatenus quòd sit vnus potius partis, quam alterius, habet ex eo, quòd liberum arbitrium ex hypothesi, quòd crearetur in vno, aut altero ordine rerum, esset potius futurum vnum, quam aliud, cum vtrumvis indifferenter posset facere.] Sic Molina in *Concordia Olyssiponensi*, quest. 14. artic. 13. disputat. 50. §. Sci sci tabitur.

1550

Esti verò expressè non discussit, num ea scientia dicenda esset Mediæ inter simplicis intelligentiæ, & visionis: nihilominus 1. p. quest. 14. art. 9. satis significauit, pertinere ad priorem, cum notauit, [scientia diuina, comparatione eorum, quæ sunt, fuerunt, aut erunt in aliqua differentia temporis, dicitur scientia visionis, seu intuitiua. Ratio est, quoniam est rerum existentium in indiuisibili duratione æternitatis, propria scientiæ diuinæ, complectenteque totum tempus. Comparatione verò reliquorum omnium, scientia simplicis intelligentiæ, vel abstractiua nuncupatur, quoniam est rerum non existentium.] Qui sic scribit, comprehendit abs dubio scientiam futurorum contingentium, & liberorum conditionatorum voluntatis creatæ sub scientia simplicis intelligentiæ. Cumque ipse fuerit primus, qui eam scientiam repertam in monumentis Scripturæ Sacræ, PP. Ecclesiæ, Theologorumque antiquorum, & fundatam in rationibus veteris Theologiæ protulerit typis, & communicauerit Theatro literario, potuit optimo iure nomen ei indere; non secus ac tum Regum, tum Ducum ius est, vt ait Fabius Pictor libro 1. de *Aureo seculo*, imponere nomina gentibus, & locis inuentis, aut subiugatis. Et nomen quidem Scientiæ Mediæ vsu venit in Scholis, atque scriptis Theologorum post Molinam; ideoque si aliqua suborjatur difficultas circa vocis proprietatem, debet hac potentior esse vulgaris loquendi vsus iuxta legem *amiculus* 1. 2. de verb. signif. le-

gem *Labeo*, ff. de supell. legat. legem talis scriptura, ff. de legatis 1.

Ipsique Thomistæ, postquam Molina egit de scientia diuina contingentium conditionatorum, susceperunt nouam curam, à qua liberi fuerunt sui Maiores; num scilicet reuocanda esset in scientiam simplicis intelligentiæ, vel visionis? Et ex Illustrissimo Godoy Gonetus tom. 2. disp. 5. art. 1. §. 2. pag. 409. refert, [redigi ab aliquibus ad scientiam simplicis intelligentiæ, quia non terminatur intuitiue ad obiecta in æternitate præsentia; & ab aliis redigi ad scientiam visionis, non quatenus visionis est formaliter, sed quatenus libera est, seu prope habet adiunctum decretum diuinæ voluntatis; sic enim non terminatur solum ad res futuras, vt præsentis in æternitate, sed etiam ad omnia obiecta libera, & contingentia, quæcumque illa sint.] Monetque Aluarez lib. 1. Respon. cap. 5. in fine, [licet obiectum scientiæ conditionatæ non sit absolute futurum, esset tamen futurum ex vi decreti præexistentis in Deo, si conditio fuisset impleta. Et si fiat argumentum: Nam scientia visionis fertur in rem actu existentem in æternitate. Respondetur, id esse verum in scientia, quæ directe, & per se est scientia visionis. Cæterum ad scientiam, quæ ex parte obiecti reducitur ad scientiam visionis, sufficit, quòd eius obiectum, virtute decreti præexistentis in Deo, actu existeret in æternitate, si conditio fuisset impleta.] Ita Aluarez. Iam si Thomistis post Molinam licet curare de classe, ad quam spectet scientia conditionata attingens obiectum medium inter simpliciter existens, & purè possibile, quo de puncto non assignabunt anteriorem vllum Thomistam sollicitum: cur in Doctore illo piaculum fuerit, typis à se primò traditam, & Thomistis ipsis nouum negotium inducturam scientiam conditionatam, nuncupare Mediæ inter purè naturalem, & purè liberam?

Vlterius quanuis gratis concederetur, iustam fore increpationem Molinæ, si inter scientiam simplicis intelligentiæ, & visionis posuisset Mediæ, eo quòd Theologi antiqui videantur diuisisse adæquatè scientiam Dei in vtramque illam quasi speciem. Ast de diuisione scientiæ diuinæ in naturalem, & liberam ex parte quasi subiecti, cui conuenit, neque Patres Ecclesiæ, neque prisca Theologi meminerunt, vt fidenter testatur eruditissimus Fasolus 1. p. quest. 14. art. 13. dub. 17. num. 347. & 476. Cur igitur inculcabitur Molina ob adstruendum medium inter extrema non præscripta ex auctoritate antiquitatis? Et ne plura, non magis culpandus est Molina ob complexam vocem Scientiæ Mediæ inuectam in scholas, quam contemporanei Magistri Dominicani ob eam aliam Prædeterminationis Physicæ; non enim hæc magis, quam illa, reperitur in PP. & Theologis, sed tantum simplices voces, quibus constant.

Ex dictis constabit cuiuis, quid iudicandum sit de Gonetis referente in disputat. 6. art. 1. pag. 443. & seqq. nomenclaturam Scientiæ Mediæ à Nostris desumptam, [vel quia mediat inter scientiam simplicis intelligentiæ, & visionis, ac de vtraque participat; est enim necessaria ex parte subiecti, scilicet Dei, vt pote antecedens omne actuale decretum liberum de futuratione rei; & est libera ex parte obiecti, quia terminatur ad obiecta libera, ad futura scilicet contingentia conditionata, quæ per illam cognoscuntur. Vel quia per illam Deus attingit futura conditionata, quæ veluti medium

1551

1552

1553

tenent locum inter merè possibile, quæ cognoscuntur per scientiam simplicis intelligentiæ; & absolute futura, quæ attinguntur per scientiam visionis. Vel quia est medium diuinitus inuentum ad euertendas hæreses Pelagij, & Massiliensium, & Lutheri, & Calvinistarum, & ad conciliandam libertatem humanam cum diuinis decretis, quatenus illa ponit electionem, & determinationem humane voluntatis prius à Deo præuisam saltem sub conditione, quam aliquid desinat, vel determinet circa eius actus liberos absolute futuros.] Ita ille, qui primò confudit mediationem inter scientiam naturalem, & liberam cum mediatione inter scientiam simplicis intelligentiæ, & visionis: quantum non secundum admisit Molina, sed primam, eamque diuersimodè explicatam. Admiserunt aliqui è Nostris secundam, sed aliter explicarunt. Quod quia parum interest, à me omittitur. Secundò Gonetus adscribit Nostris rationem nominis, quæ, nisi allegetur Author, apud quem est lecta, putabitur absque temeritate ironice esse facta.

1554

Non minùs patebit quid respondendum sit ad hanc Gonetis obiectionem art. 6. §. 5. pag. 517. & seqq. Si scientia conditionata non supponat in diuina voluntate decretum actuale, non erit mediæ inter liberam, & necessariam, neque de vtraque hac participabit. Nam vt aliqua scientia sit libera, supponere debet aliquem actum voluntatis, à quo imperetur, vel à quo eius obiectum dependeat. Neque sufficit, scientiam conditionatam potuisse à diuino intellectu abesse, eo quòd versetur circa actum contingentem, & liberum voluntatis creatæ. Etenim quidpiam esse taliter, vt potuerit non esse, non satis est ad conceptum libertatis, nisi possit esse, vel non esse ab intinseco, rationeque propriæ voluntatis. In hoc enim distinguitur liberum à contingente. Quare scientia conditionata non erit Deo libera, sed tantum contingens. Imò erit Deo casualis, & fortuita. Tunc enim aliquid conuenit alteri casu, & fortuito, quando illi accidit præter intentionem, seu ante omnem actum suæ voluntatis. Gonetus breuiavit hanc obiectionem acceptam ex Illustrissimo Godoy.

1555

Sed ex Molinæ prænotatione superiori facilis est responsio. Etenim scientia conditionata, etsi non supponat decretum actuale, erit mediæ inter naturalem, & liberam, participabitque de naturali independentiam à decreto libero Dei; & de libera contingentiam. Concedatur mihi, esse Deo contingentem purè, & tunc per me vocetur *Extrema*, si nomen *Mediæ* importaturum est mihi periculum alicuius argumenti. Vel vocetur *Mediæ*, eo quòd posita sit per rationem nostram inter diuina prædicata necessaria, & libera; ita vt quo sensu prædicata diuina necessaria solent appellari priora liberis, eodem dicatur ipsa *Mediæ* inter vtraque. Neque Molina, neque vllus è Nostris participationem libertatis in Scientia Mediæ considerauit aliumde, quam ex participatione mera contingentis. Habet scientia libera, quæ visionis est, contingentiam: habet & supponere decretum actuale Dei; sed ipsa in se, vt formaliter est actus diuini intellectus, non est formaliter actus diuinæ voluntatis; neque est formaliter, & strictè, elicituèque libera, seu non est à principio virtuali intrinseco indifferente, vt ipsa existat, vel non existat, sed est libera tantum denominatiue ab actu libero voluntatis, quem supponit; & po-

tenent locum inter merè possibile, quæ cognoscuntur per scientiam simplicis intelligentiæ; & absolute futura, quæ attinguntur per scientiam visionis. Vel quia est medium diuinitus inuentum ad euertendas hæreses Pelagij, & Massiliensium, & Lutheri, & Calvinistarum, & ad conciliandam libertatem humanam cum diuinis decretis, quatenus illa ponit electionem, & determinationem humane voluntatis prius à Deo præuisam saltem sub conditione, quam aliquid desinat, vel determinet circa eius actus liberos absolute futuros.] Ita ille, qui primò confudit mediationem inter scientiam naturalem, & liberam cum mediatione inter scientiam simplicis intelligentiæ, & visionis: quantum non secundum admisit Molina, sed primam, eamque diuersimodè explicatam. Admiserunt aliqui è Nostris secundam, sed aliter explicarunt. Quod quia parum interest, à me omittitur. Secundò Gonetus adscribit Nostris rationem nominis, quæ, nisi allegetur Author, apud quem est lecta, putabitur absque temeritate ironice esse facta.

Ex eo autem, quòd scientia conditionata sit purè contingens, non sequitur, esse Deo casualem, & fortuitam. Non enim idcirco subterfugit præscientiam Dei, est quippe ipsamet illius præscientia, & præsciendo futurum contingens conditionatum, noscit semetipsam. Præterea exigitur ab intellectu diuini propria perfectione, ex suppositione quòd voluntas creata electura esset eam partem, quam scientia conditionata cognoscit. Atque hinc mirum non est, quòd non cadat sub prouidentiam diuinam eligentem. Nam etsi absolute, & simpliciter sit contingens, est tamen necessaria ex suppositione non libera immediatè ipsi Deo, si quidem huic non sic liberum sit, Tyrios conuertri, si Christus eis prædicaret.

Dices primò, sequi saltem hinc, existere contingenter aliquid, ad cuius existentiam non esset Deus primum determinans liberum, non enim voluntas increata, sed creata determinaret primò liberè Deum ad existentiam contingentem scientiæ affirmantis conuersionem Tyriorum sub conditione prædicationis Christi. Fateor sequi, sed procul ab absurditate; siquidem hæc scientia totam suam contingentiam habet ab obiecto suo, quòd est futurum contingens conditionatum, & liberum voluntati creatæ, & proinde primum determinans liberum ad ipsam debet esse voluntas creata. Cuius est, si posita conditione determinaret se primum liberè ad conuersionem præ non conuersione, proponere obiectum determinans purè obiectiue ad sui cognitionem intellectum diuinum, qui alias est determinatus subiectiue ad talem cognitionem per id, quòd voluntas creata primò liberè determinatura se esset ad conuersionem. Vnde Deus per modum quasi subiecti est primum determinans liberum per modum obiecti meri, sed non simpliciter, & absolute. Nam quòd illud ipsum sit, non potest intelligi, non intellecto Deo vt primò determinante se liberè ad dandum ei esse, & prærequisita, conditionesque operandi liberè; consequenterque quòd ea sit primum determinans liberum, oportet referri in Deum: qui erit primum mediatum, ac principalem, & ea erit primum immediatum, minusque principale determinans liberum. Ac sanè conuersione, quæ foret sub conditione prædicationis Christi, & per quam arbitrium Tyrij liberè determinat intellectum diuinum ad scientiam conditionatam eiusdemmet conuersionis, non potest percipi fore sine libero Dei decreto circa arbitrium Tyrij, & circa reliqua constituentia potentiam proximè indifferentem ad conuersionem, & non conuersionem; & propterea non potest percipi fore sine subordinatione ad Deum vt causam liberè volituram.

Dices secundò, si potest dari aliqua formalitas increata contingens, quæ non supponat liberum Dei decretum, quidni & creata? Respondeo, posteriorem hanc esse implicatorem contradictionis, quia ad creatæ formalitatis productionem non potest Deus ex propria perfectione esse necessitatus; ideoque vt Omnipotentiam suam exercent in productione creatæ formalitatis, debet accedere suæ voluntatis decretum liberum, siue effectiuum, siue permissiuum. Ast ad scientiam obiecti creati, seu actus liberi voluntati creatæ, est Deus à propria

1556

1557

1558

perfectiōne necessitatus, siue absolutè, siue ex suppositione non libera immediatè sibi: absolutè ad obiectum creatum possibile; ex suppositione non libera immediatè sibi ad obiectum creatum, seu ad actum futurum absolutè, vel conditionatè, qui immediatè liber sit soli voluntati creatæ. Quà ex disparitate etiam elucet, cur etsi repugnet entitas creata, quæ cum esset subiecta prouidentia creaturæ rationalis, non etiam esset subiecta prouidentia Dei intentiæ, vel permissiæ; sed tamen non repugnet formalitas contingens in creata, quæ subiectiue non subit prouidentia libera Dei, sed debeat in ipso, ob ipsius perfectiōnem, adesse ex suppositione, quod creatura rationalis per potentiam proximam indifferentem, acceptam ab ipso prouidente, determinatura se esset ad vnum ex extremis potentia illius.

1559 Dices tertio, omne contingens debet esse alicui liberum. Ergo si scientia conditionata est contingens Deo, erit saltem libera voluntati creatæ, quatenus supponat exercitium libertatis in ipsa conditionatè futurum. Atqui non potest supponere tale exercitium, nisi dependenter à decreto libero diuino. Ergo erit eo ipso libera respectiue ad Deum. Et confirmabis, quod Deus sciat, me consensurum esse vocationi suæ, si mihi eam exhibeat, est in mea potestate, quia talis scientia non facit me consentientem, sed supponit in statu conditionato. At etiam non facit, sed supponit diuinum decretum in eodem statu. Ergo ratione illius erit talis scientia in potestate Dei, eritque perfectè libera. Respondeo, Molinam diuisisse ex parte quasi subiecti scientiam Dei in naturalem, & liberam, posuisseque mediam inter vtramque eadem ex parte scientiam futuri liberi conditionati voluntatis creatæ, quatenus de naturali participaret independentiam à libero decreto actualiter existente, & de libera contingentiam. In argumento autem sit transitus ad libertatem, quæ conueniat scientiæ conditionatæ ex parte obiecti, circa quod versatur. Quare si velis eam vocare liberam, quia attingit tum actum liberum voluntatis creatæ futurum sub conditione, tum in ipsa conditione decretum diuinum liberum indifferentem, sine quo non foret actus ille, voca sic; dummodò simul non velis quod argumento non probatur, scilicet eam esse liberam, quatenus supponat ex parte quasi subiecti decretum, quod actualiter existat erga illum actum, quodque sit prædeterminatiuum, & medium illius cognoscendi.

1560 Dices quarto, si conuenientia scientiæ conditionatæ cum necessaria, & libera sufficit, vt sit inter vtramque media per participationem vtriusque extremi; ergo omnis effectus contingens erit etiam medius inter necessarium, & liberum; nam conueniet cum necessario in hoc, quod ex suppositione carentia impedimenti existit necessariè; & conueniet cum libero in hoc, quod potuit non esse. Consequens autem est falsum, & à nemine assertum. Sed oportuisset, vt aduerteret, Molinam non docuisse, scientiam conditionatam esse Mediam inter necessariam, & liberam, sed inter naturalem, & liberam, vt compertum est ex eius verbis. Et quidem si inspiciamus scientiam vt necessariam, scientia, quæ ei opponitur extremè, & immediatè, est contingens; talisque est scientia conditionata. Si verò consideremus scientiam vt naturalem, seu vt independentem ab omni libera voluntate eius, cui conuenit, quo sensu scientia, quæ ei opponitur extremè, & immediatè, est vo-

luntaria, seu dependens à libera aliqua voluntate eius, cui competit, eatenusque libera; sic scientia conditionata media est inter vtramque, eo quod independens est ab omni libera voluntate Dei, sed ita, vt potuerit non esse. Expeditur etiam, vt notares, extremum immediatè oppositum contingenti esse id, quod est necessarium, & vtriue oppositum immediatè extremum esse id, quod est impossibile. Vnde eo ipso, quod aliquid sit contingens, vel sit necessarium, nequit esse impossibile; nihilque eo in sensu, quo est contingens, potest esse necessarium, neque è conuerso. Sed tamen quod in vno sensu est contingens, potest in alio esse necessarium, & è regione. Sicque stuppæ ignefactio est contingens respectiue ad Deum, à quo potest absolutè esse, & non esse; sed respectiue ad ignem proximè applicatum stuppæ conuenienter disposita est necessaria. Si notasses hæc, non contenderes, ignefactionem, quæ quid est contingens, fore à Molina consequenter dicendam mediam inter effectus necessarios, & liberos. Etenim respectiue ad Deum nulla ratione participat necessitatem, seu quod non potuerit non esse; & respectiue ad ignem nulla ratione participat libertatem, seu quod potuerit non esse. Præterquam quod non rueret vniuersi machina, si concederetur Consequens illud merè vocale, & auctoritate Maiorum non interdictum.

1561 Dices quinto, Molinam vocando Mediam scientiam conditionatam ob libertatis participationem, non constare sibi. Tum quia ipse infert destrui libertatem Dei suis in decretis, si Deus per hanc scientiam præsciat ea, quia nimirum necessitas, quæ ex hac scientia proueniret, non esset consequens, sed antecedens. At si aliquid libertatis haberet, necessitas, quæ ex illa induceretur, non esset antecedens, sed consequens, proindeque libertati decretorum non præiudicans. Tum quia iuxta Molinam hæc scientia non habet pro obiecto diuinum decretum. Ergo non est obiectiue libera Deo. Et aliunde penes eundem non supponit decretum diuinum actualiter existens. Ergo neque subiectiue est Deo libera. Respondeo, id quod libertatis habet scientia conditionata de conuersione Tyrionum, esse, quod potuerit non esse in Deo, quia Tyrionum voluntates, quæ conuerterentur sub conditione prædicationis Christi, possent non conuerti; & casu quo non conuerterentur, non daretur in Deo scientia illa de conuersione. Contra hunc modum participanda libertatis à scientia illa, neque prior, neque posterior ratio vrget tantillum. Et quantum ad priorem fateor, Molinam censuisse, diuinam voluntatem ab æterno liberè determinasse se in alteram partem contradictionis circa omnia obiecta possibilia, non solum liberè statuendo, quæ decreuit facere, aut permittere; & non facere, aut permittere reliqua, sed etiam liberè statuendo, quæ esset facturus, aut permissurus ex quavis hypothesi, quia nisi iam actu statuisset, cum aliunde deberet præscire quid statueret sub quacumque conditione, sequeretur, præscientiam suam fore impedimentum, ne aliter statueret, quàm fuisset præscitum. Vnde ex præscientia necessitas in decretis esset antecedens, & impediens libertatem eorum. Quod vt Molina eniter, adstruit decretorum præscientiam innixam iisdem decretis pro priori signo existentibus, & liberam eo modo, quo à Thomistis ponitur præscientia creati futuri liberi conditionati. Cæterum huius præscientia, iuxta Molinam non præsupponit

nit decretum circa hoc, sed ad hoc subsequitur, & necessariò; ideoque eatenus tantum valet esse participans libertatis respicientis in scientia libera, quatenus potuerit absolutè non esse in intellectu diuino. Quæ libertatis participatio, cum sit suppositio consequens ad vsum, qui foret libertatis creatæ, non inducit necessitatem antecedentem aduersam libertati voluntatis creatæ. Si tamen aliquis actus sit liber etiam formaliter, non ideoque necessitas ex illo inducta consequens est respectu alterius actus, cum quo inuitabiliter præconectatur; quanquam sit consequens respectu voluntatis, quæ determinando se ad vnum actum, censetur determinare se etiam ad alterum.

1562 Tam quantum ad posteriorem rationem, attribuit Molinæ alienum quid ab eius doctrina, scilicet scientiam creati futuri liberi conditionati, non habere pro obiecto diuinum decretum. Habet vtriue pro obiecto illud, sed cum illud sit indifferens ex se ad vtramvis partem contradictionis, non respicitur à scientia vt medium, in quo præsciat præfatum futurum. Quare ex falso Antecedens infertur ab arguente, eam scientiam non esse obiectiue liberam. Et quidquid de hoc sit, Molina non agit de scientiæ conditionatæ libertate ex parte obiecti, sed ex parte quasi subiecti. Falsè etiam adscribitur Molinæ, scientiam conditionatam non supponere decretum diuinum actualiter existens, exercitiumque. Supponit vtriue tale decretum sic, quo scilicet esset præparata sua Omnipotentia ad alterutram partem contradictionis pro arbitrio verbi gratia Tyrionum, si Christus eis prædicaret, tamen non supponat aliud decretum intentum à Thomistis, nempe decretum determinatum de concurrente ad conuersionem, & in quo hanc determinatæ præsciat. Sed non quia supponit decretum, quod ex Molinæ mente dixi, ideo exinde scientia conditionata dicitur ab ipso libera quasi subiectiue; nam tale decretum pertinet potius ad præscientiam Dei de suis decretis, quàm ad præscientiam de creaturo futuro libero conditionato.

1563 Et hæc sint satis pro defensione nomenclaturæ Scientiæ Mediæ: quæ si aggregentur dictis in *Euent.* 48. forsàn plusquàm satis videbuntur non attendentibus tela, quibus recundendis sum immoratus, deprompta fuisse è subtili pharetra Magistri Godoy. Et quanquam pleraque fuerint prætermissa à Goneto, citra suum morem; sed ne à me præterirentur, mouet auctoritas tum imponentis nomen, tum impugnantis. De cætero opus iam non erat certare de nomine, cum iam ad eò inualuerit, cumque constet quid illo significari intendatur, & scientiam conditionatam dictam Mediam, non esse strictè liberam formaliter, vt neque eam, quam Thomistæ admittunt. Quare solum restare potest quæstio de re, an creati futuri liberi conditionati scientia diuina debeat, necne, esse præsuppositiue libera in diuinæ voluntatis actu, in quo fundetur? Primum affirmatur à Thomistis, secundum à Nostris? Atque vt in quæstionem de re desinat hæc sectio, sciscitor à Thomistis, cur scientia conditionata, quam concedunt, non importet in seipsa formaliter libertatem? Si respondeant, quia ad eam præcedit ordine naturæ actus liber voluntatis diuinæ connexus essentialiter cum ipsa. Inferam ego illicò, ergo cum actus liber voluntatis diuinæ præcedat ordine naturæ actum voluntatis creatæ futurum conditionaliter, & cum eo essentialiter connectatur, si purificetur conditio, liber haudquaquam erit in seipso for-

maliter hic actus, sed tantum erit liber præsuppositiue in actu illo voluntatis diuinæ. Si autem respondeant aliter, scilicet quia scientia conditionata non est actus voluntatis, sed intellectus diuini. Insistam sic ego primò: Scientia conditionata, adstructa à Thomistis, est actus diuini intellectus non importans in se formaliter contingentiam, sed præsuppositiue in actu voluntatis diuinæ habente cum illo præuiam connexionem essentialem, & gaudente formali, immediataque contingentia. Ergo similiter actus voluntatis creatæ futurus conditionaliter non erit in seipso formaliter contingens, sed tantum erit præsuppositiue contingens in actu diuinæ voluntatis præconexo essentialiter, & contingente formaliter, atque immediatè. Insistam secundò: Vt aliquis actus sit liber formaliter, non sufficit, quod sit actus voluntatis, sed præterea requiritur, vt oriatur ab ea, vt non adstricta ad dandum ei esse. Ergo etsi actus voluntatis creatæ, ad quem præcederet actus diuinæ habens cum eo connexionem essentialem, differret in ratione voluntatis, aut volitiui ab actu scientiæ conditionatæ subsequente cum connexionem essentiali ad actum diuinæ voluntatis, non tamen differret in ea ratione, quæ sufficeret ad hoc, vt esset voluntarius, aut volitiuus liber, quippe non differret in eo, quod careret principio adstricto ad dandum ei esse.

SECTIO CLII.

Varie inuestigationes corollariæ ad tractationem de Scientia Media. Earum prima est, quam per scientiam Deus cognoscat futura contingentia conditionata disparata?

1564 **P**ost Scientiæ Mediæ probationes, eiusque conceptum, existentiam, vsum, & nomen declarata, atque stabilita, succedunt Inuestigationes quædam, in quibus non idem est sensus Professorum nostræ Scholæ, & quas quia extranei non fecerunt, neque discernunt, hallucinari magnoperè solent, & Nostrorum inter sese discordias explorare; cum tamen valde concordēs sint in dogmate, seu placito principali. Prima Inuestigatio est, quam proposui, & pro qua est relegenda Sectio 42.

1565 In qua quidem maior Nostrorum factio tenet, vt Deus cognoscat, percutiendam Syriam vsque ad consumptionem, si Ioas Rex Israël admonitus ab Elisæo percussisset iaculo terram quinquies, aut sexies, siue septies (quod est futurum contingens conditionatum disparatum, traditum *lib. 4. Regum. capite 13. vers. 19.*) requiri decretum subiectiue absolutum, obiectiueque conditionatum de Syriæ debellatione, & non satis esse decretum habendum sub conditione soli quinquies percussit. Nam vt Deus sub aliqua conditione cognosceret quid ipse esset decreturus, opus est, vt talis conditio de se habeat vim mouendi Deum ad ita decernendum. Si enim non habeat, sed sit omnino disparata, vt quintus terre ictus respectu deuastationis Syriæ, & somnus Turcæ respectu conuersionis Petri, non potest Deus sub illa affirmare, quid sua voluntas decerneret; sicut non potest affirmare, quid ager

exercitus Regis Ioæ, aut quid aget voluntas Petri. Ergo ut Deus queat cognoscere, & affirmare aliquid ut verum sub conditione disparata, fundari debet cognitio, affirmatioque diuina in decreto subiectiuè absoluto, quo velit poni conditionatum, posita conditione, & non aliter.

1566 Et hæc diuina scientia, fundata in decreto actualiter exercito, obiectiuèque conditionato, erit libera ex parte quasi subiecti. Potestque cogitari libera ex parte obiecti. Quauis enim decreuerit Deus, ut milites Ioæ profligarent Syriam, si ipse Ioas feruisset quinque terram, ac proinde necessarium esset, posito eo quinto ictu, quod milites euerterent Syriam; tamen illa strages fuisset simpliciter libera, quia ante præfatum decretum præficeret Deus, quod si milites sub his, vel illis essent circumstantiis, ipsi determinarent se liberè ad tam strenuè pugnandum aduersus Syrios, ut destruerent Syriam. In qua præscientia fundaretur liberum Dei decretum conditionatum de libera expugnatione, eadeque Syriæ, posita ea quinta percussione terræ. Tunc enim posset Deus efficaciter decernere hunc effectum liberum, per ordinem scilicet ad illas antecedentes conditiones, sub quibus erant ponendi milites post decretum de deuastatione, si ista esset terra, & sub quibus præuisa erat expugnatione liberè futura, modo ordinario, connaturalique, atque ante decretum prædeterminans ad ipsam.

1567 In quo casu duplex interueniret scientia conditionata: & propter primam, quæ esset præuisa libera deuastatio ante decretum, posset saluari libertas ipsius, non obstante decreto prædeterminante ad ipsam ante secundam præscientiam. Vnde decretum non fuisset immediatum de expugnatione simpliciter, sed ut conditionata, nempe si solum quinque esset percussum. Et ideo percussiois connexio cum prædeterminata immediatè, & simpliciter euerfione non fuisset libera, proindeque neque cognita à Deo per scientiam liberam, sed necessariam ex parte obiecti. Ipsa verò per milites debellatio potuisset manere libera ex vi alterius præscientiæ conditionatæ, nullum præsupponentis decretum, potuissetque sciri per scientiam conditionatam liberam ex parte obiecti.

1568 Cæterum Alarcon 1. p. tract. 2. disp. 4. cap. & num. 10. & seqq. existimat, sufficere decretum conditionatum subiectiuè, & obiectiuè, atque inde inquit, Deum de facto non decreuisse, sed decretum debellare Syriam, si Rex Ioas ferret quinque terras: & ratione huius decreti vtrinque conditionati connecti extrinsecè antecedens, seu conditionem percussiois terræ cum consequenti profligationis Syriæ, esseque veram illam propositionem, *Si percuseris, &c.* Quod autem tale decretum determinatè foret (cum posset non esse) constat nobis ex verbo, promissioneque Dei, & reuelatione facta Prophetæ Elifæo. Etenim per scientiam conditionalem videt Deus, *Si Rex Ioas quinque percussit terram, ego habebō decretum delendi Syriam.* Et propositio affirmans conditionatè deuastationem est vera, non quia ante eam sit veritas eiusmodi futurationis, sed quia ex illis verbis prolatis sequitur necessariò, & ne illa falsa sint, haberetur à Deo decretum deuastationis, si purificaretur percussiois conditio. Nec vt vera sit aliqua propositio, requiritur, quod ante prolationem sit verum id, quod significatur; sufficit, si statim post ipsam sit. Ita ferè Alarcon.

1569 Verumtamen sicut iuxta ipsum per promissionem

diuinam futuri contingentis non læditur huius libertas, quia tantum est de dando auxilio congruo; ita neque læditur per decretum, quia isto tantum decerneretur futurum contingens dependenter ab auxilio congruo. Sic ad hominem. Nam absolute censendum est, destrui libertatem per promissionem futuri antecedentem Scientiæ Mediæ, non minus, quam per decretum, quod eam antecurat, violatur: quandoquidem verba diuina transire non possunt, vt nec decretum non impleri. Et præterea difficile est intelligere promissionem diuinam sine decreto, saltem ex parte actus, vt bene probat Arrubal tom. 1. disp. 67. cap. 5. num. 19.

Hæc sunt sententiæ notabiliores in hac difficultate. Ego, approbato recursum ad decretum diuinum de conditionato exequendo, vel non, si ponatur conditio disparata, vt cognoscat, & affirmet Deus, vel neget conditionatum, iudico sufficere decretum conditionatum ex parte non tantum obiecti, sed etiam subiecti. Nam de sua voluntate potest Deus præscire quid decerneret sub assumpta quauis conditione, siue non disparata, siue disparata: sicut potest præscire quid decerneret sub nulla conditione, quia scilicet præcisè vult, nulla præsupposita, & attenda conditione. Potest etiam de aliena voluntate præscire Deus quid decerneret sub conditione disparata, quoties præficeret, alienam voluntatem assumpturam talem conditionem, vt sub illa exerceat libertatem suam. Explico meam mentem exemplo hoc: Deus præficeret per scientiam conditionatam, *Si arcus celestis appareat in nubibus, decernam non inundare aquis terram.* Et nihilominus arcus ille ex se non intelligitur habere vim ullam ad mouendum Deum, vt ita decerneret. At si assumatur ex merito libitu diuino, vt conditio sub qua exerceatur diuina libertas in decernenda, vel non decernenda inundatione terræ (vti potuit assumi quodvis aliud, quantumcumque impertinens ex se) nihil verat, quominus præficeret Deus, quid sub eo assumpto decerneret.

1571 In præfatis decretis subiectiuè, & obiectiuè conditionatis cognoscit Deus, & affirmat conditionata disparata, de quibus sit mentio in Sacris paginis. Quid verò Deus decerneret de omnibus aliis conditionatis disparatis, exploratum nobis non est, vt neque quas assumeret conditiones, sub quibus suam exerceat libertatem. Concedere decreta sic vtrinque conditionata, & negare quæ sint subiectiuè absoluta, ne Deus sit quasi occupatus in decernendo actualiter, quid eueniret sub quauis conditione disparata, vt hac via parer sibi medium, in quo cognoscat, & affirmet cuncta conditionata disparata, conformius est aliquibus rationibus, quibus apud Nostros acceptis, & probatis, refutauit decreta subiectiuè absoluta circa conditionata non disparata.

1572 Et qui opinantur, actus liberos diuinos requirere pro sui constitutione, aut debere connotare mutationem realem, & physicam ad extra, existunt non leui cura conciliandi suam sententiam cum decreto subiectiuè absoluto, quo Deus statuat deuastationem Syriæ sub percussiois terræ conditione nunquam purificanda. Quænam enim hæc mutatio interuenit? Certè non nisi illa, quæ facta est in mente Prophetæ Elifæi. Atqui huiusmodi mutatio non completeret, sed præsupponeret decretum. Ideo enim Elifæo reuelasset Deus profligationem Syriæ sub conditione prædicta, quia sub hac decreuisset illam. Ergo reuelatio præsupponeret

neret decretum iam constitutum, & completum, vt liberum, & efficax. Si respondeant, verba Prophetæ præsupponere quidem decretum Dei vt liberum, & efficax, sed tamen constitutum, & completum de obliquo per reuelationem factam Prophetæ. Nec enim reuelatio de re aliqua exequenda à Deo debet præsupponere decretum liberum, & efficax circa illam, sed potest constituere, & complere ipsum. Quippe volitio necessaria Dei, est etiam volitio conditionatè efficax faciendi omne illud, quod Deus ipse esse futurum dixerit loquutione sua externa; & per istam constituitur, completurque in ratione absolute decernentis liberè, & efficaciter productionem rei reuelatæ; istaque loquutio est practica, faciens, & non præsupponens veritatem reuelatam. Audiendi non erunt, quia reuelationem factam Prophetæ præcedere debet cognitio diuina; nec enim Deus reuelat, nisi quod certò, & infallibiliter cognoscit. Debet etiam præire cognitionem fundamentalis veritas obiecti cogniti, & reuelati; ideo enim hoc à Deo cognoscitur certò, & infallibiliter, reuelaturque sine periculo, ne fallatur, nec fallat, quia verum est, & ipse verax est. Ergo diuinum liberum decretum requisitum ad veritatem fundamentalem conditionati disparati præsupponi debet ad cognitionem diuinam, & à fortiori ad reuelationem Prophetæ factam. Ergo per hanc nequit constitui, complerive illud decretum, & proinde illud vt actualiter existens, seu vt subiectiuè absolutum, non est requisitum ad conditionati disparati veritatem fundamentalem, sed tantum vt exiturum, seu vt subiectiuè conditionatum. Vis huius rationis intimius penetrabitur lecto numero 22.

1573 Ex hæcenus dictis dignoscitur, enerue esse hoc Goneri tom. 2. disput. 5. artic. & s. 2. pag. 418. argumentum mutuatum ex Illustrissimo Godoy, apud quem maiori cum extensione extat, pro decreto subiectiuè absoluto, in quo Deus cognoscere debeat conditionata non disparata: Futurum conditionatum non connexum ex natura rei cum conditione, sed disparatè comparatum ad illam, non potest cognosci pro priori ad decretum subiectiuè absolutum exercitè existens in Deo. Ergo nec futurum conditionatum cum sua conditione connexum poterit à diuino intellectu cognosci pro priori ad decretum. Antecedens probatur, tum quia ad veritatem propositionis conditionalis præter euentus simultatem, seu quod futurum sit obiectum affirmatum, si ponatur conditio, requiritur illius cum conditione connexio; quæ si quidem ex natura rei non detur in conditionatis disparatis, aduenire oportet ratione decreti diuini. Tum quia conditionalis propositio de conditionato disparato significat compositam veritatem, seu æquiualeat propositioni copulatiuæ coalescenti ex duabus categoriis. Sed simplex categorica prærequirit diuinum decretum subiectiuè absolutum. Ergo potiori de iure duplex. Consequentia suadet primò, nam ad veritatem cuiuscumque propositionis de conditionato futuro præter connexionem opus est simultate euentus: sicut autem conditionato disparato non competit ex se connexio, ita conditionato de conditione conducente non competit ex se simultas euentus. Ergo sicut ad inducendam connexionem in disparato adhibetur decretum subiectiuè absolutum, ita adhibendum est in non disparato ad inducendam simultatem euentus. Secundò, quia cum decretum subiectiuè conditionatum non

sufficiat dare connexionem conditionatis disparatis, neque sufficiat dare simultatem euentus conditionatis non disparatis. Atqui omne futurum conditionatum petit pro sui veritate simultatem euentus. Ergo & omne postulat decretum subiectiuè absolutum. Tertio, nam quemadmodum vt id, quod non est ex se cum sua conditione connexum, induat connexionem, opus est decreto subiectiuè absoluto; ita vt id, quod ex se non habet rationem futuri, assurgat ad eam, si conditio ponatur, opus est simili decreto. Sed nullum contingens est ex se futurum, si ponatur conditio, quandoquidem, adhuc illà posita, detur indifferentia vt sit, aut non sit futurum. Ergo nullum est contingens, quod, vt obtineat rationem futuri, non indigeat decreto subiectiuè absoluto.

1574 Ad quod argumentum nego Antecedens; nam, vt dixi, sufficit decretum subiectiuè, & obiectiuè conditionatum, vt certò, & infallibiliter cognoscatur à Deo conditionatum disparatum. Prima Antecedentis probatio non aliud coniungit, quam quod requiratur connexio conditionis cum conditionato. At ea sufficienter aduenit ratione præfati decreti vtrinque conditionati, vt iuxta arguentes aduenit in hoc conditionato, de quo sic pronuntiet Deus, *Si Christus predicet Tyriis, & ego istorum conversionem efficaciter decernam, ipsi conuertentur.* Secunda probatio assumit Maiorem, assertam non ab omnibus Nostri, sed à nonnullis. Et hi, si propositio de conditionato disparato significet conditionatè veritatem compositam, seu æquiualeat propositioni, quæ sit conditionatè copulatiua, admittere debent decretum diuinum, ratione cuius adueniat connexio conditionis cum conditionato, sed non nisi quod sit conditionatum subiectiuè, & obiectiuè. Si autem significet absolute veritatem compositam, seu æquiualeat propositioni, quæ sit absolute copulatiua, tenentur concedere, requiri decretum absolutum subiectiuè, & obiectiuè; nam erit propositio pertinens ad statum absolutum, & scientiam absolutam, vt notat Izquierdus tract. 9. de Deo vno, disput. 28. quest. 8. num. 406. Sed à requisito huiusmodi decreto pro statu absoluto non rectè fit illatio pro statu conditionato: sicut penes arguentes etsi pro illo requiratur decretum absolutum obiectiuè, non tamen pro hoc.

1575 Negato à nobis antecedente argumenti, replicari posset: Decretum subiectiuè saltem conditionatum requiritur ad conditionatum de conditione disparata. Ergo tale saltem requiretur ad conditionatum de conducente. Sed repugnans Consequentia. Pro cuius munimine, si alterius Consequentia contenta in principali argumento, motiua transferantur, occurrimus dicendo ad primum, non quamcumque propositionem de conditionato futuro requirere connexionem strictam conditionis cum conditionato; quin imò eam, quæ sit de non disparato, deque contingenti, & libero, respuere talem connexionem, & contentam esse conducentia conditionis; ad quam sequatur euentus ex libertate voluntatis, de qua affirmetur, cum posset absolute non sequi. Nam si sequatur ex connexione stricta conditionis, nullatenus voluntati, in qua sequatur, erit contingens, & liber, sed solum voluntati apponenti conditionem, huicque voluntati erit contingens, & liber mediatè, atque præsuppositiuè. Hinc cum in conditionato disparato desit conditio ex se conducentia ad simultatem cum euentu, opus est, vt ex diuino

diuino decreto accedat conducentia, ne euentus habeat se per accidens, casualiter, & fortuito, seu disparatè ad conditionem, sub qua futurus affirmetur certò, & infallibiliter à Deo. Conducentia autem, quæ accedat ex diuino decreto efficaci, non potest non esse strictissima connexio cum euentu. Hinc rursus è contra in conditionato non disparato opus non est diuino decreto ad euentus simultatem. Alioqui hæc non esset ex libertate, & electione voluntatis creatæ, sed increatæ: & alioqui non daretur in non disparato præ disparato diuersitas quantum ad consequentiam euentus ex decreto diuino. Quæ verò diuersitas datur ex conducentia conditionis, si quidpiam prodest, maxime ne requiratur diuinum decretum ad affirmandam certò, & infallibiliter eam consequentiam, ex suppositione quoddam ab arbitrio voluntatis creatæ ea foret dependenter à conditione illa conducente. Ad secundum, & tertium motuum quisque per se iam respondebit.

1576 Inficiatus sum replica Consequentiam. Quam tamen si concederem, contenti non essent recentès Thomistæ, vt qui contendunt, ad conditionatum de conditione conducente requiri decretum subiectiuè absolutum. Inficiatus etiam sum argumenti principalis Antecedens. Sed etsi illud admittatur ex placito multorum è Nostris, non tenet Consequentia de requisito similiter decreto subiectiuè absoluto ad conditionatum de conditione conducente; neque efficacia sunt tria motiua, quæ proponuntur ad eam suadendam; nam quæ diximus detrectando replica Consequentiam, accommodari queunt illius alterius Consequentia negationi.

1577 Silendum non est, quòd cum quidam è Nostris admittens decretum efficax conditionatum, in quo Deus cognouerit profligationem Syriæ sub conditione roties repetita, dixerit, quæstionem non esse de medio cognoscendi quid Deus, sed quid homo ageret liberè ex hypothesi, impugnari à Goneto, quia in eo conditionato non solum traditur quid Deus, sed etiam quid homo ageret, nempe quòd Rex Ioas deleturus esset hostes vsque ad interuentionem. Vnde infert Gonetus, Deum habere decreta conditionata non solum de his, quæ tantum à sua voluntate dependent, sed etiam de his, quæ pendent à libertate hominis. Sed necesse erat, vt ostenderet, deletionem hostium fore liberam Regi Ioæ, supposito diuino decreto efficaci. Iam ego in numero 1567. indicavi modum, quo per Scientiam Mediam præscita vt liberè futura sub conditione conducente posset cognosci, & affirmari sub percussione terræ disparata conditione, cuius conducentiam suppleret decretum diuinum. Sed modus ille non placebit Goneto. Et hætenus de prima Inuestigatione, quæ tanti momenti non est, vt in ea plus temporis ponendum sit, etsi maiori cum diffusionem à nonnullis tractetur.

SECTIO CLIII.

Inuestigatio secunda corollaria, num Deus independenter à decreto suæ voluntatis actu existente cognoscat quid ipse facturus, decreturusve esset sub hac, vel illa conditione?

1578 **R**ecognoscenda sunt ante ingressum in hanc difficultatem ea, quæ scripsi in sect. 44. 118. 119. & 146. Eis autem præsuppositis, P. Molina, qui ad cognitionem diuinam certam, & infallibilem de contingentibus conditionatis voluntatis creatæ non adhibuerat increata decreta actu existentia, secus se gessit circa increatæ contingentia conditionata. Quare, vt Deus, verbi gratia, cognoscat se missurum Angelos, & tot, seu se decreturum mittere Angelos, & tot, in Christi defensionem, si is, ne à Iudæis caperetur, imploraret auxilium paternum, recurrit Molina ad decretum, quo Deus iam de præsentis statuatur mittere Angelos, & tot sub hypothesi petitionis Christi. Quo de contingenti conditionato voluntatis diuinæ habetur sermo *Matthæi 26. vers. 53.* Similiter vt Deus præsciat, quot Angelos crearet, vel decerneret creare, si conderet alium mundum, opus esse Molina ait decreto iam actualiter prædefiniendo numerum creatorum Angelorum sub conditione alterius mundi.

1579 Primum fundamentum istius Doctoris fuit, quia contingentia conditionata voluntatis diuinæ cognosci nequeunt à Deo in hac supercomprehensa, vt cognosci queunt, quæ sunt voluntatis creatæ. Ergo vt illa cognoscantur, requiritur decretum diuinum iam actu exercitum. Non enim est assignabile quidpiam aliud, ratione cuius Deo innotescant. Probat Antecedens, nam Deus non supercomprehendit suam voluntatem, si quidem ipsam non superet, vt creatam superat, excessiue infinito, & ideo supercomprehendit.

1580 Aliquibus videtur Molina immemor veritatis obiectiuæ determinatæ, quæ pollent contingentia conditionata diuinæ voluntatis, & cuius ratione latere non possunt diuinum intellectum determinatum ad cognoscendum omne verum; tribuuntque obliuioni, quòd non inuento supercomprehensionis alylo, deuenit in cogitationem de decretis actu existentibus, in quibus præsciret Deus conditionata illa. Sed certè qui sic putant, ostendunt se parum versatos in Molinæ doctrina; nam ipse in contingentibus tam conditionatis, quàm absolutis, tam creatis, quàm increatis, non agnouit eam veritatem, ideoque supposuit increata, quæ essent exitura contingentem conditionatè, non esse in se ipsis cognoscibilia; & de creatis contingenter futuris dixit esse cognoscibilia in voluntate creatæ, vt supercomprehensa, tamen non vt medio præconnexo. Alii videtur Molina non debuisse ob defectum supercomprehensionis diuinæ voluntatis à diuino intellectu denegare huic in illa comprehensa cognitionem actuum suorum contingentium existentium siue conditionatè, siue absolute; quia ad talem cognitionem sufficit infinita cum claritate percipere voluntatem, in qua continentur, & quæ determinaret se conditionatè ad eos,

eos, vel absolute determinabit se. Etsi verò Deus voluntatem creatam supercomprehendat, & in ipsa supercomprehensa detegat actus liberos, tam conditionatè, quàm absolute futuros ex eiusdem voluntatis determinatione, tamen ad hanc detractionem habet se materialiter supercomprehensio, siquidem formaliter sufficeret comprehensio ab intellectu infinito, & cum infinita claritate; cuiusmodi comprehensio datur in Deo circa suam voluntatem. Hæc probabiliter dicuntur, sed nõ conuincunt; nã quòd ad perfectam voluntatis, siue increatæ, siue creatæ comprehensionem non sufficiat cognoscere actus liberos, ad quos potest determinare se, sed requiratur cognoscere ad quos determinaret se sub conditione, & determinabit se absolute, affirmatur quidè à multis Theologis, sed & negatur à multis, qui difficulter siue ab autoritate, siue à ratione possunt redargui. Vnde Molina negat id, & cognitioni diuinæ, quæ in voluntate creatæ penetret, perscruteturque actus liberos conditionatè, & absolute futuros, assignat supercomprehensionis gradum, nõ de hoc vt materialiter, sed vt formaliter se habènt, discurret valde similiter.

1581 Secundum eius fundamentum fuit, quia si Deus ante determinationem, prædefinitionemque liberam suæ voluntatis præsciret, v.g. quotum numerum Angelorum producturus esset, vel decreturus esset efficere, si alium mundum fabricaretur, stante hac præscientia, & purificata hypothesi de constructione noui mundi, non maneret liber ad producendum, vel decernendum efficere maiorem, vel maiorem numerum Angelorum, cum non maneret potens ad falsificandam præhabitam scientiam, vt pote quæ sit profus infallibilis, & certa.

1582 Hoc fundamentum solidum non esse, conplures existimant, quia etsi Deus nõ possit in sensu composito illius præscientia creatæ, vel velle creare maiorem numerum Angelorum, potest tamen in sensu diuiso. Et quòd non possit in sensu composito, oritur ex libertate ipsius Dei, qui posita contractione noui mundi, determinaret se contingentem, & liberè ad maiorem numerum, cum posset ad maiorem, & cuius determinatio contingens, liberaque exitura sub tali hypothesi cognoscitur à Deo. Vnde præscientia illa est conditionatè libera Deo, vt qui posset impedire eam decernendo maiorem numerum sub eadem hypothesi; & casu quo decreturus esset, præscientia, quæ in Deo daretur, esset de decreto maioris numeri. Vnde rursus illa præscientia subsequitur ordine quasi causalitatis ad minoris numeri decretum, seu ideo existit in intellectu diuino, quia in diuina voluntate ex eius libero arbitrio existeret præfatum decretum. Quamquam, quia ab existentia illius præscientia non valeat Consequentia ad existentiam præfati decreti, cum tamen vice versa valeat, est præscientia illa prior in subsistendi Consequentia. Vnde insuper præscientia illa, tamen non dependeat à decreto vt actualiter existente in voluntate diuina, quia tamen dependet ab eo conditionatè, respicitque ipsum vt obiectum, quòd esset intrinsecum in eodem quasi subiecto, dicenda erit media inter subiectiuè naturalem, seu necessariam, & liberam; vel vocetur quo placeat nomine. Quam totam doctrinam confirmant ad hominem contra Molinam ex præscientia diuina de nostris actibus liberis conditionatè futuris, quorum proinde libertati detrimentum non affert.

1583 Sed negari non potest, hanc confirmationem subiectam esse disparitati admodum apparenti, quòd scilicet diuina præscientia non afficiat intrinsecè nostram voluntatem, & purificata conditione, ignoretur à nobis, de qua parte determinata sit, etsi nos lateat, Deum prænoscere eam, ad quam determinabitur.

R. P. Gabr. de Henao, Scient. Med. Pars I.

mus nosmetipsos. Cæterum præscientia, quæ in Deo esset de decreto creandi tot Angelos, & nõ plures, si condar alium mundum, afficeret intrinsecè diuinam voluntatem, & posita conditione, non posset non esse nota ipsi Deo. Qui ergo fieret, vt non determinaret intrinsecè diuinam voluntatem ad decretum de tot Angelis, & vt ea non maneret determinata ad decretum de centum, v.g. millibus Angelorum, cum præuideret certissime Deus exiturum illud, & non aliud de pluribus, sed potius hoc redditum iam impossibile, præoccupato loco ab illo? Quomodo Deus nosceret, suam voluntatem habere in actu primo proximo potestatem, & indifferentiam, vt eligeret creationem bis centum millium Angelorum, si simul sciret, impossibile iam esse istud libertatis exercitium, eo quòd impossibile esset, falsificari præscientiam de eo alio myriadam centum.

1584 Virgo ab exemplo Angelorum, qui peccarunt, & de quibus docet S. Anselmus *lib. de casu diaboli, c. 21.* non cognouisse, neque potuisse cognoscere certa ratione suam casum liberè futurum. Nam non potest sciri (inquit) quod potest non esse. Quod enim non esse potest, nequaquam esse certè potest colligi ratione. Quapropter constat, illum nullatenus potuisse præscire casum suum, quem necesse non erat futurum. Ponamus enim, non fuisse futurum casum illum, an itaque putas præsciri potuisse, si futurus non erat? Sic ibi. Et cum Discipulus obieisset exemplum præscientia diuinæ de eodem diaboli casu, respondet S. Magister: *Præscientia Dei non proprie dicitur præscientia. Cui enim omnia semper sunt præsentia, non habet futurorum præscientiam, sed præsentium scientiam. Cum ergo alia sit ratio de præscientia futurorum, quàm de præsentis rei scientia, non est necesse, diuinam præscientiam, & illam de qua querimus, eandem habere consequentiam. Et inferius addit: Nunquam autem, quoniam supra posita ratione patet, apostatam Angelum non potuisse præscire ruinam suam eâ præscientia, quàm rei necessitas sequitur, accipe adhuc aliam rationem, quæ non solum præscientia, sed & estimatione, aut qualibet suspitione suum eum præscisse casum excludit.* Hæc S. Archiepiscopus post S. Augustinum *lib. de corrept. & gratia, c. 10. lib. 11. de Genesi ad literam, c. 17. 19. & 23. lib. 11. de ciuit. Dei, c. 13.* Hos duos PP. sequuntur Theologi in 2. dist. 4. vbi Magister Sentent. & S. Thomas q. 16. de Malo, art. 7. in argumentis Sed contra. Quod exemplum satis ostendit diuersitatem inter præscientiam, quæ esset de propriis actibus liberis, & quæ sit de alienis.

1585 Potestque transferri aduersus præscientiam Dei de decreto creandi centum myriades Angelorum sub hypothesi repetita, quòd ait S. Anselmus contra præscientiam Angeli de suo lapsu, vt absolute futuro, quòdque à Discipulo S. Doctoris in breuem redigitur formam horum verborum: *Non potest præsciri, quod potest futurum non esse. Nec potest non esse futurum, quod præscitur.* Atqui illud decretum potest futurum non esse conditionatè. Ergo non potest præsciri. Rursus è contra, si illud decretum præscitur: Ergo non potest non esse futurum conditionatè, & proinde non potest esse liberum conditionatè. Potest etiam transferri discrimen, quòd inter præscientiam, quæ esset Angeli de suo casu, & visionem Dei de eodem casu adnotat S. Anselmus, quatenus Deus vt nihil creatum præscit proprie, cognoscendo illud vt futurum, sed scit quæ nobis sunt futura, cognoscendo illa vt sibi præsentia, seu scientia rerum præsentium: ita non præsciat proprie sua decreta, cognoscendo ea vt futura conditionatè, sed sciat cognoscendo ea vt exercitè existentia. Tandem transferri potest quòd S. Anselmus inquit negans in Angelo præscientiam de sua ruina, quia

H h effect

esset præscientia, quam ipsius ruinæ necessitas sequeretur, seu quæ esset antecedens, & aduersa libertati Angeli ad standum, & cadendum. Nam similiter præscientia Dei de decreto creandi centum millia Angelorum, si conderet alium mundum, esset præscientia, quæ sequeretur necessitas huius decreti.

1586

Adest præterea aliud exemplum in Christo Domino, quem præscire per scientiam, siue beatam, siue infusam supernaturalem actus liberos futuros Angelorum, & hominum, non tam arduum reputatur, quàm quod suos præsciat. Atque id secundum facessit longam, & laboriosam operam Theologis, ut videre est in Petro de Bugis, qui recentissimè scripsit de Incarnatione Verbi Diuini, lib. 9. c. 5. n. 21. lib. 10. c. 3. ex n. 1. vsque ad 10. Quem si legas, inuenies non pauca, quæ secundi difficultatem aggrauant, etsi ipse vincere procurat: inueniesque inter alia casum illum de homine, cui facta esset reuelatio de sua damnatione æterna ob peccatum impænitentiæ finalis, & cui non esse possibilem spem de consequenda salute, quia haberet iudicium certum de damnatione futura, opinio est cõplurium Theologorum. Pariter ergo, si Deus sit certus de conditionate futuro aliquo suo actu, nõ poterit, purificata conditione, sub qua est præconcepta ea certitudo, manere cõ iudicio requisito, & sufficiente ad libertatē actus oppositi. Quo pacto enim cum illo manebit habens certitudinem de infallibiliter futuro eo alio decreto?

1587

Promoueo ampliùs opinionem Molinæ, nam si scientia, qua Deus videt suum decretum absolutè existens creandi, v. g. Angelum Gabrielem, præcederet tale decretum pro priori aliquo signo, destrueret eius libertatem, & qui diceret, intueri illud ut liberum voluntati diuinæ, affirmaret implicantiã contradictionē in terminis, nam nõ potest cerni ut liberum, quod videtur dependens ab alio essentialiter præconnexo cum ipso. Ast scientia de decreto producendi centum myriades Angelorum, si velit fabricari nouum mundum, non posset non præire pro priori aliquo signo istud decretum, quando istud aliterius mundi. Ergo non posset non eripere libertatem decreto creandi centum myriades Angelorum, utpotè cū quo præconnetteretur essentialiter. Vnde inuoluerit repugnantiã in terminis, si dicatur, attingi ab ea scientia ut conditionatè liberè extitutum. Minor probatur, tum quia decretum de creandis centum myriadibus Angelorum non posset non esse priùs cognoscibile, & cognitum ut possibile, quàm ut conditionatè, & ut absolutè extitutum, neque posset non esse priùs cognoscibile, & cognitum ut conditionatè, quàm ut absolutè extitutum, prout à Nostri solet doceri de actibus liberis voluntatis creatæ. Tū quia scientia de eiusmodi decreto posset dirigere ad purificandam noui mundi conditionē, sub qua præuisum est extitutum conditionatè, sicut scientia de actu libero voluntatis creatæ, ut futuro sub conditione tali tempore, & loco, potest iuxta communē Nostrorum sententiã dirigere ad collationē talis auxiliij, tali tempore, & loco. Vtrumque autè hoc caput signum est præcedentiæ in scientia conditionata decreti de creandis centum myriadibus Angelorum, si alter mundus à Deo construatur, vel decernatur constitui: ut signum est antecepcionis in scientia conditionata nostri actus liberi comparata cum eodem, quando existat, posita conditione talis auxiliij, tali loco, & tempore.

1588

Neque ex priori capite reflectes validè argumentationem contra Molinam, si dicas, decretum absolutè iam existens, in quo Deus præsciat illud, quod de tot Angelis creandis haberet, si produceret alium mundum, deberet esse cognoscibile, & cognitum

priùs ut conditionatè extitutum, quàm ut absolutè existens. Sed non esset cognoscibile, & cognitum in alio decreto, sic enim fieret abitio in infinitum. Ergo esset cognoscibile, & cognitum in seipso. Ergo idem putandum est de decreto conditionatè extituro, pro quo præsciendo adhibet Molina decretum absolutè iam existens. Non, inquam, reflectes validè, quia decretum iam absolutè existens, seu absolutum subiectiuè esset conditionatum obiectiuè, quatenus quasi imperaret decretum omnino absolutum creandi centum myriades Angelorum sub alterius in diuina voluntate decreti de producendo nouo mundo hypothesi, quam neque intenderet, neque respueret. Hoc autem ipso decretum illud quasi imperans nequiret esse priùs cognoscibile, & cognitum ut conditionatè extitutum. Quæ enim restaret hypothesi, sub qua esset priùs cognoscibile, & cognitum? Quippe Deum velle ex se, & pro suo merito arbitrio habere illud, est ipsummet decretum ut iam absolutè existens. Id quod fateri debes de decreto absoluto subiectiuè, & conditionato obiectiuè (si à te admittatur, ut à plerisque Nostrorum) conditionatum disparatum.

Denique eandem Molinæ opinionem proveho, quia decretum omnino absolutè creandi centum myriades Angelorum deberet esse absolutè liberum voluntati diuinæ, purificata hypothesi de productione alterius mundi, non secus ac sic sunt nostræ voluntati liberi actus, quos Deus videt esse conditionatè futuros sub conditione conducentes, & indifferentes. Non posset autem esse absolutè liberum, nisi præiret decretum subiectiuè absolutum, & liberum, simulque obiectiuè conditionatum, in quo præsciretur ut extitutum, si Deus conciperet decretum de constructione alterius mundi. Ergo, &c. Probat Minor, quia purificata ea hypothesi, & præeunte in intellectu diuino scientia de decreto illo omnino absoluto, non daretur in voluntate diuina potestas proximè, absoluteque indifferens ad illud, & ad eius carentiam, sed potestas adstricta ad eius tantum existentiam: quemadmodum non daretur in voluntate creata facultas proximè, absoluteque indifferens ad amorē, & odium obiecti, si præiret in intellectu iudiciū, quod solummodò repræsentet bonitatem obiecti. Dicere verò, purificationem conditionis esse liberam voluntati diuinæ, si quidem liberum sit decretum producendi alterum mundum, non est saluare libertatē absolutam decreti omnino absoluti de creandis centum myriadibus Angelorum. Qualem videtur debere illud decretum habere, quin accedat impedimentum ex præscientia: quemadmodum ex conditionata nostrorum actuū liberorū nullus aduenit obex, quominus voluntati nostri sint liberi absolutè, seu quominus absolutè sint determinationes electiuæ voluntatis nostræ.

Si dicas, decretum omnino absolutum de creandis centum myriadibus Angelorum neque in sententiã Molinæ fore liberum immediatè, & formaliter, si præcedat decretum subiectiuè absolutum, obiectiuèque conditionatū, & accedat decretum ponendi hypothesim, sub qua prædefinita à Deo sint. Fateor, sed tamen decretum illud omnino absolutum erit absolutè liberum voluntati diuinæ, quia ex hac prædefiniēte subiectiuè absolutè, & obiectiuè conditionatè proueniet necessitas decreti illius, purificata conditione. Cæterum in aduersa sententiã proueniet aliunde, quàm ex voluntate diuina, nempe ex præscientia.

Si rursus dicas, necessitatem ex hac esse consequentem ad voluntatem diuinam, quandoquidem decretum illud ideo præsciat, quia extitutum esset ex determinatione electiuæ voluntatis diuinæ. Contrà est, quia implicationem contradictionis inuoluit

inuoluit ista causalis; nam præscientia, & decretum de purificatione conditionis, sub qua affirmatur illud aliud decretum, præcedent illud aliud, afficiendo intrinsecus voluntatem diuinam, & cum connexionione essentiali. Facientque proinde, ut sequatur sine vlla indifferentia ad existendum, & non existendum. Ut ergo in decreto illo necessitas sit consequens ad voluntatem diuinam, opus est imperari illud à decreto subiectiuè absoluto, & obiectiuè conditionato. Explicatur repugnantiã in causali illa à simili. Nam si quis affirmaret, præsciri à Deo conuersionem Tyrionum, quia ea foret ex determinatione electiuæ voluntatis ipsorum, posita prædicatione Christi: sed simul adderet, eam non extitutam, præcedente in ipsis cognitione indifferente ad conuersionem, & non conuersionem, sed determinata ad conuersionem, cuius solius bonitas repræsentaretur voluntati ab intellectu; profectò qui talia asseueraret, diceret inuoluentia contradictionem in terminis. Vnde sicut præscientia de conuersione conditionata libera Tyrionum excludit, ne in statu absoluto præiret quidpiam voluntati ipsorum intrinsecum, quod, posita Christi prædicatione, conueneretur cum conuersione determinatè: ita præscientia de decreto conditionato creandi centum myriades Angelorum, ne in statu absoluto, & posito decreto condendi alterum mundum, præeat afficiens intrinsecè, & cum connexionione essentiali determinans independentè à voluntate diuina immediatè, & formaliter eligente illud decretum de tali numero, & non de maiori, nec minori, debet, non quidem excludere seipsam (id enim chimericum prorsus esset) sed supponere voluntatis diuinæ de tali numero, & non de maiori, nec minori electionem immediatam, & formalem per decretum absolutum subiectiuè, & conditionatum obiectiuè ob non volitam, neque nolitam pro illo priori hypothesim de decreto producendi alterius mundi.

1592

Et quidem repræsentata Deo hac hypothesi, non apparet aliquibus conueniens ratio, ob quam Deus suspendat suæ voluntatis decretum circa conditionatum vnicè dependens à sua voluntate de producendo tali numero, & non maiori, neque minori Angelorum. Atque hinc assignant discrimen circa conditionata dependentia etiam à voluntate creata, tanquam à causa proximè indifferente, & libera. Iisdem etiam videtur, Deum circa conditionatum præscire suum decretum, ut in se, & immediatè, formaliterque liberum, sed tantum ut liberum præsuppositiuè, & mediatè, nempe in decreto subiectiuè absoluto, & obiectiuè conditionato. Quia illud decretum esse conditionatè cognoscibile, petit, Deum nolle decernere illius obiectum futurum esse, nempe centum myriades Angelorum, siue sit ponenda, siue non sit ponenda productio noui mundi. Ergo postulat ea cognoscibilitas, dari decretum illud dependentè à præuisa ea productione: & consequenter conditionata cognoscibilitas decreti illius exigit, Deum decernere, quòd illud exerceatur, si ponenda sit ea productio, si verò non sit ponenda, non exerceatur, sed aliud oppositum. Ergo quodcumque habendum sit, cognoscit debet ut determinationis liberæ diuinæ absolutæ ex parte obiecti: proindeque illud decretum non est habendum liberè immediatè, & formaliter.

1593

Summa rationis est: Cùm liberum sit soli Deo, existere centum myriades Angelorum dependentè à productione noui mundi, ut actu eas creet dependentè ab hac, necesse erit, quòd priùs exerceat

R. P. Gabr. de Henao, Scient. Med. Pars I.

libertatem, quam habet volendi create dependentè, aut independentè, & quòd non decernat creare independentè, sed dependentè: id autem est velle, ponendum esse centum illarum myriadum decretum exequentium, si præfata conditio sibi etiam soli libera ponatur. Sed quidquid sit de hac ratione, & de aliis, quas possem pro Molinæ opinione hinc, & inde conferre, sufficiunt duæ illæ adductæ ab ipso, ne videatur discurrissè inconsequenter, & perfunctoriè, prout expertus sum conseri à nonnullis, qui Doctorem hunc non legerunt, sed tantum ex aliorum relatione inaudierunt eius sententiam.

Duarum autem illarum rationum sufficientia effulgebit magis, propositis, & extricatis nouorum Thomistarum sequentibus argumentis, quæ etsi iam ex superius dictis possent facilè à quouis dissolui, expedit ad doctrinæ abundantiam, ne à me omitantur. Arguit itaque Gonetus tom. 2. disp. 4. art. 3. §. 4. pag. 213. ex Gonzalez de Albelda disp. 45. sect. 9. Deus iuxta Molinam non cognoscit in sua voluntate decreta sua ut futura antecedenter ad actualem illorum existentiam. Ergo nec in voluntate creata præscit eius actus liberos futuros. Fortior enim vrget ratio, ne alienos actus liberos in voluntate aliena, quàm ne proprios in propria præsciat ut futuros. Et mirum est, quòd Molina dicat, in voluntate creata cognosci ipsius actus liberos, non autem in diuina voluntate suos. Et quod magis mirum, aut absurdum est, ut ad cognoscendos actus liberos futuros voluntatis creatæ dicat, non requiri cognitionem decreti, & determinationis voluntatis increatæ. Nec proderit recursus ad non supercomprehensam à Deo voluntatem suam, & supercomprehensam creatam. Nam hæc, ut supercomprehensa, non est perfectiùs cognita, quàm illa, ut tantum comprehensa. Ergo si cognitio Dei ut terminata ad diuinam voluntatem, & ut ipseus est tantum comprehensio, nequit in ipsa attingere sua decreta libera, neque etiam poterit eadem cognitio, ut terminata ad voluntatem creatam, & ut illius est supercomprehensio, attingere in illa actus illius liberos futuros.

Huic argumento satisfit, si declaratur, cur, etsi voluntas creata non cognoscatur à Deo per supercomprehensionem perfectiùs, quàm increata per comprehensionem, nihilominus supercomprehensio creatæ detegat actus liberos eius, non sic comprehensio increatæ. Declaratio autem est perspicua, quia detectio actuum liberorum per supercomprehensionem voluntatis creatæ pertinet ad maiorem extensionem cognitionis, & ad maiorem quasi intentionem comparatiuè ad comprehensionem increatæ. Cuius cognoscibilitas cum sit infinita, adæquat vim infinitam cognoscitiuum intellectus diuini: & ideo huic satisfactum est, si cognoscat voluntatem increatam, & quidquid ab ea essentialiter exigitur. Sed cum cognoscibilitas voluntatis creatæ sit è contra finita, & infinito excessu superetur à vi cognoscitiua intellectus diuini, non satisfacti huic nisi vltra voluntatem, & vltra postulata necessariò ab ipsa porrigatur ad actus liberos futuros, siue absolutè, siue conditionatè in ea. Maiorque extensio cognitionis istius supercomprehensiuæ voluntatis creatæ præ illa comprehensiuâ increatâ compensatur in illa abundè per quasi intentionem, qua comprehendit obiectum infinito interuallo præstantius. Vnde mirum non est, si in voluntate creata cognoscantur à supercomprehendente tantum Deo præfati actus, & à Deo comprehendente tantum suâ voluntatem non cognoscantur sua decreta in ipsa. Illud, quod additur de non requisita per Molinam

H h 2 cognitio

cognitione diuini decreti, & determinationis voluntatis diuinæ, vt à Deo cognoscantur actus liberi voluntatis creatæ, non venit in mentem ei Doctori, vt notauit in *num. 1562*.

1596

Alius etiam recens Thomista arguit contra Molinam sic: Ideo iuxta hunc Authorem, si Deus præsciret sua decreta vt futura, non esset in potestate Dei, quod præsciret oppositum, quia illa præscientia anteuertit actualem determinationem diuinam; cumque aliunde ob sui infallibilitatem haberet cum hac connexionem essentialem, non posset non inducere necessitatem antecedentem. At cognitio, qua Deus præscit nostros actus liberos, vt futuros, præcedit, & cum connexionem essentiali, illos vt de facto existentes, si quidem pro tunc non existant, sed sint exituri. Ergo & hæc cognitio diuina noxia erit libertati illorum, vel si est innoxia, erit & ea alia libertati decretorum diuinorum, vt attingat illa vt futura, & cum connexionem essentiali. Confirmat primò, quia quod præscientia diuina de suis decretis inuolueret obiectiuè exercitium libertatis diuinæ vt futurum, supponeretque illud, non faceret penes Molinam, vt necessitas ex præscientia proueniens esset consequens, & libertati non officiens; idèoque non faceret, quia scilicet præsupponeret in Deo exercitium libertatis, vt de facto existens. Atqui præscientia, quæ Deus cognoscit nostros actus liberos vt futuros, etsi supponat obiectiuè exercitium nostræ libertatis vt futurum, non tamen vt de facto existens. Ergo inconsequenter se gerit Molina, dum non eodem modo de vna, atque de altera præscientia opinatur. Confirmat secundò, quia ex Molinæ sensu plus obstat libertati suppositio existens in vno subiecto connexa infallibiliter cum actu alterius subiecti, quàm suppositio sic connexa existens in vno, eodemque subiecto, cuius est actus. Hinc prædeterminatio physica tollet libertatem iuxta constantem persuasionem Scholæ Societatis, quia non esset in nobis à nobis, sed à Deo. Si namque à nobis esset, non præiudicaret libertati, etsi connecteretur cum actu futuro. Ergo si præscientia decreti futuri, inferens illud infallibiliter, existensque in voluntate diuina illud habitura, euerteret illius libertatem, fatente Molina, euerteret multò potius præscientia diuina connexa infallibiliter cum actu futuro in voluntate creatæ.

1597

Sed incipiendo à secunda hac confirmatione, falsum est, & alienum à principiis Scholæ nostræ, suppositionem antecedentem, connexam infallibiliter cum actu, non obstat libertati immediatæ, & formali huius, etiamsi existat illa in subiecto, seu in voluntate, cuius hic est. Aliud enim est, hunc fore absolutè, & simpliciter liberum, si illa foret immediatè, & formaliter libera voluntati: aliud est, hunc fore immediatè, & formaliter liberum in seipso. Id secundum neque à Molina, neque à reliquis Nostris dicitur. Vnde si fingatur prædeterminatio physica, quæ in nobis foret à nobis, esset ea immediatè, & formaliter libera voluntati nostræ, sed actus prædeterminatus non foret sic liber. Dixi, si fingatur; nam chimærica prorsus esset prædeterminatio physica in nobis à nobis, quippe quæ à Thomistis cogitatur, sit Dei influentia, seu motio actualis, qua Deus verè efficiens facit, vt causa secunda operetur effectum determinatum quoad specificationem, & indiuiduum, vel sit motio executiua decreti Dei volentis fieri aliquid à causa secunda, quam præmoueat, & flectat infallibiliter ad agendum; prout prædeterminationem physicam designant Anonymus quidam in Vanitate triumphorum Germani Phila-

letis *cap. 1. pag. 16.* & Paulus Fasseau in *Authoritate exauthorata eiusdem Germani, cap. sect. & num. 1.*

Prima confirmatio non incommodat Molinæ. Is enim docet, diuinam præscientiam de nostris actibus liberis futuris propitiã esse eorum libertati, quia nostram supercomprehendendo libertatem præscit eos vt in se futuros, siue conditionatè, siue absolutè ex determinatione voluntatis nostræ: quod perinde est, ac præscire eos vt de facto in se existentes vt rouis modo; qui enim sunt nobis futuri, sunt Deo præsentis, & coexistentes, vel conditionatè, vel absolutè, iuxta sensum, quo ipse Molina *1. p. q. 14. art. & disp. 13.* necnon in Concordia, *disp. 46.* editionis Olyssiponensis, & 48. Antuerpiensis, adstruit futurorum creatorum in æternitate præsentiam, coexistentiamque. Cæterum cum Deus non supercomprehendat suam voluntatem, non restat iuxta Molinam via, qua præsciat suos actus liberos, vt in se futuros, siue conditionatè, siue absolutè, ex determinatione voluntatis suæ. Quare cognitio, quæ in Deo detur suorum actuum liberorum, erit cognitio huiusmet determinationis vt actualiter præsentis, & existentis in sua voluntate. Sicut in Angelo comprehendente suam voluntatem datur scientia actuum liberorum, quos actualiter elicit, non verò præscientia futurorum in se, quos sub conditione eliceret, vel absolutè eliceret.

1599

Præterea nisi scientia Dei sit visio, & intuitio suorum actuum liberorum, vt præsentium, & existentium in sua voluntate ex huius determinatione electiua præsentis, & existentis, sed esset præscientia de eis, vt futuris in se ex futura determinatione electiua voluntatis suæ, ipsa præscientia destrueret obiectum, quod præsciret. Nam præsciret determinationem electiuam actus volentis creare centum myriades Angelorum, cum tamen ipse, infallibiliter præsciens fore in sua voluntate illum actum determinatè, si existeret decretum condendi nouum mundum, non posset in ea agnoscere facultatem ad determinationem electiuam inter actum volentem creare centum illas myriades, & inter actum volentem creare ducentas, posito decreto de productione noui mundi, si quidem Deus non possit agnoscere in sua voluntate facultatem, quæ re ipsa esset impedita ad actum volentem creare ducentas, neque posset prædefinire has absolutè, & efficaciter, existente præscientia de futuro infallibiliter actu volente creare centum tantum, & habito decreto condendi alterum mundum. Quæ ratio non militat in voluntate nostra, de qua Deus præsciat fore, vt sub hypothese eliceret liberè actum aliquem: nam Dei præscientia non adimit, ne voluntati nostræ præluceat iudicium sui intellectus indifferens ad eum actum, & ad oppositum; neque infert in nostra voluntate quidquam, quod, purificata conditione, impediret intrinsecè, & antecedenter optionem, electionemque inter amorem, & odium, vel inter amorem, & carentiam amoris.

1600

Argumentum principale non magis officit Molinæ, quia hic negat Deo præscientiam de actu libero volente creare centum millia Angelorum, vt conditionatè futuro, non innixam decreto actualiter existente, eo quod natura, & quasi causalitate antecederet actum illum, quando in omnino, & simpliciter absolutum transiret, hypothese purificata de voluto produci nouo mundo. Nam haberet antecessorem, & cum non esset durationis, deberet esse naturæ, & quasi causalitatis. Indeque sequeretur, fore, vt actus ille non exerceretur à Deo liberè, neque ratione sui, neque ratione alterius

alterius actus, à quo quasi imperaretur. Hoc autem inconueniens nullatenus confectarium est exinde, quod Deus præsciat nostros actus liberos vt futuros, quia quin perueniatur ad antecessionem naturæ, & causalitatis, sicutur in ea, quæ merè sit durationis; & quæ rationis nostræ est, competit futuris erga diuinam præscientiam, quæ ideo attingit illa, quia ex determinatione electiua voluntatis nostræ forent sub conditione, vel erunt absolutè in seipsis. Num autem cum hoc stet, actus nostros liberos futuros in sua temporis differentia posteriori realiter ad anteriorem æternam durationem præscientiæ diuinæ habere vltra coexistentiam, seu præsentiam intentionalem, & obiectiuam cum eadem præscientia aliam coexistentiam, seu præsentiam in seipsis? quæstio est nunc imperitina, semperque valdè nominalis.

SECTIO CLIV.

Quam in setentiam maior sit nostra inclinatio?

1601

Foris alicui videbitur necessarium, præsertim cum communiter Nostris post Suarezium, & Fontecam deferuerint illam hac in parte, indeque ostenderint, non à se iuratum in eius verba, & non ex factione, sed ex deliberato animorum placito concordasse cum eo in aliis. Mihi visum est istud officij debitum Antesignano Scholæ nostræ in hac Controuersia, ne ipse putetur motus leuiter, & sine probabilibus rationibus, iamque recensui in *n. 316.* insignes tres de Nostris Modernos, qui sibi ipsam fundamentis, aliisque subscriperunt. Sed omissis, quæ ipsorum sunt singularia, sufficiat expendisse superiora duo Molinæ.

1602

Quæ tamen non iudico esse demonstratiua, imò magis propendeo in frequentiorum Nostrorum opinionem, quæ asserit, non opus Deo esse decreto actualiter existente in voluntate sua, vt cognoscatur, qui d ipse facturus, decreturumque esset sub conditione indifferente tam ad existendum, & non existendum, quàm vt sequatur, & non sequatur conditionatum, sub conditione etiam conducente, causalique, & non disparata, præcipueque sub conditione, quæ sit aliud decretum diuinum.

1603

Hæc addo, quia si conditio non sit indifferens ad existendum, & non existendum, non potest sub ea cognosci aliquod liberum Dei decretum vt conditionatè extitutum: v. g. decretum, quod Deus habeat regulatus à sola scientia simplicis intelligentiæ, non potest à Deo cognosci, quatenus existeret, si detur illa scientia. Cum enim illa essentialis Deo sit, nequit ex parte Dei cognitio illius habere se suspensiuè, præscindendo ab eo, quod extitura, aut non extitura sit, & consequenter illa potest esse hypothese, sub qua affirmetur decretum, quia ab hypothese existentia præscindere debet conditionalis assertio, si reuerà conditionalis sit. Quam ob rem non sufficit (vt nonnulli dicunt) quod à nobis concipiatur tanquam præscindens. Discurrendum aliter est de decreto, quod Deus exercent dependenter à visionis scientia, quæ contingens est. Quare prius ratione, quàm Deus decernat, poterit scire id, quod decreturus esset, scilicet si videret Petrum peccantem, vel vrentem benè gratia collata, decreturusne esset largiri ei au-

K. P. Gabr. de Henao, Scient. Med. Pars I.

xilia congrua ad poenitendum, vel ad perseuerandum finaliter.

Rursus si conditio non sit indifferens, vt sequatur, & non sequatur conditionatum, sed sit determinata, vt sequatur decretum diuinum, non erit hoc in se liberum immediatè, atque formaliter, & non cognoscetur nisi per scientiam conditionatam necessariam.

1604

Vltimè si conditio non sit conduens, & causalis, sed disparata, tradit Izquierdus *1. p. tract. 9. disputat. 28. quest. 8. propos. 3. ex num. 424. usque ad 434. quest. 9. propos. 3. num. 464.* Deum decreta tantum, quæ habeat absolutè sub conditione disparata, cognoscere conditionatè sub ea pro priori signo rationis, non item alia, quæ absolutè non habeat, tamen conditionatè sit verum, fore vt haberet illa, si poneretur alia conditio, vel illatiua, vel causalis. Quæ in doctrina, siue explicanda, siue discutienda moram non faciam: sed solummodo aduerto, sicut ad cognoscendum à Deo actum nostrum liberum, vt futurum sub conditione disparata, non opus esset decreto, quo Deus veller, fore eum actum, si existat talis conditio disparata, alioqui eiusmodi decreto labefactaretur libertas actus, sed opus esset decreto, quo Deus statueret, fore eius actus requisita, & conditiones conducentes, per quas esset, si ponatur conditio disparata, dependenter à qua ponerentur illæ aliæ conditiones: itavt à Deo cognoscatur suus actus liber, quatenus habendus sub conditione disparata, necesse esset cognosci cum quasi dependentia à mero arbitrio voluntatis diuinæ æqualiter ex se indifferenter ad ipsum, & ad ipsius carentiam, vel à præuisione etiam alicuius conditionis conducentis, & allicientis ad ipsum. Quæ animaduersio conformis est dictis in *num. 1566.*

1605

His, quæ addidi, subiicio, examinari posse, an decretum, in quo iuxta Molinam Deus cognoscatur, creandas à se centum myriades Angelorum, si condatur mundum alium, sit tale, vt casu, quo Deus ab æterno decerneret constitutionem alterius mundi, adesset etiam aliud decretum omnino, & simpliciter absolutum, quo veller creare eas centum myriades; vel potius sit tale, vt posito decreto de constitutione noui mundi, illud ipsum, quod esset subiectiuè absolutum, & obiectiuè conditionatum, transiret in omnino, & simpliciter absolutum, seu simul esset omnino, & simpliciter absolutum. Et vno, vel altero modo solent discurrere Thomistæ circa decretum subiectiuè absolutum, & obiectiuè conditionatum, in quo Deus, opinione ipsorum, cognoscit actus liberos conditionatè futuros voluntatis creatæ; tamen non desunt qui, quando actus liberi nostræ voluntatis sunt absolutè futuri, arbitrentur, non dari in Deo decretum subiectiuè absolutum, obiectiuèque conditionatum, neque scientiam in eo fundatam. Ego in Molina non dispicio approbatum expressè vnum modum præ altero, rationesque eius non minùs cum vno, quàm cum altero coherent.

1606

Ex priori quidem modo videtur inferri, cognitum iri à Deo, vt futurum, illud decretum omnino, & simpliciter absolutum, quod esset distinctum. Sed nec verba, nec fundamenta Molinæ excludunt cognitionem omnem diuinam de quocumque decreto diuino, vt futuro, accepta futuritione, prout in præsentiarum debet ab attendente adnotationi præmissæ in *sect. 44.* Satisque ad illa esset, si decretum, quod sit subiectiuè absolutum, & obiectiuè conditionatum, videatur à Deo vt præsens, atque existens. Et

1607

H h 3 hæ

hæc difficultas de cognoscendo, vt conditionatè futuro eo alio decreto, non magis vrgebit in Molina via, quàm in Thomistarum circa decretum omnino, & simpliciter absolutum de nostris actibus liberis.

1608

Nec quia Thomistæ inficientur, cognosci à Deo sua decreta, vt absolute futura, tenentur diffiteri etiam, quòd præsciantur, vt conditionatè futura. Assignari namque potest non inepta disparitas, si quidem scientia conditionata decreti omnino, & simpliciter absoluti antecedit illud in subsistendi consequentia: atque hinc resultat futuritio rationis, qua concipiuntur, eam scientiam attingere suum obiectum tanquam quid consequens, & futurum. Sed scientia absoluta non habet istiusmodi antecedentiam, quin potius, vt visionis est, & intuitiua, atque contemplatiua, præsupponit ratione nostra decretum vt existens, & præsens. Atque ita concedere à fortiori debet Gonetius, qui *tom. 2. disputat. 3. art. 2. §. 1. & 2. ex pag. 120.* præcedentiam agnoscit in actibus nostris liberis non inhonestis respectu scientiæ absolutæ diuinæ, vt est visionis. Quanquam de eadem scientiæ, vt est approbationis, & vt practica, atque applicata per decretum efficax diuinæ voluntatis, dicat esse causam eorum actuum, præireque eos pro priori signo naturæ. Quod à nobis iudicatur inconciliabile cum subsequeutione eiusdem scientiæ, vt visionis est; saltemque expositum est non leui perplexitati: quæ tamen in scientia absoluta de diuino decreto nullam rimam habet.

1609

Si Thomistis non placeat præstita disparitas, & neque in Molina sensu attribuenda sit decreto illi diuino denominatio futuritionis, negari potest sequela de decreto illo omnino, & simpliciter absoluto, quod esset distinctum, cognoscendo vt futuro à Deo. Nam sufficeret, si absolute ex parte quasi subiecti cognosceretur vt in æternitate existens, & præsens conditionatè. Qui modus cognoscendi esset diuersus à cognoscendi modo seruato in scientia absoluta; nam hæc terminatur ad decretum diuinum, vt in æternitate existens, & præsens absolute.

1610

Insuper, vt expeditior sit via ad huius inuestigationis terminum, obseruare oportet, sermonem esse posse de scientia diuina decreti prædefiniens centum myriades Angelorum sub hypothesei producendi nouum mundum: quæ scientia vel dirigeret diuinam voluntatem ad decretum de positione hypothesis, vel ordine naturæ haberet se tantum concomitanter tali cum decreto. Si dirigeret, exurgit grauissimum dubium, quomodo decretum illud prædefiniens centum eas myriades, liberum euaderet in statu absoluto, vt pote ad quod præsupponeretur actus primus essentialiter connexus cum ipso, nempe decretum noui mundi producendi, vt habitum, & directum ex scientia infallibili de illo altero decreto. Pressi simili difficultate multi è Nostris asserunt, Scientiam Mediam de libero actu nostro salutari sub conditione talis auxiliij non dirigere ad eius auxiliij collationem. Cardinalis etiam de Lugo *disput. 19. de Incarn. sect. 1. ex num. 26.* docuit, non præsciri à Christi humano intellectu per visionem beatam formaliter eas suæ humanæ voluntatis operationes liberæ, ad quas dirigit ipsa visio beatæ: v. g. non præsciri liberam suam suscitandi Lazari volitionem, ad quam moueatur precibus sororum Magdalenz, & Marthæ cognitis per eandem visionem. Iam autem si cum decreto de purificatione hypothesis, seu de produ-

cendo altero mundo, haberet se merè concomitanter scientia de decreto creandi centum millia Angelorum (sicut à compluribus Theologis dicitur, Patris æterni cognitionem de futuris contingentibus habere se sic in ordine ad Filij generationem, quin hæc procedat per se ex illa) cessat maior ea difficultas, quæ profliebat ex scientia dirigente. Quibus præsuppositis.

Probabiliorem censeo sententiam de diuina scientia contingentium conditionatorum increatæ voluntatis independente ab omni decreto actualiter existente, quia conformior est principiis hæctenus stabilitis de diuina scientia contingentium conditionatorum creatæ voluntatis, non innixa decreto, quo exercitè prædefiniat ea conditionatè.

Vnde breuiter respondeo fundamentis Molina, & ceteris, quæ in eius fauorem collegi. Ad primum dico, etiam si Deus in sua voluntate vt supercomprehensa, idest comprehensa excessu infinito (qui est impossibilis) nequeat præscire conditionata contingentia illius, posse tamen & debere in illa comprehensa æqualiter, id est, in illa infinite cognoscibili cognita per virtutem intellectuam, perque intellectiorem infinitam: eo enim ipso, quòd diuinus intellectus sic penetret suam voluntatem, nequit non rimari contingentia tam conditionata, quam absoluta eius, seu actus eius liberos existentes, & præsentis, tam conditionatè, quàm absolute; nequiretque non detegere actus, qui liberè essent absolute futuri in ea, si inceptio in tempore illis non repugnaret. Et quidem si in voluntate creata, cuius cognoscibilitas obiectiua non est infinita, non potest non à Deo præsciri quidquid ipsa liberè veller sub conditione, & quidquid voler absolute; non potestque non præsciri à Deo ob sui intellectus, suæque intellectiorem infinitam cognoscitiuam virtutem, & perfectionem: non apparet, cur in voluntate increata, cuius cognoscibilitas obiectiua est infinita, & respectu cuius non desinit esse infinita virtus cognoscitiua intellectus diuini, perfectioque intellectiorem, non detur potior ratio, vt à Deo cognoscantur contingentia sua conditionata, & absoluta. Anne obest defectus præconuentionis voluntatis suæ cum eiusmodi contingentibus? Sed ea præconuentione neque datur in voluntate creata cum suis actibus liberis, siue conditionatè, siue absolute futuris; neque in essentia diuina, quæ à Deo sine virtutis cognoscitiuæ, & intellectiorem quoad perfectionem excessu comprehensa, obiectum est primarium, motiuum, atque formale ad cognoscendam tum ipsam voluntatem creatam, tum ipsius actus liberos. Quare sicut comprehensio essentia diuinæ inducit contingentem cognitionem actuum liberorum conditionatè futurorum in voluntate creata, quæ, & ipsos actus cognoscit Deus in ipsamet essentia diuina, vt obiecto primario, motiuo, & formali, nec potest non cognoscere ipsos actus, si conditionatè sint futuri, vt dicebam *in sect. 1. §. 8.* ita pariter discurrendum est de liberis actibus conditionatè existentibus in diuina voluntate.

Secundo fundamento probabiliter occurrit dicendo, præscientiam Dei de suis decretis conditionatis, etsi intrinsecè afficiat voluntatem diuinam, & non posset non nota esse Deo ipsi, conditione purificata; sed tamen libertati decretorum non obesse, quando merè concomitanter se haberet cum eis quin ordine quasi naturæ, & causalitatis præcederet. Quod enim sciretur à Deo, impossibile esse decretum de bis centum millibus Angelorum, posito

posito alio de creatione noui mundi, proueniret ex determinatione electiua conditionata suæ voluntatis, eaque cognita à Deo, quia reipsa existeret in hac; neque impediret, quominus in hac ad decreta siue de his centum, siue de centum, siue de quinquaginta millibus Angelorum cognosceretur potestas, & indifferentia in actu primo proximo constituto adæquatè ex eadem, & ex scientia simplicis intelligentiæ. Quo cum actu primo non est incompossibilis præscientia conditionata de decreto, quod præ aliis eligeret eadem voluntas directa ex scientia illa simplicis intelligentiæ; nam est præscientia supponens eam aliam, & quasi per accidens se habens respectu tam præfati actus primi, quàm secundi exituri conditionatè, & quæ solum requiritur ob perfectionem diuini intellectus, quem latere non possunt contingentia conditionata diuinæ voluntatis. Num verò si præscientia conditionata dirigeret, & esset prior quasi ordine naturæ, atque causalitatis, damnosa foret libertati decretorum conditionatorum? Explorabitur *ex sect. 156.*

1614

Quoad primum exemplum Ruyzius *disputat. 77. de scientia Dei, sect. 7. num. 7. & 8.* ait S. Augustinum, Hugonem Victorinum, Magistrum Sentent. & communiter Scholasticos supponere potius, quòd Angeli potuerunt præscire suum lapsum, & proinde potuisse non peccare, non obstante illa præscientia. Et de Anselmo notat, dicere tantum, quòd diabolus non præscierit suum lapsum, quia si voluisset lapsum, quando illum præsciebat, iam tunc eo ipso peccaret; si verò, quando præsciebat, non voluisset suum lapsum, esset infelix. Sed in S. Anselmo extant verba, quæ transcripsi. Et interpretatur ea Suarez *lib. 2. de Angelis, cap. 9. num. 18. & 19.* tum quatenus S. Pater neget in diabolo præscientiam futuri sui peccati, habitam in causa proxima, nempe in voluntate sua, & aliis prærequisitis ad liberè operandum, quia præsupponeret necessitatem antecedentem, aduersam libertati; tum quatenus S. Pater supponat Angelum non potuisse naturaliter præscire futurum suum peccatum in ipsomet immediatè, seu independentè à medio præconuentione. Iuxta quam interpretationem verba S. Anselmi accommodari nequeunt contra præscientiam Dei suis decretis conditionatè exituris, quam Deus habet non in sua voluntate, vt præconuentione, sed in ipsismet decretis.

1615

Secundum exemplum supernaturalis præscientiæ humani intellectus Christi de suis actibus liberis absolute futuris, non adeò vrget, vt non superetur communiter à Theologis, præsertim si sit de actibus, ad quos ipsa non dirigit. Attigit illud Molina, vt contra se aptabile, & respondet probabiliter. Quod subiungitur de homine non potente sperare salutem suam æternam, si reuelata ei fuisset, & credita ab ipso sua damnatio æterna, neque ratum est inter Theologos, neque si admitatur, deest disparitas in materia præsentis. In qua iudicium sufficiens dirigere ad decretum conditionatum est scientia simplicis intelligentiæ. Indicium autem, quod ad spem dirigit, debet esse de consequentione salutis æternæ persuasio, quæ componi nequit cum persuasionem de non consequentione. Cum tamen nihil obstat, quominus scientia simplicis intelligentiæ, qua Deus noscat, posse à sua voluntate decerni centum, vel biscentum, vel quinquaginta millia Angelorum, si producat nouum orbem, federari queat cum præscientia conditionata de vno ex eis decretis de-

terminatè, quod eligeret sua voluntas sub illa hypothesei. Cætera, quæ pro Molina attuli, poterunt à quouis non peregrino in placitis Scholæ nostræ dissolui probabiliter ex dictis, & ideo ad ea singulatim non reuertor. Cumulusque, seu conclusio huius secundæ Inuestigationis esto, probabilem esse opinionem Molina, paucorumque, etsi instar multorum, sequacium è Nostris; viderique mihi cum plerisque Nostrum probabiliorum contrariam.

SECTIO CLV.

Inuestigatio tertia corollaria, an detur Scientia Media reflexa eorum, quæ Deus decreturus esset?

AN, inquam, habeat Deus scientiam, quæ assumat pro conditione Scientiam Mediam directam eorum, quæ factura esset voluntas creata, si tali, vel tali præueniretur auxilio gratiæ? v. g. an in Deo admittenda sit scientia hoc modo declarata: *Si contingeret, me habere Scientiam Mediam de efficacia auxilij A, ad euitandum furtum Petri, conferam illi tale auxilium, seu potentiam proximam ad omissionem furti, & ad furtum. Si autem contingeret, me habere Scientiam Mediam oppositam, nolo dare tale auxilium, seu potentiam.* Cum enim repræsentatio efficacitatis auxilij A, ad inducendam euitationem furti moueat de se, vt Deus elargiatur illud auxilium, & inefficacitatis ad eam euitationem repræsentatio retrahat de se Deum à collatione auxiliij illius, inde suborta est propoita difficultas.

In qua partem negantem defendit acriter Mirabilis Theologus P. Antonius Perez, Præceptor meus optimus, nunquam satis pro meritis ingenij, & cruditionis extollendus, *disput. 5. de Providentia, cap. 3.* arbitratus, eam Scientiam Mediam reflexam laedere libertatem creatæ voluntatis. Quia est essentialiter impossibilis cum peccato furti, quandoquidem essentialiter connexa sit cum eo, quòd non conferatur Petro proxima potentia ad peccatum furti, nisi videatur coniungenda cum omissione libera furti. Aliunde verò ea scientia non est impedibilis à Petro, quippe quæ sit independens ab usu libertatis Petri. Siue enim Petrus sit liberè omitturus furtum, siue non, ea scientia existit in Deo. Suppositio verò infallibiliter, inuitabiliterque connexa cum opere, & præterea à nobis inimpedibilis, pugnat cum nostra libertate.

Hinc ipse existimat, Scientiam Mediam de efficacia auxilij non esse causam, sine qua non dispensaretur à Deo auxilium. Nam si Deus ita conferret auxilium efficax, vt non esset donaturus, si videret inefficax, sequeretur, quòd pro priori ad Scientiam Mediam de efficacia auxilij haberet Scientiam Mediam reflexam, per quam cognosceret, se collaturum auxilium, si videret efficax; & negaturum, si videret inefficax. Quæ scientia in Deo implicatoria contradictionis est, vt pote destruens ex huius Theologi sententia, & argumento libertatem creatæ voluntatis assumptam per Scientiam Mediam directam, supra quam reflecteret.

Subtilissimis his discursibus nostri Præceptoris sunt excitati Recentiores nonnulli ad mediam quandam viam. Nam discordant asserentes, Deum ait exhibere auxilium efficax, vt non esset

H h 4 exhibi

exhibiturus, si prænoscere inefficax. Sed concordant negantes Scientiam Mediam reflexam. Quippe censent, Deum cognoscere eam veritatem conditionatam in suo decreto. Nam hoc ipso, quod Deus, supposita Scientia Media de auxilij ad euitandum futurum efficaciam, intendat efficaciter, ut Petrus liberè omittat futurum, in hoc decreto, tanquam in medio, cognoscit, se non collaturum illud auxilium, si videret inefficax; nimirum quia hoc ipso, quod prædictum decretum amet auxilium vnicè propter efficaciam, est medium proportionatum ad cognoscendam eam veritatem. Quemadmodum hoc ipso, quod vnicum motuum mittendi Christum fuerit redemptio generis humani à peccato, poterit Deus in decreto Christum mittendi cognoscere non venturum hunc, Adamo non peccante.

1620 Redduntque vltiorem rationem, cur admittenda non sit Scientia Media reflexa, nempe quia in eo signo, in quo existit in Deo Scientia affirmans aliquid sub conditione, debet præscindi ab existentia talis conditionis; quæ præcisio locum non habet in præsentia. Nam post signum simplicis intelligentiæ statim immediatè Deus cognoscit, an Petrus sit operaturus rectè cum auxilio A, si conferatur? Vnde non potest inter simplicem intelligentiam, & Scientiam Mediam de efficaciam auxilij interponi Scientia affirmans, Deum collaturum auxilium A, si videret efficaciam, quia supponeret, Deum pro illo signo nondum cognoscere efficaciam auxilij A: quod tamen est falsum.

1621 Præterea ex Scientia Media reflexa sequeretur primò, ante omne decretum increata voluntatis intelligi posse futurum infallibiliter absolutè actum aliquem liberum creatæ. Secundò, sub reflexa Scientia Media attingente decretum aliquod Dei, ut exiturum sub conditione Scientiæ Mediæ directæ, declaratæ in præcedenti Inuestigatione, posse per aliam secundam reflexionem cognosci decretum aliud conditionatum, & sub secunda aliud per tertiam, & sic sine fine. Quæ sequela est admodum absurda, & videtur ineuitabilis ex prima Scientia Media reflexa. Est etiam non minus dissonans prior sequela, nam absoluta futuritio actus cuiuscumque liberi creati, neque esse, neque benè percipi valet sine existente decreto Dei, siue intentiuo, siue permissiuo, vt sapè cum S. Augustino diximus. Ea verò prior sequela probatur, quia eo ipso, quod Deus per Scientiam Mediam reflexam sic cognosceret, si prauidero, Petrum benè usurum esse hoc auxilio, dabo illud; & per directam præuideat sic, Vtetur benè Petrus hoc auxilio, si à me datur, intelligitur futurus infallibiliter bonus usus Petri, seu recta operatio; non potest enim non sequi existentia auxilij, sub quo Scientia directæ affirmat, futuram esse rectam operationem: & tamen nondum intelligitur decretum aliquod Dei existens absolutè, atque exercitè.

1622 Demùm si daretur Scientia Media reflexa, deberet esse de decreto diuino, vt sub conditione exiturum liberè immediatè, & formaliter; sic enim opus est ad conceptum obiecti Scientiæ Mediæ, vt Mediæ. At etsi Deus sub conditione Scientiæ Mediæ directæ cognoscere queat aliquod suum decretum, vt sub conditio exiturum, quia Scientia Media directæ est conditio contingens, & indifferens, à cuius existentia tanquam à regula dirigente pendere potest aliquod diuinum decretum circa hypotheticum assumptum ab ipsa Scientia Media directæ; nihilominus Deus nequit cognoscere tale decre-

tum vt conditionatè exiturum, nisi dependenter à præuio alio decreto, à quo imperetur sub conditione Scientiæ Mediæ directæ, & proinde nequit cognoscere illud vt exiturum liberè immediatè, atque formaliter. Cuius rationis basim indicauimus in num. 1563.

1619 Cæterum frequentior Neotericorum nostrorum existimatio est, competere Deo Scientiam Mediam reflexam, conciliarique optimè cum creata libertate. Ita P. Bernardus de Aldrete, meus etiam Magister colendissimus, disput. 2. de Prædest. sect. 10. alique synchroni P. Antonij Perez in tradenda Theologia Salmantica, & Vallisoleti, & quos ego aut Magistros, aut Commagistros habui, & ex quibus eadem opinio refusa est ad alias Prouincias nostræ Societatis. Ita etiam PP. Antonius Bernaldus de Quiros, meus Condiscipulus, & Commagister: Gaspar de Riudacencya in Tractatibus de Scientia Dei, & de Prædestinatione: Mathias Borull in tract. de Scientia Media, alique scribentes.

1624 Quorum quidam dicunt, ideo fœderari cum voluntate nostra, quia est impedibilis à nobis. Quamquam enim, præscindendo à suppositione auxilij, non dependeat à nostra libertate, tamen, facta suppositione auxilij, dependet, quia in sua representatione supponit, auxilium non conferendum esse à Deo, nec exiturum in rerum natura, nisi coniungendum sit cum recto ipsius usu. At voluntas nostra, facta suppositione illius auxilij, & potestatis proximæ ad vtrumque, potest facere, vt existat, quin coniungatur cum ipso usu; nam potest confociare illud cum peccato. Ergo, facta suppositione auxilij, potest voluntas nostra facere, vt existat oppositum eius, quod Scientia supponit exiturum. Possè autem nostram voluntatem facere istud, est idem ipsum formaliter, ac posse impedire prædictam Scientiam. Ergo, &c.

1625 Sed enim alij fatentur, eam Scientiam esse inimicibilem à nobis, & adhuc putant, non aduersari nostræ libertati, quia non mutat principia proxima operandi, nec est incompossibilis cum peccato furti ex eo, quod inuehat aliquid determinans potentiam ad omissionem furti, sed quia est essentialiter connexa cum eo, quod non existeret talis potentia, si non esset componenda cum omissione peccati. Cogitant namque, suppositionem illam, quæ non est connexa cum opere propter id, quod infert de præsentia, quando voluntas operatur, sed propter id, quod induceret, casu quo videretur non operatura, minimè inimicari libertati operis. Et ita aiunt, Deum ante Scientiam Mediam posse habere hoc decretum: *Volo efficaciter, vt Petrus talem actum eliciat, vel per auxilium A, indifferens, si per Scientiam Mediam apparuerit congruum, vel per auxilium B, prædeterminans physicè, si auxilium A, fuerit representatum incongruum.* Dicuntque identidem, hoc decretum, quando datur Scientia Media de congruitate auxilij A, non pugnare cum libertate actus, quia non est cum actu connexum propter id, quod tunc infert, si quidem solummodò inducat auxilium indifferens, quod per Scientiam Mediam præuisum est efficaciam; sed propter id, quod inferret casu, quo non innotesceret per Scientiam Mediam congruitas auxilij A.

1626 Neque ex Scientia Media reflexa incurritur primum inconueniens supra deductum à negantibus. Etenim Deus cognoscens, se voliturum auxilium A, si conditionatè præsciat, Petrum benè illo usurum, non habet pro conditione solam Scientiam

Mediam directam de bono usu, sed simul decretum, quo dependenter ab ipsa velit positionem auxilij; non enim, quod ipsa existat, est sufficiens conditio ad hoc, vt ipsa antecedenter Deum dirigat ad collationem auxilij, sed præterea opus est, quod Deus velit non independentem ab ipsa operari. Quare sine hoc decreto non intelligitur conditio adæquata, sub qua Deus nouit se collaturum esse auxilium. Non ergo sequitur, quod præuic ad omne decretum diuinum absolutè existens intelligatur futuritio absoluta alicuius actus nostri liberi. Posset etiam dici, antecedentiam illam non fore naturæ, sed solius rationis nostræ, neque facturam actum nostrum, simpliciter loquendo, futurum independentem à voluntate Dei, quia illum non faceret futurum, nisi quatenus inferret Dei decretum concurrenti ad eius proximam futuritionem, & existentiam. Si hinc inferatur, decretum, quo causandus esset noster actus, cognosci à Deo in duplici illa scientia vt futurum absolutè; concedere id nullius est duritici, sed potius è multorum approbatione, loquendo de futuritione non reali, vt visum est in sect. 44. & seqq. Et qui contrariæ sententiæ adherent, respiciunt foras ad decretorum cognitionem, quæ sit immediata, & directæ, non verò quæ mediata, & indirectæ in alio. Et neque illatio est inuitabilis. Etsi enim in duplici illa scientia præcedat futuritio quædam absoluta decreti, non tamen est necesse, quod cognitio huius futuritionis præcedatur tale decretum; quippe cognitio valeat existere in signo posteriori ad futuritionem, & proinde simul existere cum decreto ad futuritionem subsequuto. Quapropter poterit cognitio non attingere decretum, vt comparatione sui futurum, quia ad id requiritur obiecti subsequutio aliqua ad cognitionem.

1627 Rursus neque inciditur in secundum incommo- dum processus infiniti, quia vi Scientiæ Mediæ reflexæ nihil liberè velle, aut nolle Deus potest, nisi quod vi directæ velle, aut nolle possit, nempe poni, aut non poni conditionem, sub qua per directam videt liberum arbitrium nostrum esse, aut non esse operaturum. Non enim Deo per illas scientias representatur aliquod obiectum, quod solius suæ voluntatis libertati subiaceat. Quare sub directæ valet solummodò cognoscere Deus liberum suum decretum exiturum sub hypothese liberi actus voluntatis creatæ. Atque vt potest Deus sine sequela processus infiniti præscire quid decerneret sub conditione contingente Scientiæ visionis de aliquo libero actu eiusdem voluntatis creatæ, scilicet an decreturus esset dare Petro auxilia ad poenitentium, si eum videret delinquentem; vel ad perseverandum finaliter, si conspiceret respondentem prioribus vocationibus: ita sub conditione contingente Scientiæ Mediæ, quin aditus pateat sequela illi.

1628 Postrema difficultas deriuatur ex opinione probabiliori sanè, sed non acceptiori inter Nostros. Et neque ratio, cui innititur, conuincens est; nam quasi dependentia decreti, quod exiturum esset sub alio assumpto per modum conditionis, sub quo posset non esse exiturum, non petit alium nexum, quam quem præstaret voluntas diuina eligens vnum decretum ex intuitu alterius tanquam conditionis mouentis, & allicientis, sed indifferenter. Atque si alterum ita se habeat, poterit dici, decretum electum eius intuitu quasi dependere essentialiter ab eo, tamen si dari queat decretum simile quoad idem obiectum volitum, ac prædefini-

tum; & dissimile quoad modum quasi dependendi.

1629 Inquies, cum necesse non sit, Deum per Scientiam Mediam directam dirigi ad reflexam, neque erit possibile. Quia, vt id possibile sit, opus erit, illam scientiam præcedere in Deo ad ipsum velle, & nolle dirigi. Ergo neutrum horum contingere valeret, nisi per quasi dependentiam à scientia illa vt præcedente, & consequenter non nisi per directionem ab illa. Sed contrà, nam obiectio non magis procedit aduersus directionem Scientiæ Mediæ reflexæ per directam, quam aduersus Dei directionem per hanc, vt velit auxilia congrua ad actus nostros bonos. Quæ tamen directio admittitur communiter à Nostros. Quippe iuxta quos Scientia Media non præcedat ad velle, & nolle dirigi, sed sola simplicis intelligentiæ. Per hanc enim scit Deus, necessarium esse, quod ipse pro posteriori Scientiam Mediam; & quod, si velit, possibile sit, dirigi ab ea, quam habuerit. Potest itaque vi simplicis intelligentiæ velle ad operandum dirigi à Scientia Media, quam habiturus sit, id est, dependenter à notitia euentus futuri sub conditione auxiliorum, velle procedere, vel ad neganda ea, si videat hominem siue malè, siue minus benè eis usurum; vel ad elargienda, si videat, fore ad hunc, aut illum finem conuenientia, & efficaciam. Potest etiam vi simplicis intelligentiæ nolle dirigi per Scientiam Mediam, id est, independentem ab euentu conditionatè futuro; & siue eueniret hoc, siue illud, velle auxilia, & potestatem agendi conferre homini, quia iudicare potest expedientem talem collationem, siue hoc, siue illud inde euenturum esset. Quo ferè modo explicanda venit directio Scientiæ Mediæ reflexæ per directam, eiusque conducentia, quin ex vtilitate inducatur necessitas.

1630 Sunt hæc florida ingeniorum exercitamenta, seu lusus, & in quibus aliqui maius temporis spatium, quam aliis operæpretium videtur, insumunt. Cumque ea immisceant tractationi de Scientia Media, quasi ad hanc essent necessaria, nihil aliud efficiunt, quam reddere disputationem salebrosam, & penè horridam, præsertim apud illos, qui interis Societatis nostræ pronuntiat non sunt benè instructi; præbereque, tamen absque intentione, occasionem, vt Scientiæ Mediæ aduersarij defumant in eam arma, vt inter alios Magister Hieronymus Viues. Is enim, vt iam ante me notauit Borull disput. & sect. 1. num. 9. congerit argumenta omnia, quibus Recentiores nostri, etiam in MSS. disceptant mutuò circa munera, & directionem Scientiæ Mediæ, necnon circa decreta dispensantia voluntati creatæ auxilia diuinæ gratiæ. Sed si quidem illa non spectent ad huius scientiæ essentiam, & existentiam, de qua cum Thomistis controuersia est Nostrorum, dimittenda essent his ad capitulum defatigationem, & ad velitationem Scholasticam inter sese, maximè, quia illa eò tendunt, vt Scientiæ Mediæ causa non modò non patiatur detrimentum, sed promoueat potius, atque inualescat. Et casu, quo aliquis è Nostros sic discurreret, vt citrà suum animum diceret quidpiam, quod à concentu de istius scientiæ doctrina discerneret, non aliis magis, quam collegis absonum foret, vt qui intus, & in cute noscant opinionem domesticam. Et in hac quidem problematicè potest defendi vtrique pars præsentis Inuestigationis. Egoque in affirmantem Scientiæ Mediæ reflexæ plus afficio. De qua addam plura in sect. 163. &

164. quanquam prætermisiss pluribus aliis, quæ sese offerent; animus enim est, ea tantum afferre, quæ sufficiant, ne extranei restitent in lectione Nostrorum modernorum de Scientia hac Media reflexa loquentium.

SECTIO CLVI.

Inuestigatio quarta corollaria de Dei per Scientiam Mediam directione ad sua decreta.

1631 **C**onueniunt cuncti Societatis Doctores in asserenda necessitate Scientiæ Mediæ ad gratiæ diuinæ efficaciam in actu primo, ad prouidentiam antecedenter infallibilem de nostris actibus liberis, & ad negotium prædestinationis Sanctorum traditæ in Scriptura sacra, & Patribus Ecclesiæ; siue hæc scientia dirigat, necne; siue dentur, necne, eam essentialiter, & per se supponentes prædefinitiones efficaces actuum nostrorum liberorum non infectorum malitia motali. Nam per hoc præcisè, quod Deus præuideat, Petrum saluatum iri liberè cum tali serie auxiliorum, tamen non intrinsecè connexorum cum bonis operibus, & perseverantia finali, habeat decretum conferendi illam seriem, iam prædestinat Petrum, quia iam interuenit præscientia, & præparatio beneficiorum Dei, quibus certissimè liberatur: ut sit, an dispenset ea auxilia, quia præuidit efficaciam, vel ex alio motiuo? ac proinde quidquid sit de directione per Scientiam Mediam ad collationem auxiliorum, debet à Nostris adstrui tanquam necessaria pro Sanctorum prædestinatione. Et ita quasi ex condicito ab omnibus illis, vnoque ore affirmatur, non excepto Roderico Arriaga, quem Gaspar Ribadeneira *disp. 17. de Prædest. cap. 1. num. 7.* conciliat cum cæteris: & à nobis infra concordia omnium, & circa qualem prædestinationem aperietur magis.

1632 Irrepit autem literarum dissidium intestinum, an hæc scientia præcedat prioritate à quo decretum collatum auxilij congrui, seu an dirigat, & moueat ad donationem illius, ita ut Deus non solum afficiat munere gratiæ congruæ cum præscientia efficaciam, sed ex præscientia, id est, non tantum præsciens, sed quia præscit? Dixi decretum collatum auxilij congrui. Nam ut certum supponitur, Scientiam Mediam de inefficacia auxilij non mouere ad eius exhibitionem, nec Deum præbere illud, quia incongruum, alioqui amaret eius incongruitatem constitutam per peccatum. Econtrà tamen sæpè contingit, ut Deus præsciens de inefficacia auxilij, si in tali, vel tali occasione tribueretur, velit misericorditer remouere hominem ab eo rerum ordine. Vnde *Sapientia 4. vers. 11.* dicitur: *Raptus est, ne malitia mutaret intellectum eius, aut ne scilicet deciperet animam illius.* Legantur S. Augustinus, & S. Bernardus in *num. 45. & 92.*

1633 In propòsita quæstione vulgari Nostrorum opinio tenet, Scientiam Mediam antecedere eo pacto collationem auxilij efficaciam, & esse causam illius; imò ita Deum elargiri illud, ut non esset collaturus, si videret incongruum. Sic existimant, quotquot cum P. Suarez admittunt prædefinitiones efficaces nostrorum actuum liberorum, supponentes essentialiter Scientiam Mediam.

1634 Porro inter asserentes ab hac scientia directio-

nem, sua est dissensio. Nam illorum nonnulli dicunt, fieri non posse, ut Deus præbeat auxilium cum præscientia efficaciam, quin simul etiam ex præscientia, & consequenter ab hac directionem esse necessariò requisitam. Alij verò communius tradunt, Deum quidem de facto ad conferenda auxilia, præsertim prædestinatis, dirigi à præcognitione efficaciam, potuisse tamen conferre absque ea directione. Quemadmodum P. Suarez *lib. 2. de concursu Dei, cap. 7. & lib. 5. de Gratia, cap. ultim. num. 25.* ait, efficaces prædefinitiones, à se propugnatas, non esse necessarias ad perfectam prouidentiam actuum nostrorum, ne nimium coarctetur diuina libertas, si Deus debeat singulas actiones nostras bonas, quæ liberæ sint, prædefinire determinatè. Sunt tamen aliqui Iuniores, quorum sine nomine meminit Ribadeneira *disp. 4. de Prædest. sect. 1.* persuadentes sibi, eas prædefinitiones esse prorsus requisitas, serique non posse, ut donet Deus auxilium congruum, quin prædefiniat efficaciter actum, ad quem datur illud. Promouet grauius, & subtiliter hanc cogitationem Quiros *1. p. tract. 6. disp. 7. 8. & 9.*

1635 Sententiæ tamen negantis, à Scientia Media directionem in collatione auxilij efficaciam possibilem esse, non desunt patroni, & qui proinde putent, hanc scientiam gaudere tantum antecedentia quadam logica respectu decreti de collatione auxilij, quatenus scilicet naturalia sunt priora liberis. Quos inter eminet Antonius Perez *disputat. 4. & 5. de Prouid. sæpeque ego eum auscultauit disputantem dexterrimè de hoc puncto.* Fauent non parum Vazquez *tom. 1. in 3. p. disput. 23. cap. 7. num. 81. cap. 10. num. 127.* ubi asserit, Deum ante præscientiam absolutam non prædefinisse vocationem ut efficaciam, sed solum eam vocationem specificatiuè, quam sub conditione nouit effectum habituram. Lessius in 1. editione *Opusculi de Prædest. sect. 5. num. 51.* docens, non fecerit à Deo pro electis illas vocationes, quas videt sortituras effectum, eo potissimum nomine, quia effectus sequetur, ita ut alioqui illas non esset daturus: & *Opusculo edito ad annum 1620. de Perfectionibus diuinis, lib. 14. cap. 2. num. 53.* Scientiam Mediam non esse Deo ordinariam regulam distributionis gratiarum, quas electis, vel probis confert. Valentinus de Herice *1. p. disp. 23. cap. 14. num. 192.* ubi consequenter ad principia à se iacta in *disp. 22. cap. 8.* scribit, non esse causam vocationis diuinam scientiam, quatenus est conditionata, & Media, sed præcisè quatenus est simplex intelligentia: scripsitque *cap. 8. num. 92.* posse Deum velle absoluta voluntate dare totam auxilij efficaciam physicam entitatem, quin directè velit efficaciam eius; imò si verum est (& ipse putat verum) prædefinitionem absolutam actus pugnare cum libertate, fore, ut non posset Deus absoluta voluntate velle efficaciam auxilij. Martinonus *tom. 1. disputat. 19. sect. 10. disp. 20. sect. 1. sect. 5. ex num. 54.* subscribens Valentino, & Lessio. Cardinalis Delugo in MSS. de Scientia Dei, defensus, Deum, quoties elargitur auxilium efficax, esse etiam daturum, tamen prænosceret illius inefficaciam.

1636 Plerique Authores huius sententiæ propter præcipuè inficiantur, possibilem esse ex Scientia Media directionem, quia existimant inexplicabile hoc, quod est auxilium congruum oriri à Scientia Media, quin admittatur decretum causans auxilij, supponens essentialiter eam: quod decretum esset efficax operis prædefinitio, eaque ab ipsis libertati nostræ

nostræ contraria reputata cum Vazquio, Lessio, Becano, Moncao, Herice, Alarcon, Martinono, Petro Hurtado, Gaspare Hurtado, Vvadingo, Soarez Lusitano, & si qui sunt alij.

1637 Cæterum non desunt, qui prælaudatis Theologis assentientes in exclusione prædefinitionum dependentium essentialiter vel à Scientia Media, velint nihilominus esse causam collationis auxilij efficaciam. Nam censent, ortum huius ab illa consistere in decreti de hoc conferendo coexistentia cum illa, tamen tale decretum possit à Deo haberi seorsim ab illa, & coexistere cum scientia de inefficacia. Sed & eunt, ut Cardinalis de Lugo, qui non detrectant eas prædefinitiones; sentiunt tamen, quod ex ipso reuli nuper.

1638 Quæstioni Scientiæ Mediæ est annexa alia, nempe num talis directio sit, necne, requisita ad hoc, ut Deus conferat speciale beneficium operanti prænon operante? Partem asserantem tuitus est in MSS. de Prædest. P. Ioannes Martinez de Ripalda, Salmantini nostri Lycei gloria, cui debui Didascalium affectum, & officia. Sequuti sunt tantum ducem multi Recentiores in hac Prouincia, & in aliis Hispaniæ. Sed negantem partem pro viribus protulerunt PP. Antonius Perez, & Bernardus de Aldrete, ille in *disputat. 4. de Prouid. cap. 2. hic in disp. 10. de Prædest.* Propugnant & complures alij etiam ex iis, qui directionem illam, imò & qui prædefinitiones approbant. Existimant namque ad id, ut speciale beneficium à Deo distribuatur Petro præ Iudæ, satis esse, quod potens dare Petro auxilium, quo non bene operaturum præuidebat, largiatur aliud, cui rectè responsurum præscit, quantum tribuat, non quia prænoscit efficax, & quantum voluntas collatiua in se inspecta posset coniungi cum scientia opposita de inefficacia: & quod potens donare Iudæ auxilium congruum donet incongruum. Reputantque absurdum, ut possit aliquis accipere à Deo auxiliorum seriem illam, cum qua præuisus est obtenturus salutem æternam, quin afficiatur speciali beneficio, quo caret alius eam non consequens.

SECTIO CLVII.

Quidnam verisimilius esse inueniatur hac in Inuestigatione, consulis Declarationibus duorum Præpositorum Generalium Societatis?

1639 **E**st profectò supra meam tenuitatem lites dirimere tantas, vtrinque à suis patronis agitata argutissimis rationibus, & tam altè ducto principia à Tractatu de Prædestinatione, ut iustum ferè voluminem consiciendum esset de vsu Scientiæ Mediæ, si quæ hinc, & inde commentantur, & excogitant in otio MSS. & disputationum pro domesticis, adducenda in medium essent. Seruabo modum, nam nec afferam omnia, quod prolixum esset; nec omittam omnia, quod cederet in detrimentum notitiæ, quam de Scientia Media comparari cupio hoc in Tractatu; sæpeque sum expertus, extraneos, in his punctis peregrinos, horrere ad Scientiam Mediam, cum audiunt nos de eis loquentes, aut cum legunt nouissimos nostros Scriptores tractantes de eis.

1640 In primis per Scientiam Mediam directio videretur

mihî conformis ordinationi illi, quam ad vniuersam nostram Societatem R. admodum P. N. Claudius Aquaviua, Generalis Præpositus eiusdem Societatis, misit ex Vrbe. Cum antè anno 1607. die 5. Septembris ad eandem scripsisset, iussu Pontificio Pauli V. [In negotio de Auxiliis facta est potestas à Summo Pontifice cum Disputatoribus, tum Consultoribus redeundi in patriam, aut domos suas: additumque fore, ut sua Sanctitas declarationem, aut determinationem, quæ expectabatur, opportunè promulgaret. Verum ab eodem Sanctissimo Domino seriò admodum veritum est, in quæstione hac pertractanda, ne quis partem suæ oppositam, aut qualificaret, aut censura quapiam notaret. Ad hæc, tam Nostris, quam Dominicanis PP. iniunctum, ut seuerè castigatione plecteretur, quicumque aduersus hanc legem diliquisset, quam vult modis omnibus seruari.] Cum item antè, die 11. Decembris anni eiusdem monuisset: [Quoniam post significatum à me Statutum SS. D. N. in causa de Auxiliis, quidam rescripserunt, dubitare se, an in posterum liceat de hoc argumento agere, & tractare, perinde, ut antè fiebat? putauit admonendam R. V. (alloquitur Prouincialem) id sine dubio licere. Siquidem quod nobis innotuit Decretum Pontificium, distinctè cauet, ut dummodò ablineatur à qualificatione contrariæ sententiæ, possint ambæ partes liberè proponere suam doctrinam, siue Scholis, ac prælectionibus habendis, siue libris edendis.] Sed id postremum exin fuit prohibitum auctoritate Pontificia.

1641 Cum, inquam, scripsisset hæc P. N. Claudius, adiecit anno 1613. die 14. Decembris sequentes literas encyclicas: [Cum vel ad eam, quæ in Constitutionibus tantoperè commendatur, animorum coniunctionem, & vniuersitatem, soliditatemque doctrinæ, vel ad bonam Societatis apud externos existimationem plurimum referat, in rebus præsertim grauioribus, Nostris, quantum fieri potest, occasionem præscindere novas subinde opiniones excogitandi, re diu, multumque cum PP. Assistentibus considerata, ac Domino diligentissimè commendata, visum est nobis, seriò statuendum, grauiusque mandandum, quod præsentibus pro officij nostri auctoritate, & obligatione statuimus, & mandamus, ut in tradenda diuinæ gratiæ efficacitate Nostræ opinionem sequantur, siue in libris, siue in lectionibus, aut publicis disputationibus, quæ à plerisque Societatis nostræ Scripturibus tradita, atque in Controuerisa de Auxiliis diuinæ gratiæ coram Summis Pontificibus piæ memoriæ Clemente VIII. & SS. D. N. Paulo V. tanquam magis consentanea SS. Augustino, & Thomæ, grauiussumorum PP. iudicio explicata, & defensa est: Nostris in posterum omnino doceant, inter eam gratiam, quæ effectum reipsa habet, atque efficax dicitur, & eam, quam sufficientem nominant, non tantum discrimen esse in actu secundo, quia ex vsu liberi arbitrij, etiam cooperantem gratiam habentis, effectum sortitur, altera non item: sed in ipso actu primo, quod, posita scientia conditionalium, ex efficaci Dei proposito, atque intentione efficiendi certissimè in nobis boni, de industria ipse ea media seligit, atque eo modo, & tempore confert, quo videt effectum infallibiliter habitura, aliis vsurus, si hæc inefficacia præuidisset. Quare semper moraliter, & in ratione beneficij plus aliquid in efficaci, quam in sufficienti gratia est, in actu primo contineri: atque hac ratione efficere Deum, ut reipsa faciamus, non tantum quia

dat gratiam, qua facere possumus. Quod idem dicendum est de perseverantia, quæ proculdubio donum Dei est.] Sic P. N. Claudius in illa Ordinatione.

1642

Qua nihil clarius contra sententiam inficientem directionem per Scientiam Mediam, & contra pleraque puncta inter eam referendam tacta; ut & nihil clarius pro affirmante, tanquam recepta à maiori numero Authorum nostrorum, & iuxta quam, iudicatum à doctissimis PP. è Nostris consonantiorum doctrinæ SS. Augustini, & Thomæ, Disputatores nostri coram Maximis Ecclesiæ Præsulibus Clemente VIII. & Paulo V. declararunt, atque propugnarunt communem Familiæ causam. Sic ego obleruo passim in Orationibus eorum. Quia verò de edenda Ordinatione illa innotuerat animus Claudij, intercessum à multis est, ne proferretur, ut quæ perstringeret aliquorum è Nostris opamenta; ipsæque Claudius consuluit Illustrissimum D.D. Fr. Ioannem Antonium Bobium, assumptum è Sacro Ordine Carmelitano ad Episcopatum Molfettanum, ut de formula à se concepta diceret quid sentiret pro sua in Societatem benevolentia, & pro consummata sua peritiam in Scholastica Theologia, tum maximè eis in punctis; fuerat namque vnus è Consultoribus Pontificiis, & summo perè propitius doctrinæ nostræ, prout enarraui in *Event. 3. num. 91. 95. & 96. in Event. 44. n. 1172. & seqq.* Respondit autem ingenuè, non arridere sibi verba illa, *ex efficaci Dei proposito, atque intentione*; nam prima facie grauerent Nostris ad prædefinitiones efficaces asserendas. Seruatur in tabulario Professæ Domus Romanæ epistola eius rescripta è Molfetta die 21. Nouembris, anno 1613.

1643

Superiorem Claudij Ordinationem transcripsit Tannerus *tom. 2. disp. 6. quest. 2. dub. 5. num. 86.* & addidit adnotationem hanc *num. 87.* [In quo Decreto, tamen ut per se satis notum est, minimè decernatur, siue prædestinationem ad gloriam fieri ante præuisa merita, siue ipsius prædestinati pios, & salutare actus prædefiniri ante liberam determinationem eiusdem: negari tamen nullo modo potest, in eo planè definiti (scilicet pro Nostris) gratiæ efficaciam formaliter non esse sitam in ipsamet cooperatione nostra, sed etiam in actu primo prius natura efficacem esse, quam cooperatio nostra absolute sequutura sit: quatenus nempe subest (ut *dub. 6. num. 95.* concludit) infallibili Scientiæ Dei Mediæ, qua Deus ante omne decretum liberum suæ voluntatis infallibiliter præsciuit, hominem, si tali gratia præueniretur, consensurum esse.] Id quod in *disp. de Auxiliis* tutatos esse Romæ Theologos Societ. nostræ assererat. Et *dub. 7. num. 114.* pronuntiat, etsi gratia efficax non semper excedat inefficacem physicè, seu secundum entitatem, & præstantiam intrinsecam; attamen moraliter, & in ratione beneficii semper excedere: sicque pro Societate nostra fuisse definitum in illa Ordinatione à Claudio.

1644

Sed ipso sublato è viuus anno 1615. die 31. Ianuarij, & succedente in Præfectura generali R. admodum P. N. Mutio Vitellesco, cum quidam pergerent in displicentia aduersus eam Ordinationem, & nonnulli alij non valde docti intelligerent agrè, quo pacto posset esse gratia in actu primo efficax, quin simul prædeterminans physicè, neque quo pacto efficax Dei propositum, atque intentio efficiendi certissimè in nobis boni operis, saluaretur absque decreto diuino prædeterminatio, quale à Dominicanis defendebatur, & à Nostris in præsen-

tia Apostolicæ Sedis, & vbiuis eò vsque fuerat toto conatu impugnatum: iussu noui Generalis satisfacturi pro munere suo doctis, & minùs doctis, circulares hæ literæ scriptæ sunt ad Prouincias anno 1616. die 7. Iunij: [Cum difficultas aliqua inter viros doctos super Decreto R. P. N. p. memoria, anni 1613. Decembris 14. de efficacia gratiæ nata esset, variis variè id interpretantibus, R. P. Præpositus Generalis, & qui tunc Assistentes erant, & Secretarius, qui Decreto illi præsentis interfuerant, & mentem R. P. Claudij probè perspectam habebant, itemque PP. ad id à Congregatione (nempe à VII. Generali) deputati censerunt, non intendisse R. P. Claudium hoc suo Decreto decernere, Deum sua voluntate prædeterminasse, vel prædefinisse aliquod opus nostrum bonum, independentem à cooperatione liberæ nostræ voluntatis: nec etiam, quòd in gratia efficaci sit aliqua entitas realis, aut aliquis modus physicus in actu primo, qui non sit in gratia sufficienti: sed hoc tantum, quòd fuerit speciale beneficium Dei, dedisse vni, verbi gratiâ Petro, ex proposito boni in eo faciendi, gratiam eo tempore, & loco, quo scientiæ conditionalium præsciuit illum eâ gratiâ bene vsurum; quòd beneficium non contulit alteri, verbi gratiâ Ioanni, cui dedit gratiam eo tempore, & loco, quo præsciuit illum sua culpa eâ non vsurum.] Ita eis in literis, transcriptis etiam à Tannero *quest. 3. dub. 10. num. 278.* In quibus quidem directo per Scientiam Mediam non apertè significatur, neque præbetur tantum fundamentum ad id, ut debeamus tueri prædefinitiones efficaces supponentes Scientiam Mediam.

1645

Peruadeoque mihi, neque in anterioribus literis Claudij hanc obligationem fuisse intentam; nam verba illa, *ex efficaci Dei proposito, atque intentione efficiendi certissimè in nobis boni*, possunt accipi de proposito, & intentione efficaci concomitanter ad Scientiam Mediam de bono efficiendo in nobis sub hypothesi, quam Deus purificans dicitur habere verè propositum, & intentionem efficacem operandi in nobis liberos actus conuocantes ad salutem æternam, & verè facere, ut re ipsa faciamus. Quamquam fatear, in illis verbis: *De industria ipse ea media seligit, atque eo modo, & tempore conseruit, quo videt, effectum infallibiliter habitura, aliis vsurus, si hæc inefficacia præuidisset*, videri exprimi doctrinam contrariam ei, quam ex Nostrum aliquibus Authoribus recitauit in *num. 1635.* & quam nouissimè, validissimèque refutat Izquierdus *tr. 11. de Deo vno, disp. 37. quest. 4. propos. 3. ex num. 56. disp. 39. quest. 5. num. 86. disp. 40. quest. 5. propos. 1. ex num. 76.*

1646

Illud certum est, intimari vtrisque in literis obligationem, ut defensem gratiæ in actu primo efficaciam, quæ constituta per Scientiam Mediam deriuetur ex prædestinatione diuina: ut item defensem, efficacem gratiam esse in actu etiam primo speciale Dei beneficium, ac maius, quam gratiam sufficientem, desumpta specialitate, & maiori ritate non ex entitate intrinseca, sed ex congruitate extrinseca, cognita per Scientiam Mediam, & à Deo liberaliter eam gratiam conferente volita ex affectu beneficiendi. *Ad beneficium autem* (ut ait Seneca *lib. 1. de Beneficiis, cap. 6.*) *non quid fiat, aut quid detur, refert, sed qua mente. Quia beneficium, non in eo, quod fit, aut datur, consistit, sed in ipso dantis, aut facientis animo.* Qui velit videre reuocatos Nostris ad concordiam his in subtilitatibus, adeat Ioannem Martinez de Ripalda

tom. 2.

tom. 2. de Ente supernat. disput. 113. sect. 5. num. 29. quem terminat his verbis: [Bellarminus & Suarez, explicantes efficaciam per scientiam conditionatam, illam quidem considerant integrè, & plenè, non solum quoad connexionem cum consensu, sed etiam quoad rationem specialis gratiæ, & doni præ auxilio sufficienti, & quoad rationem medij eligibilis secundum propositum prædestinationis diuinæ certissimè assequentis finem prædefinitum à Deo. Sub qua quidem ratione efficaciam gratiæ, omnium Theologorum Societatis iudicio, respectum essentialem importat ad scientiam conditionatam consensu, sine qua Deus auxilium efficacem non potest prouidere, neque ut speciale beneficium præ sufficienti, neque ut medium infallibile, ac certum finis liberi efficaciter prædefinitum.] Sic Ripalda, & valde consonè ad mentem duorum nostrorum Præpositorum Generalium.

1647

Sed quando de eorum Ordinationibus tam ex professio egi, non tacebo, Paulum Fasseau in Authoritate exauthorata Germani Philaletis *cap. 2. sect. 15. num. 79.* dicere, à non paucis Iesuitis ita intellectum Claudium suo in Decreto, ut significauerit decretum prædeterminatis operis nostri, independentem à cooperatione liberæ nostræ voluntatis, gratiamque intrinsecè efficacem, & proinde, ut obedientiæ filios, conformantes suam intellectum tali doctrinæ, docuisset prædeterminationem Thomisticam. Quæ tamen Consequencia est neganda. Etsi enim orta sit inter viros doctos è Nostris super Claudij Decreto ambiguitas, variis variè illud interpretantibus, non inde inferitur progressus fuisse ad assentiendum prædeterminationi Thomisticæ, multoque minus ad ipsam è Cathedra tradendam, sed ut summum ad præsentandam Generali dubitationem suam. Præterea hæc inter viros doctos fuit circa nonnulla contenta in Decreto, aduersantia priuatis opinionibus quorundam è Nostris satis celebrium voce, atque scriptis, memoratque à nobis in præcedentibus. Credibileque est, non defuisse minùs doctos, qui Decreti sensum non assequerentur, nisi subintellecta prædeterminatione; quos fuisse Magistros, & Theologia Scholastica profissionem exaltos, non putem. Foras etiam docti, qui adhærebant opinionibus à Claudio non probatis, tam erant eis deuoti, ut iudicarent, non posse non ex earum reiectione deueniri in prædeterminationem illam, vel saltem in pleraque incommoda, quæ Nostris ex illa arguebant deduci: ideoque apud Generalem allegauerunt rationes pro Decreti reformatione, quæ illas relinqueret præfatas opiniones, prædeterminatione Thomistica exclusa, & Scientia Media stabilita pro nostris scholis.

1648

Non item silebo, eundem Fasseau *cap. 9. sect. 5. num. 481. & 482.* scribere, Claudium, compulsum à Summo Pontifice Paulo V. ad implendum promissum de emendatione doctrinæ, edidisse, & toti Societati publicasse Decretum, quo sententiam Thomisticam videtur ei demandasse, licet sub velamine aliquorum æquiuocorum adiunctorum, ne palam fieret, deseruisse statim Molinam, & causâ cecidisse: Quippe in sententiam præfatum quadret, tum quòd fuerit tradita à plerisque Societatis Scripatoribus, tum quòd in Romana Controversia fuerit explicata, & defensa tanquam ma-

R. P. Gubr. de Henao, Scient. Med. Pars I.

gis consentanea SS. Augustino, & Thomæ, ex iudicio grauissimorum PP. id est, Cenforum, aut Consultorum designatorum à Clemente VIII. & Paulo V. Imò totus contextus sequentium verborum eandem sapiat. Vnde de Mutio ait Fasseau *capite 2. sect. 1. numero 57.* videri contra mentem Claudij, recognouisse huius Decretum.

1649

Non tamen nisi per somnium videri potest, & non nisi non legenti exordium Declarationis publicatæ tempore Mutij; nam de Claudij mente aduersus prædeterminationem Thomisticam fit non tantum à Mutio attestatio, sed etiam à Claudij Assistentibus, quibuscum diu, multumque considerauerat promulgandum Decretum; fit à Secretario, sub cuius manu fuerat expeditum; fit à Deputatis per VII. Congregationem Generalem. Et vel de solo Mutio, viro non magis Generalatu, quam moribus præcellente, equis suspiceretur attestacionem toti Societati, & in conspectu Urbis, atque Orbis factam contra Claudij mentem?

1650

Illud de coacto Claudio à Paulo V. ad standum fidei datæ de doctrinæ correctione, supponit & hanc iussam, & illam præstitam; cum tamen certissimum sit, Paulum V. anno 1606. die 28. Augusti in consensu Cardinalium, qui Congregationibus de Controversia interfuerant, imposuisse optatum finem discussioni causæ, manifestasseque suum animum, ut Religiosis Prædicatoribus, & Societatis Iesu, dum aliud decerneretur, liberum esset suam sententiam in Scholis modestè tueri, sed sine damnatione alterius partis, ut Henticus Spondanus in Annalibus Ecclesiasticis prodit memoria: & anno 1607. mensè Septembris iniunxisset vtriusque Ordinis Generali Præfecto, ut subditos admoneret: & anno 1611. die 1. Decembris decreuisset, [ut scriberetur Nuntiis Apostolicis, quòd notificarent, & ordinarent Superioribus Religionum, Vniuersitatibus Studiorum, & Ordinariis suæ Nuntiaturæ, ne sinerent imprimi in Materia de Auxiliis, etiam prætextu commentandi S. Thomæ, vel alio modo; & qui vellent de hac Materia scribere, vel imprimere, prius mitterent Tractatus, & Compositiones ad Inquisitionem Romanam.] Quo ex mandato dimanauit eiusdem tenoris Edictum S. Inquisitionis Toletanæ anno 1612. die 23. Augusti, subscriptibus Dominis Licentiatis D. Francisco de Mexica, D. Hieronymo Gonzalez, D. Francisco de Mendoza, & Secretario Francisco de Parraga. Dimanarunt & similia alia per Hispanias. Cum, inquam, hæc omnia certissima sint, quomodò simul verum esse potest, imperatam Claudio retractationem doctrinæ, & ab ipso pollicitam, tandemque impletam anno 1613. in Decreto recitato? Si promissio incidit in annum 1607. liberatio ab ea nimium fuit prorogata, nempe per septem annos, & absque debita obseruantia erga summum Pontificem, eumque præsentem. Quid? quòd Pauli V. nomine Cardinalis Burghesius anno 1617. die 26. Aprilis rescripsit ad P. Franciscum Suarez: [Quòd ad impressionem libri de Gratia pertinet, nulla propter doctrinam orta est difficultas, existimat enim sua Sanctitas, eam non discrepaturam ab eruditione, & doctrina tot librorum iamdudum in lucem à se editorum, qui omnium acclamatione excepti, egregiè sustinent nomen, & famam,

I i quam

quam adepti sunt. Sed omnis emanavit difficultas ob qualitatem, quæ inibi disputatur, materiae, de qua ne alij etiam agerent, qui de ea scriperant, efficaciterque pro facultate imprimendi institerant, grauissimis de causis pro nunc non modò cautum, sed strictim vetitum fuit.] Ita in epistola, quæ legitur in limine tomi 1. de Gratia, & quæ satis ostendit, Paulum V. non iussisse antea, neque tunc Nostros emendationem doctrinæ. Enim verò si mandata fuisset ex anno siue 1607. siue 1613. nec Suarez incubuisset elaborandis tomis de Gratia, neque ipse, neque multi alij adepti fuissent à Claudio facultatem committendi typis ante annum 1615. tot Opera, in quibus incorrecta ea doctrina, vel vestigia eius aperta continentur; neque Mutius, viuentis, & præsentis Paulo V. ausus fuisset anno 1616. suam emittere Declarationem.

1650 Rursus illud de velamine aliquorum æquiuocorum, intento à Claudio, incredibile profus est, si doctrinæ reuocationem præcepisset Christi Vicarius, nam imperatis non obediret, & se, ac suos exponeret indignationi Pontificiæ. Interpretatio eorum in Decreto verborum, *Nostri eam opinionem sequantur, quæ à plerisque Societatis nostræ Scriptoribus tradita est*; exorbitat omnino à veritate. Etenim illa respiciunt ad sequentia de Gratia, quæ sit in actu etiam primo efficax; quod negabant nonnulli à Nostri Scriptoribus extremè in hoc oppositi Dominicanis; sed plerique affirmabant, oppositi tamen isdem Dominicanis quoad id, ne esset physice prædeterminans. Et iuxta hos affirmantes, præeunteque grauissimorum PP. Societatis, tum Romæ presentium tempore Controuersia, tum per literas consultorum iudicio de maiori cum SS. Augustino, & Thoma conformitate, si adstrueretur gratia in actu etiam primo efficax, Disceptatores nostri explicarunt, & defenserunt Societatis sententiam. Is est verborum planus, indubitatusque sensus, & non de plerisque Scriptoribus Societatis adfautentibus gratiæ prædeterminanti, neque de Patribus grauissimis, qui essent ipsi Censores, aut Consultores extra Religionem Dominicanam, & nostram electi à Clemente VIII. & Paulo V. Claudius eos Censores non appellasset tantum *Patres*, qui nominandi modus eos, qui à Societate essent, denotat; neque plerisque Scriptoribus domesticis attribueret de prædeterminante gratia opinionem, cuius contrariam, tanquam toti Familiæ communem, patrocinandam susceperat Romæ tanto cum zelo, & ardore, totque per annos, euocatis ex Hispania, Germania, Italia Theologis præstantissimis, vt subsidiarij adessent.

1651 Illud denique de toto Decreti contextu sapiente Dominicanam doctrinam, vtinam ita foret. Sic enim inter sublimes sapientiâ Religiosissimos PP. Prædicatores, & minimam nostram Societatem Iesu fieret iudiciorum pax. Sed quanquam illi iam conueniant nobiscum in scientia conditionalium, hanc tamen fundant in decreto actualiter prædefiniente id, quod faceret voluntas creata sub conditione gratiæ. Quare, Deo decernente conferre gratiam, verum non esset, quodd, posita præcisè scientia conditionalium, sed potius quodd posita prædefinitione præfata, haberet ipse absolutum efficax propositum, atque intentionem efficiendi certissimè in nobis boni per gratiam, sub qua est prædefinitum conditionaliter, & proinde per gra-

tiam, quæ in statu absoluto præconectatur cum bono, & sub qua vt præconnexa cognoscatur istud vt futurum conditionatè. Vnde inferitur, istud in statu absoluto non posse manere liberum nobis, & in statu conditionato non posse cognosci vt liberè futurum conditionatè. Quæ sequela cum sint absurda consensu vtriusque partis, scientia conditionalium, quæ à Dominicanis conceditur, & quæ in Decreto Nostri præscribitur, discoloris doctrinæ sunt. Præterea in Decreto traditur, *seligi de industria à Deo ea media, conferrique eo modo, & tempore, quo videt effectum infallibiliter habitura, aliis vsurus, si hac inefficacia præindisset*. Quibus verbis supponitur, ea, quæ vno modo, & tempore fore efficacia præuoluntur, potuisse alio modo, & tempore inefficacia fore præuoluntur. Quod iuxta Dominicanos non ita est, si quidem media, sub quibus effectus esset aliquando futurus infallibiliter, debeant includere vim intrinsecè prædeterminatiuam, & præconnexam cum effectu, & proinde nequeunt pro vilo alio tempore fore inefficacia, & non habitura effectum, præuideri à Deo. Ad hæc, pro efficacia auxiliorum in actu primo status absoluti nulla est Dominicanis cura de scientia conditionalium contingentium; plures enim refugiunt extendere eam scientiam ad contingentia, quæ sunt absolutè futura; & qui extendunt, toti in eo sunt, vt prouidentia diuinæ de contingentibus liberis voluntati creatæ, & prædestinationis SS. negotium peragatur directione solius scientiæ intelligentiæ simplicis, seu necessariæ. Vnde Illustrissimus Godoy (qui instat multorum est audiendus) inquit in 1. *disp. de Prædest.* [Concessa auxiliis diuinæ gratiæ efficacia ab intrinseco (vt debere concedi, fusè ostendunt nostri Thomistæ in Tract. de Auxiliis) certissimè cognoscit Deus per scientiam necessariam effectum, quem sunt habitura. Ergo superfluit Scientia Media ad prædestinationis negotium.] Sic ille. Subinferturque idem ipsum de conditionalium scientia libera, quæ fundatur ab eo, & aliis Dominicanis in Decreto prædefiniente opus salutare contingens conditionatum.

1652 Quod autem in Decreto dicatur *Deus efficere, vt reipsa faciamus opera salutaria, vt etiam dicitur à S. Augustino lib. de Prædest. SS. cap. 10. lib. 1. contra duas epistolas Pelagianorum, cap. 19.* & alibi, nullatenus indicat gratiam prædeterminantem physice, sed tantum eam, qua Deus præuolunt, sed indifferenter, mouet, excitatque voluntatem creatam ad consensum salutarem. Id quod in gratia strictius, & conformius ad S. Augustinum saluatur, si sit in actu primo efficax iuxta modum in Decreto propositum. Quem à nobis amplius enucleari circa istud punctum, includens medullam Tractatus de Auxiliis diuinæ gratiæ, fas non est. Et quæ erga cætera Decreti, pertinentiæque ad Scientiam Mediam expendimus, sufficient, vt constet contra Fasseau, Iesuitis non præcipi in eo, si cordatè pensetur, doctrinam de gratia ex se efficaci. Iussum quidem in eo est à Claudio, quod denuò repetiuit, & confirmauit Mutius anno 1616. die 7. Iunij, cum creatus fuisset Præpositus Generalis anno 1615. die 15. Novembris. Vnde Fasseau scribens numero 483. Declarationem Mutij factam anno 1626. & post Pauli V. Pontificis Max. obitum (qui accidit anno 1621. die 28. Ianuarij) desideransque ad maiorem veritatis candorem, Declarationem fuisse immutandam, neque

dilatam

dilatam vsque post mortem Pauli V. corrigat quæ scripsit, videatque fuisse sua vota præoccupata.

1653 Et hæcenus de Ordinationibus, aut Decretis pro Societate nostra diuulgatis, in quibus (ni ego fallor) continetur Inuestigationis præsentis decisio, quam Nostros amplecti æquum sit. Quanquam quia vix vlla sint tam manifesta verba, quibus ingenia scholæ assueta, suas non querant interpretationes, nolim nisi quid mihi videatur ex illis elici, pro Nostri significare: vt & feci quæsitus circa Theses cuiusdam, qui contentus tradere Scientiam Mediam pertinere ad diuini intellectus perfectionem, & auxilium efficax non eo tale esse, quodd prædeterminet, sed quodd ex intentione efficaci operationis præstetur entitas auxilij de se frustrabilis in illis circumstantiis, in quibus supponitur futuritio conditionata liberi consensus, addebat, Scientiam Mediam non esse requisitam, vt Deus frustrationi mediorem non exponatur, nec vt homo simpliciter saluetur, nec vt auxilium sit efficax ex parte auxilij, nec ex parte auxiliantis, nec ex aliqua alia creaturæ indigentia. Tantum namque respondi, non mihi videri accessionem hanc fieri congruenter ad superiores Ordinationes.

SECTIO CLVIII.

Ex autoritate Scripture Sacra, & Patrum indicantur fundamenta, quæ verisimiliorem reddunt directionem per Scientiam Mediam.

1654 Primum est ex Sacris literis *sect. 2. & 5.* citatis, in quibus traditur, Deum velle, aut nolle aliquas conditiones, quia sub his operationem conditionatè futuram, aut non futuram præuolunt. Sed hoc est, Scientiam Mediam dirigere, præcedereque decretum ponendi, aut non ponendi conditionem. Etenim motiuum, & ratio volendi cognita dirigit, & præcedit voluntatem, cuius est motiuum, & ratio. Quippe vt nihil est volitum, quin sit præcognitum, ita nihil est volitum, quin motiuum, & ratio volendi illud sint præcognita, cum æquè euidens sit, oportere representari prius id, ob quod volumus, quam id, quod volumus. Ergo Scientia Media dirigit, & præcedit decretum, saltem nolens ponere conditionem, sub qua præuolunt futuram esse prauam operationem, vt *Deuteronomij 32. vers. 27.* & decantato loco Sapientiæ *4. vers. 11.* Hinc autem coniectarium est, posse dirigere, & præcedere decretum volens ponere conditionem, sub qua præuolunt futuram esse bonam operationem. Tum quia Deus, præsupposita Scientia Media, ex qua iroluit ponere conditionem, potuit etiam velle ponere, quia omnino liberum fuit ex illius scientiæ suppositione nolle ponere. Vnde vt potens indifferenter nolle, potuit etiam velle. Ergo si veller, vt potuit, supponeretur vt dirigens, & præcedens Scientia Media bonæ operationis. Tum quia si fore conditionatum peccati est Deo ratio motiua nolendi conditionem, cur fore conditionatum honestæ operationis non poterit illi esse ratio volendi conditionem? Æqualis enim misericordia,

R. P. Gabr. de Henao, Scient. Med. Pars I.

dignaque Deo beneficentia est velle conditionem, vt proficit, ac nolle, ne noceat. Tum quia de facto Deus æquali beneficentia dat specialiter dilectis beneficia ipsis profutura, ac negat maleficia, seu pericula nocitura ipsis. Si ergo hæc negat, quia scit nocitura esse, concedet illa, quia scit esse profutura.

1655 Secundum est ex eisdem Oraculis diuinis frequenter dictantibus, corda hominum esse in manu Dei, plenè illa dominantis, & ideo posse illa quocumque voluerit, conuertere, ita vt nequeat in conuersione impediri. Sed Deus, quæ potens infallibiliter conuertere, præcedit conuersionem, & decretum ad eam mouendi corda hominum. Ergo decretum ponendi motionem, qua fiat conuersio, subsequitur Scientiam Mediam conuersionis sub tali motione. Nam potestas Dei ad infallibiliter conuertendum includit Scientiam Mediam conuersionis; si quidem Deus, vt potens conuertere infallibiliter, sit in actu primo ad volendum id, quo posito, scit infallibiliter sequitur esse conuersionem. Et idè huius volitio debet supponere potestatem diuinam infallibilem vt actum primum sui; quæ proinde potestas constituta ex Scientia Media præcedat voluntatem conuersionis, aut motionis, ad quam conuersio infallibiliter sequatur. Neque dicas, Deum potentem infallibiliter conuertere, esse quidem in actu primo ad volendum, vt est præcisè potens, & non vt est infallibiliter potens. Contra est, namque si Deus in quantum potens velle, non esset potens infallibiliter inferre conuersionem, non esset perfectè dominus conuersionis infallibilis, seu conuertendi infallibiliter, quia non datur perfectum dominium, nisi quo dominus pro libitu vti potest, & ad exercitium procedere ex eius cognitione. Nemo enim dominatiuè operatur, nisi ex dominij sui cognitione. Sicut nemo liberè operatur, nisi ex cognitione dominij libertatis. Quare vt Deus sit perfectè dominus conuertendi infallibiliter, opus est, quodd noscat suam infallibilem potestatem, & vt possit ex ipsius notitia operari pro suo nutu.

1656 Tertium fundamentum est in SS. PP. adductis à *sect. 17. vsque ad 24. & sect. 133. atque 149.* & sequ. vix enim vllus à nobis ibi refertur, qui allegari merito non possit pro directione per Scientiam Mediam. Adicio S. Ambrosium, vel quisquis alius est Author antiquus, & solennis in *cap. 1. ad Galatas, vers. 15.* vbi ait de Paulo: *Præscientiâ Dei segregatus est, ab utero matris suæ, id est, antequam nasceretur, vel statim natus, sciuit Deus futurum bonum, sicut dicit ad Ieremiam Prophetam, Priusquam te formarem in utero, noui te, &c. Ita & Apostolum Paulum, sciens quid esset futurus, præuenit eum, vt antequam conuerteretur, vocaret eum, quia erat necessarius.* Quæ verba tradunt præscientiam conditionatam, eamque regulantem decretum vocandi Palum. Non loquitur Author de scientia possibilem; inquit enim, *sciens quid esset futurus.* Non loquitur de scientia absoluta, & visionis; inquit enim, *præuenit eum, vt antequam conuerteretur, vocaret eum;* id est, vt ante absolutè visam conuersionem decerneret vocare eum per gratiam. In eundem locum scribit S. Hieronymus: *Ex Dei præscientia euenit, vt quem scit iustum futurum, prius diligat eum quam oriatur ex utero, & quem peccatorem, oderit antequam peccet. Non quo & in amore, & in odio iniquitas Dei scit, sed quo non aliter eos habere debeat, quos scit vel peccatores esse* futuros.

fueros, vel iustos. Nos, ut homines, tantum de presentibus iudicamus; ille, cui futura iam facta sunt, de fine rerum, de exordiis fert sententiam. Horum verborum intellectus perplexus admodum erit, nisi præscientia conditionata de bonis operibus ex gratia futuris dirigat, & nisi quæ est deprauis ex vitio voluntatis creatæ, non debeat retardare à purificanda conditione, sub qua sint præuisa. Et vt regrediar ad Pauli Interpretem sub S. Ambrosij nomine, inquit ille in cap. 8. ad Rom. vers. 29. Illos, quos præsciuit futuros sibi deuotos, ipsos elegit ad promissa præmia capessenda; vt hi, qui credere videntur, & non permanent in fide capti, à Deo electi negentur, quia quos Deus eligit, apud se permanent. Vbi prædestinatio ex præscientia futuræ deuotionis vsque ad vitæ finem, si non sit ex præscientia absoluta (vt plerique censent non esse, iuxta huius Patris, & aliorum mentem) erit ex conditionata, eaque dirigente.

1657 Simili sensu S. Augustinus lib. de Bono perseu. cap. 17. scribit: *Ista sua dona, quibuscumque Deus donat, proculdubio donaturum se esse præsciuit, & in sua præscientia preparauit.* Pauloque post: *In sua, quæ falli, mutarique non potest, scientia, opera sua futura disponere, id omnino, nec aliud quidquam est prædestinare.* Et antea cap. 14. *Hæc prædestinatio SS. nihil aliud est, quam præscientia scilicet, & preparatio beneficiorum Dei, quibus certissime liberantur, quicumque liberantur.* Et de Prædest. SS. cap. 1. *Quæ preparauit Deus, vt in ipsis ambulemus, prædestinatio est, quæ sine præscientia non potest esse.* Agit S. Doctor de præscientia conditionata, & de antecedente, regulanteque decretum prædestinationis. Quia cum illa præparatio sit æterna, non potest non per illam denotari æternum propositum voluntatis diuinæ. Et hæc nequit præparare media, quibus certissime quis sit liberandus, nisi prius sciat ea, & quia prius ea scit. Quod significatur non obscure illis verbis, *donaturum se esse præsciuit, & in sua præscientia preparauit.*

1658 Idem S. Doctor in prædicato cap. 14. de Bono perseu. supponit, præscientiam communem esse erga prædestinatos, & reprobos; ponitque mysterium gratuitæ prædestinationis in hoc hoc, quod quibusdam præparauit media, quibus præscit conuertendos, si eis darentur; aliis non præparauit, quauis familia media non ignorauerit. Ibidem etiam affirmat, potuisse Deum ex perditionis massa prædestinare multos horum, quos non prædestinavit, atque ad eum habere decretum absolutum discernens eos gratiæ prædestinatione à massa illa, vt qui præsciret media, quibus essent conuertendi, si voluisset saluare ipsos. Cap. 11. eiusdem libri, idem S. Doctor, & S. Thomas 3. p. quest. 1. artic. 5. ad 2. in eam conueniunt sententiam, quod fuerit in Deo præscientia conditionata, qua præuidit tam de his, quibus subuenit, quam de his, quibus non subuenit, quinam essent miraculis Christi Domini fidem adhibitori, si apud eos facta essent. Et, hac præscientia circa omnes posita, docent, Deum voluisse subuenire aliquibus, & non aliis ex iis, quos conditionaliter præcognouerit credituros. Libro etiam 1. ad Simplicianum, quest. 2. cum scripsisset Sanctus Augustinus: *Cuius Deus miseretur, sic eum vocat; quomodo scit congruere, vt vocantem non respiciat; progreditur, & quærit, cur Esau non sic vocatus fuerit?* Et post pauca subdit: *Quis au-*

deat dicere, desuisse Deo modum vocandi, quo etiam Esau ad eam fidem mentem applicaret, in qua Jacob iustificatus est? Generaliterque de omnibus reprobis eandem doctrinam tradit inquit: *Cum Deus dixerit, non sic vocando, quomodo ad fidem moueri potest, quis audeat, dicere, modum, quo persuaderetur, vt crederet, etiam Omnipotenti desuisse?* Potuit igitur Deus concipere decretum absolutum prædestinandi omnes, quos non prædestinavit, non obstante præscientia qua præditus erat, mediocorum, quibus eos posset ad salutem infallibiliter, certissimeque perducere. Quæ omnia intelligere non valeo, nisi ex S. Augustini mente præscientia conditionata direxerit actu ad decreta absoluta prædestinatiua quorundam, potuissetque dirigere ad prædestinatiua aliorum, respectu quorum Deus non habuit illa.

1659 Præterea S. Augustinus passim commendat infallibilitatem diuinæ prædestinationis exinde, quod Deus, cuius præscientia falli non potest, eo modo pro sua potentia, & mera misericordia auxilium gratiæ dat, quo nouit futurum infallibiliter, vt homo consentiat, & cooperetur cum tali auxilio, vt patet lib. de corrept. & gratia, cap. 5. vbi cum dixisset, Deum posse, quem velit, ad dolorem salubrem pœnitentiæ occultissimam, & potentissimam medicinæ suæ potestate perducere, & hoc Deum facere, cum miseretur, atque adiuvat; explicans deinde, quo pacto per illam occultissimam, & potentissimam gratiam fiat, inquit: *Quare isti sic, illi aliter, atque alij aliter diuersis, & innumerabilibus modis vocentur, vt reformentur, absit, vt dicamus, iudicium luti esse debere, sed figuli: nempe Dei præscientis modos, quibus si velit vti, scilicet tendæ sint infallibiliter, & certò voluntates hominum.* Et cap. 7. certitudinem salutis in his, qui secundum propositum vocantur, refert in modum, quo gratia ita ex certissima Dei scientia datur, sicut conuenit, vt homo infallibiliter cooperetur. *Horum, inquit S. Doctor, si quisquam perit, fallitur Deus. Sed nemo eorum perit, quia non fallitur Deus. Horum si quisquam perit, vitio humano vincitur Deus; sed nemo eorum perit, quia nulla re vincitur Deus.* Eodem sensu protulit verba supra recitata, ex cap. 17. de Bono perseu. agnoscens, prædestinatis impertitam eam Dei vocationem efficacem, quam in sua, qua falli, mutarique non potest, præscientia disposuit, id est, in conditionalium euentuum præcognitione, qua Deus intelligens, tale auxilium tali tempore, & loco sortiturum effectum, suppeditat illud ex peculiari perducendi ad beatum finem hominis affectu.

1660 Quem etiam sensum confirmat in cap. illo 7. de corrept. & gratia, ex Pauli testimonio 2. ad Timoth. 2. vers. 19. ibi: *Firmum fundamentum Dei stat, habens signaculum hoc: Cognouit Dominus, qui sunt eius.* Et vt declarat, quare quidam, qui piæ, & secundum Deum viuunt, non sint perseueraturi, ac proinde nec electi, nec prædestinati, recurrit ad non elargitum eis à Deo auxilium, quo cum ipse sciret, eos vsque in finem cooperaturos, sed sua culpa casuros, tamen per auxilium sufficiens (quod nemini deest) possent stare. *Planè dicuntur electi à nescientibus quid futuri sint, non ab illo, qui eos nouit non habere perseuerantiam, quæ ad beatam vitam perducit electos, scitque illos ita stare, vt præsciret esse casuros.* Quæ sunt Sancti Augustini vltima verba in capite illo 7. Quare autem Deus auxilia, quæ scit ad perseuerandum effi-

caucia futura, libero arbitrio cooperante, si illa habeat, atque ad eum ipsam perseuerantiam quibusdam det, quibusdam non det? Respondet rectè in cap. seq. S. Augustinus, ignorari à se, iuxta illud Apostoli: *Homo, tu quis es, vt respondeas Deo.* Omnibus his in locis quasi digito designatur diuina scientia, quæ ad decreta dirigat, potens se dirigere, nisi ego hallucinor: eamque esse contingentium conditionalium & fatentur Nostri, & conuenit compositio, contextusve totius doctrinæ Augustinianæ, quoties agit de præscientia, vt deseruiente ad prædestinationem antecedentem visionis contingentium absolutorum. Et agit quidem sapientissime, vt ostendimus in tota ferè hac 1. parte.

1661 Insuper lib. de Prædest. SS. cap. 8. circa illud Ioannis 6. versu 44. *Nemo potest venire ad me, nisi Pater, qui misit me, traxerit eum,* scribit S. Augustinus: *Valde remota est à sensibus carnis hæc schola, in qua Deus auditur, & docet. Sed vbi, & quomodo a Patre audierint hoc, & didicerint, non videmus. Nimirum gratia ista secreta est: gratiam verò esse quis ambigit? Quibus in verbis quidnam aliud significare potest, quam profundum, & arcanum diuinæ potentia, ac sapientiæ mysterium consistens in eo, quod ita per auxilium gratiæ præueniat nostram voluntatem, vt hæc infallibiliter sit consensura ex hypothesi modi, quo conferatur tale auxilium, tamen ipsum de se sit coniungibile cum dissenso? Si enim de se esset inconciliabile, intelligeremus faciliter, & promptè, quomodo sit indeclinabiliter consensura. Huc facit quod S. Augustinus in epist. 107. appellat *altam, & secretam* eam vocationem, quæ sic agit seorsum hominis, vt hic accommodet consensum. Alta nempe est, & secreta ex modo, quo confertur à Deo dependenter à conditionate præuisa nostra voluntate accommodante ei consensum. Extant complura alia testimonia S. Augustini loquentis sic de gratia efficaci, vt ægre à me percipiuntur, nisi subintelligendo efficaciam eius in actu primo, constitutamque per scientiam conditionalium contingentium, qua dirigatur Deus ad eam confertendam. Sed quia neque colligi, neque ad vnguem explicari queunt, nisi longiori sermone, quam liceat per Pontificias prohibitiones, idè à me omituntur.*

1662 Et finio Sectionem hanc selecto loco eiusdem S. Augustini serm. 7. de verbis Domini, vbi relatis eis, quæ ex 3. Reg. 19. vers. 18. adducit S. Paulus ad Rom. 11. vers. 4. *Reliqui mihi septem millia virorum, qui non curauerunt genua ante Baal,* inquit: *Quid est, Reliqui mihi? Ego illos elegi, quia vidi mentes illorum de me presumentes, non de se, nec de Baal. Non sunt mutati: sic sunt, vt à me facti sunt. Et tu qui loqueris (Elias) nisi de me presumes, vbi esses? Nisi gratia mea plenus esses, nonne ante Baal etiam ipse genua flecteres? Gratia autem mea plenus es, quia nihil de tua virtute, sed totum de mea gratia presumpisti.* Hoc in loco sermo non est de diuina simplici intelligentia, sed de visione, eaque futurorum conditionalium. Nisi quis attribuat S. Augustino cogitationem de septem illorum millium electione absoluta ad gratiam ob cognitam mentium ipsorum spem in Deo futuram absolutè ex viribus naturæ. Quæ interpretatio cum esset S. Augustini hoc in loco incusat de Semipelagianismo, restat quæ à vobis intenditur, ita vt præscientia conditionata de fi-

R. P. Gabr. de Henao Scient. Med. Pars I.

ducia erga Deum ex eius gratia direxerit ad electionem, habente se tali fiducia cognita conditionate futura, seu habente se præcито vtu gratiæ, non vt ratione collationis gratia ipsius, nisi secundum rationem causæ finalis. Quæ sunt S. Thomæ verba 1. part. questione 23. articulo 5. ad 1. manentque explicata, & similia alia ex questione 6. de Veritat. articulo 2. in sectione 22. duabusque seqq.

SECTIO CLIX.

Insinuatur fundamenta à ratione pro directione per Scientiam Mediam.

1663 PRIMUM à ratione sit: Quod homo liberè, & benè operaturus esset, si tali vocatione tangeretur, præbet materiam, quæ Deum mouere possit secundum rationem causæ finalis, & in qua, vt si ipse velit, possit benefacere specialiter. Hinc laudamus beneficentiam Dei, vt qui solet donare opportunè aliqua, quæ simpliciter, aut magis profutura iudicantur. Rursus quod homo malè gesturus se esset sub conditione aliqua, exhibet materiam honestissimam nolendi eam conditionem. Atque hinc extollimus prouidentiam Dei, vt qui ob præscientiam malorum remoueat sæpe, dextereque occasiones, & pericula incidendi in ea. Ergo Deus potest his motiuis vti in volenda, aut nolenda positione conditionis; quod est posse dirigi per scientiam conditionatam.

1664 Secundum: Si scientia conditionata non possit antecedere; dirigereque decretum Dei de ponenda conditione, quæ sit principium actus liberi creati, non poterit deseruire prouidentia diuinæ. Hæc enim est ordinatio mediocorum ad finem. Vnde scientia, quæ non possit præire, neque regulare voluntatem diuinam, neque per hanc esse causa ordinationis mediocorum ad finem, non pertinebit ad prouidentiam diuinam, vt ipsam constituens, & ad ipsam iuuans; sed erit tantum cognitio speculatiua, atque contemplatiua operis facti, nempe liberi actus creati, & proportionis mediocorum cum ipso. Præterea prouidentia prædestinatiua, quam Deus de facto exercet, non potest non exigere de facto directionem voluntatis diuinæ per scientiam conditionatam. Non enim alij principio tribui potest mirabilis ferries euentuum totius vitæ prædestinatorum, quibus omnia cooperantur in bonum, & quorum aliis Deus vitam longiorem destinavit, aliis breuiorem præfixit. Vnde PP. Ecclesiæ consueuerunt referre id ad notitiam, qua præuidit Deus expedire eorum salutem æternam.

1665 Confirmatur primò: Sine directione scientiæ conditionalis non subsistit antecedens diuinæ prouidentia, & prædestinationis infallibilitas. Nam hæc nequit ex illa prouenire, nisi quatenus illa spectare, iuuareque potest ad hanc. Nequit autem spectare, & iuuare, nisi quatenus valet dirigere diuinam voluntatem. Confirmatur secundò. Deus ita in corda hominum moderatur, vt possit ex illa prouenire, conuerrere infallibiliter illa: & non potest id aliter, quam volendo aliquid, ad quod sequatur esse con-

I i 3 uersio

uersionem compertum sibi sit. Maiestas namque, & gaudium inimpedibiliter dominantis petit, quod in quantum talis, conscius scit suæ potestatis, & quod hanc exercere queat videns, & gaudens de ipsa. Quare præscientia de mediis obtinendæ infallibiliter conuersionis poterit naturâ præcedere uolitionem ipsorum, & actualiter præbit, quando Deus operetur ex præscientia potestatis, & ut istam exerceat; supponitur quippe tanquam obiectum, & principium, à quo sit operatio. Cum igitur Deus per conditionalem præscientiam, qua noscitur se habere media illa, constituatur potens conuerrere infallibiliter corda nostra, poterit ea præscientia anteuerrere uolitionem talium mediorum. Videbis dicta in num. 1655. Confirmatur tertio. Conuersionem esse Dei miserentis, & Deum per se discernere conuersum à non conuerso, stare non potest, nisi voluntas, qua Deus miseretur, & discernit, reguletur à præscientia conditionali. Nam non esset Deo voluntaria miseratio, discretioque facta per media infallibilia ad conuersionem, nisi ex præcognitione infallibilitatis uellet ea. De quo infra. Confirmatur quarto. Mediorum in actu primo infallibilitas ad conuersionem requirit, quod ut conuersionem antecederet, habeant infallibilem cum illa connexionem; & si quidem non ratione sui, sed scientiæ conditionatæ iuxta Societatis sententiam, debebit scientia hæc constituere antecedentem infallibilitatem eorum in actu primo: & si quidem non ut influens immediate in ipsam conuersionem, ergo ut dirigens decretum, quo Deus conferat ea media, quatenus infallibilia in actu primo.

1666 Si dicas, scientiam conditionatam debere præire in quo; vel non constituere actum primum, sed solum infallibilitatem in mediis componentibus actum primum; vel constare mediorum actum primum logicum, seu illationis. Contra primum insurgitur, quia antecessio in quo non est constitutiva actus primi; animal enim præcedit in quo risibile, cuius non est actus primus. Contra secundum item, nam infallibilitas ut in actu primo, non potest constitui nisi per aliquid tenens se ex parte eiusdem, alioqui ut sic posset constitui per aliquid tenens se ex parte actus secundi. Contra tertium etiam, quoniam logicæ, & illatiuæ tam erit actus primus respectu scientiæ conditionatæ, & mediorum conuersio absolute existens, quam respectu huius illa dicuntur esse, quandoquidem illa non minus inferantur ex hac, quam hæc ex illis. Cum tamen media debeant infallibilia esse in actu primo ad conuersionem modo specialiter, quo conuersio non est actus primus ad media. Modusque specialis debet consistere in eo, quod in mediis detur infallibilitas ex parte actus primi physici, & quatenus conferantur à Deo ut potente mouere, misereri, & discernere infallibiliter.

1667 Secundum fundamentum: Precamur Deum non ineptè, ut uocet nos infallibiliter ad conuersionem. Ita constat ex Scriptura diuina, & ex PP. Ecclesiæ. Atqui ut Deus uelit acquiescere ei petitioni, debet prius naturâ cognoscere uocationem, qua conuertat, secundum quod est impletio orationis. Voluntas enim erogandi quod postulat, regulari debet à cognitione ostendente id, quod uoluit, atque concessum effectus erit petitionis. Et consequenter decretum diuinum elargiendi uocationem, quæ ut infallibilis ad conuersionem sit à Deo exorata, debet regulari à scientia, qua cognoscatur fore infallibilem ad conuersionem, si ab ipso indulgeatur. Confirmatur primo. Diuinum decretum conueniens illi postulato debet uelle formaliter, & explicitè quod obsecramus, nempe uocationem, non præcisè secundum suam entitatem, sed præterea in quantum sit infallibilis. Ergo oriatur ex cognitione proponente uocationem, ut infallibilem. Nam omne, quod est uoluitum formaliter, & explicitè per affectum voluntatis, debet esse præcognitum, si quidem proponi debeat, & prius uoluntati ad hoc, ut sua tendentia uelit commo illud. Si enim sufficeret proponi concomitanter, nulla esset necessitas præcognoscendi vllum obiectum, ut esset uoluitum. Confirmatur secundo: Orationibus Christi D. obtemperata sunt prædestinatis auxilia, quæ habuerunt infallibilia ad salutem, ita ut in quantum talia petita sint à Christo, & à Patre concessa. Nam Christo non tantum debemus merita generalia, quæ ex Dei applicatione profunt nobis ad gratiam, & gloriam, sed etiam illorum infallibilem applicationem, & particularem designationem, ob quam ij potius, quam alij recipiant auxilia in executione infallibilia ad salutem. Hinc oratio illa Christi pro Petro, *Lucæ 22. vers. 32. Rogauit pro te, ut non deficiat fides tua.* Petiit enim Christus auxilia infallibilia ad fidem Petri, seu ne huius deficeret fides. Quare postulauit, ut Deus ne ipsa deficeret, uellet, id est, ut uellet aliquid, quo uolito certum erat, fidem Petri non defecturam. Ergo conditionalis scientia Dei, & Christi præcessit decretum diuinum impertiendi talia auxilia. Quia si Christus habens perfectissimam scientiam conditionalem, qua auxiliorum infallibilitas innotescit, petiit illa ut infallibilia, consequens est, petiisse, ut aliquid ex auxiliis à se cognitis per scientiam concederetur; consequens etiam est, quod Deus annuens eius postulationi uoluerit auxilium, prout à Christo petebatur, & habuerit pro motiuo sui decreti petitionem Christi de auxilio ut infallibili, intenderitque illud ut impletium orationis Christi, & proinde ut in ratione infallibilis præcognitum à Deo, & à Christo per scientiam conditionalem: quæ in Christo, ut homine, fuerit infusa, & supernaturalis.

1668 Si respondeas, orationem Christi non fuisse efficacem, seu ortam ab efficaci uoluntate rei petite. Impugnaberis, quia Christus Petrum, & nos securos esse uoluit de indefectibilitate fidei, tam in ipso Petro, quam in successoribus; huiusque securitatis pignus dedit orationem suam. Ergo hæc prodiit ex efficaci uoluntate rei petite, fuitque talis, ut ex eius suppositione impossibilis euaserit Petri, & successorum defectus in fide. Aliunde autem mouit de facto Deum, ut conferret auxilia infallibilia ad fidem ex præcognitione infallibilitatis ipsorum. Et cum antecesserit actum liberum perseverantiæ Petri in fide (ideo enim perseverauit Petrus, quia Christus orando, fuit causa, & motiuum, ob quod Deus illi largitus est perseverantiæ in fide donum, id est auxilium, quo, si concederetur, præsciebat perseveraturum) habemus exemplum appositum, in quo, præsupposita Scientia Media actus creati, assignare sit aliquid, quod absque læsione libertatis præconnectatur infallibiliter cum ipso; non secus ac prædefinitio eandem scientiam supponens.

Atque ut hoc exemplum in maiori æstimatione habeatur, audiendus est S. Augustinus lib. de Corrupt. & gratia, cap. 8. imbuens nos doctrina, quam

quam continet, dum inquit: *Si ad liberum arbitrium hominis pertinere dicis, ut perseveret in bono quisque, vel non perseveret, non Deo donante, si perseveret, sed humana uoluntate faciente: quid moliturus es contra uerba dicentis, Rogauit pro te, Petre, ne deficiat fides tua? An audebis dicere, etiam rogante Christo, ne deficeret fides Petri, defecturam fuisse, si Petrus eam defecere uoluisset, hoc est, si eam usque in finem perseverare noluisse? Quasi aliud Petrus ullo modo uellet, quam pro illo Christus rogasset, ut uellet. Nam quis ignorat, tunc fuisse perituram fidem Petri, si ea, qua fidelis erat, uoluntas ipsa deficeret; & permanerem, si eadem uoluntas permaneret? Sed quia preparatur uoluntas à Domino, ideo pro illo Christi non posset esse inanis oratio. Quando rogauit ergo, ne fides eius deficeret, quid aliud rogauit, nisi ut haberet in fide liberrimam, fortissimam, inuictissimam, perseverantissimam uoluntatem? Ecce quemadmodum secundum gratiam Dei, non contra eam libertas defenditur uoluntatis. Voluntas quippe humana non libertate consequitur gratiam, sed gratia potius libertatem, & ut perseveret delectabilem perpetuitatem, & inseparabilem fortitudinem. Hæc S. Augustinus supponens quod saepe alibi tradit, præsertim in libris de Prædest. SS. & de Bono perseu. præparationem uoluntatis humanæ à Deo esse ex præscientia, nempe conditionata, & media; indeque infert, orationem Christi pro Petro non potuisse esse inane, sed fore, ut infallibiliter sequeretur liberrima fides, præparante Deo uoluntatem Petri ea gratia, qua ipsum liberè crediturum nouerat Deus: quæ quidem gratiam petiit Christus.*

1670 Tam uerò, quia de scientia conditionali infusa supernaturaliter intellectui humano Christi attingi non nihil in immediata confirmatione, accedat tertia hæc. Præuidente Christo per eam scientiam, quid propria, & aliorum uoluntas amplexatura esset sub vnaquaque hypothese, poterit ex ea scientia dirigi ad amanda media infallibilia præfallibilibus. Nam non apparet, cur Christus noscens, Petrum permanurum in fide, si à Deo accipiat tale auxilium, tali tempore, & loco, nequeat moueri, quia scit id, ad desiderandum Petro tale auxilium, & ad istud amandum. Nullus certe est hominum, qui non æstimaret magnopere eam scientiam ad regimen suum, & ad prouidentiam erga alios, respicendo media nociua, & eligendo proficua in finem intentum, quo pacto tuas, & aliorum actiones dirigeret. Deusque uidet, multos homines, si præditi essent ea scientia, repulsiuros plura, quibus comparandis inhiant nunc auidè, ducturosque aliam uitæ normam. Quare uidet, fore eam scientiam principium, & radicem complurium affectionum; nec enim nisi dirigendo ad ipsas posset in uoluntate inducere tantam variationem. Ergo etiam certè sciens, vel probabiliter coniecturans, Ioannem consilio meo obtemperaturum, si hodie alloquar ipsum, non autem si cras, vel assensurum vni consilio, & non alteri, possum uelle alloqui hodie, quia scio, vel coniecturo, gesturum mihi morem hodie; possumque uelle exhibere vnum consilium, & non alterum, quia scio, vel coniecturo, vnum fore efficacem, & non alterum, ita ut hæc ratio se teneat ex parte obiecti uoluntatis. Ulterius, ea Christi scientia relinqueret integram libertatem illorum, quibus uellet exinde directus media infallibilia præfallibilibus. Sicut mea scientia de Titio daturò librum Caio, si ego literis deprecor, non adimit libertatem Titij in conferendo libro, nisi meis literis. Et sicut mea coniectura de

consensu Petri, si ego suafor accedam, non est impedimentum libertati Petri in consensu, quem ego suaadam. Iam ex præsuppositis, & probatis infero à simili, Deum posse per scientiam conditionatam dirigi ad conferenda media infallibilia præfallibilibus, quin ob id sequatur iactura libertatis in iis, quibus infallibilia donet directus tali scientia.

1671 Video, dici posse, Deum eo ipso, quod largiatur media ex infallibili scientia de consensu futuro Petri, si tribuantur, teneri negare concursum ad dissentium. Sed in primis, si dissensus fieret per puram omissionem, non posset auferri libertas per negationem concursus, utpote qui non sit requisitus ad puram omissionem. Deinde eam scientiâ uideretur consensus infallibiliter futurus, exhibitio concursu indifferenti, tam ad consensum, quam ad dissentium posituum. Ergo per directionem ex ea non quasi reuocaretur decretum de exhibendo concursu indifferenti ad contrarietatis extrema; neque uolitio conditionis, ut sequatur absolute consensus uisus sub tali conditione: & quia uisus est conditionatè futurus cum indifferentia contrarietatis, impediret, ne consensus esset sic absolute futurus; non enim præstaret, ne esset idem ipse consensus, eademque cum indifferentia, prout erat uisus conditionatè futurus.

1672 Et quidem decretum de conditione, eò præcisè connexum cum operatione, quia supponat de hac scientiam sub conditione, quæ subinde sit uolita pro posteriori alio signo naturæ, non apparet, cur debeat officere libertati illius operationis. Sicut non obesset meæ libertati in amando Deum, quod Ioannes uellet mihi ostendere Crucifixi imaginem præsciens ex reuelatione me eius conspectu excitatum amaturum liberè Deum, si eam uidentiam mihi præstaret. Quo in casu scientia conditionata habita per reuelationem, & uolitio ostendendi iconem haberent essentialem connexionem cum meo erga Deum amore libero. Et in sententia assereute, actum semel uerum non posse transire in falsum, notitia conditionata coniecturalis, quæ uera esset de me ad amorem mouendo ex uisa effigie; & uolitio exinde orta manifestandi ipsam mihi, participarent etiam essentialem connexionem cum præfato amore meo libero. Similiter si ego mouerem ad contritionem ex cognitione certa fidei, quod Deus donaturus sit gratiam iustificantem contrito, atque proinde ea cognitio antecederet contritionem; si item hæc ut absolute futura præeat habitam de ipsa à Deo uisionem, & hæc præcedat decretum absolutum diuinum donandi iustificantem gratiam; nihilominus Deo liberum immediate esset istud decretum, quauis ex illa cognitione fidei, ut dirigente ad contritionem, descenderet connexio essentialis cum ipso.

SECTIO CLX.

Delibantur alia fundamenta à ratione.

1673 Tertium fundamentum. Potest Deus moueri ad efficacem amorem mediij infallibilis ex affectu profectuuo infallibilitatis præuifæ. Etenim Deus præsciens, hoc medium fore prædestinato infallibile ad salutem æternam liberè consequendam, potest

potest affici circa eius bonitatem, desiderans eam prædestinato, quia nulla est bonitas supernaturalis, & ad salutem æternam conducens, quæ non valeat terminare diuinum affectum simplicem; nullusque est affectus simplex, qui non possit mouere Deum ad affectum prosequutum existentia sui obiecti. Atqui Deus nequit moueri ad amorem efficacem medijs infallibilis ex simplici, & ex prosequutu affectu infallibilitatis præuisæ, quin prioritate à quo scientia conditionata præcedat eum amorem. Nam nisi præuisio infallibilitatis antecedat, non potest voluntas diuina prosequi eam, amareque efficaciter.

1674 Si quispiam cogitet, præuisionem posse solummodò excitare affectum gaudij in infallibilitatem medijs, deponet mentem hanc, si aduertat, omnem bonitatem creatam, quæ absolute non existens, vel præcindens ab existentia absoluta terminat complacentiam diuinam (vt contingit in bonitate infallibilitatis medijs proposita per scientiam conditionatam) posse terminare affectum prosequutum, & intentionem diuinam circa sui absolutam existentiam. Quod probatur, tum quia eo ipso, quòd res sit bona, & placens Deo, potest Deus amare ipsi existentiam, magis enim placet res absolute existens, quam existens solum in potentia, aut sub conditione, si quidem vt absolute existens, sit simpliciter entitas, & bona. Tum quia consensus salutaris, cognitus vt præcisè possibilis sub vocatione Dei, potest excitare in Deo affectum aliquem prosequutum mouentem ad electionem vocationis. Ergo multò potius consensus cognitus vt futurus sub vocatione, quippe futuritio propinquior sit existentia, quam possibilitas. Tum quia Deus affectu aliquo prosequutu intendit absolute consensum salutem voluntatis. Ergo etiam potest affectu aliquo prosequutu intendere præuisam conditionatè infallibilitatem medijs ad ipsum consensum; ea namque infallibilitas non aliud vltra entitatem medijs inuoluit, quam consensum. Tum denique quia homo præsciens infallibilitatem medijs posset desiderare sibi speciale illius bonum, & à Deo precibus postulare. Ergo & Deus hominem amans potest ei desiderare bonum speciale contentum in infallibilitate medijs.

1675 Quartum fundamentum: Prædestinatio includit amorem, quo Deus singulariter benefacit prædestinatis, non solum in gloria exequutione, sed etiam in medijs, & vocationibus, quibus illos condignè ad gloriam operaturos nouit. Etenim Scriptura sacra, & Ecclesiæ Patres eas vocationes dicunt dignas speciali gratiarum actione, quam non debeant reprobi ob sibi collatas. Scriptura etiam, necnon Patres commendant diuinam liberalitatem, & amorem erga prædestinatos, vt eximium, atque singularem, & propter ipsos tanquam filios, amicosque. Theologi item agnoscunt in Deo aliquos speciales affectus benevolentia, & misericordia circa creaturas racionales, respiciunt præcipuè ad affectus erga prædestinatos. Quæ salua esse non possunt, nisi Deus hos sic vocet, vt à reprobis discernat singularem misericordiam, gratuitaque beneficentia, & absque vllis ipsorum meritis, vt in confesso est apud omnes. Sed ad eam gratiarum actionem non tenerentur prædestinati; neque Deus erga ipsos exerceret singularem benevolentiam, & misericordiam, nisi ex præscientia infallibilitatis vocationum tribueret has. Ergo, &c.

1676 Minor quoad primam partem fulcitur, quia prædestinati non potius deberent Deo gratias ob acceptam vocationem efficacem, quam ob inefficacem, nisi Deus vellet efficacem, quia efficax est. Præcipuum enim grati animi motiuum est benefacientis affectus, ita vt nisi isto vestiatur, nihil moueat bonum exhibitum, ita etiam vt nisi à conferente sit volitum, quæ est proficuum vni præ altero, & nisi donans afficiatur peculiariter erga vnum præ altero, atque erga bonum vnius præ alterius, non euadat in vno præ altero obiectum specialis gratitudinis.

1677 Fulcitur eadem Minor quoad secundam partem, nam benevolentia, & misericordia formalis non exercentur, nisi volendo alteri commodum, quia cognoscitur esse commodum illius. Cum enim cuiuscumque virtutis obiectum sit bonum ipsius formaliter vt tale, sequitur, necesse esse ad beneficentiam, & misericordiam formalem, vt id, in quo hæc virtutes exercentur, ametur, quatenus est commodum eius, cui beneficit, aut cuius miseria subleuatur; sequiturque idem, opus esse ad formalem beneficentiam, & misericordiam diuinam in collatione potius medijs ad gloriam efficacium, quam inefficacium, vt donet ea prædestinatis, quia efficacia sunt, seu motus ex congruitate, intendensque formaliter ipsam; quippe commodum, in quo prædestinatis benefacit magis, & in quo magis miseretur illorum, quam reprobis, sit solum medijs congruitas. Igitur hæc est motiuum impertiendi ea prædestinatis. Quod stare non potest, nisi præscientia de congruitate præcedat, & dirigat voluntatem conferendi ea prædestinatis.

1678 Vnde, etsi Deus per Scientiam Mediam cognoscat congruitatem vocationis quam ad perseuerandum largitur prædestinato præ reprobo; si tamen ex cognita ea congruitate non moueatur ad efficaciter amandum eam prædestinato, non magis obligabitur ad gratias reddendas prædestinatis, quam reprobis; nam & huic donat vocationem, quam vt congruam amat inefficaciter, nempe desiderando, vt congrua sit.

1679 Vnde rursus, quauis per eam scientiam innotescat Deo vocationis congruitas, seu effectus, quem in prædestinato fortietur, cæterum si ea scientia non dirigat voluntatem conferendi talem vocationem, non apparet, quo pacto explicari queat ratio beneficijs specialis, exigentisque specialem gratiarum actionem, facti in collatione potius efficacis, quam inefficacis vocationis. Etenim congruitatem sciri concomitanter ad voluntatem conferendi vocationem, nihil refert, cum haud secus scientia concomitans habeat se in ordine ad affectum voluntatis, ac si subsequeretur, vel ac si nullatenus esset. Præterea bonum gratitudinem nullam meretur, nisi vt voluntariè collatum; specialemque non meretur, nisi vt specialiter voluntariè præstitum. Nihil autem est obiectiuè voluntarium, si merè concomitanter cognoscatur, & non præcognoscatur; quandoquidem obiectiuè voluntarium debeat esse volitum, & quod est volitum, debeat esse præcognitum.

1680 Inquis primò, Deum prædestinatis velle auxilia, in quantum interpretatiuè, & moraliter congrua sunt, antecedente penes prioritatem logicam in quo Scientia Media congruitatis. Contra primò, quia scientia sic præcisè prior haberet se perinde ad vocationis congruæ decretum, ac si non esset. Quare decretum illud nequiret reputari specialis bene

benevolentia, aut discretio, aut miseratio potius, quam decretum vocationis incongruæ, si quidem idem physicè, & moraliter remaneret, etsi vocatione, quam confert, incongrua foret. Contra secundò, nam scientia sic præcisè prior nihil referret ad actum salutarem faciendum, cum neque efficeret ipsum, neque auxilium, quo fieret, neque Deum disponderet, aut iuaret, dirigeretve ad ipsum volendum. Qua ergo ratione spectaret ad prouidentiam de ipso? Quæ, quia est practica ordinatio medijs ad suum finem consequendum, debet prioritate à quo antecedere actum prouisum. Contra tertio. Prioritas in quo nihil aliud est, quam quòd valeat Consequentia à decreto vocandi ad scientiam consensus sub conditione vocationis, & non vice versa; ideoque non est prioritas, quæ verè datur in re, sed quæ fundat actus nostros, quorum vnus sit alio prior, vel imitationem prioris habeat. Hoc autem prioritatis genere non satisfundamentis præiactis, quæ requirunt prioritatem à parte rei. Et scientiam præcedere ratione in quo potius, quam non præcedere, quidnam facit ad interpretationem specialis benevolentia? Quandoquidem talis præscientia non præstet, vt reguletur affectus per scientiam, neque quòd promoueat ipsum, neque ad ipsum spectet magis, quam si non esset; & quandoquidem non valere Consequentiam à scientia ad affectum, non sufficiat, vt hic dicatur velle id, quod per illam repræsentatur.

1681 Omitto, beneficentiam formalem Dei volentis dare prædestinatis media ad salutem æternam efficaciam, non competere Deo per meram interpretationem, sed per veram, & propriam existentiam. Omitto etiam, non satis constare, quomodò à respondente explicetur, prioritatem in quo conuenire scientia respectu voluntatis auxiliandi. Sicut enim non valet, *Deus scit Petrum consensurum, si velit conferre ei auxilium A, ergo vult conferre*: ita neque valet, *Deus vult conferre, ergo scit consensurum*; nam iuxta respondentem posset velle conferre, etiam si sciret oppositum. Si explicet, quatenus ex voluntate conferendi auxilium A, inferatur scientia de consensu Petri, vel de dissensu; iam inde negabit, scientiam determinatè de consensu compotem esse prioritatis etiam in quo respectu voluntatis conferendi auxilium A. Et præterea sicut à voluntate hac valet Consequentia indeterminatè ad scientiam de consensu, vel dissensu; ita à scientia valet ad volitionem, vel nolitionem vocandi.

1682 Contra quartò, quia id etiam, quod est interpretatiuè, & moraliter volitum, debet esse præcognitum. Si quidem in ordine ad ipsum, iuxta prudentem existimationem, ita se gerat voluntas operans, vel omittens operari, ac si physicè vellet illud. Et si quidem ea tendens physicè ad vnum obiectum existimaret imprudenter, quòd haberet se quasi vellet aliud, nisi prius cognosceret hoc, quam exerceret suum actum. Etsi verò concomitanter cognosceret, esset perinde id ad affectum, & effectum, ac si desisset cognitio. Non igitur staret, vt affectus, & effectus non secus se haberent, ac si voluntas tenderet physicè in obiectum. Nec potest voluntati imputari interpretatiuè quid, nisi ita sit cognoscibile, vt queat mouere ipsam. Vnde siue boni, siue mali interpretatiuè voliti cognitio præcedere debet affectum, quem interpretemur esse eius volitionem. In summa: Voluntarium, quod tale sit per actiuam, &

liberam determinationem voluntatis, siue physicam, siue interpretatiuam, quodque pleno ore appelletur voluntarium moraliter, & imputabiliter, non potest consistere nisi virtute cognitionis de obiecto dicto voluntario, neque nisi dependenter ab ea. Hinc si interpretatiuè, moraliter, & imputabili modo (vt respondens concedit) est Deo voluntaria simpliciter, & absolute congruitas auxilijs, quæ prædestinato dispensat, consecrarium erit, vt debeat esse præcognita per Scientiam Mediam, atque per hanc regulata. Et nisi per hanc dirigatur aliquatenus, arduum valde est declarare, cur potius sit Deo voluntaria ea congruitas, quam incongruitas auxilijs, quæ non fortitura esse effectum sciens tribuit reprobis.

1683 Dices secundò, Deum exercere specialem cum prædestinatis benevolentiam ob affectum moraliter infallibilem de consequutione gloria ab illis, quos vrgere decreuit auxilijs moraliter infallibilibus, siue ob multitudinem, siue ob intensionem, siue ob peculiarem proportionem, si communibus, & ordinarijs resistant. Deus enim ex hoc affectu dans auxilia benefacit specialiter in ordine ad gloriam. Hunc autem affectum posse in Deo existere sine directione Scientia Medie. Sed reiciere primò, quia præsens Inuestigatio supponit Scientiam Mediam, & progreditur ad inquirendum, an vt ob eam benefaciat specialiter Deus, opus sit, necne, voluntatem diuinam ab ea dirigi? Secundò, nam inde sequeretur, de facto prædestinatos non debere Deo speciales gratias ob innumera auxilia effectum reipsa habentia, etsi carentia connexionem moraliter certa cum ipso, vtpote ordinaria, & multoties imperfectiora iis, quæ reprobis dispensantur. Probat sequela, nam etsi contingat, ordinarium, & moraliter fallibile auxilium habere reipsa effectum, sed tamen cum id non sit præcognitum certitudine infallibili, siue metaphysicè, siue moraliter, non benefacit Deus magis in collatione talis auxilijs, quam in alterius, quod reipsa expertus sit effectus. Secundò, nam Deum non aliter affici erga omnes prædestinatos, quam si non responsuri ordinarijs auxilijs viderentur, darentur eis extraordinaria, & moraliter infallibilia, dicitur sine autoritate Maiorum, & absque ratione, prouidendoque ad libitum. Legatur Suarez lib. 1. de Prædest. cap. 7. ex num. 12.

1684 Dices tertio, si Deus prædestinaret ad gloriam vt coronam, non prædestinando actus nostros liberos supernaturales meritorios ipsius, Deus conferens prædestinatis auxilia efficaciam exerceret maiorem benevolentiam erga illos, quam erga reprobos, & præ his illi deberent Deo speciales gratias, quin Scientia Media dirigeret ad volenda auxilia, quia efficaciam sunt. Si enim ad id dirigeret, iam Deus prædestinaret formaliter, aut saltem virtualiter eos actus, vt compertum est. Ergo fundamentum quartum non erit validum apud multos Nostrates, qui censent, prædestinationem de facto inuoluere prædefinitiones præfatas, sed tamen possibilem esse sine illis prædestinationem aliquam. Iuxta quos Nostrates possibilis ea prædestinatio saluum relinqueret, quòd Deus prædestinatum à reprobo discerneret in actu tum secundo, tum primo. In secundo quidem, quia cum aequali adhuc quoad entitatem auxilio operatur in prædestinato, quod non in reprobo. Sed & discerneret in actu primo, quoniam conferret auxilium moraliter saltem inæquale, & maius in actu primo per connotationem ad consensum conditionatum. Cuius

Cuius inæqualitatis causa absolutè, & in actu exercito esset solus Deus. Quare tunc stare specialis benevolentia, & amor Dei erga prædestinatum, & hic præ reprobo teneretur ad reddendas Deo speciales gratias, quin Scientia Media dirigeret ad decretum de auxilio ut efficaci, neque ad amorem efficacem auxilij ut congrui. Cur ergo de præfenti prædestinatio requireret aliam in benevolentia, & amore Dei specialitatem, ratione cuius recurrendum sit ad directionem per Scientiam Mediam?

1685 Fateor, posse prædicto modo discurre à Nostratibus illis, ita ut decretum conferendi prædestinato auxilia, quæ ipsa fore congrua præviderentur, etsi non intenderet efficaciter congruitatem, tamen per Scientiam Mediam directam vellet efficaciter entitatem ipsorum maiori cum inclinatione, & affectu prosequutio, quam si cognosceretur sub circumstantiis, in quibus subiaceret incongruitas? Quapropter admissò ut possibili illo prædestinationis modo, firmum maneret quartum fundamentum, nam modus ille & supponeret Scientiam Mediam, & stare cum directione eande proveniente, ratione cuius Deus erga prædestinatum exerceret specialem beneficentiam formalem, & prædestinatus teneretur præ reprobo ad agendas Deo maiores gratias: quanquam non tanta foret benevolentia, quanta est in prædestinatione præfenti, nec debitum gratiarum foret tantum, quantum modò resultat in prædestinato ob intentam efficaciter à Deo congruitatem, & ob decretam entitatem auxiliorum plena cum inclinatione, & affectu prosequutio eis in circumstantiis, in quibus conscius, seu præsciis est Deus de bono illorum effectu.

1686 Et in hoc sensu interpretor complures è Societate Doctores, qui cum negent prædefinitiones diuinas actuum nostrorum liberorum, & prædestinationem ad gloriam ut coronam non concedant nisi post præuisa merita nostra absolutè futura, nihilominus solliciti de Scientia Media sunt ad prædestinationem, tamen non ad eò, ac qui affirmant eas prædefinitiones, censentque, prædestinationem ad gloriam ut coronam præcedere visionem nostrorum meritorum absolutè futurorum. Nimiram Nostrum recusant prædestinationem sic se habentem, ut Deus non velit speciali affectu præuiso ad gloriam, & ad merita prædestinati præuenire hunc, seu non velit huic auxilia requisita ad bene operandum conferre ex speciali beneficentia respiciente aliquatenus eorum congruitatem ad opera salutaria, & ad gloriam consequendam ut coronam. Etenim prædestinatio, quæ sic se haberet, consisteret in decretis conferendi auxilia ad salutaria opera, & dandi vitam æternam ob ea præuisa absolutè. Hæc autem decreta constituerent prouidentiam, quæ esset principium efficacis gratiæ, & gloriæ, & quæ non requireret Scientiam Mediam. Tum quia, ea decreta ferrentur ad entitates tantum absolutas suorum obiectorum absque respectu ad euentum conditionatum, & non aliter, ac si in Deo non daretur Scientia Media. Tum quia ad ea decreta non magis exigeretur Scientia Media, quam ad alia naturalis prouidentia constitutiva, quibus Deus præparet suum concursum ad actus naturales liberos, quos non prædefiniat.

1687 Vnde concludo, Scientiam Mediam, quæ iuxta Nostrum requiritur ad prædestinationem, si hæc sit electio efficax ad gloriæ coronam ante absolutè visa opera meritoria, vel si post absolutè visa, sed

fit prouidentia specialis, & beneuola saluandorum præ reprobis, continensque intrinsecè ex parte Dei infallibilem connexionem cum assequutione finis vite æternæ (uti debere esse prouidentiam, quam importet prædestinatio, persuadent sibi Theologi ex Scriptura sacra, & PP. Ecclesiæ) concludo, inquam, Scientiam Mediam, quæ ad prædestinationem vno, vel altero modo requiritur, eo maximè requiri de titulo, ut dirigatur prædestinatio.

SECTIO CLXI.

Directio per Scientiam Mediam num sit Deo necessaria?

1688 **C**um certum sit ad volendam conditionem, sub qua actus noster liber potest esse, & non esse, non requiri in Deo determinatè directionem per Scientiam Mediam consensus conditionatè futuri, neque per dissensum futuri, quia quavis earum deficiente, potest Deus ex vi alterius velle conditionem: videtur mihi, neque indeterminatè esse requisitam, ut Deus conditionem velit. Probatur primò ex communi loquutione Nostrorum, quibus consuetum est dicere, Scientiam Mediam esse requisitam ex parte Dei, & ad huius perfectionem, non tamen ex parte effectus. Solentque explicare id exinde, quòd, si per impossibile non esset in Deo vlla Scientia Media effectus, posset hic eodem modo, quantum est de se, oriri à suis immediatis, & sufficientibus principiis. Nec sensus est, Scientiam Mediam non esse requisitam determinatè. Id enim nulla probatione egeret, & non explicaretur aptè per impossibilem illam hypothesim. Neque item sensus est, Scientiam Mediam eatenus requiri ex parte Dei, quatenus non possit nisi per illam operari. Etenim si sic esset requisita, esset etiam ex parte effectus, quia huic repugnat produci nisi à Deo ut principio, causaque prima, & vniuersali perfectissima. Ergo deberet supponere ex parte Dei Scientiam Mediam sui determinatè, si ea esset necessaria Deo ad rationem principij, &c.

1689 Probatur secundò: Deus sciens per simplicem intelligentiam, tum se posse velle, & producere vocationem, tum voluntatem creatam posse operari per eam, habet principium sufficiens ad volendam eam. Ergo potest decernere eam, non expectata directione Scientia Mediam ostendentis quid operaretur voluntas creata, si Deus conferret eam vocationem. Quando namque cognitio aliqua prius naturà existens, quam alia, ostendit sufficienter obiectum volendum, potest voluntas velle ipsum, quin expectet cognitionem pro posteriori extitutam, uti potest quin expectet extitutam pro instanti reali sequenti. Scientia autem simplicis intelligentia de voluntate creata, & de vocatione existit prius naturà, quam Media ad eandem terminata; hæc enim est media inter merè naturalem, & merè liberam, illaque est merè naturalis. Quòd autem Deus per simplicem intelligentiam sit sufficienter potens velle conditionem, inde elucet, quia ad rationem communem volendi obiectum sufficit à volente sciri illius essentiam, & illud esse sibi possibile. Nec in Deo aliud præterea specialiter requiritur, vel quia perfectissima eius prouidentia, & prudentissima volitio exigat scire etiam quid

quid sequeretur, si vocatio ponatur; vel quia Deus teneatur attendere ad voluntatis creatæ operationem, siue vt promoueat bonum, siue vt præcauat malum. Non ob primam. Nam ad prouidentiam perfectissimam sufficiunt tum scientia omnium concernentium rem volitam, tum potestas vtendi tota perfectione eius scientiæ, applicandive ad effectum, quando libuerit, quin necesse sit vti semper tali potestate. Sic ab hominibus valde prouidis fiunt sæpe res parui momenti sine cura de euentibus, qui contingunt ex illarum positione, quanuis facile possent diuinare eos. Non ob secundam. Quia Deus, etsi bonum præuideat futurum, potest non procurare efficaciter illud; etsi item præuideat malum futurum, potest non euitare efficaciter illud, quippe absolutissimus dominus neque ad vnum, neque ad alterum vlla lege teneatur, possitque suo iure vtens decernere, vt siue bene, siue malè operatura sit voluntas creata, accipiat quæ præuie necessaria sunt ad operandum. Quam ob rem ex obligatione siue boni promouendi, siue mali auertendi, non teneatur Deus expectare, vt conditionem velit, quid scientia conditionalis dictatura sit de euentu futuro.

1690 Probatur tertio, quia vt ex Sect. 117. est comperitum, ad consensum in statu absoluto non sunt requisitæ aliæ causæ, quam in statu conditionato. Sed in hoc non est Scientia Media principium requisitum consensus, tum quia totus status conditionatus cum suis principiis antecedit Scientiam Mediam; tum quia alioqui consensus conditionatus non præuideretur liber, si quidem libertatem euerat omnis connexio antecedens, & præsertim, quæ sit principij. Ergo cum Scientia Media non sit requisitum principium consensus in statu conditionato, neque erit in absoluto.

1691 Probatur quarto: Si esset necessarium, vocationem oriri à Scientia Media de consensu, vel dissensu, sequeretur, eam, quæ habeatur determinatè de consensu, esse principium necessariò præsuppositum ad hunc. Nam si illa necessaria est ad existentiam vocationis, erit etiam necessaria ad ponendam hunc, qui non nisi dependenter à vocatione poni potest. Atqui eo ipso, quòd consensus requirit Scientiam Mediam, debet requirere eam, quæ determinatè sit sui. Nec enim potest requirere vt principium aliquid repugnans cum existentia sui, quale esset Scientia Media de dissensu, si ponatur vocatio, quia tali scientia à Deo habita determinatè, & vocatione purificata, impossibile esset existere consensus. Ergo is non potest requirere, etiam indeterminatè, vt principium Scientiam Mediam dissensus. Igitur si aliquam requirit, erit determinatè ea, quæ affirmet consensum futurum, si vocatio ponatur. Sed eam determinatè scientiam nequit requirere, salua sui libertate. Quia voluntas creata non potest componere dissensum cum ea scientia, & cum vocatione purificata. Vt autem consensus esset liber, deberet dari in voluntate potestas dissensum componendi cum omnibus principiis necessariò prærequisitis ad ponendum consensum.

1692 Neque in tuto eris, si respondeas, sufficere ad libertatem consensus, quòd voluntas possit componere dissensum cum principiis immediatis consensus, tamen non possit cum mediatis, quorum vnum est Scientia Media de consensu. In tuto, inquam, non eris: primò, nam etiam cum principiis mediatis, quæ requisita sunt, debet posse componi dissensus. Debet namque voluntas posse simpliciter

ponere dissensum. Igitur & posse facere, ne extiterit omne contradicens dissensui. Ast non potest facere, ne extiterit principium, etsi mediatum, requisitum ad consensum. Quoniam eo ipso, quòd voluntas dissentiendo facere possit, quòd non extiterit aliquid principium, sequitur, illud non esse necessarium ad dissentendum, & proinde neque ad consentiendum, si quidem quod sufficit voluntati ad liberè dissentendum, nequeat non sufficere ad liberè consentiendum. Secundò, quia si ad consensus existentiam necessarium est aliquid principium, etiam mediatum, determinatè cum ipso connexum, non possunt omnia immediata principia indifferentia esse. Nempe Deus non offeret concursum, qui in actu primo sit indifferens ad consensum, & dissensum, sed qui sit adstrictus ad consensum, cum debeat offerre concursum proportionatum principiis mediatis, quæ necessariò præcedunt decretum diuinum concurrenti cum voluntate creata. Si ad hoc ergo decretum supponitur necessariò Scientia Media de consensu, repugnans essentialiter dissensui, tale decretum erit alligatum, vt præbeat concursum ad solum consensum. Tertio, nam Deus nequit præbere concursum ad aliquid impossibile, & ex suppositione, quòd impossibile sit. Sed supposito principio, etiam mediato, requisito ad consensum, & repugnante cum dissensu, impossibile est, hunc esse. Ergo & Deum ex tali suppositione offerre concursum indifferenter ad consensum, & dissensum.

1693 Non magis securus eris, si dicas, Scientiam Mediam de consensu, etsi ad hunc prærequiritur in statu absoluto, esse tamen suppositionem consequentem respectu ad statum conditionatum, & ideo impossibilitatem, quam dissentendi inducit, consequentem etiam esse, proptereaque libertati consensus non nociuam. Hoc enim refugium est merè apparens: primò, quia si Scientia Media prærequiritur ad consensum in statu absoluto, implicatorium contradictionis est, quòd ad eundem consensum sit in statu conditionato suppositio consequens, vt in probatione tertia visum est. Secundò, nam impossibilitas dissentendi non potest esse consequens, sed debet esse antecedens, eo ipso, quòd respectu voluntatis, vt in statu absoluto potens consentire, præcedere debeat de consensu Scientia Media. Hæc enim erit, quæ antecedenter inducet impossibilitatem dissensus. Tertio, quia voluntas, vt potens in statu absoluto liberè consentire, atque ad eò vt potens consentire, & dissentire, non est potens facere, ne sit de consensu Scientia Media, quæ prærequiritur ad consensum, ad ipsamque proinde potentiam liberè consentiendi. Ergo nec Scientia Media de consensu est suppositio consequens, cum voluntas, vt potens liberè consentire, non valeat eam impedire: neque impossibilitas dissentendi, quæ per prærequisitam Scientiam Mediam de consensu inducatur, est consequens, cum inducatur non à consensu voluntatis creatæ, sed ab aliquo prærequisito ad ipsum.

1694 Opponet quis primò, Deus non potest non dirigi per scientiam simplicis intelligentia. Ergo nec potest non per Mediam. Secundò, Deus eo ipso, quòd per hanc possit, debet dirigi. Nam per hanc dirigi non est in libera potestate Dei. Cum enim necesse sit, quòd habeat Scientiam Mediam de consensu, vel dissensu, & cum habere de consensu potius, quam de dissensu, non pendeat à determinatione voluntatis increatæ, sed creatæ operaturæ per

Cuius inaequalitatis causa absolutè, & in actu exercito esset solus Deus. Quare tunc sciret specialis benevolentia, & amor Dei erga praedestinatum, & hic praereprobo teneretur ad reddendas Deo speciales gratias, quin Scientia Media dirigeret ad decretum de auxilio ut efficaci, neque ad amorem efficacem auxilij ut congrui. Cur ergo de praesenti praedestinatio requirit aliam in benevolentia, & amore Dei specialitatem, ratione cuius recurrendam sit ad directionem per Scientiam Mediam?

1685 Fator, posse praedicto modo discendi à Nostratibus illis, ita ut decretum conferendi praedestinato auxilia, quae re ipsa fore congrua praeviderentur, etiam non intenderet efficaciter congruitatem, tamen per Scientiam Mediam directam vellet efficaciter entitatem ipsorum maiori cum inclinatione, & affectu prosequuntur, quam si cognosceret sub circumstantiis, in quibus subiaceret incongruitati? Quapropter admittit ut possibili illo praedestinationis modo, firmum maneret quantum fundamentum, nam modus ille & supponeret Scientiam Mediam, & sciret cum directione exinde proveniente, ratione cuius Deus erga praedestinatum exerceret specialem beneficentiam formalem, & praedestinatus teneretur praereprobo ad agendas Deo maiores gratias: quanquam non tanta foret benevolentia, quanta est in praedestinatione praesenti, nec debitum gratiarum foret tantum, quantum modo resultat in praedestinato ob intentam efficaciter à Deo congruitatem, & ob decretam entitatem auxiliorum plena cum inclinatione, & affectu prosequuntur eis in circumstantiis, in quibus conscius, seu praecius est Deus de bono illorum effectu.

1685 Et in hoc sensu interpretor complures à Societate Doctores, qui cum negent praedestinationes etiam actuum nostrorum liberorum, & praedestinationem ad gloriam ut coronam non concedant nisi post praevia merita nostra absolutè futura, nihilominus solliciti de Scientia Media sunt ad praedestinationem, tamen non ad eam, ac qui affirmant eas praedestinationes, consentiunt, praedestinationem ad gloriam ut coronam praecedere visioem nostrorum meritorum absolutè futurorum. Nimirum Nostrum recitant praedestinationem sic se habentem, ut Deus non velit speciali affectu praevio ad gloriam, & ad merita praedestinati praevio re hunc, seu non velit huic auxilia requisita ad bene operandum conferre ex speciali beneficentia respiciente aliquatenus eorum congruitatem ad opera libertaria, & ad gloriam consequendam ut coronam. Etenim praedestinatio, quae sic se habet, consideret in decretis conferendi auxilia ad salutaria opera, & dandi vitam aeternam ob ea praevia absolutè. Haec autem decreta constituerent providentiam, quae esset principium efficacis gratiae, & gloriae, & quae non requireret Scientiam Mediam. Tam quia, ea decreta ferrentur ad entitates tantum absolutas suorum obiectorum absque respectu ad eventum conditionatum, & non aliter, ac si in Deo non daretur Scientia Media. Tunc quia ad ea decreta non magis exigeretur Scientia Media, quam ad alia naturalis providentiae constitutiva, quibus Deus praeparat suum concursum ad actus naturales liberos, quos non praedestinat.

1687 Unde concludo, Scientiam Mediam, quae iuxta Nostrum requiritur ad praedestinationem, si haec sit electio efficacis ad gloriae coronam ante absolutè visioem operum meritoria, vel si post absolutè visa, sed

sit providentia specialis, & benevola salvandorum praereprobis, continensque intrinsecè ex parte Dei infallibilem connexionem cum assequutione finis vitae aeternae (vbi debere esse providentiam, quam importet praedestinatio, persuadent sibi Theologi ex Scriptura sacra, & PP. Ecclesiae) concludo, inquam, Scientiam Mediam, quae ad praedestinationem vno, vel altero modo requiritur, eo maxime requirit de titulo, ut dirigatur praedestinatio.

SECTIO CLXI.

Directio per Scientiam Mediam num sit Deo necessaria?

1688 CUM certum sit ad volendam conditionem, sub qua actus noster liber potest esse, & non esse, non requiri in Deo determinatè directionem per Scientiam Mediam consensus conditionati futuri, neque per dissensum futuri, quia quavis eorum deficiente, potest Deus ex vi alterius velle conditionem: videtur mihi, neque indeterminatè esse requisitam, ut Deus conditionem velit. Probatur primò ex communi loquutione Nostrorum, quibus consuetum est dicere, Scientiam Mediam esse requisitam ex parte Dei, & ad huius perfectionem, non tamen ex parte effectus. Solentque explicare id exinde, quòd, si per impossibile non esset in Deo vlla Scientia Media effectus, posset hic eodem modo, quantum est de se, oriri à suis immediatis, & sufficientibus principiis. Nec sensus est, Scientiam Mediam non esse requisitam determinatè. Id enim nulla probatione egeret, & non explicaretur aptè per impossibilem illam hypothesein. Neque item sensus est, Scientiam Mediam eatenus requiri ex parte Dei, quatenus non possit nisi per illam operari. Etenim si sic esset requisita, esset etiam ex parte effectus, quia huic repugnat produci nisi à Deo ut principio, causaque prima, & vniuersali perfectissima. Ergo debet supponere ex parte Dei Scientiam Mediam sui determinatè, si ea esset necessaria Deo ad rationem principij, &c.

1689 Probatur secundò: Deus sciens per simplicem intelligentiam, tum se posse velle, & producere vocationem, tum voluntatem creatam posse operari per eam, habet principium sufficiens ad volendam eam. Ergo potest decernere eam, non expectata directione Scientiae Mediae ostendentis quid operaretur voluntas creata, si Deus conferret eam vocationem. Quando namque cognitio aliqua prius naturà existens, quam alia, ostendit sufficienter obiectum volendum, potest voluntas velle ipsam, quin expectet cognitionem pro posteriori exituram; ut potest quin expectet exituram pro instanti reali sequenti. Scientia autem simplicis intelligentiae de voluntate creata, & de vocatione existit prius naturà, quam Media ad eandem terminata; haec enim est inedia inter merè naturalem, & merè liberam, illaque est merè naturalis. Quòd autem Deus per simplicem intelligentiam sit sufficienter potens velle conditionem, inde elucet, quia ad rationem communem volendi obiectum sufficit à volente sciri illius essentiam, & illud esse sibi possibile. Nec in Deo aliud praeterea specialiter requiritur, vel quia perfectissima eius providentia, & prudentissima volitio exigat scire etiam quid

quid sequeretur, si vocatio ponatur; vel quia Deus teneatur attendere ad voluntatis creatae operationem, siue ut promoveat bonum, siue ut praevideat malum. Non ob primum. Nam ad providentiam perfectissimam sufficiunt tum Scientia omnium concernentium rem volitam, tum potestas utendi tota perfectione eius scientiae, applicandive ad effectum, quando liberit, quin necesse sit uti semper tali potestate. Sic ab hominibus valde providis sunt saepe res parvi momenti sine cura de eventibus, qui contingunt ex illarum positione, quanvis facile possent divinare eos. Non ob secundum. Quia Deus, etsi bonum praevideat futurum, potest non procurare efficaciter illud; etsi item praevideat malum futurum, potest non euitare efficaciter illud, quippe absolutissimus dominus neque ad vnum, neque ad alterum vlla lege teneatur, possitque suo iure vrens decernere, ut siue bene, siue malè operatura sit voluntas creata, accipiat quae praevie necessaria sunt ad operandum. Quam ob rem ex obligatione siue boni promovendi, siue mali auertendi, non tenetur Deus expectare, ut conditionem velit, quid Scientia conditionalis dictatura sit de eventu futuro.

1690 Probatur tertio, quia ut ex Sect. 117. est competentum, ad consensum in statu absoluto non sunt requisitae aliae causae, quam in statu conditionato. Sed in hoc non est Scientia Media principium requisitum consensus, tum quia totus status conditionatus cum suis principiis antecedit Scientiam Mediam; tum quia alioqui consensus conditionatus non praevideretur liber, si quidem libertatem euerterat omnis conexio antecedens, & praesertim, quae sit principij. Ergo cum Scientia Media non sit requisitum principium consensus in statu conditionato, neque erit in absoluto.

1691 Probatur quarto: Si esset necessarium, vocationem oriri à Scientia Media de consensu, vel dissensu, sequeretur, eam, quae habeatur determinatè de consensu, esse principium necessariò praesuppositum ad hunc. Nam si illa necessaria est ad existentiam vocationis, erit etiam necessaria ad ponendum hunc, qui non nisi dependenter à vocatione poni potest. Atqui eo ipso, quòd consensus requiritur Scientiam Mediam, debet requirere eam, quae determinatè sit sui. Nec enim potest requirere ut principium aliquid repugnans cum existentia sui, quale esset Scientia Media de dissensu, si ponatur vocatio, quia tali scientia à Deo habita determinatè, & vocatione purificata, impossibile esset existere consensus. Ergo is non potest requirere, etiam indeterminatè, ut principium Scientiam Mediam dissensus. Igitur si aliquam requirat, erit determinatè ea, quae affirmet consensum futurum, si vocatio ponatur. Sed eam determinatè scientiam nequit requirere, salua sui libertate. Quia voluntas creata non potest componere dissensum cum ea scientia, & cum vocatione purificata. Ut autem consensus esset liber, deberet dari in voluntate potestas dissensum componendi cum omnibus principiis necessariò praerequisitis ad ponendum consensum.

1692 Neque in tuto eris, si respondeas, sufficere ad libertatem consensus, quòd voluntas possit componere dissensum cum principiis immediatis consensus, tamen non possit cum mediatis, quorum vnum est Scientia Media de consensu. In tuto, inquam, non eris: primò, nam etiam cum principiis mediatis, quae requisita sunt, debet posse componi dissensus. Debet namque voluntas posse simpliciter

ponere dissensum. Igitur & posse facere, ne extiterit omne contradicens dissensui. Ast non potest facere, ne extiterit principium, etsi mediatum, requisitum ad consensum. Quoniam eo ipso, quòd voluntas dissentiendo facere possit, quòd non extiterit aliquod principium, sequitur, illud non esse necessarium ad dissentendum, & proinde neque ad consentiendum, si quidem quòd sufficit voluntati ad liberè dissentendum, nequeat non sufficere ad liberè consentiendum. Secundò, quia si ad consensus existentiam necessarium est aliquod principium, etiam mediatum, determinate cum ipso connexum, non possunt omnia immediata principia indifferentia esse. Nempe Deus non offeret concursum, qui in actu primo sit indifferens ad consensum, & dissensum, sed qui sit adstrictus ad consensum, cum debeat offerre concursum proportionatum principiis mediatis, quae necessariò praecedunt decretum diuinum concurrenti cum voluntate creata. Si ad hoc ergo decretum supponitur necessariò Scientia Media de consensu, repugnans essentialiter dissensui, tale decretum erit alligatum, ut praebat concursum ad solum consensum. Tertio, nam Deus nequit praebere concursum ad aliquid impossibile, & ex suppositione, quòd impossibile sit. Sed supposito principio, etiam mediato, requisito ad consensum, & repugnante cum dissensu, impossibile est, hunc esse. Ergo & Deum ex tali suppositione offerre concursum indifferenter ad consensum, & dissensum.

1693 Non magis securus eris, si dicas, Scientiam Mediam de consensu, etsi ad hunc praerequiratur in statu absoluto, esse tamen suppositionem consequentem respectu ad statum conditionatum, & ideo impossibilitatem, quam dissentendi inducit, consequentem etiam esse, proptereaque libertati consensus non nocivam. Hoc enim refugium est merè apparens: primò, quia si Scientia Media praerequiratur ad consensum in statu absoluto, implicatorium contradictionis est, quòd ad eundem consensum sit in statu conditionato suppositio consequens, ut in probatione tertia visum est. Secundò, nam impossibilitas dissentendi non potest esse consequens, sed debet esse antecedens, eo ipso, quòd respectu voluntatis, ut in statu absoluto potens consentire, praecedere debeat de consensu Scientia Media. Haec enim erit, quae antecedenter inducet impossibilitatem dissensus. Tertio, quia voluntas, ut potens in statu absoluto liberè consentire, atque ad eò ut potens consentire, & dissentire, non est potens facere, ne sit de consensu Scientia Media, quae praerequiratur ad consensum, ad ipsamque proinde potentiam liberè consentiendi. Ergo nec Scientia Media de consensu est suppositio consequens, cum voluntas, ut potens liberè consentire, non valeat eam impedire: neque impossibilitas dissentendi, quae per praerequisitam Scientiam Mediam de consensu inducatur, est consequens, cum inducatur non à consensu voluntatis creatae, sed ab aliquo praerequisito ad ipsum.

1694 Opponet quis primò, Deus non potest non dirigi per Scientiam simplicis intelligentiae. Ergo nec potest non per Mediam. Secundò, Deus eo ipso, quòd per hanc possit, debet dirigi. Nam per hanc dirigi non est in libera potestate Dei. Cum enim necesse sit, quòd habeat Scientiam Mediam de consensu, vel dissensu, & cum habere de consensu potius, quam de dissensu, non pendeat à determinatione voluntatis increatae, sed creatae operaturae per

per gratiam, & concursum, qui ei exhiberetur, consequens est, ut posse dirigi non sit posse facere, ut existat scientia, sed posse ex vi illius iam existentis exercere volitionis actum, qui per illam dirigatur. Deus autem ut sic potens dirigi, non est potens non dirigi, quia est potens dirigi indifferenter, & proinde ex suppositione illius debet esse potens exercere dependenter ab illa actum etiam oppositum, seu debet esse potens velle, & nolle dirigi. Quando namque cognitio aliqua constituit indifferenter potentiam ad actum, debet habere se ad opposita, id est, constituere principium aptum exercendi actus oppositos, ad quos datur indifferenter. Ergo in Deo potente velle ex directione Scientiæ Mediæ, non est vlla potentia ad nolendum dirigi per eam. Vel enim nolle dirigi, supponeret scientiam, & ab ipsa dirigeretur, vel non? Si primum, id est, quod ab arguente intenditur. Si secundum, in contrarium urget illud de Deo potente dirigi per Scientiam Mediam indifferenter. Si verò dicatur, ipsum nolle dirigi, esse quidem directum ab ipsa, proindeque potentiam ad non directionem non respicere talem nolitionem, sed alios actus exercibiles à Deo. Contra est, tum quia hi actus non possunt non esse saltem mediate directi à scientia, ut qui supponant nolitionem illam immediate directam; mediata autem à scientia directio, si necessaria sit, easdem subit difficultates, ac immediata. Tum quia de obiecto cognitio, quæ non supponat volitionem, sed independens ab hac sit, non potest non dirigere hanc immediate, si subsequatur. Patet in habente obiecti ut prohibiti cognitionem, independentem ab eo, quod voluerit illud; non enim potest dirigi à sola cognitione obiecti secundum se, præcindendo ab eius prohibitione, quia si velit obiectum, faciet contra prohibitionem. Non faceret autem formaliter, & culpabiliter contra eam, nisi operaretur directus ab eius cognitione. Similiter ergo Deus non poterit nolle dirigi immediate per Scientiam Mediam in conditione volenda; si quidem hæc scientia, independentem à conditionis volitione, proponat ipsam conditionem sub aliquo prædicato speciali apto ad voluntatem alliciendam, vel retrahendam. Tertio opponer, providentiam Dei non fore in usu perfectissimam, si non dirigatur per Scientiam Mediam: debere autem esse perfectissimam in usu.

1695 Ad primum respondeo assignans in scientia simplicis intelligentiæ tria discriminis capita. Primum, quia nolle in conditione volenda dirigi per eam scientiam, esset nolle dirigi per cognitionem essentiam, & possibilitatis conditionis: quod repugnat Deo volenti ipsam. Secundum, nam ea scientia præcedit in quo Mediam; semper enim, quod naturalius est, prius est, ut ait S. Thomas 1. 2. quæst. 49. artic. 2. in corp. & ut 5. Metaphys. lect. 3. ait: Prius est, quod est alicui determinato principio proprium. Tertium, quoniam Media esset sine ea alia insufficientis dirigere, ut Deus vellet conditionem.

1696 Ad secundum dico, Deum, ut potentem indifferenter dirigi à Scientia Media, esse potentem non proxime, sed remote, ut eius directione. Quæ remota potestas non est ad habendam eam scientiam, sed ad volendam conditionem independentem ab ea, & ad non volendam conditionem, nisi dependenter ab ea. Quæ etiã potestas constituitur non per Mediã, sed per simplicem intelligentiam priorem, ratione cuius potest Deus velle, & nolle conditionem, inexpectata directione per Mediã: potest itidem velle non discernere quidquam, donec per Mediã cognoscat

quid, posita conditione, operaretur voluntas creata: & Deo volente primum, saluatur potestas illa remota; sed volente secundum, aderit potestas proxima, ut reguletur per Scientiam Mediam. Estque advertendum, Deum, ut nolentem hæc dirigi, non supponere hanc, sed solam simplicem intelligentiam, qua cognoscit conditionis essentiam, & possibilitatem, habendamque à se esse aliquam Scientiam Mediam de ea: quod est obiectum necessarium, & ex cognitione illius potest voluntas divina ad volendam cognitionem velle, vel nolle expectare directionem Scientiæ Mediæ determinatam. Est etiam advertendum, si realiter coincident duæ cognitiones à volitione independentes, & vna sit prior virtualiter, quam altera, posse utriusque voluntatem dirigi sola priore, & prævenire ductum posterioris. Id quod intelligas, velim, de voluntate perfecta, & de cognitione ex se sufficiente ad movendum. Sicut enim sæpe in nobis contingit, ut habita vna cognitione in vno instanti reali, non moveamur, nisi expectata alia, quæ adueniat in sequenti instanti: ita potest contingere, quando duæ cognitiones conveniant in eodem instanti reali, sed respondeant diversis signis naturæ. Plura de argumenti huius solutione requirere in num. 1629.

1697 Tertij enodatio sit, providentiam Dei debere esse perfectissimam intensivè, & in essendo, non enim vlla potest esse melior, quam ipsa; sed tamen non debere esse perfectissimam extensivè, seu applicativè; nam queunt non extendi ad vsum in providendo omnes suæ scientiæ terminations, aut formalitates. Potest nimirum Deus, non intendens efficaciter finem actus nobis liberi, atque salutaris, seu potius gloriæ, quæ sit præmium talis actus, & non multum curans de illo, quia per solam complacentiam feratur ad ipsum, non esse ante mediorem gratiæ volitionem sollicitus de efficacia, quam habent ad finis assequutionem, sed solum dirigi per notitiam de possibilitate illius assequendi per talia media. Neque absolum est dicere, supernaturalem Dei providentiam posse non esse perfectissimam extensivè, seu applicativè, & quoad vsum scientiæ omnis, qua præditus est diivinus intellectus. Sicut absurdum non est affirmare, posse non esse perfectissimam quoad vsum voluntatis diivine, intendendo efficaciter actum nobis liberum, & salutarem, seu finem gloriæ ut coronæ. Qui Deo possibilis non vsum intentionis efficacis staret cum perfectione intensiva, & sufficiente ad supernaturalem quandam Dei providentiam, sed non indigentem directione per Scientiam Mediam. Eatenus namque posset indigere, quatenus talis directio esset necessaria ad voluntatem conferendi media gratiæ. Sed ad hanc voluntatem non esset necessaria in communi Nostrorum sententia, quam supponimus, de non requisitis simpliciter, et si possibilibus, prædefinitionibus diivinis efficacibus creatorum actuum liberorum salutarium, gloriæque ut coronæ. Ideo autem non esset necessaria, quia media gratiæ tunc distribuerentur voluntate eadem, siue essent, siue non essent futura efficacia, alioqui voluntas conferens media illa haberet intrinsecam, & essentialem connexionem cum actibus, & cum gloria ut coronæ, essetque formaliter, aut virtualiter prædefinitio efficax.

1698 Ad sunt etiam in eadem diivina providentia duo alia exempla, ex quibus deducitur, non debere semper esse perfectissimam quantum ad vsum. Sit itaque secundum exemplum in providentia supernaturali, qua Deus dirigit reprobos in salutem æternam,

æternam, providetque eis media sufficientia, & quæ cum perfectissima sit intensivè, atque in essendo, nihilominus non est tam perfecta quoad vsum, quam est illa, qua prædestinatis providet Deus media efficacia, præsciensque fore efficacia, quod non præscit de mediis, quæ largitur reprobis. Tertium exemplum sit in naturali providentia, quæ ad fines particulares, distinctos à generali gloriæ Dei, & ostensionis attributorum suorum, non semper fertur efficaciter, cum dirigat creaturas sæpe ad plures, qui non obtinentur ob defectum concursus, aut auxilij, quod præstandum esset ab ipsis creaturis. Eum ob defectum ignis v. g. non ascendit in suum centrum, etsi, ut ascenderet, contulerit ei Deus levitatem. Non ideo autem imperfectionis fugillanda est naturalis providentia Dei. Nam cum summa sapientia, & potentia providentis potest rectè componi non assequutio finis intenti tantum inefficaciter, & conditionatè. Quippe tunc frustratio finis non arguat defectum sapientiæ, aut potentiæ, sed tantum conditionis, eumque per creaturas stantem, tribuendumque ipsis.

1699 Sed ex his opponer quis quartò, si supernaturalis providentiæ perfectio intensiva stare potest sine extensiva, seu sine applicatione, & usu totius diivine scientiæ, ita ut absque directione per Mediã provideat Deus summa cum perfectione in essendo actus liberos salutaris voluntatis creatæ. Igitur & ipsa scientia poterit ad eiusdem providentiæ perfectionem intensivam habere se impertinenter, & perinde, ac si non esset, quanquam aliunde sit requisita ad perfectionem intellectus diivini, quatenus hunc latere nequeat consensus, vel dissensus voluntatis creatæ sub quavis conditione indifferente, & conducente. Nego Consequentiam, quia perfectio intensiva diivine providentiæ erga actus liberos salutaris, etsi non debeat importare directionem actualem per Scientiam Mediam, postulat tamen potentiam ad directionem: eaque potentia consistere non valet sine illa scientia. Quæ proinde requireretur non tantum ex titulo perfectionis intellectus diivini, sed etiam ex titulo intensivæ perfectionis providentiæ præfatæ. De altera verò, quæ non modo sit supernaturalis, sed etiam prædestinativa, talisque, qualis per sacras literas, & PP. Ecclesiæ nobis innoscit, iam affatim in præcedentibus Sectionibus explicui meam mentem circa actualem directionem, quam petit. Quarta hæc obiectio non ita facile dissolvetur à Lessio, Herice, atque Martinono, qui duos illos allegat, & sequitur *disp. 20. sect. 1.* à cæterisque inficiantibus, possibilem esse directionem per Scientiam Mediam, sed asserentibus, hanc esse requisitam ad modum intendendi finem, & eligendi media, qui decet providentiam diivinam perfectissimam.

1700 Quintò opponi potest: Requisite erit directio per Scientiam Mediam ad discernendam conditionem, & consequenter ad consensum in statu absoluto, in quo dependet necessariè à decreto conditionis, si possibilis sit talis directio. Nam decretum conditionis directum per Scientiam Mediam quasi dependeret seipso, & proinde essentialiter ab hac. Etenim illius dependentia non esset quid ab illo distinctum. Non quidem ipsa scientia, si quidem, hac existente, possit non dari illud. Non item aliquid medium inter scientiam, & decretum; nam assignabile non est. Si dicatur, dependentiam decreti à scientia, neque esse istam solam, neque illud solum, sed vnam, & alterum simul, petente decreto dirigi à scientia de consensu, si ea existat; sed cum ea possit non existere

R. P. Gabr. de Henao, Scient. Med. Pars I.

re, poterit decretum non dirigi ab ea, sed haberi, quando datur scientia de consensu. Contra erit, quia etiam existente scientia de consensu, potest ab ea non dependere decretum aliquod de conditione. Si ob id secundò dicatur, decreti à scientia directi dependentiam connotare, non fore conditionatum talis decreti, si deficeret scientia. Contra etiam erit primò; nam non extitutum decretum, si non daretur scientia, est tantummodò signum dependentiæ, indicans dari in decreto aliquid, ob quod non existeret, si deficeret scientia, & non est ipsa dependentia, quæ cum sit directio passiva decreti per scientiam existens actu à parte rei, nequit consistere in non fore conditionato, quod non est aliquid existens actu à parte rei. Secundò, quoniam decretum potest actualiter dirigi à scientia, tamen, hac deficiente, extitutum foret. Si namque in se spectatum non exigit potius hanc scientiam dirigentem, quam oppositam, cur non posset contingere, ut non existent ea, à qua dirigitur, esset remansurum, existente alia scientia? Et consequenter cur non posset dependere actu ab alia? Est certè eadem in utroque difficultas. Præterea principium physicum reale potest actu producere effectum, etsi Deus decernat causandum illum fore per aliud, si illud deficeret. Ergo similiter de principio virtuali metaphysico.

1701 Hoc argumentum instatur in inefficaci gloriæ intentione, ex qua ut principio virtuali, iuxta arguentes, oritur vocationis decretum, quin tamen illa sit necessaria ad istud, utpote quod ex alio sine posset haberi à Deo. Instatur etiam in intentione finis derivata ex simplici complacentia illius, necnon in electione mediorem orta ex intentione inefficaci finis; quin tamen simplex complacentia requiratur ad finis intentionem, neque hæc, quæ sit inefficax, exigatur ad mediorem electionem. Omitto instantias alias, & respondeo primò, posse decretum aliquod dependere à scientia, quin habeat sibi adæquatè identificatam dependentiam, & directionem passivam ab ea, & quin dependentia identificetur adæquatè formalitatibus decreti, & scientiæ simul sumptis. Potest enim ultra illas includere formaliter aliud decretum reflexum, quo Deus velit uti scientiæ directione ad decretum de vocatione. Si vsum scientiæ erit Deo magis voluntarius, & liber; nam involuet electionem, & determinationem liberam, qua voluntas diivina explicitè, atque formaliter decernat procedere dependentem à directione scientiæ. Aliunde non est, cur repugnet vsum ita constitutus. Neque proceditur in infinitum decretorum, si quod est reflexum, dependeat seipso à scientia. Unde respondeo secundò, posse etiam decretum aliquod dependere seipso, & essentialiter à Scientia Media, sed quin consensus noster in statu absoluto dependeat necessariè à decreto illo, cum non sic dependat ab ipso decretum aliud directum de vocatione. Quod dixi de decreti essentiali dependentia à Scientia Media, non solum est verum in decreto illo reflexo, sed etiam in nonnullis aliis, ut in eo, de quo ad num. 1628. & in prædefinitione efficaci actus nostri liberi salutaris, in volitione vocationis, ut efficaci, imò & præcisè secundum vocationem, si vcatio constet prædicato aliquo speciali, ratione cuius exigat, ut non conferatur, nisi ex directione per Scientiam Mediam. Et à talibus decretis consensus noster non dependebit necessariè in statu absoluto.

per gratiam, & concursum, qui ei exhiberetur, consequens est, ut posse dirigi non sit posse facere, ut existat scientia, sed posse ex vi illius iam existentis exercere volitionis actum, qui per illam dirigatur. Deus autem ut sic potens dirigi, non est potens non dirigi, quia est potens dirigi indifferenter, & proinde ex suppositione illius debet esse potens exercere dependenter ab illa actum etiam oppositum, seu debet esse potens velle, & nolle dirigi. Quando namque cognitio aliqua constituit indifferenter potentiam ad actum, debet habere se ad opposita, id est, constituere principium aptum exercendi actus oppositos, ad quos datur indifferentia. Ergo in Deo potente velle ex directione Scientiæ Mediæ, non est vlla potentia ad nolendum dirigi per eam. Vel enim nolle dirigi, supponeret scientiam, & ab ipsa dirigeretur, vel non? Si primum, id est, quod ab arguente intenditur. Si secundum, in contrarium urget illud de Deo potente dirigi per Scientiam Mediā indifferentem. Si verò dicatur, ipsum nolle dirigi, esse quidem directum ab ipsa, proindeque potentiam ad non directionem non respicere talem volitionem, sed alios actus exercibiles à Deo. Contrà est, tum quia hi actus non possunt non esse saltem mediātē directi à scientia, ut qui supponant volitionem illam immediatē directam; mediata autem à scientia directio, si necessaria sit, easdem subit difficultates, ac immediata. Tum quia de obiecto cognitio, quæ non supponat volitionem, sed independens ab hac sit, non potest non dirigere hanc immediatē, si subsequatur. Patet in habente obiecti ut prohibiti cognitionem, independentem ab eo, quod voluerit illud; non enim potest dirigi à sola cognitione obiecti secundum se, præscindendo ab eius prohibitione, quia si velit obiectum, faciet contra prohibitionem. Non faceret autem formaliter, & culpabiliter contra eam, nisi operaretur directus ab eius cognitione. Similiter ergo Deus non poterit nolle dirigi immediatē per Scientiam Mediā in conditione volenda; si quidem hæc scientia, independentem à conditionis volitione, proponat ipsam conditionem sub aliquo prædicato speciali apto ad voluntatem alliciendam, vel retrahendam. Tertio opponet, providentiam Dei non fore in usu perfectissimam, si non dirigatur per Scientiam Mediā: debere autem esse perfectissimam in usu.

1695 Ad primum respondeo assignans in scientia simplicis intelligentiæ tria discriminis capita. Primum, quia nolle in conditione volenda dirigi per eam scientiam, esset nolle dirigi per cognitionem essentia, & possibilitatis conditionis: quod repugnat Deo volenti ipsam. Secundum, nam ea scientia præcedit in quo Mediā; semper enim, quod naturalius est, prius est, ut ait S. Thomas 1. 2. quæst. 49. artic. 2. in corp. & ut 5. Metaphys. lect. 3. ait: Prius est, quod est alicui determinato principio proprium. Tertium, quoniam Media esset sine ea alia insufficientem dirigere, ut Deus vellet conditionem.

1696 Ad secundum dico, Deum, ut potentem indifferenter dirigi à Scientia Media, esse potentē non proximē, sed remotē, uti eius directione. Quæ remota potestas non est ad habendam eam scientiā, sed ad volendam conditionem independentem ab ea, & ad non volendam conditionem, nisi dependenter ab ea. Quæ etiā potestas constituitur non per Mediā, sed per simplicem intelligentiam priorem, ratione cuius potest Deus velle, & nolle conditionem, inexpectata directione per Mediā: potest itidem velle non decernere quidquam, donec per Mediā cognoscat

quid, posita conditione, operaretur voluntas creata: & Deo volente primum, saluatur potestas illa remota; sed volente secundum, adert potestas proxima, ut regulatur per Scientiam Mediā. Estque advertendum, Deum; ut nolentem hæc dirigi, non supponere hanc, sed solam simplicem intelligentiam, qua cognoscit conditionis essentiam, & possibilitatem, habendamque à se esse aliquam Scientiam Mediā de ea: quod est obiectum necessarium, & ex cognitione illius potest voluntas divina ad volendam cognitionem velle, vel nolle expectare directionem Scientiæ Mediæ determinatam. Est etiam advertendum, si realiter coincident duæ cognitiones à volitione independentes, & vna sit prior virtualiter, quam altera, posse utrique voluntatem dirigi sola priore, & prævenire ductum posterioris. Id quod intelligas, velim, de voluntate perfecta, & de cognitione ex se sufficiente ad movendum. Sicut enim sæpe in nobis contingit, ut habita vna cognitione in vno instanti reali, non moueamur, nisi expectata alia, quæ adueniat in sequenti instanti: ita potest contingere, quando duæ cognitiones conveniant in eodem instanti reali, sed respondeant diversis signis naturæ. Plura de argumenti huius solutione require in num. 1629.

1697 Tertij enodatio sit, providentiam Dei debere esse perfectissimam intensiue, & in essendo, non enim vlla potest esse melior, quam ipsa; sed tamen non debere esse perfectissimam extensiue, seu applicatiue; nam queunt non extendi ad usum in providendo omnes suæ scientiæ terminaciones, aut formalitates. Potest nimirum Deus, non intendens efficaciter finem actus nobis liberi, atque salutaris, seu potius gloriæ, quæ sit præmiū talis actus, & non multum curans de illo, quia per solam complacentiam feratur ad ipsum, non esse ante mediour gratiæ volitionem sollicitus de efficacia, quam haberent ad finem assequutionem, sed solum dirigi per notitiam de possibilitate illius assequendi per talia media. Neque absolum est dicere, supernaturalem Dei providentiam posse non esse perfectissimam extensiue, seu applicatiue, & quoad usum scientiæ omnis, qua prælitus est diuinus intellectus. Sicut absurdum non est affirmare, posse non esse perfectissimam quoad usum voluntatis diuinæ, intendendo efficaciter actum nobis liberum, & salutarem, seu finem gloriæ ut coronæ. Qui Deo possibilis non usus intentionis efficacis staret cum perfectione intensiua, & sufficiente ad supernaturalem quandam Dei providentiam, sed non indigentem directione per Scientiam Mediā. Eatenus namque possit indigere, quatenus talis directio esset necessaria ad voluntatem conferendi mediæ gratiæ. Sed ad hanc voluntatem non esset necessaria in communi Nostrorum sententia, quam supponimus, de non requisitis simpliciter, et si possibilibus, prædefinitionibus diuinis efficacibus creatorum actuum liberorum salutarium, gloriæque ut coronæ. Ideo autem non esset necessaria, quia mediæ gratiæ tunc distribuerentur voluntate eadem, siue essent, siue non essent futura efficacia, alioqui voluntas conferens mediā illa haberet intrinsecam, & essentialem connexionem cum actibus, & cum gloria ut coronæ, essetque formaliter, aut virtualiter prædefinitio efficax.

1698 Ad sunt etiam in eadem diuina providentia duo alia exempla, ex quibus deducitur, non debere semper esse perfectissimam quantum ad usum. Sit itaque secundum exemplum in providentia supernaturali, qua Deus dirigit reprobos in salutem æternam,

æternam, prouidetque eis mediā sufficientia, & quæ cum perfectissima sit intensiue, atque in essendo, nihilominus non est tam perfecta quoad usum, quam est illa, qua prædestinatis prouidet Deus mediā efficaciam, præsciensque fore efficaciam, quod non præscit de mediis, quæ largitur reprobis. Tertium exemplum sit in naturali providentia, quæ ad fines particulares, distinctos à generali gloriæ Dei, & ostensionis attributorum suorum, non semper fertur efficaciter, cum dirigat creaturas sæpe ad plures, qui non obtinentur ob defectum concursus, aut auxilij, quod præstandum esset ab ipsis creaturis. Eum ob defectum ignis v. g. non ascendit in suum centrum, et si, ut ascenderet, contulerit ei Deus leuitatem. Non ideo autem imperfectionis sigillanda est naturalis prouidentia Dei. Nam cum summa sapientia, & potentia prouidentis potest recte componi non assequutio finis intenti tantum inefficaciter, & conditionatè. Quippe tunc frustratio finis non arguat defectum sapientiæ, aut potentiæ, sed tantum conditionis, eumque per creaturas stantem, tribuendumque ipsis.

1699 Sed ex his opponet quis quartò, si supernaturalis prouidentia perfectio intensiua stare potest sine extensiua, seu sine applicatione, & usu totius diuinæ scientiæ, ita ut absque directione per Mediā prouideat Deus summa cum perfectione in essendo actus liberos salutaris voluntatis creatæ. Igitur & ipsa scientia poterit ad eiusdem prouidentia perfectionem intensiuam habere se impertinenter, & perinde, ac si non esset, quanquam aliunde sit requisita ad perfectionem intellectus diuini, quatenus hunc latere nequeat consensus, vel dissensus voluntatis creatæ sub quavis conditione indifferente, & conducente. Nego Consequentiam, quia perfectio intensiua diuinæ prouidentia erga actus liberos salutaris, et si non debeat importare directionem actualem per Scientiam Mediā, postulat tamen potentiam ad directionem: eaque potentia consistere non valet sine illa scientia. Quæ proinde requireretur non tantum ex titulo perfectionis intellectus diuini, sed etiam ex titulo intensiue perfectionis prouidentia præfata. De altera verò, quæ non modo sit supernaturalis, sed etiam prædestinativa, talisque, qualis per sacras literas, & PP. Ecclesiæ nobis innotescit, iam affatim in præcedentibus Sectionibus explicui meam mentem circa actualement directionem, quam petit. Quarta hæc obiectio non ita facile dissolueretur à Lessio, Herice, atque Martinono, qui duos illos allegat, & sequitur disp. 20. sect. 1. à cæterisque inficiantibus, possibilem esse directionem per Scientiam Mediā, sed asserentibus, hanc esse requisitam ad modum intendendi finem, & eligendi mediā, qui decet prouidentiam diuinam perfectissimam.

1700 Quintò opponi potest: Requisita erit directio per Scientiam Mediā ad decernendam conditionem, & consequenter ad consensum in statu absoluto, in quo dependet necessariè à decreto conditionis, si possibilis sit talis directio. Nam decretum conditionis directum per Scientiam Mediā quasi dependeret seipso, & proinde essentialiter ab hac. Etenim illius dependentia non esset quid ab illo distinctum. Non quidem ipsa scientia, si quidem, hac existente, possit non dari illud. Non item aliquid medium inter scientiam, & decretum; nam assignabile non est. Si dicatur, dependentiam decreti à scientia, neque esse istam solam, neque illud solum, sed vnam, & alterum simul, petente decreto dirigi à scientia de consensu, si ea existat; sed cum ea possit non existere.

R. P. Gabr. de Henao, Scient. Med. Pars I.

re, poterit decretum non dirigi ab ea, sed haberi, quando de tur scientia de dissensu. Contrà erit, quia etiam existente scientia de consensu, potest ab ea non dependere decretum aliquod de conditione. Si ob id secundò dicatur, decreti à scientia directi dependentiam connotare, non fore conditionatum talis decreti, si deficeret scientia. Contrà etiam erit primò; nam non extitit decretum, si non daretur scientia, est tantummodò signum dependentiæ, indicans dari in decreto aliquid, ob quod non existeret, si deficeret scientia, & non est ipsa dependentia, quæ cum sit directio passiuæ decreti per scientiam existens actu à parte rei, nequit consistere in non fore conditionato, quod non est aliquid existens actu à parte rei. Secundò, quoniam decretum potest actualiter dirigi à scientia, tamen si, hac deficiente, extitit foret. Si namque in se spectatum non exigit potius hanc scientiam dirigentem, quam oppositam, cur non posset contingere, ut non existent ea, à qua dirigitur, esset remansurum, existente alia scientia? Et consequenter cur non posset dependere actu ab alia? Est certè eadem in vitroque difficultas. Præterea principium physicum reale potest actu producere effectum, et si Deus decernat causandum illum fore per aliud, si illud deficeret. Ergo similiter de principio virtuali metaphysico.

1701 Hoc argumentum instatur in inefficaci gloriæ intentione, ex qua ut principio virtuali, iuxta arguentes, oritur vocationis decretum, quin tamen illa sit necessaria ad istud, utpote quod ex alio sine posset haberi à Deo. Instatur etiam in intentione finis detiuata ex simplici complacentia illius, necnon in electione mediour orta ex intentione inefficaci finis; quin tamen simplex complacentia requiratur ad finis intentionem, neque hæc, quæ sit inefficax, exigatur ad mediour electionem. Omitto instantias alias, & respondeo primò, posse decretum aliquod dependere à scientia, quin habeat sibi adæquatè identificatam dependentiam, & directionem passiuam ab ea, & quin dependentia identificetur adæquatè formalitatibus decreti, & scientiæ simul sumptis. Potest enim ultra illas includere formaliter aliud decretum reflexum, quo Deus velit uti scientiæ directione ad decretum de vocatione. Si usus scientiæ erit Deo magis voluntarius, & liber; nam inuoluet electionem, & determinationem liberam, qua voluntas diuina explicitè, atque formaliter decernat procedere dependenter à directione scientiæ. Aliunde non est, cur repugnet usus ita constitutus. Neque proceditur in infinitum decretorum, si quod est reflexum, dependeat seipso à scientia. Vnde respondeo secundò, posse etiam decretum aliquod dependere seipso, & essentialiter à Scientia Media, sed quin consensus noster in statu absoluto dependeat necessariè à decreto illo, cum non sic dependeat ab ipso decretum aliud directum de vocatione. Quod dixi de decreti essentiali dependentia à Scientia Media, non solum est verum in decreto illo reflexo, sed etiam in nonnullis aliis, ut in eo, de quo ad num. 1628. & in prædefinitione efficaci actus nostri liberi salutaris, in volitione vocationis, ut efficacis, imò & præcisè secundum entitatem, si vocationis constet prædicato aliquo speciali, ratione cuius exigat, ut non conferatur, nisi ex directione per Scientiam Mediā. Et à talibus decretis consensus noster non dependebit necessariè in statu absoluto.

SECTIO CLXII.

Quoniam pacto directio per Scientiam Mediam concilietur cum libertate creata?

1702

Concordiæ difficultas confurgit exinde primò, quòd si hæc esset principium virtuale decreti de vocatione ad consensum salutarem, vocatio absolutè existens, vt conditionatè præuisa operatura, antecederet proprietate à quo consensum absolutè existentem. Nam scientia antecederet sic decretum, decretum vocationem, vocatio consensum. Quare vocatio, & scientia consensus sub ea antecederent sic ipsum absolutè existentem. Sed non inoffensa ipsius libertate. Ergo, &c. Probatur Minor, quia vocatio sic se habens esset suppositio simpliciter antecedens, & connexa cum consensu: omittenteque ipsum non esset in potestate voluntatis creatæ, siue coniungendo omissionem cum scientia, alioqui hæc falleretur; siue faciendo, ne hæc fuerit in signo antecedenti rationis: cum enim vocatio absolutè existens pendeat actualiter ab hac tanquam à sui causa, implicatorium contradictionis est, quòd voluntas creata possit facere, ne hæc fuerit causa consensus in signo antecedenti rationis.

1703

Hoc tamen primum difficultatis caput, si quid vrget, non magis, nec minus, siue scientia antecedit, siue non antecedit prioritate à quo decretum vocationis. Nam creatæ voluntati, vt proximè potenti consentire, & non consentire, proindeque libertati consensus, non magis obstat decretum illud regulatum per scientiam, quam non regulatum. Eo namque ipso, quòd voluntas, vt proximè potens consentire, possit facere, ne fuerit suppositio vlla repugnans cum dissensu, nequibit quidquam obesse potestati simpliciter illius ad dissentiendum. Vt autem voluntas possit facere quod dixi, non magis refert, non fuisse illud decretum directum per scientiam. Quod vt constat, suppono primò, complexum ex scientia, & decreto connecti essentialiter cum consensu, etiam si decretum non reguletur per scientiam. Secundò, ad libertatem consensus opus omnino esse, vt voluntas possit facere, ne fuerit in Deo complexum illud. Et cum non possit id per potentiam faciendi, ne habuerit Deus decretum; nam talis potentia esset chimerica, sequitur, posse id per potentiam faciendi, ne fuerit scientia. Vnde si in signo, quo est potens consentire, debet posse impedire omnem suppositionem repugnantem cum dissensu, quia debet esse potens simpliciter ad dissensum, sequitur subinde, debere in eodem signo posse facere, ne fuerit scientia.

1704

His suppositis, rogo, quomodo post vocationem absolutè existentem in voluntate sit in huius potestate facere, ne fuerit scientia de consensu? Vt enim S. Augustinus lib. 1. retract. cap. 21. ait: *In potestate nostra non est, nisi quod nostram sequitur voluntatem.* Scientia autem non videtur subsequi conditionis positionem, neque potestatem absolutam creatæ voluntatis ad consentiendum, & dissentiendum, neque ipsum consensum absolutè existentem, si quidem absque his omnibus existere valeat. Is est potissimus scrupulus in doctrina de scientia, & decreto directo ab ea, constitutis in voluntatis creatæ potestate, vt potens consentire, & dissentire. Idemque scrupulus communis esse debet negantibus directionem decreti per scientiam. Et si enim

confectariè negent, hanc prioritate à quo antecedere positionem conditionis, & cetera, quæ proximè recensui; tamen contendunt, esse independentem absolutè, & eatenus priorem, quatenus ad suum esse non exigat absolutè illa; voluntque, esse simul dependentem, & posteriorem conditionatè, quatenus postulet, consensum dari, quando ponatur conditio, qua posita, præscindatur ab eo, quòd fuerit, vel non fuerit ipsa scientia, sicque exerceatur dependentia, & posterioritas conditionata, quam suo in conceptu importat. Sed hæc eodem modo locum habent, etsi scientia antecedit prioritate à quo. Sicut enim potest esse ita independens, & prior absolutè, vt retineat dependentiam, & posterioritatem conditionatam; cur nequibit esse ita absolutè antecedens instar causæ, vt conditionatè sit simul subsequens. Et quidem dum causa non sit immediata, neque necessaria, vt scientia non est, poterit optimè in signo constituta voluntatis cum proximè requisitis præscindi ab eo, quòd talis causa antecesserit, sicque exerceri conditionata dependentia, & posterioritas illius.

Si dicas, voluntatem ornatam proximis requisitis non posse facere, ne extiterit causa, à qua de facto pendet, ideoque si scientia sit causa requisitorum, non posse à voluntate illius instructa fieri, ne extiterit scientia. Contrà est, quia simili modo argueret licet, etiam si scientia non sit causa. Etenim voluntas, vt prædita proximis requisitis, non potest facere, ne extiterit id, quòd independenter ab illis haberet esse. Ergo cum scientia habeat suum esse independenter à vocatione, non poterit voluntas, vt per vocationem ornata, facere, ne fuerit scientia. Quare sicut negantes in scientia antecessorem prioritatis à quo respondebunt, Antecedens verum esse de co, quòd est absolutè independentens, quin sit simul dependens conditionatè: ita & ego ad ipsorum objectionem respondebo, Antecedens non esse verum, nisi de causa necessaria, & quæ ita est independens & prior absolutè, vt non sit etiam dependens, & posterior conditionatè. Nam si causa habeat se opposito modo (sicque se habet scientia) itare poterit ratione mutua dependentiæ, vt causet aliquod requisitum proximum operationis dependenter ab eo, quòd tali requisitoposito, voluntas proditura foret in operationem. Quapropter nihil obest, quominus Scientia Media ita sit causa consensus, vt sit quasi dependens, & quasi causata, & proinde nihil obest, quominus ita causet, vt voluntas facere poterit, ne extiterit. Hæc, & scripta in sect. 57. & 58. qui attentè legerit, non perget (vt spero) remorari eam curam, quam ingressus est difficultas initio Sectionis proposita circa conciliationem directionis per Scientiam Mediam cum libertate creata.

SECTIO CLXIII.

Prosequutio eiusdem conciliationis. Agitur de decreto diuino elargiendi auxilium efficax, quia efficax.

Quantum ad concordiam directionis per Scientiam Mediam cum libertate creata restat alia difficultas, exinde desumpta, quòd si Deus dirigeretur Scientiæ Mediæ, consequens primò esset, dirigi ad dandum auxiliū aliquod, quia efficax ad consensum salutarem eliciendū, & ad dissensum peccaminosum vitandum. Secundò consequens esset, collatum ita

1706

ita vt negaret, si præuideret fore inefficax. Tertiò consequens esset, existere in Deo decretum non distribuendum auxiliū aliquod, nisi futurum sit efficax. Atqui tale decretū derogaret libertati consensus, ad quem dispensaretur auxiliū. Ergo, &c. Probatur Minor primò, quia tale decretum esset suppositio omnino antecedens, si quidem antecederet ad Scientiam Mediā haberetur à Deo directo per simplicem intelligentiam cognoscentem auxilia omnia possible, indeque volentem non dare, nisi ea, quæ per Mediam præuideantur profutura, cum possit vi etiā eiusdem simplicis intelligentiæ, cōtinendo se in proidentia generali supernaturali, & attendendo præuise ad sufficientiam, velle dare siue quæ profutura, siue quæ non profutura essent. Quare cum post à Deo habitum decretum illud in vno signo succedat in alio Scientia Media auxiliū, quæ profutura essent, Deusque inde determinetur ad non eligenda, & conferenda, nisi quæ sibi magis placuerint è cumulo profuturorum, dubitari non potest, quin decretum illud esset suppositio profus antecedens. Deinde esset repugnans essentialiter dissensui peccaminoso; nam vi illius, vel necesse esset, dari auxiliū dependenter ab eo, quòd peccandum non esset per dissensum; vel necesse esset, subtrahi auxiliū, & in actu primo libertatem, sine qua delinqui per dissensum non possit.

1707

Probatur secundò eadem Minor: Si Deus absque præuia Scientia Media decerneret efficaciter, quòd Petrus amaret ipsum, non determinans, an libere vel necessariò, & postea per Scientiam Mediam videns fore infallibiliter amorem Petri sub conditione auxiliij A, indifferentis, applicaret huiusmodi auxiliū ad præfati decreti executionem infallibilem, adhuc in tali casu amor non esset liber. Ergo similiter non esset liber ille, ad quem Deus decreuisset non dare nisi illud auxiliū, quòd præuideretur fore efficax. Consequentia patet ex paritate exempli, seu potius ex identitate rationis. Antecedens firmatur, illud namque decretum esset amoris efficax prædefinitio, Scientiam Mediam anteuertens, quæ in Schola Societatis nocet libertati actus prædefiniti. Non supponeret ad sui existentiam determinationem liberam voluntatis Petri, & peteret, quòd esset futurus amor per auxiliū siue indifferentis, siue prædeterminans. Tolleret à voluntate Petri potestatem ita impediendi amorem, vt neque liberè, neque necessariò eliciendus esset. Neque enim ea potestas daretur in sensu composito illius decreti, vt per se patet. Neque etiam in diuiso, quia voluntas Petri non haberet potestatem impeditiuam decreti illius per aliquam operationem liberam, qua exercita, sequeretur non existere illud in Deo, cum independenter ab eo, quòd esset liberè operatura, conceptu fuisset à Deo, & non operante liberè ipsa, maneret illud ad operationem necessariam determinans, proindeque existens. Præterea Deus volens concipere decretum illud, velle, quòd iam non esset in manu voluntatis amare, & non amare, siquidem velle suum decretum, & etiā quòd non possit à non amante voluntate Petri impediri, vt pote quòd esset seipso efficax. Eo etiam statueretur elici amorem siue liberè, siue necessariò. Ergo ita elici, vt posse non elici esset in voluntatis Petri libertate situm neque absolutè, neque conditionatè. Nam quouis libero deficiente, & sub quavis suppositione, essentialiter esset decreto illi, ne esset defecturus amor Petri.

1708

Quapropter repugnabit decretum, quo Deus præuideret ad Scientiam Mediam efficaciter velit elici à voluntate Petri omnino liberè amorem, quantumvis

R. P. Gabr. de Henao, Scient. Med. Pars I.

addatur, quòd velit id, si volūtas Petri videatur in signo sequenti amatura sub auxiliū indifferenti, si autem non videatur sub eo amatura, determinetur ad necessariò amandum. Repugnabit, inquam, vt pote quòd duo contradictoria velle, vnum volendo elici ita amorem, vt nulla voluntas Petri libertate omnino impediri posset, siue absolutè, siue ex suppositione aliqua: alterum, volendo elici ita amorem, vt vel absolutè, vel ex suppositione aliqua posset voluntas Petri impedire illum. Neque dicas, videns Deus Petrum amaturum, si indifferenter vocetur, decernere efficaciter potest, quòd omnino liberè amet. Ergo & antequam videat illud, poterit similiter decernere idem ipsum pro casu, in quo videat indifferenter vocatum amaturū. Nam disparitas est perspicua in decreto, quòd antecederet Scientiam Mediā, & quòd non ideo libertati omnimodæ amoris aduersaretur, quia præscriberet exerceri illum, si præsciretur fore sub vocatione indifferente, sed quia etiam intenderet hoc ipsum, etsi non esset præuidentus fore sub ea; inde enim fieret, quòd daretur aliquid profus antecedens, & connexum essentialiter cum futuratione amoris. Neque rursus dicas, tale decretum non determinaturum ad amorem necessariò exequendum, nisi pro casu, in quo non præcognoscatur Petrus amaturus sub vocatione indifferente, & ideo quando sic præsciatur, nullam inferre necessitatem, sed potius velle, vt amor sit omnino liberè futurus. Si enim pro omni casu velle efficaciter amorem hic, pro nullo esset omnino liber, seu pro nullo oriretur à voluntate Petri vt simpliciter, & absolutè potente amare, & non amare, omittendo amorem penes omnem latitudinem; quanquam posset oriri ab ea, vt potente non amare eo indiuiduo, aut specifico amore, ad quem vocaretur.

1709

Tertiò probatur eadem Minor, explicando magis decretum in ea assumptum, & quo Deus in signo priori ad Scientiam statueret sic: *Si videro Petrum, casu quo vocetur hoc, vel illo auxilio, bene operaturum, & noliturum peccare, dabo illi eiusmodi auxiliū, & mea Omnipotentia concursum; sed si videro, quòd collato auxilio, & concursu, malè operaturus esset, neutrum erogabo.* Atqui tale decretum non relinqueret voluntatem Petri simpliciter, & omnino liberam ad bene, & malè operandum, si quidem & esset connexum essentialiter cum negatione peccati, & profus independens à libertate voluntatis Petri, seu inuitabile per illam. Esset quidem connexum, quia peteret poni auxiliū, atque concursum, si præcognoscatur homo his bene operaturus, peteretque negari vtrumque, si iisdem malè operaturus præuideatur. Ergo quodcumque illorum duorum contingeret, necesse esset ex vi talis decreti, quòd homo non peccaret. Cum autem necesse esset, contingere alterutrum ex illis duobus. Ergo necesse esset, contingere aliquid, quo posito, certum sit, hominem non peccaturum. Igitur tale decretum afferret essentialiter impossibilitatem peccandi, seu esset connexum cum negatione peccati. Esset etiam independens à libertate hominis; nam quodcumque ageret homo siue absolutè, siue facta quavis suppositione, existeret illud.

1710

Si quis contendat, illud non adimere libertatè ad peccandum. Tum quia non necessitat ad non peccandum, nisi sub conditione, quòd sciatur homo peccaturus, si conferatur ipsi auxiliū. Ergo quando hoc non sciatur, sed oppositū, nulla inducitur necessitas ad non peccandum. Tum quia prædictum decretum in collatione auxiliij, quasi pendet à futuratione conditionata operis. Ergo, collato auxilio, habet

K k 2 quasi

quasi dependentiam ab opere liberè faciendo per ipsum. Prima ratio corrigit ex dictis *in num.* 1708. Secunda impertinens est; nam quid interest, decretum illud ad dandum auxilium pendere ab eo, quòd homo non esset peccaturus, ut inde inferatur, existentiam decreti pendere ab arbitrio hominis instructi iam auxilio? Existet certè decretum, siue homo videatur operaturus per auxilium, siue non. Existet etiam, siue auxilium conferendum sit, siue non. Quare quod pendet ab arbitrio hominis, non est illud decretum, sed tantum collatio auxilij, vel illius conferendi absolutum aliud decretum.

1711 Si addat, decretum illud pendere à libera hominis determinatione, si quidem postulet, non poni conditionem, nisi prius videatur homo, ipsa posita, non peccaturus; pendere etiam ab eo, quòd homo sit noliturus peccare, casu quo habeat conditionem: ideoque illud decretum in modo quasi dependendi referre Scientiam Mediam, & proinde conferendum de illo esse, non secus, ac de hac, quoad non creandum præiudicium libertati hominis. Verumtamen longè diuersa est vtriusque ratio, & dependentia. Nam ad decreti illius existentiam non est opus, quòd homo videatur noliturus peccare sub conditione auxilij, quippe hoc conditionato deficiente, existeret illud decretum determinans ad negationem auxilij. Cæterum Scientia Media non potest existere, nisi data conditione, esset operatura voluntas, & idcirco pendet ab huius determinatione, ut potentis facere, ne ipsa scientia existat, secus, ne decretum illud. Quare quod additur de conditionata illius decreti dependentia à voluntate, falliosum prorsus est, cum illud decretum reuera tale sit, ut secundum se possit existere sine operationis voluntatis futuratione conditionata, tametsi nequeat sine hac causare auxilium.

1712 Soluitur autem dicendo, à decreto illo statuente non poni conditionem, nisi prius videatur, quòd sequetur operatio, hanc quidem, si ponatur conditio, exigi ratione impotentia, quam ipsummet inducit ad conditionem ponendam absque præscientia de operatione futura, non verò ratione operationis in se. Vnde non independenter ab ea impotentia postulat, quòd operatio esset sequutura ad conditionem positam. Ideoque, hac in se inspecta, stare posset cum decreto illo, ut conditione posita, non sequeretur operatio. Sed Scientia Media petit, quòd posita præcisè conditione, sequeretur operatio ex arbitrio voluntatis creatæ. Pro cuius differentia maiori declaratione notare oportet, sub conditione futurum ratione præfata impotentia per decretum inducta, non esse sub ea conditione futurum simpliciter, sed secundum quid, id est, ex quadam alia suppositione, quia non est futurum, inspecta absolute, & posita utriusque ea conditione, sed supposito decreto nõ purificandi ipsam, nisi præuisa futuratione. Notare etiam oportet, etsi Scientia Media pendat ab arbitrio voluntatis, posita conditione, non tamen pendere decretum illud, quia operationis futuratione conditionata, quam illud connotat, non exinde pendet, sed resultat ex impossibilitate ad ponendam conditionem, nisi quando præuideatur fortitura effectum; hæcque impossibilitas datur independenter ab arbitrio voluntatis creatæ. Quandoquidem Deus, siue operatura esset, siue non esset operatura volutas, conditione posita, decerneret ex mero suo libito, non poni conditionem, nisi sit operatura voluntas. Tandem expedit notare, Scientiam Mediam exigere, futuram esse sub conditione operationem, quia hæc

foret ex arbitrio voluntatis creatæ, si conditio poneretur; decretum verò illud petere, futuram esse sub conditione operationem, quia per ipsum sic statuitur. Quibus ex adnotationibus clarescit discrimen inter Scientiam Mediam, & decretum illud, cur scilicet scientia sit in potestate voluntatis creatæ, non autem decretum.

1713 Adhuc tamen ex Scientia Media reflexa, non officiente libertati creatæ, poterit non nemo arguere pro indemnitate eiusdem libertatis, non obstante decreto illo. Cognoscat nimirum Deus per Mediã directam, Petrum peccaturum, vel cognoscat, operaturum rectè, si vocetur. Sed antequam cognoscat id, præsciat per reflexã, habentemque pro conditione ipsam directam, quid voliturus sit, si ipsam habeat. Si enim ex directa moueri potest Deus ad dandam vocationem, quia proderit; vel ad negandam, quia ex voluntatis creatæ vitio nocebit, quidni poterit antecedenter scire Deus, se collaturum vocationem, & cõcursum, si cognouerit, quòd Petrus vteretur bene illis, & non collaturum, si cognouerit, quòd illis abuteretur Petrus? Scientia directa non est conditio disparata ad vocationis positionem, vel denegationem, sed potest esse cõducens, & prudenter mouens; neque etiam est omnino cõnexa cum positione, vel cum denegatione vocationis. Cur igitur nequibit esse conditio, quam Scientia alia Media reflexa allumat ad enuntiandum cum certitudine infallibili quid voluntas diuina decerneret de vocatione? Tunc sic: Hæc Scientia Media reflexa non est in potestate voluntatis Petri; nam siue benè, siue male Petrus vsurus sit vocatione, existet hæc scientia, cum cognoscat, vnũ fore, si operaturus videatur ille; & aliud, si videatur non operaturus; quare quodcumque ille egerit, connexa essentialiter manebit cum eo, quòd ille non sit peccaturus, vel quia determinabit se ad hoc, si ponatur vocatio, vel quia determinabitur à Deo negatur vocationem, si viderit abuturum eã. Quanquam autè hæc scientia reflexa non sit in potestate voluntatis Petri, non præstat, ne liber sit Petrus in non peccando. Nam contingere potest, ut cum hac scientia coniungatur in posteriori signo directa affirmans, Petrum ex libera sua determinatione non peccaturum, si ei conferatur vocatio cum reliquis constituentibus potentiam proximã benè, & malè operandi. Quam cõferre, non est contra scientiam reflexam, sed potius omnino necessarium ad ipsam, si quidem cognoscat, tribuendam esse à Deo, si præuideatur Petrus vsurus tali potentia in bonum: quia præuisione supposita, debet Deus largiri vocationem, & cætera requisita ad facultatem benè, & malè operandi, Petrusque per illam abstinere liberè à peccando. Sicut ergo Scientia Media reflexa non officit libertati Petri ad peccandum, & non peccandum, ita neque officiet decretum illud.

1714 Sed contra eum, qui ita argueret, reclamari potest, negando Scientiam Mediam reflexam non adimere libertatẽ. Tolleret utique non minus, quam de decreto est probatum, quoniam non affirmat aliud, neque alio modo, quam quod vult, & quo vult decretum, neque est minus cõnexa cum negatione peccati, neque minus inuitabilis à voluntate creatæ, cum solum pendat ab eo, quòd Deus pro suo nuro esset decreturus. Et ut magis liqueat de detrimento libertatis, consideretur euentus obiecti, quod scientia enuntiat. Si esset, quòd, data vocatione, Petrus peruersè ageret, patet, non esse relinquendam Petro libertatem ad id, si quidem scientia ita affirmet essentiali cum veritate. Si verò esset, quòd concessã vocatione, Petrus benè operaretur, vocatio,

vocatio, & cætera constituentia potentiam in actu primo proximam haberent indifferentiam aliquam versantam inter particulares actus bonos, sed non ad omittendum omne bonum; & ad exercendum malum; huic enim indifferentiæ repugnaret suppositio antecedens scientiæ petentis, quòd decretum concurrendi ad actum bonum excludat prorsus malum, & consequenter quòd constituat Petrum proximè impotentem ad istum.

1715 Vnde etsi cum scientia reflexa conuenire queat directa afferens, Petrum non peccaturum, si ei concederentur vocatio, & concursus omnino indifferentes; sed tamen conferri non poterunt, stante reflexa, quæ cognoscat tum id, tum subtractionem prædictorum sub conditione quòd prænoscat vsus obliquus. Quia hæc scientia, comprehendendo seipsam, cognoscat impossibilitatem, quam inducit præuõ operandi, & ita non cognoscat, dandam fore indifferentem omnino, & liberam potestatem honestè, & inhonestè agendi, si præuideatur bonus vsus. Vnde rursus, si Deus, ut potest, cognoscat, se exhibiturum vocationem, & plenam illam potestatem, casu quo præsciat Petrum rectè illa vsurum, non poterit simul cognoscere, quòd, obliquò vsu præuõ, denegaturus esset illam. Requirit certè illa, quòd à Deo non esset deneganda, si præcognosceretur detortus vsus. Præscire autem id, simulque concedendam illam, si præuõderetur vsus rectus, non potest non enervare expeditionem voluntatis Petri ad obliquum vsum. Ob eandem rationem, si Deus præsciat, se non largiturum facultatem expeditam benè, & malè operandi, casu quo videat Petrum malè ea vsurum, non poterit simul prænoscere, quòd daturus esset, si cernat bonum eius vsum. Quapropter necesse est, ut ex vi præfata scientiæ reflexæ impediatur aliquod indifferentis requisitum immediatum, inducaturque aliud, quòd non sit indifferentis ad operationem omninò liberam.

1716 Quòd si, quia præfata scientia antecederet omnem actum diuinæ voluntatis, incesset quem dubitatio, quomodo præuõ ad illum tolleretur Petri libertatem, cum hæc non possit impediri nisi per diuinam; aduertat, impediri posse per diuinam cognitam, & non tantum per exercitam; vel impediri posse per diuinam conditionatam, & non tantum absolute exercitam. Scientia autè præfata cognosceret voluntatem diuinam negandi plenam libertatem Petro sub conditione, quòd præsciretur malus vsus, & concedendi aliqualem libertatem sub conditione, quòd bonus præuõderetur. Iterum consideret, tali scientia habita, Deum necessariò approbaturum esse eius existentiam; est enim infinite perfecta in se, estque iustissimum eius obiectum, nempe Deum esse voliturum hoc, aut illud. Approbatum verò vel est decretum circa obiectum affirmatum à scientia, vel penes efficaciam æquiualeat decreto circa illud, quia essentialiter petit scientiam, quam approbat, & decreta, quæ etiam approbat, & exitura esse postulat. Demum cogitet, ut verum sit, libertatem creatam non impediri nisi per incretam, recurri posse ad decretum diuinæ voluntatis de non ponenda conditione, nisi dependenter à scientia directa: cui decreto quando coexistat reflexa scientia, diminuetur libertas Petri; esto maneret integra, quamdiu sine decreto existat.

1717 Id magis dilucidum fiet superando aliam hæsitacionem, quæ sic se habet: Non est necesse, Scientiam Mediam regulare decreta voluntatis diuinæ, & proinde neque prioritate à quo præcedere illa, R. P. Gabr. de Henao, *Scient. Med. Pars I.*

neque actiones liberas voluntatis creatæ ab illis pendentes, ut *in sect.* 151. firmavimus. Ergo & necesse non erit, scientiam reflexam tenere se ex parte principij earum actionum. Igitur, quando existat, & non se teneat ex parte principij, non nocebit libertati creatæ. Hanc enim lædere non potest, nisi id, quòd antecedit ex parte principij.

1718 Pro cuius scrupuli victoria præmittendum est primò, ut stet, Deum non debere uti directione Scientiæ Mediæ, requiri, quòd, ut habens simplicem intelligentiam de possibilitate auxilij, cæterorumque prærequisitorum ad actus liberos salutaris voluntatis creatæ, & priusquam ornatur Scientia Media de futura, aut non futura operatione sub conditione auxilij, sit ex vi solius simplicis intelligentiæ, & expectatã Scientiã Mediã, indifferentem ad volendum, & nolendum auxilium, & ad concurrendum, & non concurrendum. Secundò supponendum est, Scientiam reflexam enuntiantem, Deum voliturum auxilium, si præuideat bonum eius vsum, & noliturum auxilium, potestatemque peccandi, si malum præuideat vsum, non affirmare id de Deo utcumque, sed ut volente operari dependenter à Scientia Media. Si enim Deus nolit illã dirigi, non poterit esse conditio, sub qua volendum, aut nolendum sit auxilium. Quare Scientia reflexa enuntiat suum obiectum sub conditione, quòd Deus decernat dirigi Scientiã Mediã.

1719 Ex his præmissis deducitur, Deo decernente operari dependenter à Scientia Media directa, non posse reflexam non dirigere operationes per directam cognitatas, quia petit, ut Deus huius scientiæ directione uti volens concurrat cum voluntate Petri decreto aliquatenus determinatiuo illius, & proinde sic repugnante cum illius libertate. Vis itaque determinatiua scientiæ reflexæ est solum pro casu, quo dependenter à Scientia Media directa Deus decernat operari; exerceturque talis vis, quando existit istud decretum, quandoquidem sine ipso non habeat absolutam connexionem determinatam cum operatione bona, neque cum negatione malæ. Et Deo nolente operari dependenter à Scientia Media directa, hæc non erit conditio, sub qua Deus velle, aut nolle possit auxilium; ideoque pro tali statu nihil sub huiusmodi conditione futurum affirmabit scientia reflexa, & consequenter non gaudebit connexionem cum positione bonæ, neque cum negatione malæ; eam namque connexionem non participat, nisi quatenus affirmat, conferendum esse auxilium, & potestatem operandi sub conditione, quòd videndus sit bonus vsus; è contra verò esse negandum sub conditione, quòd videatur malus.

1720 Hinc concessio Antecedente hæsitacionis superioris, distinguetur primum Consequens: Ergo & necesse non est, Scientiam reflexam tenere se ex parte principij, si Deus velit operari cum dependentia à Scientia Media directa, & ex huius ductu, negabitur; si nolit, concedetur. Et in isto casu (pro quo valet secunda Consequentia) non erit vllum creatæ libertatis impedimentum scientia reflexa. Hucusque de probationibus minoris propositionis assumptæ *in num.* 1706. illisque valdè intricatis.

SECTIO CLXIV.

Scrupuli quæsi in decreto diuino conferendi auxilium efficax, quia efficax, pelluntur.

1721 **O**B pressa extremos vsque ad apices in sectione præcedenti, & ob similia alia scripsit Sfortia Pallauicinus cap. 25. *Vindicatio Societatis*: [Disconuenit nobis cum inelyta Dominicana familia super efficacitate diuini auxilij. Nulla causa vehementioribus studiis vnquam suscepta, quam hæc à nobis, quippe accusatis, ac reis, adeoque non tantum ad victoriam, sed ad defensionem. Quæstionis sublimitas, accusatorum autoritas, publica mortalium expectatio, Societatis nouitas, ac proinde existimatio non satis firma, & si causâ cademus, casura, singulos Nostrum pro virili parte ad eam propugnandam, tanquam pro aris, ac focis, incenderunt. Quid tamen? Cum Societatis sententia variis rationibus explicari, ac defendi possit, iam eò ferè peruentum est, vt plus negotij, atque studij in hac ipsa quæstione apud nos ciuilibus, quam externa, contentio habeat. Domestica enim, quippe propiora, & acrius irritant, & vehementiorem habent ictum, vel molestiæ, vel voluptatis.] Sic Cardinalis sapientissimus, respiciens ad Inuestigationes corollarias, præsertimque ad hanc, in quibus nunc versamur. Et circa quas fuerunt semper mihi gratiores partes illæ, quæ magis collidunt cum substantia doctrinæ traditæ à Maioribus nostris, & cum communi, continuatoque sensu Societatis ex initio Controuersie cum Dominicanis, & quæ sinceritati, soliditati, claritatiue doctrinæ de Scientia Media plus deferunt. Talem autem esse existimo defensionem decreti diuini conferendi auxilium efficax, quia efficax.

1722 Certè eâ recusata, necessarium foret dicere, Deum eadem uocatione, quas confert præcius bonæ operationis sub illis futuræ, collaturum fore, etsi præsciret, non esse sub illis futuram bonam, vel esse futuram malam operationem. Id autem videtur Scripturæ sacræ, Patribus Ecclesiæ, & rationi dissentientem. Etenim in Scriptura, & Patribus nihil frequentius, quam positionis, vel denegationis conditionum rationem assignare, quod sub illis esset homo benè, vel malè operaturus. Legantur loca Scripturæ, & Patrum in Ruizio *de Scientia Dei disp. 62. sect. 8. & 9. disp. 66. sect. 2. & duabus seqq. disp. 69. sect. 2. & duabus seqq. de Prædestin. disp. 5. sect. 6.* quorum multa nos attulimus sparsim per totam hanc 1. partem, & proximè in *sect. 158.* Indidemque colligitur, plurium conditionum positionem, vel denegationem pendere à præscientia conditionata, ita vt, ea deficiente, non forent. Tum quia ea redditur pro causa, & vnicâ conditionis ponendæ, vel non ponendæ. Ergo saltem ex vi voluntatis, quam de facto Deus habuit, non foret illud, quod de conditione decernitur, si deficeret ea præscientia. Dicere verò, quod foret ex vi alterius voluntatis, diuinare est. Tum quia in loquutionibus Scripturæ, & PP. est specialis energia, ad quam opus est supponi, non fore quod affirmant, deficiente causa in ipsis assignata. Quare si, dicente Scriptura *Sapientia 4.* raptos esse aliquos, quia si permanerent in hac vita, malitia mutaret illorum intellectum: & *Dentonomij 32.* Deum di-

stulisse iram suam, quia si in populum sanuisset, superbirent hostes eius; affirmaret quis, rapiendos fore, etsi non forent mutandi in malum, & Deum prorogaturum ostendere signa afflictionis, & perditione non forent vanè gloriaturi Gentiles, contradiceret aliquo modo diuinis loquutionibus, vel ipsas frangeret, vel interpretaretur, ac si nihil notatu dignum continerent.

Ratione etiam suaderetur primò, quia præcipua vtilitas Scientiæ Mediæ est dirigere Deum in distribuendis auxiliis gratiæ. Si autem Deus deberet eligere idem prorsus, siue cognosceret hoc futurum, siue illud sub eius conditione, nihil omnino conduceret Scientia Media ad horum potius, quam ad illorum auxiliorum electionem; Vnde nulla ferè esset Scientiæ Mediæ vtilitas. Secundò, nam per præscientiam conditionatam futuri boni vsus auxilij videt Deus motiuum omnino diuersum ab eo, quod videt per præscientiam futuri mali vsus; bonus enim vsus est motiuum aptum ad volendum auxilium ratione illius, malus verò potius est ad volendam auxilij denegationem. Non ergo Deus, quidquid ex his duobus sciat, debet velle idem prorsus. Ergo potest optimè contingere, vt vnus Scientiæ taliter velle, vt si sciret oppositum, non veller istud auxilium, sed aliud. Tertio, quoniam est aptissima ratio, non quidem meritoria, sed finalis, à qua Deus possit finaliter moueri ad danda auxilia, bonus illorum vsus præuisus sub conditione, ita vt, hac ratione deficiente, non daret talia auxilia, sed alia, quibus fieret bona operatio. Quis enim Deo liberum esse negabit, ita decernere: *Non dabo Petro nisi auxilia, quibus benè operaturum esse præsciam?* Hoc certè potest à Deo congruenter peti, & sæpè petitur. Similiter malus auxiliorum vsus præuisus sub conditione iustum est motiuum denegandi auxilia: iustum, inquam, non vt ratio demeritoria, ob quam denegare debeat; sed vt ratio finalis, ob quam denegare possit, tanquam ob præsentem miserandi materiam. Declaratur præfatus mouendi modus exemplo permissionis peccati. Hoc quippe nullatenus, vel non æquè prouidè permitteretur à Deo, nisi futurum esset plurium bonorum occasio.

1724 His statutis, nego Minorem argumenti propositi in *num. 1706.* & ad primam eius probationem dicit quispiam, si decretum sit de conferendo auxilio cum plena indifferentia ad benè, & malè operandum, non posse haberi à Deo nisi directo per Scientiam Mediā, & proinde tale decretum non esse suppositionem omnino antecedentem. Sed etsi haberetur à Deo non directo per Scientiam Mediā, essetque suppositio omnino antecedens, tamen repugnantia essentialis, quam haberet cum dissensu peccaminoso, non foret aduersa libertati voluntatis creatæ, si decerneret auxilium, quod non esset conferendum, nisi ex præuisione futuri consensus sub eo ex libera determinatione voluntatis creatæ vt potentis consentire, sic & dissentire. Id vt clarescat, noto, Deum de nullo auxilio, quod de facto tribuit, relictâ plenâ indifferentiâ contrarietatis, præscire, quod ipsum, & libertatem ad peccandum negaret, si præuideret peccatū sub eis futurū, cum tamen esset daturus, si præuideret oppositum. Dixi, quod ipsum, & libertatem ad peccandum negaret, quia benè potest Deus ita elargiri auxilium dependentes à bono vsu, vt subtrahatur illud esset,

si præuideret malum, quia nempe, illo subtrahendo, cognoscat ad bonum vsum superesse aliud, & à se dandum, illudque aptius, etsi in se indifferens. Taliter autem esse dispositum, & affectum Deum, vt, si præuideret hominem benè operaturum per aliquod auxilium, daturus illud sit, & consequenter, quod non daret id quo benè operatur, nisi præuideret benè operantem ex suppositione auxiliorum, quæ si concedantur, efficacia sint futura, nullo modo obstat libertati, quia non petit, quod homo absolute sit operaturus benè, cum non petat, vt patet, quod reipsa existat auxilium efficax ad benè operandum, neque repugnet cum potestate ad malè; hanc enim Deus concederet sub auxilio, vel quo non esse peccaturum præuideret, etsi ex se indifferente, vt componeretur cum peccato; vel quo peccaturum esse præuideret, si aliud fortius, aut etiam efficax ad bonum vsum non suppeteret. Vnde concludo, non tolli libertatem voluntatis creatæ ad benè, & malè operandum, quoties à Deo datur auxilium dependentes à præscientia boni vsus, si quidem consistere possit Deo, quod, subtrahendo auxilio A, v. g. ob præuisum malum vsum, restaret conferendum auxilium B, quod esset fortius, aut etiam efficax ad bonum vsum, tamen in se indifferens, & proinde coniungibile cum potestate ad malum.

1725 Sunt qui nodum de decreto conferendi auxilium efficax, quia efficax, se facile soluere putent exemplo prædefinitionis efficacis supponentis Scientiam Mediā, quandoquidem, existente prædefinitione penitentiae Magdalene v. g. non existeret auxilium, si præuideretur inefficax. Sed hi acu nexum non tangunt. A prædefinitione, quam communiter Nostri admittunt, imperatur per accidens, & non per se decretum exequutiuum auxilij, istudque decretum fertur erga auxilium, quod reipsa fore efficax præuisum est, amando illud vnicè ob sufficientiam, tanquam ob motiuum adæquatissimum. Quare componi potest cum inefficacia auxilij, atque proinde verum esse potest, quod, stante decreto, existeret auxilium, etiam si præuideretur inefficax. Et licet accedente prædefinitione, in sensuque composito ipsius nequeat verum esse idem ipsum; aut in sensu diuino verum esse potest, attento decreto exequutiuo indifferente, in quo illa veritas conditionata fundetur. Si prædefinitio talis cogitetur, vt ab ea decretum exequutiuum auxilij per se imperetur, vel idemificata virtualiter cum huiusmodi decreto, est ipsissimum vinculum, quod nos detinuit.

1726 Ex his Lector non incuriosus animaduertet, nonnullos è Nostri memoratos *sect. 156.* opinatos sine contradictione esse diuersimodè de prædefinitione creati actus liberi salutaris, ac de decreto erogandi auxilium efficax, quia efficax; quippe non concedant nisi eam, quam primo loco declarari, & negent decretum præfatum, seu prædefinitionem, quam secundo loco exposui. P. Iacobus Platel in Synopsi Cursus Theologici, p. 1. cap. 4. §. 2. *num. 109.* maxima cum peritia ex decreto infert prædefinitionem, & non vice versa. Ait enim: [Omnes nostri actus boni, vitæ æternæ meritorij, sunt prædefiniti saltem virtualiter in auxilio, quod Deus præuidit fore efficax; eo ipso enim, quod Deus vult tale auxilium virtualiter, vult actum ex eo infallibiliter sequenturum, imò probabilius, etiam formaliter. Primò, quia hoc videtur conformius Augustino Enchirid. capite 56. *Non fit aliquid, nisi Omnipotens fieri ve-*

lit, vel (si malum sit) sinendo, vt fiat; vel (si bonum) ipse faciendo, nempe per auxilium ex efficaci illius intentione datum. Secundò, quia sic melius intelligitur Deus in nobis operari velle, & perficere, ad Philip. 2. Et quidem iuxta August. de corrept. & gratia, capite 12. & 14. ita indeclinabiliter, & inseparabiliter, vt nullum hominum resistat arbitrium. Item quomodo prima, & maxime radicalis discretio conuertendi à non conuertendo, & consequenter saluandi à non saluando, sit à gratuito, & efficaci Dei beneplacito, iuxta illud 1. Corinth. 4. *Quis se discernit?* Sic, vt quauis homo, sicut se emundat, vt sit vas in honorem, 2. Timoth. 2. ita seipsum aliquo modo discernat formaliter, & in actu secundo: nullo modo tamen possit gloriari, quasi non acceperit, 1. Corinth. 4. Sed humiliter debeat confiteri, *Non ego, sed gratia Dei mecum;* ibidem 15. quia nempe ille principaliter discernit, qui vnde discernari, per gratiam scilicet, & efficacem prædefinitionem, imperit. August. lib. 2. contra 2. epist. Pelag. cap. 7.] Hæc Platel, quæ quia breui sermone continent egregias confirmationes decreti præfati, placuit hic, velut asteriscos inserere. Videri etiam potest idem Platel §. 3. *num. 124.*

1727 Porro quantum ad prædefinitionem, iam sæpe monuimus de eius concordia cum libertate voluntatis creatæ, quia ab hac potest impediti mediâ, nempe impediendo immediatè Scientiam Mediā, cui innititur. Vnde non est suppositio omnino antecedens. Potestque dici, connexionem, quam habeat cum eo, quod non esset dispensandum auxilium, si præuideretur inefficax, non tam esse ex obiecto materiali voluto, seu quia velit non erogari auxilium, si appareat inefficax, quam ex modo respiciendi motiuum, quatenus Deus specialissimè affectus erga personam, cui præbet auxilium, sic etiam afficiatur erga illud ob efficaciam, vt ex modo illud ob hanc amandi inferatur, hac deficiente, non fuisse exhibendum à Deo.

1728 Sic in gratiam maioris partis Nostrorum defensantium prædefinitionem fundatam in Scientia Media, quibus etsi non sit concursus Lessij, & à me fuerit allegatus in *num. 1635.* etiam contra decretum conferendi auxilium efficax, quia efficax, non desinam notare, ipsum in postrema editione Opusculi de Perfectionibus diuinis, lib. 14. cap. 2. *num. 51.* omisisse, quæ habebat *num. 53.* citato à me; & in postrema Opusculi de Prædest. *sect. 5. num. 86.* repetere verba primò dicta in *num. 51.* quem allegaui; sed continuò addere, [ne verba sua in sinistram sensum rapiantur, à se non negari, quin Deus electis suis de industria in tempore det gratiam efficacem, hoc est, eam, quam vider habituram effectum; idque eo nomine, vt effectum habeat.] Et in *num. 90.* [à se non negari, quin hominibus, qui saluantur, de industria Deus conferat gratiam efficacem eo nomine, vt efficax sit, & effectum habeat: solum enim animus fuerat referre selectum gratiarum, qui ordine intentionis ex absoluto decreto operum factus ponitur.] Postea autem ex *num. 96. usque ad 106.* explicat, quomodo dici possit, Deum seligere gratias efficaces pro electis. Quem locum consulat lector cupidus plenæ notitiæ de sensu Lessij. Mihiq; verisimile est, Authorem hunc respexisse in posterioribus suorum Opusculorum editionibus, ne videretur contrarius Claudij, & Mutij Præpositorum Generalium Societatis Decretis, de quibus egi in *sect. 157.* quamquam non inficier, editionem primam Opusculi

Opusculi de Perfectionibus diuinis, factam anno 1620. cum iam anno 1613. & 1616. prodissent Decreta illa.

1729 Iam ad Minoris secundam probationem, contentam in num. 1707. & 1708. concedo Antecedens, quatenus cum decreto præuio ad Scientiam Mediam, & efficaci de amore Petri, non possit consistere omnimoda libertas amoris, seu proxima in voluntate Petri potestas ad omittendum amorem in tota sua amplitudine; quanuis possit consistere, quæ versetur circa circumstantias, & modos speciales amandi. Sed nego Consequentiam de decreto subsequente Scientiam Mediam, & efficaciter volente non dare Petro auxilium, nisi quod per eam præuideatur fore efficax ad amorem. Disparitas est manifesta. Tum quia primum decretum absolute, & pro omni casu velle efficaciter amorem; at secundum non sic vult amorem, sed solum sub conditione, quod à Deo detur auxilium ad illum. Tum quia primum decretum est formaliter, vel virtualiter volitio omnino absoluta, & & efficax existentia amoris, & à voluntate Petri impediri non potest, si quidem non supponat scientiam aliam, quam simplicis intelligentiæ, inimpedibilis à nobis, etsi quidem ex suo modo tendendi practico vim habeat prædeterminandi inuitabiliter ad existentiam amoris: vel si non haberet, sequeretur absurdissimè, quod posset frustrari, utpote ad quod non præintelligeretur existentia conditionata amoris, quem decerneret in voluntate Petri indifferente ad ipsum, & ad eius carentiam. Cæterum secundum decretum, etsi ex se non pendeat absolute ab usu libertatis Petri, sed tamen conditionatè, nempe à libera Petri ad amorem determinatione conditionata, & erogato auxilio, pendet absolute. Namque tale decretum de donando auxilio non existeret in Deo, nisi præexistente Scientia Media de ipsius efficacia, & ipso concessio; proindeque præexistente in Deo collationis decreto, potest voluntas Petri facere, ne in eodem Deo existeret ea scientia, cum possit facere, ut auxilium sit inefficax. Vnde potest impedire eam scientiam, negantem ex modo suo tendendi purè speculatiuo exiturum auxilium, si à voluntate Petri reddendum foret inefficax. Quemadmodum quia Petrus, posito auxilio A, ad amorem, potest facere, ut existat amor; consequens etiam est ut possit impedire Scientiam Mediam, negantem Petrum amaturum sub auxilio A, utpote quæ ex modo suo repræsentandi supponat, non fore in Petro amorem, posito auxilio A. Recolat Sectio 58.

1730 Ad tertiam Minoris probationem, diductam ex num. 1709. usque ad 1712. fateor; decretum illud repugnare cum omnimoda Petri libertate ad peccandum. Sed diffitor, eiusdem esse conditionis decretum conferendi auxilij efficaci, quia efficaci, habitum à Deo ex directione Scientiæ Mediæ, & non habendum, nisi per hanc scientiam à Deo prænoscat Petrus non peccaturus, seu non abusurus auxilio ex libera eiusdem Petri electione, & determinatione. Impossibilitas peccandi resultans in Petro, cui ex huiusmodi decreto collatum fuerit auxilium, est prorsus consequens, & non obstans indifferentiæ ad peccandum; cum tamen esset omnino antecedens, & cum indifferentia ad peccandum inæderabilis, quæ resultaret ex eo alio decreto auerterente Scientiam Mediam.

Dicit quis: Impossibilitas peccandi orta in voluntate humana Christi ex vnione hypostatica non

est omnino antecedens, neque impossibilis cum indifferentia, & libertate ad peccandum, dummodò dicatur, vnionem hypostaticam petere, quod Deus voluntati Christi neget concursum indifferenter, si per Scientiam Mediam præuideat fore, ut dato illo, peccaret; concedat verò, si præuideat fore, ut non peccaret. Quo fortè modo à Iacobo Platel in Synopsi Cursus Theologici, pag. 3. c. 7. §. 1. ex num. 175. usque ad 180. Petro de Bugis lib. 10. de Incarnat. cap. 6. post Suarez, & nonnullos alios è Nostris, conciliatur per usum Scientiæ Mediæ libertas Christi, & meritum in acceptanda morte præcepta à Patre. Ergo similiter discurrendum est in casu de decreto præfato, quod etsi habeatur à Deo antecedenter ad Scientiam Mediam, sed illius executio in collatione auxilij dependeat ab ipsa. Agnosco probabilitatem conciliationis prosequente recentè à Platel, & Bugis; sed diu antea non acquiescebam, quia vnio hypostatica non potest non inducere antecedentem omnino impossibilitatem peccandi, atque adè non potest coherere cum indifferentia, libertateque ad recusandam mortem præceptam, & ad peccandum. Vnio hypostatica non minus, quam decretum præfatum, independens est in sui existentia à libertate creata, ita ut per hanc fuerit inimpedibilis, & non minus, quam decretum præfatum, impossibilis est cum actu peccati. Quod utrumque simul caput esse obstaculum potentia proxima indifferentis, & liberæ ad actum, & ad eius carentiam, probat grauissimè, & acutissimè Reuerendissimus P. Fr. Raymundus Lumberius è Sacro Ordine Carmelitano, cuius iam secundò est Prouincialis Aragoniæ, Concionator Regius, S. Inquisitionis Qualificator, Primarius Theologiæ in Casaraugustana Academia, meus olim in auscultatione Philosophiæ apud Pompelonam condiscipulus, quo ex tempore & amari, & suspexi ob eximias optimæ indolis, & rari ingenij dotes, quæ nunc in matura ætate ornant virum cathedra, & pulpito. vnum è famosisioribus Hispaniæ. Probat, inquam, tract. 1. de Myserio Incarnat. dist. 1. quest. 5. art. 3. & 4. ex pag. 10. dist. 4. quest. 13. art. 10. & ultimo, ex pag. 265. quod Opus præstantissimum, nondum typis absolutum, commune mihi fecit pro sua erga me antiqua benevolentia. Replicæ igitur Antecedens negatur à me, qui censeo, alio modo impeccabilitatem voluntatis humanæ Christi, ex vnione hypostatica prouenientem, redigendam esse in concordiam cum eius libertate, & merito in mortis imperata acceptance.

Ad cætera, quæ hinc, & inde tentantur ex num. 1713. usque ad 1720. posset primò negari suppositum de Scientia Media reflexa, quæ præscindendo ab existentia conditionis, & cum aliqua prioritate respectu illius affirmet existentiam decreti diuini de collatione auxilij, si per directam præuideatur huius efficacia. Cum enim scientia affirmans aliquid sub conditione debeat præscindere ab existentia conditionis, nec possit istam supponere, quippe eo ipso quod illa præuideatur existens, nequit euentus affirmari cum suspensione, repugnabit Scientia illa Media reflexa ob rationem traditam in num. 1620. Illa autem repugnante, cessat cura, ne afferat præiudicium libertati creatæ. Sed si sermo sit de Scientia Media reflexa, quæ supponat essentialiter directam, sitque virtualiter identificata cum scientia visionis de existentia diuini decreti circa collationem auxilij, non repugnat talis scientia affirmans, Deum non concessurum

cessurum auxilium, si præuidisset ipsius inefficaciam. Etenim scientia affirmans aliquid sub conditione, non debet præscindere à non existentia conditionis, si quidem qui videt non existere conditionem, potest ex hac suppositione scire quid contingeret, si conditio extitisset: proindeque Deus, adhuc ex suppositione quod videat non existere scientiam de inefficacia auxilij, potest scire quid à se fuisset statutum, si habuisset illam scientiam. Porro Scientia Media sic reflexa nullum facere potest negotium contra libertatem creatam, cum sit tam impedibilis à voluntate nostra, quam ipsa Scientia Media directæ de efficacia auxilij. Vnde ex Scientia Media sic reflexa, non officiente libertati creatæ, potius confirmatur eiusdem libertatis indemnitas sub decreto Scientiam Mediam directam supponente essentialiter, quo Deus velit conferre auxilium efficax, quia efficax.

1733 Secundò concedi potest suppositum de Scientia Media reflexa antecedente directam, si ratio proposita in num. 1620. non conuincat, quia aliquis contendat, non esse, cur inter simplicis intelligentiæ scientiam cognoscentem, Petrus posse reddere efficax auxilium A, & posse reddere inefficax, si ipsi à Deo præbeatur, interque Scientiam Mediam directam, cognoscentem fore, ut redderet efficax, nequeat mediare reflexa, quæ ex modo tendendi abstrahens ab existentia directæ de reddendo efficaci auxilio A, cognoscat quid Deus decerneret sub conditione, quod habeat directam hanc. Etsi enim Deus sit summè determinatus ad re ipsa prænosendum fore, ut Petrus redderet auxilium illud efficax, supposito quod ita contingeret, nihil tamen videtur obstare, quo minus post signum simplicis intelligentiæ, & ante signum Scientiæ Mediæ directæ assignetur aliud, in quo, hanc assumens pro conditione, & non affirmans, neque negans huius existentiam, penetret quid ipse voliturus esset circa conferendum, vel denegandum auxilium. Vt etsi Deus post signum Scientiæ Mediæ directæ cognoscentis, auxilium reddendum fore efficax, si concedatur, sit summè determinatus ad re ipsa videndum decretum, quod habeat conferendi auxilij, & voluntatis creatæ actum, quo reddendum sit efficax, potest tamen assignari signum anterius illo, in quo intueatur suum decretum, & voluntatis creatæ actum: quod signum anterius deseruiat ad Scientiam Mediam reflexam assumentem pro conditione Scientiam visionis, cuius existentiam neque affirmet, neque neget, & sub ea assumpta instar conditionis, cognoscat Deus quid ipse ultra voliturus esset, nimirum an si videat Augustinum consentientem vocationi erogandæ in horto, vbi cum Alipio versetur, voliturus insuper sit dare alias, & alias congruas ad vitæ sanctissimæ prosecutionem, & ad finalem perseverantiam. Videatur numerus 1603.

1734 Admitti itaque potest Scientia Media reflexa, directam præcedens, qua Deus cognoscat quid decerneretur sit, si directam habeat. Nam ratio illa tradita in num. 1620. non est ineluctabilis. Alia autem desumi solita exinde, quod Deus nequeat scire decretum aliquod ut sub conditione futurum, quam parum rei, quamque multum nominis importet, constitit satis in sect. 44. & 45. Quod autem aliqui aiunt; Deum non posse noscere per Scientiam Mediam reflexam, se daturum auxilium, si per directam præuideat bonum illius usum in homine; & negaturum, si præuideat malum, quia siue bene, siue malè homo ysurus auxilio præui-

deatur, idem prorsus decernendum à Deo erit. Vnde necesse est, ut si præuiso bono vsu, largiturus esset Deus auxilium, largiturus etiam esset, tamen præuideret malum. Vnde rursus nullam dependentem à Scientia Media directæ habere potest Deus de positione auxilij scientiam, nisi absolutam, quia siue prænoscat operaturum hominem rectè cum auxilio, siue non, idem necesse est fore, quandoquidem inde non potest iudicari, quod præuisa operatione recta, ponetur auxilium, quia simul iudicatur, ponendum esse, præuisa etiam negatione operationis rectæ, & consequenter, quin illud præuideatur, ut absolute futurum. In Deo ergo de operatione futura recta non est vlla scientia dependentem à tali conditione, nisi absoluta. Hoc, inquam, cogitatur perperam: tum quia falsum est, quod contingeret idem circa positionem auxilij, habita præscientia operationis bonæ, ac habita præscientia præuæ: tum etiam quia, etsi idem, posita aliqua conditione euenturum sit, ac posita eius negatione; si tamen sequitur contingenter ad cuiusvis positionem, sciri potest conditionatè quid, posito vno, eueniet, licet hinc inferatur notitia absoluta euentus, supposito, quod idem accideret, posita negatione conditionis, ac posita conditione. Sicut quanuis Deus decernat vocare Petrum, si responsurus videatur vocationi, potest scire conditionatè, an illi responsurus sit, etsi non possit non haberi à Deo absoluta cognitio responsionis, supposito decreto.

1735 Quapropter satius est, si concedatur, stare posse cum Scientia Media reflexa assumpta in num. 1713. directam, quam antecedat, affirmantem, quod Petrus ex libera sua determinatione non esset præuè operaturus, si daretur determinatum quoddam auxilium, & indifferens concursus. Negandum tamen est ob rationem præstatam num. 1715. posse tribui auxilium cum concursu indifferente, stante ea Scientia Media reflexa. Secus est de alia, quæ subsequatur Scientiam Mediam directam. Quo fit, ut exemplo prioris scientiæ reflexæ confirmetur quod diximus de decreto allaturo detrimentum libertatis creatæ, si præuè ad Scientiam Mediam directam velle auxilium efficax, & non nisi quod foret efficax: exemploque posterioris scientiæ reflexæ confirmetur quod etiam diximus de decreto non nocituro libertati creatæ, si supponendo Scientiam Mediam directam, velit auxilium efficax, quia efficax.

1736 Et hæc sufficiant ad argumenta Sectionis conterminæ, tacitis multis, quæ possem addere, & aliis, quæ quaerenda erunt in sect. 155. Etsi autem hæc omnia procedant, supposita doctrina nostra de Scientia Media, nihilominus quotidie audimus Salmanticæ eos, qui contra ipsam disceptant, non tam intendere vires, ut impugnent scientiam conditionatam diuinam, independentem à decreto subiectiuè absoluto, & obiectiuè conditionato, quam ut diuertant ad spinosæ disputationis apices, ex iis, qui, saluâ nostrâ doctrinâ, sunt controuersiosi inter ipsos Scientiæ Mediæ Sectatores. Et idè oportet, ut hi considerent, quibuscum concertent; nam si sint aduersantes Scientiæ Mediæ, liberum illis campum relinquunt penes vnum, vel alterum modum discurrendi, redigantque ad punctum questionis præcipuæ inter vtramque Scholam conflictatæ. Et quantum ad plerisque illos apices institui potest discussio non minus in scientia diuina conditionata, innixa decreto subiectiuè absoluto iuxta Thomistas, quam in non innixa

iuxta Nostros; saltemque quantum ad directionem per scientiam conditionatam certissimum est, posse Thomistas inquirere, num innixa præfato decreto dirigat, necne, ad decreta simpliciter abfoluta.

SECTIO CLXV.

Ex Scientia Media peccati futuri, quomodo Deus procedere possit ad volendam conditionem, sub qua prævidit illud?

1737 AD complementum quartæ Inuestigationis præsentis restat propolita difficultas. Pro qua in primis assero, Deum ex Scientia Media posse procedere ad volendam conditionem, sub qua prævidit peccatum futurum. Communis hæc est SS. PP. mens, & suppositio, cum varias reddunt rationes, propter quas Deus creauerit Angelos, aut primos parentes, aut alios homines, dederitque liberum arbitrium, impulerit præcepta, tentari permisit, & alia multa fecerit, quanvis præsciuerit, Angelos, aut homines peccaturos. Adduxi multos PP. in *sect. 17. 18. 25.* & sæpe alibi, omniumque plenæ copiam recensentur à Ruzio in *disp. 65. de Scientia Dei*, distribuendo eos in suas classes. Effanturque de peccatorum, quæ committerent Angeli, & homines, scientia, seu omnimodis certa cognitione, eaque conditionata, tum quia noscente sub conditione, quod illi producerentur, tum quia præcedente decreto creationis, & potente retrahere Deum ab eo, ne peccata illorum euenirent absolutè. Rursusque loquuntur de scientia conditionata Media, seu non fundata in decreto subiectiuè absoluto, & obiectiuè conditionato, vel circa materiale peccatorum. Nam talis decreti nullam mentionem faciunt. Et quia si PP. supponerent, Deum habuisse tale decretum, essent vanè solliciti de quærendis tot rationibus, cur non abstinuerit Deus à creatione Angelorum, & hominum, ne perpetrarent peccata, quorum materiale ipse prædefiniisset. Quid enim notius, & intellectui magis obuium, quam quod, si quis afficitur erga aliquid sub conditione, non refugiet positionem huius, ne sequatur illud? Nisi illud, quod sequeretur, displiceat tanquam incommodum, nulla se offert ratio dubitandi circa conditionis per voluntatem amplexum. Præterea si PP. supponerent tale decretum, sollicitudo ipsorum consisteret, essetque summa in quærendis rationibus, cur Deus, si conderet Angelos, & homines, vellent peccatorum materiale, cui inseparabiliter adiungerent illi formale? Nam difficillimum est inuenire rationem, cur velle præfatum materiale non aduerteretur bonitati, & sanctitati infinitæ Dei?

1738 PP. itaque, supposita in Deo non nisi scientia tantum Media peccatorum, asserunt rationes complures, ne censetur Deus defecisse à sua bonitate, & sanctitate, quanquam præsciens scelerum, in quæ laborentur Angeli, & homines, si eos produceret, decreuerit condere, ac non retraxerit se ab eorum creatione. Est autem frequentior quæ traditur à S. Augustino *lib. 11. de Genesi ad lit. cap. 9.* ibi: *Præsciebat quid eorum factura esset voluntas mala; & quia falli non potest eius præscientia, ideo non*

ipsius, sed eorum est voluntas mala. Cur ergo eos creauit, quos tales futuros esse præsciebat? Quia sicut prævidit quid mali essent facturi, sic etiam prævidit de malis factis eorum quid boni esset facturus. Idem habet *cap. 6. eiusdem libri.* Et *lib. 2. de Genesi contra Manichæos, cap. 28.* rogat, *Quare Deus fecit hominem, quem peccaturum sciebat?* Respondet: *Quia de peccante multa bona facere poterat, ordinans eum secundum moderamen iustitiae suae, & quia nihil oberat Deo peccatum eius: & siue non peccaret, mors nulla esset, siue quia peccauit, alij mortales de peccato eius corriguntur. Nihil enim sic reuocat homines à peccato, quemadmodum imminenti mortis cogitatio.* Quapropter iuxta Sanctum Augustinum bona illa sunt, quod mali profuturi essent bonis. Addit Sanctus Doctor passim, alique PP. bona illa esse ostensionem potentiae, & bonitatis diuinæ, tam in creatione, quam in conuersione malorum ad meliorem vitam.

1739 Circa quas rationes animaduerto, quando PP. dicunt, Deum ob bona ex peccatis oritura, nolle impedire illa, ita oportere intelligi, vt futurum esse bonum magni momenti ex peccato non impedito sit ratio, ob quam Deus iudicet, peccatum posse prudenter permitti. Nam cum ex vna parte peccatum futurum videretur posse mouere ad iudicandum, illicitam, vel alienam à Deo esse permissionem, necesse est offerri aliquod bonum huic rationi præponderans, ob quod iudicet ponendam iustè conditionem, non obitante peccato, quod ad eam consequetur. Illud autem bonum non est motiuum decreti, quo ponitur conditio, sed iudicij practici, quo indicatur, peccatum sequitur non debere cohibere à positione conditionis.

1740 Sed dubium est, an motiua prædicta sufficiant ad hoc, vt ex præuia scientia damnationis æternæ possit Deus velle creationem hominis, & cæteras conditiones, sub quibus damnatio præuideatur? Concedit S. Augustinus apud Ruzium supra *sect. 1. n. 23. disp. 62. sect. & num. 9.* Et merito, quia ex damnatione aliquorum prævideri potuit sequiturum maioris momenti in æstimatione diuina bonum aliquod, quod etsi euenire posset absque illorum damnatione, non tamen sine extraordinaria, & à natura, modoque cognoscendi hominum aliena prouidentia.

1741 Deinde dubium est, an Deus benefaciat iis, quos creat, aut gratiæ donis ornat ex præscientia damnationis futuræ? Respondeo, Deum benefacere posse in donis collatis ex præscientia peccati, & damnationis æternæ. Quanquam enim videat hominem his malè vsurum; sed hoc ideo videt fore, quia homo resistet gratiæ. Quare Deus, quantum est ex se, beneficit homini, & vult gratiam ob eius bonum, nempe vt det illi potestatem operandi conducenter ad salutem æternam, & vt actu operetur. Quare etiam potest illi benefici in occasione æterni mali, vt pote cum qua queat concedi potestas boni æterni, cuius ab homine consequutionem Deus, quantum est ex se, intendit sincerè, & verè, quin villo modo intendat amissionem, sed hæc proueniat ex hominis libera voluntate.

1742 Hinc in promptu est enodatio sequentis obiectiois, quæ assertionem nostram positam in *num. 1737.* reddere posset perplexam: Deus in volenda conditione, vocatione, sub qua videt futurum esse peccatum, non confert vocato quidquam boni, aut beneficij. Sed non potest conferre, aut sal-

tem non confert dona supernaturalia, nisi vt beneficia. Ergo Deus non potest procedere ex Scientia Media ad volendam conditionem, vocationemve illam. Quæ consequentia si concederetur, deberet concedi (sed absurdè) alia de Deo non potente procedere ex eadem scientia ad volendam conditionem, vocationemve illam. Nam si Deus non sit potens velle liberè illam ex præfata scientia, nequit esse potens nolle liberè, si quidem potentia nolendi liberè debeat esse potentia volendi liberè sub iisdem principiis, & prærequisitis. Prima Consequentia videtur deduci rectè. Minor patet, quia nullum est donum supernaturale, ob quod non debeat gratiarum actio. Ergo nullum confertur à Deo nisi vt beneficium. Maior probatur, nam non sit beneficium in aliquo, quantumcunque de se bono, si futurum sit occasio maioris mali, & tanti præsertim, ac est æterna damnatio. Quippe illud non sit beneficium, & gratitudine dignum, cuius contradictorium est prudentissime optabilius, & æstimabilius personæ, cui confertur. Non beneficit vlli in eo, quod ardentè optare deberet non conferri sibi: nec bonum est, quod amabile non est.

1743 Ad hanc, inquam, obiectioem est in promptu enodatio. Fateor, probare, non æquè benefici homini in volitione illius conditionis, vocationisve, ac beneficiet in eius nolitione; bonum enim, quod priuat alio maiori, non est appetibile pro circumstantiis, quibus priuat maiori, quandoquidem pro eis debeat optari contradictorium minoris. Sed diffiteor, non esse etiam tunc verè bonum id, quod est minus bonum. Quare nego, non possit simpliciter benefici in minoris boni collatione, licet comparatiuè non beneficiat, cum in collatione minoris boni præ maiori non fiat beneficium. Inquies, nihil est bonum, quod non sit amabile. Ergo nihil est hîc, & nunc bonum, quod hîc, & nunc amabile non sit. Tale autem est bonum, quod est occasio maioris mali. Distinguo Consequens, quod non sit hîc, & nunc amabile amore habente pro obiecto ipsum vt hîc, & nunc, nego: amore non terminato ad hîc, & nunc, sed ad bonum in se, quod hîc, & nunc datur, concedo. Deus ergo videns, esse homini bonam potestatem adquirendi vitam æternam, etsi videat malum eius vsum, ac proinde hîc, & nunc fore melius homini non accipere talem potestatem, nolens quod melius illi est, dat quod est simpliciter bonum, quia bonum est, & ita verè beneficit.

1744 Secundi dubij in *num. 1741.* alia potest esse resolutio, supponendo, Deum, etsi ante decretum de productione hominum, & de gratiæ collatione, nouerit eos fore damnandos, tamen damnationem non esse conditionem, sine qua non producerentur, nec gratiæ donarentur, eo quod Deus eos omnes creauerit, non solum vt possent saluari, sed etiam vt saluarentur. Nimirum Deus antecedenter ad conditionalem peccati præuisionem decreuerit, quod homines conderentur, donisque ad vitam æternam consequendam instruerentur, non determinando modum, aut circumstantias creationis, neque hæc potius, quam illa salutis media; placueritque Deo exequi hoc decretum ex præuia directione scientiæ illius. Videns ergo per illam, quod si in his, aut illis circumstantiis conderetur Iudas, v. g. & moueretur ad benè operandum, operaturus malè esset, & damnationem incururus, noluit prioris decreti effectum impe-

dire, sed illa ex scientia exequi, concurrente duplici decreto, vno intentiuo, præcedente scientiam; altero exequitiuo, subsequente eam. Quanquam verò effectus, vt oriatur à decreto exequitiuo, non habeat rationem beneficij, poterit nihilominus habere, vt ortus ab intentiuo.

1745 Vel paulò aliter responderi potest, Deum ideo benefacere in creatione, & donis gratiæ erga eos, quos præscit damnandos, quia creandi forent, etsi non præsciret ipsorum damnationem, forentque dampnandi propria ex culpa, etiam si gratiam, qua Deus ipsos ornat, non conferret, eo quod danda esset alia æquè incongrua, vel eo quod nulla danda esset. Vnde creatio poterit esse beneficium, vt quæ per præscientiam peccati possit esse inimpediibilis, si decretum de creatione sit independens à tali præscientia. Poterit etiam collatio gratiæ esse beneficium, quia absque ea dampnandus foret homo, & per eam accipit potestatem saluationis. Denique concedi potest, Deum in præfatis donis non benefacere beneficentia formali, quoniam in illis non videatur respicere vtilitatem donatarij, sed aliorum. Quolibet ex his tribus modis secundum dubium sopitur.

1746 Assero deinde, Deum non procedere ex Scientia Media futuri peccati ad volendum auxilium inefficax, quia inefficax. Tradidi iam rationem demonstratiuam in *num. 1632.* Quare supersedeo ab aliis asserendis. Deus ergo præsciens futuri peccati, si tali tempore, & loco, reliquisque in circumstantiis conferat auxilium A, v. g. vult hoc, quod futurum est inefficax, atque incongruum, vel vult non conferre auxilium B, quod futurum esset efficax, congruumque iisdem in circumstantiis, non quia auxilium A, futurum esset inefficax, neque quia auxilium B, futurum esset efficax, sed ob motiua supra indicata, & similia alia; quæ omnia iustissima sunt: & vt aliqua sint nobis occulta; Deo tamen sunt notissima. Quanquam autem in Deo volente auxilium A, vel nolente auxilium B, non habeat se per accidens Scientia Media futuri peccati, seu non sicut in architecto ars pulsandi citharam; tamen cautè loquendum est, & non nisi prius rectè sensu explicato, dicendum, dirigi Deum ex Scientia Media operationis prauæ. Id enim sonare videtur, Deum moueri ex affectu in ipsa ad volendum auxilium A, vel ad nolendum auxilium B, vt id sonat circa bonam operationem. cum dicitur, dirigi Deum ex Scientia Media ipsius, tanta loquutio, & ex sensu recto conuenienter ad nemerum 1739. ea est, vt non obstante Scientia Media futuri peccati, quod Deus ex se nolle, habeat iusta motiua ad iudicandum, non debere retrahere se à volendo auxilio A, vel non debere velle auxilium B.

1747 Contra hanc assertionem opponens primò, sicut Deus præbet iusto vocationem sub connotatione Scientiæ Mediæ, qua infallibiliter scit, sequiturum consensum salutarem, si detur hîc, & nunc ea vocatio; ita iniusto confert sub connotatione Scientiæ etiam Mediæ, qua certò noscit refragaturum per dissensum peccaminosum sub conditione talis vocationis. Ergo sicut respectu iusti Deus est, qui discernit in actu primo ipsum ab iniusto, estque cui tribuitur principaliter consensus salutaris; ita etiam respectu iniusti erit, qui in actu primo discernat eum à iusto, & cui præcipuè adscribarur dissensus peccaminosus. Quæ sequela est absurdissima. Occurro inquit, Deum elargiri iusto vocationem non tantum sub connotatione Scientiæ

Scientiæ Mediæ, seu non tantum videns, iustum illa vocatione, si detur, operaturum salubriter, sed etiam ex animo, seu affectu, vt ita operetur, intendendoque id, & proinde volendo vocationem, vt efficacem formaliter. Quo fit, vt Deus discernat in actu primo pium ab impio, tribuaturque principaliter Deo consensus salutaris. At iniusto concedit Deus vocationem sub connotatione tantum Scientiæ Mediæ, seu tantum videns, iniustum abusus vocatione, si detur. Paucioribus verbis, Deus iustum donat auxilio, vt efficaci formaliter; iniustum autem auxilio, quod si donet, scit fore re ipsa inefficax, sed non donat vt inefficax formaliter, & non nisi quod est inefficax materialiter, atque per accidens, attenda intentione, & affectione Dei.

1748

Replicabis, Deus dat impio vocationem, vt inefficacem formaliter. Dat enim cogitationem inefficacem, vt ostendat in vasis misericordiæ diuitias gratiæ, & gloriæ suæ, idque intendit absolute vt finem. Sed ad hunc finem obtinendum non conducit cogitatio illa, nisi vt formaliter inefficax. Ergo nisi vt sic à Deo volita, & intenta. Maior, & Minor probantur celebri illo loco Pauli ad Rom. 9. vbi materiam prædestinationis sublimiter pertractans, scilicet quomodo Deus, cum nondum nati fuissent, neque egissent aliquid boni, aut mali, Iacob dilexit, Esau autem odio habuit, hoc est, quomodo ante hominum opera vni dat auxilia efficaciam, quibus consentiat, & saluetur, alteri inefficacia, quibus dissentiat, & damnatur? Opponit sibi, *Numquid iniquitas apud Deum?* Id est, numquid ex hoc sequitur, quod Deo iniquitas tribuatur? Et respondet, *Abst.* Posteaque rationem reddens inquit: *Numquid figmentum dicit ei, qui se funxit, quid me fecisti? An non habet potestatem figulus luti ex eadem massa facere aliud quidem vas in honorem, aliud verò in contumeliam? Quod si Deus volens ostendere iram, & notam facere potentiam suam, suscipiit in multa patientia vasa iræ, aptata in interitum, vt ostenderet diuitias gloriæ suæ in vasa misericordiæ, qua præparauit ad gloriam, &c.* Ecce Paulus admittit, Deum, sicuti figulum, facere vnum vas in honorem, aliud verò in contumeliam, vt ostendat diuitias gloriæ suæ in vasa misericordiæ: hoc est, dat vni auxilia efficaciam, quibus consentiat, & fiat vas honoris, gratiæque Dei; & alteri dat auxilia inefficacia, quibus dissentiat, & fiat vas iræ ipsius. Sed facere aliquem vas contumeliæ, est illum in actu primo discernere à vase honoris, hoc est, ab homine iusto, seu non iniusto. Ergo Deus iuxta doctrinam Pauli, discernit in actu primo impium à non impio. Quod stare non potest, quin velit auxilium, vt formaliter inefficax in actu primo.

1749

Si respondeam, non posse Deum discernere in actu primo impium à non impio, neque velle auxilium, vt formaliter inefficax in actu primo, quia alioqui discerneret etiam in actu secundo, proindeque esset causa, & author iniquitatis, actusque flagitiosi. Sicut quia Deus discernit in actu primo pium ab impio, vultque auxilium, vt formaliter in actu primo efficacem, sequitur Deum discernere in actu secundo, esseque authorem, & causam actus boni. Poreris rursus replicare, & dicere, neque sequi illud absurdum, neque valere eam paritatem. Etsi enim Deus discernat in actu primo impium à pio, velitque auxilium, vt formaliter in actu primo inefficax, attamen non discernit, neque vult ex affectu, & complacentia in ipso actu malo,

ideoque non est huius author, & causa moralis. Sed discernens in actu primo pium ab impio, volensque ei auxilium, vt formaliter in actu primo efficacem, vult illud ex affectu, & complacentia in actu bono: unde author est, & moralis causa actus boni. Explicabis vtrumque sic: Deus præbens auxilium efficacem, vel inefficax ad aliquem actum, non est hinc præcisè causa physica actus, quia hinc præcisè non concurrat immediatè, aut mediatè per virtutem physicam ad actum, quod requiritur ad rationem causæ physicae. Igitur si causa est actus, erit solum moralis. Ad conceptum verò causæ moralis non sufficit ponere aliquid, ex quo infallibiliter, liberè tamen, sequatur actus, nisi ponat illud ex voluntate, & complacentia in actu, aut nisi ex aliqua lege sit prohibita positio illius, ne sequatur actus. Etenim ad rationem causæ effectus alicuius requiritur nonnulla ad effectum determinatio: quæ non est in causa moralis, nisi interveniente voluntate, aut lege. Quare, si quidem Deus, quando præbet auxilium efficacem ad actum bonum, habeat determinationem voluntatis ad illum, & nullam habeat siue voluntatis, siue legis prohibentis, quando confert auxilium inefficax: inde prouenit, Deum esse moralem causam actus boni, non tamen mali.

1750

Quod si quis vrgeat: Hæretici, contra quos loquitur Concilium Tridentinum *sess. 6. can. 6.* non effutiebant, complacere Deum in peccato hominis. Et nihilominus damnantur vt adstruunt Deum authorem, causamque peccati. Ergo, vt Deus putetur adstrui author, & causa peccati, non est necesse dicere, quod confert auxilium ex complacentia in actu malo, sed sufficit dicere, quod confert illud, discernendo impium à pio in actu primo, & volendo illud vt formaliter inefficax in actu primo. Video, insili à te posse in eo, quod vt Deus foret moralis causa actus mali, opus esset (quod repugnat) conferre auxilium ex voluntate, & affectu directo, vel indirecto erga actum malum consequutum infallibiliter ad auxilij positionem. Contendi etiam à te posse, Hæreticos illos, etsi non pronuntiarint, Deum complacere in malitia formaliter, sed potius expressè negarint id, affirmasse tamen, Deum habere operis prauis affectum absolutum, siue directum, quo immediatè vellet illud, siue indirectum, quo vellet ponere auxilium præconnexum cum illo, aut, vt declarant, & abominantur eorum errorem recentes Thomistæ, auxilium necessitans ad illud.

1751

Aliquando audiui quendam, qui non admittebat, sed permittebat, Deum discernere in actu primo impium à pio, & velle auxilium vt formaliter inefficax in actu primo, adhibebatur exhibere discrimen, ne sequeretur, Deum esse causam, & authorem actus mali, vt est boni ob in actu primo discretionem pij ab impio, & ob volitum auxilium, vt efficacem formaliter in actu primo. Aiebat scilicet, Deum, cum confert auxilium efficacem ad bene operandum, dare quid ex se mouens voluntatem creatam ad actum bonum, & sic esse huius causam: cum verò præbet auxilium inefficax, quo malè quis operatur, non dare quid ex se inclinans ad actum malum, sed potius ad bonum, & sic non esse causam mali. Addebatque, Hæreticos illos sensisse, & asseruisse, Deum imprimere quid inclinans ex se ad operandum prauè, & ideo fuisse anathemate perculsos à Concilio Tridentino.

Sed

1752

Sed, vt incipiam à Theologo, qui hunc in modum discurrebat, contra est, quia alii qui non recusant asserere, Deum specialiter, & directè posse causare cogitationem ex se proponentem in malum, verbi gratiâ eam, quæ bonum delectabile præferat honesto, imò & affectionem aliquam, voluntati nostræ indeliberatam, inclinantem ex se in amorem prauum boni delectabilis. Deus namque potest causare physicè omne id, quod neque in se malum est moraliter, nec per se præconnexum cum malo morali. Ea autem cogitatio, & indeliberata affectio in bonum delectabile, nec sunt malæ moraliter, neque per se præconnexæ cum malo morali, vt pote quibus liberè queat voluntas creata dissentire. Neque desunt alij, qui existiment, Deum posse imprimere voluntati creatæ habitum facilitantem de se ad actum vitiosum. His tamen opinionibus in medio relictis, aliunde contra est; nam quod est causa causæ, est etiam causa resultantis necessariò ex tali causa. At Deus est absolute causa naturæ humanæ in hac rerum serie, ex qua sæpe similes cogitationes, & affectiones resultant. Ergo Deus absolute etiam erit causa ipsarum. Etsi tamen in malum inclinent ex se, Deus non est causa absolute, authorque simpliciter actus mali, in vilius Catholici sententia; cum tamen in omnium sit causa absolute, & author simpliciter actus boni. Quapropter discrimen illud non est sufficiens. Enimverò de his satis ex *sestione 84. vsque ad 112.*

1753

Deuenio ad argumentationem numeri 1746. & dico, probati vt summum, ex loco illo Pauli ad Rom. 9. Deum non esse arguendum iniquitatis ex eo, quod præuidens abusum auxilij sui largiatur illud Esau, verbi gratiâ; seu non ex eo, quod conferat auxilium, de cuius inefficacitate est præcius, cum posset largiri aliud, de cuius efficacitate est non minus præcius; cumque Iacob verbi gratiâ, præbeat auxilium, prauisum fore efficacem, quin in Iacob præcesserint merita, neque in Esau demerita. Dixi, *prohiberi id, vt summum*, ne detineat in aliis Pauli sensibus proferendis. Et ille quidem de Deo discernente in actu primo Esau à Iacob, de Deoque volente auxilium Esau collatum, vt inefficax in actu primo, non requiritur pro Pauli verbis. Nam quod Deus faciat Esau vas contumeliæ, non debet quoad omnia intelligi, ac quod faciat Iacob vas honoris, alioqui sicut Deus facit Iacob vas honoris, discernendo principaliter in actu secundo Iacob ab Esau, & complacendo in bono actu Iacob, ita faceret Esau vas contumeliæ, discernendo principaliter Esau à Iacob, & complacendo in actu malo Esau: quo Paulum modo interpretari nefas esset. Debet itaque solum intelligi, quod Deus faciat Esau vas contumeliæ, sicut facit Iacob vas honoris, quatenus conferat Esau auxilium, præcius abusus, & Iacob conferat præcius recti vsus.

1754

A reliquis subiunctis expedio me breuiter: nam nego, stare posse, quod Deus in actu primo discernat impium à pio, quodque velit auxilium, vt formaliter inefficax in actu primo, quin discernat etiam in actu secundo, & quin velit auxilium, vt formaliter

R. P. Gabr. de Henao, Scient. Med. Pars I.

inefficax in actu secundo: vt consistere non potest, quod discernat in actu primo pium ab impio, velitque auxilium, vt formaliter efficacem in actu primo, quin discernat simul in actu secundo, velitque auxilium, vt formaliter efficacem in actu secundo. Et ratio à priori est, quia discretio vt in actu primo, & auxilium, siue vt inefficax, siue vt efficacem in actu primo, dicit respectum essentialiter ad discretionem vt in actu secundo, & ad auxilium, siue vt inefficax, siue vt efficacem in actu secundo. Vnde etiam nego, stare posse, quod Deus discernat in actu primo impium à pio, velitque auxilium, vt formaliter inefficax in actu primo, quin complaceat in discretionem pro vt in actu secundo, & in ipso actu malo. Cum autem manifestè repugnet, Deum discernere in actu secundo impium à pio, & velle auxilium vt formaliter inefficax in actu secundo, pariter repugnabit, Deum discernere in actu primo impium à pio, & velle auxilium, vt formaliter inefficax in actu primo.

1755

Oppones secundo: Si Deus ex peccati conditionate futuri Scientia Media procederet ad positionem conditionis, sequeretur, Deum ante scientiam visionis peccati absolute futuri habere actum aliquem essentialiter connexum cum peccati futuritione absolute, nempe decretum, quo ponere conditionem vellet præcius futurum absolute peccatum, se discernente purificare eam conditionem. Nam decretum illud supponeret suo ex conceptu Scientiam Media peccati, vt conditionate futuri, & præterea ex suo conceptu inferret conditionem. Igitur ex suo conceptu connecteretur cum absolute peccati futuritione. Hinc autem ulterius consecretarium esset, Deum velle conditionem, pro vt in actu primo connotantem peccatum, vt absolute futurum; velleque auxilium, vt formaliter inefficax in actu primo: imò & velle auxilium, vt formaliter inefficax in actu secundo, ipsumque peccatum, vt absolute futurum, siquidem Deus non posset non velle suum de auxilio ponendo decretum, quod esset suo ex conceptu connexum cum auxilio, vt inefficaci in actu secundo, cumque ipso peccato, vt absolute futuro. Hoc argumentum molestum esset, nisi iam in numero 1701. indicassem solutionem, scilicet decretum ponendi auxilium, quod sit prauisum fore inefficax, cum non dependeat ex suo conceptu à Scientia Media peccati, vt conditionate futuri, sed mediante alio decreto, quo Deus velit ex ea Scientia procedere ad discernendam auxilij positionem, cum posset nolle procedere, non connecti seipso cum peccato, vt absolute futuro; sed in se esse indifferens, vt absolute sequatur, vel non sequatur peccatum.

1756

Insurges tamen: Decretum ex peccati, vt conditionate futuri, Scientia Media procedens ad imperandum decretum de auxilij positione, erit saltem ex suo conceptu connexum cum peccato, vt absolute futuro. Non ergo enitatur inconueniens illud. Respondeo, immediati decreti de auxilij positione connexionem cum peccato, vt absolute futuro, incommodam esse, quia esset principij prærequisiti ad actum peccaminosum connexio, quæ

L I non

non potest non esse aduersa sanctitati Dei, & libertati actus illius: vt quantum ad sanctitatem Dei satis contendi ex Sectione 84. vsque ad 112. Et quantum ad actus illius libertatem ex Sectione 49. vsque ad 83. & in Sectione 161. Sed tamen absurdam non esse connexionem decreti imperantis, quod non esset principium, neque proximè, neque remotè prærequiritum ad actum, quodque non imperaret decretum de auxiliij positione ex affectu ad inefficaciam auxiliij, neque item ex affectu vel ad materiale peccati absolute futuri.

1757 Insuper adhuc iterum: Decretum illud imperans haberet connexionem cum peccato, vt absolute futuro, Deusque amaret eam cum hoc connexionem. Concedo connexionem, sed præsupponentem Scientiam Mediam de peccato, vt conditionatè futuro. Annuo etiam, Deum amaturum eam connexionem, vtpote indistinctam à decreto illo imperante, quod amaret; ast Dei amorem fore connexionis, non inferentis, sed supponentis peccatum, vt absolute futurum ex determinatione voluntatis creatæ, præsupponente illud alterum de auxiliij positione decretum immediatum, quod per se neque à decreto imperante, neque à Scientia Media de peccato, vt conditionatè futuro dependeat. Sic Deus amat connexionem, quam sua scientia visionis de peccato absolute futuro habet cum ipso; amat etiam connexionem, quam tam nostra pœnitentia, quam sua complacentia in nostra pœnitentia habet cum peccato præterito, quin tamen amet peccatum præteritum, neque absolute futurum, quia est connexio, non inferens, sed supponens præteritionem, & futuritionem absolutam peccati.

SECTIO CLXVI.

Deductiones due, in quarum secunda continetur perscrutatio mentis Ruperti Abbatis circa Scientiam Mediam.

1758 EX dictis in Sectione præcedente deducitur primò intelligentia, aut etiam expeditio ab iis, quæ diffusè ponderat Lessius in postrema editione Opusc. de Prædest. *sectione 5. ex numero 86. vsque ad 106.* & concisius in editione 1. *sectione 5. ex numero 51. vsque ad 54.* Vt enim adstruat, Deum non seligere pro electis auxilia, vt efficacia formaliter in actu primo, arguit his verbis: [Ita nos oportet Deum facere fauorem, & adiutorem salutis electorum, vt non faciamus veluti insidiatorem salutis reproborum. At si talem facit secretionem gratiarum, vt electis non præparet, nisi gratiam, quam præsciebat habituram effectum (ita vt hæc sit ratio tota, cur hic, & nunc talem gratiam huic præparet) reprobis verò solùm eam, quam videbat frustrandam; quomodo non videtur insidiari eorum saluti? Sicut enim electis seligit efficacem, vt præstent opera, quæ illis prædefiniuit: ita non electis seligit inef-

ficacem, ne faciant opera, quæ ille decernere noluit, vt supra *sectione 2. numero 11. & 17.* satis luculenter deduximus.] Hæc ille. Quæ valent, ne sicut Deus dicitur posse ex Scientia Media consensus salutaris sub conditione futuri procedere ad volendam ipsam conditionem, seu auxilium, vt in actu primo formaliter efficacem; ita dicatur, posse ex Scientia Media dissensus peccaminosi sub conditione futuri procedere ad volendam ipsam conditionem, seu auxilium, vt in actu primo formaliter inefficax. Ceterum non valent, ne Deus ex Scientia Media siue consensus salutaris, siue dissensus peccaminosi procedere queat ad volendum auxilium præuisum siue efficacem, siue inefficax.

1759 Arripuit Gonetus ex Lessio argumentum hoc contra Scientiam Mediam; cum tamen Lessius non confecerit illud nisi contra directionem per eam scientiam, cumque aquè, imò & magis vrgenter aduersus scientiam conditionatam, superstructam decreto subiectiuè absoluto, & obiectiuè conditionato, admittamque à Gonetio, possit contorqueri, si huiusmodi scientia dirigat ad conferendam prædeterminationem in consensum salutarem, & in dissensum peccaminosum pro materiali. Quod si Gonetus respondeat, scientiam sic fundatam non esse directiuam diuinorum decretorum; affirmare id non poterit ob specialem rationem scientiæ innixæ tali decreto. Cur enim inniti tali decreto, peculiaris obex erit, ne valeat dirigere ad decreta simpliciter absoluta? Iam si dicat id ob rationem communem scientiæ conditionatæ de contingentibus liberis voluntatis creatæ, vel si concedat, hanc scientiam posse dirigere, possève ex ea procedi ad volenda auxilia, sub quibus præuisa est bona operatio, vel ad nolenda, sub quibus præuisa est praua, neget verò, posse dirigere, aut posse ex ea procedi, vt decernantur auxilia, sub quorum conditione præsciuit Deus peccatum futurum: putet, Nostros eodem modo responsuros. Tandem si velit, posse ex scientia conditionata, comparata in tali decreto, procedi ad volenda auxilia, quorum abusum conditionatum præno- uit Deus, quanquam non ad volenda ea, vt inefficacia formaliter in actu primo, id quod in Sectione proxima pronuntiauius de Scientia Media: habet ibi, & in Sectione 100. atque in 39. argumenti ex Lessio arrepti enerationem.

1760 Secundo deducitur, impugnari incongruè à non nemine directionem ex Scientia Media ad volenda auxilia efficaciam, quorum sub conditione præuisus est consensus salutaris, & processum ex eadem ad volenda inefficaciam, quorum sub conditione præuisus est dissensus peccaminosus, quia alioqui impediretur libertas Dei tum prædestinantis, tum reprobantis. Cuius absurdi probationem desumit ex Ruperto Abbate *libro 1. in Genes. capite 17. libro 13. in Matthæum, pagina 134. & 135. libro 3. de Glorif. Trinitatis, & process. S. Spiritus, capite 10. Opusculi de Voluntate Dei, capite 24.* quibus in locis videtur asserere, Deum non potuisse Angelorum peccatum præcauere, quia prius viderat, esse illud futurum, si concederentur. Rationem autem pro comprobanda sequela sic

fic efformat: Supposità præscientiâ, qua Deus ante omne decretum suæ voluntatis prouiderit, Iudam fore malè vsurum suis vocationibus, non potest illum ad bonum vsu cum effectu inclinare, & medio vsu bono eum reipsa saluare. Etenim suppositio mali vsus præuisi non est compatibilis pro eodem tempore cum bono vsu futuro. Ergo non potest Deus cum tali scientia Iudam prædestinare. Igitur ea adimet Deo facultatem prædestinandi. Confirmat rationem: Omnis actus antecedens liberum decretum Dei est actus naturalis existens independentè à libertate Dei. Sed Scientia Media in nostra sententia antecedit decretum liberum Dei, & semel supposita determinat Deum ad non prædestinandum eum, quem præuidit abususum suis auxiliis. Ergo, &c.

1761 Sed neque ratio, neque confirmatio momenti valde considerabilis sunt, quia Theologi Societatis eam constituunt in Deo scientiam, omni decreto libero anteriorem virtualiter, quæ de vnoquoque homine videat saluum fore sub his vocationibus, & reprobum sub aliis in eodem etiam instanti, si conferantur. Sic Theologi cuncti componunt scientiam purè naturalem, seu simplicis intelligentiæ, cum Dei potestate ad prædestinandum Iudam, verbi gratiâ: quia quanuis per illam præuideat, non posse à se reddi ipsum liberè saluum, si sola auxilia sufficientia conferat, simul etiam præuidet posse à se reddi ita saluum si, vt potest, præbeat auxilia efficaciam. Sic præterea Thomistæ cum scientia conditionata subsecuente decretum subiectiuè absolutum, & obiectiuè conditionatum, de finali impœnitentia Iudæ quoad materiale sub vna conditione, conciliant potestatem Dei ad eundem prædestinandum, quia nimirum vt Deus habet eam scientiam, ita etiam habet aliam in decreto simili de pœnitentia finali, sub altera conditione. Vnde quemadmodum Thomistæ, non obstante scientia conditionata plenè libera Deo, agnoscunt in hoc vltiorem vsu libertatis in prædestinando, vel reprobando absolute: ita Nostri, posita scientia conditionata, Deo partim naturali, partim libera, non coguntur ad absurdum illud de damnificata libertate Dei in prædestinando, vel reprobando.

1762 Non dissimulabo, posse ab aliquo Thomista dici, disparem longè esse suam causam à nostra, nam in nostra potest per Scientiam Mediam præuideri voluntas creatæ dissentiens possibilibus omnibus Dei vocationibus. Vnde poterit esse impedimento, ne à Deo queat prædestinari ad gloriam vt coronam. In sententia autem Thomistica præuideri non potest dissentiens vocationibus, quæ sint prædeterminatiæ, simulque fecerabiles cum libertate voluntatis creatæ. Sed hoc discriminis caput, quod ad extremum vsque premitur, & ingeniosè acuitur à modernorum Thomistarum Coryphæo Illustrissimo Godoy, *tom. 2. in 1. part. disputatione 38. & 37.* discutitur à nobis in 2. parte, & independens est ab assumenda, vel neganda directione decretorum diuinorum simpliciter absolutorum per scientiam conditionatam, siue fundatam, siue non fundatam in decretis subiectiuè absolutis, & obiectiuè conditionatis.

1763 Quantum ad Rupertum, suspicienda non esset eius authoritas, si scripsisset, Deum non potest. R. P. Gabr. de Henao, *Scient. Med. Pars I.*

tuisse impedire lapsum Angelorum: nec mirum esset, præuaticatum fuisse in principio, ex quo intulisset conclusionem erroneam. Si autem verenda est Ruperti authoritas, vel valebit ad confirmandam Scientiam Mediam habitam ante decretum diuinæ voluntatis; vel si ad id non valeat, quare arguens probat ex ea sequelam de Scientia Media ademptura Deo libertatem prædestinandi? Forfan Rupertus nihil è propria definit mente, sed ex aliorum proponit rationem dubitandi. Vel si definit, non fuit eius fundamentum, quòd Deus ante suum decretum præscierit lapsum Angelorum sub hypothese creationis; sed quòd alioqui vellet simpliciter absolute peccatum illorum, si purificata ea hypothese, committeretur, potente Deo impedire, & aliunde præsciente, quòd esset sub ea hypothese perpetrandum. Hoc autem fundamentum non dependet à præsentia habita potius sine decreto, quam in decreto subiectiuè absoluto, obiectiuè conditionato.

1764 Quanquam fatendum sit, Rupertum remotissimum fuisse à tali decreto, & à simpliciter absoluto circa peccati materiale, vt constat ex duobus eius de Dei Voluntate, & Omnipotentia Opusculis, compositis aduersus Vvillhelmum, Antistitem Cathalaunensem, & Anselmum, Scholasticum Laudunensem (Authorem, vt puto, Glossæ Interlinearis) inlytos tunc temporis Doctores, quorum in Scholis se audisse quidam retulerat Ruperto, quod *Deus malum culpa fieri velit, Deique voluntas fuerit, Adam præuaticatum esse; quòdque voluntas Dei erga malum alia sit approbans, alia permittens.* Refutat Rupertus illis in Opusculis eos *Magnos Magistros, Præceptoresque nominatos præclara totius Franciæ lumina, quorum ad auditum de cunctis frè Prouinciis examina discipulorum festinabant; sed contra quos, vt prælium voluntas Dei erga malum mitteret, iuit in Franciam, vili asillo insidens, vno tantum puero comitatus, provt ipse narrat lib. 1. in Regulam S. Benedicti.* Vbi, & in illis Opusculis confirmat omnia ferè ab authoritate, & ratione argumenta, quibus solemus vt contra prædeterminationem, siue extrinsecam, siue intrinsecam, & physicam ad materiale peccati; responderetque cunctis propè, quæ aduersus nos conclusa sunt obici. Persuadeboque mihi ægrè, Ruperti æmulos sensisse, dixisseque, Deum velle formale peccati. Tum quia videtur incredibile de tam Catholicis, sapientibusque viris, vno Magistro simul, & Episcopo; altero famosiori, quam quouis Episcopo, teste eodem Ruperto. Tum quia is idem cap. 19. Opusc. 2. ait: *Negant, se in Deo adstruere voluntatem mali, & tamen non desinant affirmare, quòd velit Deus malum fieri. Bene se præsentur sentire, & tamen prauum non desinant verbum proferrè. Et quia non concedimus, simpliciter, vt iam dictum est, nos esse, & rusti os asserunt, qui non capiamus vim, medullamque doctorum.* Sed quidquid sit de mea persuasione, cum explorari certò nequeat sensus Vvillhelmi, & Anselmi, nihilominus dubitare non possum de Ruperti sensu contra prædeterminationem ad materiale peccati, sed ita, vt seclusam velim rigidam censuram, si quæ proferatur à Ruperto.

1765 In speciem verò sensus explicati audiuntur hæc eius verba cap. 3. Opusc. 1. ibi: *Sed dicitur nobis, L. 1. 2. quoniam*

quoriam, ut ipsi fatemini, Deum malum permittit fieri, quatinus à vobis, utrum volens, aut nolens permittat fieri? Si nolens permittit; inuitus permittit: si inuitus permittit; coactus permittit: si coactus permittit; Omnipotens non est? Dicimus ad hæc: Numquid intellexit hic talis, quid ipse dixerit, dum nos ad hoc inconueniens se pertraxisse confidit? Dixit enim, si nolens permittit; inuitus permittit; coactus permittit. Ostendatur ergo ipse sibi, ut cum dicit volens, videat quid oporteat subaudiri, permittere, an malum fieri? Nam si dicamus, quia nolens permittit, profecto consequitur, quia inuitus permittit. Si autem, quod ad rem magis attinet, dicamus, quia nolens malum fieri, tamen permittit fieri, non consequitur, quia inuitus, aut coactus permittit, sed propter supra dictas diuinitas bonitatis, & patientia, & longanimitatis sue permittit, &c. Attendatur & his cap. 19. Non factus est contentiosus, quod cupientes probare, Deum nunquam voluisse, aut velle malum fieri, argumentum capiamus à repugnantibus, id est, ab eo, quod prohibuit semper, & prohibet malum fieri. Quod quantum in Deum sit calumnia, simplex oculus facile perspicit, quia nemo, nisi duplex, aut subdoluus, unum, idemque sub eodem momento, & prohibet, & fieri vult; talisque rectè dicitur sibi esse contrarium. Et quid dicunt? Prohibuit quidem Deus hominem ante actum peccati, sed in ipso actu non prohibuit, &c. Implerem multas paginas, si alia eiusdem Opusc. & 2. pergerem transcribere.

1766

Illudque inter cætera notabile valde est, quod cum ab Vvillhelmo, & ab Anselmo allegaretur S. Augustinus capite 95. Enchiridij, dicens: Non fit aliquid, nisi Omnipotens fieri velit; Rupertus in Opusc. 2. cap. 20. & duobus seqq. fatagit ostendere, S. Augustinum, non comprehendisse sub obiecto voluntatis diuinæ positiuæ flagitiosa opera, utpote quæ à voluntate creata fiant, Deo sinente, permittenteque tantum. Quia Deus Omnipotens non nisi volens facere, aut sinere, facit aliquid, aut finit. Quia item finit, non quidem concedendo, sed non obstitendo effectibus male voluntatis: verbi gratia, dum manum, que furari, vel occidere, aut certè ad arborem veritam se extendere vult, non contrahit, aut dissoluit paralysi, ut ait Rupertus. Et addit libro 1. in Regulam S. Benedicti: Sciebam quid vellet homo sancta, & pie voluntatis (id est, S. Augustinus) toto corde, & sensu tendens ad honorem diuinæ iustitiæ, & bonitatis; sed non concedebatur mihi ab aduersariis, gaudentibus quasi patronam se habere sententiam tanti Doctoris dicentis: Non ergo fit aliquid, nisi Omnipotens fieri velit; nec volentibus pati, ut ea, que sequuntur, discuterem ego: Vel sinendo, ut fiat, vel ipse faciendo. Quapropter laborans & ego, tandem intrepidus dixi, quia cum idem Sanctissimus Doctor de scriptis suis multa retractauerit, istud quoque retractatione dignum fuit. Hæcille, quibus aperte declarat suam mentem contra voluntatem positiuam erga materiale peccati, foreque digna reuocari verba illa S. Augustini, nisi in sequentibus fuissent à S. Doctore exposita de Voluntate tantum sinente, seu permittente erga materiale illud.

1767

Notabilia etiam sunt, quæ Rupertus habet in Opusc. & capite 1. in Opusc. 2. capite 23. aduersus diuisionem voluntatis diuinæ in approbantem, & in permittentem mali. Nam non modò impugnat nomen voluntatis approbantis malum, sed etiam diuisionis extremum, quod sit erga materiale peccati voluntas positiua, contraposta permissiua meræ

Qui autem in præsentiarum admittunt prædeterminationem ad materiale, etsi meritò reprobent nomen voluntatis approbantis, adstruunt tamen voluntatem, quæ non sit erga illud merè permissiua, ut videre est in Goneto tom. 2. disput. 4. articulo 6. §. 1. pag. 304. ex Illustrissimo Godoy tom. 2. in 1. part. disputat. 36. §. 6. num. 137. Ad hæc, Rupertus tam longè distat à voluntate positiua erga illud, ut in vtroque Opusc. sæpe inueniat, Dei Omnipotentiam ad illud non concurrere physicè immediatè, & proximè. Recognoisco tamen, expositum esse interpretationi, quæ solet adhiberi S. Augustino, cuius vestigiis, & verbis ipse in vtroque Opusc. præcipuè inhsitit.

Sed ut reuertar ad punctum principale huius Sectionis, & ad argumentum acceptum ex Ruperto contra directionem per Scientiam Mediam, alia se mihi offert responsio, quæ & prospicit authoritati Doctoris tam sapientis, tamque pij, antiquique (ut qui obiit anno 1135.) & aliena non est à suis verbis, scilicet illum non loqui de scientia conditionata, & quæ potuerit retardare Deum à productione Angelorum; sed de scientia absoluta, & visionis: qua supposita, tam de Angelorum futura absolute existentia, quàm de peccatis absolute perpetrands, Deus fuit consequenter impotens desistere à creandis Angelis, præcauereque ipsorum crimina. Consequenter, inquam, quia antecederet, & absolute potuit Deus non decernere condere eos, proindeque non præditus esse scientia visionis de eorum existentia: antecederet etiam, atque absolute potuit decernere dare auxilia, quibus non defecturos præciebat, si ipsos produceret, & ipsis talia auxilia conferret; ideoque non habere scientiam visionis de ipsorum peccatis præcautis.

Quam quidem habuit, non inferentem necessitatis ad peccandum. Nam innocens, & sancta præscientia Dei nullam malis necessitatem importat. Quomodo nec visus meus ei, quem ambulare video, ullam ambulandi necessitatem irrogat. Quomodo apud quosdam Philosophos Christianos disputans validissime argumentatur sana, & vera Philosophia. Ita Rupertus lib. 10. in Ioannem, pag. 405. præmonstrans, quam cum Nostris sequutus sum in sectione 58. viam conciliandi diuinam visionis scientiam cum libertate creata. Et cum ait post similitudinem visionis nostræ, Quomodo, &c. denotat tum illius exempli frequentem vsu apud Ecclesiæ PP. (vbi reuera fuisse patet in 2. parte:) tum non debere exemplum illud reputari, dicitque (ut lego in Goneto tom. 2. disp. 3. art. & §. 2. pag. 150.) populare, & accommodatum ad vulgi captum.

Iam quòd Rupertus loquatur de diuina scientia absoluta, & visionis in locis citatis num. 1760. sentiet mecum, qui ea perlegerit. Sed præsentabo postremum in gratiam Lectoris, cui Operum Rupertii copia non sit. Scribit itaque in Opusc. de Voluntate Dei, capite 24. *Ultimum eorum, quæ superius quari diximus, illud est, cur Deus, omnium præscius, illos permisit fieri, vel nasci, quibus melius erat, si non fuissent facti, vel nati, eo quòd ad vitam non erant præordinati? Simpliciter quippe melius est non subsistere, quàm malè subsistere. Quare, inquirunt, Creator bonus, & clemens illos fecit, quos peritura esse præscius? Mira, & importuna, & violenta quæstio.*

& sic inepta, ut in sensu eius nulla sit ratio. Quid enim nisi quòd futurum erat, præsciri poterat. At quomodo non fieret, quòd sic, vel sic futurum esse præscitum fuisset? Vicinus ratione esset, si ita diceretur, quare substantiam maiorem spirituum Deus, vel hominum impiorum subsistere permittit, quoniam malè subsistit, & non funditus interire facit, sicut interit, & esse desiit spiritus iumenti? Posset namque responderi iustè in esse, ut semper sit in pœna, cui pro culpa sua desiit, ut non sit semper in gloria. Porro Dei iustitia nunquid iniusta est, quàm eius præscientia? Itaque sicut non iniustum est, quòd nunc viuita creatura non interimit funditus substantiam, sic non iniustum fuit, quòd & præscitum damnauit malitiam, & tamen non omisit bonam creare naturam. Verum, quia nihil satis est inquisitori contentioso, iam nunc dicamus ei cum Apostolo: O homo, in quis es, qui respondeas Deo? Hactenus Rupertus.

1771

Eius totus contextus est de scientia absoluta, & visionis, ut compertum est ex illis circa finem verbis, *Præscitum damnauit malitiam*, quæ non possunt intelligi de malitia præscita tantum conditionatè. Claret etiam ex illis circa medium, *Mira, & importuna*, &c. Etenim quæstio, quæ procederet de scientia conditionata, nequiret à Ruperto talis censerì, & asseri, in cuius sensu nulla esset ratio; cum certè sit magna, atque ut ingentis ponderis æstimata ad discussionem à plerisque Ecclesiæ Patribus. Illaque verba, *At quomodo non fieret*, &c. manifestissime designant scientiam absolutam, & visionis. Quare hoc ex loco, & ex aliis indicatis num. 1760. probare positiuè non valemus, Rupertum fuisse scientiæ conditionatæ, siue Mediæ, siue non Mediæ.

1772

Nemo tamen inferat, dissensisse positiuè, quia interpretatur Christi verba de conditionata Tyrriorum, ac Sidoniorum pœnitentia apparente, & secundum sæculum, non autem de vera, & secundum Deum. Ita lib. 9. in Mattheum, pag. 88. & 89. Opusc. de Omnipotentia Dei, cap. 14. lib. 1. in Regulam S. Benedicti, pag. 949. & seq. lib. 1. in Prophetam Oseam, pag. 734. tom. 2. lib. 1. in Prophetam Amos, pag. 811. lib. 2. pag. 824. Nam, ut iam monuit Ruyzius disputat. 62. de Scientia Dei, sect. 1. num. 15. [Quantis Rupertus falsò, & contra communem expositionem PP. affirmet, Tyrios, & Sidonios non fuisse acturos veram pœnitentiam, sed humanam, ad vitandum temporale supplicium: nihilominus, quod attinet ad scientiam conditionatorum, manifestè concedit, Deum præsciuisse, quòd talem inutilem, & humanam pœnitentiam egissent, si in Tyro, & Sidone factæ fuissent virtutes Christi D. Insuper manifestè supponit, cognoscendum fuisse à Deo, si illi fuissent veram pœnitentiam acturi, siquidem addit: Miraculorum auxilia omnino daturus fuisset Christus, si illi essent veram pœnitentiam acturi. Hæc autem non daret, nisi præsciret, fuisse ponendam veram pœnitentiæ conditionem.] Sic eruditissimus Theologus.

1773

Et hæc de Ruperto, in cuius Operibus etsi non desit vnus, aut alter næuus, imò & macula, vir tamen fuit vitæ sanctimonia, sacrarumque literarum peritia præclarus, ad admirationemque in subtilitatibus Theologiæ excultus ante Magistrum Sententiarum, huiusque suppare, & posteriores. Quòd si in eruendo Rupertii sensu R. P. Gabr. de Henao, Scient. Med. Pars I.

plus sum moratus, quàm festinatio alicuius Lectoris velit, condonet meo genio zelum hunc, & studium erga antiquitatem, ex qua vel vnus Patris confirmare opinionem nostram pluris habeo, quàm ex multarum rationum apparatu.

SECTIO CLXVII.

Terminus quartæ huius Inuestigationis, & de doctrinæ vniformitatis, quæ quoad eius puncta expedit in Societate, fuitque ab Authore procurata.

Iam pro fine quartæ huius Inuestigationis, (in qua attigi puncta, de quibus inter Nostris orta est domestica controuersia) aducto, me cum debita veneratione personarum, & iudiciorum, à quibus disseni, curasse retinere non tantum substantiam doctrinæ de Scientia Media, sed etiam modos eam explicandi, quos sensui conformiores Scripturæ sacræ, Patribus Ecclesiæ, & primoribus Societatis nostræ Theologis, tunc præsertim, cum coram duobus Summis Pontificibus felicis recollectionis Clemente VIII. & Paulo V. ipsa ad examen vocata suam aperuit mentem, auditaque obtinuit, Deo, & Sede Apostolica auspice, ut prosperè, vel ad minus, sine damnatione, probabiliterque procederet. Vnde si quæ fuit apud contubernales discrepantia circa explicationem, prout moraliter necessarium fere erat in quæstionibus tunc aded abstractis, & parum tritis, eamque sufficienter non intercluserint duorum Præpositorum Generalium nostri Ordinis Declarationis illæ, quas expendi in sect. 157. optandum est, ut eà permissa ob præcellentem authoritatem Maiorum illorum nostrarum, ducumque in complananda difficili hac via, & in discernendis vestigiis Paginarum diuinarum, SS. PP. & Theologorum veterum pro ipsa relicta, non audiantur de cætero, qui è Nostris nouas excogitent semitas, inuehantve opinamenta exotica.

Atque ita inuixit ferid, districtèque R. admod. P. N. Ioannes Paulus Oliua, qui nunc piè, & iuste vniuersam Societatem moderatur. Scripsit enim Romæ anno 1664. die 12. Ianuarij, cum esset Vicarius Generalis, ad Prouincias: [Abiit, ut qui ex præscripto S. P. N. Ignatij, toties in Constitutionibus repetito, & tot Decretis Generalium Congregationum tam vniformes in doctrina esse debemus, circa ista præsertim duo puncta de Auxiliis, & de Scientia Media, tantoperè à nostris Doctoribus illustrata, vel minimum à legitima eorum doctrina dissidere incipiamus. Abiit, ut hæc duo lumina Societatis, tam clara lucusque, aut incongruis nebulis obruamus, aut nouis difficultatibus, à non legitimis forrasse apprehensionibus oriundis, obtenebremus. Quod cum ingenti præiudicio nostrarum Scholarum ut non eueniat, superest, ut Professores omnes enixè adhorter (prout hæc summa animi contentione facio) ut in re tanti momenti abstineant ab opinionibus nouis, & doctrinæ Societatis penitus se conforment, nec à tritis Patrum nostrarum semitis, ut filij degeneres, recedant. Aded ut in hac materia non solum retineatur ipsa doctrinæ substantia (quod est omnino

pernecessarium) sed etiam in eius explicatione (vt aliàs quoque sapientissimè monuit R. P. N. Golvinus) non recedatur à communi, & hæcenus recepto inter Nostros explicandi modo, ne suspecta alioqui reddatur ipsa Societatis doctrina, dum hæcenus receptum inter nos illam defendendi modum reuicimus, eive diffidimus, & alias nouas explicationes, grauioribus fortè difficultatibus obnoxias, excogitamus.] Sic illis in literis. Quæ me vehementer incitarunt ad absoluendum istud Opus de Theologia Scientiæ Mediæ, diu antea inchoatum.

1776

Eas cum attentius perpendo, subeunt memoriam illa Vincentij Lirinensis in Commentario 1. cap. 2. verba, huc, paucis mutatis, accommodanda sub portione quadam, quasi dicta iuxta ipsarum vota ad quemque è Societate Theologum. *Quid est, Depositi custodi, prout aiebat Apostolus 1. Timoth. 6. versu 29. Custodi, inquit, prout fures, prout inimicos, ne dormientibus hominibus, supereminet zizania, super illud tritici probabile semen, quod seminari Societas in agro suo. Depositi, inquit, custodi. Quid est depositum? Id est, quod tibi creditum est, non quod à te inuentum; quod accepisti, non quod excogitasti; rem non ingenij, sed doctrinæ; non usurpationis priuata, sed communis inter tuos iraditionis; rem ad te perductam, non à te prolata, in qua non auctor debes esse, sed custos; non institutor, sed selector, non ducens, sed sequens. Depositi, inquit, custodi: Sententiæ domesticæ talentum inuolutum, illibatamque conserva. Quod tibi creditum est, hoc penes te maneat, hoc à te iradatur: aurum in Societate probatum accepisti, aurum redde: nolo mihi pro aliis alia subicias, nolo pro auro plumbum, aut aramenta supponas: nolo auri speciem, sed naturam planè. O Societatis Tractator, o Doctor, si te Magisterij munus idoneum fecerit ingenio, exercitatore, doctrinæ, esto spiritalis tabernaculi Belesel, pretiosas probabilis dogmatis gemmas exculpe, fideliter coapta, adorna sapienter, adice splendorem, gratiam, uenustatem. Intellegatur, te exponente, illustrius, quod antea obscurius audiebatur. Per te posteritas intelletum gratuletur, quod ante vetustas non intelletum venerabatur. Eadem tamen, quæ didicisti, doce, vt dicas nouè, non dicas noua.*

1777

Quod si aliquis è Nostri diceret: Nullusne ergo in Societate profectus habebitur doctrinæ circa puncta de Scientia Media? Responderem cum eodem Vincentio in capite 28. & 30. *Habeatur planè maximè. Nam quis ille est tam inuidus hominibus, qui istud prohibere conetur. Sed ita tamen, vt profectus sit ille doctrinæ, non permutatio: siquidem ad profectum pertinet, vt in semetipsam vnaquaque res amplificetur: ad permutacionem verò, vt aliquid ex alio in aliud transferatur. Crescat igitur, oportet, & multum, vehementerque proficiat tam singulorum, quàm omnium, tam vnus hominis, quàm totius Societatis, ætatum, ac seculorum gradibus intelligentia, scientia, sapientia; sed in suo dumtaxat genere, in eodem scilicet dogmate, eodem sensu, eademque sententia. Quodcumque in Societatis agricultura, documentis Maiorum nostrorum satum est, hoc idem filiorum industria decet excolatur, & obseruetur; hoc idem floreat, & maturecat; hoc idem proficiat, & perficiatur. Fas est, & enim, vt Theologiæ nostræ de Scientia Media dogmata processu temporis excurentur, limentur, poliantur. Sed non est Nostri concessum, vt commutentur, vt detruncantur, vt mutilentur. Accipiant licet probabilitatem maiorem, lucem, distinctionem;*

sed retineant, necesse est pro Nostri, plenitudinem, integritatem, proprietatem.

Id ego pro meo modulo curauit studiosè hac in Inuestigatione, & in reliquo Opere, magis quidem laborioso, quàm ingenioso, vt pote in quo plus incumbam tuendis, & confirmandis Maiorum placitis, quàm propriij ingenij singularibus indulgeam commentationibus, susceptoque à me eo zelo, quo par est affici filium Societatis, vt sartam, & rectam seruet hereditatem ex matre acceptam, tot vigiliis ab ipsa comparatam, tot disputationibus, præcipue coram Sede Apostolica, in tuto probabilitatis loco positam, tot scriptis theatro literario expositis commendatam, & auctoratam. Quam ob rem in animo fuit, estque, sic adharere anteriorum documentis, vt ab eis, nedum in substantia, sed neque in modo explicationis vel latum vnguem recedam, quantum fieri possit. Atque prout de se sequente antiquos PP. in Commentariis super Matthæum aiebat Paschalius Ratbertus in Prologo: *Illi vt arbitri de singulis, nos vt pedisequi, quæ apta elegimus, à quo sanè negotio penè nullum Doctorum, si velis reprehendere, inuenies immunem, sed omnes prædecessorum sequi maluerunt vestigia, & suis ampliare ingenij fluentia doctrinæ, vt quod in ea occultatur necessarium, Dei referant gratia, patesceret ad fructum. Eos ego sequutus, elegi quorum adharerem vestigijs, & ab ipsorum sensibus credome in nullo deuisse. Sic ferè Paschalius; sic & ego.*

1779

Et quamquam in aliis materijs, pertinentibus ad meas subtilitates Scholæ Theologicæ, possit cum debita moderatione inuentioni propriij ingenij, & obseruationi lectionis priuata non nihil permitti; at in hac materia grauiissima, & de qua maturo admodum consilio deliberauit Societas à sui penè ortu, habuitque tot sequaces extraneos, quin hæcenus Romani Pontifices reddiderint, imò neque insinuarint oraculum aduersum, expedit, vt domestici noua non machinentur, neque proferant, quibus sententiæ obscuratur claritas, vitietur sinceritas, extenueturque soliditas, & quibus grauari posterioris ingemiscant, quasi ipsis non detur consistere tranquillè in antiqua possessione, prioribusque quasi impingatur dica de defenatis nimio cum ardore pronuntiat, inuentis postea minus habentibus. Quapropter ille inter Nostros eruditior, ingeniosiorque erit, qui Maiorum placita dicat nouè, elucidando illa ex monumentis Scripturæ sanctæ, Conciliorum, Patrum Ecclesiæ, Theologorumque veterum, & ex Theologicis rationibus, superandoque incurrentes difficultates; sed non dicat noua. Quod si primum aggrediatur [diuinæ procuracionis erit, vt priores aliquid posterioribus reliquerint, in quo elaborare quoque ipse, & exercere vtiliter non solum memoriam, sed etiam ingenium possit,] prout in simili casu notat Melchior Canus lib. 12. de locis Theologicis, cap. 3. Si verò auerter secundum ex nouandi cacothe (cuius periculum imminet magis in tyrone, quàm in veterano Professore) timeat leuitatis, aut inconsultæ inuouationis notam. Sed cum omne patrimonium præparatum, quod ex patribus percipiunt, pretiosum esse soleat cunctis opibus, quas aliunde filij sibi contraxerint, vt inquit Ratbertus Abbas Prologo in lib. 9. expof. in Matthæum; indeque sperans suam illam Expositionem in æstimatione fore Monachis, filiis suis, in quorum gratiam, & vtilitatem eam dirigit, inde etiam ego mihi

persua

persuadeo, de Scientia Media doctrinam, quæ est velut patrimonium Scholæ Societatis, relicta à Maioribus nostris, qui illud in Ecclesiæ Patribus inuenerunt, non dissipandum in posterum ab villo è filiis, dicente, introducenteque noua.

SECTIO CLXVIII.

Inuestigatio quinta corollaria, an Verbum diuinum procedat ex Scientia Media?

780

Inuestigationem hanc aggredior non à principiis, Ineque profecturus ad fines vsque suos, sed tantum discussurus quid ex Magistri Gonetii iudicio debeat Societatis Schola exploratum habere circa eam. Gonetus igitur tom. 5. disp. 9. art. 3. §. 1. pag. 508. & duobus seqq. ait teneri censere, Verbum per se procedere ex Scientia Media, seu ex cognitione futurorum contingentium conditorum, independente ab actuali Dei decreto libero, & efficaci erga illa. Probat autem, quia illa, iuxta placita nostra, sunt ab intellectu diuino cognoscibilia in eo signo, in quo Verbum procedit, suntque absolutè, seu simpliciter necessaria. Quod vtrumque sufficit, vt per modum obiecti per se requirantur ad Verbi productionem. Sunt quidem cognoscibilia; nam in signo antecedenti decreta libera concipiuntur actus notionales, & necessarij. Ergo si in tali signo illa sint, habeantque veritatem obiectiuam determinatam, erunt in eo cognoscibilia, & proinde in eo erit ex illis processio Verbi pertinens ad actum notionalem, & necessarium. Rursus sunt necessaria. Tum quia sunt futura ante primum principium, & primam radicem totius libertatis, & contingentia, atque ex vi, & natura oppositionis contradictoria, quæ est causa absolutè, & simpliciter necessaria. Tum quia sunt futura pro omni signo, & instanti imaginabili. Vnde concludit duo: primum, adstructa in Deo Scientia Mediâ, debere Verbum procedere ex cognitione illorum futurorum: secundum, existimasse consequenter Molinam, qui ita asseruit, teste Arrubale; inconsequenter verò alios Scientiæ Mediæ assertores, qui negant communiter.

1781

Examinanda sunt hæc, quibus Gonetus Nostros instruit. Et vt à postremo incipiam, Arrubal tom. 2. in 1. p. disputat. 125. cap. 3. num. 11. non testatur, Molinam ita confiteri, sed videri inclinare in id. Inquit enim: [Videtur Molina quest. 34. art. 3. disput. vnica: inclinare in partem affirmatiuam; docet enim, Verbum procedere per scientiam naturalem omnium obiectorum; & postea (nempe in §. Negandum est tamen) scientiam obiectorum conditionalium contingentium constituit in scientia naturali Dei, cum tamen aliàs suprâ, quest. 14. art. 13. disp. 17. dixisset, hanc Scientiam esse Mediâ inter naturalem, & liberam.] Sic Arrubal. Sed quod Molina scientiam conditionalium contingentium vocauerit nomine naturalis eo in §. non videtur mihi sufficiens fundamentum; nam quando tempus non erat exactissimæ loquutionis, potuit nomine naturalis significare non merè naturalem, sed mediâ inter merè naturalem, & merè liberam, cum solitum sit nominibus extremorum latè sumptorum appellare ea, quæ medio alio strictiori significari queunt. Hinc sub cæli, & terræ

nomnibus comprehenditur intermedius aër iuxta latiore significationem; sed iuxta pressiore aër exprimitur vt medijs inter vtrumque. Prouinciarum nominibus interiacentes fluij, & montes denotari consueuerunt, Orbem per Prouincias adæquatè diuidendo; & tamen proprijs nominibus explicantur ab iis, qui accuratiorem volunt indicare diuisionem. Homo sæpe in creaturæ partitione collocatur sub corporeæ, aut etiam spiritualis classe, sed ab exquisitè discernentibus medijs inter vtraque dicitur. Mane, & vespere contineri meridiei significationem vulgare est, quanquam meridiem distinguant ab vno, & altero extremo loquentes scrupulosius. Quæ, & alia exempla adnotantur à Ruyzio disp. 70. de Scientia Dei, sect. 1. & 3. fundanturque in eo, quod ait Aristoteles lib. 5. Phys. cap. 1. textu 6. Medium est quoddammodo ipsa extrema; & S. Thomas 1. p. quest. 50. art. 1. ad 1. Medium comparatum ad vnum extremum videtur alterum extremum.

Maius fundamentum habetur in discursu Molinæ, qui ad diuinæ essentia comprehensionem (ex qua Verbum debet procedere, & sufficienter procedit) inficiens requisitam esse scientiam visionis de creaturis, scribit: [Si Deus ex æternitate staret, nihil omnino creare, sanè nihil eorum sciisset futurum, quæ re ipsa scientiâ liberâ futura esse cognouit; & tamen comprehenderet suam essentiam. Quare Scientia libera de rebus creatis necessaria non est ad diuinæ essentia comprehensionem. Cuius rei hæc est ratio, quoniam ea omnia, quæ Deus scit, scireque potuit scientiâ liberâ, scit scientia naturali, non quidem quod futura sint, aut non sint absolutè, sed ex hypothesi, si ipse hunc, vel illum ordinem rerum liberâ suâ voluntate condere velit, vt quest. 14. art. 13. copiosè explicauimus. Quare cum, introspectâ suâ essentia per scientiam naturalem, etiam in esse futuro, iuxta illum modum cognoscit ea omnia, quæ in ipso sunt eminenter, quæque in facultate suæ liberæ voluntatis continentur, fit vt scientia naturali se, suamque voluntatem plenissimè comprehendat, esto nondum in esse absoluto videat quid futurum sit per liberam determinationem suæ voluntatis.] Hucusque Molina. Et ratio, quam adhibet, indicat, Scientiam Mediâ eius, quod sub conditione indifferente, & conducente est, vel non est futurum in voluntate creata, indicatque tanquam requisitam, vt Deus se comprehendat plenissimè, & in cuius præsentia scientia eius, quod est, vel non est absolutè futurum, non sit desideranda; ac proinde indicat, Verbum procedere ex Scientia Media, cum debeat procedere ex cognitione plenissimè comprehensua Dei. Quod si Molina respexit ad Scientiam Mediâ, comprehensio illa plenissima Dei coalescet tum ex cognitione adæquata sui, tum iuxta Doctoris huius principia ex supercomprehensione omnium creaturarum possibilem, inter quas vna est voluntas creata, ob quam supercomprehensam cognosceret quid sub præfata quauis conditione operaretur ipsa, vel non operaretur. Si quispiam interpretatur Molinam de scientia, qua Deus cognoscat contingentia conditionata suæ voluntatis, & qua Verbum procedat, refellendus esset, quia huiusmodi scientiam Molina non appellaret villo modo naturalem, vt pote quæ, opinione ipsius, fundetur in decretis liberis actu existentibus, & exercitijs. Vt fit de tanti Doctoris mente.

Quicumque fautores Scientiæ Mediæ censent, L 1 4 conce

1782

1783

conceptisque verbis pronuntiant (suntque hac tempestate post Valentiam, Zuñigam, & Ruyzium multi, & graues) Verbum procedere ex cognitione futurorum contingentium, siue conditionatorum, siue absolutorum voluntatis creatæ, probabilem admodum sententiam tuentur. Nec solent assignare discrimen inter conditionata, & absoluta, neque in conditionatis discernere quæ sunt voluntatis creatæ, & quæ increatæ, neque de modo, aut medio vel conditionatæ, vel absolutæ scientiæ curare ad huius difficultatis decisionem. Et ultra Nostros illos Sapientissimus Primarius, Illustrissimusque nunc Antistes Oxoniensis Petrus de Godoy defensauit scriptis, & voce in hac Salamanticensi Academia processionem Verbi ex cognitione creaturarum futurarum, quatenus ipsum eas representat sub conceptu liberæ terminationis: quod, & non, aut vix aliud intendunt Nostri illi. Mirarique est, Gonerum, qui magni huius Thomistæ doctrinam sequitur in toto ferè tomo 5. præcitato, subtrixisse id, omisissetque respondere argumentis, quibus mouetur. Et siue in eis, siue in aliis (si quæ fuerunt alia Nostrorum) sermo vniuersum est de futuris, comprehendendo non minus conditionata, quam absoluta contingentia, & abstrahendo à modo, aut medio eorum cognoscendorum.

1784 Probabile etiam valde est, receptiusque apud patronos Scientiæ Mediæ, Verbum non procedere per se vilo sub conceptu ex cognitione formali futurorum: & apud Thomistas, excepto Godoy, vix reperietur, qui dissentiat. Loquunturque utriusque de futuris siue absolutis, siue conditionatis, & siue quæ contingentia, & libera erunt, aut essent voluntati creatæ, cognoscantur independentes à decreto libero diuino antecedenti, & efficaci, siue dependentes. Vnde Godoy dictabat olim, [non posse Verbum, quoad suam entitatem, per se procedere ex scientia futurorum contingentium in statu conditionato. Tum quia in vera sententia (scilicet penes se, & Thomistas alios) scientia conditionatorum est omnino libera, & non minus supponens decretum liberum, quam scientia futurorum in statu absoluto. Tum etiam, nam ex Scientiæ Mediæ professoribus quidam contingentem, alij liberam libertate obiectiuam illam vocant; ac tandem omnes, etsi Mediæ appellent, fatentur potuisse non conuenire Deo formaliter. At Verbum, quoad sui entitatem omnino necessarium, nequit per se procedere ex cognitione contingentis, aut libera, aut quomodocumque vocetur, quæ potuit Deo non conuenire. Ergo ex scientia futurorum conditionatorum nequit Verbum per se procedere.] Ita ille de Verbo diuino, secundum suam entitatem, seu absolutè accepto, supponenteque pro secunda persona Sanctissimæ Trinitatis, vt subsistente cum solis perfectionibus sibi essentialibus; nam ipse de Verbo secundum liberam terminationem ad futura, seu vt est formaliter eorum expressiuum, arbitratur, quod retuli in num. præcedenti. At alij vel litigant de modo, quo talis terminatio competit Verbo, vel de plano concessâ, volunt ipsam non oriri ex Patris scientia de futuris, quæ intelligatur pro priori originis, sed quæ pro posteriori communicari formaliter intendatur à Patre. Considerant enim Patrem pro priori illo cum omni scientia necessaria, & proinde cognoscentem, quod existeret hæc, vel illa scientia indeterminate, nempe scientia conditionata penitentiam Tyriorum, vel scientia impenitentiam sub

conditione prædicationis Christi, siue non fundata in decreto antecedenti, & efficaci, siue in eo fundata; scientia item absoluta conuersionis S. Pauli, vel scientia non conuersionis, siue non sit habenda in decreto prædeterminatiuo, siue in eo sit habenda. Quæ Patris notitia sufficit, vt ipse formaliter pro priori illo intendat communicare Filio pro posteriori eam scientiam, quæ determinatè existat penitentiam Tyriorum, & conuersionis S. Pauli. Quapropter Verbum erit formaliter expressiuum non solum necessarium, sed etiam contingentium dependentium siue vnicè à libera voluntate diuina, siue simul ab ipsa, & à creatæ, quanquam non procedat formaliter per se ex contingentium cognitione. Forsitanque P. Molina in verbis supra transcriptis loquutus est de scientia naturali Patris complectente etiam contingentia sensu proximè explicato, nempe de scientia, quæ cognoscat esse, vel non esse contingentem futuram conditionatè penitentiam Tyriorum, esse, vel non esse contingentem futuram absolutè conuersionem Sancti Pauli.

Hæc satis sunt, vt constet, sectatores Scientiæ Mediæ posse non minus pergere in opinione negante, Verbum sub vilo conceptu oriri per se ex ea scientia, prout determinatè fertur ad penitentiam Tyriorum, & sic de aliis conditionate contingentem futuris; quam defensores scientiæ conditionatæ de illa penitentia, & de cæteris conditionatis, innixa decreto libero diuino perseuerent in sententia de non ortu Verbi sub vilo conceptu ex tali scientia conditionata. Hæc, inquam, satis sunt, nisi documenta à Gonetio tradita propugnatoribus Scientiæ Mediæ remoram reiciant. Sed certè nec tantillum detinere queunt.

Nam primò, quod ad Verbi processionem ex scientia alicuius obiecti requiratur, & sufficiat, esse istud cognoscibile in signo processionis, esseque absolutè, & simpliciter necessarium, lis de sufficientia est sub iudice constituta à Vazquio, & non paucis aliis asserentibus, Verbum non procedere ex Spiritu S. neque ex creaturarum possibilium scientia. Secundò responderi potest, penitentiam v. g. Tyriorum esse cognoscibilem, & cognosci in eo signo à Patre; quia tamen non est necessaria, sed contingens, deficit vnum è requisitis, vt sit obiectum, ex cuius notitia Verbum procedat. Quare penitentiam cognoscibilitas, & cognitio à Patre in eo signo habebit se concomitanter in ordine ad productionem Verbi. Tertio, & melius renuitur, penitentiam esse vt conditionatè futuram cognoscibilem, & cognitam à Patre in eo signo, si quidem in eo non sit sic futura, neque prædita futuritionis conditionatæ veritate determinata, sed sit præcisè possibilis, cognoscibilisque, ac cognita vt præcisè talis. Quemadmodum enim iuxta Gonerum non nisi ita est ante decretum actuale prædeterminatiuum, & hoc non existit absolutè, neque cognoscitur pro eo signo; ita à Nostri aptè dicitur idem ipsum, eo quod indifferens concurrenti cum Tyriorum voluntate decretum, sine quo, quatenus esset, vel si esset, nequit consistere futuritione conditionata penitentiam, non existat suo modo, neque cognoscatur in eo signo. Gonerus attribuit asserentibus Scientiæ Mediæ, quod doceant, res contingentes esse sub conditione futuræ, & habere veritatem determinatam in eo signo. Sed oportebat, vt vel vnum saltem allegaret, & vt non dissimularet, consciunt se esse, non omnes illos

illos agnoscere in contingentibus siue conditionatè, siue absolutè futuris, vt talibus, veritatem determinatam pro vilo prorsus signo. Molina quidem non agnouit.

1787 Quarto negatur, futura contingentia, & libera conditionata esse absolutè necessaria pro aliquo signo. Id enim absque enormi errore non posset vel mutari à defensoribus Scientiæ Mediæ. Et proinde deberent repudiare eam, si tam immane absurdum secum traheret. Aliudque est, Gonerum conari inferre illud exinde; aliud, instruere Nostros, quomodo consequenter ad eam sunt se gesturi in quæstione, an Verbum procedat, necne, ex cognitione illorum futurorum? De cuius quæstionis parte affirmatiua erudiri conueniebat, quin præsupponeret Antecedens falsissimum, & tam distitum ab ea scientia, quam à terra cælum; tamque cum ea repugnans, quam tenebræ cum luce. Finge, velle quem persuadere Thomistis partem illam affirmatiuam hac ratione: Futurum conditionatum est cognoscibile in signo processionis Verbi, estque absolutè necessarium, vt probare adnituntur professores Scientiæ Mediæ, si vi decreti prædeterminatiui, & in signo subsequente illud sit determinatè futurum, vt Thomistis videtur. Sentiant ergo consequenter ad sua principia, Verbum oriri ex conditionatorum contingentium futurorum notitia. Continuo dices, perdere oleum, & operam; etenim Thomistæ remotissimi sunt, vt putent, necessaria absolutè esse hæc futura, & Nostri, cum inferunt, talia fore, si dependeant à prædeterminatiuo decreto, arguunt ab incommodo patentissimo ex vtriusque Scholæ confessione concord. Cogita haud secus de Gonetii ratione. Quod autem ait, se fasè patefecisse in tom. 2. disp. 4. art. 3. §. 1. fundamentum illud, consequenter ad quod monet Nostros, vt discurrant, valeret quidem, si illud ab ipsis acceptaretur. At cum potius vehementissime renuatur, quidnam inde ad sententiam affirmatiuam de Verbi processionem ex Scientia Media?

1788 Ostensionis capita tria sunt: vnum, quod si contingentia conditionata non dependant à decreto prædeterminatiuo subiectiuè absoluto, & obiectiuè conditionato, & absoluta à prorsus absoluto, erunt futura pro omni signo, & instanti imaginabili. Sed istud caput cum verum sit de omni signo ante tale decretum, vt pote quod implicatorium contradictionis à Nostri iudicetur erga ea contingentia, non tamen in conditionatis est verum de omni signo ante aliud diuinæ voluntatis decretum liberum, & indifferens, quod esset, aut si esset, quodque præintelligi debet ad conditionatorum futuritionem; neque item in absolutis est verum de omni signo ante simile decretum, quod existeret absolutè, & non possit non præintelligi absolutorum futuritioni. Quare nos nunquam admittimus contingentia creatæ, quæ sint futura siue conditionatè, siue absolutè in omni signo imaginabili, quippe sit imaginabile quoddam signum, in quo præcinditur à decreto præfato, quatenus esset, aut si esset; & in quo etiam signo sint præcisè possibilis contingentia conditionata; & præterea sit imaginabile aliud signum, in quo & abstrahatur à tali decreto, vt absolutè existente; & contingentia, quæ pro aliqua differentia temporis absolutè erunt, non concipiuntur ultra possibilitatem, nisi cum futuritione conditionata.

1789 Alterum demonstrationis caput est, quod con-

tingentia creatæ erunt ante primum principium, & radicem totius contingentia, & libertatis. Sed absurdum hoc neutiquam sequitur, siue in conditionatis, siue in absolutis, quoniam conditionata non erunt conditionatè, nisi tenente se ex parte conditionis libero, & indifferente diuinæ voluntatis decreto, ratione cuius Deus exerceret munus primi principij contingentia, & libertatis creatæ; & absoluta non erunt, nisi absolutè existente simili decreto in Deo. Et verò si, vt volunt Thomistæ, decretum deberet esse prædeterminatiuum, sequeretur, vt nos ab absurdo inferimus, non relinquere in voluntate creatæ circa suos actus contingentiam, & libertatem, cuius Deus esset principium, & radix prima; siquidem inuitabilis consequutio actus creati prædeterminati esset ex causa priori. Est autem necessitas absoluta (proindeque contingentia, & libertati opposita) quæ dependet à causis prioribus, vt cum Aristotele docet nos S. Thomas lib. 2. Phys. text. 88. lect. 13. vbi addit: Quod habet necessitatem ab eo, quod est posterius in esse, est necessarium ex conditione, vel suppositione. Atque hinc nos deducimus, non posse esse ex conditione, vel suppositione necessitatem, quæ ex decreto prædeterminatiuo proueniat in actum, respectu cuius nullo modo est posterius in esse; & propterea non posse esse necessitatem compatibilem cum contingentia, & libertate actus.

Aliud euidentiæ caput est, quod contingentia creatæ erunt ex vi, & natura oppositionis contradictoria, quæ est causa necessaria necessitate absoluta. Cæterum cum ea vis non aliud sit, quam quod duarum propositionum contradictoriarum de obiecto contingentem futuro, vna debeat esse vera, & altera falsa à parte rei, atque realiter, sed non vna præ altera, ex ea vi non habebitur causa necessaria necessitate absoluta, vt Tyrrij v. g. potius agerent, quam non agerent penitentiam sub conditione prædicationis Christi, neque vt Antichristus sit potius quam non sit absolutè peccaturus, sed tantum vt Tyrrij conuerterentur, vel non; & vt Antichristus sit scelestè operaturus, vel non. Quam ob rem quod determinatè respicerent Tyrrij, & quod determinatè flagitiosus erit Antichristus, nulli necessitati absolutæ subiaceret, sed pendebit ab arbitrio Tyriorum, & Antichristi, constituto in actu primo proximo contingentia, & libertatis per decretum Dei liberum affectiuum erga bonam operationem, & auersiuum à praua, ad quas concursum physicum, & simultaneum Omnipotentia præparat cum indifferentiâ absoluta, tam circa vnam, quam circa alteram.

1791 Et hæc pro discussione dictatorum, quibus Nostros imbuere placuit Gonetio. Ego potius in hanc Inuestigationem transferem illum Gonetii syllogismum p. g. 509. pro se, & Thomistas, ne Verbum oriatur ex Scientia conditionata innixa decreto subiectiuè absoluto, & obiectiuè conditionato: Verbum nequit per se procedere ex scientia, quæ absolutè potuit in Deo non esse. Talis autem est scientia conditionata futurorum contingentium voluntatis creatæ, non modò si fundetur in illo decreto, iuxta Thomistas, sed etiam si non fundetur, iuxta Nostros. Ergo, &c. Consequentia rectè deducitur: Minor est certissima in vtraque Schola. Maior probatur, nam Verbum est in se omnino necessarium, nec potuit absolutè non esse.

1792 Is syllogismus esset demonstratiuus, nisi qui Verbi processionem ex cognitione futurorum tuentur, discernere subtiliter in ipso tum entitatem necessa

necessariam, & omnino intrinsecam; tum terminationem liberam ad futura, aliquatenus extrinsecam; dicerentque, Verbum communi loquutione, & auditione significatum, atque acceptum, proindeque absolute supponere pro ipso secundum entitatem, sicque non procedere ex notitia futurorum; sed secundum terminationem liberam, sub qua non est necessarium, & sub qua potuit absolute non esse; & ideo nihil obesse, quominus penes eam terminationem oriatur ex futurorum scientia, quæ absolute potuerit non esse in Patre. Ita è Thomistis discernit, & discurret post aliquot è Nostri Godoy; huiusque loci non est meum qualecumque interponere dictamen, sed concludere, non referre quidquam in quæstione, an Verbum oriatur, necne ex scientia futurorum contingentium conditionatorum voluntatis creatæ? siue ea scientia sit Media, siue non sit Media. Quo eodem modo finit Ferrerius lib. 2. de Scientia Dei, disputat. 5. cap. 12. num. 278. respondens ad cuiusdam Theologi argumentum aduersus Scientiam Mediam, vt quæ pugnet contra Trinitatis mysterium. Nam ex ea sequeretur, Verbum potuisse non esse, & subinde esse creaturam, si quidem procederet à Patre per scientiam, quæ potuit in hoc non esse.

SECTIO CLXIX.

Doctrina de Scientia Media recapitulatione per tria loca Theologica, è quibus fuit eruta.

1793 **I**N Scientia Media probanda, & confirmanda non seruauit exactum, exquisitumque ordinem locorum Theologicorum, sæpe enim ante auctoritates Scripturæ sacræ, Conciliorum, & Patrum Ecclesiæ posuit rationes theologicas, & in vnam sedem non redigi eas omnes auctoritates. Omissi etiam allegare plures Theologos, siue antiquos, siue recentes extra Societatem adhaerentes eidem scientiæ. Non me pœnitent methodi, quam tenui; nam pro vsu visa est vtilior, deseruiensque ad id, ne à lectoribus præterirentur auctoritates illæ, vt frequenter videmus in nonnullis Scholasticis, qui non quærunt nisi rationes, aut propugnandas è Cathedra, aut è sublellis contorquendas: cum tamen hoc in puncto, si quo in alio Scholæ, æstimabiliore, inuè & acutiore sint rationes, quæ ex illis deriuantur auctoritatibus. Conferretque magnoperè ad rectè deliberandum inter vtramque sententiam, si Lectores non præoccupati argutis quibusdam opinamentis philosophicis, aut metaphysicis, neque armati nonnullis distinctionibus, proprio Marte inuentis, accederent indeterminati, seu indifferentes, & consultis Oraculis Pagine diuinarum, Conciliorum, Doctorumque Ecclesiæ, eligerent eam, quam ipsis conformiorem iudicarent mature, atque sincere. De me testor pluris habere argumentationem vnam acceptam ex verbis S. alicuius Doctoris, aut Patris, quam centum confectas meo, aut alterius innioris discursu. Et ideo tam fui intentus hoc in Tractatu transcribendis, & expendendis testimoniis SS. Patrum, quos suis in Operibus legi, & quorum sensum ex contextu elicere curavi, siue cum eos adduco pro Societatis doctrina, siue cum occurro aduocantibus pro contraria. Superfedi autem à recensendis

multis Theologis veteribus, in SS. PP. classe non numeratis; & à modernis, qui aut principia nostræ sententiæ tradunt, aut ipsam expriment; nam id præstiti in Scientia Media historicè propugnata, in cuius tertia editione (de qua cogito) addam alios, & refutabo violentas interpretationes, quas ad iam allatos adhibuerunt Paulus Fasseau, & quidam Incognitus, non directè mihi, sed Germano Philaleti respondentes.

Igitur si liceat stabilire Scientiam Mediam, non inuersa serie locorum Theologicorum, primus consistens in auctoritate Scripturæ sacræ, petendus est tum ex Sectione 2. vbi congesti testimonia pro cognitione diuina de futuris contingentibus conditionatis. Quam esse subiectiuè, & obiectiuè certam, atque infallibilem adstruxi ex eisdem, & ex aliis in Sectione 5. Esse verò Mediam, seu non innixam decreto antecedenti, & efficaci, sub eadè absolute, obiectiuè conditionato, suadet generaliter, quia de illo nulla in eis fit mentio. Tum ex Sectione 19. vbi copiosè tractaui verba Martini 11. à versu 20. in quibus agitur de conuersione conditionata, contingenterque futura Tyriorum, & Sidoniorum; & intuli, diuinam de ea cognitionem non fundari illo in decreto. Tum ex Sectione 87. vbi ponderaui testimonia complura, vt deducerem, diuinam cognitionem de contingentibus conditionatis, quæ praua forent, non haberi in decreto illo prædefiniente vel eorum materiale.

Secundus locus, consistens in auctoritate Conciliorum, petendus est tum ex Sectione 51. vsque ad 83. vbi attingi verba Conciliorum Tridentini, & Senonensis explicantia, quo pacto cum Dei gratia componatur libertas creatæ: delibauit etiam concordēs Definitiones Innocentij X. Papæ circa eandem materiam, vt ex his, & ex illis colligam, quam ægrè cum decreto illo videtur stare libertas futurorum conditionatorum. Sed quia in vtriusque sermo est de auxilijs diuinæ gratiæ, non nisi attingi, & delibauit. Tum ex Sectione 54. 55. 84. 86. & seqq. vsque ad 110. vbi multorum Conciliorum effata pro Dei immunitate à prædestinandis, seu prædefinendis, & à causandis peccatis præsentati, indeque processu ad aperiendam difficultatem decreti illius, vel circa materiale contingentium conditionatorum, deturpatum malitia morali. Argumenta tam ex primo loco Scripturæ sacræ iuxta sensum, quem tenuit, & tenet sancta mater Ecclesia, aut etiam iuxta vnanimem consensum Patrum, quam ex secundo loco, siue Conciliorum approbatorum ab eadem Ecclesia, siue Definitionum è Cathedra editarum a Romanis Pontificibus, sunt irrefragabilia Thomistis impugnantibus Scientiam Mediam, & mihi eam defendenti, proindeque cum illis vtror hac in Controuersia, cuius neutra pars est decisa ab Ecclesia, sed vna, & altera permissa, longè absum, vt pronuntiem, Thomistas recedere à locis h. s. sed tantum dico, ignorari à me, quomodo ad ea accedunt per decreti illius viam.

Tertius locus, consistens in auctoritate Patrum veterum, petendus est ex Sectione 2. vsque ad 40. vix enim vlla earum est, quæ non contineat plura ipsorum testimonia pro scientia vicumque contingentium conditionatorum, & pro Media interseruntur plura: quod vel ibi adnotatur, vel animaduerti à quouis potest ex ponderationibus ad alia, quæ habentur ex Sectione 49. vsque ad finem 1. istius partis. Talia sunt hæc, vt non præcisè scientiam

tiam contingentium conditionatorum, siue honestorum, siue inhonestorum, sed independentem etiam à decreto illo vel circa materiale contingentium persuadeant. Tot item sunt, siue expressè prolata de diuina scientia, actibusve voluntatis diuinæ à scientia dependentibus, siue distantia principia, quibus innitur Theologia Scientiæ Mediæ, vt totus Tractatus videri possit quasi catena elaborata, & contexta è SS. PP. præcipuè Augustino, atque Thoma. Et cum tot sint in 1. parte, restant ad 2. non pauciora; nam iturus obuiam auctoritatibus, quæ ab aduersarijs afferuntur, conabor ostendere, quosdam non stare nisi pro Scientia Media, & cum quibusdam committam alias, vt ex mutua collatione clarescat Authorum mens: speroque, Lectorem, qui ad tot PP. scita attenderit, fasturum, rem significatam nomine Scientiæ Mediæ occultam non fuisse olim, sed notam potius, & approbatam, etsi non tam ex professo egerit de ea PP. quam Nostri Theologi, qui adiuti ipsorum præuia luce, & laboribus hanc diuini intellectus excellentiam mirum in modum illustrarunt, & exornarunt. Vnde vereri possunt invidiosorum notam, qui de nouitate Scientiam Mediam calumniant. Vix enim in Theologia disputatiua quodpiam aliud assignabitur, quod maiori PP. & venerandæ antiquitatis præsidio fulciatur. Nomen nouum fuit, sed res illo significata vetustissima: & vt doctus quidam aiebat, est quasi substantia antiqua accidentibus vestita recentibus.

1797 **Q**uanuis verò è Societate Scriptores, qui me præcesserunt, iam satis manifestarint, productis testimonijs PP. quantum in ipsis habeat fundamentum Scientia Media, desistere ego non debui ab hac cura: tum quia nunquam cessat calumnia vel in libris quotidie proceduntibus contra eam scientiam: tum quia continua Patrum lectione reperi multa etiam alia addenda, & ad nonnulla à prioribus allata vel exclusi interpretationes modernorum Thomistarum, vel maiorem firmitatem comparare studij meas per expositiones. Ad nonnulla, inquam, quoniam posteriores Thomistæ non respondent ad omnia. In exemplum sit Hieronymus Viues, qui cum totum iuxta molis ediderit aduersus Scientiam Mediam, & videretur, vt satisfaceret, Spartamque suam adimpleret, non omisurus quidpiam, quod ex Patrum monumentis protulissent pro ea Doctores Societatis, breuissimus in hac parte fuit, datque occasionem suspicandi fecisse ex industria, voluisseque dissimulare pleraque, & vrgentiora Patrum pronuntia. Meminit tantummodò SS. Augustini, & Thomæ, quasi illi soli à Nostri allegarentur. Sed tamen quisque horum pro multis sufficiat, plures alij causam dicunt pro nostra sententia. Nec meminit cunctorum testimoniorum, quæ à Nostri aduocantur ex SS. Augustino, & Thoma, sed paucissimorum, & inter ea aliquorum, in quibus Nostri non præcipuè fidunt. Idem à fortiori dictum esto de Gonetis. Leges scribendi me nemi præscribo. Sed placuit admonere lectorem, vt quoad vsque discussos conspiciat tot SS. PP. totque eorum effata, quot recitantur à Molina, Fonseca, Suarez, Vazquez, Ruyzio, Fasolo, Martino (vt nouiores alios taceam) suspendat saltem iudicium, & aduertat, non esse adhuc contestatam litrem. Ego quidem ad 2. partem longior-ero in referendis auctoritatibus, quas pro sua opinione conquieserunt Thomistæ ab initio Controuersiæ, & iuniores mihi contem-

poranei, celebresque, vt Ioannes de S. Thoma, Petrus de Godoy, Hieronymus Viues, Vincentius Baro, Ioannes Baptista Gonetus, quam fui ad hanc 1. & ad 2. ero in transcribendis eis, quas doctrinæ nostræ pondus, & firmitatem conciliare existimo.

1798 **A**tque vt de tertio hoc loco Theologico ex auctoritate PP. veterum definam loqui, proponam considerationem quandam, quæ leuis non erit prudentum æstimatione, ni fallor ego insigniter: Thomistæ non assueverant, extate in PP. expressum hoc pronuntiatum, *Deum cognoscit futura conditionata contingentia, liberaque voluntatis creatæ dependentes à sua increata decreto, subiectiuè absoluto, & obiectiuè conditionato*, neque nos affirmamus inueniri in eis oppositum. Dicit neutrum horum possit, nisi ignoranter, & ab hominibus analphabetis. Atque sic de primo agnoscunt doctissimi Alvarez, & Godoy infra. Hoc supposito, arguo sic: PP. concesserunt Deo certam profus, & infallibilem cognitionem eorum futurorum; & simul negarunt determinationes præuias, atque efficaces increatæ voluntatis respectu eorumdem. Ergo admiserunt in Deo conditionatam scientiam de iisdem, independentem à præfatis determinationibus, proindeque Scientiam, quam nos vocamus Mediam. Consequentia est euidens, Maior est constans astipulatu etiam Thomistarum recentium, præsertimque Illustrissimi Godoy allegantis SS. Gregorium, Nyssenum, & Magnum, Chrysostrum, Augustinum, Thomam, dicentisque, consentire passim alios. Vnde tantum quoad Minorem versatur hodiernum dissidium. Et Thomistæ, assumpta eadem Maiori, subsumunt Minorem oppositam, inferuntque oppositam Consequentiam. Minoris probationes principales, tam nostræ, quam Thomistarum, desumuntur ex testimonijs, in quibus Patres loquuntur de actibus liberis voluntatis creatæ, vt absolute futuris, quia de horum à Deo cognitione, & causalitate sub statu futuri conditionati egerunt præcipuè PP. vt notant Illustrissimi Alvarez lib. 1. Respons. cap. 4. num. 10. cap. 5. num. 26. Godoy in proœmio Tractat. de scient. futur. conting. Itaque Thomistæ, & nos quærimus in PP. testimonia, illi pro determinationibus increatæ voluntatis erga actus liberos absolute futuros creatæ; Nos pro indeterminationibus. Nos si reperiamus pro his, rectè concludemus easdem circa conditionatè futuros actus liberos creatæ. Negatio namque decreti simpliciter absoluti erga absolute futuros, est manifestè negatio etiam decreti subiectiuè absoluti, & obiectiuè conditionati circa conditionatè futuros. Thomistæ verò si inueniant pro determinationibus, non deducunt conuincenter easdem erga conditionatè futuros. Etenim, licet vt essent absolute futuri, egerent Dei decreto præuio, & efficaci existente actualiter iuxta existimationem PP. non ideo iuxta ipsam egerent, vt essent conditionatè futuri, sed sufficeret decretum, quod existeret, & poneret eos in esse status absoluti, si existeret conditio. Et ita initio Controuersiæ intellecti fuerunt PP. à Thomistis memoratis in Euent. 3. num. 117. etsi à modernioribus intelligantur de decreto actualiter existente: & vtrique quidem suos discursus intimant nobis, non verò quid PP. depuniant, & expriment.

1799 **Q**uapropter Minoris probatio ex PP. multò facilius est nobis, quam Thomistis. Est & aliunde expeditior; nam si Thomistæ reperiant determinationes

tionem diuinæ voluntatis circa actus nostros honestos, & liberos absolute futuros, restat, ut probent, esse præuias ad eisdem, ut conditionate futuros, & ad eorum, ut talium, cognitionem diuinam; si quidem plerique Nostrum non reculent concedere subsequentes, & concessæ non obstant Scientiæ Mediæ, sed ipsam supponunt, & ad eius usum pertinent, remouentque decreta subiectiue absoluta, & obiectiue conditionata efficacia antecedenter. Denique nos inficiamur, inueniri in PP. hæc decreta, proindeque ut redarguamur, opus erit, testimonia illorum esse vndique manifesta, & & palmaria. Talia autem num sint? videbitur in parte 2.

SECTIO CLXX.

De restantibus locis Theologicis, & de nonnullis ad ea Supplementis. Ubi demonstratur indignam fide esse Bullam Pontificiam, quæ composita dicitur aduersus sententiam Societatis.

1800 **Q**uartus locus consistens in autoritate Theologorum antiquorum, & modernorum, impletus pro mea exiguitate fuit in Opere anteriori, bis edito, de Scientia Media historicè propugnata; & in hac 1. parte Theologiæ de eadem Scientia transcripti aliquorum tantum prætorum Thomistarum sententias, eo de fine, ut mens S. Thomæ magis innotesceret, quod propinquiores ætate fuerant S. Doctori, & liberiores ab affectu partium. Et cum ego in anteriori illo Opere canitiem doctrinæ Theologos inter Scholasticos de re Scientiæ Mediæ demonstrarem latissime (& adhuc in tertia illius editione sim magis ostensus, nam quotidie legendo proficiter) mirari est, Paulum Fasseau in Autoritate exauthorata Germani Philaleris *cap. 1. sect. 5. num. 15.* mihi attribueret, quod Scientiam Mediæ inuentam à Molinæ, & eò usque aliis intentatam dicam, quia Molinam illo Virgiliano carmine, *Felix prole virum, centum complexa nepotes*, constitui caput, & stipitem totius generationis defensorum eius Scientiæ; sed nisi marem transformando in fœminam, non possem scribere, complexam fuisse centum nepotes. Versum illum accommodaui libro Concordiæ Molinæ, quatenus centum vigintiquatuor è Scietate Scriptores, quos citavi, sequuti fuerint doctrinam inibi de ea Scientia contentam, non tamen tanquam nuperam, sed tanquam ex antiquitate Scripturæ sacræ, SS. PP. & Theologorum eductam in plenam lucem. Et eodem sensu me adaptantem retulerunt Mathias Borrull, Germanusque Philaleres; nec in eo alio poterit, nisi qui non legerit numerum 1272. meæ *Euent. 47.* Non legit Fasseau, ut mihi persuadeo.

1801 **S**ed quia decreuit denegare assensum scriptis à Germano, [ut qui sua hoc vno proferat ut vera vbique, quia sic vnus Iesuita, putà Henao, Leonardus, Ripalda, &c. dicit,] (quæ sunt eius verba *sect. 6. num. 22.*) idcirco non credidit sensui, in quo Germanus ex me recitauit. Et quidem is edidit ex Iesuitis multa, quorum fontes non habuit in promptu; ut monet Lectorem; sed ipse etiam sedulo, atque eruditè multa est perscrutatus, & ut prudentis iudicij, emunctæque naris suo in libello

apparet, fidem Iesuitis non adhiberet, si alicundè vacillare prospiceret.

1802 **S**cio, Innominatum Authorem in Præfatione ad Vanitatem triumphorum eiusdem Germani, dicere de Iesuitarum narrationibus, dignis fide ab hoc reputatis, [Vana phænomena, quæ subdole adrepens P. Henao, ipsique consimiles excitant, speciem dumtaxat in cælo Theologico, non aliquid cælestis substantiæ habuisse demonstro.] Ad quæ tropica magis, quam frugalia verba respondeo Theologicè, proindeque modestè, nullum Iesuitarum iustis illis in defensionibus fraudulenter insinuasse se, sed sincerè, apertè, & firmis gressibus processisse, auerruncando sublesta monumenta, quæ de Controuersia Scientiæ Mediæ diffundi ceperunt anno 1631. ab Scriptore quodam (quem ego noui, & cuius Opera familiaria sunt Anonymo illi,) cum antea Dominicani Authores pressissent ea silentio, ut quæ inidonea censerent ad agendum scriptis, & viuavoce contra Scientiam Mediæ; constabat enim de Sedis Apollolica post diuturnum examen concessu, ut neutra Schola recantaret sententiam, quam coram se longo, & acri certamine propugnarat. Sed quia scriptoris noui exemplo Ioannes de S. Thoma, & nonnulli alij Dominicani propagare illas historias aggressi sunt, visum est ob sapientiam, & auctoritatem confirmantium, Nostrisque taciturnitatem, & cunctationem in conscientiam veritatis vertentium, instare tempus, ut cum moderamine inculpatæ tutelæ illas propulsemus. In quo non versutè adrepimus, sed incessim candidè, palam, & in oculis totius Orbis. Nec, si vix è terra sublati adrepemus, possemus in sublimi aëris excitate metora, quæ vel vana essent. Porro nos tam fatui non sumus, ut effutiamus, habere quidpiam cælestis substantiæ defensiones nostras; dicere tamen sine fastu licet, Innominatum distasse tam procul ab ipsis redarguendis demonstratiue, ut iam nunc post tot phænomena verborum aduersus ipsas, videantur efficaciores, ac firmiores, prout spero demonstratum à me in tertia editione promissa.

1803 **Q**uintus locus consistens in rationibus petendus est ex Sectione 49. usque ad proximam præfenti. Vbi eas secreui, de quarum vigore putauim non posse esse inter Nostris dissensionem, omittis aliis expositis discrimini, alæque iudiciorum. Et præterque à me selectæ in vtu fuerunt Nostris ab exordio, propositæque coram Summo Ecclesiæ Præsule. Etsi verò in fauorem Scientiæ Mediæ non eundem nouas (& forsitan possem, absit verbo inuidia) sed producam tantum illas, quas Maiores Nostris excogitarunt, aut indicarunt (nolui enim communem nostræ Scholæ causam reuocare ad argumenta, de quorum energia inter Nostris etiam suboriturum litigium, bellumque intellinum verceret;) nihilominus eas ipsas quasi nouo, aut fortius munio, occurroque instantis, solutionibusque recens tentatis, sæpeque enodo obiectiones directè oppositas principiis, in quibus fundantur, & quæ ex PP. Ecclesiæ documentis hausta fuisse confirmo ipsorum verbis suo in fonte quaesitis, expensis, atque examinatis non indiligenter. Essentiam, seu conceptum, & usum Scientiæ Mediæ pertracto, quæstionesque varias ad usum pertinentes, & inter Nostris pacificè altercatas. In quibus omnibus num aliquid meo cum diuina gratia labori, & industriæ queat attribui? aliorum iudicio relinquo.

Sextus

1804 **S**extus locus consistens in autoritate Philosophorum, petendus est *ex sect. 10. & 11.* vbi ipsos apporto pro omnimoda certitudine, atque infallibilitate cognitionis diuinæ de futuris contingentibus conditionatis: & pro aliis punctis incidentibus adscisco non raro Principem ipsorum Aristotelem.

1805 **S**eptimus locus, consistens in autoritate humanæ historiæ, vacat; nam in Scientia Media historicè propugnata egi satis de ea ob causam indicatam circa quartum locum. Et vti nam semper vacasset, & iniecta non fuisset Nostris defensionis iustæ necessitas, quæ impletionem huius loci extorsit? Ante annum 1631. ore, & calamo disceptabatur siue contra Scientiam Mediæ, siue pro ea vllis sine historiis: nunc plures libri eis grauantur. Nostris in causa non fuerunt. Sed & nunc Clarissimus Primarius Salmanticensis, Illustrissimusque Antistes Oxomensis, in tractatu de Scientia diuina futur. conting. quem post hæc à me scripta vulgavit typis, sed quem MS. quotidie lectitabam, nec verbum de eis intermisisset, contentus sapientiam suam eximiam, & sublime ingenium collocasse in SS. PP. autoritatibus, & in rationibus Theologicis, quarum multis, prout in MSS. de præfata Scientia, & de Prædestinatione extabant, satisfacere satago, laudans antea, & modò tanti Theologi grauitatem, & maturum iudicium in prætermittendis historiis: nec ideo minus, sed incomparabiliter multò maius negotium mihi facessit, ut respondeam, quam ceteri simul omnes illis occupati.

1806 **E**t quarum nonnullas exterminandi sollicitus Innocentius X. Papa anno 1654. die 23. Aprilis edidit Decretum perspectum satis Paulo Fasseau, ut qui *cap. 9. sect. 5. num. 419.* scribat: [Licet Paulum V. Bullam effortasse, non euulgatam, satis innuatur in Edicto S. Inquisitionis Hispalensis, sua-deatque prædecessorum sequela, & ex variis posset probari, tamen ne vel in specie videar transgressor Declarationis Innocentij X. ea omnia sileo.] Sic ille. Et cum ipsi ex decreto Innocentij X. tam notum fuerit, nullam omnino fidem esse adhibendam Bullæ illi, quæ à Paulo V. composita dicebatur, ego priora verba Fasseau, mouentia ad fidem Bullæ, conciliare non valeo cum posterioribus eiusdem Fasseau. Et motiuum ex Edicto S. Inquisitionis Hispalensis publicato anno 1608. die 9. Septembris nullum prorsus est. Quod enim in illo dicatur, Paulum V. asseruisse, se opportuno tempore suam euulgaturum determinationem, non supponit, hanc fuisse iam conceptam, multòque minus supponit, fuisse scriptis traditam; & nullatenus indicatur, cuius in partis absolutio-nem, vel damnationem foret ea determinatio. Sunt etiam nulla motiua quævis alia. Idque ut asseuerarem, sufficeret abundè Decretum Innocentij X. quauis ob silentium Fasseau forent mihi ignota. Sed quia illud non contrinuit, comperta mihi sunt, & ut de auditis repeto, nulla esse.

1807 **N**on contrinuit silentium; nam in n. 481. ait, [Si in re secreta mihi licet coniectare, teor, Bullæ promulgationem dilatam ob promissam emendationem Molinæ,] seu potius libri Molinæ, nam hic obierat anno 1600. die 12. Octobris, cum nondum esset Pontifex Paulus V. Profequitur Fasseau, [Hoc ego, pace omnium, & sine vlla aduersariorum offensione, aut rei certa assertione, conuicio ex his motiuis, quæ etiam illam gradatim mitigationem suadent.] Et deinceps *ex pagina 479.*

R. P. Gabr. de Henao, Scient. Med. Pars I.

usque ad 487. profert sex motiua pro autographo, seu exemplari Bullæ conscripto, tamen suspensio promulgari. Nisi id sit procurare, ut adhibeatur fides Bullæ, cui nullam omnino adhibendam decernit, & declarat Innocentius X. fateor, me ne elementarias quidem literas nosse.

1808 **R**epeto, nulla esse illa motiua, mecumque quoad quinque consentiet, qui post lectum Fasseau iniecit oculos in Sectionem 157. nostri huius Tractatus. De solo secundo restat dicere. Desumitur ex Ledesma scribente, [Clementem VIII. concessisse de hac Materia disputare, cum certa tamen differentia, taliter, ut illi, qui sunt ex Ordine Prædicatorum, ut veri discipuli D. Thomæ suam doctrinam, & sententiam sequantur, & doceant sine aliqua limitatione: illis verò, qui sunt ex Societate Iesu, cum quibus est Controuersia, qui Angelici Doctoris doctrinam, saltem in hac parte, non sequuntur, concessit, ut istam Materiam in lucem proferant, taliter, quòd sanam, & catholicam doctrinam in omnibus teneant. Et hoc constat ex literis testimonialibus cuiusdam Illustrissimi Cardinalis Madrucij, quas ego vidi.] Ita Ledesma in Proemio Tractatus de Auxiliis. Sed fuisse errore Typographi positum Clementem VIII. pro Paulo V. vult Fasseau, ut inde deducatur, Paulum V. Bullâ suspensâ, sic permisisse posse doceri Molinæ sententiam, ut tamen doctrina sana traderetur.

1809 **C**eterum in primis cautio hæc vndenam afferat implicitam, nedum explicitam mentionem de suspensione Bullæ? Deinde concessio illa certò fuit Clementis VIII. qui anno 1594. interdixit Dominicani, & Nostris in Hispania disserere publicè, aut priuatim de Materia præfata, ut retuli in *Euent. 12. à num. 252.* & postea legi transumptum intimationis factæ iussu Pontificio ab Illustrissimo Camillo Caetano, Patriarcha Alexandrino, Nuntio Apostolico Hispaniæ, P. Francisco de Porres Prouinciali Toletano. Eam verò prohibitionem sustulit Clemens VIII. anno 1598. ut enarraui vbi supra *num. 262.* Et cum Ledesma affirmet, reuocationem sibi constituisse ex literis testimonialibus Cardinalis Madrucij, isque anno 1600. postridie Kal. Aprilis annumeratus sit mortuis, antequam Paulus V. in Cathedra Apostolica sedere inciperet ab anno 1605. debuisset Fasseau non adscribere Paulo V. eam concessionem.

1810 **R**ursus quæ fuit Clementis VIII. non continebat nisi verba hæc formalia: [Notum omnibus sit, suam Sanctitatem, relaxando vinculum præcepti, modò facultatem dare liberè legendi, & disputandi Materiam de Auxiliis diuinæ gratiæ, & eorum efficacia, sicut antea fiebat: cum eo tamen, ut semper proponatur sana, & catholica doctrina, quam omnes, & singuli priuatim tractent solum in scholis, & disputationibus, non autem in concionibus, & sacris pulpitis Ecclesiarum. Idque totum cum religiosa modestia. Abstineant autem à contentionibus, & nouitatibus, & à qualificanda, aut censuranda, & notanda opinione contraria.] Sic à Clemente VIII. indultam remissionem, verbum pro verbo reddentia, denuntiarunt Tribunalia Sancta Inquisitionis Hispaniarum Prouincialibus vtriusque Ordinis, literæque missæ ad Prouincialem nostrum Castellaram P. Christophorum de Ribera, visæ sunt à me in chartophylacio Prouinciæ, habuque integrum antigraphum missarum ad P. Ludouicum de Guzman Prouincialem Toletanum à Tribunali etiam Toletano die 15. Maij, anno 1598. subscribentibus Doctore D. Antonio Morejon, Licentiatore

M m D.

D. Gaspare de Quitoga, Licent. D. Francisco Manuel, Secretario Iosepho Pantoja. Quo eodem anno prodiit tomus 1. Gabriëlis Vazquez in 1. p. in cuius epistola Dedicatoria ad D. D. Petrum Portocarrum Inquisitorem Generalem, & Episcopum Conchensem, inquit: [Quibus de rebus cum post quadriennale silentium, sine sugillatione, & censura alterius opinionis, disputandi, & scribendi nobis per Summum Pontificem potestas iam facta sit.] Inculcatque ferè idem ipsum in Præfatione ad Lectorem. Quare literæ ostensæ Magistro Ledesma non fuerunt authentica. Neque poterunt esse sub ea forma testimoniales Eminentissimi Cardinalis Ludouici Maducij, de quo mihi compertum est, ad annum 1598. & aliquantò antea tempore præbuisse magna indicia in fauorem nostræ causæ. Neque qui tales literas communicauit Ledesma, aduertit, quantum elogium nolens panxerit pro nostra sententia. Si enim Summus Pontifex Nostri concedebat, ut in lucem proferrent Materiam, quam Romæ tuebantur coram sua Beatitudine, equis non inferret, eam Materiam non dissonare à catholica, & sana doctrina, & solummodò cauere, ne ex ea per abusum deueniretur in discrepantem? Sicut per eundem potest ex multis aliis probatissimis præcipitum arripi in insanas, & heterodoxas: atque ita accidit hac tempestate, & anterioribus, detorquendo principia, quæ siue nostra, siue Dominicana Schola orthodoxè, & incorruptè defensas, infensissimæ consequentiis, in quas se hæretici egerunt, aguntque præcipites.

1811 Et hæc pro exarando secundo motiuo proposito à Paulo Fasseau. Prætereoque contra Bullam illam phantasticam multa ex celeberrimo, & fidelissimo Historiographo nostræ Societatis P. Petro Possino, qui in duo volumina, & sex libros accuratè digessit omnia spectantia ad eiusdem Societatis Controversias, extracta è tabulariis Domus nostræ Romanæ Professæ. Adeptus sum ea duo volumina MSS. post secundò elucubratis Scientiæ Mediæ Euentilationes historicas. Et neque nunc est tempus, neque antea fuit præcipuus animus propalandi historica, quæ nobis fauerent, sed quæ defenserent nos ab aliis falsis, aut apocryphis.

SECTIO CLXXI.

Alia Supplementa ad loca Theologica. Vbi de Franciscanis modernis Scientiæ Mediæ fautoribus, de Doctõribus Salman-ticensibus, inter quos de paulò antiquiori Curiele.

1812 Inter recognoscenda per capita loca Theologica, ex quibus Scientiam Mediam probaui, adieci aliqua Supplementa in Sectione præcedenti, subiiciam alia in præfenti, & sequentibus, pertinebuntque ad quartum locum ex autoritate Theologorum, non tam qui antiqui, quam qui recentes sunt. Nam etsi in tertiam editionem pollicitam Euentilationum referrem pleniorum recensionem, sperare possim, non fore iniucundum Lectori specimen hoc antè exhibitum.

1813 Porro ab autoritate modernorum Theologorum momentum magnum accessit Scientiæ Mediæ ex Thesibus propugnatis Vallisoleti in

Comitiis Generalibus Minoritarum sub festo Pentecostes anni 1670. Præsede Reuerendissimo P. Fr. Iosepho Ximenio Samanico, Theologiæ Lectore emerito, Exprovinciali, Custodeque Prouinciæ Burgensis, vno è Theologis Catholicæ Maiestatis ad mysterij Immaculatæ Conceptionis Deiparæ Virginis promotionem, Scriptore disertissimo vitæ Doctõris Subtilis, electoque in iisdem Comitiis, summa cum approbatione, Commissario Generali Cilimontano: & respondente R. P. Fr. Philippo Ibañez, Theologiæ eadem in Prouincia Lectore. Nam eis in Thesibus impressis, quarta, quinta, & sexta de Scientia Dei, pagina 16. huiusmodi sunt.

[IV. Deum certò, & infallibiliter futura contingentia absoluta ab æterno præscire, Fides est. Ratio autem, seu medium ea sic cognoscendi, hoc ipso quod aliunde habeant determinatam futuritionem absolutam, est essentia diuina. Vnde autem eam futuritionem ab æterno habeant, præsertim ea, quæ à libero arbitrio creato in sua existentia dependent, difficile assignatu est. Constans verò est nobis, ante actuale, absolutum, & efficax diuinæ voluntatis decretum, nullum esse absolutum futurum, post illud esse absolute futura omnia, quæ sic decreta sunt. Quomodò hæc coherant cum libertate voluntatis creatæ? V. Scientiam, quam dicunt Mediam, ab Scoto nostro sufficienter insinuatam, à Franciscanis eius discipulis ab hinc trecentis annis non obscure traditam, à PP. Societatis Iesu magna laude è tenebris erutam, illustratam, defensam, ut necessarium ad conciliandam diuinorum decretorum efficaciam infrustrabilitatem cum libertate nostra, libenter amplectimur. Ex Nostri hanc Thesim accepimus: *Si per impossibile Deum nihil decerneret ab æterno, & cum hoc stare posset, quod voluntas nostra liberè operaretur in tempore, quid determinate operatur esset, Deus ab æterno præsciret.* Hinc ad conditionata. VI. Supposita ergo scientia contingentium conditionatorum absque vilo actuali decreto, pro concordia, decretum indifferens de concurrente, vel non concurrente ad hanc, vel illam partem iuxta determinationem voluntatis creatæ non admittimus: sed ponimus de facto decretum absolutum, & efficax concurrenti determinatè ad eam partem, ad quam Deus præuidit concursuram voluntatem creatam, si ipse ad concurrentem eum ea se applicaret: tale tamen, quod ex se præcisè non inferret consensum voluntatis creatæ, nec poneret actum eius in esse.]

1815 Inferius autem Thesis 5. de Voluntate Dei, pagina 18. sic se habet: [Tametsi decreta absoluta ex parte actus, & conditionata ex parte obiecti sint Deo possibilia, incertum est, an aliquod decretum tale de facto sit in ipso? Ut Deus absolute, & efficaciter velit media efficacia ad aliquem finem, non requiritur, quod finem ipsum absolute, & efficaciter prius intenderit, sed fat est, quod præoptauerit ipsum libera volitione conditionata, aut inefficaci absoluta, &c.] Tandem 4. & 5. de Prædestinatione, pag. 20. huius tenoris sunt: [An in Deo sit voluntas absoluta, & efficax conferendi gloriam prædestinatis ante absolute præuisa ipsorum merita? Apud Scotum problema est. In quo nos cum Doctõre stantes censemus quidem, partem affirmatiuam esse probabilem. Admissa tamen Scientia Media, quam necessariò ad voluntatem efficacem mediatorum gratiæ requiri opinamur, & sine qua (fatemur inge

ingenuè) nesciremus voluntatem illam absolutam, & efficacem gloriæ cum libertate prædestinati in acquirenda gloria ipsa per merita conciliare. Probabilior tamen nobis est problematis negatiua pars, &c.]

1815 Hæc ex Thesibus illis, præ quibus nullam pro Scientia Media potuimus optare recentem commendationem maioris ponderis: quidquid sit de vno, aut altero Theologiæ apice, de quo disputari posset inter illarum sapientissimum Authorem, Præsidentemque, & alios huius Scientiæ Professores. Erit posthac contra importunam nouitatis sugillationem repagulum validissimum, quod ab homine primæ classis tum in Religione Seraphica (quæ sanctitatis officina est) tum in Schola Scotica (quæ solidæ subtilitatis centrum est) & in theatro selectiorum aliorum virorum totius Ordinis dicatur *Scientia Media sufficienter ab Scoto insinuat, à Franciscanis eius discipulis, ab hinc trecentis annis non obscure tradita.*

1816 Additio illa, *Ex Nostri hanc Thesim accepimus: Si per impossibile, &c.* alludit (ut autumo) ad Guillelmum de Ockam, qui Franciscanus fuit, & Scoti discipulus, & Nominalium dictus Inceptor, obiitque anno 1347. Is namque in 4. distinct. 38. quest. unica, liter. M. scripsit: [Potest dici, quod ipse Deus, vel diuina essentia est vna cognitio intuitiua tam sui ipsius, quam omnium aliorum factibilium, tam perfecta, & tam clara, quam ipsa etiam est notitia omnium præteritorum, futurorum, & præsentium. Ita quod sicut ex notitia intuitiua intellectuua nostra extremorum potest intellectus noster euidenter cognoscere aliquas propositiones contingentes: ita ipsa diuina essentia est quedam cognitio, & notitia, quæ non tantum scit verum necessarium, & contingens de præfenti, sed etiam scit, quæ propositio contradictionis erit vera, & quæ erit falsa. Et hoc fortè non est propter determinationem suæ voluntatis, sed etiam posito per impossibile, quod, ipsa diuina cognitione existente ita perfecta, sicut modò est, non esset causa effectiua, nec totaliter, nec partialiter effectuum contingentium, adhuc esset notitia, qua euidenter sciretur à Deo, quæ propositio contradictionis erit falsa, & quæ erit vera. Et hoc non esset, quia futura contingentia essent sibi præfentia, neque per ideas, tanquam per rationes cognoscendi, sed per ipsammet diuinam essentiam, vel diuinam cognitionem, quæ scitur quod est falsum, & quod est verum, & quod fuit verum, & quod fuit falsum, & quod erit falsum, & quod erit verum.] Sic Ockam loquens de diuina scientia visionis futurorum omnium contingentium. Et licet non omnino excludat eam, quæ de liberis voluntatis creatæ fundetur in increatæ determinatione, nihilominus magis accedit ad sententiam de non fundata in tali determinatione, ut sic superet difficultatem, quam antea proposuerat, de libertate creatæ: consequenterque ad maiorem hanc inclinationem assumit hypothèsim, quæ refertur in Additione illa, & quæ assumpta circa futura absoluta habet circa conditionata vim significatam in num. 1798. Atque in hoc sensu, penitus inspecto à Paulo Fasseau cap. 4. parte 2. sect. 9. num. 252. neque ab altero Innominato cap. 8. ex pag. 104. indicatur vetustus Franciscanus à modernis: allegatur à Nostri, ponderaturque à me in num. 1336. & concordet alij Theologi præfici. Quod autem Innominatus applicet Ockamo modum vin-

R. P. Gabr. de Henao, Scient. Med. Pars I.

1817 cendæ difficultatis de libertate creatæ, quem sibi videtur tenere S. Thomas, valere utcumque posset, si ille suis in opinionibus hunc fuisset sequutus; sed nihil minus. Dixi, quem sibi, &c. nam loca, quæ S. Thomæ adducit, non procedunt de voluntate diuina efficaci sine respectu ad consensum conditionatum creatæ.

Præfata hypothèsis mihi in memoriam reuocauit aliam similem, & non minus nostræ doctrinæ propitiã, quæ est Origenis in cap. 8. ad R. m. vers. 29. dicentis: *Neque in præfentia Dei, vel salutis, vel perditionis nostræ causa consistit, neque iustificatio ex solaocatione pendebit, neque glorificari de nostra peccatis potestate sublatum est. Nam etsi communi intellectu de præfentia sentiamus, non propterea erit aliquid, quia sic scit Deus futurum, sed quia futurum est, scitur a Deo antequam fiat. Nam etsi verbi gratiã fingamus, Deum non præfocere aliquid, futurum sine dubio erat, quod ita videntur Iudas proditor factus est, & hoc ita futurum Propheeta prædixerunt.* Sic Origenes sermonem habens de eadem diuina scientia, de qua Ockam, & comprehendens non modò futuros absolute actus liberos inhonestos voluntatis creatæ, sed etiam honestos, ut patet ex antecedenti, & subsequenti contextu; quanquam proponat in exemplum inhonestos, utpote in quibus absurdus appareret, si ideo forent, quia præficerentur à Deo scientiã visionis. Vnde obiter manet refutata interpretatio, quam ex Godoy affert Gonetus tom. 2. disput. & art. 3. §. 2. pag. 146. Ea autem hypothèsis vsurpata ab antiquissimo Origene, exprimit fuisse in ea mente, quod conuersionis verbi gratiã Pauli, & proditiõnis Iudæ futuritiones independentes fuerint à diuina visionis de eis scientia, quodque hæc habitatio non fuerit à Deo in decreto antecedenter efficaci circa conuersionem, & circa materiale proditiõnis; tandemque quod illæ futuritiones non sint constitutæ per tale decretum, neque illud præsupposuerint, ut medium illarum præsciendarum. Sed de Origenis verbis illis agam rursus in 2. parte

1818 Et ut ad Franciscanos redeam, è primis fuerunt, qui post in publicum emissam Molinæ Concordiam applauserunt doctrinæ de Scientia Media in ea contentæ, utpote conformi præfentis sibi Doctõribus. Nam anno 1592. in Capitulo Prouinciali celebrato apud Vbetensem Conuentum die 3. Augusti propositæ sunt defensandæ Assertiones, quarum secunda pronuntiabat de Scientia Dei hæc inter alia: [Extendit se etiam ad futura conditionata ante determinationem diuinæ voluntatis, & ante determinationem liberi arbitrij creati.] Anno sequenti habita sunt Comitia Generalia totius amplissimi Ordinis in Vallisoleto Cœnobio, & Fr. Acacius de Pastrano, siue fuerit Præsides, siue Respondens, protulit in argumentum publicarum Disputationum quæstionem præcipuam de Auxiliis diuinæ gratiæ, protexitque eam partem, & eo modo, quo Molina, ut exaratis verbis impressorum vtrorumque Programmatum, extantium in Romano codicum armario Domus Professæ, testatur Petrus Possinus libro 3. *Controversiarum Societatis.* Prolixum esset enarrare quotquot alios spectatissimos Franciscanos legi, aut meis auribus audiui propugnantes viua voce Scientiam Mediam, confirmantesque autoritate S. Bonaventuræ, Scoti, & veterum aliorum Doctõrum sapientissimæ suæ Familiæ.

Mm 2 Procedo

1819

Procedo ad alios Theologos recentes, & viua vocis, eosque praesentes in Academia hac Salmanticensi, florentissima Hispaniarum, & nulli Christiani Orbis secunda. E qua non referam Doctores omnes, seu Magistros, qui sua autoritate scientiam Mediam communiunt, sed Cathedaticos tantum intra ipsam Academiam, cum oppositione, cum disceptatione suffragiorum Consilij Regij, & cum salario publico. Primus est R. P. M. Fr. Iosephus Romerus de sacro Ordine SS. Trinitatis, cuius bis fuit Prouincialis, Primarius Theologiae, & Decanus huius Facultatis. Secundus R. P. M. Fr. Michael de Fuentes de sacro Ordine Cisterciensi, cuius fuit Generalis, Vesperarius Theologiae. Ultra vtramque regunt duas alias etiam primarias, & duas alias etiam Vesperarias Magistri quatuor de sacro Ordine Praedicatorum, & est nostra minima Societas Iesu. Quod addo propter Anonymum, qui in cap. 22. pag. 336. scribit de Societate, [a paucis in Salmanticensi Vniuersitate, autoritate Regia obrenuissae Cathedram aliquam.] Certè summo beneficio Regio, & supra sua merita anno 1668. donatum est nostrum hoc Collegium in perpetuum vna primaria, & altera vesperaria, praecedentibus suffragiis, non paucorum, sed sexagintaquatuor Academicorum die 19. Ianuarij, in primo conuocato Claustro, eoque pleno septuagintatium. Receptae ambae sunt sub patrocinio, patronatuque Regio, & Praeceptorum ex iis, quos Prouincialis Castellae praesentet, electio referatur Majestati Regiae. Tertius R. P. M. Fr. Antonius de S. Petro, de sacro Ordine Cisterciensi, cuius nunc est Generalis, Professor Philosophiae Moralis. Quartus D. D. Didacus de la Cueva & Aldana, Collega quondam S. crucis apud Academiam Vallisoletanam, in praesentiarum Canonicus Electoralis in Ecclesia Salmanticensi, Praeceptor Cathedrae Durandi. Quintus R. P. M. Fr. Didacus Canus de sacro Ordine SS. Trinitatis, Antecessor Cathedrae S. Thomae. Sextus D. D. Dominicus de Oruera & Zezeaga, Collega antea S. Bartholomaei, modò Canonicus Magisterialis in Ecclesia Salmanticensi, Praeceptor Cathedrae Scoti. Septimus D. D. Bernardinus Garcia, & Campelus, Collega Conchenfis, Regens Artium. Octauus R. P. M. Fr. Barnabas Ortuñus de sacro Ordine Cisterciensi, Regens Artium. Nonus R. P. M. Fr. Emmanuel de Guerra de sacro Ordine SS. Trinitatis, Concionator Catholicae Majestatis, Regens Artium. Decimus D. D. Iosephus de Azedo & Badran, Collega S. Bartholomaei, Regens Artium.

1820

Qui decem, enumerati ordine praecellentiae Cathedrarum, aut maioris antiquitatis in earum summe ardua adeptione, concinunt pro scientia Media. Vbi non subicebo quod de Professoribus duarum aliarum celeberrimarum Academicarum scripsit Duaci Germanus Philalates in *Autoritate contra Praed. phys. cap. 1. §. 6. num. 80.* [D. Iacobus le Brun, Philosophiae Professor non ignobilis, literis Parisiis huc anno 1656. datis, mihi exhibitis, nuntiabat ex permultis in Academia Parisiensi Philosophiae, ac Theologiae Professoribus duos solum, vel, vt summum, tres (praeter Dominicanos) physice praedeterminationibus patrocinari. Idem de plerisque Professoribus Louanensibus sub idem tempus Louanio nuntiavit alius fide dignus.] Sic ille, cuius duo haec testimonia non video tentata infirmari à Paulo Fasseau; neque ab eo altero Anonymo, qui contra ipsum exacerunt calamos.

Crederemque, neque id tentandum ab vilo de eo, quod praebere, Professorum Salmanticensium, in ipsorum, & totius Academiae conspectu, nisi fuisset iam expertus, complura alia non minus certa, quae ex me refert Germanus, reici à duobus illis absque alio fundamento, quam quia ipsi liber, dicere esse falsa.

Non item subicebo, duos illos attribere nonnulla Academiae Salmanticensi digna discuti. Anonymus ait cap. 19. pag. 252. [Quamprimum opiniones de Scientia Media, aliisque difficultatibus ipsi affimibus in publicum prodierunt, eas censuram notarunt Doctores Theologi Salmanticenses.] Ita quidem fecerunt, non omnes Doctores Theologi, non tota Academia, sed octo tantum, suisque auspiciis. Quae felicem exitum non habuerunt, vt aperui in *Enent. 46. num. 1249.* Idque accidit anno 1581. ante editam à Molina Concordiam anno 1588. Thesesque tunc censuratae ab illis octo Doctoribus prodierunt de sensu Nostrorum, qui iam tunc Salmanticae praeegebant doctrinam, quam postea viderunt in Molinae libro commissam typis. Quia verò Paulus Leonardus non dissimulauit vnum de Censoribus, & tam de illo, quam de aliis ea aetate fuisse aequo promptiores ad huiusmodi condemnationes, respondit; videtur Anonymo, esse Vniuersitati Salmanticensi iniuriosa haec responsio. Quod & repetit cap. 20. pag. 265. Sed nec semel diceret, si aduiceret, eam delationem non confectam nisi ab octo, & priuata sua autoritate, atque occulte. Quare totam Vniuersitatem non percellit responsio. Praestitaque fuit ab homine, qui Salmanticensem Academiam venerantissime colebat, multos per annos in eius gremio degens, vicissimque ab ea fuerat honestatus.

Quantum ad illum vnum de Censoribus, fateor eminuisse virtutibus, literisque, reprehendisseque suis in scriptis Theologos ad censurandum valde procliuces. Sed nihilominus ipse etiam censurauit nimis seuerè (ne dicam, ex nimia facilitate) Theoremata anni 1581. Etenim anno 1590. iterauit censuram in libro publico: quem qui legit, vel ex eo transcripta, siue à Paulo Leonardo part. 3. sect. 7. num. 31. siue diffusius à me in *enent. 21. num. 617.* negare non poterit nimium eum rigorem. Quem tandem temperauit propè mortem, vt tradidi in *enent. 12. num. 304.* confirmatque Germanus cap. 1. §. 5. num. 70. ex Petro Possino, in quo & ego lego ad finem lib. 6. *Controversiarum Societatis.* Inuersionemque est, tum Prouincialem Castellae scripturam ad suum Generalem narratiunculam vanam; tum graues viros, quorum vnus è Roma ad me misit fragmentum epistolae, & alter latinè redditum inseruit suae Historiae, testaturos de falsa epistola, qualem reputat Fasseau cap. 6. sect. 14. num. 420. Cui Authori increpanti cap. 8. sect. 1. num. 443. eodem ferè modo, ac Incognitus ille, Paulum Leonardum ob offensam Academiam Salmanticensem, iam satis ex dictis factum est. Neuter voluit discernere inter eam totam, & Octo Doctores, aut Magistros, illosque agentes clam, nomine proprio, & absque commissione Claustri; cum tamen par esset, vt discernerent. Sic etiam ego recensuerim decem Cathedaticos, qui in praesentiarum Scientiae Mediae adstipulantur voce, & scriptis, non ideo, dicam, Academiam Salmanticensem absolute, & vniuersim decreuisse pro Societatis doctrina. Fouet quidem magno suo sinu probabilitatem sententiae Dominicanae, & nostrae,

SECTIO CLXXII.

Plura alia supplementa. Vbi de PP. Michaeli Marco, Henrico Henriquez, Leonardo Lessio.

1823

nostrae, ab annoque 1559. ad praesentem vsque, vt visum est in *enent. 46.* nostra suis in Lyceis saluum habuit conductum, & vtraque strenuas nata est patronos vltra Dominicanos, atque Nostros.

Eos inter patronos memorat Gonetus tom. 2. *disput. 6. art. 4. §. 1. pag. 492. art. 5. §. 7. pag. 429.* famigeratissimum illum Doctorem, & Primarium Salmanticensem Curielem, vt qui iam vnam, iam alteram sententiam tuitus sit. [Cum enim totum septennium vni Summæ D. Thomae cum Caietani Commentariis legendæ (cuius amore, vt Iacob Rachelis potiundæ studio flagrabat) impendisset, nulla huius scientiae semina, aut vestigia reperire potuit, cum maxime vellet, sed potius illam Angelicæ doctrinae principiis aperitissime repugnare comperit. Vir est toto Orbe celeberrimus, & supra omnem laudem, nullique partium addictus, imò & in Scientiam Mediam aliquando promior: cui subinde maior fides habenda, quam vlli Nostrum, aut de Societate.] Haec Gonetus, & ex fide, vt ait, Authoris Cursus Theologici Carmelitarum Discalceatorum. Sed tamen is Author duobus in locis, in quibus agit de retractatione Curielis, nullum profert verbum de toto illo septennio, vt neque Illustrissimus Godoy tom. 2. in 1. p. tract. 4. *disputat. 37. §. 1. num. 5.* quem ex MSS. ego transcripsi in *enent. 32. num. 737.* Vbinam ergo Gonetus adiuuenit illud? Curiel dictauit in Academia ex Octobris die 19. anni 1608. vsque ad Iunij 20. diem anni 1609. de Scientia Christi Tractatum, ex quo sparsus est retractationis rumor, & typis primum traditus à Commagistro Petro de Ledesma anno 1611. in *Opere de Auxiliis, pag. 626.* Sed neque Curiel in sua Materia, quam legi, neque Ledesma meminerunt septennij illius. Cuius non superfuit tempus post praedilectionem Tractatus, nam euolauit ad Superos Curiel eodem anno 1609. die 28. Septembris. Praeterea Salmanticae anno 1610. die 8. ante Idus Martij Magister Sagredus approbauit ad typum Controuersias Curielis, in quibus totis propriam eius manum agnouit; Magisterque Fr. Gaspar Liendus, Benedictinus, editioni (quae anno 1611. est facta) praefectus, testatur, vltimum laborem literarium Curielis fuisse eas Controuersias, & à se nec additum, neque subtractum verbum, nihil mutatum, sincera, & incorrupta esse omnia. Ostendat Gonetus, quoniam in earum loco fiat mentio de septennio illo. Insuper admirabile est, Curielem, qui paulò post quam fuit rude donatus, migravit è vita, potuisse impendere se per septennium illud vni S. Thomae Summæ cum Caietani Commentariis legendæ. Qui fieret, vt praegeret Materias, praesideret Actibus, disputaret è subfelliis, quin euolueret multos alios Autores antiquos, & recentes? Demum quid de Curiele sit iam compertum, inuenio à me eius de Scientia Christi Tractatu, ex quo Ledesma, & alij moti sunt, vt divulgarent, reuocasse doctrinam de Scientia Media, palam feci in *enent. 31.*

R. P. Gabr. de Henao, Scient. Med. Pars I.

1824

Curiel conuixit apud Salmanticam P. Michael Marcus è nostra Societate; sed praemortuus ibidem fuit die 16. Aprilis anno 1600. cum ex 1569. coepisset nostro in Collegio profiteri publicè Theologiam, & vsque ad obitum continuauit, paucorum annorum interruptione. Vocatur à Ledesma in *Opere de Auxiliis pag. 9.* vir doctus: & Ioannes Martinez de Prado 2. p. *controuers. Metaphys. controu. 12. art. 5. §. 3. num. 45.* ait, eius MSS. esse laude, & luce digna: quantumque ego narratione seniorum, fama, & monumentis domesticis noscere potui, magna viguit sapientiae opinione sodales inter, & extraneos. Vnde Ledesma, & post ipsum alij in pretio habuerunt, quòd, vt sibi videbatur, subscripserit doctrinae Dominicanae. Vnde & è contra erit commodo nobis, si innotuerit, adfuisse domesticæ.

1825

Id quod exploratissimum iam est, reperto eiusdem chirographo in archiuo nostro Romano, ex quo describit illud Petrus Possino lib. 3. *controuers. Societatis*, sicque se habet: [Quæritur, vtrum praedeterminet Deus physice liberum nostrum arbitrium ad singulos actus liberos, etiam malos, saltem pro materiali? Et vtrum in tali praedeterminatione physica respectu actuum supernaturalium consistat efficax auxilium gratiae praeueniens? Respondetur, Deum non praedeterminare physice liberum arbitrium ad vnam partem, siue ad bonum, siue ad malum, ita scilicet, vt postquam liberum arbitrium est sufficienter constitutum cum indifferentia ad vtramlibet partem, necessarium sit ex natura rei, quòd Deus adhuc praemoueat ipsum ad vnam determinatam partem, immittendo aliquam motionem, impulsu, vel qualitatem, ad quam ex natura rei sequatur liber consensus in eam partem, taliter, quòd stante illa qualitate, motione, vel impulsu, non possit liberum arbitrium velle oppositum eius ad quod ex natura rei erat per illam qualitatem determinatum. Ex quo fit, efficaciam auxilij praeueniens nullatenus in tali praedeterminatione physica posse consistere. Ita sentio, & sensi, doceo, & docui semper. Quia nunquam potui satis intelligere, quomodo cum illa praedeterminatione physica, & exequutiva stare possit nostra libertas. : : : Salua in omnibus Sedis Apostolicae, & aliorum, quorum interest, censura, cui in omnibus, & per omnia subiectus esse volo. Salmanticae 23. die Octobris anno 1599.] Ita P. Michael Marcus. Et omisi exarare paucas lineas, in quibus addebat aliud, quod etiam à se non intelligi protestabatur. Extant etiam in eodem archiuo quaedam eiusdem Michaelis adnotamenta circa opiniones nonnullas, ad diuersa puncta spectantes, contemporanei cuiusdam sui Commagistri, qui anno 1590. designauit velut digito eundem Michaellem, vt obseruauit in *enent. 21. num. 617.*

Iam, nisi autographum dicatur confectum à Possino, cuius tamen in Historia MS. fidelitatem laudat P. Sebastianus Izquierdus (Assistens Hispaniae

1826

pania Indiarumque apud Præpositum Generalem Societatis, & Romæ scribens, consciusque archiui) *tract. 9. de Deo vno, disput. 28. quest. 6. num. 107.* cessant omnia, quæ de Michaëlis discessione à sensu communi Societatis exaggerat Paulus Fasseau *cap. 2. sect. 7. num. 64.* post alios, quibus reddidi responsum *num. 154. 155. 480. 481. 1246. Euen-tiliariorum.* Videturque Magister Pradus noluisse contendere de Michaëlis defectione à Sociis. Cum enim ego priori in editione desiderassem, quod non legisset Paulum Leonardum, qui *parte 2. sect. 13. num. 75.* mentem Michaëlis declarauerat, vt non discordem ab aliis è Societate, non mihi reposuit in *tom. de Euch. & Sacrif. Missa, pag. 143.* fuisse distortè explicatam; sed neque me legisse aliquos Thomistas agentes de Eucharistiæ Sacramento. Si autem iudicaret, interpretationem fuisse obliquam, posset facillè Paulum Leonardum, & me redarguere, vt qui apud se haberet dictata Michaëlis in *1. p. quest. 23. art. 7. & in 3. p. quest. 86. art. 1.* vbi illum allegat. Ego hæcenus non potui videre, nisi solum quæ in *2. 2.* Si ea alia meos in oculis deuenirent, proferam sincerè verba Michaëlis. Interim fidem adhibeo commentario Pauli Leonardi. Et de non defensione à Michaële prædeterminatione physica dubitare non possum ob superius scriptum propria eius manu.

1827 Michaëlem præcessit P. Doctor Henricus Henriquez in Magisterio Theologiæ apud hoc Collegium, vbi exercuit illud per decem continuos annos non sine ingentis doctrinæ fama, quam auxit editis eruditissimis libris. Hinc translatus in Prouinciam Bæticam, vt Cordubæ prosequeretur docendi munus. Testatur verò Possinus *lib. 3. feruari in nostro tabulario Romano authenticum testimonium Episcopi Cordubensis anno 1598. die 27. Nouembris, ritè adscriptis testibus consignatum, quo fidem facit, se diligenti inquisitione habita de iis, quæ publicè P. Henriquez Cordubæ de diuina gratia, eiusque cum humana libertate consensu docuisset, planè comperisse, illum cum cæteris Societatis Doctoribus consensisse.*

1828 Sufficeret testimonium hoc, vt constaret P. Henriquez concordia cum Sociis, nisi iam Salmantica restitutus, vacansque à prælegendo commisisset typis anno 1593. Summæ Theologiæ Moralis partem secundam, in cuius libro vltimo vt discors recitatur à Ledesma, ab Aluarez, & aliis. Quia verò Germanus Philaletes *cap. 5. §. 1. num. 20.* ex Paulo Leonardo respondit, illum in hac materia aliorum sententias, eorumque modos loquendi tumultuariè congestasse, multa confusè scripsisse, quibus videtur modo prædeterminantium sententiam, modò contrariam amplecti: quia rursus *num. 21.* ex me addidit, [illum sub initium disceptationis inter clarissimam Familiam S. Dominici, & Societatem Iesu commixisse aliquantulum prædeterminationibus, sed simul intermiscendo multa, quæ Scientiam Mediam, auxiliæque efficacia non prædeterminantia concernunt. Nimirum vt ad Societatem rediit, diuisso Dominicanorum Instituto, cui se addixerat, ita etiam in opinionem Societatis volens nolens se inflexit.] Quia, inquam, ita occurrit Germanus, opponit se Fasseau *cap. 2. sect. integra 5. aitque num. 55.* esse hæc iniuriola celeberrimo Scriptori Henriquez. Et *num. 61.* quid sit de illo exitu, & reditu ad Societ. certum esse, illam mutationem opinionis esse fictam, & gratis inuentam.

1829 Verum & quia additio meo ex ductu fuit facta à Germano, oportet satisfacere. In primis exitus, & reditus certissimus est. Narratur namque à P. Ludouico de Valdiuia *tom. 2. MS. de Historia Prouincia Castellaria, pag. 144.* auditusque à me est ex ore antiquiorum, qui cum P. Henriquez degerunt: vt taceam de arcanis archiui Prouinciæ. Deinde ego recognoscens additionem illam in priori editione positam, dixi in posteriori: [Scriptimus hæc olim, sed certè absque necessitate. Nam Henriquez edidit Theologiæ Moralium Summam, in quam Dominicanam, iam nostram indicauit sententiam, prius quam cogitaret de status mutatione. Sed quia rem plerisque occultam aperuimus, visum est addere quæ sequuntur.] Sic in *euent. 5. n. 158.* qui totus refertus est encomiis tam insignis viri, aperitque causam exitus, non cedentem in eius dedecus, neque in sinistram de moribus suspicionem. Ipseque Fasseau *cap. 5. num. 280.* sine infamia cuiusdam Scriptoris externi citati à Germano pro sententia Societatis, manifestat fuisse antè Iesuitam. Imposui ei numero finem his verbis: [Id fuit illius in impressis libris consilium, vt breui methodo in vnum congereret reperta apud anteriores. Vnde sæpe factum est, vt contrarias, & pugnantes inter se opiniones ad compendium redigens videretur, aut ipsas amplecti, aut saltem in medio relinquere. Atque ita accidit in præsentia materia, prout noscet facillè, qui illum perlegerit tam in textu, quam in glossa.] Et hæc tunc. In hisque nunc consimul post denuò relectum *2. partis librum vltimum, cuius ex capite 3. vsque ad 6. & ex 11. vsque ad 14. conficit epitomen Theologiæ de diuina scientia, voluntate, prouidentia, prædeterminatione, & reprobatione, deque diuinis auxiliis gratiæ, vixque præterit Patrem vllum Ecclesiæ, aut Theologum, qui tot de punctis egerit ante se; vixque alicuius opinionem subtricit, laboransque breuis esse, factus est obscurus.*

1830 In exemplum sint hæc eius verba *cap. 14. §. 7.* [Quidam Theologi timent admittere auxilium Dei efficax, quod præueniat consensum nostræ voluntatis. At sanè, vt non tollitur vsus nostræ libertatis ex eo, quod Deus, tanquam causa remota, prouideat actum nostrum, ita nec tollitur ex eo, quod in exequutione Deus, tanquam causa proxima, auxilio efficaci præueniat voluntatem nostram; id enim præstat suauiter alliciens, & proponens opportunè, & debitè obiectum. Nec ex eo, quod Deus præscit (scientia illa, quæ dicitur futurorum conditionatorum) posito tanto, aut tali auxilio, infallibiliter sequitur sponte consensum nostræ voluntatis, imponit ei in exequutione necessitatem simpliciter, dum ex intentione finis adhibet totum id auxilium præueniens, & per se ordinat, vt sit efficax. Hoc enim posito, homo suauiter motus manet non minus liber circa actum bonum, quam si Deus nihil sua prouidentia prædefiniisset, aut nihil præsciret de futuris etiam conditionatis.] Hucusque Henriquez. Videturque loquutus de auxilio, non vt prædeterminante physice, neque vt per solam suam entitatem efficaci in actu primo, sed vt efficaci in eo actu per connotationem ad scientiam futurorum conditionatorum. Cur enim huius, vt non officientis libertati creatæ meminisset, nisi in prædicto sensu loqueretur, intendens, gratiæ auxilia efficacia esse talia non modò in actu secundo, sed etiam in primo ratione scientiæ futurorum conditionatorum, cuius etiam ratione prædefiniat Deus efficaciter actus liberos salutares futuros

futuros absolute? Et quantum ego colligere possum ex iterata lectione P. Henriquez, præcipuus eius conatus contra Molinam fuit, gratiam efficacem debere esse in actu primo talem [in praxi, & posita Dei prouidentia, quæ perfecta est,] vt ait *cap. 14. §. 9.* addens in margine *lit. H.* solum Molinam dissentire; quippe non tantum ipse Henriquez, sed & multi alij tunc, & postea attribuerunt idem ipsum Molinæ. Recolantur Sectiones 156. & 157. videaturque Tannerus *tom. 2. disp. 6. quest. 2. dub. 5. num. 76.*

1831 Ex his colligitur, quodnam iudicium ferendum sit de nonnullis allegationibus ex P. Henriquez à Gonet *tom. 2. disp. 5. art. 2. §. 3. pag. 428. disp. 6. art. 5. §. 7. pag. 531.* Et in apologia Thomistarum *art. 6. ex pag. 750.* Scribit in priori loco: [Ponit absolute, & agnoscit in Deo Henriquez decreta conditionata, vt medium, in quo futura conditionata certò possit cognoscere. Ait enim *cap. 4. §. 2.* Necessè est in signo rationis supponere liberam quandam Dei conditionalem prædeterminationem, qua posita, nouit quid esset facturus in tali rerum concursu, & occasione. Et ibidem subdit: Rectè concors Theologorum sententia docet, Deum habere prædeterminationem bonorum efficacem ex prouidentia perfecta ab æterno, in qua, & per quam tanquam per rationem certò omnia sciat. Et *cap. 5.* pro hac sententia plusquam viginti Doctores, tam ex antiquis, quam ex modernis citat.] Ita Gonetus, adducens benè priora verba. Sed Henriquez tam in textu, quam in glossa eius Capituli tradit multa alia, quæ non consonant placitis nunc prævalentibus inter Thomistas, & de omnimoda certitudine cognitionis diuinæ terminatæ ad futura libera conditionata non fatetur in glossa *ad §. 2. lit. C.* tam confidenter, quam iam tunc Zunel. Et in textu eiusdem §. non extendit decreta subiectiue absoluta, & obiectiue conditionata ad tot obiecta, ad quot Thomistæ memorati in *euent. 2. num. 77.* Posteriora verba Henriquez non habentur in *cap. 4. sed in 5. §. 6.* proceduntque de futuris absolutis non infectis malitia morali, quorum præsentiam realem in æternitate negans Henriquez concludit eo modo paragrammum; in eiusque glossa, *lit. G.* inter alios Authores recenset Molinam, & Suarez. Non igitur allegatur rectè ibi pro decretis subiectiue absolutis, & obiectiue conditionatis circa futura conditionata, vt notauit in *euent. 35. num. 764.* Quod inculco, nam Illustrissimus Godoy *1. p. tract. 4. disputat. 37. §. 1. num. 9.* iam prælo tradidit, quæ ex MSS. ego ibi decerpseram.

1832 Ponderat etiam Gonetus, scribi ab Henriquez *cap. 4. §. 1.* [Et quasi rem nouam se inuenisse putantes (nam in hac antiqua Controuersia non confugiunt vniuersaliter PP. & veteres Theologi ad conditionatam præscientiam, aut ad reflexiuam prouidentiam) ex eo fundamento nituntur, &c.] addereque in glossa, *lit. C.* [Hæc disputatio de præscientia futurorum conditionatorum à nobis ante 20. annos excitata est, & contra votum nostrum suscepta est sententia in Italia, de qua in textu:] posteaque in *§. 2.* subiungere: [Hæc sententia non est necessaria pro asserenda hominis libertate, & in multis deficit.] Ita quidem Henriquez. Sed qui cum studiosè euoluerit, animaduertet, non tam eò collimare, vt adstruat scientiam conditionatam, dependentem à decreto subiectiue absoluto, & obiectiue conditionato, quam vt scientiæ illius, siue innixæ, siue non innixæ tali decreto,

necessitatem, conducentiamve excludat ad negotium prædeterminationis in gloriam vt coronam: quod vt præcisè respiciens non inficiatur illam scientiam, neque curat, num non sit, vel sit Media? Idque patet inter alia ex his verbis sequentibus ad transcripta ex glossa, *lit. C.* [Vt in gratiam Catharini defendant saluari multos absque vera ratione prædeterminationis antecedentis. Cui fauet Ægidius *1. p. dist. 40.* dicens, prædeterminationem supponere præscientiam meritorum (idemque de reprobatione dicit *quest. 2. art. 1.*) vbi quantum loquatur de operibus verè futuris, extenditur ad futura conditionata, quia ait, præsciri in concursu causarum, &c.] Quæ omnia si Gonetus, & Fasseau attulissent in medium, scopus Henriquez magis constaret.

1833 Nouit ille difficultatem de præscientia futurorum conditionatorum anno 1573. cum Theologiam doceret Cordubæ, ex eiusque MSS. aut ex discipulorum ore notitia comparata est in Italia, & fuit ibi à nonnullis adaptata talis præscientia ad protegendam Ambrosij Catharini Dominicanæ, & Archiepiscopi Complæ opinionem de non eximii Sanctorum electione efficaci ad gloriæ coronam, supponente præuisionem meritorum absolute futurorum, & de eximii Sanctorum non supponente præuisionem. Pro qua opinione deduci in vsum præscientiam illam gratum non fuit P. Henriquez, nam *cap. 11. & 12.* acriter refellit Catharinum quoad primam partem. Videturque in vsum deductam præscientiam fuisse Mediam, quoniam doctrinæ de ipsa congruunt plura Catharini asserita, vt fatentur Ledesma, & Arauius, alique relati in *euent. 15. num. 458.* ostenditque copiosè Aldretus *tom. 1. in 1. part. disputat. 29. sect. 10. ex num. 22. vsque ad 29.* Non dixi, consonare omnia Catharini asserita, nam aliqua dissonant, vt aduertit Aldretus in *num. illo 29.* & ego etiam notauit in *num. illo 458.* atque vt ab vno recedat Molina, confugere acurè ad præscientiam conditionatorum, agnoscit Henriquez *capite 11. §. 6. in glossa, lit. D.*

1834 Porò Gonetus supra, Fasseau *capite 1. sect. 5. num. 15. cap. 2. sect. 5. numero 53.* & Incognitus *cap. 21. pag. 282.* interpretantur verba illa Henriquez, *Hæc disputatio, &c.* quasi loquatur ille non de se solo, sed de omnibus, vel de multis Iesuitis Hispanis, & à quibus omnes, vel multi Iesuitæ Itali susceperint. Sed illud à nobis, intelligitur sufficienter de solo ipso Henriquez; & illud in Italia, non exprimit, quinam ibi in gratiam Catharini atripuerint præscientiam futurorum conditionatorum. Catharinus fuit Dominicanus, proindeque oporteret, vt Dominicanis magis, quam Iesuitæ, solliciti essent de eius opinione in tutum asserenda. Incognitus ait, [quid sit illud votum, & per ipsum quid intelligat, nihil attinet querere.] Cæterum in voto illo non latet mysterium aliquod, cuius interpretationem expectemus ab Incognito, nam verba Henriquez satis sunt aperta.

1835 Idem Fasseau *cap. 2. sect. 5. num. 54. cap. 8. sect. 3. num. 454. & 457. cap. 9. sect. 3. num. 477.* & Incognitus *cap. 20. pag. 279.* referunt ad P. Leonardum Lessium hæc verba eiusdem Henriquez *cap. 12. §. 1. in glossa, lit. B.* [Quidam doctus prædicauit in Academia Louaniensi oppositum cum magno scandalo Academiæ, & re ad Sixtum V. Papam delata, sustinuit suæ temeritatis acrem reprehensionem.] Quo tamen fundamento detorqueantur contra Lessium, non video, audioque parari in Beltrio responsum. Interim dico, ignorari à me Lessium

fiam functum fuisse munere concionandi ad populum: Henriquez autem loquitur de Prædicatore, & qui Catharini sententiam de Prædestinatione incircumspectè è sacro pulpito enarravit ad plebem, forsânque adiungendo illa etiã, quæ in Catharino non plus displicent Dominicanis, quàm Nostri; ipsèque Henriquez qui illius opinioni tam est aduersus, inquit de sua *cap. 11. §. 6.* [Hæc sententia, vt est verissima, ita digna est, vt ad exaltandam liberam Dei gratiam prædicetur interdum populo, sed prudenter, & à viro sapiente, qui eligat quod satis est pro captu audientium.] Constat mihi illud, nempe Lessium nullatenus fuisse obiurgatum à Sixto; quin potius refertur, dixisse in cœtu Cardinalium, doctrinam, quæ in Iesuitis notabatur à Louaniensibus nonnullis Doctoribus, traditam à se olim in Scholis, cùm Theologiam profiteretur, & tunc maximè catholicam videri. Rursus mihi constat, Illustrissimum D. Octauium Frangipanium, Episcopum Calatinum, Nuntiumque Apostolicum per Belgium, in Edicto, quo silentium partibus indixit, denuntiauitque totius Controuersiæ decisionem referuare sibi voluisse suam Sanctitatem, proferre hæc verba anno 1588. die 10. Iulij: [Cùm nos Colonia commorantes, quasdam opinionum dissensiones ortas esse cognouerimus inter Vniuersitatis Louaniensium Theologos, & Sacerdotes Societatis Iesu, Louanij Theologiam profitentes (scilicet Lessium, & Ioannem Hamelium) super quibusdam sanæ doctrinæ articulis.] Et anno 1591. die 28. Iunij, cum iam Dei Ecclesiam regeret Gregorius XIV. adderè hæc alia in altero Edicto: [Per hæc nostra, imò veriùs Apostolica, scripta ordinamus, & mandamus, vt quod inhibuit fuit à supradictis Rm̄is DD. Episcopis (Tornacensi, & Atrebatensi) PP. Societatis Iesu Duaci degentibus, idem Theologica Vniuersitatis Duacensis Facultati inhibuit censetur; aut saltem, ad declinanda Studiorum ex huiusmodi interruptione dispendia, vtriusque opinionis assertoribus maneat sua sententia, & docendi libertas, seruata vtriusque christiana, in eruenda veritate, modestia, depulsiue hinc inde iniuriolis, ac inuectiuis, priuatis, publicisque conuitiis, donec per Sedem Apostolicam quæstiones de huiusmodi materiis exortæ definiantur, ac determinentur: sicut & nos vtrique parti tenore præsentium inhibimus, &c.] Integrum vtramque Edictum extat in Præfatione ad nouam anni 1664. editionem Duacensem Defensionis S. Thomæ per Fr. Petrum de S. Ioseph. & de vtroque legantur Germanus *cap. 1. §. 6. num. 82.* Henricus de Cerf. in *controuers. de S. Thomæ mente circa prædeterminationem. physic. cap. 7. num. 372.* & quæ ego scripti in *euent. 10. num. 205. duobusque seqq. in euent. 46. num. 1251. & 1252.* Agiturque extensè de priori, deque toto negotio Lessij, Hamelij, & Sociorum Petrus Possinus *lib. 2. controuersiarum Societatis*, traditque plura, ex quibus mutuari possem haud leues probationes non incusati Lessij iussu Sixtu V.

1836

Sed eis omissis, vrgentissima mihi est, quòd si acrem temeritatis suæ increpationem Lessius subiisset à Summo Pontifice imperatam, postea non nisi sceleratissimè, & impudentissimè pergeret dicere in Scholis, & mandare codicibus sparsis multorum per manus, librisque impressis eadem ipsa, quæ ingrata fuerant Michaëli Baio, Iacobo Baio, prioris nepoti ex fratre, Iacobo Ianfonio, & Grauiò, quibusdamque alijs Doctoribus Louaniensibus, in eorundemque præsentia; nisi fortè excipiendus sit Michaël, qui è vita migravit anno 1589. Et

saltem anno 1601. vel 1602. prælo publicam fecit Lessius Apologeticam de Gratia efficaci, decretis diuinis, libertate arbitrij, & præscientia Dei conditionata Disputationem, dicatam Illustrissimo Nuntio Apostolico per Belgium D.D. Guidoni Bentivolio, Archiepiscopo Rhodiensi, & continentem doctrinam, quam ab ipso prælectam inuollerant graui censura Magistri illi Louanienses, Equis autem credat, Lessium tam fuisse effrontem, vt de temeritate obiurgatus vehementer ab vno Nuntio scriberet alteri: [Controuersiæ, quæ de istis doctrinæ capitibus ante viginti annos hic efferbuerant, mox autoritate Sedis Apostolicæ per Nuntium Apostolicum feliciter fuerunt compositæ;] diceretque in Præfatione ad Lectorem: [Sixtus V. ante annos viginti in Belgio iisdem Controuersiis per Illustrissimum D. Octauium Frangipanium, suum Nuntium, suam imposuit, nondum quidquam certi statuens, sed suam vtrique parti permittens opinionem; ea tamen moderatione, vt neutra alteram damnaret, aut acerbiorè censura notaret, donec per opportunitatem quid tenendum sit, à S. Sede Apostolica decideretur.]

Præterea Lessius in *disp. de prædest. sect. 5. num. 90.* hæc habet: [Non volui innuere, Deum in quibusdam hominibus eam regulam sequi, illis ante omnem operum præuisionem totam seriem gratiarum efficaciam preparando, vt quidam censuerunt, putantes, me sententiam Catharini introducere velle, id enim nunquam mihi in mentem venit, &c.] Quare ille longè recessit à doctrina Catharini quoad omnes eius partes. Et quanquam ad eam accesserit quoad prædestinationem ad coronam gloriæ post præuisionem merito absolutè futura, extendèdo, sicut ac Catharinus, ad eximie etiam Sanctos, ne utique mihi persuadebo, siue ipsum, siue quemuis alium reprehensum fuisse de mandato Summi Pontificis, quia sic sentiret; neque Henriquez persuasisse sibi id. Nam sic opinari, est non modò nunc, sed fuit etiam tempore Sixti V. imò & antiquioribus sæculis valde frequens. Vnde Henriquez refert ibidem plures Theologos sic sententes: & Lessius *sect. 2. multò plures.* Sumptaque prædestinatione pro decreto saltem exequutio gloriæ vt præmij, consensisse SS. Augustinum, & Thomam, videtur Thomistarum nostra arate Coryphæo, Illustrissimo Godoy *1. p. tract. 8. dispur. 65. §. 4.* Gonetoque ex eo. S. Franciscus Salesius anno 1618. scribens ad Lessium ait: [Cognoui, Paternitatem vestram sententiam illam, antiquitate, suauitate, ac Scripturarum natia autoritate nobilissimam de prædestinatione ad gloriam post præuisionem merito, amplecti, ac tueri: quod sanè mihi gratissimum fuit, qui nimirum eam semper, vt Dei misericordiæ, ac gratiæ magis consentaneam, veriorem, ac amabiliorem existimaui: quod etiam tantisper in libello de Amore Dei indicauim.] Ita sanctissimus, & Sapientissimus Antistes Geneuenis. Cætera suæ epistolæ transcripti in *euent. 44.* Cui commendationi pro Lessij sententia, iudicent alij, qualis sit hæc Incogniti responsio *cap. 10. pag. 120.* [Reuerà si testimonium dedit S. Salesius, quod nouis Iesuitarum placitis adhæreret: luculentum ergo testimonium dederunt Salmeron, Henriquez, Cardinalis Bellarminus, Pererius, Petauis, peritiores inter Iesuitas Theologi, quòd à consodalium suorum sententia recedant, & Thomistis adhærant, quandoquidem illi omnes (quod ego certè facere nollem) sententiam illam de prædestinatione post præuisionem merito reiciant vt temerariam, & erroneam;

1837

erroneam; & oppositam Thomistarum amplectantur, vt Catholicam.]

1838

Insuper Henriquez forsân fuit in illa narratione de successu Louaniensi deceptus ab aliquo, si quidem soleant aduenire è longis viis longa mendacia. De *luengas vias luengas mentiras*, vt Hispano nostro sermone teritur, estque adagium laudatum à Cano *lib. 11. de locis Theologicis, cap. 6. pag. 375.* Quòd si impostor aliquis non fecerit Henriquezium, cum tamen non exprimitur in narratione, quoniam fuerit doctus ille vir, debuissent Falcau, & Incognitus, nisi saltem producto manifesto testimonio, non adaptare eam Lessio, homini & literis, & virtutibus heroicis præclaro, & cui Paulus V. Pontifex Maximus iussit benignissimè, vt plurimis suis meritis in Romanam Sedem præmium deposceret. Ego verò, quia ex adaptatione, si fides illi haberetur, non parùm denigranda foret fama tanti viri, idcirco volui consulere eius honori, prætolans tamen Belgicum assertorem, instructum notitia intimiori euentuum tempore Controuersiæ Louaniensium aliquot Doctorum cum Lessio.

SECTIO CLXXIII.

Immediati supplementi continuatio, & aliorum accessio. Ubi rursus de P. Henriquez, & de Venerabili P. à Ponte.

1839

Am vt ad sensum Henriquezij redeam, ipse *c. 5. §. 6.* inquit: [In quibusdam hominum actibus saluari posset quædam ratio prouidentia per præscientiam conditionatorum cum approbatione voluntatis, vt aiunt Authores prioris sententiæ,] nempe (vt constat ex glossa) Molina, de quo in *cap. 4. §. 1. in glossa lit. E.* & alij, ex quibus *§. 5.* enarrat, [prouidentiam esse præuidentiam futurorum cum quadam approbatione voluntatis (qualis non reperitur circa peccatum) ex qua prudens procedit ad media, vt res fiant, aut vt impediantur incommoda ad finis consequutionem.] Huic loco *ex cap. 5. §. 6.* similis est alius *ex cap. 14. §. 9.* vbi ait: [Si quis consideret speculatiuè duos homines omnino æquales in naturalibus bonis, in habitibus, & causarum concursu, & eos moueri auxilio omnino æquali ex parte obiecti, & potentia; non videtur implicare ex natura rei, vt vnus coope-retur, & conuertatur, altero non conuerso, quia prædefinitio, aut preparatio auxiliij præuenientis efficacis non est medium ex natura rei necessarium, sine quo homo conuerti non posset, supra *cap. 6. §. 5.* At in praxi, & posita Dei præuidentia, quæ perfecta est, nunquam ita continget, sed ille, qui conuertitur, habet de auxilio etiam præueniente plus aliquid morale, sicut & conuertitur ex antecedente Dei prouidentia.] In capite autem *6. §. 5.* dixerat, discernens prædestinationem à prouidentia, tam naturali, quàm supernaturali: [Ita preparatur voluntas à Domino in prædestinato, vt auxilium sit plenè efficax, & post vnã, aut iteratas inspirationes ex speciali intentione Dei, tandem disponat ad gratiam: & merita, quæ fuerant peccato mortificata, prædestinat Deus, vt per pœnitentiam reuiuiscant, & efficaciter perducant ad destinatum gloriæ gradum, nec frustrantur proprio, & vltimo fine, in quem per se ordinantur.

Porrò ea prædeterminatio antecedens, quanuis ex natura rei non esset necessaria, vt fierent singula bona opera; aiunt enim (scilicet Molina, & multi ex Thomistis, sub quadam saltem hypothesi, quæ tamen reipsa est impossibilis, vt declarat in *glossa, lit. F. & G.*) quòd liberè quædam faceret homo relictus communi concursui causarum, quanuis Deus antecederet id non prouidisset. Pertinet tamen ad rationem perfectæ prouidentia, qualis est in Deo, ne quid casu contingat, quòd non deceat maximè fieri ad gloriam Dei, & bonum Vniuersi.] Hucusque Henriquez, qui proculdubio in his locis proximis, & *cap. 3. §. 3. in glossa, liter. I.* intendit, prouidentiam diuinam prædestinatiam debere includere prædefinitionem efficacem auxiliorum gratiæ antecedentem opera salutaria, & meritoria, vt absolutè futura; non exprimens, independentem ab his esse vt conditionatè futuris, atque vt sic præcognitis; neque reuolvens possibilitatè prouidentia, quæ sine tali prædefinitione consisteret in scientia tum simplicis intelligentia, tum illorum operum vt conditionatè futurorum, necnon in decreto conferendi gratiæ auxilia habito à Deo concomitante cum conditionatorum scientia. Hæc fuit Henriquezij mens, & Thomistis valde opposita quoad postremam partem. Quòd si in prima expressisset, prædefinitionem requisitam ad prouidentiam prædestinatiam Sanctorum dependentem debere esse à conditionatorum scientia, non dubitarem dicere, fuisse vndequaue conformem cum plerisque è Societate.

1840

Et quantum ad id, ne Deus prædefiniat, neque prædeterminet physicè ad materiale peccati, fidenter assero, non dissensisse. Nam *cap. 4. §. 3.* scribit: [Peccata, & mala, quorum Deus author non est, præscit Deus: tum quia præsentia sunt in æternitate, tum per ideas oppositi boni, quæ, posita Dei permissione, repræsentant futuram veritatem etiam in rebus malis.] Quibus in verbis, & in similibus alijs *cap. 5. §. 5. lit. V. & 2. lit. A.* cùm prædefinitionem ad materiale non assignet tanquam medium cognoscendi peccata commissio-nis, vt è contra assignat respectu bonarum operationum absolutè futurarum, *cap. 3. §. 4. cap. 5. §. 4. & 6.* indicium manifestum est, non concessæ ab ipso prædefinitionis ad peccati materiale. Sed cur indagemus indicia, quando ipse conceptis verbis, & ex professo reiciat eam prædefinitionem *cap. 5. §. 3.* inquit: [Actus morales, qui sunt intrinsecè peccatum (vt odium, & blasphemia Dei, ac mendacium) non amat Deus, nec ea intentione prouidet concursum causarum, vt velit peccatum fieri. Sed decenter sinit intactum manere illum causarum, circumstantiarumque concursum, quanuis præsciat, rebus ita stantibus, sequitur peccatum; atque ita dicitur peccatum permittere, quòd posset impedire. Et voluntas permittendi ad suauem prouidentiam pertinet, vt pro officio causæ vniuersalis adhibeat generalem concursum, qui nostram voluntatem ita comitatur, vt sine eo voluntas nostra ipsam actus mali moralis entitatem facere non posset.] Sic in textu. Notatque in glossa, *lit. H.* [Generalis concursus Dei, si comparatur ad effectum, est prior; si verò ad actionem causæ secundæ, mutuo se præcedunt. Nam Deus, quia independens, & causa prima, dicitur priùs agere in genere causæ efficientis (maximè quia causa secunda à Deo habet vim agendi, & consequentem) sed causa secunda dicitur prior in genere

nerē causæ determinantis ad talem effectum specie, & numero. Atque multi (inter quos citat Molinam) negant neutram præcedere, sed utramque concomitari, ut causent eundem actum, seu effectum. At in supernaturali concursu auxilium Dei omnino præcedit, scilicet mouendo, & inclinando ad opus honestum salutare.

1841

Prosequitur in textu: [Sapienter Deus in bonum, & pulchritudinem Vniuersi ordinat actus malos, quos permittit, & illis vitur tanquam medio, & causa vtili, metens vbi non seminavit. Quidam Recentiores (inter quos allegat in glossa, *lit. X.* Magistrum Bañez, & contra quos Molinam, aliosque) non verentur concedere, quod Deus entitatem liberam materialem peccati prouidet, & ad illam prius naturā inclināt hominem, quā homo faciat. At reuera si formalis ratio peccati commissi dicatur esse quid positium morale, ut graues Authores asserunt, dicendum est, non esse vniuersale in quocumque ente positium, ut Deus propter solum generalem concursum dicatur simpliciter causa rei secundum propriam speciem; cum tamen actus nostræ voluntatis, qui interdum fit cum communi tantum concursu, ritē, & verē tribuatur Deo auctori, etiam secundum propriam speciem. Quod si peccati ratio in priuatione constituitur, defectus peccati non tribuitur Deo non impediendi, tanquam morali causæ deficienti, qui præsciens faciliē impedire potuit, quia Deus nulla lege tenetur impedire, sed magis cum decet permissione sua curare maius bonum Vniuersi. Ob quod etiam Principi licet quædam mala permittere.] Quæ omnia verba, confirmata in *cap. 13. §. 3. in glossa lit. Q.* & remouent prædeterminationem tam intrinsecam, quā extrinsecam ad peccati materialem, & explicant quomodo Deus, etsi physicē concurrat simul cum voluntate creata ad materialem, non dicendus sit simpliciter, & absolute causa illius in circumstantiis connexæ malitiæ moralis.

1842

Vlteriùs *cap. 6. §. 4.* ait: [Si apud quosdam PP. interdum reperitur, Deum præscire quidem omnia, sed non prædefinire omnia; id sanè non asserunt, eo quod, ea prædefinitione posita, tolleretur vltus libertatis nostræ in exercitio, ut quidam falsò putant, sed quia exceptum volunt actum peccati, quod malum morale Deus non prædefinit ex positua prouidentia, & intentione finis.] Vbi, & *cap. 12. §. 4.* sensus Henriquez est, prædefinitionem ad materialem peccati negari à PP. non quia illius libertati contradiceret, ut cum aliis aiebat Molina, quem allegat in glossa, *lit. X.* Sed quia, etsi salua permaneret libertas creatæ voluntatis peccantis, non tamen sanctitas Dei. Qui proinde erga materialem illud non habet prouidentiam intentionem, sed tantum permissionem, id est, voluntatem non impediendi illud, negato sui concursu physico vniuersali, & simultaneo. Quapropter cum ad materialem peccati prædefinitio reici possit, tum quia dedeceret sanctitatem Dei prædefiniētis, tum quia adimeret libertatem actus peccaminosi prædefiniti; Henriquez approbat primum repulsiæ caput, & non secundum; recteque non hoc, iuxta plerosque ex Nostros, si loquatur de prædefinitione supponente Scientiam Mediam.

1843

Et quantum ad primum declarat magis suam mentem Henriquez *cap. 14. §. 9.* hunc in modum: [Generaliter subest ratio, cur quilibet bonus effectus tribuatur Deo, tanquam primo auctori. Primum, quia dum ita fieri vult ex intentio-

ne finis, prouidet concursum, & causarum auxilium in hunc finem. Secundò in executione habet se, ut causa proxima, dum ut auctor naturæ, vel gratiæ, confert pondus naturæ, aut habitus infusos, quibus inclināt in actum. Tertio mouet interdum per actualem inspirationem ex parte potentia, & excitat proponendo debite obiectum, & coniungit causas concurrentes, ea intentione, ut hic effectus fiat. Quartò, ut causa moralis, & proxima, interdum præcipit, aut consilium fieri talem actum. Non ita vult Deus, aut prouidet concurrentiam causarum, ut hominem implanet, & pelliciat in actum malum peccati; & in executione non est auctor illius, nec facit illum, ut causa proxima, & priuata, prædeterminando ex parte potentia, aut obiecti, vel consulendo; quin potius hominem deterret comminatione supplicij, & prohibet sub culpa actum malum. Præsciens verò Deus, his positis sequatur peccatum, non impedit, sed, adhibito generali concursu, permittit fieri.] Nec plura ex Henriquez, de quo consulantur Rayzius *disp. 49. de Scientia Dei, sect. 5. num. 80. disputat. 61. sect. 2. num. 14. disputat. 67. sect. 9. num. 14. Fasolus 1. part. quest. 14. artic. 13. num. 184.*

Transeo ad V. P. Ludouicum de Ponte, notissimum vbiq; opinione sanctitatis, & scriptis suis. Recensetur à Paulo Leonardo *parte 3. sect. 11. n. 53.* pro sententia domestica, & ex illo à me in *Euent. 47. num. 1266.* non quia agat de Scientia Media, sed de gratia efficaci, non prædeterminante physice, *lib. 2. Expositionis Moralium in Cantico Canticor. Exhort. 6. §. 1.* cuius initio ait: [Sat nobis sit precatio Sponsæ, *Trabe me, post te curremus*, ut liberum hominis arbitrium, quod omnes expetimus, fide certa teneamus; nec per gratiam lædi, etsi dicatur trahere. Non enim peteret trahi, nisi id vellet, & summè desideraret, nec se paratam offerret ad currendum, nisi cum gratia trahente liberè ipsa consentiens cursuram se sciret. Cum ergo petit trahi, non petit cogi; non vim, quæ libertatem tollat, sibi inferri, sed vehementem sibi inclinationem supernaturalem imprimi, à qua fortiter, & suauiter trahatur: nam etiam trahit sua quemque voluptas, & vehemens inclinatio. Quemadmodum, inquit D. Augustinus, ostendens puero nucem, aut oui ramum viridem, illum ad te trahis; ita Deus, dum lumine suo ostendit nobis seipsum, aut Christum, & eius bona, trahit nos ad se, non coactione, nec necessitate, sed summa voluptate.] Quæ verba non congruunt gratiæ trahenti, quæ sit physice prædeterminatiua, sed quæ tantum alliciat, & moueat moraliter. Idque patet, nam locus S. Augustini *extra. 26. in Ioannem*, adductus in eis non nisi de gratia in posteriori sensu intelligitur à Gonetio *tom. 7. disp. 1. 6. art. 2. pag. 671.* Et ideo pro gratia physice prædeterminatiua querit alia testimonia S. Augustini. Præterea Author loquitur de tractione data dependenter à nostra voluntate, non sic autem iuxta Thomistas datur physica prædeterminatio.

Addit inferiùs V. Pater: [Huiusmodi auxilia gratiæ trahentis sunt quædam inchoationes nostrorum actuum, à Deo immixtæ nostris viribus, & potentiis, ut ipsæ, Deo adiuuante, faciliùs prosequantur. Illustratio enim diuina subito intellectui impressa, est quasi quædam inchoatio actus fidei, vel meditationis, aut contemplationis, qua excitatus intellectus suauiter credit, meditatatur, & contemplatur mysteria, quæ per illam illustrationem

1845

nem raptim sunt ei ostensa. Inspiratio item in voluntatem immixta quædam est inchoatio spei, vel dilectionis, deuotionis, gratitudinis, vel amoris, vel cuiusvis alterius pij affectus, quem voluntas sic excitata vehementius prosequitur, & exercet, ita ut ab illa scintilla magnus augetur ignis, si homo cum immixta inspiratione velit cooperari.] Hæc ille, quibus nihil clarius pro non requisita gratia physice prædeterminatiua, & pro sufficientia illustrationis, inspirationisque, ut sequatur consensus, si homo se determinet ad cooperandum. Omitto, Auctori sermonem esse de auxiliis gratiæ trahentis, datis, ut Deo adiuuante, operetur faciliùs nostra voluntas: qualia non essent, quæ physice prædeterminatiua, ut quæ forent simpliciter requisita, vt applicationes saltem, iuxta Thomistas modernos.

1846

Ibidem ad finem Exhort. inquit V. Pater: [Summo studio tibi curandum est, ut huiusmodi gratiæ Dei fidelis sis cooperator quacumque diei hora, vel momento senseris illam; ut iuxta consilium Ecclesiastici, non defrauderis à die bono, nec particula boni doni te prætereat. Particula enim boni doni est gratia excitans, & trahens, quæ initium est magni doni in te perficiendi, si illam admiseris. Ne ergo illam vacua abire sinas, nec diem hunc bonum, in quo te Deus visitat, defraudatum transire permittas, ne tanto bono priuatus iram Dei prouoces, illumque reuocare nequeas.] Si loqueretur de gratia physice prædeterminatiua ad bonum opus, non caueret, ne vacua abire sineretur.

1847

Fisi his, & compluribus aliis testimoniis obuiis apud Expositionem illam, in pacifica possessione eramus de concordia V. Patris cum cæteris è Societate, quoadusque audiuimus Falsæ dicentem: [Hic pius Pater præmotionis, quam horrent Molinistæ, suauitatem gustat, & probat ex ardenti Sponsæ desiderio, quo non à Dei præmotione eximi, sed ab illa trahi desiderat.] Ita in *cap. 2. sect. 13.* integre collocatā in transcribendis eius verbis. Quæ quidem commendant efficaciam gratiæ fortiter, vehementer, magna vi mouentis, præmouentis, impellentis, trahentis ad consensum salutarem, & verissima sunt, atque frequentia in Scriptura sacra, & PP. Ecclesiæ, sed nullatenus denotant gratiam suapte natura præconnexam cum consensu: id quod opus esset ad assertionem gratiæ, ut physice prædeterminantis. Certè si denotarent, vanè V. P. in *Exhort. 5. §. 1. & 4.* distinxisset varios gradus gratiæ efficacis, & de supremo dixisset, [Consistere in superabundanti, & extraordinaria illustratione mentis, & impulsu vehementi voluntatis, ita cor immutante, ut quadam vi caelesti, ac diuina repellat omnem vim carnalem, terrenam, & mundanam, quā à vitiiis, & passionibus, & à possessione rerum temporalium patiebatur, incipiatque alacriter post Christum currere. Hac mira vi traxit ad se Christus tres insignes peccatores, scilicet Magdalenam, Matthæum, & Saulum.]: Rarè quidem hæc contingunt, & miraculosa sunt.] Sic ille. Sed non rarè contingerent, si is supremus gradus gratiæ efficacis, & inferiores alij gauderent præconnexione connaturali, & essentiali cum consensu salutari. Neutri gaudet ex sensu V. P. quanquam vnus sit potentior, quàm alius ad mouendum, præmouendum, impellendum, & trahendum liberum nostrum arbitrium. Neque verbum præmouet, per se valet, ac mouere eum ea præconnexione, sed tantum inclinando,

& alliciendo antecedenter, ita ut dentur varij gradus maioris, & minoris propensionis. Qua de voce tractat cum pondere, iustoque examine Doctor Henricus de Cers in *Intro. de S. Thoma mente contra prædetermin. phys. cap. 2.*

Ad hæc, si V. P. discessisset à consodalibus, non posset occultum id esse in hoc Collegio Salmanticensi, vbi anno 1584. Theologiam tradidit: neque in Vallisoletano S. Ambrosij, vbi & fuit Magister, diuque Præfectus Studiorum: ast neque R. P. Franciscus Cachupin (qui simul cum ipso vixit, & ipsius vitam grauitate, accuratèque descripsit) neque alij contemporanei (quos consului) neque ego (qui puer veneratus sum cœlestem hunc virum, & sæpe, ne ob corporis debilitatem decideret humi, comitatus sum euntem, & redeuntem è frequentibus suis visitationibus Sanctissimæ Eucharistiæ, interfuique funeri, supplex exosculatus defuncti pedes) audiuimus quidpiam de discordi eius sensu.

Tandem habemus testimonium eiusdem omnino conuincens in vita V. Admirabilisque Virginis D. Mariæ de Escobar, Fundatricis Birgittensium Hispaniæ, quod indicauit ex MSS. in *Euent. 4. num. 151.* mecumque Philaletes *cap. 3. §. 2. n. 121.* nunquam ex impressis, & summo applausu exceptis, *lib. 4. cap. 18.* referam de verbo ad verbum in gratiam eorum, quibus copia non fuerit Vitæ illius, aut peritia Castellanae linguæ, in qua prodiit anno 1665. Scribit itaque V. P. [Notum satis est in toto Christiano Orbe dissidium subortum inter sacram S. Dominici Religionem, & Societatem super quibusdam opinionibus circa modum, quo dispensantur à Deo auxilia gratiæ, intendente vnaquaque, bono ex zelo, suam opinionem veriore esse, & aptiorem ad factum, rectumque seruandum id, quod Fides Catholica nos docet de efficacia diuinæ gratiæ, & libertate arbitrij nostri. Sed Societas, ut quæ fuerit accusata, seu eius sententia delata ante Sedem Apostolicam, maiores subiuit angustias. Hoc tempore D. Marina de Escobar, tum ob instantiam Patrum è Societate, tum ob mœrorem, quem ipsa patiebatur eas ob angustias, recurrebat ad Deum magno, cordialique cum affectu, ut promptum adhiberet remedium. Quadam die (sic ipsa narrat) apparuerunt mihi Gloriosi Patriarchæ S. Dominicus, & S. Ignatius, priorque iniunxit, ut ad Deum funderem preces pro felici successu, nam Societas versabatur in conflictu (*andaba apretada*, Hispanè.) Cúmque demirarer charitatem S. Dominici, dixi: Quomodo igitur S. Pater, an non charitas incipit à seipso? Cur iubes, ut pro Societate, & non pro tuis deprecere? Respondit ille, quia id ad Domini nostri gloriam expedit. Mihi autem de hoc S. P. N. Ignatium roganti occurrit tranquillè, protulitque hæc sola verba, fiat in omnibus, & per omnia voluntas Domini nostri. Et subinde ego de hoc negotio perseueranter orauit, concepique ingentem spem de prospero euentu. Et altera vice magis clarè significatum mihi est, Societatem non iri confusam his in Controuersis, suumque locum veritatis non defuturum. Vtrumque id accidit anno 1600. & 1603. Factumque ipsum hucusque ostendit, verum fuisse responsum; nam anno 1608. in Hispania publicatum est Sanctitatis Pauli V. Decretum, in quo concedebatur, vtramlibet Religionem posse liberè defendere suam opinionem, quin tamen vna censurer alterius sententiam. In posterum omnes debemus submitti suæ Sanctitatis determinationi, quæ in his materis est

1848

1849

est certa ob paratam assistentiam Spiritus S. ne erret in Fidei rebus, quas decernat.] Hactenus V. Pater ex V. D. D. Marina, quæ non modò ad Societatis, sed etiam ad sacri Ordinis Prædicatorum vbera fixit lac rationabile doctrinæ asceticæ, & sine dolo suis in admirandis rebys, quantum humana fide opinari possumus.

SECTIO CLXXIV.

Prosequutio supplementarum. Ubi de Ferdinando Bastida.

1850 **F**erdinandus Bastida, tam intrâ, quam extrâ Societatem prælustri fuit Scientiæ Mediæ defensor. Nam ex hoc Salmanticensi Collegio Romam missus adfuit socius P. Petri Arrubalis in Congregationibus coram Clemente VIII. ex 11. habita ad diem 9. Decembris anno 1602. vsque ad 19. celebratam die 23. Iunij anno 1603. & postea non iam merus spectator, sed strenuus pugil sustinuit coram eodem Clemente, & Paulo V. totum disputationum pondus ex 20. Congregatione die 10. Nouembris anno 1603. vsque ad 47. & postremam omnium die 22. Februarij anno 1606. Reduxque in Hispaniam doctrinam, quam Romæ tam impigritus fuerat, prælegit ferè continuè, & singulis propè Actibus, quibus præsidebat, exposuit in Vallisoletano nostro S. Ambrosij Collegio, necnon in Academia Moderator Princeps Theologiæ, & Cancellarius, simulque Magisterialis Canonicus Ecclesiæ Cathedralis Urbis eiusdem, cum iam è Nostri defuisset esse; tuncque temporis eum noui, audiuique quasi prouerbialem illum sermonem, *Videtur Bastida nihil nisi Scientiam Mediam, & Auxilia scire.*

1851 Sed Magister Ioannes Martinez de Prado p. 2. *Controu. Metaphys. in 12. artic. & §. 3. num. 45.* refert ex Tractatu MS. de Gratia, quem Compluti dictauit Primarius Theologiæ, postque Illustrissimus Archiepiscopus Hispalensis D. D. Fr. Petrus de Tapia Dominicanus, Bastidam Abulæ, & Vallisoleti docuisse contrariam sententiam. Cui narrationi respondi in *Euent. 5. num. 156.* & mecum Philaletes cap. aique §. 1. num. 22. Reclamat Fasseau cap. 2. *tota sect. 6.* Sed non efficaciter, vt perspectum erit conferenti meam responsionem ad testimonium Illustrissimi Archiepiscopi cum impugnatione adornata à Magistro Fasseau. Dixi ego ad illud de tradita Abulæ à Bastida opinione Thomistica in punctis de Auxiliis, & Scientia Media: [Non potuit publicè, tanquam Theologiæ Antecessor, docere eam, nunquam enim illic Theologiam professus est. Fortè in petitione Canonicatus, vel Gradus literarij suscipiendi in Dominicano S. Thomæ Collegio, aut Vniuersitate aliquam sui ostentationem fecit, celata callidè propria mente, ne demeretur Patrum Prædicatorum gratiam, neque Gradus literarij mercedem exactè redderet, si ad vnam, aut alteram petitionem inibi aspirauit.] Fasseau autem inquit: [Sed hoc ludere, & eludere est, & Bastidam simulationis publicæ absque fundamento inculcare. Quasi verò Bastidæ, si non iam steterit pro præmotione, defuissent alij Præsides, alia Collegia, alia Vniuersitates, in quibus lauream potuisset adipisci, prælegendò contra præmotionem? aut non potuisset

set prælectiones facere, tacita præmotione? aut sit insolitum, Professores publicos contrarias vicissim opiniones defendentium in Scholis pro Gradu permittere? aut vir tantus à simulatione aded publica nihil potuisset deterreri? Stupeo autem, virum istum simulationis publicæ sugillari ab iis, pro quorum sententia, & honore tantum Romæ iudauit.] Sic Fasseau.

1852 Ast ego non assequor, quare vir sapiens, & in lyceis expertus stupeat, si respondeamus, potuisse Bastidam petentem Abulæ Canonicatum, vel Gradum literarium declamare pro sententia Thomistica, etsi apud se retineret contrariam. In hac Academia Salmanticensi quotidie Antecessores Dominicani prædicatorum Actibus de opinionibus, siue Scotistarum, siue Nostrorum, vt & Nostri de Dominicanorum; accommodant namque se Scholaribus, qui certa quadam, & stata serie sortiuntur Præsides siue ex hac, siue ex illa Schola. Candidati etiam tam Præbendarum in Ecclesiis, quam Cathedralium in Academiis sæpe ad repetitiones eligunt eas sententias, quas ipsi non tenent, sed putant fore gratiores auditoribus habentibus ius suffragij, vel consulendis ab habentibus. Cur ergo stupendum sit, si dicatur Bastida pro petitione Canonicatus prælegens, eaque in Urbe, ubi facer Prædicatorum Ordo solet habere Professores magnæ authoritatis (quos à Canonicis consulendos credibile valde esset) potuisse assumere opinionem Thomisticam edisserendam? Sic suæ petitionis maiorem ostentationem faceret, vt qui ambidexter in vna, & altera doctrina pareretur. Sicque forsam præsumeret, se magis probandum à Dominicanis, discipulisque eorum. Vel cur stupendum sit, si dicatur, potuisse Bastidam pro petitione Gradus literarij repetens in Abulensi Prædicatorum Conuentu velle ex comitate mulcere aures Magistrorum Doctorantium, recitata ipsorum opinione, provt se præsentem, fuerat Romæ probabiliter, plausibiliterque defensata coram Sede Apostolica à Didaco Aluarez, & Thoma de Lemos. Affirmare Bastidam potuisse vnum, vel alterum, non est eum sugillare de publica simulatione, sic vocata strictè, & culpabili. Imò etsi vt Regens alicuius Cathedræ diceretur docuisse id, quod non iudicabat probabilius, sed tantum probabile, non ideo illius simulationis reus traduceretur, præsertim in materia ad morum proximum spectante. Sic enim censent Salas, & cum ipso Castrus Palaus tom. 1. *Operis Morales, disputat. 2. punct. 3. num. 7.* alique. Quam censuram in medio nunc relinquo, nam eam non egeo.

1853 Porro quid reipsa fecerit Abulæ Bastida, non Regens Cathedræ, sed vt Declamator, & ad ingenij specimen, latet nos. Nam in testimonio Martini non exprimitur, quam ex illis duabus occasionibus aperuerit palam suam mentem in fauorem sententiæ Thomisticæ: nec restant aliæ occasiones prudenter excogitabiles. Secundaque de petitione Gradus literarij est verisimilior, modò namque, & iam olim Theologi, qui in Academiis Salmanticensi, & Vallisoletana lauream Doctoratus cupiunt, consueverunt præmittere Abulensem, qua liberant se ab strepitu, & sumptibus pompæ solennis: incorporantur enim (vt vulgari sermone vtar) his in Academiis sine pompa ad Gradum Doctorum, dummodò in iisdem præcesserit Licentiarum Gradus. Præterea qui Doctorum est in Abulensi, sufficit ad Præbendas in Ecclesiis Cathedralibus, & ad multa munera requi

Theologicè defensata. Sect. CLXXIV. 421

1854 requiritur Doctoratum. Et hæc de Bastida apud Abulam.

De eo autem apud Vallisoletum scripsi: [Noui ibi ipsum, & multoties alloquutus sum; sed de opinionis inconstantia nec verbum vnum audiui siue ab ipso, siue ab aliis, quæstique modò per literas graues viri contemporanei responderunt, prælegisse sæpe publicè, ac defensasse sententiam, quam in Societate didicerat, tanque crebrò de ea clam, & palam actitasse, vt in proberuium abierit, *Videtur Bastida nihil nisi Scientiam Mediam & Auxilia scire.* Est etiam magni momenti, quòd Bastida in extremis constitutus testamento legauit Collegio Societatis Vallisoletano sancti Ambrosij ingentia quatuor volumina continentia controversias, & acta Romæ habita de Scientia Media, & Auxiliis, vt quando per Sedem Apostolicam fas esset, darentur typis.]

1855 Cæterum Fasseau reicit primum, inquit: [Non examino, an è contra hoc non sit fabulosum? Dico tamen, esse insufficiens. Possimus enim scire Scientiam Mediam quoad quid est, & omnia, quæ ipsam concernunt, sine eo, quod ei assentiamur. Sic eam sciunt Thomistæ, vt impugnent. Scimus etiam hæresim Caluini, & Lutheri, quibus non assentimur, sed eas impugnamus. Poterat ergo Bastida optimè noscere Scientiam Mediam, quam eò melius impugnaret.] Explodit etiam secundum Fasseau, reprensens. [Desiderassem audire verba ipsa testamenti, tum vt scirem, an è Societate egrediens permissus fuerit secum deferre ista volumina, tum an voluerit illorum impressionem? Ista enim textu testamenti debuissent probari. Sed his ommissis, propugnatur à nobis præmotio, impugnaturque Scientia Media, solius veritatis zelo, ita vt aduersariis arma non inuideamus ad veritatis inuestigationem (sicut nobis aduersarij) vt sic gloriosius inueniamur in veritate stabiles. Hac ratione potuit Bastida sua volumina (quibus pro Scientia Media omne docibile scripsisse putandus est in illis angustiis) Molinistis legare, vt secum illorum infirmitatem experti, secum etiam castra mutarent. Noluit ea aliis dare, ne fortè ex eis deciperentur. Nec voluit ea dilacerare, sed ea voluit esse æternum apud Molinistas monumentum, scilicet quòd ea essent fortissima, quæ dici potuerunt pro Scientia Media, tamen ea nihil solidi adstruere, quodque iis non obstantibus, ipse veritatis zelo à Scientia Media recesserit.] Hucusque Fasseau.

1856 Sed dico, refutationem primi inualidam esse. Nam si illa quasi prouerbialis loquutio Vallisoletana non est fabulosa (provt certè non est, si quid valet attestatio mea, & aliorum, quos si opus esset, in medium producerem) eius sensus non potuit esse ironicus, aut de scientia reprobationis; si quidem orta fuit exinde, quòd Bastida in sermonibus priuatis, in dictatis è Cathedra, in Actibus literariis, siue prædicens, siue arguens vix ex ore deponbat approbationem Scientiæ Mediæ, narrationemque suarum Romæ pro illa concertationum, excipiebaturque ingenti cum plausu. Sæpeque ego comitans meum optimum, celebremque Magistrum P. Ioannem Chacon (qui eum amicissimè, frequenterque visitabat) auscultauit referentem plura de Controuersia Romana. Iamque alterius mei insignis Magistri P. Lucæ Vvadingi, qui Vallisoleti per quindecim annos cum ipso egit, partem epistolæ ad me rescriptæ transcrip-

R. P. Gabr. de Hænao, Scient. Med. Pars I.

si, in qua testatur, se persæpe audisse eundem loquentem constanter de hac materia publicè, ac priuatim. Quid etiam P. Ioannes Martinez de Ripalda, alique ex eodem, non diu ante obitum, exceperint Madriti, iam commemoravi, quanquam à Fasseau prætereantur.

1857 Repulsa secundi, non magis est robusta. Fa-teor quidem, me antea non curasse de querendo Bastidæ testamento, nuncque à me diligenter quæsitum, sed non fuisse inuentum. Constanti tamen memoria teneo, Bastidam postrema ægritudine correptum, vocasse P. Ferdinandum Cortesum, Vallisoletani Collegij S. Albani Rectorem, quo cum arcta illi erat familiaritas. Sed cum is domo abesset, rediensque non fuisset ab ostiario monitus de urgente vocationis causa, distulit in alium diem conuenire Bastidam, & iam tunc, (vt ipse mihi narrabat) defunctum reperit. Innouit subinde P. Ioanni Lezanae Reçtori Vallisoletani Collegij S. Ambrosij, legasse Bastidam quatuor illa volumina eidem Collegio; & D. Alfonso de Ribadeneira, Eques nobilissimus, testamenti exequutor, tradidit ea P. Ludouico de Erasmo, Præfecto Ambrosianæ Bibliothecæ, cui Reçtor commisit legati aditionem, quique in præsentiarum commoratur Vallisoleti, egregiè perfunctus munere concionandi, aliisque in Societate, testabiturque idipsum, si necesse fuerit, vt nuper ad me scripsit. Et in frontibus voluminum legitur fuisse donata Collegio Ambrosiano à D. Doctore D. Ferdinando Bastida, cum pacto de non alienandis, neque mutandis extrâ. Ista sunt, quæ possum asseuerare de vltima Bastidæ voluntate, cuius si tabulas inuenerim, ipsæ loquentur. Taceoque ego, pro meo more, ad tam siue amarulentas, siue scabrosas Fasseau ponderationes.

1858 Tota hæc historia de Bastidæ metamorphosi nititur testimonio relato à Martinio ex Tractatu quodam MS. Primarij Complutensis Dominicani Fr. Petri de Tapia, qui obiit Illustrissimus Archiepiscopus Hispalensis, & cui me velle saluam reuerentiam debitam dixi: non autem, vt Fasseau de Nostri passim, & ex professio in capite 8. numero 457. vnus dictum in propria causa nullius esse ponderis, & veritatem ex illo non firmari. Sed vellem, vt Martinus adduxisset formalia verba testimonij, inde enim noscerem, an Illustrissimus ipse fuisset præsens, cum Bastida Abulæ, & Vallisoleti retractauit priorem suam sententiam, an ipsi retulisset alius, qui audisset? Noscerem etiam, quam occasione, quonam sensu, & verbis palinodiam Bastida cecinerit. Quamdiu hæc omnia non constent, exhibui vehementissima indicia pro Bastidæ stabilitate in antiquo sensu; & quia falsitatis notâ infamare testimonium siue Illustrissimi Archiepiscopi, siue Reuerendissimi Martini est à meo animo remotissimum, fatererque potius, Bastidam dedisse retrorsum vela, quam de tam eximiiis viris loqui minus decenter; idcirco libenter admitto factum, quod contingere potuisse aiebam supra, scilicet Bastidam in aliqua declamatione scholastica, aut simulacro certaminis literarij, ad ingenij ostentationem proluisse in gratiam doctrinæ Thomisticæ. Tertio quoque die videmus prælegentes ad Cathedras, ad Præbendas, ad Gradus literarios, præstituto viginti quatuor horarum spatio ferri tam expansis velis in altum mare sententiæ vnus, vt desit in declamandi hora tempus ad alteram opinionem explicandam, cui ipsi subscribunt.

scribunt. Nec minus vtitatum est, vt problematicè vnã, & alteram proponant, non manifestato suo sensu de ea, quam præferunt.

SECTIO CLXXV.

Vltior supplementorum series. Vbi de Cardinali Bellarmino.

1859 **E**minentissimus purpura Cardinalia, fama sanctimonie, & laude Doctrinæ Robertus Bellarminus, libris editis, & viua voce summoperè fuit Scientiæ Mediæ, & aliis principiis Scholæ Societatis, vt patefecit in *euent.* 16. num. 475. usque ad 478. post Ruyzium de *scientia Dei disput.* 49. sect. 9. num. 90. & seqq. Paulum Leonardum parte 2. sect. 15. num. 95. Aldretum tom. 1. in 1. part. disput. 29. sect. 11. num. 3. & seqq. ostenditque post me Philaletes cap. & §. 1. ex num. 3. usque ad 15. tamque ad oculum, satisfaciensque locis, quæ Gonctus nouiter detorsit contra nostram sententiam, vt post Philaletem addere plura videbatur mihi superuacaneum. Quo in iudicio perseuero, visis etiam euasionibus Incogniti cap. 2. pag. 30. usque ad 63. & Pauli Fasseau cap. 2. sect. 1. ex num. 22. usque ad 34. Sunt enim eiusmodi, vt non tam ad factum, quam ad possibilitatem pertineant de adulteratis, vitiatisque Bellarmini Operibus in iis, in quibus domesticam stabilit, & promouet opinionem; aut desumantur ex verbis nonnullis consideratis seorsim ab aliis antecedentibus, & subsequenter, quorum contextus aperit constantem Authoris mentem. Et cum ipse iam senex, S. Augustinum imitatus, diiudicauerit sua Opera, & confirmarit omnia à se scripta de hac Controuersia, interpretatusque fuerit, quæ aliqui invertebant, nunquæ ab aliis inculcantur contra nostram sententiam, Recognitioque prodierit primùm anno 1615. Typis Coloniae Agrippinæ, & iterata sæpe sit ante annum 1621. quo Author transiit ad meliorem vitam: mirari est, Incognitum, & Fasseau nullam habuisse de Recognitione rationem: secundusque fatetur, eam à se non visam. Quare, vt obseruat Henricus de Cers in *Controu. de S. Thoma mente circa prædeterm. phys. cap. 7. num. 378.* si quidem in ea principaliter fundetur vindictio Bellarmini pro opinione nostra, irritus profus est conatus Incogniti, & Fasseau. Quos obsecro, vt legant Bellarminum in *libello saltem de Ascensione mensis in Deum, gradu 12. cap. 4.* vbi agens Theologum Asceticum, & in postremis vitæ annis non omisit impugnare decreta, quæ circa actus nostros liberos absolute futuros, dicantur esse in Deo antecedenter efficacia, & prædeterminatiua.

1860 **Q**uanvis verò litigare denuò pro Bellarmini in libris editis sensu fauorabili nobis, necessarium non sit, nihilominus operæ pretium erit adnotare nonnulla, quæ in MSS. & viua voce præstitit signa consensus. In primis video, Philaletem in Belgio degentem, scribere hæc num. 15. [Verum quidem est, Bellarminum, adolescentiam necdum egressum, dictasse Louanij anno 1572. quædam valde conformia prædeterminationibus. Cum tamen nomine prædeterminationis physicæ non sit vltus, non incognitè explicari potest, iuxta reliquorum è Societate animum.] Scio etiam, Louanienfes Doctores in epistola ad P. Rectorem, ac Professores, cæteroque Louanienfis Collegij Societatis, præfixâ Cen-

sura de doctrina Lessij, & Hamelij, pronuntiatæ anno 1539. testari Bellarminum ex eadem Cathedra tradidisse omnino contrariam. Sed simul video, Lessium in Responsione dicere, esse sibi notius, Bellarminum, quoad Louanij vixit, & postea, oppugnasse totis viribus Michaëlem Baium, præcipuum motorem illius censura. Cùmque ego Bellarmini dictata non legerim, non possum ferre iudicium certum, sed tantum suspicari, Lessium tunc in nonnullis placitis dissensisse à Bellarmini prælectionibus, sicut & postea discordarunt libris impressis, sed quin Bellarminus accesserit ad prædeterminationem, siue intrinsecam, siue extrinsecam.

1861 **D**einde cùm anno 1594. die 15. Augusti Illustrissimus D. Camillus Cætanus, Patriarcha Alexandrinus, Nuntius Apostolicus Hispaniæ, è Madrito intinasset nomine, & autoritate Pontificis Maximi Clementis VIII. sub grauissimis pœnis, Provincialibus Sacri Ordinis Prædicatorum, & Societatis, [vt suis quique Religiosis interdicere omni prorsus contentione super quæstionibus circa gratiam sufficientem, & efficacem, publicè, aut priuatim in defensionibus Thesium, aut alia quavis occasione, quoad Controuersia per Sedem Apostolicam decideretur.] Cùmque Reuerendissimus P. Fr. Hippolytus Maria Beccaria de Monte Regali, Generalis Magister Ordinis Prædicatorum, obtulisset per manus Cardinalis Alexandrini, Protectoris eiusdem Ordinis, Clementi libellum supplicem subscriptum propria manu à Magistro Fr. Dominico Bañez apud S. Stephanum Salmantiæ anno 1597. die 28. Octobris, & ab eodem de vulgari in Latinum sermonem conuersum, additis nonnullis, & de industria nonnullis omisissis, in quo continebantur sex rationes. vt Dominicanis interdictio leuaretur; Clemens cum libellum tradidit Bellarmino, vt quid de eo sentiret, referret ad se. Habeo præ oculis vnum, & alterum scriptum: quibus lectis, Clemens anno 1598. non magis Dominicanis, quam Nostriis disputandi facultatem indulxit. Quod autem est Bellarmini, exprimit tertio quoque verbo suum à prædeterminatione: physica dissensium, indicat prædeterminationes efficaces diuinas actuum non inhonestorum eliciendorum liberè a voluntate nostra, prædeterminationes, inquam, dependentes à conditionate præuisa libera nostra cooperatione. Et inter alia ait Bellarminus: Vt videtur, Molina in modo loquendi de liberi arbitrij creati viribus excessiue; ita non possit negari, Bañezium videri loquutum durè de concursu Dei cum eodem arbitrio, nec posse in articulo primario de cooperatione gratiæ cum eodemmet arbitrio persuadere sibi PP. Societatis infantum exitum, attento Concilio Tridentino. Illud de excessu Molinæ respicit modum declarandi se in nonnullis punctis spectantibus (vt suspicari est: ad bona opera moralia, quæ voluntas nostra exerceat sine auxilio gratiæ supernaturalis, vel spectantibus ad Deo credendum, Deum amandum, & de Deo offenso pœnitendum per actus merè naturales, & salutis æternæ non conducentes, vel spectantibus ad efficaciam gratiæ expostam per ordinem ad actum solummodo secundum. De his enim, aut si quæ sunt alia animaduersa à Paulo Leonardo part. 2. sect. 1. aliter loquutus erat Molina anno 1588. quàm vellet Bellarminus, & quàm in tomo de Gratia, edito anno 1592. loquutus est. Sed vel substantia non displicuit Bellarmino, vel displicentia, quæ sine censura fuit, non concernebat puncta excogitata inter Dominicanos, & Nostros.

1862 **T**ertio, Bellarminus rogatus à Clemente de modo

do sedandi dissidij inter vtrosque, respondit, traditâ chartâ huius tenoris: [Non videtur hæc dissensio breui componi posse per determinationem articulorum controuersorum, quoniam res est grauissima, & quæ multis annis, & longissima deliberatione indigeat, præsertim cum ab vtraque parte scripta sint multa volumina. Præterea non potest facile vlla pars dissidentium manifesti erroris conuinci, cum vtraque admittat Concilium Arauscanum, & Tridentinum, & vtraque pro se afferat testimonia, saltem apparentia, S. Augustini, & S. Thomæ. Ad hæc, non est credibile, Sedem Apostolicam posse adduci, vt notet erroris integrum Ordinem religiosum, & integras Academias? nam Academia Salmanticensis, vt audio, aliqua ex parte fauet Societati.] Hæc in ea charta, & manifestantia dignam de Academia Salmanticensi æstimationem. Reliqua sileo quæ eò tendunt, vt emitteretur Decretum, quale postea prodit à Paulo V. anno 1607.

1863 **Q**uarto, Bellarminus anno 1599. die 3. Martij, creatus iam Cardinalis, adiunctus est Eminentissimis Madrucio, & Asculano (is fuerat Dominicanus, & appellatus Hieronymus Bernerius) vt auditis Generalibus Prædicatorum, & Societatis, conferret rationem instituendi disputationes, & de quibus pœntis. Vnde die 2. Aprilis (non 29. Martij, vt quædam habent narrationes) eiusdem anni in Congregatione (quæ fuit tertia coram Madrucio) designauit sex quæstiones, ad quas responderet, sumpto spatio. Quinta earum erat: [An Deus non solum cognoscat infallibiliter omnia contingentia, quæ futura sunt, sed etiam, quæ futura essent sub his, illisque conditionibus?] Sed quia præscriptæ quæstiones non arriperunt Generali Dominicanis, permisit Bellarminus, vt præscriberet alias. Videantur quæ transcripsi in *Euent.* 12. ex numero 272. usque ad 294. Post quæ Madrucius, consulto Asculano, duas proposuit quæstiones, quas nouerat gratas fore PP. Dominicanis, misitque eas ad Bellarminum, qui communicauit Generali Societatis. Et cum breuiter, breuemque ad eandem responsionem dedissent Dominicanis, ostensaque circa finem mensis Iulij Nostriis fuisset à Madrucio, reddiderunt suam, petentes vt Dominicani dicerent, quid de ipsa sentirent. Et dixerunt quidem, vt & Nostri ad illorum obseruationes addiderunt notationes suas. Lectu dignissimum est MS. istud, & in quo viuis coloribus, affabreque exprimuntur sensus vtiorumque, vt opte concinnatum ab hominibus sapientissimis amborum Ordinum. Ex quo non subtricebo illa in Nostrorum ad obseruationem PP. Dominicanorum circa numerum 11. notatione: [Mutent, si lubet, nomen Scientiæ Mediæ, æquo animo feremus, dummodò assentiantur de re ipsa. Nos enim non putamus, posse negari, Deum conditionalia præscire. Neque huius scientiæ inuentionem nobis tribuimus, quam olim agnitam à SS. PP. satis constat. Quando autem non excogitatur res noua, sed antiqua ad maiorem claritatem, & distinctionem nouè dicitur, nihil est absurdi; vt Vincentius Lirinensis grauis, & antiquus Doctor animaduertit. Et quidem si de vocis nouitate agitur, illæ voces *Physica prædeterminatio, & Gratia de se efficax*, antiquum Authorem non habent.] Neque item subtricebo ea alia in notatione ad obseruationem circa numerum 1. [Gratia præueniens non solum dicitur efficax in actu primo, quatenus subest scien-

R. P. Gabr. de Henao, Scient. Med. Pars I.

tia, & directioni Dei, qui per eam facit, vt homo infallibiliter conuertatur; sed etiam dicitur efficax in actu secundo, vt est efficiens ipsam conuersionem. Qua ratione Fulgentius dixit, gratiam præuenientem hominem adiuuare.] Hæc ibi, quæ considerari cupio à modernis nonnullis è Nostriis, directioni diuinæ per Scientiam Mediam reluctantibus.

1864 **Q**uinto, Cardinalis Bellarminus eodem anno 1599. die 18. Augusti misit ad P. Antonium de Padilla epistolam, quam legi antigrapham inter alia MSS. huius Controuersiæ, temporisque illius, & cuius partem transcripti in *Euent.* 12. num. 296. Fasseau eam reputat fictam. Sed reputet vt voluerit, cum enim non sit ipsum autographum, non possum aliud dicere, quàm me non confinxisse, neque habere vel rimulam, vt suspicer, suppositam ab aliquo fuisse. Similis sensus, & aliquantò viuidiore extat vna ad eundem P. Padillam, data anno 1601. die 9. Martij, traductaque ex Italico in Latinum à P. Possino lib. 5. *Controuersiarum Societatis*: & quia à Cardinali Bellarmino scripta Italicè; qui quam ego vidi, vertit in Castellanum, & exinde ego fideliter in Latinum; non vertit forsitan tam peritè, tamque de verbo ad verbum, ac Possinus: quare forsitan est eadem ipsa epistola.

1865 **S**exto, sub annum 1600. oblatu est Clementi VIII. à Nostriis libellus continens Molinæ propositiones, quæ ab octo, vel septem Theologis ex electis ad consultationem damnabantur, comprobansque eas autoritate Cardinalis Bellarmini, collatis locis, & verbis vtriusque, sciente, & consentiente ipso Bellarmino. Sic enim Nostri sperabant, Summum Pontificem, qui cum paulò antea nominarat Cardinalem hoc clogio, *Hunc eligimus, quia non habet parem Ecclesia Dei, quoad doctrinam*, non multum delaturum censuræ Consultorum, Eodem anno ipse Bellarminus apud Cardinalem Asculanum semel, & iterum conuenit ad reuisionem censuræ illius elaboratæ à Fr. Gregorio Nuñez Coronel Augustiniano, præsentisque fuerunt quatuor Theologi è sacro Ordine Prædicatorum, & è Societate, eratque ex hac vnus Benedictus Iustinianus, libris postea excusis satis notus. Et cum ad maiorem censuræ illius inspectionem addidisset Summus Pontifex duos Antistites, Petrum Lombardum, Armacanum; Offridum de Offridis Florentium, Molfetensem; primusque confecisset scriptum taxans triginta Molinæ propositiones, sed pauciores, quàm quas Theologi anteriores: Bellarminus elucubrauit alterum bene longum, vt Armacano, & reliquis octo Consultoribus responderet: quod autographum, vt & aliud breuius aduersus Francisci Dauilæ Dominicani librum de Auxiliis gratiæ prouulgatum anno 1599. aliudque in fauorem Lessij, quo tempore à Louanienfibus Doctoribus reprehendebatur, seruantur in Romanis seriniis Societatis nostræ, teste Possino libro 5. *Controuers.* Dauila in suo illo libro non refutarat expressè Bellarminum, suspiciens nouam eius dignitatem Cardinalitiam; sed anno 1601. vel 1602. exhibuit Clementi VIII. libellum MS. digerentem in septem capita doctrinam eius de concordia auxiliiorum gratiæ cum libertate humana, faragentemque ostendere, ferendum esse idem iudicium de illa, ac de à se in impresso libro impugnata sub expressis nominibus Molinæ, Suarez, aliorumque è Societate. Huius libelli transumptum iisdem in seriniis

N n 2 cusp

custoditur. In quibus etiam extant literæ eiusdem Bellarmini, anno 1601. die 9. Nouembris ad Claudium Generalem Societatis de sermone à se conferto cum Clemente, qui ei dixit, [legisse se apud S. Augustinum, solum Deum operari in nobis velle.] Vnde, narrat Cardinalis, arripuisse se occasionem pluribus comprobandi, etiam dato postmodum scripto, bene intelligi veritatem eorum S. Augustini verborum, citrà necessitatem admittendæ propterea prædeterminationis physicæ, cum ad id abundè sufficeret præmotio moralis eo modo, quo nos eam admittimus, & explicamus. Hoc anno 1601. vel sequenti, acciderunt illa Bellarmini cum Clemente in suo Palatio, & cum Cardinali à Monte in templo S. Marcelli colloquia de Controuersia non decidenda à Clemente aduersus opinionem Societatis. Referantur illa ab Scriptoribus vitæ Bellarmini, & secundum præterea constat ex Cardinalis à Monte scripto sub iureiurando, necnon ex ipsius Bellarmini, idem disertè affirmantis, autographo, firmato Scribæ publici testimonio, prout etiam Possinus libro 5. fidem facit.

Septimò, Cardinalis Bellarminus, etsi esset vnus è Purpuratis PP. Sanctæ Inquisitionis, non fuit accitus à Clemente VIII. vt coram se adesset primæ Congregationi de Auxiliis, celebratæ anno 1602. die 20. Martij; inauguratusque Archiepiscopus Capuanus die 21. Aprilis, Romæ Capuan discessit sub eiusdem mensis finem. Inde Romam rediens anno 1605. ad Comitium pro successore Clementis demortui, præsens videretur fuisse cunctis Congregationibus habitis coram Paulo V. Nam cum ex sexta Congregatione coram Clemente adfiterent vltra duos primùm vocatos, Pompeium Arigonium, & Camillum Burghesium, alij quatuor Cardinales, nempe Pinelus, Alculanus, Sanctæ Cecilie, & Dauila, qui omnes erant Sanctæ Inquisitionis, verisimile fit, statim à trigesima octaua, & prima coram Paulo V. (qui antea Burghesius) conuocata anno 1605. die 20. vel 21. Septembris, non defuisse inter cæteros S. Inquisitionis. Quibuscum conuenire iussus est Cardinalis Iacobus David Perronius, vt ipse scribit ad Regem Christianissimum Henricum IV. literis Romæ datis anno 1605. die 7. Februarij, & in alijs datis anno 1606. die 11. Ianuarij, scribit de Congregatione à se adita, quæ per octo horas durauit die eadem, & quæ à Ioanne de S. Thoma disputat. 20. articulo 7. §. Igitur, pagina 692. numeratur trigesima octaua, sed non fuit nisi quadragesima quarta. His in Congregationibus, & post eas finitas, in Consultationibus Pauli V. cum solis Cardinalibus, Bellarminus, & Perronius viri consummatissimæ peritiæ in negotio Controuersie, si qui alij tunc temporis, satis declararunt, quàm mordicus adhererent sententiæ Societatis. Sed de Actis talium Congregationum religio est allegare quidpiam, interminatâ iam ab Innocentio X. prohibitione anno 1654. die 23. Aprilis. Extra Congregationes verò, & paulò post ingressum Perronij in urbem sub finem Decembris anno 1604. quid ipse dixerit in commendationem eiusdem nostræ sententiæ Clementi VIII. & postea enarrat Illustrissimo Cadurcensi Episcopo D. Petro Habert, non autem Illustrissimo Vnabrensi Episcopo D. Isaaco Habert, tradidit typis Eugenius Philadelphus in præsentia eiusdem D. Petri Habert, & à me in Euent. 4. num. 149. atque à Philalete cap. 1. §. 4. num. 42. repetitur. Neque Perronius dixit illud, quasi iu-

dicaret, fore, vt qui in Germania, & Gallia subscriberent damnationi, si in Nostros ferretur, redirent eo ipso ad Ecclesiæ Catholicæ gremium. Vnde obiter manent exclusa subterfugia Incogniti capite 10. pagina 126. Falsæu capite 5. numero 274. Goneti tom. 2. in Apologia Thomistarum, articul. 6. pagina 754. quauquam hic tandem respondeat, quod & ego fateor, Perronium non fuisse Summum Pontificem ex Cathedra sentientem, & loquentem.

Octauò, Cardinalis Bellarminus suator fuit Præposito Generali Societatis Claudio Aquauina, vt pro Nostros anno 1613. promulgaret Decretum, de quo in fest. 157. Ita refert Possinus lib. 6. Controu. eiusdem Societ. Qui & in 3. retulerat ex testimonio P. Andrea Eudæmomoannis, Bellarminum coram eodem Andrea, & duobus alijs viris clarissimis conuicisse deceptionis, & leuitatis Religiosum quendam, qui per Vibem disseminat traxisse suis argumentis ipsum ad palinodiam de scriptis in libris suis contra physicam prædeterminationem. Iamque morti vicinus, & Sacramentis munitus, mandauit eidem Andrea, [vt testaretur literis, se per Dei misericordiam in Ecclesia Catholica, atque in Fide decedere, quam ad eam diem, & sincerè coluisset animo, & suis voluminibus defendisset, ac ne de diuinis quidem auxilijs aliter morientem sentire, vel vnquam sensisse, quàm in Controuersiarum libris docuisset.] Ita apud Philippum Alegambe in Bibliotheca Scriptorum Societ. pag. 409. & apud Fuligatum, Petram Sanctam, & Ramirez in Vita ipsius. Hæc omnia si euidenter non demonstrent, Bellarminum non discrepassè à placitis Societatis, maiora fundamenta non inuenientur pro Molina, Suarez, Valentia, Vazquez, Lessio, Ruyzio, &c.

SECTIO CLXXVI.

Supplementa alia adiecta. Ubi de Reuerendissimo Turcho Sacri Ordinis Dominicani Generali.

IN Præloquio 9. Emphyreologie, num. 35. scripti: [Reuerendissimus Fr. Thomas Turchus, Generalis Prior Ordinis S. Dominici, cum in Vniuersali Capitulo Valentie Cidi celebrato anno 1647. adesset Conclusionibus, in quibus quidam è suis tuebatur pro virili physicas prædeterminationes, vt quæ à S. Thoma fuissent edoctæ, prorupit in hæc verba, quæ Notarij publici testimonio consignata habemus: [Fateor, esse doctrinam plurium Thomistarum, sed à S. Thoma longè aberrantiam, quibus si mihi ostenderis, S. Thomam alicubi fauere, promitto tibi Magisterium.] Quem locum allegauit P. Iacobus Platel in Synopsi Cursus Theologici, part. 1. cap. §. 3. num. 90. part. cap. §. 2. num. 47. & quia Duaci anno 1662. die 8. Februarij inculatus in publicis Thesibus sum falsitatis à R. P. Fr. Dominico Bruneau Dominicanò, vt conqueritur Philaletes cap. 3. §. 4. num. 146. idcirco curauit secundum authenticum testimonium meæ narrationis, nam prima non erat iam ad manus.

Et eodem anno, die 11. Iulij confectum est Valentie sub omni forma fidem faciente, iuramentumque

busque solenniter quatuor Sacerdotibus, Doctoribus in Theologia sacra, Cathedraicis in Academia Valentina, è quibus tres erant Sæculares, & conspicui muneribus Ecclesiasticis; quartus Regularis: qui omnes, cum ad Conclusiones illas conuenissent, requisiti iuridicè testati sunt concorditer, quòd cum D. D. Ludouicus Crespi, tunc Præpositus Primarius, & Archidiaconus Muriveteris in Metropolitana Ecclesia, Professor Theologiæ sacre in eadem Vniuersitate, post Illustrissimus Episcopus Placentinus, & Legatus Catholicæ Maiestatis ad Alexandrum VII. Pontificem Maximum, disputaret aduersus physicas prædeterminationes, tanquam minime defensæ à S. Thoma, quas tamen Respondens Fr. Prouincia Tholosanæ dicebat esse expressam S. Doctoris sententiam, assumpsit argumentum Reuerendissimus Thomas Turchus contra propugnatorem, dixitque semel, & iterum, *Offe. de mihi locum S. Thomæ, in quo physicam prædeterminationem defendit, & creabo te Magistrum in Religione, contra Constitutiones in Prouincia.* Hoc instrumento ad longum proposito in Euent. 8. Probatum à me inuicè, quod narraui, videtur Philaleti capite 1. §. 5. numero 68. capite 3. §. 4. numero 146. Henrico de Cerf. capite 3. de S. Thoma mente contra prædeterm. physic. num. 45.

1870 Qui diligentissimus Author, postquam contra eam expendisset illa S. Thomæ loca, in quibus docet, contingentiã ad vtrumlibet non posse cognosci à Deo in suis causis, vt pote in quibus nullam habeant certitudinem, vel determinationem, addit in num. 44. [Hoc argumentum, inquit Galtrucius in Institutione Physica vniuersalis, disputat. 4. capite 4. prob. 4. cum in publicis Disputationibus Parisiis olim proponeret R. P. Ioannes Bagothus, Theologiæ Claromontanæ Parisiensis Professor; tunc Reuerendissimus P. Thomas Turchus, Generalis S. Dominici, qui aderat, non dubitauit idcirco palam asserere, alienam esse à Sancto Thoma doctrinam de eiusmodi physicas prædeterminationibus. Hoc ipsum quod legeram in Galtrucio, literis 10. Ianuarij, anno 1664. ad R. P. Iacobum Platel Societatis Iesu, meum quondam in Theologia Professore, virum non minus sincerum, quàm solidè doctum, datis, & à me visis, confirmauit ipsemet Bagothus his verbis: Anno 1664. post Pascha in magno Conuentu PP. Dominicanorum, via Iacobæ, propugnatæ sunt, præsentè Reuerendissimo P. Turcho, Theses Theologiæ, ad quarum oppugnationem inuitatus, prædeterminationes physicas impugnaui hoc argumento, quòd apertè repugnant principijs D. Thomæ de diuina contingentium præscientia in eius Schola receptissimis. Sub finem Disputationis omnia argumenta more suo paucis resumpsit, & eruditissimè vsit, ac magis explicuit Reuerendissimus P. Thomas Turchus: vbi ad meum ventum est, disertè asseruit, esse ipsissimam S. Thomæ doctrinam, & subiunxit, S. Doctori immeritò adscribi prædeterminationes physicas, eius principijs euidenter contrarias. Tum, finita Disputatione, ad me in discessu comitandum humanissimè accessit, & summa animi sincerè beneuoli testificatione multa addidit in argumenti à me proposito laudem, & confirmationem. Ita ipsemet Bagothus, testis omnium exceptione maior.] Hucusque Doctor Cerf, quocum concors est Philaletes capite 1. §. 5. num. 68.

R. P. Gabr. de Henao, Scient. Med. Pars I.

1871 Respondet animosè Incognitus capite 17. pag. 204. fabulosa hæc esse, quia Reuerendissimus Turchus approbauit Theses P. Fr. Alexandri Sebille de libero arbitrio, tanquam in omnibus, & per omnia conformes doctrinæ S. Thomæ; in eis autem continetur, quæ prædeterminantium est, & quæ ab ipso Sebille traditur in libro inscripto *Interpres Thomisticus de libero arbitrio*, vbi præfixit eas Theses, quo tempore iam erat Magister Generalis Reuerendissimus P. Fr. Ioannes Baptista de Marinis. Sed hoc indicium insufficiens est, vt inter Æsopos computentur tot præstantes Sacerdotes, auriti, oculatique testes, & è quibus quatuor iurati. Potuit Reuerendissimus Turchus præfatas Theses dicere conformes doctrinæ S. Thomæ, & prohibitionem, ne defenderentur, factam à Superiore locali, vel Prouinciali, tollere, quia putauit, conformitatem esse probabilem, siue intrinsece ex ipsis testimonijs S. Thomæ in se consideratis, siue extrinsece ex interpretatione complurium, & granium Doctorum suæ Familiæ post Bañez: quocum iudicio staret suum aliud, quod expressit anno 1647. & 1664. Atque, vt Gonetus 1. part. tom. 8. *Dissertatione Theologica de opinionum probabilitate, articulo 2. §. 1. pagina 266.* inquit: [Quando quæritur, an licitum sit sequi opinionem minus probabilem in concursu probabilioris? non est sermo de sequela speculatiua, sed de practica. Concedimus enim, quòd in Scholis, disputationis gratiã, possit defendi quælibet propositio moralis (& à fortiori quælibet speculatiua) habens minorem, imò & minimam probabilitatem, dummodò non sit temeraria.]

Præterea, vt Incognitus redargueret aliqua cum apparentia de commentitijs attestations memoratas, deberet adducere approbationem Thesium Alexandri Sebille prolatam à Reuerendissimo Turcho, tempore eodem ipso, quo Valentia; vel Parisiis pronuntiauit contra physicam prædeterminationem. Nam stabit illarum veritas, etsi aliter sensisset, scripsissetque alio tempore, quale fuit approbationis Thesium. Neque repugnat in homine varietas iudiciorum, & affirmatiuum, vel negatiuum verbalium pro diuersis temporibus. Insuper, si Incognito non satis sunt quatuor Sacerdotum, & Doctorum attestations vniuersales cum iuramento, aliaque simplex P. Bagothij, ne fabulæ eas vocet, vereatur; ne quispian moderatiùs cogitans, & loquens, dicat desiderari à se tam authenticum testimonium approbationis Thesium à Reuerendissimo Turcho; quàm est pronuntiatorum Valentia; & Parisiis ab eodem: & quamdiu non afferatur, se malle credere proposito à nobis. Sed his non egemus, siquidem passim illi; quibus incumbit approbare Theses, aut Opera edenda in publicum, contenti sunt, si contineant probabilia, iuxta multorum præsertim sensum, etiam sibi non placeant.

Incognitus tentat euasione aliam magis decoram erga attestantes, scilicet Reuerendissimum Turchum fuisse effatum de nomine physicæ prædeterminationis non vsurpato à S. Thoma. Sed hæc euasio non congruit attestations Valentia; quandoquidem ex ea constet, alterationem non fuisse de nomine illo, sed de doctrina, quam illud significabat, & quam à ratione impugnanti D. D. Ludouico Crespi sustentans dixit, argumentum eius subiectum esse duplici solutioni, quarum pri-

N n 3

ma erat ex autoritate S. Thomæ, & hoc audito, interposuit se Generalis, repetens *Ostende mihi*, &c. Multò minus congruit attestatiōi P. Bagotij, vt qui tam clarè significet, vnde duxerit refutationem de doctrina, & re præconnexæ entitatis impressæ libero arbitrio creato, in qua, vt in medio, posset Deus cognoscere actus eius contingenter, liberèque futuros. Et per se incredibile erat, tam D. D. Ludouicum Crespi, quàm P. Bagotium trituros tempus in puncto de complexo *physicæ prædeterminationis* nomine, quod in Sancto Thoma non inueniri faterentur libenter Respondens, & Præses, contententes de re significata.

1874 Et si verò P. Iacobus Platel supra vincens difficultatem de nouo nomine *Scientia Media* adducat in exemplum nomen illud aliud *physicæ prædeterminationis*, dicatque: [Et recentius à Thomistis vsurpari cœptum est, prius inauditum, & (teste Reuerendissimo Thoma Turcho, Generali Dominicanorum, apud Gabriëlem de Henao in sua *Empyreologia*) D. Thomæ ignotum *physicæ prædeterminationis nomen*:] non idcirco doctissimus ille vir affirmavit (vt videtur Incognito) Reuerendissimum Turchum loquutum esse solummodò de nomine, quod occultum fuerit Doctōri Angelico. In exemplum sufficiebat, quòd nomen non fuisset vsurpatum à S. Thoma, quicquid de re significata (de qua tunc non agebat Theologus ille) iudicaretur à Thomistis; ipseque iudicans, neque rem significatam reperiri in Angelico Doctōre, vtebatur vrgentiori similitudine. Præterea alio in loco ipsum contra rem significatam allegauit ex Reuerendissimi Turchi testimonio.

1875 Ex his patet exatimatio Pauli Falscau, qui in *sect. 13. ex num. 415. vsque ad 419.* habet eadem, quæ Incognitus. Et vt cumulatiùs probet, attestatiōnes superiores esse suspectas, imò & falsas, si ad res, & non ad solas voces trahantur, addit, Reuerendissimum Turchum quando Theologiæ Regentem agebat, reprobasse Scientiam Mediam, docuissetque physicam prædeterminationem: rursusque addit, quendam Illustrissimum virum, qui fuit eius socius, afferere literis suis recens datis, eum nequidem insinuasse illa verba relata à Philalere.

1876 Ad primum dico, oportere, vt Reuerendissimi Turchi lecturæ producantur in medium cum sufficientibus testimoniis, & post eas productas superesse, vt ostendatur, non mutasse sententiã, quando Valentia, & Parisiis pronuntiauit contra physicam prædeterminationem. Quòd verò approbarit, vel reprobarit Scientiam Mediam, non continetur in attestatiōe Valentina, & Parisiensi, neque à Philalere, neque à me asseratur. Crediderim, non concessisse vnquam eam. Inde tamen neutiqum sequitur, vt periti norunt, admisisse physicam prædeterminationem. Ad secundum respondere quis posset ex Falscau *num. 417. & 437.* vnus assertum, & in propria causa non facere certitudinem. Quo ipse modo se exsoluit à dicto Bagotij, & passim à multis aliis Nostrorum. Atque hic modus maiorem locum haberet, stante in in contrarium dicti ab vno in propria causa, & sine iuramento, attestatiōe quatuor in aliena causa, & cum iuramento.

1877 Sed omisso hoc modo, dico primò, epistolam illius Illustrissimi viri non afferri authenticam. Secundò, non constare scriptam eam esse perspecta authorata attestatiōe Valentina, aliisque literis

P. Bagotij. Forfan, his visis, recordaretur, se non adfuisse Conclusionibus Valentinis, & Parisiensibus: facileque fuit, vt homo occupatus in expediendis negotiis totius Ordinis Prædicatorum, bis non comitaretur Generalem euntem ad Actus literarios. Forfan etiam, iisdem lectis, redigeret in memoriam audita illis in Actibus, si ad illos vnà cum Generali se contulit, facileque fuit, vt subrepsisset obliuio auditorum. Sic mihi obrepit nominis Fratris è Prouincia Tholosana sustentantis, quod audiui à quodam, qui tunc ephēbus interfuit ex curiositate Actui Valentino, iamque è Societate, & propè quadragenarius, Magisterque Theologiæ, retulit mihi, quanta celebritate Suaristarum (sic Valentia vocant sequaces Scholæ nostræ) excepta fuerint verba Reuerendissimi Generalis. Tertio dico, me præsentem non fuisse Actui illi, narrasse tamen, quæ acceperam ex authenticis testimoniis aliorum præsentium, proindeque non à me conficta contra fas, iusque. Mihi id satis est; & alij viderint, an quidpiam, quod vigeat, contraponi possit præfatis testimoniis.

SECTIO CLXXVII.

Supplementorum finis. Vbi de Illustrissimo Araujo Episcopo Segobiensi. Finis etiam prima partis.

1878 Succedat sermo de Illustrissimo D. D. Francisco de Araujo, Antistite Segobiensi, & antea Salmanticensi Theologiæ Primario, è sacro Prædicatorum Ordine. Is *tomo 2. in 1. 2. edito* Madriti anno 1646. refragatus constanter est physicis prædeterminationibus. Quod diffiteri non potuit R. P. Magister Fr. Ioannes Martinez de Prado ex eodem Ordine, *tom. 2. Controvers. Metaphys. in 1. 2. art. 3. s. 2. num. 42.* Sed Compluti scribens subiunxit, [Loquutum eum esse ex aliena sententiã. Nam Tractatus ille de Gratia alienis laboribus est compositus. Nam, vt sapissimè grauissimi viri testati sunt, Sapientissimus Magister permisit, illum Tractatum, qui in Bibliotheca communi (celeberrimi Salmanticensis Monasterij Sancti Stephani) proprij Authoris nomine asseruabatur, cum suis imprimi, ne cogeretur vir, ad alia natus, & distractus, currente pralo, integrum Tractatum de Gratia de nouo elaborare.] Hæc ille anno 1649. Quibus ego non lectis allegaui Araujum contra physicæ prædeterminationes anno 1652. in *Empyreologia, Pralatio 9. num. 35.*

1879 Sed iam lectis aggressus sum satisfacere in 1. editione Euentilationum, & plenius in 2. dixique *num. 171. Euentil. 6.* [Post hæc primò edita non defuit quidam Sapientissimi Antistitis discipulus (fuisse ego, vocans me ex vrbānitate, moreque communi discipulum hominis voce, & scriptis habiti, & cultu instar Magistri vniuersalis in Hispania; & quia, cum essem iuuenis scholaris, ipsum audiui, & ab ipso disputante, & præfidente in Lyceo Vniuersitatis Salmanticensis didici) qui ad ipsum scripserit de hac nostra (id est, mea, provt fert vulgaris vsus loquendi) cum Magistro Martinez disceptatione. Respondit autem modestissimè, se, etsi in iuuenili ætate militasset pro physicis prædeterminationibus, in virili ta-

men accessisse ad morales, efficaces quidem, & independentes à Scientia Media, ita vt neque esset fautor prædeterminationum physicarum, nec præuisionis futurorum contingentium conditionerum ante diuinum decretum. Quam suam sententiã satis declarauerat *tom. 2. in 1. 2. tum tom. 1. in 1. part.* excolueratque eam suo Marte, & ingenio, esto non negaret, Magistrum Ioannem Vincentium anteuissse. Quoad cætera verò, de quibus notabatur, nullam sibi facessere curam, cum sciret, quid contingerit viris multò maioribus, seu Socrati cum Platone, huic cum Aristotele, S. Hieronymo cum Rufino, atque, vt cecinit Poëta, *Sæpe tenet magnos hæc fortuna viros*, &c. Ita in ea epistola familiari, data Madriti die 12. Decembris anno 1663. quæ per varios circuitus (nempe fratris cuiusdam mei, qui meo nomine Illustrissimum Episcopum visitauit, significauitque, quàm essem discipulus, & deuotus suæ Illustrissimæ Dominationis) peruenit ad meas manus suo chirographo signata, & quam sum paratus ostendere. Trahit adhuc vitam magnus hic vir, sed priuatam, renuntiato Episcopatu, proindeque soli Deo vacans, ad æternam se præparans.] Hactenus in 2. editione facta anno 1665. in conspectu Academiæ Salmanticensis, Dominicanique Conuentus S. Stephani, & non longè à Madrito, vbi degebat ille, quin neque tunc, neque postea alicubi Hispaniarum dubitatum ab villo sciam de memorata epistola.

1880 Quam ad me fuisse scriptam dissimulaui, sed nihil dicens, quo simularem, scriptam ad alium. Dissimulauique ex iusta causa, quia Illustrissimus Dominus sic mihi edicebat: [Et ita poterit V. Paternitas in suo nouo tomo ponere defensionem, vt visum fuerit, dummodò non exprimat meum nomen. Iam enim mea multa ætas non permittit versari in disputationibus Scholasticis. Ego enim iam delibor, & tempus resolutionis meæ instat.] Fini autem intento ab ipso, etsi non verbis commiter deprecatoriis de sui nominis silentio, putauim me satisfacere, si dissimularem scripsisse ad me, aliter enim verebar querelas, quas ad ipsum deferrent alij è sua Religione ob mihi manifestatum suum sensum.

1881 Sed ipso iam è vniis sublato, & vrgentibus authoratissimis viris è Belgio, vbi R. P. Fr. Dominicus Bruneau Dominicanus, Theologiæ Regens, in suis Theisibus Duaci editis, & propugnatis anno 1662. die 8. Februarij scripsit Patregero 2. de me: [Hoc, quod asserit de P. Araujo, falsum est, & apertum mendacium.] Et eodem anno, die 2. Augusti, in alijs Theisibus inculcauit ad finem Appendicis Theologiæ, Historicæque: [Manifestum relinquitur, quàm etiam parum fideliter dixerit P. Gabriël Henao, Illustrissimum hunc Magistrum (Araujum) asseruisse prædeterminationes physicæ esse alienas à mente D. Thomæ, &c.] Coactus proferre in publicum sum eam epistolam, quo constitit, fuisse ad me scriptam. Nam eam epistolam exposui anno 1669. die 15. Februarij apud Notarium publicum Apostolicum Sebastianum Garciam de Paredes (qui nunc est Secretarius Academiæ) & habità à Prælaro licentiã, deposui sub iuramento (quod extorsit importuna necessitas) acceptam à me fuisse ex Illustrissimo Araujo. Confectum fuit authenticum instrumentum, subscribente, & signante prænominato Notario, & eius autoritatem con-

firmantibus duobus alijs Notariis Emmanuele Sanchez, & Ioanne de la Viña, misique illud Bruxellas ad R. P. Philippum de Hornes nostræ Societatis. Quod transcribitur, & expenditur à Philalere *capite 1. s. 5. numero 67. capite 3. s. 4. num. 143. & tribus seqq.* indicaturque ab Henrico de Cert *capite 7. numero 374.* in Controuersia de S. Thomæ mente circa physicam prædeterminationem.

1882 Et cum Sacerdotis, non aliunde infamis, iuramentum abundè sufficere videretur ad conuincendam cordatum quemque, & ad finiendam controuersiam de Authore epistolæ, nihilominus Incognitus *capite 17. pagina 207.* vult, eam esse fictitiã. Sed Incogniti iudiciis iam obiter occurri *numero 1879. Falscau capite 6. sessione 12. numero 414.* absolutè non ait, esse commentitiã, sed si vera est, admittere interpretationem. Contra quam loquar infra. Nam antea præsentabo aliud authenticum pro veritate instrumentum, quæsitum ab eodem ipso meo fratre, per cuius circuitum, & ambages missa fuerat mea charta, & comparata responsio. Illud huiusmodi est verum fideliter è Castellano in Latium: [In Oppido Madritensi die 25. Ianuarij, anno 1672. ante me Scribam, & testes comparuit D. D. Antonius Fidalgus de Araujo, incola huius Oppidi, Eques, & Procurator Generalis Ordinis Calatrauensis. Et cum inspexisset, recognouissetque quandam epistolam missam scriptam die 12. Decembris anno elapso 1663. ex hoc Oppido ad R. P. Gabriëlem de Henao, vt videbatur, subscriptam manu, & caractere Illustrissimi D. D. Francisci de Araujo, qui fuit Episcopus Segobiensis: cumque admouisset suam manum dextram pectori supra crucem sui Habitus, & iurans in forma iuris, promittensque effari verum, dixit, subscriptionem præfatæ epistolæ, in qua legitur, *Fr. Franciscus Episcopus de Segobia*, & notas vrbānitatis, quæ extant ante subscriptionem, esse è manu, & forma Illustrissimi prædicti D. D. Francisci de Araujo, sui patris, qui fuit Antistes illius Ciuitatis, & vt talem reputat, ac recognoscit, iuxta suam veritatem, quia sæpe sæpius communicauit per literas cum prælaudato D. Episcopo, & ea subscriptio refert cæteras, quas apud se habuit. Et hoc verum esse deposuit, suoque nomine firmavit. Testibus D. Martino Perez, & Francisco Acatio Garcia. Præbeo fidem enarratorum.

D. Antonius Fidalgus de Araujo,
& Chaues.

Ante me

Ioannem Emmanuelem Perez
de Aluiz.

Ego Ioannes Emmanuel Perez de Aluiz, Scriba Regis Domini nostri, incola huius Oppidi Madritensis, fui præsens ad prænarata, & in eorum fidem signaui, firmauique dicto die.

In testimonium veritatis signatum.

Ioannes Emmanuel Perez.

Signant, & firmant eodem die certificantes de
N n 4 fideli

fidelitate Scribæ superioris tres alij Scribæ Regis Domini nostri, residentes in sua Curia, & Oppido Madritensi, Didacus Fidalgus de Hermodilla, Ioannes Carrillus de la Puente, Michaël de Rebolledo.] Sic instrumentum recens. Et adhuc inquiri Secretarium, cui Illustrissimus Araujus dictavit epistolam, monitusque sum, non habuisse in suo illo secessu fixum, sed iam vnus, iam alterius famuli opera fuisse vsu.

1883 Ex his sincerè relatis infertur primò contra Ioannem Martinez de Prado, sententiam de prædeterminationibus tantùm moralibus fuisse propriam Illustrissimi Arauji in maiori ætate, in qua se conformauit cum Magistro Ioanne Vincentio, non vt merus compilator, aut transcriptor, currente prælo, sed vt diu antea recogitans, illustrans, promouens, prælegens publicè in Academia, defensus è Cathedra, & contendens è subfellis in replicis, vt compertum est ex eius lecturis, & ex testibus omni exceptione maioribus, præsertim ex Reuerendissimo P. Fr. Iosepho Romero, Primario nunc, & Decano Salmanticensi, in cuius oculis hæc scribo. Estque id Salmanticæ tam notorium, vt risum continere non possint quotquot audiunt verti in dubium, imò & negari ab exteris nonnullis. Nec minùs ridet, cum audiunt, controuerti de Ioannis Vincentij sensu, qui aded est contra physicas prædeterminationes manifestus ex allegationibus Petri de Ledema Dominicani Salmanticensis.

1884 Neque obstant Vincentij verba, quæ ex Relectione de Gratia Christi repetunt Incognitus capite 16. pagina 181. & Fasseau capite 6. sectione 10. numero 392. Nam primò, vt ibi insinuat Vincentius gratiæ auxilia, quæ sint intrinsecè physicè efficacia, variasset Romæ anno 1591. (qui fuit locus, & annus primæ editionis Relectionis illius) opinionem, quam Salmanticæ tradiderat, & quam ad typum pararat in Opere inscripto de Origine, & potestate gratiæ; à nobisque refertur in dictatis, & elaboratis Salmanticæ ad prælum. Deinde non docet ibi, nisi gratiæ auxilia efficacia intrinsecè moraliter. Non mutauit Romæ sententiam. Etenim Noster Petrus Arrubal respondens cuidam scripto, quod aduersus Molinam anno 1598. obtulerat R. P. Magister Fr. Didacus Aluarez Eminentissimo Cardinali Alexandrino Michaëli Bonello, Protectori sacri Ordinis Prædicatorum, è quo fuerat ad Romanam purpuram assumptus, hæc inter alia ait apud Possinum libro 4. Controuers. Societ. [An obscurum est, Magistrum Ioannem Vincentium, celeberrimum Dominicanum Ordinis Professorem, Salmanticæ constanter docuisse, non determinari physicè per motionem præuenientis gratiæ humanam voluntatem? Id verò ille etiam postea Romæ quoque de Theologico est pulpito professus. Quid Magister Mantius, nobilissimus & ipse Professor eiusdem Ordinis? an negari potest, eandem cum collega suo modò memorato Vincentio, diu in Salmanticensibus Scholis doctrinam tradidisse?]

1885 Infertur secundò, sub venia mihi colendissimi P. Magistri Bruneau, non me dixisse falsum, & apertum mendacium, 9. ad Emphyreologiam præloquio, numero 35. cum adduxi Illustrissimum Araujum contra physicas prædeter-

minationes tom. 2. in 1. 2. Philaletes exoptulat sibi in capite 3. §. 4. numero 146. cum R. P. Magistro de verbis illis parum erga me benignis. Fasseau capite 6. sectione 12. numero 414. excusat R. P. Magistrum, quia sequutus est exemplum alterius similiter loquuti in alia materia aduersus quendam alium. Si ego non merear tractari malè, me laet, quam vim habeat ea excusatio. Et vt merear, potiora sunt exempla, quæ Theologos sapientes, & religiosos mouere debeant ad bona verba. Philaleti gratias quamplurimas ago ob fauorem erga me, qui priores Theses R. P. Bruneau non legi, sed posteriores. Et in his quidem titulus est, *Conclusiones Theologicae de scientia, prouidentia, & prædestinatione, ad mentem Doctoris Angelici, iuxta lucidissima Commentaria Illustrissimi P. Francisci Araujo Ordinis FF. Prædicatorum, Episcopi Segobiensis, ac in celeberrima Salmanticensi Academia primariae Cathedra Moderatoris.* Et post duodecim Theoremata cum citationibus Arauji tom. 1. in 1. part. sequitur Appendix Theologica, & Historica contra quendam, qui priores Theses confutarat, probatque ex P. Ioanne Martinez de Ripalda tom. 2. de *Eme supernatur.* ex P. Martino de Esparza, teste oculato, & aurito, quando Salmanticæ fuit Scholaris, & Professor Theologiæ, necnon ex me, Araujum fuisse refragatum physicis prædeterminationibus. Sed citationes in Theorematis, & Appendix confectæ sunt lecto Arauji tomo 1. in 1. part. non autem lecto tomo 2. in 1. 2. vel si lectus fuerat, dissimulatur, nam istius tomi nulla ibi fit mentio. Debebat tamen R. P. Bruneau ex isto tomo, in quo ego allegaui Araujum, ostendere, loquutum me esse parum fideliter. Quanquam enim posterius edito tomo 1. in 1. p. Araujus fuisse suffragatus physicis prædeterminationibus, non inde ego conuincerem infidelitatis, si in tomo anteriori inuenirentur verba à me transcripta.

1886 Sed & reperiuntur, vt patet ad oculum; & nec tom. 1. in 1. part. Araujus fuit ad stipulatus physicis prædeterminationibus. Quod enim questione 19. articulo 10. dubit. 1. numero 41. §. Sed de, pagina 510. scribat: [De D. Thoma perspicuum est, illum solum denegasse Deo modum prædeterminandi voluntates humanas, quem dicimus alligationis, seu coactionis, quo scilicet prædeterminat causas naturales, & necessarias ad vnum, quia in alijs locis, vt vidimus, prædeterminationem absolutam, & efficacem causarum liberarum admittit.] Quod, inquam, hæc scribat, non idcirco amplectitur prædeterminationes physicas intrinsecas voluntati creatæ, illatas ex prædeterminationibus extrinsecis, consistentibus in decretis antecederent efficacibus voluntatis diuinæ. Placent ipsi hæc decreta, minimè vero illatio prædeterminationum physicarum, quæ intrinsecæ sint voluntati creatæ, sed tantùm earum, quæ morales sint, etsi intrinsecus voluntati à Deo inditæ, etsi item independentes à Scientia Media, seu à conditionatè præuiso eiusdem voluntatis salutari sensu; sed nihilominus efficaces, quatenus infallibiliter inferant voluntatis eiusdem consensum, [prout veniunt à Deo, ita vt non stent simul hæc duo, videlicet Deum gratia efficaci mouere Petri voluntatem, verbi gratiæ, ad actum contritionis, & quod talis actus non ponatur in esse.]

esse.] Ita ipse in epistola ad me missa, & tom. 1. in 1. 2. pag. 454.

Et quia earum prædeterminationum intrinsecarum efficacia videri posset physica, fundataque siue in præconexione essentiali, & metaphysica, siue in naturali, & physica ipsarum cum consensu; vel videri posset insufficientis, vt Deus infallibiliter moueret ad consensum, cognosceretque certò in ipsis hunc futurum, inquit pagina 462. [Non est negandum, reperiri ibidem eam suppositionis necessitatem, quæ ex infallibili diuinæ prouidentia, diuinæque dispositionis ordine prouenit: quæ potius infallibilitas, quàm necessitas est vocanda. Ad quam necessitatem inducendam non est necessarius concursus physicè prædeterminans hominis voluntatem, sed satis, superque fuerit concursus moraliter prædeterminatiuus, qui ex assidua directione Dei, & specialissima prouidentia, qua sollicitè prouidet humanæ voluntati, efficaciam, & vim tantam sortitur, vt infallibiliter, etsi morali modo, ipsam hominis voluntatem prædeterminet ad omnem bonam, & studiosam actionem, præsertim ordinis supernaturalis, & diuini.] Rursus ait pagina 408. & seq. [Etsi physica prædeterminatio suâ naturâ efficacior sit, non tamen ita est accommodata naturæ humanæ voluntatis, atque prædeterminatio morali modo facta. Non enim prædeterminatio physica relinquet actum voluntatis simpliciter liberum, non nihil enim libertatis, aut totam ab ipso adimet, vt ex supra dictis constat. Sed nihilominus tam efficax esse potest moralis hæc determinatio, vt infallibilem possit liberi futuri præscientiam subministrare. Vnde in ipsis moralibus auxilijs, quæ Deus ab æterno decreuit conferre Petro, vt à peccato ad iustitiam conuerteretur, & in officio virtutum perseverans æternam tandem assequeretur salutem, potuit ex æternitate præscientia infallibili nosse & futuram Petri conuersionem ad fidem, & gratiam, ac ipsam æternæ salutis consequutionem. Nam cum Deus perspicacissimè nouerit & vim huiusmodi auxiliiorum, & internam voluntatis Petri dispositionem, & affectionem, ac proinde proportionem, & congruentiam, quæ inter Petri voluntatem, & ipsa moralia auxilia reperitur, euident quoque est ipsi Deo effectus ille, quem de facto hæc auxilia in Petro, eiusque libera voluntate sunt habitura. Quoniam etsi, positis omnibus moralibus medijs, & auxilijs, voluntas libera maneat ad volendum id, quod Deus intendit, vel eius oppositum, maneatque, quantum ad omnia sua intrinseca, penitus indifferens, & indeterminata ad vnum, vel alterum oppositorum: sed tamen propter summam congruentiam, & proportionem, quæ inter voluntatis affectionem, & inter ipsa media, & auxilia, à Deo ab æterno disposita, & in tempore exequenda reperitur, operabitur infallibiliter voluntas iuxta vim, & efficaciam moralem huiusmodi auxiliiorum.] Sic ibi, habetque similia in pagina 458. §. Hæc sanè ratio, & in pagina 470. §. Neque verò. Vnde in pagina 471. ait, [sequi ex dictis à se, quod in æterna horum auxiliiorum præordinatione, id est, in eo diuinæ voluntatis decreto, quo Deus ex æternitate decreuit conferre prædestinatis auxilia gratiæ, partim physica, partim moralia, infallibili ipse præscien-

tia nouit futuram eorum iustitiam, & salutem, vniuersaque bona eorum opera. Et hæc diuinorum auxiliiorum præparatio fuit certa, & infallibilis operationum humani arbitrij prædefinitio, ab omni ipsius humani arbitrij contingentia independentens.]

1888 Infertur quartò, quàm mirabile sit, Paulum Fasseau, qui præ oculis habuit tomo 2. Arauji in 1. 2. adhuc contendere, non stetit nisi pro physicis prædeterminationibus, id est, pro gratiæ auxilijs præditis suapte natura connexionem antecedenti, essentiali, vel naturali cum consensu salutari. An non legit Fasseau in pag. 470. illa Arauji verba: [Ex his facillè dissoluitur leuissimum quoddam argumentum, quo viri quidam docti nostram solent impugnare sententiam. Obiciunt enim nobis, quod si non aliud auxilium specialius agnoscimus, quo Deus humanum præmoueat arbitrium, & ad operandum prædeterminet, præter huiusmodi moralia excita- menta, & media, quæ morali suasionem voluntatem alliciunt, nihil peculiare tribuimus Deo in humanæ voluntatis præmouitione, quod non possit effici ab homine, & præsertim ab Angelo, etiam nequam, & malo. Potest namque vnus homo alterius voluntatem hac via inflectere ad aliquod speciale obiectum, ei multis, variisque modis proponendo talis obiecti conuenientiam: quod adhuc efficacius poterit effici Angelus.] Hoc argumentum ex falso supposito procederet, si Araujus adstruxisset auxilia gratiæ efficacia, quæ haberent præconexionem dictam, cum certissimum sit, neque hominem, neque Angelum posse in alterius voluntate efficere quiddam habens talem præconexionem. Quare Araujus, non negans suppositum, reddit discrimina inter prædeterminationem moralem voluntatis creatæ à Deo, & moralem motionem vnus voluntatis creatæ ab alia. Eodem argumento vsus est in Conclusionibus pro Capitulo Generali Franciscano (de quo in sect. 171.) Doctissimus Magister Dominicanus P. Fr. Franciscus Serna, Regens Theologiæ in Collegio Vallisoletano perillustri S. Gregorij, aduersus quendam Franciscanum, qui reiectis physicis prædeterminationibus, tuebatur morales instar Arauji. Ita audiui à fide digno Theologiæ Professore, qui presens fuit. Idem etiam argumentum ab initio Controuersie solenne fuit contra Nostros, vt qui non concedentes in auxilijs gratiæ efficacibus eam præconexionem, viderentur dicere, Deum non aliter mouere, quàm bonus Angelus, aut homo, ad rectum: imò & quàm diabolus, aut prauus homo ad malum. Cuius absurdissima sequela cum Romæ, & alibi anno 1601. vel 1602. calumnia in Nostros cœpisset spargi per vulgi ora; prodiit erudita, & longa in eius confutationem Diatriba, quam Possinus exarat libro 5. Controuers. Societ. Denique idem argumentum familiare est Goneto tom. 7. disput. 6. art. 2. §. 3. pag. 689. §. 11. pag. 740. §. 12. pag. 747. aliisque Dominicanis anterioribus contra Nostros.

1889 An Fasseau non legit probationes, quas pro sua sententia à pagina 459. confecit Araujus? Primam ex Scriptura sacra appellante auxilia gratiæ efficacia vocationem, excitationem, pulsationem ad cordis ostium, præparationem voluntatis creatæ, loquutionem ad cor, & ad mentem. Quibus

Quibus nominibus non significatur physica prædeterminatio, immutatio, applicatio ad opus, sed moralis motio, inductio, directio, persuasio. Vbi obiectioni ex quibusdam locis, in quibus tribuitur diuinis auxiliis antecedenter facere, & operari: responderet, facere, & operari non tam significare ibi physicum, quam moralem concursum. Secundam probationem petit ex Concilio Tridentino *sess. 6. can. 4.* & concludit *pag. 462.* [Itaque videtur S. Synodus definire, quod si de iustificatione impij, quæ secundum regularem cursum solet contingere, sermo fiat, nullam debemus commentari necessitatem in ipsa hominis voluntate, etiam ex suppositione, & in sensu composito, proueniente tamen ex intrinseca, reali, & physica ipsius voluntatis immutatione à Deo iustificante facta.] Quia verò Araujus admittit decreta diuina antecedenter efficacia, notat immediatè, non negari à Sacro Concilio, reperiri ibidem eam suppositionis necessitatem, quæ ex illis prouenit. Nam Concilium non de illis loquitur, sed de auxiliis gratiæ. Tertiam probationem desumit ex SS. Ambrosio, seu potius Prospero, Cyrillo Alexandrino, Chrysostomo, Augustino, Thoma eis in locis, in quibus à Nostri allegantur contra gratiam efficacem suapte natura, & antecedenter connexam cum consensu salutari, & quibus Dominicani post Bañez, & Aluarez conantur satisfacere: ibidemque Araujus satisfacit locis SS. Ambrosij, & Augustini, quæ pro ea gratia ponderantur ab iisdem Dominicanis.

1891

Quarta probatio conflatur ex Theologicis rationibus, quæ cunctæ diriguntur aduersus præfatam gratiam: ut quod alioqui in eius præsentia omnis supernaturalis motio ad genus moris spectans, esset otiosa, & in eius absentia esset inutilis: quod alioqui ad conuersionem peccatoris multis irretiti criminibus, non esset opus pluribus gratiæ auxiliis, quam ad impliciti vno tantum: quod alioqui, Deo decernente non conferre peccatori præfatam gratiam, omnis alia diuina inspiratio, & exhortatio, omnis interna excitatio, & ad cor pulsatio, omnis denique alia supernaturalis motio, qua Deus excitare, & mouere solet ad penitentiam, simulata esset, & fictitia. Quæ tria absurda abs dubio obiciuntur ab Araujo, & à Nostri contra præfatam gratiam, & ad illa tenentur respondere Bañez, Aluarez, & alij sequaces, conaturque respondere implicitè Gonetus *tom. 2. dissertatione 6. articulo 7. §. 1. & 2. ex pagina 591. usque ad 607. tom. 3. disp. 5. articulo 6. §. 1. ex pagina 400. usque ad 422.* & alibi sæpe.

1892

Vltra indicata inconuenientia probatio quarta assumit exemplum ex Deo, tanquam authore naturali, non determinante physice quoad exercitium ad primum ordinis naturalis actum, quo bonum in communi à voluntate creata amatur, ut inde deducatur, Deum non determinare physice ad primum contritionis actum, & à fortiori neque ad alios ordinis supernaturalis sublequentes in homine iustificato. Existimat autem Araujus, exemplum esse tam firmum, ut scribat *pag. 468.* [Quod quidam dicunt, Deum voluntatem quoad exercitium ad primum actum determinare, ita quod in sensu composito nequeat in actum illum non prodire, etsi in sensu diuiso liberè eum eliciat, mihi est parum probabile, quia cum illa determinatio

fit ab authore naturæ, & sit proueniens ex intrinseca ipsius voluntatis natura (si illam admittimus) simpliciter, & in omni sensu necessitate debet voluntatem ad illum actum. Ergo, &c.] Sic ipse, sed ego non subscribo censuræ, quam non vidit Gonetus, cum scripsit, quæ habet *tom. 7. disp. 5. art. 2. per totum.*

Probationis quartæ postrema ratio sic à priori est *in pag. 468.* [Humana voluntas suapte natura apta nata est moueri per apprehensionem, & per iudicium practicum intellectus, quo illi practice proponitur obiecti bonitas, & conuenientia. Nam quod determinatione, & applicatione quadam physica potentia aliqua ad operandum moueatur, proprium est causæ naturalis, cuius operatio formæ naturali, & formæ apprehensæ proportionatur. Ergo cum Deus humanam voluntatem summa cum suauitate regulariter moueat, & proportionabiliter ad eius naturam, consequentium est rationi dicere, quod regulariter loquendo, Deus non prædeterminat voluntatem efficaci auxilio physico, sed morali, & suasorio, mediisque moralibus ipsam ad bona supernaturalia inclinatur, & allicit.] Hæ sunt probationes, quibus Araujus stabilit suam sententiam, & omnes militant contra physicam prædeterminationem, seu contra causatam à Deo in voluntate creata entitatem, quæ ex essentia sua, & ab intrinseco sit præconnexa cum actu libero.

Non admodum insisit fundamento communi apud Nostros de alioqui violanda omni libertate actus. Vide *pag. 462.* scribit: [Necessitas proueniens ex suppositione, & in sensu composito immutationis intrinsecæ, realis, & physice factæ à Deo in voluntate creata, licet non auferret, minueret tamen libertatem.] Legatur etiam *pag. 463. & 469.* Sed eo motiuo non plene duci, non est affici erga physicam prædeterminationem. Neque est ad eam accedere, quod dicat *pag. 455.* [Gratia efficax vocans, & præueniens non est appellanda simpliciter, & sine addito physica, sed potius moralis, vel physica cum hoc addito, nimirum si physica idem sit, quod realis, & in se, ac de se, prout venit à Deo, efficax.] Nam dicere id, est concedere entitatem realem, eamque præmouentem efficaciter, & infallibiliter in circumstantiis, in quibus confertur à Deo ex decreto (prout ipse opinatur) antecedenter efficaci de consensu salutari; sed non est conuenire gratiæ vocanti, & præuenienti, quæ de se, & penes suam prædicatam intrinseca præconnectatur cum consensu libero salutari, quæque non posset non conferri à Deo, nisi in eis circumstantiis, & ex tali decreto.

Neque rursus est adhærere physice prædeterminationi, quod dicat *pag. eadem, & seq.* [Vox physica, applicata motioni, & prædeterminationi diuinæ gratiæ vocantis, incognita fuit Theologia antiquioribus, & inuenta ab his, qui huiusmodi gratiæ efficaciam auerfantur, hocque titulo obiecta nouioribus Thomistis.::: Quare aut consultius huiusmodi gratiam *moralement* appellabis: aut, si malueris *physicam*, cum prædicto addito (realis;) aut vtaris hac distinctione. Nimirum admitendo, illam esse *physicam* materialiter, quatenus includit physicam, & realem intellectus illustrationem, & congruam cogitationem, vel voluntatis motionem, & inspirationem: formaliter verò, id est, quoad munus mouendi, & applicandi voluntatem

luntatem, non physicam, sed *moralement* esse, quatenus illam præuenit, & applicat, non suo pondere naturali, ad instar agentis physici, & naturalis, sed moraliter per modum proponentis, illustrantis, persuadentis, & inspirantis.] Quod hæc dicat, non est adhærere gratiæ efficaci præconnexæ inseparabiliter suapte natura cum consensu salutari, sed exponere sensum, quo vel ipse vocare possit prædeterminationem *physicam*, id est realem, tamen non præconnexam, neque inferentem consensum physice, seu naturaliter, instar modi, quo ignis combustionem, sed moraliter, vel quo Dominicani alij, qui præconnexam admittebant, possent appellare *physicam*, præcauendo, ne putarentur velle consequutionem consensu ex ipsa esse qualem combustionis ex igne. Quod certe ipsi non volebant, neque modò volunt, vt prore Catholicissimi; sed tamen Nostri, & ipse Araujus *§. Modum loquendi, pagina 466. §. Non enim, pagina 469.* contendunt, non apparere quomodo non incidant in illud absurdum. Præterea cum in toto dubio 6. Araujus tam clarè pandat suam mentem aduersam prædeterminationi physice, quatenus significet gratiam suapte naturam præconnexam cum consensu salutari, æquum erat, ne Falsæu allegaret truncata verba superiora, vt qui sciret, *tomum 2. Arauji in 1. 2. non esse inuentum difficilem, præsertim in Hispania, ex eoque Authoris sensum esse petendum, si quis hæreret ad verba illa.*

1896

Sed antequam eum totum dimittam è manibus, aduerto, dici ab Araujo *§. Missum facio, pag. 475.* & neutiquam à me, [esse absque dubio parum probabile, Deum ad opera mala humanas voluntates prædeterminare, etiam quoad materiale eorum entitatem.] Quod promittit se ostensurum suo loco. Promissis stetit *1. part. quest. 19. articulo 10. dubit. 2. & 3. vt citauit in Euent. 7. numero 179. in Euent. 40. numero 889.* & ex me Philaletes *capite 1. §. 5. numero 64.* Neque loquutus fuit Araujus in priori loco de prædeterminatione morali ad materiale peccati, neque de physice ad materiale sumptum formaliter, seu secundum entitatem actus substantem malitiæ, & dicentem ordinem aliquem ad hanc, prout in posteriori loco explicat Falsæu *sect. 11. numero 404. & duobus seqq.* Nam à doctissimo viro non tantum existimaretur, dici parum probabiliter, Deum prædeterminare moraliter, vel physice ad materiale sumptum formaliter, sed etiam dici erroneè, & hæreticè, vt conuincit Gonetus *tom. 3. articulo 4. §. 2. & tribus seqq.* impugnans Lutherum, & Caluinum. Expectamus, quomodò Falsæu explanet priorem locum, sed non annuentes censuræ latæ ab Araujo.

1897

Posteriorem locum non tam interpretatur Falsæu, quam in illo cogitat, contineri physicam ad materiale peccati prædeterminationem, quam ipse velle traditam fuisse ab Araujo, cum tamen nihil minus, vt patet ex ipso Araujo. Qui etsi *dub. 1. ex pag. 499. v. que ad, 14.* statuat decreta diuina antecedenter efficacia erga actus creatos liberos, non deturpatos malitia morali, artem *dub. 2. ex pagina 515. usque ad 521.* defensat, deturpatos non prædefiniri quoad materiale entitatem à Deo prædefinitione purè positua, sed quæ sit positua simul, & permissua: positua quidem, quatenus prædefinit bonum in com-

muni, aut bonum aliquod in particulari, ex quo voluntas nostra sumit occasionem peccandi: permissua verò, quatenus permittit præuiam aliquam mali cogitationem, qua ad peccandum inducitur. Defensat etiam *dub. 3. ex pag. 521. usque ad 536.* Deum quidem non solum simul, sed & præuiè concurrere ad materiale eam entitatem, non physice prædeterminando voluntatem creatam per se, & directè ad eam in particulari hinc, & nunc, sed purè permitendo eam. Deus enim causat cogitationem inducentem, quantum est de se ad bonum, licet voluntas creata abutatur illa ad malum; & permittit cogitationem subitam, indeliberatamque, inducentem, quantum est de se ad actum deliberatum malum, quia non impedit istam cogitationem, cum posset per gratiam excitantem, & præuenientem. Permittit autem talem cogitationem, concurrendo ad ipsam vt causa prima simul, & immediate immediate virtutis, licet immediate suppositi ipsa sit à causa secunda defectibili. Vnde Dei concursus, qui est simultaneus respectu talis cogitationis, præuius est respectu actus deliberati, & mali.

1898

Aitque Araujus *§. Secundò probatur, pag. 530.* [Prima bona cogitatio nec ratione sui, nec ratione alterius cogitationis malæ concomitantis, nec ratione concursus Dei simultanei ad illius entitatem est motio efficax ad actum malum deliberatum. Sed talis concursus præuius, siue motio in intellectu, & voluntate hominis recepta, & à Deo immediatè causata, est adiutorium, siue motio efficax respectu huiusmodi actuum indeliberatorum, ad quos non inconuenit Deum mouere potentias, cum expertes sint malitiæ moralis formaliter, sicut & libertatis: inefficax verò, & tantum sufficiens respectu actus mali deliberati, respectu cuius sufficit iste concursus præuius à Deo exhibitus cum alio simultaneo, quo Deus ad eius entitatem cum homine concurrat.] Sic Araujus, vt expediat se ab hac difficultate: [Si inquiras, an huiusmodi cogitatio bona, mediâ quâ Deus suscitatur cor hominis ad bonum, & quâ ipse pro sua malitia abutitur ad malum, sit efficax ad actum malum in ratione actus, necne? Si enim efficax est, iam verificatur, Deum præmouere efficaciter ad actum lege prohibitum hinc, & nunc in particulari. Et sic incidimus in inconueniens, quod cupimus vitare? Si autem efficax non est, cur dicitur concursus præuius ad actum malum?] Huic difficultati occurrit Araujus, vt visum est, saluans ad entitatem materiale actus peccaminosi concursum præuium diuinum, sed non præmouentem efficaciter, neque cum connexionem.

1899

Quæ quam remota sint à prædeterminatione physica, seu entitate, quam Deus in voluntate creata causat, præconnexam cum entitate materiale actus peccaminosi, nullus non agnosceret. Estque ea è sensu Capreoli, Ferraræ, Cani, Medinæ, Caietani, Gonzalez de Albelda, Nazarij, & Pennoti, ait *pagina 525.* diuersaque à seniu Bañez, Aluarez, Nauarreti, citantium immeritò pro se Capreolum, dixerat *in pagina 523.* & à Molina, Suarez, aliorumque è Nostri *in pag. 521.* Id quod quoad aliqua non ego eo inficias: sed tantum dixi, & dico, Araujum non approbare præconnexam illam entitatem. Possẽmque confirmare ex serie, & contextu totius dubitationis

nis 3. præcipue ex argumentis ab autoritate, & ratione, quibus utitur, & ad quæ responderet. Possem itidem ostendere, Fasseau detorquere pro prædeterminatione physica ad materialem peccati entitatem quæ Araujus dicit pro prævio concursu in cogitationem inducentem ad malum, eoque non inferente inevitabiliter actum prauum deliberatum. Sed vereor, ne prolixitatis arguar. Fatererque me eam iam incurrisse, si pro solis Salmanticensibus, vel etiam Hispanis Theologis (quibus ex viva voce, ex dictatis è suggestu, & ex impressis Arauji Operibus notissima est eius sententia) scriberem. At officij mei etiam est providere lectoribus aliarum nationum, apud quas non sint tam frequentia Commentaria Theo-

logica huius Doctoris. Et quanquam opinio contraria maioris partis Dominicanorum tali sit in gradu autoritatis, ut ob dissentum paucorum non patiatur notabile dispendium, sicut neque quæ communis in Societate est, & fuit à sui origine, si vnus, aut alter anomalus extitisset: tamen expedit, ne cum candidè citamus dissentientem aliquem Dominicanum à suis, velit Fasseau, ut videntes non videamus, & intelligentes non intelligamus: expedit præterea, ne traducamur in Theatris publicis tanquam allegantes iam cum aperto mendacio, iam parùm fideliter. Atque hæcenus de supplementis, ac de 1. parte huius Operis. Quod S. R. Ecclesiæ, & benè sentientium iudicio submitto.

Ad maiorem Dei gloriam, Deiparæ Virginis, conceptæ sine labe peccati originalis in primo instanti sui esse naturalis, S. Patriarchæ Societatis nostræ Ignatij, SS. Xaverij, & Borgiæ Societatis eiusdem.

INDEX RERVM NOTABILIVM, SENTENTIARVMQVE INSIGNIVM, Quæ in hac prima Parte Scientiæ Mediæ Theo- logicè defensatæ sparsim contentæ sunt.

Prior nota arithmetica paginam; posterior verò marginales numeros designat.

A

Abulensis.

BVLENSIS est. Patribus Ecclesiæ sanctitatis famâ, & doctrinæ præstantiâ propemodum æqualis. p. 55. n. 96.

Academici.

Academicorum temperamentum vbi variæ sunt doctissimorum hominum, discrepantesque sententiæ. Vide in verbo *Scholastici*.

Acta.

Actis Congregationum de Auxiliis diuinæ gratiæ coram Summis Pontificibus Clemente VIII. & Paulo V. habitatum, nec iis, quæ ex dictarum Congregationum actis relata sunt à Ioanne Thomasio ante promulgatam prohibitionem, non est adhibenda fides. p. 16. n. 62. 63. & 64.

Acta Congregationum conscripta à Iacobo le Bullu, & Francisco Peña, fidem non merentur. *ibid.* num. 62.

Actio.

Actio causæ secundæ fit per se, & immediatè à Deo, non per quid distinctum, antecedens, & intermedium. pag. 254. n. 948.

Actus.

Actuum nostrorum salutarium infrustrabile regimen, quod per gratiam præuenientem habet omnipotentissima Dei voluntas, fundatur in omniscientia. p. 179. n. 626.

Actus qui nobis liberi sunt, nequeunt esse Deo liberi electiue, immediatè, & formaliter. p. 188. num. 667.

Actus qui nobis proxima libertate indifferentiæ actiue ad vtrumvis sunt liberi, nec debent, nec possunt esse Deo liberi immediatè & formaliter. p. 189. num. 671.

Actus liber determinatus voluntatis creatæ non potest videri per scientiam mediam, quin simul videatur concursus determinatus omnipotentis diuinæ. p. 294. n. 1247.

Actus liber non potest esse in Deo sine aliquo effectu, seu mutatione reali ad extra in creaturis. p. 297. & seq. n. 1264. & 1265.

R. P. Gabr. de Henao, Scient. Med. Pars I.

Aduerbium.

Aduerbium fortè, licet ex proprietate importet dubium, multoties tamen ex consuetudine loquendi apponitur vbi nullum est dubium. pag. 56. num. 100.

Aduerbium fortè, pluries in sacra Scriptura adhibetur, vbi sermo est de rebus certissimis. *ibid.*

Apostoli.

Apostoli quo sensu dicantur à S. Augustino electi per misericordiam, Iudas autem per iudicium. pag. 232. num. 852. & seq.

Araujus.

Araujus Antistes Segobienensis è sacro Prædicatorum Ordine constanter refragatus est physicis prædeterminationibus. p. 426. n. 1878. Scripta ad Authorem epistolâ fatetur se pro eis in inuenili ætate militasse, in virili verò ad morales accessisse, efficaces quidem, & independentes à scientia media: circa quod affertur authenticum instrumentum. *ibid.* & pag. 427. num. 1879. & seqq. Eius probationes tantum pro moralibus prædeterminationibus militant, quin possit inferri physicis adhaesisse. p. 429. & seq. num. 1889. & seqq. Assertit esse parum probabile, Deum ad opera mala humanas voluntates prædeterminare, etiam quoad materialem eorum entitatem. p. 431. n. 1896. Admittit concursum diuinum præuium ad entitatem materialem actus peccaminosi, sed non præuenientem efficaciter, neque cum connexionè. *ibid.* num. 899.

Arbitrium.

Arbitrium creatum non potest cum suppositione prædeterminationis ad amorem præeligere odium, vel negationem amoris. p. 125. n. 417.

Arbitrij creati indifferentia à D. Augustino descripta sub metaphora cardinis in vtramvis partem vertibilis, vel æquilibrij ab aliis Patribus expressa. p. 171. n. 597.

Arbitrium creatum non ita est causa efficiens malæ voluntatis, ut non simul, & formaliter sit causa deficiens à præscripto legis impositæ agentis rationali. p. 250. n. 934.

Ariani.

Ariani tantum abusi fuere præscientia absoluta, non autem conditionata. p. 82. n. 222. & seqq.

Asseritio.

Index rerum notabilium,

Afferio.

Afferiones à Christo factæ simpliciter, & absolute, seu de objecto simpliciter, & absolute, nequeunt esse solum probabiles; sed sunt omnino certæ, & veræ. p. 47. n. 53.

Afferiones diuinæ vniuersim non tantum sunt probabiles, sed omnino certæ, & veræ. *ibid.* n. 54.

D. Augustinus.

D. Augustinus primum tenet autoritatis locum in materia de prædestinatione & gratia, præcipueque est eius prædicator post Apostolos. pag. 21. num. 86.

D. Augustini doctrina Lydius lapis est controuersiarum, quæ de prædestinatione, & auxiliis diuinæ gratiæ agitantur. p. 22. n. 88. & seqq. & p. 23. n. 94.

D. Augustinus aliquando obscurus, apud D. Thomam est clarus, eiusque aliqua scripta cautè sunt ab aliquibus legenda. p. 26. n. 107.

D. Augustini laudes & encomia ab illustribus & grauissimis panegyristis decantata. p. 28. n. 116.

D. Augustini auctoritas priuata libertatem non ademit D. Thomæ ab eo dissentienti, etsi eius doctrinam mirificè coluerit, & ad vsum Scholæ aptauerit. p. 28. n. 117.

D. Augustinus in controuersiiis cum Pelagianis, & Semipelagianis non curauit de scientia media neganda, vel affirmanda, nec egit de decreto efficaci, & antecedenti, nec de gratia physicè prædeterminante. p. 146. n. 501. & 503.

Autor huius Operis.

Autoris præsentis tractatus laudes aliquæ, & consolationes. p. 9. n. 34. & seqq.

Autor liberat se ab increpationibus cuiusdam Scriptoris moderni. *ibid.* n. 35.

Autor propositis aliquibus phrasibus mordacibus Goneri, lapsus sui remissionem requirit, si in similia fortè præter intentionem exciderit. p. 15. num. 51. & 52.

Autor agens in hoc tractatu de Scientia Media, non progreditur ad conclusiones proprias materiei de auxiliis diuinæ gratiæ. p. 18. n. 70. & seqq.

Autoris præcipuus scopus est contra extrinsecam prædeterminationem consistentem in actibus diuinis. p. 19. & seqq. n. 78.

Autor pro defensione scientiæ mediæ nouas rationes non cudit, sed à maioribus traditas renouat, & fortius munit. p. 408. n. 1803.

Authores.

Authores etsi tenaciter propriæ opinioni adhærentes, non modò satyras, conuiciaque contrariorum euitare debent, sed etiam verba inurbana. p. 13. n. 150.

vide in verbis *Doctor, Scriptor, Scholasticus.*

Auxilium.

Auxilium efficax & congruum, & inefficax & incongruum æqualia sunt in ratione auxilij, non in ratione beneficij. p. 110. n. 355.

Auxilium ad salutem non potest dari cum concursu indifferente, stantè scientiâ mediâ reflexâ. p. 393. num. 1735.

Axioma.

Axioma philosophicum, *Ab eo, quod est ad vtrumlibet, nihil sequitur, nisi per aliquod, quo determinetur ad vnum* in quo genere causarum habeat locum. p. 199. n. 712. & 713.

Axioma prædictum, sub his verbis conceptum, *Ab eo quod est ad vtrumlibet non sequitur aliqua actio, nisi ab aliquo inclinetur ad vnum*, non habet locum in voluntate creatâ. *ibid.* & seqq. n. 714.

B.

Bañez.

Bañez Theologus Dominicanus tam præcellens Doctor fuit, vt si deligeretur alicuius Scholæ ductor, nomen ab eo deriuatum gloriosum esset. p. 14. n. 53. & 55.

Bañez & Molina Theologi fuere immortalis memoria digni. p. 16. n. 61.

Bastida.

Ferdinandus Bastida tam intra, quam extra Societatem prælustris fuit scientiæ mediæ defensor. p. 420. n. 1850. & seqq. Potuit Abulæ pro sententia Thomistica declamare, quin de publica simulatione sugillari possit. *ibid.* n. 1851. & seqq. de ipso prouerbium erat, nihil nisi scientiam mediam & auxilia scire. p. 421. n. 1854. In extremis constitutus legat Collegio Societatis Vallisole-tano S. Ambrosij ingentia quatuor volumina continentia controuersias, & acta Romæ habita de Scientia Media, & auxiliis. *ibid.* An aliquando mutauerit sententiam quam in Societate tenuit. *ibid.* n. 1858.

Beatus.

Beatus cum visione prædeterminante ad amandum Deum non retinet potentiam proximam, sed tantum remotam ad eum non amandum. pag. 122. num. 406.

Bellarminus.

Bellarminus purpura Cardinalitia, facta sanctimoniz, & laude doctrinæ conspicuus, viua voce, & libris editis ad extremum vsque fuit scientiæ mediæ, & principiis Scholæ Societatis. p. 421. num. 1859. & seqq. iam senex diiudicauit opera sua, confirmauitque omnia à se scripta circa controuersiam de Scientia Media, interpretatusque est, quæ aliqui inuertebant contra sententiam Societatis. *ibid.* & seqq.

Bellarminus adolescens dicitur Louanij aliqua prædeterminationibus conformia, quæ tamen iuxta sensum reliquorum è Societate interpretari possunt. *ibid.* n. 1860. Oppugnat Michaëlem Baium. *ibid.* In responsione ad libellum Dominici Bañez à Dominicanis Clementi VIII. oblatum aperte exprimit suum à prædeterminatione physica dissentium. *ibid.* n. 1661. Interrogatus à Clemente VIII. de modo sedandi dissidij inter PP. Dominicanos, & Societatis, quid respondeat. *ibid.* & p. 423. n. 1862. Quomodo se gesserit adiunctus aliis Cardinalibus ad conferendum de ratione instituendi disputationes, & de quibus punctis. *ibid.* & seqq. Quibusnam Congregationibus præsens adfuerit. p. 428. n. 1866. Suasit Generali Societatis, vt promulgaret decretum. *ibid.* n. 1867. Palinodiam non recantauit de scriptis in libris suis contra prædeterminationem physicam. *ibid.* Moriens non aliter sentit de diuinis auxiliis, quam in Controuersiarum libris docuit. *ibid.*

Bibliotheca Thomistica.

Bibliotheca Thomistica Xantis Marialis aduersus Scientiam Mediam Germani Philaletis censurâ notatur, post quam multa ex ea dispunxit. p. 12. num. 46.

Beneuolentia.

Beneuolentia non exercetur, nisi volendo alteri commodum, quia cognoscitur esse illius commodum. p. 380. n. 1677.

Bonum.

Sententiarumque insignium.

Bonum.

Bona temporalia, & ingenij ornamenta, sub qua conditione sint à Deo petenda. p. 33. n. 20.

Bulla.

Bulla Pauli V. aduersus doctrinam Molinæ, & Societatis commentitia est, prorsusque fide indigna: & vnde prodierit eius falsus rumor. p. 16. num. 62.

Bullæ à Paulo V. efformatæ contra opinionem Societatis defensorum suscipitur à Paulo Fasseau, sed eius motiua exarmanitur, & reiiciuntur. p. 409. num. 1806. & seqq.

Bulla Clem. V. dans facultatem disputandi materiam de auxiliis diuinæ gratiæ. *ibid.* & seqq. num. 1810.

C.

Causa.

Causarum secundarum dependentia optimè saluari potest absque prædeterminatione physica. p. 161. n. 567.

Causæ primæ modificatio attingens effectum causæ secundæ, quam concedatur à Caietano. p. 166. n. 580. & seqq.

Cicero.

Cicero de se laudem profert, quæ quamuis præclarissima videatur, tamen credibilior est de nimium fatuo, quam de sapiente perfecto. p. 13. n. 50.

Cognitio.

Cognitio dubia, probabilis & opinatiua de futuro contingenti conditionato, non est in Deo admittenda, siue ex parte ipsius Dei cognoscentis, siue ex parte ipsorum futurorum contingentium. p. 45. num. 46. & 47.

Cognitio Christi de penitentia Tyrionum debuit esse omnino repugnans falsitati, & vndique certa, & infallibilis. p. 46. n. 50. & p. 48. n. 57.

Cognitio formidolosa, & opinatiua futurorum contingentium, iuxta consensum Patrum Ecclesiæ, & Philosophorum Gentilium à Deo remouetur. p. 49. n. 59. & seqq.

Cognitio diuina nequit esse coniecturalis etiam ex parte obiecti, iuxta mentem Patrum Ecclesiæ, & Philosophorum Gentilium. p. 50. n. 69.

Cognitio diuina futurorum contingentium esset exposita falsitati, si esset coniecturalis. *ibid.* n. 70.

Cognitio futurorum signum est diuinitatis. *ibid.* & seqq. num. 71.

Cognitio futurorum, quæ tantum sit certa ex parte cognoscentis, sit verò coniecturalis ex parte obiecti cogniti, potest reperiri in hominibus & Angelis. p. 51. n. 71.

Cognitio Dei terminata ad causas, siue distincta sit virtualiter, & præuio respectu cognitionis respicientis futura in seipsis, siue sit indistincta virtualiter, nullo modo iuxta S. Thomam erit coniecturalis, & hæsitabunda. p. 51. n. 73.

Cognitio coniecturalis tantum de futuro contingenti non potest esse comprehensua respectu diuini intellectus. p. 53. n. 81. & 82.

Cognitio diuina terminata ad futurum conditionatum præcisivè, est certa & infallibilis. pag. 60. num. 122. & seqq.

Cognitio, enunciatioque Dei, vel Prophetæ, non est in se, & penes eorum intellectum villo modo dubia, fallibilis, aut coniecturalis, licet non impleatur quod à Deo, vel Propheta enunciatum relate ad ordinem causarum. p. 86. n. 246.

Cognitio futuri contingentis prout est in sua causa

R. P. Gabr. de Henao, Scient. Med. Pars I.

indeterminata, & incompleta, imperfecta est, & repugnans intellectui diuino. p. 90. n. 264.

Cognitio exposita falsitati multò magis repugnat intellectui diuino, quam intellectui humano, etiam in statu innocentiz. *ibid.* & seqq. n. 268.

Cognitio probabilis Christum etiam quæ hominem dedecet. p. 91. & seqq. n. 272.

Cognitio coniecturalis subiectiue non potest ab vilo, nisi dementissimo, Deo attribui. pag. 96. num. 293.

Cognitio omnino certa & infallibilis, quam Deus habet futurorum contingentium conditionalium dependentium à causa libera creata, est in Deo ante decretum diuinæ voluntatis absolutum simpliciter, habeturque à Deo independentè à tali decreto. p. 108. n. 350.

Cognitio plurium conditionalium liberorum, quæ sunt peccata, tribuitur Deo à sacra Scriptura, & disquiritur vndenam sibi eam Deus comparet. p. 211. n. 771. & seqq.

Cognitio diuina futurorum contingentium conditionatorum, seu obiectorum liberorum conditionatorum est in ipsis, quatenus ad illa fertur, quin intentionaliter attingat modum præcon-nexum essentialiter cum illorum existentia conditionata. p. 342. n. 1490.

Cognitio diuina contingentium conditionatorum independens à medio præconnexo cum ipsis est conditionalis in modo tendendi, non in sui esse. *ibid.* n. 1495.

Concursus.

Concursus Dei cum voluntate creata qua ratione non noceat eius libertati, iuxta doctrinam S. Thomæ. p. 144. n. 492. & seqq.

Concursus actualis, qui sub conceptu determinationis electiue est à voluntate creata, idem sub conceptu operationis prodeuntis à causa secunda erit etiam à Deo. p. 207. n. 752.

Concursus simultaneus omnipotentiz diuinæ exhibitus creatæ voluntati, præeunte decreto indifferente, neutiquam derogat subordinationi, quam hæc tanquam causa secunda libera debet habere ad Deum, tanquam ad causam primam. *ibid.* & seqq. n. 753.

Concursus generalis omnipotentiz diuinæ quo sensu admittatur à S. Augustino. pag. 238. num. 881. & seqq.

Concursus in actum peccati proximè, & immediatè, quare non dedecat Deum. p. 251. n. 936.

Concursus actualis Dei in actum peccati, non est simpliciter & absolute bonus. *ibid.* n. 937.

Concursus physicus simultaneus omnipotentiz ad materiale non exhibetur ab ea nisi merè permisiuè, & vt determinata à voluntate creata. p. 255. num. 957.

Concursus diuinus indifferens ad bonum, & ad malum, determinabilis à voluntate creata, non est æqualis ad vtrumque. p. 261. 988.

Concursus Dei simultaneus tum ad materiale peccati, tum ad actum liberum bonum, exhibetur à Deo determinato electiue per voluntatem creatam. p. 264. n. 1004.

Concursus Dei ad conuersionem liberam Tyrionum duplex distinguitur. p. 293. n. 1241. & 1246.

Concursus determinatus omnipotentiz diuinæ identificatur cum actu libero determinato voluntatis creatæ. p. 294. n. 1247.

Concursus actualis Dei non potest per Scientiam Mediam videri vt tenens se ex parte conditionis, sed solum ex parte conditionati. *ibid.* n. 1248.

O o 2

Concur

Index rerum notabilium,

- Concurfus diuinus, qui potest, & debet per scientiam mediam videri ex parte conditionis, est concurfus in actu primo. p. 294. n. 1249.
- Concurfus in actu primo ponitur & cognoscitur ex parte conditionis; concurfus verò in actu secundo non ponitur, neque cognoscitur, nisi ex parte conditionati. ibid. n. 1250.
- Concurfus Dei in actu primo non potest saluare, neque causare substantiam & modum actionis liberæ creatæ, nisi oblatum cum indifferentia, vt determinetur à causa secunda libera. pag. 295. num. 1251.
- Concurfus indifferentia in actu primo non est ratio determinatiua, vt videatur consensus tanquam determinatus, aut tanquam liber. ibid. n. 1253.
- Concurfus simultaneus diuinus non est causa consensus voluntatis creatæ. p. 296. n. 1256.
- Concurfus diuinus indifferens, & in actu primo videtur per scientiam mediam ex parte conditionis; ex parte verò conditionati videtur Dei concurfus concomitans, & determinatus, necnon voluntatis creatæ determinatus influxus, atque consensus. ibid. n. 1258.
- Concurfus diuinus in actu primo indifferens potest optimè determinari à concurfu creato determinato in actu secundo. p. 297. n. 1260.
- si Concurfus, seu decretum diuinum, in quo consistit, attingeretur à diuina præscientia vt futurum, non remaneret in Deo integra libertas. p. 346. n. 1509.
- Conditio.*
- Conditio impossibilis in contractu matrimonij, aut in vltimis voluntatibus adiecta non vitiat actum, nisi sit contra eius substantiam. p. 277. n. 1067.
- Conditio assumpta ad cognoscendum & affirmandum futurum contingens conditionatum, qualis esse debeat. p. 35. n. 6. & 7.
- Consensus.*
- Consensus noster liber salutaris præ dissentiu non est nouum, distinctumque beneficium diuinum, præsertim effectiue ratione diuini decreti antecedentis, & efficacis, quod debeat præire consensus nostrum. p. 190. n. 675. & seq.
- Contingens.*
- in Contingente dependente à causa libera tria considerari possunt. p. 34. n. 1.
- Contingentia futura conditionata alia erunt aliquando, alia nunquam erunt. ibid. n. 2.
- Contingens triplex. ibid. n. 3.
- Contingentia plura conditionata à Deo reuelata in Scriptura referuntur. p. 35. & seq. n. 9.
- Contingens vnum conditionatum si potest à Deo cognosci, possunt & cætera; sicut si contingens vnum absolutum potest ab eo cognosci, possunt & reliqua. p. 39. n. 26.
- Contingentia futura conditionata cognoscuntur à Deo certò, & infallibiliter. p. 40. n. 27. & seqq.
- Contingentia futura conditionata dantur aliqua, quæ Deus cognoscit, potestque nobis reuelare, quin ad eorum cognitionem & prænunciationem innitatur inclinationi causarum secundarum ad ipsa. p. 41. num. 33.
- Contingens futurum conditionatum quandoque enunciat in Scriptura sacra coniecturaliter obiectiue, etsi cognoscatur à Deo certò, & infallibiliter, tam subiectiue, quam obiectiue. p. 55. num. 94. & seqq.
- Contingentia conditionata disparata, an sint à Deo certò, & infallibiliter cognita. p. 97. n. 298. & seqq.
- Contingentia conditionata voluntatis diuinæ co-
- gnoscuntur à Deo vt conditionaliter præsentia ab æterno, & non vt conditionaliter futura; & similiter contingentia absoluta cognoscuntur vt absolute præsentia ab æterno, & non vt absolute futura. p. 106. n. 336.
- Controuersia.*
- Controuersia de modo procedendi in causa de Auxilijs augetur ex conditione personarum inter quas versatur. p. 5. n. 17.
- Controuersia de prædeterminatione physica voluntatis creatæ non pertinet ad eam, quæ his temporibus in materia de auxilijs agitur. p. 19. n. 76.
- Controuersia inter S. Augustinum, & Pelagianos, Semipelagianosque, fuit de gratuita donatione, & iusta denegatione gratiæ in genere. p. 147. n. 507.
- Cooperatio.*
- Cooperationis creaturarum cum Deo modus similis ei, quo duo homines leuant idem pondus, vel simul trahunt nauem, improbat; & meritò, à D. Thoma. p. 163. n. 670.
- Curiel.*
- Curiel non impendit septennium vni Summæ D. Thomæ cum Caietani commentarijs legendæ: vbi de eius mente circa doctrinam de scientia media. p. 413. n. 1823.
- D.**
- Decretum.*
- D**ecreta diuina an cognoscantur vt futura conditionate, supposita cognitione Dei de suis decretis conditionatis, independente à decreto actualiter existente. p. 101. n. 316. & seqq.
- Decreta Dei libera non cognoscuntur ab ipso vt absolute futura. p. 103. n. 323.
- Decretum purificandæ conditionis circa conuersionem peccatoris v. g. vt reddatur efficax, constitutum est in potestate voluntatis humanæ simul cum gratia Dei, supposito, quod à Deo habeatur, licet non sit positum in ipsius facultate, quod Deus illud habeat. p. 112. n. 368.
- Decretum diuinæ voluntatis triplex distingui potest. pag. 108. num. 349.
- Decretum prædeterminatiuum est necessarium voluntati nostræ necessitate antecedenti. p. 119. n. 395. & seqq.
- Decretum prædeterminatiuum talis est, vt ei possit resistere arbitrium creatum. p. 123. n. 410.
- Decretum purificandæ conditionis an inducat prædeterminationem actus liberi creati. pag. 130. n. 438. & seqq.
- Decretum, quod est in nostra potestate quoad sui non existentiam, non est in nostra potestate quoad sui existentiam. p. 131. n. 440.
- Decreta prædeterminantia Thomistica qua ratione differant à prædefinitionibus supponentibus essentialiter scientiæ mediæ. ibid. n. 441.
- Decretum quod prærequiritur ad determinationem voluntatis, est præparatiuum omnipotentis ad concurrendum cum ipsa. p. 140. n. 477.
- Decretum diuinum, quod sit ab intrinseco, & de se efficax erga nostrum actum, repugnans est. p. 181. n. 637.
- Decretum diuinum permissiuum peccati duo includit. p. 211. n. 772.
- Decretum prædeterminatiuum Dei, vt homo absolute peccet, aduersatur sacris Concilijs. p. 212. num. 775.
- Decretum conditionate, quo Deus statuat determinare homines ad peccandum sub tali, vel tali conditio-

Sententiarumque insignium.

- conditione, reiciendum & anathematizandum est. p. 212. n. 779.
- Decretum prædeterminatiuum diuinum, vt homo absolute peccet, aduersatur Concilio Tridentino. p. 213. n. 781.
- Decretum diuinum prædeterminatiuum subiectiue absolutum, & obiectiue conditionatum de actibus malis nullatenus est admittendum. p. 213. n. 782.
- Decretum prædeterminatiuum ad materiale peccati obnoxium est difficultati ex sequela ad formale. ibid. n. 783. & seqq.
- Decretum prædictum arduum redditur ex sanctionibus Conciliorum. p. 217. n. 795. & seqq.
- Decretum prædeterminatiuum ad materiale peccati impugnat authoritate Scripturæ sacre. p. 220. n. 805. & seqq.
- Decretum diuinum prædeterminatiuum circa materiale peccatorum, siue conditionate, siue absolute futurorum, refutatur ex S. Augustino, & ex Eusebio Cæsarensi. p. 224. n. 720. & seqq.
- Decreti subiectiue absoluti, & obiectiue conditionati nullum vestigium apparet in testimonijs S. Augustini, quæ referuntur. p. 224. & seqq. num. 223. & seqq.
- Decreti prædicti variæ aliæ refutationes ex S. Augustino, & alijs SS. Patribus. p. 226. & seqq.
- Decretum prædeterminatiuum subiectiue absolutum, & obiectiue conditionatum circa peccatum Adami vt conditionate futurum non venit in mentem prisca Patribus, & Theologis. p. 243. n. 902.
- Decretum diuinum efficax, antecedentique circa peccatum etiam pro materiali, consideratum in statu futuri siue conditionate, siue absolute, aduersatur principijs D. Thomæ. p. 243. n. 903.
- Decretum diuinum efficax de materiali peccati, à nobis irresistibile, sufficit vt Deus ratione illius dici possit causa per se peccati. p. 243. & seqq. n. 906.
- Decretum antecedens & efficax circa materiale peccati, quod sit medium in quo Deus cognoscat illud, & ratione cuius præscientia illud causet, nullatenus datur in Deo. p. 204. n. 909.
- Decretum purificandæ conditionis, sub qua homo præuisus sit peccaturus, non connectitur antecedenter ratione sui cum peccati entitate materiali. p. 247. n. 921.
- Decretum purificandæ conditionis permissiuum peccati conferens homini potentiam ad vtrumlibet, sed negans auxilium efficax ad peccati extremum vitandum, est ex se indifferens ad vtrumlibet. ibid. num. 922.
- Decretum de obiecto ordinato contingenter futuro, quod aliquando transibit in absolutum, repugnat. p. 280. & seqq. n. 1080.
- Decretum diuinum existens de præsentis, & absolute in Deo, non est necessarium ad conditionatam conuersionem Tyrionum, v. g. sed sufficit decretum quod esset, si ipsis Christus esset prædicaturus. ibid. & seqq.
- Decretum, quod vt possibile, sufficit, vt possibilis sit Antichristi conuersione, sufficeret etiam, vt à Deo ex æternitate cognoscatur tanquam possibilis. p. 285. n. 1201.
- Decretum diuinum inuoluitur ex parte conditionis, & attingitur à scientia media, non tanquam absolute existens, sed tanquam præscindens ab existentia absoluta, & à non existentia absoluta. p. 289. n. 1220. & seqq.
- Decretum præparatiuum omnipotentis ad concurrendum proximè, & immediate munere causæ pri-
- mæ, & vniuersalis, cum causis secundis liberis, debet esse indifferens, & ex se coniungibile cum vtrolibet libertatis extremo. p. 294. n. 1245.
- Decretum subiectiue absolutum, & obiectiue conditionatum de futuro contingenti purè conditionato, est impossibile, nequitque esse medium, in quo cognoscatur prædictum futurum. p. 297. & seqq. n. 1264.
- Decretum subiectiue absolutum, & obiectiue conditionatum non est radix, & forma constituens futurum contingens conditionatum penes malitiam formalem moralem. p. 320. n. 1381.
- Decretum diuinæ voluntatis permissiuum malitiæ, si esset illius futuritio logica infallibilis, non posset non esse futuritio physica eiusdem. p. 321. n. 1385. & seqq.
- Decretum permissiuum circa peccatum absolute futurum, in quo differat à decreto permissiuo constitutiuo futuritionis logicæ conditionatæ respectu malitiæ futuræ sub conditione. pag. 322. n. 1393.
- Decretum vt formaliter permissiuum vltra ipsius decreti formalitatem intrinsecam contingenter, vel respectum, vel denominationem, inuoluit scientiam mediam peccati futuri sub eadem conditione, quam per decretum illud vult Deus. p. 325. n. 1403.
- Decretum liberum diuinum requisitum ad veritatem fundamentalem conditionati disparati præsupponi debet ad cognitionem diuinam, & ad reuelationem Propheætæ factam, & non potest per hanc constitui, complecti. p. 359. n. 1572.
- Decretum subiectiue, & obiectiue conditionatum satis est, vt certò, & infallibiliter cognoscatur à Deo conditionatum disparatum. ibid. n. 1574.
- Decretum actualiter existens in voluntate Dei non est necessarium, vt cognoscat Deus, quid ipse futurus, decreturufve esset sub conditione indifferente. p. 365. n. 1602.
- Decretum ponendi motionem, quæ fiat conuersione, subsequitur scientiam mediam conuersionis sine tali motione. p. 375. n. 1655.
- Decretum absolutum prædestinandi omnes, quos non prædestinavit, Deus potuit habere, non obstante præscientia quæ præditus erat mediocum, quibus posset ad salutem infallibiliter, certissimèque perducere. p. 376. n. 1659.
- Decretum de connexionem, eo præcisè connexum cum operatione, quia supponit de hac scientiam sub conditione, quæ subinde sit volita pro posteriori alio signo naturæ, non officit libertati illius operationis. p. 379. n. 1672.
- Dependentia.*
- Dependentia immediata actus nostri liberi, siue boni, siue prauis à Deo vt à causa efficiente, non debet, neque potest importare eam, quæ sit ab eodem vt antecedenter efficaciter intendente, & præligente. p. 206. n. 749.
- Vide in verbo Actus.*
- Determinatio.*
- Determinatio, quæ sit præuia ad vnum, & ex alterius voluntate, quàm eius, quæ determinatur, tollit in hac potentiam proximam, expeditamque ad oppositum. p. 145. n. 498.
- Determinatio ex vno actu nostro libero ad alium, quomodo differat à determinatione ex decreto diuino, aut ex entitate superinducta. ibid.
- Determinatio libera voluntatis creatæ optimè fieri potest ab omnipotentia diuina applicata per liberum decretum. p. 204. & seqq. n. 740.
- O o 3 Deter

Index rerum notabilium,

- Determinatio voluntatis creatæ ad materiale, penes speciem & indiuiduationem actus odij Dei v. g. est actio & causalitas indiuiduabiliter orta tum a voluntate creatæ, tum ab omnipotentia diuina. p. 253. n. 947.
- Determinatio voluntatis creatæ ad speciem actus debet per scientiam mediam cognosci prius naturâ conditionatè futura, quàm per scientiam visionis cognoscatur decretum vt actu existens, & determinatè influens; non autem debet cognosci prius naturâ per scientiam visionis. p. 337. n. 1466.
- Dem.*
- Deus cognoscit futura contingentia conditionata. p. 35. n. 8. & p. 36. n. 11. 13. & seqq.
- Deus reuelauit in Scriptura plura contingentia conditionata dependentia à causâ libera. p. 35. n. 9.
- Deus siue per assensum, siue per dissensum scit conditionalia. p. 37. n. 16.
- Deum cognoscere futura conditionalia supponere in suis quæstionibus antiqui Theologi, supponuntque viri pij in suis orationibus. p. 37. n. 17. & 18.
- Deus non minus cognoscit futura contingentia conditionata non reuelata, quàm reuelata, licet cum rebus huius Vniuersi non sint connexa. p. 38. n. 22. & seqq.
- Deus cognoscit certò & infallibiliter futura contingentia conditionata. p. 40. n. 27. & seqq.
- Deus cognoscit; potestque nobis prædicere futura aliqua contingentia conditionata, quin ad eorum cognitionem & prædictionem innitatur inclinationi causarum secundarum ad ipsa. p. 41. n. 33.
- Deum cognoscere certò, & infallibiliter futura contingentia conditionata, rationibus theologis probatur. p. 42. n. 37. & seqq.
- Deus antequam permittat mala certò noscitur bonum ex ea permissione consequitur. p. 44. n. 43.
- Deus misericorditer multa nobis secundum bona, & vtilia ad salutem non concedit, & quare. ibid. num. 45.
- Deus non habet opinionem, quæ dicat assensum fallibilem, aut formidolosum. p. 51. n. 74.
- Deus nullo modo potest assentiri cognitioni falsò præsumptæ de obiecto reipsa falso. p. 52. n. 78.
- Deo pro nullo signo competere potest cognitio de futuro contingenti, quæ sit coniecturalis obiectiue. p. 53. n. 80.
- Deus formaliter cognoscit futura contingentia conditionata. p. 57. n. 107.
- Deus cognoscit certò, & infallibiliter futura contingentia conditionata, quæ in absoluta transibunt conditione purificata. p. 57. & seqq. num. 109. & seqq.
- Deus quare etsi præsciens flagitiorum Adami, Sautis, & Iudæ non debuerit desistere ab eorum productione. p. 59. n. 117.
- Deum voluntates nostras ad bonum mouere absque physica prædeterminatione, declarat S. Anselmus. p. 66. n. 148. & seqq.
- Deus cognoscit omnino certò & infallibiliter coniecturabilitatem & probabilitatem quam reipsa habet conditionalium factum coniecturabiliter, & probabiliter. p. 88. n. 252. & seqq.
- Deus an cognoscat contingentia disparata, & futura contingentia conditionata sub conditione impossibili in reipsa, sed simpliciter representata vt possibili. p. 97. n. 298. & seqq. & p. 99. n. 305. & seqq.
- Deus an cognoscat certò & infallibiliter contingentia conditionata suæ voluntati, & contingentia absoluta vt futura. p. 100. n. 313. & seqq.
- Deus an dicatur, ex nostro imperfecto modo concipiendi, cognoscere decreta sua vt futura absolute, antequam existant. p. 103. n. 324.
- Deus cognoscit certò, & infallibiliter futura contingentia conditionata independentè à decreto subiectiue absolute, & obiectiue conditionato, tanquam in medio cognoscendi. p. 109. num. 352. & seqq.
- Deus licet non concurrat modo libero ad nostram actionem liberam, concurrat tamen liberè, & secundum consilium voluntatis suæ. p. 140. n. 478.
- Deus non necessitat voluntatem humanam eam determinando. p. 143. & seqq. n. 492.
- Deum vehementius imprimere voluntati, &c. quid sit iuxta mentem D. Thomæ. p. 169. num. 550. & seqq.
- Deus concurrens cum voluntate creatæ longè aliter se gerit ac duo homines leuantes idem pondus, quod à neutro seorsim sustineri queat. pag. 208. num. 754.
- in Deum non cadere reuocationem suorum decretorum, vnde probetur à D. Augustino. pag. 209. n. 759.
- Deus mala opera non operatur propriè, & per se, sed tantum permissiue; secus bona opera. pag. 218. num. 717.
- Deum voluntate merè permissiua concurrere ad materiale peccati exemplo declaratur, sed malè transfertur, vt ostendatur, Deum prædefinendo, & concurrente ad materiale peccati media physica prædeterminatione, non intendere formale, neque ei imputari posse. p. 219. n. 803.
- Deus fidei præsciens, & effector est, infidelitatis vero tantum præsciens. p. 224. n. 821.
- Deus nunquam adiuuat, aut mouet ad peccatum. p. 228. n. 837.
- Deus nunquam deserit hominem, quin prius ab homine deseratur: vbi quomodo sit intelligendum, Deum excæcare, vel obdurare peccatores. p. 229. n. 840. & seqq.
- Deum punire peccata peccatis, quomodo sit intelligendum, iuxta mentem D. Augustini. pag. 230. n. 844. & seqq.
- Deus quo sensu à S. Augustino dicatur per potentiam in peccata compellere. p. 831. num. 847. & 848.
- Deus operatur in cordibus hominum respectu peccatorum, secundum iudicium, inclinando ad actus peccati negatiue. p. 234. n. 864.
- Deus non dicitur indurare peccatores per solam permissionem, sed per iudicium, quod præcedat opera damnationis. p. 234. & seqq. n. 865.
- Deus præuenit nos ad bona opera, ad mala autem, vel cogitanda, vel facienda nullatenus. p. 239. & seqq. n. 885.
- Deum non operari actus prauos, innuere videntur author hypognosticon, & S. Prosper. pag. 241. n. 892.
- Deus non inducit ad peccandum peccatores, quos ad se non conuertit, licet eos in peccatis secundum eorum demerita derelinquat. p. 242. n. 901.
- Deus mouet nos ad bonum, à nobis vero fit determinatio electiua huius, vel illius boni veri, vel apparentis. p. 243. n. 905.
- Deus non est causâ obdurationis, excæcationisque cordis humani, quatenus est motus animi adherentis malo, & auersi à diuino lumine; secus quatenus est non emollitio ad rectè videndum. p. 244. num. 907.
- Deus concurrat physicè, absolute, & simpliciter ad actum

Sententiarumque insignium.

- actum, qui est malus, & malitia positiua essentialiter, quin idcirco sit author, & causa malitiæ. p. 249. n. 932.
- Deus ad materiale entitatem peccati, & actus liberi honesti concurrat concursu vt indifferenti à se, & determinando à voluntate creatæ. pag. 260. num. 981.
- Deus non debet dici purè author entitatis materialis peccati. p. 261. n. 990.
- Deus concurrente cum voluntate creatæ causans actum honestum, inuult illum præ actu inhonesto opposito, adiuuatque illum si supernaturalis sit, auxiliis gratiæ. p. 262. n. 991.
- Deus mouet voluntatem creatam per motum vt cumque in ea receptum, sed non per motum, qui sit præuius, & prædeterminatiuus ad vnum, quando ipsa liberè operatur. p. 264. n. 1002.
- Deus non adhibet vllum medium, ex quo reipsa sequendus sit finis, vel effectus; nisi intendendo efficaciter eundem finem, vel effectum. pag. 292. n. 1237.
- Deum habuisse actum decreta absolute de futuris contingentibus non est vnde constare possit. p. 307. n. 1314. & seqq.
- Deus non est necessitatus ad decernendam de quouis possibili contingenti futuritionem conditionatam, vel non futuritionem. p. 308. n. 1319.
- Deus non cognoscit creaturas immediatè in seipsis, sed tantum in se, tanquam in causâ: neque illarum est causâ, nisi vt determinatus, & applicatus per diuinæ voluntatis decretum. pag. 333. num. 1450.
- Deus potest tum in prædefinitionibus supponentibus scientiam mediam, tum in decretis de purificatione conditionum coniunctis cum ea scientia, cognoscere volitiones nostras liberatas. p. 358. n. 1474.
- Deus non cognoscit effectus contingentè futuros, præsertim qui liberi erunt voluntati creatæ in suo decreto prædeterminatiuo. p. 339. n. 1478.
- Deus an independentè à decreto voluntatis suæ actu existente cognoscat quid ipse facturus, decreturufue esset sub hac, vel illa conditione. pag. 360. n. 1578. & seqq.
- Deus potest moueri ad efficacem amorem medijs infallibilis ex affectu prosequitio infallibilitatis præuise, non ita tamen moueri potest, quin prioritate à quo scientia media præcedat eum amorem. p. 379. & seqq. n. 1673.
- Deus an beneficiat iis, quos creat, aut gratiæ donis ornat, ex præscientia damnationis futuræ. p. 394. n. 1741.
- Deus non procedit ex scientia media futuri peccati ad volendum auxilium inefficax, quia inefficax. p. 395. n. 1746.
- Deus an discernat impium à non impio, & vasa honoris à vasis gloriæ per auxilia efficacia, & inefficacia, iuxta doctrinam D. Pauli ad Rom. 9. p. 396. n. 1748. & seqq.
- Deum discernere impium à pio in actu primo, & velle auxilium inefficax, vt formaliter inefficax in actu primo, omnino repugnat. p. 397. n. 1754.
- Dicta.*
- Dicta in aliquibus libris, & in alijs repetita, grata sæpe Lectori esse debent, & non onerosa. p. 6. n. 21.
- Dictamen.*
- Dictamen vltimum rationis practicæ, seu imperium ab ea ortum, prærequiritur ad nostræ voluntatis determinationem in vnam potius contradictionis, aut contrarietatis partem, quàm in
- aliam, disquiritur quodnam sit. pag. 195. & seqq. n. 700. & seqq.
- Dictamen quadruplex rationis distinguitur. p. 196. & seqq. n. 704.
- Directio.*
- Directio per scientiam mediam an sit requisita ad hoc, vt Deus conferat speciale beneficium operanti præ non operante. p. 371. n. 1638
- Directio per scientiam mediam videtur conformis ordinationi missæ ad vniuersam Societatem per R. admodum P. Claudium Aquauia. pag. 371. n. 1640.
- Directio per scientiam mediam autoritate Scripturæ, & Patrum verisimilior redditur. p. 375. n. 1674. & seqq.
- Directio per scientiam mediam fundamentis à ratione petitis stabilitur. p. 377. n. 1663. & seqq.
- sine Directione scientiæ conditionalis non subsistit antecedens diuinæ prouidentia, & prædeterminationis infallibilitas. ibid. n. 1665.
- Directio per scientiam mediam num sit Deo necessaria. p. 382. n. 1688.
- Directio per scientiam mediam quonam pacto concilietur cum libertate creatæ. p. 386. n. 1702. & seqq.
- Directio ex scientia media, tanquam officiens libertati diuinæ, incongruè impugnat. pag. 398. num. 1760.
- Dispositio.*
- Dispositio rebus mobilibus inhærens non est prædeterminatio, iuxta Boëtij, & D. Thomæ mentem. p. 175. & seqq. n. 612.
- Distinctio.*
- Distinctio per sensum compositum & sensum diuisum plurimum inferuit ad saluandum libertatem voluntatis tum creatæ, tum increatæ, colluditque cum distinctione de necessitate consequenti, & conditionata, deque antecedenti, & absoluta. p. 122. n. 404. & 405.
- Distinctio prædicta an appositè adaptetur voluntati prædeterminatæ ad amorem Dei. p. 122. n. 407.
- Doctor.*
- Doctores Catholici in controuersia de auxilijs diuinæ gratiæ dissidentes, sibi que fidei contrarias consequentias obiectas, non possunt, nisi ineptissime, hæresis etiam materialis argui. p. 7. n. 24.
- Doctores in punctis de auxilijs diuinæ gratiæ dissidentes, loqui de se inuicem irreuerenter non debent, neque tanquam hostes confingere. p. 8. n. 32.
- Doctorum qui tanquam milites authorati vel tuerentur, vel impugnant, disputandi ratio probati non debet, nec potest. ibid. n. 33.
- Doctores etiam clarissimi impugnari possunt, quin puerili iactantia accusetur. p. 9. n. 36.
- Doctores zelo afferendi propriam doctrinam sæpe in quasdã voces erumpunt grauius offendentes. ibid. & n. 37.
- Doctor quò ingeniosior, & eruditior est, eò modestior, moderatiorque est aduersus sententiam suæ contrariam in materia de auxilijs diuinæ gratiæ, & de Scientia Media. p. 42. n. 47.
- Dogma.*
- Dogmata multa non alia ratione discuti, aut examinari possunt, quàm ratiocinandi modo deducente ad absurdum, aut impossibile. p. 6. n. 24.
- Dominicani.*
- de Dominicanis fabulose dicitur, iniunctum ipsis fuisse, vt in satisfactionem criminis in Henricum II. Imperatorem attentati, Hostiam celebrantes de manu sinistra sumerent. p. 16. & seqq. num. 15.
- Dominicani

Index rerum notabilium,

Dominicani aliqui Doctores expenduntur circa quoddam D. Thomæ testimonium quoad prædeterminationem physicam. p. 163. & seq. n. 164. & seqq.

Dominium.

Dominium Dei erga nostros actus liberos quale esse debeat. p. 189. n. 672.
Dominium actuum creaturæ rationalis in quo consistat, iuxta mentem D. Thomæ. p. 198. n. 711.

E.

Ecclesia.

Ecclēsia vniuersa supponit in suis orationibus Deum cognoscere futura conditionalia. pag. 38. n. 20.

Electio.

Electio absoluta omnino, & efficax, est prior præscientiæ meritorum. p. 77. n. 198.
an Electio Dei absoluta omnino, & efficax ad gratiam, & ad gloriam præsupponat præscientiam nostrorum meritorum, saltem respectu adultorum, quæstio est, quam proposuit S. Prosper S. Augustino, & quare. p. 77. n. 199.

Essentia diuina.

Essentia diuina in ratione causæ determinatur, vel potius applicatur per decretum liberum, sed indifferens ex se, vt ex arbitrio voluntatis creatæ ponatur, vel non ponatur effectus. p. 336. n. 1462.

Execratio.

Execrationes in Scientiam Mediam à quibusdam Doctoribus Louanensibus, Duce Michaële Baio composuit, & à Goneto transcriptæ. p. 7. n. 26.

F.

Faustus.

Fautus quare ex his quæ scripsit de gratia, & libero arbitrio, absolute hæreticus vocari non debeat. p. 7. n. 28
Fausti sententia, *Nisi præscientia explorauerit, præscientia nihil decernit*, quo sensu accipi debeat. p. 8. n. 29. & p. 80. n. 216.

Felix.

Felix Episcopus Vrgelitanus apertè in errorem lapsus est, meritoque damnatus; seruitutem tamen peccati Christo vt homini non affinxit. p. 9. & 10. n. 37.
de Felicianæ hæresi multa in recentium Theologorum scriptis vulgata sunt castigatione digna. ibid. p. 10.

Fides.

Fides obiectum est præscientiæ, & effectus diuinæ voluntatis intendenti; infidelitas verò tantum obiectum est diuinæ præscientiæ. p. 224. n. 821. & seq.

Formalitas.

Formalitas increata contingens, quæ non supponat Dei decretum, non repugnat; creata verò implicatoria est contradictionis. p. 355. n. 1558.

Franciscani.

Franciscani fuerunt è primis, qui post in publicum emissam Molinæ concordiam applauserunt doctrinæ de Scientia Media in ea contentæ. p. 411. n. 1816. & 1818.

Futuratio.

ad Futuritionem non sufficit quodvis signum antecedens eius quod sequitur, sed requiritur signum in quo, vel vi cuius sit affirmabile, quod sequitur. p. 103. n. 325
Futuratio vnius, vel alterius decreti diuini disiectiue, dici potest ex nostro modo concipiendi, lo-

quendique. p. 104. n. 328.
Futuritionis logicæ constitutio in malitia ex decreto permissiuo displicet ex duobus capitibus. p. 324. n. 1402. & 1405.

Futurum.

Futura conditionata, quæ transibunt in absoluta, cognoscuntur à Deo ante decretum absolutum efficax eorum. p. 70. n. 173.

Futura contingentia conditionata sub conditione impossibili in re ipsa, sed simpliciter representata vt possibili, an sint Deo cognita. p. 99. n. 305.
Futuri creati absoluti constitutio ex decreto absoluto, & conditionati ex decreto conditionato subiectiue non est admittenda. p. 288. n. 1217. & seqq.

Futurum contingens conditionatum nequit certè, & infallibiliter cognosci à Deo, nisi cognoscantur singula, & omnia prærequisita, vt voluntas creata operaretur liberè, & sine quibus impossibile esset operari sic. p. 292. n. 1238.

in Futuro contingenti absoluto datur mutatio realis physica, & absoluta, quæ non potest fieri, nisi Deo volente, vel permittente absolute simpliciter, secus verò in futuro contingenti conditionato. p. 305. n. 1305.

Futurum contingens absolutum quid sit, & per quid constituatur futuritio contingens absoluta; vbi pariter de futuro contingenti conditionato, & de futuritione contingenti conditionata. pag. 315. n. 1353. & 1354.

Futurum conditionatum certum & infallibile non constituitur formaliter decreto diuino ex parte actus. p. 316. n. 1358.

Futurum conditionatum infallibile metaphysicè, quod simpliciter vocatur futurum, constituitur formaliter per carentiam præsentem rei, & existentiam, quæ postea in se esset infallibiliter metaphysicè, si poneretur conditio. p. 318. n. 1366.

Futura tam non possunt non fieri, quam non possunt fuisse facta præterita. p. 319. n. 1372.

Futura contingentia conditionata non cognoscuntur à Deo in decretis subiectiue absolutis, & obiectiue conditionatis, quia in decretis simpliciter absolutis non cognoscuntur ab ipso futura contingentia absoluta. p. 326. n. 1410. & seq.

Futura contingentia absoluta voluntatis creatæ, si non possent cognosci à Deo, nisi in suo prædeterminatio decreto, non cognoscerentur à Deo mirabili modo, superanteque humanum captum. p. 327. n. 1417.

Futurum absolutum, contingens & liberum voluntatis creatæ, est in seipso cognoscibile formaliter à Deo absque medio præconnexo determinatè cum ipso. p. 328. n. 1419.

Futurorum cognitio in seipsis, sensu quo à Theologis Societatis communiter asseritur, non excludit omne medium, & obiectum formale distinctum, sed solummodò medium præiudiciale, absoluteque cum præconnexionem determinans ad cognitionem eorum. p. 330. n. 1433.

Futura contingentia absoluta cognoscuntur in essentia diuina secundum formalitatem necessariam. p. 336. n. 1460.

Futura absoluta contingentia & libera voluntatis creatæ non cognoscuntur à Deo in decreto antecedente prædeterminatio, independentique à scientia media. p. 337. n. 1467. & seqq.

Futura contingentia conditionata disparata per quam scientiam à Deo cognoscantur. p. 357. n. 1564. & seqq.

Futura

Sententiarumque insignium.

Futura conditionata disparata, de quibus fit mentio in sacris Paginis, cognoscuntur & affirmantur à Deo in decretis subiectiue, & obiectiue conditionatis. p. 358. n. 1571.

vt Futurum conditionatum disparatum certè, & infallibiliter à Deo cognoscatur, sufficit decretum subiectiue, & obiectiue conditionatum. p. 359. n. 1574.

Futura contingentia, & libera conditionata non sunt absolute necessaria pro aliquo signo. pag. 405. n. 1787.

G.

Gratia.

Gratia sine meritis ex natura quotidie datur paruulis, qui regenerantur. p. 77. n. 202.

Gratia diuina quomodo cum libertate creata coadunetur, ex Concilio Trid. p. 120. n. 399.

Gratia ex se indifferens ad congruitatem & efficaciam, vel ad incongruitatem, & inefficaciam, seu sufficientiam, quomodo reddatur efficax, & congrua in actu primo, & in actu secundo. p. 132. n. 447.

Gratia actualis non potest sibi suauiter subdere arbitrium nostrum, si cum antecedenti determinatione ad vnum inclinet illud. p. 170. n. 593.

Gratiam actualem non subdi libero nostro arbitrio quantum ad efficaciam atque vsum, & relinquere potentiam ad oppositum, simul coherere non possunt. ibid. n. 595.

Gratiæ diuinæ actualis, vel habitualis conciliationis cum libertate nostra traditæ à Patribus Africanis. p. 174. n. 605.

Gratia Christi, quæ sit donum, beneficiumque diuinum, & quid indebitum, positumque extra vires potestatemque nostram naturalem, necessaria est ad actus nostros salutares. p. 191. n. 677.

Gratia in actu primo constituitur efficax, seu infallibiliter habitura effectum per hoc, quod Deo notum sit, quod ipsa posita, sequatur bona operatio. p. 348. n. 1520.

Gratiæ in statu conditionato efficacia penes actum secundum dependet à consensu vt conditionatè futuro; & in statu absoluto dependet ab eodem vt absolute futuro. p. 349. n. 1527.

Gratiæ efficacia à S. Augustino reuocatur ad vocationem collatam in circumstantiis, in quibus per scientiam mediam præiudiciter Deus sortituram esse effectum. p. 351. n. 1533.

H.

Hæretici.

Hæretici hoc proprium habent, vt malis bona permisceant, quatenus facilius sensui audientis illudant. p. 83. n. 229.

Hæretici in multis, sed non in omnibus sunt cum Catholicis. ibid. n. 231.

Henricus Henriquez.

Henrici Henriquez mens expenditur circa doctrinam de scientia media; & an mutando statum mutauerit sententiam. p. 414. n. 1827. & seqq.

Henriquez mens iterum expenditur, an fuerit prorsus opposita Thomistis. p. 417. n. 1839. & seqq.

Henriquez alienus fuit à prædeterminatione tam intrinseca, quam extrinseca ad materiale peccati. p. 418. n. 1841.

Henriquez negat prædefinitionem ad materiale peccati tanquam repugnantem sanctitati Dei. ibid. n. 1842.

Hilarius.

Hilarius is, qui cum S. Prospero literas celebres misit R. P. Gabr. de Henao, *Scient. Med. Pars I.*

ad S. Augustinum, nec Sanctus, nec Episcopus Arelatenis vocandus est. p. 73. n. 184.

Homo.

Homo in statu innocentiae decipi non potuit, etiam quantum ad ea, quorum scientiam naturalem, aut diuinam reuelationem non habebat, iuxta mentem D. Thomæ. p. 90. n. 267. & p. 91. n. 271.

Homo viribus naturæ non potitur sufficientia ad credendum, etiam initialiter, pro vt oportet ad salutem æternam. p. 112. n. 365.

Homo ad bene operandum dicitur agi à Spiritu Sancto, non simpliciter, sed secundum quid. p. 117. n. 384.

Hominis operatio libera est determinatiua præscientiæ diuinæ, & non vice versa. p. 134. n. 454.

Vide in verbo *Præscientia.*

I.

Iesuite.

Iesuitæ non se insinuarunt fraudulenter in defensionibus pro scientia media, sed sincerè, apertè, & firmis gressibus processerunt. p. 408. n. 1802.

Vide in verbo *Societas.*

Impius.

Impius, & hæreticus quisnam merito cenfeatur, & quid ad hæresim formalem requirat D. Augustinus. p. 7. init.

Impugnatio.

Impugnatio variæ Gonetii in Vazquium, & alios Societatis Doctores asseruntur, & diluuntur. p. 10. & 11. n. 38. & seqq.

Iudicium.

Iudicium conditionatum, & absolutum de eodem obiecto, compossibilia sunt in Deo, & in nobis. p. 92. & seq. n. 276.

Iudicium conditionatum non potest subsequi iudicium absolutum in intellectu diuino, & quid in humano. ibid. p. 93.

Iudicium indifferens requiritur quidem ad libertatem, ita vt in eius defectu hæc stare non possit; non tamen est huius in actu primo adæquata radix. p. 121. n. 403.

L.

Lesius.

Lesij mens expenditur an concurs fuerit cum Catharino Dominico: vbi examinatur, an grauem temeritatis suæ increpationem subierit à Summo Pontifice. p. 415. & seq. n. 1835. & seqq.

Liber.

Libri recenter de Scientia Media prodeuntes, inutiles non sunt, si tales sint quales oportet. p. 5. n. 16.

Librorum editio quoad non interdictum punctum de Scientia Media, difficulter impedienda videtur. p. 5. n. 18.

Libri Molinæ nihil censura, aut expunctione dignum continere asseruntur, licet quædam in eis melius dici possent. p. 25. n. 101.

Vide in verbo *Molina.*

Libertas.

Libertas creata quomodo concilietur à Patribus cum necessitate ex diuina præscientia, voluntate, & prædestinatione. p. 117. n. 388.

Libertas & meritum nullatenus potest connotari in Christi obedientia ad præceptum de patienda morte, si tale præceptum non supponebat in eius humana voluntate potentiam proximam, expeditam, & indifferentem ad volitionem, & nolitionem mortis. p. 133. n. 449.

Libertas indifferentiæ non potest voce magis præcisæ, & nitidæ, nec conceptu magis metaphysico explicari

Pp plicari

Index rerum notabilium,

plicari, quam indeterminatio, iuxta S. Thomam. p. 144. n. 494.
 Libertas indifferentiæ proxima, & adæquata requirit indifferentiam obiectiuam iudicij, & eam, quæ se tenet ex parte principij actiui. p. 145. n. 497.
 Libertatis humanæ ruina vnde argueretur ex Pelagio, & eius reliquiis contra S. Augustinum. p. 147. n. 506.
 Libertas arbitrij creati cum prædeterminatione diuina, siue intrinsecâ, siue extrinsecâ, an rectè concilietur beneficio mutæ prioritatis consensus nostri, & prædeterminationis in diuerso genere causæ. p. 149. & seqq. à n. 518. ad 526. Soluuntur circa hoc aliqua instantiæ, & explicantur Cardinales Bellarminus, & Delugo. p. 151. & seqq. n. 527. & 528.
 Libertas voluntatis humanæ cum passionibus appetitus inferioris quomodo concordetur, ex doctrina D. Thomæ. p. 187. n. 584.
 Libertas voluntatis, siue creatæ, siue increatæ plurimum saluatur distinctione sensus compositi, & diuisi. p. 122. n. 404. & seqq.
 Libertas à necessitate, seu libertas indifferentiæ quomodo defendatur, non obstante gratia præueniente, per Innocentium X. p. 123. n. 409.
 Libertas diuina nullatenus læditur per scientiam mediam. p. 205. n. 743. & seqq.
 Libertas proxima voluntatis creatæ consistit in eo, quod existant prærequisita ad operandum, esto illis positus possit operari, aut non operari. p. 293. n. 1242.

M.

Magister.

Magister, qui voce, vel scripto docere cupit, mentem ingeniosam habere debet. p. 4. n. 13.

Michael Marcus.

P. Michael Marcus Iesuita asseritur patronus scientiæ mediæ; & an discesserit à sententia Societatis. p. 413. n. 1824. & seqq.

Misericordia.

Misericordia formalis non exercetur nisi volendo alicui commodum, quia noscitur esse illius commodum. p. 380. n. 1677.

Molina.

Molinæ encomium refertur, eiusque doctrina commendatur. p. 14. n. 55. & seqq.
 Molinæ mens, & sententia sana, & catholica apparuit allatis variis librorum eius locis. ibid. p. 15.
 Molinæ doctrina ad examen vocata indemnis exiit. ibid. p. 14. n. 56.
 Molina tam egregius Doctor fuit, vt honorarium splendidumque titulum ab eo circumferre possent sectatores eius doctrinæ. p. 16. n. 61.
 Molina vir per insignis, & impigrè doctus dicitur. p. 25. n. 101.
 Molinæ doctrina sana, & catholica asseritur. ibid. n. 102. & seqq.
 Molina nunquam dixit Scientiam Mediam fuisse ignotam S. Augustino, & de eius mente non esse. p. 26. n. 107.
 Molina sibi meritò persuasit comparari posse maiorem aliquam explanationem circa materias de prædeterminatione & gratia tractatas à S. Augustino. ibid. & seqq.
 Molina non magis culpandus est ob complexam vocem scientiæ mediæ inuectam in Scholas, quam contemporanei Magistri Dominicani ob aliam vo-

vem prædeterminationis physicæ. p. 354. n. 1552.

Motio.

Motio physica, inclinatioque interior, & ex parte potentia, non fit à Deo in voluntate, prædeterminando eam ad vnum. p. 171. n. 601.
 Motio efficax à Deo in voluntate creata non est idem ac prædeterminatio. p. 174. n. 606. & seqq.

N.

Necessitas.

Necessitas libertati indifferentiæ opposita, iuxta S. Thomam nec voce magis præcisa, & nitida, nec conceptu magis metaphysico potest explicari, quam determinationis. p. 144. n. 494.
 Necessitas antecedens, & consequens. p. 115. n. 378. & 380.
 Necessitas simplex, & conditionis, ex Boëtio. ibid. n. 379.
 Necessitas ex diuina præscientia, & ex nostra intuitionem circa contingentia conditionalis est, & consequens, nec libertati nostræ inimica. ibid.
 Necessitas naturalis alia, altera voluntaria, quæ attribuitur his, quæ per liberum arbitrium bene, vel male fiunt ab hominibus. p. 116. n. 381.
 Necessitas præcedens, & sequens, ex S. Anselmo. ibid. n. 382.
 Necessitas præcedens non compatitur arbitrij libertatem, periculoseque ponitur in operibus humanis. ibid. n. 383.
 Necessitas antecedens, inimicæque libertati, consequens verò, amicæque libertati, quænam sint. p. 118. & seqq. n. 393.
 Necessitas absoluta, & antecedens effectum. p. 119. n. 394.
 Necessitas in sensu composito non opponitur libertati; secus verò necessitas in sensu diuiso. p. 122. n. 405.
 Necessitas in sensu composito ea sola est, iuxta S. Doctoris mentem, quæ prouenit ex libertatis vsu in positione actus, vel rei, quæ necessaria in tali sensu dicitur, & non ex aliquo præcunte vsu libertatis. p. 186. n. 654.
 Necessitas, quæ est ex suppositione consequenti, quomodo differat ab ea, quæ est ex antecedenti. p. 191. & seqq. n. 682.
 Necessitatem consequentem respectu voluntatis creatæ agnouit S. Anselmus, antecedentem verò detrectauit. p. 194. n. 683. & seqq.
 Necessitas antecedens, & necessitas consequens quæ sit, respectu voluntatis creatæ, ex D. Anselmo. ibid. n. 695.

Negatio.

Negatio existentia in duratione priori constituit futuritionem eius, quod subsequitur; non verò omnis negatio, quæ datur in priori naturæ. p. 103. n. 325.

Nouitas.

Nouitas, quæ à Patrum vestigijs exorbitat, tam in fide, quam in moribus; necnon in vocibus, anathe- matizanda est. p. 20. n. 80.

O.

Omnipotencia.

Omnipotentia diuina instructa decreto indifferenti, non dependet, vt suū præstet concursum, à determinatione voluntatis creatæ, tanquam ab aliquo

Sententiarumque insignium.

per modum etiam conditionis distincto realiter à suo concursu præstando. p. 207. n. 751.

Opinio.

Opinio asserens, posse per epistolam confessionem fieri, & absolutionem impetrari, non debet Patribus Dominicis à Patribus Societatis attribui; nec vicissim Patribus Societatis à Patribus Dominicis. p. 11. & seqq. n. 45.
 Opiniones Patrum Societatis in materia de prædeterminatione & gratia, ex doctrina SS. Augustini, & Thomæ deriuantur. p. 23. & seqq. n. 96. & seqq.
 Opiniones imperfectiones ex D. Bernardo describuntur. p. 92. n. 272. Sæpe fallit, & fallitur. ibid. Non est admittenda in Christi humano intellectu. ibid.

P.

Patres.

Patrum Ecclesiæ testimonia aliquot referuntur remouentia à Deo cognitionem dubiam, opinatiuam, & formidolosam futurorum contingentium. p. 49. n. 59. & seqq.
 Patres Ecclesiæ valde semper solliciti fuere, ne ex aduerbio *forte*, apposito in prænunciationibus diuinis, colligatur Deum coniecturando cognoscere, & loqui. p. 51. n. 72. vide etiam in verbis *Cognitio, Philosophi*.
 Patres complures Ecclesiæ referuntur adscribentes Deo certam & infallibilem notitiam futurorum contingentium conditionatorum. p. 53. & seqq. num. 85.
 Patres aliquot Ecclesiæ asseruntur, asserentes Deum cognoscere certò, & infallibiliter futura contingentia conditionata, quæ in absoluta transibunt purificata conditione. p. 58. n. 110. & seqq.
 Patres dicentes prædeterminationem esse secundum præscientiam conditionatam, liberantur à nota Semipelagianismi. p. 64. & seqq. n. 142. & seqq. & p. 65. & seqq. n. 147. & seqq.

Peccator.

Peccatores vtilliter orant pro sui conversione ad Deum; absurdè autem cogitant eos orare etiam iam potentes in actu primo per gratiam ad conversionem. p. 191. n. 677. & 678.

Peccatum.

Peccatum non est à Deo præscitum, vt absolute futurum pœnæ meritum, sed tantum conditionatè. p. 78. n. 204.
 Peccata nostra non sunt tribuenda Deo tanquam causæ, quæ potuit ea impedire, & non impediuit, sicut naufragium tribuitur nauæ, qui potuit illud declinare, & non declinauit. pag. 93. num. 280.
 Peccatum præuisum per scientiam mediam potest ab homine omitti in sensu diuiso; secus est præsupposita prædeterminatione peccati. pag. 133. & seqq. n. 452.
 Peccatum non est ideo futurum, quia nouit Deus illud futurum, sed potius præsciuit Deus illud futurum, quia erat futurum. p. 134. n. 456.
 Peccati, & prædeterminationis ad materiale illius mutua prioritas refutatur. p. 154. & seqq. n. 540. & seqq.
 Peccatum internum commissionis per quid constituitur in ratione mali moralis. p. 216. n. 791. & seqq.
 Peccatum non est Deo tribuendum ex eo, quod dedit homini voluntatem, à qua illud procedit. p. 227. n. 834.
 R. P. Gabr. de Henao, *Scient. Med. Pars I.*

Peccatum vnum pœnam esse alterius quo sensu dicitur à S. Augustino. p. 230. n. 844. & seqq.
 Peccatum non prædefinitum, etiam pro materiali, sed tantum permissum, & præscitum, ordinatur à Deo in bonum. p. 234. n. 861.

Peccati materiale si posset esse ex decreto efficaci Dei in circumstantiis, in quibus necessariò trahit seculum malitiam formalem, homo iustè peccaret. p. 237. n. 876.
 Peccatum hominis positi in circumstantiis, in quibus prænouit Deus acturum flagitiosè, sequitur ex libera determinatione voluntatis humanæ. p. 249. n. 928.

Peccatum quo sensu à Sanctis Patribus dicitur esse ex nihilo. p. 250. n. 932.
 Peccati commissionis entitas possibilis non potest non inefficaciter displicere Deo, vt representata per scientiam simplicis intelligentiæ. pag. 251. num. 938.

Peccatum commissionis non fit à voluntate creata contra increatam efficacem; sed fit Deo tantum nolente impedire ne fiat. p. 252. n. 940.

Peccati originalis causa per se in animabus descendit ex Adamo, est sola huius voluntas excitata, & instigata à diabolo. p. 242. n. 942.

Peccati materiale non fit propriè, & per se ab omnipotentia diuina. p. 257. n. 967.

Peccati materiale non potest esse honestè amabile à Deo, nec à nobis, sed terminat actum diuinæ voluntatis displicentis in ipso. p. 259. n. 973.

Peccati, quod ab homine perpetratur, diabolus non est per se, & directè causa, & à fortiori inferendum est, Deum neque intrinsecè prædeterminare ad actum peccaminosum. p. 269. n. 1028.

Peccati malitia non est attribuenda voluntati, electionique diuinæ, sed voluntati, electionique humanæ recedenti ab ordine diuinæ. pag. 272. num. 1041.

Pelagiani.

Pelagiani, & Semipelagiani quare imputauerint S. Augustino assertionem fati, & offendiculum desperationis. p. 145. & seqq. n. 500.

Philosophi.

Philosophorum Gentilium testimonia aliquot referuntur, quibus ostenditur cognitiones diuinas debere esse certas, & infallibiles, etiam ex parte obiecti cogniti. p. 50. n. 65. & seqq.
 Philosophi nonnulli referuntur adscribentes Deo certam & infallibilem notitiam futurorum contingentium conditionatorum. p. 54. n. 86. & seqq.

Placitum.

Placitum de Scientia Media admodum probabile est, & dignum pro quo conspirauerit cæteris integer Societatis Iesu. p. 1. n. 2.

Ludouicus de Ponte.

Ludouici de Ponte mens circa doctrinam de scientia media expenditur, & an à sententia domestica discesserit. p. 418. & seqq. n. 1844. & seqq. Eius conuincens testimonium affertur ex vita V. admirabilisque Virginis D. Mariæ de Escobar. p. 419. n. 1849.

Potentia.

Potentia libera ita debet esse comparata, vt in sensu composito omnium prærequisitorum ad agendum possit non agere, seu cum omnibus prærequisitis ad agendum possit coniungere non operationem. p. 123. n. 411.

Potentia necessitata ad non habendum vnum extremum, non est expedita ad habendam coexistentiam illius cum altero, sed potius necessitatur ad carendum tali coexistentia. p. 124. n. 416.

P p 2 Prædefinitio.

Index rerum notabilium,

- Prædefinitio.*
 Prædefinitio efficax, & absoluta potest componi cum libertate actus prædefiniti, iuxta plerisque Doctores Societatis. p.37. n.15.
 Prædefinitiones supponentes essentialiter scientiæ mediæ qua ratione differant à decretis prædeterminantibus Thomisticis. p.131. n.441.
 Prædefinitiones prædictæ à non paucis negantur in Schola Societatis. ibid.
 Prædefinitiones non adhibentur à Theologis Societatis tanquam requisitæ vt Deus cognoscat futura contingentia, siue conditionata, siue absoluta. ibid. n.443.
 Prædefinitiones diuinæ nostrorum actuum liberorum quam admittantur à SS. Damasceno, & Thoma. p.175. n.608. & seqq.
 Prædefinitio actionis crucifigentium Christum an possit colligi ex aliquibus locis Scripturæ sacræ. p.221. n.809. & seqq.
 Prædefinitio diuina omnium effectuum, quæ per se fit, negatur ab Angelico Doctore. p.339. n.1481.
 Prædefinitio omnium effectuum non est medium necessarium ad cognitionem diuinam. p.340. n.1482.
 Prædefinitio concordatur cum libertate voluntatis creatæ, quia ab hac potest impediri mediâ, nempe impediendo immediatè scientiam mediâ, cui innitiur. p.391. n.1727.
Prædestinatio.
 ex Prædestinatione gratuita oritur, quod vni, & non alteri donum perseuerantiæ conferatur. p.48. n.55.
 Prædestinatio est secundum præscientiam, aut dependet à præscientia boni vsus liberi arbitrij ex influxu, & operatione gratiæ, propositio est triplicem habens sensum. p.64. n.144.
 Prædestinatio inducit finalem perseuerantiam per auxilia indifferentia, iuxta S. Thomam. p.126. n.421.
 Prædestinationis gratiæ mysterium in quo situm sit, iuxta S. Augustinum. p.376. n.1658.
 Prædestinationis infallibilitas commendatur. ibid. num. 1659.
 Prædestinatio includit amorem, quo Deus singulariter benefacit prædestinatis, non solum in gloriæ executione, sed etiam in medijs, & vocationibus, quibus illos condignè ad gloriâ operaturos nouit. p.380. n.1675.
 Prædestinationis materia sublimiter pertractata à D. Paulo ad Rom. 9. p.396. n.1748. & seqq.
Prædeterminatio.
 Prædeterminationem physicam primæ causæ respectu secundarum esse de mente S. Thomæ, multis eius testimonijs ostendi videtur. p.158. & seqq. n.558. & seqq.
 Prædeterminationis physicæ nec indicium, nec vestigium aliquod apparet in testimonijs S. Thomæ, quorum datur interpretatio. p.162. n.568. & seqq.
 Prædeterminationis physicæ ad actus salutes indicium nullum eruitur ex testimonijs D. Augustini, & Doctores Angelici. p.173. n.602. & seqq.
 Prædeterminationes non possunt non comprehendere sub re inferente necessitatem in actibus prædeterminatis inimicam libertati indifferentiæ actiue. p.193. n.691.
 Prædeterminatio obiectiua quoad exercitium, & quoad specificationem, refutatur à D. Thoma. p.198. n.708. & seqq.
 Prædeterminatio ad materiale peccati futuri siue conditionatè, siue absolute, impugnatur addu-
- ctis pluribus locis Scripturæ sacræ. p.220. n.805. & seqq.
 Prædeterminatio ad materiale peccati nullatenus admittitur à D. Augustino. p.235. num.868. & seqq.
 Prædeterminatio physica ad materiale peccati refutatur autoritate S. Anselmi. p.238. num.878. & seqq.
 Prædeterminationes physicæ admittæ sunt ab Araujo in iuuenili ætate, in virili verò morales tantum, physicæ verò constanter negatæ. pag.428. n.1885. & seqq.
Prædictio.
 Prædictio, & cognitio futurorum signum est diuinitatis. p.50. & seqq. n.71.
Præscientia.
 Præscientia liberi, salutarisque ad vitam æternam consensus futuri ex hypothesi gratiæ influentis, & cooperantis, est in Deo ante prædestinationem absolutum decretum. p.43. n.41. & seqq.
 Præscientia diuina contingentium futurorum sub conditione, fuit à S. Augustino recepta, reprobato eius abusu. p.79. n.210.
 de Præscientia Dei conditionata ante Dei decretum subiectiue absolutum, & obiectiue conditionatum neganda aduersus Semipelagianos non curarunt SS. Augustinus, Prosper, ceterique Patres, etsi cum eis conuenerint in ea vtrumque admittenda. p.81. n.217. & seqq.
 Præscientia diuina absoluta est iuxta S. Augustinum suppositio consequens. p.146. n.501. & seqq.
 Præscientia conditionata Dei rationibus Theologicis defenditur. p.68. n.156. & seqq.
 Præscientia diuina terminata siue ad ordinem causarum, siue ad executionem, vel impletionem illius ordinis, nequit esse fallibilis, & dubia obiectiue. p.86. n.245.
 Præscientia diuina nullam necessitatem infert operibus, quæ homines in tempore facturi sunt. p.134. n.455.
 Præscientiæ diuinæ euidencia, & infallibilitas non nocet contingentiæ, & libertati actionum nostrarum. p.134. n.456.
 Præscientiæ nomine solent vti Patres quum loquuntur de scientia diuina futurorum. pag.209. num.760.
 Præscientia diuina futurorum contingentium non est innixa decreto subiectiue absolute, & obiectiue conditionato de commodis, vel incommodis euenturis. ibid. n.761.
 Præscientia vocatur essentia in Deo, & non accidens, & quare. p.209. n.762. & seqq.
 Præscientia diuina anteuertens decretum absolutum de conferenda gratia, non est absoluta, sed conditionata. ibid. n.765.
 Præscientia conditionata etsi antecedit prædestinationem, non est tamen eius motiuum, neque ad eam determinans. p.210. n.766. & seqq.
 Præscientia malorum non habita fuit in decreto de eis pro materiali. p.223. n.816.
 Præscientia peccatorum futurorum non est innixa decreto, quo peccata pro materiali prædefiniuntur à Deo sub conditione diuturnioris vitæ. p.223. n.818.
 Præscientia diuina, siue conditionata, siue absoluta terminatur ad peccata futura in seipsis, sed non fundatur in decreto prædefiniente materiale. p.240. n.889.
 Præscientia simplicis intelligentiæ bonorum operum liberorum

Sententiarumque insignium.

- liberorum voluntatis creatæ causa est, non autem verè, & propriè malorum. p.245. n.910.
 Præscientia per se prærequisita ad prædestinationem, non est simplicis intelligentiæ, seu quæ præcisè terminatur ad possibilia. p.342. n.1543.
 Præscientia per se prærequisita ad prædestinationem in gloriâ cœlestem vt coronam non est visionis, quatenus hæc versatur circa absolute futuros actus liberos salutes voluntatis creatæ elicitos ex Dei gratia. ibid. & seqq. n.1544.
 Præscientia per se prærequisita ad prædestinationem est quæ ad præfatos actus vt conditionatè futuros fertur independenter ab actuali Dei decreto, & quæ est mediâ inter purè naturalem, & purè liberam. p.353. n.1545.
 Præscientia Dei non dicitur propriè præscientia, iuxta D. Anselmum. p.361. n.1584.
 Præscientia Dei de suis decretis conditionatis, etsi intrinsecè afficiat voluntatem diuinam, & non posset non nota esse Deo ipsi, conditione purificata, tamen libertati decretorum non obest, quando merè concomitanter se habet cum eis, quin ordine quasi naturæ, & causalitatis præcedat. p.366. n.1613.
 Præscientia conditionata, antecedens, & regulans decretum prædestinationis, nequit præparare mediâ, quibus certissime quis fit saluandus, nisi prius sciat ea, & quia prius ea scit. p.376. n.1657.
Prioritas.
 Prioritas durationis non datur propriè, etiam virtualiter, in cognitione, & prædicatis diuinis antecedentibus respectu eorum, quæ subsequuntur. p.104. n.327.
 Prioritas logica datur in actione Dei respectu actionis causæ secundæ. p.246. n.917.
 Prioritas in quo, in vocatione hominis ad salutem, quid sit. p.381. n.1680.
Problema.
 Problemata quædam sunt inter Catholicos ad Fidem non spectantia, in quibus quisque sine periculo eam, quam magis probat, sequi potest sententiam. p.12. n.48.
Prophetia.
 in Prophetijs comminatorijs, & promissorijs subintelligitur tacitè ex communi tam proferentium, quam audientium sensu conditio aliqua. p.85. n.240.
 Prophetiæ respicientes futura, vt in seipsis, & quæ sunt præscientiæ, ac prædestinationis, nullam includunt tacitam conditionem, nec admittunt interpretationem. ibid. & seqq. n.241.
 Prophetiæ Ieremiæ, & Isaiæ, de gentis Iudaicæ euerfione, & morte Ezechie, quomodo intelligendæ sint, vt euitetur mutatio voluntatis diuinæ in his casibus. p.87. n.248. & seqq.
Propositio.
 Propositiones conditionales dantur significantes concomitantiam vnius, & alterius enuntiatibilis cum dependentia contingentis posterioris à priori. p.84. n.234.
 Propositio, *Quod sequitur ex inimpedibili, ipsum quoque est inimpedibile*, an verè fuerit damnata. p.176. n.613. & seqq.
 Propositio, *Quod necessario sequitur ex aliquo necessario simpliciter & absolute, illud tale est necessarium simpliciter, & absolute*, an sit vera, & immunis à censura. p.177. n.617. & seqq.
 Propositiones hæc, *Sedens potest stare: Voluntas prædeterminata ad amorem potest odio habere*, quomodo inter se differant. p.186. n.654. & seqq.
 R. P. Gabr. de Henao, *Scient. Med. Pars I.*
- Propositionis, *Merus homo iustus potest peccare*, discrimen ab hac, *Deus homo potest peccare*. ibid. n.655.
 Propositio Ioannis de Mercuria, *Nullus peccat volendo aequaliter aliter, quam Deus vult eum velle*, damnata est. p.272. n.1041.
 Propositiones de futuro contingenti conditionato veræ sunt independenter à decreto diuino subiectiue absolute, & obiectiue conditionato. p.313. n.1342. & seqq.
 Propositiones diuinæ de præterito, vel futuro contingenti veræ sunt, quin fundentur in aliquo decreto diuino circa illarum obiectum. pag.314. n.1349.
 de Propositionibus enuntiantibus futura contingentia impensè actum est à Philosophis, & Theologis circa earum veritatem, vel falsitatem; & de mente Aristotelis circa hoc. p.314. & seqq. n.1350.
Providentia.
 Providentia quæ sit, & quot sint eius partes. p.94. n.285. Qua ratione dicatur D. Thomas à paritate rationis de providentia diuina, & providentia humana. ibid. & n.286.
 Providentia Dei quomodo immunis sit ab imperfectionibus providentiæ hominum. p.95. n.287. & seqq.
 Providentia Dei debet esse perfectissima intensiue, & in essendo, non verò extensiue, & applicatiue. p.384. n.1697.
- Q.*
Quæstio.
 Quæstionum pro Scientia Media, siue contra eam explanatio ita inextricabilis videtur, vt alijs Gregorio Nysseno, & S. Prospero de alijs quibusdam quæstionibus valde perplexis visum est. p.5. num. 18.
 Quæstiones de Scientia Media quàm attentè, & maturè ab Authore trutinatæ. ibid. n.19.
 in Quæstionibus de scientia mediâ via Majorum tendenda est. ibid. & seqq. n.20.
 Quæstio de gratia Dei, & libero arbitrio creato difficillima visa D. Augustino, intelligibilis reddita explanatione Scientiæ Mediæ. ibid. & seqq.
- R.*
Ratiocinatio.
 Ratiocinandi genus deducens ad absurdum aut impossibile, non est censura alicuius sententiæ. p.6. n.24.
 Ratiocinandi vsus ab absurdo quàm familiaris modernis Thomistis contra Scientiam Mediâ. p.8. num. 31.
Reprehensio.
 Reprehensio Iudæorum comparatiue ad Gentiles, quâ ratione iuste fieri defendatur. p.111. n.362. & seqq.
 Reprehensio reprobatorum. Vide in verbo *Reprobos*.
 Reprehensio Iudæorum potius propter præsentem impenitentiam, quam propter antecedentia scelera à Christo facta fuit. p.113. n.370.
Reprobos.
 Reprobatorum reprehensio in extremo iudicio ab exemplo Christi, & Apostolorum, qua ratione iuste fieri possit: vbi de reprehensione Iudæorum. p.110. & seqq. n.358. & seqq.

Index rerum notabilium,

S.

Sacerdos.

Sacerdotis cuiusdam ridetur simplicitas, qui vsque aded aut bonus, aut stultus erat, vt omni narrationi statim crederet, si modò typis fuisset excusa. p.16.n.60.

Salesus.

S. Francisci Salesij testimonium affertur pro opinione Societatis. p.416.n.1837.

Scholastici.

Scholasticos inter quodnam temperamentum seruari debeat in tuendis placitis ad fidem, aut mores spectantibus, & præceptis sectæ. pag.12. num. 48.

Scholasticis opiniones domesticas tam altè impressas habentibus, vt nec vestigium probabilitatis discernant in alienis, sed censuris notent, & conuictis compellant, adnotatur meritò illud Prouerb. 10. *Qui contumeliam profert, insipiens est.* p.12. & seq.n.49. Vide in verbis *Autor, Scriptior. Scientia, & Scientia Media.*

de Scientia Media iam nobiles, & locupletes Scriptores egere; non inutiliter tamen denuò hic tractatus prodit. p.2.n.3. & 4. & seqq. p.3. & 4. de Scientia media Opus concernit materiam de auxiliis diuinæ gratiæ, in quo tria potissimum caueri debent. p.6.n.22.

de Scientia Media agere vetitum non est, licet ex eius affirmatione facilis sit deductio ad conclusiones in quæstione de auxiliis, dummodo tamen tantum principia attingantur. p.17.n.68.

Scientia conditionata Dei aliquot Ecclesiæ Patrum testimonio designatur. p.56.n.102. & seqq.

Scientia conditionata Dei certa & infallibilis futurorum purè conditionatorum, illustribus D. Augustini testimoniis, & ex Gregorio Magno adstruitur. p.60. & seq.n.122. & seqq.

Scientia conditionata Dei de futuris contingentibus non purè conditionatis commendatur. p.61. & seq. num. 130.

Scientia diuina de futuris contingentibus conditionatis non fuit à Patribus reprobata, sed eius abusus à Semipelagianis inuentus. p.72. num. 180. & seq.

Scientia diuina conditionalium confirmata fuit à S. Augustino, sed non dependenter à decreto aliquo subiectiuè absoluto, & obiectiuè conditionato. p.75. n. 194.

Scientiæ conditionatæ abusus in Semipelagianis non debet deterrere homines catholicos & doctos ab ea affirmanda, vitata deuiatione illa. p.84. n. 231.

Scientia conditionata non est à Semipelagianis inuenta, sed in Scriptura sacra prædicata, & à SS. Patribus recognita. p.84. n. 232.

Scientia contingentium conditionatorum non potest assumere conditionem necessariò existentem, nec necessariò non existentem. pag.99. num. 308.

Scientia de actu libero, ad quem voluntas creata se determinaret, posito, quod sine Dei simultaneo concursu liberè operari posset, nequit deferuire ad dirigendum Deum ad decretum concurrenti hic & nunc cum nostra voluntate. ibid. & seq. num. 309.

Scientia conditionata non antecedit decretum vt conditionatum, sed vt futurum absolutè. p.105. num. 331.

Scientia conditionata contingentium voluntatis creatæ, quare dicatur media inter naturalem, & liberam. p.106. n. 339.

Scientia conditionata media inter naturalem & liberam, quare fuerit aded enixè impugnata à Bañez, & aliis Theologis Ordinis Prædicatorum. p.107. n. 343.

Scientia Media quibus modis progressu temporis à Dominicanis impugnata. ibid. & p.108. n. 348. & seqq.

Scientia simplicis intelligentiæ, voluntate diuinæ accedente est causa actuum contingentium nostræ voluntatis, non infectorum malitia morali, non tamen cum eis præconnexa, siue ratione sui, siue ratione diuinæ voluntatis. p.132. n. 448.

Scientia diuina non potest per hominem falsificari ex eo, quod possit per eum impediri actus per eam præscitus. p.133. n. 450. & seq.

Scientiæ mediæ infallibilitas cur, non obstat contingentiæ, & libertati nostrorum actuum conditionatorum. p.134. n. 453.

Scientia media affirmans nostrum actum liberum conditionatè futurum, non est suppositio antecedens. ibid. n. 454.

Scientia diuina futurorum contingentium conditionatorum malitia morali infectorum admittitur à D. Augustino, exclusis decretis Dei antecedentibus, & efficacibus erga materiale futurorum prauorum, siue conditionatorum, siue absolutorum. p.222. n. 814. & seqq.

Scientiam diuinam futurorum contingentium conditionatorum, quæ inficerentur malitia morali, agnouit D. Thomas. p.241. n. 893. & seqq.

Scientia diuina attingens futurum conditionatum sub conditione, aut medio, aut fundamento, aut ratione formali prærequisita ad ipsum, & habente cum ipso connexionem essentialem, non debet esse contingens, sed necessaria, & simplicis intelligentiæ. p.292. n. 1238.

Scientia conditionata debet præscindere à positione conditionis, & conditionati. p.314. n. 1346.

Scientia diuina contingens conditionata, tam de præterito, quam de præsentis, & futuro conditionato contingentis, non innititur decreto subiectiuè absoluto, & obiectiuè conditionato. p.319. n. 1375.

Scientia media respicit ex parte conditionis decretum, quod sit affectiuum, vel permissiuum futuri contingentis, & liberi, quod affirmat; non tamen decretum quòd actu existat, neque quod sit efficax, & præconnexum cum obiecto affirmato, eoque secundario, & materiali. p.335. n. 1459. Vide in verbo *Decretum.*

Scientiæ mediæ essentia declaratur, & definitio traditur, & explicatur. p.342. n. 1493. & seq.

Scientia conditionalis quomodo differat à simplicis intelligentiæ, & scientia visionis. p.343. n. 1496.

Scientia possibilium creaturarum cognoscit existentiam prout existentia est formaliter, tam absolutam, quam conditionatam. p.343. n. 1498.

Scientia futurorum conditionatorum affirmat tantum, posita conditione, fore absolutam existentiam vt talem formaliter. ibid.

Scientia futurorum absolutorum cognoscit existentiam absolutam, necnon conditiones, causasque à quibus dependet. ibid.

Scientia media essentialiter discriminatur à scientia, quam defendunt Dominicani per independentiam à decreto libero diuinæ voluntatis efficaciam & antecedenti, exercito actualiter circa illa, proinde

Sententiarumque insignium.

proindeque absoluto subiectiuè, & conditionato obiectiuè. ibid. n. 1499.

Scientia diuina fundata in prædicto decreto vt exercibili, non est solius Dei propria, sed communis omnibus hominibus, qui mediocriter sint instructi notitiæ infallibilitatis, & connexionis conditionis assumptæ cum conditionato. pag.344. num. 1500.

Scientia media deseruit ad reddendum efficacem Dei gratiam, & infallibilem eiusdem prouidentiam circa actiones liberas absolutè futuras voluntatis creatæ, salua profus earum libertate. pag.348. num. 1519.

Scientiæ mediæ vsus non solum est conduens, sed etiam necessariò requiritur ad efficaciam gratiæ, & ad infallibilitatem diuinæ prouidentiae. ibid. num. 1521.

Scientia media requiritur, vt auxilium diuinum, indifferens absolutè, & simpliciter ad consensum salutarem, & ad dissensum constituatur ad consensum efficax per modum actus primi, seu in ratione obtenturi infallibiliter effectum. p.349. num. 1524.

Scientia media non est necessaria ad fœderandum vtcumque libertatem arbitrij creati cum gratia. ibid. n. 1525.

Scientiæ mediæ vsus tam clarè traditur à SS. Chrysostomo & Augustino, vt mirum videri debeat, doctrinam de scientia media, deque eius vsu nouam videri potuisse sapienti alicui, & erudito Theologo. p.349. n. 1529. & seqq.

Scientiæ mediæ vsus pluribus S. Augustini testimoniis stabilitur. p.351. n. 1535. & seqq.

Scientia media traditur expresse à S. Augustino, & Arboreo. ibid. & seq. n. 1538.

Scientia media partim habet conditionem scientiæ naturalis, partim etiam habet conditionem scientiæ liberæ, ideoque dicta est media à Molina. p.354. n. 1549.

Scientia media nomen sortita est à Molina, eiusque vsus inualuit in Scholis & scriptis Theologorum post ipsum Molinam. ibid. n. 1550.

Scientiæ diuinæ diuisio in naturalem, & liberam ex parte quasi subiecti, cui conuenit, non reperitur expressa apud Patres Ecclesiæ, & præcos Theologos; sed medium inter hæc extrema non præscripta autoritate antiquitatis inuentum est primum à Molina. ibid. n. 1552.

Scientia conditionata, etsi non supponat decretum actuale, erit media inter naturalem & liberam, participabitque de naturali independentiam à decreto libero Dei, & de libera contingentiam. pag.355. n. 1555.

Scientia conditionata etsi sit Deo purè contingens, non tamen sequitur, esse Deo casualem & fortuitam. ibid. n. 1556.

Scientia conditionata libera respectu Dei, quomodo possit dici libera respectu voluntatis creatæ. p.356. n. 1559. & seq.

Scientia conditionata quo sensu dicta sit media à Molina ob libertatis participationem. ibid. & seq. n. 1561.

Scientia creati futuri liberi conditionati habet pro obiecto diuinum decretum. p.357. n. 1562.

Scientia diuina fundata in decreto actualiter exercito, obiectiuèque conditionato, erit libera ex parte quasi subiecti, potestque cogitari libera ex parte obiecti. p.358. n. 1566.

Scientia media reflexa eorum, quæ decreturus esset, an detur. p.367. n. 1610. & seqq.

Scientia mediæ reflexa competit Deo, conciliaturque optimè cum creata libertate. p.368. n. 1623. Scientiæ mediæ reflexæ virtute nihil liberè velle, aut nolle Deus potest, nisi quod vi directæ velle, aut nolle possit. p.369. n. 1627.

Scientia media an præcedat prioritate à quo decretum collatum auxiliij congrui, & an dirigat, & moueat ad donationem illius. p.370. n. 1672. & seqq.

Scientia media, quæ ad prædestinationem requiritur, eo maximè titulo requiritur, vt dirigatur prædestinatio. p.382. n. 1687.

Scientia media est requisita ex parte Dei, & ad eius perfectionem, non tamen ex parte effectus. p.382. num. 1688.

Scientia simplicis intelligentiæ de voluntate creata, & de vocatione, existit prius naturâ, quam scientia media ad eandem terminata. ibid. n. 1689. in Scientia simplicis intelligentiæ tria discriminis capita assignantur. p.384. n. 1695.

Scientia media reflexa, an non officiat libertati creatæ. p.388. n. 1713. & seq.

Scientia media reflexa si non se teneat ex parte principij, non nocet libertati creatæ. p.389. n. 1717.

Scientiæ mediæ vtilitas præcipua est dirigere Deum in distribendis auxiliis gratiæ. p.390. n. 1723.

Scientia media reflexa nullum facessit negotium contra libertatem creatam, quia tam est impediibilis à voluntate humana, quam ipsa scientia media directæ de efficacia auxiliij. p.393. n. 1732.

Scientia media reflexa directam præcedens, quæ Deus cognoscat, quid decreturus sit, si directam habeat, admitti potest. ibid. n. 1734. & seq. ex Scientia media peccati futuri, quomodo Deus procedere possit ad volendam conditionem, sub qua præuidit illud. p.394. n. 1737.

Scientia media impugnatur autoritate Ruperti, impugnatione soluitur. p.399. 1763.

in Scientiæ mediæ doctrina maiorum placitis inhærentere debent Theologi Societatis. p.402. n. 1779.

Scientia media quomodo stabiliri possit ex locis Theologicis, & autoritate Conciliorum, & Patrum. p.406. n. 1794. & seqq.

Scientiam mediam magnum fundamentum habere in testimoniis Patrum vtiliter etiam hodie manifestatur, etsi iam alij Societatis Scriptores abundè hoc peregerint. p.407. n. 1797.

Scientiæ mediæ magnum pondus accessit ex thesibus propugnatis Vallisoleti in Comitibus generalibus Minoritarum. p.410. n. 1813. & seqq.

Scientia media sufficenter ab Scoto insinuata, à Franciscanis eius discipulis ab hinc trecentis annis non obscure dicitur tradita. p.411. n. 1815.

Scientia media communiter autoritate doctissimorum Professorum celeberrimæ Academiæ Salmanticensis, quorum aliqui recensentur. pag.412. num. 1819.

Scientiæ mediæ opiniones an fuerint ab Academia Salmanticensi notatæ. ibid. n. 1821. & seq.

Scientiæ mediæ insignes patròni referuntur. p.413. & seqq. n. 1824. & seqq.

Semipelagiani.

Semipelagiani non errarunt admittendo in Deo scientiam operum conditionatè futurorum, sed abutendo illa, prauaricati sunt. p.72. n. 182.

Semipelagiani quare dicti etiam fuerint Massilienses. ibid. n. 183.

Semipelagiani impugnantur à S. Augustino, quia gratiam faciebant pedisequam naturæ, eamque tollebant, dum præcedentia merita ponebant, P p 4 ex

Index rerum notabilium,

ex natura, & in negotio salutis priores partes & præcipuas naturæ, posteriores autem Deo tribuebant. p.73.n.185.

in Semipelagianorum placito tria fecerunt debent. p.74.n.190.

Semipelagiani à Scriptoribus D. Augustino posterioribus passim Pelagiani vocantur. p.80.n.213. & seq.

Semipelagiani plerique, non tamen omnes, quaesire per fugium in meritis, & demeritis conditionationis. p.80.n.215.

Semipelagiani non fuere solliciti de scientia media ad fœderandam nostram libertatem cum gratuita nostrorum meritorum prædefinitione. pag.147.n.509. & seq.

Semipelagiani admissa scientia media à S. Augustino, poterant ex doctrina illius non bene percepta accipere occasionem ad obiectionem de fatali necessitate. p.148.n.511.

Semipelagiani quamvis viri egregij, clari, graues, & docti ex postularunt de læsione libertatis humanæ in prædestinatione Augustiniana, etsi hæc supposuerit doctrinam de scientia media. p.148.n.513.

Scriptor.

Scriptores aliqui quare furibus comparentur, & aliquando compilatores, aut interpolatores dicantur. p.4.num.14.

Scriptori non sufficit propriam sententiam fulcire, sed de diruendis fundamentis contrariæ curare debet. p.4.& seq.n.15.

Scriptores recenter de Scientia media tractantes, actum non agunt, nisi compilatores, aut interpolatores non sint. p.5.n.16.

Scriptor nullus gloriari potest, se nullum verbum, quoddam reuocare velit, emisisse. p.13.n.50.

Scriptor prius lecta, auditaque describere non debet, quam ea prudenti, accuratopue iudicio feligat. p.15.n.59.

Scriptura.

in Scriptura facta interpretanda pro regula doctrinali tenendum est, vt proprietates verborum, quantum fieri potest, teneatur, maxime quando res aliqua sæpe, simpliciter, absolute, & sine metaphora affirmatur. p.41.n.32.

Societas.

Societas placide & commode quiescit sub vmbra lectæ selectissimæ doctrinæ scholasticæ Sancti Thomæ. p.14.n.55.

Societas iam à prima formatione sui Ordinis D. Thomam Theologiæ suæ moderatorem adsciuit. p.24.& seq.n.100.

Societatis Patres iam ab initio se discipulos SS. Augustini, & Thomæ professi sunt. pag.26.n.105. & seq.

Societatis Theologi S. Thomæ doctrinam, quam interpretantur, sequuntur, licet non ita adstricti, vt in nullo profus ab eo discedere liceat. p.32.n.134.

Societas à sui origine intelligendum, & interpretandum assumptis S. Thomam iussu Fundatoris sui. p.33.n.135.

Societatis Doctores primi, vltra Dominicanos, S. Thomæ doctrinam, & methodum in prælectionibus, & thesibus propositis sequuti sunt. ibid.

Societatis Doctoribus sine causa obiicitur, quod cum Semipelagianis conueniant in illatis ex præscientia diuina contingentium futurorum sub conditione. p.79.n.211.

Societatis Theologi de concordia gratiæ efficacis

Dei cum libero arbitrio agentes, ad doctrinam SS. PP. Ecclesiæ, veterumque Doctorum Scholasticæ Theologiæ, tanquam ad polum respiciunt. p.107.n.341.

Societatis Doctores in Theologia doctrinam S. Thomæ, exceptis aliquibus, sequi iubentur, & quare. p.163.n.572.

Societatis Doctores aliquot ponderantur circa mentem D. Thomæ quoad prædeterminationem physicam. ibid.& seq.

Societatis Authores conueniunt in existentia, & essentia scientiæ mediæ. p.344.n.1501. & seq.

Societatis Authores prærequirunt ad veritatem absolutorum & conditionatorum decretum diuinum, tametsi non præconexum cum ipsis, neque quod sit medium ipsorum præsciendorum, neque quod sit absolutum subiectiuè respectu conditionatorum, sed tantum respectu absolutorum. p.347.n.1517.

Societatis Theologi quid tenere & defendere debeant circa directionem per scientiam mediæ, iuxta declarationes, & decreta per Societatem diuulgata. p.371.n.1639. & seq.

Societatis Doctores iubentur esse vniiformes in doctrina de scientia mediæ. p.401.n.1775.

Stella.

Stellas antecedenter, & efficaciter scelera decernere, absque ipsarum iniuria, vel fingi non potest: quantum magis de voluntate Dei. p.226.n.829.

Suppositio.

Suppositio antecedens nulla erit contraria libertati creatæ, si consistens in voluntate Dei, aut ex ea proueniens, ei non aduersetur. p.117.n.387.

Suppositio antecedens connexa infallibiliter cum actu obstat libertati immediatæ & formali eius. p.364.n.1567.

Suppositio infallibiliter, & inuitabiliter connexa cum opere, & à nobis inimpedibilis, pugnat cum nostra libertate. p.367.n.1616.

T.

Theologia.

Theologia de Scientia Media non tantum ad veteranos Theologos, sed etiam ad Tyrones dirigitur. p.1.n.2.

Theologiæ Scholasticæ studium commendatur, & quoddam sit in illo moderatè immorandum, & incumbendum, ostenditur. p.20.n.81.

Theologiæ Positiuæ nomine quid intellexerit D. Ignatius in suis constitutionibus. ibid.n.82.

Theologiæ addiscendæ ordo præscribitur, vt quis perfectus euadat Theologus. ibid. & seq.

Theologus.

Theologus Scholasticus qui verè, quis immeritò dicatur. p.21.n.83.

Theologi moderni adiuti doctrina D. Thomæ cumulatorem lucem accipiunt in quæstionibus quas ipse post S. Augustinum examinavit. p.27.n.108.

Theologi eximij monitum ad nouitios Theologos. p.28.n.117.

Theologorum antiquorum mos supposuit in suis quæstionibus tanquam rem omninò certam, Deum cognoscere futura conditionalia. p.37.n.17.

Theses.

Theses propugnatae in Comitibus generalibus Minoritarum habitis Vallisoleti referuntur in fauorem scientiæ mediæ. pag.410. num.1813. & seqq.

D. Thomæ.

Sententiarumque insignium.

D. Thomæ.

D. Thomæ in controuersis de prædestinatione, & gratia S. Augustinum fidissimè sequitur, secundumque autoritatis locum in hac materia tenet. p.21.n.87.

D. Thomæ elogium lyricè decantatum. ibid. & seq.

D. Thomæ autoritas quanta sit in iis quæ spectant ad materiam de gratia & prædestinatione. p.22. num.28.

D. Thomæ præ omnibus Magistris voluntaria deuotione Theologiæ Societatis moderator adscitus est. p.24. & seq.n.100.

D. Thomæ in aliquibus non adhæsit S. Augustino, quorum pauca referuntur. p.27. & seq. num.111. & seq.

Vide in verbo D. Augustinus.

D. Thomæ neque semper adhæsit D. Augustino in operibus de gratia & libero arbitrio. pag.28. & seq.n.118. & seq.

D. Thomæ in aliquibus locis refert interpretationes D. Augustini ad verba D. Pauli, & ob reuerentiam ommissa impugnatione, sequitur expositionem S. Damasceni. p.30. & seq. num.122. & seq.

S. Thomæ, etsi doceat prophetiam comminationis respicere futura non provt in seipsis, sed provt in causarum ordine, & dispositione ad ipsa, non tamen admittit in Deo cognitionem coniecturalem, etiam obiectione. p.86.n.242.

Tractatus.

Tractatus ab aliquibus Authoribus iam editi non inutiliter multoties denuò ab aliis eduntur. p.2. n.4. & seq. & p.3. & 4. à n.8. ad 12.

Tractatus agentes de auxiliis quinam Pontificum decretis prohibeantur. p.19.n.75.

Turchus.

Turchus Reuerendissimus Generalis Ordinis S. Dominici asserit prædeterminationes physicas non esse de mente S. Thomæ, non tantum quoad usurpationem nominis, sed etiam quoad rem per illud significatam. p.424.n.1868. & seq. An reprobauerit scientiam mediæ, & docuerit prædeterminationes physicas. p.426.n.1875. & seq.

V.

Valentia.

Valentiaè fabulosè, & calumniosè conficta profectio refellitur. p.16. n.65. Incidit in agritudinem. ibid. p.17. In Congregatione IX. sedens perorat. ibid. Neapolim pergit, ibique honorificè excipitur. ibid. Moritur in villa Tiberij Caraffæ Bisliniani Principis. ibid.

Vazquius.

Vazquius à Goneto impugnat: vide in verbo Impugnatio.

Verbum.

Verborum flumen displicet, quibus sententia deest. p.15. num.58.

Verba, vult Deus omnes homines saluos fieri, quo sensu accipienda sint. p.30.n.121. & seq.

Verbum sit, respectu Dei importat certam atque infallibilem cognitionem. p.36.n.12.

Verba Christi, nonne ego elegi vos, &c. quo sensu intelligantur à S. Augustino. p.232.n.852. & seq.

Verbum Diuinum.

Verbum diuinum an procedat ex scientia mediæ. p.403.n.1780. & seq.

Verbum non procedere per se sub vilo conceptu ex

cognitione formali futurorum, probabile, & receptius est apud patronos scientiæ mediæ. p.404. num.1784.

Viri.

Viri pij supponunt in suis orationibus, Deum certò cognoscere futura conditionalia; & hoc exemplo proposito declaratur. p.37.n.18. & 19.

Vocatio.

Vocatio inefficax ab intrinseco non est congrua in actu primo, nec potest esse congrua in actu secundo. p.208.n.757.

Vocatio alta, & secreta ea dicitur à S. Augustino, quæ sic agit sensum hominis, vt hic accommodet consensum. p.377.n.1661.

Vocationem oriri à scientia mediæ de consensu, vel dissensu vocati necessarium non est. pag.383. num.1691.

Volitum, & Voluntarium.

Volitum etiam interpretatiuè, & moraliter, debet esse præcognitum. p.381.n.1682.

Voluntarium per actiuam & liberam determinationem voluntatis, siue physicam, siue interpretatiuam, seu voluntarium moraliter, & impugnatiliter, non potest consistere, nisi virtute cognitionis de obiecto dicto voluntario, neque nisi dependenter ab ea. ibid.

Voluntas.

Voluntas etiam sumpta pro actu potentiaè volitiuæ, potest accipi dupliciter. p.30.n.123.

Voluntas Dei antecedens quid sit, & quid voluntas consequens. ibid.n.124.

Voluntas diuina prior effectibus creatis, quomodo eis necessitatem non imponat. p.118.n.591.

Voluntas liberè amans non potest non amare in sensu composito, potest tamen in sensu diuiso, retinens cum amore potentiam proximam ad non amandum. p.122.n.404.

Voluntas Christi cum vnione hypostatica ad Verbum Diuinum non habet potentiam proximam ad peccandum, sed remotam tantum. p.122.n.406.

Voluntas prædeterminata ad amandum non remanet libera, siue contrariè, siue contradictoriè. p.130.n.437.

Voluntati humanæ, quam Deus præsciuerit liberè si vocetur, conuertendam, possibile est pro prioris instantis conuersionis eliciendæ, quod Deus ab aeterno non habuerit eius conuersionis scientiam sub conditione vocationis. p.135.n.457. & seq.

Voluntas humana libera ita debet esse indifferens, vt valeat se determinare ad agendum. pag.136. n.464. & seq.

Voluntas creata etsi iure libertatis suæ excludat extrinsecum agens creatum à quo determinetur, non excludit tamen increatum, cuius determinatio non nocet eius libertati. p.137.n.468.

Voluntas creata præcinctam habens omnipotentiam ad concurrendum cum ipsa, gaudensque reliquis prærequisitis constituentibus actum primum proximum, valet determinare se ad vnum actum præ alio. ibid. & seq.n.469.

Voluntas creata quomodo possit à se, & simul à Deo determinari. p.138.n.472.

Voluntatis creatæ motio externa ex bono apprehensa, & interna proueniens à Deo, non determinat eam causaliter, & præuè. p.139.n.473.

Voluntas creata etsi seipsam determinans, non est primum principium determinans. ibid.n.475.

Voluntas creata determinans se liberè ad actum, importat duplicem concursum. p.141.n.481.

Voluntas

Index rerum notabilium, &c.

- Voluntas creata in consensu libero operando remanet Dei potestati subdita. p.142.n.486.
- Voluntas creata qua ratione sibi simpliciter subdat habitus. p.143.n.489.
- Voluntas diuina diuerso modo se habet erga materiale peccati, ac erga bona opera nostra. p.149.n.517.
- Voluntatum diuinæ & humanæ mutua dependentia in opere prædestinationis refutatur auctoritate D. Augustini. p.152.n.530.
- Voluntas creata quomodo moueatur, determinetur, & constituatur in actu à Deo. p.160.n.165.
- Voluntatem creatam prædeterminare intrinsecè, vel extrinsecè ad agendum, quid sit. ibid.
- Voluntas creata ita est principium indifferens, vt simul cum determinatione ad vnum retineat potentiam ad alterum oppositum, possitque determinare se ad vnum præ altero. ibid.
- Voluntas creata potest sine adminiculo physica prædeterminationis sibi impressæ reddi potens physice ad actus supernaturales prius naturâ quàm eos operetur. ibid.n.566.
- Voluntatem efficacem Dei non posse à nobis impediri, non obstat, quin fiant liberè à nobis, quæ ipse efficaciter vult fieri sic. p.179.n.627.
- Voluntas non remouet concursum immediatum omnipotentis diuinæ ad actum, cuius ipsa dominium habet. p.189.n.673.& seq.
- Voluntas humana non est causa prædeterminatiua decreti indifferentis concurrenti ad actum, neque cuiusvis alterius liberi diuini. p.191.n.680.
- Voluntas, præeunte iudicio, dicitur vltima causa electiua determinationis ad actum quemcunque liberum. p.201.n.722.
- Voluntates bonæ adiuuantur à Deo, malæ verò damnantur. p.227.n.833.
- Voluntas homini à Deo data est ad meritum boni operis, non ad opus peccati. p.227.n.834.
- Voluntas non est nisi à Deo, nec in Scripturis vsquam inuenitur, nec verum est. p.228.n.835.
- Voluntates hominum à Deo inclinari quò voluerit, & quando voluerit, quo sensu dicatur à S. Augustino. p.233.n.857.
- Voluntas vt peccatum fiat, nullatenus datur in Deo, etiam respectu materialis, nec per modum simplicis affectus, sed potius datur simplex affectus, vt non fiat. p.236.n.872.
- Voluntas diuina quomodo creatam præcedat ad bonum, humana verò qua ratione prior sit ad malum. p.237.n.874.
- Voluntatem malam in Angelis, vel hominibus Deus non excitat, sed proprio vitio excitatam, iusto iudicio, & ordine moderatur. p.240.n.886.
- Voluntatis creatæ conseruatio in bono rationis libera ei est. p.248.n.925.
- Voluntas beneplaciti, siue efficacis, siue inefficacis non datur in Deo vbi interuenit peccatum commissiois. p.252.n.940.
- Voluntas creata non mouetur à Deo per motum, qui sit præuius & prædeterminatiuus ad vnum, quando ipsa liberè operatur. p.264.n.1002.
- Voluntas creata non potest delinquere in operatione cuiusvis instantis intenta antecederet, & efficaciter prædeterminata à Deo. p.274.n.1049.
- Voluntas diuina saluandi omnes homines potius dici potest velleitas, quàm voluntas absoluta, potestque magis dici voluntas secundum quid, quàm voluntas simpliciter. p.280.n.1077.
- Voluntas conditionata subiectiue, & ferè velleitas, ac voluntas secundum quid, ægrè potest adduci in exemplum ad statuendam voluntatem omnino absolutam subiectiue, & quæ est voluntas simpliciter. ibid.n.1078.
- Voluntas diuina de salute omnium etsi sit in toto rigore conditionata ex parte obiecti, absoluta ex parte actus, atque efficax erga media saltem sufficientia ad salutem, nihil inde sequitur contra scientiam mediam. ibid.num.1079.
- Voluntatis diuinæ de salute omnium hominum constitutum quodnam sit. p.302.& seq.num.1290. & seqq.
- in Voluntate diuina admittitur à S.Thoma habitudo non necessaria, sed contingens, erga contingentia creata, quæ tamen non sit intrinseca. p.306.n.1310.& seqq.
- Voluntas creata etsi non cognoscatur à Deo per supercomprehensionem perfectiùs, quàm increata per comprehensionem, nihilominus supercomprehensio creatæ detegit actus liberos eius, non autem comprehensio increatæ, & quare. p.363.n.1595.
- Voluntas diuina est causa prima rerum, cuius efficacitas quamuis non sit strictè dependens à quacumque alia efficacitate voluntatis causæ secundæ, non tollitur per hoc, quominus efficacitas voluntatis diuinæ possit, & debeat esse artemperata voluntati causæ secundæ, si Deus velit seruare iura libertatis. p.332.n.1444.

UNIVERSITARIA FINIS.
GRANADA

